Ex libris ... 1571

R. P. D.

LVD. GOMES

EPISCOPI SARNEN. SACRI PALATII APOSTOLICI AVDITORIS,

vtriusque Signaturæ Referendarij, sacræque Pœnitentiariæ Apostolicæ Regentis, Cõmentaria in Regulas Cãcellariæ Iudiciales, quæ vsu quotidiano in Curia & Foro sæpe versantur: quæ, præter cætera, non iniucũdũ vtriusque Signaturæ compendium, ac quingentas ferè nouissimas Rotæ decisiones sub hoc signo ×continent.

Opus quidem, propter immensam rerum diuersarum cognitionem, maximè necessarium, ob illius diligentiam, quam adhibuit legendis Doctorib. in vsum & vtilitatẽ omnium Curiarum & Parlamentorum regni Frãciæ, INDICE etiam Alphabetico, ac marginalibus annotatiunculis copiosissimè ornatum, ac summa diligentia castigatum.

PARISIIS,

Apud Poncetum le Preux, in uia sancti Iacobi, sub intersignio Lupi, è regione Mathurinorum.

1547.

Virtute decet non sanguine niti

REGVLAE CANCELLARIAE, iudiciales, & quædam alia, quæ hoc opere continentur.

PAVLO TERTIO, PONTI*fici maximo, eidemq́; optimo,* Ludo*uicus* Gomes Epi*ſcopus* Sar*nen.*Felicitatem.

ABEO ipſo die, quo me ſtudiorum ardentior cura inceſsit, beatiſsime Pater, nihil magis præ me tuli, neque ingenuo, ac ſtudioſo viro dignius exiſtimaui, quàm otij ſui, & ſtudiorum rationem optimis Principibus, ſapientibúſque viris reddere. Hoc Ariſtoteles Alexandro, vterque Plinius Tito, & Traiano, ac plerique veterum magno & excellēti viri ingenio, maioribus ſuis præſtiterunt. Gymnoſophiſtæ quoque, Indiæ ſapientes, tantopere otium deteſtabātur, vt non modò ipſi temporis rationem reddere, ſed ab aliis accipere cōſueuerint: qui priuſquā edulia menſis apponerentur, adoleſcentes ex diuerſis officiis conuenientes interrogare ſoliti erant, quid boni à lucis ortu, tunc vſque didiciſſent, quíque nihil habebat reſpondendum, impranſus foras extrudebatur: pro certo habentes id quod erat, ſicut virtutis laborem, ita ſceleris otium eſſe miniſtrum. Nihílque agendo homines (quod Cato dictitabat) ad malè agendum inſtrui. Quibus ego exemplis admonitus, cùm Patauij, ſtudiorum cauſa agens, aliquid fortè profeciſſem, illud in primis laborioſum opus, Marino Georgio Veneto, clariſsimo vndecunque viro, cuius opera non mediocrem Patauij locum fueram conſecutus, dicandum duxi, & ibi nonnulla conſcripſi, quorum aliqua, proximis diebus, ſub auſpicio Sacratiſsimi nominis tui in lucem prodiere. Nunc verò ſupereſt, Beatiſsime Pater, vt eius quoque temporis, quo iam per vndecim annos in tuo Rotæ Auditorio, veluti Diogenes, dolium volui, computum tibi, & rationem reddā. Quod quidem, vt maturius à me fieret, quæ nuper ſum pollicitus, hæc qualiacunque Commentaria regularum Cancellariæ Apoſtolicæ, quib. orbis Chriſtianus magna ex parte regitur, iure tibi illarum conditori dedico, atque offero, qui vnus om-

nium Romanorum Pontificum etiam maieſtatē Sedis Apoſtolicæ iamiam collabentem optimis inſtitutis, atque ornamentis illuſtratam honoraſti. Continent ſiquidem earundem interpretationem varia rerum cognitione conſperſam, & naſcentis Eccleſiæ, ac Cancellariæ primordia, incrementa, varietatem, & noſtra vſque ad tempora progreſſum. Continent ſupra quingentas Reipublicæ perquàm vtiles, ac nouas Rotæ Deciſiones, meo tempore collectas, per quas cauſarum patroni, cæterique cauſidici inſtruuntur, eccleſiaſtici ordinis iudices quid agere debeant, admonentur, & tanquam adhibitis luminibus, litium tenebris fugatis, Chriſtianæ Reipublicæ ſtatus roboratur. Quibus non iniucundum vtriuſque Signaturæ Compendium formulam, antiquæ, & nouæ curiæ demonſtrans, annexum eſt. Quo in opere quantum elaborauerim, quantum induſtriæ, ac ſtudij adhibuerim, aliorum ſit iudicium. Et ſi homini vehementer occupato aliquid fortè per incuriam exciderit, facile condonabis: difficile quippe fuit Ioui Imperij, ac gubernationis Domino, & Mercurio literarum principi pariter inſeruire. Nam Lunam, cæteroſq; cœleſtes nunquam ab ædibus Mercurij ſeparatiores eſſe ferunt, quàm vbi Iouis ſedes ingrediuntur. Hæc igitur pro tua humanitate, Paule optime, ſuſcipe, & Sarnenſem tuum (cui nihil magis cordi eſt, quàm, vt tibi bonorum omnium parēti ſtudij ſui fructus rependat) refoue. Qui ſi ingenij tui celſitudini minimè reſponderit, dabis veniam. Nam, vt es erga impios iuſtiſsimus Iudex, ita eſſe ſoles erga tui ſtudioſos indulgentiſsimus Pater. Vale.

INDEX EORVM OMNIVM QVAE HOC OPERE CONTINENTVR ORDINE ALPHABETI.

Cardina-

Con-

Expe-

Familia

Iura

Lege

 nire

Orare

Po-

Regula

Re-

Regu-

Regu-

FF Regulæ

Regula

Resi-

Senes

obstet

Taxæ

Text.

vnam

FINIS.

LVDOVICI GOMES HISPANI, EPISCOPI SARNEN. SACRI PALATII APOSTOLICI

Auditoris, utriusque Signaturæ Referendarij, ac sacræ Pœnitentiariæ Apostolicæ Regentis, super Regulas Cancellariæ Apostolicæ iudiciales, quæ in Libro Rotæ inscriptæ sunt, Commentaria.

Titulus, siue Rubrica Regularum.

REGVLAE, ORDINATIONES, ET CONSTITVTIONES CANCELLARIAE APOSTOLICAE.

A NTEQVAM *particularem, & indiuiduam cuiuslibet regulæ interpretationem attingamus, operæpretium erit, quædam in uniuersum, & per transitum, de intellectu, significationésque tituli præfari. Nam ueriores redduntur sermones nostri, cùm uniuersalibus prius cognitis, ad particularia descendimus, ut dicit Philosophus primo Physicorum, quem Iuriscõsulti multis locis sunt imitati, ut in l. pri. ff. de iustit. & iur. & in l. pri ff. si cert. peta. & in §. his itaque. instit. de iustit. & iur. & alibi sæpe. quem ordinem, ut nos plenius imitemur, totum istum titulum, siue rub. in sex quæstiones distribuendum putauimus: quarum summa hæc erit.*

QVAESTIO PRIMA.

Regula Cancellariæ & ipsa Cancellaria quãdo originẽ habuerũt.

CIRCA primam quæstionẽ illud satis compertum est, Regulas Cancellariæ à Io. vigesimosecundo initium & originem habuisse. Nam in vetusto quodam membrano codice (quem vulgares quinternũ Cãcellariæ Apostolicæ vocant) primus omniũ in ordine ponitur Ioan.xxij. Regularũ author, nec ante ipsum alius summorum Pontificum inuenitur, qui hoc prius tentauerit. Et licet Cancellaria Apostolica, & Vicecancellarij officium (vnde Regulæ istæ denominationem acceperũt) longè ante Io. xxij. præcessisse videantur: nihilominus Regulæ istæ non fuerunt eo tempore saltẽ in scriptis, sed longo interuallo conditæ. Nam Cancellariæ negotia tunc, non Regulis, sed viuæ vocis mandato & stylo regebantur: verum quia sine aliquo certo ordine, sed euetualiter, & quodammodo fortuitò procedebant, stabilitatem non habuerunt: quo factum est, vt nõ solum Regulæ, sed ferè omnia Rom. Curiæ officia per quandam consequentiam successiuis temporibus etiam mutationem, & magnam sui status vicissitudinem receperunt. De quibus omnibus non ab re erit loco præambuli pauca quædam commemorare.

Regularũ Cancellariæ qs primus fuerit author.

Cancellaria Apostolica & vicecãcella. longe fuerunt ante Io.xxij.

De Cancellariæ & Vicecancellarij origine.

ANTE omnia igitur illud constat temporibus Lucij Papæ iij. qui per ducentos annos, & vltra, Ioannem præcessit, vt Historici referunt, Cancellariam fuisse in esse productam, vt patet in.c. adhæc de rescrip. qui est text. Lucij.iij. Et eodem modo temporibus Inno.iij. qui post Lucium, licet ante Ioannem per plures annos in Pontificatu sedit, non tantum de Cancellaria, sed etiam deputatis ad eam fit mentio, in.c. dura. in princ. de crim. fal. & in.c. porrecta. de confir. vtil. vel inutil. Nondum tamen illis temporibus Vicecancellarij dignitas, qui Regularum minister & custos est, quod ego legerim, inuenta fuit. Sed Cancellariæ officium per præsidentẽ, & quosdam alios tunc regebatur. De quo præsidente postea meminit decisio Rotæ. DLXV. in antiquis incip. vtrũ capitulum. col. j. Successu tamen temporis Vicecancellarius creatus fuit vir purus, & singularis industriæ doct. sine aliqua alia dignitate. Sunt tamẽ qui dicant vicecancellarium longe

Vicecancellarius & ipsa Cancellaria quãdo primum fuerunt in esse.

ge ante ipsa tempora fuisse institutum, illúmque aliquando Scriniarum, interdum Pōtificum literis Apostoli :is, quàm etiam nonnullorum iurium testimonio comprobare nitūtur. In primis literæ Stephani Papæ.ij. (qui fuit circa annū à Natiuitate Christi DCCLII.) adducuntur quæ habent hæc verba: Scriptum per manus Benedicti Scriniarij Sanctæ Romanæ ecclesiæ in mense Iulio, indictione quinta, in Sacratissima Sede. Beati Petri Apost. tertio anno Pontificatus &c. Aliæ literæ Paschalis primi etiam habent hæc verba: Scriptum per manus Theodori Scriniarij sanctæ Romanę Ecclesię &c. Ex quibus quidem literis apparet Vicecancellarium Scriniarium appellatum, quod etiam ex text. in ca. ad audientiam. de præscrip. comprobare nitūtur, vbi de Scriniario fit mentio. Sed in hoc diligenter est aduertendū non esse verum literas prędictas, ne tex. in dicto capitulo ad audientiam. de Scriniario loquentes, debere de Vicecancellario intelligi. sed de Notariis, quos hodie Protonotarios appellamus, qui omnium officialiū Curiæ antiquiores sunt. & gl. in dicto ca. ad audientiā, communiter approbata, Scriniarium pro Notario exponit.

Vicecancella. olim quib. nominib. appellabatur.

De ordine & officio Protonotariorum.

VNDE, vt habeatur perfecta notitia antiquitatis tempo rum iniuria dispertitæ: est notandum, ꝙ initia Orientis ecclesiæ sub Clemente I. vt Damasus author est, creati fuere Notarij septem ad res gestas martyrum diligenter conscribēdas, quibus septem Vrbis regiones, quæ parochiæ dicebātur, distributæ fuere, vt Platina, & alij meminerūt. Et quia Antherus Papa, eius nominis primus, statuerat res martyrum gestas à Notariis conscriptas, Scriniis ecclesiæ recondi, fortassis ab eo tempore Scriniarij sunt appellati, prout glos. illos appellat in dicto cap. ad audientiam. de præscrip. & alibi sæpe. verum, quia tempore Iulij Papæ I. non ita martyria Christianorū frequentabantur, quia creuerat in immensum iam decus Ecclesiæ propter Constantini magni conuersionem: ideo dicti Notarij nihil fortę habentes, quod iā de martyribus scriberēt, ex mandato Iulij I. omnia & quæcunque alia ad Ecclesiam pertinentia scribere cœperunt (vt Damasus in vita Iulij refert) vbi de Scrinio scripturarum Notariorum etiam meminit. inde verisimile est prædictis Notariis, vt dixi, ab Scriniis reconditarum scripturarū Scriniarios appellatos: quódque, vt creditut,

Notarij septē initio orientis ecclesiæ ad res gestas martyrū conscrib. creati fuere.

ditur, inter illa ad Ecclesiam pertinentia, quæ Iulius adnotare eos voluit, Apostolicas quoque literas scribere cœperunt, quod ex antiquis literis Apostolicis Sergij Papæ IIII. manifestum redditur, in illis verbis, videlicet: Spiritū per manus Benedicti Notarij, Regionarij & Scriniarij sāctæ Romanæ Ecclesiæ &c. quæ quidem verba duo indicant, primū illius bullæ Scriptorem vnum fuisse ex illis septem Notariis à Clemēte primo cōstitutis, ex eo, quia appellatur Regionarius, quia illis Notariis, vt dixi, septem regiones vrbis diuisæ fuerant, vt Damasus & Platina referunt in vita Clementis. Secundum quia appellatur Scriniarius, quia scribere solebant res dignas Scrinio, vel quæ clerici in Scrinio recondere debebant, vt dicit Damasus in vita Iulij. Constat igitur ex præmissis Scriniarium non esse Vicecancellarium, vt illi male opinabātur. quód etiam probatur ex aliis antiquis Martini II. Apostolicis literis, vbi Notarius illarum bullarum Scriniarius appellatur in hæc verba: Scriptum per manus Hadriani Scriniarij S.R.E. Et ita debent intelligi Stephani, & Paschalis summorum Pontificum bullæ superius in contrarium allegatæ, quæ non de Vicecancellario, vt dictum est, sed de Notariis intelligi debent, cum quibus aliæ literæ Benedicti septimi cōcordāt, dum in eis dicitur: Scriptum per manus Ioannis Scriniarij S. Rom. Eccle. Et hoc idem multis aliis antiquis literis Apostolicis probari posset, quas studiosus adolescens Antonius Galæsius curiosissimè collegit.

Creuit deinde, auctis diuitiis, istorum Notariorum honor, vt ad differentiam aliorum Notariorum vrbis Protonotarij appellarentur, quasi primi inter alios Notarios, vt dicit Ioan. de Platea in.l.ij.C.de primice, lib.xij. vbi Alciatus, & quidam alij Moder. hanc Protonotariorum dignitatem multum extollunt, & eos latè sequitur doctus Modernus Taurinen. Io. Franciscus Purpuratus in.l.j.colū.xxxj. numè. 301. cum seq. ff. de offi. eius. nec immeritò, Sunt enim sedis Apostolicæ & principis Notarij, propter quod denominationem & dignitatem acceperunt, vt dicit Alexand. in consil.lxxxvij. inci. visis codicillis. in.ij. col. in.ij. vol. & ante ipsum Areti. in.l.laudabilē.C.de aduo.di.iud. πρῶτος enim Græcè, Latinè primus dicitur: sicut protomartyr, primus martyr, vt dicit glo. in. §. illud. in auth. de tabellio. Hinc protocollum dicimus primā scripturam.

Protonot. dignitas & huius nominis interpretatio.

ſcripturam. inde protomedicus, protoplautus, protogonus, & quingenta alia vocabula deducuntur. Sicut etiam inter eoſdem Notarios antiquior, ſeu decanus, olim protoſcriniarius, vt Leo VIII. dictus fuit, vel primicerius appellabatur, tãtáq; fuit illius exiſtimatio, quòd ſicuti hodie decano Rotæ magnus in Capella Papæ honor tribuitur propter miniſterium mitræ, ita & primicerio inter alios Protonotarios in ſignum maioris prærogatiuæ commiſſa erat datandi facultas, vt apparet ĩ bullis Martini II. vbi dicitur: Data per manus Stepha. primicerij defenſoris ſũmæ ſedis Apoſtoli. anno Põtificatus D. Martini I I. & in bullis Stephani. VII. dicitur: Data per manus Stephani primicerij anno II. Domini Stephani. Quæ quidem datandi facultas, neſcio qua de cauſa poſtea Bibliothecario Sedis Apoſtolicæ conceſſa fuit, vt bullæ antiquæ Benedicti VII. & Sergij IIII. teſtantur: quem Bibliothecarium quidam, vt dixi, pro Vicecancellario acceperunt, cum Bibliothecarij officiũ olim, ſicut hodie in Palatio Apoſtolico aliud præ ſe ferat. Nam qui Bibliothecæ Lateranæ præfectus erat, Bibliothecarius dicebatur, de quo Laterano Bibliothecario Platina meminit in via Ioan. XIII. Sed quia locus iſte nõ poſtulat circa iſta officia euagari, de quibus latius ſcribam in tract. de official. curiæ. inſerto cum illo de poteſtate, & ſtylo ſacræ pœnitentiariæ. ideo omitto. Et interim circa dignitatẽ protonotariorum videnda ſunt, quæ ſcribit Ioan. de Platea in l. fina. in. iij. colum. C. de decurio. lib. x. & gloſſ. pragmaticæ in titul. de cauſis. §. quicquid in gloſſ. Protonotarios. Et quæ dicunt Moder. & nouiſsimi rep. in rep. ca. Raynutius. in verbo adiectæ impuberi, &c. fol. clvij. colum. iiij. de teſta. vbi notabiliter loquuntur, & reaſſumit Bartolomæus Caſſaneus in tract. Gloriæ mundi. in. iiij. parte. in. xxix. conſideratione. vbi latiſsimè ſcribit de omnibus officialibus curiæ Romanæ. Et Cardi. Iacoba. in tract. concilij. fol. lxxj. in. j. & . ij. colum. Et de protonotariis facit etiam mentionem Ioan. de terra rubea in tractat. primogenituræ. fol. cvij. col. iiij. Et Petrus Belluga in Speculo principũ. rub. vj. nu. 10. qui ad hoc plura iura allegat, & vnum notabile priuilegium eorum ponit Bonifacius de Vitalinis Rotæ Auditor in cle. j. in xj. colum. nume. 151. & ſequen. de hære. de quibus etiam meminerunt Moder. Vercel. in procem. Digeſt. fol. xj. & in. l. ij. ff. de origine iuris.

Primicerius olim qui dicebatur.

Datandi facultas olim quibus cõmiſſa fuit.

Bibliothecarius quis dicatur.

& Volaterranus lib.xxxix.Philologiæ,titul. de magistratib⁹: de quibus aliquid dicam infrà in regula de nō iudicādo,nisi secundum literas expeditas.q.fi.

Redeundo igitur ad Vicecancellarium, concludo, illum antiquis temporibus non Scriniarium,Bibliothecarium, aut primicerium,sed suo nomine Vicecancellarium,appellatum. Non erat tamen hoc officium in tam excelso honoris gradu positum sicut hodie,quia Vicecancellarius,vt dixi,non habebat dignitatem. Adeò,quòd adhuc tempore Nicolai Papæ III. Lugdunensis, quòd cōcilij Vicecancellarius Cardinalis non erat,sed priuatus homo:quin vnà cum protonotariis Papæ in camera ad exequendum mandata eius, sicut Cardinales in cōsistorio,& diuinis officiis assistebat. Quod fuit obseruatum vsque ad tempora Bonifa. octaui, quo tempore etiam ille Vicecancellarius, de quo idem Bonifa. meminit in procemio sexti Decretalium incip.sacrosanctę,non erat Cardinalis, sed postea ab eodem Bonifac. diaconus Cardinalis creatus fuit, vt Ioan. Andr. ibidem in gloss. author est. Illud etiam non est omittendum, quòd antequàm Vicecancellarius crearetur Cardinalis, vna & eadem erat ipsius, & notariorum mensa semel in die de portionibus palatij sustentari solita, ad quam nullus, quantæcunque fuisset præminentiæ, conditionis & status, comedere audebat sine speciali licentia Papæ. Et quod est magis mirandum, nullus ex officialibus ità communiter viuentibus medicinam sumere, aut sanguinem minuere poterat absque speciali licentia Vicecancellarij,faciliter obtinenda,vt in prædicto membrano libro peruetusto latius enarratur. Et hoc idem in Cardinalibus infirmis obseruatum fuisse antiquis temporibus refert Hostiensis. Nam illi non poterant sanguinem minuere sine speciali licentia Papæ, vt tradit Hostiensis qui in hoc habetur corruptus in summa de pœnitentia & re.§.cui confitendum. versicu. cui Cardinales. & in cap. ecclesia vestra. el.ij.de electione. Quis autem tunc Vicecancellarij, Notariorum, Auditoris contradictarum, & Correctoris viuendi modus fuerit, cuius etiam quantitatis vel mensuræ fuerint portiones panis,vini, carnium, & ordei, quas singulis diebus ex palatio Apostolico capiebant. Quid etiam Papa circa strenam, & alia cum eisdem die Natiuitatis Domini nostri Iesu Christi

Vicecancel. qui olim erat simplex doctor, quando primùm fuit Cardi.

Vicecancel. antequã fuisset creatus Card. vnà cum notariis assistebat in camera Papæ.

Officiales soliti ad mensam Vicecancellarij comedere.

Christi seruare solebat: quid preterea quãdo curia extra Vrbem proficiscebatur, prædictis officialibus cõferebat seu largiretur, in dicto mẽbranæ libro latius describũtur. Quæ licet cognitiõe iocũda & digna videatur, ꝓpter notitiã vetustatis ac etiam, vt facile percipi possit ex quàm tenuissimis principiis hæc Vicecancellarij dignitas, & sacrum Cancellariæ officium in immensum creuerint. Nihilominus tamen, quia videretur nimis prolixum, & fortasis extra propositum nostrũ illa hîc recensere, quæ forte tres bonas papyri paginas occuparent, omitto. Non tamen silentio præteribo vnum satis notandum quòd licet Vicecancellarij officium tam angustis tũc includeretur limitibus, & Vicecancellarius Cardinalis nõ esset: maior tamen illi post Cardinales honor, quàm reliquis aliis curiæ prælatis impendebatur. Designatus enim erat Vicecancellario, Notariis, Auditori contradictarum, & Correctoribus, post presbyteros Cardinales in capella Papæ sedẽdi locus, aliique bonorum gradus tribuebantur illis de quibus ibi latius narratur. Et hæ quidem officialiũ prædictorũ prærogatiuæ, quousq; ex Cardinalibus Vicecancellariũ fieri placuit, promiscuæ erant, ac lõgo vsu seruatę. Sed postquã Vicecãcellarius Cardinalis effectus fuit, summa toti⁹ potestatis & honorũ ĩ vnũ delata, illã mutuã obseruationẽ aboleuit. Adeò, quòd illa Vicecãcellarij ac Notariorũ cõmunis ac familiaris mẽsa, cũ portionibus quas ex palatio apostolico recipient, locus etiã capellæ post presbyteros Cardinales in dissuetudinẽ abiere. Inde euenit ꝙ Auditor cõtradictarũ, qui post Cardinales & Vicecãcellariũ, cæterosq; curiæ prælatos, vt præmissum est, præcedere solebat, post huiusmodi Vicecancellarij in Cardinalẽ promotionẽ ab omnibus præcedebatur. Vt nõ ab re Bonifacius de Vitalinis, olim Rotæ Auditor, in cle.ne Romani. §. sanè. de electio. dixerit, Auditorẽ contradictarũ quõdam cæteris Auditoribus dignitatem maiorem, & loco digniorem, suo tempore potestatem localem, ab aliis Auditoribus separatam satis abiectam, ac minus honorificam, & honestam habuisse. Nec mirandum horum officialium dignitates, aut honores tẽpore diminutos fuisse, cum & alij similes curiæ Romanæ ministri eadem temporum vicissitudine, & fortunæ turbine sint depressi: adeò, vt hoc tempore vix primæua eorum institutionis vestigia appareant.

Auditor contradictarum.

Vicecãcellari. postquã fuit creatus Card. non habuit mẽsam cõmunem.

Rotæ auditoriũ.

Rotæ immutatio.

NAM satis apparet Rotæ Auditorium non idẽ,nec in eo statu antiquis tẽporibus fuisse quomodo est . Erant enim sine numero certo Auditores ad audiendum & referendũ tantũ deputati,vt dicit Specul.in tit.delegato.§.iam nũc dicẽdũ.versic.Itẽ nõ obstat si obiicis.Postea verò auctis sedis apostolicæ negotiis,concessa fuit Auditoribus diffiniẽdi facultas,vt patet ex his quę tradit Spec.in tit.de Auditore. Sicq; vario modo obseruatum fuit vsq; ad tẽpora Sixti IIII. qui omniũ primus numerũ Auditorũ ad duodecim restrinxit, erãt enim adhuc tẽpore Sixti numero quatuordecĩ,qui nomi mibus suis propriis in bulla Sixti super hoc confecta numerã tur,sub Dat.Prid.Idus Maij M.cccclxxij.anno eius primo,& tẽpore Thomæ Fastoli erãt.xxj.Auditores vt vidi adnotatũ per R.D.Iacobũ Simonettã,& hoc innuit decisio,licet corru ptè,in causa quinta dub.xv.eiusdem Fastoli.Nec mirũ , quia erat duplex Auditorũ locus,videlicet primi gradus,& secun di grad',vt colligitur ex.xlij.dubio eiusdẽ Fastoli,& ex subscriptione cõsilij Oldra.cclxvj.sicut etiã tẽpore antiquo cano nici in ecclesia dicebantur clerici primi gradus,sed alij simpli citer beneficiati dicebãtur clerici secũdi gradus,vt notat Innocẽ.in ca.sedes de rescrip.& in cap.fin.in.ij.col.de prębẽd. Et isti gradus Auditorum,vt oppinor videbantur introducti respectu primæ & secũdæ instãtiæ.itaq; Auditores primi gradus erãt,qui cognoscebãt simpliciter de negotio principali, de quo si appellari cõtigerat,causa appellatiõis cõmittebatur Auditorib' secũdi gradus. Quod videtur colligi ex dictis Oldra.in cõsil.ccciiij.in prin.Et ad effectũ istorum graduũ bene cõsonat,quòd tũc Auditores essent.xxj.vel plures aut minus, quia nõ erat certus numerus firmatus vsq; ad tẽpora Sixti,sicut etiã neq; ante Sixtũ Auditores recipiebãtur,nec examinabãtur corã Vicecãcellario,quia hoc Sixtus omniũ primus per prędictã bullam introduxit,vt hodie practicatur: & illa bulla adhuc in scriniis Rotæ seruatur. Sed Camerarius de mãdato Papæ olĩ Auditores per dationẽ capæ,rocheti,& birreti reci piebat eos in matricula,postea scribi faciẽs,prout refert Egidius deci.dcxj.incip.licet capella.& Camerarius tũc erat iudex Auditorũ,& nõ alius,& ille solus Auditores excõmunica re poterat,vt sunt de hoc penes me plures regulæ Cãcellariæ antiquæ

Rotæ auditor vsq; ad tẽpora Sixti.iiii.

Auditorũ Rotæ genera.

Auditores ante Sixtũ nec recip.nec exami. corã vicecãcel.

Auditorũ iudex,Camerarius.

antiquæ tã Gregorij,quàm Benedicti.xiij.quæ oĩa postea fue runt per Inno.& Sixtũ immutata.Et quod est magis mirãdũ Rota à tẽpore Sixti vsq; ad nostra tẽpora,in quibus fœliciter sedet Paulus Papa III.varias etiã mutationes recepit.Nã tẽpore Sixti nõ informabãt verbo,sed datis per Auditorẽ dubiis, aduocati de iure in scriptis respõdebãt,sequuti consil.Clemẽtis IIII.de quo loquitur Specul.tit.de requis.cõsil.col.fi. Sed illa obseruatio parũ durauit,quia tempore Alex.vj.cupiditate aliquorũ aduocatorũ interrupta fuit.Sedebãt tamẽ tũc Auditores in palatio ter in hebdomada.Nunc verò hæc oĩa sunt immutata.Nã Clemẽs VII.voluit bis tãtũ Auditores in hebdomada sedere,causantibus bellorũ turbinibus, & Luterani dogmatis incẽdiis,quibus Alemanię maior pars,& Anglię cũ plurib⁹ aliis ab obediẽtia sedis apostolicæ defecerũt.Sic etiã & nũc tẽpore Pauli III.informãdi modus omnino immutat⁹ extitit.Nã cum prius procuratores oẽs,& aduocati maximis partiũ impensis,& Auditorũ molestiis voce informarent,nescio quo pacto,mutuo,& vnanimi aduocatorum & procuratorum cõsensu,petitum fuit à Rota nõ amplius vocaliter,sed in scriptis informari. Quod Papæ primum,Rotæ,& denique toti curiæ placuit.Sicque redemptum est tempus,quod quotidie iuriliter,& cum dispendio omnium amittebatur.

Rota imutationes. *Auditores Sixti non informabãt verbo.*

Sacræ pœnitentiariæ officij uariatio.

APPARET igitur ex prædictis quanta fuerit status primi Rotæ variatio,quãta styli antiqui vicissitudo, quæ magis etiam cernitur in officio sacræ pœnitentiariæ, cuius immeritò sum regens.Illud etiam pœnitentiariæ officium in ecclesia primitiua communiter à pluribus immaculatæ vitæ & scientiæ eruditione simplicibus confessoribus cum magna authoritate,ac summo honore regebatur, vt Cassiodorus,Socrates,& Sozomenus in historia ecclesiastica testantur.Et ita pœnitentiarij in ecclesia venerabiles & conspicui erant:vt reprehendi à Benedicto xij.meruerint Auinione anno pontificatus eius quarto, quare pileum,vt protonotarij equitando non portarent,& inde euenit, quòd pœnitentiariorũ senior,quam hodie decanum seu priorem appellant,mitram Papæ,quã hodie dicamus Rotæ & publice rochetũ,sicut alij curiæ Romanæ prælati gestare solebant, vt in quodã peruetusto mẽbrano libro pœnientiariæ apostolicæ apud sanctum

Pœnitẽtiarij maioris officiũ. *Pœnitẽtiariorum S. Petri prior mitrã Papæ & rochetum publice tenere solitus erat.*

apud ſanctum Petrum ſcriptum inuenimus. Ad tantūq; honoris culmē hæc pœnitētiariorū cura deuenit, vt nō dedignarentur olim quindecim Cardinales illud munus ſubire, vt Papa Benedictus.xii.refert ſe in quodam antiquo libro habuiſſe ſcriptū. Et hoc idem Eraſmus affirmat libro ſecundo reſpōſionis ad Albertū Piū Carporū principē.fo.xlj. Et hoc eſt fortaſis, quod Damaſus innuit in vita Marcelli, dū dicit Marcellū Papā quindecim in vrbe Cardinales cōſtituiſſe propter baptiſmum & pœnitētiā multorū, & idē dicit Aluarus Pelagius antiquiſsimus Cardinalis libro ſecundo, de planctu Eccleſiæ. articul.xvj. Et ita debet corrigi dictū Archi.qui idē ſentit in cap.vbi periculum.columna.j.de elect.libro.vj. Ex quibus hi quidē apparet tūc Cardinales pœnitentiariorū curā geſsiſſe, à qua, creſcētibus poſtea Eccleſiæ facultatibus, fuerunt exempti, vt idem Benedictus Papa refert. Si quid etiā grauis negotij Pontificibus agēdum occurrebat, id facile pœnitentiariis idoneis cōmittebatur, vt de cōpilatione decretaliū Gregoriū nonū feciſſe in earundē procemio legimus. Poſtquàm verò cura ſacri officij pœnitētiarij vni Cardinali demandata fuit, totus ille communis pœnitentiariorum honos, tota denique confeſſorum ſubordinatio, & reciproca cura perire, ac ſimul cum officio ad vnū tantū Cardinalē, quē maiorem pœnitentiarium appellarunt, deuenit. Sic enim variat fortuna vices.

Pœnitētiariorū curæ ad tātum honoris culmē deuenit, vt &c. Pœnitētiaria ſacra officiū antiquis temporib. Cardinales exercuerūt. Pœnitētiariis olim grauia negotia committebantur. Pœnitētiario maiori eſſe. Car. oēs illi pœnitētiariorū honor. ceſſarunt.

Epiſcoporum dignitatis diminutio.

SED hoc parum videri debet, quando etiam Epiſcoporū dignitas, quæ maior omnibus aliis in Eccleſia primitiua fuit & à iure diuino exordiū habuit, eadem temporum viciſſitudo depreſsit. Nam (vt in veteribus authoribus legimus) Epiſcopi vſque ad tempora Clementis quinti, & Io.22.in Eccleſia dei, ita in excelſo honoris & exiſtimationis faſtigio poſiti fuerunt, vt dignitate deprimi, ac gradu minui arbitrarentur, ſi ex Epiſcopis ad Cardinalatus officiū aſſumerētur. Nec immeritò. Illis enim ſolis data erat etiam loci prærogatiua anterior, vnde adhuc poſt Nicolaum ſecundum Epiſcopi immediatè poſt Papam ſubſcribebant, deinde presbyteri, poſtea diaconi Cardinales, cum ex multis, tum ex quibuſdā Vrbani Secundi literis Apoſtolicis Dat. Salerni.xiiii.Caléd. Octob. xv.Indictione, Anno dominicæ incarnationis M.xcii. Pontificatus ſui anno quinto clarius apparet: in quibus immediatè

Epiſcoporū dignit. Epiſcopis olim data erat ſubſcribendi prærogatiua āterior. Epiſcopi quo tēpore cœperunt creari Car

poſt

post Papam, & ante Cardinales subscripti sunt Asculanus, Rapollanus, Troianus, & multi alij Episcopi. Durauerat autem sub hoc tenore fœlicitatis illa Episcoporũ dignitas, vsq; ad Bonifacij octaui tempora, vt refert Ioan. And. in cap. cum aliquibus. in nouella de rescrip. lib. vj. & in cap. cum Apostolus, de cẽlib. licet ibi habeatur diminutus. Quo tẽpore refert Ioan. And. multos prætermissos fuisse Cardinalari, quia Episcopi erant, ne sic dignitate minuerẽtur. Quod postea nescio quo pacto fuit immutatum, fortè quia in palatio Apostolico fuerat tũc bis pronũciatũ nõ notari in tali promotione descẽsum, vt dicit Io. Frãciscus Paui. in extrauag. ad onus. vel quia iã plenior potestas in eligẽdis summis Põtificibus Cardinalibus attributa fuerit, cũ antea nõ solis Cardinali. cõcederetur, vt patet in cap. in nomine. xxiii. dist. & in sexcẽtis ali s locis. vt cũque sit, Ioan. And. in d. cap. hãc cõsuetudinẽ in tantũ dilatatam commmendat, videlicet quod quandoque de solis Episcopis tũc fiet vna Cardinaliũ ordinatio seu promotio. Et miratur Bonifaciũ sexti libri Decretalium conditorem reuocatorias gratiarum, & alia permulta inuenisse, nesciuisse tamen ista inuenire: & Ioan. And. sequitur idem Io. Frã. Pauinus auditor Rotæ in tractat. visitationis. in q. ij. primæ par. & reassumunt Moder. Bononienses in tractat. legati.

dinales.

Card. solis olim potestas eligẽdi sũmos põtific. nõ concedebatur.

Itaq; ex prædictis apparet variam fuisse prædictorũ officiorum mutationẽ, quã nunquam, vt oppinor, meliori statu constitutam legimus, quàm modo. Nam, vt ad Vicecancellarium reuertamur, uon fine magna ratione ordinatum fuit, hoc officium tantum Cardinalibus tribui debere. Quia Vicecancellarius propter sceptrũ iustitiæ quod tenet, supremũ inter oẽs debuit tenere principatum, sicut & ipsa iustitia, quæ cæteras alias virtutes excellit, secũdũ Philosophum secũdo Ethic. & text. in authen. vt oẽs obed. prin. prouin. in prin. De qua quidẽ Vicecancellarij excellẽtia latissimè tradunt Moder. Taurien, videlicet, Io. Franc. Purpuratus in. l. j. ff. de offi. eius. &c. Cõueniẽs igitur fuit, nõ vt antea, simplicibus & priuatis viris, sed personis magna & illustri dignitate præditis (cuiusmodi sunt Cardinales hoc officium commendare, vt sic & personæ huiusmodi, & dignitatis accessione, splẽdore, & nominis celebritatẽ caperet. Et quamuis Camerariatus officium lõgè antea Cardinalibus fuerat commissum, vt apparet in cap. ad audientiã

Iust. inter cæteras virtutes obtinet principatum.

camerariatus offi. antiquius est vicecãcellario.

dientiam. de præscrip.& per cōsequens videretur huic officio Vicecancellarij præferendū. Tamen quia, vt dixi, Vicecancellarius propter administrationē iustitiæ, quā gerit, cæteris omnibus præfertur, vt notant doc. in cle.ij. de elec. ideò conueniens fuit illi maiorem tribuere dignitatis prærogatiuam, sicut videmus in Referendariis, qui Protonotariis illis antiquioribus præferuntur, propter rationē quam scribo in regula de non iudicando, nisi secundum literas expeditas.

Cancellariæ præfectus quare potius Vicecancel. quàm Cācel. appellctur.

Sed postquā huc disgressi sumus, operæpretiū erit perscrutari, quamobrem hic cardinalis cancellariæ Apostolicæ præfectus, Vicecancellarius potius quàm cācellarius appelletur.

SOLVTIO. Laurētius, Cardinalis Zabarella, & alij in d.cle.ne Romani. de elec. dicunt hoc factum fuisse, quia antiquis tēporibus ille Cardinalis certauerat de puritate cū Papa, & ob eam causam ordinatū fuit, quòd per diminutionem de cætero Vicecancellarius appellaretur. Ita dicunt præfati, cum quibus alij vbique doctores, more ouium primam sequētium, præcipitati sunt. Sed quàm ista, Deus immortalis, frigida sint, & à vero aliena, qui vel parum historiam ecclesiasticā caluerit, satis dignoscere potest. Nam ꝙ cardinalis Cancellariæ contenderit vnquam de paritate cum Papa, vel appellatus fuerit vnquam Cancellarius, & postea ordinatum, ꝙ Vicecancellarius appellaretur, nullibi legimus, sed sunt quędam somnia. Et ideò ego arbitror aliunde hoc nomen Vicecancellarij processisse. Nam constat summum pontificem solum in ecclesia dei appellari, sicut Moyses, Cancellarium dei, cum quo vnum, & idem consistorium facit. Ita in indiuiduo dicunt Moder. Galli repet.c. Raynutius. in verbo vxorem nomine Adelasiam. num. 497. de testa. Et idem dicunt alij Moder. in tractat. siue Catalogo gloriæ mundi, in quarta parte in.xiij. consideratione Si igitur Papa est Cancellarius, nō videbatur conueniens alium etiam Cancellarium Papæ similē nominare, sed potius Vicecancellarium, qui eius vices gereret: sicut rex in regno suo non facit Regem, sed Viceregem. Et hoc etiam alia ratione suadetur, quia, vt superius dictū est Cancellaria apostolica prior fuit, quàm Vicecācellarij promotio: & Cancellaria repræsentat sedem Apostolicam, quæ habetur pro Cancellario. Hinc est, quòd quando auditor remittit causam ad Cancellariam, dicitur eam remittere ad cōsistorium

Summus Pontifex solū in ecclesia dei appellatur.

Reges ī regnis suis nō faciūt reges, sed vicereges.

Auditor quādo remittit causam ad cācellariā, quare & cet.

sistoriũ Papæ,qđ habetur pro Cãcellario:nõ autẽ remittitur ad Vicecancellariũ,vt est decisio Rotæ notabilis in tit.de re scri.decis.xiij.in no.incip.Itẽ si causa cõmittatur &c.in fi.ver bis,quæ secũdũ numerũ extensum est.ccclxij. Et eodẽ modo dicimus,ꝙ in curia Romana, nulla particularis persona est fiscus,sed ipsamet sedes Apostolica,vt dicit Bart. in.l.itẽ ve-niũt.§.ait Senatus.ff.de pet.hæred. Et ideò, qui hodie gerit in curia officiũ fisci,nõ appellatur fiscus, sed vel aduocatus, vel procurator fisci.Sic Vicecancellarius nõ dicitur Cãcella rius,quia ipse Papa, & sedes apostolica dicuntur Cancella-rij, & sunt ipsa Cancellaria. Quæ ratio non militat in regno Franciæ,vbi ipse Rex non est Cancellarius,sed hoc officium ab initio vni commiserunt,quem Cancellarium appellari vo luerant.Sed Papa illam dignitatem nulli commisit,sed Vice-cancellarium creando, visus fuit Cancellarij nomen apud se retinuisse.Hæc mihi magis consona vero videntur, quàm ea,quæ præfati doctores dixerunt in.d.clem.ne Romani.

Fiscus in Curia Roma. est ipsamet sedes apostolica.

Redeamus igitur vnde digreſsi sumus.Et dicamus,ꝙ licet ante tẽpora Io.22.Vicecancellarius,scriptores, & correcto-res literarum iam cõstituti fuissent, nihilominus regulæ Cã-cellariæ nondũ cõpositæ fuerant:sed primus omniũ Ioã.22. tanquã bonus domus suæ Paterfamiliàs eas introduxit.Nec solum regulas,sed etiam vt rem angustam domi iuuaret, be-neficiorũ etiam electiuorũ reseruationes ac taxas,quibus æ-stimarentur,inuenit. Collegium quoque scriptorum Aposto licorũ,antea sine ordine vagans,numero distinxit,vt de istis Guliel.Hispanus in pragmatica Frãciæ,ac Polydorus lib.viij. de Inuẽtoribus rerũ.cap.ij.meminerũt. Quinimò beneficio-rũ annatas, ex quibus tam magnos prouẽtus sibi & ecclesiæ cõparauit in cõcilio Viẽnensi sub cõtentione dimissas,vt re-fert Io.And.licet mẽdosè,in.c.inter cætera.col.fi.de offi.or-di.in vsum reuocauit. Adeò,vt moriẽs vigesies quinquies cẽ-tum millia nũmum aureorũ ecclesiæ dimisit, vt refert frater Ptolomæus de Luca in Historia ecclesiastica pontificũ,in vi ta Io.Et hoc idẽ dicit,tacito authore,D.Petrus And.Gãma rus Rotæ auditor in scholiis quibusdã impreſsis ad extraua-gantẽ Iulij. II. Quam quidẽ annatarũ inuentionẽ magnum toto orbi scandalũ generauit.Nec mirum, quia Io.22. adeò cupidi & audaciſsimi animi fuit, vt non solum hoc vno ma-lo ec-

Ioan. 22. multa saluberrima inuenit.

Reseruationũ &c. quis primus fuerit inuentor.

Ioan. dimissio.

lo ecclesiasticos viros grauare, sed quod magis mirandũ fuit non est veritus constitutionem facere, qua & regnum Germaniæ à regno Franciæ diuideret, & Italiam ab imperio segregaret, vt Albericus author est. Inter hæc tamen, Rotam nouis & saluberrimis statutis ornauit: quæ hodie apud nos etiam seruantur, & quotannis initio audientiarũ publicè leguntur. Et in summa, ille primus administrationem iustitiæ, cuius Vicecancellarius caput est, quæ in regulis, & Rotæ ordinationibus consistit, inuenit. Quæ quidem officia successores Pontifices in dies magis propagarunt. Nam quòd ad regulas attinet, Ioan. 22. in suis regulis hoc tantum egit, abbreuiatores instruere, videlicet quomodo literas in Cancellaria, iuxta supplicationum varias signaturas, deberent expedire, quas summi Pontifices deinde magis auxerunt, vsque ad tempora Nicolai Papæ. v. qui omniũ Pōtificum primus prædecessorum vtiliores regulas colligens, ac plures alias iudiciales addens, eas omnes in eo statu, in quo nunc reperiuntur, deduxit. Quem successores vsque in hodiernum diem, paucis immutatis vel additis, pro se quisque sunt sequuti. Totius huius harmoniæ laus Ioãni tribuitur. Fuit enim inter cæteros mortales non solũ eruditus, sed impensè curiosus. Nã, vt ex recētioribꝰ solus author est Frãciscus Petrarcha lib. ij. rerum memorab. tract. iij. cap. liij. Ioan. 22. fuit adeò rerum omnium curiosus, vt repertoria, seu indices sibi ordine alphabeti cōficeret, quibus facile res omnes in promptu, & ad manus haberet. Sic itaque ecclesiæ dei magnũ præstitit adiumentum, & authoritatis prærogatiuam. Nam, vt ea omnia quæ Historici in eius vita referunt, omittam, quãdo aliud de se dignum Ioannes præstitisset: illud tamen erit omnibus seculis memorandum, quòd primus omnium Cancellariam, & Vicecãcellarij dignitatem, ac Rotæ tribunal illustrauit, quæ sunt duo in Vrbe luminaria, & collegia præstantiora. Nam tres sunt gradus dignitatum principalium in Vrbe post Papam. Prima est Vicecancellarij, qui administrationem iustitiæ, Regularum Apostolicarum, ac constitutionem, tutelam, & custodiam tenet: circa cuius potestatem speciales Regulæ Cancellariæ conditæ fuerunt. Et multi ex doct. nostris de illo notabiles tract. scripserunt. Secunda dignitas est Cameriatus, qui præest ærario, ac Ecclesiæ patrimonio, eius redditus

Constitutio.

Ioan. 22. diligẽtia.

Vicecãcellarij, Camerarij, & maioris pœnitentiarij cura & administratio quæ sit.

ditus, & prouentus procurans, vt dicitur in cap. ad audientiam.de præscrip.cuius authoritas olim maior fuit, vt ex regulis antiquorum Pontificum apparet: de quibus mentionē feci superius, de Auditoribus Rotæ loquēs. Tertia dignitas est maioris pœnitentiarij, qui præponitur curæ fori pœnitentiæ, de qua latissimum tractatum composui. Primam ad lucem reduxit Ioan. Secundam Eugenius auxit. Tertiam Benedictus. xij. in lucem produxit. Eugenius & Sixtus locupletiorem reddiderunt. de quibus omnibus tractatur per Cardinalem, & alios in clem. ne Romani. de elect. Et de omnibus istis ego latius dixi in tract. de potestate, & stylo officij sacræ pœnitentiariæ, vbi de officialibus curiæ mentionē facio. Nam sufficit ex prædictis ostendisse, Regulas, de quibus loquimur, certam originem & initium habuisse.

QVAESTIO SECVNDA.

CIRCA secundam quæstionē, videlicet, Nunquid Regulæ istæ vniuersaliter ligent omnes etiā extra curiam?

MVLTO plura dici possent, quàm hic scribā, ex eo, quia ista materia varios habet sinus, & plures continet recessus. Et ideò doct. variis in locis varia scripserunt. Quamobrem quæstionem istam ad partes disputabo, ad effectum, vt contrariæ opiniones melius distinguantur, iuxta consilium Modestini in. l. numerum. §. mixta. ff. de mune. & hono. Quod vnum (si Baldo credimus) ingenium Bartoli illustrauit: per contraria scilicet, & oppositiones procedendo. Nam tritum est sermone prouerbium, Veritatem disputatione discussam magis splēdescere, vt dicit text. in. c. grauem. xxxv. quæst. ix. meminit Ias. in. l. qui accusare. C. de edendo. Aliàs enim veritatem sine disputatione perquirentes, similes sunt nescientibus quò ire debeant, vt Aristo. dicit. iij. Metaphys.

Bartoli ingē. illustrauit p cōtraria.

Veritas splendescens.

Pro parte igitur negatiua, videlicet, quòd regulæ non ligent vniuersaliter omnes: adduci potest primò. Quia regulæ sunt statuta quædam, siue ordinationes particulares concernentes certū locū, vt patet ex earū titulo: vocantur enim Regulæ Cancellariæ. Ex quo quidem verbo Cancellariæ, tāquam ex signo quodam locali, datur clarè intelligi Regulas istas nō facere ius vniuersale, sed particulare illius loci: quia concernūnt ea, quę in dicto loco tractātur. Vnde sicut equus cognoscitur signo, vt dicit Paris de Puteo in tract. Syndic.

vers.

verſ.probatio. Et Moder.Bonon.in.§.teſtes.el.j.in.viij. col. inſtit.de teſta. Et auis cognoſcitur ex cantu, & lyra ex ſono ſecundum Bald.in.l.comparationes.col.fi.C.de fid.inſtr. ita lex an ſit vniuerſalis, vel particularis, cognoſcitur ex loco: accidentia enim multum conferunt ad cognoſcendum quod quid eſt.l.non omnes.§. à barbaris.ff. de re mili. Bald. in.l. fina.C.de execu.rei iudi. Cum igitur illa adiectio verbi Cancellariæ, denotet certum & particularem locum, vbi illæ regulæ practicentur, dicendum erit, regulas facere ius particulare, & non vniuerſale. Quia qualitas adiecta diſpoſitioni, qualificat illam ſecundum qualitatem eius, vt eſt text. in puncto in.§.ſed ius quidem ciuile.inſtitu.de iur. natu. facit cap.ſtatutum.de electio.libro.vj. Quando igitur lex eſt localis, vniuerſaliter extra locum non ligat.c.j.&.ij.de conſti. lib.vj.l. fin. ff.de iuriſdi.om. iudi.

Acciden. multũ cõferunt ad cognoſcendũ quod quid eſt.

Qualitas ad quid opponitur.

Secundò, quia de natura legis vniuerſalis eſt, quòd ſit perpetua & durabilis, vt dicit Archi.in.c. donatum.j. quæſtio. vij. Et Nicolaus Milis in ver.lex.§. ij.l. ædita.ibi, perpetui edicti.C.de eden. Sed regulæ Cancellariæ non ſunt huiuſmodi.ſed moriuntur cum authore ſuo, vt patet in proœmio regularum, ibi, ſuo tempore duraturis, & cæte. Igitur non faciunt legem vniuerſalem. Nam ſi papa voluiſſet regulas ab omnibus obſeruari, hoc dixiſſet, prout dixit in cap.j.de conſtitu. & in cap.omnis. de cenſi.

Legis vniuerſalis natura quæ ſit.

Suadetur iſta opinio, quia regulæ ab initio introductæ fuerunt, vt officiales Cancellariæ per eas in literis expediendis inſtruerentur, vt patet ex regulis Ioan.22. Benedicti, & aliorum: & licet à tempore Nicolai. v. aliquid plus ad eas circa iudicia additum fuerit, illud tamen reſpicit actum in curia gerendum. Cum igitur intentio pontificum principaliter nõ fuit per dictas regulas legem vniuerſalem condere, ſed normam dare negotiis in Cancellaria & curia gerẽdis, nos non debemus aliter interpretari. Quia actus agentium non operatur vltra eius intentionem.c. ſi ſacerdos. de offic. ordi. & vulg.l.non omnis.ff.ſi certum petatur.

Tertiò, lex communis ex eo, quia vbique publicatur, ideo vniuerſaliter ligat, quia tunc non poteſt ignorantia allegari, vt patet in authen.vt factæ nouæ conſtitu.per totum. & in cap.j.de poſtu.præla.& cap.nouit.cum ibi notatis, de ſentẽ. excõmuni.

Lex communis vbique publicatur.

excommuni.notat Bar.in.l.omnes populi.in.v.q.principali. ff.de iusti.& iu. cum similibus. Sed regulæ Cancellariæ non publicantur nisi in curia.ergo.ibi tantũ ligare debent. aliàs sequeretur inconueniens:quòd vbi non fieret publicatio,ligarent ignorantes. Quod est contrarium rationi,vt patet in cap.ij.de constitu.&. c.ij.eo. titu.lib.vj. Et notatur in dicta authen.faciunt ea,quæ tradit Card.consi.xcix.in fi. *Regulæ Cācel. an publicentur solùm in curia.*

Confirmatur ista opi. quia ad essentiam legis vniuersalis plura requiruntur, quæ traduntur in.l.humanum.C.de legibus.Et Moder.in rubr. de constit. Et reassumunt nouissimi repetentes in.l.ij.per illum text.ff.de orig.iur. Quæ quidem in constituendis regulis Cancellariæ non seruantur. Ergo non videntur facere ius generale.

Quartò pro ista opinione adducitur,quia videmus sententiam latam contra legem communem,etiam non deductam, nec in iudicio allegatam,esse ipso iure nullã, vt in.l.cũ prolatis.ff.de re iudi.& in cap.cum inter.eo.titu.Et tamen sententiam contra regulã Cancellariæ etiam allegatam,nõ tamẽ productam,valet & tenet,vt latè probat Fely. in cap.j. de re iudi.& itá hodie seruat Rota. Ex quo datur intelligi manifestè regulas istas multum à iure cõmuni differre,& per cõsequens vinculum legis communis habere nõ debent. Quinimò vinculum particulare earũ est adeò debile,quod videtur longe minus,quàm statutorũ singularium locorum vel personarum.Nam statuta particularia quamprimum sunt publicata,& in vno volumine redacta,ligant suos subditos,vt tradunt omnes in.l.omnes populi.ff.de iusti.& iur. & in cap.j. de consti.lib.vj.Sed non sic in regulis.Nam earũ potestas adeò arcta videtur,& certis veluti cancellis ac metis restricta, vt licet regulæ publicentur,& in vno volumine redigantur, non tamẽ per hoc,vinculum aliquod iniiciunt,aut fidem aliquam faciunt,nec possunt allegari sicut libri Digestorum & Statutorum,nisi prius de gratia speciali,& cũ certa forma,& ceremonia impetrẽtur,vt allegari & produci possint:in quibus impetrandis,illud primũ quæritur, an regula sit de dandis,vel non,in quo quidem sæpe fit disputatio,tanquã sit pro aris agendum:de quo habetur inferius in regula. xxvj. quæ omnia quantum abhorreant, & penitus aliena sint à natura legis vniuersalis & communis,nemo non facile intelligit. *Regularũ vinculum minus est, quàm statutorum particularium.* *Regulæ Cācel. nõ allegãtur sicut leges Digest.*

b Quintò

Lex vniuersaliter ligans. Quintò facit, quia ad effectum, vt lex vniuersaliter liget, oportet principẽ expresse hoc mãdare, vt lex vniuersaliter obseruetur, vt nota. in. l. nec Dorotheũ. C. de decurio. lib. x. facit tex. in. c. j. de cõsti. Sed de ista volũtate Papæ quo ad regulas nõ apparet. Igitur dicẽdũ est, eas vniuersaliter nõ ligare.

Lex debet locis et psonis cõuenire. Sextò pro ista parte adduci potest, quia ad inualidum actum, & imponendum vinculum, sufficit legem communem aliquid prohibere. Sed in regulis Cancellariæ non sufficit, vt in eis aliquid prohibeatur: sed requitur, vt dixi, earum impetratio, allegatio, & in actis productio & registratio, vt vinculum producant, vt notat Fely. in. d. cap. j. & probatur, in. d. regul. xxvj. Sed hæc regularum impetratio habitantibus extra curiam, præsertim in diœcesibus remotis dura nimis, & quodammodo impossibilis videretur. Ergo dicendũ est, illas non arctare extra curiã litigantes. Quia lex ad hoc vt vinculum inducat, debet esse possibilis & rationabilis, locis, personisque conueniens. vulg. c. erit autem. iiij. distinct. nullibi enim cauetur, quòd litigantes extra curiam corã ordinariis pro iure vniuersali impetrando teneantur ad curiam ire. Cum igitur hoc particulariter in istis regulis Cancellariæ procedat, est concludendum eas particulariter, non vniuersaliter extra curiam ligare.

Regularũ ignorantia nunquid excuset. Præterea, & septimo hoc apertè probatur, quia videmus ignorantiam iuris communis, seu vniuersalis neminem excusare. l. error. C. de iur. & fact. ignorant. cap. ignorantia. de regu. iur. libro sexto. Et tamen ignorãtia regularum excusat omnes, sicut ignorantia extrauagantium, vt tradit Abb. & alij in cap. pastoralis. de fide instrumentorum. Bal. in cap. ex causis. de re iudi. Apparet ergo regulas non facere ius generale. Et istam opinionem, videlicet, quod regulæ Cancellariæ nõ inducant ius generale per totum orbem, sed ius tantum particulare, tenuerunt plærique doctores celebres, in primis Pet. de Ancha. in consil. ccxcvij. incipi. efficacibus. in prin. Et Cardinalis Zabarella in consilio. xcix. incipi. dico quòd acceptatio. Sentit Romano. in consil. cclx. in. ij. colum. & Barthol. Belenzinus in tracta. de chari. subsi. quæstio. cxvij. in fi. & in cap. ex parte. de feud. tenet Ias. in. l. j. in. v. colum. ff. si cert. pet. & Decius ibidem in vltima lectura Senis condita. Et idem Decius in capit. ij. in secunda lectura. de constitu.

ſtitu.& plures alij,quos breuitatis cauſa non refero.

In contrarium verò pro parte affirmatiua,videlicet, quòd regulæ iſtæ faciant ius generale,etiam extra curiam faciunt rationes & authoritates quæ ſequuntur.

In primis illud in iure clarũ eſt,talia debere eſſe ſubiecta, qualia ſua prædicata,vel eorum effectus demonſtrant.l.fundum inſtructum.ff.de fun.inſtr.cum vulg.Sed ſi ſubiecta regularum materia,necnon & perſona ipſius conditoris inſpiciatur, proculdubio concludendum erit, regulas iſtas facere ius generale. Patet hoc, quia beneficia ſuper quibus regulæ diſponunt, generaliter per totum orbem poſsidentur. Ergo generaliter regulæ debent materiæ ſubiectæ adaptari,vt videlicet ligent ipſos beneficiorum poſſeſſores vbique, aliàs rediculum eſſet dicere beneficia tantum vnius loci, puta vrbis Romæ ſub regulis cõprehendi,quæ permodica ſunt, & pro maiori parte iuris patronatus. *Subiecta talia eſſe debẽt,qualia ſua prædicata.*

Conſiderata etiam perſona ipſius Papæ regularũ conditoris qui habet iuriſdictionẽ vniuerſalẽ,& eſt ordinarius ordinariorũ totius mundi,vt dicit gl.in.c.fœlicis.§.fi.de pœnis. lib.vj.&.c.per principalẽ.ix.q.iij.& cui omnia beneficia mũdi ſunt obedientialia & manualia,vt dicit Bal.in.l.reſcripta. in.ij.&.iij.col.C.de preci.imper.offe. Erit dicendũ etiã regulas iſtas vniuerſaliter ius facere, quia cauſatũ ſapit naturã ſuæ cauſæ.l.eius.ff. de oper. lib. & potentia cauſæ influit in cauſatũ.l.Publius.§.j.ff.de cõdi.& demon.&.l.manumiſsiones.ff.de iuſt.& iur.Ex perſona enim cõditoris metimur legẽ eſſe generalẽ vel ſpecialem.c.fi.de cõſti.lib.vj.Et quod dicimus de parte, reſpectu patris,eſt dicendũ in toto reſpectu totius.Nã ſicut Epiſcopus in ſua diœceſi conſtitutionẽ ſimpliciter faciens,intelligitur eam facere particularẽ, attenta iuriſdictione ſua,quæ eſt particularis,vt in.c.ij. de conſtitu. lib.vj.&.l.fi.ff.de iur.om.iud. Eodẽ modo conſtitutio Papæ in beneficialibus erit generalis, quia ipſe habet iuriſdictionem generalem. Propter quam rationem fuit aliàs in Rota, & etiam in ſignatura tempore Leonis Papæ.x.deciſus notabilis caſus,de quo meminit D.Guliel.Caſsiodorus quondam Rotæ auditor diligentiſsimus in quadam deciſione incip. Dubitani tẽpore feriarum,&c. Dubitatur enim nũc tempus, an Auditor in curia Romana vigore cõmiſsionis deputatus *Papa ordinarius.* *Cauſatũ ſapit naturam cauſæ ſuæ.* *Legẽ vniuerſ. vel particul. ex perſona conditoris metimur.*

cum ista clausula simpliciter,& cum potestate inhibendi posset inhibere extra curiam. Quidam dicebant, quòd non, quia per illam clausulam non dabatur potestas inhibendi extra curiam. Et ideo ex quo cōmissiones sunt extricti iuris, illa clausula debebat intelligi de inhibitione in curia per decisionem primam. de procura. in nouis. Tamen contrarium tenuit signatura per dicta Fely. in quibusdam notis Cancellariæ, quæ hodie habentur per manus plurium. Quem pro cōtraria opin. allegauerat Alexand. Et inter cætera, ista opinio principaliter fūdata fuit in ratiōe superius dicta. Quia Papa causam cōmittēs, erat vniuersalis princeps habēs iurisdictionem spiritualem generaliter per totum orbem. cap. cuncta per mundum.ix.quæst.iij. vnde considerata potestate committentis, quæ est vniformis, tam ad curiam quàm extra illa, clausula cum potestate inhibendi simpliciter, & in dubio prolata, debebat conformari & regulari secundum potestatem eius, vt videlicet liget generaliter tam in curia quàm extra. argu. l. si pluribus. de leg. ij. & l. Iulianus. de leg. iij. Pro qua decisione allegat ibi D. Guliel. plures rationes quæ videri possunt. Ita hic videtur dicendum, quòd sicut potestas Papæ vniuersalis est, ita & regulæ istæ ab eo simpliciter conditæ, debent vniuersaliter omnes ligare, nisi specialiter aliud statuatur. Secundò pro ista parte facit, quia istæ regulæ appellantur constitutiones, vt patet in isto titulo. Et tamen constitutio, dicitur lex generalis, vt tradunt doct. in rubrica de constitu. maximè Fely. & Moder. & est textus in capi. constitutio. secunda distinctione. Et patet in rubri. ff. de cōstitu. princip. Item dicuntur etiam ordinationes. Et quælibet ordinatio Papæ habet vim legis generalis, vt dicit Do. in. c. fi. §. fi. in. ij. notabili. per illum textum. de hæret. libro. vj.

Constitutio quid sit.

Ordinatio Papæ habet vim legis generalis.

Et licet dicantur regulæ Cancellariæ, & sic respectu illius dictionis Cancellariæ, videantur esse locales. Tamen rectius consideranti illa adiectio nihil facit, quia ponitur ad demōstrandum, de quibus regulis Papa loquatur. nam cum simplex regularum appellatio sit incerta, & plures regularū species comprehendat, vt tradunt doct. in ca. regula. ij. dist. & Moder. omnes post Dy. in rub. de regu. iur. oportuit de necessitate Papam aliquam adiectionem ponere, per quam intelligeremus de quibus regulis loqueretur. vt in simili est. text.

Adiectio ad subiectum ad quid exponitur.

tex.valde not.in.l.insulani.ff. de acqui.rer. do. Sic etiam videmus Iurisconsultos per huiusmodi adiectiones, leges distinxisse. Nam quasdam appellabant consulares, alias tribunitias, alias Cornelias, & cæte.ad iudicandum de quibus legibus loquerentur. vt patet in cap.quærendam.ij.dist. Et tamen ridiculũ esset dicere leges illas propter illas adiectiones non esse perpetuas & generales.

Dicuntur igitur istæ regule Cancellariæ, quia in Cancellaria publicantur & registrantur. Sicut ius pretorium dicitur à prætorio, in quo magistratus ius dicebant, vt habetur in.§. prætorium.insti.de iur.natu.& in.l.j.ff.de offic.præto. Et tamen nemo dicet ius prætorium fuisse particulare illius loci, vbi magistratus ius dicebant, sed potius ius generale, vt in. l.in honorariis.ff.de actionib.& obliga.

Vel dicuntur regulæ Cancellariæ eo respectu, quia maior pars regularum concernunt expeditionem literarum quæ in Cancellaria expediũtur. Et sic capiunt denominationẽ ab eo quod frequentius fit, arg.gl.in cle.j.in verbo præsidentes. de rescrip.& in.l.vnica.in verbo sponsam. C. de rap.virg. Et licet aliæ regulæ sint quæ modum expeditionibus non ponãt, prout sunt omnes regulæ cõtentiosæ, quæ in iudiciis versantur: nihilominus, quia illæ etiam regulæ iudiciales in Cancellaria registrantur, & per Vicecancellarium conceduntur, recipiunt nomen ab illo loco, sicut pleraque alia iura cõmunia & generalia acceperunt nomen, vel ab authoribus suis, vel à locis, vt patet in.d.cap.quædam.prout etiam de leg.Falcidia, de Macedoniano, & Velleiano in quingentis locis iuris constat: propter quorum denominationem non desinunt illæ leges constitutiones generales & vniuersales appellari. Sic ergo licet istæ regulæ Cancellariæ appellentur, non tamen hæc denominatio seu adiectio aliquam specialitatem legis arguit. Sæpe enim lex denominatur à loco vel personis à quibus magis frequentatur, vt in.l.ij.ff. de orig.iur. Sicut & apud veteres Romanos, Fabij, Pisones, & Lentuli dicti, quia hoc leguminũ genere, fabis, pisis, ac lentibus, illi viri frequẽtius vtebantur: inde propter illam frequentiam cognomen illud sunt sortiti, vt author est Plin.lib.xviij.naturalis historiæ.c.iij. Ex quibus plures enumerat Alexander Parthenopeus lib.j.dierũ genialiũ.c.ix. Hæc enim vel similia cognomina

Res capiunt denomina. ab eoq̃d frequentius fit.

Regulæ Cancellariæ quare sic nominentur.

Fabij, Pisones & Lẽtuli denominati ab vsu leguminũ.

mina propter frequentiam alicuius facti imposita, neque rei, neque legis naturam, vel eius vinculum immutant. Et per ista primum argumentum contrariæ partis resolui videtur.

Regula idem est quod ius.

Tertio pro ista parte facit, quia regula idem est quod ius, & de illa argumentatur sicut de iure, vt est tex. in cap. canon. iij. distin. Et notat Ioan. Franciscus Pauinus, Rotæ Auditor in tract. de offic. & potest. cap. sede vacan. in prima. q. principali. colum. fi. vbi plura scribit de regula. Idem not. Bal. in. c. quod sicut. de electio. & in. l. si quis seruo. colum. fi. versi. nec mireris. C. de fur. & Archiep. Flo. in prima parte summæ titu. xj. cap. ij. §. j. & tit. xvij. cap. j. §. xj.

Opinio cōmunis. Rotæ authoritas quàm sit illustris. Rotæ author. quare communi opi. præferatur.

Quarto, pro ista parte nō desunt viri graues, qui hanc opinionem tuentur, quorum numerus & dignitas communē opinionem facere videntur. Nam in primis istam opinionem tenet Rota, cuius authoritas in tā illustri & excelso loco posita est, vt ab ea recedere nefas quodammodo videatur, quæ sententiarum grauitate, & authoritatis pondere cæteros doctores licet numero plures superat, & eius opinio propter eius authoritatem communis reputatur, secundum Imol. & And. Sicul. in cap. olim. el. j. col. xj. de lit. contest. Nam communis opinio non ex numero doct. sed ex pondere authoritatis fit, vt dicit Alexand. in consil. ccij. colum. fi. lib. vij. & ob eam causam dicta, siue vota conformia dominorū Rotæ cæteris preferuntur, vt voluerunt Moder. Hispani in paraphrasi ad. l. iura sanguinis. ff. de regul. iur. & Moder. Asten. in tract. nuptia. fol. cxxiiij. post Alexand. quem ibi allegant. Et nō solum opi. Rotæ propter eius authoritatem, sed etiam propter numerum doctorum in ea militātium communis dici potest. Sunt enim Auditores Rotę duodecim qui non solent fortuitu, & à casu vota sua proferre, sed causa sæpius procuratorum & aduocatorū informationibus trutinata, ac propriis studiis discussa: eorum igitur opinio melior, tum propter eorum authoritatem, quæ sola vt dixi, communem opin. facit, quàm etiam propter numerum personarum: tum quia eorū vota habentur pro sentētia, magis vera & firma præsumuntur, quàm dicta aliorum doctorum pro libito scribentium. arg. ca. prudentiam. Et quæ ibi notat Abb. de offi. deleg. Nā alij doctores non ita simul idem negotium discutiunt & examināt, sed particulariter pro se quisque, & id vel pretio alliciti cōsulendo,

do,vel causa instruendi iuuenes, & eorum ingenia acuēdi,in scholis legendo opiniones suas proferunt. Nam qui consulit,propriā videtur vtilitatē prosequi, quæ facit homines aliquando à vero deuiare, & interdum contraria consilia dare, vt dicit Iason in.l.si ex toto.§.fin.colū.fi.ff.de legatis primo. Qui verò legit, solet multa ingenij & gloriæ causa proferre, quæ vera non sunt,vt de Barbatia dicit Fely.in cap.cęterum. in.vj.col.de rescrip.Præsertim quia doctores facientes communes opiniones faciunt eas per adhæsionem variorum doctorum variis & successiuis temporibus factam, non cōmunicato consilio,nec adhibita cōmuni discussione:& ideo faciunt sicut aues, quæ quando vna volat,aliæ omnes sequuntur,vt ad literam dicit Decius in consi.ccccxciiij.incip.quod supra,&c.col.fi. Quæ ratio cessat in Auditoribus Rotæ per ea quæ dicta sunt.Et quia Auditores Rotę à communiter accidentibus eliguntur viri vndecunque doctissimi qui in Rota quotidie magis deputantur, veluti aurum in fornace,vt dicunt Moder.repe.in rep.l.cēturio.fol.ij.ff.de vulga.& pupil. Adeò, quòd licet doctor semel examinatus non debeat amplius examinari,tamen si assumatur ad suprema officia,prout Auditor Rotæ, debet iterum examinari. Ita formaliter dicit Bald.in capi.scriptum.col.ij. de electio. vbi dicit ita de facto seruari Romæ in auditoribus Sacri Palatij Quam quidem authoritatem,& legum peritiā præcellentem,non aliunde prouenisse arbitramur, quàm ex multiplici virorum prudentū,sæpe de causis disputantium, concursu, quorum mutuæ & frequentes disputationes,& inter agendum actiones, eminentē in Auditoribus producunt scientiam,& rerum omnium experientiam pariunt. propter quam Rota non immeritò huberrimus fons canonistarum appellatur. secundum Fely.in cap. quoniam.§. porrò.col.iiij.vt lit.non contest. Inde non ab re Egidius in deci. xxxvij. dicit, ꝙ inter loca ecclesiastica nullus est toto orbe Rota præstātior,vbi melius ac celerius causæ deciduntur propter peritiam dominorū Rotæ.Et quia ibi est disertissimus modus causas audiendi,consulendi, & decidendi,facit decisio. cccxx. in not. Et ob eam meritò constitutum fuit in.c.fi.de fo.comp. ꝙ Curia Ro. diceretur mater aliarum curiarum ecclesiasticarum.Et dicit Card.in clemen. quāuis in princ. de appella.quòd stylum iudicandi Romanæ

Rota Huber.fons canonistarū appellatur.

Rotæ iudicium.

Stylũ Curiæ Ro. omnes ĩfer. Ecclesiæ sequi tenentur.

Curiæ seruare tenentur inferiores ecclesiæ, cũ secundũ Moder. Asten. præponitur nobis tanquam speculum ad imitandum. Sequitur And. Sicul. in. c. ex literis col. xix. ver. iiij. probat. de consti. Plura ad hoc, quæ aliàs ex varia lectione collegi, in laudem & meritum honorem huius Sacri Auditorij Rotæ possem adducere: sed vt studeam breuitati, tum etiã ne suspectus videar, cum sim ex eodem ordine indignus Auditor, & omnium indoctior, omittam. Quanuis ex hoc nemo succensere debeat, si tantum laudes ab aliis doctorib. hinc inde scriptas retulerim. Nam qui scripta aliorum refert, culpandus non est, quasi ipse dicat, vt dicit glo. in. l. Gallus. §. idẽ credendum, in verbo pronepos. ff. de li. & posth. refert Decius in. c. ad hæc. in prin. de rescript. & in. c. iurauit in. j. col. de probationib.

Relator dictorũ alterius an reprehendi debeat, sicut si ipse diceret.

Redeundo igitur, vnde sum digressus, dico istam opinionem, videlicet, quòd regulæ Cancellariæ ligent omnes etiam extra curiam, tenuisse Rotã in pluribus causis, quas inferius locis suis in commẽtariis cuiusque regulæ adnotabo. Et vltra Rotam locis inferius adnotandis, istam opinionem etiam tenuit Ioan. Frãciscus Pauinus doctor magnæ scientiæ & experientiæ, & quondam Auditor Rotæ in præludiis extrauag. Et Fely. etiã Auditor Rotæ in ca. ij. de rescrip. Et ante ipsos Nicolaus Milis etiam Auditor in suo Repertorio in verbo lex. §. ij. Et Ludouicus de Interamne ex eodem ordine, in quodam suo consilio reddito in causa Messanen. parochialis. Decius in. l. j. col. fi. ff. si cer. pet. Quem ibi Moder. Taurinen. in. xj. col. & quidam alij sequuntur. Et secundum istã opinionem fuit iudicatum in concilio, siue parlamento Tholosano, vt patet in eius decisione ccccxliiij. incip. Item fuit quæsitum, an regulæ Cancellariæ, &c. Et hoc idem tenet glossator, infrà in regula ix. Et quid Moder. Nicolaus Boerius in tract. leg. q. j. Et Nicolaus Euerardus in tract. de locis legalibus. fo. xj. in. ij. col. cum quibus etiam concordat ille insignis glossator concilij Basilien. in titulo de reseruationibus. in fin. in verbo regulas. Et eãdem opinionem sequitur And. Sicul. in consil. lvij. in. ij. colum. lib. j. qui ad hoc allegat Pet. de Ancha. sibi contrarium. Et secũdum istam opinionem consuluit Stephanus Bertrandi doctor Modernus, & practicus in consil. cccxcij. visis copiis. in. iij. colũ. lib. iij. nouiter impresso. Et hoc idem latè probat Bartol. Cassaneus doctor copiosus in consil.

consil.x.viso processu.in.v.colū.vbi dicit,quòd regulæ Cancellariæ ligant per totam Franciam, adducens pro ista opinione Pet.de Ancha.in consil. ccxcv. pro clariori euidentia. vbi idem Pet.arguit de regulis Cancellariæ sicut de lege. Et ita etiam arguit Fely.in.c.j.de re iud.& in.c.quod super his. in.iij.col.ver.secunda conclusio.de fide instrum.vbi æquiparat regulas Cancellariæ legibus, vel canonib. pœnalibus,dū quærit,an sub illis comprehendantur Cardinales. Et idem facit Decius in.c.ecclesia sanctæ Mariæ.in viij.col.de cōsti. Et ante ipsos Io. And. in regula nemo potest.de reg. nouel. Et cū ista opinione etiam transit Io.Francisc.de sancto Nazario, aliàs nuncupatus de Ripa in.ij.lib.interpretationum.super.c. ii.de rescrip. Et plures alij, quos breuitatis causa non refero. Ex quorum numero satis apertè colligitur, istam esse magis communem opinionem. Non obstant quæ in contrarium pro parte negatiua adducta fuerunt.Primum,quòd istæ regulæ concernunt ius speciale,ex quo denotant certum locū, appellantur Cācellariæ.Quia ad hoc respōsum fuit in primo argumēto partis affirmatiuæ. Quibus addo, quòd ista ratio nō concludit in principe habente iurisdictionem,qui licet faciat actum concernentem certum locum, vel personam,nihilominus ille actus non propterea faciet legem particularē,sed vniuersalem.vt.in.l.fi.C. de legib.vbi apparet sententiam principis in certa causa latam vniuersale ius facere, & omnes ligare.Et idē facit epistola principis directa certę personæ. Nam habebit vim legis vniuersalis,vt in.l.j.ver.per epistolā. ff. de const.prin.cū concordan.vt scribit Io. de Platea in.l.neque. C.de decurio.lib.x. Ex quibus apparet, illud argumentū nō procedere in actibus principis,sed inferiorū,vt declarat Iaso. in.l.j.in.ij.col.num.24.ff. de feriis. Non obstat, ꝙ regulæ non sunt perpetuę,quia hoc nō facit quominus tempore quo durant,dicantur vniuersaliter ligare.Nam nō reperitur inter requisitas legis, ꝙ lex debeat esse perpetua,sed potest esse tēporalis, & nihilominus generaliter ligabit. Quia hoc positū est in voluntate Principis,vt in terminis istarū regularū tenet expresse Geminia.in consil.xciij.incip.Clemens vij. Aliàs videtur primo &c. Nihil enim refert ad vniuersalitatē legis, ꝙ lex sit temporalis, quia in hoc voluntas cōdentis attenditur, vt notatur in ca.nobis. de senten.excōmunica & in clement. prima,

Arguitur de regulis Cancellariæ sicut de lege.

Sententia & Epistola prīcipis facit legē.

Lex debet esse vniuersalis et perpetua.

prima, de vita & honesta. cleric. Sicut videmus in extrauagã. ad regimen Benedicti, quæ licet fuerit temporalis, vt patet in ea, tamen attenta iurisdictione Papæ vniuersaliter ligat. Nec dictum Archid. in dicto cap. donatum. facit, quia illud respicit frequentiam. Nam à communiter accidentibus, lex solet esse perpetua: tamẽ si contingat fieri ad tempus, nihilominus vinculum generale constituet, cũ hoc pendeat, vt dixi, ex voluntate principis. Et ad hoc plura iura adducit Domi. in dicto consil. xciij. quæ omitto. Nec obstat, quòd regulæ non publicantur, nisi Romæ. Ergo extra eam possunt probabiliter ignorari. Quia respondetur, ꝙ sola publicatio facta Romæ in Cancellaria Apostolica sufficit, quo ad hoc, vt ligent extra curiam, vt tenet Ioan. Monac. in regula in generali. de regul. iur. lib. vj. Et Ioan. And. super Data Sexti. Nam Romæ etiam publicantur omnes aliæ constitutiones perpetuæ, & ligant per totum orbem, & sunt in vsu. Et ideo Paulus de Elezar. in proœmio cle. dicit, sufficere quamlibet cõstitutionem Papæ publicari Romæ, quæ est caput omnium ecclesiarũ & orbis. Nec requiritur, quòd in singulis locis fiat publicatio. Et hoc idem in terminis nostris, videlicet quòd sufficit regulas istas Cancellariæ publicari in curia Romana, quo ad hoc, vt vniuersaliter ligent, conclusit in contingentia casus, concilium, siue parlamentum Tholosanum in decisione sua cccc-xliiij. in secundo dubio. Et rationem istius opinionis reddit Imol. in dicto proœmio, quia ideo sufficit publicatio in curia, cum Papa habeat pedes plumbeos, & est quasi immobilis, dans cuncta moueri. Ideo eius statuta non sunt singulorũ auribus inculcanda. cap. primo. de postulat. prælato. Sed Imperator habet pedes plumbeos, quia non stat firmus, sed discurrit huc atque illuc per prouincias. Ideò dicta authent. vt factæ no. cõsti. procedit in imperatore, & non in Papa. Et ita tenet Henricus Bohic in cap. ij. de constit. Præterea quia dicta authen. procedit in noua constitutione, quæ non potest ilico per famam innotuisse, vt patet ex rubrica eiusdẽ authenticæ. Sed regulæ Cancellariæ propter earum vetustatem à tẽpore Ioan. xxii. primi earũ conditoris adeò toto orbe notissimæ effectæ sunt, vt nihil notius. Nam penè innumerabiles causæ per totum orbem reperiuntur vigore istarũ regularum iam decisæ. Et secundũ eas arctatur, & regitur potestas legatorum

Publicatio legis, vel regularum facta tantũ Romæ an liget extra vrbẽ.

Papa pedes plumbeos habere dicitur.

torum existentium extra curiam. Per easdem etiam vires, robur & limitationes capiunt expectatiuæ & reseruationes extra curiam. Limitatur etiam ordinariorum potestas, vt quotidie experimur. Igitur sine aliqua publicatione deberent ligare, vt dicebat Hugo, quem refert Paulus in dicto proœmio. Præsertim cum quasi omnes iudiciales regulæ habeant decretum irritans, quia sunt de dandis, vt notatur infrà in regu la xxvj. Et constitutio, quæ habet decretum irritans statim ligat ignorãtes, vt tradunt doct. Anto. Imol. & Moder. in cap. ij. de constit. Et ideò multis de causis istæ regulæ deberent sine aliqua publicatione cunctos ligare. Verùm quia morte Pontificis regulæ extinguuntur, visum fuit, vt per nouum Põtificem publicentur, per quẽ iterum ad instar Phœnicis reuiuiscunt, & veluti Aquila renouantur: quæ idẽ publicatio, non ad illum effectum fit, vt innotescant, cum ferè eædem regulæ sunt, quæ approbãtur, sed vt per huiusmodi publicationem dignoscatur voluntas approbatoria ipsius noui Pontificis. Qui si eas tempore assumptionis suæ ad apostolatus apicem non approbaret, mortuę manerent. Fuit igitur isto casu necessaria publicatio. Et quòd publicationis tempus in regulis non tantum attẽdatur, sed voluntas Papæ iam vsu comprobata, apparet manifeste. Quia licet regulæ istæ hodie publicentur, & leganturin Cancellaria: tamen Papa decernit, & statuit, eas ex tunc in crastinum assumptionis suæ ligare. Et sic ante tempus publicationis. Vnde si vacaret aliquod beneficium post assumptionem Papæ, & ante publicationem regularum, tale beneficium non caderet sub expectatiuis prædecessoris, cum iã per regulas illæ expectatiuæ censerẽtur reuocatæ. Et ideo acceptari nõ posset tale beneficium, vt refert glossator hîc in proœmio regularum, dicẽs, istum casum tempore suo contigisse in Rota. Adde quòd eundem casum decidit Geminia. in consil. xcij. in. ij. col. qui notabiliter loquitur. facit Pet. de Ancha. in clem. j. de conc. præb. Et ita in eodẽ casu, secundũ opinionem glos. & Geminia. conclusit Rota triplicatis votis in vna Romana canonicatus sanctæ Mariæ maioris coram me de mẽse Iunio. M. D. xxxviij. Nam in dicta causa Valerianus obtinuerat à Clemente expectatiuam, per quam fuerat creatus in canonicum sanctæ Mariæ minoris anno M. D. xxx. Cuius vigore sequẽti anno fuit receptus in canonicum. Deinde vocauit

Cõstit. habẽs decretum nõ requirit publicationem.

Regul. cãcella. per success. põtificum renouantur.

Regulæ Cãcel. licet publicentur ligãt tamẽ à tempore assumptionis Papæ.

vocauit canonicatus in Ecclesia sanctæ Mariæ maioris xiiii. Octobr. M.D.xxxiiij.per duas horas post solis ortum. Et sic eodẽ die,quo D.noster Paulus Papa III.ad apostolatus apicẽ assumptus fuerat,qui fecerat regulas suas inter alias reuocatorias expectatiuarum,& creationum in canonicum,etiam si per eas aliqui recepti fuerint in canonicos. Quas quidem regulas legi,& publicari fecit in Cancellaria xv.die Octob.M.D.xxxiiij.Quas voluit extunc in crastinum assumptionis suę (quæ fuit.xiij.eiusdẽ mensis)seruari debere cum decreto irritanti.Per quam regulam Pauli constat fuisse reuocatã creationem & receptionẽ in canonicũ dicti Valeriani ex eo,quia postquam incepit ligare regula initio ipsius diei.xiiij.Octob. accidit inde ad duas horas vacatio canonicatus, qui secundũ præmissa acceptari non potuit.Et per consequens valuit prouisio.D.N.Pauli facta Episcopo Cesenaten.Pro quo pronuntiauit,vt dixi , causa prius pluries proposita & votata.

Sẽtẽtia lata contra extrauagãtem, an valeat.

Regulæ nõ ligãt nisi per vicecãcellarium.

Non obstat etiam dum dicebatur sententiam latam cõtra regulam valere,secus contra legem. Quia respondetur per hoc non argui regulas generaliter non ligare.Quia videmus etiam sententiam latam contra extrauagantem constitutionem valere,vt tradit Fely.in cap.j.de re iudic.& in.d.c.pastoralis.Et tamen nemo dicet extrauagantes non esse constitutiones generales.Ratio igitur diuersitatis inter legem & regulas talis esse dignoscitur.Quia Papa præter ordinem aliarum legum communium voluit & constituit,regulas non ligare,nec fidem facere,nisi illę prius darentur per Vicecancellarium , & dominos Abbreuiatores , vt patet infrà in regula xxvj.Sed hoc non reperitur de lege communi sancitum.Vnde si non esset text.dictæ regulæ xxvj . idem dicendum esset de regulis quod de lege,vt videlicet sententiæ latæ contra ipsas essent nullæ.Sed in regulis hoc factum fuit bona ratione. Quia ex quo propter mortem Pontificum regulæ expirabãt, & multoties successor aliquam ex regulis prius æditis negligebat,vel consultò omittebat,nonnunquam æditas innouabat,ac immutabat,vt experientia docet. Ideò ne contingeret super ista diuersitate dubitari,introductum fuit , regulas nullam fidem facere,nisi ex fonte Cancellariæ,& ex mandato Vicecancellarij,& sic secundum formam traditam in.d.regula xxvj. cõcedatur,quòd in lege perpetua statuere nõ oportuit

tuit,quia semper fixa & stabilis manet, nec per successiones Pontificum variatur,cum morte condentium non expiret. Et idem in extrauagant.nota,quę idem operatur quod lex,vt dicat Abb.& omnes in.d.cap.pastoralis.& in.d.l.cum prolatis. Si verò ignota fuerit extrauag.eadem seruabitur in ea solennitas quam in regulis diximus obseruari, sed diuersa alia ratione.Nam cum tales extrauagantes ignotæ,insertæ non reperiantur sub aliquo certo volumine,sed in incerto vagẽtur: & sicut Vespertiliones sub vmbris quodammodo delitescant, necessarium fuit ad effectum vt innotescant,& sine aliquo vitio appareant recurrere ad Cancellarium,vt lucem & certitudinem veritatis capiant,ne de eis in posterum dubitetur. Et ita se stylus habet. Crederem tamen, quòd etiam si in eius extractione non seruaretur prædicta solennitas,si tamen contrarius vsus eius non probetur, & allegantur in causis, quòd sententia contra illam non valeret. Quia est lex vera,generalis,& perpetua,non recipiens mutuationem morte conditoris. In regulis tamen militat alia ratio,vt dixi,quod contigit propter successiones Pontificum varia sentientiũ. Adeò quòd propter hanc rationem dixit Feli.in cap. Rodulphus.in xv. col.de rescrip.quòd stylus curiæ sit volubilis, & mutatur ad mutationem Pontificum, qui faciles sunt in mutandis statutis prædecessorum,vt patet ex varietate temporum circa stylum,vt refert Ioan. Andr.in cap.j.de elect.lib.vj. Et melius ac clarius hoc idem manifestum redditur ex inspectione antiquarum & modernarum regularum, inter quas multiplex est differentia,adeò vt quilibet Põtificum magis visus fuerit nouis regulis constituendis intendere,quàm à prædecessoribus æditis approbandis. Quæ omnia iustificantur per rationem. cap.non debet.de consan.& affin. Propter istam igitur varietatem fuit ordinatum, regulas istas sub prædicta forma dari. Hinc est,quòd quamprimum per exactionem regulæ à Cancellaria sumus clari,& certi de tenore regulæ, si semel apud acta producatur,illa productio sine alia noua extractione à Cãcellaria facienda prodest,quo ad omnes alias causas corã quibuscunque iudicibus decidendas,& faciunt ius generale. Nam transportato registro causæ,vbi semel producta fuit regula,datur plena fides illi,& sententia cõtra eam lata erit ipso iure nulla.

Regu. Cã cel. semel producta an faciat fidẽ ĩ aliis causis sine noua extractione.

Est ta-

Est tamen circa hoc vlterius aduertendum, quòd istæ regulæ dantur dupliciter, aut in curia, & sufficit quòd dentur per Vicecancellarium, vel regentem Cancellariæ cũ subscriptione duorum Abbreuiatorum. Si verò extra curiam dentur, requiritur supplicatio Papæ. Et tunc datur sub plumbo. Et tali casu extra curiam faciunt fidem, vt lex. Et qui vult eis vti in causis extra curiam mittat pro eis, aliàs secundum ordinationem Papæ non ligant. Nec per hoc potest inferri non facere ius generale, quia ex prædictis apparet contrarium. Formam verò dationis regularũ, & extractionis à Cancellaria, & qualiter dentur ad perpetuam rei memoriam, & quid si petantur regulæ prædecessorũ, vel viuentis pontificis dari, ponit Hieronim. Paulus Vicecorrector eruditus, & summus practicus in eo libro qui vulgò intitulatur Prouinciale ecclesiarum, siue practica Cancellariæ. fol. xxvij. vbi videndum est. nam liber ille est approbatus à sede apostolica, vt dicit Cardin. in clem. ij. §. irritũ. in iij. quęst. de elect. Et ipsum Hieronymum Paulum summè laudat Ioan. Baptista de sancto Seuerino in tracta. pensio. quæst. xxx. colum. penul. Et per ista patet solutio ad alia argumenta. Nam, vt ad ea vno verbo respõdeam, si huiusmodi regulæ in aliqua sui ratione in curia non concludant: ratio tamen generalis earum & potestas condentis vniuersalis non restringentis se ad certum locum, concludit vt dicantur cõstitutiones generales. Vt tamen magis prædicta omnia sustineri valeant, possent fœdere distinctionis istæ opiniones concordari; vt videlicet prima opinio procedat in regulis quæ non sunt de dandis. Ille enim ex quo respiciunt expeditionem literarum curiæ in Cancellaria faciendam, & per consequens restringatur ad certum & particularem effectum & locum, tales dicuntur constitutiones speciales, & nõ ligant exra curiam. An verò loquimur in regulis quæ sunt de dandis, prout sunt ferè omnes iudiciales quæ habent decretum irritans, & in illis procedat secunda opinio. Et istam distinctionẽ videtur sentire & tenere Io. Fran. Pauinus in prçludiis extrauag. Io. xxii. & Feli. in cap. ex parte. el. j. de rescri. Et alij plures ex prædictis doct. Non tamen inficior plures regulas iudiciales reperiri in hoc volumine quæ non procedũt coram ordinariis extra curiam propter aliquam particularẽ rationem, de quibus ibidem suo loco dicemus. Et hæc in vniuersum

Regulæ Cãcellar. dupliciter dantur.

Regulæ iud. ferè sunt de dãdis.

uersum

uerſum,& quodammodo in genere circa iſtam quæſtionem dicta ſufficiant.

QVAESTIO TERTIA.

CIRCA tertiam principalem quæſtionem, Nunquid regulæ iſtæ Cancellariæ ligent ipſum Papam earum cõditorem?

SOLVTIO. Iſta quæſtio conſiderata, ſubiecta materia aliquarum regularum videtur impertinens, cum regulæ iſtæ pro maiori parte modum impetrãdi beneficia, ac poſſeſſores eorum concernant,quæ in Papa verificari non poſſunt: Cùm neque ipſe impetret illa, neque habeat,à quo beneficia impetrare poſsit,cum ipſe idem ſit dominus,& beneficiorum effector,non habens ſuperiorem ſupra ſe,vt tradunt latè Moder. in cap.j. de conſtit. Neque etiam beneficia,ſuper quibus regulæ loquuntur, poſsidentur ab eo.Itaque attento iſto motiuo,quæſtio iſta redderetur fruſtratoria.Poſſet tamẽ iſta quæſtio quadrare in illis regulis quæ concernunt animæ periculum,de quibus ibidem ſuo loco particularius tractabo. Neq; ex eo.quòd doctores iſtam quæſtionem formant in lege cõmuni,de qua ſolet pluribus locis iuris dubitari,nunquid liget ipſum cõditorem. Poteſt eodem modo hic adaptari,cum lex cõmunis varios tractus,receſſus,ac ſinus habeat,ſub quibus Papa facilè includi poſſet.Non ſic in regulis quæ vniformẽ materiam tractant,videlicet,beneficiorum. Itaque tanquam de re non pertinente, non curabo hîc papyrum denigrare. Quia hanc quæſtionem in ſpecie latiſsimè tãquam in regula, De infirmis reſignantibus,vbi eſt proprius locus.

QVAESTIO QVARTA.

VIDENDVM eſt,nunquid ſub diſpoſitione iſtarum regularum generaliter vel indefinite loquentium comprehendantur Cardinales?

SOLVTIO.Quia quæſtio iſta ſpecialiter ſuper aliquibus regulis diſcutietur,& plura quæ hîc dicentur,communia erunt iis,quæ ibi ſigillatim ſcribam.Ideo particularibus argumentis ad illas regulas pertinentibus omiſsis, motiua aliqua ab illis diuerſa in hoc genere ponam, quibus cognitis facilè dignoſci poterit quando Cardinales ſub diſpoſitionibus generalibus,tam regularum quàm iuris communis comprehendi debeant,& quando non.

In primis igitur dicendum videtur Cardinales sub generali dispositione legis vel cōstitutionum non comprehendi hac ratione. Quia persona quæ inter alias supereminentem qualitatem habet, nisi specialiter nominetur, non videtur sub generali constitutione cōprehendi. Hoc dicit in specie Io. And. in.c.j.de schisma.lib.vj.vbi tenet, quòd licet sub dispositione generali comprehendantur episcopi, non tamen comprehenduntur Cardinales. Quia maior ratio est in Cardinali, quàm in episcopo propter maiorem eius qualitatem. Vnde facilè credimus ortum stylum Cancellariæ qui habet, quòd quando Cardinalis impetrat, non debet narratiua rescripti formari per viam sua nobis, vel significauit, vel cōquestus est nobis. vt fit in aliis omnibus impetrantibus. Sed debet rescriptum habere specialem formam distinctam ab aliis, videlicet, exposuit nobis dil.fil.noster tit.Sāctæ Praxedis &c.vt per hoc denotetur singularitas personæ. Et quod dictum est de Cardinalibus, idem de Regibus, & eadem ratione dicendum est, quia contra Reges de stylo Cancellariæ literæ contentiosæ non dantur. Nec etiam in his quæ illis destinantur per Papam ponitur verbum mandamus quatenus, &c. sicut in aliis ponitur, vt dicit Specul.in tit.de rescrip.præsenta.§.ratione formæ. versi.item cōtra Reges. facit text.in cle.j.de testi.ibi, Reges & principes in domino exhortamur &c. Et inde euenit, quòd in derogatione iurispatro.laicorum Reges, nec duces eadē ratione non comprehenduntur, nisi specialiter nominentur, vt est cautum regula Cancellariæ ordine XL. Et hoc idem caueri de iure cōmuni firmat Fely.in tracta.quando lit. apostoli.noc.pat.in vj.col.versi.ampliatur viij.facit text.in.c.fin. de offic.deleg.lib.vj.&.c.ne aliqui.de priuil.eo.lib. Et in extrauag.execrabilis.§.j.cum concor.vt dixi in regula de infir.resig.q.ij. Et ista omnia in ratione fundantur, quia ex quo huiusmodi personæ distinguntur à plebe, seu vulgo tāquam antesignani, honestum est ne iure ordinario regulētur, qui prærogatiua quadam singulari cæteris præferuntur.

Disp. quæ cōprehendit episcopū, nō includit cardinales.

Card. impetrans.

Literæ cōtentiosæ. Pap. ī lit. directis regibus non vtitur verbo Mādamus, sed exhortamur.

Et in eadem ratione fundatur illud, quod dicitur mandatum concessum ad beneficia non capere dignitatem, vel beneficium simile qualificatum, vt est tex.in .c.fi.de prębēd. Sic etiam tex.in cle.j.de regula qui loquitur de monachis, & aliis habentibus administrationem, non cōprehēdit Abbatē, quia

ibi nō nominatur, vt tenet ibi Car. post Matthæum in vj. oppo. Ex quibus omnibus conflatum putamus commune illud dictum, legem generaliter loquentem, nunquam conprehendere casus specialiter priuilegiatos, vt dixit glos. in authen. de hęre. quæ ab intest. in princ. & reassumit Ias. in. l. postquā liti. col. fin. C. de pact. sequitur Decius cōsi. v. & ante ipsos Gemi. cōsi. xxx. cum simil. vt per Fely. in. c. j. vij. col. versi. secunda dispositio. de rescrip. de quo latius dixi in cōmentariis. c. statutum. num. 47. de rescrip. lib. vj. Et ideo non ab re de stylo & vsu curiæ, quando summi Pontifices volunt Cardinales tacitè sub dispositione generali comprehendere, solēt eos saltem per clausulas illas generales, cuiuscūque status, pręeminentię, gradus vel dignitatis existant, includere. Nam dicta clausula de sui natura includit personas, quæ aliàs non comprehenderentur. Quāuis etiam illi sint reges, serui, monachi, vel Iudęi, vt dicit Archi. in cap. quamuis de offi. ord. lí. vj. Et nouissimè quo ad reg Scotiæ, quòd sub illa clausula cuiuscūque status, & c. cōprehēdatur, tenuit Rota in vna Brechinen. vicariæ corā R. D. Io. Pau. Ptolomæo die. ix. & . xi. Decē. M. D. xxxviii.

Clausula cuiuscunque status &c. cōprehendit reges & alios nisi excipiantur.

Quantum verò ad Cardinales de quibus hîc agitur, quod sub generali & vniuersali dispositione regularum includātur, quando est apposita illa clausula cuiuscunq; status, & c. tenuit etiam Rota in vna alia Ferrarien. Archipresbyteratus, vt dicam in fine sequentis quæstionis: vbi verò non apponetur dicta clausula, vel illi nominatim in constitutione expressi non fuerint, von videtur Papa eos velle comprehēdere tanquam cæteris excellentiores, per ea quę nouissimè cumulat Franci. de Rippa in. l. j. col. viij. nume. 59. ff. de vul. & pupil. vbi illud quod dictum fuit de regibus multipliciter limitat. Et in hoc multū defertur personis huiusmodi, præsertim regibus, vt scribit Pręposi. Card. Alex. in. c. si episcopus. col. fi. xviij. dis. & Corset. in tract. de potestate regia. Cū igitur Cardinales inter ecclesiasticos viros, post Papam, locum primum teneant, vt tradit Fely. in rubri. de maior. & obe. in. v. col. adeò quòd fratres principis appellentur, secundum Io. And. in. c. j. de schisma. li. vj. & in. c. quàm periculosum, de senten. excō. eod. lib. Et sicut Papa vnicus ecclesiæ sponsus dicitur, ita Card. primi filij grad⁹ appellātur, vt dicit Io. And. & Imol. in. c. fœlicis. de pœnis lib. vj. Meritò igitur propter talem excellentē dignitatē sub genera-

Papa vnicus ecclesiæ spōsus dicitur.

Card. filij primi grad⁹ appellantur.

generalibus constitutionibus præsertim odiosis (cuiusmodi sunt regulæ istæ Cancellariæ) comprendi non debent. Quam opinionẽ multis rationib. probat Abb. Pan. in cle. j. de exces. præla. in prin. Nam si de Ducibus, Marchionibus, & alijs illustri nobilitate pollentibus in regula. xl. & aliis plærisque magna habetur ratio, quid de Cardinalibus dicendum erit? qui non solum illustres, sed vt illi magis sublimẽtur, in diademate principis scripti dicũtur & adeò sunt Papa chariores, quòd vnum corpus cum Papa facere existimẽtur: qua de causa pars corporis papæ appellãtur in. d. cle. fœlicis. & alibi eius collaterales inscribũtur, de quibus latius scribit And. Sicul. in cõsi. j. col. xiiij. lib. j. in suo tract. Cardi. facit bonus text. in ca. Cõstantinus. xcj. dist. Quamobrem illis patritiatus dignitas concessa fuit, vt referunt præfati doc. Sunt enim Patritij, principis patres. vt not. in authent. constit. quæ de digni. Nam nullus ad talem dignitatem ascendit, nisi prius eius fides & industria in aliis dignitatib' fuerit approbata, vt inquit Io. de Plat. in. l. nemini. C. de cõsuli. lib. xij. Et latius Moderni in. l. j. ff. de offi. eius. Nõ immeritò igitur dicendum erit, generalibus cõstitutionibus eos minimè comprehendi. Imò fortius voluerũt Moder. in tract. de potesta. leg. in. iiij. & . v. cõclusionibus. quòd licet dispositio. c. de multa. de præbend. sit multũ necessaria ecclesiæ, nihilominus Cardinales propter eorũ supremã dignitatẽ nõ comprehenduntur sub illius dispositione: quãuis dispositio illa, vt dixi, sit alioquin honesta & sanctissima, ac ecclesiis fauorabilis. Illa enim qualitas excellentis dignitatis, qua cæteris præstant, adeò subiectum alterare videtur, vt sub simplicibus & generalibus dispositionibus non comprehendantur, vt videmus propter eãdem rationem qualitatis factũ fuisse in. c. statutũ. iũct. c. licet canõ. de. elect. lib. vj. vbi sub dispositione loquente de parochiali, non comprehenditur parochialis collegiata, propter illam digniorem qualitatẽ: sic sub regulis de clericis loquentibus Cardinales comprehendi non debent. Et hac ratione Io. And. in. c. j. de schisma. lib. vj. dicit, sub reuocatoria, de qua in. c. fi. de conces. præb. lib. vj. Cardi. non includi. Nam inanis esset tantæ dignitatis prærogatiua: nullus illis tributus honor videretur, si cum cæteris, veluti cũ turba sub regulis generalibus cõprehẽderẽtur. Cõueniẽs igitur est dicere eos nõ cõprehẽdi. Quã oppinionem tenuit etiã Rom.

Cardi. in diademate principis scripti & vnum corpus cũ Papa facere dicũtur

Cardinal. Patritij appellantur.

Rom.in consi.ccccxcviij.in casu quo quęritur.vbi per plures rationes probat clausulã generalem,& omnes alios,&c.Cardinales non comprehendere.Sequitur Fely.in.c.cum in iure peritus.in.iij.co.de offi.deleg.& Bar.Belēzinus insignis auditor Rotæ in.c.quod super his.de fi.instru.Et plura etiã argumenta & motiua pro ista parte cumulat Pet.de Ancha.in cõsi.ccxcv.&.ccxcvij.quæ breuitatis causa non refero. Cũ quibus videntur transire Moder.in.c.ecclesia sanctæ Mariæ.in.viij.col.de constitu.Et ante ipsos Fely.in cap.in eos.in fi.de hæreti.His accedit,quia Cardinales dicuntur patres spirituales & colũnæ ecclesiæ,in cle.si quis suadente de pœnis.Vnde sicut Augusta,quæ reputatur pars corporis Augusti nõ cõprehenditur in generali dispositione, vt patet in.l.pen.C.de do.inter virũ & vxo.Ita neq; Cardinales qui sunt etiam pars corporis Papæ,vt in.d.cle.fœlicis.comprehendi debēt.Præterea Augusta ex eo,quia assistit principi in cõsulendo & regendo orbem, gaudet illius speciali priuilegio, vt in.l.bene à Zenone.C.de quadri.præscrip.Ita etiam Cardinales qui assistũt lateri Papæ,& sunt eius consiliarij, vt in cap.fundamentũ.§.decet.de elect.lib.vj.& in cap.per venerabilem.§. rationib9.qui fil.sint leg.debent pari priuilgio gaudere. Et per ista duo motiua,& alia quæ nõ refero,istã opinionē in terminis regularũ Cãcell. tenet And.Sicul.in.c.in nostra.in.ij.col.de rescr.

Clausula generalis, videlicet, & omnes alios,&c.

Card. dicuntur patres spirituales, & colũnæ ecclesiæ.

Card. dicũtur Papæ consiliarij.

Istis tamē nõ obstantibus contraria opinio videtur firmior & verior.Pro qua primo facit,quia generalis dispositio legis nõ solũ causas, sed etiã personas priuilegiatas cõprehēdit,vt notat Bald.per illũ text.in.l.in fraudem.in fi.de testa.mili. cũ cõcor.vt scribit Decius.in consil.v.& in.l.j.num.9.ff.de reg.iur.& in cap.qua fronte.in ij.col.de appella. Præterea quia lex generaliter dicit,quòd canonũ statuta ab omnibus obseruentur,vt in.c.j.de constit.Et ab ista generalitate nõ reperiũtur excepti Cardinales,igitur dicam eos comprehendi.

Dispositio generalis.

Nec obstat prærogatiua dignitatis eorum. Quia licet illa multum attendatur in honoribus deferendis,non tamen talis dignitatis præeminentia liberat à vinculis legis, quæ vsq; adeò oēs viuētes astringũt,quòd etiã ipsa Augusta quæ alioquin irradiatur radiis Augusti,& habet priuilegia quæ habet ipse princeps,vt in.l.fiscus.§.fina.ff.de iur.fisci.Et vna,& eadē persona,& caro cũ prĩcipe reputatur,sub generali legũ vĩculo

Augusta gaudet priuilegio Augusti.

 compre-

Aug. & consiliarij omnes sub generali legum vin culo cōpre hendūtur. comprehenditur,vt est text.notabilis.in.l.princeps.ff.de leg. Et per hoc respondetur ad motiua And.Sicul.in.d.c.in nostra vt procedāt quando Augusta specialiter excipitur in.l.prout in.d.l.penul.& in.l.bene à Zenone.

Suadetur hoc,quia Cardinales nihil aliud sunt,quàm cōsiliarij ipsius Papæ,vt in cap.fundamenta.§.decet de elect.lib. vj.& in cap.parochia.xvj.q.j.cum cōcord.vt scribit And. Sicul.in tract.Cardi.in.j.q. Qui in arduis præsertim in legibus faciendis consilio iuuant Papam.Nam in huiusmodi grauibus negotiis solent consiliarij interuenire, vt in.l.humanum. C.de legi Et tamen nemo dicet consiliarios non subiici legibus,cum ab illis non excipiantur nisi solus princeps.vt in.d.l. princeps.Omnes igitur alij legibus subsunt. Quinimo ipse idem princeps,licet solutus sit legibus , non tamen à ratione naturali ipsius legis immunis videtur vt latißimè scripsi in regula de infirmis resignantibus.q.j.&.ij.& tradit latè And. Sicul.in cōsil.j.in.j.volumine. Quare concludēdum est,quòd cum regulæ istæ generaliter loquantur & non excipiant Cardinales,sub eis videntur includi.Sed vt oppiniones ad cōcordiam reducantur,iudicio meo distinguēdi erūt plures casus.

Dignitas nulla libe ratur à vi culo legis. Primus est,quandò constitutio prohibet aliquid quod de se est malum,& inducit peccatum.Et isto casu Cardinales & omnes cuiuscunque alterius dignitatis proculdubio comprehendūtur.Hinc est quòd sub dispositione.c.si quis suadente. xvij.q.iiij.Cardinales includuntur,& dicit Ioan.Mona. loco inferius allegato,& Fely.in.c.quod super his.in.iiij.col.versi. iij.quia sequeretur.de fid.instrumen.

Dispositio enumerās casus.

Dispositio animā cōcernens. Et ita dicimus,quòd.c.omnis vtriusque sexus.de pœni. & re.licet de Cardinalibus non loquatur,eos tamen comprehēdit per ea quę dicit Abb.in.c.omnes.de ma.& obe.& in.c.nouit.in.iij.col.de iudi.Et in summa vbicunque lex cōcernit vtilitatem animæ,non solum Cardinales,sed etiam omnes prīcipes sub ea comprehenduntur,vt Præpo.dicit.in.c.nō licet. in prin.x.dist.Et in specie hoc tradit per viā regulę Ioan.Mo.

Peccatum tanto maius est, quāto &c. in extrauag.Bonifacij.viij.quæ est prima in ordine,sub tit.de senten.excom.in extrauagantibus communibus glossatis per eūdem in verbo clericos.vbi hoc per bonas rationes probat, quæ videantur ibi.Nam in istis quæ sunt de genere malorū tanto grauius quis punitur,quanto maior est qui peccat. vt

in.

in.c.cum quidam.de iur.iur.Pro quo facit illud dictum Iuuenalis Satyra.viij.Omne animi vitium tanto conspectius in se crimen habet,quanto maior qui peccat, habetur.De quo dicto meminit gloss.in verbo tanquàm.in.c.ij.§.fi.de transl.episc.& pro eo est text.in.l.presbyteri.C.de epis.& cler.

Secundus est casus quãdo cõstitutio non prohibet aliquid quod est per se malũ,sed quia prohibitum:& si talis constitutio sit pœnalis & odiosa,continens odium rationale,tali casu Cardinales includũtur,vt notat in simili Bald.in.l. quicũque. C.de serui.fugi. Quod est verũ,nisi per talẽ cõstitutionẽ pœnalẽ,si eos includeret,tollerẽtur eorum priuilegia. Quia tali casu nõ cõprehenduntur,nisi in specie fieret de illis mẽtio per rationes quas scribit Ias.in.l.postquàm liti.col.fin.C.de pact. arg.l.decurionibus.in princi.C.de silentia.lib.xij.Et ante ipsum hoc dicit And.Sicul.in cap.ecclesia sanctæ Mariæ.numero.7.de cõst.& in.c.j.numero.77.de rescrip.Et tenet expressè.Gũdisal.Rotæ auditor in tract.Car.q.xij.in fin.Sed quãdo eorum priuilegia non læderẽtur,procedit quod dictum est.

Ex quo infertur , quòd dispositio . c.de multa.de præb.licet in Cardinalibus non loquatur , eos tamen comprehendit,vt tenet Abb.in cap.ecclesia.el.ij.in.ij.notabili. de elect. Licet postea Ioan.xxij.qui certis de causis fauit multum Cardinalibus vt in alia regula scripsimus,eos in extrauagan.execrabilis,exceperit . Per quòd datur intelligi , quòd aliàs illi comprehendebantur.Et ita etiam Rota in vna Valentina Archidiaconatus de Xatiua coram me pendente voluit,de mense Nouembris M.D.xxxj.sub indulto conferendi beneficia omnibus mensibus concesso Archiepiscopo Valentino, tunc Cardinali Leodien.nuncupato,comprehendi personas Cardinalium habentium beneficia in dicta diœcesi.Nam tũc in facto accidit,quòd Cardinalis de Vich,qui obtinebat Archidiaconatum prædictum de Xatiua diœcesis Valentinæ mortuus fuerat in quodam loco parum distanti ab vrbe , voluerunt domini mei prouisionem dicti Archiepiscopi Cardinalis Leodien.de dicto Archidiaconatu valere,& non illam Papæ,licet in indulto dicti Archiepiscopi nulla de Cardinalibus fuerat facta mentio . Et ita ego pronũciaui,& sententia mea postea per duas alias sententias fuit confirmata. Mouebatur Rota inter cętera illa ratione,quia in generalibus dispositio-

Indulta Card.prehendũt etiã beneficia Card. morientiũ.

nibus non incontinentib⁹ odiũ irrationale Cardinales com prehendũtur, nisi nominatim excipiantur. Sic videmus quod sub dispositione clemen. auditor. de rescrip. Cardinalis comprehenditur, licet nulla ibi de illis fiat mentio, vt tenet ibi inter alios Bonifacius quondam Rotæ auditor col. ij. vnde ea ratione qua dicimus Cardinales comprehendi sub prædictis dispositionibus, eadem ratione est dicendum sub regulis Cancellariæ comprehendi debere. Quod tenuit Fely. in. c. ad aures. in. vij. col. ver. octauo conclusio. de rescrip. Referens D. Franciscum Paui. quondam auditorem Rotæ celeberrimum dicere in commento extrauagan. ad onus. Rotam tempore suo bis iudicasse regulas Cancellariæ Cardinales cõprehendere. Et istam opinionem pluribus locis firmat Oldra. in consil. ccxj. ad propositum. Et in consil. cccxxj. & aliis de quibus per Fely. in. d. loco. Et hoc idem latè probat Barth. de Belenzi. quondam etiam auditor Rotæ, & Fely. præceptor triennalis (vt ipse dicit in. c. ij. in. xiiij. col. de rescrip.) in tract. de charita. subsi. q. lxvj. Et eandem opinionem defendit idẽ Fely. in. c. quod super his. de fid. instru. Et ita etiam hodie, qui est dies tertia Iunij. M. D. xxxviij. idem conclusit Rota coram R. D. Ioan. Paulo in vna Caurien. Canonicatus & præben. dum voluit, quòd priuilegium concessum clero Hispaniæ per Leonem. x. de reuocandis omnibus regressibus sine consensu concessis, comprehendit etiam Cardinales habentes similes regressus sine consensu, etiam si habuerunt eos ex causa onerosa, licet hoc de causa onerosa super eodem priuilegio iam prius iudicauerat Rota in vna Calaguritan. Archidiaconatus in fauorẽ D. Io. de Anguiano per tres sententias, quarum ego primã tuli. Secũdã D. Marcellus. Tertiã D. Ioã. Paulus. rationes illius decisionis non referã, ne sim lõgior, & quia etiã nõ faciũt omnino ad materiã de qua hic loquimur.

Priuilegium cõcessum clero Hispaniæ &c.

Redeundo igitur ad propositum, concludo quo ad istum secundum casum, quòd attento, quòd Cardinales sunt de populo, sunt etiam subiecti Papæ vt principi, sub cuius territorio degunt: conueniens videtur, quòd eius legibus ligentur. Quia lex omnes subditos, & omnes de populo ligat, vulg. l. cunctos populos. & cap. j. de censib.

Cõstitutio continens odium irrationale.

Tertius casus est quando constitutio continet odium irrationale, & exorbitans à regulis iuris cõmunis, & tũc est cõcludendũ

dendum, ſub tali conſtitutione Cardinales non comprehendi. Et iſto caſu militat illud quod dictum eſt de prærogatiua dignitatis,& procedunt omnia motiua ſuperius pro iſta parte ſcripta. Et ita vbique docto. ſentiunt. & firmat expreſſe. And.Sic.in dict.cap.in noſtra.in.iij.colum.de reſcrip.vbi dicit,quòd Cardinales non comprehenduntur ſub regulis Cancellariæ odioſis. Et iſtam dicit eſſe firmam opinionem ſicut firma petra..Et eam tenet etiam.D.Gundiſaluus olim auditor Rotæ in ſuo tract. Card. & alibi ſæpe docto.Et iſte caſus potius innititur authoritati ſcribentium,quàm quòd ſit lege, aut ineuitabili ratione ſuffultus. Quia ratio illa,quòd lex generalis omnes pariter ligat,diuites & pauperes,paruos & magnos,militat etiam iſto caſu. Et quanuis diſpoſitio contineat odium irrationabile & exorbitans,tamẽ talis lex valet,& tenet,vt latè probat Decius in cap.cum omnes.in. v. notabili. de conſti.Et talis lex,licet ſit dura,eſt tamen ſeruanda cap.in memoriam.xix.diſtin.& vulga.l.proſpexit.qui & à quib. Sed quia ex vſu & interpretatione prudẽtium iam receptum eſt, Cardinales ſub tali diſpoſitione odioſa non cõprehendi,tranſeundum eſt cum iſta opin.ne plus nimis ſapere videamur.Et ſic per iſtam rationem dicimus,quòd diſpoſitio extrauag.iniunctæ Bonifacij.VIII.poſita in titu.de electio.inter exrauag. communes quæ diſponit neminem admitti debere adminiſtrationem eccleſiarum ſine literis expeditis,non procedit in Cardinalibus, vt Barth.Belenzinus in.d.tract.de chari. ſubſi. q.lxvj.refert ita iudicaſſe tempore ſuo Rotam.Ratio eſſe potuit, quia illa conſtitutio eſt exorbitans à regulis iuris communis.Quia ius commune vltra ſupplicationem ſignatã non requirit alias literas, nec per conſequens literarũ expeditionem,vt eſt tex.& gloſſ.in cle.dudum.§.nos enim de ſepul.Et latè dicemus ſuper regula.xxv.vbi eſt proprius locus.Præſertim quia ipſi Cardinales ſunt immunes à taxis officialium,vt quodam ſuo latiſsimo priuilegio, & capitulis antiquis conclaui continetur, & dicetur ſuper regula de valore. Eſſet igitur irrationabile, quòd talis conſtitutio eos cõprehenderet. Et per eandẽ rationem dicunt regulam de valore, neque etiã extrauagantem execrabilis, Cardinales cõprehendere. Quia eſſet valde odioſum illis & quodãmodo iniurioſum, ſi attẽtis rationibus dictæ extrauag.ſub ea comprehenderentur, vt ibi

Extrauagans diſpoſitio continẽs odium irrationale.

Episcopus promotus in Cardi. nō perdit episcopatum.

probatur. Et sic etiam temporibus Abbatis Panor. seruatum fuerat, quòd Episcopus promotus in Cardinalem non perdebat episcopatum, quia plęrique consuluerunt.c. de multa.nō procedere in Cardinalibus, nisi Papa aliter disponeret. Et ita tunc factum fuerat cum Cardinali sanctæ Crucis, quo ad episcopatum Bononien. & cum Cardinali sancti Marcelli, quo ad episcopatum Senen. vt refert Abba. in capi. bonæ. el.j.in.iij.notabili.de postul.prælat.

Quartus casus & vltimus est, quando constitutio est fauorabilis & priuilegiata, & tali casu Cardinales comprehendūtur, licet de illis mētio non fiat. Quia ex quo plus cæteris in vinea domini laborāt, & quotidie inseruiunt, & assistunt ecclesiæ sanctæ dei, & Christi vicario agendo & consulendo; dignum est etiā vt maioribus attollantur fauoribus, vt in. c. j.de offi.legati.lib.vj.& in.l.ius senatorum.C.de dig.lib.xij. Sic etiam sub regulis de annali & triennali possessore, quæ fauent possessoribus, licet in eis de Cardinalibus mentio non fiat, Cardinales tamen comprehenduntur, & sub aliis regulis fauorem concernentibus, super quibus in discursu materiæ particularius hoc discutiam, & clarius examinabo.

QVAESTIO QVINTA.

Derogatio generalis.

CIRCA quintū dubiū, videlicet, an in generali & vulgari derogatione constitutionum, & ordinationū Apostolicarum comprehendantur regulæ Cancellariæ.

SOLVTIO. Si titulū seu rubricam regularum attendimus (quæ regulas istas cōstitutiones vocat) certè dicendum erit eas sub tali derogatione includi eadē ratione, qua dicimus sub dicta clausula ius cōmune comprehendi. Quod etiā cōstitutio appellatur, vt patet in.c.cōstitut.ij.dist.& in rubr. de consti. Nec in hoc potest ratio diuersitatis assignari, iuxta text.in cap.j.de consti.lib.vj. Tamen contrariam opi. seruat stylus Cancellariæ, & Rom.cur. qui hoc casu pro lege habetur, & illi standum est, iuxta tex.in.c. quàm graui.de cri. fal. cum vulg. De quibus latè Fely.in cap.ij. de rescrip. in verbo stylus. qui quidem stylus à Rota receptus disponit sub clausula generali non obstantibus cōstitutionibus & ordinationibus apostolicis: huiusmodi regularum constitutiones non comprehendi, nec illis censeri derogatum, nisi de illis specialiter mentio fiat. Et ita in terminis conclusit Rota coram

Stylus Rotæ & Cācellariæ.

reuerendis

reuerendis patribus dominis Nicolao Aragonia in vna Zamorem Thesaurariæ de mense Nouemb. M.D. xxxiij. & in alia Romana pecuniaria coram D. Ioan. Paulo decis. xx. Nouemb. M.D. xxxvj. In quibus domini cõcluserunt per illa verba non obstante regula de acceptandis, & quibuscunque aliis dispositionibus, non censeri derogatum regulæ de valore exprimendo. Et in illa Romana voluerunt, per clausulam non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis in commissione apposita, non censeri derogatum regulæ. xxxv. de non appellando ante diffinitiuam. Et secundum istam decisionem iudicatum fuit in fauorem Francisci Flores contra Andr. de Nouaria. *

Et istam opinionem, videlicet, per generalem derogationẽ non censeri derogatum regulis Cancellariæ, nisi in indiuiduo illis derogetur, tenent expressè Moderni in tractat. de benefic. in. iij parte. q. xlvj. in. iiij. col. fol. paruo. Et licet ista opinio in stylo cõsistat, nihilominus, vt ex prædictis & infrà dicendis apparebit, aliquod fomentum iuris in se continet. Nam satis notum est, regulas Cancellariæ continere clausulam derogatoriam voluntatis sequentis actus, vt dicit Pet. de An. in cõsil. ccxcvij. ĩ prin. Quo casu nõ sufficit generalis, sed requiritur specialis derogatio, vt notat Barto. in. l. si quis. in prin. ff. de leg. iij. & doct. in cap. cum instan. de censi. & tradit Domi. in consil. xxxix. col. ij. & Andr. Sicu. in. c. cum tibi. nume. 17. de testa. Ratio redditur secundũ Bar. in. d. l. si quis. in princ. in. iij. col. Quia clausula derogatoria habet vim cuiusdam protestationis præambulæ, & talis protestatio declarat in sequẽti actu voluntatẽ deesse, nisi expressa reuocatio fiat, vt in. l. at si quis. §. plęriq;. ff. de reli. & sump. fun. cũ similib⁹. *Clauſ. derogatoria habet vĩ cuiuſdam proteſtationis præambulæ.*

Et ista ratione dicimus, quòd licet per simplicem clausulã non obstan. tollatur constitutio apostolica, non tamen tollitur constitutio conciliaris, quia habet clausulam derogatoriam. c. ex parte. de capel. monacho. & tradunt communiter doct. in cap. nonnuli. de rescrip. Sic etiam in generali derogatione constitutionum, & ordinationum apostolicarũ, etiã priuilegiorum, non censetur derogatum priuilegiis iure cõmuni insertis. nisi specialiter dicatur, vt notat glo. in authen. qua in prouincia. in verbo illi. in fin. & ibi Bart. & cæteri. C. vbi de cri. agi opor. cum aliis concor. vt scribit Fely. in. c. j. de rescrip. *Derogatio generalis.*

de rescript. & in cap. nonnulli.in.xj.col.eodem titulo.

Quod etiam alia ratione suadetur, quia tales actus continentes clausulam derogatoriam, sunt qualificati. Sed clarum est, quòd in hoc istę regulæ videntur habere similē qualitatem. Vnde sicut de dictis qualitatibus debet fieri expressa mentio, eadē ratione & de regulis. Et ideò dixit Io. Andr. in cap. ei cui. de præben. lib. vj. quòd per clausulas non obstā. nunquam cēsetur derogatum statutis habentibus certā qualitatem, nisi specialiter fiat mentio. Qualitas enim in actu cō sistens facit eundem mutare in diuersam speciē, vt in. l. quæsitum. §. illud. de lega. iij. & . l. si cui lana. de leg. ij. Ex quo sequitur, quòd licet regulæ Cancellariæ sint cōstitutiones vniuersaliter ligantes sicut ius commune: nihilominus propter diuersas qualitates, per quas à iure communi differūt, diuersam videntur habere naturam. Et ideò in derogatione generali constitutionum istæ constitutiones non veniēt: sicut appellatione beneficicij non comprehenditur dignitas, nec beneficium curatum, vt in cap. fi. de præben. Et ibi declarat Abb. non quia dignitas, vel curatum non dicantur beneficia ecclesiastica, sed quia sunt qualificata, ideò non comprehenduntur, vt patet in cap. statutum. de elect. lib. vj. Et ita etiam videmus, quòd in legato lanæ non veniet lana tincta. Nec in donatione marmoris veniet qualificatum. videlicet, figuræ ex marmore factæ, vt. d. l. si cui. & . d. §. illud. Quòd autem istæ regulæ habeant diuersam naturam à constitutionibus iuris communis. vltra quòd de se est manifestum, hoc vlterius probatur. Quia constitutiones iuris communis statim facta publicatione ligant, vt traditur in cap. ij. & fin. de consti. Item sunt perpetuæ. Sed istæ constitutiones Cācellariæ sunt temporales. Et licet etiam à tempore publicationis ligent. vt lex communis, vt dicit Gemi. consil. xcij. nihilominus nō statim ligant, nisi seruata prius solennitate posita inferius in regula. xxvj. neque illa sola sufficit. nisi regulæ sic obtentæ, & cum illa solennitate datæ, in actis postea producatur, vel nisi Papa hoc velit, vt dixi superius in. ij. q. Item quia istæ regulæ sunt speciales ratiōe derogationis. Quia licet per prædictam clausulam non obstan. &c. censeatur derogatum iuri communi. Hoc est verum, nisi ius commune habeat clausulam derogatoriam, vt superius dixi. Et tradunt Moder. in ca. j. de

Qualitas in actu cō sistens.

Beneficij appellatione non comprehēditur dignitas.

Constitutiones iuris cōmunis.

j.de constitu.lib.vj. Quam quidem clausulam continent regulæ istæ. Et licet alio respectu regulæ, constitutiones generales apellentur, isto tamen casu possunt dici speciales ratione derogatiõis. Et ita saluatur & iustificatur, quod dicit Bar. in.§.& sic quodque.C.de nouo codi. faci. dicens, quòd ius non clausum in corpore iuris non est generale. Nam debet intelligi ratione reuocationis, videlicet, quia ita requirit specialem mentionem sicut ius particulare, iuxta cap.j.de constitu.lib.vj. Secus autem respectu vinculi, quia ligat omnes quando innotescit. Ratio est, quia ex quo non est clausum, potest ignorari, & ideò requiritur derogatio sicut de iure particulari. Hinc videmus, quòd licet sententia principis faciat ius generale, vt est dictum superius in prima quæstione, tamen valet sententia contra illud ius, quia potest probabiliter ignorari, & ideò censetur quo ad hoc particulare, vt dicit Card. in cap. pastoralis.de fid.instru. Et in summa, quot sunt qualitates in constitutione seu actu differenti à iure cõmuni, vt sunt istæ regulæ, tot inducuntur obstacula. Et quot sunt obstacula, tot debent esse derogationes & expressiones. cap. ex tuarum. de autho.& vsu pallij. & tradit Bal. in l.si non lex eliescentia.ff.de hær.insti. Et hoc est quod voluit sentire Cald.in consi.j.tit. de rescript. dum voluit.quòd per clausulam non obstantibus consuetudinibus & statutis, &c. non tolluntur obstacula temporalia cuiusmodi sunt istæ regulæ, quæ temporale impedimentum afferunt. Sed illa tantũ quæ inducerent extinctionem gratiæ, hoc est impedimenta quæ statim annullant, vt sunt illa quæ resultant ex aliis statutis, vel à iure communi, quæ statim absque aliqua productione impediunt & annullant. Sed regulæ Cancellariæ non annullant, nec statim impediunt actum faciendum, sed ita demum si instituta lite regulæ impetrentur & producantur vt sæpius dictum est. Interim tamen actus factus contra regulas valet & tenet. Clausula igitur non obstantibus, capit illa quæ obstant statim tempore factæ gratiæ absque facto hominis, non ea quæ ex post, & ex interuallo possunt impedire. Quia illa accidentaliter eueniunt, & ex facto postea faciendo retrotractiuo, arg. tex. notabilis in.l.j.ff.de in lit.iur. Et notat Ias.in.§.quadrupli.in.iij.notabili.institu. de actio. Et hoc videmus in extrauag. quæ licet sint cõstitutiones generales,

Sententia principis.

Qualitates quot sunt in cõstitutione, tot inducũtur obstacula.

Impedimẽta quæ sint.

Extrauagātibus vt derogetur oportet q̃ &c. nerales, & vbique ligent, tamen ad effectum, vt illis derogetur per clausulas generales non obstātibus constitutionibus, & cæt. sortiuntur naturam constitutionum specialium, vt videlicet, non intelligatur derogatum eis, nisi de illis fiat mentio, saltem per hæc verba non obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis etiam extrauagantibus, sicut de constitutione speciali requirit text. in capi. j. de constitu. lib. vj. vel secundum modum quem ponit antiquus ille abbreuiator Hispanus in libro styli Cancellariæ in capite de clausulis generalibus non obstantibus.

Clausula nō obstāt. quæ nō cēsetur derogare. Et hoc vlterius suadetur, quia per illam clausulam non obstan. constitutionibus, &c. non censetur in dubio derogatum, nisi constitutionibus ordinariis, non autem extraordinariis cuiusmodi sunt extrauagātes & regulæ Cācellariæ. Nā clausula generalis ad extraordinaria non refertur, vt est tex. ad literam in. l. seio. §. medico. ff. de an. legat. Quem in nota-*Clausula generalis.* bili casu, ad propositū huius dicti, inducit Oldra. cōsil. cxxix. & And. Sicu. in cōsil. xviij. in. j. col. & consi. xxj. col. vj. & cōsi. xxvj. in. ix. col. lib. ij. cum concor. vt scribit Decius in cap. inter cætera. de appella. Et aliquid dicā in regula de triennali.

Papa difficilius præsum. &c. Iustificatur ista opinio ex alio, quia Papa difficilius præsumitur habere notitiam talis iuris extrauagantis, quàm iuris ordinarij, vt notatur in cap. pastoralis. de fid. instru. Hinc dicimus, quòd licet non admittatur positio iuris communis *Ius cōmune ordinarium præsumitur certum.* ex eo, quia ius commune ordinarium præsumitur certum, vt tradit Barto. in. l. ornamentorum. ff. de aur. & arg. legat. Tamen quando tale est ius, in quo verisimiliter potest cadere ignorantia, vt est ius constitutionis extrauagantis, tali casu bene admittitur positio talis iuris, vt dicit Barto. in. d. l. ornamentorum. cum aliis concor. vt scribunt Franc. Curtius senior in tractat. positionum. in. xiij. breuiloquio. & Ioannes Sadoletus in. l. ij. colum. xiij. ff. de confes.

Et pro ista opinione, videlicet, quòd requiratur mentio extrauagantis, tenuit Nicolaus Milis in verbo priuilegium cōtra ius cōmune. post Ant. de Butrio. in. c. j. de cōstit. lib. vj.

Et prædicta omnia quæ dicta sūt de extrauag. militāt à for-*Extrauagantiū notorietas.* tiori in istis regulis attētis stylo & rationibus prædictis. Et licet extrauaganntes aliquæ sint notoriæ, sicut etiam & pleræque regulæ istius voluminis, tamen respectu derogationis

illa

Illa notorietas nihil facit,cũ per hoc nõ desinat esse ius extraordinarium,& à corpore iuris communis extrauagans. Quo casu,vt dictum est,derogatio clausulæ non obstantib.constitutionibus,capit tantùm ius commune ordinarium, nõ autẽ extraordinarium. Præsertim cum extrauag.& regulę debent prius impetrari & dari iuxta formam traditam in dicta regula xxvj. Quod inductum fuit,vt sciamus extrauag. & regulæ, quæ dantur,an sint in vsu,vel non.Pro quibus faciunt ea,quę longo discursu scribit Fely.in cap.j.in.v.col.de re iudic.

Et ista de plano procedent,quando derogatio fit per viã rescripti. Secus verò si facta sit per viã legis. Quia tali casu per illam generalem clausulam non obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis,censeretur derogatum istis regulis Cancellariæ non facta mentione de illis.Hoc probatur in simili per notabile dictum Domin.in. c. cum non deceat. de elect.lib.vj.vbi dicit,quod licet per clausulam nõ obstantibus tollatur actus, & non iuramentum in eo cõtentum,nisi fiat mentio specialis de illo,vt ibi est gloss.Si tamen illa derogatio fieret per viam legis, tali casu per simplicem derogationem derogatur iuramẽto,nulla facta de illa mentione. Et ita limitat gloss.ibi,& sequitur Fely.in.c.constitutus.in.iiij.col. versic.limita secundo de rescript.

Regulis Cancellariæ, quo casu censetur derogatũ &c.

Iuramẽto quãdo derogatur p simplicem derogationem.

QVAESTIO SEXTA.

VLtima quæstio principalis est, vtrum per istam clausulam non obstantibus regulis Cancellariæ, positam in literis apostolicis,censeatur derogatũ regulis iudicialib.notoriis,vt est de annali,triennali,de subrogandis,& similibus?

Solutio. Quidam voluerunt per dictam clausulam esse derogatum illis duntaxat regulis, per quas possint impetrantes impediri ne literæ expediantur. Ita tenebat Card. Anconit.in disputatione istius puncti,facta coram Papa Clemente . vII. super quadam bulla in qua D. Berengarius Saganta,vt procurator interuenerat,vt ipse mihi retulit. Tamen aduertendum est,quia illud dictum non videtur ex omni parte verũ,ex eo, quia non video quare potius per illam clausam non obstantibus regulis tollantur regulæ concernentes expeditionem, q̃ aliæ iudiciales quæ obstare possunt literis expeditis. Nam cum sit derogatio generalis,omnes regulas debet cõprehendere. Imò magis videtur illa clausula comprehẽdere regulas iudiciales,

iudiciales, quàm concernentes expeditionem ex eo, quia regulæ concernẽtes expeditionem non obstant literis iam expeditis, quæ iam euaserunt manus officialium, sed impediunt tantum expediendas. Sed literis expeditis obstant regulæ iudiciales, quia sunt de dandis: regulæ verò expeditionem concernẽtes non dantur, quia neque faciunt fidem extra Cancellariam, cum dent normam solis officialibus Cancellariæ literarum expeditoribus, vt dicit expresse Ioan. Francis. Pauinus Rotæ auditor in præludiis extrauag. Ioan. xxII. & experientia quotidiana docemur. Et sic apparet, quòd illud dictũ domini Anconitani non est solidum, tamen eius opinio posset procedere quãdo literæ reperiuntur in procinctu expeditionis, & essent adhuc in manibus officialium. Nam si hoc casu obstaret expeditioni faciendæ aliqua regula de concernentibus modum expediendi, tali casu posset dici prædictam clausulam non obstantibus regulis in supplicatione positam, tollere impedimentum illius regulæ impeditiuæ expeditionis. Et isto casu posset procedere dictum Cardinalis. Sed literis iam expeditis non est verum illud dictum.

Et ideò, vt veritas habeatur istius articuli, potest dici, ꝙ de iure loquendo per illam clausulam non obstantibus constitutionibus & ordinationibus apostolicis ac regulis Cancellariæ, &c. censetur derogatum regulis omnibus perimentibus gratiã ipso iure à principio non interueniente facto personæ, & sic de impedientibus natiuitatem, vel originem gratiæ, siue illę regulæ iudiciales, siue extraiudiciales sint: sed vbi gratia per regulas à principio totaliter non perimeretur, sed differretur propter aliquod factum requisitum, & sic per aliquem futurum actum suspenderetur, tales regulæ per dictam clausulam non censerentur sublatæ. Ita est notabilis doctrina Gemi. in cap. si propter. in .vj. colum. de rescrip. lib. vj. post glo. ibi in verbo impediri, quam sequitur Fely. in c. nõnulli in. xij. colum. versicu. not tertio. & colum. xxx. versic. xj. conclusio. eod. tit. Et hoc etiam tenet Cald. in. consil. j. titul. de rescrip. & idem Domi. in cap. j. in. v. notabili de restit. spolia. lib. vj. vt declarabo inferius per exempla, & dicam aliquid in regula De non tollendo ius quæsitum.

Et ista procedunt, nisi in literis expresse dicatur de regulis dilatiuis per illam clausulam non obstantib. regulis per quas

nostra

nostra gratia impediri vel differri posset, quæ in multis reseruationib⁹ apponi solet, vt dicit ibi Fely. Ratio prædictorum est, quia per regulas dilatiuas gratia, seu dispositio facta non tollitur, licet differatur: & dilatio modici temporis nō affert præiudicium, vt dicit text. in. l. si debitori. ff. de iudic. & in. l. quotiens. C. de preci. impe. offe. Et hoc modicum præiudiciū à iure considerari non solet iuxta gloss. præiudicium. in cap. cum olim. de consuet. & . l. scio. ff. de in integ. rest. Non sic est in regulis peremptiuis, quæ si non censerentur sublatæ per dictam clausulam, induceret magnum præiudicium ex peremptiōe gratię. Et ita hodie. ix. Martij. M.D.XXXVII. post plures informationes & positiones causæ concluserunt Domini in vna Hispalen. Canonicatus coram R.P.D. Marcello Crescentio episcopo Marsican. vbi plus voluerunt Domini, duobus exceptis, istam decisionem procedere, etiam si in gratia, vbi erat derogatum quibuscunque regulis, esset apposita clausula suspensiua quarumcunque gratiarum, quia illa clausula concernit tantum gratias, non literas: & ideo per eā nō censetur derogatū regulis suspensiuis, maximè requirentibus factū personæ. Et pro clariori intelligentia istius materiæ, est aduertendum, quod regulæ suspensatæ considerantur dupliciter. Nam quædā sunt regulæ quæ gratiā suspendunt per aliquod tempus, vt sunt regulæ suspensiuę gratiarū expectatiuarū vsq; ad fulminationē processuum, & aliæ similes dilatiuæ. quædā sunt dilatiuæ propter aliquod factum personæ requisitum, & in effectu perimunt postea gratiam facto illo nō sequuto, prout est in regula de non acceptando nisi literis expeditis, de qua agebatur in dicta causa Hispalen. Et huiusmodi regulis secundum stylum curiæ per generales clausulas etiam non obstantibus regulis nō censetur derogatum, nisi de illis fiat expressa & indiuidua mentio per ea quæ superius dicta fuerunt. In hoc tamen est discrimen, quia primæ regulæ dilatiuæ suspendūt ex mente Papæ gratiā in euentum tēporis vel conditionis: & interim gratia nil operatur, nisi adueniēte tempore vel conditione. vt dixi in tractatu expectatiuarū, sed in aliis regulis suspēsiuis requirentib. factū personæ gratia statim nō suspēditur, sed statim operatur suū effectum, licet regulæ requirant aliquod factū personæ ad illius perfectionē, & tales regulæ nō ideo dicuntur suspensiuæ, quia suspendant

Gratia facta per regulas dilatiuas, non tollitur.

Præiudicium modicum à iure considerari nō solet.

Regularū suspensiuarum consideratio.

pendant gratiam prout primæ, sed quia suspendunt peremptionem & annulationem eius, in euentũ alicuius facti præstanti per gratiatum. quòd si omittit in pœnam negligentiæ siue malitiæ, regula annulat gratiam ex eo, quia in potestate gratiati fuit tollere impedimentũ regulæ, vt in regulis de annali publicandis resig. & similibus quæ requirunt factum personæ, & de regulis dilatiuis patet exemplum in regula Clementis reseruatiua octo mensiũ: quæ licet non sit dilatiua & peremptiua, sicut regulæ de annali, & aliæ superius dictæ: tamẽ, quia est dilatiua respectu temporis, voluit Rota de illa debere fieri specialem mentionẽ. Et ita conclusit Rota hodie xvij. Iunij. M.D.XXXVIII. in vna Toletana parochialis. S. Ioan. de Ocanya coram. R.D. Marco Antonio, vbi voluerunt Domini indultum concessum Archiepiscopo Toletano de conferendis beneficiis non derogare regulæ Clementis reseruatiuæ octo mẽsium, licet in indulto essent apposita illa verba, non obstantibus regulis æditis & ædendis, nisi dicamus decisionem istam procedere, quãdo in regulis sunt clausulæ adeò prægnantes, quòd per eas videretur quodammodo derogari prædictæ clausulæ non obstantibus regulis, &c. Aliàs contrarium videtur dicendum in regula Moderna quæ potius videtur peremptiua, quàm dilatiua, licet regula antiqua non perimat. Tamen quicquid sit de iure, contrarium de stylo Cãcellariæ seruatur, videlicet, quòd per prædictam clausulam nunquam censeantur sublatæ regulæ notabiles & notoriæ, maxime iudiciales, non facta expressa mentione in indiuiduo de regulis, siue illæ regulæ concernant factum personæ, siue nõ, siue sint dilatiuæ, siue peremptiuæ, vt patet in regulis de idiomate, & de non tollendo iure quæsito, & aliis quæ non pendent ex facto vel diligentia personæ: sicut regula de publicãdis. Nam de similibus regulis etiam si in eis nõ caueatur, expresse requiritur mentio. Et iste stylus fundatur in illa ratione, de qua latè dixi in proxima præcedenti. q. videlicet, Quia regulæ Cancellariæ habẽt clausulam derogatoriam quæ requirit specificam mentionem. Hinc videmus stylo hodierno, quòd quando Papa intendit derogare prædictis regulis, semper in principio literarum, videlicet post exordium, eas inseri mandat, tenorem earũ narrans per hæc verba, videlicet, hinc est, quòd nos qui dudum inter alia volumus, &c. Et postea in

Regulis de annali publi. resi. quòd secũdũ hodiernum stylũ derogetur.

nõ obstan.ponit hæc verba nõ obstan.voluntate priori,& or dinationib⁹ præmissis ac cõstitutionib.&c.& ita practicatur, vt docuit egregius ille doct.practicus,ac literarũ apostolicarũ Vicecorrector Hierony. Pau.ĩ illo antiquo lib.nominato Stylus Cancellariæ.fol.cxv.vbi exẽplũ ponit in regu.de idiomate.Et quãuis fortè de stricto iure sufficeret generalis clausula nõ obstan.regulis,per ea quæ dicta fuerunt,& per ea quę dicit Bal.in.l.humanũ.C.de legib.& Bar.in extrauag. ad reprimendã.in verbo nõ obstan.Tamẽ,vt dictũ est,ex stylo palatij & Cãcellariæ repertũ est,nunquã censeri derogatũ regulis Cancellariæ per huiusmodi clausulas,nisi specialiter tenor regulæ de verbo ad verbũ in principio literarum narretur.Et ita in vna Gerunden.canonicatus & præbendæ coram.R.D. Raynaldo Petrutio dixerunt domini de mense Iulio. M. D. XXXIX.Nã voluerũt,ꝙ potestas cõcessa nuntio de derogãdo regulis æditis & ædendis nõ cõprehenderet regulã de infir.resig. ex quo illa est speciali nota digna,vt latius aduocati dixerunt, & ita specialiter stylus signaturæ Alexã. Papæ.vi. introduxit,vt patet in vulg.notulis quę hincinde per plurium manus iã circũferuntur,& ita seruatur: qui quidẽ stylus posset vltra pręmissa cõfirmari ex his quæ scribit Bald.in.l.iij.§. quæsitũ.in.iij.col.ff.si quis cautio.vbi voluit,ꝙ per huiusmodi clausulas nõ obstan.quibuscunque statutis, non derogetur statutis habẽtib.quandã specialem obseruationẽ,prout videntur habere prædictæ regulæ Cancel.facit tex.in.l.ita pudor. C.de adulte.Et prædictis cõferunt ea,quę cõgerit Fely.in.d. c.nonnulli.in.xxix.&.xxx.colum.de rescrip.Et ista quæ dicta sunt,magis de stylo & vsu sustineri possent,quàm de iure.

Clausula nõ obstan. regulis de iure,an &c.

Clausula nõ obstan. quibuscunque statutis, an &c.

Tamen eo supposito pro vero limitarẽ,stylũ huiusmodi nõ procedere,vbi in supplicatione seu gratia poneretur clausula generalis quorũ tenores habeãtur pro expresis. Nã tali casu regulæ prædictæ cõprehenderẽtur, & illis derogatũ censeretur.Ita pridie.i.Iul.M.D.XXXVIII.tenuit in similibus verbis Rota in vna Cauriẽ.canonicatus & præbend.corã.R. D. Io.Paulo Ptolomæo,dum in ea domini voluerũt per clausulã nõ obstan.regulis æditis & ædendis,nõ censeri derogatũ regulis reuocatiuis regressuum sine speciali expresione.Quod tamen dixerunt habere locũ, nisi in supplicatione regressus, post illam clausulam non obstan. regulis æditis & ædendis,

fuissent illa verba apposita, videlicet, latissimè extendendis, prout ibi in quadam supplicatione vltimo refomatiua apposita fuerunt. Nam tali casu censeretur derogatum regulis, licet de illis mentio non fieret. Et ita etiam consulti retulerũt abbreuiatores, qui dixerunt, per illa verba latissimè extendẽdis, posse regulas de verbo ad verbũ in bulla inseri, sicut fieri potest de clausula, quorum tenores, iuxta vulgatũ consilium. ij. Anto. de But. Quem in multis causis semper tenuit & approbauit Rota, præsertim in vna Caurië. de qua meminit D. Guliel. in collecta. decisio. super regul. de triẽnali. Et in alia Tullen. Scolastriæ, coram me. xvij. Iunij. M.D.XXXVI. Et illud consil. Anto. sequitur, & latè defendit Fely. in. c. accedentes. de præscrip. & in. d. c. nonnulli. in. vij. col. & alibi sæpe docto. Et in specie, ꝙ sub dicta clausula, quorũ tenores, &c. cẽseatur derogatum regulis Cãcellariæ, ac si de verbo ad verbum fuissent expressę. Tenuerunt nouissimè domini mei auditores in vna causa Ferrariẽ. archipresbytera. ix. Iunij. M.D.XXXV. in qua ita iudicauit. R. P. D. Paul. Capisuccus episcopus Neocastren. Quã ego postea confirmaui. Nam. in. d. causa agebatur de dicto archipresbyteratu vacãte per obitũ cuisdã Dionei de Marano scriptoris apostolici extra Ro. curiam defuncti, quem archipresbyteratũ Io. Card. de Saluiatis episcopus Ferrarien. tã vigore suæ ordinariæ collationis, q̃ indulti, cõtulit fratri suo germano, videlicet, Bernardo de Saluiatis priori vrbis. Papa verò cõtulit Iulio de Grandis sub prætextu, ꝙ dictus Dioneus tanquã scriptor esset familiaris continuus cõmensalis, vigore regulæ nouiter æditæ per ipsum Papam Paulum. III. in qua reseruantur beneficia omnium auditorũ, referendariorum, & aliorũ officialium capientium panẽ ex palatio, vel facientium guardiã, & scriptorum apostolicorũ, & cę. in qua regula Papa vult prædictos officiales esse veros familiares, & continuos commensales, nõ per fictionem. Et quòd omnes regulæ tam æditæ, q̃ ædendæ, loquentes de veris familiaribus, habeant locum in istis, etiã quo ad istum effectum, vt Papa liberè de beneficiis per obitum prædictorum, tã in curia, quàm extra curiã vacantib. pertinẽtibus ad collationem, vel aliã quamlibet dispositionẽ collatorũ quorumcunq; possit disponere, irritum faciẽs &c. nõ obstan. cõstitutionibus & regulis Cancellariæ, priuilegiis, & indultis, tã ordinariis collatoribus,

Regu. de verbo ad verbũ, an possint in bulla inseri per illa verba latissimè extend.

Clausula quorũ tenores &c. an deroget regulis Cancellariæ.

Familiares cõmẽsales Papæ qui dicantur.

latoribus, q̃ quibuscunque aliis personis cuiuscunque dignitatis, gradus, ordinis, vel conditionis existant: concessis & concedendis, cum quibuscunq; clausulis derogatoriis &c. quorum tenores haberi voluit pro expressis, &c. Nam sub ista generalitate verborum, quorum tenores, &c. posita in dicta regula Pauli, voluit Rota censeri derogatum regulæ Cancellariæ æditæ in fauorem Cardinalium, quæ disponit Cardinales nõ comprehendi sub regulis Cancellariæ post primã ęditionẽ in posterum ædendis, nisi illæ ipsorum fauorem concernant, vel ipse constitutiones ædendæ de eorundem Cardinaliũ, vel maioris partis eorum consilio conditæ fuerint. Nam fuit conclusum coram me non solum per illas clausulas generales, cẽseri derogatum regulæ prædictæ, cum clausulis derogatoriis contentis in ea, ac si de verbo ad verbum fuissent in. d. regu. Pauli expressæ, sed etiã voluerũt domini censeri omnino derogatum indultis Cardinalium, nulla de eis speciali mentione facta. Et ita ego de isto mense Nouemb. M.D.XXXVII. sententiam domini Pauli confirmaui. Et idem in simili clausula tenet And. Sicul. ĩ. clem. j. nu. 26. de re iud. vt latius per eũ. *Card. sub regulis Cãcel. nõ cõprehẽdun tur.*

Ista tamen limitatio recipit restrictionem vt procedat, nisi regula quæ per dictam clausulam, quorum tenores &c. censetur derogata, requirat specialem & indiuiduam mentionem. Nam tali casu non censeretur sublata per dictam clausulam, quorum tenores, nisi in specie de illa regula fieret mentio, vt verba aliquid operentur. Ita in terminis dicit Fely. in ca. nõnulli. in. ix. colum. versicu. tertia declaratio. &c. de rescrip. vbi exemplum ponit in tribus regulis Cancel. quæ habent prædicta verba, vt ibi latius per eum.

DE IVRE QVAESTIO NON TOLLENDO, REGVLA.

ITem ne per uarias, quæ pro cõmissionibus habendis in causis fiunt suggestiones, iustitia postponatur, idẽ dominus noster decreuit, & declarauit suæ intentionis fore, quòd deinceps per quamcunque signaturam, seu concessionẽ, pro commissionibus huiusmodi, per sanctitatem suam, uel de eius mandato factam, nulli sibi ius quæsitum quomodolibet tollatur.

PRAEFATIO.

Regulæ origo. Regula ã habeat lo cũ ĩ principio in omnib. gratiis beneficiorum.

ISta regula varias habuit temporum mutationes. Nam Benedi.XIII.eius primus author,eam primum generaliter ædidit,vt videlicet locum haberet in quibuscunque gratiis beneficiorum vacantium. Quam quidem Benedicti regu. nullus Rom.Pontificũ vsque ad Nicol.v.qui fuerunt nu.viij.approbarunt.Et quod est magis mirandum, nullam aliam regulam fecerant de iure quæsito non tollendo.Nicol.verò.v.nulla etiam facta mentione de reg.Benedicti,istam restrinxit & immutauit,volens eam tantum habere locum in concessionib' factis pro commissionibus habendis in causis.Et huius regu. Nic.tenorem imitati fuerunt successores Pontifices vsque ad tempora Alex.Papæ.VI. qui primus omnium addidit ad regulã istã verba,videlicet, seu mandatis declarationis, & gratiis, etiã motu proprio &c. post illa verba pro cõmissionibus habendis quæ erant in reg.Nico.Et sic illa regu. Nico.quæ fundabátur in suggestionibus, ampliata fuit per Alex.ad quãcunque gratiam,seu mandatum,etiam motu proprio lite pẽdente obtentum. Quam quidem Alex.ampliationem, siue additionẽ posteriores Pontifices vsque ad Hadri.VI. sequuti sunt. Hadri.verò.VI.hoc immutauit.Nã dum prædecessores voluerunt regulã in gratiis tantum lite pendẽte impetratis, locum habere,propter illa verba regulæ pro commissionibus habendis in causis,Hadri.regulam extẽdit, & voluit habere locum etiam in gratiis ante litẽ motam emanatis.Quam additionẽ ideo Hadri.fecisse quidam autumant,quia intellexerat Rotã vsque ad illud tempus firma interpretatione tenuisse regulã tantum in concessionibus emanatis lite pendente locum sibi vendicare,propter prædicta verba regulæ pro cõmissionibus habendis in causis &c.vt de ista Hadri.intentione author est Melchior Baldazinus,tunc insignis sacri consistorij aduocatus,qui fuit vnus ex assistentibus compositioni regularum,& hoc scriptum reliquit in quibusdam notulis regularũ Hadriani eius scriptis.Et sic per huiusmodi prouisionem Hadriani factum est, ꝙ illud quod prius in interpretatione prudẽtũ, & obseruatione Rotæ cõsistebat, hoc idem per regulam suã, quę legis vicem obtinet,manifestum fieret:sed Clemens VII. Hadriani successor nihil magis abhorrens, quàm Hadriani vestigia sequi,hoc additamentum Hadriani non approbauit.

sed

ſed regulas ſuorum prædeceſſorum Alex. Iulij, & Leonis eſt imitatus. Paulus verò. III. nunc fœliciter imperãs, Hadrian. in omnibus eſt ſequutus. Itaque ex iſtis omnibus apparet quanta fuerit iſtius regulæ varietas, quanta voluntatis diſſenſio. Quamobrem ne ſub incerto vagemus, reg. Inno. quæ media inter vtrunque tempus fuit, & quæ reperitur in quinternis Rotæ ſcripta, & ſecundum quam fuit pluries iudicatum, interpretandam aſſumã, addendo poſtea verba modernarũ reg. prout res ipſa poſtulabit. Rem ipſam igitur aggrediamur.

QVAETIO PRIMA.

IGitur quæro pro intelligẽtia totius regulæ, & eorum quæ inferius in aliis quæſtionibus dicentur, quid operetur, vel comprehendat iſta clauſula communiter in literis apoſtolicis apponi ſolita, videlicet, Dummodo tẽpore datæ præſentium non ſit alteri in beneficio ius quæſitum. *Clauſula illa, Dummodo &c.*

Solutio. Quidam dixerunt iſtius clauſulæ expreſsionem, quæ ſecundum ſtylum Cancellariæ in beneficiis non reſeruatis maximè litigioſis ſemper ponitur, nihil operari ex eo, quia in literis ſemper talis clauſula ſubintelligitur de iure, licet nõ exprimatur, vt tradit Fely. in. c. capitulum, col. xvij. verſic. de duobus. de reſcrip. facit tex. in. c. ex tuarum. de authẽ. & vſu pallij. cap. ex parte. el. tertio. Et ibi not. Abb. in. ij. notabili. de deci. cum vulga. Et ideo expreſsio eorum quæ tacitè inſunt, nihil operatur. l. conditiones. ff. de condi. & demon. Et hoc procedit etiam ſi gratia motu proprio conceſſa fuiſſet, quia etiam in ea ſubintelligitur prædicta clauſula quatenus nõ tollatur ius quæſitum, vt Dicit Deci. Rotæ in antiquis. cccclxv. incip. nota licet proprius motus. Et ob eam cauſam ſi Papa in ſuis literis tolleret collationem alteri factam, in dubio intelligetur de collatione inualida, non autẽ de valida, ne tollatur ius quæſitum, vt dicit Compoſtellã. in cap. cauſam. de reſcrip. cum ſexcentis concor. vt ſcribit Iaſo in. l. fina. in. iiij. col. ff. de conſt. princ. Et Decius in conſil. cxcj. vbi multipliciter hoc dictum declarat. *Expreſsio eorũ quæ tacite inſunt, an aliquid operetur. Clauſ. quatenus non tollatur ius quæſitũ.*

Et hoc, quòd princeps in dubio non præſumatur velle tollere ius quæſitum, procedit etiam ſi ille de cuius iure agitur, eſſet infidelis vel Iudæus, vt dicit Abb. in. c. quę in eccleſiarũ. de cõſti. poſt Inno. in. c. quod ſuper his. de voto. Hinc euenit, quòd ſi aliquo caſu cõtingeret Papam ius tollere, pręſumitur *Princeps ĩ dubio nõ præſumatur, &c. Papa vbi ius tollit.*

hoc circumuentionem & importunitatem potius, quàm per voluntatem fecisse, vt latè probat Felyn.in cap. cum olim in.iij.&.iiij,col.de re iudic. Adeò quòd tali casu verba rescripti impropríanda sunt, quàm propriè intelligendo alteri præiudicent, vt tradit Roman.consil . cccxxxiiij.circa primum. Decius cõsi.xj.col.v.Iaso. in.l.ex facto.in.iiij.notabili.ff.de vulga.& pupil.Imò potius debent interpretari quòd nihil operentur, quàm quòd indebitè quis damnum patiatur, vt notat Ias.post gloss.Bartolum,& alios.l.fin.§. in computatione. col.fin.C.de iure deliber.

Rescripti verba quo pacto sint intelligenda.

Et hoc procedit etiam si rescriptum emanaret in fauorem piæ causæ, vt probat Iaso in.l.fin.colum.vj. ff. de constit. prin post Alex.in.l.pactum quod dotali.col.ij.C.de pact.Nã licet viduis & pupillis, ac aliis piis causis multum debeamus, nõ tamen adeò, vt aliis præiudiciũ inferamus, vt dicit text.in cap.ex tenore.de fo.compe.& in cap. nuper . de donat.inter virum & vxo.Cum igitur ista clausula in literis Papę subintelligatur, ergo si exprimitur per eundem modum, quo inest, nihil operabitur, iuxta communes conclusiones, quas ponit Abb.in cap.significasti.in gloss.ij. de electio.post legistas in.l.hæc verba.de leg.primo.

Alij verò dixerunt totum oppositum, videlicet istam clausulam tacitè subintellectam, non esse penitus inutilem, sed minus operari, quàm si in literis exprimeretur, vt dixit Roman. consil.clxxvj.col.pen.vbi voluit quòd Papa in dubio non cẽseatur velle tollere ius quæsitũ principaliter consequẽs, secus autẽ si secundariò, vel in consequentiã cõpetat. vbi verò talẽ clausulam exprimeret, videretur tollere omne ius quomodolibet cõpetens, siue principaliter, siue in consequentiam. Vides ergo quòd expresio eorum quæ insunt, multum operatur. facit quod dicit Fely.in cap.super literis.in.viij.col.vers. v.regul.de rescrip.Ex prædictis igitur apparet quæstionẽ esse dubiam. Quicquid tamen sit, prima oppinio contra Roma. videtur verior per ea quæ dicta fuerunt superius, imò fortius dico quòd talis clausula expressa non solum plus non operatur, vt voluit Roma.sed epresio eius facit, quod minus operetur, quàm si expressa non fuisset. Quod in specie ita demõstrari potest. Nã vt dictum est, rescriptũ Papæ etiã motu proprio, & certa sciẽtia concessum in dubio nõ cẽseretur alteri præiudi-

Papa ĩ dubio nõ velle tollere ius quæsitũ, quomodo intelligi debeat.

præiudicium inferre non solum magnum, sed neque modicū, neque in re. nec ad rem, vt dicit gloss. in verbo præiudicium. in. c. cum olim. de consue. Quam post Domi. ibi multum cōmendat Fely. in. d. c. causam. in. ix. col. & in. c. super eo in. ij. col. de offi. deleg. & Ias. in. l. quotiens. C. de preci. impe. offe. & in auth. quas actiones, in. iiij. col. C. de sac. sanc. eccles. tradit Claudius Aquen. in. l. j. col. xv. ff. de constit. prin. cum sexcentis concord. per Decium congestis in cōsi. ccccvij. col. fi. & consil. dcvj. col. fin. & adeò hoc est verum quòd in omnibus prædictis casibus, quando præsciptum videretur præiudiciale, posset probari Papam non fuisse bene informatum, vt ibi probat Decius. Quicquid dixerit Corneus in cōsi. lxxxiij. col. penul. lib. iiij. Nam iura allegata per eum loquuntur, quādo apparet de clara mente principis volentis ius quæsitum tollere, non autem quando sumus in dubio, vt in specie declarat Decius in. d. c. quæ in ecclesiarum. in. x. col. versi. quartus casus, &c. Et omnia ista procedunt in dubio ex tacita & subintellecta clausula. Et tamen si talis clausula exprimatur in literis, illa solum præseruat ius quæsitum in re, non autem ad rem. vt dicit expresse Calde. in consil. viij. in fin. tit. de rescrip. & Rom. in consi. cclvj. Et tenet etiam Domi. & alij in. c. fi. in prin. &. §. fi. de cōces. præb. lib. vj. Ecce ergo quòd plus nocet expressa istius clausula, quàm si tacita & subintellecta fuisset.

Habemus igitur ex prædictis vnum casum notabilem ad limitationem eorum quæ dicit Abb. in. d. c. significasti. Et dicto. in. d. l. hæc verba. quòd non solum expressio eorum quæ tacitè insunt, nihil operatur, vt ipsi dicūt: sed illa expressio facit quòd magis restringatur dispositio, & minus operetur, quàm si facta non fuisset, vt patet ex superius dictis.

Illud tamen quod dictum est, clausulam prædictam, dummodo alteri non sit ius quæsitum, præseruare ius in re, & ad rem, debet intelligi, quādo Papa expresse scribit cū intentione præiudicandi. Tunc enim, quia non apparet de quantitate præiudicij, interpretantur verba de minori præiudicio, & sic de iure ad rē. Secus autē in dubio, quia tūc intelligeretur nolle præiudicare, nec in vno iure, nec in alio, vt superius dictū est. Vbi tamē constaret Papā velle etiam in iure quæsito in re præiudicare, hoc posset facere, præsertim in beneficialib⁹ in quib. habet absolutā potestatē, vulg. c. ij. de preb. li. vj. vt notat

Clausulā, Dūmodo, &c. præseruare ius in re, & non ad rem.

d iiij expresse

expresse Calde.in consil.xij.tit de rescrip.Et Alex.in cõsil.cj. in.v.col.lib.j.Nam in beneficialibus tanta est Papæ potestas, quòd posset episcopũ pro libito voluntatis de suo episcopatu ad alium transferre. Quia omnia beneficia mundi sunt manualia,& obedietialia respectu Papalis potestat.vt dicit Bal. in.l.rescripta.col.ij.& sequen.C.de precib.imper.offe.Et ideo poterit gratiam reuocare post ius alteri quæsitum, si non recepit aliquid pro illa,vt dicit idẽ Bal.in.l.qui se patris. columna penul.C.vnde libe.sequitur Soci.in consil.clvj.pro fundamento in.ij.col.& cõsil.clxiiij.visa bulla in.vij.col.

Papa ĩbeneficialibus quanta potestas.

Illud tamẽ quod dictum est de iure ad rem,videlicet,quòd mens Papæ volẽtis ius tollere, debet in tali iure interpretari, vt minus præiudicet.Imitatur secundum dominos Rotæ intelligi debere non de omni iure ad rem,prout prædicta intelliguntur per iura communia,sed tantum de iure ad rem competenti ex acceptione expectantis,secus verò de iure ad rem competenti ex electione & præsentatione. Quia tale ius bene præsumitur præseruatum . Ita dicit Deci.xvj.in titulo de prębend.in nouis rationem ponit illa decisio . Quia in primo casu,licet præiudicetur expectanti,non per hoc ex toto gratia sua perimitur,cum posit postea aliud vacans beneficium acceptare,cum hoc pendeat à voluntate sua.Secus verò est in iure competenti ex electione,vel præsentatione:quòd si amittatur eius acquisitio,erit difficilis,cũ pendeat à voluntate alterius.Nam sperare aliã electionem vel præsentationem,non dependet à voluntate electi,vel præsentati,sed eligẽtium vel præsentantiũ,qui possunt de facili mutata volũtate alios eligere vel præsentare.faciles enim sunt homines ad dissentiendum,vt in.l.item si vnus.§.principaliter.ff.de arbitris.

Papa quãdo intẽdit alicui tollere ius quæsitum

Homines sunt faciles ad dissentiẽdũ.

Et hæc decisio procedit magis ex quodam stylo palatij,sciente Papa,& tacitè approbante,quam de iure,vt dicit Egid. decisi.clxvij.

Quæ omnia de plano procedunt loquendo de ista clausula quatenus tollatur ius quæsitum,apposita in rescriptis , secus tamen quo ad istam regulam,in qua tale ius ex acceptatione expectantis quæsitum comprehenditur.& est considerabile: quia si illud lite pendente tollitur,erit locus isti regulæ , quia sicut in alio iure quæsito non præsumitur Papam velle mutare statum rei litigiosæ,nisi exprelsẽ hoc appareat , ita neque

in isto

in isto iure ex acceptatione procedens, vt expresse dicit Egidius in consil.xxiiij.in.vij.dubio. Imò propter tale ius acquisitum vigore acceptationis impeditur subrogatio lite pendẽte, quia in gratia subrogationis apponi solet clausula quatenus non tollatur ius quæsitum, quæ clausula verificabitur in iure acceptationis, quia tali casu hoc ius est considerabile, vt notanter concludit idem Egidius in consilio.xxxv.col. fin. Nec obstat prædicta decisio.xvj.cum aliis superius allegatis, quia non loquuntur quando tollitur ius lite pendente, prout loquitur ista regula, quod est menti tenendum. Regula igitur ista hoc casu manebit firma. *Subrogatio propter ius acquisitũ vigore, &c.*

Et quod dictum est de acceptatione quæ in rescriptis non præseruatur vigore prædictæ clausulæ, idem dicendum est de oppositione circa beneficia patrimonialia quæ fit à filiis patrimonialibus in Palentin. Collaguritan. & aliis locis Hispaniæ. Nam per illam solam oppositionem non tribuitur ius in re, neque ius ad rem, nisi super hoc fuisset aliqua constitutio synodalis, vel consuetudo hoc disponens, vel si dicere volumus, vigore illius oppositionis quouismodo competere ius ad rem, illud esset simile competenti ex acceptatione. Et sic ratio considerata in dicta decisione.xvj.militat in.d.iure opponendi, vt iudicauit Rota in vna coram D. Hugone de Spina de ãno M.D.xix.vt meminit D.Guliel.in recollectis decisionũ. Et hoc ius opponendi habet locum etiam, quãdo nõ solum ex constitutionibus synodalibus competeret filiis patrimonialibus, sed etiam quando ex ordinatione testatoris tãtum volentis proximiorem de suo genere ad beneficium præsentari. Nam tali casu per oppositionem proximioris acquiritur illi ius cõsiderabile, adeò quòd virtute dictę clausulæ quatenus non tollatur ius quæsitum, videtur præseruari. Vt nouissimè conclusit Rota in vna Oxomen. capellaniæ de Seron coram R.D.Raynaldo Petrutio de mense Iunio M.D. xxxix. Quæ de plano procedunt quando ius opponendi cõpetit vigore alicuius constitutionis vel ordinationis. Secus verò vbi nulla esset constitutio, sed simplex vsus se opponendi: nam talis oppositio non dat ius. Ratio asignari potest, quia si priuetur hoc casu opponens sua oppositione, non videtur per hoc dãnum sentire, ex quo non est acquisitum ius in aliqua constitutione. Quia propriè damnum est diminutio *Opponẽdi ius quãdo habet locum.* *Damnum quid sit.*

tio patrimonij, vt in.l.damnũ.cum sequen.ff.de dam.infect. Quæ diminutio consideratur etiam respectu lucri, quando illud acquisitum esset radicatum, & tali etiam casu ius amittere, est damnũ sentire, vt est gloss.in.l. non amplius.§.fi.de leg.j.cum concor.vt scribit Ias.in.l.ex facto.in.iij. col.ff. de vulg.& pupil.Sed quando lucrum adhuc radicatum nõ fuisset, illud admittere, non esset damnum sentire. Vnde ius adeundi facile tollitur, quia non est ius radicatũ, vt probat Lauren. Calcaneus in consi.vij.col.penul. Quæ omnia militant in acceptatione, & iure opponendi filiis patrimonialibus cõpetenti, de quibus etiam aliquid dicam in illa quæstione de iure conditionali. Et quia illud damnum, quod ex priuatione acceptationis vel oppositionis resultat, ex quo dependet ex lucro nondum radicato, & habet respectum ad illud, reputatur lucrum, & non damnum, iuxta glos.notabilem in. l. si duo.ff.de acquir.hæred.& tradit Socinus in.l.cũ quæritur ff.de re.dub. Ista tamen, vt dixi, non procedunt in præsentatione, quæ propter rationẽ iam dictam tribuit ius ad rem cõsiderabile. Hoc tamen limitatur aliquibus modis.

Præsentatus quã do dicitur habere ius ad rẽ, vel in re.

Primò non haberet locum, quando præsentatio adhuc per præsentatum acceptata non fuisset. Quia tali casu non diceretur præsentatus habere ius ad rem, nec in re. ideo nõ præseruaretur vigore dictæ clausulæ, nec dicta clausula intelligeretur de tali iure, iuxta ea quæ dicit Abb.in.c.cũ Bertoldus. de re iudi.in.iij.col.& ante ipsum Calde.consil.xvij.tit.de iure patron.cum cõcor.vt scribit Roch.Curtius in tract.iur.patro.in verbo ius.in.iiij.q. Et reassumũt quidã alij Moder.in nouo tract.iur.patro.fol.cccij.vbi super hoc latius scribũt. Requiritur ergo in primis acceptatio præsentati, per quam acceptationem contrahuntur spõsalia de futuro, vt dicit Calde.in cõsi.ix.tit.de iure patro. Quem ita declarant Moder.

Præsentatus quãdo perdit nomen præsentatiõis, et dicitur nominatio.

de sancto Nazario (aliàs nuncupati de Ripa) in rubric. de iudic.in.xv.col.numero.71. Quod verum putarem ego quãdo præsentatio est facta superiori. Tunc enim contrahuntur sponsalia, etiam si superior præsentationẽ non admittat, quia concurrit consensus patroni & præsentati. Aliàs si non facta sit superiori, licet præsentatus consentiat, nõ dicitur præsentatio, sed quedã nominatio, vt dicit Cal.ĩ.c.capitulũ.xxxiiij. quæst.de rescrip.& inferius dicetur, & tenẽt Moder.vbi suprà.

prà.Ergo in omnibus istis casibus requiritur præsentationem factam fuisse ordinario,quo ad acquirendum ius ad rem, vt dicit etiā Bald.in Margarita sua in verbo patronus. Admissio ergo superioris solum requiritur,quo ad acquirēdum ius in re,quod resultat ex institutione,per quam institutionē spōsalia de futuro,quæ per solam præsentationem factam ordinario fuerunt contracta,resoluuntur seu transeunt in matrimonium de præsenti.Nam proditum est in iure,quòd ex solo contactu nondum executo,non acquiritur ius in re, vt tradit Ias.in.l.si quis maior.C.de trāsact.in.iij.col.versic.limito istā. l.&c.Requiritur ergo, quòd præsentatio sit facta superiori, quo ad acquirendum ius ad rem,etiam si superior non admittat,sed quo ad quærendum ius in re, requiritur admissio.Et ista sunt maximi momenti,quo ad vnum effectum, quia licet patroni nominent,& eligant præsentandum,& tradant instrumentū nominato,valet tamen prouisio Papæ antequam sit facta præsentatio superiori,etiam si habent prædictam clausulā quatenus non tollatur ius quæsitum. Quia nō tollitur isto casu per illam aliquod ius,neque in re,neque ad rem. Quia,vt dixi,ius ad rem per acceptationem nominati,& præsentationem factam superiori,quæritur: Ius verò in re,per institutionem. Et neutrum horum præcessit prouisionem Papæ. Ideò valet eius prouisio, vt notabiliter declarant in terminis Moder.de sylua in tract.beneficiorū,in.iij.parte.q.xj.col.antepe. Et idem de acceptatione videtur hoc casu dicēdum.

Præsentatio Papæ quādo valeat.

✗ Secundo limitatur dicta conclusio procedere quando præsentatio fuerit facta à patrono clerico,secus si à laico.Ita reperio istam conclusionem in terminis limitare Io. Crottum de monte Ferrato.in.c.quod autem de iure patron.in.iij.notabili. Rationem differentiæ ponens,quam dicit nouam, videlicet quia præsentatus à clerico,quando est idoneus,habet ius fixum,& irreuocabile,ex quo cleric⁹ patronus variare nō potest. Nam talis præsentatio habet vim electionis secundū Ioan.Andr.Imol.& Abb.in cap. cum autem.de iure pat.Sed electo ante confirmationem ius est acquisitum in beneficio, vt dicit Domi.per illum tex.in.c.quàm sit.§.j.de elect.lib.vj. Ergo pari modo acquiritur ius præsentato.Hinc est, quòd talis præsentatus quādo est idoneus,potest cogere ordinariū vt illū instituat.Ista enī fieri nō possunt absq; iure fixo ī personā præsen-

Præsentatio facta à patrono clerico.

præſentati. Propterea tale ius cenſetur præſeruatum per dictam clauſulam. Secus verò eſt in eo, qui à laico eſt præſentatus: quia ex quo laicus variare poteſt, nihil acquiritur præſentato. Et iſtam opinionem Io. Crotti ſequuti ſunt quidam Moder. Auinionen. in rubri. de iud.

Præſentatio laici.

Sed aduerte, quòd licet iſtam differentiam Ioan. Crottus putet eſſe nouam, eam tamen prius poſuit Gofre. in ſumma iur. patro. Nec tamen eſt vera, quia contra eam tenet Abb. Fely. & alij in. d. cap. cum Bertoldus. Qui pariter loquuntur de præſentatione laici & clerici, & in vtraque cõcludunt nõ tribuere ius in re, ſed ad rem, vt latius ipſi declarant. Nec propterea, quòd laicus variare poteſt, immutat ius ad rem acquiſitum præſentato, niſi cum effectu variaret præſentando ſecundum Epiſcopo qui illum inſtituiſſet. Tali caſu præſentatio primi nihil tribuit. Sed laico patrono non variante ius in re acquiritur præſentato. Nec potẽtia variandi aliquid de iure diminuit, nec aliquo modo conſideratur, per ea quæ dicit Innoc. in cap. paſtoralis. de cau. poſſ. Et ita in ſimili caſu reſpondet Fely. in cap. cauſam. in. xvj. col. verſi. caue. de reſcrip. Nec obſtat, quòd pręſentatio clerici habet vim electionis, quia dupliciter reſpondetur. Primò illud eſſe verum ſolum circa illud, ne poſſit patronus variare, ſicut eligẽtes poſt factam electionem. Non autem talis præſentatio habet vim electionis circa alia. Et ita in terminis ad primũ dictum Innoc. & Abb. in. d. c. cum autem. reſpondent Moder. in nouo tracta. iur. patron. fol. ccciij. in ij. col. Vel ſecundo reſpondetur, quòd licet verum ſit, præſentatum à clerico æquiparari electo, non tamen per hoc dicitur habere ius in re, quia electus ante confirmationem non dicitur niſi habere ius ad rem vt latè probat Fely. in cap. cum Bertoldus. & tenet Hoſtien. in ca. paſtoralis. de iurepat. Et licet iſta putem eſſe iuridica, tamen opinio Crotti multum videtur colorata, de quo nullus mentionem facit. Et per prædicta fuit hoc menſe Nouemb. M. D. xxxvij. coram R. D. Raynaldo Petrutio poſt plures informationes, deciſa in Rota iſta difficultas in cauſa ſancti Andreæ, nunquid prouiſio nuntij poſt præſentationẽ patroni laici nondum Epiſcopo præſentatam valeret. Et certè prima facie videbatur dicendum quòd non. Quia nuntius non poteſt tollere alicui ius quæſitũ, nec in re, neque ad rẽ, vt in

Variandi potẽtia an aliquid diminuat.

Præſẽ. clerici habet vim electionis.

Elect⁹ ante cõfirmationem.

Prouiſio nuntij nũquid poſt præſen. &c.

vt in terminis consuluit Stephanus Bertrandi in consil. xij. nume.10. in tertio uolumine. Tamen quia repertum fuit in prædicto casu nuntium habuisse facultatem derogandi iuripatr.etiā laicorū fuit conclusum prouisionem nuntij valere ante præsentationem,per ea quæ dicta sunt superius.

Et ista omnia procedunt de quodam stylo, secundum quē dicta clausula de non tollendo iure quæsito, præseruat non solum omne ius in re,sed etiam ad rem, excepto in re resultante ex acceptatione, vt dicit Rota in dicta decisione. xvj. Sed respectu istius regulæ,vt aliquid operetur, videtur tale ius ad rem per acceptationem esse considerabile,vt superius dictum est. Nam tale ius puto per istam regulam conseruari, nisi Papa expressè illi derogauerit:vnde si lite pendente super acceptatione mea emanaret prouisio aduersarij tollens meam acceptationem possem me tueri ista regula, nisi illi expressè derogaretur.Et pariformiter crederem in casu in quo Papa motu proprio & ex certa scientia tolleret ius quæsitum alteri. Nam intelligeretur per hoc derogare dispositioni iuris communis,nō autem isti regulæ, vt aliquid operetur eius æditio,pro qua opinione optimè facit dictum Bart. in l.iij.§.si rem.ff. de legat.iij.vbi dicit,quòd si per statutū disponitur, quòd victus victori condemnetur in expensis, licet illud idem fuerit dispositum à iure communi: tamen vt statutum non sit frustratorium,& aliquid operetur,intelligetur etiam in casu in quo victus haberet iustam causam litigādi,quæ iusta causa aliàs victum excusaret de iure communi. ita concludit ibi Bar.quem communiter doct.sequuntur, vt latius dixi in.c.j.nume.218.de constit.lib.vj.Ita in proposito nostro dicendum videtur. Nam licet illa clausula, quatenus non tollatur ius quæsitum,de iure communi non comprehēdat acceptationem.Regula tamen ista, vt aliquid plus operetur, comprehendet tale ius ex acceptatione acquisitum. Nam plus operatur quæ speciali disponuntur,quàm quæ generali constitutione sunt dicta,vt dixit text. in cap.quanquā xxiij.distinc.& in.c.si aduersus. de hæretic. Et eodem modo,si Papa motu proprio alliquam gratiam alicui concederet,per quem videretur tolli ius quæsitum, nihilominus obstaret ista regula dictæ gratiæ,vt aliquid operetur,nisi nominatim & specialiter illi derogatum fuerit in gratia.Nam ista

Statutum disponens quòd victus victori &c.

vel

prouidere de bono contracãbio,& tradit Iaſ.in.l.quotiẽs.in iiij.col.C.de rei vẽd.Nec obſtat Papam habere plenitudinẽ poteſtatis in beneficialibus. vulg.c.ij. de præbend. lib. vj. Quia illud eſt verum ſecundum Andr.Sicul.in tracta.Card. in.iiij.q.ſecundæ partis.in.ij.col. quo ad collationem beneficiorum,non autem quo ad priuationẽ faciendam ſine cauſa,licet ad hoc aliter etiam reſpondent Moder. in tract. beneficiorum.in prima.q.ſecundæ partis.col.v.quos videas. *Papa ĩ beneſic.poteſtas.*

Et per prædicta redditur dubitabile vnum dictum Alex. in conſi.ccxv.incip.nec arguendi.col.viij.verſi. denuò conſidero.libro ſecundo.quem ſequitur Decius in cap.cum dilecta col.ij.de confir.vti.vel inuti. qui voluit, quòd quando princeps excepit vnum caſum in quo non vult alteri tollere ius quæſitum,ex tali exceptione declaratur mentem principis eſſe velle in aliis præiudicari,quod eſt valde notabile. *Princeps excipiens caſum.*

Sed ego dubito,an illud dictum ſit verum,quia argumentum à contrario ſenſu nõ colligitur,quãdo ex hoc alteri auſfertur ius,vel ſequitur aliud abſurdum, vt dicunt Moder. in l.j. ff.de offi.eius.Et incõueniẽns ſeu abſurdũ hoc caſu ſatis apparet ex prædictis.Magna tamen eſt authoritas Alexãdri, pro quo faciunt ea quæ dicam in fi.iſtius.q. & quæ in ſimili ſcribit Fely.in.c.ſuper literis.verſi.ſimiliter dicit &c. in. vj. &.vij.col.de reſcrip.poſt Rotã deci.l.de reſcrip.in antiquis. dum loquitur de clauſula Cãcellata in ſupplicationibus quę infert alia videri cõceſſa,quæ multum faciunt ad propoſitũ.

Sed quia ſæpe dictum eſt per prædictam clauſulam quatenus non tollatur ius quæſitum , tolli ius ad rem , non in re: operæpretium erit quoſdam nunc caſus enarrare, in quibus facile conſtare poſsit,quibus modis dicatur quis in beneficialibus acquirere ius ad rem , qui erunt valde neceſſarij ad totalem diſcuſsionem iſtius regulæ,& aliarum quarumcunque de iure ad rem loquentium.Ex qua quidem caſuum enumeratione facile quis intelliget, qaod ius præſeruabitur per dictam clauſulam de non tollendo iure quæſito. Et incipiã ab illis de quibus eſt dictum ſuperius, vt ſic habeantur omnes caſus ad manus quaſi per modum ſummæ. *Ius ad rẽ acquiri in beneficialibus.*

Primus igitur modus per quem acquiritur nobis ius ad rem eſt per electionem, vt eſt dictum ſuperius,per ea quæ notat Abb.in.d.cap.cum Bertoldus,& dicta deci.xvj.in no.titu. *Ius ad rẽ per electionem.*

tu.de præben.cum similibus. Et istud ius ad rem acquisitum per electionem est considerabile quo ad istam regulam, & quo ad hoc, vt de illo in impetrationibus fiat mentio, vt tradit Fely. in cap. in nostra. in. xxviij. corr. de rescript. & per ea quæ superius dicta fuerunt. Sed quo ad effectum aliarum regularum non videtur considerabile. Nam quo ad regulam tertiam quæ reseruat omnia beneficia familiarium Papæ & Cardinalium, in quibus seu ad quæ ius eis competit & cæ. Et etiam ad regulam. xxx. de impetrantibus beneficia per obitum familiarium Cardinalium, quæ loquũtur de iure acquisito, ius istud non videtur in consideratione. Nam sub illis verbis positis in dictis regulis, videlicet, seu ad quæ ius eis competit &c. non comprehenditur ius ad rem competens familiaribus per electionem. Quia per solam electionem etiam si electus moriatur in curia, non dicitur reseruatum beneficium quoad effectum dictarum regularum, secũdum Rotam in penulti. deci. in not. & tenet Philippus Franc. in cap. quàm sit. §. j. in princip. de elect. in. vj. rationem ibi vide, & per collectarium in cap. ecclesia. col. ij. versi. sed nunquid fit celebrata. de sortileg. & in. c. cum in cunctis. versi. sed quid. de electio. Et hoc clarum est, quòd per mortem electi in curia non dicitur vacare ibi beneficium. Quia durat illa prima vacatio, propter quam ille fuerat electus, vt dicit Ioan. Frã. Pauinus Rotæ auditor in tract. de offic. & pot. cap. sede vac. in vlti. præludio. versic. quarto per priuationem. circa. fi. Est & alia ratio, quare ius ad rem acquisitum per electionem non cadat sub reseruatione dictarum regularum, quia dictæ regulæ inducentes reseruationem considerant dari vacationem per obitum familiarium, quæ non potest verificari in solo iure sine possessione. Ita quòd non solum requiritur, quòd familiares ius in beneficio, sed etiã illius possessionẽ, ex qua resultat vacatio iuris & facti, aliàs non sufficeret, vt dicit expresse Egidius in consil. cxxxvj. incip. vacauit prioratus. in tertio volumine Palatino non impresso, & referunt quidam Moder. in tract. reserua. Nam Egid. ponderat verbum obtinet, quod idem refert seu significat, quòd perfectè & totaliter tenere, vt ibi per eum. Et etiam quia iura inducentia vacationem requirunt possessionem. cap. commissa. & cap. licet. de elect. lib. vj. Super quo latius ibi se extẽdit. Tamen aduertendum

Beneficiũ non dicitur reseruatũ per solam electionem.

Iura ind. vacationem requirunt possess.

uertendum est, quòd licet ista sint colorata, nihilominus confunduntur per prædictas regulas quæ seruantius competens familiaribus, vt ibi expresse apparet. Nec est verum in vacatione requiri possessionem, quia illud procedit quo ad priuationem de qua loquitur d.cap. commissa.&.c.licet.secus quo ad prouisionem, vt patet per Decision. Rotæ DCCCLXXVII.incip. Nota quòd vbi gratia.in antiquis.

Secundus modus iuris ad rem inducitur per præsentationem, vt superius est dictum, & tenet decisi. CCCXXVIII.in antiquis. & in nouis CCVII. cũ similibus. Et huiusmodi ius siue fuerit acquisitum per præsentationem clerici siue laici, est considerabile quo ad effectum istius regulæ: quo ad effectum vero aliarum regularum de iure loquentium, putarem faciendam esse differẽtiam inter ius ad rem ex præsentatione clerici vel laici. Nam ius competẽs ex præsentatione laici, non est ita radicatum, nec firmum in persona præsentati propter variationem quam laicus facere potest, sicut est illud ius proueniens per præsentationem clerici, per ea quæ tradit Fely. in tract. quãdo literæ apostolicæ noc. patr. in vj. ampliatione. Et And. Sicu. in c. dilectus. in penul. col. de offic. leg. Distinguendo tamen, vt ibi per eos. An verò quo ad acquisitionem huius iuris requiratur acceptatio ipsius præsentati. Et quòd præsentatio facta fuerit cum effectu, dixi superius in discursu istius quæstionis: non repeto.

Tertius modus iuris ad rem acquiritur per acceptationem vigore gratiæ expectatiuæ: vt est iam dictum, & tenet Cardi. in clemen. auditor. & in cle. sequenti. & vtrobique in. ij. notab. de rescrip. Et istud non est considerabile, quo ad dictam clausulam, quatenus non tollatur ius quæsitum. Comprehenditur tamen sub ista regula, & sub regulis reseruationum, propter rationem quam ponit Rota in no. ccxlv. licet de more. Et Egid. in d. decisi. clxvij. Nam ex quo acceptanti sublata prima acceptatione remanet saluum ius acceptandi ad alia beneficia vacatura, non censetur illi præiudicari si tale ius sub reseruatione includitur. Quæ ratio cessat in iure ad rem acquisito per electionem vel præsentationem. vt dicitur in dictis decisionibus: quæ licet loquantur in collationne Papæ, idem tamẽ dicendum est in reseruatione post acceptationem inducta, quæ collationi æquiparatur, secun-

Ius ad rẽ per accep. vigore gratia expecta. quo modo acquir.

dum Domi.in cap.si à sede.in.ij.col.versi. ego crederem.de præbend.in.vj. Et licet expectans in hoc multum grauetur quando perdit acceptationem,ex quo in secũda acceptatione de beneficio alio vacaturo, oportet eum probare plura,videlicet, impedimentum prouisionis apostolicæ, vel reseruationis cõtingentis in prima acceptatione,per quæ sublata fuit eius acceptatio, & quòd per eum non steterit,quominus habuerit effectum sua prima acceptatio,vt considerat notabiliter Domi.in consil.ciij.incip.pro responsione &c.in primo dubio.& traditur per eundẽ,& alios in.c.cum in multis.de rescrip.libro vj.Tamen illud inconueniens,quod venit ex post.non est considerabile.sed solum cõsideratur,an præiudicium quod infertur expectanti ex reuocatione suæ acceptationis,sit irreparabile de præsenti.arg.l.j.ff.de in lit.iur. vnde meritò nulla de illo habetur consideratio quo ad dictã clausulam solitam communiter in literis apponi.Sed quantum ad istam regulam puto tale ius acceptationis esse considerabile, quia lite pendente non debet illud ius tolli, sicut nec ius per præsentationem, quia tali casu cessant rationes illarum decisionum quæ non loquuntur lite pendente: & quia extincta illa acceptatione,super qua iam est lis diutius fortè duratura,non poterit expectans aliam acceptationem facere: vel quia iam reuocatæ fuerunt expectatiuæ, vel indulta Cardinalibus cõcessa.Et ideo propter istas graues impensas quæ in huiusmodi litibus in curia sustinendis emergunt,est concludendum ius per acceptationem acquisitũ videri præseruatum, quantum ad exceptionem istius regulæ, pro qua ratione faciunt ea quæ scribit Card. in clemen.j.in ix.q.de sequest.poss.& fruct. Et quòd huiusmodi ius quo ad effectum istius regulæ debeat considerari, videtur tenere Egi.in consil.xxxiiij.col.penult.versic. secunda consideratio. quod est bene notandum.

Expectãs perdẽs primã acceptationem in secunda quæ probare debeat.

Ius per acceptationem acquisitum.

Quarto modo acquiritur ius ad rem per mandatum de prouidendo de prima præbenda factum recepto siue creato in canonicum authoritate apostolica. Nam per talem receptionem acquiritur ius ad præbendam primo vacaturam.c. si postquam.de præb.lib.vj.Et tale ius bene est considerabile quo ad regulam istam,& quo ad clausulam quatenus nõ tollatur ius quæsitum,vt dicit Fely.in.d.cap.in nostra. Et idem

Ius ad rẽ per mãdatum de prouidẽdo, &c.

post

post Imol.ca.si.de consti.col.ij.versi.sed Imol.hic &c.per dictum Inn.in.c.statuimus.de maio.& obedien. Et ea quæ dicit Egid.in.d.c.consilio.xxxiiij. declarando tamen, vt inferius dicam.q.x. Nam collatio Papæ etiam motu proprio nõ valet,non facta mentione de dicto iure, vt dicunt omnes in. d.cap.si postquàm. Et huiusmodi ius erit etiam considerabile,quo ad alios effectus,de quibus per eutrauag. Pauli.II.incip. ad Romanum pontifi.titul.de præbend. Tamen quo ad effectum regularum reuocatoriarum expectatiuarum, talis creatio & receptio non sunt in consideratione,quia eadẽ facilitate tolluntur,quia expectatiuæ reuocantur, licet in istis sit facta receptio. Vt tenuit Rota in vna Romana canonicatus sanctæ Mariæ maioris coram me de mense Iunio.M.D. xxxvij.vt dixi superius in procemio regularum.q.ij.nu.14.& in tract.expectatiuarũ in prima forma.nume.38.Et ista procedunt quando vigore mandati de prouidendo processum fuit ad receptionem.Secus verò si vigore illius nihil fuisset actum. Nam tali casu vigore illius mandati nullũ esset ius quæsitum,nec in re,neque ad rem,per ea quæ Egid.dicit in decis. dclxvii.incip.Auditor deputatus. Quia non solum mandatũ de prouidendo,sed neque alius titulus habilis de futuro non causat ius in re,vt tradit idem Egid.deci.dlxiiij.de quo vidẽdum latius infrà quæstione quarta. *Mandatũ de non prouidendo.*

Quinto modo acquiritur ius ad rem per collationem nõdum acceptatam,vt habetur in.c.si tibi absenti.de præbend. lib.vj.Et istud ius est considerabile quo ad omnes regulas & impetrationes,vt Fely.tradit in.c.in nostra. Et.Domi.in.d. c.si tibi absenti.col.fin.vbi notabilem casum ponit. *Ius ad rẽ per collationem.*

Sexto modo inducitur ius ad rem per reseruationem factam pro familiari de certo beneficio. Et istud ius est considerabile etiam quo ad regulam nostram. Adeò quòd si Papa alteri conferat non derogãdo expresse tali reseruationi,collatio esset nulla,neque tali casu sufficeret derogatio per generalem clausulam quacunque reseruatione generali nõ obstante,vt dicit Egid.in consil.xxxiij.versicu. v. conclusio. & in consil.xxxiiij.incip.supposito statuto. versic.ad primũ dubium.Et hoc clarius tenet Gemi. in cõsi.xij.incip.vtrum ille. in.fi.Quod procedit quando Papa confert alteri, sed si conferret illi met familiari, pro quo reseruationẽ concessit, non *Ius ad rẽ p reseruationem factam.*

requireretur realis mētio reseruatiōis,vt dicit Federic.in tra ctat.permut.in.iiij.q.Et ius huiusmodi etiam erit considerabile quo ad alias regulas de iure quæsito loquentes.

Ius ad rē per cōsue-tudinē optādi præbendam. Septimus modus acquirendi ius ad rem inducitur per cōsuetudinem optandi præbendam,iuxta.c.fi.de consue.lib.vj. Et istud etiam est considerabile quo ad istam regulam. Sed quo ad effectum regulæ tricesimæ, & quo ad alios effectus est magis dubitandum.Super quo tamen multum insistit D. Gaspar de peru.in tract.reseruatio,in.ij.q.& doctores præsertim Moder.in d.c.fin.

Ius ad rē ob non solutionem pensionis. Octauo modo potest acquiri ius ad rem,id est ad beneficiū ob nō solutionē pensionis propter clausulas oppositas in literis ex hodierno stylo de cōsensu pēsionarij,& Papæ. Et istud ius licet non fuerit consideratum à iure,est tamē inductū ab homine.Et priuatio iuris & hominis isto casu æquiparantur, per ea quæ Fely.tradit in c.in nostra.in secundo corr. de rescrip.Tamen quo ad effectum istius regulæ non potest tale ius adaptari,cum competat contra viuentem. Et regula non habet locum in prouisione beneficiorum viuentium, de quo latius dixi in tractat.signaturæ.posito in regula de nō iudic. secundum formam suppl.quæst.fi.

Ius ad beneficiū per priuationē iuris. Nonus modus erit per priuationem iuris per quam acquiritur ius ad beneficium,adeò quòd voluit Domi.in cōsil.cv. incip.ad supplicationem.in.ij.col.versi.quo ad secūdū,quòd beneficiatus lite pendente super priuatione non possit permutare cum alio.Istud etiam ius non habetur in consideratione quo ad istam regulam, quia beneficium non vacat antè,quàm ille priuetur.Et propterea posset dici, quòd agenti non competit aliquod ius,per ea quæ longo sermone scribit D.Gundisal.de Villadiego quondam sacri palatij Apostolici causarum auditor in tract.leg.xiij.q.primæ partis.col.xiiij. versic.sed quæro.cum sequē. & facit decisio antepenult.in nouis incip.Titius &c.de quibus omnibus dixi latius in regula de annali.q.xlj.Et ideo hic non repetam.

Ius ad rē per regressum & accessum, quid importet. Decimus & vltimus casus per quā nobis acquiritur ius ad rē,est per regressum & accessū,de quo dixi in regula xxx.Et istud ius est considerabile quo ad omnes regulas & dispositiones de iure quæsito loquētes,nisi esset regressus vel accessus ob non solutionē pensionis,de quo dixi suprà in viij. casu.

ſu.& etiam in regula de annali.& infrà in tract.ſignaturæ.

Poſtremo pro complemento omnium prædictorũ eſt aduertendum,quòd magna eſt differentia inter prædictã clauſulam quatenus non tollatur ius quæſitum &c.poſitã in gratia,vel reſcripto,& inter illam ſine præiudicio &c. Nam prima facit gratiam euentualem, ſecunda verò non, vt notatur in.c.examinata.de confir.vti. vel inutil. Nam ſi tollitur ius quæſitum:prima clauſula reddit gratiam nullam, vt dictum eſt ſuperius.Secunda verò clauſula comprehendit omne extrinſecum præiudicium,non autem contentum, ſiue expreſſum in gratia in qua Papa præiudicare videtur:& talis clauſula ſine præiudicio reddit gratiam omnino puram de præſenti.Vt hodie xiiij.Ianuarij.M.D.xxxiii.concluſerunt Domini in vna Parmen. Vallium coram.R.P.D. Nicolao epiſcopo Boſanen.in fauorem D.de Corrigia interpretando ſimilia verba priuilegij Federici Imperatoris cõceſsi dictis dominis,vbi erant dicta verba abſque preiudicio aliorum &c. Nam fuerunt intellecta illa verba de alio præiudicio, quàm expreſſo.pro quo ego alleg.conſi.Oldr.qui hoc dicit ad literam in cõſi.cccxxx.in finalibus verbis. allegari tamen ſolet. Ber.in.l.cum propter.ff.de leg.præſt.& in.l. de minore.col. iij.verſic.ſed iuxta.& col.v.ver.ſed quid.ff.de mino.Imol.in. l.ſi quando.ff.de leg.j.Alex.in l.j.colum.iiij.ff.ſi.cer.pet.Deci.conſi.xj.nu.14.& conſil.cclxxxiij.col.iij. Quibus conferũt quæ refert.Alex.poſt Alb.& gloſſ.in.l.non erit.§.dato.ff.de iureiur.vbi dicunt,quòd ſi teſtis dicat aliquid eſſe factum in præſentia Titij & Gaij:& poſtea interrogatus dicat, quòd illud non fuit factum in præſentia alicuius, intelligitur præter expreſſos, videlicet Titium & Gaium. Et ad hoc facit text.in c.fin.de rapto.cum ſimilibus.& hoc procedit de plano in materia beneficiali vel profana, ſed in materia ſucceſſionis & legitimationis,iſta clauſula ſine præiudicio quid operetur, variæ ſunt opiniones, ſuper quo latè ſcribit Præpoſ.in.c.per venerabilẽ.qui fil.ſint legit.Et Nicola. de Vbal. in tract.ſucceſſ.ab inteſta.col.lxvj.Et Soci.conſi.ccxij.col.ij. dixi latius in conſilio meo in cauſa legitimationis cuiuſdam Sancti, incipien. viſis, & pro tenui &c. Super qua quidem clauſula in legitimationibus apponi ſolita, habeo manuſcripta quadraginta ferè cõſilia doctiſsimorum virorum Italiæ,

Clauſula quatenus non tollatur ius quæſitum &c.

quæ tanquam aliena ab hoc instituto non referam.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, an regula ista procedat indistinctè in quibuscunque commissionibus vel concessionibus, tam in iudicio quàm extra. Et nunquid dispositio iuris communis procedat etiam indistinctè, tam impetrationibus lite pendente, quàm antea factis.

Iuris communis dispositione mini causans præiudicium, &c.

SOLVTIO. Incipiendo ab vltimo dubio dicendum est quòd iura communia indistinctè volũt gratias quaslibet intelligi debere sine præiudicio tertij, siue impetratæ fuerint lite pendente, siue ante litem, vt patet in.c.ex parte.&.c.super eo.de offi.deleg.&.c.quamuis.de rescrip.lib.vj. Et hoc etiã in priuilegiis procedit, quæ extraiudicialiter conceduntur, iuxta rationem tex.in.cap.cum nostris.de concess.præbend. &.c.dudum.cum gloss.de decimis. Sed quia inter actus iudiciales & extraiudiciales, quibus ius commune non plenè occurrerat, est longa differentia. Propterea ædita fuit ista regula casus iudiciales ab extraiudicialibus distingues, quæ qualiter procedat statim dicemus.

Causa verbum quid dicatur.

Quantum verò ad primum dubium circa dispositionem istius regulæ est distinguendum, quòd aut consideramus antiquas regulas, & illæ omnes solum restringunt se ad gratias quæ impetrantur pro commissionibus habendis in causis, &c. Et sic impetrationibus factis lite pendente. Et ita Rota vsque ad tempora Hadriani Papæ. VI. interpret. est regulam istam. Nam hoc verbum causis hic positum, pro litibus exponitur. Quia causa dicitur quando lis pendet, vt notatur in.l.causas.C.de transact. Vnde si extra causam gratia, priuilegium, seu breue concederetur, & illud tolleret ius quæsitum contra illud, non militaret prouisio istius regulę, nec de ea excipi posset, quia regula respicit tantum gratias lite pendente concessas. Talis tamen gratia subiiceretur dispositioni iuris communis, quæ qualis sit, dicemus inferius in sua quæstione. Et ita determinauit Rota in vna Vormacien. capellaniæ coram R.B.D.Simoneta, vt retulit.D. Melchior Baldazinus aduocatus, & hoc adnotauit Bo. me.D. Dominicus de Iacobatiis tunc primarius auditor in suis regulis. Et iterum bis, me præsente, idem casus contigit coram eodem.D.Simoneta in vna Camarinen. ducatus

tus contra Ioannem de Borgia,& in alia Bononien. bonorum coram. R. P. D. Paulo Capisucco. iiij. Martij. M. D-XXXII. Quæ diu fuit ventilata inter Bentiuolios ex vna,& Guizilerios, quia ad talem casum extraiudicialem non adaptantur verba regulæ.Et per consequẽs nec dispositio.Et istã opinionem non solum modernis temporibus,sed etiam antiquis tenuit Rota.Nam reperio tempore Sixti Papæ.IIII.hoc idem dubium sæpe ventilatũ fuisse, videlicet in vna causa Cameracen.præben.& in alia Eduen.Abbatiæ.Nam tunc tẽporis ita seruabat Palatium,sicut modo seruat.videlicet,vt regula locum tantum habeat in concessionibus lite pendente impetratis,vt refert Aloisius Tuscanus,vir illa ætate apprimè eruditus,& aduocatus consistorialis, in volumine primo suorum consiliorũ.fol.clxvij.&.cxcviij.qui ponderabant prooemium istius regulæ, quod loquitur in causis, & sic in actibus iudicialibus,non in extraiudicialibus.

Regula cõprehendẽs gratias extra iudicium impetr.

Sed non ab re quæri potest. Quare antiqui omnes Pontifices noluerunt sub ista regula comprehendere gratias extra iudicium impetratas. ratio potest colligi ex dictis Roma. in consil. ccclxix. incip. circa primum.colum.fin.in quinto dubio.dum alleg.l.Lucius.ff.de euictio.& cap. ex multiplici.de decimis.quod consiliũ Rom.sequitur Decius in consil. cxcj. incip. in causa quæ agitatur.in.ij. colum. videas ibi per eos. Et ista sub dubio procedunt,considerando regulas antiquorum Pontificum.

Sed si consideramus regulam Hadriani Papæ. vj. & nouissimam S. D. nostri Pauli Papæ. III. qui hanc regulam ad omnes gratias,& ad omnia tempora,tam ante iudicium quàm in iudicio ampliarunt,tunc durantibus dictis regulis, nullam habebit difficultatem quæstio. Hoc ideo dico, quia illa additio Hadriani nõ placuit Clemẽti.VII. eius successori, prout neque aliæ eiusdem Hadriani ad regulas additiones, sed ille secutus fuerat in regula sua antiquorum patrum semitam. Et ita etiam poterit hæc additio successoribus displicere.

Aequitas nemini inferẽs præiudicium.

Tamen si rectè omnia considerentur,illa Hadriani additio approbata per.S.D.nostrum nõ videtur à recto iuris tramite deuiare.Nã in primis pro ea facit æquitas per quæ dictat nemini inferendum esse præiudicium.c.super eo.cum sexcentis concor.ibi adnotatis per Moder.de offic.deleg. Quæ quidẽ

æquitatis ratio certè ita militat in gratiis impetratis ante vel post litem, sicut in impetratis lite pendente. Ergo pariformis debet esse dispositio, etiam si maior ratio esset in vno casu, q̃ in alio, vt dicit Bald. in. l. in fraudem. ff. de test. mili. per text. notabilem in. l. j. §. quòd autem. ff. de vsu aleæ, & ale. Et tenendo istam opinionem ad verbũ causis, hîc positum, respon deri potest, quòd potest etiam extraiudicialiter capi. De quo latè disputant Moderni in rubri. de iudic. dum interpretatur tex. in. c. forus. de verb. sig. vel posset illud verbum generaliter de causis motis & mouendis intelligi. Itaque si aliquis impetraret declarationem vel mandatum, non solum lite pendente, sed etiam spe futuræ litis, & sic ante litem, & illud tolleret ius quæsitum, tali casu regula adaptari poterat. Nã verba debent deseruire rationi, & æquitati etiam coniecturatæ. vt tradit Ab. in cap. fin. in. v. col. de iureiu. Maximè quãdo generalitas verborum hoc patitur. Aliàs si pro causis tantũ motis verba, prout iacent in regula, ita strictè capiantur, possent plures fraudes componi. Nam aliquis procuraret ante litem de facili habere gratiam vel mandatum ad effectum, nec regula obstaret, & postea mouere litem securé. Et per istũ modum seu cautelam regulã euitare, & circumuenire eius mentem, quod est absurdum, & contra text. in. c. fina. de reg. iur. lib. vj. Et isto modo intelligendo hæc interpretatio habebit concursum iuris communis, à quo regulæ & statuta interpretationem capere debent. ca. cum dilectus, de consuetu. &. c. causam de rescript. & traditur in. l. ij. C. de noxa. Nam de iure communi expeditum est nemini debere ius quæsitum tolli cap. quanuis de rescrip. lib. vj. & vulg. l. ij. §. merito. cum sequenti. ff. ne quid in loco publico cap. ex tuarum de auth. & vsu. pal. Quæ quidem ratio æquè militat nõ solum antè & post litem, sed etiam lite pendente, Ergo debet ita regula generaliter intelligi. Pro qua opinio. faciunt ea quæ scribit Fely. in cap. super literis. in. viij. col. de rescrip. vbi voluit regulã istam ex rationibus iuris communis compositam fuisse. Et tamen nemini dubium est dispositionẽ iuris cõmunis ita prohibere præiudicium inferri lite pendente sicut ante litẽ. Nã lex generaliter prohibet, & talis præsumitur intentio principis qualis legis, vt dicũt doctores in lege ex facto. de vulgari & pupillari substitut. Ad quæ bene conferunt, quæ scribit Socinus

Verba rationi et æquitati deseruire debent.

Ius quæsitum nemini esse tollendum.

cinus in consilio septimo posito inter consilia Alberti Bruni Asten. Et sic per ista iustificatur additio siue extensio modernæ regulæ.

Sed aduertendum est, quòd licet hæc additio modernæ regulæ modo præmisso iustificata æquitatem continere videatur: non propterea antiquæ regulæ sua ratione iuridica carebat: quia licet illa regula tantum locum haberet in gratiis lite pendente impetratis, non tamen per hoc sublata videbatur via infringendi gratiam præiudicialem ante litem cōcessam, aut per viam noui mandati, vel commissionis, vel remedio iuris communis, sicut fiebat ante regulam conditam. Voluerunt ergo antiqui Pontifices, & non absque ratione per regulam suam magis prouidere actibus iudicialibus quàm extraiudicialibus, quos sub dispositione iuris cōmunis reliquerunt. Nam præiudicium, quod lite pendēte colligitanti infertur, est magis damnosum, & quodammodo speciem iniustæ tyrānidis & proditionis continens. Ratio est, quia postquam iudice coram causa pendet, iustum est ꝙ lis æquo Marte procedat, & quilibet suo iure veluti propriis armis vincat, vel succumbat: vbi enim partes æquum iudicem veluti rerum suarum mediatorem delegerunt, nihil magis inæquale & alienum à iustitia videtur, quàm ab illo instituto recedere procurando quasi quadam violentia per exorbitantes principis cōcessiones ius tolli, quod ex eo iniquius videtur. Quia litis impensæ & labores sunt ferè innumerabiles & graues, quod nō militat extra iudicium. Meritò igitur antiqui summi Pontifices his iudicialibus casibus, vbi maius præiudicium vertitur, subuenerunt regulam constituendo & subueniendo illi, qui post exactos plures, & fortè diuturnę litis per saxa labores, patrimonium litiganto consumpsit: iniquum enim videretur quando quis post tot incommoda sperat ius sibi reddi, illud sine causæ cognitione tollatur, imò est præsumptio contra illum qui lite pendente gratiam impetrari, vt aduersario ius tollat, quòd non foueat bonum ius: quia si bonum ius haberet, iudicem officio suo fungi permitteret, & non per mendicata suffragia fauorem principis aucuparet ad effectum, vt aduersarium colligitantem fortè optimum ius fouentem, & coram iudice prosequentem de repentè obtruncet. Istæ quidem rationes, quæ hic quadrant non militant ante litē, quia

Causa corā iudice pendente, iustum est quòd lis Marte suo procedat.

non

non ita verisimiliter grauatur pars. Et ideo nō abs re per istas & alias rationes olim Rota istam interpretationem tenuit, videlicet, vt regula in gratiis lite pendente impetratis dūtaxat procederet, vt refert domi. Gulielmus Cassiodorus tempore suo in vna Baionen. decimarum coram domino Ioanne Antonio de Triuultiis, & in alia Placentin. nullitatis locationis coram domino Paulo Capisucco de anno M.D.XX. ita fuisse per Dominos auditores conclusum. ad quæ facit cōsil. Ro. cclxix. in. v. dubio, vt superius dixi.

Ius vbi tollitur alicui secūdario.

QVAESTIO TERTIA.

Quæro quid si per gratiam impetratā lite pendente, non tollitur parti ius quæsitum principaliter, sed secundario, & in consequentiam, & quasi per occasionem, nunquid habeat locum ista regula?

Iura prohibentia non auferri ius quæsitum.

Solutio. Colligitur ex dictis Abb. Panor. in consil. lxxxv. incip. illud in summa. colum. fina. vbi vult, quòd iura prohibentia non auferri ius quæsitum, debent intelligi, quādo principaliter & certitudinaliter tollitur. Secus verò si occasionatiuè & ita Abb. sequitur, & eum latius declarat Francisc. Curtius iunior in consil. j. in. vij. colum. num. 21. Et istam opinionē firmat Fely. in. c. quæ in Ecclesiarum. in. xvj. colum. ver. secund. declaratio. de constit. Allegat hoc ibi tenere Domin. qui exēplum ponit in Papa cogente aliquos ad compromittendum: quod facere potest, vt in cap. cum inter r. de elect. Nam si ex hoc sequitur, quòd arbiter aliquam partem lædat, certè absurdum esset dicere regulam habere locum. quia Papa non mandauit principaliter fieri compromissum vt aliquem læderet. Et licet occasionaliter euenerit, ꝙ arbiter electus alterum læserit, illud non debet attendi, ex quo Papa certitudinaliter nō fecit. Quia poterat esse, ꝙ arbiter non læderet. Ita ibi Fely. & idem repetit in rubrica de treug. & pace. in. ij. colum. versic. si diceres. Et pro ista parte facit text. in. l. verum. l. ij. ff. de furt. ad idem gloss. fina. in cap. quamuis. de pact. lib. vj. quæ considerat præiudicium principale attendi debere, nō secūdarium & occasionatum. Ad idem est bonus tex. in. l. conditionum. la. secunda. in fina. ff. de condi. & demon. vbi dicitur, ꝙ non videtur quis dispositioni testatoris satisfecisse, quando non adimplet suam voluntatem ex proposito, sed facto, vel casu: & sic per occasionem, quem text. in notabili quæstione ponderat

Papa aliquem cogens ad cōpromittendum.

Testatoris voluntas.

ponderat Rochus Curtius in tract.iur.patron.in versic.& do tauit.quęstione quinta.Et solet ad hoc idē allegari tex.notabilis in.l.cum ex oratione.§.fin.ff.de excusa.tuto.vbi probatur, ꝙ non attenditur damnum seu præiudicium, quod quis sentit in cōsequētiā fauoris, quia illud reputatur secundariū, ex quo principaliter fauor fuerat in consideratione, de quo text.plura dixi in cap.j.num.18.de iudi.lib.vj.Et eodē modo dicit Ioan.de Imo.in repet.c. cū contingat.in. xxiij. col.de iureiur.De illo qui iurauit in prępudicium reipub.Nā dicit ibi, ꝙ si principaliter hoc iurauit,non valet iuramentum,si tamen iurauit principaliter in præiudiciū alterius,sed occasionaliter & scūdario iuramentum tendit in præiudiciū reipub. dicit,ꝙ tale iuramētū valet per ea quæ ibi deducit.Et facit.l. j.ff.de auth.tut.Et secundum istam opinionem videtur introductus quidam stylus sacræ pœnitentiarię ab antiquo vsq; in hodiernū diem,videlicet,quòd quādo petitur absolutio à mēbri mutilatione,semper in literis apponitur illa clausula : Si nondū satisfecit parti læsæ,satisfaciat competenter,vel cū illa concordet.Ratio est,quia sacra pœnitentiaria nō intendit per suam absolutionē inferre præiudicium illi mutilato viuēti de cuius præiudicio principaliter agitur.Secus verò quando non principaliter,sed secundario prędicatur. Quia de tali præiudicio pœnitentiaria non curat,vt patet in absolutione ab homicidio,vbi non ponitur prędicta clausula,quia ille, de cuius præiudicio principaliter agitur,est mortuus.Alij verò qui ex illius morte possent præiudicium sentire, veniunt mediatè & secundario,non autem principaliter,& ideò illorum præiudiciū non consideratur per superius dicta.Pro quibus faciūt ea quæ tradit Soci.in consil.ccxxvj.col.penul.versic.ad idem facit.in secundo volumine.& in consil.xxxvij.in iij.col.lib.iij.cum concordā.de quibus per Moder.in.l.si quis nec causam.ff.si cert.pet.Et illam glos.fin.in dict.cap.quamuis. ad istud propositum allegat Fely.in cap. cum.m.in.xvj. col.de cōstit.& in.c.humilis.in secunda col.de maior.& obe. & in cap.exhibita.in princ.de iudic.& in.c.cum sit generale. in.vj.col.& in cap.si diligenti.in antepenulti.col.de fo.competen.& in cap.quamuis.col. penul.de re iudic. & in.c.j.in prin.& in.c.illa.in.ij.col.de accusa.& alibi sæpe.

Præiudicium quod quis sētit.

Iuramētū in præiudiciū reipublic. an valeat.

Stylus sacræ pœnitentiariæ.

Præiudicium secundarium.

Est tamen aduertendum, quia contrarium videtur tenere

Ludo.

Ludo. Rom. in consil. clxxvj. incip. istæ sunt. in penultim. col. Vbi tenet, quòd ista regula procedit non solum quando principaliter ius quæsitum tollitur, sed etiam quando occasionaliter. Et hoc idem tenet Decius in. l. pecuniam. in. ij. col. ver. secundo limitatur. ff. si cer. pet. vbi dicit, quòd quando agitur de præiudicio tertij, non solum consideratur quod principaliter fit, sed etiam quando in consequentiã & secundario quis præiudicatur, per ea quæ ibi adducit. Ratio esse potest, quia si aliter diceremus, nunquam regula haberet locum, & illius æditio esset frustratoria. Cũ semper Papa in gratiis suis principaliter mouetur ad faciendum fauorem gratiato. Et illa est principalis intentio sua, vnde præiudicium inde resultans semper esset secundarium & non principale, iuxta text. in. l. cum ex oratione. §. fin. ff. de excu. tuto. Et sic si illud præiudicium non attenderetur, regula ista seruiret de vento, pro qua opinione videtur etiam decisio Egidij lxxiiij.

Papa in gratiis suis principaliter mouetur ad faciendũ fauorem gratiato.

Quid dicendum? Certè mihi prima opinio videtur magis firma, & verior legitimè intellecta. Quia negari non potest, quòd quando Papa per gratiam suam non intendit tertio tollere ius quæsitum, sed principaliter alicui fauere: si postea occasionaliter tertio præiudicium eueniat, non debet illud considerari ad effectum istius regulæ per iura superius allegata, vltra quæ facit ad hoc text. notabilis in. l. fluminum. §. fi. cũ. l. sequenti. ff. de dam. infect. Et idem probat tex. in. l. j. §. denique. ff. de aqua plu. arcen. Quæ duo iura ad hoc propositum allegat Egid. ĩ decis. dcclij. in. ij. col. inci. supposito. &c. Et de illis etiam meminit Ias. in repet. l. quo minus. in. iiij. col. ff. de flum. Accedant ea quæ Ias. scribit in. l. decem. col. xj. numero. 40. & sequen. de verb. obliga. Et quæ Bald. tradit in. l. j. §. huius studij. in. iij. colũ. ff. de iust. & iur qui dicit, ꝙ statutum factum contra turbantes intelligitur principaliter, nõ secundario, vel occasionaliter, sequitur Alex. in consil. cxiij. in fine. in. ij. volu. & in consil. j. in. iij. volu. & reassumit idem Iason in consil. lxxxvj. in. iij. col. vol. iij.

Præiud. occasionaliter proueniẽs tertio, an sit considerabile.

Statutum factũ contra turbãtes.

Et tenendo istam partem, non obstat consil. Rom. quia si diligenter consideretur, potius concludit contrarium. Et dictum Decij in. d. l. pecuniã. ibi reprobatur per Ias. & Moder. Et contrarium tenet idem Decius in. l. vnica. in. ij. col. numero. 21. C. de manda. prin. post Angelum in cõsil. clxxxij. incip. mandatum.

mandatum. Nec decisio Egidij.lxxiiij.facit, quia ibi interuenit præiudicium principaliter, quod meritò attendi debet. Sed hîc loquimur de præiudicio occasionaliter contingenti in quo longa est differentia per superius dicta. Et per ista voluit Rota in vna Parmen.spolij & bonorum coram Reuerēd. patre domino Petro Vortio episcopo Aquen.die xij. Iunij. M.D.xxxviij. ꝙ Pap. & sacra pœnitētiaria poterāt tollere ius quæsitum alicui propter īcursum periurij, vigore.l.si quis maior.C.de transactionib. quia illud ius non est principalis negotij, sed est ius occasionatum, & secundario obueniens per superius dicta. Ad quod benefaciunt dicta Compostella.in cap.cum in cunctis.co.iiij.de elect.dum respondit ad cap.qui diuersitatem.de concessione præbend.vt ibi per eum. Et hoc plurimum iuris fomentū habet. Quia de iure clarū est, quòd in quibuscunque hominum actionibus causa immediata, non autem mediata, id est secundaria, & per occasionem inducta attenditur, vt ibi dicit Compostell.& tradit Fely.in cap.solitæ.de maioritate & obedientia cū concordan.vt scribit Decius in cap.fin.in prin.de confir.vtil.vel inutil.& in rubri.C. qui admit.col.iij. Et hinc dicitur, quòd causa naturalis nō accidentalis debet considerari.vt in.l.qui habet.ff.de tutel.

Papa potest propter incursum periurij tollere ius quæsitum.

Causa immediata.

Vt tamē omnis scrupulus tollatur, & opiniones fœdere distinctionis concordentur, ita ego distinguendum arbitror, videlicet, quòd aut tempore gratiæ per Papam lite pendente concessæ imminebat illud præiudicium secundarium & occasionarium. Et tali casu putarem locū esse regulæ, nisi appareret expressè Papam etiam illo loco voluisse præiudicare. Aut verò tempore datæ gratiæ nullum imminet præiudicium, sed postea contigit occasionaliter, & tunc regula ista non procedit. Quia nec mens, nec verba principis emanarunt ad aliquem præiudicandum, sed principaliter ad beneficiandum. Et ita procedunt prædicta iura, & ita expressè sentit Egidius in dicta decisio.dcclij. Et pro ista distinctione est text. valde notabilis in capitulo de occidendis.& in cap.cū homo.xxiij. quæst.v.faciunt ea quæ dicit Abb.in.c. nō magno.col.iij.ne cle.vel.mo. ꝙ licet monachi sint prohibiti legibus studere, illud procedit principaliter, secus autem si prius addiscunt ius canonicum, & ad illius iuris intelligentiā postea legibus studeant, quia ex quo hoc prouenit secundario, & per occasionem

Quòd monachis sit prohib. legibus studere, quomodo procedat.

nem prohibitio non extenditur ad istũ casum. Et pro ista parte plures decisiones cumulat Io. Rogerius de la Mota in rep. capituli primi, in primo notabili de caus. possess. & proprietatis.

QVAESTIO QVARTA.

Papa non intẽdẽs alicui tollere ius quæsitum.

QVAERO, an per hoc quod dicit Papa nõ velle alicui per quãcũque signaturã tollere ius quæsitũ, intelligatur etiã de iure quæsito sub conditione vel ad tempus?

SOLVTIO. Istud dubium habet duas partes. prima de iure quæsito conditionali, secunda de iure quæsito ad tẽpus.

Circa primum. Ro. hanc quæstionem in terminis decidit in consilio.cclvj. approbo sententias. vbi concludit, quòd quãdo Papa facit mentionem de iure quæsito, debet intelligi de iure quæsito purè & simpliciter, non autem de conditionali, quia illud ius per dictam clausulam præseruatum non censetur. Pro qua opinione allegat text. in l. si ita scripsisset. de leg. ij. cum aliis, vt ibi per eum Et ita etiam Fely. hìc in quibusdã suis apostillis intelligit istam regulam sequutus Roma. in dicto consilio. Et cum Romano transit etiam idem Fely. in ca. super literis. in. ix. col. de rescriptis. Et ratio istius opinionis fundari potest in vno dicto, quod in notabili casu ponit Rota decisio. xxv. de rescri. in no. Et Egidius in decisio. dccxlix. in fi. relata per Fely. in cap. in nostra. in. vij. corr. de rescri. vbi dicit, quòd quando aliqua depẽdẽt à futuro euentu, quæ possunt se habere ad esse & nõ esse, non debent considerari, quia non habent spẽ in aliquo vero de præsenti per plura iura quę ibi allegantur. Cum igitur ius conditionale nõ habeat aliquã subsistentiam de præsenti, sed dependet à futuro euentu, qui potest se habere ad esse & non esse, vt in. l. cedere diem. ff. de verbo. signifi. meritò sub dispositione istius regulæ comprehendi non debet. Nam ex quo regula loquitur de iure quæsito, præsupponit habitum iuris, iuxta notata in. l. decem. ff. de verb. oblig. & ideo nisi verificetur præsuppositum, non habet locum dispositio, vt tradit Fely. in cap. nonnulli. in. xxxj. col. de rescrip. cum concor. vt scribit Ioannes Firmanus in tract. de episcopo. in. xxij. quæst. primæ partis. ij. lib. & dixi aliquid superius in proœ. q. prima. versi. quarto modo acquiritur, &c.

Dependentia à futuro euentu.

Ius conditionale.

Dispositio non habet locũ, &c.

Regula de iure quæsito.

Addo alterius pro ista parte bene facere, quæ dicit decisio Rotæ. xx. in tit. de præb. in no. incip. Itẽ supposito. in. iij. col. versic. ij. principaliter, &c. quæ aliàs secundum numerum est deci-

decisio.cccxxj.quę vult quòd illa clausula quotidie apponi so lita in rescriptis principum, videlicet, cũ alterius præiudicio, debet intelligi de præiudicio, quod imminet de præsenti, secus autem de præiudicio de futuro, quod nõ est de præsenti. Quia illud non dicitur propriè præiudicium, ita dicit ibi decisio. Ad idem facit pro ista opinione quę dicunt Raph. & Alex. in. l. si pater.. columna. v. C. de insti. & sub. quòd iura loquentia de filio instituto non habent locũ in conditionaliter instituto, pari modo nec iura loquẽtia de soluẽdo tributo, vel gabella ex cõtractibus, locũ habebunt in cõtractibus conditionatis, vt dicit Soci. in. l. j. in. iij. col. ff. de vulg. & pup. faciũt etiã quæ in simili dicit Pet. de Anch. in cõsi. clviij. incipiente, ex narratis. col. fi. Vbi concludit dispositionem. c. j. de rescrip. lib. vj. quod disponit simpliciter rescriptum impetratũ ab excõmunicato, esse ipso iure nullũ, nõ habere locũ in excõmunicato sub conditione, per rationes ibi allegatas per eũ ad quæ bene conferũt, quæ in alia simili quæstione cumulat Areti. in. l. substitutione. col. v. de vulg. & pupil. Et istã opinionẽ sequitur etiã Alber. Brunus in cõsi. j. in. vij. co. vbi meminit etiã de illo consi. Rom. Ratio prædictorũ est, quia iura loquentia de non tollẽdo iure quæsito intelliguntur de iure claro & liquido, non autẽ de dubio, vt est cõditionale, iuxta tex. in. l. quẽadmodũ. §. idẽ Labeo. ff. ad leg. Aqui. & tradit Paul. de Cast. in. l. hæredes palã. §. sed si notam. ff. de testa. Et ita in vna Nouarien. corã R. P. D. Simoneta refert se obtinuisse Melchior de Baldasinis quõdã sacri cõsist. aduocat⁹, vt inuenio adnotatum per eundẽ. Et ideo in. l. precia rerũ. ff. ad legẽ Falci. dicitur ius adeundi non esse in bonis nostris, quia pendet à futuro euentu, quo fit, vt facile huiusmodi ius à principe tollatur: nec in eo esset locus isti regulæ, vt latius consuluit Io. Campegius in consi. ij. posito inter consilia Alberti Bruni.

Clausu. cũ alterius præiudicio nõ valens.

Iura loquẽtia de filio instituto, &c.

Rescriptũ impetratũ ab excõmunicato.

Iura loquẽtia de nõ tollendo iure quæsito.

Sed istis non obstantibus cõtraria opinio potest ex plurib⁹ aliis dictis & rationibus suaderi. In primis, quia illud est satis notum, quòd quando ius cõditionale cõpetit ex spe probabili, tale ius est cõsiderabile, & cõprehẽditur sub clausula quatenus nõ tollatur ius quæsitũ, vt notabiliter probat Areti. in cõ si. clxvj. incip. magnifici & excelsi domini, &c. col. fi. Hinc est ꝙ de stylo Cancellariæ. in literis debet de iure conditionali fieri mentio, vt dicit quædam decisio Egidij. dccxxxix. quæ alle-

Ius conditionale.

allegatur in illo libro vulgato practicæ Cācellariæ. fol.xlvj. versi. requiritur in impetratione. Et pro isto stylo est dictum Io.And.in regula ignorantia.de regul.iuris.in Mercu. qui voluit quòd impetratione beneficij tenetur quis facere mentionem de gratia expectatiua, quæ ante vocationem est gratia conditionalis, vt dicit Egid.decisio.ccclviij. Hinc est quòd tale ius perdere, est damnum sentire, vt in.l.inde Neratius.§.idem Iulianus.ff.ad legem Aquiliam. Et qui habet illud ius in spe, dici potest habere ius quæsitum, vt probatur in.l.spem.C.de.donat.vnde sicut ius quæsitū tertio ex facto contrahentium, re ipsa non potest ipsi tertio per contrahentes auferri: ita neque ius quæsitum tertio spe, vt est casus quē ibi in fi. e notat Bald.in.l.si.constante.C.de donatione ante nuptias.& sequitur Decius in consi.cvij. Inde est, quòd sicut noua constitutio non trahitur ad ius quæsitum de præterito re ipsa, ita non trahitur ad ius cōditionale, quod dicitur quęsitum spe, vt notabiliter dicit Pet.de Anch.in cap.j.quæstione xiiij.de cōstitu.post Iacobum de Butrica.quē ibi allegat. Et ista in notabili quæstione adducit Aretinus in consi.vij.pro cedēdū est,&c.in penultima, & in fi.col.& reassumit Fely.in tract. quando literæ Apostolicæ no.pa. in octaua columna. versic.limitatur quinto.cum aliis concor.vt scribit Iaso in.l finali.ff.de pactis.

Beneficiū impetrans

Constitutio noua non trahitur,&c.

Addo postremo pro ista opinione dictum Paul. de Castr. quem ibi sequitur Alexand.in.l.si stipulatus fuerim.§.cum stipulamur.ff.de verb. oblig.vbi post Ioan. And.dicit.Paul.de Castr.quòd si testator grauat hæredem soluere debita Titij, tenetur etiam soluere debita conditionalia, & in diem, arg.l. si seruitus.ff.de ser.vrb.præd. Rationem ponit ibi Alex.quia illa verba sunt prolata in vltimis voluntatibus, quibus beneficia ecclesiastica æquiparātur, prout de vno ad aliud arguit gl.in verbo in vltimis voluntatibus.in.c.j.de concef.præb.li. vj.& est text.qui ista duo æquiparat in cap.authoritate.eodē tit. Sequitur Rom.consilio.ccclxvij.in fine præsertim, quia cum tollere ius quęsitum sit odiosum, debet intelligi de omni iure etiam conditionali, pro quo faciunt ea, quæ post Cuma. dicit Ias.in.d.§.cum stipulamur. Ista sunt, quæ pro ista parte affirmatiua dici possunt.

Testator grauās hæredē,&c.

Beneficia æquiparātur vltimis voluntatibus.

Quid igitur dicendum? Certe licet materia videatur satis

sub-

ſubtilis,quæ diſputādo poſſet in immenſum trahi,tamen prima opinio videtur magis cōmunis & approbata, vt apparet ex his,quæ poſt alios ſcripſi in.§.Itē ſi quis ī fraudē.nume.33. inſtit.de actio.quæ hîc cauſa breuitatis nō refero,cū ibi videri poſsint.Pro quibus etiā faciūt ea quæ Bar.Alex.& cōmuniter doctores tradūt.ī. l.j.ff.ſi cer.pet.volētes,ſtatuta loquētia de debitore nō habere locū in debitoribus conditionalibus.

Statuta loquentia de debitoribus,an habeant, &c.

Non obſtant quæ ſuperius dicta ſunt,videlicet,quòd beneficialia ęquiparantur vltimis voluntatibus. Quia dico hoc nō eſſe omnino expeditum & clarum ex eo,quia ſuper hoc gloſ. fuerunt variæ.Nam gloſſ.in verbo ignoranti. in cap.gratia. de reſcrip.lib.vj.materiam beneficialem æquiparat contractibus.Et ita ibi de vno ad aliud arguit.Sicut etiam Rom.in cōſilio.ccclxix.in.iiij.columna.verſi.cum igitur pēſiones ſuper beneficiis æquiparat contractibus.Et ideo omnibus ambagibus omiſsis,nec curando de quadam diſtinctione poſita per Nicol.Euerardū in tract.de locis legalibus.fo.lxxxvj.poſſunt ſic iſtę oppiniōes cōtrarię diſtinguēdo duos caſus cōcordari.

Primus eſt,quando ius conditionale, quod in ſpe conſiſtit, dependet in totum à futuro euentu,neque habet dependentiam aliquam ab actu de præterito vel præſenti. Et tali caſu procedat opinio Rom.in.d.cōſi.cclvj.cum aliis pro eius opinione allegatis.Neque tali caſu regula iſta habet locum quæ loquitur de iure quæſito de præſenti,ſiue illud ſit ad rem,vel in re conſiderabile,vt eſt illud de quo poſui exempla ſuperius in prima quæſtione.Et iſto caſu perdere ius quærendum, non eſt damnum ſentire.c.penul.§.fi.de præb.lib.vj.Hinc videmus,quòd nec prælatus,nec ſeruus in quæſitis poſſunt prę iudicare eccleſiæ ſeu domino.Sec⁹ eſt ī querēdis vt tradūt gl. & doct.in.l.iubemus nullum.C.de ſac.ſanct.eccleſ.Et reaſſumit Iaſo in.l.ſeruus.C.de pact. Et ita etiam eſt in iure merè conditionali,quod nihil ponit de præſenti,ſed ſolam & nudā ſpem de futuro continet,vt in.§.ex cōditionali.Inſti.de verb. oblī.Ideo tale ius perdere non eſt damnum ſentire,neque in re,neq; ad rem.& ita in beneficialibus eſt tex.in ca. ſi pro te. de reſcrip.li.vj.Nec obſtat ꝙ de tali iure debet fieri mētio in literis. Quia eſt verū quando ex iure conditionali reſultat aliquod ius in re vel ad rē,& nō eſt penit⁹ caducū.Et ita ꝓcedit dictū Domi.ī cōſi.cvij.inci.ſuper primo dubio.in fine.Et ad

Prælatus in quæſitis eccleſia præiudicare nō poteſt.

Ius in re vel ad rē reſultans ex iure cōditionali.

hoc bene faciũt iura, quæ allegat Rom. Cũ igitur ista regulæ loquatur de iure quæsito, & ius mere cõditionale nõ dicatur aliquo modo quæsitũ, sed quærendũ. Regula in illo nõ procedet, cũ sint ista multũ diuersa, vt dicit Bar. in. l. is potest. in. iiij. co. ff. de aquir. hære. Et Moder. in. l. mãcipata. C. qui admitti. quia hoc verbũ quæsitũ denotat perfectionẽ, vt videlicet ius sit incorporatũ, & iã radicatũ, vt dicit Egid. in cõsi. xxxiiij. in septimo dubio. co. antepenul. Et secũdũ hoc possunt verificari, quę dicit idẽ Egid. in decis. dccxxix. co. fi. & Soc. in consi. lxxxvij. co. x. nu. 27. li. iij. cũ vulg. alle. per quosdã Moder. cõsulentes, videlicet Barth. Cassanen. in consi. lvij. col. fin.

Quæsitũ quid denotet.

Secundus casus est quando ius cõditionale habet aliquam spem, vel respectum de pręterito vel præsenti, vt est in. d. l. inde Neratius & in casibus in quibus consuluit Areti. in. dd. cõsiliis. Et tali casu putarẽ regulam istam habere locum. Quia hoc ius cõditionale propter firmam & probabilem spem de præsenti inducit quoddã ius ad rẽ, quo priuari videretur præiudiciale, vt dicit Bart. in. l. post emancipationem. §. j. ff. de liber. lega. Et probat text. in. l. inde Neratius. cum aliis superius allegatis. Et de tali iure quærendo potest intelligi gloss. & Baldus in. l. si ad resoluendum. C. de prædiis mili. Et istis simile est ius quod alicui quæritur in spe ex testamento alicuius ante mortem, iuxta gloss. not. in. l. omnium. C. de testament. quæ voluit, quòd per testamentum datur plenum ius quo ad acquisitionem dominij plenius per mortem testatoris, plenissimum per additionem. Vnde meritò, quia tale ius est considerabile solet de eo fieri mentio in impetrationibus & gratiis. Et in eo militabit regula ista. Et ita procedunt quæ dicit Egid. in decisio. dccxxij. incip. supposito, &c. Quia per plura fundamenta defendit istam partem. Et secundum ista dicta procedit, quod dicit Oldrã. in consil. cclxxxv. incip. alleg. in causa. col. penul. dum distinguendo duplicem speciem conditionis, limitat text. in. d. c. si pro te. vt ibi per eum. Et de illo latius mẽtionem feci in regula de publicandis resignationibus. Et istam opinionem firmat etiam Egid. consil. xxxiiij. super. vij. dubio col. antepenul. vbi dicit, quòd nunquam Papa per suas literas censetur tollere ius ad rem lite pendente, nisi expressè hoc dicat. Vnde secundum eum inductum est per stylum curiæ, quòd illa clausula quatenus non tollatur ius

ius quæsitum, solum excludat ius per acceptationẽ quæsitũ. Ergo in omni alio iure non excepto habebit locum. Et secũdum hoc iustificatur vna nouissima decisio Rotæ facta hæri. xxvij. Nouembris. M.D.xxxviij. in causa Hispalen. præstimonij coram. R.D. Ioan. Paulo Ptolomæo, in qua domini voluerunt regulam de extendendis consensibus, quæ simpliciter de resignationibus dicitur, habere locum in renuntiationibus conditionatis, videlicet factis cum reseruatione omnium fructuum, & regressus, nec aliter nec alio modo. Nam licet dicta renuntiatio sub tali conditione facta fuerit, nihilominus fuit iudicatum sub regula comprehendi. Et ita dominus Ioannes Paulus ex omnium votis pronuntiauit in fauorem Roderici Petri de molina contra Gundisaluũ Xuares. Et ratio fuit, quia tale ius conditionale non erat absolutè ius respiciens omnino tẽpus futurum, sed habebat subsistẽtiam & respectum ad ius præsens, quo casu in tali iure regula ista locum habet, vt probatum est superius. Est bene verũ quòd in illa regula de extẽdendis consensibus ponderabantur verba prægnantia & & vniuersalia, ibi, in quascunque cessiones & resignationes, &c. quæ de sui natura casum aliàs non cõprehendibile includũt, vt probat Dynus in rub. de regulis iur. lib. vj. & dixi in. §. omniũ. inst. de actio. facit. l. Iulianus. ff. de leg. iij. Tamẽ iudicio meo quando ius conditionale omnino dependeret à futuro euentu, & non respiceret actum præteritum vel præsentẽ, illa generalitas nihil faceret obstãtibus iuribus suprà per Roma. in. d. consil. allegatis. Et tali casu verba generalia restringũtur secundum subiectam materiã, vt est tex. in. c. cũ in illis. in princi. de præb. lib. vj. qui loquitur de beneficiis quibuscũque. & tamen illa verba non comprehendunt curata, vt latius tradit Decius in consil. dxlj. incip. visa donatione. in. ij. colũ. Ex quibus omnibus habes in hac materia notabilem, & non vulgarem resolutionem, quæ deseruiet ad multa in aliis locis dicenda. Et præsertim ad causam Imol. castri Duciæ modo pendentem coram domino Marsicano. in qua domini tenebãt concessionẽ Castri factã D. de Maluetiis per Clemẽtem esse cõditionalẽ; & propterea dubitabatur, nũquid per secũdã concess. per eundẽ Clementẽ factã Reuerendissimo Cardinali Cãpegio censeretur præiudicari Maluetiis. super quo multa aduocati scripserũt, & longè plura domini considerarunt,

Clausula quatenus non tollatur ius quæsitum

Regula de extẽdẽdis consensibus.

Cessiones & resignationes.

quæ hîc non scribam,ex quo causa adhuc pendet , super quo ponderanda sunt verba Areti.in.d.l.is potest.in quarta col.

Regul.habēs locū in iure quæsito ad tēpus.

Circa secundum dubium istius quæstionis , videlicet nunquid ista regula habeat locū in iure quæsito ad tempus.Roma.in.d.consil.cclvj.concludit quòd non.pro qua oppinione allegat text.in.l.si pro patre.§.versum.ff.de in rem ver.&.l.qui concubinam.§.cum ita.el.secundo.ff.de leg iij.vbi probatur,illud non dici in bonis nostris, quod nō durat,quia nō dicitur peruenisse quod non stetit,vt ibi notat glos. Et istam opinionem Rom.in specie sequitur Fely.in.d.c.super literis.in.iij.col.de rescrip.nihil addens.Et ad illas leges per Rom. allegatas plures cōcord.adducit Alber.in.d.§.versum. Et istā opinionem videtur tenere Domi.in cap.si propter.in penult. notabili.de rescrip.libro sexto.

Peruenisse nō dicitur, quod non stetit.

Tamen aduertendum est circa intellectum istius quæstionis,videlicet quomodo intelligat Rom.ius nō duraturū . Nā si intelligit pro iure competēti ex gratia expectatiua,quæ potest reuocari,& diu nō durat,vt experientia docet , & innuūt eius verba,tunc dictum eius non habeo pro cōstanti, quia ex quo gratia expectatiua non fuit concessa ad certum tempus, licet reuocari possit,censetur perpetua,quia perpetuum dicitur illum quod ad tempus non conceditur,licet reuocari possit,vt est casus in.l.iuris peritos.ff.de excusa.tuto . Hinc est quòd officialis qui ad nutum creatur, ex quo ad tempus non datur,perpetuus reputatur,vt est glo.ordinaria in clemen.secunda.in verbo per electionem.de rescript.Sequitur Oldr.in consi.iiij.& Ias.in.§.Sed iste.in.vj.col.insti.de actio.Abb.in. c.quanto.co.penul.de iur.iur.cum aliis concor.vt scribit Ias. in.l.sufficit.per illum tex.ff.de condi.indeb.& ante ipsum Alexand.in consi.ccxvj.incip.magister.col.si.lib.vij.Et ideo dicit Domi.in.c.si.per gloss.ibi,in verbo perpetuas,quòd statuta disponentia circa actus perpetuos , includunt etiam actus qui possunt esse temporales & perpetui. Et ista omnia à fortiori procedunt,quando agitur de damno euitando.Nam ne aliquis damnum patiatur,illud quod est temporale,iudicatur perpetuum,& ecōtra,vt declarat Decius in.c.ex literis.in fi. de cōsti.facit ad hoc quod dicit Bar.in.l.etiā in fi.ff.de minori. Quæ omnia si cōferātur ad casum nostrum nō erit dubiū reddi opinionē Rom.dubitabilē.Nec etiā saluari potest,si dictum

Ius cōpetēs ex gratia expectatiua.

Gratia expectatiua

Officialis qui ad nutū creatur

Statuta dispo. circa actus perpetuos.

Dānū ne aliquis patiatur perpetuū iudicatur.

ctum eius intelligatur in acceptatione, prout videntur innuere verba eius. Quia etiam acceptatio non est actus temporalis quãdo efficaciter fit, sed perpetuo durat, & per eam ius ad rem acquiritur, & licet sub clausula quatenus nõ tollatur ius quæsitũ, tale ad rẽ de stricto iure non consideretur. Secus tamen est quo ad istam regulam, vt dictũ fuit in prima. q. Quia intentio Papæ non est velle alicui præiudicare etiam in minimo præiudicio, vt est gloss. in. c. cum olim. de cõsue. cum aliis concor. de quibus in. d. j. q. Et ita omnia iura dicunt quibus in dubio Papa adhærere præsumitur, vt latè probat Ias. in l. iustitia. ff. de iust. & iur. & in l. ex facto. ff. de vulg. & pupil. Et licet Rota in decisi. xvj. de præb. in no. tenuerit contrariũ, quo ad acceptationẽ, tamen, vt inquit Egid. in decisi. clxvij. illud fuit introductum potius ex quadam vsurpatione palatij, Papa sciente, & tacitè approbante, quàm de iure. Et idem facit Fely. in. c. in nostra. in. xxviij. cor. de rescrip. vt latè dixi in d. j. q. Itaq; dictũ. Rom. de iure non videretur bene adaptari ad ius quæsitum ex acceptatione, ꝙ, vt dixi, nõ solũ nõ est tẽporale sed perpetuum & considerabile quo ad istã regulam.

Acceptatio non est actus temporalis. &c.

Verum quia text. allegati per Rom. cõtinent rationem generalem, propterea cogitabam si dictum Rom. quod communiter tenetur, posset examplificari in commenda data ad sex menses dumtaxat. Nam ex quo tale ius est temporale, videtur non comprehendi sub ista regula. Nam si Papa alteri prouidet infra illos sex menses de tali beneficio commendato alteri, non dicetur tollere ius quæsitum, neque esset locus huic regulæ. Commenda enim temporalis A. non dat ius in beneficio B. secus si perpetua esset, vt dicit expressè Domi. in. c. nemo. in. ij. col. de electio. lib. vj. Allegat decisionem Rotæ, licet corruptè quæ est in antiquis. cxliiij. incip. nota, quòd vbi beneficium. quæ hoc idem expressè dicit. Et sic dictum Rom. in isto exẽplo quadrat optimè ex eo, quia Rota & Dom. ĩ. d. loco expressè faciũt differentiã, quo ad acquisitionẽ iuris ex cõmẽda perpetua vel tẽporali. Obstat tamen prædictis vnũ quia negari nõ potest habẽti beneficiũ ad sex mẽses cõmẽdatũ, prçiudiciũ inferri, si illud sibi infra illud tempus auferatur, quia etiã priuari sola possessione est multũ præiudiciabile. Et tale præiudiciũ est cõsiderabile, vt in. c. licet episcopus de prę bẽd. li. vj. Et qua ratione dicimus inferri prçiudiciũ cõsiderabi

le commẽdatario perpetuo quãdo priuatur cõmenda perpetua, eadem dicemus præiudiciũ inferri tẽporali cõmendatario, si sua temporalis cõmẽda auferatur, quia argumẽtum de parte ad totũ: etiam respectu temporis valet, vt in. l. si cui. in prin. in verb. proinde. & ibi. no. Bal. de. leg. j. Et hoc locũ habet in materia fauorabili, vt videtur esse ista, ne tollatur ius quæsitum, vt declarat Ias. in. d. l. si cui. Præsertim, quia de iure canonico quodlibet minimum præiudicium consideratur. c. de appellationibus. de app. & c. si proponente. de rescrip.

Præiudicium minimum.

Commendatarius tẽporalis.

Tamen omnibus istis potest respõderi, quòd cõmendatarius tẽporalis non habet ius in re, neq; ad rẽ nisi spoliaretur. Igitur regula ista quæ de tol. iur. loquitur, nõ potest verificari ĩ cõmẽda tẽporali. Quia, vt dixi, per eã nõ dicitur nobis ius quæsitũ: quia illud dicitur nobis ius quæsitũ, quod perpetuo & irreuocabiliter quæritur, vt tradit Odofr. in. l. j. in. iij. col. in. ij. no. C. de vend. rer. fisca lib. x. Nec obstat quòd de iure canonico de minimis curatur, quia illud est verum quãdo in illis cõpetit nobis ius in re, vel ad rẽ, aliàs regulariter de minimis nõ curatur. vulg. l. scio. ff. de in integ. restit. Plura pro ista parte adduci possent, quæ ne incidamus in materiã brocardicam, omitto. Tenenda igitur erit opinio Rom. quæ cõtradictorẽ non habet. Aliter potest examplificari quæstio in eo cui ius differtur. nã tale præiudiciũ nõ debet attendi quo ad istam regulam, vt dicit Car. Iacobatius in tract. concilij. lib. x. fol. dcxxj. vbi meminit de Rom. in. d. consi.

Ius quæsitum quod dicitur.

QVAESTIO QVINTA.

Ius quæsitum pro commissione impetranda.

QVAERO, an regulæ isti sit locus quando in cõmissione, vel gratia pro commissione impetranda derogatur possessioni, tanto, vel quando apponitur in literis clausula, dummodo non tollatur ius quæsitum, an talis clausula verificari potest quando tollitur sola possessio.

Derogare possessioni.

Solutio. Fely. hic in quibusdam apostillis dicit regulæ non esse locum. Quia derogare possessioni, non est derogare iuri quæsito. Et refert Rotã ita tenuisse, nihil tamen allegat. Sed pro ista opinione facit text. in. c. bonæ. el. ij. quem ibi notat Abb. in. vij. notab. de post. præla. vbi põderat illũ tex. in verbis ius habeo. quæ verba secundum Abb. ibi propriè de iure proprietatis, nõ de iure possessionis intelligũtur. faciũt etiã ad hoc quæ dicit. Nicol. milis Rotæ auditor in verbo beneficialis

cialis causa dicitur. qui videtur ista vt diuersa ponere. Et quę dã exẽpla super hoc ponit Decius in.c.j.in.iij.col. super glos. j. de cõfir. vti. vel inut. Præterea, quia quãdo loquimur de possessione, præsupponimus possessorẽ ius nõ habere, quo casu sine causæ cognitione talis possessio tolli potest, nec potest præiudiciũ prætẽdi, vt tradit Ro. in cõsi. ccccxcix. col. ij. præterea, quia videmus quòd subrogatus in litẽ vel in ius quomodolibet defuncto cõpetẽs, si in subrogatione nulla fiat mẽtio possessionis, nõ cẽsetur subrogatus quo ad possessionẽ, vt dicit Egid. deci. ccclj. ergo possessio nõ est ius, quia si propriè appellatione iuris cõtinetur, in subrogatione iuris cõprehẽderetur. Cũ igitur regula ista loquatur de iure quæsito, nõ habebit locũ in possessione, quia nihil commune habet ius cum possessione. l. naturaliter. §. nihil. ff. de acquir. pos. Et ideo expressio vnius arguit exclusionem alterius. arg. c. nonne. de præsumpt. Et pro ista opinione multum facit, quia causa possessorij videtur modici præiudicij & ideo de illa parum curatur, vt in. l. vnica. C. de momẽta. possess. Quæ omnia in ratione cõsistũt, quia licet aliquis possessione priuetur, quãdo postea cõstat illũ habere bonũ ius siue titulũ, de facili eam cum fructibus præceptis recuperãt, & ideo nihil amisisse videtur. Nõ sic est in tit. quia illo est defectu iuris deperdito non potest recuperari, & titulo amisso pos. nihil tribuit. igitur si ea quis priuetur, nihil iuris dicitur perdere. & propterea reg. ista de poss. mẽtionẽ nõ fecit. Et ob eam causam voluit Rota in vna Luc. decanatus coram me de mẽse Deceb. M.D.xxxvij. quòd regulæ Innoc. v i i i. & Hadriani v i. reuocantes ius patronatus laicorũ, qui ecclesias de bonis suis, saltem pro dimidio valoris earum non dotarunt, procederent, & haberẽt locum, etiam si laici in quasi possessione iuris præsentãdi fuissent, quia illa quasi possessio sublato iure facilius tollitur, nec est in consideratione. Et licet illa materia, quia exemplaris, & multis nobilibus Hispaniæ & Franciæ, qui ex præmissis causis obtinuerant ius patro. valdè præiudicialis esset, Rota noluit quòd in ea pronuntiarem, sed quòd causa concordaretur, prout etiam postea mandauerat S. D. N. Papa Paulus i i i. & ita factum fuit. Nihilominus Domini auditores bis vel ter prædictam opin. firmarũt: causa prius plenius disputata. Pro quibus facere vidẽtur quæ dixi sup. in procem.

Subrogatus in litem.

Possessio non propriè appell. iuris continetur.

Modicum præiudicium.

Possessione si quis priuetur, habens bonum ius &c.

Regulæ Innocẽtii viii. & Hadriani vi.

q.v.dum dixi in causa Rom.canonicatus S. Mariæ maioris sub reuocatione expectiuarum & creationum in canonicos, comprehendi creationẽ,vigore cuius possesio capta fuerat.

Sed prædictis non obstantibus cõtraria opinio videtur esse verior,videlicet quòd regula ista de iure quæsito loquẽs habeat locũ quando possesio tollitur.pro qua opinione videtur esse text.notabilis in.c.dilecto.de verb.signi. vbi apertè probatur quòd ex possesiõe ius acquiritur.Adeò,quòd sicut nõ est intentionis Papæ alicui ius tollere,ita neque eidẽ possesionem auferre,vt ibi dicitur.Et hoc,ratione approbatur, quia ista regula loquitur de iure tollendo:ergo videtur possesio cõprehẽdi,quia possesio acquisita nihil aliud est quàm ius,vt in.l.peregre.ff.de acquir.poss.& in.l.si quis à se fundũ. ibi,possesionis iura reparantur.C.ad.l.Iuliam de vi.per quẽ text.voluit ibi Bald.post Innocen.in.c.episcopi.de reb.eccl. nõ alien.per illa verba directa iudici,videlicet studeas ad ius, & proprietatẽ ecclesiæ reuocare &c.includi possessorium,& sic apparet manifestè in rescriptis quæ sunt strictè interpretanda appellatione iuris possesionem includi, pro qua opinione plura iura adducit Specul,in tit.de probat.§.vidẽdum. versic.sed pone statutũ &c.Et ista interpretatio quæ benigna videtur,capienda est in ista regula,vt aliqui minus præiudicetur quàm sit posibile.Nã sicut ius tolli nõ debet,ita neque possesio alicui est auferenda sine causæ cognitione,vt notat Innocen.in.c.inter.de maior.& obed.Bald.in.l.si deserta.C. si propter publ.pen.Bartol.in.l.fin.col.vj.versic.item extra glos,quæro.C.de edic.diui Hadrian.tol.& est text.in.c.licet episcopus.de præbend.lib.vj. Nã si prædo antequàm possesione priuetur,etiã in notoriis citari debet, vt dicit Bal.in.l. nã ita diuus.col.ij.versi.sed nunquid quilibet possessor.ff.de adop.per.l.meminerint.C.vnde vi.quid in bonę fidei possesore dicendũ erit?dubiũ enim nõ est possesionẽ acquisitam perdentes damnũ sentire.nimirũ igitur dicere debemus per amisionem possesionis ius nobis quæsitum tolli:quod fieri non potest sine causæ cognitione, etiam vt dixi , si possesio iniusta fuisset,vt latisime And.Sicul.in consil.xii.incip.à Ioue principium &c.in.ij.&.v.colum.lib.iij.vbi in notabili casu consuluit,de quo ibi per eum . Et secundum quam aliàs in vna Malacitana de Antequera iudicauit Rota die.iiij.Martij M.D.xxxii,

Ius alicui tollere.

Possesio in rescriptis strictè interpretandis appellatione iuris venit,

Possesio nemini offerenda sine causæ cognitione.

Possesio antequàm quis priuetur,etiam si prædo, &c.

M.D.xxxij.coram R.P.D.Ioan.Clerici.

Præterea pro ista parte facit,quia sicut in dubio Papa nõ videtur derogare iuri alteri quæsito, ita neque possessioni.vt dicit Abb.in c.j.in.iij.col.versicul.ita cõtra hoc dictum &c. de rescrip.Et idem tenet Petr.de Ancha.in repet.c.si propter de rescrip.lib.vj.quem sequitur Fely.in.c.in nostra.in.xxxvj. corr.in.iij.colum.eod.tit.Et est text.& ibi Abb.post Innoc. & alios in.c.dudum.de decimis.Et bonus text.in.c.ij.eo.tit. lib.vj.Quæ iura ad hoc põderat Cald.consil.xxix.tit.de prębend.& consil.vltimo.de rebus eccle.non alien. qui cõsuluit in casu,de quo per Andr.Sicul.in.d.consil.xiij. licet ille de Cald.non faciat mentionem.Et hoc idem tenet Domin. per prædicta iura in.c.cum de beneficio.in.ij colum.versic. quid si nõ potest.de præbend.lib.vj.Et sentit Ludoui.Rom.in singula.dxcvij.incipiẽ.an priuilegiũ.Et ita de possessione quæsita ad ius quæsitũ arguit Abb.post innoc.in.c.dudũ.in .primo notabili.de priuil.versic. sed pro declaratione text.&c. Et ita etiam vtrunque parificat Imol. in consil.cxxj.in.j.& ij.colum.vbi generaliter concludit,quòd sicut princeps non censetur in dubio tollere ius quæsitum alicui,ita neque possessionem.Quod etiam tenet Soci.in cõsil.xv. colum.penul. in.fi.lib.iij. Et latius in consil.cxx.incip.memini me.in.v.& vj.colum.eod.volum..cum pluribus concor.vt scribit Oldr. in consil.cclxviij.incip. quæstio est &c.vbi notabiliter loquitur.

Ex quibus omnibus resultat ista conclusio,quòd sicut Papa non pręsumitur velle alicui auferre ius quæsitum,ita neq; possessionem.Itaque regula ista loquens de vno,habebit locum in alio.Et prædicta faciunt quæ latè scribunt Ioan.Rogerius de la Mota in repet.c. j. in.ij.notab.de cau.possess.& proprie.Et latius Anto. Corsetus quondã Rotæ auditor in. c.ad nostram.el.primo,de iur.iur.ponderando illum text.in verbo possessiones.Et faciunt ea quæ Fely.post Imo.scribũt in.c.causã.in.fin.de rescrip.Et quòd in simili casu possessionis decimarũ,temporibus suis fuisse decisum.refert D.Guiliel.in tit.de priuil.decisione.j.respondens ad contraria,quæ tunc fiebant,quæ omnia in ratione consistunt,quia regula ista loquitur de iure quæsito, & tamen secundum communiter doct.in rub.& in.l.j.ff.de acquir.poss.possessio nihil aliud est

Papa sicut non præsumitur velle &c.

eſt quàm ius. Hinc eſt quòd idem iudicamus de bonæ fidei poſſeſſore, quod de domino.l.magis puto.§.j.ff.de reb. eccl. cũ concor. vt ſcribũt Moder.in.l. bona fides.ff. de regu.iur. Magna enim ſunt commoda poſſeſsionis in pluribus locis iuris diuulgata, vt tradit Fely.in cap.olim.in colum. penul. & fi.de reſcrip. Inde videmus quòd in pari cauſa tituli poſſeſsio dat ius, vt cap.ſi à ſede.de præbend.lib.vj. Ex prædictis igitur apparet articulum eſſe diſputabilem.

Poſſeſſionis cõmoda quæ ſint.

Poſſeſſio tituli in pari cauſa dat ius.

Quid dicendum? Concludo quòd iſtud dubiũ, vt dixi, fuit propoſitũ de menſe Iunio proximè præterito per R.D.Sylueſtrum in cauſa Toletana de la Stella pro parte D.Epiſcopi ſolis. Et tunc propter calores, & difficultatem materiæ nihil fuit cõcluſum. Sed hodie qui numeratur.xxviij.Iunij. M.D. xxxviij.in eadẽ cauſa Toletana, quam propoſuit R.P.D. Io. clerici epiſcopus Maccraten.omnes domini cõcluſerunt per priuationẽ poſſeſsionis tolli ius quæſitũ. Et ꝙ verba regulæ poſſũt in poſſeſsiõe verificari per ea q̃ ſuperius adducta fuere.

Per priuationem tituli tollitur ius quæſitũ.

Non obſtant modo adducta in contrarium. Primò dictum Fely. aſſerentis contrarium tenuiſſe Rotam, quia reſpondetur illud procedere in momentanea poſſeſsione & inſtrumẽtali. Et ita contraria reſolui poſſunt. Secus verò eſt in poſſeſſione plena ſucceſsiua & effectuali. Quia talis poſſeſsio eſt maximi momenti, & illam perdere, eſt damnum ſentire per ea quæ dicta ſunt.

Poſſeſsio momentanea.

Vel ſecundo poteſt dici, quòd contraria poſſunt habere locum in poſſeſsione incorporali. Sed iſta.ij.opinio Rotæ procedit in corporali & virtuali poſſeſsione, ſecundum ea quæ ſcribit Lapus allegatione.xvj.

Vel tertio dicamus quòd aut poſſeſsio eſt colorata, & tũc nõ cenſetur Papa in dubio illi præiudicare, etiã ſi ſcribat motu proprio.c.cũ noſtris.de cõceſ.præbend.& ibi notant doc. & ita procedat pars affirmatiua. Aut eſt poſſeſsio meri facti, & procedat deciſio Rotæ antiqua, cum aliis dictis. Pro qua diſtinctione eſt notabile conſil.Decij.ccix.incipiẽ.in caſu propoſito.col.ij. Et ad hoc videtur bene facere dictũ Fely. in cap.ad aures.in.v.col, verſi.tertius caſus. & in.c. in noſtra in.xxxvj. corr.in.iij.col.de reſcrip. & ea quæ tradit Cardinalis conſi.xcij.incipien.nobiles.aliàs incipien.fauendo pupillis, &c.in.j.&.ij.colum. vbi notabiliter loquitur.

Poſſeſsio colorata.

2

Vel

Vel quarto modo possunt opiniones distingui, videlicet ꝙ aut loquimur de priuilegio generali, vel etiam de reuocatione vniuersali. Et tali casu procedit pars negatiua, quòd nõ requiritur mentio possessionis. Secus quando loquimur de speciali impetratione, quia tunc requiritur specialis mentio possessionis, aliàs non censetur sublata. & erit locus regulæ. Ista distinctio colligitur ex dictis Lapi in allegat. lxxxiij. in. xij. col. versicu. sed verum est dicere &c. secundum paruam impressionẽ. Et istam dicit communem opinionem Imol. in. d. c. cum nostris. Nec obstat decisio dominorum facta in causa Lucana Decanatus de qua suprà proximè mentionem feci. Quia illa decisio si bene consideretur, facit pro hac parte, ex eo, quia illæ regulæ Innocen. & Hadriani, de quibus ibi agebatur, reuocarũt ius patronatus laicorum. Ergo à fortiori, & in necessariam consequentiam censebatur possessio sublata. Quia sublato iure, quod est plus, videtur tolli quod est minus, imò quod est idem: quia vt superius dictum est, sub istis verbis iuris quęsiti comprehenditur possessio. Difficultas igitur nostra est quando sumus in dubio. Vel secundo respondetur, quòd decisio illa dominorum non tam fuit in quasi possessione, quàm in verbis prægnantibus illarum regularũ fundata, quæ possessionem includere videbantur propter rationes ibi positas. Ex hoc tamen inferri non potest, quando de possessione in specie, vel per verba æquipollentia non fuisset facta mẽtio. Quia tali casu non censetur in dubio possessioni derogatum, sicut non derogatur iuri quæsito. argumen. l. j. C. de appel. vbi dicitur quis preiudicari si omittatur ordo in possessorio, & ideo appellari potest.

Possessionis specialis mẽtio.

Iure sublato, quod est plus &c.

Ex prædictis igitur apparet inter possessionẽ vel ius amittendum, quo ad effectum istius regulæ nullum esse discrimẽ. Tamen quãtum ad effectum durationis est, secus, ex eo, quia facilius perditur possessio, quàm ius quòd apparet: quia possessio beneficij ex negligentia. x. annorum perditur, & habetur pro derelicta, vt tradit Abb. in cum venissent. de restit. spol. & in. c. capitulum. de rescrip. & ita Rota intellexit dicta eiusdem Abb. in. c. contingit. in. iij. colum. versicu. ij. ex dict. glo. de dolo & contum. Ius vero competens super beneficio, vel alia re nunquã negligentia perditur, nisi in casibus à iure expressis, vt formaliter dicit Bart. in. l. solent. §. fina. colum.

fi.

fi.ff.de offic.procon.quem ſequitur Iaſo.in.l.j.colum.penul. C.de furt. Et latius Moder.in tract.præſcript.in. j. parte.iij. partis.princi.in.q.x.in.fi.per quã Bart.doctrinam Rota die. iij.Iulij.M.D.XXXI.in vna Gebenen. pro R.Card.Anchonitano coram.D. Camillo de Baglionibus tenuit ius Cardinali competens ſuper dicto beneficio tẽporis negligentia nõ periiſſe.Et idem tenuit hodie Rota.xxiiij.Nouemb. M.D.XXXIX.in vna Vrbeuetana archypresbyteratus coram. R. D.Io.Paulo.Dum voluit,quòd.R.Card.de Farneſio,nũc Papa,quia ad dictum archypresbyteratum habuerat regreſſum per ceſſum, vel dimiſsionem, vel deceſſum, vel quãuis aliam amiſsionem, ſi fuit negligens in petendo dictum archipresbyteratum per aſſecutionem alterius beneficij incompatibilis ipſius poſſeſſoris vacantem,& ille archipresbyteratus deuenit ad alios ratione noui tituli,non propterea.R.Cardinalis viſus fuit perdere ius ſuum, quia illud per negligẽtiam nõ perditur,niſi in caſib.expreſsis: quæ omnia ſunt notãda,quia quotidie accidere poſſunt.

QVAETIO SEXTA.

QVæro, quid ſi alicui ſit ius quæſitum ex ſola commiſſione, nunquid ſecundæ commiſsioni derogatoriæ illius obſtet regula?

Ius quæſitum.

Solutio.Fely.hic in ſuis apoſtillis dicit regulam non obſtare. Quia Rota tenuit tẽpore ſuo regulam iſtam de iure quęſito loquentem, intelligi de iure quæſito virtute iuris cõmunis,non ſpecialis,nihil tamen ad hoc allegat.Tamen pro iſta opinione facit text.in.l.eius.§.ſi militia.ff.de milit. teſtamẽ. qui ſolet ſæpe ad hoc allegari,quòd facilius tollitur ius competens de iure ſpeciali,quàm de iure communi.Sicut etiã vidēmus, quòd facilius tollitur reciſio contractus,quæ fit de iure ſpeciali, quàm ſi veniat de iure communi.gloſſ.in.l.j.C. ſi aduer.ven.Et eodem modo facilius tollitur hypotheca competens ex priuilegio de iure ſpeciali,quàm ſi competat de iure communi.l.aſsiduis.cum gloſ.magna.C.qui potio. in pig. habe.Et quòd quando aufertur ius quæſitum,intelligatur de iure acquiſito iure communi, non autem de extraordinario & ſpeciali,tenet Lanzelotus Decius frater alterius Decij.in. l.ſi conſtante.col.ix.ff.ſolu. matr.& Moder.Brixien.in tract. Nobilitat. in.iiij.parte.nũ.41.& in ſeptima parte num. 2. Et

Ius cõpetens de iure ſpeciali.

Moder.

Moder. Taurin. in magno tract. præscript. in princ. folio decimooctauo.

Tamen in contrarium facit illud, quod tempore meo in casu simili voluit Rota.xxiij. Maij. M.D.XXXII. in causa Palentin. Abbatiæ de Husillos, pendente coram. R.P.D. Petro Vortio, nunc Aquen. episcopo. Nam fuit dubitatum, vtrũ ex quo Papa Hadrianus mãdauit cassari in registro gratiã Ant. absque eo, quod fecisset mentionem istius regulæ, censeretur ei derogatum. Et fuit conclusum quòd non, quia requirebatur specialis mentio, & tali mandato obstabat regula. Et pro ista opinione facit, quod dicit Egi. decisio. lxxiiij. vbi voluit, quòd ius quæsitum nobis ex actu iudiciali, etiam si fuerit factus in partibus, non debet nobis auferri per stylum curiæ, quia dicitur nobis tolli ius quæsitum. Cum igitur Commissio sit actus iudicialis, vt probatur in cap. quoniam de probatio. ius nobis acquisitum per eam, tolli non debet per aliã commissionem. *Ius quæsitum nobis ex actu iudiciali.* *Cõmissio quid sit.*

Sed pro cõcordia distinguendum est, quòd aut illud mandatum de cassando gratiam fuit factum lite pendente, & tũc rectè procedit decisio Dominorum Modern. prout tunc lis verè pendebat. Aut verò fuit factum ante litem, & tunc viuẽte Hadriano obstabat regula sua quæ habebat locum etiã in mandatis, & gratiis ante litem impetratis, vt ibi dicitur, aut post eius obitum fuit mota lis. Et tunc ex quo vigebat alia regula, est contrarium dicendum. Nisi dicamus, & verius, quòd ex quo illud mandatum fuit factum viuente regula, licet lis post obitum Hadriani mota fuerit, quòd illa regula obstet illi mandato, & ita iudicarunt Domini. Quantum verò attinet ad dictum Fely. ex quo nihil allegat, potest sperni, imò contrarium teneri ex eo, quia non est absolute verum, ꝙ regula nõ obstet iuri acquisito iure speciali, quasi illud non sit in cõsideratione. Quia imò ius acquisitum ex particulari iure dicitur fortius & firmius, & per consequens magis considerandum, quàm ius acquisitum de iure communi. Hoc probatur per. l. fi. C. de inoffic. testa. vbi facilius subiacet querelæ testamentum factum à patrefamil. doctore, qui de iure communi testari potest, quàm factum à filiofamiliàs de quasi castrensi peculio ex priuilegio contra regulam, quòd filiusfamil. nõ potest testari, de qua in. l. qui in potestate. ff. de testa. *Mandatũ facti ante litem de cassando gratiam.*

Confirmata

Iuri cōmuni, non aūt priuilegio, censetur derogatum. Confirmatur ista opinio, quia videmus in generali derogatione iuriū censeri derogatum iuri communi, nō autē priuilegio, & iuri speciali. gl. in verbo consuetudine. in. c. j. de capel. mo. li. vj. l. iij. & ibi glo. C. de silent. lib. xj. quā ad hoc pro sing. notat. Bal. in. c. j. in. fi. quo tempore mil. & in. c. eccle. in iij. col. de cōst. & in. c. cum ordinem. col. pen. de rescri. Alex. in. l. si mihi & tibi. §. fi. in fi. de leg. j. & in consi. cxxiij. scripsit. col. iiij. in. iiij. vol. Fely. in. c. j. col. vij. de rescrip. Facit tex. in c. j. de consti. lib. vj. & ideo, licet statutum dicat, ꝙ omnes teneātur soluere collectas. vel ꝙ nullus portet arma, non comprehenduntur exempti ex priuilegio. Paul. de Cast. in consil. clxxxvij. incip. notandum est. col. penul. lib. ij. *Statutū cōprehendens exemptos à priuileg.*

Restitutio in integrum. Similiter si statutū prohibet exceptionem, non tollitur restitutio in integrū quæ venit de iure speciali. Bal. in. l. in causæ. in princ. ff. de minori. & in consil. ccxxxvj. statuto. lib. j. faciunt ea quæ volunt doctores, maximè Decius, frater Philippi in. l. iij. §. si is pro quo. in. fi. ff. quod quisque iuris. Ad contraria dicta fundata in. d. §. militia. respondet Aret. secundum quòd refert Deci. in. l. postquam liti. in. fi. C. de pac.

Istis tamen non obstan. omnibus rectè consideratis, & bene discussis, prima opinio videtur firmior, quā tenet hic Fely. ex mente Rotæ per illā rationem, videlicet ꝙ verba istius regulæ de iure quæsito à iure communi intelligantur, & sic iure ordinario, quòd Papa nō præsumitur tollere, ex quo est ius fortius, & magis firmum, secus in extraordinario. arg. l. Scio. §. medico. ff. de an. lega. propterea de tali iure ordinario intelligitur ista regula. Sed ius proueniens ex commissione. & sic iure speciali est fragilius, & non radicatum, & ideo facilius tolli potest per aliam commissionem, vt dicitur in dict. §. militia missus. Et ideo ista regula illud ius non comprehēdit. Et ita in specie est doctrina Flor. quam ibi post Cardi. refert Io. de Ana. in. c. ad petitionem. in. iij. col. de accusa. vbi ponūt casum de illo ministro, qui vigore commissionis fuit prouisus de prouincialatu, qui fuit amotus ab eo per Papam vigore secūdæ cōmissionis, nec dicitur propter hoc tolli ius quæsitum. Et ratio istius differentiæ assignatur per Decium antiquum, Philippi fratrem in. l. ij. §. j. in fin. ff. de iudic. Quia ille qui tractat de conseruando sibi iure quæsito, de iure communi tractat de dāno euitando, vt dicit ibi gl. Sed qui nititur cōseruare

seruare ius acquisitũ de iure speciali,tractat de lucro captando,quorum non est par ratio,cũ alteri istorũ magis faueatur. l.fi.§.licentia.C.de iur.deli.cum similibus. facilius igitur tolletur ius datum per commissionem, per alteram commissionẽ, quàm ius acquisitum de iure communi. Pro quo videtur dictum Cald.notabile in consi.xij.tit. de rescrip.vbi dicit, ꝙ impedimenta inducta per actum iuris positiui,& omnes effectus ex illo producti,possunt per Papã sola contraria eius voluntate tolli.Et ad hoc facit gl.in.c.fi.xvj.q.iiij. & in.c.si super gratia.de offic.deleg.li.vj. Et hoc in ratione cõsistit,quia si Papa tollit primum ius acquisitum per commissionem, per alteram cõmissionem,hoc facit ex sua prærogatiua, vt tradit Bal.in.l.nuptias.ff.de senato.& in.l.j.ff.de const.prin.Et plenius in.l.qui fundos.C.de omni agro deser.li.xj. Nã naturale est,ꝙ res per easdem causas dissoluantur,per quas oriũtur, vt dicit tex.in.c.j.de reg.iur. Nam quando ius nobis quæritur non ex actu iurisgentium,sed positiuo,facile princeps per alium actũ positiuum illud tollit,vt tradit Abb.cõsil. lxxxiiij. col.ij.lib.j.incip.illud &c. Præsertim,quia commissio nõ conceditur per principem ad istum effectum,vt per eã ius quæratur,nec tollatur,sed vt iustitia administretur. Quia rescriptũ per quod mandatur, quòd iustitia fiat, non est modus à iure probatus per quem ius quæratur,nec tollatur. Nam si per huiusmodi commissiones ius alicui quæreretur,amitterent nomen rescripti,& appellarẽt priuilegium,vt dicit gl. in ver.noscatur.de const.lib.vj. Hinc est quòd in istis commissionibus iustitiæ propter prædictam rationẽ nõ derogatur statutis,secus in supplicationib.gratiosis.a1g.l.ij.C. de di.rescrip. &.c. causam.de rescrip.Et eadem ratione per commissionem non datur,ꝙ simul de spolio & proprietate cognoscatur & iudicetur,quia obstat dispositio iuris.de qua ĩ.c.literis.de restl.spo. ibi,prius &c. declarando vt per gl.ij.in.c. cũ ecclesia.de cau. poss.licet aliquando hoc per commissionem concessum fuit ex fauore,vt dicit Egid.decis.cccevj.Sic igitur in casu isto dicendum est, ꝙ Papa in dubio per dictam primam commissionem nõ videtur ita ius firmũ dare, quod sit considerabile per regulam. Nam si aliquando accidentaliter accidit,ꝙ per cõmissionẽ ius quæratur,hoc vltra mentẽ concedentis,& vsum patrisfamiliâs cõtigit,quod attendi nõ debet,& ideo reuocari

Ius datũ per cõmissionem.

Impedimenta inducta per actum iuris positiui.

Res per easdẽ causas dissolui debent per quas oriuntur.

Commissio per prĩcipem.

Commissio nõ dat quòd de spolio cognoscatur.

ri potest.arg.l.j.ff.de in li.iur.Et pro ista opi.faciunt quæ scri bit Fely.in.c.nonnulli.in.viij.col.de rescript. versic. addatur primo.Et ita per tex.in.d.§.militia missus.In simili casu consulit Alex.in cons.lxxxiiij.in causa &c.in.iij.col.lib.iij.& cõsil.cj.opinio vlterius suadetur. Quia quando ex voluntate sola principis acquiritur ius,ipse idem princeps potest illud sola contraria voluntate auferre,vt dicit Ang.in.l. Antiochensiũ.ff.de priuil.cre.& in.l.Lucius.ff. de euict. facit etiã quod dicit Abb.in consil.lxxxiiij.incip.videtur primo in vol.j. col. fina.vbi tenet,quòd princeps potest tollere ius quæsitum mediante iure ciuili, sicut signat supplicationem contra sententiam quæ transiuit in rem iudicatam, & fecerat ius partibus. Nam contra eam restituit in integrum.cap.cum ex literis.& cap.auditis de resti.in integ.vt ibi latè per eum. Sic in proposito est dicendũ,quòd ex quo Papa litiganti concedit ius per viam commissionis,potest idem illud tollere,cum sit fragile, & de iure speciali, & anomalo, cum commissio non dicatur gratia,neque propriè supplicatio, sed iustitia mera,vt tradit Fely.in.c.postulasti.de rescript.& dixi in rub.eod.tit.lib. vj. Est bene verum, ꝙ aliter distinguit Rom.in consil. ccclxiiij. videlicet quòd in dubio Papa non cẽseatur per secundã commissionem iuri legitimè acquisito vigore primæ commissionis derogare, nisi illud ius fuisset iniustè acquisitum, quia de tali intelligitur,vt ibi. Tamen dictum Rom.non procedit in simplici commissione,nisi cum ea aliud cõcurrat, vt ibi secus si simplex commissio procedat, quia illa per secũdam cõmissionem tolli potest: nec erit locus isti regulæ,vt tenet expresse Oldr.in consil.clxvj.inci.Thema.vbi dicit,quòd sicut primum mandatum potest per secundum reuocari, nec quis ex hoc grauari potest,ita & prima commissio per secundã, quia commissio nihil aliud est quàm mãdatum iurisditionale, vnde valet argumentum de vno ad aliud,vt in.l.& quia. de iurisdict.om.iudi.vt ibi per eum.

Ius ex voluntate principis acquisitũ.

Papa concedens ius litigandi per viam &c.

Non obstat decisio Rotæ nouissima, quia non aduersatur prædictis,ex quo cassatio Hadriani fuit secundum ius cõmune,meritò erat locus regulæ. Et sic concordat decisio nouissima Dominorum cum antiqua. Ad alia contraria responde, vt latè per Modernos repetentes in repet.l.Centurio.colum. xxix.de vulg.& pup. Nec decisio Egidij.lxxxiiij.loquitur in commis-

commiſsionib', ſed in aliis actibus iudicialiter productis per quos ius ordinarie nob's quæritur.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVæro, an iſta regula obſtet mandatis extinguentibus litem, quando ſunt ſignata per placet motu proprio? Solutio. Videtur prima facie dicẽdum quòd non quia princeps qui dedit iuriſdictionem dando iudicem, cuius cauſa lis introducta fuit, poteſt iuriſdictionẽ reuocare, vt dicit tex. in. l. iudicium. ff. de iudiciis. Cum igitur princeps vtatur facultate ſibi à lege cõceſſa, nemini dicitur iniuriã inferre. l. inferre. ff. de iniur præſertim, quia nihil tã naturale eſt, q̃ vt eadẽ res per eaſdẽ cauſas quibus oritur, diſſoluatur, vt dicit text. in. c. j. de reg. iur. princeps igitur, qui fuit cauſa, vt lis introduceretur dãdo iudicẽ, poteſt eundẽ remouẽdo, iudiciũ ſoluere, vt dicit tex. in. d. l. iudiciũ. Maximè, quia per iſtud mãdatũ litis extinctiuũ reuertimur ad primæuum ſtatum qui fuit ante litem. ergo dicitur tale mandatum fauorabile, iuxta no. per gl. in. c. iij. in ver. numerandũ. de præbend. lib. vj. facit ad hoc conſil. Card. Zaba. lij. in. ij. colũ. ac etiam quia finem liti bus imponere fauorabile iudicatur, vt latius dixi in regula de annali. q. j. &. ij. Et ita in terminis reperio in mandato regis Franciæ extinctiuo litis pendentis, in parlamento tenuiſſe Ia ſo. in conſil. cxliiij. in. ij. volu. Et hoc in indiuiduo caſu emergenti in Rota tenuerunt Fely. & Guliel. à Perretis, quem ipſe refert hic in quibuſdam apoſtillis. Et ita per dictam. l. iudicium. ſimilem caſum decidit Paris de Puteo in tract. de duello. lib. ij. q. j. &. ij. Et aliam deciſionem ponit Io. Bap. de ſancto Seuerino in. l. diem functo. in. iiij. q. ff. de aſſe. Et ꝙ per talem extinctionem litis non dicatur alicui inferri præiudiciũ, tenet expreſſe glo. in. d. l. iudiciúm. & clarius in. l. poſt litem. ff. de procura. Suadetur iſta opinio, quia idem iudicamus de actu extinctiuo, quod de inductiuo. authẽ. cõtra ſi filij. C. de repu. in fi. & ibi Bar. cũ concor. vt ſcribunt Moder. in. l. nihil tã naturale. ff. de regul. iur. & in rep. tit. C. de proba. in lxxvij. col. per totum. & repetunt Moder. de Monte ferrato in. c. j. in. iij. col. de conſt. libro. vj. ſed ſic eſt, ꝙ per cõmiſsionẽ inductiuam litis, nemo poteſt præiudicium prætendere: ergo nec pariformiter per commiſsionem vel mandatum litis extinctiuum poteſt prætendi præiudicium, vt locus ſit huic regulæ.

Mandata extinguẽtia litem.

Princeps remouens iudicem.

Litibus finem imponere, &c.

Actus extinctiuus.

Tamen prædictis non obstantibus Rota conclusit contrarium in casu emergenti contra Fely. & Guliel. vt ipse idem hic refert in dictis apostillis,& rationem decisionis non assignat. Ratio tamen esse potest, quia princeps extinguendo litem,tollit facultatẽ agendi & experiẽdi de iure suo, & sic ius actoris redditur inefficax, & per extinctionem litis acta annullantur,quæ quidem annullatio est pœna,quæ infert præiudicium propter impensas,quæ in instruenda lite fiunt, vt dicit expresse Fely.in.c.cæterum.in.xj.colum.ver.j. restrictio. & ibi primo,quia licet simus certi &c. Iunctis his quæ dixerat ibidem in.v.col.in.vij. restrictione. de rescrip.faciunt ea quæ dixi superius in.j.q.ver.tertius modus.

Princeps extinguendo litem, tollit &c.

Acta per extinctionem litis annullantur.

Sed pro prima opinione facit vna ratio efficax, quia ille cuius lis petitur,extingui nõ potest, ex hoc prætendere ius suũ esse læsum, quia forte si lis suo marte curreret, ius aduersarij posset melius iudicari,propter ea quæ dicit Egi.decis.dclxij. Et ideo interim nihil certi iuris prætendi potest,cum dubius sit euentus litis,vt dicitur in.l.quod debetur.de peculio.præsertim quia ius deductum in iudicio per tale mandatũ nõ tollitur, sed ipsa lis. Ergo ex hoc nõ potest dici sibi præiudicatũ fuisse,sicut dictũ fuit superius in.iiij. q. de illo cui tollitur ius conditionale,qui nõ iuuatur ista regula, cum sit ius quærẽdũ consistens in nuda spe.Ergo à fortiori in casu nostro,vbi minus ius ex litigio litiganti quæritur : quinimo si tolleretur ei sententia,quæ est canonizatoria iuris magis certa,nõ dicitur tolli ius quæsitum, nec esset locus regulæ ex eo,quia,vt cõiter dicitur in.l.Iul.ff. de condi.inde. sententia nõ tribuit ius.

Litis euentus dubius

Sententia an tribuat ius.

Vt igitur tota ista materia clarior reddatur,& cõtraria resoluantur, distinguẽdum est sic,ꝙ aut Papa mandat extingui litem, ad se causam auocando ad effectum,vt ipsemet, vel alius pro eo de illa cognoscat, & tunc quia per hoc non impeditur pars ius suum prosequi corã Papa vel eius delegato,nec per hoc instantia,neque acta causa pereũt,sed suffragãtur coram principe vel eius delegato,secundum Pau.de cast.in.d.l. iudiciũ. & tunc non potest dici per huiusmodi litis extinctionem præiudiciũ inferri,cum tantũ mutetur iudex, & ita procedat tex.in.d.l.iudicium.& quod ibi dicit gl.cum aliis superius allegatis in prima parte negatiua. Aut verò Papa extinguit litẽ cum inde secutis silentium imponendo. Et quia isto

Papa mãdãs litem extingui, causam, &c.

Papa litẽ extĩguẽs.

casu annullantur acta, & aufertur facultas parti experiendi de iure suo, vt patet in regula de triẽnali. & ibi dixi. Ideo isto casu potest dici tolli ius quæsitum, & habere locũ istã regulã, & ita procedat decio Rotæ, quam refert hic Fely. cum aliis superius in secunda parte affirmatiua allegatis. Et isto modo limitatur tex. in. d. l. iudicium. & quæstio ista declaratur.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula ista procedat in commissionibus motu proprio concessis.

SOLVTIO. Rota tempore Fely. tenuit quòd non ponderando verbum suggestiones hic positum, & quædam alia verba regulæ. Fely. tamẽ & Guliel. tenebant contrarium propter eandem, vel parem rationem. Et ita etiam sentit Fely. in. c. in nostra. in. xxvij. cor. de rescript.

Tamẽ hodie superflua est ista disputatio, cum per regulas Moder. Pontificũ hoc per amplissima verba declaratum sit, videlicet regulam istũ casum comprehendere. Nã primus omnium hoc declarauit Alex. Papa. vi. vt refert hic Felynus ad effectum. vt decideret prædictam dubitationẽ Rotæ. Et ita Alexandrũ alij successores Põtifices vsque ad ista tẽpora imitarũt, vt apparet ex eorũ regulis. Ex quo infertur verũ dictũ Aeneæ de Falconibus doctoris Sabinen. hic in certa sua apostilla asserentis hoc de motu proprio prius ad regulã Iulium secũdũ addidisse. Vtcunque sit, constat hodie sublatã esse difficultatẽ, quæ iudicio meo, etiã sine illa additione facta per Alex. vi. de iure sublata videbatur. Nam Papa ex interpretatione iuris cõmunis, etiam in gratia facta motu proprio nũquam censetur tollere ius quæsitum: vt not. Hostien. Ant. de But. & Abb. in. c. cum causam. el. ij. de test. Et ita in specie istã regulam ad hoc põderat Soci. & æquiparat cum dispositione iuris cõmunis in consi. vij. in. ii. col. posito inter consilia Alber. Bruni. Quamobrem huiusmodi gratiis motu proprio factis semper obstaret regula. Faciunt ad hoc ea quæ tradit Ias. in. l. si mihi & tibi. §. in legatis. in secunda lectura. ff. de leg. j. Dec. in consil. ccxcij. col. j. & alibi sæpe. Et ita istam regulã intelligunt quidam Moder. Dalmatæ in allegationibus nouissimè impressis. alleg. x. in prin. plures cottas allegantes. Sed cum hæc difficultas hodie per omnes modernas regulas sit declarata, non curo amplius papyrum denigrare.

Papa de iure communi etiã in gratia motu proprio facta nunquam censetur tollere ius quæsitũ.

QVAETIO NONA.

Papa lite pendente seruans beneficia, &c.

Quæro, quid si Papa lite pendēte reseruat beneficia, quę possidet Sēpronius in fauorem tertij collitigantis, nunquid sit locus regulæ?

Solutio. Istud dubium tempore Calixti Quarti contigit in causa Toletana Archidiaconatus, & non hobeo quid fuerit decisum. Tamen tentando dicam quid mihi videtur, animo mutandi, si meliores rationes inuenero. Dico igitur regulam non comprehendere istum casum, ex eo, quia ista regula procedit quando per gratiam aliquid aufertur alicui, & confertur alteri. Sed per huiusmodi reseruationem nihil Sempronio aufertur, qui post obitum, & sic eo tempore, quo reseruatio debet sortiri effectum, nihil de huiusmodi beneficiis disponere potest: neque etiam ordinario collatori aliquid diminuitur, cum conferre non potest dicta beneficia iam affecta litigiosa, iuxta Clemen. j. vt lit. penden. Cum igitur per huiusmodi reseruationem nihil possessori, nihil etiam ordinario tollitur, nihil rursus illi in cuius fauorē fit, reseruatio de præsenti confertur, quod ius firmum sapiat. Igitur concludendum erit locum non esse regulæ, quæ loquitur de iure quæsito non tollendo.

Ordinarius beneficia iā effecta litigiosa conferre non potest.

Est bene verum, quòd regulæ antiquæ Benedicti, Eugenij, & Nicolai summorum Pontificum istum casum comprehēdebant. Sed ex quo in Modernis fuerunt illa verba reseruationis sublata, constat Modernos Pontifices noluisse sub regula casum illum cōprehendere, arg. eorum, quæ dicunt Domini in decisione. xlviij. tit. de rescript. in antiquis. refert Fely. in capitulo super literis. in. vij. colum. de rescript.

Lex Moderna.

Nisi dicamus satis sub interpretatione posse intelligi comprehensum, ex quo regulæ antiquæ illum exprimebant. Nam lex moderna generaliter loquens, debet interpretari, & intelligi secundum antiquam, etiam abolitam, iuxta doctrinam Bart. in. l. fi. ff. de falsis. & in. l. j. ff. de coniungen. cum eman. lib. & l. nam, & posteriores. ff. de legibus.

QVAESTIO DECIMA.

Commissio tollens subreptionem gratiæ, &c.

Quæro, nunquid commissio quæ tollit subreptionē gratiæ, de qua excipiebat aduersarius, nullum aliud ius habens quàm ius illius exceptionis, dicatur tollere ius quæsitum, vt sit locus regulæ.

Solu-

Solutio. Quæstio ista accidit in Rota tēpore Pauli secundi in causa Arelien.parochialis de Camploro. Et tunc plura satis leuia fuerunt allegata,quæ, ne verbosos commentarios faciam,omitto.Solum igitur reducitur pūctus istius quęstionis ad hoc, vtrum exceptio subreptionis competens aduersario fuerit peremptoria gratiæ,an dilatoria? Nam si perēptoria,erit locus regulæ. Quia per illam commissionem sublatiuam subreptionis tollitur ius quæsitum opponenti,quod Papa videtur in dubio velle facere,vt notat Specul.in tit. de rescrip.præsenta.§.ratione autem formæ.versi.illud.cum concor.vt scribit Alex.in consil.cxxxvij in causa & lite.in.ij.col. lib. ij. Aut erat exceptio dilatoria, quæ non perimebat gratiam. Et tali casu videretur dicēdum non esse locum regulæ, cum per hoc nullum videatur aduersario ius quæsitum tolli, per ea quæ notantur in cap. super literis.de rescript. & in ca. ex parte de offi.deleg.& notat Ioan.And.in.c. per venerabilem.in.ij.gloss.qui fil.sint legit.Hinc est,quòd ius resultās ex exceptione dilatoria est tam modici momenti,quòd Rota ad exceptiones peremptorias, non ad dilatorias probandas dat remissoriam, vt dicit Hostien. & omnes in cap.j.& ibi Fely. colum.fina.de appel.Sic etiam minor ad peremptorias exceptiones restituitur, non autē ad dilatorias, quia in primis infertur damnum,in secundis verò non.ita dicit Bald.in.l.peremptorias.colum.iiij.C.sent.rescin.non pos.& in.l.scio.ff.de in integ.rest.faciunt,quæ dixi in regula de publicādis.quæst. xvij. Ex quibus infertur, quòd si aliquid exciperet de regula de valore,vel triennali,quæ non dant titulum,sed tantum ius excipiendi peremptoriè,si Papa lite pendente post prædictas exceptiones acquisitas derogaret illis, diceretur tollere ius quæsitum,quia auferret exceptiones peremptorias,ius aduersarij totaliter perimētes,& excipienti ius dātes. Et ita in vna Veronē.fuit in Rota conclusum tempore Leonis.x.(vt retulit D. Francis.de Firmo nunc procurator) Et eodē modo dicendum esset secundū aliquos, quando exceptio peremptoria alicui cōpetens non in totum tolleretur, sed longius differretur,quia tali casu etiā locus esset regulæ,pro qua opi.facit, quia ius acquisitum in lōgum tempus suspendere idē est, ꝙ tollere.vt est tex.not.ī.c.si super gratia.de offi.deleg.li.vj. vbi ista æquiparantur tollere alicui perpetuo ius, vel longius differre,

Exceptio subreptionis competēs aduersario.

Remissoria an concedatur p probandis exceptionib.dilatoriis.

Regula de valore non dans titulum, &c.

Suspendi in longum tēpus quid sit.

differre,pro quo facit dictum Bald.in.l.penulti.ff. de excuſ. tuto. Secus tamen videretur dicendum quando exceptio, quæ tollitur,eſſet dilatoria,quia ex quo cenſetur modici præiudicij, vt dixi,non deberet conſiderari,arg.l.ſcio. ff. de in integr.reſti.

Papa diſferēdo ius mihi competēs &c. Sed circa iſta quæ dicta ſunt conſiderādum eſt diligenter. Et reſoluenda ſunt duo capita. Primum, nunquid verum ſit, quòd Papa differendo ius mihi competens per exceptionem peremptoriam videatur inferre præiudicium conſiderabile. Secundum caput eſt, nunquid Papa æquè præiudicet alicui tollendo illi dilatoriam exceptionem competentem, ſicut peremptoriam.

Papa an æque præiudicet alicui tollē do illi dilatoriā except.&c.

Circa primum plura dici poſſunt pro vtraque parte. Primò pro parte negatiua, videlicet quòd Papa differendo ius excipiendi peremptoriè non videatur præiudicium conſiderabile inferre, eſt dictum Bald. in lege Titius. in princip. ff. de excuſa. tut. vbi dicit, quòd tollere & ſuſpendere multum differunt, per iura ibi allegata per eum. Et hoc idem videtur tenere Innocen.in capi. quæ in eccleſiarum. de conſtit. qui voluit, quòd licet Papa non poſſit auferre alicui ius ſuum, poteſt tamen dilationem ſuper eo concedere.Nam vt dicit text.in.l. ſi debitori. ff. de iudi. magnum damnum non eſt in mora modici temporis. per quem text. vt ibi dicunt Moder. Papa quotidie moratorias concedit.

Papa licet nō poſſit auferre alicui ius ſuū, &c.

Mora modici temporis dām num magnum non continet.

In contrarium verò faciunt ea quæ ſuperius dicta ſunt ex dictis Bald.in dicta lege penulti. ff.de excu. tut. Et text. in dicto cap.ſi ſuper gratia. vbi parificantur iſta,tollere ius alicui, vel illud differre: pro qua opinione alia iura allegat Fely.in cap.in noſtra.in.xxvij. correl. de reſcript. vbi dicit, quòd in dubio Papa non intendit per ſuas literas præiudicare iuri alteri quæſito, ſiue illud faciat ius extinguendo, ſiue differendo. Et idem ſentit Fely. in cap. ad petitionem. in ſecunda colum. de accuſa. Et hoc expreſſè tenet Egid. deciſio.dccxxxix.in fi. Et quòd Papa ita cenſeatur præiudicium inferre differendo ius meum ſicut extinguendo, probat bene Gemi.in cap.ei cui.in.v.col.de præbend. lib.vj. & in conſi.xj.col.penul.Et tenent Moder.in tracta. beneficiorum.

Ius tollere alicui, vel illud differre parificatur.

Papa ita cēſens præiudicium īferre diſferēdo ius ſicut extinguēdo.

rum.q.xj.tertiæ partis.versic.decimaquarta qualitas,& cæt. fol.ccxxxij.paruo volumine.

Quid dicendum? Considerabam si istæ opiniones contrariæ possent sub distinctione concordari, videlicet quòd aut Papa differt ius opponendi exceptionem meam peremptoriam ad modicum tempus, & tali casu non esset locus regulæ, quia in dilatione modici temporis non infertur præiudicium considerabile, & ita loquitur text.in dicta lege.si debitori. cum dicto Ba'd. in dicta lege penulti. & aliis pro ista parte allegatis. Aut verò dilatio est longi temporis, & tali casu procedit contra opinio.videlicet quòd idem sit differre, quòd auferre ius, vt patet ex exemplo dato per Fely.in cap.constitutus.in.v.colum.versicu.considerata.de rescript.videlicet quando Papa differet obligationem alicuius iuratam ad longius tempus. Nam talis dilatio dicetur inferre præiudicium, licet obligationem, nec iuramentum tolleret. Et ad hoc plura iura allegat Fely.in quodam suo consil. incipien. faciem tuam illumina. in tertia colum. quem habeo manu eius propria scriptum. Et pro vtroque membro distinctionis videtur text.in.l.quotiens.C.de pre.imp.offer. Sed obstat adhuc istis vnum, quia respectu præiudicij idem iudicatur de magno sicut de paruo. Cum igitur regula ista simpliciter de præiudicio loquatur, debet de omni præiudicio intelligi, prout etiam de iure communi intelligitur, vt patet per gloss. in verb. præiudicium. in capi. olim de consuetu. Et ideo ista declaranda erunt, vt dicam statim in secundo cap.

Dilatio lõgi temporis in opponẽdo excep.

Papa differens obligationẽ, &c.

Circa secundum caput videtur dicendum idem esse alicui tollere exceptionem peremptoriã vel dilatoriam,per ea quæ dicit Bar.in.l.fi.in prin.ff.de his quæ in frau.cre.sequitur Alexan.in consi.cxv.col.fi.vol.v.vbi dicunt,quòd sicut perdens exceptionẽ peremptoriam dicitur quis diminui patrimonio, ita & perdens dilatoriam per.l.omnes.§.fi.eod.tit.Et idẽ tenet Domi.in rep.cap.postulasti.in.xxvj. colum.de rescript. Quid dicẽdum?aduerte quòd pro veritate prædictorum discutienda, distinguẽdæ sunt species dilatoriæ,vt declarat Bar. in.d.l.fin.&.Bald.in.d.l.peremptorias.nam quædam sunt modici,quædam magni prȩiudicij.Nec obstat quod dictum est,

Exceptiones dilatoriæ quid importēt.

omnes dilatorias exceptiones censeri modici præiudicij, & ideo à lege facile tolluntur: quia illud procedit quando agitur de dilatoriis exceptionibus tollendis per viam legis. Nam lex etiam posset tollere peremptorias, & tunc non esset locus isti regulæ, quæ tantum procedit quando per viam rescripti mandati vel priuilegij ius quæsitū tollitur, non autem quādo per viam legis: vt inferius dicetur, & declarant Moder. & nouissimi Mediolanen. in capitul. ex parte el. ij. in. vij. notab. de offi. deleg. Nā in rescripto vel priuilegio non solum cōsideratur magnum, sed etiam minimum præiudicium. Et nisi Papa expressè derogaret regulæ, obstaret in vtroque, vt dicunt Moder. in. c. quæ in ecclesiarū. col. xij. de constit. Et hoc quod dixi de modico præiudicio, intelligerem quando perpetuum esset præiudiciū, quod consistit ī priuatione iuris modici, puta exceptionis dilatoriæ, vel rei paruæ. Nam si Papa illam auferret, & me perpetuò priuaret, lite pendente esset locus regulę. Secus quādo Papa illud ius ad modicum tempus differret: nā propter hoc non diceretur ius auferri, & ita procedit text. in d. l. quotiens. & ea quæ in proximo membro dixi. Si verò dilatio esset longi temporis, procederet text. in. d. cap. si super gratia. & in cap. si propter tua debita. de rescript. lib. vj. cum aliis alleg. in proximo pūcto. Et secundum ista debent declarari ea quæ Rota dicit in decis. xxvij. in not. quod si per lapsum termini ad articulandum admittantur articuli obiectiui, dicitur tolli ius quæsitum cum aduersarius sit tutus exceptione temporis. Et idem habetur Decis. dcxlviij. in antiquis. & Decis. dcvij. Vide tamen circa hoc omnino infra quęstionem xvij. & quæ dicā quæst. xx. Et per ista etiā declarātur ea quæ dicit Fely. in. d. cap. constitutus. in. x. colum. versi. generaliter autem. dum refert Calixtum III. distulisse iuramentum cuiusdam obligati soluere ad certum tempus, vbi postea distinguit duos casus, vt ibi per eum.

Præiudiciū tā magnum quā paruum.

Præiudicium perpetuum.

Ius quæsitum an dicatur tolli &c.

QVAESTIO VNDECIMA.

Cōmissio auferēs releuamen probationis.

QVAERO, nunquid commissio auferens alicui releuamen probationis dicatur auferre ius quæsitum, vt locus sit isti regulæ?

SOLVTIO. Pro intelligentia quæstionis exemplum poni potest in causa Salernitan. Abbatiæ, quæ fuit olim ventilata in Rota tempore Pij. Nam Papa motu proprio, ex certa scien-

ſcientia,& de plenitudine poteſtatis cuidam Gaſpari gratiã conceſsit,in qua plura narrauit.Auerſarius vidẽs illa narrata ſe aliter haberi,& ei magnum præiudicium inferre , obtinuit à Papa commiſsionẽ,per quã Papa voluit illa narrata in gratia Gaſparis perinde haberi,ac ſi gratia illa fuiſſet ad instantiam & impetrationem Gaſparis,& non motu proprio facta. Ita quòd illa commiſsio onerabat Gaſparem ad probandum illa narrata.quæ ſtante motu proprio,& certa ſcientia nõ tenebatur probare,& ſic cõmiſsio auferebat Gaſpari releuamẽ probationis ex motu proprio reſultans,fuit dubitatũ nũquid per hoc diceretur ei tolli ius quæſitum, vt eſſet locus regulæ.

Multa fuerunt tunc inde dicta.Nam quidam dicebant nõ tolli ius quæſitum,& per conſequens non eſſe locum regulæ ex eo,quia regula loquitur quando tollitur ius , ſed probatio non eſt ius,iuxta text.in.l.duo ſunt Titij. ff.de teſta . tut. vbi probatio & ius ponuntur vt diuerſa,& ſic ex vno ad aliud tãquàm ex diuerſis non ſit bona illatio. vulg.cap.in præſentia. de probat.Præterea præſumẽdũ eſt Papam reuocando ſuum motum proprium non fuiſſe bene informatum , neque certã ſcientiam habuiſſe negotij narrati. Præſertim quia agitur de modico præiudicio, quia non tollitur Gaſpari probatio, ſed releuamen ab onere probandi quod eſt quid diuerſum,vt in. l.eum qui.ff.de iureiur.& in.l.j.in fin.ff.de inter.actio. & tradunt Moder.in rubr.de probat.Et Papa nihil aliud hîc facit, niſi quia Gaſparem reducit ad viam iuris quæ diſponit agentem probare debere,quod intendit vulg.l.qui accuſare.C.de eden.Ergo ex hoc non dicitur grauari,nec ius aliquod perdere, arg.l.ſi vnus.§.pactus.ff.de pact.& ita nõ videbatur regula hoc caſu locum habere.

Probatio an ſit ius.

Probatio & releuamẽ in quo differant ab onere probandi.

In contrarium allegabatur reuocatio gratiæ motu proprio conceſſæ,quæ reuocatio ius diminuit,& grauat onere probãdi iam illo onere releuatum.Nam illud grauamen onus dicitur ex quo dependet tota deciſio cauſę,iuxta tradita per Bar. in.l.ictus fuſtium.circa fin.ff.de his quæ no.infa.& ea quę dicit Areti.in cap.dilecti.in.iij.col.circa fin.de iudic. Et ita per iſta dicta concluſit Rota in vna Romana taleæ M.ccc.Duc. pendente de anno M.D.xxxviij. coram.R.P.D.Petro Vortio epiſcopo Aquen.inter Gundiſaluum de Salazar,& Io.de Macerata phyſicum.Nam Gundiſaluus vigore inſtrumẽti in forma

forma Cameræ petebat dictam summam à dicto Ioan. quam pro redimendo se, & filios duos à manibus militum ei mutauerat, & eam summã dictus Ioan. in dicto instrumento confitebatur se habuisse & recepisse, iurans omnia in eo cõtenta esse vera, & renuntians exceptioni non numeratę pecuniæ, & c. Petente igitur Gundisaluo summam, dictus Ioannes iam absolutus à iuramento ad effectum agendi & excipiẽdi, & c. exceptionem non numeratæ pecuniæ opposuit. Verum quia iurauerat omnia & singula esse vera, illa verba tantum operabãtur ꝙ ipsum Gundisaluum releuabant ab onere probandi numeratam pecuniam, & transferebant onus probãdi in ipsum Ioan. excipientem, iuxta tradita per Alexand. & alios in. l. nemo potest. de leg. j. & in. l. fin. C. de non numer. pecun. Et ita Rota imposuit dicto Ioanni onus probãdi. Ioan. verò videns fortè non posse ita facile negatiuam probare, accessit ad reuerendissimum Cardinalem Neapolitanum tunc vrbis legatum, & obtinuit commissionem, quòd præfigeretur termin⁹ dicto Gundisaluo ad probandũ se numerasse pecuniã: Gundisaluus excepit de ista regula: Domini tenuerunt tolli Gundisaluo ius quæsitũ. verũ quia Ioã. se iuuit alia commissiõe, fuit vtriq; termin⁹ prę fix⁹, & mãdatũ cõcordari, & ita causa mãsit.

Itaque ex prædictis apparet præsentem quæstionem fuisse decisam per rationes superius allegatas, & alia plura dicta tunc per aduocatos vtriusque partis congesta, quæ breuitatis causa omitto.

Breuiter hîc cõcludo, quòd si in dicta gratia motu proprio talia erant narrata, quę aliàs probari debebãt de iure commũni, hoc casu si Papa per suam commissionem prædictam gratiam ad ius commune reduxit, nulli facit iniuriam, quia fauorabilis est via per quam reuertimur ad ius cõmune, vt in cap. ab exordio. xxxv. distin. vt notat glos. in cap. iij. de præbend. lib. vj. & dicam inferius in alia quæstione. An verò narrata in gratia motu proprio non erant contra ius cõmune, sed pręter, in quibus ius commune exactas probationes non requirebat, & tali casu procedat contraria opinio.

QVAESTIO DVODECIMA.

Cõmissio mãdãs dari fidẽ ce-

QVAERO, nunquid cõmissio quę mandat dari cedulis publicationũ factis in audientia cõtradictarũ, & in cathedrali ecclesia, quæ non plenè probabant, quo ad

ad effectũ regulæ de publicãdis,dicatur tollere ius quæsitũ? *dubit.*

SOLVTIO.In causa Cameracen.prębend.olim accidit iste casus in Rota,& non habeo quid fuerit resolutũ.Tamen tentando potest dici,quòd non tollat ius quæsitũ ex eo,quia commissio solum adiuuat,seu supplet probationem. Et hoc non est tolere ius quæsitum,quia stant simul quòd aliquis habeat ius,& deficiat probatio.l.duo sunt.ff.de testamen.tutel. & tradit Innoc.in.c.quia plęrique.de immun.eccl.Cũ autem ista regula loquatur de iure quæsito tollendo,in suppletione probationis locum nõ habebit,tãquam res diuersa.Quia per illã potius adiuuatur ius amissum per regulã de publcandis, quàm ꝙ alicui ius tollatur.Et ita ꝓ ista parte cõsuluerũt plures excellẽtes viri illius tẽporis,quorum nomina,quia sunt incognita modernis non habentibus eorum scripta , nõ refero. *Ius alique habere & desicere stant simul.*

Quamuis possit tentari,quòd adiuuare probationem non sufficientem sit ius tollere, cum per probationum defectum reus ius iudiciorum acquirit,quod repręsentat victoriam,iuxta.l.qui accusare.C.de edend.Nam si illa publicatio eo modo facta erat insufficiens,reus erat suffultus exceptione regulæ de non publicandis , quæ perimit gratiam , quod videtur per dictam commissionem suppletiuam publicationis tolli. quod fieri non conuenit,iuxta ea quę diximus superius quęst. xj.Et licet probatio,& ius videantur differre, per ea quæ dicta sunt , tamen quo ad effectum iudicij probatio idem est quod ius , vt patet in eius diffinitione tradita per Moder.in rubri.de probat.Et ita dicta.l.duo sunt in specie.declarat notabiliter Bald.in.l.hac consultissima.in secunda columna. C. qui testamẽ.facere possunt. Et sequitur Petr.de Ancha.in ca. penult.col.fin.de cleric.percusse. *Reus per probationum defectum.* *Probatio an sit ius.*

Tenendo tamen primam opinionem ad ista posset responderi,quòd per exceptionem regulæ de publicãdis, licet resignatarius repellatur,non tamen propterea opponendi adiudicatur beneficium virtute regulæ,sed titulus aliunde quæri debet:& ille titulꝰ est qui dat ius opponẽti,nõ ipsa regulæ oppositio.Sicut dictum fuit per Dominos in vna Vrgelẽ.archidiaconatus coram.R.P.D.Marcello episcopo Marsicano de hoc mẽse Nouemb.M.D.xxxix. Nam voluerunt ꝙ licet vna pars cõtra suũ aduersariũ excipiat de pœna,cle.j.de sequest. poss.& fruct.non per hoc ius violantis sequestrũ acquiritur *Resignatarius.*

excipienti, nisi aliunde illud impetrauerit. Itaque si Papa suppleat diligentias publicationis factas per resignatarium ad effectum, vt censeatur regulæ satisfecisse, non propterea tollit, nec lædit titulũ opponentis, etsi occasionaliter vel secũdario ius illud per huiusmodi suppletionem debilitaret illud præiudicium ad effectum istius regulæ nõ est considerabile, prout latius conclusum fuit superius in tertia qaæstione.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

Papa declarãte in cõmißione mentis sui prædecessoris fuisse gratiam.

QVAERO, an per commissionem per quam Papa declarat mentis sui prædecessoris fuisse gratiam non fuisse subreptitiam, per expreßionem falsam familiaritatis tollatur ius quæsitum?

SOLVTIO. Paulus Pontanus olim inter aduocatos sui temporis excellens, cõsuluit regulam hoc casu non habere locum. Quia per talem commißionem non tollitur ius quæsitum. Et ratio est, quia non omnis falsa expreßio inducit subreptionem, sed illa duntaxat quæ potest Papam mouere, vel nõ mouere ad facilius concedendum vel denegandum, vt notat Ioan. Andr. in cap. dudũ. per illũ text. de præb. lib. vj. Et Ioan. de Imol. & Domi. in cap. si motu. eod. tit. gloss. in clem. si dignitatẽ. eod. tit. & D. Anto. in cap. super literis. de rescript.

Declarãs nihil de nouo dat impetrãti

Pro qua opi. id facere videretur, quia qui declarat, nihil de nouo dat impetranti, nec aduersario aliquid tollit. vulg. l. heredes palàm. §. sed etsi notam. ff. de testam. & ideo in declaratoriis non potest præiudiciũ prætendi, vt tradit Egid. consi. xix. Et ita in terminis tempore Sixti in simili casu bis cõsuluit Ioan. Aloisius Tuscanus aduocatus, & postea ob eius excellentem doctrinam factus auditor Cameræ in consil. suo incip. vtrum creatio acoliti. in vltimo dubio. lib. j. consiliorum suorum. fol. ccxv. & in alio consil. incip. vtrum declaratio. posito in secundo volumine suorum consil. fol. cxxxiiij. vbi consuluit in notabili casu, videlicet, Quidam episcopus Faren aliàs familiaris Sixti iuerat in Hispaniam cum Reuerendißimo Vicecancellario legato, & ibi mortuus fuit, per cuius obitum quidam Andreas primo loco, deinde quidam Hermanus impetrarunt beneficia dicti episcopi. Sed Hermanus tanquàm de familiari Papæ impetrauit. Cumque propter absentiam dicti episcopi, propter quam videbatur recesisse à familiaritate, & continua commensalitate in iudicio contenderetur

retur, Papa declarauit Episcopum prædictū semper in eiusdem Papæ familiaritate mansisse, nec propter huiusmodi profectionem, seu recessum à curia, vnquam à sua familiaritate, ac continua commensalitate recessisse, & cæt. Itaque attenta ista Papæ declaratione Hermanus censebatur prouisus de beneficio familiaris, quæ quidem declaratoria si non emanasset, Andreas tanquam primus impetrans obtinuisset, & vinceret Hermanū: videns igitur Andreas se per huiusmodi declaratoriam succumbere, excepit de regula ista, super quā cùm Rota dubitaret, dátum fuit dictum dubium, in quo Pōtanus vnius partis aduocatus, vt dixi, tenuit, regulæ non esse locum ex eo, quia per huiusmodi Papæ declaratoriam nō videbatur inferri præiudicium considerabile. Nam qui declarat, quod in mente inclusum erat, facit, ac ille qui granum, quod sub aristis latebat, excutit, & in apertum ducit, qui ob eam causam proculdubio nouam speciem non videtur inducere, vt dicit Bald. in. l. ædita. in. x. oppositio. C. de eden. cum concor. vt ibi scribit Decius in. xj. colum. nume. 48. cum seq. & in consil. cxiiij. col. penul. facit text. in. l. adeò. §. cum quis. ff. de acquir. rerum domi. & text. in clemen. exiui. versic. horum autem. de verb. sig. Hinc illud euenit, quod dicit Bald. in. l. testamentum. C. de testa. nihil eum principaliter disponere qui tantum declarat, sed quid in præteritum sit ostendere videtur. Pro quo dicto plura motiua tradit præfatus Ioan. Aloisius Tuscanus, quæ non curo referre, breuitati studens, cum etiam non videantur magis, quàm prædicta vrgere. Et eundem casum quem suprà diximus Pontano contigisse, cōtigit etiam tēpore Nicolai Quinti, & Calixti, & Sixti, prout attestantur idem Paulus Pontanus, & Ioan. de Baroncellis aduocati illorum temporum consistoriales in. iiij. volumine informationum tunc occurrentiū in causa Toletana præstimoniorum pro Io. Monte contra Ioan. Ferdinandi. Qui omnes in istam partem negatiuam, vt videlicet non haberet locum regula, inclinarunt.

Casus notabilis super familiaritate.

Declaratio sola quid operetur.

Sed aduertendum est diligenter, quia contra prædicta facit in terminis consil. Pet. de Anch. in consi. cccxcviij. incip. præmitto pro clariori. in vltimo dubio. vbi tenet, quòd Papa declarando aliquem suum familiarem fuisse, si per hoc tolli tur gratia aduersarij, declaratio nō valet, quia tollit ius quæsitum,

Papa declarātę aliquē fuisse suū famil. &c.

ſitum. Et illud conſilium ſequitur Decius in ſermone cõcilij Piſani,in penul.colum.

Et ideo pro reſolutione prędictorum eſt diſtinguendum de modo declarationis. Quia aut Papa declarat illud quod in primo actu tacitè ſub verbis dubiis continebatur. Et tali caſu declaratio non tollit ius quæſitum, quia qui declarat, nihil de nouo inducit, ſed granum ex ſpicis, vt dictum eſt, excutit. Nam proprium eſt declarationis illud, quod eſſet ineſficax & obſcurum, propter difficultatẽ probationis aperire, vt in.l.duo ſunt Titij.ff.de teſtamen.tute.&.l.ſi cui.§.ſi quæratur.ff.de ſer.fug. Et ita tenet Oldra.conſil.clxvij. ante omnia &c.col.fi. Et idem Pet.de Anch.conſi.lxxxiiij.videndum eſt.colum.j. Et in tali declaratione procedũt ea quæ latè tradit Andr.Sicul.in.c.ſuper quæſtionum.in princ.colum. j. de offic.deleg. Et Iaſ in.l.non dubium.in.vj.nota.de leg. Et talis declaratio vocatur expoſitiua, quia natura verborum hoc patitur, & hæc ſemper fieri poteſt, & in iſta regula locum nõ habet. Aut Papa non declarat, interpretando verba, ſed ſupplendo illud quod non eſt, & quia iſta non eſt propria, nec vera declaratio, ſed potius quædam noua cõceſsio.l.qui liberis. §.teſtamentum.vbi gloſſ. & Bart.ff.de ſecund.tabul.& in.l.j. vbi gloſſ.& Bald.C.de codic.talis declaratio ſubiicitur iſti regulæ, quia dicitur inferre præiudicium. Et ita expreſſe diſtinguit Paul.de Caſt.in conſil. cccxxxviij. quia exceptiones. in ſi.lib.j.& in.d.l.hæredes.§.ſicut.colum.ij.de teſtam.quod dicit bene notandum pro declarationib.quas ſæpe ſummi Pontifices de beneficiis reſeruatis faciunt. Nam dicit eas non valere in præiudicium tertij. Quibus quidem Pauli de Caſt.verbis dixit Fely.ſæpius ſe in Rota vſum fuiſſe, dominis non diſſentientibus, vt ipſe refert in cap.cum olim.in.iiij.colũ. de re iudi. Et cum Paulo concordat Pet.de Anch.in.d.conſil.cccxcviij. Et ita in ſpecie iſtam diſtinctionem ſequitur Decius in.l.j.in.ij.col.C.de impub.& aliis ſubſti. Et ante ipſum Soci. in cõſil.cclx.incip.in cauſa Naneten.in.ix.colum. vbi notab. loquitur. Et hoc idem ſequitur Decius in.c.fina.in.vj.col.de conſti. Et latius Moder. Taurinẽ.videlicet Ioan. Fráciſcus Purpuratus vir profundæ doctrinæ, in.l.ĩ.in.v.colũ.ff. ſi cer. pet. Et pro iſta parte cõſuluit Gemi.in conſi.cxxviii.in ſecundo dubio. & ſequitur Feli..ĩ.c.quãdo.in.ç.j.col.de reſcriptis.

Declarationis diſtinctio.

Declaratio quæ tollat ius quæſitũ, quæ verò non.

Declarationes factæ per Papam de beneficiis reſeruatis.

Hinc

Hinc dicimus, quòd in tali declaratione inductiua de nouo requiritur partis citatio, quia per eam infertur præiudicium, vt probat latè Decius in consi.xiiij.colum.fina.in vltimo volumine impressorũ. Pro quibus conferunt ea quæ Ro. tradit in consil.ccxcviij. Et ideo tempore Sixti Papæ in vna causa parochialis de Tuschiis Nanetẽ. in qua tunc consuluit Andr. de Cafarellis excellentissimus aduocatus consistorialis, fuit conclusum tali declarationi obstare istam regulam. Et credo, quòd fuit illa causa super qua cõsuluit Soci. in dicto cõsil.cclx. Et ille fuit pulcher casus, quẽ ob memoriã vetustatis referam. Fuerat enim cõcessa facultàs Episcopo Naneten. de conferendo beneficia in certis mensibus, cum hac conditione. quòd dictam facultatem in ecclesia cathedrali die Dominica vel festiua, populo congregato ad diuina audienda, infra missarum solennia publicaret, cum decreto irritandi si secus &c. Accidit, quòd Episcopus non seruauit istam formam, sed dictam gratiam in Synodo suo publicauit. Et deinde vigore dictæ facultatis concesit dictam parochialem vacantem cuidam Petro. Postea quidam Iacobus vigore gratiæ expectatiuæ acceptauit dictam parochialem, & dictum Petrum ad iudicium traxit, & lite pendente gratiam si neutri impetrauit. Petrus obiiciebat de facultate Episcopi quæ irritabat quascunque acceptationes. Iacobus replicabat illud Episcopi indultum, seu facultatem nullum ius tribuere, ex quo Episcopus secundum formam datam non publicauerat illam: Petrus videns se percuti, obtinuit à Papa motu proprio vnam declaratoriam, per quam Papa declarabat, dictam publicationem facultatis factam in Synodo, & collationes in vim dictæ facultatis factas fuisse validas. Iacobus contra istam bullam declaratoriè opposuit de ista regula. Petrus replicabat declarationem istam Pontificis non tollere ius quæsitum, quia qui declarat, nihil de nouo dat. Triplicabat Iacobus, imò illam declaratoriam multa de nouo inducere, ex quo Episcopus nullam habebat potestatem conferendi, non seruata forma data in facultate sibi concessa, iuxta cap. cum dilecta. cum vulg. de rescript. Et ideo per suam collationem nullum ius tribuerat Petro, & declaratio Papæ non poterat retrotrahi in præiudicium medio tempore impetrãtis, vt in.c.quamuis.de rescrip.li.vj.cũ materia vulgatæ.l. bonorum,

Casus notabilis super decreto irritanti, si secus.

Declaratio quãdo aliquid de nouo inducit.

Declaratio Papæ an possit retrotrahi in praeiu. &c.

Princeps non potest facere ꝙ, &c. bonorum.rem ra.hab.Nec posset princeps facere, quòd publicatio quæ non est facta, sit facta.arg.l.in bello.§.factæ.ff. de capti.sed bene potest extendere, quòd publicatio quæ debebat fieri in ecclesia cathedrali cum prædicta forma, quòd fiat in Synodo, arg.eorum quæ dicit Bart.in.l.sed sciendum. ff.de parrici.Et hoc est aliquid de nouo inducere.Talis ergo declaratio extensiua.quia de nouo inducit, subiicitur regulæ per ea quæ superius dicta sunt, quia intentionis Papæ nõ fuit velle tollere alteri ius quæsitum.Hæc sunt quæ tunc in casus contingentia dicebantur, quæ iustificãtur ex superius dictis.

Motus proprius tollit subreptionem. Nec obstat, quod motu proprio sit facta declaratio, quia motus proprius tollit, subreptionem, non ius tertij, vt no. in cle.si summus Pontifex.Et tradit Decius vbi suprà post Alex. in cõsi.xj.ex his.col.penul.lib.vj. cum aliis cõcord. vt scribit Ias.in.l.fi.col.pen.ff.de pac.& in.l.j.col.ij C.de rei vendicatio.Et ita illis tẽporibus in cõtingentia istius casus fuerat dictum quod est menti tenendum ad declarationẽ istius regulæ.Ex quibus plures aliæ similes quæstiones diffiniri possent.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

Regula obstãs gratia, &c. QVAERO, nũquid regula ista obstet gratiæ tertij nõ collitigantis lite pendente inter alios impetratæ, sed per collitigantem in iudicio productæ.

SOLVTIO.Ista quæstio fuit heri.xxij.Maij.& secunda Iunij.M.D.xxxvj. proposita, & ventilata in Rota coram R.P.D.Marcello electo Marsicano, in causa Placentina parochialis de Versocana.Et domini fuerunt varij. Et vt difficultas, & quæstio ista facilius intelligatur, series negotij ita *Casus declaratorius.* se habet: Franciscus de Miranda, & quidam Christophorus Vrbina contendebant inuicem super prædicta parochiali. Deindẽ D. Franciscus Solis Episcopus Balneoregen.fuit citatus, & tractus ad eandem causam per D. Franciscum Miranda.Itaque dictus Miranda, & episcopus ex vna parte erãt collitigantes.Ex alia vero idem Miranda, & dictus Christoforus. Pendente huiusmodi lite Christophorus impetrauit vnum Breue à Papa Clemente, in quo Papa annullabat quascunque aliàs prouisiones super dicta parochiali, aliis quàm Christophoro factas, decernens irritum, &c.Postea Christophorus obiit, & totum ius Christophori per subrogationem deuenit in persona dicti Francisci Miranda.Itaque lis remanebat

habebat solum inter dictum Miranda,& Episcopum habentem titulum anterioris datæ, & in possessionis dictæ parochialis existentem. Et quia dictus Franciscus Miranda spoliauerat episcopum suspenso petitorio, egit Episcopus contra eum possessorio recuperandę. Franciscus produxit contra Episcopum prædictum Breue, quod impetrauerat dictus quondam Christophorus dum viueret ad effectum, vt ostenderet Episcopum nullum habere titulum, neque possessionem propter decretum irritans dicti Breuis sine quo titulo saltem colorato Episcopus possessorio restituendæ agere nō poterat iuxta vulgatas decis. Episcopus verò contra Breue excepit de ista regula, quia per illud tollebatur sibi ius quęsitum: dubitatum fuit nunquid isto casu haberet locum regula.

Pro parte affirmatiua dicebatur, quòd sic. Nam regula ista innititur æquitati, quæ isto casu militare videtur, maximè cōtra dictum Breue exorbitans, rigorosum, & insolitum. Et licet regula loquatur in causis, verum est dicere Episcopū fuisse cum præfatis in eadem causa, & super eodē beneficio. Nā licet inter Episcopum & Christophorum non esset lis, erat tamen eadē causa quæ sufficit, cum alia sit causa, aliud lis vulg. c. forus. de verborum significatione.

Præterea, quia ius obueniens ex dicto Breui, tempore quo Frāciscus Mirāda excipit de eo, iam erat consolidatū in persona dicti Francisci, & effectum fuit totaliter suū, iuxta. l. hæreditas. de acquir. hæred. Vnde qua ratione obstaret regula, si Franciscus impetraret Breue prædictum, eadem ratione quando ius procedens ex Breui est effectum ipsius opponentis. arg. cap. Abbate sanè. de re iudi. lib. vj. *Causa aliud est, aliud verò lis.*

Præterea, quia si dicimus. Regulam episcopo isto casu non suffragari, sequeretur hoc absurdum, quòd multotiens intrusi in sua se intrusione confouerent. Pone enim litem esse super vno beneficio inter A. titulum habentem, & B. possessorem intrusum. C. tertius impetrat gratiam annullatiuam tituli A. facta mentione de lite. Certè si dicimus non posse A. dare de regula ista, B. intrusus cōtra A. poterit absolutoriā petere, cum reperiatur titulus ipsius A. extinctus per gratiā C. Quę quàm sint absurda, quilibet decernere potest. Et ideo dicendum videtur, quòd vbi gratia tertij impetratā lite pendente, inter duos tollit titulum, vel alias præiudicat alteri

litigantium, si alter vtitur illo iure contra suum aduersarium collitigantem, proculdubio locus erit regulæ, per ea quæ dicit Oldra. consilio. ccxcix. & sequitur Fely. in cap. in nostra, in. xv. corr. de rescrip.

Istis tamen rationibus non obstantibus, maior pars Dominorum concluserunt contrariũ, videlicet, non esse hoc casu locum regulæ per istas rationes. Primò, quia ista regula fuit semper interpretata tãtũ habere locũ inter collitigãtes, vt sic inquantum fieri posset, interpretetur secundũ ius cõmune, quod noluit in medio litis sacras iussiones impetrari posse, ne ius collitigantis turbetur. Et hoc denotat illud verbum causis, positum hic in regula quæ largo modo litem comprehendit, vt traditur in. l. causas. C. de transactio. Cum igitur Christophorus prædictum Breue impetrasset, tempore quo non erat lis inter ipsum & Episcopum, meritò regulæ non erit locus. Ista tamen non procederent tempore Hadriani VI. qui regulam generalem fecit, comprehendens omnia tempora; & idem fecit Sanctiss. Dominus noster Paulus Papa. III. Itaque decisio prædicta locum habet tẽpore aliorum Pontificũ, quorum regulæ tantum ad concessiones lite pendente obtentas restringũtur, vt latius dixi in præfatione istius regulæ. Et tenendo istum intellectum, prædicta facile resoluũtur. Nec obstat, quòd illud Breue infert præiudicium, quia hoc non facit quòd sit locus regulæ, quia casus præiudiciales extra iudiciũ regulæ non subiiciuntur, sed sub dispositione iuris cõmunis relinquuntur: quæ qualis sit, inferius dicetur in alia quæstione. Poterit igitur hic Episcopus sibi consulere aduersus illud Breue per aliquam commissionem reductoriã Breuis ad ius commune; quæ denegari non solet, præsertim quando cõmissio petitur cum illa clausula, constito de bono iure quod si non fecit, sibi imputet.

Causis, illud verbum.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an per derogationem istius regulæ, vigore cuius iam alicui competebat ante derogationem regulæ exceptio, tollatur sibi ius quæsitum?

SOLVTIO. Quidam antiqui tenebant quòd sic, vt adnotauit summus ille vir Laurentius Puccius quondã Cardinalis Sanctorũ quatuor, in quibusdã notabilibus expeditionũ Curiæ, rationem tamen aliquam non scripsit. Et pro ista opinione

opinione facit,quia postquam vigore alicuius legis acquisitum est ius alicui,Princeps in præiudicium iuris vigore illius legis quæsiti non potest talem legem reuocare.quominus ad tuitionem dicti iuris quæsiti illa lex allegari possit. Ita tenet Imol.& D.Anto.in.c.j.de consti.per dictū Inno.in.c.nouit. de iud. Quē ibi latè sequitur Abb.in versi.quarta solutio,&c. Vbi infert,quòd leges prolatæ ab imperatoribus in fauorem ecclesiarum & clericorū,ex quo transierunt in priuilegium, non potuerunt per eosdem in præiudicium prædictorū reuocari.Et sequitur Fely.vtroque loco. Ita videbatur in proposito dicendū,quòd Papa derogando huic regulæ,si per derogationē illius infertur præiudicium illi cui iam prius competit ius excipiendi vigore regulæ, quòd nihilominus reuocatione nō obstāte,poterit excipere de regula.Et ꝓ ista parte faciunt ea quæ Car.& Imol.tradunt in. c. quia diligentia. de electionib.sequitur Alexand.in.l.Gallus.§.& quid si tantum.in.ix.col.versi.ij.limitatur.ff.de lib.& posthu. *Lex vigore cui⁹ est ius acquisitum alicui, &c.* *Leges prolatæ ab Imperatoribus.*

Sed istis non obstantibus contrarium videtur concludendum.Et in primis illud satis notissimū est in iure,quòd princeps potest pro libito voluntatis tollere leges positiuas. c.j. de consti.lib.vj.cum illis nō subiiciatur, sed illæ subsunt ipsi. vulg.c.proposuit.de concess̄ præben.& tradit Alexand.in cō sil.ij.col.v.lib.j.& alibi sæpe.Nam illius est destruere, cuius est condere.vulg.l.fina.C.de legi. Et ideo dicimus, quòd in principe est pro ratione voluntas,vt dicit Bald.in.l.relegati. & ibi gloss̄.ff.de pœnis.Et hoc procedit etiam si per talem legem reuocatoriam tolleretur ius quæsitum alteri,non solum virtute legis reuocatæ, sed ratione alicuius specialis tituli: quod fortius est,vt tradit notabiliter Bart. in.l. quotiens. ff. de pollici.& in.l.Antiochensiū.ff.de priui.cred. & in proœ. Digestorum. Vnde licet princeps per rescriptum suum auferens rem, vel beneficium alterius teneatur ad recompensam,vt aliàs dixi, quia talia rescripta seu concessiones intelliguntur sine alterius præiudicio. Tamen vbi princeps non per viam rescripti, sed per viam legis generalis tolleret ius quæsitum, non tenetur ad aliquam recompensam, vt notabiliter concludit Alex.in consi.cix.visis iis.col. antepenulti. versi.ad tertium argumentum.lib.iij.& in consil.clxxxix.incip.maturè,col.v.lib.ij. Sic igitur si Papa per viam legis de- *Destruere illius est, cuius est condere.* *Princeps per rescriptum suū auferens rem quādo,&c.*

Papa potest tollere ius quæsitum ex lege sua.

rogat isti regulæ, non est dubiũ per hoc non tollere ius quæsitum. Quia Papa potest tollere ius quæsitũ ex lege sua, vt dicit Pau. de Cast. consi. ccxvj. incip. quomodo. sequitur Fely. in. c. nouit. in. viij. col. de iudi. Quinimò si per viã rescripti sci enter derogat regulæ, non poterit ille, cui ius tollitur, vti exceptione illius. Quia satis cõstat Papam in beneficialibus liberam habere potestatem, non solum derogandi regulã, sed etiam sine causa præiudicandi alicui, & auferendi ius quæsitum, vt notat Abb. post Ant. in. c. constitutus. col. ij. de relig. domi. cum sexcentis concord. vt Moder. Mediolanẽ. scribũt in. c. qui in ecclesiarũ. in. xj. col. ver. secũdus casus est. de cõsti.

Non obstant ea quæ in contrarium sunt adducta superius. Quia procedunt illa, quando lex est pro aliquibus non subditis particulariter condita per viam priuilegij, non autem generaliter pro omnibus, vt loquuntur prædicti docto. in. d. c. j. & dicto. c. nouit. Tali enim casu princeps reuocare legem non potest, & reuocando non tollit ius quæsitum ex illa lege. Secus tamen est, quando lex fuit generaliter ædita pro omnibus, prout est regula ista, & non particulariter in priuilegium aliquarum personarum. Quia tali casu reuocari potest neque curatur de præiudicio, vt notanter distinguit Pau. de Castr. in consil. cclxxvij. incip. primum dubium. lib. j. & tradit. Soci. consil. clvj. colũ. ij. & Deci. consi. ccxxix. circa fi. & Alexand. consil. cj. col. v. lib. j. & Moder. prædicti, præsertim, quia quando derogatur regulæ, in fauorem certæ personæ, regula non tollitur, quominus alij eius exceptione vti possint. Nam sæpe in Rota illi in declaratoriis vidi per summos pontifices concessis derogari, & plures casus ponit Bo. Me. Laurentius Cardinalis sanctorum quatuor in quodam suo libro adnotationum. fol. clxviij. In quibus derogatum fuit huic regulæ in fauorem certarum personarum, quas hic breuitatis causa non referam, & tradit Decius in. l. ædita. nume. 48. & sequen. C. de eden. Nec prædictis obstat si dicatur locum esse isti regulæ, etiam quando princeps scribit motu proprio, & ex certa scientia, vt superius in alia quæstione diximus: quia illud est verum, nisi derogetur regulæ, vt hic. Nam per motum proprium vel certam scientiam non censetur derogatum isti regulæ, nisi specialiter fiat derogatio, vt latè superius in prooemio regularum in. v. &. vj. q. diximus.

Regula quãdo derogatur in fauorẽ alicuius, & cæte.

ximus. Et ideo semper locus erit exceptioni contra omnem gratiam tollentem ius quæsitum, etiam si fuerit motu proprio facta, nisi specialiter regulæ derogetur. Et tali casu sublata regula tollit ius excipiendi quæsitum ex ea. Et ita in simili in vna Parmen. spolij bonorum coram. R.P.D. Pet. Vortio fuit in Rota conclusum die. xij. Iunij. M.D.xxxviij. Nam in dicta causa dubitabatur nunquid absolutio à iuramento, & à periurij reatu ad effectum agendi & excipiendi, parte tamen citata à sacra pœnitentiaria obtenta sub prætextu, quòd ille qui iurauit fuit enormissimè læsus, ius parti aduersæ sustulerit, vigore. l. si quis maior. C. de transf. quæsitum aduersus cōtrauenientem. Et cōcluserunt domini, quòd sic, probata enormissima læsione. Quia constat Papam ex causa enormissimę læsionis voluisse concedere absolutionem. Vnde si probatur quod illi asseritur, videtur tollere & derogare. l. si quis maior. Et hoc per quandā consequentiā videtur tollere ius quęsitum ex ea. Et per hoc causatum non fuit, tam ex absolutione, quæ tantum concesit facultatū agendi, quàm ex probationibus enormissimæ læsionis, & contractus simulati postea facti, quæ fieri non possent, nisi concessa absolutione, vt dicit Pau. de Cast. notabiliter in consi. cclix. incip. circa primū. in secundo volumine. Et ita etiam in hoc puncto conclusit consilium Neapolitanum in decis. cccxxij. col. pen. & fi. Sed ista omnia nouissimè limitantur non habere locum, quando Papa per specialem gratiam vni factam, tolleret statuta, priuilegia, & consuetudines ecclesiæ confirmatas, per quæ fuerat iam ius quæsitum: quia tali casu locus esset isti regulæ, vt potest poni exēplū in causa Burgen. pensionis nuper in Rota corā. R.P.D. Aquen. decisa. In qua est sciendum, ꝙ ecclesia Burgen. habet statuta, cōsuetudines, & priuilegia, quibus disponūtur omnes fructus cuiusdā abbatiæ, & illi annexorū per vnum annum cum dimidio post quamcunque vacationem ipsius abbatiæ sint eo ipso mensæ capitulari, siue fabricæ dictæ ecclesiæ applicati, cum amplissimis. clausulis. Accidit, quòd vacante dicta abbatia. S.D.N.R. Cardinali de Grimaldis pensionem D. Duca. super ea constituit, cum derogatione speciali statutorum, consuetudinū, & priuilegiorū dictæ ecclesiæ. Itaque vigore istarum literarum pensionis, Cardinalis contra capitulū dictæ ecclesiæ ad pensionem egit.

Absolutio à iuramēto.

Capitulum verò prætẽdit ad pensionẽ non teneri ex eo, quia vacãte abbatia, eo ipso ius in fructibus quæsitum fuit, itaque ecclesia grauari non poterat: Cardinalis replicabat dictis statutis & priuilegiis, in bullis pensionis in specie derogatũ fuisse. Capitulum triplicabat Papam non intellexisse: propterea velle tollere ius quæsitum ex dictis statutis & priuilegiis, & ita opposuerunt de ista regula. fuit dubitatum nunquid esset hoc casu locus regulæ. Rota post varias aduocatorum informationes, hodie. vij. Nouembris. M.D.XXXIX. coram eodem D. Petro Episcopo Aquen. conclusit esse locum regulæ: quia Papa, licet derogauerit dictis statutis cum amplissimis clausulis, non per hoc visus fuit derogasse huic regulæ, quæ indiuiduã mẽtionẽ requirit, vt dicã in alia quæst. quæ locum habet quando tollitur ius quæsitũ ex priuilegio vel statuto.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

Ius quæsitũ an tollatur per commiss. gratia alicuius.

Quæro, quid si per commissionem tollatur gratia alicuius, itaque per illam cõmissionem reducimur ad ius cõmune, nunquid sit locus isti regulæ?

Solutio. Videtur dicendum quòd non, quia fauorabilis & non præiudicialis reputatur illa via, per quam reuertimur ad ius commune, vt dicit gloss. in verbo ad A. in cap. ab exordio. xxxv. dist. & gloss. magna in cap. iij. de præbend. lib. vj. quam sequitur Alexand. in l. si constante. in. ij. colũ. ff. solut. matrimonio. Rõm. consil. cccxviij. Moder. de Monteferrato in repet. l. nemo potest. colũ. x. ff. de leg. j. Et commissio ista nihil aliud facit, quàm tollere impedimentum ad ius commune inductum per illam gratiam. Non igitur commissio est illa quæ tollit effectualiter gratiam, sed ius commune ministerio commissionis quæ tollit obstaculũ, vt dicit expressè Domi. in consil. xij. Vt in simili Ioan. Moder. Arch. & Io. And. in cap. cum aliquibus. de rescript. lib. vj. Exemplum de homine ligato manibus ponunt. Nam si talis ab aliquo soluitur, & solutus scribat, non per hoc dicitur ministerio dissoluẽtis scribere, sed ille idem ex se hoc facit: licet si dissolutus non fuisset, minimè scriberet. Ita est hîc dicendum, quòd commissio quæ tollit obstaculum, non est illa quæ tollit, sed ius commune. pro qua opinione facit dictum Abb. in. c. veniens. in. vij. colũ. nuum. 22. versic. concludendo prædicta de rescript. Vbi dicit, quòd licet prælatus per suum pactum, vel renunciationem

nem ecclesiæ præiudicare non posset: hoc tamen non proce- dit quando per tale pactum ad ius commune reuerteretur. Quod dictum cum sexcentis aliis facientibus ad propositum refert, & sequitur Iason in.l.si vnus.§.pactus in.iij.colum. ff. de pact. facit quod dicit Ant. de But. in.c. cōstitutus. in prima col. de trāsact. cum concor traditis per Fely. in.c. cum acces- sissent. de const. & Deci. consi.iij.in.iij.col. Et ita reperio istā opinionē in terminis istius quæst. tenuisse Franciscum Cur- tium iuniorem in consil.j.in.vij.col.nume.82.ver.quarta cō- clusio. quem sequitur quidam doctus Moder. videlicet Bar- tol. Cassaneus in consil.lxvj. col.penul. nouiter impresso, vt ibi latius per eos. Et ita etiam tempore Sixti accidit casus bis in Rota in vna Eduē. Abbatiæ, & in alia Cameracen. præbē. vt attestatur Io. Aloisius. Tusca. Mediolanen. tunc aduocatus cōsistorialis celebris in.j.vol.cōsil.fol.clxvij.& cxcviij. Licet ibi nō dicat, quid tunc fuerit resolutū, & ideo libenter viderē quid super hoc Rota sentiret. Interim tamen tenenda esset il la decisio Curtij & Cassanei, quæ est in terminis, & in practi- ca multum proderit, quia vt dicit Fely. in.c. cum ordinē. col. iiij. de rescrip. inuenire decisionem in terminis multum pro- dest in practica: & est doctissimi doctoris: sed per regulas ge nerales respondere, est doctoris positiui & pauperis: prout i- pse idem dicit in cap.j.in.iiij.col. de præscrip.

Prælatum per suum pactū ecclesiæ præiudicare non posse, quomodo procedat.

Decisionē inuenire in terminis, multū prodest.

QVAETIO DECIMASEPTIMA.

Quæro, an commissio per quam reiicitur confessio mi- noris ætatis, & inhabilitatis in literis apostolicis in iu- dicio productis facta, tollat ius quæsitum ad effe- ctum istius regulæ.

Cōmissio per quam reiicitur confess.

Solutio. Iste casus accidit tempore Sixti in Rota in causa Oscen. Abbatissatus de Cassinis inter quandam Catherinam electam & Beatricem, & prout tunc dicebatur, ita nunc dicē- dum videtur, videlicet illi commissioni obstare regulam, istis rationibus. Primo, quia confessio facta in bullis, est facta principi in precibus coram eo porrectis. Secundo, quia est e- tiam approbata in iudicio per productionem literarum. Ter- tio, quia geminata, quo casu talis confessio non poterat ex prædictis causis sine præiudicio illius, cui per eam ius quæri- tur, reuocari: iuxta notata in.l. cum præcum. C. de liber. cau. & in cap.fin. vbi Ioan. Andr. de iureiuran. lib.vj. tradit Iason

in.l.cum transegisse.num.10.C.de transact.& in.l.conditionis.C.de instit. Et de geminata confessione habetur in.l.scimus.C.de agri. & censi. cum concor.vt tradunt Moder. Papien.in.l.si certis.C.de pactis.& de omnibus prædictis in ca. ex literis.de diuor.not.domi. Anto.in.c.attestationes.de despon.impub.Et per eũdem in.c.cum venerabilis.de excep. cũ similibus.Ex quibus infertur, quòd electio Catherinæ minoris & inhabilis,erat ipso iure nulla: & intrabat ius Beatricis, si modo per prædictã commissionem Catherinæ tollitur prædicta cõfessio.Ex qua prædicta minoritas & inhabilitas probatur,tollitur ius Beatrici, & sic erit locus isti regulæ. Et ita in terminis videtur consil. Cald.xij.tit.de rescrip.

Solum obstat hîc vnum, quia videtur per remotionem prędictæ confessionis nihil auferri à Beatrice,cũ minoritas Catherinæ,quæ inhabilitatem inducit, occultari nõ poterat.Ita quòd potest Beatrix per testes probare illud idem, quod per confessionem inducebatur.Quo casu non videbatur principaliter præiudicari,cum non auferatur ab ea probatio. Et licet ei tollatur releuamẽ probationis,nõ per hoc tollitur probatio.Quia aliud est probatio,aliud releuamẽ ab onere probandi.l.eum qui.ff.de iureiur.vt dixi superius.quæst.x. Et cõfessio secundum communẽ opinionem, non est probatio,sed releuamen probationis, vt latè probant Moder. post alios in rubr.de probat.num.4.Et hoc maxime procedit in casu isto, quia confessio prædicta fuerat per mulierem minorem annis facta,nec fuerat accepta. Quo casu facilius ex triplici capite fragilitatis,& non acceptationis posset reuocari.Tamen tenendo primam opinionem, ad ista potest responderi, quòd magnum præiudicium fit Beatrici in hoc, quòd grauatur onere probandi. Quia cum dubius sit litis euentus,cogitur rẽ iam clarissimam, & expeditam per confessionem Catherinæ in dubium reuocare, maximè, quia iustè timere potest Beatrix subornationem testium. Quia qua ratione Catherina ausa est contra cõfessionem suam ita qualificatã venire : eadem ratione est præsumendũ eam impedire posse,ne probari possit eius inhabilitas. Quia, vt dicit Bald. in cap.quia verisimile.de præsump.propter dulcedinem rerum temporalium,studium corrumpendi testes adhibetur. Et hoc dicendum videtur in casu isto,quia hic Catherina non venit per viam restitutionis

tutionis aduersus suam confessionem. Quo casu licet per beneficium restitutionis videretur releuari à grauamine illato sibi per suam cõfessionem, seruatis his, quæ dicit Egid. decis. dcxciij. cum sequenti. grauaretur tamen in alio. Quia vltra lęsionem, sine qua non datur restitutio, teneretur plura alia comprobare ad eam restitutioné obtinendam. Quæ numerat Ias. post Alex. in. l. si is qui temporaliter. §. si minor. ff. de iureiur. In quibus fortasse probandis posset deficere, à quibus per huiusmodi commissionem obtentam releuatur ab omnibus prędictis, & solum grauatur Beatrix. Ergo videtur in hoc præiudicari totaliter, & sic erit locus huic regulæ. *Restitutio vltra læsionem nõ datur.*

Est bene verum, ꝙ si Catharina obtineret commissioné prædictam per viam restitutionis, prout de iure, ꝙ tali casu nõ erit locus isti regulæ, cum restitutio fieret secundum ius cõmune: de quo nõ potest aliquis præiudicium prætendere. Nam vtraque pars oneratur, & onus cum onere compensatur. arg. l. viro. ff. solut. matrim. & dixi superius in alia quæst. de restitutione loquens. Sed in omnẽ euentũ dici potest, hoc casu nõ esse locũ regulæ, quia non tollitur ius principaliter, sed secundario, & in consequentiam. Et tale ius non consideraretur ad effectum istius regulæ, vt diximus laté superius. quæst. iij. sed adhuc dubito satis propter dictum consil. Cald. *Onus cum onere compẽsatur.*

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVæro, ponamus Papam per suam commissioné reiecisse exceptionem mihi competẽtem contra aduersarium meum, puta de pœna contẽta in capitulo eum qui. de præbend. lib. vj. vel de iniectione manus in clericum. Ex quibus quis incurrit pœnam, & priuationem ipso iure. Nunquid per hoc dicatur mihi tolli ius quæsitum? *Papa per suam commissionem reiiciente exceptionem, &c.*

Solutio. Patet ex his quæ dicta fuerunt superius in vndecima quæstione. Sed tamen pars affirmatiua, videlicet, locum esse isti regulæ suaderi potest per dicta Moder. in cap. fina. de constit. Non tamen omitto quòd. q. ista accedit tẽpore Sixti IIII. in causa parochialis de Tuschiis Nanetẽ. in qua quidam aduocati, tunc temporis, tenebant contrarium ista ratione. Quia per hoc, quòd Papa aduersario ius amissum restituit, & vnà cum exceptione competenti mihi reiicit, etiam manuum iniectionem, per hoc videtur secum dispensasse. Quia per narratiuam prædictorum Papa visus fuit habere scientiã eorum,

quæ

quæ à iure super prædictis disponuntur. cap. j. de constit. lib. vj. & l. omnium. C. de testam. Et per consequens sciuit aduersarium fuisse ipso iure priuatum, vt in dict. c. eum qui. Et à iudicio repellendum. iuxta. c. pia. de except. lib. vj. Ex hoc igitur, quòd exceptiones huiusmodi reiecit, & voluit aduersariũ audiri in iure, videtur tacitè cum eodem dispensasse. iuxta. l. quidã consulebant. ff. de re iudicata. & quæ notantur in. l. idẽ Vlpianus. ff. de excus. tutorum cum similibus. Inde propterea dixit gl. in. c. si aliquãdo. de senten. excõmunic. ꝙ per actum cũ excommunicato celebratum Papa videtur eum absoluere.

Papa per actum cũ excõmunicato celebratũ videtur eũ absoluere.

Tamen istis non obstantibus prima opinio videtur verior, videlicet, quòd locus sit isti regulę. Pro qua est aduertendum in primis, quòd commissio præfata ad petitionem aduersarij concessa principaliter fuit ad iurisdictionem tribuẽdam, cum concedantur per viam iustitiæ. Nõ autem est actus per quem soleat tribui principaliter dispensatio, quæ innititur gratiæ. Per hoc igitur quòd ad narrationem meam Papa concedat rescriptum, siue cõmissionem, non censetur mecum dispensare, vt est textus notabilis in. l. libertus. la secunda. quem ibi notat Angel. ff. de in ius vocand. Nam ad hoc, vt Papa per actũ quem facit, videatur dispensationem inducere, sex necessaria requiruntur. Primo, quòd princeps sciat factum, & ex illo iuris dispositionem. Secundo, quòd pariter sciat esse opus in illo facto dispensatione. Tertio, quòd Papa ex certa scientia affirmatiuum actum faciat, & quòd illum exprimat. Quarto, quòd de causa dispensationis motiua cognoscat. Quinto quòd ex eius actu tertius non lædatur. Ita concludunt Innocen. & Ioan. Andr. in cap. veniens. de filiis presbytero. & plures alij relati per Moder. in dict. l. quidam. Sexto, quòd ista in cõmissione facta lite pẽdente Papa huic regulæ deroget, aliàs prædicta non sufficerent, vt est dictum superius in. vj. q. procemij, & hîc quæstione decimaquinta: quæ omnia in dicta commissione defecerunt, & per consequens dicendum illam non sustulisse ius quæsitum. Nam licet ille, qui in prædictas pœnas inciderat, in sua commissione de prædictis incidenter mentionem fecerit, tamen non plenè & principaliter narrat factum super eo dispensari petens, nec in ea dispensatur, itaque apparet ius impetrantis saluum remãsisse. Et præsupposito, ꝙ Papa sciuerit factum, illa scientia nõ inducit absolutionem

Papa dispensationẽ inducens.

ſolutionem excommunicationis incurſæ propter iniectionẽ, quia requiritur quòd expreſsè fiat, vt eſt textus in clemen.ſi ſummus.de ſentẽ.excõmunica.Nec obſtat gloſſ.in dict.ca.ſi aliquãdo.quia illa gloſſ.intelligitur quando apparebat Papã ad effectum illius actus abſoluere velle.Aliàs in dubio abſoluere non videtur,vt dicit domi.Anton.in.d.ca.veniens. & in d.cap.ſi aliquando.per tex.in dicta clem.ſi sũmus.Et hoc idẽ tenet Paul.in clem.eos de conſanguinit.& affinit. Quinimò præſuppoſito,quòd ſola ſcientia ſufficeret, requiritur etiam, quòd illa ſit expreſsè ſcripta,vt dicit Imol.in.d.l.quidam.per gloſſ.in cap.ſtatutũ.in verbo literarum.de reſcrip.lib.vj. Quã ad hoc pro ſingulari notãt Moder. Bononiẽ.in repet.rubric. C.de probat.in ſeptima columna,cum multis concor.vt ſcribit Socin.in conſil.lix.circa finem. Nam licet Papa diſpenſet cum clerico digno priuatione,non per hoc intelligitur tollere ius alteri quæſitum,vt dicit Ioan.Andr.in cap.dudum.primo.in fin.de elect.quẽ cum aliis concordã. ſequitur Fely.in. c.cauſam.in.ix.col.verſic.intepretatio priuilegij.de reſcript. Et ſola expreſsio etiã cum clauſula non obſtantibus, & clauſula ſupplentes.non ſufficeret ad inducendam habilitatẽ perſonæ cum præiudicio tertij ſecundum magis communem opinionem, quam refert Alexand.in.d.l.quidam.in.iij.colum. Imò quando omnia prædicta concurrent,quæ in caſu noſtro interuenerunt etiam cum expreſſa derogatione iuris quæſiti, eſſet dubitandum, nunquid Papa dando immunitatem delinquenti videatur expreſsè tollere mihi ius quæſitum,auferendo exceptionem peremptoriam mihi competẽtem ,quod nõ examino hîc,cum ſint præter propoſitam quæſtionẽ.Sed hoc plenius attigit Abb.in diſputatione ſua prima poſt doct.in.c. quæ in eccleſiarum.de conſtitut.& tangit expreſsè Alexand. in conſil.cxxxvj.in.ij.colum.lib.ij.& eſt text.& ibi notãt omnes Moder.in.c.ex parte.el.ij.de offic.deleg. & dixi in alia quęſtione.Sufficit enim quo ad præſentẽ quæſtionem in prędicta commiſsione expreſsè non fuiſſe derogatum iſti regulæ,neque in ea exprimi ea quę ſuperius dicta ſunt neceſſaria ad talem effectum fuiſſe.Concludendum eſt igitur per. eã ius quæſitum mihi ſublatum reſultans exceptione mea.d.cap.eũ qui.& .c.ſi quis ſuadente.xvij.quæſt.quarta nõ eſſe. Pro quibus faciũt ea quę deſtinguẽdo ſcribit Deci.in.c.quoniam.de conſtit.

Scientia ſola ſufficiens.

Papa diſpenſans cum clerico digno priuatione.&c.

Papa dãs immunitatem delinquenti. an poſsit. &c.

constit.columna.vj.versic.prima est,quòd si constitutio,&c. dixi latius in alia quæstione.

QVAESTIO DECIMANONA.

Papa,lite pēdēte fauore reipublicæ si concedat rescriptum,&c.

QVAERO,ponamus Papam lite pendente,fauore reipublicæ concessisse scriptum,vel commissionē in præiudicium collitigantis,cum clausula generali non obstante,nuquid erit locus isti regulæ?

SOLVTIO. Pro solutione istius quæstionis plura possunt dici:tamen resecando superflua,cōcludendum est locum non esse regulæ, pro qua opinione est dictum Bart. in extrauag.ad reprimendam.in versic.non obstan.in.j.columna. Et ratio istius decisionis est,quia fauore reipublicę recedim⁹ à regulis iuris,vt dicit Rom.in consi.xxxj.Adeò quòd potest auferri ius alicui,vt tradit Angel.in consi.ccclj.incip.generosus.in.j.colum.cum multis concor. Quos præter ista copiosè more suo cumulat Foly. in cap. nōnulli.in.vij.fallentia.col. xxij.cum duabus sequē.de rescrip.Hinc est,quod licet in pœnalibus non habeat locum extensio,illud tamen fallit,nisi ratione reipublicæ.Ita pulchrè consuluit And.Sicul.in consilio xlviij.incip.præclare.in.j.col.ij.volumine.Et ad propositum faciunt ea quæ longo discursu scribit Ias. in.l.Barbarius.in. vj.co.ff.de off.prętο.Vbi tredecim dicta cumulat super hoc. Per quæ Rota de anno M.D.xxxij.die.vij.Aprilis in vna Bononien.bonorum de Guizileriis,coram Domino Paulo Capisucco tenuit istam opinionem & limitationem ad istam regulam.Tamen ego super hoc dubitabam,quia licet Papa propter bonum publicum posset ius quæsitum tollere,& censeatur per hoc derogasse iuri communi, cuius scientiam præsumitur habere.Tamen secus est in istis regulis, quibus de stylo curiæ derogatum illis non censetur,etiam per clausulas generales,nisi de illis specialiter fiat mētio,,vt sæpius dictū fuit, vt latius scripsi in.vj.quæstione procemij,ita quòd regula ista semper obstabit,nisi dicamus isto casu censeri in dubio derogatum illi quod non audeo firmare:cum nullibi hoc probetur,præsertim quia illa causa Bononien.erat profana, in qua ius quæsitum non fundatur sicut in beneficialibus.nā in profanis acquiritur verum ius,& dominium, quod est de iure naturali,vt tradit Alexan.in.l.cum hæredes.ff.de acquirēd.possess.non sic est in beneficialibus,in quibus nemo est dominus,

Reipubli. fauore recedimus à regulis iuris.

neque

neque etiam ipse Papa, vt in ca.ij.de pecul.cle.& in cap.ij. de dona.& in cap.non liceat Papæ.xij.quæst.j. Et ob eam causam in profanis Papa protestatur se non velle alicui præiudicare, vt patet in cap.nouit.de iudic.& in cap.per venerabilē. qui fil.sint legiti. Et tradit Anto.Alex.in terminis istius regulæ loquens, in consil.cxlvij.in tertia colum.& ante ipsum Socin.consi.xxxij.columna penultima libro primo. Hinc est ꝙ si laico Papa mandaret, quòd dimitteret ius suum, & alteri cederet, non teneretur obedire, vt dicit Innocen.in ca.quia plęrique.de immu.eccle.sequitur Gemi.in repet.cap. postulasti. de rescrip. Sed in beneficialibus aliud est dicendum, in quibus procedit ista regula propter plenissimā Papę iurisdictionē, vt dicitur in.c.ij.de præb.lib.vj.& in cle.prima.vt lite pēden.tradit Socin.consil.clxvj.in.ij.col.& consil.clxiiij.in antepenultima columna.

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, nunquid commissio quæ tollit narratiuam bullæ, dicatur tollere ius quæsitum? *Commissio tollens narratiuā bullæ.*

SOLVTIO. Olim in Rota fuit datum hoc dubium in causa Redonen.capellæ corā Grassis, & fuit dictum ꝙ sic ex eo, quia per bullam verificatam in sua narratiua acquiritur ius in re, iuxta notata in.c.si tibi absenti.de præben. libro sexto.& in cap. fin.de concess.præbend. eodem libro. Sed ius acquisitum per bullam non debet tolli per commissionem, cum sit ius multis vigiliis & impensis procuratum. Commissio autem non conceditur nisi ad effectum, vt ius & iustitia ministretur.non vt ius tollatur, & ideo si contrarium sit, erit locus regulæ. *Cōmissio ad quid cōcedatur*

Et secundum istam resolutionem possent plures similes quæstiones decidi, quæ fuerunt etiam olim tempore Sixti vētilatæ in Rota, quas propter penuriam temporis, non examino, cum vnico verbo resolui possent, vt dicamus in istis omnibus casibus sequentibus tolli ius quæsitum, & locum esse regulæ. Primo, quando commissio mandat non stari assertis per Papam in suis literis, nisi quatenus ostendatur supplicatio. Secundo, quando commissio mandat, quòd ad probandum ea, quæ per instrumentum probari deberent, detur fides solum testibus. Tertio, quādo per gratiam perinde valerē validatur dispensatio, & suppletur expressio, & ea quæ sunt ta-

cita

Cōmißionū variæ quæstiones. cita prima. Quarto per commißionem, per quam Papa mandat nouas prerogatiuas proficere ad beneficia acceptata, etiā tollitur ius quæsitum. Quinto, per commißionem reiectiuā alterius commißionis, per quam mandabatur dari fides probationi aliàs inualide. Sexto, quando commißio absoluit à necessitate probandi illum qui impetrauerat beneficium, vt reseruatum. Septimo, quando commißio supplet tempus elapsum, vel tollit impedimētum. Octauo, quando commißio mandat dari fidem libris Secretariorum. Nono, quando mandat validare collationem ordinarij nō rite factam. Decimo, quando Papa declarat beneficium non esse comprehensum sub gratia. Huiusmodi similes sexcentæ sunt quæstiones ad regulam istam pertinentes. Quæ facilè ex deductis in præcedentibus & sequentibus quæstionibus decidi poterunt.

Cōmißio mandans cassari supplicationem de registro.

Non tamē omitto, quòd anno. M.D.xxx. de mense Februario coram R.P.D. Petro Vortio Episcopo Aquen. in vna Palen. Abbatiæ pro D. Patriarcha de Hierusalem contigit similis quæstio superioribus. Fuit igitur dubitatum, nūquid si cōmißio mādat cassari supplicationem de registro antequā peruenerit ad manus impetrandis, dicatur locum esse huic regulæ, tanquam dicatur tolli ius quæsitum? Et Domini concluserunt quòd non. Quia antequam supplicatio perueniat ad manus partis, potest cassari & reformari per Datarium, & alios officiales, vt experientia docemur, tanto fortius per Papam. Nam non dicitur adhuc parti ius quæsitum, donec supplicatio sit relaxata, & producatur in mundum. arg. l. contractus. C. de fi. instrumen. Si tamē Papa antequā exeat manus officialiū, mandet cessari, locus non erit regulæ, & ita iudicatū fuit.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

Clausula non obstā te collatione alteri facta, nūquid, &c.

QVAERO, quia sæpe Papa in literis suis vtitur illa clausula non obstante collatione alteri facta, prout fecit in vna Hispalen. inter Dominum episcopum Solis, & Franciscum de Miranda, nunquid dicta clausula tollat ius quæsitum ex collatione valida?

SOLVTIO. Compostella. Ioan. And. Abb. & Moder. in cap. causam de rescrip. dicunt illa verba ius quæsitum non tollere, quia intelligi debēt de collatione inualida. Et hoc idem Alex. pluribus locis sequitur, cumulatis per Moder. Papiē. in. l. fi. ff. de cōsti. prin. & reassumit Decius in consi. ccxcij. in. ij. col.

col.& vltra ipsos hoc idē Alex.tenet in consi.xxxiiij. col.penult.& cōsi.cviij.col.ij.in sexto volumine nouiter impresso. *Gratia reseruationis beneficiorũ.*

Sed in contrarium facit decis.Moder.Dominorum meorũ facta in vna causa Polloniæ coram D.Camillo de Balionib⁹ de mense Octob.M.D.xx.In qua voluerunt gratiam reseruationis beneficiorum cum suspensione quarumcunque gratiarum,exceptis nominationibus regiis, intelligi debere de nominationibus validis,nō de inualidis & reuocatis. Quã Dominorũ decis.latissimè scribit D.Guliel.Cassiodorus Episcopus Algaren.in suis collectaneis decisionum.fol.cliiij.Et pro ea facit tex.in.c.dudũ.ij.de elect.& in.c.si gratiose.de rescri. lib.vj.& in.c.nō potest.de præbend.eod.lib. Quibus iuribus probatur dispensationem cum retentione beneficiorum obtentorum concessam,intelligi de retentione valida & canonica, non de inualida. Quia proditum est verba generaliter prolata intelligi debere de actu valido,nō de inualido,vulg. l.iiij.§.condemnatũ.de re iudi.l.j.§.docere.ff.ne quis eum, qui in ius voc.vi exi.& in.c.qualiter de pact.& in.c.veniens. de cleri.non residen.per quæ iura simul cũ aliis rationibus & dictis Decius in.c.j.in.v.&.vj.co.impugnat Compostellanũ. ac etiam Fely.de eius dicto videtur dubitare in.d.c. causam. in.xiij.col.in versic.non obstante collatione; &c.in fi.illius versi.Pro quibus faciunt quæ Areti.tradit in.l.in substitutione.co.penul.& fi.ff.de vulg.& pupil.Et magis in indiuiduo faciunt ea quæ Abb.dicit in consi.xcviij.in causa & quęstione.col.penul.versic.præterea.vol.j.& quæ dicit Bart.in.l.nō putauit.§.non quęuis.ff.de bon.poss.cōtra tab.Nam de actu inualido non est necessaria mentio,vt latè tradunt Moder. in.c.ex tenore.post gl.ibi de rescrip.Clausula igitur prædicta,non obstante collatione alteri facta,debet potius intelli gi de collatione valida quæ obstat,non de inualida quæ non obstat,nec per consequens derogatione eget. *Dispensatio cum retentione beneficiorũ concessa.* *Mentio de actu inualido nō est necessaria.*

Quid dicendum? Considerandum est diligenter, ꝙ magna est differẽtia inter clausulas præseruatiuas gratiarũ positas in gratia tertij,quæ non tendunt in præiudiciũ,neque in gratiã vel vtilitatem tertij & clausulam,non obstãte. Quia clausula præseruatiua ab vsu patrisfamiliàs præseruat gratiã quaten⁹ sit valida:prout in exẽplo dictę decisionis cōtigit.Nã in *Clausula præseruatiua gratiarum.*

illo

illo casu Leo Papa decimus reuocauerat per suam regulam omnes nominandi facultates ad beneficia concessas Regi Poloniæ, qui fortè iam ante reuocationem ad beneficium vacaturum quendam nominauerat. Postea idem Leo concessit Oratori dicti Regis nunc episcopo Plocen. gratiam reseruationis cum suspensione omnium gratiarum expectatiuarum, exceptis nominationibus præfato regi concessis. Vacauit postea beneficium, fuit dubitatum nunquid deberetur nominatio à Rege ante reuocationem, an verò Oratori. Dicebat Orator, quòd sibi debebatur ex eo, quòd nominationes erãt per regulam reuocatæ. Replicabat alter nominationes fuisse postea per clausulam positam in reseruatione Oratoris præseruatas. Triplicabat Orator per dictam clausulam videri nominationes tantum validas, non inualidas præseruari per iura superius allegata. Tandem Rota omnib. discussis pro Oratore pronuntiauit propter prædictam rationem clausulæ præseruatiuæ, quæ venit ad augendum gratiam, & non ad diminuendum. vulg. l. legata inutiliter de adi. lega. Nõ ita in clausula non obstante collatione alteri facta, quæ venit ad diminutionẽ, & sic est odiosa: cõuenit igitur eam mitius interpretari, quia, vt dicit gl. Bar. & Mod. in. l. fi. §. in computatione. C. de iur. delī. & Dom. in cap. si Papa. in fi. prin. de priuileg. li. vj. potius debet tolerari, quòd verba rescripti odiosi nihil operentur, quàm quòd aliquis damnum patiatur: nõ quia Papa hoc non possit, sed quia in dubio non præsumitur velle alteri tollere ius quæsitum & sic apparet, quòd illa decisio dominorum continet longè diuersum casum ab isto, præsertim etiã propter rationes, quas posui superius in prima. q. quas latius Fely. & Moderni roborant in. d. c. causam. in. ix. & x. col.

Beneficiũ vacans.

QVAESTIO VIGESIMA SECVNDA.

Regula, vtrũ in casibus &c.

QVAERO, vtrum in casibus in quibus regula ista læsis non suffragatur, sit aliquod remedium proditum de iure communi ad annullandam gratiam, per quam alicui tollitur ius quæsitum?

SOLVTIO. Duplex est remediũ de iure communi. Primum per viam actionis, ex. l. ij. §. si quid à prĩcipe. ff. ne qu d in lo. pub. & ex aliis legibus superius allegatis in prin. secundæ. q. Nam dabitur actio ex illis legibus ad retractandam & adnullandam gratiam præiudicialem, petendo illam annullari

lari ex defectu intẽtionis Papæ, per plures coniecturas, quas Fely. tradit in cap. super literis de rescri. & Decius cõsi. dxlj. Et licet isto casu nõ sit prodita aliqua specialis, & nominata actio ad retractãdũ gratias præiudiciales, tamẽ illa actio ex lege sufficit. Nã, vt dicit Bar. in. l. j. ff. de condi. ex lege, quãdo lex nõ inducit aliquã actionẽ specialẽ, semper cõpetit actio ex lege tanquã subsidiaria. Secundũ remedium ordinariũ de iure communi datur per viam exceptionis, quæ agenti obstat, & semper defectus intentionis principis debet esse fundamentum agentis vel excipientis: quia vbi aliàs intẽtio Papæ esset clara ad præiudicandũ in istis beneficialibus, & derogaret huic regulę cessarẽt oĩa remedia, & sequẽda esset Papę volũtas, vt superius dictũ est in alia. q. vel cõpetit offi. iudicis.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, an legatus de latere, vel alius inferior ordinarius posit tollere expresse ius quæsitum, derogando huic regulę sicut Papa? *Legatus an de latere, &c. poßit tollere expresse ius quæsitũ.*

SOLVTIO. Concludendum est quòd non, quia hoc solius principis est, vt tenet expresè Bal. in. l. ij. co. x. versic. nota ꝙ plenitudo. C. de serui. & aqua. & hoc etiã tenet Federic. in cõsi. cc. & Rom. in cõsi. xxxvij. viso pũcto. versi. quo ad secũdũ. cũ pluribus aliis in cõcordã. traditis per Stephanũ Bertrãdum in consi. xij. circa fi. lib. iij. Et hoc quod dictum est de legato, generaliter procedit in quocũque alio inferiore, vt Decius post Moder. latius probat in cap. ex parte. el. secundo, in iiij. col. de off. deleg. vbi hoc limitat non ꝓcedere, quãdo per viã legis statuẽdo ius quæsitũ tolleretur, vt ibi latius per eũ.

REGVLA DE INFIRMIS RESIGNANTIBVS INFRA VIGINTI DIES.

ITEM *uoluit, quòd si quis in infirmitate constitutus resignauerit aliquod beneficiũ, siue simpliciter siue ex causa permutationis, & postea infra uiginti dies, à die per ipsum resignantem præstandi consensus computandos, de ipsa infirmitate decesserit, ac ipsum beneficium conferatur per resignationem sic factam: Collatio huiusmodi nulla sit, ipsúmque beneficium per obitum uacare censeatur.*

PRAEFATIO.

Regul. de infir. resig. vtilis & iucũda est.

REgula ista de infirmis resignantibus, quia in foro & curia quotidiano vsu recepta est, vtilis iudicatur, iuxta text. in. l. certè. in fi. ff. de præca. Et ideo quia vtilis est, iucunda etiã videri debet. Nam, vt inquit Bald. in cap. ex tenore. de rescrip. tunc sapiunt leges, cum practicantur: quia sic fructus ex arbore colliguntur. Proinde legumlatores veteres ab vtilitate exordientes, consueuerunt præmiis quibusdam studiosos ad legum studiũ inuitare: vt patet in proœmio institutionũ. §. fi. & in authen. de hæred. & falc. §. fi. pro certo habentes id quod erat, neminem futurum sine præmio, aut præmiorum spe, qui vellet tam inexhaustos innumerabilium legum per saxa labores subire, nisi malet, vt Sisyphus ille in fabulis, sudans saxum frustrà voluere, nec aliquid proficere. Præmium ergo fuit, vel vtilitatis spes, quę homines ad huius sciẽtię studiũ inuitauit: sine quo vix vnus inueniretur, qui legũ studiũ sibi expedire putaret, iuxta ea quæ Ouid. lib. ij. de Põto ad Maximũ scribit. Hac igitur ratiõe regula ista iucũda, & voluptatis plena iudicabitur. Quia ex eius vsu curiales oẽs maximum decerpẽt fructũ, ac in theorica nõ mediocre vtilitatis ĩcremẽtũ.

Leges quãdo sapiũt.

Legũlatores veteres.

Regul. tractatus in tres partes diuisus.

Distribuetur igitur tot⁹ istius regulę tractat⁹ ĩ tres partes prĩcipales. Prima pars quæ duodecim quęstiones continet, personas respiciet, in quibus locũ ista regula habere possit. Secũda pars, quæ totidẽ etiã quęstiones habet, circa beneficia versabitur. Tertia pars, casus diuersos per. x. &. vij. quæst. numerabit, in quib⁹ regula habere locũ possit: sequut⁹ in hoc ordinẽ Imperatoris in. §. fi. insti. de iure natur. Quj de iure tractaturus, prius de personis, secũdo de rebus, tertio de actionib⁹ pręmisit. Sed operæpretium erit, antequam ad propositã materiam veniamus, pauca quædã de origine istius regulæ præmittere.

Regula igitur ista prius originem habuit à Bonifacio VIII. qui eam ædidit Calendis Maij, Pontificatus sui anno octauo, vt in eius regulis patet. Neque alij Pontifices ante eum à Ioanne vigesimo secundo incipiendo (à quo regulæ Cancellariæ initium habuerunt) vllã de ista regula in suis regulis mentionem fecerunt: vt apparet ex quinterno Cancellariæ apostolicæ. Vnum tamen non omitto, quòd cum plures sint in hoc volumine notabiles regulæ æditæ: nulla tamẽ sæpius innouata à summis põtificibus reperietur quàm ista. Nam post

Bonifacium, Martinus Quintus regulam istam confirmauit. Ex qua postea Nicolaus Quintus extrauagantem fecit, quã habeo inter non impressas. In qua vnum plus voluit, quòd literę resignationis viuante resignante expedirentur. Aliàs decreuit omnia esse irrita, vt ibi latius disponitur. Deinde post multa tempora Inno. VIII. per quandam extrauagãtem suam, quæ incipit, sicut bonus pastor, regulam istam visus fuit extẽdere ad resignationes infirmi vigore facultatis concessæ, in manibus cuiusuis personæ in dignitate constitutæ factas. Tamen ibi regulam modificauit in duobus, videlicet, respectu tẽporis, & respectu vacationis. Respectu tẽporis, quia cum regula ista assignet terminum. xx. dierum, ibi statuit vnum mensem, infra quem si taliter resignãtes morerẽtur, beneficiũ per obitum vacare censeretur. Respectu etiã vacationis istã regulam immutauit, quia hic resignatio mortui infra viginti dies valet, sed collatio vigore illius facta annullatur. Sed in. d. extrauag. resignationes taliter factę præsumuntur fictæ & simulatæ. Quod quãtũ inter se differat & importet, dicemus inferius in alia quæstione. Et declarat Roma. in consi. cccxlij. Est bene verum, quòd in regulis Martini. v. Eugenij IIII. & Nico. v. nulla in hoc est differentia, ex eo, quia ibi resignatio annullatur. Et in hoc etiam differt ista regula ab illis quæ concordabunt cum. d. extrauag. Regula igitur ista procedit quando resignatio nõ fuit facta vigore facultatis, sed iure ordinario.

Regula in tẽpore & vacatione modificatio.

Pręterea vlterius est notandũ, ꝙ licet regula ista vsq; ad nostra tempora intacta manserit, Moderni tamen Pontifices eã in aliquibus innouarũt seu ampliarũt. Nã Iulius II. primus ad istã regulã addidit illud, quod hodie in regulis modernis cernimus, videlicet ꝙ dies viginti à tempore præstandi consensus computarẽtur, quod antea in regulis prædecessorum scriptum non erat. Postea Hadrianus. VI. istam regulam in duobus ampliauit & renouauit. Primo dum addidit illa verba, videlicet, quauis authoritate conferatur, &c. Quæ quidem verba fuerunt addita ad istum effectum, vt regula comprehenderet collationes factas ex causa resigationis per legatos & ordinarios extra curiam. de quo sæpe dubitat Rota, vt inferius apparebit. Tamen in hoc dubium postea tempore Clementis VII. fuit in Rota decisum, vt dicã inferius in quadam quęstione. Secũdo Hadrianus regulam ampliauit, vt haberet locum

Regula eiusdẽ frequẽs innouatio.

Verba illa, videlicet, quauis authoritate, ad quem effectum sint addita.

infrà resignationib. officiorũ Romanæ curiæ in infirmitate factis.de quo tamen Iulius.II.antea regulã ad partem cõpo‑suerat.Clemẽs verò. VII.ad istam regulam nihil addidit,sed per quandã extrauagantẽ eam,& ad resignationes in sanitate factas,dummodo in infirmitate præstaretur consensus, & infra.xx.dies postea moreretur,extendit. Quod odio Cardinalis de Vich,qui in conclaui plurimũ ei obstiterat,Clementem fecisse satis compertũ est.Nihilominus postremo Paulus Papa.III.in suis extraordinariis regulis, quo ad hoc Clemẽtem est imitatus. Ex quibus omnibus apparet multipliciter regulã istã fuisse variatã.Et ideo ego propter huiusmodi Põtificũ varietatẽ regulã istam,prout cõmuniter habetur in quinterno Rotę,& prout in ea practicatur,ita interpretandam assumam.Rem igitur ipsam aggrediamur.

PRIMA PARS QVAE CIRCA PERSONAS VERTITVR.

QVAESTIO PRIMA.

Regula nunquid liget Papam &c.

AGITVR quæro nunquid ista regula liget Papã infirmum renunciantem Papatui secundum formam.c.j.de renun.lib.vj.

SOLVTIO. Quamuis quæstionẽ istam non speremus diebus nostris contingere, pro ornatu tamen materiæ,& ad bene esse discutiendũ duxi.Licet non ignoremus antiquis temporibus plures fuisse Pontifices,qui Papatui renũciarunt,vt inferius subiiciam.Venio ad quæstionẽ in qua videtur dicendũ pro parte negatiua Papã non cõprehendi sub ista regula,ex eo, quia in generali sermone nõ cõprehenditur persona cõstituentis siue loquentis.l.j.in.fi.ff. de senat.&.l.inquisitio.C.de solu.&.l. mercedẽ.§.fi.de act.emp. Neque etiã in generali sermone à quocunque prolato intelligitur persona Papæ, vt est gl.in.c. de forma.xxij.q.v.quã sequitur Iaso in repet.secũda. frater à fratre.numero.16.ff.de condic.indeb.& latius Moder.& Ripa in.l.j.in.viij.columna.numero.56.ff.de vulg.& pupil.

Papa per sona in generali sermone à quocunque prolato comprehendi non intelligitur.

Iurisd. pari in parem de iure tribui non solet.

Præterea,quia nemo seipsum ex sua sententia constringit, cum esse debet discrimen inter ligantem & soluentẽ.c.debitum.de bap. Neque de iure soleat pari in parem iurisdictio tribui,vt in.l.penul.ff.de arb. cum actio & passio nõ possent in eod.subiecto esse.l.Vranius.versi.sed cũ duo.ff.de fideius.

Ergo

Ergo neque ligabitur sua cōstitutione Papa, quæ est etiā iurisdictionis, vt arguit Bald. in auth. quę res. C. de sacrosan. ec.

Præterea, quia cum iste casus sit rarus, miraculi loco haberi debet, vt dicitur in. §. quantumcunque. in authen. de cōsul. Et ideo ista regula non adaptatur ad illum, tanquā, quòd Papa de illo non cogitauerit. l. nam ad ea. ff. de leg.

Et in specie, quòd regulæ Cancellariæ non ligent Papam, tenuit Pet. de Ancha. consi. ccxc. Quem referunt Moder. in tract. de benefi. in. iij. parte. q. xij. nu. 7. & ante ipsos Fely. in. c. ad aures. in. vij. col. versi. octaua conclusio. de rescrip. Idem Fely. & Moder. in. c. j. de consti. & in. c. quod super his. in. iiij. col. de fide instr. Quo in loco certatim doctores tenent regulas Cancellariæ, neque dispositiones canonum ligare summū Pontificē earum conditorem. Ratio redditur per Bald. in. c. j. circa fin. in tit. de alie. feud. Quia ex quo Deus Papæ leges subiecit, eius celsitudini nulla lex imponi potest. Quia legibus est solutus. Et ita etiam tenet Firma. in tract. de episcop. libr. iiij. q. xvj. fol. xviij. Et hac ratione dicimus, quòd dispositio cap. auaritiæ. de elect. lib. vj. Papam non ligat, vt ibi dicit Ioan. And. & Ioan. Fran. Pauinus antiquus Rotæ auditor, in tract. de offi. & potest. cap. sed. va. fol. xvj. columna quarta.

Pōtifex an suo statuto ligetur.

Papæ celsitudini nulla lex imponi potest.

Postremò ꝓ ista parte accedūt ea omnia motiua quæ post longam disputationem tradit Ioan. And. in regula cui licet de reg. iur. in Mercu. in illa. q. an episcopus suo statuto ligetur. Et tandem post plura concludit quòd non. sequitur Alexand. Ias. & cæteri Moder. in. l. j. ff. quod quisque iur. faciunt etiā pro ista opinione omnia fundamenta, quæ scribit Collecta. in. c. fi. de conces. præb. in illa quæstione, an per promotionem ad Papatum vacent ipso iure omnia beneficia Papæ. Quorum argumenta breuitatis causa non refero, cum ibi videri possint.

Pro parte verò contraria affirmatiua, videlicet, quòd Papa regula ista ligetur, facit ratio, mēs, & verba istius regulæ quę fundatur in vtilitate animæ, vt per huiusmodi renuntiationes fraudulentas magis sanguini & personis cōsulatur, quàm bono vniuersalis ecclesiæ. Hæc igitur præuaricandi occasio offerenda est. Nā mens istius regulæ fuit, ne infirmi grauiter ægrotantes præsentiētes finē vitę adesse, de beneficiis suis, velu ti de reb⁹ ꝓfanis in cōsanguineos suos successionis vice dispo

Mens & verba in quo fundentur.

 nant,

nant, & in modum vltimæ voluntatis illa illis relinquant in præiudicium ordinariorum vel expectantium, ad quos de iure illorũ collatio vel acceptatio pertineret. Hoc enim est contra ius, vt cap. j. cum ibi not. de præb. & vergit in animæ detrimentum, cui Papa subiicitur tanquam Christianus, vt dicit Io. And. & alij in cap. significasti. de foro cõpet. & notat Præpositus in. c. nõ licet. in prin. x. distinct. qui dicit, quòd sub generali dispositione concernens ius diuinum Imperator & Reges comprehenduntur. Ergo subiicietur etiã Papa dispositioni istius regulæ, idem animæ detrimentũ considerantis. Hinc est, quòd Papa, Imperatores, & Reges subiiciuntur cõstitutioni cap. omnis vtriusque sexus. de pœnitent. & remis. quæ licet sit dispositio iuris positiui, animam tamen respicit, vt Abb. dicit in. c. omnes. de maior. & obed. & in cap. nouit. de iud. in. iij. columna & in cap. sanè. el. secundo. de offic. deleg. Et generaliter verum est, quòd omni dispositioni, per quam euitatur peccatum, & salus animæ conseruatur, Papa stare tenetur, vt latè probat Petr. de Anch. in repet. cap. j. in secunda oppo. de constit. & latius ibidem Fely. in. ix. colum. versic. vij. & vltima conclusio. Et eadem ratione dispositio. c. j. de reg. iur. lib. vj. simpliciter prohibentis, ne aliquis sine canonico titulo se in beneficiis intrudat, Papam comprehẽdit, vt probant ibi Petr. de Anch. & latius Moder. in tract. de offi. de benefic. in. iij. q. primæ partis. num. 8. Sicut etiam videmus Papam subiici omnibus canonib⁹ de irregularitate ratione homicidij voluntarij loquentibus. Nam quis negat Papam irregularem fieri, si aliquem propriis manibus interficeret? vt probat Fely. post Inno. in cap. si quando. in. ij. col. de rescrip. & latius Moder. in tract. de elect. fol. lvj. & vltra ipsos Bald. in cap. si quis. in fin. de maior. & obed. Nam licet Papa habeat authoritatẽ dispensandi, non tamen habet peccandi licẽtiam, vt dicit tex. in. c. j. xl. distinct. Et ideò in omnibus illi obediendum est, nisi vbi subest peccatum, vt dicit Hostien. in. c. significauit. de off. ord. & in. c. proposuit. & ibi Abb. in fi. de cõces. præb. Et quia ista regula rationabilis est, & honesta, Papa eam seruare tenetur: quia licet solutus sit legibus, non tamen dictamine rationis, cum sit animal rationale politicum & mortale, vt tradit Curt. in consil. lxiij. col. ij. post. Bald. in. l. ij. co. viij. C. de serui. & aqua. Et cum ista opin. consentiũt etiam verba regulæ ibi, si quis

Papa, Imperatores &c. cõsti. subiiciuntur.

Cui dispositioni stare tenetur Papa.

Papa aliquem propriis manibus interficiens irregularis efficitur.

Papa licet habeat dispensandi authoritatẽ, non, &c.

si quis,quæ sunt verba generalia omnē personā cōprehendētia,vt in.l.j.ff.de verb.sig. sicut etiā voluit Domi.in.c.si tibi absenti in.iij.col.de præb.lib.vj.quòd sub dispositione illius text.loquētis de ordinario,& quocunque alio,ligetur,& cōprehendatur Papa,ex quo text.generaliter loquitur.

Præterea quia Papa & Imperator inter cæteros astringūtur lege honestatis & naturalis iustitię ea omnia seruare quę ipsi condiderunt, vt dicit.S. Thom.j.ij.q.xcvj. articulo.vj. Nam lex diuina mandat eum seruare,quæ alios præcipit custodire,vt habetur Matthæi.xxiij.c.& ad Rom.c.ij.ibi,Qui doces,teipsum non doces, Prædicas non mœchādū,& mœcharis.Sed clarum est, Papam debere seruare legem diuinā. c.sunt quidam.&.c.contra statuta.xxv. quæst.j.Igitur & ea quæ ipse statuit.Præsertim, quia consistit hoc in ratione naturali,quod quisque iuris in alium statuit:eodem ipse vtatur. cap.cum omnes.de constit.&.l.j.ff.quod quisque iur. *Papa & Imperator inter cæteros lege honestatis astringuntur.* *Lex diuina.*

Præterea sicut lex humana debet cū diuina se conformare.d.c.sunt quidam.& doct.in.c.qui in ecclesiarū.de cōstit. Ita legislator humanus debet se cōformare latori legis diuinæ,id est CHRISTO: quia omnis CRISTI actio debet esse nostra instructio. Sed CHRISTVS leges quas dicebat, perfectissimè obseruabat, vt patet Actuum.c.j.Ibi, Cœpit CHRISTVS facere & docere.& Matth.xviij.& Luc.eod.& Marc.x.Ergo eodem modo & Papa tenetur hoc facere.Et pro ista opinione vltra præmissa nouissimè Vincētini.in rep.c.primi repēte.de constit.nume.48.sex fundamēta cōponunt,& respōdēt per vnā col.ad.l.princeps.ff.de leg. Quæ breuitatis causa non refero,postquā habentur in formis.Ex prædictis igitur satis apparet quæstionē esse dubiā. *Lex humana.* *Actio Christi,nostra instructio.* *Christus leges perfectissimè obseruabat.*

Quid tenendū?Dico quod quāuis casus istius quæstionis coruo sit rarior albo:cum pauci admodū hac ætate reperiātur,qui in infirmitate vel sanitate Papatui cedāt:tamen iste casus antiquis tēporibus sæpius cōtigit.Nā scribit Ioan.Burgundus antiquus doctor in tract.siue disputatione de renuntiatione Papæ, plures Pontifices papatui renuntiasse. Quorum primus fuit diuus Petrus,cui successit Clemens.Deinde Clemēs,cui successit Linus, de quibus loquitur text.in.ca.si Petrus.viij.q.j. Ciriacus tertio loco renuntiasse fertur, cui successit Antheros,vt frater Iacobus de Voragine attestatur *Papatui qui renūtiarunt.*

in illa peruetusta historia sanctorũ, quæ Longobardica appellatur, titulo de.x i. millibus virginũ. Vbi de renuntiatione Ciriaci, & martyrio eius habetur, & ideo non ponitur in Catalogo Pontificum, quia vt ibi dicitur, clerus eum de Catalogo abrasit, propterea quia eis inuitis & reclamantibus cessit, & .x i. millia virginũ sequutus fuerat. De quo ibi latissimè habetur. Sic & Corneli' Papa cedere Papatui voluit, nisi persuasus à Cypriano destitisset. Marcellinus quoque loco cessit, & Liberius etiam Papatum resignauit, cui Felix successit, & iterum Liberio cedente, assumptus fuit Leo. i x. Et omnes prædicti Pontifices sancti fuerunt, excepto Liberio, vt patet in Chronicis. Postremo Cœlestinus cedẽs, causam dedit, vt dispositio illa Bonifacij. v i i i. de qua habetur in cap. j. de renun. lib. vj. constitueretur. Quod igitur in antiquis contigisse legimus, posset hodie in modernis Pontificibus euenire: & sic regula ista posset habere locum.

Pro resolutione igitur omnium prædictorum, distinguendi sunt aliqui casus. Primus est, quãdo Papa infirmus resignat in manibus Cardinalium, & illi consentiunt resignationi, nõ obstante regula. Et tunc talis regula locum nõ haberet. quia omnes viderentur ab ea recessisse. Nec Cardinalibus hoc casu pœnitere liceret, nec contra factum proprium venire, iuxta clemen. j. de renunt. Solum obstat vnum: quia videretur Papa isto modo in vita sibi eligere successorem, quod prohibitum est, secundum Abba. in cap. accepimus. de pact. & tradit Fely. in cap. j. in. vj. col. versi. fallit nono. de constit. cum concor. vt scribit latissimè Cardinalis sancti Sixti de Turre cremata. in cap. in nomine domini. xxiij. distinc. Sed ad hoc facilis est responsio. Nã illud dictũ Abb. & aliorũ procedit, quando Papa post creationẽ successoris non exuit se dignitate papatus, sed remanet Papa ponens alium certum Pontificem post eius obitum, quod facere Papæ non licet. Et ita procedit regula communis tradita per glos. in cap. apostolica. viij. q. j. sed quando per viam resignationis hoc facit & in vita ipsius se exonerat, & exuit papatu, & desinit esse quod fuit, adeò, quòd re ipsa dignitas in resignatarium transfertur tunc procedit text. in cap. j. de renunt. lib. vj. qui sic debet intelligi, licet in casu Abba. & doct. videlicet quando Papa vellet sibi eligere successorem, Marianus Socin. in suo indice generali

Papa in vita sibi successorẽ eligere prohibetur.

nerali inuenerit cautelam sub dubio fortè, qua Papa posset vti in eligendo successorem, videlicet si constitutioné faciat prius generalem de successore eligendo, sicut Bonifacius fecit de renũtiando papatui.in.d. cap.j.sed hoc dictum, quod mihi videtur dubitabile, per ea quæ dicit Card.in clemen.ij. de elect.in.v.q.non examinabo hic, cum extra propositã materiam videatur. Licet illam constitutionem, de qua Marianus loquitur, fortè Papa posset facere de consensu Cardinalium, per ea quæ dicta sunt in sequẽ.quæst. Satis est, quòd iste primus casus iudicio meo videtur sine dubio.

Secundus casus est, quando Cardinales simpliciter admitterent resignationem non habita consideratione regulæ: & tunc intelligeretur iuxta eam, videlicet quatenus Papa infirmus postviginti dies viueret: si verò infra viginti dies, ex quo per dispositionem istius regulæ papatus censeretur per obitum vacare, non obstante resignatione huiusmodi admissa, possent eligere successorem, & vti facultate sibi concessa, vt Papa, quia intelligitur talis renuntiatio admissa sub tacita cõditione quatenus moreretur infra.xx. dies.

Tertius casus est, quando Papa infirmus resignaret non in manibus Cardinaliũ, nec illis admittentibus quod facere potest, vt dicit Vincen.in.c.quod in dubiis.de renunt. & sequitur latè Ioan.Franciscus Pani. Rotæ auditor, in tract.c. sede vacãt.fol.xvj.in.ij.col.vol.paruo. Et hoc casu crederem etiã regulam istam habere locum attenta mente & honestate, per ea quæ superius dicta fuerunt.

Papa resignante papatum, in quibus casib. habeat locum hæc regula.

Obstat tamen huic conclusioni vnũ, quia videtur quòd eo tempore quo disceptandum esset de viribus istius regulæ, illa iam extincta esset per obitum Papæ, cum regulæ istæ sint temporales ad vitam eius, vt patet superius in proœmio. Cardinales igitur, vel alij non poterunt post obitum Papæ petere papatum vacare per eius obitum, sed per renuntiationem: cum hoc ipsum, quòd vacet per obitum, sit dispositum, & inductum per istam regulam, quæ, vt dictum est, per mortem Papæ expirauit, nisi dicamus illam regulam habuisse effectũ viuente Papa. Quo casu effectus semel causatus, etiam in actu temporali durat post obitum, vt tradunt Decius & Moderni in cap.j.in princ.de iudiciis. & in cap.cum cessante.de appellat.arg.eorum quæ dixit Bald. in.l. in ipsius. per illum textum.

Effectus semel causatus etiã in actu temp. durat post obitum.

textum. C. famil. hercif. facit ad hoc illud. quod de mandato, re non integra. tradunt etiam Moder. post Alexād. in. l. eius. ff. si certum petatur.

Et ista omnia de plano procederent quando ex manifestis coniecturis appareret Papam resignasse magis amore carnali, quàm propter vtilitatem vniuersalis Ecclesiæ. vbi tamen nulla esset suspicio propter eminentem qualitatem & sufficientiam, resignatarii res esset magis dubia: mihi tamē videtur quòd ista regula habeat locum, nō solū propter rationes de quibus superius dictum est, sed quia in dubiis tutior & securior pars est eligenda, maximè in re tā ardua & periculosa qualis est dispositio papatus. Et pars securior hoc casu videtur, si Cardinales eligant nutu diuino aliquem ad papatū tāquàm vacantem per obitum, iuxta dispositionem istius regulæ. Quia præsumeretur longè melius, & vtilius subuentū vniuersali Ecclesiæ per iudicia plurimorū, quàm per voluntatem vnius resignantis infirmi, argumen. eorum quæ tradit Abb. in. c. prudentiam. in princ. de offic. delegati.

Pars tutior in dubiis est eligenda.

Ecclesiæ vniuersali subuenire.

Quartus casus est quando Papa in infirmitate resignans superuiueret. Et iste casus satis aduersus resignanti, non facit ad propositum regulæ, sed relinquerem sub cōtentione resignantis, & resignatarij: quia tunc essemus sub dispositione. c. j. de renuntiat. lib. vj. Sed hæc ioci causa sufficiant.

Imperator in infirmitate renūtians.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, quid in imperatore in infirmitate constituto, an si de consensu Papæ, & electorū renuntiet imperio, prout legimus plures hoc fecisse, comprehendatur ista regula?

SOLVTIO, Pro parte negatiua videtur dicendū quòd non, quia ista regula loquitur de beneficiis ecclesiasticis, quæ per collationem conceduntur. Sed imperium datur per electionem, vt in. cap. venerabilem. de elect. Igitur dispositio loquens in vno, non habet locum in alio, iuxta tradita in cap. cum in illis. de præbend. lib. vj. Item quia ista regula loquitur de beneficiis ecclesiasticis, quæ clericis conferuntur: sed imperator non est clericus, nec aliquem ecclesiasticum ordinem habet, sed est laicus, & laicorum numero continetur, vt dicit Abb. in. cap. tua el. j. in primo notabili de decim.

Imperium datur per electionē.

Dispositio loquens in vno nō habet locū in alio.

Imperator nō est clericus.

cim. Ergo in illo regula non procedit: quia ex diuersis non fit illatio, iuxta tex. in cap. præsentia. de prob. Prçsertim. quia beneficia, de quibus loquitur ista regula, sunt spiritualia. Imperium verò est temporale: quæ inter se multum differunt, & sunt longè diuersa, vt in cap. inter corporalia. de transact. prç lat. & cap. per venerabilem. qui filij sint legit. Præterea quia regula ista de Imperatore nullam facit mentionem, ergo non censetur sub ea comprehendi, quia constitutio generaliter loquens non comprehendit Imperatorem, neque Reges, nisi specialiter exprimantur, vt in cap. fina. de offic. deleg. lib. vj. tenet Specul. Ioan. Andr. & Bald. in titu. de rescript. præsenta. §. fina. versicu. nunquid expresso Episcopo, &c. vbi etiam dicunt hoc procedere etiam si fiat expressio de Episcopo vel Archiepiscopo, tales non veniunt, neque text. in cap. sedes. de rescript. hoc casu procedet, prout ibi etiam quidam adnotarunt, & etiam hoc tenet Card. Alexand. in cap. non liceat. x. dist. & dixi suprà in procem. Regul. quæst. iiij. & hoc etiam probari videtur in cap. totam de pœnit. distinct. iij. ibi, Rex enim erat, aliũ non timebat, alium non habebat super se, &c. & hoc in Imperatore & Rege tenet Ias. in repet. ij. l. frater à fratre. num. 16. ff. de condic. indeb. cũ concor. vt tradunt Moder. de Ripa. in. l. j. in. viij. col. num. 59. ff. de vulg. & pup.

Illatio nõ fit ex diuersis.

Cõstitutio generaliter loquẽs, &c.

Sed pro parte affirmatiua vrget mens & ratio, ac ipsius Imperij cõprobatio, quòd à Papa stabilitatem & firmitatẽ recipit. capitu. venerabilem. cum ibi notatis, de elect. Et ita conueniens videtur, quòd causatum sapiat naturam suæ causæ. l. eius. ff. de oper. lib. & l. adeò. §. cum quis. ff. de acqui. rer. domin. & l. tabernæ. ff. de fun. instruct. Cùm igitur Papa ligetur regula, à fortiori Imperator. Et quia negari non potest, quin Imperator largo modo dicatur sacerdos, vt dicit Domi. in cap. ei cui in. ij. colum. de præben. lib. vj. quinimò quandoque Pontifex vocatur, vt est text. & ibi gloss. not. in cap. de capitulis. x. distin. tenet Ioan. Francisc. de Pauinis Rotæ auditor in tract. de offic. & potest. c. sed. vacã. fo. xiiij. in. iij. colum. in paruo volu. Hinc vulgò dicitur, quòd Imperator ordinem subdiaconatus habet, vt in capitulo Valentinianus. lxiij. distin. Et alij dicunt Imperatorem esse presbyterum, vt refert Nicolaus episcopus Iadren. in thesauro Pontificali, fol. viij. col. j. imò Bald. in. l. j. C. de iure aureo. annul.

Imperator quãdo dicatur sacerdos largo modo, negari nõ potest.

Impera-

Imperatorem dei vicarium appellat. Nec immeritò, quia, vt ipse idem Bald. dicit in auth. habita. C. ne fil. pro patre. Deus in terris Imperatorem omnium magistrum constituit. Et idcirco Curtius senior in consi. lxv. colum. vj. Imperatorem dei legatum & proconsulem dicit. Et sic respondetur secundo argumento contrario. Nec obstat, quòd Imperium per electionem tribuitur: quia idem in papatu: & tamen per hoc non prohibetur renuntiatio. cap. j. de renuntiatione. lib. vj. Nā videmus Imperatorem Carolum, cognomine Magnum, à Zacharia Papa tonsum. Lotharium verò, Diocletianum, & Maximianum Cæsares Imperio cessisse, quosdā etiam ex eis priuatam vitam elegisse, alios Monachos factos. Vbi ergo consideratur renuntiatio, regula locum habere potest, præsertim quandò illi ad quos electio pertinet, renuntiationi consentirent, quorum consensus collationi æquipollet, iuxta tradita per Modernos in capitulo eam te. de rescriptis.

Carolū cognomine Magnū à Zacharia Papa tonsum fuisse. Lothariū, Diocletianum, Maximianū, Cæsares Imperio cessisse, & cæt.

Sed prædictis non obstantibus teneo primam opinionem, videlicet huic regulæ non esse locum, si Imperator renuntiaret cum consensu electorum: quia cessant hoc casu fraudes istius regulæ. arg. text. notabilis in. l. fi. C. de pac. Et licet in Imperio prohibita sit successio, sicut in beneficiis ecclesiasticis, iuxta. c. venerabilem. de electio. Tamen illud procedit quando solus Imperator disponendo, secus si per viam renuntiationis, de consensu electorum hoc faceret, quia tali casu successio licita videtur. Ideò voluit Imol. & Moder. in lege Imperator. ff. de leg. j. per illum textum, quòd filius in vita potest destinari Imperator post patrem. Et ita olim Imperatorum filij viuentibus eis Cæsares pronuntiabantur, vt Ael. Spartianus memoriæ tradidit. Hic fortassis consuetudo illa obrepsit, qua hodie Imperatores filios suos, vel fratres Romanorum reges, eis adhuc viuentibus, eligere procurant. sic apud Gallos primus regis filius, & patri successurus à Delphinatu, cui præest, Delphinus appellatur, vt de his meminit Aymarus Riualius in historia iuris libro. iiij. dum Iustinianum depingit Imperatorem. pro quibus facit glo. in cap. Hadrianus. primo. lxiij. distinctio. Nam ista dici non potest simplex successio, quia Imperator liberè de re non disponit, sed de consensu alterius. arg. l. fi. C. de iur. emph. &. d. l. fi. C. de pact. Cessante igitur tali consensu dicerem renuntiationem,

Successionē in Imperio prohibitam.

Imperatorum filij Cæsares pronūtiabantur.

Delphinus quare appellatur primus filius regis Frācię viuente patre.

tionem,quantum ad renunciantem,valere: non tamē quo ad illum,in cuius fauorem fieret,si Imperator renuntians moreretur post.xx.dies,quia esset locus isti regulæ:habito tamen, vt dixi,electorum vel Papæ consensu,omnis difficultas tollitur: sicut de Papa diximus,qui eo adhuc viuente,de consensu Cardinalium potest sibi successorem eligere.arg.tex.in.c. petisti.vij.quæst.j.quia hoc prohibitum non repetitur. Et ita saluari posset,quod dicit Pet.de Monte,vulgo Episcopus Brixien.in suo indice,in verb.Papa. Sic etiam declarantur dicta Abbatis in capitulo accepimus.de pact.de quo in præcedenti quæstione mentionem feci.Nec huc pertinent quæ in contrarium dicta sunt,quòd Imperator appelletur sacerdos,quia illud impropriè dicitur, sicut apparet in iuris professoribus, qui à lege sacerdotes appellantur,vt in.l.j.ff. de iusti. & iure. Nec releuat, quòd Imperator habeat ordinem sacrum, quod nullibi bene probatur. Sicut & illud, quòd Vicarius Dei appelletur, quod intelligitur in temporalibus tantum ,vt declarat Abb.in capitulo nouit.in.vij.notab.de iud.&.Moderni de Ripa in cap.ij.in.ij.colum.eod.titu.Et ita declarari debent dicta.Bald.in.l.cum multa.C.de bonis, quæ libe.dū voluit Imperatorem esse summum superiorem,quia,vt dixi,debet intelligi in temporalibus,nō in spiritualibus, vt ibi etiam sentit Bald. & finaliter omnes istas opiniones, quas plures de Imperatore habuerunt,dicētes eum,vel sacerdotem,vel subdianonum,vel episcopum. Specul.in titulo de legato.§.nunc ostendendum.versicu.xxxix.confutat.

Iuris professores à lege sacerdotes appellantur, sed impropriè.

QVAESTIO TERTIA.

Quæro,an ista regula habeat locum in Cardinalibus infirmis resignantibus?

Solutio. Videtur dicendum quòd non.Primo per illud vulgatum dictum, quòd ea quæ speciali mentione, seu præfatione sunt digna,nisi specialiter exprimantur,omnia omissa esse intelliguntur.cap. quàm periculosum.de sentē. excom.lib.vj.allegatum per gloss.in cap.ij.de præbend.eodem libro. Sed in regula ista non fit mentio de Cardinalibus, qui sunt speciali mentione digni.Igitur,&c.

Regula an habeat locum in Card. &c.

Mentione speciali digna, nisi specialiter exprimantur, omissa intelliguntur.

Et pro ista parte facit,quia videmus regulam de exprimendo valorem, Cardinales non comprehendere, vt probat Pet. de Anch.consil.cclxxxviij.pro clariori euidentia.Sicut etiam extraua-

Regula de exprimendo valorem.

extrauagans execrabilis.§.qui verò.Cardinales non comprehendit,vt patet in.d.extrauag.§.nos itaque.& tenet Io. And. in add.ad Specul.tit.de lega.§.sequitur. Eodem modo dispositio extrauagantis Bonifacij.VIII.incipien.iniunctę.Cardinales non ligat.vt dicit se tunc præsente iudicatum fuisse in Rota Bart.Belenzi.audi.Rotæ in tract.de chari. sub.quæst.lxvj. Præterea videmus,quòd propter excellentiam istius dignitatis Cardinalatus inductum est,quòd licet omnes nuntij, à sede apostolica missi,legati à latere dici possunt,propter reuerentiam summi Pontificis,cuius fimbriam vestimenti tetigerunt,vt Specul.in tit.de offic.leg.§.ratio. & Host. in summa post princip. tradiderunt: nihilominus de stylo curiæ inductum est,vt soli Cardinales legati à latere dicantur,vt probatur in cap.de cætero.In verbo legatos de latere non misso.ij. quæst.vj.& in cap.si episcopus.ibidem.Ita hîc dicendum videtur,quòd propter eorum prærogatiuam sub regula nō inciudantur, vt sic speciali hoc honore vltra alios decorentur. Et pro ista parte faciunt plura alia,quæ Roma.tradit in consilio. ccccxcviij.in casu quo quæritur.Et quæ scripsi superius in procemio istius voluminis,quæst.quarta.

Digniores à fraudibus plus aliis alieni esse debent.

Sed istis non obstantibus,concludo contrarium per rationem istius regulæ quæ emanauit ad obuiandas fraudes,vt dictum est.Quæ quidem ratio magis quadrat in personis Cardinalium,quàm aliorum.Nam cum maiori dignitate sint pręditi,oportet eos plus aliis à fraudibus esse alienos,iuxta notata in.c.cum quidam.de iur.iur.& in.l.presbyteri.C.de episcop.& cleri.facit text.in.j.clemen.de renuntia.Et ista ratio, quæ in propulsandis fraudibus consistit,salutem etiam animarum concernit.Quo casu,licet dispositio generalis sit, Cardinales comprehendit,vt tradunt Ioannes Andr.Gemi.& omnes,in capitulo nemo.de electio.libro sexto.& in cap.pro humani.de homicid.eodem libro.cū multis concordan. vt scribit præfatus auditor in dicto tractatu. Vbi plus subdit, per istam rationem aliàs fuisse in Rota iudicatum regulam Cancellariæ de oriundis, Cardinales comprehendere, sicut & aliæ habentes eandem rationem vtilitatis animarum.Et istam opinionem sequitur etiam Ioannes Franciscus Pauinus olim Rotæ auditor,in fina.sui tracta. de offic. & potesta. capituli sed. vacan.quem refert, & sequitur Felyn.in capitulo ad au-

res.

res.in.vij.colum.versicu octaua conclusio.de rescript.Et hoc idem latè disputando tenuit Vincentius de Herculanis. vulgò Frisius nuncupatus,in quadam sui,ad Petrum de Vincentia Cameræ auditorem, responsione facta Romæ in consistorio in causa priuationis Archiepiscopi Consentini, tempore Alexand. Papæ.vi. vt apparet in eorum consiliis tunc temporis impressis.

Et breuiter ista videtur communis resolutio, quòd in generali dispositione concernente bonum publicum,vel animę vtilitatem,aut periculum,Cardinales comprehenduntur,siue de commodo,siue de præiudicio eorũ agatur. Secus verò in aliis in constitutionibus odiosis. Et ita contraria resoluuntur. Et quia in ista regula vtilitas animæ consideratur, vt dictum fuit,ideo tenendum erit eos comprehendi, saluo iudicio saniori. Et ita hodie Pontifices obseruant. De qua tamen quęstione,planius dixi superius in prooemio,& dicetur super aliis regulis istius voluminis. Vbi alia diuersa motiua ponã, ne sæpius idem repetatur.

Cardinales in generali dispositione cõcernẽte bonũ publicũ cõprehẽdũtur.

QVAETIO QVARTA.

QVAERO, an ista regula procedat in familiari Cardinalis cedenti in infirmitate,non facta mentione familiaritatis?

Regula an procedat in fami.&c.

SOLVTIO. Punctus iste plures continet difficultates propter concursum regulæ de impetratione beneficiorũ vacantium per obitum familiarium Cardinalium, ordine. xxx. quæ annullat gratiam,si non facta fuerit in ea mentio nominis & tit. Cardinalis. Quorum quidẽ qualitatum omissio præsupponitur in ista quæst. Pro cuius quidem resolutione,consideranda sunt duo capita. Primum,quando familiaris, qui renuntiauit in infirmitate,mortuus fuisset infra.xx.dies. Secundum caput,quando obiisset post.xx.dies. Capiã igitur vnumquodque caput de per se,vt clarius intelligatur materia.

Circa primũ,quando familiaris infra.xx.dies obiit.disponit ista regula beneficium vacare per obitum. Quam quidem vacationem fictam , siue inductam ab ista regula non capit resignatarius per suam cessionem, sed relinquitur primo impetranti eã à Papa. Sed nũc subintrat vna difficultas. Nũquid in tali vacatione obitus,ficta regula prædicta Cardinaliũ habeat locum? de quo ibi dicetur,quia iste casus ad propositum

præsentis

præſentis regulæ ſeu quæſtionis non facit. Secundum caput eſt, quando familiaris Cardinalis in infirmitate renūtians moritur poſt. xx. dies. Quo caſu beneficium vacat per renunciationem. Nunquid iſto caſu, ſi non facta fuerit mentio in literis prouiſionis de nomine & titulo Cardinalis, iuxta dictā regulam. xxx. annulletur gratia? Olim nō erat aliqua difficultas. Ex quo in regulis Gregorij. xj. erant illa verba, per ceſſum vel deceſſum, vt dicit Egid. deciſ. dcxxxij. ſuppoſita eorum. in princip. Sed ex quo hodie illa verba, per ceſsū in regulis Modernis ſunt ſublata, reſtat dubium ſuper quo videtur concludendum à fortiori regulam illam nō obſtare illi regulæ: quia cum regula illa loquatur de vacatione per obitum, non habet locum in renunciatione, de qua iſta regula loquitur, vt eſt caſus clarus in. d. c. ſuſceptum. & dicam latius in. d. regula. xxx. Nam dato, quòd extenſio caſus veri ad fictum non ſit contra ius, ſed prẹter ius. vt notant doct. in cap. per venerabilem. qui fil. ſint legit. Tamen nunquam fit extēſio, niſi inueniantur de iure parificati caſus veri & ficti. vt dicit Domi. in cap. fina. in princip. de conſuet. lib. vj. à fortiori ergo hîc vbi parificatio eſſet contra ius, non debet illa extenſio fieri. Et quòd in renunciatione, ſeu prouiſione eius non habeat locum illa regula. xxx. familiarium Cardinalium, concluſerunt Domini mei in Rota de anno. M. D. XIIII. prout latè retulit Domi. Guliel. Caſsiodorus olim Rotæ auditor in recollectis ſuis deciſionum. Et licet pro illa deciſione plures rationes ibi adducat, quas omitto, quia videri poſſunt. Tamē illa deciſione poteſt adduci vna concludens ratio iuris: quia habemus nullam qualitatis omiſsionem vitiare gratiam, niſi quatenus illa in iure ſit expreſſa, vt in clemen. j. de præbend. & notatur in clem. ij. de offi. ordi. & in. c. fi. de offi. leg. lib. vj. cum concor. vt per Fely. in. c. in noſtra. in. iij. corr. de reſcript. Et reperio etiā vltra dicta per Dominum Guliel. iſtum caſum accidiſſe in Rota de anno. M. CCCCLXXV. in menſe Nouēb. Et fuiſſe tantum, regulam non habere locum pro Stephano Rompilon, qui non fecerat in ſua prouiſione mentionem, ꝙ Ioā. in infirmitate reſignans fuiſſet familiaris Cardinalis, ſcilicet Angli. Et ita pro Domi. Stephano concluſit Io. Aloi. Tuſcanus, tunc aduocatus conſiſtorialis, vt patet in. j. volu. conſi. ſuorum. fol. vj. qui pro iſta parte alia fundamenta adducit, quæ non refe-

Caſus veri extenſio ad fictum non eſt cōtra ius, ſed præter ius

Qualitatis omiſſio, an vitiet gratiam.

ro:quia latius dicam super.d.regula.Nunc verò sufficiet alle gasse Doct.qui multa congerunt,vt docet Fely.in.c.Rodolphus.in.viij.col.de rescript.Stante igitur ista conclusione pro firma,ꝙ dicta regula Cardinaliũ non procedat isto casu,pręsens quæstio habet modicam difficultatem.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO,an regula ista comprehendat exemptos. SOLVTIO.Prima facie videtur dicendum quòd non,ex eo,quia sub generali dispositione beneficia exempta non comprehenduntur,vt dicit Arch.in cap.si propter.de rescript.lib.vj.dum vult, quòd sub illo text. qui simpliciter loquitur, non comprehenduntur beneficia exempta. Quem sequitur Rota in antiq. decis. cclxix. nota quòd si ex priuilegio.&c.in fi.Nam ea quæ sunt speciali nota digna,cēsentur omissa,nisi specialiter de illis caueatur,iuxta gl.& tex. in cap.ij.de præbend.libro sexto.Cum igitur exempti sint nota digni,& specialiter inter alios dilecti.Ergo in generali sermone istius regulæ,vel alterius dispositionis non comprehēdentur.Et hoc in puncto tradit Bald.in.l.j.in.vj.colum.versi. vnde quæritur. C. de furt.Idem per plurá dicta probat Paul. de Cast.in consilio.cccxiij.incipien.postremò res ista,&c. circa fina.libro primo.Et per istam rationem dicit idem Pau.in consil.cccclxij.in.ij.volumine,quod exemptus non tenebitur ad collectas vel decimas impositas vniuersitatis, nisi expresse de illa dicatur.Hoc firmat etiam expresè Ang.in.l.fi.C.sine cens.vel reliq. Hinc etiam videmus exemptos eadem ratione non teneri ad charitatiuum subsidium,vt tradit Decius in cōsil.cliij.in causa exemptionis,in secūda col.Et hac ratione dicimus expectatiuas etiam non capere beneficia exempta, nisi expresè dicatur,vt dicit Fely.in cap. graue.in prima colum. de offic.ordina.

Regula an cōprehēdat exemptos.

Benefi. exēpta nō cōprehentur sub textu simp.benefi.loquēti.

Exēpti nō tenētur ad decimas vniuersitati imposi- tas.

Expectatiuæ nō capiunt beneficia exempta.

Sed prædictis non obstantibus concludendum est contrarium.Et ante omnia præmittendũ est,quò solus Papa est prælatus,& proximus superior exemptorum, vt in ca.nulla.xciij. distin.not.in cap.authoritate.de priuil.lib.vj.Abb.in cap.nihil.de electio.& not.in clemen.j.de reb.eccle.non alie. & in c.fi.iuncto cap.penult.de renun.Tunc sic si Papa aliquid generaliter constituit,ligabit subditos suos.cap.j. de constit. & cap.j.de censi.Et licet omnes sint Papæ subditi,vt dicit Inno.

Papa omnes mortales habet subditos.

& alij ibidem: magis tamen illi subiiciuntur exempti, quàm alij: cum alium iudicem non habeant, quàm Papam. Aliàs si diceremus contrarium, essent acephali: & sicut locustæ sine Rege, quod non est dicendum, vt in cap. quidam. circa fina. xxiiij. quæstione. iij. Et ista ratione vtitur gloss. & tex. in proposito nostro in cap. nulla. xciij. distin.

Non obstant ea, quæ in contrarium adducta fuerunt: quia communis opinio est in oppositū, vt tenet Abbas in cap. graue. de præben. Domi. & Philip. in cap. authoritate. §. inhibemus. de priuile. lib. vj. faciunt ea quæ dixit Ioan. Andr. in regula scienti. in Mercur.

Tamen vt perfecta & clara possit haberi doctrina pro resolutione prædictorum, sic distinguendum est, quòd aut quęrimus, nunquid in dispositione iuris comprehendantur exempti: & dicendum est quòd sic per suprà dicta, quia lex, vel dispositio vniuersaliter loquēs prout est ista, omnia includit, vt in cap. si Romanorum. xix. distin. & sic talis dispositio personas priuilegiatas comprehendit, vt not. Bar. in. l. in fraudē. ff. de testa. mil. cum concor. vt scribit Deci. in. l. j. in. ij. lect. colum. iiij. versi. nota vltimo. C. de sen. quæ pro eo quod inter. Aut vero loquimur in priuilegio concesso in fauorem alicuius vniuersitatis, vel particularis personæ. Et isto casu procedunt contraria, quòd exempti in generali sermone nō comprehenduntur. Et ista est veritas. Cum igitur regula ista generaliter sit constituta pro bono publico ad euitandas fraudes, igitur & exempti comprehendentur.

Lex vel dispositio vniuersaliter loquēs, omnia includit.

QVAESTIO SEXTA.

Regula vtrum comprehen. fœm.

QVAERO, vtrum ista regula comprehendat fœminas religiosas, habentes dignitates collatiuas?

SOLVTIO. Videtur quòd non, quia regula loquitur simpliciter de beneficiis: & appellatione beneficij non venit dignitas, de quo loquimur, vt in cap. secundo, & in cap. quamuis. & in cap. cum illis. de præben. lib. vj. Et quia hîc nulla fit mentio de fœminis, ergo nos illas includere non debemus. l. si seruum. §. non dixit. de acquir. hæred. &. l. pen. ff. si quis à pat. fa. ma. Nam iste est casus rarus, videlicet quòd mulier renuntiet. Ergo lex ad illū casum nō adaptatur, vulg. l. nā ad ea. ff. de leg. Per quam legem dixit Ang. in consil. cccxliiij. incipien. Martinus. in. ij. colū. quòd statutum simpliciter loquens,

quens intelligitur de masculis, non de fœminis. Et ideo si statutum dicit, quòd nullus contra instrumentum publicum audiatur, non habet locum in muliere, vt tradit Anto. de Cana. in tract. de execut. instrumē. q. xviij. Et prius Bald. in. l. in mul tis. ff. de sta. homi. Vbi etiam dicit quòd si statutum disponit, ꝙ nullus de magnatibus intret Palatium, in tali statuto non comprehendentur fœminæ. Et eodem modo si statutum requirit in contractu alicuius authoritatem vel consensum con sanguineorum, vel coniunctorum, non comprehenduntur fœminæ, vt notat Bald. in. l. j. colum. fina. versicu. sed quòd statutum. C. qui admitti. cum concor. traditis per Alex. in cō sil. xxiiij. animaduersis. col. pri. volu. secundo. & Bald. in consil. ccj. incipien. in prouincia. colum. fina. lib. j. & idem voluit Angel. in. l. fi. C. de verbo. signi. Corneus in consi. clj. videtur. lib. iiij. Sic etiam statutum, quod loquitur de bannito, nō habet locum in fœmina, vt dicit Ang. in cōsil. lxvij. primum est. col. j. Sicut videmus, quòd si filij bannitorum expellantur de ciuitate, non habet locum in fœminis filiabus, vt notat Bald. in. l. quicunque. de ser. fugit. Et statutum de capiendis malefactoribus non intelligitur de fœminis, vt tradit Ioan. de Platea in. l. patrimoniorū. C. de nume. patri. libro x. facit ad hoc, quia iura simpliciter loquentia de personis, intelliguntur de habilibus, vulg. l. vt gradatim. §. de lege. ff. de mu. & hon. Cū igitur regula ista nullam mētionem faciat de fœminis, videtur concludendum non comprehendi sub ea.

Sed istis non obstantibus, contrarium de iure tenēdum pluribus rationib. Prima, quia ista regula est inducta ad tollendas fraudes. Et isto respectu, quia concernit animæ vtilitatē, dicitur fauorabilis, vt sæpe dictū fuit in præcedentibus quæstionibus. Qua igitur ratione comprehenduntur masculi, eadem & fœminæ comprehendi debent. Et ita pea istam rationem dicit D. Ioan. Fran. Pauinus quondam Rotæ auditor in commento extrauag. execrabilis. §. j. in gloss. in versicu. filiis. quòd dispositio illius tex. loquens de masculis habentib. duo incompatibilia, habet locum in fœminis, per rationes de quibus ibi per eū. Quia respectu animæ nulla est differentia sexus, vt tradit Anto. de Alex. in. l. alienā. C. de procurat. Deci. in. c. cum dilecta. de confir. vti. qui per istam rationem dicūt, quòd licet mulier procuratrix esse non possit, hoc non habet locum

Dispositio loquens de masculis habentib. &c.

Sexus differentia nulla est animæ respectu.

locum vbi agitur ds salute animæ: quia tali casu de apicibus iuris non est disputandum, vt notat Archid.in cap.scriptum. vj.quæst.iij.Et ita etiam dicemus,quòd si mulier in testamento testis esse nõ possit, non habet locũ in testamento ad pias causas,vt tradit Bald.in.l.penul.in fina.C.de sacr.sanc. eccle. & Fely.in cap.quoniam, de testi.Et in summa,vbi est eadẽ ratio,licet casus iu fœminis sit minus frequentatus,comprehenditur tamen sub dispositione simpliciter loquente,vt est glo. singularis in.l.j.C.de raptu virgi.quam ibi Hippolytus multis similibus ornat: quæ vult, quòd dispositio, & pœna illius legis punientis virum rapientem virginem, habeat locum in virgine rapiente virum,licet rarò accidat. Ad quod est videndum,quod singularius voluit Bal.in cap.licet vniuersis.de testibus. Hinc est,quòd statutum imponens pœnam in aliquo casu, habet locum in fœmina.vt notat Bart.in.l.iura.in fina. ff.de legib.Et ista est firma & resoluta conclusio,quòd regulariter in omnibus casibus,fœmina comprehenditur, vbi specialiter non inuenitur excepta, vt tradunt doctores in.l.quicunque.C.de ser.fug.vt tradit Bar.in.l.j.ff.de verbo.sig. Præsertim.quia tex.istius regulę loquitur per verbũ,si quis,quod de sui natura masculum & fœminam comprehendit, vt in. l. si quis id quod.vbi Alexand. & Moder. ff. de iuris. om. iudi. Accedit quia Abbatissa in administratione æquiparatur Abbati,vt notat Bald.in cap.j.in princ.col.vj.qui feud.dar.poss. Abb.in cap.ij.de his quæ fiunt à præl. Card.consil.xvij.circa primum.colum.ij.Vnde eadem ratione qua Abbas sub ista regula comprehenditur,Abbatissa comprehendi debet. Et sic concludo,ꝙ quælibet fœmina habens dignitatẽ,quæ renunciari possit,comprehenditur sub ista regula.Non obstante,ꝙ iura simpliciter loquentia,debent intelligi de habilibus: quia respondetur mulierem esse habilem per supradicta:cum nulla in hoc sit differentia inter marem & fœminam, neque lex faciat.Præterea non habet locum illa theorica, vbi est dictio si quis,iuxta tex.in.l.j.ff.de verb.signifi.Tertio vbi agitur de vtilitate publica leges non recipiunt restrictionem de habilitate.l.siquis in graui.§.j.ff.ad Sillen.l.j.C.de sacr.sanct. eccl. Sed regula ista concernit bonum publicum. Igitur &c. Nec obstant decisiones superius allegatæ:quia illæ procedunt vbi est diuersa ratio. Nec minus obstat,ꝙ appellatione beneficij

Fœm. ĩ omnib. cas. cõprehẽd. vbi special. non inuenitur excepta.

Quis, verbum de sui natura masculum & fœminam comprehẽdit.

Abbatiss. Fœm. habẽs digni. quæ renũtiari poss sit, cõpre. sub ista regula.

Iura simpliciter loquentia &c.

Leges quãdo nõ recipiant restrictionẽ de habilitate.

non

nõ venit dignitas,&c. Quia hoc est falsum vbi concurrit mẽs & ratio eadem dispositionis, maximè in materia fauorabili, vt ista,vt patet per gloss.in clemen.auditor de rescript. & in cap.j.de reg.iur.lib.vj.Cuius dispositio etiam Papam cõprehendit appellatione beneficiorum, vt latè tradunt Moderni in tract.de beneficio.in.iij.quæst. primæ partis.& dixi superius prima quæstione.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an ista regula habeat locũ ĩ sene decrepito. SOLVTIO. Verba regulæ innuunt quòd sic,ibi,in infirmitate cõstitutus &c. Nã senes infirmi dicũtur, vt est casus in.l.ciuitatibus.ff. de leg. j. & in cap. magnæ. de vot.Vbi per illum tex.Abb.infert, ꝙ statutum loquẽs de infirmo,verificetur in sene.Et sequuntur Moderni Asten.in tertio volu.statutorum. in verbo infirmus. Ergo eodem modo ista regula, quæ pariter de infirmo loquitur, habebit locũ in sene: cum regula sit eiusdẽ naturæ. Imò nihil aliud est,quàm statutum. Et hoc idem repetit Abb.in cap.quoniam in.vj.colum.vt lite non contestata. Hinc Terentius in vltima comœdia, post Aristotelem libro.v.de generatione animalium,dicit:Senectutem per seipsam morbum esse naturalem. cui, vt inquit Horatius,multa circunstant incommoda,plurimæque imbecillitates. Querula enim est,difficilis,morosa,timida, vt quæ credat elemẽta sibi omnia desurta. Quam multis verbis describit Pog.Florẽtinus libro primo de miseria humanæ cõditionis. fol.vij.Vnde meritò medici dicunt senes debere regi regimine conualescentium,prout etiam Cicero de Oratore dicit,de Q. Mutio loquens.Et ille senectutis morbus nõ equidem incidens est & transiens,sed, vt inquit Seneca, permanens & insanabilis.Et ob eam causam Indi.teste Herodoto lib.iij.historiarum,consueuerunt senes interficere & edere:tanquã inter senes & mortuos nullum esset discrimen. Nã senis vita, vt est in prouerbio, in labris primoribus habitat. Nã viuit mortuus inter viuos,&, vt inquit Beroaldus, senior ex Græcorum sententia,senex est,& non est. Nam senile corpus est putridum ædificium, in quo omnis iunctura diducitur:& dum alia fulcitur,alia discinditur.Et ideo senex nõ descendit,sed cadit plusquam infirmus,cum sit non solum infirmus, sed, vt Græcorum musæ canunt, authore Apollodoro,

Senes ĩfirmi.

Regula idẽ quod statutum.

Senectutis pulchra descriptio.

Indi. teste Herodoto, senes interficiunt.

pariter & delirus. Hinc illud Plauti processit, Senex cũ extẽplò est, iam neque sentit, neque sapit. Nec immeritò Aristotel..lib.ij. Politicorum, senectutem non solum corporis, sed etiã mentis esse voluit. Et vt proximè accedamus ad propositum quæstionis, senex non solũ infirmus est, sed infirmitatum omniũ quasi fermentũ quoddam, ad quod, veluti agmine facto, occurrit morborũ omne genus. vnde non ab re poeta dicit, Subeunt morbi, tristisque senectus Nã inter cætera morborum genera, vt inquit Hippocrates, & post eum Cornel. Celsus, maximè infestant senes dysponia & strãguria, hoc est spiritus & vrinæ difficultas, coryca, & pituita, nephritis, & paralysis, id est, renum dolores, & neruorum resolutiones. Adde etiam cacexiam, id est, malum corporis habitum. Lienteriã, id est intestinorum leuitatẽ, cæteraque fusi ventris mala quibus senes vexantur. Adde incommoda senectutis penè innumera: quæ quasi per indicẽ Satyricus numerat Iuuenalis Saty.x. Ex quibus facile deprehẽdemus, senes nõ solũ infirmorum numero contineri, sed etiã morborũ. Quid enim aliud in causa fuit, quod Cornelius Senecio, cum hilaris cœnasset subito extinctus fuit, auhore Seneca, nisi senectus? Quid Rhodiorum legatũ in calce orationis extixit, nisi senectus? Quid A. Pompeiũ, L. Vallan. Ap. Senseiũ, Iuliũ medicũ, Fabiũ senatorẽ, Anacreontam poetã, nisi senectutis infirmitas interfecit? Longa texeretur historia, si senes omnes repẽtina morte interẽptos cõnumerare vellẽ, cũ satis fuerit, infirmitates ipsas lethales, quibus senectus ipsa implicita est, ostẽdisse: Quibus finem imponet Licinius Caluus, homo Romanus exactæ ætatis, & magno natu senex, qui tribunatũ militũ deprecatus, ita verba fecit ad Quirites: Me iã non eundẽ, sed vmbrã, nomenque P. Licinij relictum videtis. Vires corporis affectæ, sensus oculorum atque aurium hebetes, memoria labilis, vigor animi obtusus, ac denique ipsamet infirmitas. Et ad propositum redeundo, videlicet quòd regula ista loquens de infirmo habeat locum in sene decrepito, tenet expressè, & in terminis excellens ille glossator concilij Basiliẽsis, siue pragmaticæ sanctionis, titulo de collat. fo. xcvij. Quã opinionem pluribus fundamẽtis probat, inter quæ adducit dictũ Archi. in. cap. nihil. vij. q. j. dicentis: Facilius admittendam esse resignationem ægri, quàm senis: quia senex præsupponitur minus

Senes quot morborum genera infestent.

Senes quã plures repentina morte interempti connumerantur.

nus viuere,quàm æger.Et valde senex æquiparatur graui infirmo.cap.j.de cler.ægrot.lib.vj. Nam senex mortuus, præsumitur ex senectute decedere.l.si vt certo.§.quid verò senectute.ff.commoda.vt latius ibi Archi.& dictus glos.in dictis locis diuagātur. Hinc Apostol.ad Hebręos.c.viij.dicit,quòd qui antiquatur & senescit,prope interitum est:quia senectus, secūdum Senecam,nihil aliud est,quàm vitæ occasus.Faciūt quæ in proposito scribūt quidam Moder.in tracta. de beneficio.in.iij.parte.q.xviij.vbi etiam in indiuiduo decidunt istā quæstionem.Pro quibus facit etiā illud, quòd senex semper est in morte vt notatur in.l.is qui.ff.de fideicommiss.lib.cū concord. vt scribit Cataldinus in tract.de translat.concilij Basil.col.iij.Et Moderni in.l.senium.C.qui testā.facere pos. & ex etymologia nominis apparet. Nam, vt boni authores tradunt, senex dicitur quasi seminex, hoc est semimortuus, quòd acta maiore ætatis suæ parte iam morti propīquior sit: Nex enim mortem significat. Et ideò merito Bion philosophus senectutē portum omnium malorū appellabat. De qua Plinius lib.vij.c.x.quædam incommoda scribit.Cum quibus concordat Ioan.Anton.Cōpanus in epistola consolatoria ad Card.Papien.de obitu fratris.fol.vj.& Archiepiscopus.Flor. in.j.parte summæ.tit.v.c.j.§.v.&.vj.Et sexenta alia senectutis incōmoda heroico carmine enumerat Erasmus adGuliel. Copum post diuum Gregorium super homilia.Erunt signa &c.quæ omnia huc tendunt, vt dicamus regulam istam de infirmo loquentem, locum sibi vendicare in sene decrepito.

Senex an præsumatur minus viuere, quàm æger.

Etymologia nominis.

Senectutis incommoda.

Sed prædictis nō obstantibus contrariā opinionē veriorē puto.Nā regula de infirmo simpliciter loquitur.Ergo in dubio debet intelligi propriè de illo infirmo,qui in lecto iacet, & febre corripitur.argumen.eorū que dicit Bart.in.l.j.§.hoc interdictū.per illū text.ff.de fonte.Nā infirmitas vera,& propria,est illa quæ ex humorū excessū causatur: ex quo succedit febris,vt tradunt Moderni Auinionē.in tract.legali.de peste. in prin.& febris nihil aliud,quàm motus corporis cōtra naturam.vt in.l.quęsitum.§.j.ff.de re iud.& in.l.j.§.sed sciēdū. ff.de ædil.edic.Senect⁹ verò nō est huiusmodi.Ideo propriè infirmitas non dicitur, sed debilitas, vt dicit Fely.in.capit. quoniam frequenter.in penul.col.vt lite non contest.facit. text.in.c.j.& in.ca.nisi.§.propter debilitatem.de renuntiat.

Infirmitas vera qua sit.

Febris quid sit.

& notant Moder.in ca.ſi pro debilitate.de offi.deleg.& in.c. ſi qui teſtium.de teſtib.Et ideò concludendũ eſt ſub diſpoſitione iſtius regulæ de infirmo loquentis ſenes non comprehendi: quia ſenex ex eo quia ſenex, infirmus propriè non dicitur, vt videtur eſſe text.in.l.cui dens.ff.de ædil.edic.vbi dicit text.quòd carens dentibus nõ eſt infirmus, aliàs nullus ſenex eſſet ſanus. Innuit ergo tex.quòd ſenes licet dentibus careãt, non propterea infirmi dici debẽt. Et licet ſenes dicantur proximi morti, non autem ſunt ita proximi, quin non ſpem vitæ quinquennalis ex iuris præſumptione ſibi polliceantur, vt dicit Alex.in.l.hæreditatum.per illum text.ff.ad legem Fal.vel ſaltem ſperent per annũ viuere, vt dicit Rom.in cõſi.ccclxiij. petitur à me.in col.j.Et ante ipſum diu⁹ Hyerony.in.ij. part. Epiſt.tit.iij.epiſt.xl.Et hoc idem prius dixit M.Tullius in li. de Senectute.& dixi in.§.item ſi quis in fraudem.num.xxv. inſtit.de actio.Eſt bene verum, quòd in capulari ſene, & penè iam decrepito renũtiante, magis iuſtificari debet renũtiatio, quàm in iuuene, & ſuperior diligentius eam renuntiationem intueri debet, ne ſimulatè vel fraudulenter fabricata ſit. Quo caſu putarem, proculdubio iſtam regulam in tali habere locum, aut ſaltem militaret ratio.cap.ij.de renuntiat.lib.vj. Et ita etiam videtur ſentire Pet.de Ancha.in conſi.cclxxix.quęſtio proponitur. Vbi loquitur de permutatione cuiusdam ſenis iam confecti. Nec ob eam cauſam oportuit eum iuſtificare ceſsiſſe in vtilitatem eccleſiæ, vt ibi per eũ. Et vltra iſta plura alia priuilegia ſeniorum, vide per Moder. Hiſpanos in rubrica inſtit.de iuſtit.& iur.co.ix.num.75.cũ ſeq.& per Card. Iacobatium in tract.de cõcilio.pagina.lviij.cum ſeq.libr.j.

Senes ex iuris præſumptione quàm lõgã vitæ ſpem ſibi pollicentur.

Renũtiatio an debeat magis iuſtificari in ſene, quàm in iuuene.

Seniorum plura priuilegia.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in eo qui intrat mare tempore tẽpeſtatis, vel eſt conſtitutus in alio periculo mortis, & renũtiat in illo periculo, & moritur infra viginti dies ex illo?

SOLVTIO. Videtur prima facie ꝙ ſic, per ea quę de periculo maris cumulat Io.de Mur.Prior, ĩ quibusdã memorabi lib⁹ ſuis vbi mare æquiparat infirmitati & morti. De quo Fely.in.c.olim.in.ij.col.de excep. Et negari non poteſt ꝙ nauigatio

Mare infirmitati & morti æquiparatur.

gatio ſemper eſt periculoſa & incerta,ſicut infirmitas,vt not. Bald.in cap.paſtoralis.colum.ij.de offi.ord.Et eam æquiparat Aeneas Syluius,expiſt.xxxvij.ægroto in carcere vel lecto exiſtenti.Hinc emanauit prouerbium,Qui neſcit orare aſcẽdat mare.Et Ouid.in lib.ij.ſine tit.dicit ꝙ nauigans ad mortem accedit. Nam propè tam lethum,quàm propè cernit aquam.Idem etiam Seneca teſtatur lib.vij.Tragœ.& Terent. comœdia.vj.Nã plus dies.xxx.in naui fui ſemper mortẽ expectãs. Nam fortunatus eſt qui neſcit,quid malè prçterierit, qui nunquã eſt ingreſſus mare.Et Proper.lib.iij.de morte Pęti:Ite rates curuæ,& lethi quoq; texite cauſas.Iſta per humanas mors venit acta manus.Terra parum fuerat, fatis adiecimus vndas.Fortunæ miſeras auximus arte vias. Et hoc eſt abſolutum apud omnes quòd intrans mare dicitur conſtitutus in articulo mortis.Et ita de illo qui vadit ad bellum , vt de vtroque dicit Abb.in dicto capitulo paſtoralis.§.prçterea. Et idem de intrante domum peſtiferam, vt de iſtis omnibus loquitur Bartol.in tracta.de teſtamen.in verſic. mortuum,& in lege fin.ff.de infami.Cardin.in clemen.j.in princ.&.§.fin. de pœnis.Et quod habetur toto titulo.ff.ad.l.Rho.de iact. Adeò quòd lex æquiparauit mare homini crudeli & potententi,vt in lege tertia.ff.de don.cau.mor.Et plura ponit Luc. de Penna in.lege quotiens de naufra.libr.xj. Quibus omnibus conſideratis,videtur concludendum regulam iſtam in tali renuntiatione locum habere.

Orare qui neſcit,aſcẽdat mare

Mortis in articul.cõſtituti qui dicantur cũ infirmi non ſint.

Sed iſtis non oſtantibus,teneo contrarium,per ea quæ notat Abb.in cap.quod de his.in fin.de ſentent. excommunic. Ex cuius dictis quæſtio ita reſoluitur.Nam ponit ibi pro conſtanti,ibi eſſe textum probantem inter infirmitatem & periculum mortis magnum eſſe diſcrimen.Quod ſi verũ eſt, prout inficiari non poteſt,regula iſta loquens de infirmo,non habebit locum in ſano conſtituto in aliquo periculo mortis, quia no dicitur infirmus ea infirmitate, de qua regula ſentit. Si igitur talis credat,& moriatur infra viginti dies, beneficiũ non vacabit per obitum,ſed per renuntiationem , quia ceſſat mens & intentio regulæ.

Infirmitas & periculum mortis multum differunt.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, ponamus aliquem infectum peste, iussum continere domi, vbi renuntiat, deinde in certo die solus moritur, dubitatur vtrum ante, vel post vigesimum diem fuisse mortuum præsumamus, & cui potissimum onus probandi incumbat, an videlicet reo excipienti de regula, an verò actori resignatario?

Pro bādi onus cui potißimū incumbat

SOLVTIO. Istud dubium habet duas partes. Prima est, an regula ista quæ loquitur de infirmo, procedat in infecto? Secunda pars, supposito quòd sic: nunquid in dubio debeat præsumi mortuus infra, vel post viginti dies, quando nescitur tempus obitus?

Infectus quis dicatur.

Circa primum videtur dicendum regulam habere locum in infecto, quod sic ostenditur. Infectus dicitur constitutus non solum in infirmitate, sed etiam in periculo mortis, vt latè probat Corneus in consil. cxxx. in hac consultatione. in quarto volum. & in consil. liij. eodem li. Et in pulchra quæstione reassumunt nouissimi Bononienses in tractat. legali de peste. in prima parte quæstione. x. Et ista opinio suaderi potest ex eo, quia pestilentia est morbus acutissimus & contagiosus, qui omnes alios magnitudine superat, vt dicit text. in cap. sicut. el. j. de simon. Cum igitur text. iste loquatur de infirmo, in dubio intelligendus est de omni infirmo qui est in periculo mortis, ita ꝙ cōprehendet infectum pestilentia.

Pestilētia oēs alios morbos magnitudine superat.

Prædictis tamen non obstantibus contrariam opinionem puto veriorem, videlicet regulam non habere locum hoc casu: ex eo, quia licet infectus pestilentia dicatur constitutus in periculo mortis, non tamen potest dici infirmus, nisi per quendam fictionem, & habito respectu ad periculum imminens ex illo morbo tam contagioso, ex quo infectus adeò est aeris participatione contaminatus, vt facilè euitetur ab aliis. Et tali respectu potest homo se infirmum existimare, cum possit ex infectione statim generari pestilentia, & eum necare. Et ideò prudentis erit, tali tempore, se, & sua ita componere, ac si infirmus esset, & se cerneret moriturum.

Infectus pestilentia sanus, & nō infirmus.

Verè tamen & realiter considerando rem ipsam, infectus pestilentia sanus est, & non infirmus. Nam infirmus dicitur qui iacet in lecto, & febre corripitur. lege prima. §. sed sciendum. ff. de ædil. edict. & notat gloss. in summa. xvj. quæstione prima. & notatur in cap. cum infirmitas. de pœnitent. & remissio.

ſio.Cum igitur regula iſta ſit ſtricti iuris,& exorbitans à regulis iuris communis.debet de proprio & vero infirmo intelligi, non de præſumpto:aliàs ſequeretur illud inconueniens, quòd ſenes,de quibus ſuprà proximè diximus, qui infirmorum numero continentur,furioſi, abſentes,& alij omnes qui infirmis æquiparantur,iuxta text.in lege ſecunda.§.furioſus. ff.de iure codicil.cōprehenderentur ſub iſta regula,quod nō eſt verum.Intelligēda igitur erit in caſu proprio infirmitatis, cum ſit odioſa, & ſtricti iuris.Et hoc quo ad primum.

Circa ſecundum quis tenetur in dubio probare infectum mortuum fuiſſe infra viginti dies.Dicendum eſt,quòd oppo nens de regula,ex eo , quia reſignatarius habet intentionem fundatā de iure,quòd taliter mortuus præſumatur mortuus poſt vigeſimum diem. Ratio eſt, quia quælibet infirmitas in dubio præſumitur durare longo tempore,ſaltem per annum. vt probat Cardinal.in cap.cum inter.de elect.per text.in ca. communiter.xxxiij.diſtin.Sequitur Alex. in.lege furioſum. ſecunda columna.C.qui teſt.face.poſſ.Et ideo infirmitas lon gum impedimentum reputatur in dubio.l.ſi lōgius. in princ. de iudici.Sequitur Decius in cap.prudentiam. in quarta columna de off.deleg.Et illud dictum ſequuntur Moderni Taurien. in lege prima. num.539.ff.de offic.eius. Non obſtat, quòd in morbis peracutis, veluti peſtilentia velociſsimè homo moritur,vt dicit Barthol. de Piſis.in tract.peſtilentiæ.in princip. ex mente Hippocratis in tertio Pronoſticorum. & in ſecundo Aphoriſmorum.capitul.vigeſimotertio. & Galenus in primo de morbo. capit. quarto. Quia reſpondetur hoc non eſſe ſimpliciter verum , ſed ſecundum complexionem,& alia accidentia infirmi,hoc euenit. Et ideo dicit Gabriel Bergomen.in tract.peſtilētiæ in ſecunda parte.fol. quinto quòd licet peracutæ ægritudines non tranſeant.xiiij.diem ſecundum Hippocratem , tamen dicit quòd iſte latro peſtiferus pabulat , & diuagari poteſt in corpore humano per quadraginta dies,& tandem infirmum interimere. Quæ quidem opinio cum ex multis medicorum locis ſatis comprobetur,tum ex ſæuiſsima illa,& multis ſęculis memorāda,anni M.D.XXXVII.peſtilentia,quam ipſi vidimus, ſit manifeſtior. Iacuerat enim per idem tempus in domo Reuerendiſs.Cardina'is

Infirmitas qualibet in dubio præſumitur.

Aegritudines peracutæ licet nō trāſeāt xiiii. diē, peſtilentia tamē diuagari poteſt per.xl.dies.

dinalis Laurentij Sanctorum quatuor, cuius tunc eram Auditor, peste languens, quidam nomine Turion, Nicolai sigillatoris sacræ pœnitentiariæ famulus. Is cum diu hoc morbo torqueretur, tandem quinquagesimum diem trangressus obiit. Idem eadem in domo duobus aliis accidit. Nam secretarius principis Orangæ, tunc exercitus Imperialis in illa sæuissima vrbis direptione Ducis, pestilentia tactus, vltra quadragesimum diem languens vitam protraxit, tandem ex eodem morbo decessit. Ioan. etiam Bononiens. eiusdem Cardinalis famulus pestilentia correptus, sexagesimum diem cum gemitu transgressus, ex eodem morbo expirauit. Deficeret mihi tempus, pariter & papyrus, si infirmorum omnium casus, & tẽporis longi excessum discurrere vellem. Plures enim reperiuntur, quàm Sibylle folia. Sic itaque dictum Hippocratis & aliorum intelligendum est, concurrentibus habitudine corporis cum mala dispositione, vt apparet quotidiano vsu. In dubio tamen ægritudo præsumitur longa, nisi probetur contrarium, & hoc erit arbitrarium, vt dicit Alexand. in. l. furiosum. in. ij. colum. C. qui testa. face. pos. Et ista opinio communis est, vt patet ex his quæ dicit Abb. in. d. cap. cum inter. Et eam sequitur latè quidã Modernus Hispanus Pet. de Biaxio in tract. de elect. in. ij. parte. c. vj. in. ij. colũ. Et ex istis habes vnum priuilegium singulare infirmitatis, quòd licet secũdum medicos infirmitates peracutæ extinguant hominem in decimoquarto die, per ea quæ dicta sunt superius: hoc tamen de iure non procedit, quia præsumitur omnis infirmitas longius durare. Et dicenti hominem fuisse mortuum ex tali morbo peracuto infra dictũ terminum, incumbit onus probandi. Quia, vt dixi, semel infirmus semper præsumitur infirmari, nisi probetur contrarium.

Infirmitates peracutæ.

Infirmus sẽper præsumitur infirmari.

Nec mirandum est, si in hac materia coniecturali, Iuriscõsulti ad auferendum lites illud tempus extra ordinem medicorum commenti sunt, quia videmus in simili, quòd hodie communiter homines intra quinquagesimum & sexagesimum annum moriantur, vt ex sepulchris defunctorum inspicere licet. Et vtinam nobiscum cum Psalmista tam bene ageretur, dicente, Et erit vita hominis. lxx. annorum, in potentatibus. lxxx. Nam satis nobis consultum fuisset. Et tamen lex non curans fixum illud Prophetæ tempus, neque rursus

cursum

cursum ipsum quotidianum breuioris vitæ ante oculos obuersantem: sed quasdam alias longioris æui coniecturas sanxit, diffiniens hominum vitam ad centum vsque annos posse protendi, transferens onus probandi in asserentem opposi- tum, vt in. l. fin. C. de sacrosanc. eccle. Rationem verò illius præsumptionis vitæ centum annorum scribit natabiliter Cri nitus, ex mente Arabum. lib. vij. de honesta disciplina. cap. ix. capta coniectura ex pondere dragmarum cordis humani, vt ibi latius per eum. Sic igitur licet medici infirmitatem peracutam certis veluti cancellis circumscripserint, nos tamen alio respectu longius protrahimus.

Vita hominũ ad quot annos protẽdi potest.

Ergo hoc primum infirmitatis singulare priuilegium erit, quòd etiam in peracutis morbis præsumitur quis quousque viuere, donec probetur mortuus. Quæ quidem probatio incumbit asserenti, iuxta vulg. l. qui dicit. de proba. Sed quando huc deuenimus, vt de specialibus priuilegiis infirmitatis mentio fiat, operepræcium erit quædam alia infirmitatis singularia priuilegia prædictis annectere. Quando etiã materia istius regulæ affinis est, & expostulare videatur, quæ lõga lectione retexui. Erũt enim numero ferè nonaginta. Quæ quoniam expersa reperiuntur in iure, neque obuiam cuiquã volenti occurrunt, & illa aliàs iunior multo labore collegi, prætermittenda non duxi. De primo priuilegio diximus.

Infirmitatis priuilegia describũtur.

Secundum priuilegium speciale infirmitatis erit, quòd licet propter infirmitatem quis non sit remouendus ab officio, vt in. c. scripsit. cum duobus seq. vij. q. j. Nec coniugati ob eam causam separari possunt, vt in. c. ij. de coniu. lepro. & in. c. hi qui. xxxij. q. vij. Neque etiam tutor propter infirmitatem ab administratione remoueri debeat, vt in. l. solent. de tutel. sicut nec iudex, cui ex successione administratio defertur, vt in cap. grandi. de suppl. neg. præla. lib. vj. Bart. in. l. cęcus. ff. de iudi. Tamen habes textum singularem in. l. iij. C. de offi. præfec. præto. Ori. ꝙ iudex propter infirmitatem remouetur ab officio. Et ita ibi Salic. summarium scribit.

Tertium speciale priuilegium infirmitatis est: ponit text. in. l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. Vbi propter infirmitatem longinquam patris tollitur præsumptio, quòd filius natus in domo, & vicinis scientibus, præsumatur filius illius infirmi.

Quartum,

Quartum, quia licet quis non excuſetur ea ignorare, quæ publicè proclamantur, vt in.l.ſi tutor.C.de peri.tuto.tamen infirmus excuſatur. text.eſt notabilis in ca.fi.qui mat.accuſa. poſſ.tradit Bart.in.l.is poteſt.ff.de acquirend.hæred.

Quintum ſingulare priuilegium infirmitatis eſt, quia ſicut impenſa funeris pręfertur cuicunque alij creditori, vt eſt tex. notabilis in.l.impenſa funeris.ff.de relig.& ſumpt.fune. Sic eodem modo & impenſa facta in infirmum, præfertur cuicunque alteri creditori. Ita ſingulariter Bald.in.l.in reſtituenda. per illum text.C.de peti.hæred. Et hoc bene nota.

Sextum ſpeciale priuilegium ponit text.in.l.j.ff.de offi.cōſul. Vbi collega, inchoata per ſuum collegam poteſt complere & exequi, quando alter collega eſt infirmus.

Septimum, quia commodatarius tenetur ad impenſas faciēdas ſeruo commodato infirmo, ſecūdum diſtinctionem. tex. notabilis in.l.in rebus.§.poſſum.ff.commoda.

Octauum, vſufructuarius tenetur etiam ad impenſas faciendas in ſeruum infirmum, in quo habet vſumfructum.l.ſicut impendia.ff.de vſufructu.

Nonum priuilegium, quia ſeruus infirmus cēſetur interim ſeruire: & tempus infirmitatis computatur in tempore conuēto.tex.eſt notabilis in.l.cū hæres.in.§. ſtich⁹.ff.de ſta.homi.

Decimum, quia per ſeruum etiam infirmum vſumfructum retinemus.l. arboribus.§.de illo.ff.de vſufruct.

Vndecimum, quia contractus factus ab infirmo cum medico poteſt reſcindi per officiū iudicis. Caſus eſt ſing.in.l. medicus.ff.de variis,& extraord.cog.

Duodecimū, quia cōtumacia nō cadit in infirmū.l.cōtumacia.§.pœnā.ff.de re iud. Bar.in.l.j.in.j.co.ff.de ī integ.reſtit.

Decimumtertium, quia propter infirmitatem detentus à facto, pmiſſo ſub pœna excuſatur. bonus tex.in.l.fi.§.pen. ff. ad leg.Rhod.de iact. Et hoc nō procedit ſolum in infirmitate propria, ſed etiā ſuorum, vt Alex.tradit in.d.l.quæſitum.

Decimumquartū, quia contractus nominatus habetur pro impleto ex parte eius, qui propter infirmitatem fuit impeditus.l.ſi pecuniam.in prin.ff.de condi. ob cauſam.

Decimumquintū, quia iudex delegatus ſuperueniēte infirmitate mutatur.l.ſi longius.in princip.ff.de iudi.

Decimumſextum, quia impenſæ factæ in infirmum etiam

inuitum

inuitum & contradicentem, repetuntur.gl.est singularis in. c.prouidendum.lxxxiij.distinct. Quam gloss. confirmo ex aliis duabus singularib.gl.positis in.l.stichus.ff.de pecul.leg. quæ dicunt,quòd beneficiatus in statu suæ personæ nũquam potest opponere,quòd vtiliter in eum non sit gestum. Quas glos. not.ad limitationẽ.l.vtiles.ff.de peti.hære. Et illas glos. ibi Bart.approbat,& easdem sequitur Ioan And.in.c.cũ.C. laicus,de foro compet.lib.vj.in nouella.

Decimumseptimum, quia medicus tenetur gratis curare infirmum pauperem.glos.est notabilis in.d.c.prouidendum. lxxxiij.dist.in versic infirmus.in princ.

Decimumoctauum,quia licet testamẽtum factum ab eo, qui postmodum mortem sibi consciuit, si metu criminis hoc fecit,nihil valet: tamẽ si fuisset infirmus,& propter impatiẽtiam doloris suæ infirmitatis hoc fecisset,non irritatur testamentum.l.ij.C.qui testa.fac.poss.cum suis concord.

Decimũnonũ,quia sentẽtia lata cõtra infirmũ,iudice sciẽte, est ipso iure nulla.l. quæsitum.cum glos.not.ff.de re iud.

Vigesimum,quia licet in die Paschatis nulli ciui liceat ruri commorari: tamen si in infirmitate est detentus, excusatur. text.est notab.in.c.nulli.de consecr.distinct.iij.

Vigesimũprimũ,quia infirmus omni tempore,& indifferẽter debet baptizari,quamuis aliàs nõ posset certo tẽpore baptizari.tex.est in.c.qui cũ.c.seq.de consecr.distinct.iij.

Vigesimumsecundũ,quia procurator qui regulariter post litem contestatam non potest mutari, tamen propter infirmitatem mutari potest.l.vel in iudicio.ff.de procu.

Vigesimumtertium,quia arbiter post susceptum arbitrium, licet regulariter teneatur & cogatur causam dicere, tamen propter infirmitatem excusatur.l.licet.ff.de arbi.

Vigesimumquartum,quia licet regulariter habenti tutorẽ curator nõ soleat dari,tamen si tutor est infirmus, datur eius periculo.§.fin.instit.de cura.l.solent.ff.de tutel.

Vigesimumquintum, quia infirmo aliquem inculpanti de maleficio non creditur.l.si quis in graui.in princip.ff.ad Sillen.tollit tamen præsumptionem calum.text.est notab.in.l. qui cum maior.§.fin.ff.de bo.liber.

Vigesimumsextum, quia manumissus à domino in seruitutem reuocatur, quando domino suo infirmo suffragiũ non præstitit.

præstitit. l. alimenta. ff. de libe. agn. Vigesimumseptimũ, quia monachi qui aliàs prohibentur comedere carnes,tamẽ si sunt infirmi,bene possunt comedere. text. est notabilis in capitulo,cum inter monasterium.de statu monach.

Vigesimumoctauum,quia socius qui occasione societatis incidit in infirmitatẽ,cõputare potest expensas factas in infirmitate suo socio,ac si in societatẽ expendisset. Casus est notabilis in.l.socius qui in eo.cũ.l.sequenti.ff.pro socio. Quod limita singulariter non procedere in mãdatario qui exequẽdo mandatum factus est infirmus. Casus est singularis in.l. inter causas.in.§.non omnia.ff.mãdati. Quod bene nota.

Vigesimumnonum , quia dominus non curando seruum suum infirmum, priuatur dominio eius. Casus est notabilis in.l.prima.§.& seruus.C.de latina libertate tollenda.

Trigesimum,quia si filius, vel hæres non curauit testatorem infirmum,perdit hæreditatem. Casus est notabilis in.§. si quis de prædictis.in authen.vt cum de appel.cognos.

Trigesimumprimum, quia maritus qui vxorem suam infirmam non curauit,perdit lucrum dotis.l.ab hostibus.§.si vir. ff.soluto matrimonio.& ibi gloss.

Trigesimumsecundum,quia emptor qui seruum infirmum non curauit, non potest agere redhibitoria contra debitorẽ tex.est in.l.quid sit nolit.§.si mancipium.ff.de ædil.edict.

Trigesimumtertium,quia licet regulariter testes ad iudicem debeant venire,tamen si sunt infirmi, mittitur ad domũ eorum.tex.est.in.l.ad egregias.ff.de iureiuran.

Trigesimumquartũ,quia infirmus,vel valetudinarius excusatur à muneribus personalibus.text.est in.l.prætor.in princip.ff.de vaca.mune.

Trigesimumquintum.quia si vnus ex compromittentibus seu litigantibus coram arbitrio non adfuerit, aduersa valetudine impeditus pœna in effectu non committitur.text.est in l.si cum dies.§.si quis ex litigantibus.ff.de arbit.

Trigesimumsextum,quia delegatus impeditus propter infirmitatem potest alteri committere vices suas.text.est in.c. si pro debilitate.de offic. deleg.

Trigesimumseptimũ, quia licet aliàs electores infra octo dies teneantur electo suam electionem præsentare, aliàs incurrunt certam pœnam:tamen si infirmitate sint detenti,excusantur,

cusantur,vt in.c.cupientes.§.certum.cum gl.in versi.alia iusta.de electio.lib.vj.

Trigesimũoctauũ,quia licet beneficiatus ad ordines promoueri cogatur,aliàs priuatur beneficio. Si tamẽ infirmitatis impedimẽtũ prætẽdit,nõ cogitur secũdùm dictũ notabile glos.magnæ in.c.licet canon.est gl.antepenul.de elect.in.vj.

Tricesimumnonum,quia confessio facta in infirmitate, si infirmus coualescat,non inducit obligationem, vt plenè per Bar.in.l.cum quis decedens,§.codicillis.ff.de leg.iij.

Quadragesimum,quia si infirmus exculpat aliquem, tolluntur iudicia contra eum orta. ita singulariter tenet Bald. in.l.j.in vltim.colum.C.communia de leg.

Quadragesimumprimum,quia si legati infirmentur in legatione sua,debet eis solui,quoad redire possunt.Ita notabiliter Bart.in.l.si cui.§.tádiu.ff.ex quibus causis maior.per illum text.quem dicit menti tenendum,quia sæpe occurrit.

Quadragesimũsecũdũ,quia si fiat substitutio in legato,vel hæreditate contemplatione certæ infirmitatis,quòd eo liberato ex illa infirmitate,& mortuo ex alia,legatum vel hæreditas non debetur substituto.Cásus est notabilis in.l.alũnæ. §.final.ff.de adim.leg.quem ibi Barto.multum commendat.

Quadragesimũtertiũ,quia licet aliàs cõtra debitores absẽtes latitátes fiat vẽditio bonorũ per creditores, tamen cõtra debitorẽ infirmũ venditio fit, procuratore dato bonis,causa cognita.tex.est in.l.si quis instituatur.in fin.ff.de hered.inst.

Quadragesimũquartũ,quia æger, seu infirmus nõ tenetur mittere procuratorẽ,vt videtur velle gl.no.in.d.l.si quis instituatur.in.fi.De quo tamen omnino vide Bart.in.l.j.ff.de diuers.& tempo.præscrip.& in.l.iiij.§.si quis.ff.si quis caut.

Quadragesimumquintum, quia ille qui in iudicio sistere promisit,& infirmitate sit impeditus, exceptione adiuuatur. text.est in.l.ij.§.si quis.ff. si quis caut.

Quadragesimumsextum,quia rectores qui tenẽtur ad alimenta officialibus suis,illa etiam debent si infirmentur,& tenentur ad pullos,& similia,licet non ad medicinas.Ita notabiliter Bart.in.l.legatis.ff.de alim.& cib.leg.

Quadragesimumseptimũ,quia clericus infirmus non residens in ecclesia,nihilominus percipit quotidianas distributiones.tex.est notab.in.c.j.de cleri.non residen. libro sexto.

Quadragesimumoctauum, quia infirmus non præsumitur donare causa mortis, nisi de restituendo conueniat, vel fiat mentio mortis. tex. est notabilis in. l. Seia. §. fi. ff. de do. cau. mor. Sequitur Alex. & communis opin. in. l. quæ dotis. colũ. ij. num. 6. ff. sol. matr.

Quadragesimumnonum, quia benemeritus est qui curauit infirmum, & est sufficiens causa ad manumittendum ipsum, etiam à filio minore vigintiquinque annis. vt in. l. etiam. §. ex præterito. ff. de manumiss.

Quinquagesimum, quia si medicus promisit curare infirmum certo morbo laborantem, si ipsum sanarit, & postmodum reincidat in eundem morbum, tenetur pro eodẽ salario illum iterum curare. Gl. est notabilis in. l. maritus. ff. locati de quo vide ibi Bar.

Quinquagesimumprimum, licet aliàs gratia extinguatur negligentia eius, qui vacantem præbendam petere poterat, & non petiit, tamen si infirmitate fuit detentus, non expirat ipsius gratia, quin eius vigore aliam postmodum vacantem possit petere. gl. est notab. in. c. si clericus. in verbo negligẽtem. de præben. lib. vj.

Quinquagesimumsecundum, quia episcopus infirmitate detentus, suffraganeos suos consecrare non valens coepiscopo suo, vel alij vices suas mandare potest. text. est. in. ca. quod sedem de offi. ordi.

Quinquagesimumtertium, quia notarius infirmus potest facere, quòd de eius protocollis alius sumat instrumentum. Ita notabiliter Bart. in. l. quædam. §. nihil interest. ff. de edẽdo. cum limit. de qua ibi per eum.

Quinquagesimumquartum, quia famulus infirmus debet habere salarium suũ tempore infirmitatis. gloss. est in. l. arboribus. §. de illo. de vsufruct. Sed in hoc veritas est in contrariũ, quã habes per gl. Bart. in. l. si vno. §. itẽ cum quidã. in vlti. col. ff. loca. De qua re post Alexand. ibi in Apost. latius scribit quidam doctissimus Moder. Bononien. nomine Vlpianus de Zannis, in. §. iuris prudẽtia. in. xix. & seq. col. insti. de iusti. & iur. Quinquagesimumquintum, quia famulus qui non potuit seruire certo tempore propter infirmitatem, potest alio tantundem tempore seruire, & habere integram mercedem, secundum quod notabiliter distinguit Bart. in. d. l. si vno. §.

item

item cum quidam in.fi. Vbi Moder. & latius Ioan. Baptista Caccialup.in repet. idem functo.q.xlviij.ff.de offic.asses.& Ias.in.l.si ita stipulatus essem.abs te.col.penulti.ff.de verbo. obligat.

Quinquagesimumsextum,quia infirmitas probatur per sacramentum ipsius infirmi,vt in Specul.in tit.de appel.§.vij. versic.quid ergo. Quem refert Bal.vbi pulchrè per eum in.l. quæsitum.ff.de re iudic.

Quinquagesimumseptimum , quia propter infirmitatem procuratoris vel auditoris quis excusatur à prosecutione causæ appellationis. Et licet Oldradus opponat aliqua in cõsilio suo.ccxcvij.quem vide.Tamē.j.opinio est verior,& approbata in Rota,vt refert.D. Guilielmus Cassiodorus in collecta. decis.tit.de appellat.decisione incipiē.firma est propositio.

Quinquagesimumoctauum,quia presbyter qui in infirmitate vouit intrare monasterium,& refutauit beneficium,non impeditur,si conualuit repetere beneficium, si non est factus monachus,text.est in.c.j.xvij.q.ij.& facit cap.ij. de vot.

Quinquagesimumnonum , quia infirmus sacerdos prohibetur,ac etiam excusatur celebrare.Gloss.est in capitulo illud.xxvij.quæstione.j.

Sexagesimum,quia infirmitatis præsumptio tollitur per actum incompatibilem, puta per coitum.c.tenor.& ibi doct. extra de re iudi.

Sexagesimumprimum,quia impensæ factæ in monachum infirmum qui est in studio,reddunt Abbatem, vel patrem obligatum.vide notata per Specu.in tit.de salario.§.iiij.versic.quid si monachum.

Sexagesimumsecundum,quia infirmus diuturnus adnumeratur inter personas miserabiles, vt in.l.j.C.quando Impera. inter pupil.& vidu.

Sexagesimumtertium,quia infirmus non tenetur ieiunare. cap.ij.& ibi Abb.de obseruatio.ieiunij.

Sexagesimumquartũ,quia infirmo consentiente alius substituitur in dignitate in totum , sed superior decernet ægrotanti alimenta quandiu vixerit,& hoc fieri potest sine peccato,cum non procedat ex pactione ægrotātis & substituti, sed ex iuris dispositione & superioris,vt per Abb.in cap.tua nos. in fin.de clerico ægrotan.

Sexagesimumquintũ,quia excusatores missi ab infirmo ad iudicẽ ad allegandum infirmitatem,possunt etiam testificari de infirmitate,& eis creditur. Ita notatur in.c.quærelam.de procurato.Vbi domi.Alex.de Neuo post alios hoc notabilius prosequitur.Sexagesimumsextum,quia qui propter corporis inualiditatem officium implere non potuit, & ob hoc ad aliud officium aspirauit,nihilominus fungitur priuilegiis, quæ cõpetunt illis qui perfecerunt. text. est notabilis, & ibi Bar.in.l.exagerã tibus.C.de princi agent.in reb.lib.xij.

Sexagesimumseptimum , quia qui infirmos visitare negligit,peccat venialiter.vt in.c.vnum orarium.§.aliàs ea demũ. xxv.distinct.

Sexagesimũoctauũ,quia sicut non est obligatoriũ iuramẽtũ,quod non potest seruari sine interitu salutis æternæ, Ita non est obligatorium iuramentum , quod non potest seruari sine interitu salutis corporalis.Ita habes per gloss. Ioã.And. & D.Abb.in.cap.si verò.de iureiur.

Sexagesimumnonũ,quia monachus qui non potest eligere solitariam cellulam, & à cõgregatione discedere: tamen de consensu Abbatis causa infirmitatis potest:dũmodo intra septa & clausuram monasterij habitet.text.est not.in.c.monachum.xx.q.iiij. Quod qualiter procedat, dixi latissimè in tract.meo de offi.& potestate maioris pœnitentiarij,& sacræ pœnitentiariæ.& in tract.breuium.nume.31.& 32.

Septuagesimum,quia licet aliàs mãdatarius in præiudiciũ mandãtis non possit renuntiare mandato: tamen si impeditus est aduersa valetudine,potest.l.si mandauero.§.final.cum leg. seq.ff.manda.

Septuagesimumprimum,quia si rector ecclesiæ in sua infirmitate multa expendit,& plura contraxerit debita,successor tenetur.capitu.j.vbi dominus Abbas,de solut.

Septuagesimumsecũdum,quia officiales digni qui propter infirmitatem non possunt exercere officium,non tenẽtur seruire per substitutum.pulchra glossa.& Bart.in l.j.§.diuus.in vltima col.ff.de variis & extraor.cog.

Septuagesimumtertium, quia denuntiatio facta per medicum qui dicit aliquem infirmum,vel quòd sit remansura cicatrix,nunquã aliquid operatur,nisi præcedat iudicis inquisitio diligens.circa hoc text.est singularis,& ibi exclamat Bar. in.l.

in.l.ſemel.C.de re mili.lib.xij.

Septuageſimumquartum, quia medici vocati ad infirmos, debent ante omnia infirmum ad confeſsionem inducere,neque quicquam debent perſuadere pro ſalute corporis, quod tẽdat in animarum periculum.cap.cum infirmitas. de pœni. & remiſſ.

Septuageſimumquintum,quia prior conuentualis non poteſt alibi reſidere,quàm in loco monaſterij, tamẽ propter infirmitatem poteſt.text.not.cum gloſſ.in clement.j.in.§.ſanè, de ſtatu mona.

Septuageſimumſextum,quia ſi abbatiſſa infra annum infirmitate detenta non fecit ſe benedici, non priuatur, vbi aliàs priuaretur.tex.eſt cum gloſſ.in clemen. attẽdentes.§.ſtatuimus de ſtat.monac.in verbo rationalis.

Septuageſimumſeptimum , quia licet clericus non poſsit exire extra chorum ante finem officij, tamen ex cauſa infirmitatis ſuperuenientis poteſt.clement.j.de celebra. Miſſ.in gloſſ.in verbo rarionabili.

Septuageſimumoctauum , quia infirmitas eſt iuſta cauſa diſpenſandi ſuper pœna delicti cum aliquo.gloſſ.cum text.in clementina prima , in verbo neceſsitate.in.§.ſi qua vero. de priuileg.

Septuageſimumnonum,quia licet tẽpore interdicti ſit data poteſtas celebrandi conuentui , & tunc non poſſunt alios admittere ad audiendum diuina:tamen ſi ille conuentus nõ haberet niſi tres miniſtros,quorũ duo eſſent infirmi,ille tertius poteſt alios admittere,ne priuilegium eſſet inutile.gl.penult.in.c.licet.de priuileg.in.vj.

Octuageſimum quia tribunus militum debet valetudinarios militum viſitare & inſpicere, an propter hoc ſint licentiandi.l.officium.in fi.ff.de re milita.

Octuageſimumprimum,quia infirmitas procuratoris tollit præſumptionem reuocationis reſultãtis ex iudicio ſuſcepto per dominum..capitul.ſi quem.in fin.de procur.lib.vj.

Octuageſimumſecundum , quia miles propter infirmitatẽ impeditus venire ad diem commeatus excuſatur.text.eſt notabilis in.l.qui commeatus.ff.de re milit.

Octuageſimumtertiũ , quia perpetua infirmitate laborãs, excuſatur tutela vel cura.l.prima.C.qui morbo.

Octuagesimũquartũ, quia licet sint paria, quòd testamẽtũ ordinetur ore tenus ab ipso testatore corã testibus vel quòd coram ipso testamẽtum ordinatũ legatur à notario testibus, vt in.l.hac consultissima.§.ad eum.C.qui testa.fa.poss.tamẽ si corã testatore grauiter infirmo illa scriptura esset lecta coram testibus, per hoc non probaretur testamentũ illud fuisse suum, nisi expresse probetur, quòd illa scriptura lecta de volũtate testatoris ordinata fuit. Ita pulchrè & notabiliter dicit Ioan. And.in additione Specu.in tit.de testa.§.in primis.quẽ doctores in.d.§.& cũ humana, referunt, quod bene nota.

Octuagesimumquintum, quia opere infirmi inutiles sunt. l.penul.ff.de rei vend.

Octuagesimumsextum, quia legatum infirmæ ætati factũ ad ornamentum ciuitatis cedere dicitur.text.est de hoc in.l. ciuitatibus.in prin.ff.de legat.j.

Octuagesimumseptimum, quia licet cõiunctus mortẽ cõiuncti scire præsumatur, fallit, nisi coniunctus sit infirmus. Ita Bar.in.l.is potest.ff.de acquiren.hæred.per tex.in.c.cũ in tua.qui matri.accus.poss.sequitur Alexãd.in.l. Titius.§.Lucius.in.ij.colum.nume.5.ff.de lib.& posthumis.

Octuagesimumoctauum, quia infirmi propter infirmitatẽ nubere debent, quia.vt dicitur Ecclesiast.xxxvj.Vbi non est mulier, ingemiscit æger. Et vna ex causis quare matrimonia procurantur, est, vt in tribulatione consolentur, aliàs pauci contraherent, cum pauci reperiantur sani.secundum Bartol. in tracta.de tyrãnide.& Aeneas Syluius epistola.xxxvij.Debet tamen hoc prius infirmus sponsæ reuelare, ne inde scandala nascantur, vt notatur in capitulo, quẽadmodum.de iureiurand.& in.c.j.&.ij.de coniug.leproso.

Octuagesimumnonum, quod infirmus in extremis constitutus, præsumitur sanæ mentis, nisi contrarium probetur, vt dicit Abb.in.c.dilectus.num.9.&.13.de success.ab intestat.

Nonagesimum & vltimum, quòd infirmitas non facit aliquem actum nullum, nisi sanam mentem excludat. Anto.in c.ex transmissa.de renuntiat.

Hæc de priuilegiis infirmitatũ succinctè, & quasi per trãsennam dicta sufficient: quæ longè magis ampliari & discuti potuissent: tamen breuitati studens, ne in immensum cresceret opus, tantũ medullã veritatis adnotare volui. Si quis tamen

men alios casus ad infirmitatem pertinentes videre voluerit, ad indices accurrat, quibus ista addere poterit. Nam facilis est inuentis addere.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an regula ista habeat locum in infirmitate animi, & non corporis? *Regula in infirmo.*

SOLVTIO. Potest teneri quòd nõ, cũ ista regula propriè intelligenda sit, & infirmitas mentis resignationem prohibet sicut & cęteros actus. l. in negotiis. ff. de regu. iur. Et hoc de plano procedit capiendo infirmitatem mẽtis pro furore. de qua in cap. si quis insaniens. & in cap. j. xv. quæst. j. & in clem. si furiosus. de homic. Et isto casu debet cõstare resignationem in furore factam fuisse, vt prædicta procedant: secus autem quando resignatio reperitur facta à furioso qui modo est sanæ mentis. Quia ex quo clarè nõ constat factam fuisse in furore, in dubio præsumeretur facta in sana mente, vt Bald. dicit in sua Marg. in versicu. furiosus. & in. l. fi. per illum text. C. de hæred. instit. & tradit latè Alexan. & Moder. in. l. furiosum. C. qui testam. fac. poss. Si verò infirmitas animi capiatur pro ira, vel odio, vel alia passione, vt capit glo. in summa. xv. quæst. j. idem dicendum est quo ad effectum istius regulæ. Sed maius dubium est, nunquid renuntiatio in talibus passionibus facta valeat: & de facta per irã nõ est dubium, quòd non valeat, per ea quæ latè scribit Ias. in. l. si filiam in. ij. colum. C. de inoffic. test. & Fely. in cap. Matth. decimo. De facta in gaudio, habes gloss. in verbo balneum. in. §. serui verò. instit. de liber. & text. in ca. vnusquisque. xxij. q. iiij. & de facta per metum habes in cap. abbas. quod metus caus. & in decis. ccij. de renun. in antiq. cum concord. vt latè scribit Deci. in consil. ccxix. Et eodẽ modo de ebrio dicendũ est, vt in clem. si furiosus. de homicid. & in dict. gl. summæ. *Infirmitas mentis resignationem prohibet.*

Tamen aduertendum est, quia de resignatione facta colore iracundiæ, ex eo, quia per prius Episcopus male illũ tractauerat. Dom. & Præpo. aliique in. c. quàm periculosum. vij. q. j. tenent talem renuntiationem valere, licet possit statim beneficiũ repeti, secus tamẽ ex interuallo. Ita dicunt ibi doct. & sequitur Decius in. c. ij. in. ij. col. de rescrip. Itaq; ad istas passiones nõ adaptatur regula quæ requirit talẽ infirmitatẽ, quæ non impediat renuntiationem. Sed passiones animi præfatæ, *Passiones animi quæ impediãt resignationes, & quæ non.*

 quia

quia occupant intellectum & libertatem iudicij,non adaptatur huic regulæ, cum resignatio facta durantibus huiusmodi animi infirmitatibus sit nulla,neque potest in ea militare distinctio istius regulæ, videlicet, si renuntians moriatur infra xx.dies,vel post:quia ista distinctio præsupponit resignationem validam ab infirmo sanæ mentis factam.

QVAESTIO VNDECIMA.

Infirmus vtrum ex vulnere, &c.

QVAERO,quid si infirmus ex vulnere non lethali, ex quo non putabat se moriturũ renuntiet, qui postea ex superueniente infirmitate sua,aut medicorum culpa, non ratione vulneris decessit: vtrum isto casu procedat regula?

SOLVTIO. Casus iste aliàs accidit in Rota in Ptifico, vt refert hic Fely.in quibusdam remissionibus, & nihil tamẽ determinat,sed se remittit ad quasdam allegationes quæ non reperiuntur in rerum natura. Et glossator etiam hic de ista quæstione meminit,licet eam dubitatiuè resoluat. & videtur magis inclinare in partem negatiuam,videlicet, non habere locum regula,Motus, quia regula requirit infirmum de ipsa infirmitate mortuum:qui verò moritur ex superueniente,nõ dicitur ex eadem infirmitate mori. Et omissis cauillationib⁹, ista opinio mihi placet. Pro qua est decis. Bart. Veronen. in consil.lxij.magnificè,&c. & Soci.consil.clxviij. primo aspectu, cum pluribus aliis cõcor.quas congerit quidam Moder. Neapolitanus in quibusdam votis suis nuper impressis.voto. xxiiij.colum.penul.Et istam opinionem in terminis istius regulæ tenent Moderni de Sylua in tract.benef.in.iij.parte.q. xlvj.per rationem quam ponit glo.hic.

Et ista opinio ratione suaderi potest,quia illa verba de ipsa infirmitate,&c.hic posita denotant causam finalẽ & propinquam respectu dictionis,De, quæ secundum communes doctrinas causam primam & immediatam,& sic finalem importat,vt notat Bart.& Moder.in.l.non dubium.per illum text. C.de legibus.cum concord.vt congerunt Decius,& alij Moder.super tit.si cert.pet.in.ij.&.iij.lectura.& in.l. certi conditio.in princ.ff.si cert.pet. Cessante igitur causa finali,videlicet,quòd renuntians non de ipsa infirmitate,sed de alia noua superuenienti moriatur, cessat ratio regulæ,& per cõsequens dispositio. Vacabit igitur beneficium per resignationẽ, & nõ

per

per obitum, vt voluit ista regula. Et ita secundum istam opinionem iudicauit Rota in vna Compostellana coram me de anno præterito pro Ioan. Gaiozo.

Est tamen aduertendum, ꝙ ad effectum, vt quis dicatur mori ex noua infirmitate, & non ex eadẽ antiqua, debet hoc plenè probari per iuramenta medicorum, & probationes cõcludentes, vt fuit seruatũ in illa Compostellana. Et quamuis glo. in .l.j. C. de emẽd. ser. teneat, quòd probetur noua infirmitas, si infirmus post triduum uisus fuerit ire cum baculo. Quam glos. sequitur Ang. in tractatu Maleficiorum. in verbo, & dictus Titius. in princ. & Ang. in. l. quòd si nolit. §. qui mancipium. ff. de ædil. edict. & Pet. de Ancha. in cõsil. cclxxxiiij. incip. iure stricto. & alibi sæpe. Tamẽ Abb. & plerique alij in c. ij. de cler. percuss. non tenent illam gloss. Imò volunt, ꝙ si vulneratus moritur post. viij. dies, etiam infra. viij. menses præsumitur mortuus ex eodẽ vulnere. per text. ibi. ad idem text. in ca. continebatur. de homic. Et propter hanc opin. diuersitatẽ fortasſis Bart. in. l. si in rixa. ff. de sicar. col. fina. tenuit. ꝙ hoc sit arbitrium iudicis, & sequitur Bart. Veronen. in consil. xlj. incip. licet inuitus. in. v. col. & in multis locis hoc docto. dicunt. quos breuitatis causa non refero.

Mori vt quis dicatur ex noua & non antiqua infirmitate quid ꝓbari oporteat.

Vulneratus si moritur post viij. dies siue menses, an, &c.

Sed quia ex prædictis nõ habetur clara resolutio huius dubij, ego pro decisione istius materiæ distinguerem tres casus. Primus est, quando constat apertè vulneratũ omnino ex vulnere conualuisse, & agebat ea quæ sani facere consueuerunt, vel longo interuallo pòst decesſit. Nã isto casu regula ista nõ habet locum: quia quæ ex interuallo fiunt, non dicuntur inesse. Sed præsumetur hoc casu infirmus mortuus ex noua causa, & non ex infirmitate antiqua. Hoc expresſè tenet Bald. vt plures alios omittam, in cõsil. cccxxviij. an vulnus fuerit mortale, &c. in. ij. volum. Secundus est casus, quando adhuc infirmus ex vulnere non lethali non erat totaliter sanus, sed tamẽ erat iam extra periculum: quia visus fuit fortè post triduum cum baculo incedere, iuxta gloss. in. d. l. j. nec sunt aliæ probationes. Et tali casu, quia potuit vulnerato superuenire spasmus, vel aliquod aliud accidens, & tunc tales coniecturæ arbitrio iudicis relinquuntur, qui ex variis argumentis motum animi sui formare poteſt. Et ita procedat quod dicit Bart. in d. l. si rixa. cum simil. Et isto casu onus probandi incumbit di-

Inesse non dicuntur, quæ ex interuallo fiunt.

certi esse mortuum ex noua causa. Quia in dubio præsumitur mortuus ex eadem infirmitate. Et ita Rota sæpe interpretatus est regulã istam in causa Compostellana coram me, & in alia coram R.P.D.Nicol. Tertius casus est, quando sumus in dubio, quòd non sunt aliquæ coniecturæ præter hoc, quòd vulnus nõ erat lethale. Et tali casu præsumendum est infirmũ mortuum ex vulnere, & erit locus isti regulæ. Et hoc casu militant, quæ dicunt Bald. in cap. j. in princ. quib. mod. feud. amit. & Ang. & Saly. in. d. l. j. volentes. vulneratum præsumi in dubio mortuum ex vulnere. Limitatur tamen iste vltimus casus non procedere quando ageretur de puniendo vulnerantẽ pœna mortis: quia tunc in dubio mitior interpretatio facienda esset, vt notabiliter declarat Hippolytus de Marsiliis in cõsil. suo. vij. incip. summi cœli Deus. super istis tamen vide Fely. in cap. presbyterum. de homic. qui notabiliter ista declarat. Et ex prędictis ad aliam quæstionem infertur, quam proposuit R.P.D. Marcel. Episcopus die. v. Iulij. M.D.xxxviij. in vna Leodien. canonicatus, videlicet, nunquid infirmus ex morbo Gallico, quem manifestè constat, non esse morbum periculosum vitæ prę sumatur mortuus infra. xx. dies ex eodem, an verò ex superueniente infirmitate? Et resolutio apparet ex prædictis, quòd præsumitur mortuus ex eadem infirmitate: & qui dicit contrarium, tenetur probare. Et ita domini transierunt, licet materia aliàs disputata non fuerit, quæ in veritate disputatione non indiget.

Vulnerãs vt puniatur, mitior interpretatio in dubio facienda est.

Infirmus ex morbo Gallico.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVid si aliquis sanus renunciet, sed in actu præstandi cõcessum vulneratur, & ibi moritur: an dicatur beneficiũ vacare per obitum, aut per resignationem, quo ad affectum regulæ?

Beneficiũ an dicatur vacare per obitum.

SOLVTIO. Cõsiderato principio, dicitur vacare beneficium per renuntiationem, cũ tunc infirmus nõ fuerit, quod requirit iste tex. Sed attento fine, id est consensu qui perficit renuntiationem, & consideratur hîc in regula ad effectum numerationis. xx. dierum, videtur concludendũ contrarium.

Quid tenendũ? Putarem ista duo tempora cõsiderari quo ad hoc, vt iste text. procedat, videlicet, in principio & in fine resignantem fuisse infirmum. Nã ista regula requirit infirmitatẽ, & sic istam qualitatem. Et ideò debet omni tẽpore concurrere,

currere, iuxta ea quę dicit Bal. in. c. cōstitutus. de rescri. Sicut dicimus in testamento, quòd tribus temporibus capacitas requiritur. §. in extraneis. insti. de hære. qualit. & diff. Si igitur renuntiatio per Papam fuit admissa tempore sanitatis, licet tempore cōsensus reperiatur infirmus, puto beneficium vacare per renuntiationem, quæ tunc dicitur verè facta, quando Papa admisit. Nam consensus qui postea præstatur, trahitur ad tēpus admissæ resignationis, cum sit potius ad executionē inuentus, quàm ad validitatē gratiæ, vt traditur in. c. quædā. de renūt. Ita refert Casiodorus fuisse in Rota tētum. Et hinc est, ꝙ ille consensus post obitum resignantis præstari potest, vigore bullæ Alexādrinę, vt sępe in Rota, me præsente practicatū fuit, præsertim in vna Placentina Archidiaconatus corā R.P.D. Marcello. & alibi dixi. Et ponit idē D. Guliel. in alia decis. Et licet regula illa Moderna cōputet illos viginti dies, à tempore præstiti consensus: requiritur tamen quòd tempore cessionis resignans fuerit infirmus: & ꝙ ex illa infirmitate infra viginti dies cōputandos à die consensus, decesserit. Hodie tamen per extrauagantem bonæ memoriæ Clemētis VII. & per regulam S.D.N. Pauli III. sublata est ista difficultas, qui tātum voluerunt infirmitatē tēpore præstandi consensus adesse, licet resignans sanus fuerit.

Capacitas tribus tēporibus requiritur in testamento.

Consensus ad quid sit inuentus.

SECVNDA PARS CONCERNENS BENEFICIA.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, vtrum ista regula locum habeat in eo qui cedit commendæ?

SOLVTIO. Iste casus cōtigit in Rota de anno M.D.XIX. in causa de Funes, coram D. Bartholomeo de Petra sancta: cuius facti seriem D. Gulielmus Cassiod. olim Rotæ auditor, in quibusdam collectaneis decisionum Rotæ refert, quæ modo præ manibus plurimum versantur: vt ibi per eum. Et tunc causa sępius posita, Rota variauit. Nam quinque ex Dominis tenuerunt partem negatiuam, videlicet, regulam locum non habere. Alij aliam partem sunt sequuti. Sed vt clarius veritas istius quæstionis per contraria demonstretur quædam motiua, & argumēta pro vtraq; parte referā: ex quib⁹ postea resolutio huius quæstionis colligetur.

Quòd

Quòd igitur ista regula non habet locum in cessione commendæ, adducitur primò, quia regula ista non facit mentionem de cessione cōmēdæ, sed de resignatione beneficij, ideo casus omissus dispositioni iuris communis relinquitur. iuxta vulg. cap. susceptum. de rescriptis. lib. vi. & .l. commodissimè. ff. de lib. & posthu.

Præterea quia verba istius regulæ videntur nō posse adaptari ad commendam, sed potius repugnant, cum de beneficio collatiuo loquantur, & quod in titulum datur, vt patet ibi, conferatur &c. & de beneficio in quo inducitur vacatio, vt patet ibi, vacare censeantur &c. Sed beneficia commendata nō conferuntur, neque vacare dicūtur, vt tenet Fede. de Se. in tract. de permu. beneficiorum. q. xv. & Rom. in consil. cccl. & Rota in antiq. decis. j. de conces. præb. Et hoc idem pro stylo Cācellaria Apostolica introduxit, quę ex eo ꝙ mentē Pontificis interpretari videtur, Consistorium Papæ appellatur, vt inquit decis. ccclxij. in nouis. Igitur cessantibus verbis regulæ, eius ratio & dispositio cessat.

Cōsistoriū Papæ qd dicatur.

Papæ intentio nō præsumitur &c.

Accedit, quia intentio Papæ non præsumitur fuisse de eo, quod verba non important. l. quod constitutum. ff. de test. mili. & tradunt Moderni Papien. in. l. j. in. iij. colum. versi. tertio facit. ff. si quis in ius voc. non ierit. Item quia ratio istius regulæ sumpta ex viscerib. c. fi. de renuntia. lib. vj. quæ fuit, vt fraudes euitentur, quibus expectantes & ordinarij deludi poterant, cessat in commenda, cum in ea prædicti non fraudētur.

Commenda inducit quodā modo reseruationem.

Ex eo, quia cōmenda inducit quodammodo reseruationem, vel saltem afficit beneficium, vt declarat Rom. in consi. prædicto, post Arch. in. c. is cui. de elect. lib. vj. & Compost. in ca. cum à nobis. eo. tit. & sequitur Ioā. Fran. Pauinus in tract. de offic. & pot. c. sede vac. in. iij. q. secūdæ partis. & Lapus in addi. ad tract. Fede. de permut. be. q. xv. Et tamen ordinarij expectantes conferre, vel acceptare possunt beneficia reseruata, vel affecta, vt concludit idem Ro. in consil. cccxlij. & in cōsil. clx. in proposito casu. & consil. ccccxlij. post Calde. consil. ix. tit. de præb. Et hodie habemus regulā Cancellariæ, secundū quam ita iudicauit Rota in vna Zamoren. Archidiaconatus coram R. P. D. Marcello de mense Ianuario. M. D. XXXII. Et quòd expectantes beneficia commendata (eo quia affecta acceptare nō possint) tenuit Rota ī vna Valētina parochialis

Ordinarij, nec expectantes conferre, &c.

de

de Pego, coram. R.D.Io.Paulo de mēse Nouēb. M.D.xxxix quicquid dixerit Soc.in consi.xxxij.sequutus Roma.in quodam consi.qui hoc non dicit, & illud cōsilium fuit à Rota reprobatū, vt refert R.P.D.Iaco.de Simonetta ī tract.reserua.

Suadetur ista opinio ex eo, quia ista regula est correctoria, pœnalis, & exorbitans à iure communi, liberam facultatem à iure tributam, possessoribus auferens, resignandi sua beneficia, & pœnam annullationis prouisionis inducens, iuxta.l.senatus.ff.de contrahen.empt.&.c.decet.cum simil.de immuni.eccle.lib.vj. Sed in pœnalibus, & exorbitantibus secundū communes doctrinas, verba propriè & strictè capi debent.l. cum quidam.de libe.& posthu.c.odia.de regu.iur.libr.vj. Et adeò hoc verum est, quòd in tali materia, etiam à maioritate vel identitate extensio prohibetur, vt not. in authen.quas actiones.C.de sacrosanct.eccles. Cum igitur verba istius regulæ sonent de beneficisquæ in titulum dantur, ad commendā trahi nō debent, quę à titulo differt, vt in capitulo dudum.de electione, & capitulo qui plures.xx.quæstione prima. *Verba in pœnalibus quo pacto capi debeant.* *Commenda differt à titulo.*

Confirmatur ista opinio ex his quæ scribit Oldra. consil. clxxix.quæritur. Vbi concludit extrauagantem iniunctæ Bonifac.viii.positam sub tit.de electio.quæ loquitur de literis expediendis, super ecclesiarum prouisionibus, non habere locum in ecclesia commēdata. Et sequitur Fran.Paui.olim Rotæ auditor egregius.in.d.tract.de off.& pot.c.sed. vac.fo.xlj. Cessantibus igitur verbis, & ratione regulæ, eius dispositio cessare debet.cap.suggestum.de deci.cum vulg. *Extrauagans iniunctæ Bonifacij.viij.* *Verba cessantia ratione reg.*

Præterea, quia vt dictum est, ista regula loquitur de beneficiis quæ dantur in titulum, sed commenda non est tit.& propterea incompatibilitatem non inducit, vt in cap.dudum. el. secundo de elec. Sicut etiam videmus quòd habens beneficiū regulare in commendam, cogi non potest, vt profiteatur religionem, ad quam titularis compelleretur. Ista sunt in effectu quæ pro ista parte negatiua facere videntur. *Commenda nō īducit incompatibilitatem.* *Beneficiū regulare.*

Quibus non ostantibus contraria pars, suis etiam rationibus & argumentis defendi potest. In primis facit, quia commendæ nostri temporis ex vsu patrisfamilias, hodie loco titulorū habētur: & beneficiati de fructibus illarum dispōnūt, vt de beneficiis titularibus, quemadmodū tradit Præpositus, vulgò Card.Alex.in.cap.cum autem.xliiij.distinct.in.vj. colū.& *Commendæ nostri temporis.*

in cap.

in cap.si quis.in penul.col.lviij.distinct. Quam interpretationem sæpe accepit Rota. Et sequitur Troilus de Maluitiis in cõsi.suo in materia cõmẽdæ post tract.suũ de sortib.ĩpresso.

Regula habens locũ in commẽda, attenta eius mente.

Secundo pro hac parte facit, quia regula.xxx.de familiaribus Cardinalium habet locum in commẽda, attenta eius mẽte, licet de ea mentionẽ non faciat, vt sæpe in Rota iudicatũ fuerat. Et hoc idẽ dicebatur de regula de verisimili notitia, & de regula de idiomate. In quibus licet de commenda nullũ sit verbum, ex mente tamẽ ad commendas adaptantur. Quia virtus legis non in cortice verborũ, sed in sensu & mẽte, quæ verbis est præferenda, consist.l.scire.ff.de leg.&.l.scire oportet.§.aliud.de execu.tu.cum simil.vt traditur in.c.intelligentia.de verb.sig.& in.c.Melchior.j.q.j.Sed ratio & mẽs huius regulæ, est fundata ad obuiandum fraudibus, quæ possent ita fieri per cõmendatarios cædentes, sicut per titulares resignãtes. Igitur, &c. Et ad colligendum mentẽ regulæ, illud afferri potest: quia si papa fuisset de ea interrogat⁹, verisimiliter ita statuisset. Igitur habendũ est pro expresso.l.tale pactũ.§.fi.cũ ibi not.ff.de pact. Quæ quidem lex procedit, nõ solum si per modum statuti, sed etiam rescripti cõuentionis, & alterius dispositionis aliquid cautum existat, secundum Bald. Paul.de Cast.& Moder.ibi, & Card.consi.lj.ij.col. Attenta igitur mẽte, & similitudine rationis fit extẽsio de casu expresso ad aliũ nõ expressum, iuxta gl.in.c.si postquã.de elect.li.vj. & clem. j.eod.tit.cum concord.vt scribit Decius consil.xv.in.iij.col.

Legis virtus in quo consistat.

Extensio quãdo fieri soleat.

Causæ à sede apostolica.

Accedit prædictis, quia quandoque videmus causas à sede Apostolica commendatariis, sicut titularibus committi. Ergo non debet inter eos fieri aliqua differentia. Plura alia fundamenta, & rationes pro vtraque parte adduci & excogitari possent: sed quia ab eo, quòd decreui, breuitatis instituto, longius quàm par sit, diuagarer omitto. Præsertim cum hanc eandem quæstionem nouis aliis motiuis latissimè disputo in regula de triennali, quæstione quarta, & in pluribus aliis regulis huius tractatus, vbi videndum erit.

Cõmendæ tẽporales.

Pro resolutione tamen potest breuiter dici, quòd aut loquimur in commendis tẽporalibus, & procedunt omnia argumẽta quæ pro parte negatiua adducuntur: aut loquimur de commẽdis perpetuis. Et ex quo illæ æquiparantur titulis, vt dictũ fuit, tali casu procedũt rationes in contrariũ allegatæ. Quibus

bus accedant, quæ Collectarius in.c.fi.de fil.presb. Gaspar de Perusio, & Aeneas Sabin.in tract.reser.in.ij.&.vij.fo.tradũt. Vbi in simili quæst.quærũt, an per dationem in cõmendã, desinat beneficiũ esse reseruatũ: distinguunt, aut commenda est tẽporalis, & nõ desinit, iuxta cõsi.Soc.xxxij. Aut est perpetua: & quia tũc Papa de beneficio plenè disponit, sicut per collationẽ, expirat reseruatio. Ita dicunt præfati doctores ibidem, plura ad hoc allegantes, quæ breuitatis causa non refero.

Beneficia cõmẽdata non conferantur.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, an ista regula comprehendat ecclesias, siue beneficia consistorialia?

Regula an cõprehendat ecclesias.

SOLVTIO. Noua est difficultas, hactenus nõ decisa ex eo, quia talibus ecclesiis prælati, habita prius discussione in consistorio, præficiuntur: & sic absolutè actus resignationis non est liber. Et propterea Cancellaria consueuit transire expeditionem in similibus ecclesiis cũ derogatione istius regulæ ad maiorem cautellam, prout etiã attestatur Reuerendissimus dominus meus, multis sęculis memorand⁹, Dominus Laurentius Puccius Card. Sanctorum quatuor, in quibusdam suis memorialibus. Cuius quidem stylus, quando iura non refragantur, sequens esset arg cap.olim.de consuet.

Styl⁹ quãdo iura nõ refragantur sequẽdus.

In cõtrariũ facit, quia ille stylus non habet in se fundamẽtum iuris, & regula ista generaliter loquitur, & eius ratio militat in istis beneficiis. Ergo regula in eis habebit locum: quia si lex nõ excipit, nec nos excipere debemus.l.j.ff.de vsu aleę, &c. Et quia ista beneficia cõsistorialia regulariter sunt magni momenti: & facilius in eis fraudes cõmitti possunt, cũ à pluribus appetantur & desiderentur. Et propterea magis militat dispositio istius regulę, quę ad excludẽdas fraudes emanauit.

Lex si nõ excipit, nec nos excipere debemus.

Breuiter puto primam opinionẽ de iure veriorem: pro qua est decisio Lapi in alleg.lxxxiiij.col.pen. vbi quærit an in generali cõcessione etiã ad reseruata & deuoluta, veniãt Abb. de quibus consistorialiter prouidetur. Et dicit ꝙ nõ, per plures rationes quæ militant in casu nostro, quas non refero, cũ ibi videri possint. Et pro ista opinione vlterius facit, quia videmus regulam de publicandis resignationibus in consistorialibus locum non habere, vt aliàs Rota tenuit, vt retulit mihi olim D. Petrus And. Gãmarus. Et ratio decisionis fuit, quia in huiusmodi beneficiis cessãt fraudes, propter quas repellẽdas

Abbatiæ ĩ generali cõcessione.

Regul. an habeat locum in cõsistorialib.

das regula ista condita fuit, videlicet, ne per huiusmodi resignationes infirmorum procuratas, ordinarij & expectantes ab eorum iuribus excluderentur, quæ ratio cessat in istis beneficiis consistorialibus, cum de illis etiam per obitum vacantibus, ordinarij prouidere non possunt, neque illa expectantes acceptare valeant, & sic per huiusmodi resignationes non fraudantur, præsertim quia ista beneficia non consueuerunt prius concedi, quàm persona resignatarij per Papam & Cardinales approbata fuerit: & ideo in conferendis huiusmodi beneficiis alius modus ab aliis diuersus obseruatur, vt patet in regulis, præsertim Clementis.vii. & aliorum Pontificũ super hoc æditis. Nam per cedulam, & non per supplicationem huiusmodi beneficia Papa ĩ cõsistorio proponit, & de illis prouidet, & dato, quòd in renunciatione infirmi consideraretur aliqua sinistra suspicio, præsentia certa scientia Papæ proponẽtis, purgant omnem suspicionem, & ideo in eo non debet seruari subtilitas istius regulæ, quia vt dicit Bal. in. l. rescripta. in. iij. col. C. de precib. imper. offer. in consistorio principis non curatur de solennitatibus iuris: quia ibi magis attenditur veritas, quàm iudiciorum ritus seu solennitas. arg. l. primæ. §. si quis. ff. de quæstio. Hinc dicimus in causis quæ in consistorio principis agitantur, nullum fatale currit, vt dicit antiquus ille doctor Vbertus de Bonacurso, de quo Specu. & Ioan. And. tam sæpe faciunt mentionem in practica sua, titul. de impen. execu. Et rationem adducit, quia nemo est tantæ authoritatis, qui posset nolentem principem ad conuocandum consiliarios coarctare, vt in authentica de appellat. & intra quæ tem. §. ad hoc sancimus. collatio. iiij. quæ habetur. C. de tempo. appel. authen. sed & lis. Aliam tamẽ rationem assignant docto. quæ facit ad propositum, quia coram principe ordo iuris nõ seruatur, vt est tex. in cap. ad petitionẽ de accusa. quem no. dicit Bal. in. c. j. §. fi. co. fi. in fi. de no. for. fide. Et hoc tenet idem Bal in. l. fi. C. de legib. post Inno. in cap. in causis de re iudic. Nam coram principe silet omnis lex: cum ipse idẽ sit lex animata in terris. Vnde patiendo coram se contra iuris ordinem procedi, videtur dispensare. secundũ Innocen. in. c. j. de lit. cõtest. & tenet Ioan. And. & Abb. in. d. c. in causis. & Ang. in. l. princeps. ff. de leg. Hinc est quòd quando causa examinatur in consistorio, dantur nouæ dilationes, nec attenditur subti-

Modus seruandus in conferendis benefi. consisto rialibus.

Veritas.

Fatale nullũ currit.

Principẽ nolentẽ ad conuocandũ cõsiliarios coarctare nemo potest.

Iuris ordo corã principe non seruatur.

litas iuris, vt tradit Bart. in. l. in offerendis. per illum text. C. de appella. Multa enim introducta sunt præter ordinem iuris in cōsistorio, in quo, vt dixi, silet omnis lex: & ille stylus procedendi multum differt ab aliis obseruationibus curiæ. Inde est, quòd licet de iure communi in generali dispositione periurus absolui videatur, tamen in negotiis tractandis cōsistorio nunquam censetur sub generali dispēsatione periurus includi, nisi specialiter absoluatur, propter serenitatem & maiestatē loci, vt tradit Fely. in. c. testimoniū. in. viij. col. de testib. *Periurus in quibus cēsetur dispensatus.*

Ista tamen quæ dicta sunt, limitantur non procedere, quādo propositio eorūdem beneficiorum fieret coram solis Cardinalibus congregatis, Papa absente: quia tunc solennitas iuris & regulæ requireretur, vt dicit Bald. in auth. sed & si quis. columna penultima. versic. quicquid. C. de testibus. & idem dicendum est, quando hoc fieret coram solo Papa sine Cardinalibus. Nam licet Papa posit quædam sine Cardinalibus expedire, illa tamen sunt parui momenti, secundum Antonium de But. post Ioan. Andr. & Hostien. in capit. antiqua. de priuileg. Sed vbi sunt negotia consistorialia, illa solus expedire nō potest, vt dicit Bald. in lege finali per illum text. C. de diuer. rescript. vbi refert Vrbanum Papam, Oratoribus Florentinis supplicantibus, vt quædam negotia suæ patriæ priuatim expediret, respondisse illud negotium consistoriale, & quòd summi Pontifices non consueuerunt talia negotia consistorialia in camera expedire, sed in publico consistorio: quod etiam Carolum Imperatorem aliis idem supplicantibus respondisse refert. & sequuntur Moder. Papien. in rubri. de constitut. in decimaseptima columna. Tamen hoc dictum Bald. in dicta. l. fin. dubitabile videtur. Nam clarum est quòd condere legem, per quam omnes subditi ligentur, dicit de rebus arduis, & est maximi imperij, vt dicit Bart. in. l. imperium. ff. de iur. om. iud. per tex. in. l. j. ff. de const. prin. & in. l. non ambigitur. ff. de leg. & tamen Papa & Imperator possunt facere leges in camera sua sine alicuius consilio, vt dicit Cynus in. l. hūmanū C. de legib. Sequitur Bonifa. Rotæ auditor in procem. clemē. §. hæc sane. in. iij. colum. nume. 36. & hoc sentit Bart. & Bal. in. l. fin. C. de leg. Dictū igitur Bald. in. d. l. fin. procedit de honestate, non de potestate. Reliqua ad consistorium Papæ pertinentia videnda sunt, per Card. Papien. cui pulcherrimā epistolam

Papa quæ negotia solus expedire potest.

Legem cōdere.

Papa & Imperat. possunt facere leges in camera sua sine alicuius cōsilio.

m stolam

ſtolá ſcribit ordine cclxxviij.cuius initium eſt,Magna eſt authoritas conſiliorum, &c.quo in loco deſignat ordinem & ſtylum quem habere ſolent & debent Pontifices & Cardinales proponendis cauſis & negotiis in conſiſtorio longe differentem ab aliis curiæ conſuetudinibus.

Ex prædictis igitur habes concluſionem, quòd iſta regula non habet locum in beneficiis quæ conceduntur per renuntiationem in conſiſtorio Papæ. Quia,vt dixi,ibi ceſſat oīs ſolennitas regularum. Vbi etiam de regula de valore exprimēdo,videmus quæ in conſiſtorialibus locum non habet, vt ibi latius ſcribam.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in beneficio vnito?

Beneficiū vnitum.

SOLVTIO. Dicas quòd non:quia regula loquitur de beneficiis,& beneficium vnitum non dicitur amplius beneficium,ſicut ante vnionem,ſed perdit nomen beneficij,vt concludit Rota deci.ccclxx.nota quòd vbi beneficium in antiquis,& deci.x.de rebus eccle.non alien. ſequitur Marianus Soci.in cap.ſicut vnire.de exceſſ. præl.arti.viij.quæſt. xij.& Dominicus in capit.ſunt perſonæ.§.fi. columna fin.de priuilegio.libro ſexto.Cedens igitur tali beneficio, nihil dicitur cedere,cum ſub titulo illius beneficij, cui vnio facta fuit, fit confuſum,& effectum vna maſſa,& corpus.

Permutatio de beneficio vnito non valet.

Hinc eſt quòd non valet de tali permutatio, vt concludit Egid.in tract.permut. in tertia parte: & vltra ipſum probat hoc idem in alio tract.ſimili,quidā doctor innominatus qui habetur in formis,vt dicā in regul.de annali & triennali poſſeſſore.ad quæ conferunt,quæ ſcribit Petr.de Peruſio, & Ioannes Baptiſta Cacialup.in tract.de reuo.vnionū.in.vij. cap. & Moderni in trac.reſeruationum.in vltima parte queſt. xij. & alij Moder.in tract.benefic.quæſt.xij.iij.partis.

Trāslationes penſionum.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

Tex.in.c. mādatum &c.

QVAERO,an iſta regula procedat in translationibus penſionum?

SOLVTIO. Dubium prima facie faciunt ea, quæ adducit And.Sicul.in.c.ad audientiam.el. ij.de reſcript. Dum multis rationibus contendit penſiones regulari debere ſecūdum naturam beneficiorū.facit etiam pro iſta opinione, quia

quia tex. in cap. mandatum. de rescrip. loquens de beneficiis, habet locũ in pẽsionibus, prout tenet ibi Imol. in prĩ. & And. Sicul. ibi in. iij. col. nu. 15. & etiam Ant. Corsetus ibidẽ. Quorum opinionem sæpe Rota, me præsente, sequutus fuit. Ergo pariformiter regula ista quæ emanauit ad tollendas fraudes resignantis infirmi in translatione pensionis procedet. Nam videmus quòd sicut de beneficio in impetrationibus, ita hodie debet fieri mentio de pensione, vt tradit gloss. in regula. lxj. in fi. & Moder. in cap. in nostra de rescrip. *Mentio sicut de beneficio in impetrationibus, ita de pensione fieri debet.*

Prædictis tamẽ non obstantibus veritas se habet in opposi tum. Et ita tenet Rota, quòd ista regula in translationibus pẽ sionis non procedat. Et iste casus contigit tempore Leonis. x. in personam Ioan. de Vrias Episcopi, & Ferdinandi Hispaniarum regis oratoris, qui in articulo mortis nutu magis, quàm verbis in suum nepotem pensionem mille ducatorum transtulit, & tunc post plures disputationes fuit tentũ translationem valuisse, non obstan. regula: & hoc in ratione fundatur, quia regula ista loquitur de renuntiatione, sed pensio renũtiari nõ potest, licet possit transferri de licentia Papæ, quæ quidem licentia, nec regulariter hodie, neque tempore Clemẽ. vii. cõ cedebatur, ista ratione, quia pensio est quædam seruitus super beneficiis non seruientibus ecclesię concessa. Nam pẽsionarij nõ laborant in ecclesia, neque seminãt, & tamẽ metunt, & fru ctus sine labore mãducãt, contra naturæ ordinẽ. nã cõueniẽs est, quòd qui commodum percipit, etiam incommodum sentiat: dicẽte Apostolo, Qui non laborat non manducet, vt in. c. clerici. j. q. ij. & . l. secundum naturam. ff. de reg. iur. frangit enim pensionis impositio æqualitatẽ iustitiæ, quæ dictat pręmia vnicuiq; dari secundũ qualitatẽ laborũ. c ius militare. j. distin. nam qui altari non seruit, inde præmium habere non meretur. c. charitatẽ. &. c. ecclesiasticis. xij. q. Cũ igitur pensionis impositio odiosa sit, meritò eius translatio prohibita fuit, ne inconuenientia multiplicentur. Regula ergo ista quæ in renuntiatione loquitur, non habebit locum in translatione, quæ non solet, vel saltem de raro concedi, & iura ad ea quæ raro fiunt, non adaptantur, vulg. l. nam ad ea. ff. de legib. Præsertim, quia ista regula de beneficiis loquitur, quæ de ratione tituli spiritualia sunt. Pẽsió verò in tẽporalitate cõsistit, ergo de vno ad aliud nõ bene ĩfertur, quia ex diuersis nõ fit illatio. *Pẽsio in tẽporalitate consistit.*

cap.ij. de transl.epis.l.Papinianus,exuli.ff.de mino & .l.fi.ff. de calum.Et hoc latè probat Ioan.Baptista de sancto Seueri no in suo tract.pensionū.post Modernos in cap.cum.m.post gloss.ibi de constit.& in.d.c.ad audientiam.Nam clarum est appellatione pensiones beneficij non contineri,vt dicit Domin.in.c.quanuis.de præb.lib.vj.in prin.Hinc est quòd licet beneficium vacet propter crimen , non tamen vacat pensio: quia non est beneficium,& teneri non potest à laico,vt tenet Cardinalis in cle.j.§.eadem.de supp.neglig.præla. sequuntur Moderni de Rippa in rep.c.ij.nu.128.de iudic. Ex hoc enim infertur,ꝙ licet habens beneficium teneatur ad officium , id est,recitare horas canonicas,vt in.c.fi.de rescrip.lib.vj.& referunt omnes in.c.j.de celebratione Missarum.Tandē habēs pensionem ad illud non obligatur,vt tenet ille antiquus doctor practicus Hiero.Paulus Hispanus in illo libello,qui vulgò Practica Cancellariæ appellatur.fol.lj.& sequitur Iacob. de Ferrariis in tract.de hor.cano.& sentit Ioā.Bap.de sancto Seuerino in tract.pension.quæstione fi.& reassumit D.Petr. And.Gammarus Rotæ auditor in tract.de off.leg. vbi latius super hoc diuagatur.Et ratio prædictorum est,quia officium sequitur beneficium sicut venator leporem. Qui habet igitur beneficium,dicat officium: Alias sequeretur , quòd si ex vno beneficio darentur tres pensiones,ꝙ vnum beneficium obligaret quatuor personas ad dicēdum officinm,quod absurdū. Ille igitur qui habet titulum spiritualitatis, ad officium tenetur:non autem habētes pensiones,quæ commodum merè tēporale continent,quod in laicum cadere potest. Nam pensiones ęquiparantur contractibus profanis,vt tradit Roman.in consil.ccccxxix. col.iiij.beneficia verò vltimis voluntatibus æquiparantur,quę sunt piæ,vt per gloss.fi.c.j.de conces.pręb. lib.vj.Hinc est,ꝙ sola voluntate potest cassari & remitti pensio absque licentia Papæ,sicut quælibet res profana , vt tenet Præpo.post glo.in.c.Agathosa.lxiij.distinct. quem sæpe tempore meo Rota approbat.Secus tamen est in beneficiis,quæ sine voluntate superioris dimitti non possunt.Sic etiam videmus,ꝙ pensiones sicut beneficia non permutantur:quia non veniunt appellatione beneficiorum, vt dicit Card.in cle.j.in xvij.quęst.de reb.eccl.non alie.Et pari modo per promotionem pensionarij non vacat pensio , sicut beneficium secundum

Pensio per contractū nō vacat.

Pēsionem habēs , ad horas canonicas recitādas nō tenetur.

Pensiones contractibus profanis æquiparātur.

Pēsio sola voluntate potest remitti.

Pensio per promotionem pēsionarij vacare non dicitur.

dum Card.in clemen.j.§.j.in.vj.quæst.de sup.neg.prærla.

Ex quibus omnibus apparet inter beneficium & pensionē longum esse discrimen. Depositio igitur istius regulæ in vno loquens, in alio locum non habet.argu.cap.susceptum.de rescrip.lib.sexto. Præsertim quia cessat commoda ratio istius regulæ, quæ fuit, ne per huiusmodi resignationes ordinarij vel expectantes defraudentur: ad quos dispositio beneficij vel acceptatio pertinerent, si fraudulenta cessio non præcessisset. Sed ista ratio non habet locum in translationibus pensionū, per quas nullus prædictorum defraudatur. Igitur, &c. Et tenēdo istam opinionem ad rationes in contrariū factas per And. Sicul. latè respondent Moder. in tract. beneficiorum. in. iij.q. primæ partis.col.vij. vbi videndum erit. Tamen licet istæ rationes de rigore iuris sint veræ, iustius tamen videretur huiusmodi translationes sub regula comprehendi, quia ex hoc maior ecclesiarum fauor resultaret: & diuini cultus argumentū: nam admittere translationes super beneficiis eccleasticis, nihil aliud est quàm seruitutem propagare.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, vtrum ista regula procedat in beneficiis iurispatronatus, ad quæ per præsentationem quis assumitur?

SOLVTIO. Decius in consil.ccxxiiij. incipiente, in casu proposito. cōtendit probare negatiuam, ex eo, quia ista regula est exorbitās & odiosa, & in beneficiis collatiuis loquitur: ergo non debent extendi ad istū casum, vt ibi latè per eū. Adde pro ista opinione, quia videmus huiusmodi beneficia sub nominationibus regū non cadere, vt tradunt Moderni in tract. benefi. quæst. iij. secundæ partis. neque sub quacunque gratia etiam amplissima, vt latè probant iidem Moderni. in. d. tract. in. xj. quæst. iij. partis. & communiter docto. in cap. ij. de preb. lib. vj. Lap. alleg. xcvj. sicut etiam extrauagan. execrabilis. beneficia huiusmodi iurispatronatus non comprehēdit, vt iidem Moderni dicunt in. d. quæst. xj. *Beneficia iurispatronatus sub nominatione Regū.*

In contrarium facit, quia considerata mēte regulæ idem dicēdū videtur in beneficiis iurispatronatus, prout olim fuit in Rota disputatū in causa Naneten. capellaniæ, per Ludouicū de Interamne aduocatū qui postea fuit auditor, per istā rationē. Quia ex quo dicta regula ānulat collationē, per cōsequēs *Regula annullans collationē*

videtur prohibere omne necessarium antecedens ad illam.l. oratio.ff.de sponf.&c.c.solitæ,de maiorit.& obed. cum similibus.Sed præsentatio est antecedens ad institutionem quæ sub nomine collationis comprehenditur.Igitur &c.Ita dicebat ille aduocatus.Et tenendo istam opinionẽ ad dicta Decij potest facile responderi.Nã non obstat, quòd ista regula sit exhorbitans.quia hoc non est verũ simpliciter,cum potius considerata eius mente & ratione concordet cum iure communi.de quo in.c.ij.de renuntiat.lib.vj. Vnde spiritũ rationis accepit, vt dicunt Moder.in tract.benefic.in.iij.parte.q. xviij.& ante ipsos hoc dicit Ioan.de Anania in.c.fi.de collu. deteg. & hoc idem in terminis tenet Cardinalis Maurocenus in.d.c.ij.in vltima quæstione,quẽ refert,& sequitur Ioã. Aloisius Tuscanus olim aduocatus consistorialis doctissimus in quodam suo consilio,quo latè probat hanc regulã. & tex. in.d.c.ij.eundẽ spiritũ & mentem habuisse, licet in tempore hic addito different. Sic itaque isto respectu, quia ista regula iuris communis concursum habet,fauorabilis dici potest. Et licet secundũ quid regula posset dici exorbitans,ex quo collationem ordinarij tollit,vt dicit Rom.in consil.cccxlij.incipiente,quo ad primum.secundum quòd posset procedere dictum Decij.Per hoc tamen absolutè cõcludi nõ potest,quòd sit odiosa. Quia quando actus se potest habere ad fauorẽ & odiũ,iudicatur fauorabilis, prout de statuo, quòd stantibus masculis filiæ nõ succedant,dicunt Moderni in.l.venia.C.de in ius vocand.facit illud quod de Velleiano dicitur,in.l.qui exceptionẽ.ff.de condic.indebit. Et quia emanauit ad repellendas fraudes,quòd vtilitatem animæ respicit, fauorabilis dicitur,per ea quæ Bart.& Moder.tradũt in.l.si cõstante.in. ix.col.in princ.ff.solut.matr.cum aliis,quæ scribit Ias.in.l.fi. ff.de in ius vocan.Et secundũ hoc lata fieri debet interpretatio.Et quãuis regula de collatione loquatur, quo casu videretur excludi præsentatio, iuxta casum.c.cum in illis.§.j.de præb.in.vj.illud in ambitiosis procedit,vbi stricta fit ĩterpretatio,vt ibi dicunt Domi.& Philip.Secus vero in materia fauorabili,vel in differente,vt ista. Quia tali casu verbum collatio,lato sumpto vocabulo præsentationẽ comprehendit, vt cõcludit Rota in decis.cccclxviij.incip.fuit dubitatum, verũ habens in tit.de præbend.in nouis.Hinc videmus,quòd tex. in.cap.

Regula exorbitans.

Actus quando se potest habere ad fauorem & odium &c.

Collationis verbũ.

in.cap.auaritiæ, & in.c.quàm sit.& in.c.vt quis duas. &.c.fin. de elect.lib.vj.licet loquātur in elect.& cōfirmationibus, tamē habēt locū in præsentatione iurispatron.vt cōcludit Lapus alleg.viij.& Calde.tit.de elect.consil.viij.cum concord. vt scribit Roch. Curtius in tract.iu..patron.in verb.honorificum.quæst.xxxix. & reassumunt Moder.in nouo tract.iur. patronat.fol.ccc.cū quatuor sequent . Et ita quo ad text.in. c.auaritiæ.conclusit Rota in vna Salamātina capellaniæ coram R.P.D.Marcello.xiij.Ianuarij.M. D.xxxiij. Sic etiam & text.in.cap.j.vt lite penden.lib.vj.licet de præsentatione, seu beneficiis iurispatron. nullam faciat mentionem,tamen propter pariformem rationem habet locum in dictis beneficiis,vt idem Curtius latè probat in.d.tract.in verbo honorificum.q.xxiij. & repetunt Moder. in nouissimo tract.iur. patr.fol.ccviij.& seq.Et ita Rota tenuit in vna Barchino. beneficij sancti Christophori corā eodem.D.Marcello.die. xxvj.Nouembris.M.D.xxxv.Et ita videtur etiam hic dicēdum,quòd regula ista,licet de beneficiis iurispatron.mētionem non faciat,nihilominus propter eandem rationem habeat locum in eis. *Tex.in.c. auaritiæ &c.*

Pro resolutione tamen huius quæstionis distinguo plures casus.Primo est in præsentatione,& in ista,regula locum nō habet.Ratio est, quia præsentatio pertinet ad patronū : respectu verò pręsentati regula etiam adaptari nō potest.Quia si præsentatus in infirmitate constitutus renuntiat præsentationi de se factæ,nō dicitur beneficiū renuūtiasse,de quo loquitur ista regula.Ratio est, quia per præsentationē solū acquiritur ius ad rē,vt dicūt Domini in decisione.cccxxviij.in antiq.& tradit Abb.& alij cōmuniter in.c. quod autē de iure patron.Imò plus voluit Abb.in.c.cū Berthol.post glos.iij. ibi in.ij.col.de re iudic. quòd præsentatus ante institutionē nullū ius habet in beneficio,sed bene habet ius ad petendum illud perseuerante patrono in eadem voluntate.Et hoc dictū Abb.sequitur ibi Fely.& plures alij,quos cumulat Curtius in tractatu iurispatron.in uerbo.ius.in.iiij.quæst. & dixi latius superius in reg.proxima.q.j. Et adeò hoc est verum , quòd si præsentatus tunc in curia moreretur , non diceretur per hoc in curia beneficium vacare . Quia vt dicatur beneficium in curia vacare, requiritur quòd beneficium suum dicatur, *Præsentatus ante institutionem.* *Beneficiū ad hoc,vt dicatur vacare in curia.*

catur,& nō debitum,vt not. Archi.in.c.si electio. de electionib.lib.vj.& alij quos allegant Moder.in tract.de beneficio. in.j.quæst.iij.patris. Sic igitur isto casu concludendū est, regulam istam locum non habere.

Secundus casus est in præsentato & instituto renūtiāte tali beneficio in infirmitate: & putarem adhuc regulam istā nō comprehendere istū casum. Ratio est, quia regula ista loquitur in beneficiis, quæ liberè possunt renūtiari,& quæ per collationem superioris concedūtur. Sed beneficium iurispatronatus non est huiusmodi, quia præsentatus & institutus non potest sine consensu patroni beneficium renuntiare, vt dicit Innoc.in.c.fin.in fin.de renun.& hoc clarius firmat Abb.in. c.significatum.in.ij.col.de præbend.cum dc.concor.quæ cōgerūt quidam Moder.in tract.nouo iurispatron.fol.ccccj. Et ante ipsum Rochus Curtius in eodem tractatu, in verbo honorificū.in.iij.&.lj.quæst. Adeò quòd si præsentatus sine cōsensu patroni renūtiasset, patronus posset ad tale beneficium sic per renutiationem vacans iterum alium præsentare. Ita quòd cum præsentatus & institutus in infirmitate renuntiās non valeat nisi cum consensu patroni liberè renūtiate, cessat in eo fraus quæ consideratur in ista regula. Nam, vt sæpe dictum est, ratio istius regulæ fuit, ne infirmi ex illa infirmitate morituri sub colore renūtiationis, de beneficiis sicut de reb⁹ profanis post mortem eorum disponere videātur: & per hoc fraudarentur expectantes, & fieret preiudicium ordinario. Cum igitur talis consideratio non possit habere locum, hoc casu deficiet per consequens dispositio istius regulæ.

Præsentatus & institutus.

Tertius casus est quado infirmus renuntiat in fauorē certæ personæ beneficium iurispatronatus de consensu patroni. Et iste casus est magis dubius. si renūtiās infra viginti dies moriatur. Et certè adhuc putarem cessare regulā ex eo, quia vbi est consensus patroni, ad quē in omnē euentū pertineret præsentatio beneficij vacantis, siue per renuntiationem, siue per mortē cessare videtur fraus. arg. eorū quæ dicuntur in.l.fin. C.de bonis quæ liber. vbi minor alienans præsumitur circūuentus. Vbi verò interuenit consensus eorū, ad quos pertinet cessat fraus, facit etiam.l.fi.C.de pact. Sic erit hic dicēdum. Et isto casu militarent omnes rationes Decij in dicto consi. Est bene verum, quòd vbi apparet, patronum per sordes cōsensisse,

Consensus vbi interuenit cessat fraus.

ſenſiſſe,aut inhabilē approbaſſe, quòd tali caſu videretur locus eſſe regulæ.Præſertim ſi patronus eſſet clericus, in quo maior puritas requiritur.Hoc tamen non teneo pro conſtāti. Remota tamen fraude patroni, mihi placet opinio Decij propter diſsimilitudinem collationis & inſtitutionis. Inter quæ eſt magnum diſcrimē,vt latè probat ibi Decius.Et quia quando Papa mouetur ſola voluntate taxando numerū dierum,vt hîc,non proceditur de ſimilibus ad ſimilia, ſed prohibetur extenſio,ſecundum Bald.in.l.iij.col.ij.verſic.ex quo. C.de iure dot.Solum obſtat hic vnum,quia licet iſto caſu nō fiat præiudiciū ordinario,nec fraudentur expectantes, tamē militat alia ratio,videlicet,ne de beneficiis per obitum vacaturis per modum vltimæ voluntatis diſponatur. Et iſta ratio procedit,ſiue conſentiat patronus, ſiue non, quia conſenſus patroni non poteſt facere licitum quod prohibetur, vt illicitū.arg.l.nemo poteſt.de legat.j.Et ideò ex alio opinio Decij poteſt ſuſtineri, ex eo, quia ſi ſub diſpoſitione iſtius regulæ beneficia iur. patron.comprehenderentur,patroni priuarentur ſine culpa facultate præſentandi, & ſic videretur hæc conſtit.in præiudicium patronorum inducta,& hac de cauſa patroni abſtraherentur à fundationibus & dotatione eccleſiarum,propter quam rationem dicunt communiter doct.in. cap.ij.de præben.lib.vj.& Fely.in tract.quando literæ apoſtolicæ no.pat.in.j.&.ij.col.quòd diſpoſitio quantumcunque fauorabilis,non comprehēdit beneficia iuriſpatron.niſi ſpecialiter fiat mentio. Et iſta conſideratio militat omni caſu quo patroni priuarentur iure præſentandi.Secus verò vbi tale ius principaliter illis nō tollitur, licet ſecūdariò,& ex poſt præſentati ab eis aliqua exceptione ſubmouerentur,vt in regula de Annali.quæ tali caſu non cōprehendit beneficia iuriſpatronat. laicorum non tollendo principaliter præſentationē,ſed ſubmouendo præſentatum impetrantem prouiſionem à Papa de conſenſu patroni non facta mentione regulę, vnde exceptio illius repellitur propter eius negligentiam.Et licet ſecundario ex hoc videantur patroni fruſtrari præſentatione facta, nihilominus hoc fit principaliter in odium patroni,ſed impetrantis, & ideo conſiderari non debet.arg.l. ſi quis nec cauſam.& quæ ibi latè notant moder.ff.ſi cert. pet.vt dixi in.d.regula de Annali.q.xxvij.& in regula proxima.

Diſpoſitio quantumcunque fauorabilis &c.

Regula de annali.

ma.q.iij.Habēs igitur ex prædictis intellectū ad dicta doct. volentiū sub generalibus dispositionib. non cōprehendi beneficia iur.patronat.qualiter intelligantur.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO,an regula procedat in eo infirmo qui renūciauit iuri suo quæsito in beneficio vigore alicuius gratiæ?

SOLVTIO.Iste casus contigit præteritis temporibus in Rota in vna Valentina canonicatus, & præbendæ coram D.Martino de Spinosa in qua fuit dubitatum, vtrum ista regula haberet locum in eo qui resignauit ius, quod habebat solum per supplicationem signatam, nec habuerat possessionem,nec literas expeditas. Dubium faciebat, quia ex quo resignatio fuerat facta literis non expeditis, causa illa reducta erat ad non causam, secundum Egid.decis.dcxliiij. incip.si Papa prouidet mihi,& dcix.imperrans beneficium. Nam supplicatio sine literis est gratia informis, ideò nihil tribuit,quia forma est quæ dat esse rei:ideo voluerunt doct. literas haberi loco tituli,vt Compostel.in.cap.statuimus.ad fin.de rescrip.& Ioan Andr.in.cap.j.de lit.contest.lib.vj.Rota.ccccľvij.in not.Milis in verbo,gratia apostolica. Accedit quia rectè considerando cessat hoc casu ratio istius dispositionis:quæ fuit.ne per huiusmodi renuntiationes infirmorū defraudentur ordinarij in conferendis beneficiis vacantibus & expectantes etiam excludentur ab acceptando talia beneficia.Ideò inducta fuit prouisio istius regulæ,vt fraudes huiusmodi tollantur.Sed ista ratio non uidetur militare in resignatione iuris,quia in eo non fraudantur ordinarij,nec expectantes,quia ordinarius conferre non potest,nec expectātes,acceptare,nisi beneficia vacātia de iure,& de facto, vt in cap.cū nostris.cum similibus.de concess.præben.& in decis. cxcvj.habens gratiam.in not.& decis.lij.tit.de concess.præbend.in antiq.aliàs numero.dcviij.incip.si aliquis expectās.

Supplicatio sine literis est gratia informis.

Ordinarius quæ beneficia conferre possit.

Istis tamen non obstantibus cōtrariam opinionem tenuit Rota in prædicta causa Valētina,in qua die.xiij.Martij.M. D.xiiij.omnes Domini ita cōcluserūt,excepto Domin. Paulo Capifucco,à quo in scriptis istā decisionē habui,qui tenuerat partē negatiuam. Et ratio Dominorum fuit, quia statim quòd supplicatio est signata,in continenti est ius quæsitum, &

& gratia est in se perfecta,per not.per Archi.Io.And.& alios in procem.vj.in nouella.vnde cum ius sit quæsitum,succedit illud,quòd paria sunt,habere ius quæsitum ad rem, vel habere rem.l.qui habet.ff.de reg.iur.vnde sicut ista regula procedit in resignante beneficiũ plenum: ita locum habebit in resignãte ius.pro qua decisione optimè facit Rota.DCCCLXXXII. incip. Nota quòd vbi gratia est facta. in antiquis. Præterea pro ista opinione facit mẽs istius regulæ. Quia clarum est regulam habere locum,quando ille in fauorem,cuius resignatio admittitur,cõsequitur commodum resignationis, propter quod arguitur fraus,vel quia renuntians cogitans se moriturum inducitur ad renuntiandum. Quo casu,ne detur succeßio in beneficiis,& licentia libera,vt quis de illis valeat disponere sicut de rebus temporalibus,fuit hæc regula introducta.Sed istæ rationes omnino militant in renuntiatione iuris:quia per illam acquiritur commodum resignatario,& resignans consequitur effectum quem intendit.Igitur regula in illis procedet. Nec obstat si diceretur renuntiationem iuris posse fieri in manibus simplicis notarii, vel etiam laici. Et tamen resignatio beneficij fieri non potest nisi in manibus habentibus authoritatem instituendi & destituendi,prout dicit decisio Rotæ ccxc.in antiq. incip. non quælibet. Quia illud procedit respectu iuris quærendi. Et ita loquitur prædicta decisio. Secus verò ratione iuris quæsiti : quia tale ius debet in manibus superioris renuntiari sicut beneficiũ,vt declarat decis.DLXXIII. quidã Cardi. sub titul.de renuntia.& decisio. DCCCXLV.prtronus &c.in antiq.

Supplicatio statim quòd est signata, quid operatur.

Renũtiatio iuris. Resignatio beneficij.

Nec obstat, quòd ius per supplicationem literis non expeditis sit informe,quia illud est verum quo ad effectum canonizationis in iudicio fiendæ,in quo datum esset de regula de non iudicando literis non expeditis. Secus verò de iure, quia sola supplicatio tribuit ius cõsiderabile in extraiudicialibus,vt dicit predicta decis.dccclxxxii.in antiquis.Imò etiam cõsideraretur tale ius in iudicio ad effectum canonizationis, nisi exciperetur de regula.Itaque de iure opinio Compostel. non procedit, cum sola supplicatio in beneficialibus signata tribuat ius, & operetur plures effectus, quos enumerabo latius in regula de nõ iudic.literis nõ expeditis.Nec etiã obstat si diceretur,ꝙ beneficium vacans de iure, licet non de facto, conferri

conferri non possit, nec acceptari, quia illud non est verũ. vt est glo. communiter approbata in ca. licet. Episcopus. de præbend. lib. vj. quia cum collatio & acceptatio sint actus extraiudiciales, fieri possunt, nulla facta citatiõe possessoris: quia quilibet potest conferre ius ad se pertinens, licet non vacet de facto, vt dicit ibi glo. quam sequitur Abb. in consi. xxxiiij. col. fina. lib. ij. & ante ipsum Cardinalis consil. cxxxij. col. fin. & alij plures quos omitto. Nam non est dubium beneficium dici vacare per obitum illius, qui solam supplicationem habebat, licet neque literas expeditas, nec possessionem haberet, vt dicit prædicta decis. dcc.lxxxij. Et ideo conferri potest. Et illa quæ in contrarium fuerunt adducta, respiciũt subreptionẽ, vt videlicet non valeat collatio Episcopi de beneficio vacante de iure, & non de facto, non facta mentione possessionis: illa enim respiciunt impetrantem, qui debet de possessione alterius facere mentionem, vt ibi. Quod etiam procedit quando possessio alterius esset colorata: si verò esset notoriè iniusta, etiam nulla facta mentione valeret collatio & acceptatio quo ad impetrantem. vt declarat Abb. in d. c. cum nostris. & reassumit Fely. in capitulo, in nostra. i. xxxvj. corr. de rescrip. Et ita, vt dixi, secundũ istam opinionem conclusit Rota, de qua quæstione dicam etiam in regula de publicandis resignat. quia etiam ibi contigit de facto.

Ius ad se pertinens licet &c.

Beneficiũ an vacare dicatur p obitum illius, &c.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, quid in renũtiante causa permutationis de imparibus beneficiis, an ista regula habeat locum?

SOLVTIO. D. Pet. And. Gãmarus auditor Rotæ, vir certè de hac iuris disciplina benemeritus, in repe. ca. j. in. v. colum. vers. sed quid dicimus. de rer. permuta. lib. vj. tenet simpliciter istam regulam habere locum in resignatione facta ex causa permutationis. Et hoc non videtur habere dubium, cum in regulis antiquis & Modernis expressè hoc dicatur. sed regulæ non declarãt modũ permutationis. Et ideo maius dubium est, an regula intelligatur in omni permutatione, tam de beneficiis paribus, quàm imparibus. Et ad hoc videtur dicẽdum, regulam tantum restringi debere secũdum terminos. cap. ij. de renun. lib. vj. vt videlicet debeat tantũ intelligi de permutatione impari, quæ videtur fraudulenta, nõ de alia. Non ista regula sumpta fuit ex visceribus. d. cap. ij. A quo

quo quidem tex.vt superius dixi,ista constitutio spiritum vitæ accepit,iuxta tradita per Ioan. de Ana.in cap.audiuimus. in.ij.notabili.de col. deteg. qui de ista regula meminit. text. ergo in dicto capitulo secundo loquitur de permutatione beneficij pinguis,cum tenui ab infirmo facta,ad effectũ, vt beneficium tenue vacaret,& sic fraudarẽtur ordinarij, vel expectantes.Ergo ista regula debet intelligi secundum terminos illius text. Et ita de tali permutatione loquitur decisio Rotæ Thomæ Fastolli in causa sexta, dubio.xx. & decisio. ccclxj. nota præsumitur,&c.in antiq.Et in eadem loquitur doctus ille glossator Pragmaticæ.fol.xcvij. Et reassumunt Moder. in tracta.de beneficio.in.xlvij.quæst.iij.partis.colum.penult.& ratio istius decisionis est: quia eo ipso ꝙ permutatio de beneficio pingui cum tenui fit in infirmitate, præsumitur fraudulenta,vt dicit Jmol.in.l.filiæ meæ.& ibi Bald.ff.solu. matrimo.Sequitur Socin.consil.lxxxiij.miror,&c.lib.iij. Nã licet sola permutatio beneficij pinguis cum tenui non arguat fraudem,vt in decis. secunda. de rer.permuta. in antiquiori. Vbi tamen fit ab infirmo, præsertim cum amico vel consanguineo,nemini est dubium, talem permutationem fraudulentam præsumi,vt dicunt præfati Doctores.Facit ad hoc,quod in notabili casu infirmi consuluit Pet. de Ancha.in consi.ccccxxx.incipien.fuisset expediens. Et in casu prædictæ permutationis disparis ab infirmo facta,quòd fraudulenta præsumatur,consuluit Oldra.in cõsil.cccxxiiij.in.iij.colum.Et hoc in terminis tenuit Egid.decis.cccxliiij.facit decis.eiusdem.ccccxxxv.faciũt ea quæ scribit Socin.in cõsil.liij.versi. præterea dicit.lib.iij.Et ita in similib.terminis tenuit Rota in vna Taraconen.parochialium coram dom.Paulo Capisucco.xxviij. Ianuarij.M.DXXX.quæ voluit,extrauagan. sicut bonus pastor.non habere locum in beneficio fictè permutato cum vero,prout est beneficium de Pertica,quod secundum consuetudinem illius diœces.ad effectum permutationis faciendæ fingi solet,& appellatur de Pertica,vt latius scribo in decis.super hoc facta.Concludo igitur breuiter, quòd ista regula tantum intelligatur de illa permutatione infirmi,de qua text.in.d. c. ij.& præfati doctores præsumunt fraudem:quam in terminis istius regulæ considerat Fely. in cap.quia verisimile.de præsumptio.post Abba.& alios ibi.& latius Pet.de Ancha.in cõsil.ccclxxxviij.

Permutatio quæ præsumitur fraudulenta.

fil.ccclxxxviij.cum aliis superius allegatis. Secus verò in permutatione quã infirmus cũ alio facit de beneficio æquali & pari. Nam in tali permutatione non puto regulam procedere. Et ad hoc ita dicendum suadet ratio naturalis & æquitas: in primis, quia negari non potest regulam istam exorbitare à iure, & esse pœnalem. debet igitur restringi tantũ ad casum, vbi de fraude suspicatur: vbi verò beneficia permutata cum infirmo essent æqualia, cessat fraus, cessat denique præiudiciũ ordinariorum & expectantium. Nam licet infirmus hoc casu dimittat per resignationem beneficium quod habet: nihilominus tamen aliud simile & æquale beneficiũ acquirit, quod subintrat in locum dimissi, & vacabit tandẽ per infirmi obitum, quod ordinarij conferre & expectantes acceptare poterunt. quæ ratio cessat, quando infirmus pingue beneficiũ pro tenui permutat, quia in tali casu manifesta est fraus, & præiudicium prædictorum per prædictos Doct. coniecturatum: & ideo hoc tantum casu regula locum habere debet, vt quãtum fieri potest, concordet cum iure communi, iuxta not. in cap. causam de rescript. & cap. cum dilectus. de consuet.

Nec obstat, quòd regula ista generaliter & simpliciter loquitur de permutatione, & sic debet vtranque permutationẽ includere: licet minor ratio sit in vna, quàm in alia. argumẽ. tex. in. l. j. §. quòd autem. ff. de lusu aleæ, & aleat. Nam plus & minus non differunt specie, vt in. l. fin. ff. de fun. instruct. quia respondetur, quòd generalitas dispositionis ampliatur, & restringitur secundum subiectam materiam, vt dixit gloss. fina. per illum text. in cap. si Papa. de priuil. lib. vj. Nec est referenda ad ea, de quibus non est verisimile disponentem cogitasse, vt tradit Ias. in. l. Lucius. de lib. & posth. & latius in. l. si de certa. C. de transact. Et hoc casu plus & minus differunt, quãdo est diuersa ratio, vt dicit gloss. & Bart. in. l. penul. ff. de noua. Declarat Ias. in. l. qui bis idem. in. iij. colum. ff. de verbo. obliga. dixi in tracta. expecta. nume. 99. cum sequen. Et vltra prædicta circa huiusmodi permutationes beneficiorum tenuium cum pinguibus ab infirmis factas, videndũ est per Pet. de Anch. in consil. ccclxxxiij. & in consil. ccclxxxv. & Pet. de Perusio in tracta. de rer. permuta. colum. vij. & And. Sicul. in quodam suo consilio, cuius numerus nunc euanuit è memoria, interruptione facta alterius negotij.

Plus & minus nõ differunt specie.

Dispositionis generalitas.

quæstio

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, an regula ista habeat locum, quando fit resignatio, reseruatis fructibus?

Resignatio quādo fit reseruatis fructibus.

SOLVTIO. Olim R.P.D.Dominic.de Iacobitis, insignis auditor Rotæ, & postea Cardinalis, in quibusdam suis Apostillis ab eo scriptis, adnotauit istū casum, & refert Rotam fortè tenuisse temporibus suis regulam nō habere locū, per ea quæ dixit Card.in.c.cum olim.el. ij. de priuil. col.fi.ver.quęro quomodo scietur, &c. Et nihil aliud dicit. Tamē ego satis dubito de ista decisione, ex eo, quia illa talis reseruatio in infirmo iamiā morituro, ex quo est parū duratura, videtur quędā palliata fraus ad effectum circumueniendi regulam. Nam per huiusmodi reseruationē fructuū non cessat ratio regulæ superius allegata. Nec tollitur præiudicium, quod infertur ordinariis expectantibus, ad quod obuiandum processit ista regula. Et dictum Card. loquentis in eo qui vēdit rem, retento vsufructu, non videtur posse bene ad propositum adaptari. Et ideo cogitandum est melius super hoc.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, an ista regula habeat locū in beneficio patrimoniali?

Regula an habeat locum in beneficio patrimoniali.

SOLVTIO. Fely. hic in quibusdam suis additionibus dicit quòd non, ex eo, quia illius renuntiatio nō nocet expectātib. nec ordinario, & propterea cessat fraus, & dolus in ista regula. Sed aduerte, quia ista opinio non videtur vera. In primis negari non potest beneficia patrimonialia, quæ hodie dantur in titulum perpetui beneficij, esse verè, & realiter beneficia ecclesiastica, & eōrum appellatione cōprehendi, vt tradit Fely. in cap. postulasti. in. viij. col. de rescript. sicut etiā de præstimoniis, & de hospitalibus dicit Felyc. ibidem. in. j. colum. & in cap. in nostra eod. tit. & in cap. de quarta. de præscript. Cum igitur regula ista simpliciter de beneficiis loquatur, non erit dubium talia comprehendere.

Beneficia patrimonialia.

Non obstat ratio Felyni, videlicet quòd per renunciationem beneficiorū patrimonialium non præiudicetur ordinario, nec expectantibus, quia hoc nō sufficit. Nam quando in lege cōsiderātur plures rationes, licet vna ratio cesset, alię militare vidētur. §. affinitatis. cum vulg. institu. de nup. Nā pręter illam rationem, regula ista habet aliam, videlicet ne beneficia dentur

Rationes plures.

dentur per viam succeſsionis, poſtquàm eis renuntiās vti nō poteſt. Nam infirmus vidēs ſe iam moriturum ex illa infirmitate, fortè conſilio medicorum, ne beneficium vacet per obitum in fauorem alicuius conſanguinei, vel amici renūtiat. Et ſic iſto modo diſponit de beneficio ſuo, non aliàs facturus, ſi infirmitatē euadere ſe putaret. Et hoc modo aperitur via diſponendi in articulo mortis de beneficiis eccleſiaſticis, quaſi per viam teſtamenti, & vltimæ voluntatis, & affectionis carnalis, quòd eſſe non debet. c. j. & c. ratio. de præbēd. Quamobrem Romanus Pontifex ad euitandas huiuſmodi fraudes, diſponit hîc, quòd ſi infirmus renuntians moriatur infra viginti dies, beneficium cenſeatur vacare per obitū, & licet hoc caſu ratio Fely. ceſſet, quia huiuſmodi patrimoniale beneficium vacans per obitum non poteſt ordinarius conferre, nec expectās acceptare. Tamen non ceſſat prædicta ratio, in qua ſuſtinetur diſpoſitio, iuxta. c. ſi eo tempore de reſcript. lib. vj.

Nec obſtat, quòd præſumi non debet iſta fraus in infirmo maximè morituro, cum præſumatur potius memor ſalutis æternæ, &c. quia hoc non ſufficit, per ea quæ dicit Bald. in authen. ſi dicatur. C. de teſta. & in. c. ſicut. de teſti. & in. l. generaliter. C. de non numer. pecu. & Bart. in. l. ſi. quis in graui. §. j. ff. ad Sille. dicētes, quòd quamuis aliquis ſit in extremis, nō propterea in factis ſuis præſumitur eſſe Ioan. Euang. etiam ſi corpus Domini recepiſſet, vt dicit Bald in. §. cōſules. in fine. in titul. de pac. Conſt. opinio tamen Felyni poſſet vno caſu ſuſtineri, videlicet, quando renuntiatio per infirmum fieri non poſſet liberè ſine conſenſu filiorum patrimonialium, ad quos præſentatio, vel nominatio per obitum vigore ſtatutorū, priuilegiorum, vel conſuetudinis pertineret. Nā tali caſu ex quo perſona reſignatarij cenſeretur approbata per plures non habentes intereſſe ſanguinis, præſumeretur facta talis reſignatio potius intuitu iuſtitiæ & vtilitatis eccleſiæ, quàm amore carnali, ſicut diximus de beneficiis iuriſpat. Nam per talē cōſenſum tollitur omnis ſuſpicio fraudis. arg. l. ſi. C. de pact. cū ſimilib. tenenda tamē eſt opi. Rotę propter eius authoritatē.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

Officia curiæ. QVAERO, an iſta regula habeat locū in officiis curię? SOLVTIO. Iſta quæſtio habet tria capita: quia aut loquimur de officiis ſæcularib. vt ſunt ſcripto-

riæ apostolicæ, portiones, & similia officia, quæ vẽduntur & retinentur ab vxoratis. Et iste casus secundum regulam Iulij, & Hadr. expeditus erat, qui expreßè voluerunt talia officia comprehendi. Tamẽ secundum regulas antiquas, & Moder. in quib⁹ nihil de officiis dicitur non comprehenduntur: non solum, quia de illis non fit mentio, sed quia in eis cessat ratio finalis regulæ, quæ de beneficiis ecclesiasticis loquitur, quæ vendi non possunt, vt officia, sed per collationem conceduntur clericis non vxoratis.

Officia sæcularia, spiritualia, quæ: dã verò mixta.

Nec obstat, quòd in aliquibus officia æquiparantur beneficiis ecclesiasticis, vt no. Soci. in cõsil. liij. miror, quòd in præsenti. li. iij. sequitur Deci. in. l. fin. in fi. nu. 3. C. de pact. quia in casu, in quo loquitur Soci. militat alia ratio multùm diuersa à casu nostro: in qua non solum verba istius regulæ, sed etiam mens aduersatur. Nã in officiis sæcularibus curiæ nõ est prohibita succeßio, ex quo illa vendi possunt, & per consequens in articulo mortis transferri tanquàm res profana: nihil est igitur quod ibi de succeßione illicita, vel de fraude ordinariorum, vel expectantium suspicemur. Et ideo ista regula in illis nõ procedit. Aut verò loquimur de officiis spiritualibus, de quibus loquitur tex. in. c. cum acceßissent. de constit. &. c. dudum. el. j. de elect. &. c. quòd Dei timorem. de stat. mo. & secundum rationem quam in simili quæst. ponit Fede. & cõmuniter alij regula non haberet locum, sed Collectarius contrarium tenet in cap. penul in. iij. colum. versi. quid si mandetur. de verb. sign. Et pro ista opinione faciunt ea quæ tradũt Moder. in tract. beneficior. quæst. ij. j. partis. Quia in istis officiis ecclesiasticis mens & ratio regulæ concurrit. Aut loquimur de officiis mixtis, vt officium Vicecancellarij, vel maioris pœnitentiarij, & similibus: quæ non dantur, nisi habentibus aliquem ordinem sacrum. Et si talia officia possunt liberè resignari, subiacent isti regulæ propter prædictas rationes. Nam licet participent de temporalitate, & aliquando talia officia vẽdantur: tamen quia sunt annexa ordini, & etiam hodie adhærent pileo Cardinalatus, iudicantur vt spiritualia. arg. c. quanto. de iudic. Et tenet Nicolaus de Vbal. in tract. successi. ab intest. cleri. colum. penult. Verum hodiernis tamẽ tẽporibus prædicta officia non ita dantur, vt liberè cedi poßint sine licentia Papæ. Ideo in eis cessat ista regula, sicut in consistorialibus.

Officia in quibus ecclesiasticis beneficiis æquiparẽtur. Succeßio in officiis curiæ an sit prohibita.

n quæ-

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

Altare, capella, et oratoriũ appellatione beneficij quando veniant.

QVAERO, an ista regula procedat in altaribus, vel in patrimonio, ad quæ quis in titulũ beneficij ordinatur? SOLVTIO. De patrimonio nõ est dubiũ, sed maior difficultas est in altari: tamẽ si illud datur in titulũ, tollitur omnis difficultas, ex eo, quia tunc dicitur beneficium, vt vulg. gloss. j. circa fina. in Clem. ij. de deci. Quæ vult, quòd illa clemen. quæ loquitur de beneficiis, habeat locum in altari, vel capella, quæ dantur in titulum. Et eandem opinionem tenet Domi. in ca. j. col. fi. de consuet. lib. vj. Et quòd altare sit beneficium simplex, tenet Abb. in cap. recolentes. in versi. altaria. de statu monacho. Sequitur Deci. in cõsil. ccx. viso puncto. in. j. col. Et hoc idem in oratorio videtur dicendum, quia ex quo dari possunt in titulum beneficij, veniunt eorum appellatione, vt notat Abb. in. c. fi. in fin. de censi. Dinstinguendo tamen, vt per Moder. in ca. ex parte. ij. num. 4. de rescript. Regula ergo ista, quæ de beneficiis loquitur, habebit locum in altaribus, capellis, vel oratoriis, quæ in titulum perpetui beneficij concedi solent, de quibus scribunt quidam Moder. in nouo tractatu iur. patr. folio. xlv. &. xcviij. quæ non refero. Sed in titulo patrimonij locum non habebit, ex quo illuc datur quousq; episcopus de redditib. ecclesiæ prouideat, vt notat. in capitulo tuis. de præbendis. & non est propriè beneficium ecclesiasticum, licet loco tituli detur, de quibus tamen aliquid dicam in regula de annali.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an ista regula procedat in hospitalibus? De ista quæstione dicam latius in regulis de annali & triennali, & in quibusdam aliis regulis. Ideo hîc nihil scribã, quia ex rationibus ibi positis. q. ista potest decidi.

TERTIA PARS VARIOS CONTINET CASVS.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

Papa quare plus, vel minus q̃ xx. diesnõ præficit infirmo resignanti.

QVAERO, quare magis Papa per istam regulam terminum viginti dierum, quàm. xv. vel triginta, præfixit infirmo resignanti?

SOLVTIO. Decius in consilio. xx. in secunda parte. aliàs consil. ccxxiiij. dicit hoc fuisse arbitrariũ, iuxta gloss.

gloſſ.ratus.in.l.j.ff.de poſtulando. Cuius opinio ex eo ſuaderi poteſt, quia videmus antiquos renuntiationem fraudulentã exiſtimaſſe, ſi infirmus reſignãs moreretur infra octo dies, vt patet in deciſiõe.ccclxj.in antiq.repetita per Egid.in deciſi.cccxliiij. Aliquando enim requirebatur tempus decem, vel duodecim dierũ, vt Faſtolus in quadam deciſione refert. Papa verò hîc conſtituit tempus viginti dierum. Extrauagãs verò Inno.quæ incipit, ſicut bonus paſtor. eodem caſu menſem ſtatuit. Ex quibus apparet hoc arbitrarium fuiſſe. *Renũtiatio fraudulenta.*

Quid igitur dicendum? Puto tempus viginti dierum non fuiſſe arbitrarium, ſed certa & veriſimili ratione, & cum miniſterio à tam multis pontificibus conſtitutum. Quod ex eo argumentum capimus: quia præſumere infirmos infra viginti dies ex eadem infirmitate obiiſſe, præambula coniectura & cogitatione mortis, non aliunde prouenit, niſi quia inſignes medicos ex longa rerum experientia hoc ſcripſiſſe legimus, quos ſummos Pontifices in hac parte conſuluiſſe credẽdum eſt. Illi enim in morbis acutis terminum viginti dierum ſtatuiſſe, quod deprehendi queat mortalis infirmitas certum eſt. Nam, vt teſtis ea in re Hippocrates in Aphoriſmis, particula ſecũda, Aphoriſmo.xxiiij.& Galenus ibidem in ſua Paraphraſi, infirmitatis acutæ tres habentur cognitiones indicatiuæ criſis, quæ infra viginti dies terminantur. Abinde autem nulla eſt certior cognitio, ex eo, quia abinde declaratur infirmitatem non eſſe de acutis. *Morbis acutis terminus.xx dierũ præfigi ſolet.* *Infirmitatis acutæ tres cognitiones.*

Prima igitur cognitio cõtingit quarto die infirmitatis, quę eſt indicatiua ſeptimi, id eſt, in illa quarta die intelligimus, nunquid in ſeptimo die debeat eſſe criſis, vel nõ. Et vndecima dies ĩfirmitatis eſt indicatiua decimiſeptimi: & dies decimus ſeptimus eſt indicatiuus vigeſimi. Itaq; in iſtis trib.hebdomadib.finitur cognitio, & infirmus moritur. Quod expreſſius declarat idẽ Hippocra.li.iij.Pronoſt.in hæc verba: Quibus febris permanet, nec labore grauãtur, nec multũ moleſtãtur vuæ dolore, his apoſtema futurũ eſt in iũcturis inferiorũ partiũ poſt dies viginti. Quibus febris lõgæ, &c. Et ſubdit, viginti diebus trãſactis, poſt febrẽ oportet vt expectetur extitura, cũ pertranſit ægritudo vigeſimum diem. Hæc ibi. Ex quibus verbis apertè colligitur, infirmitatem omnem, quæ infra vigeſimum diẽ hominẽ interficit eſſe de grauibus & acutis, *Febris durans poſt xx.dies, quid ſoleat operari.*

quæ prædictis signis cognoscitur. Vbiigitur medicus vidit talia signa infirmitatis acutæ, quæ velocissimè infra dictum tẽpus hominem necant, verisimile est, medicum certiorẽ infirmũ reddidisse, prout illum, & eius consanguineos de periculosa infirmitate admonere tenetur, vt animæ suæ & reb. suis consulat, vt habetur in.c.cum infirmitas.de pœni.& re. Qui quidẽ infirmi mortis cogitatione tacti, facilè ab amicis vel cõsanguineis ad faciendas huiusmodi resignationes inducuntur, & isto modo infirmi de beneficiis suis, sicut de re tẽporali disponũt. Videntes igitur Romani Pontifices hæc cõtingere posse, veluti à viris peritis edocti, quorum copia apud ipsos esse solet, cõstituerunt in hac regula terminũ huiusmodi viginti dierum, infra quẽ si infirmi resignantes morerentur, voluerunt beneficia resignata, non per resignationẽ, sed per obitum vacare censeri: hac, vt dixi, moti ratione, ne infirmi grauiter ægrotantes certificari per medicos in primo, vel secundo crisi de genere infirmitatis mortalis, de beneficiis, sicut de prædiis, & bonis immobilibus in cõsanguineos suos, vel alios amicos, quasi testamentũ condẽtes disponant. Qui quidẽ disponẽdi modus à sacris est Canonibus reprobatus, vt apparet in.c.plerique.& in.c.apostolica.viij. q. j. Ideo bona fuit ista prouisio, quę fraudes huiusmodi sustulit: nec fortuitò, vt Deci.putabat, sed optima & certa consideratione sancita.

Infirmitas mortalis infra. xx. diem pōt cognosci. Ex quibus omnibus fit breuis conclusio, ꝙ infra. xx. diem potest cognosci infirmitas mortalis, infra quẽ si resignans infirmus moritur, nõ valet resignatio, quia præsumitur cõsultò illã fecisse ob prædictã causam: præsertim, quia vt dicit Salyc. in.l.furiosum.C.qui testamẽ.fac.poss. infirmi graui infirmitate laborãtes nõ præsumũtur esse in sana mẽte: sed ista cessant quando infirmus obiit post viginti dies. *Infirmi graui infir mi.lab.nõ præsumuntur sani.* Quia signũ regulariter est, ꝙ infirmitas nõ erat grauis. Et ideo tali casu fraus, & dolus, & defectus mẽtis cessant. Ista sunt quæ mihi super ista quæstione occurrũt: quæ licet morderni possent, ne tamẽ in infinitum procedatur, acquiesco. Satis enim fuit occupato viro, cuiusmodi ego sum, viam nouitati præstitisse.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

Regula an procedat ĩ renuntiatione &c.

QVAERO, an regula ista procedat in renũtiatione facta extra curiam coram ordinario, vel legato?

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non vt

in terminis consuluit Deci.in consil.ccxxiiij.in casu proposito in fine.Mouetur duabus rationibus.

Prima,quia regula ista de renuntiatione loquēs, debet intelligi in dubio de ea quæ fit in manib.Papæ. Et licet ad hoc nihil alleget, tamē facit quod dicit Anto.de But.in.c.sua. de offi.vicarij.& facit.l.quæritur.ff.de sta.homi.

Secūda ratio Decij est, quia summus pontifex facilius decipi ac fraudari potest,quàm ordinarius,vt no.in cle.j.de offic.ordi.Igitur necessaria magis fuit prouisio regulæ istius in resignationibus factis in curia coram Papa,quàm coram ordinario.Ita concludit Deci.in.d.consilio.

Addo,pro ista opinione bene facere textum istius regulæ, dum disponitis illos viginti dies computari debere à die præstiti consensus, & non resignationis factæ,non alia de causa, nisi vt apertè ostenderet stylum curiæ, qui hanc formam præstandi consensum in Cancellaria,vel in Camera introduxit, cum tamen extra curiam vnico contextu fiat resignatio coram ordinario,& præstetur consensus.imo actus ipse resignationis est vnus,& idem cum consensu.Ergo dicendum est,regulam tātum renuntiationes factas in curia non extra considerasse.Et quia etiam rectè intuenti renuntiationi factæ extra curiam non conueniunt verba regulæ.Igitur nec eius dispositio locum habebit.l.hos accusare.§.in omnibus. de accusat.cum similibus. *xx. dies resigna. infirmorū à die præstiti cōsensus computari debent.*

Hoc etiam suadetur,quia videmus consensum in curia præcedere aliquando,& interdum sequi signatam supplicationē, iuxta.c.cura.de iur.patr.& decis.v.de rer.permu.in no.quod extra curiam non seruatur. Vltimo pro ista opinione facit, quia constat plures alias regulas in modo loquendi huic nostræ similes,non habere locum extra curiam,vt patet in regula de exprimendo valore:& regula,quòd dispensationes non suffragentur, nisi literis expeditis, quæ non habet locum extra curiam,secundum interpretationem Rotæ,vt ibi dicetur: ergo neque ista locum habere debet. *Consensus aliquādo in curia præcedit.* *Regulæ quæ non habent locū extra curiam.*

Sed prædictis non obstan. verior videtur opinio contraria, pro qua faciunt rationes sequentes. Prima, quia clarum est regulā factam fuisse, vt fraudibus infirmi renuntiantis, & illorum in quorum fauorem renuntiatum fuit, occurratur: quia eo ipso,quòd renuntiatio facta reperitur in infirmitate, *Renuntiatio fraudulenta.*

 præsumitur

præſumitur fraudulenta,vt dicit Alex.in.l.filiæ.ff.ſolut matr. Et hoc ex eo ſuadetur, quia infirmus non præſumitur eſſe in ſana mente,vt dicit Saly.in.l.furioſum. C. qui teſtam.facere poſſ.Sed iſta ratio militat extra curiam.Igitur regula erit generalis. Et quia abſurdum videtur, quòd infirmi cogitatione mortis inducantur quaſi ad diſponendum per viã vltimæ voluntatis de beneficiis in fraudem ordinariorum & expectantium,vt in ſpecie conſiderant quidam doctiſsimi repetentes, videlicet quidam Guliel. Benedicti in repet.ca. Raynutius. fol.clxj.num.26.de teſtam.quod prohibitum eſt,& reprobatum à iure,vt in cap.apoſtolica.viij.q.j.Iſta enim ratio generalis eſt tam in curia,quàm extra curiam.Ergo & regula erit generalis, ex qua non ſolum verba, ſed mens inſpicienda eſt, vt dicit tex.in.l.ſcire.§.aliud.ff.de excuſ.tuto.Per quem tex. voluerunt Domini in vna Saguntina parochialis de Prados Redondos,coram me,de anno M.D.xxxv.quòd regula prærogatiuorum ſcriptorum non militaret contra familiares Papæ,attenta eius mente,licet verba aliud ſuaderent.Ita dicendum eſt, videlicet quòd mens iſtius regulæ attẽdi debet,quæ licet non ſit expreſſa,ſed ſit coniecturata,limitat & reſtringit verba legis ad limites rationis,ut notat Abb.in cap.fina.col. v.de iur. iu. & in cap.ſecundo requiris.in princ.de appel. Et breuiter non eundo per mendicata ſuffragia ſecũdum iſtam opinionem poſt longas diſputationes in pluribus cauſis iudicauit Rota: ex quibus ſufficiet exempli gratia,quatuor adnotare.Primo enim hanc quæſtionem propoſuit R.P.D.Simonetta in vna Barchinonen. capellaniæ,in qua ita fuit concluſum : &ita iudicatum in vna alia Salamantina coram D.Hugone de Spina, & in aliis duabus coram D. Paulo de Capiſuccis,vt eas refert, & de his atteſtatur Dom.Guliel.Caſsiodorus in recol.ſuis deciſ.Rotæ,quę nunc per manus plurium curialium verſantur,vbi latius hoc ſcribit.

Renuntiatio fraudulenta.

Nec obſtant modo,quæ in contrariũ dicta fuerunt,quia ratio Decij in dicto conſilio,videlicet quòd iſta regula debeat intelligi de renuntiatione facta in manib. Papæ,nõ eſt vera, ex eo,quia regula iſta generaliter & indiſtinctè loquitur.Debet igitur generaliter intelligi de reſignatiõe facta in manib. cuiuſcũq; ordinarij:ſicut etiã generaliter & indiſtinctè intelliguntur tituli de renuntiatione, & de rerum permutatione

Et

Et ista interpretatio videtur necessaria isto casu, quia ratio fraudis cōsiderata in regula, militat in resignatione facta coram ordinariis extra curiam. Et licet omnimoda ratio, vel similitudo non concurrat, sufficit quòd ex aliqua parte ratio dispositionis militet. argu. text. in. l. j. §. quod autem. ff. de vsu, & alea. & quæ not. Abb. in cap. quemadmodum. in primo notabili. de iureiur. & per hoc patet respōsio ad secūdā rationē.

Verba de consensu, &c. quomodo procedant.

Nec obstat quod est dictum de consensu ponderando verba regulæ, quia respondetur ꝙ verba de cōsensu possunt etiā in renūtiationibus extra curiam verificari, vbi & ante, & post potest quis consentire, sicut in curia, vt ego vidi in pluribus resignationibus de paribus factum fuisse, cum nihil sit quod huic facto refragetur. Et licet illa verba, de consensu, fuerint addita per Iulium secundum ad euitādas curialium fraudes: quorum aliqui solebant interdum tenere supplicationes in Scarsella spectantes exitum infirmitatis defuncti, & post obitum consentiebant. Nam hæc prouisio facta in curia per Iulium militare potest etiā extra curiam. Cum igitur ista regula contineat in se plures rationes, de quibus sæpe in superiorib⁹ facta est mētio, siue militēt omnes in resignationibus extra curiam, siue aliqua earum, dispositio semper generaliter procedet, & habebit locum tam in curia quàm extra, iuxta ea quæ dicit Ias. in. l. cum filio. in. xxiij. col. ff. de leg. j. & in. l. dedi. la prima. in primo notabili. ff. de con. cau. da. Et ista sufficiant pro præsenti quæstione. Reliqua verò quæ hic desiderari possunt, repetenda sunt ab his, quæ latissimè scripsi superius in procemio regularum. quæst. ij.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an si infirmus leui infirmitate non lethali, vt est podagra, quartana, vel similis renūtiat beneficio, & Papa amittit resignationem, cum derogatione istius regulæ per ista verba, quatenus ex illa infirmitate moriatur: an si infirmus moriatur infra viginti dies ex superuenienti graui infirmitate, censeatur derogatum regulæ per dicta verba?

SOLVTIO. Videtur ꝙ nō, ex eo quia illa derogatio videtur tantum referri ad infirmitatem leuem existentem tēpore renuntiationis, & de illa videtur cogitatum, non autem de superuenienti. Pro quo videtur text. notabilis in clem. fin. de

resscrip.& in cap.ad audientiam.de eccle.ędif.& in cap.quod vero.xxxij.quæst.ij. Sic etiam videmus, quòd emptio vel pactum non trahuntur ad ea quæ non apparent, seu quæ nesciũtur tempore contractus.l.Rutilia.ff.de contrahen. emp.&.l. tres fratres.ff.de pact.cum aliis, de quibus per Gemi. in cõsi. lxix.columna penult. Et quia si tempore infirmitatis lethalis peteretur derogatio regulæ, fortassis Papa eam non concederet, propter præsumptionem fraudis quæ non militat in leui infirmitate, de qua non est periculosum, aut proximus timor mortis, vt in quartana, & aliis similibus, quæ iudicio medicorum infirmitates longæ sunt, & nõ periculosę, vt habetur in.l. quęsitũ.ff.de re iud.& in.l.qui tertiana.ff.de ędil.edic.& sum ego expert⁹ in illa misera & calamitosa vrbis direptione, quo tempore quartana febris per.xij.menses me corripuit. Cùm igitur Papa hoc casu leuis infirmitatis concessit derogationem, quatenus ex illa infirmitate decederet, non debet derogatio trahi ad nouam infirmitatem superuenientem. arg.eorum quæ scribit Ias.in.l.qui seruum.ff.de ver.oblig.& Rom. in consi.xxij.in.ij.col.& consil.clxviij.&.diij.col.fin.dum allegat tex.in cap.cum inter.de renuntiat. Nam quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio, vt dicit text.in.l.de ætate. §.causa.ff.de interrog.action.cum cõcor.vt in notabili casu tradit Decius in consi.cccxxxv.in.ij. col.Imò si illa prima infirmitas, puta, quartana, quæ vt dixi, iudicio medicorum non est mortalis, alteraretur, & redigeretur in tertianam grauem & periculosam, non extenderetur derogatio ad istum casum: quia qualitas superueniens alterat ipsum subiectum, & reponit in diuersam speciem.l.quęsitum.§.illud.de leg.iij.l.j.ff.de donat.& cap.statutum.de elec.lib.vj.Et ista quæstio, vt audiui, fuit ita in terminis ventilata, & decisa tempore Innocen. vt retulit mihi bonæ memoriæ Cardinalis sanctorum Quatuor senior, nescio tamen quibus rationibus.

Emptio nõ trahitur ad ea quæ non apparẽt tẽpore cõtractus.

Noua quæ ĩducũtur, nouo etiã auxilio fulciri debent.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an ista regula simpliciter loquẽs de infirmitate, debeat in dubio intelligi de infirmitate graui, an verò de leui, vt de sciatica, quartana vel simili?

Regula loquẽs de infirmitate.

SOLVTIO. Ista quęstio fuit proposita per me.xxix. Noueb.M.D.xxxij.in Rota in causa Auriẽ.Canonicatus, vertẽ. inter Ioannem de Gaiosio, & Alphonsum Gomes. Et quòd

ista

ista regula habeat locum in omni infirmitate, siue sit magna, siue leuis, qualis prætenditur esse paralysis, de qua in.d.causa agebatur, facit illud vulgatum: quia regula generaliter loquitur, & sic generaliter debet intelligi.l.j.de leg.præst. Secũdo, quia ratio regulæ, vt euitentur fraudes, militat isto casu. *Regula generaliter loquẽs, an generaliter debeat intelligi.*

Pro cõtraria tamẽ parte allegatur dictũ Philippi Franc. in cap.ij.de renũtiat.lib.vj. Vbi dicit, ꝙ appellatione infirmitatis debet intelligi de graui, per illum text. Imol. se obtinuisse refert, & idem tenet Fely.in cap.fi.de exceptio.& latius per Petr.de Anchar.in consi.cccxxxviij.in.ij.& fin.columņ.& de hoc est tex.notabilis in.l.j.§.sed sciendum.ff.de ædil.edict. *Infirmitatis appellatione debet intelligi de graui.*

Quid tenendum? Breuiter Rota in prædicta causa tenuit, regulam de vtraque infirmitate intelligi debere. Nam ex quo regula non distinguit, sed in genere loquitur, omnes species infirmitatis comprehendit.l.si quis earum.§.interemptum. de leg.iij. Nam infirmus leui infirmitate, infirmus dicitur. Et sufficit ꝙ in infirmitate resignatio facta fuerit, & quòd illa moriatur. Et licet dispar ratio sit in leui infirmitate & in graui, quo ad iuris effectus, vt in iuribus allegatis, tamen textus generaliter loquens debet comprehẽdere vtrumque casum, licet maior ratio sit in vno casu quàm in alio, vt est text. notabilis in.l.j.§.quod autem.ff.de vsu aleæ, & alea. Quia plus & minus differunt specie.l.fi.de fundo instru. Et sufficit, quòd ex leui infirmitate possit sequi effect⁹ regulæ sicut ex magna. arg.tex.singula.in cap.tres autem.circa.fi.de pœ.dist.j.

Nec obat quòd quartana, nec similes sunt infirmitates periculosæ, quia verum est. Regulariter tamen aliquando cõtrarium contigit secũdum complexiones & ætates infirmorum, vt inquit Cornelius. Nã licet in iuuene robusto febris quartana sit purgamentum humoris, vt dicit Francis.de Pisis in suo antidotario: vnde emanauit prouerbium: Quòd pro quartana non pulsatur cãpana. Tamen in iuuene malè cõplexionato & debili, vel in sene, talis febris, quia lõga, est mortalis, vt omnes medici in suis practicis cõcludunt in titulo Quartana. *Quartana & similes lõgæ ægritudines, in quibus nõ sint periculosæ.*

QVAESTIO VIGESIMANONA.

QVAERO, quid si aliquis bis resignauit in ĩfirmitate, & secũda resignatio fuit admissa, & nõ prima, & vtriusque consensus reperitur apud notarium, sed cõsensus primæ posterior. Quæritur à quo consensu debẽt computari *Resignãte aliquo bis in infirmitate, &c.*

tari isti viginti dies?

SOLVTIO. Videtur dicendum à consensu primæ resi-gnationis, licet sit secundo loco præstitus: quia renuntians fecit quod in ipso erat, & cessat fraus, & etiam concurrit verus modus vacandi, sed in secunda renuntiatione nõ datur verus modus vacandi sed fictus, ratione istius regulæ. Igitur concurrente vera vacatione cum ficta, attendi debet vera. iuxta leg. final. C. de his qui ven. ætat. impe. & quæ not. in capitul. susceptum. de rescrip. lib. vj.

Fraudis ratio.

Vacatione vera concurrẽte cũ ficta, quæ attẽdi debeat.

Pro cõtraria parte facit, quia regula ista loquitur de renũtiatione perfecta quę fuit admissa. Quod patet per illa verba regulæ, resignauerit: quę sunt verba pręteriti tẽporis, quę denotant actũ perfectũ. Et hoc idem innuũt illa alia verba regulæ, dũ dicunt ꝙ collatio sit nulla. Ergo text. præsupponit renũtiationẽ fuisse admissam, non repudiatã, quia admissam sequitur collatio, nõ repudiatã. Nã quãdo nõ admittitur renũtiatio, beneficiũ nõ vacat. c. cũ in dubiis. &. c. admonet. de renũtia. &. c. si qui verò. &. c. si quis presbyter. vij. q. j. Et beneficiũ nõ vacãs nõ cõfertur, vt i. c. cũ nostris. de cõcess. præb. Cũ igitur prima renuntiatio in casu nostro nõ fuit admissa, certè non habet locum regula, quę in vtrũq; casum vacationẽ inducit, videlicet vt si moriatur resignans infra viginti dies, per mortẽ vacare cẽseatur: & si post vigĩti dies per resignationẽ.

Renũtiatio quãdo nõ admittitur, beneficium nõ vacat.

Præterea quia regula ista loquitur propriè quando duo cõcurrunt, videlicet quando est facta resignatio, & vigore illius est alteri facta collatio: de cuius iuribus disceptatur, donec constet resignantem mortuum fuisse ante, vel post viginti dies. Sed in prima resignatione non acceptata, ista non concurrunt. Igitur regula ad eam non adaptatur, sed ad secundam, iuxta verborum congruentiam, secundum doctrinam Bar. in. d. l. ita autem. §. j. ff. de administra. tuto. & Ang. in. l. iiij. §. totiens. ff. de damno infect. Et secundum istam partẽ consuluit Ioan. Aloisius Tuscanus in causa Cenonauen. præbend. Et illud consilium incipit, decisio istius casus.

Quid tenendum? Mihi videtur primam opinionem esse veriorem, videlicet quòd tempus viginti dierum à tempore consensus primæ resignationis debeat computari, etiam non admissæ, ad quam consensus quãdocunque præstitus refertur, vt tenuerunt Domini in vna Fringen. canonicatus, & prębendæ

præbendæ coram domino Staphileo, pro Cardinali cibo, de mense Maio. M.D.XXI. vt do. Guliel. in collect. decis. refert. Nam eo ipso, quòd quis in manib. superioris renuntiat, amisit ius & possessionem omnem quam habebat: licet superior renuntiationem non admittat. Nam ad perdendum ius beneficij admissio superioris nihil facit, ex quo per solam renuntiationem non admissam titulus beneficij vacet, vt concludit Rota in decis. ccclij. si opponatur. alias est decis. iiij. titulo de renuntia. in nouis. sequitur Abb. in. c. solicite. col. v. de restit. spolia. Nec potest talis renuntians variare, vt notatur in. c. ex transmissa. &. c. in præsentia. de renunt. & in cle. men. j. eodem tit. Nam quantum ad se pertinet, renuntiatio valet, vt latè concludit Ioan. And. in regula, non firmatur. de regu. iur. in Mercur. & ibi respondet ad contraria. Et ista de plano procedunt quando renuntiatio non admissa in manibus superioris facta fuit: secus verò si in manibus non habentibus potestatem, quia tali casu ante admissionem reuocari potest, vt Rota in antiquio. titul. de renuntia. decis. iij. incipien. quidam primus in data. dicit. Ex quo igitur per primam renuntiationem amisit titulũ & possessionem resignãs quando secundo cessit, nihil vacabat: & per consequens cõsensus præstitus super tali renuntiatione non valuit: quia annullato principali corruit accessorium. l. fi. de consti. pecu. Nec refert, quòd iste consensus ad renuntiationem secundã fuerit prius præstitus, quàm consensus resignationis primæ. Nam non refert quando præstetur, vt suprà dictum est, dummodo præstetur super resignatione valida. Si igitur prima resignatio valida fuit per solum actum resignandi coram superiori factum, à fortiori procedent ista, quando resignans non solum per porrectionem supplicationis, per quam dicitur renuntians consentire, vt traditur in. c. quidam. de renuntiatio. Sed etiam per expressum consensum in manibus notarij præstitum firmauit intentionem suam.

Accessoriũ nullo annullato principali corruit.

Renũtiãs per porrectionem supplicationis.

QVAESTIO TRIGESIMA.

QVAERO, an vacatio ista p̃ mortẽ, quæ inducitur per istã regulã, quãdo resignãs infra viginti dies moritur, dicatur vera vacatio per obitũ quo ad effectum, vt sub regulis & aliis dispositionibus, & cõcessibus loquẽtibus de vacatione per obitum comprehendatur: an verò sit ficta?

Vacatio per mortẽ.

Solu-

Fictio quæ inducitur à iure, &c. SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd sit vera vacatio, ex eo, quia fictio quæ inducitur à iure, habetur pro veritate quo ad iuris dispositionem, vt tradit Bartol. in. l. si is qui pro empto. ff. de vsucap. Sed ista vacatio īducitur per istā regulam, & sic per dispositionem iuris. Igitur, &c.

Sed contrariam opinionem prædictis non obstantibus, arbitror veriorem, quam ratione & authoritate ostēdo. Ratione, quia negari non potest per resignationem factam infra viginti dies, beneficium verè vacasse per resignationem: aliàs non tenuisset collatio de beneficio nō vacanti, vt in cap. j. &. ij. &. c. cum nostris. de conce. præb. Et hoc disponitur in regula de impetrante beneficia viuētium. *Beneficiū vacare per resignationē.* Neque si à principio nō valuisset, collatio validari posset ex superexistentia vitæ resignantis post viginti dies, iuxta notata in. c. si eo tēpore. de rescrip. in. vj. Cum igitur per renuntiationem infirmi verè vacauit beneficium, non potest dici ꝙ verè vacet per obitum eiusdem, cum ista sint diuersa, & ad positionem vnius excluditur aliud, vt in cap. susceptum. de rescrip, lib. vj. Talis igitur vacatio obitus erit ficta & interpretatiua, non vera. Papa enim nō potest facere, ꝙ resignatio quæ verè & realiter facta fuit, nō sit facta. l. in libello. §. factæ. ff. de capti. & in capit. si Paulus. xxxij. quæst. v. *Papa non potest facere, quod, &c.* Potest tamen facere quòd moriente illo qui resignauit infra viginti dies, cēseatur vacare per mortem, & ꝙ resignatio habeatur pro nō facta, iuxta gl. ī clem. j. de immu. eccl. Dictum. igitur Bart. in. d. l. si is qui. procedit vbi non cōcurrit veritas. Stante igitur veritate, fictio pro veritate haberi non potest. Ex quibus infero, quòd iste modus vacandi inductus est per istā regulā, cum non sit verus, non comprehenditur sub aliis regulis loquentibus simpliciter de vacatione per mortem. Et sic infero quòd regula de impetrantibus per obitum familiarium Cardinalium, non habebit locum in vacatione per obitum isto modo inducta, vt ibi latius dicam. Et ita in terminis nostris fuit olim tentum in Curia in causa Sagien. Archidiaconatus. pro qua opinione fuit Ioan. Aloisius Tuscanus aduocatus consistorialis, vt patet lib. j. allegationū suarum. fol. vj. & tenuit expresse Rom. in consi. cccxlij. quem inferius inducam in alia quæstione, & credo de hoc domí. Guliel. aliquam decisionem scripsisse.

QVAESTIO TRIGESIMAPRIMA.

QVAERO, quidã in sanitate beneficiũ in manibus Papæ resignauit, supplicatione signata, consensum præstitit in infirmitate, ex qua infra viginti dies decessit, quæritur an sit locus regulæ? *Resignans in sanitate beneficiũ in manibus Papa &c.*

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum quòd non, quia tempore resignationis factæ, resignans erat sanus, & tamen regula loquitur de infirmo. Ergo verba eius nõ adaptãtur ad casum. In contrarium faciunt verba regulæ Modernæ, quæ computant illos viginti dies à die præstiti consensus per ipsum resignantem. Et sic videtur, quòd tota resignatio referatur ad tempus consensus, tanquam ad causam formalem, quia finis dat esse rei. l. Iulianus. §. si quis rẽ. ff. ad exhiben. Quo quidem consensus tẽpore iam infirmus erat resignans: & ideo subintrat regula. Quid dicendum? Certè pars negatiua mihi magis placet, ex eo, quia postquàm renũtiatio admissa fuit per superiorem, beneficium vacat de iure & de facto, secundum Rotam. decis xxiij. in no. Et resignans non poterat pœnitere, neque repetere beneficium. cle. j. eodem titu. &. cap. ex transmissa. de renunt. etiam si sanus superuixisset. Tempus igitur præstandi consensum non erit in consideratione ad validitatem renuntiationis, sed tantum ad effectum numerandi illos viginti dies. Concludo igitur regulam non habere locum isto casu, cũ resignatio facta sit in sanitate: & regula loquitur de facta in infirmitate. Et præstatio consensus non est resignatio, sed consummatio, siue declaratio resignationis quæ nihil noui inducit, sed factum cõfirmat, sicut videmus, quòd culpa non facit matrimoniũ, sed factum confirmat. l. nuptias. ff. de reg. iur. cap. licet. de transla. episcopi. Ita hic dicendum est, quòd per porrectionẽ supplicationis, & admissionem superioris resignatio inducatur: sicut matrimonium spirituale inducitur mutuo consensu. vt in. d. c. licet. & in. d. c. quidã. de renũ. Consensus verò, qui postea præstatur respicit executionem, nõ perfectionem actus. vt sæpe tenuit Rota, & hoc in renuntiationibus simplicibus: sed in correspectiuis & conditionalibus, vbi reseruatur resignanti aliquid, vt pẽsio vel regressus, tali casu pro forma cõsensus requiritur, & ante consensum præstitum partes poterunt pœnitere cum talis consensus sit formalis, vt tradunt omnes in cap. cum vniuersorum. de rer. permu. Et tenuit Rota præte-

Finis dat esse rei.

Beneficiũ de iure quando vacare dicatur

Iuransse non contra uenire, etiam per instrumētū in forma Camerae, &c.

ta praeteritis annis in vna placētin. Archidiaconatus de Trugillo, corā. R.P.D. Episcop. Marsicano: & in alia Toletana de Xetafe corā. R.P.D. Petro episcopo Aquē. quae adhuc pēdet hoc anno. M.D.xxxix. Imò si quis iuraret se non contrauenire etiam per instrumentū in forma Camerae ante praestitum consensum resignationi, & confirmationem superioris huiusmodi propositū reuocari posset. Ita tenuit Rota in vna Vrgelen. & Valentina beneficiorum, pro Io. Adroueo cōtra Anto. Vich. die. vj. Octobris. M.D.XXXV. per ea quae not. Abb. in. c. super eo. de cōdi. apposi. & Matth. de Afflic. lib. iij. Constitu. regni. fol. vij. numero. 45. & ea quae notabiliter scribit Hieronymus Paulus antiquus Cancellariae corrector, in illo vulgato libro practicae Cancellariae, fol. l. vers. duo tractauerunt, &c. Requiritur igitur ad effectū istius regulae, cedentē vtroque tēpore fuisse infirmū, tā tēpore resignationis, quā tēpore consensus, & viginti dies numerantur à tempore cōsensus. Et ratio quare requiritur infirmitas, vtroque tempore est, quia posset sanus resignare, & consensus praestari per annū post obitū eius, iuxta bullam Alexand. Papae. vi. quae hodie est in vsu, & tali casu regula non haberet locū. Sed quādo infirmus resignat, extrauagans Alexādri non procedit quae loquitur in sano. Aliàs si contrariū diceremus, de facili ista regula deludi posset. Quia infirmus resignās constitueret procuratorē ad consentiendū: & ille nō prestaret consensum, nisi post obitū renūtiantis, ad effectū, & viginti dies, quia à tēpore praestandi consensus numerari debet, excludantur, cum iā antea resignās obierit. Et quia etiā vbi requiritur in aliquo actu qualitas, debet illa vtroque tēpore concurrere, vt dixi in cap. statutum circa. fi. de rescrip. lib. vj. Et propterea Clemēs Papa. vij. vt has difficultates tolleret, statuit, & declarauit per quandā extrauagantem, regulam istam habere locum etiam si in sanitate aliquis resignaret. Quē in hoc imitatus est sanctissimus Dominus noster Paulus Papa. iij.

Consensus bullae Alex. vi. effectus in praestando cōsensum.

QVAESTIO TRIGESIMASECVNDA.

Regula an habeat locum in renuntiatione, &c.

QVAERO, quid si facta renuntiatione per infirmū in manibus Papae, ante praestitum consensum Papa moritur, & infirmus ex eadem infirmitate postea decedat infra viginti dies, post consensum praestitum, an habeat locum ista regula?

Solutio.

SOLVTIO. Videtur quòd sic, ex quo resignatio fuit facta viuente regula. Nam tali casu etiam in odiosis initium spectamus, vt dicit Bal. in. l. j. per illum textũ. ff. de origi. iur. Nam principiũ actus eodẽ modo iudicatur, sicut ipse actus. l. non ideo. C. de hæred. instit. Decius in. l. ij. §. mutui datio. ff. si cer. petat. Et quæ tradit gloss. in. c. dudũ. el. j. de electio. Io. And. in regula in obscuris. de reg. iur. in mercu. Et hoc nõ videtur habere dubium, postquã Papa renuntiationẽ admisit. argu. eorum quæ dicuntur in decis. tit. de renuntia. in antiquiori. & decis. iij. eod. tit. Et pro ista parte facit deci. Rotę. clxxxj. & ccvij. in no. & in antiq. decis. ccccxd. liij. & dcxvij. In quibus traditur ista doctrina, quòd beneficia semel reseruata, licet cesset causa reseruans, nihilominus durãt reseruata. quia initium attenditur. Et hoc idem concludit Pet. de Anch. in cõsil. lviij. circũscriptis regulis. cum concor. vt scribit Belẽzi. auditor, in tract. de charitatiuo subsidio. q. penul. facit quod dicit Roma. consil. cclx. Et ista ratione tenet hodie Rota, reseruationem de qua in regula prima supr. eod. nõ expirasse morte Papæ, rationibus, de quibus per. D. And. Gãmarũ auditorẽ Rotæ. in tract. suo de offi. lib. iij. fol. lxvj. Ita hic à simili videtur dicendum, quia ex quo semel resignatio facta fuit in manibus Papæ, actus habuit suum esse. Et licet consensus de stylo requiratur, & ille præstitus nõ fuerit, nisi Papa mortuo, nihil refert: quia ille consensus secundum opinionẽ Rotæ nõ de substãtia resignationis, sed requiritur ad declarationẽ animi, & ad effectũ, vt literæ expediantur: gratia tamen de iure dicitur esse perfecta per solam supplicationem, vt dicit decisio. dccclxxxij. in antiquis. Declaratio igitur illa quę postea per consensum fit, nihil noui inducit. iuxta l. hæredes. §. sed si notam. ff. de testamen.

Initium etiam in odiosis expectamus.

Principiũ actus.

Beneficia semel reseruata, licet cess. &c.

Resignatio ex quo facta est semel, &c

Declaratio quando aliquid de nouo inducit.

In contrarium faciunt, quia tota vis istius regulæ stat in denumeratione. xx. dierum, à tempore consensus præstandi cõnumerãdorũ, infra quos si moritur resignans, beneficiũ vacat per obitũ. Aliàs si postea decedat, vacat per resignationẽ, vt patet in regula. Tunc sic si cõsensus resignãtis nõ est præstitus viuente Papa, viginti dies regulæ non erunt in consideratione, neque arctabunt resignantem, ex eo. quia ante præstitum consensum morte Papæ expirauit eius regula, vt patet in proœmio regularum, & latè prosequitur Dominic. in

consilio.

consilio.xciij. Remoto igitur obstaculo regulæ, renutiatio regulabitur secundum ius commune,& sic beneficium vacabit per resignationem,siue renuntians moriatur infra viginti dies,siue post,prout in simili notabili casu alterius regulæ cõsuluit Domi.in dicto consilio. Faciunt quæ dicit Felyn. in. cap.in nostra.in.xxj.corr.de rescrip.Nec obstat, quòd initiũ attendi debet: quia est verum quo ad resignationem,quia illa valet & tenet.Licet posset aliter respondeti ad motiuum, videlicet quòd quando initium non habet relationem ad finem,initium non attenditur,sed finis,vt in.l.stipulatio.§.opus.ff.de oper.nunc.c.maiores.§.sed adhuc.de baptis.c.fraternitatis.de frigidis & malefic.cum concor.vt scribit Fely. in.c.cum dilectus.de accusa.Nam finis demõstrat principiũ. l.reprehendẽda.C.de inst.& subst.Et mouet agentem,& dicitur causa causarum, vt dicit Bal.in.l.eam.C.de fideicommiss.Alexand.consil.lij.in.iiij.volumine.col.viij. Concludendo igitur dico resignantem ita demum subiici isti regulæ, si regula eo tempore viuit,quo.xx.dies numerari debent à tẽpore præstiti consensus.arg.l.Titius.ff. de testa.mili.& quæ dicit Iason.in.l. Gallus in.ij.colum.ff.de libe.& posth. Cum igitur in casu nostro,quando fuit mortuus resignãs, reperiatur mortua regula, per consequens est dicendum, beneficiũ per resignationem vacare,& non per mortem, quia qualitas adiuncta verbo debet adesse tẽpore verbi.l.ex facto.de vulg.& pup. Nec obstat, quòd per resignationẽ admissam ante præstationem consensus renuntians priuatur,non solũ iure suo,sed etiam possessione naturali & ciuili, vt dicit decisio.xxiij.in no.Et quòd tempus datæ,in quo vigebat regula, attendi debet,non consensus qui venit tantum ad executionem renuntiationis iam factæ:quia fateor admissionem renuntiationis attendẽdam,vt sit valida.Sed dico quòd illa resignatio non subiicitur regulæ ad effectum, vt beneficiũ resignatum censeatur vacare per obitum, quando resignans moreretur infra viginti dies. Quia ex quo voluit hic Papa, quòd attenderetur consensus ad effectum numerandi illos viginti dies,apparet hoc casu non ipsam renuntiationem,sed consensum esse de forma,licet in aliis casibus consensus nihil noui inducat,vnde cõsensus fuit præstitus post mortẽ Papæ, illi viginti dies regulæ non sunt in consideratione, quia regula

Finis demonstrat prĩcipiũ.

Qualitas adiuncta verbo.

Renũtiãs per resignationem admissã.

gula iam tepore præstãdi consensus, à quo dinumerari debebant illi viginti dies, mortua & extincta fuit. Nec obstat, quòd regula semel habuit locum, licet moriatur Papa: quo casu videtur durare effectus eius, per ea quæ dicit Pet. de Ancha. in consilio. lx. ij. incipien. motiua. & Areti. consi. xxxj. & quæ dicit Decius in capitulo, cum cessante. de appellat. Et Ioan. And. in regula, decet. de regu. iur. lib. vj. Bartol. in. l. ij. §. non solum. de excus. tuto. Iason. in. l. ij. §. veteres. columna penult. ff. de re. acquirend. poss. cum concord. vt scribunt nouissimi Corcirenses in repe. cap. quoniã contra. de proba. fo. cxliiij. Quia ad hoc non respondetur non esse verum, regulam hoc casu vnquam habuisse effectum, ex quo consensus à quo. xx. dies regulæ incipere debebãt, non fuit viuente Papa præstitus, sed post obitum tempore quo iam regula erat extincta: assumptum igitur procederet, quando viuente Papa præstitus fuisset consensus. Quibus omnibus resolutis, clara remanet veritas istius conclusionis.

QVAESTIO TRIGESIMATERTIA.

QVAERO, quid si resignans extra curiam moriatur infra viginti dies, quo casu beneficium censetur vacare per obitum, & non per resignationem, vtrum stãte tali vacatione per obitum ex prouisione istius regulæ inducta, possint ordinarij, vel expectantes liberè conferre, vel acceptare dictum beneficium, tanquam vacans per obitum: an verò collatio pertineat ad solum Papam? *Resignãs extra curiam, &c.*

SOLVTIO. Istam quæstionẽ videtur resoluere Rom. consil. cccxlij. vbi dicit tale beneficium esse reseruatũ Papæ taliter, quòd eius collatio pertinet ad solum Papam. Pro quo facit vna ratio, quia sicut videmus, quòd per commẽdã factã per Papam de beneficio extra curiam vacãte dicitur beneficiũ affectũ, adeò quòd alius, quàm Papa de illo disponere nõ potest, vt dixi superius, quæstione. xiij. Eodem modo videtur dicendum hoc casu, vt per prouisionẽ istius regulæ videatur inducta specialis affectio talis beneficij, adeò quod inferiores non possint de eo prouidere, nec expectantes acceptare, vt dicunt Moder. in tract. reserua. in. iij. præludio. & in. iiij. q. principali. & latius dixi in regula de triennali. in. q. v. Et hæc sit summa, quòd affecta & reseruata sunt à manibus inferiorum à Papa exẽpta, vt notat Calde. in consil. ix. tit. de præb. *Beneficiũ quãdo dicitur reseruatum.*

& Rom.consil.clx. in proposito casu.& consil.ccccxlij. Et est regula Cancellariæ super hoc ædita. Et tenuit Rota in vna Zamorem. Archidiaconatus, coram.R.P.D.Marcello, de mense Ianuario.M.D.xxxij.

Prædictis tamen non obstantibus, contraria opinio videtur probabilior. Et tenendo istam partem ad cõsi. Rom.respondetur, quòd Roma.loquitur quando resignatio est facta in curia, licet ibi non moriatur resignans. Et tali casu non est dubium, beneficium esse reseruatum, vel saltem dicitur affectũ, vt dicit Archid.in.c.ij.in.j.colum.de præben.lib.vj. Sed quando resignatio facta fuit extra curiam, vt in isto dubio proponitur, tunc contrarium dicendũ est, videlicet beneficiũ tale non censeri reseruatum: quia nullibi cauetur, & regula ista non inducit reseruationem. Nam mens istius regulæ, solum fuit, resignantes à fraudibus coercere, imponens pœnã nullitatis resignationis, & inducens vacationem per obitum, ne ex tali fraude, seu dolo resignatarij fructum vel commodum ex dicta resignatione infirmi consequantur in præiudicium ordinariorum & expectãtium; quibus Papa fauere per prouisionem istius regulæ intendit. Quæ quidem ratio apertè innuit, & infert potius beneficia taliter resignata non esse reseruata: quia si essent reseruata, non fuisset vera illa ratio communiter hic data, videlicet regulam istam fuisse conditam, ne per huiusmodi resignationes præiudicaretur ordinariis in conferendis beneficiis, vel expectantibus in eisdẽ acceptandis. Et ista ratio quæ colligitur ex mente regulæ censetur expressa, iuxta tradita in.l.tale pactum.ff.de pac.& in.l. quamuis.C.de fideicommiss. Aliàs cum reseruata conferre, ne acceptari possent. vt in.c.j.de concess.præben.libro.vj.vt est iam dictũ, frustratoria esset ratio, considerans præiudiciũ ordinarij, vel expectantium, cum idem præiudicium maneret, si regula induceret reseruationem. Ex quo igitur regula cõcernit fauorem ordinariorum & expectantium: & voluit in fauorem eorumdem annullare talem prouisionem & vacationem per obitum inducere, ac si non resignassent, apparet quòd de beneficiis sic vacantibus poterunt in mensibus suis ordinarii prouidere, & expectantes acceptare.

Ratio quæ colligitur ex mente regulæ, censetur expressa.

Dubium tamen facit in hoc vnum, quia iste modus extraordinarius & fictus vacationis per obitum, ab ista regula introdu-

introductus non est de iure communi, de quo ordinarij prouidere possunt, sed de iure particulari, per prouisionem istius regulæ, & sic ad Papam pertinere videbatur, tanquam quòd manum imposuerit: vt in simili diximus de commenda.

Nec obstat ratio regulæ superius allegata, quia infirmi resignantes non dicuntur fraudare ordinarios, vel expectātes, nisi in vero modo vacandi. Nam si non resignassent, ordinarij per verā obitus vacationem prouidissent, & expectantes acceptassent. Et huc ratio regulæ pertinet. Sed quādo infirmi resignarunt, iam sunt exclusi ordinarij & expectantes, adeò, quòd si Papa per dispositionem istius regulæ non occurrisset, resignatio haberet effectū. Sed ne resignātes & resignatarij prædicti ex malitia eorum cōmodū reportent, in pœnā eorū Papa nouam & fictā vacationē obitus induxit. Nam cū beneficiū verè vacauit per resignationem, tali casu censetur vacare per obitum. Ista tamen ratio non videtur inducta ad commodum ordinariorum, sed Papæ: nisi dicamus Papā ædidisse istam regulā ad tollendū obstaculū, quod per illā fraudulentā resignationē fiebat ordinariis & expectantibus. Ita sublato impedimento manet libera potestas prouidendi, vel acceptandi. argu. eorū quæ not. Ioan. And. & Domini. in ca. cum aliquibus. de rescrip. lib. vj. Et quod dicitur de alternatiua episcopi. Nec apparet ex discursu istius regulæ Papam beneficium prædictum ex ista vacatione ficta voluisse reseruare, cum reseruatio in dubio non præsumatur, cum sit odiosa, vt tradit Belenzinus in tractat. de charit. subsi. fol. iij. & Moderni Perusini in tracta. reseruat. Nec obstat, quod dictum est de cōmenda: quia diuersa est ratio, ex quo Papa cōmendando apponit manū, & impedit alios inferiores disponere, donec per ipsum aliud de dicto beneficio disponatur. Hæc enim ratio non militat in casu nostro, in quo Papa non apposuit manus. Ideo contrarium in eo dicendū erit. Et ista omnia procedunt, quando resignatio, vt proponitur, fuit facta extra curiā: vbi verò in curia quis per seipsum, vel per procuratorem suū resignasset, licet in ea nō moreretur, tali casu collatio beneficij sic vacātis pertineret ad solum Papam. Et isto casu procedit consiliū Roma. cccxlij. Ratio est, quia vt dixi, per resignationem factam in curia, beneficium dicitur vacare, vt tenet Archidia. in capitulo si electio. & in capitu.

Infirmi resignantes.

Prouidendi vel acceptandi potestas.

Reseruatio in dubio an præsumatur.

Beneficiũ per resignationẽ factam in curia dicitur vacare.

commissa.de elect.& electi potestate.lib.vj.cum cõcor.positis per Rotam in antiq.decisi.xxxiij.incipien.nota quòd ibi &c.&.dccclxxxij. Sicut etiam inducitur vacatio, vbi quis priuatur beneficio, vt dicit decis.lxxxvj ĩcip.nota.Sequitur Ioã. Franc.Pauinus, Rotæ auditor, in tract.de sede vac.fol.xvj. in iiij.colum. Cum igitur in casu nostro resignatio sit facta extra curiam, cessat omnis difficultas.

QVAESTIO TRIGESIMAQVARTA.

Vacatio quando dicitur inducta.

QVAERO, an per clausulas generales, videlicet quouismodo vacet, &c. positas in supplicatione resignationis mortui infra viginti dies, comprehẽdatur modus iste vacationis per obitum fictè inductus per istam regulam, attento quòd resignatio prædicta hic annullatur?

Vacatio facta per obitum.

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum istum fictũ vacationis modũ cõprehendi sub ista regula, quouis modo. Quia ista clausula de sui natura cõprehendit omnes modos vacandi, etiã in beneficiis reseruatis, vt dicit deci.dccxj.incipien.not.quòd beneficia, &c.in antiq.& tradit Domin.& alij in.c.susceptum.de rescrip.lib.vj.& est hoc vulgatũ. Si igitur prouisio vigore resignationis factæ per infirmum nõ valuit, & beneficium per dispositionem istius regulæ vacat per obitum, dicendum est cõprehẽdi sub prædicta clausula generali quouismodo, ita in dicta supplicatione resignationis posita: quòd si resignatarius non habet intentum suum per resignationem, per obitum consequetur.

Actu principali annullato, ãnullãtur omnes clausulæ contentæ in eo.

Obstare tamen videntur isti opinioni duo, quæ videntur prima facie vrgere. Primũ est, quia annullato actu principali, annullantur omnes clausulæ contentæ in eo, iuxta gloss. Fauianam in.l.si prtronus.§.patronum.ff.si quid in fraudẽ patroni.& gloss.in.fi.in capitul.significantibus.de offic. deleg. tenet Rom.cõsil.ccxlvj.cum cõcor.vt scribit Ias.in.l.nõ dubium in.iij.colum.de legib.& dixi in singul.l.final. de cõstitu.pecu.vbi est textus notabilis de hoc. Cum igitur in.j. præsenti annulletur prouisio per resignationẽ factã resignatario, fortassis in pœnam ipsius inducentis infirmum ad resignandum, vel propter suspicionem, quæ haberi potest de eo: clarũ est, quòd annullata prouisione eius, omnes clausulæ ibi positæ erũt nullæ. Et sic per illas clausulas generales nõ comprehẽdetur vacatio ista per obitum facta. Et quia non videretur

retur cōueniensex actu,quo quis priuatur,cōmodum conſequi iuxta cap.cum qui.de præbend.libro.vj.& notatur in.c.fin.de reſcrip.ſed tenendo contrariam opinionem, ad iſtud motiuum poſſet reſponderi,quòd procedat in actu de ſui natura connexo,& quæ habet ſe tanquam principale & acceſſorium,prout in exemplis poſitis per gloſſas prædictas. Secus verò quando in aliquo actu ponuntur clauſulæ non dependentes & connexæ,ſed ſignificātes de per ſe aliud diuerſum & ſeparatum ab eo expreſſo. Nam tali caſu illius clauſulæ non cenſentur acceſſoriæ,ſed principales.Et ideo annullato ipſo actu,non annullantur aliç clauſulæ.Caſus eſt de hoc ferè in terminis.in cap.ſi eo tempore.de reſcrip.lib.vj. Vbi ſi in vno,& eodem reſcripto minori facultas de primo vacaturo beneficio cum cura,vel ſine cura detur. Certè ſi illud reſcriptū,reſpectu illius clauſulæ de curato loquentis,ſit nullū, attenta minori ætate impetrantis:non tamen alia clauſula de beneficio ſine cura annullabitur. Ita eſt ibi text.quem doct. omnes dicunt ad hoc ſingularem,in.l.j.§. ſed ſi mihi.ff.de verb.oblig.Et hoc vlterius cōprobatur ex cōmuni ſtylo Rotæ,quæ habet,quòd quādo vna cōmiſsione cōmittitur cauſa appellationis cū clauſula,necnō quā & quas,&c. Si cōmiſsio reſpectu cauſæ appellationis eſt nulla,fortè quia de appellatione non conſtat,iuxta deciſ.Egid.c.commiſsio,& auditoris iuriſdictio in prædicta clauſula,necnō,quam,& quas,&c. vigore cuius totum negotium principale cōmiſſum cēſetur, ſuſtinetur.ita hic videbatur dicendum in caſu propoſito.

Facultas conceſſa minori de primo vacaturo beneſi.cum cura,&c.

Sed defendendo primum motiuum, ad iſtam ſolutionem replicari poſſet. Nam dato quòd annullata prouiſione clauſula illa, quouiſmodo,illæſa remaneret:tamē dico,quòd talis clauſula non poſſet capere vacationem contingentē tēpore reſignationis factæ.Nā in ſupplicatione iſta clauſula opponi ſolet,videlicet,ſiue præmiſſo, ſiue aliàs quouiſmodo vacet, &c. Requiritur ergo quòd tūc vacet.Vnde ſi beneficiū vacat, poſtea clauſula illa nō capit,quia vacatio tēpore datæ verificari debet.c.eā.te.cum vulg.de reſcript. Et qualitas adiecta verbo,tempore verbi adeſſe debet vulga.l.ex facto.de vulg. Capiet igitur clauſula quouiſmodo vacationem extunc, non autem exnunc. Quia permiſſum ad tempus cenſetur poſtea prohibitum.l. Imperator.ff. de poſtul.latè.Iaſ.in.l.ſed & ſi

Permissu ad tẽpus, cẽsetur postea prohibitum.

quis.in princ.in.ij. notabili. ff. de vulg. & pupil. Cum igitur vacatio ista obitus, de qua hîc agitur, inducta fuerit, nõ tempore resignationis, sed postea per obitum resignantis, de qua à principio cogitatum nõ fuerat: neque vacatio certa erat, cũ ab obitu infra viginti dies contingenti depẽderet: meritò talis clausula ad obitũ istum adaptari non potest, cum Papa illud tunc concessisse nõ videtur, quod in rerũ natura nõ erat, neque cogitabat. Præsertim, quia ex quo resignatarius prouisione priuatur, fortè propter suspicionem fraudis nõ videtur, quòd idem actus punitiuus & priuilegiatiuus esse debeat, cũ contraria sint. arg. l. quod fauore. C. de legi. Ne eadem res diuerso iure censeatur, contra tex. in. l. eum qui. ff. de vsucap.

Verba simpliciter plata, casum verũ, nõ fictum comprehẽdunt.

Secundum principale contrarium motiuum est, quia illæ clausulæ generales in prouisione positæ, in dubio vacationẽ veram per mortem comprehendunt. Quia verba simpliciter prolata, casum verum, non fictum comprehendunt, vt est tex. notabilis in. l. j. §. hoc interdictum. & ibi notat Bar. ff. de fonte. facit. l. fi. C. de his qui ve. ætat. impetr. Sed vacatio mortis, quæ per istam regulam inducitur, non vera, sed ficta est: quia vera vacatio per resignationẽ est, quæ quidem resignatio per regulam istam non annullatur, sed tantum prouisio, vt patet in ea, & tenet Rom. in cõsil. cccxlij. Cùm igitur in dubio clausulæ illæ generales, propriè & in casu vero intelligi debẽt, vt dictum est, ad casum istum fictum adaptari non debent.

Sed ad hoc etiã responderi potest, quòd si clausulæ illæ generales per illa verba expressæ sunt, vel aliàs quouismodo, secundum stylum hodiernum, rectè comprehendunt istũ casum mortis contingentis ex eadem persona. Quia generalitas illius clausulæ est apta omnem modum vacandi per eandem personam comprehendere, vt est lata decis. in no. tit. de rescrip. decis. j. secundum ordinem titulorum, & secundũ numerum est decis. xxviij. incip. si mandetur alicui. & in antiq. est decisio. cclxxiij. &. cccxxxiij. & dcxiij. &. dccxliij. Et Egid. decisio. dcx. cum multis allegatis per Modernos in tract. benefic. xlvj. q. tertiæ partis. Et ponit latius Fely. in. c. in nostra. in. xxxvij. corre. de rescrip. si igitur omnem modũ vacandi comprehendit modus iste inductus per istam regulam, includetur, quia qui totũ dicit, &c. l. Iulianus. de leg. iij. Et ista opinio satis mihi placeret, nisi obstaret illud, quod dictũ est, videlicet,

videlicet,ne idem resignatarius in pœnã,& in odiũ,cuius dispensatio emanauit, ex eodẽ actu puniatur & præmietur. Nã verba illa generalia omnes alias cõprehendere debẽt, qui ad incommodum priuati,non ad commodum tendunt.iuxta ea quæ latè scribit And. Sicul.i.c.fi.col.j.de pecu.cleri. Et quia, vt dictũ est suprà in proxima.q.ordinarij, nec expectãtes beneficia vacatura per hoc fictũ obitũ capere nõ poterunt,quia nõ est verus modus vacãdi. Ergo eodẽ modo hic dicẽdũ est. Et ideo res propter præsumptam resignatarij fraudẽ sine difficultate nõ est: qua sublata, præcedẽs opinio mihi placeret.

Nec obstaret motiuum superius factum, videlicet ꝙ dicta clausula quouis modo vacet,non comprehendat nisi modum vacandi tunc existentem: quia hoc est falsum, quia secũdum omnes in dictis decisionibus omnem modum contingentem ex eadem persona capit.Et tamẽ non est possibile, quòd eodem tempore beneficium per resignationem eiusdem personæ, & per obitum eiusdem vacet. Ergo necessariò debemus dicere,quòd obitus postea obtingere debeat.

QVAESTIO TRIGESIMAQVINTA.

QVAERO,quia dictum est superius,quòd quando infirmus infra viginti dies moritur, beneficium per resignationem in manibus Papæ vacat,vt dicit Rom. consil.cccxlij.licet eius prouisio in fauorem resignatarij non valeat,& etiam per obitum vacat,vt disponit ista regula. *Impetrãs expressè beneficiũ, &c.* Modo quæritur,vnus impetrat expressè beneficiũ istud per huiusmodi resignationẽ vacãs, & alius per vacationẽ fictam obitus inducti,per istam regulã impetrat,& concurrãt in data,& in omnibus qualitatib. pares sunt,quis præferri debeat?

SOLVTIO. Aliquid indecenter superius in alia quæstione tactũ fuit,sed quia hic principaliter tractandũ occurrit,ideo plenius difficultatem attingam.

Videtur igitur, quòd illius impetratio valeat,qui impetrauit per resignationẽ:quod probo duplici ratione.Prima,quia ista vacatio per resignationẽ inducta fuit ex facto hominis: illa verò per obitum,de qua loquitur ista regula,est inducta à lege. Quo casu prouisio hominis prouisionẽ legis cessare facit.l.fi.C.de pact.conuen. Secunda ratio est,quia ista vacatio per obitũ, ab ista regula ad istũ effectum inducta fuit,vt prouisio resignatario facta excludatur, quando resignans infra *Vacatio p resignationem vnde sit inducta.*

Inducta ad vnũ finẽ, nõ debent ad aliũ trahi.

viginti dies mortuus fuit. Quo casu inducta ad vnum finem, ad alium trahi non debent.l.eum,qui.ff.de vsuca. cap. si cui. de præbend.lib.vj. Sed in proposita quæstione resignatarius nihil petit,sed alius.Igitur contrarium dicendum est.

Istis tamen non obstantibus,contrarium, iudicio meo, verius est.Pro quo considerandum est,quòd quando resignans infra viginti dies moritur, beneficium alio modo, quàm per obitum,& sic per modum ab ista regula introductum,nõ autem per resignationem vacat:quia isti duo vacandi modi eodem tempore simul occurrere non possunt, vt apparet in. d. cap.susceptum.& Rom.cõsil.cccxlij.Qui contrarium innuere videtur, intelligitur quando per regulam specialis modus vacandi inductus nõ fuisset,prout regula istius temporis,quã ipse allegat,hoc non habebat.Sed posito,quòd isti duo modi vacandi vno tempore concurrere possent, tamen ista vacatio obitus, hîc specialiter inducta attendi debet.Et tenẽdo istam opinionem,nõ obstat illud,quod dicebatur,prouisionem hominis cessare facere prouisionem legis, quia illa doctrina intelligitur,nisi prouisio legis sit etiam specialiter inducta:quia tali casu prouisio legis attenditur. Ita declarat gloss.Bart. & alij in.l.ij.C.de iure emphy.Sequũtur Morder. Papienses in. l.item quia.in.ij.colum.ff.de pact. & in.§.item Seruiana.nu. 67.instit.de action.

Vacatiõis modus eodem tẽpore concurrere.nõ potest.

Prouisio hominis cessare facit per prouisionẽ legis.

Sed vlterius aduertendum est,quòd impetrans per obitum, ita demum obtinebit, si modum,seu speciem vacationis inductæ per istam regulam expresserit, & Papæ narrauerit. Aliàs sola impetratio generalis obitus nõ sufficeret,ex eo,quia vacatio obitus, de qua ista regula loquitur, est vacatio ficta & qualificata,& in materia ambitiosa & stricta, quales impetrationes sunt,appellatione vacationis per obitum. de vacatione vera non ficta & qualificata, qualis ista est, intelligemus. arg.text.in.l.quæsitum.§.illud fortasse.de leg.iij.& cap. statutum.de elect.lib.vj.vbi est bonus text.De hoc facit tex.in. l.si cui de leg.ij.Hinc voluit decis. Thomæ Fastoli in dubio Rotæ.xlvj. incip. die Mercurij.quòd impetratio per cessum, vel decessum Titij,mortem ciuilem non comprehendit,videlicet quando beneficium Titij per eius priuationem vacaret. Et istud dictum sequitur Ioan. Franciscus Pauinus quondam Rotæ auditor,in tract.de officio, & potest.ca. sed. vacan. in vlt.

Impetratio per cessum, vel decessum quo modo procedat.

vlt.euidentiali.col.iij.vbi more suo plura notabilia ponit.

Istud tamen dictum limitatur procedere,quando alius coimpetrans est,prout in quæstione nostra. Secus verò si vnus solus impetrans esset: quia tali casu modum vacandi nō expressum caperet,vt notat Lapus in allegatio.lxxxix.in.viij.colum.sequitur Fely.in cap.in nostra.in.xxxvij. corre.colum.j. Hinc est,quòd impetrans beneficium per mortem Titij, venit violenta,licet mors illa qualificata sit, prout Geminia. & alij in dicto cap.susceptum,dicunt.& latè Ioan.de Ana.in ca. fina.de homic.prosequitur.

QVAESTIO TRIGESIMASEXTA.

Resignasse aliquē in infirmitate per quē &c.

QVAERO,quomodo probetur aliquē in infirmitate resignasse ad effectum istius regulæ, & per quē debeat huiusmodi infirmitas & mors infra viginti dies cō tingens probari?

Probationes plenæ quo casu requirantur.

SOLVTIO. Debet plenè probari,quia agitur de priuando aduersario beneficio suo per resignationem obtento: & sic de magno præiudicio. Quo casu plenæ probationes requirūtur maximè, quia sumus in materia quodammodo obiectiua,in qua opponitur de ista regula ad annullandam resignationem veram quæ est odiosa, & strictè interpretanda. Et ideo in tali materia clarissimæ probationes requiruntur sicut in spolio: in quo tenet Rota,& est notissimum,quòd ad probandum primum extremum, probationes de publica voce & fama non sufficiunt,sed de visu requirūtur. Et ita etiam in hac materia fuit coram me conclusum de anno. M.D.XXXV.in vna Compostellana.Et hodie.xix.Februarij.M.D.XXXVII. in vna Placentina canonicatus, & præbendæ de Hussillos coram do.Marco Antonio Marescoto, fuit per omnes Dominos tentum, quod ad probandam infirmitatem in terminis istius regulæ non sufficeret, nec deberet admitti vnus testis idoneus cum iuramento in supplementum probationis. Per quem autem debeat infirmitas & mors infra viginti dies contingens probari: Solutio est clara,quòd per illud qui per exceptionem istius regulæ quærit resignationem refringere. Nam ex quo agit,ad recisionem probare debet, quod intendit.vulga.l. qui accusare. C. de eden. & ita communiter tenetur.

Probationes de publica voce an sufficiant ad probādum primū extremum.

QVAESTIO TRIGESIMASEPTIMA.

quæro,

Dies, quo fit resignatio, &c.

QVAERO, an dies quo fit resignatio, vel prętatur consensus infirmi debeat computari in termino viginti dierum, de quo hîc, vt videlicet, currant de momento ad momentum: an verò eo non cõputato incipiat terminus viginti dierum, à sequenti die numerari?

SOLVTIO. Ista difficultas fuit per R.P.D. Marcellũ Episcopum Marsicanum proposita in Rota. v. Iulij. M.D.-XXXVIII. in vna Leodien. canonicatus: & non fuit tũc resoluta. Et dubitationem facit in hac materia. vnũ, quia videmus quòd in dubio tempus currit de momento ad momentũ: nisi in casibus expressis, vt dicit Ioan. And. & alij in cap. super eo. de appel. Et dixi in regula de annali, allegando glos. communiter approbatam in rubric. ff. de diuers. & tempo. præs. Sic enim videmus, quòd dies termini statuti, vel cõpromissi in termino computatur, vt dicit Bald. in. l. ij. §. ij. in fi. C. commu. de leg. Ita videtur hîc dicẽdum, quòd isti viginti dies hîc de momento ad momentum computari debeant. Et sic quòd dies primus cõsensus, à quo numerari debent illi viginti dies, computetur in termino. xx. dierum.

Tempus i in dubio currens, &c.

Tamen istis non obstantibus, contraria opinio est de iure verior. Nam non eundo per mendicata suffragia, ista est communis conclusio doctorum: de qua per Bart. Alexã. & Ias. in l. j. ff. si quis cautio. Quòd regulariter dies termini non computatur in termino, per plura iura & rationes quæ ibi adducunt, & reassumũt longo sermone Moder. Hispani in rubric. insti. de iusti. & iur. col. ix. nume. 68. cum sequen. Et licet multipliciter ista conclusio soleat limitari, vt in prædictis locis scribunt Moderni, tamen omnes in hoc communiter concordant, ꝙ quando terminus est præfixus per dictionem, a, dies termini non computatur in termino. Quia illa dictio, a, de sui natura denotat separationem diei, in quo datur terminus à termino prępfixo: & sic excluditur ille dies termini à die quo fit actus, per plura iura, quæ adducit Alexan. in. d. l. j. Pro qua opinione est textus clarus, quem ibi notat glos. in verbo numerandum. in fi. in. c. ij. de præbend. lib. sexto. ibi, per mẽsem à die quo beneficia ipsa vacauerint, &c. Quæ quidẽ verba ponuntur etiam in ista regula per omnes Modernos Pontifices à tempore Iulij, qui Iulius fuit primus, qui ad istã regulam addidit ista verba (infra viginti dies, à die per ipsum resignantem

Terminus quãdo est præfixus per dictionem, a. A, dictio de sui natura separationem denotat.

gnantem præstandi consensus computandos,&c.) Et sic apparet ex textu illius regulæ,quòd virtute istius dictionis,a,quæ exclusionem & separationem significat, dies præstandi consensus non debet in termino cōputari, prout etiam est gloss. concordans cum illa.d.c.iij.in clem.sicut.de appella. Quas gloss.post Cardinal.ibi in prima quęstione sequitur Alexand. in consilio.cxiiij.in prima colum.lib.v.cū pluribus concord. quæ ad hoc cumulat Felyn.in capit.j.in secunda column.de præscrip. Itaque ista videtur irrefrigerabilis conclusio, quòd dies præstiti consensus resignationis non computetur in termino. Non obstant modo in contrarium adducta,quòd tempus in dubio intelligitur cotinuum: & quòd dies termini statutis & compromissis computetur in termino: quia videntur ista non esse omnino absoluta, aut vera. Tamen præsupposito, quòd ita sint, prædicta omnia limitantur,nisi terminus statuti vel compromissi sit assignatus per dictionem,a, quia tali casu non computatur dies in termino. Ita in indiuiduo tenet Alexand.in consil.xlij.in casu & lite.columna.iij. lib.iij.cum concor.vt ibi per eum. Præsertim quia hic sumus in statuto vel ī cōstitutione Apostolica: quæ,vt abūdè in prooemio diximus,habet vim legis vniuersalis. Itaque manet cōclusio firma,quòd in regula ista dies præstiti consensus in termino viginti dierum computari non debet. *Statutum vel cōstitutio apostolica habet vim legis vniuersalis.*

QVAESTIO TRIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an dies de qua loquitur ista regula intelligatur de die artificiali.xij.horarum, an verò de naturali.xxiiij.horarum? *Dies artificialis.*

SOLVTIO. Vt apparet in quibusdam notulis signaturę gratiæ,quæ per manus plurium circunferuntur,quæ,vt refertur,ab Alexandrino originē desumpserunt: signatura tenet & obseruat diem istius regulæ pro die.xxiiij.horarū interpretari debere. Ita ꝙ cōputabitur dies & nox,quæ pro vno die reputantur,vt in.l.more Romano.ff.de fer. Et pro ista opinione facit,quia in dubio naturalis causa debet attendi,nō accidentalis, seu artificialis,vt est text.in.l.qui habet.& ibi notat Bar.ff.de tutel.sequitur Bal.in authen.similiter.C.ad.l.Falci. & illum tex.in notab.q.allegat Bar.in.l.fi.ff.de offi.procōsu. & Abb.in.c.licet.de offi.leg.tex.in.l.j.§.hoc interdictum. & ibi notat Bar.ff.de fōte.& tex.in.l.fi.C.de his qui ve.ęta.īpe. *Dies & nox reputantur pro vno die.* *Causa naturalis in dubio debet attēdi.*

Sed

Sed aduertendum est,quod in regula ista videtur dicendũ, nam negari non potest,quòd regulæ istæ habent se ad instar statutorum,& ita sicut statuta strictè & propriè verba in illis intelligunt.vulg.l.iij.ff.de nego.gest.Sed in statutis dies in dubio accipitur pro tẽpore.xij. horarum, & sic ab ortu solis vsque ad occasum,quia tunc propriè dies dicitur,quando sol est super terram,vt in cap.consuluit.de offic.deleg. & tradit Fede.de Senis.in consi.xliiij.statuto cauetur,&c.Igitur idem dicendum erit hîc.

Dies quando propriè dicitur.

Breuiter istis non obstan.prima opinio mihi videtur verior,pro qua opinione est dec. Moder.de sylua.in tract.beneficiorum.q.xlvj.tertiæ partis.in fi.vbi tenẽt expresse regulam istam loquentem de.xx.diebus debere intelligi de diebus naturalibus.xxiiij.horarum, vt ibi per eos.Et ista opin.fundari potest efficaci ratione,quia vt sæpe dictum est,in aliis quæst. regula ista ex quo est odiosa, & contra ius commune, inquantum fieri potest,respectu odij restringi debet,& ampliari,quatenus in fauorem resignantis tendat.iuxta cap.odia.de reg.iur.lib.vj.Sed interpretãdo diem pro die naturali.xxiiij. horarum,extenditur magis libertas resignantis, quæ de iure communi sine præfinitione alicuius temporis libera erat, ergo illa interpretatio attendi debet.Et per hoc ad consil. Fed. respondetur,quòd illa interpretatio procedit,vt pœna statuti euitetur,vt dicit Alexã.in.d.l.more.& Moder.in.d.c.cõsuluit Sicut etiam videmus,ꝙ vt pœna periurij euitetur,qui iurauit soluere die dominico,si media nocte sequenti soluit,periurus non erit.vt not.Archid.in cap.ꝙ à patribus.lxxv.distinc.Bal. in cap.ego enim.col.j.de iureiur.Et ista concordant in materia beneficiali,de qua hîc tractatur.nã non repugnat,ꝙ act[9] factus de nocte,de die fieri dicatur, cum nox sit pars diei.Sic enim collatio beneficij de nocte fieri potest,vt tradit Abb.in cap.j.de clandest.desp.& Domi.post.Arch.in.c.si tibi absenti.col.j.de præb.li.vj.& eo modo resignatio,& ideo nihil repugnat,vt dies hic interpretetur. xxiiij.horarum,sicut computat ecclesia,vt in cap.j.&.ij.de feriis.& ita hodie seuatur.

Periurus nunquid erit, iurans soluere die dominico, &c.

Collatio beneficij, an de nocte fieri poßit.

QVAESTIO TRIGESIMANONA.

Regula de stylo curiæ.

QVAERO, nunquid de stylo curiæ soleat huic regulæ paßim derogari?

SOLVTIO.Si loquimur extra Italiam,solet cõmuniter

communiter pro absentibus derogari. In Italia verò aliquando solet concedi derogatio, quando locus resignationis distat à curia, & beneficia quæ resignantur, non sint reseruata: si verè sit locus vicinus vrbi, cum maiori difficultate concedi tur. Hodie tamen rarò accidit iste casus ex eo, quia pauci resi gnant extra curiam propter expectatiuas & multitudinē mādatorum quæ capiunt omnia beneficia vacatura per cessum vel decessum, & ideo procurant resignare in curia, & tunc nō solet derogari huic regulæ, nisi cum maximis fauoribus. Tamen tempore Leonis Papæ. x. non cum tanto fauore obtinebatur derogatio. Nam tunc sæpius derogatū isti regulæ fuit pro pluribus personis, quas enumerat R. bo. me. Laurentius Puccius, Card. Sanct. quatuor, in quodam suo libro adnotationis derogationum regularum. fol. lviij. lxxij. lxxiij. lxxvij. quæ trahi possent in exemplum occurrentis casus.

Et est considerandum, ꝙ quando infirmus mittebat procuratorem ad resignandum in curia, quia facilè contingebat infirmum interim mori. Ideo fuit excogitata in supplicatione ista clausula, videlicet, Itaque si dictus N. resignans extra Roma. cur. iam fuerit vita functus, literę per eius obitum cū omnibus clausulis, & modis suprascriptis, omissa resignatione expediri posśint. Tamen Modernis temporibus ista clausula solet cassari, vt euitentur fraudes, excepto in materiis Alemaniæ & Hyberniæ, quæ sunt nationes de facili scādalosę, in quibus solet etiam aliquando clausula limitari secundum casus contingentiam. *Clausula, videlicet, Itaque si dictus. N. &c.*

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

QVAERO, quid si infirmus per procuratorem primo, deinde secundo renuntiat etiam per procuratorem, & in hac secunda resignatione derogat Papa huic regulæ, nunquid si resignans moriatur infra viginti dies, sane- tur prima resignatio propter derogationem regulæ in secunda resignatione factam? *Resignatio prima.*

SOLVTIO. Iste casus cōtigit tempore Felyni in curia, vt ipse hîc refert in quadam apostilla, super quo fuerūt variæ opin. Nam quidam dicebant secundam resignationem capere beneficium, & non primam, ex eo, quia prima renuntiatio per mortem resignantis infra viginti dies perdit vires suas, & sic valuit secunda, & licet secunda renuntiatio non posśit va lere

lere ſtante prima,quæ fuit reſoluta per obitum,tamen ſecunda capiet illum modum per obitum reſultantem ex prima, vigore clauſulæ genera'is,vel alio quouis modo, in ſecunda reſignatione apponi ſolita, & ſic illa clauſula ſecundo reſignatario dabit ius.

Contrarium tamen per ſolennes viros concluſum fuit iſta ratione,quia tempore quo ſecundus impetrauit,iam erat tūc à principio quæſitum ius primo reſignatario in ſpe bona & conſiderabili,& quamuis poſtea illa ſpes propter obitum reſignantis, infra viginti dies euanuerit:tamen ex quo ſecundus in ſua ſecunda impetratione de illa ſpe mentionem non fecit quæ tunc boni initij erat,ſubreptitiè impetraſſe dicitur. Nec obſtabat,quòd collatio à primo reſignatario facta, quodāmodo condionalis videbatur,& ab euentu vitæ reſignantis pendere:ergo nullum ius tribuebat,quominus ſecunda prouiſio non valeret,arg.text.in cap.ſi pro te.de reſcrip.lib.vj.quia reſpondebatur primam reſignationem conditionalem non fuiſſe,ſed puram & ſimplicem que ſtatim ante obitum reſignantis integrum ius tribuerat, & dum in eo ſtatu erat, de illo iure in ſecunda reſignatione mentio fieri debebat,nec ſuperuenientia mortis reſignantis ad ſecundam impetrationem validandam excuſat,ex eo,quia tempore quo ſecunda impetratio facta fuit reſignans viuebat,& prima reſignatio erat tunc valida,licet ex euentu mortis reſolubilis eſſet. aliud enim eſt quòd actus ſit conditionalis,vel purus,& reſolubilis, vt tradunt Moder.in cap.cæterum de reſcrip.

Impetrantis ſecūda prouiſio quādo valeat.

QVAESTIO QVADRAGESIMAPRIMA.

Legatus cū facultate derogādi,&c.

QVAERO,nunquid legatus cum facultate derogandi regulis æditis & ædendis iſti regulæ derogare poſsit?

SOLVTIO. Poteſt capi ex his quæ in procœmio regularum.q.v.&.vj.dicta ſunt,videlicet,quòd iſti regulæ & ſimilibus notabilem qualitatē habentibus,quę propter ſtylum Cancellariæ in ſe clauſulam derogatoriam continent, nunquam illis per clauſulas generales derogatum cenſetur, nec derogatio concedi,niſi ſpecialiter & nominatim illis derogetur,vt etiā tenet gloſſator in reg. xvij.co.ij.& ita ex ſtylo in literis derogatio regulæ in pricipio narrari ſolet,& hoc priuilegiū omnes regulæ Cancellariæ iudiciales habent, quæ omnes notabiles ſunt,vt latius in dicto procœmio dixi. Et in caſu

Regulis habētibus notabilem qualitatē, an cēſeatur ꝑ clauſulas derogatum?

casu de quo hic quæritur. Ita inter loquendum dixerunt Domini hoc anno M.D.xxxix. in vna Gerunden. canonicatus, & præbendæ coram D. Raynaldo Petrutio. In qua causa per Rotam ista duo dubia data fuerunt. Vtrum nūtius resignatio nem vigore mandati in fauorem certæ personæ facti admittere possit. Secundum, vtrum vigore prædictæ clausulæ isti regulæ derogandi facultatem haberet. Super quibus dubiis D. Hieronymus de Castello aduocatus, latius præter cęteros scripsit. Et super primo Domini satis dubitarunt. Secundū verò dubium ab vsu patrisfamilias pro expedito habuerunt.

Nuntius vtrum possit admittere resignationē, &c.

REGVLA DE IDIOMATE.

ITEM *uoluit, quòd si contingat ipsum alicui personæ de parochiali ecclesia prouidere, seu mandare prouideri, uel gratiam expectatiuam cōcedere nisi dicta persona intelligat, & intelligēter loquatur idioma loci, ubi ecclesia huiusmodi consistit, prouisio seu mādatum, & gratia desuper, quo ad parochialem ecclesiam nullius sit roboris uel momenti.*

PRAEFATIO.

PLura sunt quæ mihi scribere cogitanti dicenda occurrūt super ista regula quæ vsu quotidiano sunt frequētata: & vtilia videri poterunt, vt vtar verbis text. in l. j. ff. ad exhiben. Verū, quia quædam erunt communia cum aliis regulis: alia verò proximè ad regulam istam pertinebūt: ideo illa quæ cōmunia erunt, breuius tractabo. Reliqua verò plenius attingā.

In primis igitur illud meminisse oportet, istius regulæ primum conditorem Gregoriū vndecimum fuisse, quòd ex eo apparet, quia inter regulas prędecessorum Pontificum ista regula non reperitur. Et hæc moderna nihil ad illam Gregorij addit, nisi verba de gratia expectatiua, quæ addidit prius ad regulam Gregorij Eugenius Papa Quartus, vt patet in eius regula. In cuius quidem discusione solum eas quæstiones attingam, quas putabo necessarias ad materiam regulæ.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR quæro pro fundamēto dicēdorū, nūquid regula ista habeat symbolū, affinitatē, aut similitudinē aliquā cū diuino aut humano iure, an verò discrepet à iure communi?

Regula nūquid habeat symbolū, &c.

Solutio,

SOLVTIO. Videtur regula ista cum vtroque iure, tam etiam diuino, quam naturali similitudinem maximam habere, quin potius ab illis originẽ trahere. Quod ita demonstrari potest: quia certum est de iure communi eum nos debere

Rectoris officium quale esse debeat.

rectorem curatum eligere, qui probè intelligat parochianarũ voces, & mutua voce intelligatur. Nam rector ecclesiæ officium præiudicandi in ecclesia sua habere dignoscitur. cap. ecce. xcv. distinctio. not. in cap. inter cætera. de offi. ordi. quia

Prædicatio officiũ est curiæ.

prædicatio officium est curiæ, vt notat gloss. in clemen. ij. de sepul. & in cap. cum ex iniuncto. de hære. & gloss. in cap. addicimus. xvj. q. ij. cum sexcentis concor. quę tradunt Moder. in apostillis ad Abb. in. d. c. inter cætera. Debet etiam audire confessiones, & reliqua sacramẽta ministrare, vt in. c. omnis. de pœni. & re. Item debet visitare, & vultum gregis sui agnoscere: vt legitur Prouerbior. xxvij. capit. & Eccles. xxxij. Et est de hoc tex. notabilis in extrauag. sedes apostolica. Ioan. xxii. posita in titulo, de præbendis. Nam omnes rectores & prælati ecclesiarum dicuntur pastores. c. quamuis. de re iudic. cap. quicquid. j. q. j. Sed ista pręstare nõ potest rector, aut curatus alienigena qui non intelligit, nec loquitur idioma, vt de se patet, vt notatur in cap. quoniam. de offi. ordi. Igitur meritò ius commune ad regimen animarum nõ admittit tales: quia, vt inquit diuus Paulus prima ad Corinthios. xiiij. c. Data est nobis lingua ad intepretandum & distinguendum ea quæ loquimur. Nam si nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mihi barbarus, vt ibi latius. Cum igitur ista regula idem requirere videatur, dicendum est eam habere similitudinem cum iure communi.

Interpretatio lata ex iure cõmunis fieri debet.

Ex quibus infertur vnum, quòd sicut ex iure communi lata interpretatio fieri debet, quia fauorabile, vt notat glo. in cap. j. de re. permut. libro sexto. & ibi per Gemin. & in gloss. iij. c. statutum de præben. libro sexto. Ita pari ratione interpretenda erit ista regula: quòd erit bene notandum ad ea quæ inferius dicentur. Sic etiam videmus, priuilegium, quod continet

Nationis expreßio ĩ literis apostolicis quare requiratur.

idem, ꝙ ius commune vel insertum in eo latè, vt fauorabile intepretari, secundum gloss. in cap. cum de diuersis. de priuileg. libr. vj. Et adeò hoc verum est, quòd propter hanc rationem in literis apostolicis expreßio nationis requiritur, vt sic Papa vnicuique prouideat in patria ipsius: vbi melius origi-

narius

narius, & cum maiore animi charitate inter notos eiusdē lingua ministrabit sacramenta, quàm exterus, vt patet in capitulo quoniam. de offic. ordi. & tradunt docto. in cap. si proponente. de rescrip. Et est etiam de hoc ædita regula Cancellariæ ordine: xv. Cum quibus etiam concord. tex. in cap. nullus inuitis. lxj. distin. & in. l. in ecclesiis. C. de epis. & cleri. Et diuus Augustinus in sermone ad populum, hoc idem suadet vt patet in cap. hortamur. lxxj. distin. cum aliis de quibus Moder. in. c. bonæ. ij. de postul. præla. Hinc non abs re leges Romanæ grauissimè tulerūt originarios à ciuitate & patria ꝓpria decedere, cum ipsi melius negotia eius procurare sciret, quàm exteri, vt in. l. j. C. si. curiale. relic. ciui. lib. x. Et hæc est ratio secundū diuum Bernard. in li. de consideratione ad Eugenium. quare Cardinales debent eligi de omni natione, vt vnusquisque genti suę, cuius mores & aditus notiores habet, facilius & certius valeat iustitiam ministrare. Quis enim negabit originarios melius conditiones hominum suæ patriæ cognoscere, quàm quiuis alius? Iudicat enim quis facile de his quæ nouit, vt dicitur primo Ethico. Et diuum Bernar. sequitur Antonius in tertia parte summæ. tit. xxj. cap. ij. §. ij. quo loco idem Anton. vnum aliud notandum scribit, videlicet, quòd quamuis de omni natione debeant Cardinales eligi, non tamen consueuit ecclesia de Alemania Cardinales assumere, ne secreta ecclesiæ imperatoribus pādantur. quod dictum sequitur Cardinalis Iacobatius in tract. concilij. lib. primo, pagina. xl. in. ij. colum. quod tamen hodie malè seruatur, quia attenta difficultate idiomatis, magis necessarij sunt ex illa natione, quàm alia. Et ideo dicebat Hugo antiquus doctor, vt refert Card. in capitulo significasti. de iurepat. quòd patronus necesse habet præsentare Episcopo clericum eiusdem diœcesis, qui intelligat, & intelligatur. Et ob eam causam dicit Abbas in. c. ad decorem. de inst. valde esse honestū & fructuosum, vt quisque in patria sua beneficietur: quia sic non depauperantur beneficia, & homines inducuntur facilius ad residendū in eis, quàm extranei: qui cùm lingua differant, disparitate quoque morum distare videntur, ac propterea non gerunt affectionē. Adeò ꝙ facilius propter huiusmodi linguæ disparitatem, homines sibi animalia muta, quàm alterius linguæ hominem socientur. Nam, vt inquit Augusti-

Leges Romanæ quàm grauissimè tulerunt orig. &c.

Cardinales quare debent de omni natiõe eligi.

Cardinales de Alemania assumere ecclesia non consueuit.

Patroni clericum eiusdem diœc. episcopo præsentare debent.

nus,melius quis cũ cane ſuo,quàm cum homine diuerſi idiomatis conuerſatur,ita dicit Auguſt.lib.xix. de Ciuitate Dei, cap.vij.Nam hoc vno præſtamus,vel maximè feris,vt inquit Cicero lib.j.de Oratore, ꝙ colloquimur inter nos, & exprimere dicendo ſenſa poſſumus. Cũ quibus cõcordat Andreas Sicul.in conſil.lvij.in princ.in primo volu. Nã inter homines eiuſdem idiomatis eſt à natura inſitus quidam charitatis ac amicitiæ intrinſecus amor,quo vbique ſe inuicem diligũt, & contra quoſcũque alios tuentur & protegunt.Hinc eſt,ꝙ iudex eiuſdẽ nationis quo eſt actor, à reo cõuento recuſari poteſt:vt in.c.accedens.ij. ibi, de terra vxoris ſuæ oriundus, vt lit.nõn conteſt. Quia eadem natio inducit ſuſpicionẽ, vt dicit Abbas in cap.poſtremo.col.fi.de appel.Hinc voluit Frãc. Patritius.lib.iij.de inſti. reip.tit.ij.magiſtratus populis peregrinos,& non ciues dari debere,quia non ſolent peregrini in adminiſtranda iuſtitia eſſe clementes ſicut ciues,qui ſi nõ facilè indulgent cõciuibus,odia & capitales inimicitiæ oriuntur, quæ plærunque maxima ſcandala in republica pariunt. Quamobrem præclarè actum arbitror apud Hiſpanos regni Caſtellę,qui ad regendas prouincias lege antiqua mittunt alienigenas,ſiue alterius ciuitatis ciues,quod idem apud Francos fieri debere philippus Pulcher ac Carolus V.Francorum reges ſtatuerũt,vt latius proſequitur egregius Moder. Guliel.Benedicti in repet.cap. Raynutius.in verbo vxorem nomine Adelaſiam.numero. 1050. cum ſequent. de teſt. Quod inſtitutum plærique Italiæ populi etiam hodie ſeruant,aliunde magiſtratus perquirentes. pro quibus facit.l.fin.C.de eri. ſacri.&.l.tertia.C.de diuer.offi.& appari.iudic.lib.xij. Quas quidem ſanctiſsimas obſeruationes ſi regna Valentiæ Hiſpaniarum ſeruare curaſſent,nõ tantis inteſtinis ciuium diſcordiis,& craſſandi licentia reſpublica abundaret.Nam cum inter conciues eiuſdem linguæ ſit à natura data quædam morũ ſimilitudo,facile vnus alteri indulget,& in malefactis conniuet,cum ſperet eaſdem ſibi vices reddi,& ita Valentiæ iuſtitia ad complacentiam miniſtratur. Bona eſt igitur hoc caſu exterorum iudicum promotio,qui nõ dulci amore patriæ, non ſpe,vt ſibi paria reddantur, ſed ex debita iuris ſeueritate iuſtitiam proſequũtur.Sed in rectoribus & curatis parochialium bene conuenit ille patrius amor, & ſimilitudo linguæ: nam

Homines à feris in quo diffe rant.

Iudex actionis eiuſdẽ,&c.

Magiſtratus peregrini, & non ciues populis dari debent.

Hiſpanorum regni Caſtellæ ĩ regendis prouinciis conſuetudo.

Valentiæ Hiſpaniarum quare potius ad ciuium complacẽtiã, quàm iuſtitia miniſtretur.

nam facilius quis suadetur,& à malo auertitur,ab eo quē diligit,quàm ab extero.Nam satis compertum est ex disparitate linguę,& dissonantia vocum nasci quasdam inter homines differentias,ac animi simultates,quæ licet in iudicibus tēporalibus necessariæ videantur,per ea quæ diximus:in rectoribus tamen animarum maximè sunt euitādæ:vbi enim de moribus corrigendis agitur, non libēter Italus Vltramontanum audit, nec Vltramontanus Italum: & sic de singulis,rarò in persuasione morum alterius idioma delectat,quanuis, nō desunt viri egregij, qui etiam constanter affirment,nō ita rectè populos per externos magistratus,sicut per proprios ciues gubernari, quorum rationes latè refert Bartholomæus Cassaneus in Catalogo gloriæ mūdi.in.xxj.parte.in.xij.considera tione. Hæc tamen sit summa varietatum rei, relictis contentionibus. In pœnā homini hanc linguarum cōfusionē à Deo datam fuisse:quod ex eo apparet, quia post diluuium vsq; ad ædificationē turris Babel,omnes homines vna lingua loquebantur,vt dicitur Genesis cap. xj. quæ primos homines vno, & eodem loco stare cogebat. Disparitas igitur & differentia linguæ fecit,ꝙ homines seinuicem non intelligerent, tædio capti,varias sibi orbis regiones perquirerēt. quo factum fuit, vt veteri lege proximos reputabāt eos, qui eiusdem tribus erant,quorum eadem erat viuendi consuetudo: extraneos verò,qui diuersæ linguæ. Vnde sicut disparitas habitus inter simul viuentes quandam animorum differentiam inducit, vt in clemen. j. de elect. & in cap.in noua. xvj. quæst. vij.ita & fortius dissonantia linguæ discrepantem voluntatem signat. Inde meritò Albinum derisum à Catone legimus : qui cum esset Latinus,historiam inter Latinos Græcè scribere maluit, vt Plutarch. & plures alij meminerunt. In quo genere Albutius prætor reprehendi meruit, qui cum à Scæuola, proprio idiomate salutatus esset Athenis, Græcè respondit,vt eleganter refert Mar.Tul.li.j. de finibus bonorum & malorum. Eo enim sermone vti debemus,vt inquit idē Cic.in offi.qui notus est nobis,ne,vt quidam Græca verba inculcātes,iure optimo rideamur.Hæc enim loquēdi diuersitas facit,vt externus alieno nō sit hominis vice,vt inquit Pli.lib.vij.cap.j. Ex quibus infertur,quòd sacramēta & prædicationes ministrata, & gesta per homines eiusdē idiomatis grata magis fore, & ac-

Diluuiū.

Proximi lege veteri q reputabantur.

Linguæ et habitus disparitas.

Albinus à Catone, et Albutius à Scæuola reprehēsi.

Sacramēta ecclesiæ à quibus ministrari debeant.

Apostoli variis linguis loquebantur, ita vt quilibet eos lingua sua intelligeret.

Scriptura sacræ infinita loca perperam interpret.

Cõsilium coram extraneos nõ iniendũ, & quare.

Ex loquela hominẽ intuẽdum esse Socrates cẽsuit.

Oriundis magis, quam exteris, quare magis fauemus.

Alcmenis Ath. et Agoratici de signo Veneris faciendo certamen.

cepta originariis eiusdem linguæ, quàm si per alium non natiuum habentem idioma. licet itelligibile ministrarentur. Et hoc non solum iure positiuo, sed etiam à iure diuino introductum videtur. Vt quid enim Spiritus sanctus in Apostolos veniens, illis variis linguis loquendi facultatem daret, nisi putaret necessariam fuisse ad officium prædicandi, & ministeriis sacramentorum idiomatis intelligẽtiam? Quilibet enim eos in lingua sua loquentes intelligebant, & mirabantur, vt dicitur Actuũ cap. ij. Et si Erasmo credimus in eo volumine, quẽ de ratione Concionandi composuit, lib. iij. propter imperitiã idiomatis innumerabilia sacræ scripturæ loca perperàm interpretata legũtur, quæ studiosos facilè à sacrarum literarum studiis auerterunt: cuius quidem idioma si interpretes assequuti rectè fuissent, multos facilè in suam sententiam traherent, vt latius Hispanus noster Valentinus Ludouicus Viues lib. iij. de tradendis disciplinis prosequitur. Nemini enim dubium est, ob hanc causam dictum fuisse Ecclesiast. cap. viij. coram extraneo consilium non iniendum, quia propior est colligatio, interiórque societas cum ciuibus, cum quibus est eiusdem linguæ commercium, quàm cum exteris. Et ideo videmus, quia eiusdem idiomatis prædicatio sensum mentis aperit, & animum ipsum exprimit: qui & diuinus est, & maxima atque optima pars hominis esse perhibetur, quibus adstipulatur illud Socratis, qui cũ tacenti adolescenti diceret, Loquere, vt te videam non ex corporis facie, sed ex loquela ipsa, tanquàm ex animi habitu hominem intuendum esse censuit. Et hæc in causa sunt, vt oriundis magis quàm exteris, etiam his præstantioribus faueamus, vt dicit Lucas de Penna in. l. quisquis. C. de omni agro deser. lib. xj. alleg. text. in. l. fin. de cle. peregrin. & alia de quibus ibi per eum, & hoc dicit Philosophus. iij. Politicorum. Quod Græcorum exemplo cõprobatum legimus. Nam cum Alcmenes Atheniensis, & Agoraticus in sculpendo marmore clarissimi, Phidiæque discipuli inter se ambo de signo Veneris faciendo certarent: ex eo Alcmeni suffragiis Atheniẽsium victoriæ palma data est, quia contra peregrinum ciui suo suffragari, vrbanum esse putarũt, concionantes illud prouerbium: Tunicam pallio propiorem, ac chariorem esse. Meminit de his Beroaldus senior in quadam oratione prouerbiali. Et istum amoris naturalis stimulum,

lum,cum ex multis sacræ scripturæ, & literarum humanarum locis, tum maximè ex ædificio turris Babel, Episcopus Abulen. colligit super Genes. cap. xj. Apparet igitur manifestè ex diuersitate linguæ sicut ex dissimilitudine corporum, diuersitatem quoque animorum induci, vt inquit August. lib. ij. de doct. Christia. cap. iiij. facit text. in cap. quia diuersitatem. de concess. præben. Sicut è contrà ex identitate idiomatis, affectionem gigni manifestū est. Et non solum linguæ identitas, sed quod magis est, identitas quoque & similitudo solius nominis affectionem inducit, vt patet in. l. cum filius. §. pater. ff. de legat. ij. Nam propter affectionē linguæ seu idiomatis, affectio & charitas patriæ animo retinetur, quod Alexandri regis exemplo manifestum fit: illum enim ob id milites odisse patriam contendebant, authore Q. Curtio, quia peregrino sermone Persarum loqueretur. Nec aliam ob causam putandū est, coniugia exterorum apud veteres nō probari: quia sciebant disparitate idiomatis facilè simultates gigni. Et hoc est, quod dicitur in sacris literis, Esdram linguarum confusionem, quæ ex matrimoniis aduenarum nascebatur, ad linguam Hebraicam reduxisse, vt patet secundo Esdræ. cap. xiij. Naturale igitur est, vt vnicuique idioma suum sit præcipuum, & charum. Et ideo est, quòd asserenti se esse talis linguæ, seu nationis, creditur: & dicenti contrarium, incumbit onus probandi: quia non præsumitur quem malle alieno, quàm proprio idiomate loqui, vt dicit Angel. in consil. cxciiij. Hinc est, quòd in sacris literis ad punitionem populi referunt, Deum per Hieremiam cap. v. dixisse, Adducam super vos gentem, cuius ignorabitis linguam, nec intelligetis quid loquatur. Et deuteronom. cap. xxviij. Adducet Dominus super te gentem de longinquo, cuius linguam intelligere non possis. Patet igitur, quòd diuersitas linguæ inducit alienationem animorum. Vbi verò datur communio, & eiusdem linguæ commercium, ibi est quidam domesticus & familiaris amor, Vnde necesse est, ibi spiritualia maiori animorum consolatione ministrari ac recipi, vbi maior animorum conformitas & similitudo esse comprobatur. Propterea multis verbis voluit ille Modernus Hispanus. lib. iij. de tradendis disciplin. de quo proximè mentionem feci, plurimum cōducere ad dilatandum CHRISTI nomen, vt nos & Aga-

Animorū diuersitas ex diuersitate lingua inducitur.

Linguæ idētitas sicut & similitudo nominis affectionem inducit.

Alex. regi milites aduersabantur.

Esdras linguarū confus. quæ ex matri. aduen. nascebatur, ad linguā Heb. reduxit.

Probandi onus cui incumbit.

Ligua & loquela si militudo quãtũ valere potest ad Agarenorum cõversionẽ.

reni communem linguam haberemus: nam speraret futurum breui, vt multi sese illorum ad nos reciperent, quod non putat aliã ob causam deũ maximũ Apostolis suis donum linguarum contulisse. Nam, vt inquit Paulus, Fides enim per auditum, cui lingua inseruit: ac proinde cuperet, vt in plerisque ciuitatibus gymnasia linguarum instituerẽtur, non solum illarum trium, de quibus in clem. j. de magistr. sed earum etiam quæ essent Mahometicis populis vernaculæ, quas addiscerent non otiosi homines ad gloriam inde captandam, sed ardentissimi zelo pietatis parati, vitam pro CHRISTO impendere, vt eis linguis instructi, CHRISTVM illis gentibus annunciarent, quæ paucissima, ac nihil penè de illo audierunt. Hæc ille. Et hoc linguarum documentum prædicatoribus, qui multum populo Christiano prodesse possunt, necessarium esse. Nam prædicatio requirit hominem non solum in rebus diuinis expertum, ac variis disciplinis refertum, sed etiam in lingua eorum quos auertere à malo, & meliores fieri prædicatione sua cupit non mediocriter eruditum, vt patet exemplo Hieremiæ, se excusantis à prædicatione, quia loqui nesciebat. vt in capit. in scripturis. §. quies igitur. viij. quæst. j. Sciebat enim magnus ille Propheta oportere eos, qui animos rudes predicando instruunt, se aptare debere pro ingenio discentium: & verborum ordinem pro audientium capacitate dirigere, vt dicit text. notabilis in cap. oportet. viij. quæst. prima. Hæc enim fieri non possunt, nisi ab his qui intelligunt, & loquũtur idioma populi: aliàs si ab auditoribus sacrorum ministri non intelliguntur, non audientium vtilitatem, pro quibus missi sunt, sed suam ostentationem querẽt, vt inquit tex. ĩ cap. dispensatio. xliij. distinct. Nam quando prædicatio boni rectoris sub natiuo sermone discentium aptè exprimitur, deuotio crescit, ac fides dictorum magis animo insidet, & continuatione roboratur. Qui quidem sermo dum per aures recipitur, deuotio ac fides in mente generantur, vt dicit text. in cap. si quis rector. versiculo. in mente. xliij. distinct. Sicut videmus in Physicis. Nam imperitus medicus, vt inquit Auicẽna sexto naturalium propter fidem & deuotionem ægri facilius sanabit ægrum, quam peritus & doctus. Hoc enim facilius fiet commercio linguæ. ad quid etenim putamus, Mithridatem Ponti Regem tantum laboris in perdiscendis duabus

Prædicatio qualẽ hominẽ requirat.

Medicus imperitus.

Mithridates Ponti rex, & Themistocles, quã varias linguas didicerunt.

&

& viginti linguis desumpsisse,nisi vt tot populis,quibus impe ritabat,in sua propria lingua respoderet,vt sic acceptior vide retur? Quam loquendi rationem Themistocles Atheniensis est imitatus, vt de vtroque Plinius, Valerius,& Quintilianus meminerunt,& recenset Iasso in.§.ex maleficiis instit. de actio. Quæ omnia ad vsum & intellectum huius regulæ pertinere videntur. In qua de parochiali ecclesia fit mentio, quæ rectorem requirit vocalem confessiones audiẽtem prædicationi accommodum, verbis intelligibilibus ecclesiastica sacramenta fidelibus ministrantem: qui si non intelligitur, quia diuersum habet idioma, frustrà rectoris partes assumpsit. Nam qui ædificari verbo Dei debent & cupiunt, talem eos magistrum habere oportet, cuius sermone, & monitis eruditiores fiant: ne fortè cum his præponitur eis,qui non intelligitur, animus fastiditus ad deteriora prouocetur.argu. text.in capitul.in grauibus.iij.quæstione septima. Et ob eam causam veteres voluerunt,leges,quæ dabantur populis,sub illo eiusdem populi idiomate publicare,vt magis placerent omnibus,& obseruarentur.vt est text.in.§.alienationis. in authent.de non alienan. Quod ad hoc Rom.ponderat in.l.j.§. fi.col.iij.ff.de verb.obligat.cum pluribus aliis concord.congestis per Fely.in rubric.de constit.in.iiij.colum.versic. vlterius.& facit text.in.§.illud quoque. In authen.vt præpo.no. impe. Per quam text.dicunt Moderni Valentini in.l.prima.§. finali de verb.oblig.quòd ideo titulus Crucis fuit tribus illis linguis,tunc magis vsitatis scriptus,vt ab omnibus intelligeretur. Propterea dicit gloss.in lege decreta. ff.de re iudicata. quòd decreta inter Latinos debebant Latinè proferri, & inter Græcos,Græcè. Et eadem ratione dicunt Moderni de Monteferrato in lege prima.§.fin.ff.de verb.obligat.quòd licet stipulatio inter homines diuersi idiomatis per interpretẽ contrahi possit.vt in.d.§.finali. Hoc ideo statutum fuit propter necessitatem. Sed vbi duo haberent idem idioma,& stipularentur,vnus Græcè, alter Latinè,non valeret stipulatio, cum ibi nulla subest necessitas, nec voluntas, cum possunt eadem lingua stipulari. Nam quilibet debet facere actum lingua sua. Et ideo vbi ad aliquem scribimus, illi scribendum est lingua qua ille vtitur, & non alia qua ille ad quem scribimus non vtitur.capitul.in nomine patris.ad fin.lxxiij. distinct.

Leges quæ dabantur populis sub illo eiusdem populi idiomate, publicare veteres voluerunt.

Decreta inter Latinos & Græcos.

Stipulatio inter homines diuid.an possit cõtrahi

Scribẽtes alicui qua lingua scribere debeant.

stinct.Nam, vt inquit Cicero de Oratore libro tertio, verba neminem mouent,nisi eum qui eiusdem linguæ societate coniūctus est. Quoniam vt ipse idem Cicero Tuscul.v.ait, in iis linguis quas non intelligimus, surdi profectò sumus. quod videtur innuere diuus Paulus.j.ad Corinthios.xiiij.ca, Et hac de causa videmus,leges voluisse,proclamationes,quæ inter vulgares fieri consueruut,verbis vulgaribus fieri debere,vt ab illis intelligerentur.l.sed & si pupillus.§.præscribere, ff.de instit. Quo loco dicit Paul.de Castro Parisiis curiā Regis consuetudinem ideo habuisse,quòd acta in vulgari scribātur: & idem in Burgundia consuetum fuisse Iacobus de Puteo in.l.acta.ff.de re iud.attestatur. Nam vt præclarè inquit Tullius offic.lib.ij.Popularibus enim verbis est agendū,& visitatis,cum loquimur de opinione populari.Et idem lib.j.de legibus,Sed quoniam,inquit,in populari ratione omnis nostra versatur oratio,populariter interdum loqui necesse erit, Hinc dicit gloss.in.c.odi.xxiiij.quæst.j.ꝙ clericus quando agit contra laicum,vulgariter loqui debet,vt facta sua intelligat.Propterea Romani,vt facilius à subditis intelligerentur, tanti idioma suum fecerunt,quòd eorum magistratus,quanquam optimè linguam Græcam callerent, nunquam tamen Græcis,nisi Latinè responsa dabant:eosque per interpretem loqui cogebant,non Romæ tantum, sed etiam in Græcia & Asia,vt author est Valer.Maxim.li.ij.de instit.antiquis. Quē Cuma.& Iacob.de Puteo in.d.l.acta sequuntur. Vnde postea vsus inoleuit,vt legati in Græciam missi, secum interpretem haberent,vt pro Cornelio Balbo meminit Cic.& lib.j.de fin. bono.& malo.Non enim Romanis tanta cura nominis fuit, (quanquàm & illud ædificiis multis pluribus locis perpetuū facere curarent)quàm propagandæ linguæ. Meritò igitur summus Pontifex in textu nostro idioma cuiusque proprium in consideratione habuit:quia neminem ex rectoribus parochialibus putauit ecclesiis,& earum subditis sufficere,aut placere posse,nisi bene ac intelligibiliter loquerentur, ac linguā eorum callerent. Quod prius visus fuit expostulare text.in.c. sit rector.colū.penult. xliij. distin. Quæ omnia cum fundata sint in iure diuino,communi & naturali,concludendum est, regulam istam cum dictis iuribus, non solum similitudinem, sed quādam affinitatem & indentitatem habere,quin potius conflatam

Proclamationes inter vulgares.

Parisiis & in Burgūdia quare acta in vulgari scribuntur

Popularibus verbis quando sit agendum.

Clericus agens contra laicū vulgariter loqui debet.

Romani quāti suā linguā fecerint,& in pretio habuerint.

conflatam ac compositam ex eorum visceribus fuisse.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, iuxta ordinem text. ibi, alicui personæ, nũquid dispositio istius regulæ habeat locum in prouisionibus curati beneficij, fœminis regularibus factis, vel capitulis, aut vniuersitatibus aliquarum ecclesiarum?

SOLVTIO. Si significationem & vim istius verbi, personæ, comprehensiuam attendimus, certum erit, regulam prædictos omnes comprehendere: quia appellatione personæ, tam masculi quàm fœminæ, vniuersitas, capitula, & collegium cõprehenduntur, vt dicit Bal. in. l. quicunque. in. iij. columna de ser. fugi. & in l. metum. §. aduertendum. ff. quod met. cau. & in cap. j. in prin. de no. for. fide. Præsertim quia ex quo regula ista concernit salutem animarum, vt dixi superius in prima quæstione, dicitur fauorabilis, vt dicit Petr. de Ancha. in cap. quamuis. de præbend. lib. vj. Quo casu in tali materia appellatione personæ veniunt, & comprehenduntur omnes indistinctè, tam masculi quàm fœminæ, & vniuersitates, & capitula, vt tradit Dom. post Ioan. Andr. & alios in cap. cum in illis. §. j. in. fi. de præbend. libro. vj. cum concord. vt scribit Iaf. in. l. si quis maior. in secunda columna. C. de transactio. & vltra ipsum Rom. in consil. ccccxxxvj. incip. quod indultum. *Personæ appellatione qui cõprehendãtur.* *Animarũ salutẽ concernentia, fauorabilia dicuntur.*

Tamen prædictis non obstantibus contrarium est concludendum. Nam licet verum sit, quòd appellatione personæ, lato sumpto vocabulo, ac etiam in materia fauorabili comprehendi posit capitulum, vniuersitas, vel quelibet alia persona, quæ per ea dicta sunt superius: tamen vbi materia subiecta non est proportionata, ad hoc nunquam sub tali verbo, personæ, etiam cum dictione vniuersali prolato, fœminæ, nec capitula, vel vniuersitates includentur: quia actus actiuorum debent cadere in subiecto bene disposito, prout in proposito nostro dicit notabiliter Domi. in capit. sicut. in secunda columna. vij. quæstio. j. Vbi ex hoc infert, quòd excõmunicatio prolata contra quascunque personas, non comprehendit vniuersitatem. c. Romana. §. vniuersitatem. de sent. excom. lib. vj. quia excommunicatio ligat animam, & vniuersitas non est materia subiecta ad hoc, cum animam nõ habeat. Et hoc idem dicit Deci. in. l. si familia. in. ij. col. ff. de iur. om. iud. Et reassumit latissimè Fely. in. c. eã te. in. xij. & seque. col. *Actus actiuorum.* *Excõ prolata cõtra quascunque personas.*

de

Administratio sacramentorũ ad quos pertineat.

de rescrip..Et ista omnia multo fortius procedunt in casu no stro,ex eo,quia ratio istius regulæ nullo pacto potest adaptari ad fœminam,vel vniuersitatem,seu aliud simile corpus repræsentatum,quia in talibus personis fictis non cadit administratio sacramẽtorum quæ in parochiali, de qua loquitur ista regula,necessaria est.Nam rector parochialis debet confessiones parochianorum audire,& sacramenta omnia subditis suis fideli bus ministrare:& ideo necessarium est,quòd idioma eorum intelligat,ac vicissim à populo intelligatur.Aliàs non bene sacramenta ad profectum animarum exercerentur, si seinuicem non intelligerent,vt latius dixi superius in prima quæst.Ista enim ratio non potest adaptari ad fœminam,neque ad capitulũ,vel collegium.Quia ex quo fœmina & collegia actiuè sunt incapaces sacramentorum,neque in eis cadunt claues fori pœnitẽtialis,cum etiam de facto fœmina accipiẽs ordines,characterem non recipiat.vt tradit Archid.& alij in capit.præsbyter.xxxij.distin.Nec per hoc consequens possit fœmina,aut vniuersitas confessiones audire,vel alia sacramęnta ministrare,vt est text.& ibi notat Abb.& omnes.in cap.noua.de pœnit.& remissio. & tenet diuus Thomas in.iiij.senten.distinct.xxv.question.ij. Sequitur, quòd hæc regula tales non comprehendit. Sunt enim huiusmodi personæ corpora inhabilia tum respectu sexus,tum etiam respectu corporis imaginati. Quia cum capitulum & collegium non sit persona animalis vera,sed reprensentata: & ista sacramentorum administratio veram personam animatam & virilem requirant,meritò dispositio ista loquens de persona,nõ habebit locum in istis:quia in eis cessat ratio istius regulę.Imò nõ solũ in hac regula,in qua materia subiecta repugnat, sed neque in quacunque alia dispositione,in qua verba debent propriè capi appellatione personæ,capitulum,vel aliud collegiũ non comprehenditur,vt est notabile dictum Rom. sæpe prædicatũ in consil.ccccxxxvj.Vbi per istam rationem tenet,ꝙ priuilegia derogantia quibuscunque personis, non derogat collegio:præsertim dominorum Rotæ:quia nõ venit appellatione personæ.Et per istam rationem concluserunt domini mei in vna causa pendente corã R.D.Ioan.Mohedano.xxiij.Ianuarij.M.D.xxxvi.ꝙ procurator constitutus contra omnẽ personam,non poterat agere contra vniuersitatem,vel capitulum

Priuilegia derogãtia quibuscunque personis.

Proc.constit. cõtra oẽm pers. an possit agere contra vniuersitatem, vel capitulum.

pitulum, per dictum Bald.in rub. C. ad Trebellia. & in authen.item quicunque.C.de episc.& cleri.Sequitur Felyn. in c.eam te.in.ij.col.de rescrip.& in.c.dilectus.el.ij.col.pe. de simo.Et Paul.de Cast.in.d.authen.item quicunque.& Rom. in.l.si quis mihi bona.§.seruus.ff.de acqui.hæred.& Iacobi. de sancto Georgio in.l.collegium.C.de hæredi.institu.cum quibus nouissimè cõcordat Bart. Cassaneus in consil.j.in.v. dubio,vbi limitat in procuratore rei.Et istam opinionem videtur tenere Deci. in.d.l.si familia. Et licet idem Bald. videatur tenere contrarium in.c.j.de noua for.fidel.quem sequi videtur Barb.in.c.cum non ab homine. in primo notabili.de iud.& in consi.xlvij.col.pen.in.iiij. vol. Tamen possent eorum dicta concordari, vt procedant in procuratore rei ad defendendum,quod est fauorabile, vt dicebat Cassaneus in.d.cõsi.& sentit Alex.in apostil.ad Bart.in.l.mortuo. ff.de fideiuss. Licet posit attentari, quòd etiam mandatum actoris ad agendũ sit fauorabile, vt dicit decis.dominorum. xxxij.de procur.in no.circa. fi. Sed amotis ambagibus, ista est communis opi.quòd in procuratore actoris, dictũ Bal.in d.rub.C.ad Trebel.est verior.Et ita iudicauit Rota.

Redeundo ad propositũ istius regulæ concludo, ꝙ ex quo ratio istius tex.ac proprietas huius verbi,persona,nõ cõgruit fœminæ,neque collegio,vel capitulo, sub dispositione istius regulæ tales nõ comprehẽdẽtur:sed illæ tantũ quæ sunt habiles,& capaces clauiũ fori pœnitentialis, quæ possint & valeãt curã animarũ exercere, & omnia sacramẽta ministrare.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, nunquid sub illo verbo personæ,vel etiã ex mente istius regulæ comprehendantur Cardinales. *Cardinales an sub*

SOLVTIO. Licet ista quæstio latissime in *illo verbo* procemio istarum regularum discussa fuerit,tamen quia quę *pſona, &* hic dicentur,specialiter istam regulã tangunt, quæ ibi scri- *cat.compta* non fuerunt. Ideo inconueniens non erit, pluries eandẽ *prehendã* quæstionem repetere:quia vt dicit text.in.l.vnica.§.supra di *tur.* ctis. C.de emenda. cod.Iusti. sæpius repetita placebunt. Et, *Repetita* vt inquit Plato,quem Plinius sapientiæ antistitem vocat, nõ *sæpius pla* nocet bis dicere, quod bene dicitur: quia, authore Seneca *cent.* nunquam nimis,quod nunquam satis. Vnde illud prouerbiũ *Bis, terq;* emanauit, Bis terque pulchra. Quamobrem, cum quæstio *pulchra.*

ista

ista necessaria sit, frequens & vtilis, eam sæpius in pluribus regulis, diuersis tamen motiuis repetere duxi. Et propius ad rē ipsam veniendo, istam quæstionem, de qua loquimur in terminis, decisam esse reperio per dominum Bartholomæū Belenzinum virum doctrinæ singularis, & quondam Rotæ auditorem in suo tracta. de charitati. subsi. quæst. lxvj. in. v. col. vbi resolutè tenet hanc regulam in Cardinalibus locum habere, ex eo, quia tempore suo, & eo præsente, ita Rota iudicauit. Quam opinionem ipse hac ratione fundat, quia clarum est, dispositionem istius regulæ fauorem animæ concernere: quæ ratio facit, quòd ista regula fauorabilis iudicetur, iuxta doctrinam glos. Bar. & doct. in authen. sacramenta puberum. C. si aduer. ven. Sed in constitutione sic fauorabili Cardinales comprehenduntur, vt dicunt Moderni per illum text. in. c. omnis. de pœniten. & remiss. Igitur regula ligabit eos. Hęc Belenzinus. Pro ista opinione facit tex. in ca. nemo & quod ibi notat Dom. & Philip. in prin. de elect. lib. vj.

Regula quare fauorabilis indicatur.

Sed prædictis non obstantibus potest contrarium tentari. Nam in primis negari potest, quòd ista constitutio in fauorem animæ ædita sit, vt dicebat Belenzinus. Iura enim hoc exprimere solent, quando id agere intendunt, vt patet in ca. fi. de consue. & in cap. fi. de præscrip. & in cap. ij. de constitu. libro sexto. & alibi sæpe. Nam quòd sit rector eiusdem linguæ potius quàm peregrinæ, hoc non concernit immediatè animam: quia si hoc modo vtilitatem animæ metiremur, nulla esset constitutio, nulla regula istius voluminis, in qua eodem modo idem animæ fauor considerari nō posset. Præsertim in regulis mixtis, quæ ad euitandum fraudes conditæ videntur. Et sic esset dicendum omnes tales regulas esse fauorabiles, ac latissimè interpretandas, & comprehendere Cardinales. Quod inconueniens & absurdum videtur, vt inferius per exempla patebit. Nam sicut nō omne, ꝙ publicè interest, principaliter ad vtilitatem publicam pertinere dicitur, vt illud fauorabile dicamus, vt tradit Bart. & alij. in. l. j. ff. solut. matri. Ita neque omne illud quod ad fauorem animæ referri potest, ilico dispositionem principaliter fauorabilē facit. Cum constitutio fortè alia ratione moueri possit, quæ dispositionē restringat, vt patet in. c. auaritiæ. de electio. libr. vj. Cuius dispositio respicit vtilitatem animæ: & tamen illa

Animæ fauor quo pacto considerari debeat.

Animæ fauor dispo. prin. fauorabilē facit.

illa constitutio tanquàm fauorabilis extensionem non recipit, vt not. Oldra. consilio. ccxlvj. & Gemi. consil. cvj. in. vj. colum. Et idem videmus in extrauag. ambitiose. posita in titu. de reb. eccle. non alienan. Quæ etiam vtilitatem animæ considerat, & ita fauorabilis non est, vt omnes casus non expressos comprehendat, vt declarat domi. Gundisaluus Villadiego, quondam nostri ordinis insignis auditor, in tract. de leg. in. xj. quæstio. primæ partis. col. fi. & Rochus Curtius in repe. c. fi. in. lxxxij. col. de consuetu. Illud igitur, quod dicitur constitutiones obuiantes fraudibus, vtilitatem animæ respicere, verum est, quando illa constitutio principaliter animã, seu piam causam immediatè respicit. Secus autem quando constitutio non principaliter, secundario incidenter, aut mediatè animam concernit. Quod ex subiecta materia, vel modo loquendi facilè deprehendetur. Hoc probatur in. c. vt animarum. de constit. lib. vj. & in cap. quanquam. de vsur. cum similibus. & ita declarant Moderni in cap. cum contingat. post glo. in verbo debẽt. de iureiu. Et reassumũt Moder. Hispani in tracta. de vltimo fi. iuris. lxxxix. &. cxvij. col. & latius dixi in. d. c. vt animarum. Cũ igitur regula ista neque ex verbis, neque ex subiecta materia principaliter animæ vtilitatẽ concernat, concludendum erit, illam non esse principaliter fauorabilem & extendendam, & per consequens Cardinales non comprehendere.

Extrauag. ambit. quos casus cõprehẽdat.

Sed posito, quòd regula ista principaliter fauorem animarum concerneret: dico tamen, quòd ille fauor animæ qui propter imperitiam idiomatis hic considerari potest, per vicarium idoneum, linguæ peritum, positum in ecclesia parochiali, per Cardinalem conseruari posset, iuxta notata in capitulo super eo. de præbend. lib. vj. & in cap. dudum. el. ij. de electio. Nam ipsi Cardinales habentes parochiales, licet intelligibiliter loquerentur, & intelligerent idioma, non tamen honeste possent, nec eorum dignitati conueniret, neque etiam coguntur ecclesiis parochialibus per se ipsos deseruire, cũ sint regimini vniuersalis ecclesiæ præpositi, quòd præferri debet priuato commodo vnius ecclesiæ parochialis, vt dicit tex. in proposito nostro notabilis in cap. bonæ. j. de postu. prælat. Et isto modo per vicarium satisfactum erit regulæ. Licet idem Cardina. non intelligant, nec loquãtur idioma.

Card. coguntur ecclesiis parochialib. per seipsos deseruire.

idioma. Et quia Papa dispensando cum eis, vt tenere valeant parochialem in commendam, per hoc videtur cum illis tacitè dispensasse, vt nõ teneãtur per seipsos deseruire, iuxta glos. in cap. quia in tantum. de præbend. cum aliis concor. vt scribũt Moder. repet. rub. de rescri. lib. vj. in. ij. col. & tenet Abb. in. c. cum in cunctis. de electio. & latius per Fely. in. c. postulasti. in. xij. col. de rescrip. Præterea quia in ista regula nulla fit mentio de Cardinalibus, ideo non comprehenduntur. Nã Cardinales nunquam sub regulis Cancellariæ censentur includi, nisi illi specificè nominentur, vt tradit Fely. post Petr. de Ancha. in. c. in eos. in fi. de hæreti. Ad hoc facit ratio glos. in verbo dignitatum. in cap. ij. de præben. lib. vj. Et hoc generaliter verum est, quòd Cardinales in dispositione quacũque pœnali non comprehenduntur. etiam, quod fortius est, si in illa dispositione sint verba vniuersalia, vt est text. in cap. j. de schisma. lib. vj. & ibi notant Io. An. & Domi. cum multis aliis concordan. quæ scribit idem Belenzi. in eodem tracta. colum. vj. Vbi ex hoc infert vnum aliud, videlicet, idem esse in regula de valore exprimendo, vt non habeat locum in Cardinalibus per eandem rationem: quia de illis ibi non facta est mentio specialis. Et idem Belẽzinus hoc generaliter dicit de quibuscunque regulis, in cap. quod super his. de fide instrumentorum. quem ibi Felynus refert in. iij. colum. versic. ij. q. Et quo ad regulam de valore, hoc latè dixit Pet. de Ancha. in consi. cclxxxviij. pro clariori euidentia. Et Roma. in cons. cccexcviij. cum sexcentis concord. de quibus per And. Sicul. in tracta. Cardinalium. in. vij. q. & dicitur latius ibi.

Cardina. nunquam sub regulis Cãcel. censentur includi.

Præterea ratio domini Bartholomæi ex alio impugnatur, quia si illa esset vera, idem deberemus dicere in regula de valore exprimendo, quæ potest eodem modo concernere fauorem ecclesiarum & animæ. Nam ratio illius regulæ fuit, ne tacendo valorem vnus caperet stipendia plurimorum, quæ clericis pauperibus ministrare volentibus, possent subsidio esset, vt habetur in cap. quia in tantum. cum. c. sequenti. & cap. cum secundum. de præbend. & in cap. j. xxj. quæst. j. & bonus text. in cap. quia nonnulli. de cleri. nõ resi. Et quia Papa per expresionem valoris, consultius ecclesiis, & earum indemnitatibus, ac cultui diuino, & personis bene merentibus iuxta condignum prouidet Et ita fit, quòd

De valore breuis declaratio.

docti

docti viri qui ecclesiam dei, veluti stellæ positæ in firmamento illustrant, vt dicitur in capitulo, super. de magistr. & per quos magis cultus diuinus decoratur, defenditur, & augetur. cap. super specula. ne cle. vel mon. & ea quæ dicuntur in cap. cum M. & c. cum accessissent. iūcto capit. ex parte. de constitu. recipiunt mercedem & retributionem sanctorum laborum suorum. Quæ omnia proculdubio per expresionē veri valoris iustificantur: tolluntur etiam multæ fraudes quæ fierent si valor taceretur. Nam posset fraudari Papa in perceptione iurium ad se pertinentium, ac Cameræ & Cancellariæ officiales, qui bona fide sub prætextu distributionum taxæ & annatæ, quæ ex fructuum expresione proueniunt, à Papa sua officia emunt. Super quibus quidem taxis maior officiorum curiæ pars fundata existit. Vnde si verus valor taceretur, fieret magnum præiudicium illis qui officia pro sua substentatione propriis pecuniis quæsierunt. Hoc enim fieri non posset sine conscientiæ periculo, & animæ offensione, & scandalo plurimorū, vt latè probat Hiero. Paulus Hispanus in pract. Cancella. apo. fol. xlviij. vt dicam in regula de valore. Igitur concludendum est, dictam regulam animarum etiam vtilitatem concernere. Et tamen illis rationibus non obstantibus, Rota tenuit regulam illam non habere locum in Cardinalibus, vt ipse idem Belenzinus meminit in dicto tracta. & dicit suo tempore ita Rotam iudicasse. Ergo pari ratione tenendum est, istam regulam eos etiam non ligare. Super his tamen bene cogitandum est ex eo, quia multum me mouet attestatio D. Belenzini dicentis, Rotam cōtrarium eo præsente iudicasse. A qua opinione in dubio ego non recederem: quia iustum præsumitur iudicium fuisse, quod plurimorum oculis est comprobatum, vt dicitur in ca. prudentiam de offic. deleg.

Docti viri ecclesiā dei illustrant, veluti, &c.

Regula de valore an comprehēdat Cardinales.

Iudicium plurimorum oculis comprobatum iustum præsumitur.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO ibi, prouidere, seu mandare prouideri, &c. quid significent, & importent ista verba?

SOLVTIO. Attenta proprietate verborum, ista verba prouidere, seu prouideri mandare, denotant liberam dispositionem factam à superiore sine facto alterius. Itaque sub tali verbo non comprehenderetur electio, neque præsen-

Prouidere seu mādare prouideri, quid importent.

præſentatio quæ requirunt factum aliorum, vt dicit Domi. in cap. cum illis. §. j. de præb. lib. vj.

Tamen ex quo diſpoſitio iſtius regulæ eſt fauorabilis, fundata in ſalute animarum propter rationes aſsignatas in prima quæſtione: ideo erit concludendum iſta verba prouidere & mandare prouideri, largo modo capi debere, vt quamcunque diſpoſitionem & ordinationem, per quas prouideretur alicui de parochiali, comprehendant. quia illa verba largo modo ſumpta ad omnes modos diſpoſitionis & collationis adaptantur, vt refert Fely. in cap. in noſtra. in. xxxij. corr. de reſcrip. Et licet omnes modi diſponendi de beneficiis, largo modo loquendo comprehenduntur ſub verbo prouiſionis, tam ex parte conferentium, quàm prouiſi, quia quocunque modo prouideat, perſonam quæ intelligat & loquatur idioma loci, eligere debent. Tamen quo ad alium effectum, multum intereſt, per quem modum quis prouideatur, an per electionem, præſentationem, vel collationem: quia per vnũ modum acquirit ius in re, & per alium ad rem. Et hoc eſt multũ vtile ſcire propter derogationes. De quo tamẽ videnda ſunt, quæ ſcripſi in regula, de non tollendo ius quæſitum. in. j. quæſt. quæ hic non repetam.

Quid autem ſignificent, & quid differant inter ſe iſta verba poſita in textu, prouidere, ſeu mandare prouideri, &c. Et dicendum, quòd ſecundum ſtylum curiæ Roma. multum differunt. Pro quo eſt aduertendũ, ꝙ quatuor ſunt termini, quibus vtitur Papa in prouiſionibus ſuis, videlicet, prouidemus, mandamus prouideri, prouiſum fuit, & conceſsimus prouideri. Et iſta omnia ſecundum ſtylum Cancellariæ differunt. Nam prouiſio dicitur, quando Papa effectualiter & purè facit gratiã, de qua literæ ſunt expeditę. Illa enim dicitur prouiſio: & per talem prouiſionem expirat reſeruatio Papæ, vt dicit Fely. in rub. de conſti. col. iiij. vt latè dixi in regula de triennali. Mãdamus prouideri, dicitur, quãdo literæ ſunt expeditæ, & alteri mãdatur, vt prouideat. & de iſtis duobus terminis loquitur Egid. in quadam deciſ. relata per D. Guliel. in deciſi. incip. & quia. in tit. vt lit. penden. Prouiſum fuit, dicitur, quando authoritate Papæ, vel alterius fuit facta prouiſio literis expeditis & executis. Conceſsimus prouideri, dicitur, quando eſt ſignata ſupplicatio, & literæ non ſunt expeditæ.

Termini quib⁹ vtitur Papa in prouiſionibus, quot ſint.

Et ita

Et ita expresſè tenuit bis Rota in vna Valentina parochialis de menſe Nouembr. & Decemb. M.D.xxxvj. coram D. Ioan. Clerici. Et hanc etiam verborum differentiam, quam hodie in gratiis Apoſtolicis ſeruari videmus, duo antiqui doctores practici approbãt, videlicet Hiero. Pau. Barchin. Cancellariæ Apoſtolicæ vicecorrector, & Ant. de Corteſiis olim abbreuiator in quibuſdã ſuis memorialibus concernẽtibus gratias expectatiuas, & alias literas gratiæ. fol. lxxxv. Ex quibus excerptus eſt ille liber, quem vulgo practicam ſeu ſtylum Cãcellariæ appellant, ſæpius per Fely. allegatum, & à ſede Apoſtolica approbatũ, vt in procemio dixi. Et quia iſta conſiſtũt magis in ſtylo & vſu curiæ, quàm in iure, ideo non inſiſto. De quibus tamen aliqua dicam in fine huiuſce commentarij, poſt Specul. in titulo de actio. & petitionib. §. iiij. *Cancellaria liber, ſeu ſtylus vulgo practica.*

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an iſta regula habeat locum in parochiali eccleſia commendata?

SOLVTIO. D. Guliel. Caſsiodor⁹ noſtri ordinis vir diligẽs & curioſus, ac Epiſcopus Algaren. in diſcurſu cuiuſdã quæſtionis, quam ſcribit in collectaneis ſuis deciſio. Rotæ, fo. cciij. ſimpliciter tenuit regulã iſtam in cõmenda locũ habere: quia ita in Rota iudicatũ fuit: & nihil aliud dicit. *Parochialem eccleſiam commendatã an cõprehendat regula.*

Reperio tamen quendam doctorem Modernum (illi nomen eſt, Aeneas de Falconibus) virum certè, quantum colligi poteſt ex quibuſdam apoſtillis, quas fecit ad Abb. Panor. & ex quodã tractatu ſuo reſeruationum, & commendarum, apprimè eruditum & practicum, in quadam breuiſsima additione, quam hic reliquit, ponere iſtam quæſtionem in terminis, & referre tempore ſuo, Rotam ſuper hoc puncto variaſſe & diuerſis temporibus pro vtraq; parte iudicaſſe: nullam tamen rationem alicuius deciſionis ſcribit. Itaque ſatis apparet quæſtionem eſſe dubiam, & in vtranque partem diſputabilẽ.

Quid dicendum? Certe negari non poteſt punctum eſſe difficilem, ex eo, quia tempore meo vidi hanc eandẽ difficultatem in Rota ſæpe à diuerſis auditoribus propoſitam, & minime diffinitam. Nam R.P.D. Petrus Vorſcius de menſe Iulio M.D.xxxix. inter dominos de ea verbum fecerat. Et tunc propter varietatem votorum nihil penitus concluſum fuit. Secundo loco coram R.P.D. Marcello de Creſcentiis,

de mense April.M.D. xxxj.in vna Grassen. fuerat etiam super hoc dubitatum: & vota diuersa fuerunt. Tertio loco idē D. Pet.iterum quæstionem proposuit, & post longam disputationem, Domini eam terminarunt, in qua plura argumenta & rationes facta fuerant, quorum præcipua narrabo, ne fastidio sim curialibus occupatis: & quia istam quæstionem latisimè in regula de triēnali possessore attingo, ex quo loco plura, dū casus iste occurret, mutuari poterunt. In primis igitur pro parte negatiua, videlicet, quòd regula ista in commenda locum non habeat, quidam ex Dominis ponderabāt text. regulæ, non facere mentionem de commēda. Ergo neque nos supplere debemus. l. si seruum. §. prætor ait. ff. de acquir. hæred. Addebant fortius, quia commendatarius per substitutum oriundum ex loco deseruire potest, ex quo habere potest aliam ecclesiam in titulum cui personaliter tenetur deseruire, vt tradunt docto. in cap. dudum. ij. per illum tex. de electio. Et talis substitutus potest regulæ satisfacere, & supplere defectum commendatarij, quod non est in titulari qui tenetur deseruire per seipsum. Vnde si non intelligit, nec loquitur idioma, non poterit sacramenta ministrare, quæ verborum intellectum & loquelam requirunt. Et ideo in titulari duntaxat regula locum habebit. Ista ratio quorundam dominorum satis dubiam materiam reddidit.

Commendatari⁹ potest deseruire p substitutū oriundū ex loco.

Sed in contrarium allegata fuit per alios Dominos prædicta decisio Domini Gulielmi, attestantis Rotam contrarium iudicasse. Quæ dubios reddidit dominos, & negotium distulit ad Calendas Octobris. Tunc enim in primis audientiis causa iterum fuit posita. In qua pro opinione illorum dominorum ponderabantur verba istius regulæ, ibi, prouidere, seu prouideri mandare, & cæt. Quæ adaptari posse non videntur ad commendam. Quia commenda non est prouisio, vt dicit expresè Collectarius in. c. si constiterit. in. ij. col. de accusa. Facit quod dicit Cardinalis in clem. causam. in quarta. q. electio.

Cōmenda non est prouisio.

Istis tamen non obstantibus, maior pars dominorum renuit contrarium, videlicet, regulam habere locum in commenda. Quorum opinio istis motiuis defenditur. Primò, cōsiderando rationem finalem istius regulæ, quæ secundum cōmunem opinionem in fauore & vtilitate animarum fundatur

tur. vt tenet expressè Bartholom. Belenzinus auditor Rotæ in dicto tractatu de charita. subsid. quæstione. lxvj. col. v. & dixi superius in. j. & . iij. quæstione. Sed salus animarũ in hoc consistit, vt pastor vultum pecorum suorum inspiciat, visitet ecclesias, confessiones audiat, populo prædicet, & alia ad curam animarum pertinentia, sacramenta ministret, vt superius in dictis quæstio. j. & . iij. dictum est: quæ omnia in commẽdatario militant, postquam capit fructus ecclesiæ, qui sibi propter dictum onus dantur. Ergo in illo dispositio istius regulæ locum habebit. l. j. ff. ad municip. & . l. à Titio. ff. de fur. Frustra enim in commedatario contemporanea ætas, & ordo sacerdotalis requireretur. vt dicit domi. in capitu. nemo. in primo notabili, de electio. lib. vj. per illum text. nisi ad ea teneretur, ad quæ rector ipse tenetur, videlicet, ad ministrãda sacramenta fidelibus parochianis, qui sine commercio linguæ & intelligentia idomatis ministrari non possunt. Et ob eam causam in commenda necessitas & vtilitas ecclesiæ cõsideratur, vt ibi dicit Domi. in tertio notabili. Et tamen regula ista ad alium effectum ædita non fuit, quàm propter vtilitatem ecclesiarũ. Ergo videtur in ea includi commenda: cum eadem ratio sit in commendatario, quæ est in titulari. Ergo regula vtrunque comprehendere debet: maximè, quia ista regula generaliter loquitur. Ergo omnes casus comprehendere debet: etiam si maior ratio sit in vno casu, quàm in alio. iuxta text. notabilem qui de pœna loquitur, in. l. j. §. quod autem. ff. de aleato. Et qui se exceptum dicit à regula, illud probare debet: quia lex indistinctè omnes quos non excipit, ligat. cap. j. de consti. cap. omnis anima. de sensibus. cap. solitæ. de maio. & obed. Cum igitur commendatarius à regula non excipiatur, dicam sub illam comprehendi. Confirmatur vlterius ista opinio, quia videmus regulam istã habere locum in gratia expectatiua, quæ est quædam concessio temporalis, iuxta cap. fin. de concess. præbend. Ergo eadem ratione habebit locum etiam in commenda, quæ etiam concessio temporalis est. Prçterea quia ista regula initium considerat, & sic tempus prouisionis beneficij. Quo tẽpore nisi peritia idiomatis in regula requisita concurrat, collatio siue prouisio beneficij est nulla ipso iure, vt patet in text. quia qualitas adiuncta verbo, debet adesse tempore

Animarũ salus ĩ quo cõsistat.

Cõmendatarius contẽporaneã ætatẽ habere tenetur.

Ecclesiæ vtilitas et necessitas in cõmenda cõsideratur.

Ratio maior est in vno casu, quàm ĩ alio.

Lex indistinctè omnes, quos non excipit, ligat.

Commenda & gratia expectatiua dicuntur cõcessio temporalis.

verbi.cap.statutum.de rescrip.lib.vj.l.miles.ff.de testa. mili. Et ista ratio æquè militat in commendario, sicut in titulari. Ergo,&c.Et per hoc illa ratio illius Domini resoluitur,videlicet,quod commendatarius per substitutum deseruire poterat: quia est verum,postquàm commenda validè præcessit,id est,quando concessa est habenti peritiam idiomatis,vel quādo á principio in ipsa prouisione isti regulæ derogatum est, tunc enim validè substitutum ponet. Vbi vero à principio tempore prouisionis ista non concurrunt, prouisio est nulla: & ideo tali casu de constitutione substituti disputare non attinet,qui postea sequitur:& sic tempore quo iam prouisio cō mendæ facta personæ ignoranti idioma non valuit.

Non obstat etiam, quòd text. iste commendam comprehendere non videtur,ex quo loquitur de prouisione.Et prouisio non est commenda:quia hoc est falsum. Quia imò sub tali verbo comprehenditur, vt in specie tenet Domi. de S. Gemi.in capitulo nemo.in secunda colum.versicu. item fecit.de elect. lib.vj. Vbi ex hoc infert, quòd si papa reseruat prouisioni suæ beneficium,si illud dat in commendam, reseruatio expirat,secus si collationi suæ reseruat.Ratione ibi ponit: quia commendari est prouidere. Et ita ibi Domi. sequitur Philip.Franc.in tertia colum.& Nicolaus Milis summus practicus, & auditor Rotæ in suo indice, in verbo beneficium vacans reseruatum, & cæt. Et latius cæteris Ioan. Aloisus Toscanus aduocatus consistorialis,antiquus & summus practicus,in quodam consil. suo incipien. nunquid regula prohibens. Vbi non solum tenet commendam sub ista regula comprehendi, sed etiam sub quibuscunque regulis de prouisione loquentibus.Cum quibus concordat egregius pater Domi. Ioan. Franc. Pauinus Rotæ auditor in eleganti suo tracta. de sede vacan. in tertia quæstione principali. & Moder.in tracta.reseruationum.fol.vij.& in effectu.xxxviij. & fol.xxxij.Quicquid de hoc dubitet Rom. in consil. cccl. colum.quarta.cum quo vnico verbo Felyn.transire videtur, in cap.in nostra.in.xxxij.corr.in secunda columna. versicul. scias etiam.de rescript.Reliqua quæ circa istam quæstionem desiderari poterunt, repetenda erunt ab illa quæstione nota digna, & multum per me discussa in regula de triennali. quæstione quinta. pag. 334 v.

Papa reseruās prouisioni suæ bene.&c.

Commendari quid sit.

Commenda sub quibuscunque regulis de prouis. loquentibus cōprehendit.

QVAE-

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nunquid ista regula obseruari debeat, & liget extra curiam.

SOLVTIO. Glossator hic tenet quòd non, rationibus de quibus hîc per eum, quem vide: sed veritas est oppositum. Nam ex quo ratio istius regulæ, quæ vtilitatem animarum respicit, ita generaliter militat extra curiam, sicut in curia generaliter interpretari debet, arg. eorum quæ dicit Fely. in cap. ij. colum. penult. de rescript. Et ratio Glossatoris, quòd ordinarius magis personas suæ diœcesis, quàm alias cognoscat, non facit ad propositũ: quia illud cõcernit mores & probitatem vitæ, non autem rationem idiomatis, quia cognitio ordinarij non tollit defectum personæ non intelligentis, vel loquentis idioma. Nam quando clarè illum esse incapacem, & expertem linguæ constat, illa ratio nihil valet. Et ita regulam de infirmis resignantibus, quæ pariformiter generaliter loquitur, extra curiã locũ habere videmus, vt Rota sæpius conclusit, & iudicauit, vt ibi latè diximus. Pariformiter igitur in ista regula idem dicendũ est. Reliqua circa istã quæstionem dixi superius in procemio, vbi plenius videndum erit, quæst. ij.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, ponamus Britonem Gallũ impetrasse gratiam expectatiuam in diœcesi Britonum Britonizantium quorum idioma est diuersum, & inter eosdẽ minime intelligibile, de quo in expectatiua mentionem non fecit. Propter quod impetrat gratiam, quòd perinde valeret dicta expectatiua, ac si in ea facta fuisset mentio de tali defectu: quàm gratiam expectans non expediuit ante vacationẽ. Postea vacat beneficium, idem Brito Gallus acceptat: alius Brito de Britonizantibus etiam acceptat, & conatur excludere Britonem Gallum primũ acceptãtem, exceptione istius regulæ, quæ annullat expectatiuam nõ intelligentis idioma, &c. Brito Gallus replicat gratiam suam expectatiuam validari virtute gratiæ, perinde valere. Triplicat alter Brito Britonizans, gratiam perinde valere, non ei suffragari, quia literæ non fuerunt expeditæ. Et dat de regula, quòd commisiones non valeant, literis non expeditis. Dubitatur, an sola supplicatio sufficiat, quo ad derogationẽ istius regulæ, & supplendum eius defectum.

Idioma Britonis Galli, & Britonis Briton. nũquid sit aduersum.

SOLVTIO. In ista quæstione conclusum fuit, solã supplicationem gratiæ, perinde valere, nõ sufficere ad supplendum defectum idiomatis, de quo loquitur ista regula, vt etiã dixi in regula. xxv. de non iudicando iuxta formam supplicationis, nisi in literis expeditis. Tamen per Dominos in præsenti quæstione duo capita cõsiderata fuerunt. Primum, quãdo expectatiua, & perinde valere, sunt eiusdem data. Et isto casu gratia perinde valere supplet defectum istius regulæ, & acceptatio illius vigore valeret. Ita Rota tempore Leonis Papæ secundi in causa Giennen. canonicatus, & præbẽdæ coram D. Vanulio pro quodam Valentino expectante, contra Castellanum etiam expectantem sententiauit. nam Castellanus expectans excipiebat de ista regula contra Valentinũ etiã expectantẽ, qui tamen sub eadem data expectatiuæ suæ gratiam, perinde valere impetrauerat. Rota pro Valentino tenuit. Secundum caput est, quando gratia perinde valere, sub diuersa data concessa fuit. Et isto casu Rota de anno. M.D.xix. tenuit illam non supplere defectum istius regulæ, nisi literis expeditis ante vacationem. Et ita pronuntiauit D. Camillus de Balionibus in fauorem Vulgalei de Vezeardo Britonis Galli, contra Martinum Collant, Britonem Britonizantem in causa Corosopiten. ad quam diœcesim vterque gratiam suam expectatiuam habuerat, cuius sententia confirmata fuit per bonæ memoriæ D. Guliel. Casiodorum de anno. M.D.xx. de mense Ianuario, vt ipse idẽ refert in suis collect. decis. Rotæ. fol. cciiij. & sequen. Quibus autem rationibus moti fuerunt Domini, ponit ibi latius Domi. Guliel. referẽdo motiua Gemini. in consil. cxxviij. & Bellame. decis. dccxlvj. quæ breuitatis causa non refero, cum ibi videri posint. Nam illæ decisiones iam ferè per manus omnium curialium circũferuntur, ideo omitto: quia de ista quęstione latius in regula. xxv. dicam.

Perinde valere, an sufficiat ad supplendũ defectum idiomatis.

QVAESTIO OTCAVA.

QVAERO, quid si aliquis pro parte intelligit, & pro parte non, an videatur satisfactum regulæ?

SOLVTIO. Tenerem quòd non, per istã rationem: quia hic ponitur clausula annullatiua, formam inducit, secundũ Bald. in. l. j. ff. de lib. & posth. tradunt Moder. in. l. pacta quæ contra. C. de pact. Sed in formalibus nihil dicitur

Clausula annulatiua ĩducit formam.

citur actum,quando aliquid deficit,vt in ca.j.de bap.facit.c. defleat.de reg.iur.Nam forma ita transgredi dicitur in minimo defectu sicut in magno,vt tradit Fely. in cap. cum dilecta.de rescript.Et est text.notabilis in cap.quæritur.§.episcopus.xxij.quęst.j.Nam qui malè intelligit,nō bene referre potest.vt dicit Specul.in tit.de aduocato.§.lxj.post medium.Et hoc vlterius suadetur,quia in text. duo copulatiuè requiruntur,videlicet,ꝙ intelligat,& intelligibiliter loquatur: quorū alterum non sufficit.l.si ita stipulatus.de verb.oblig. Et verba simpliciter prolata intelliguntur in perfecto significatu. l. fi.C.de his,qui ve.æta. impe. Ille igitur qui pro parte loquitur & intelligit, non perfectè dicitur habere idioma, vt verba regulæ adaptentur.

Forma ista transgreditur ĩ minimo defectu, sicut ĩ magno.

QVAESTIO NONA.

QVAERO,ponamus ꝙ in aliquo regno sint duo idiomata,siue linguæ: vna naturalis,altera accidentalis, vt in Lusitania;quæ habet propriam linguam Portugalensium,quę est eorum naturalis: & linguam Castellanam, quæ est eis accidentalis: prout etiam Cantabri duplicem linguam habent, & Sardi etiam qui habent duplex idioma, videlicet Sardum & Catallanū, quod est eis accidentale ex cōmercio, & vicinitate Catellanorum acquisitum. Quid ergo si Castellanus impetrat gratiam in regno Cantabrorum, vel Portugaliæ,vbi Castellanus nō intelligit,neque loquitur eorum idioma, sed bene illorum accidentale, videlicet idioma Castellanum,per quod intelligibiliter loquitur & intelligitur, an huic obstet regula?

Idiomata duo in aliquo regno.

Idioma duplex in quibus regnis inuematur.

Fine cōstitutiōis habito nō curatur modus.

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum ꝙ non, ex eo, quia in tali impetrante finis & mens regulæ seruatur, quæ attendi debent. arg. l. scire debes.ff.de legi.Nam habito fine constitutionis modus non curatur,vt notat Abb.& alij in cap.quoniam contra.per illum tex.de probat.

Verba regulæ, quæ est strictè interpretanda.

Contrarium fuit decisum tempore D.Ioan.Vanulij quondam auditoris. De ratione decisionis non constat,sed putarem istam esse, quia in regula quæ interpretanda strictè est, maximè in beneficialibus, verba naturaliter, non accidentaliter intelligi debent.l.j.§.hoc interdictū.vbi Bart.ff. de fonte.Nam in tali casu natura præualet accidenti,vt notat Bart. in.l.qui habet.per illum tex.ff.de tutel.& tradit not.Ange.in

Natura quando præualet accidenti.

Rector parochialis idioma loci qualiter intelligere debeat.

cōsilio.cccxcvij.ludus pilæ.in.j. col. vnde ex quo mens istius regulæ fuit, vt commodius rector parochialis saluti animarū in confessionibus & sacramentis,& prædicationibus populo exhibendis,cōsulere posset,per quæ simplicibus & ignaris hominibus, quales sunt mulieres, & populares artifices magis subuenitur: ideo isto casu regula obstabit,quia verum est dicere huiusmodi impetrantem Castellanum non callere idioma proprium & naturale Cātabrorum, sed accidentale. Nec obstat,quòd in illis partibus lingua Castellana, vt plurimum à nobilibus,& ab aliis negotiatoribus intelligitur:& eā sufficienter loquuntur,quia hoc non sufficit, nisi cōmuniter mulieres,& aliæ simplices personæ illud idioma peregrinum,sicut narurale & proprium intelligant : aliàs regula generaliter omnibus non prouideret,maximè in casibus istis necessariis sacramentorum, per rectorem parochialis exhibendorū, in quibus rudes personæ magis instrui debent,quod sine cōmercio linguæ fieri nequibit. Concludendum igitur est,regulam hoc casu habere locum.

Limitant aliqui hoc non procedere in impetrāte multum qualificato moribus & scientia, qui illi patriæ multum esset acceptus:quia tali casu putant sufficere,illum intelligere, etsi loqueretur peregrinum idioma, quod communiter ibi intelligitur. Quia tunc ex sufficientia viri,vtilitas animarum compensari posset. In quo casu illa regula iuris,videlicet quòd naturale præualeat accidentali,de qua in dicta.l.qui habet non procederet, vt notabiliter dicit And. Siculus in capitulo in præsentia.in.xxxiij.col.de probationibus.

Vbi agitur de præiudicio animarū, &c.

Sed ista limitatio tua non videtur, quia vbi agitur de præiudicio animarum, qualitas personæ nihil operatur,vt dicit Bald.in cap.iurauit.de probat.& in cap.j.in fine.vt lite pendente.Sequitur Fely.in cap.quòd super his.in.iiij.col.de fide instrumen. Nam hîc non tam quærimus rectorem moribus sufficientem,quàm loquentem, & populo rudi necessaria sacramenta ministrare scientem.

QVAESTIO DECIMA.

Regula nunquid obstet Normandis, &c.

QVAERO,nunquid regula ista obstet Normandis habentibus parochiales in Gallia,Picardia,Burgundia,& Britannia?

SOLVTIO. Videtur quòd non,per ea quæ dicit Egid.

in

in cap. dudum.in princ.de præben.lib.vj. qui dicit, ꝙ Normandus impetrare poteſt iudicem contra aliquem de aliqua parte Fráciæ, & extra terram Normandiæ,putat in Picardia, Burgundia,& Britannia:& non poterit,vt ſuſpectus recuſari. Et ita per iſtum dictum, quidam Moderni tenuerũt iſtã partem in quibuſdam apoſtillis.

Normandus an poſſit extra terram Normandiæ iudicẽ impetrare.

Tamẽ iudicio meo iſtud dictum Egidij ad propoſitũ iſtius regulæ nõ facit,quæ in loquela fundatur.Itaque quo ad hoc, vt prædictus ſub regula non comprehendatur, requiritur ꝙ Normandus idioma loci,vbi parochialis eſt ſita,loquatur intelligibiliter,& intelligatur:aliàs non bene ſacramenta miniſtraret. Quia cæcus non bene cæcum duceret,vt dicit tex.in propoſito notabilis.in cap.penult.de æta.& qualita.

Cæcus nõ rectè cæcum ducens.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO,an iſta regula habeat locum in vicaria perpetua,& in omnibus aliis beneficiis curatis?

SOLVTIO.Omiſsis multis,dicendum eſt regulam in vicaria perpetua locum habere iſtis rationibus.Prima,quia clarum eſt regulam eſſe in iure cõmuni fundatam,& latè in prima quæſt.diximus. Sed de iure communi inductũ eſt, diſpoſitionem de parochiali loquentem habere locum in vicaria perpetua, vt dicit text. in cle. j. de offic. vica. Ergo eodem modo iſta regula in illa locum habebit. Fortificatur hoc,quia vicarius perpetuus in eccleſia vbi non eſt rector, in omnibꝰ rectoris vice fungitur, vt tenet Rota in deciſ.cccxlj. in antiq. Et hoc vult alia deciſ.ccclxxiiij.incip.fuit dubitatũ, & in conſiliis poſitum. Quod igitur de vno dictum eſt,de alio dicendum erit. Accedit,quia videmus quòd epiſcopus ſicut cum rectore ſuper ætate non diſpenſat:vt in cap.j.de æta.& qualita.ita neque cũ vicario perpetuo, vt notatur in. d. clem.j.faciũt,quæ dicit Lapus in add.ad Fed.in tract.permu. quæſt. xiiij.Hinc eſt,quòd tales vicarij perpetui diſpoſitionẽ cap.licet.de elect.lib.vj.ſeruare arctantur,licet in parochiali loquatur,vt eſt glo.& ibi omnes in dicta clem.j. Et eo modo diſpoſitionem.c.ex eod.de elect. eod. lib.ſeruare tenẽtur. Et iſta omnia magis in caſu noſtro quadrare videntur: quia iſta regula parochiali indifferenter loquitur,neque diſtinguit,an illa parochialis regatur per rectorem, vel per vicarium perpetuum.Ergo generaliter eſt intelligenda.Nam cum text.nõ diſtinguat,

Diſpoſitio de parochiali habet locum in vicaria perpet.

Vicar.perpetuus in eccleſia, &c.

Sicut epiſcopus nõ diſpenſat cũ rectore ſuper ætate, ita, &c.

Vicarij perpetui.

Textus cũ non distin guat, neq; nos distin guere debemus.

Dispositio pœnalis loquẽs ĩ vno casu, debet extendi ad alium.

distinguat, neque nos distinguere debemus. capitulo ad audientiam. cum similibus. de decimis. Præterea, quia est eadem ratio in vicario, quæ in rectore, cum vterque prædicandi officium habeat, & confitendi. Vnde propter eandem rationem dispositio etiam pœnalis in vno casu loquens, ad aliũ extendi debet, vt dicit glo. in clemen. j. de electio. & est text. cap. si postquàm. §. j. in eod. titul. lib. vj. Eò maximè, quia ista regula nõ est exorbitans à iure cõmuni, sed conformis. Et ita pro ista parte reperio consuluisse Ioachinum de Narina, olim famosum aduocatum consistorialem in quadam causa Terco ren. vicariæ, seu parochialis ecclesiæ de Launien. cuius initiũ est, posito quòd prohibetur, &c. Et hoc quantum ad vicariam dicta sufficiant.

Sed maior est difficultas scire, nunquid ista regula indifferenter in omni beneficio curato locum habeat, & prima facie videretur dicendum locum habere, cum sit eadem ratio in aliis curatis beneficiis propter administrationẽ sacramentorum. Tamen hoc non est verum, quia ista regula non sine mysterio tantum de ecclesia parochiali loquitur.

Cura animarũ pòt cõsiderari dupliciter.

Potestas fori cõtentiosi quæ sit.

Potestas ligandi et soluẽdi in foro pœnitentiali.

Beneficiũ curatũ in quo consistat.

Et ideo pro vero intellectu istius materiæ aduertendum est, quòd cura potest dupliciter considerari, videlicet, largè & strictè, vt ponit Innocen. in cap. cum satis de offic. archi. Largo modo cura dicitur potestas fori contentiosi, prout est suspendere, excommunicare, absoluere, visitare, & alia huiusmodi quæ ad correctionem morum tendunt. cap. dudum ecclesia. de elect. & ibi glo. bona. Hanc curam archidiaconi, & alij inferiores prælati habere possunt. cap. j. de offic. archi. & notant docto. in cap. cum contingat. de foro compet. Et in talibus non putarem regulam locum habere. Cura verò, strictè & propriè sumendo, dicitur potestas ligandi & soluendi in foro pœnitentiali: & hoc nõ cadit, nisi in sacerdote. cap. in nouo. xxj. distinct. & cap. omnis. de pœniten. & remiss. Dicitur ergo beneficium curatum, quo ad propositum istius regulæ, illud, quod habet potestatem fori pœnitentialis, ad quod exercendum requiritur mutua & reciproca intelligentia sermonum, siue idiomatis illius loci. Quod quidẽ in vicario perpetuo habere locum nemo inficiari poterit: si in aliis curatis eadem ratio concurrit, videlicet, quòd ratione beneficij curati tenentur sacramenta ministrare, & ea omnia

omnia exercere quæ rectores solent, siue hoc illis de iure, siue de consuetudine, vel fundatione competat, nulli dubium erit in illis locum habere regulam propter identitatem rationis. Et hoc, quod de cura dictum est, procedit etiam si rector, vel curatus actu non exerceret curã propter recessum parochianorum, dũmodo habitu sit aptus exercere, vt tradit Card. cõsil. xlviij. quidam nobis, &c. Et licet in hoc cõtrarium teneat Feder. consi. cxxxv. Casus talis est. Tamen illud, alium finem, seu effectum respicit, nec facit ad propositum, de quo loquimur, vt distinguunt Abb. & alij. in ca. de multa de præben. & dixi latius ibi in repet. mea subrepta Patauij. Hoc tamẽ intelligas, quãdo aliàs ipsum beneficium de sui natura est curatũ. Secus si per viam adhærentiæ, vt quando beneficiũ de sui natura simplex haberet annexam curam, vel ex cõstitutione ecclesiæ aliquis vices curati gereret. Quia per hoc talis habere beneficium curatum non dicitur propriè loquendo, vt dicit Old. in consil. cciij. factum tale. & sequitur Fely. in ca. nostra. in. x. corr. de rescrip. Quod est notandũ pro intellectu istius regulæ, & plurium iurium: tamen si talis ex constitutione ecclesiæ populo sacramẽta administrare teneretur, in eis locum haberet ista regula. Ex quibus etiam vnum aliud infertur, ꝙ sola potestas fori pœnitentialis beneficium curatum non facit, nisi cum hoc beneficiatus habuerit, seu certã parochiam teneat, vt sentit gl. in clem. dudum. in verbo impediant. de sepul. dicens, ꝙ licet fratres Prædicatores, & Minores, ex priuilegio dictæ constitutionis, & clem. exiui. exercere possint ea quæ sunt fori pœnitentialis, non tamen per hoc censentur curati. Ratio est secundum glo. quia neque ipsi curam ad exercendum astricti sunt: neque parochiani in foro pœnitentiali ad eos recurrere tenentur. Ad idem bona gloss. in clem. prima. in verbo presbyteri, de priuilegiis. quã singularem dicit Abb. Panorm. in cap. significasti. de foro competenti. & in cap. omnis. de pœniten. & remiss. Sic itaque quo ad regulam istam talis cura in consideratione nõ esset. Requiritur etiam aliud vltra parochiam & parochianos, vt quis dicatur curatus ad effectum istius regulæ, & aliorum iurium de cura loquentiũ, videlicet ꝙ curam nomine suo, & non alieno exerceat, vt Ponit Petrus de Anch. & Imol. in cle. vnica, de offic. vica. & latius doc. in. c. extirpandæ. §. quia verò. de præbẽ. Itẽ etiam

Beneficiũ curatum quando dicatur.

Potestas fori pœnitentialis an faciat benef. curatum.

Fratres Prædic. et Minores an possint exercere ea, quæ sunt fori pœnitent.

Curatus quis dicatur, quo ad effectũ regulæ.

etiam requiritur,quod talis assumatur suo nomine, & singulariter regimen parochialis ecclesiæ & populi , non pariter cum alio,vt notabiliter consuluit Oldra.in consil.lxvij. quæstio talis,&c.Ex quo infert,ꝙ si duo in ecclesia parochiali instituantur,ita quòd quilibet eorum confessiones audire consueuit,& alia facere quæ ad curam animarum spectant, neuter eorum curatus esset,neque in eis dispositio locũ habet.c. licet.de.elect.neque.c.de multa.de preben.neque consequẽs dispositio istius regulæ,vt ibi per multas rationes probat.Pro quo facit text.in.c.sicut vna.xxj.q.ij.ibi , sed vnum tantummodo habeat sacerdotẽ,&c.Prædicta igitur copulatiuè,quo ad curam animarum requiruntur,de qua hîc loquimur.

Sepeliendi & baptizandi actus an faciat, vt ecclesia possit dici curata.

Ex quo infertur,quòd actus solus sepeliendi nõ facit,vt ecclesia curata dici possit.Nam sine cura cœmeterium ex consuetudine,vel episcopi concessione haberi potest,vt dicit Fede.in consil.cxxxv. Allegat archi.in.c.j.de sepul.& Hostien. in.c.quia nõnulli.de cleric.non resid.Nec etiam solus actus baptizandi sufficit,si aliquis certam parochiam non habet,vt tenet Paul.& Card.in clem.j.de baptis.in.iiij. q. Quia actus baptizandi licitè quandoque per laicum exercetur . vt in. §. verum.xxxij.distin.Et tamen laicus curæ capax non est. Et talia iura,licet nõ per laicũ,tamen per alios præscribi possunt: etiam si cura fori pœnitentialis sit, vt tradit Card.in clem.ij. §.fin.de relig.domi.& in.c.cum satis.de Archi. Requiruntur igitur omnia ista simul cõcurrere,quo ad hoc,vt parochialis ecclesia dicatur . Prout Rota in vna Virdunen.parochialis sancti Victoris conclusit,de mense Octobri.M.D.xxxix.coram me.In qua causa vnum aliud voluerunt,quòd ad probandum ecclesiam de Vvicy parochialem esse ad effectum consumendi gratiã expectatiuam aduersarij,testes de publica voce & fama nõ sufficerent,quæ in.d.ecclesia sacramẽta ministrarentur,nisi hoc de visu deponerent,etiam si inter illos vn⁹ esset,qui diceret se vidisse vnũ ibi sepeliri . Ratio fuit,quia ex quo cõsumptionis exceptio obiectiua materia est , vt decisio fin.de except.in nouis,dicit talis materia clarè , concludenter,& indistinctè probari debet,iuxta.v.decis.eod.tit.in antiquis.Quæ omnia ad istius regulæ,& aliarum declarationẽ de curatis beneficiis loquentium,notanda sunt.Nam in locis communibus non traduntur.

Quæstio

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, an regula ista in gratia motu proprio, & ex certa scientia procedat?

SOLVTIO. Gloss. hîc tenet quòd sic, cum verba istius regulæ non aduersentur. Imo potius cum tali gratia concurrant. Adde tamen, ꝑ imò text. regulę in illis verbis, vel gratiam expectatiuam concedere, &c. hoc innuere videtur. Nam clarum est, expectatiuas, secundum curiæ stylum, motu proprio concedi solere, vt notat Ioan. And. in. c. si motu proprio. de præbend. lib. vj. & Ioan. Cald. in. c. mandatum. de rescrip. quos refert Abb. in. c. j. in. viij. col. de iudi. vt dixi in tracta. expectatiuarũ. Et tamen regula ista in expectatiua locum habet quæ motu proprio conceditur: ergo eodem modo in quacũq; alia gratia motu proprio: quia vna pars alternatiuè per aliã declaratur, vt dicit Bar. ĩ. l. j. per illũ tex. ff. de reb. dub. *Expectatiuæ secũdũ stilũ curiæ concedi solent motu proprio.* *Pars vna alternatiue per aliam declaratur.*

Præterea quia dicere regulam istam nõ procedere in gratia facta motu propio, & ex certa scientia ex alio esse nõ potest, nisi quia Papa notitiam istius regulæ habere præsumitur. Et vbi principis scientia datur, derogatio non requiritur, vt tradunt doct. in. l. quidam consulebant. ff. de re iud. Nam si Papa ex certa scientia infanti parochialem conferret, secum dispensare videtur, vt traditur in. l. idem Vlpianus. ff. de excusa. tut. Et reassumit Fely. in cap. nonnulli, in. xxiiij. col. de rescrip. & latius Moder. Bono. in repet. c. j. de constit. col. iiij. Et tamen motus proprius, nec sola certa scientia sufficit ad derogandũ isti regulæ, nisi ei specialiter derogetur, vt superius in proœmio regularum, quæst. v. & vj. dictũ fuit. præsertim quia motus proprius, nec certa scientia Papæ defectũ idiomatis purgare potest, & facere, ꝑ loqui nesciens loquatur. *Principis sciẽtia vbi datur, &c.* *Idiomatis regulæ ad derogandũ nõ sufficit motus proprius.*

Præterea, quia cum regula ista ecclesiarum fauorabilis sit, & iuris communis concursum habeat, & expectatiuam comprehendat, quæ motu proprio conceditur, non video quare quãlibet aliam gratiam similem non comprehendat. Nec obuiat, ꝑ Papa in gratia motu proprio censeatur habere notitiam istius regulæ per ea quæ dicta sunt: quia hoc nõ sufficit: quia scientia Papæ derogationem non inducit. Et posito ꝑ illa certa scientia in his quæ sunt de iure communi, derogationem quo ad ius commune posset importare, per notata per doctores in. c. j. in verbo nascantur, de constitu. lib. vj. vt *Papæ sciẽtia in quibus inducat derogationem.*

ibi

ibi latè dixi: non tamen quo ad regulas, que licet habeãt vim & ligent omnes, sicut ius vniuersale, per ea quæ dicta sunt in procemio, tamen quo ad derogationem, ius particulare, sicut alia statuta terrarum censentur. Tenendum igitur est, regulã istam in gratia motu proprio, & ex certa scientia procedere.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

An matris filius lo- qui præsu metur, quãdo pa- ter & ma ter diuer- sum idio- ma loquũ tur.

QVAERO, an prouisus de parochiali in ecclesia Valentina, natus in Italia ex patre Valentino, & matre Neapolitana, & nutritus pariter cum matre & auia sorore patris, præsumatur tempore prouisionis intellexisse, & loqui idioma Valentinum loci, vbi erat parochialis, attento, ꝙ decem annis post prouisionem, & sic de præsenti loquitur illud idioma intelligibiliter?

SOLVTIO. Ista quæstio proposita fuit in vna Valenti. parochialis, per R. D. Ioan. Mohedano, de mẽse Ianuario M. D. xxxvij. pendente inter D. Ioan. Baptistã de Baldasinis aduocatum, & Martinum Calaphorra. In qua post plures rationes & propositiones causæ, die. xiiij. Martij M. D. xxxvij. per omnes Dominos, duobus exceptis, conclusum fuit regulam locum non habere, ex eo, quia de præsenti loquitur, in præteritum loqui sciuisse præsumitur. per ea quæ dicit Bald. in. l. hi qui adulteri. C. de adul. & Fely. in. c. scribam. de præsump.

Britãnorũ mira con- suetudo er ga vxores

Præsens nõ præsu- mitur ꝙ antea fue- rat, nisi probetur.

Alij duo Domini contrarium tenebant, ex eo, quia sermo appellatur maternus, quia vt plurimũ ex matre capitur, propter frequentiorem filij conuersationem: vt de Corneliæ matris Gracchorum filiis M. Tullius lib. de claris Orato. meminit, ibi, Non tam in gremio quàm in sermone matris educatos, &c. Vnde non ab re Britanni, mulieribus exteris, linguam pręciderunt, ne filios suos peregrinum idioma docerent, quod citius & facilius à matribus, quàm à patribus discere existimabant, vt in eorum historia legimus. Et quia videmus, quòd qualitas de præsenti non præsumitur, quòd antea fuerit, nisi probetur, vt in lege. iiij. ff. de prob. vbi dicitur, quòd qui nunc fugitiuus est, de pręterito non pręsumitur. Ad idem facit dictum Bald. in. l. non ignorabit. nu. 4. C. ad exhibend. vbi dicit quod qualitas accidentalis, quæ de præsenti adest, in præterito adesse non præsumitur. Ita Bald. ibi, & alibi sæpe vt scribit Ang. & Ias. in. §. sic itaque. co. v. inst. de act. Cum igitur dictus Ioan. Bap. de parochiali prouisus à matre

Neapolitana

Neapolitana nutritus fuerat,præsumendum erat potius illius linguam,quam paternam Valentinam didicisse.

Breuiter primam opinionem tenendo,ista nō obstant, quia stant ista simul, quòd filij facilius in pueritia, durante tempore lactentis ætatis,propter frequentiorem eius conuersationem idioma matris capiant:tamen hoc non impedit,quominus idioma patris etiam addiscere posit,cum quo pariter cōuersatur.Imo filius ephœbus factus,magis cum patre, quàm cum matre conuersationem habere censetur.Hoc ex eo apparet,quia de præsenti bene loci idioma patris Valētini scit, ergo præsumitur per prius ab eo longa consuetudine didicisse,quia in instanti idioma non addiscitur,& per hoc tollitur illud,quod dicebatur de lingua materna.Nā iste est vnus casus in quo de præsenti præsumimus in præteritum, iuxta glo. ordinariam in.l.ex persona.C.de probat.& text.in.l.necesse. & in.l.circa.ff.eod.titul.quæ ponunt regulam,quòd quando agitur de inducenda aliqua qualitate de præsenti,regulariter in præteritum præsumitur,præsertim quando subest iusta causa præsumendi,vt in casu nostro:nam tunc theorica prædicta sine dubio procedit, vt tradit Bald.in.l.si qui adulteri.C.de adulte.& dicenti contrarium incūbit onus probandi,vt dicit Bart.in.l.si prius.columna.xj.ff.de oper.no.nunt.Et per illā doctrinam Bald.patet responsio ad allegata in contrarium, quia procedunt, vbi causa præsumendi non subest,vel quando agitur de præsumendo delicto de prȩsenti in præteritum, vt in dicta.l.iiij.de probat. vel quando qualitas de præsenti repugnat primæuo statui personæ,vt dicebat Barto.in.d.lege si prius.Sed hic oīa ista impedimenta cessant,propter rationē dictam,quia ista qualitas loquelæ de præsenti non potest stare absque eo,quòd habeat tractum in præteritum, quia non potest in stanti addisci.Imò hoc non solum procedit in vno idiomate,de quo hic agitur, sed etiam in pluribus, quia non inconuenit quem de præsenti pluribus linguis loqui posse. Nam Xerxem & Crœsum persarum Reges,tot linguarū genera perdidicisse legimus,quot populos sub ditione sua tenebant:vt M.Tullius,& recentiores omnes historici attestantur. Et idem de Mitridate Ponti Rege meminit Iason in.§. ex maleficiis.colum.x.insti.de actio.Et plures hac ætate inueniuntur,qui idem præstant.Nam & ego omnium hominū

Casus vnus describitur in quo de præsenti præsumimus ī præteritum.

Præsumere de præsenti in præteritū in quo casu possumus.

Xerxes & Crœsus Persarum Reges,tot linguarū genera perdidicerunt.

postremus

postremus non solum linguam maternorum auorum Castellanam, sed etiam paternorum Valentinam æqua conditione percalleo, linguæ etiam Italę & Latinę non ignarus: quę quidem linguarum disciplina de pręsenti apparens, de necessitate præsumi debet tractum à præterito habuisse, ex eo, quia, vt addiscantur, temporis cursum requirunt: & ista præsumptio est probatio probata, quæ quodammodo quando impossibilitatē probandi contrarium infert. Nō valet igitur argumentum, qui facilius à matre linguam accipit: igitur linguā patris ignorat. Hæc consequentia fallax est, & non concludens. Tenenda igitur est Rotæ conclusio, quæ verisimilis, rationabilis, & iuridica existit.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

Qua forma debeat regula derogari.

QVAERO, qua forma debeat & soleat huic regulæ derogari?

SOLVTIO. Apparet his, quę in procemio istarum regularum. q. v. &. vj. dixi, ideo non repeto. Forma autē derogationis istius regulæ ita in literis narrari solet, videlicet, quòd, vt asseris, idioma, quod gens illarum partium communiter loquitur, non bene intelligis, nec intelligibiliter loqui scis, Nos enim tecum, vt ecclesiam prædictam, &c. dispēsamus, præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, necnon prædictis statutis, & consuetudinibus, & aliis contrariis nequaquam obstantibus, authoritate apostolica, per præsentes concedimus, prouiso, &c.

Tamen circa hoc aduertendū est, ꝙ plures regulæ Cancellarie in hoc volumine reperiuntur, quæ ad eundem finem tendunt, & cum ista concordant, vt regula de oriundis, & regula expectatiuarum, quæ specialiter disponit, nullum extra suam nationem, gratiam expectatiuam obtinere posse, quæ regulæ omnes in istius ratione fundantur, videlicet, quia non intelliguntur, neque idioma loquūtur. Et propterea non impertinēter hîc per glossatorem quæritur, nunquid si Papa in expectatiua alicuius derogaret, specialiter huic regulæ etiam derogare censeatur, prædictis aliis ad eundem finem tendentibus: & Glossator hic in fin. tenet ꝙ non, ex eo, quia vbi duo vincula sunt, vno sublato, aliud non tollitur. c. ex tuarum. de authori. & vsu pal. §. affinitatis. instit. de nuptiis.

Papa si deroget in gratia expectatiua, nunquid, &c.

Breuiter ego contrarium tenerem, per ea quæ not. glos. in verb.

verb.facti.in.c.j.de consti. lib.vj. cum ibi per me dictis: vbi habetur, quòd sicut mentio de iure communi non requiritur ita neque de statuto in effectu continente, idem quod ius cõmune. Cum igitur prædictæ regulæ ad istum effectum, non oriundum, expectatiuam in aliena diœcesi habere prohibeant, quia idioma, & exterorum mores ignorat, vt latius hoc superius in.j.quæst. exposui. Regula igitur ista idem dispo- nens, eadem cum illis censetur. Papa ergo derogans isti, in effectu, & in necessariam consequentiam illis aliis derogare censetur, & dispositio. d. c. ex tuarum cum sim. isto casu non procedit, vt latius dicam in regula de familiaribus Cardinalium. quam etiam pluribus modis Moder. in cap. cum cessante. de appella. limitant: & latissimè Moder. Asten. in tracta. syluæ. fol. xxv. Tamen super hoc cogitandum est, quia articulus sine dubio non est, & de facili vtraque pars sustineri potest.

Mentio sicut de iure cõmuni non requiritur, ita &c.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, vtrum rector parochialis vltra naturale populi idioma, cuius curam gerit, etiam Latinam linguã scire teneatur?

SOLVTIO. Colligitur ex his quæ Abb. & alij docto. in cap. cum in cunctis. in prin. de elect. scribunt, videlicet, quòd ex quo animarũ cura est ars artium, vt dicit tex. in. c. cũ sit. de æta. & quali. Requiritur quo ad effectũ, vt rector vim & naturam sacramentorum intelligat, quòd Latinam linguam saltem pro necessitate officij sui sciat: rector enim sufficientem scientiam habere debet, vt ibi dicitur, quæ sine Latina lingua haberi non potest. Hinc est quòd penitus illiterati, non solum à parochiali habenda prohibentur, vt in dicto cap. cum in cunctis. §. inferiore. de elec. sed etiam à promotione ordinum, vt in cap. ij. xxxvj. distin. & in cap. fin. de tempo. ord. lib. vj. Concludendum igitur est, in rectore duplicem linguam necessariam esse: vnam vernaculam, seu popularem, quam ista regula requirit: aliã Latinam, vt quid populo loqui debeat, intellligat.

REGVLA DE IMPETRANTIBVS BENEFICIA VIVENTIVM.

r Item

Item. Si quis ſupplicauerit ſibi de beneficio quocunque, tanquam per obitum alicuius licet tunc uiuentis, uacante, prouideri, & poſtea per obitum eius uacet, prouiſio, dicto ſupplicandi per obitum huiuſmodi, de nouo facienda, nullius ſit roboris uel momenti.

PRAEFATIO.

Regula quare dicatur fauorabilis. REGVLA iſta magnum æquitatis, & iuſtitiæ fundamẽtum, & etiam cõcurſum iuris communis habet, de quo in cap. j. cum ſequen. de conceſſ. præben. Et ideo vt fauorabilis erit amplianda. iuxta ea quæ dicit gloſſ. magna in cap. ſtatutum de præben. lib. vj. Et tradit Fely. qui de iſta regula in. c. in noſtra. in. xxxvij. corr. de reſer. meminit. & Moder. in tracta. benefic. in. xij. q. tertiæ partis. *Quis fuerit prim⁹ author.* Primus eius author fuit benedictus. xiij. vt patet in Quinterno regularum antiquorum pontificum, quorum aliqua exemplaria penes me ſunt. Verum eſt, quòd illa regula Benedicti copioſior iſta eſt, & plures caſus comprehendens. Sic etiam regula Calixti & Sixti ab iſta Innocentij differunt, vt etiam Gloſſator hic aduertit. *Regula ſecundum varietatẽ negotiorũ.* Nec eſt mirandum, quòd ſecundum varietatem negotiorum, temporum, & perſonarum, etiam regulæ mutationẽ recipiant. vt dicit Felynus in capitulo Rodulphus. colũ. xv. verſi. vbi autem didici, & c. de reſcrip. quæ omnia iuſtificantur per rationem text. in capitulo non debet. cum vulg. de conſangui. & affini. In cuius quidem interpretatione breuis ero: quia iſta regula eſt de ſe clara, & parum antiqui, & Moderni ſuper ea, propter dependentiam, quam habet à iure cõmuni, dubitarunt: & quia eius materia ordinariè per doctores in locis communibus diſcutitur & tractatur, ideo parum de ea curarunt.

QVAESTIO PRIMA.

Regula in gratia, & cat. IGITVR quæro, vtrum iſta regula in gratia facta motu proprio procedat.

SOLVTIO. Textus hic innuere videtur quòd non, ex quo loquitur per verba impetrauerit, quæ verba motu proprio non conueniunt, vt in capitulo, ſi motu proprio. & capitulo,

pitulo,si pluribus.de præbend. libro sexto. Et istam opinionem sequi videtur Glossator hic. Pro qua opinione facit regula Benedicti I.huius regulæ conditoris, quæ expressè dicit,dispositionem istius text.non habere locum in gratia motus proprij. Et ratio esse potest secundum Fely.hic, quia Papa ex certa scientia potest dare ius ad vacatura, etiam certæ personæ, vt habetur in cap.ne captandæ.cum vulg.de cõcess.præben.quam facultatem non est verisimile sibi per istã regulam ademisse.

Papa ex certa sciẽtia dare ius potest ad vacatura.

Pro contraria tamen parte plura adduci possunt,pro quibus ante omnia præsupponendum est, quòd contra impetrantem beneficium viuentis omnes leges diuinæ & humanæ,& conciliares insurgunt,vt patet in cap.ij.& in cap.ne captandæ.cum vulg.de concess.præbend.l.stipulatio hoc modo.ff.de verb.oblig.l.fi.C.de pact. quia per talem impetrationem occasio captandæ mortis, & insidiandi beneficiatis datur,vt dicit Bald.in.l.j.ff.vbi pupil.educ.debe.Vnde super eo quod continet peccatum, Papa dispensare non potest. c. & si Christus.in fi.de iur.iurã.c.super eo.de vsur.c. sunt quidam. xxv.q.ij. Sed omnes istæ rationes in gratia motu proprio militant.In qua potest dari defectus intentionis, vt latissimè tradunt Moder.in.c.cæterum.in.vj.col.& in.c. causam.el.secundo.de testib.& in dubio talis præsumitur intentio Papæ,qualis de iure esse debet.vt in cap.causam. & in.c. si quando.de rescrip.talis igitur collatio, maximè obstante regula,non valebit,vt etiam notat Ioan.And.in.c.j. §. dicebat,in verbo contulisset.de concess.præbend.lib.vj.

Impetrãs beneficiũ.

Papa sup eo, quod cõtinet peccatum, dispẽsare nõ potest.

Intentionis defectus.

Nec obstat,quòd Papa motu proprio, & ex certa scientia concessit: quia per hoc non derogatur concilio generali, quod requirit specificam mentionem, propter clausulã derogatoriam quam habet. vt dicit Archi.in cap.j. de constit. lib.vj.& Bald.in.l.humanum.C.de legib. & videtur voluisse Hostien.in summa,de rescrip.§.quas vires.& Oldr.consi. ccxc.facit cap.ex parte,de capell.monac.cum vulga.& licet certa scientia Papæ multum operetur, vt latè tradunt Moder.in tract,clausularum.in verbo,clausula ex certa scientia. Tamen talis clausula derogationem illius regulæ non operatur,quæ expressam & specificam derogationem requirit, vt dixi in proœmio regularum.quæstio.fin.quia certa scien-

Papæ certa scientia quid operetur.

tia,neque motus proprius ſupplent exprimenda,vt dicit Fely.in cap.cum eccleſiaſticæ. de excep.

Impetrauerit quid importet. Motus proprius.

Nec obſtat,quòd iſta regula loquitur per verbum impetrauerit,&c. Quia etiam motus proprij impetrantur, maximè ſecundum ſtylum hodiernum, vt dicit Cardinalis in conſil. cxlij.in fina.& Fely.in cap.ſi quando. & Deci. in cap. ij. .in ij.col.de reſcript.Et ſecundum iſtam opinionē reperio olim conſuluiſſe quendam excellentem aduocatum conſiſtorialē (cui nomen fuit Octauianus de Ceſſa.)in quadam cauſa Placentina Archipresbyteratus.Et iſta opinio videtur æquior. Prima tamen opinio de iure firmior videretur, quādo in gratia motu proprio,mentio regulæ facta non fuiſſet. Cui quidem opinioni verba iſtius regulæ videntur conuenire, quæ ſolum de impetratione loquuntur.

Nec obſtat,quòd motus proprius impetretur:quia hoc cōtingere poteſt.Sed in dubio motus proprius per impetrationem cōcedi nō præſumitur,vt dicit Dici.cōſi.cccxlj. num.4.

Nec obſtat,quòd concilium generale,ex quo cenſetur habere clauſulam derogatoriā,expreſſam mentionem requirat quia hoc in gratia motu proprio,& ex certa ſcientia nō procedit,quæ plenitudini poteſtatis æquipollent. vt notatur in cap.ad hæc.de reſcrip.quæ ſufficit.Nam Papa memoriam iuris habere præſumitur.cap.j.de conſtit.in.vj. Et certa ſcientia.& motus proprius derogationem inducunt,vt tradit Decius in.l.certū.col.ij. ſi cert.pet. Et licet attenta ratione, iſta videretur etiam derogatum iſti regulę de ſtricto iure,tamen ex illo ſtylo receptum eſt,quòd regulis non cenſetur derogatum,niſi fiat mentio de eis. Et ita per iſtam rationem ponderando verbum, impetrauerit, tenuerunt domini regulam de annali in motu proprio locum non habere:de quo ibi latius dicetur. Ex prædictis igitur patet vtranque opinionem poſſe in diſputationis congreſſu ſuſtineri.

Papa præſumitur habere memoriā iuris. Certa ſcientia & motus proprius derogationē importāt.

QVAESTIO SECVNDA.

Impetratione facta à legato,&c.

QVAERO,an regula iſta procedat in impetratione facta à legato,vel ordinario extra curiam?

SOLVTIO. Quia iſta quæſtio poſſet decidi. plenius ex his quæ dixi in procemio regularum, in ſecunda quæſtione, & eam particularius examinaui in regula de infirmis

firmis resignãtibus,& in regula de annali, & in pluribus aliis locis:ideo breuius hic procedam.

Concludendo igitur dico, istam regulam locum habere in impetrationibus legatorum & ordinariorum:quia negari non potest eandem esse rationem,quo ad ipsos. Nam si in Papa habet locũ regula,multo fortius in legato & ordinario procedet:præsertim cum regula ista fauorabilis sit,& extendenda, vt in terminis concludit Decius in consil.cccxcviij. in fin.Reliqua vero videnda sunt latius in dictis locis.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, an obtinens prouideri de beneficio viuẽtis ignorãter,vltra hoc quod incidit in regulam, si postmodum sequuta morte, illud de nouo impetrauerit à Papa,non facta mentione de præterita impetratione vel occupatione,impetratio valeat,vt sit stabilis?

Impetratio obtinẽtis prouideri,&c.

SOLVTIO, Videtur dicendum, quòd impetratio valeat,& inhabilis non reddatur: quia ex quo erat ignorans, quælibet causa etiam iniusta à dolo excusat, vt in terminis videtur tenere glo.ij.in cap.j.de concess. præben. & gloss.in verbo repellatur.in cap.in primis.ij.quæstio.iij. & facit pro hoc illa communis regula tradita in.l.igitur.ff.de lib. cau.& in.l.plagij.l.j.C.de plagiar.

Ignorantem quælibet causa etiã iniusta excusat à dolo.

Tamen istis non obstantibus, contrarium concludendum videtur.Nam licet impetrans ignoranter excusetur ab aliis pœnis,quæ imponuntur impetranti beneficium viuentis, videlicet priuationis communis ecclesiasticæ,ac incursus infamiæ,& cæ.quibus pœnis puniuntur scienter impetrantes,vt dicunt docto.in cap.j. Quo ad valitatem tamen impetrationis & nouæ prouisionis non excusatur ignorans. Nam si non facit mentionem de tali defectu vltra hoc, quod possit ista regula repelli,efficitur inhabilis:& ita concludit Decius in.l.fin. in.v. col.C.de pact. Quia allegat Abb.& docto.in cap.j.de concess.præben.Ponderando verbum maximè, appositum per eum,& Oldr.consil. ccciiij. & dicit Decius ita fuisse iudicatum se præsente, in concilio Delphinatus Frãciæ. Et hoc idem in terminis istius regulæ latius reassumit idem Decius in consilio.cccxcviij.& text.istius regulæ hoc videtur innuere,qui de impetratione facta viuentis nihil disponit, sed relinquit dispositioni iuris communis, quæ an-

Impetrãtes scienter beneficia viuentium, quibus pœnis puniantur.

nullat illas impetrationes tanquam illicitas, vt de beneficiis non vacantibus. Sed tantum ista regula emanauit ad annullandum prouisionem de nouo faciendam post obitum illius, cuius beneficium, dum viuebat, impetrauit, quo casu constat text. regulæ indistinctæ talem nouam impetrationem annullare, requiritur igitur, quòd per expressionem illius defectus restauretur: nam vbi exprimitur defectus, Papa concedendo videtur dispensare, & vitium purgare. lege idem Vlpianus. ff. de excusa. tut.

Defectus vbi exprimitur.

Sed circa hoc adhuc aduertendum est, quòd ista difficultas habet duo capita. Primum respectu impetrationis viuentis, & de ista non loquitur regula, sed illa subiicitur iuri communi. Secundum caput est de prouisione facta post obitum, per illum qui prius impetrauerat beneficium viuentis, & istũ casum capit ista regula. Sed circa primum caput tota concertatio Decij vertitur, quæ ita simpliciter intellecta, non est vera, ex eo, quia in. d. capit. j. malitia & dolus impetrantis punitur: non ignorantia quæ dolo caret: nec Abb. in. d. ca. j. apertè de ignorante, sed dubitatiuè loquitur. Et ideò declarandũ est, hoc procedere in ignorantia supina, quæ dolo æquiparatur, vt dicitur in cap. ij. de constit. lib. vj. Nam taliter ignorãs est inhabilis, quo ad illud beneficium viuentis, quod impetrauit. Et ita expressè declarat seipsum Abb. in cap. post electionẽ. in quarto notabili de concess. præbend. Aliàs opinio contraria non procederet, propter regulam text. in. d. cap. ij. qui disponit non ligari ignorantes aliqua dispositione, nisi fuerint culposi. Et pro hoc facit tex. in. l. si quis mihi. §. planè. de acquiren. hæred. Vbi valet mandatum factum de adeunda hęreditate viuentis, qui communi opinione reputabatur mortuus: vt tradit etiam Socinus in consil. xxxij. in. vij. columna. versic. item tenet, &c. li. j. Hoc enim non est propter aliud, nisi propter ignorantiam istam. Est bene verũ, quòd in istis spiritualibus culpa in dubio timeri debet, etiam si forte non sit. Et tali casu ista ignorantia non excusat, ex quo potest dilui dispensatione superioris, vt est text. notabilis in cap. j. de ordina. ab episco. qui episcopatui renunt. Et secundum hoc posset saluari opinio Decij in. d. lege finali.

Ignorãtia supina dolo æquiparatur.

Ignorãtes non ligantur aliqua dispositione, nisi, &c.

Mãdatum factum de adeunda hæreditate viuẽtis, &c.

Ignorantia iusta quando nõ excusat.

Nec obstat, quòd quælibet causa excusat à pœna. dicta. l. si plagij. cum concordantiis traditis per And. Sicul. in consilio lxvij.

lxvij.col.penul.in fi.lib.ij. Quia ad hoc respondetur, istud dictum non procedere, quando ea quæ quis facit, expresse sunt contra bonos mores, & vtroque iure prohibita: quę quis inuestigare tenetur, prout in casu nostro fieri debuit. Nam tali casu, causa iniusta aliquem non excusat, sed illum in dolo fuisse præsumitur, vt notabiliter Bar. Veron. in consil. xxiiij. col. pepenul. declarat. Et Curtius senior in consil. lv. in. v. & vj. col. Et ita illa communis theorica. d. l. si plagij. limitatur. Et per ista hoc anno M.D.xxxix. per aduocatos in vna Oscen. canonicatus, & præben. corā R.D. Ioan. Paulo Ptolomæo dicebatur, ꝙ licet Antonius Calasans prouisionē suā de beneficio viuētis iustificare niteretur, & sub prætextu excusare, ꝙ habuerat literas de partibus, grauissima egritudine mortali, ex qua verisimiliter beneficij possessorem iam mortuum fuisse opinatus fuerat. Tamen quia hoc clarius inuestigare tenebatur, & saltē per publicam famam mortis probare ista regula obstante, excusatus non fuerat, nisi melius obitus famā, quæ sufficeret, probaret. iuxta tex. in. d. §. planè. Circa secundū caput videlicet de prouisione post obitū facta impetranti beneficiū viuentis, dubitandū non est isti regulæ subiici, quia eius verba clara sunt. Et quod de prouisione dictum est, idem de institutione dicendū erit, vt videlicet huic regulæ subiiciatur, iuxta ea quæ dicit Abb. in. d. cap. post electionem. Et idem in acceptatione: quia de beneficio viuentis non valet, vt Guido Papa in consil. cvij. dicit. Et idē de prouisione executoris vigore gratiæ expectatiuæ, dicendum est, vt concludit Rom. in cōsi. cccxxxv. qui ad hoc pro singulari ponderat text. in cap. ne captandę. in fin. de conces. præb. lib. vj. Et ista procedunt nisi cōsuetudo in contrarium esset, per ea quę dicit Egidius decisio. dlxxxvij. & sequitur Antonius de Burgos, Hispanus, vir certè eminentis doctrinæ, in capitul. detestanda. de concessio. præbend. lib. vj. in quibusdam scholiis suis, de quo tamen valde dubito, quia esset contra bonos mores, per dictum Imol. in. c. ij. de conceß. præbend.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, nunquid expectatiuę de certo beneficio viuentis obstet regula? *Expectatiua de certo beneficio.*

SOLVTIO. Dicendum est quòd non, quia regula tantum concernit prouisionem factam post obitum illi,

qui prius beneficium viuentis impetrauit,& expectatiua non est prouisio,sed dispositio ad prouisionem: hoc apparet,quia per prouisionem acquiritur ius in re,vt in cap.si tibi absenti. de præb.lib.vj.sed per expectatiuam non conceditur, neque ius in re,neque ad rem,vt tradit Egid.decis.dclxvij.incip.auditor. Ratio est,quia est gratia cõditionalis per quam spes tãtum cõceditur,vt tradit idem Egid.decisio.ccclviij. Et idem est in mandato de prouidẽdo,quod non tribuit ius in re,quia est titulus ad adquirendum de futuro,vt dicit idem Egid.decis.dlxiiij. Secus tamen esset in reseruatione, quæ habet vim nouæ prouisionis propter clausulam exnunc, prout extunc prouidemus,&c. Expectatiua igitur non subiicitur isti regulæ,licet subiaceat dispositioni iuris communis, quæ annullat expectatiuam ad certum beneficium tanquam illicitam, propter votum captandæ mortis,vt in notabili casu in terminis probat Socinus in consil.liij.in.tertio volumine. Ex quo infertur, quòd prouisioni factæ per executorem vigore dictæ gratiæ expectatiuæ,quia illud tribuit ius de præsenti, bene obstaret regula.vt dictum est in proxima quæstione,non obstante ꝙ expectatiuæ concedi soleant motu proprio, vt dicit Ioan.Andr.in cap.si motu proprio.de præbend.libro sexto.& Ioã.Cald.in capitulo mandatum.de rescrip.quos refert Abb. in capitulo.j.in.viij.columna,de iudiciis.vt dixi in tractatu meo expectatiuarum.

Ius in re, neque ad rẽ,per expectatiuã non acquiritur.

Reseruatio vim nouæ prouisionis habere dicitur.

QVAESTIO QVINTA.

Benef.viuẽtis, aliquem impetrasse vtrum probetur.

QVAERO,vtrum ad probandum aliquem impetrasse beneficium viuentis,ad effectum istius regulæ sufficiat supplicatio quam feci?

SOLVTIO.Glossator in regula.xxviij.infrà eodem,tenet quòd non,quia per supplicationem non iudicatur,sed per literas,vt dicitur in regula.xxv.Et quia impetrãs negare posset se talem gratiam impetrasse,ita concludit Gloss.in.d.regula.xxviij.quem sequitur Felynus hîc.

Tamen aduertendum est,ꝙ in casu nostro super impetratione de beneficio viuentis facta non agitur,sed super prouisione eidem impetranti post obitum facta,quæ regulę subiicitur,& ista est quę canonizari vel infringi petitur: quo casu ea quæ in regula.xx.dicuntur,non procedũt. Supplicatio igitur primæ impetrationis beneficij viuentis est,illa, quæ solum ad probandum

probandum illum esse inhabilem producitur,& talis supplicatio de iure fidem facit,quia in iudicio non producit ad effectũ,vt canonizetur,vel vigore eius beneficiũ adiudicetur:& ideo regula.xxv.in ista supplicatione locum non habet:quia illa regula de principali gratia,quæ canonizari debet,non de adminiculatiua loquitur,vt Domini in multis causis per D. Guliel. Caſsiodorũ relatis,in collect.decis.tit.de rest.spol.decis.viij.& in titu.de sentent.& re iudi.decis.ij.iudicarunt. Ad probationem igitur dicta supplicatio valebit.Nec obstat, ꝙ impetrans,se impetrasse,negare potest, quia in hoc cura agẽti incumbet:nam partes suæ erunt,verificare hoc, quod ille impetrauerit.Quãuis Oldr.in cõsi.cxxxvj.in.ij.col.dicat, ꝙ supplicatio in dubio impetrata,præsumitur ad instãtiã illius, cuius fauorẽ cõcernit.Et hoc idẽ tenet Specul.in tit.de appellatiõe.§.nũc breuiter.versi.quid si appareat.& Domini mei, me præsente,in multis causis sequuti sunt. Quicquid dixerit Card.in cõs.xxv.in.ij.co.& Fulg.cõsi.xxiij.in.ij.col.& Egid. decis.dlxxxiiij. & Gemi.consil.xxiij.& Areti.in.c. j. de iudi. præsertim quãdo actus reperitur factus cũ ĩpẽsa cõsiderabili, vt tradit Bar.& ibi Alex.in.l.cũ seruus.ff.de verb.obli.vel ex aliquibus coniecturis oratorem supplicationem impetrasse apparet,vt quia illam scripsit, vel signari mandauit: tunc enim onus probandi contrarium, nominato in supplicatione incumbet. Ex prædictis igitur Glossatorem malè dixisse constat. *Supplicatio nũquid in dubio, &c.*

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO,nunquid regula ista Cardinales impetrantes comprehendat? *Cardinales impetrantes.*

SOLVTIO. Omiſsis verbosis disputationibus,cõcludendum est ꝙ sic,ex eo quia ista regula iuris cõmunis concursum habet,& sic fauorabilis est,& ideo extẽdẽda, vt dicit gl.in. c.iij.de preb.in.vj.Maximè quia fauorẽ animæ cõcernit.Et vbi de anima agitur,magis Cardinales,quàm alij cõprehendi debent,cũ sanctiores esse debeant,vt notatur in. c.cũ quidã.de iureiurand.Et latè Moderni in.c.ad aures.de rescript.tradunt:& latiſsimè Belezinus in tract.de chari.subsi.q.lxvj.& latè superius in prooemio regularum,& in regula de infirmis resignantibus,& in regula de idiomate,& in multis aliis locis dictum fuit.Ideo iam dicta non repeto.

QVAERO

QVAESTIO SEPTIMA.

Beneficiũ si eadẽ die &c.

QVAERO, quid si eadem die, qua quis moritur, beneficium impetratur, an præsumetur eo viuente, an mortuo impetrasse?

SOLVTIO. Vt breuiter hoc dubium restringam, iste casus videtur decidi ex his, quæ dicã in regula de verisimili notitia obit⁹. in. vj. q. & per ea quæ scribit Fely. in. c. pastoralis. in. iiij. co. de rescr. videlicet ꝙ ꝓ validitate act⁹, & vt dictũ excludatur, ille actus præcedere præsumitur, qui ad validãdũ actũ præcedere debuisset, ex qua eodẽ modo theorica hĩc inferri potest, ꝙ quis in dubio post obitũ impetrasse præsumitur.

Extrauagãs Bonif. viij. quæ ĩcipit Ro. Pontificis prouidẽtia quid operetur.

Tamen diligenter aduertendum est, ꝙ Bonifacius VIII. super hoc quandam extrauagantem ad perpetuam rei memoriã ædidit, quæ in lib. bullarũ Rotæ. cooperto serico viridi, capite. clij. scripta est, quę incidit, Romani Põtificis prouidẽtia, &c. & illa istã quæstionẽ decidit. Nã ibi Bonifac. voluit, ꝙ omnes impetrationes factę, & in posterũ faciendæ, etiam motu proprio, de data eiusdem diei obitus, nullius momẽti sint, omnes effectus inde sequutos annullans. Hoc tamẽ ibi Bonifac. limitat in beneficiis extra curiam vacãtibus locũ habere. Secus vero in beneficiis, quæ in Romana curia, vel locis vltra duas legales dietas, à dicta curia nõ obstantibus, vacauerint. In quibus impetrationes valere voluit, vt ibi latius prosequitur. Itaque ex textu prædictę extrauagãtis casus noster (quod est perpetuò notandum) deciditur, & limitatur.

REGVLA DE NON IVDICANDO IVXTA FORMAM SVPPLICATIONIS, SED LITERARVM EXPEDITARVM.

1 ITEM, *Cum ante confectionem literarum gratia Apostolica sit informis: uoluit, statuit, & ordinauit idẽ dominus noster, quòd iudices in* Rom. *curia, & extra eam pro tempore, (etiãsi sint* Sanct. Roma. Ecclesiæ Cardinales, *causarũ* Palatij *Apostolici auditores, uel quicunque alij) non iuxta supplicationũ signatarũ, super quibusuis impetrationibus uel cõcessionibus, nisi in dicta* Curia *duntaxat sint, cõmißiones iustitiã cõtinẽtes per placet uel per sancta* Romanæ ecclesiæ Vicecancella-

cellarium, iuxta facultatem super hoc sibi cōcessam signatæ, sed iuxta literarum super eisdem impetrationibus & cōcessionibus confectarū tenores & formas iudicare debeāt: decernēs irritū, &c. etsi literæ ipsæ per præoccupationem, uel aliàs minus bene expeditæ reperiantur ad illorum, quorum interest, instantiā, ad Apostolicam Cancellariam remitti poterūt per eius officiales, quibus huiusmodi tenores & formas restringere conuenit, ad formas debitas reducendæ.

PRAEFATIO.

Quis fuerit primus author regulæ.

PRimus istius regulæ author Nicolaus Quintus fuit, qui primus omnium regulas iudiciarias, & eas omnes, paucis exceptis, quas hodie habemus, digessit: cum ante ipsum nemo prædecessorum Pontificum id egerat: sed vt plurimum quibusdam formulis literarum expeditionem, ac expectatiuas concernentibus contenti fuerant, vt ex eisdem literis apparet: & hæc regula quæ in supplicationibus gratiosis expediendis loquitur, plures alias regulas suffraganeas habet. Nā primi omnium Vrbanus Quintus, & Martinus Quintus expeditionem literarum, etiam in expectatiuis necessariam esse statuerunt, volentes, acceptationes ante literarum expeditionem factas nullius esse momenti, vt in eorum regulis patet, cum ante acceptatio & prouisio cum sola supplicatione valebat, literis non expeditis, vt ex decis. Bisigneti. iiij. in titu. de concess. præben. apparet. Et hoc idem ad commissiones, quòd iurisdictionem non tribuerent, literis super gratiis non expeditis, Nicolaus Quintus extendit. Quem in hoc sequuti sunt omnes posteriores Pōtifices, vt in eorum regulis cauetur. Et quod hîc generaliter de literis beneficialibus expediēdis statutum est, idem in dispensationibus inferius in regula. liij. determinatum reperitur. Et eodem modo sequestra & executoriales literarū expeditionem requirunt, vt in regula sexagesimanona apparet. De quibus omnib. regulis simul hîc tractabo, ex quo, eandem materiā continent. Et licet ista regula per omnes ferè Pontifices fuerit, prout iacet, innouata: Hadrianus tamē Sextus quædā in ea, prout etiā in aliis dubitationis tollendæ causa, addidit. In primis in prooemio ista verba addidit, (Cum ante confectionem literarum gratia Apostolica

Literarū expeditionē in gratiis expectatiuis necessariā esse, quis Rom. Pōtificū statuit.

Commissiones, sequestra, et executoriales literarū expeditionem requirūt.

sit

fit informis,&c. Per hoc designans finalem rationem regulę. Hoc enim in aliis regulis non erat:tamen à decisione Rotæ xix.tit.de cōcef.prçben.in nouis,accepit.Secūdo addidit ista verba,(Nisi in curia dūtaxat sint cōmisiones iustitiā cōtinētes.) Quasi velit ꝙ in curia Romana iudicetur secūdū cōmissiones,etiā sine literarum expeditione,dum contineant commissionē iustitiæ: & signetur per placet, vel per vicecancellarium. Tertio addidit,(decretum irritans:) quod in aliis regulis nō erat. Tamen Rota semper tenuit sententiā latā contra regulā productā esse nullā,etiā si in ea nō fuerit clausula annullatiua decreti: quia satis est legē ꝓhibere,ne aliquid fiat. Nā omnis lex præceptiua decretū irritans habere dicitur,vt notant Moder.in.l.nō dubium.C.de legib.& in.l.nemo potest.de leg.j. Sed de his satis.Ad quæstionem veniamus.

Sētētia lata contra regulā producta an sit nulla.

Lex oīs præceptiua dicitur habere decretum re-citans.

QVAESTIO PRIMA.

Regula nunquid habeat cōcursum, &c.

QVAERO,an regula ista cōcursum,similitudinem, vel consonantiam cum iure communi habeat, vel sit cōtra ius commune?

SOLVTIO. Ista quæstio multum necessaria est,quia ex decisione ipsius,in decursu materiæ plures difficultates decidi poterunt.Nam si regula ista cum iure communi concordat,fauorabilis,& extēdēda erit. Si verò cōtra ius commune, strictam interpretationem recipiet. Et ideo vt veritas appareat, omissis ambagibus, concludendum videtur regulam istam in aliquibus iuris communis concursum habere. De quo etiam aliquid inferius dicam in illa quæstione, an habeat locum in motu proprio.

Tamen nunc pro ista opinione in primis faciunt ea quę tradit Bald.in.l.humanū.circa fi.C.de legibus. Quem sequitur Fely.in.c.eam te.in.iij.col.de rescrip.Vbi volunt gratiam Papæ literarum expeditionem requirere,vt de illa constare possit.Nam de iure communi gratia sub quadam tacita conditione,si literę expediantur,concedi videtur,vt dicit Egid.in consil.xxiiij.in.iij.colum.versi.& puto,&c.Nam per expeditionem forma & perfectio gratiæ datur,vt dicit decisio Rotæ.xxvij. titul.de rescript. in nouis. repetita per Egid.decisione:dccxlvj.Et licet quo ad esse ipsius gratiæ scriptura non requiratur,tamē quo ad probationem necessaria est,vt dicūt communiter doct. in rubr.de cōstit.Et vltra ipsos ratio istius

Gratia Papæ facta alicui an requirat literarum expeditionem.

opinionis

opinionis redditur per Egid.decis.dcix.incipien.impetrans, &c. Quia sola supplicatio,ex eo cõcludenter non probat ius alicui competere:quia fortè quando literæ expediri debent, Cancellariæ officiales clausulas supplicationis aliter extendent, vel restringent, & fortè super tali supplicatione literas non dabunt: quia,vt experientia docet,plures supplicationes expediri non possunt: quia fortè in eis aliquæ clausulæ, quæ contra stylum sunt, ponuntur. Et ideo antequam hoc experiamur, supplicatio non videtur certitudinem continere: & propterea gratia per solam supplicationem informis per Rotam appellari solet, vt patet decis.xix.de concess.præbend.in nouis. Sic etiam videmus,quòd intrans possessionem beneficij,literis non expeditis, licet habeat supplicationem, omne ius perdit,vt dicit Fely.in cap.veniens.in ij. colum. de accus. & est text. in extrauag. iniunctæ. Aliàs frustrà Papa in cancellaria tot officiales poneret,dans illis formam per suas regulas expediendi, si sola supplicatio sine expeditione valeret, vt dicit Egid.in consil.xxxiiij.Requiritur igitur expeditio literarum,quia per illas omne dubium tollitur,& gratia digesta,& habere totaliter perfectionẽ suã dicitur,vt tradit Oldr. in consil.cccxxiiij.incipien.factum tale est.Dominus noster, &c.in.ij.col.versic.quarto,circa renuntiationem,&c. Nã sola supplicatio adhuc in vtero existere dicitur,donec per expeditionem literarum in mundũ producatur,vt dicebat Bald. per.l.contractus.C. fide instrumen. & reassumunt Moderni Bononien.rep.rubric. C. de prob.in.xiij.colum.facit dictum Angel.in.l.bene à Zenone.C.de quadri.rescrip.de quo mentionem feci in tract.breuium.nume.4.Inde euenit.quòd Rota sepissimè,temporibus meis,in pluribus causis voluit,excipientem,seu dantem de iure tertij, per solam supplicationem ius clarum,neque liquidum producere,donec literæ expeditæ sint: quia in expeditione veritas concessorum discutitur. Nam aliquando videmus quòd supplicatio expedire non potest.Meritò igitur Rota iudicauit,illud ius informe & confusum esse,adeò ꝙ ante literarum expeditionem plęrique doctores voluerunt non dari canonicũ titulum,saltẽ in suo esse perfecto,vt dicit Egid.decis.cx.in.col.iiij.& decis.dclxiiij.& tenet etiam Nicol.Milis quondã auditor Rotæ in verbo gratia Apostolica,cum quibus concordat decisi. cccclviij. incip. circa

Possessionem beneficij intrãs literis non expeditis, perdit omne ius.

Excipiẽs, seu dãs de iure tertij,per solam supplicationẽ non pducit ius clarũ neque liquidũ.

Titulus canonicus.

Sumptũ de registro supplicationũ signatarũ,an faciat fidẽ in iudicio.

circa secũdum.in nouis.Hinc est, quòd sumptum de registro supplicationum signatarum,in iudicio fidem non facit,vt dicit Egid.decisi.cclij. Secus autem si sumptum literarum bullatarũ extrahatur,vt dicit decisio.dcxxj. in antiq. repetita in decis.dclxxxj.aliàs secundum titulos est decis.xxviij. titu. de proba. Quam decis.sequitur Barthol. Belenzinus Rotæ auditor,in tract.de chari.subsidi.q.cxiij.

Regulæ expeditionẽ literarum requirentes in dispensationibus.

Et ista omnia quæ de iure communi procedunt,cum dispositione istius regulæ concordant, quæ literarum expeditionem etiam requirit. Quod vlterius suadetur : quia regula ista,& regula. xxix. quæ disponit commissiones non valere, literis non expeditis,& regula.liij.quæ vult dispensationes etiam non valere,literis non expeditis,omnes istæ tres regulæ concordant in vno fine, & eandem mentis intentionem habent,vt de se patet.Et tamen Old. probat in consil. cccxxvj. incipien.quòd articuli.in.ij.&.iij.colum. versi. præsertim. & versicu. item quis dubitat, &c. dictas regulas expeditionem literarum in dispensationibus requirentes,cum iure communi concordare,imò idem quod ius commune cõtinere.Idem dicit Egid. in consil.xxxiiij.in.v.colum.in fina.versi. & puto quòd non,&c. Igitur & in ista regula idem dicendũ erit.Pro quo optime faciunt motiua eiusdem Old.in consil.cccxxiiij. incipien.factum tale est,&c.in.ij.colum.versi.quarto renunciationem,&c.& consil.seq.incip.thema quæstionis.& latius in consi.cccxxviij.incip.ad idem col.ij.Ex quibus manifestè colligitur dispositionem istius regulæ quandam conformitatem & dependentiam à iure communi habere.

Literæ quando dicantur expeditæ.

Et tamen vlterius circa præmissa aduertendum, quòd literæ tunc expeditæ dicuntur, quando in plumbo sunt,iuxta.c. licet de cri.falsi.facit quod dicit Domin. ex mẽte Lapi in.c. sicut.de præbẽd.li.vj. Et ita in practica seruatur,vt refert Fely.in.c.ex diligenti.in fi.de simo.Et tenuit Rota in vna Salamantina parochialis,de mẽse Nouemb.M.D.xxxix.coram. R.P.D.Marcello Crescentio,pro magistro Hieronymo Arze. Et licet ista literarum expeditio ad probationem propter prędictas causas requiratur,quæ in casu istius regulæ militãt, tamen Moderni Vincentini in repet.rubric. de const.in.xiij. col. hanc regulam factam fuisse dicunt propter aliàs causas, quæ secundũ ipsos duæ esse possunt, propter quas Papa ad faciendam

ciendam istam regulã motus fuerit. Prima, vt falcitates quæ in supplicationib⁹ facilius committũtur, quàm in bullis, propter appositionem manuum plurimorum officialium, vt dicit tex. in. l. fina. C. de codicil. Secũda ratio, ne si sola supplicatio absque literarum expeditione sufficeret, officialibus Romanæ curiæ præiudicium inferatur, qui ob eam causam bona fide officia sua à sede apostolica emerunt, vt inde emolumentũ aliquod appositione manuum eorundem capiãt. Et secũdum istas rationes aliæ regulæ cancellariæ, expeditionem literarũ requirẽtes, regulãtur. Et iustificatur decisio. Egid. dcxliiij. incip. si Papa, &c. qui voluit gratiam per solã supplicationẽ factã ante literarum expeditionẽ ius effectuale in personã prouisi non inducere, adeò quòd si prouisus ante literas cõfectas cum sola supplicatione moreretur, aut matrimonium cõtraheret, vel religionem profiteretur, nihil per eius obitum, matrimonium, vel professionem vacaret, vt ibi per eum. Et hoc sentit Egid. decisi. lxix.

Papa qua ratione monetur ad faciendas regulas expeditionem literarum requirentes.

Tamẽ considerandum est, quòd licet prædictæ rationes veræ sint, habito respectu ad istam regulam, quæ probationem requirit, quæ certitudinaliter per solam supplicationem fieri non potest, donec videatur si illa expediri posiit, vt superius dixi. Non tamen militant, quo ad essentiam gratiæ quæ in sola supplicatione consistit, quia eo ipso, quòd Papa dicit, fiat, gratia absq; alio adminiculo literarũ facta est, vt dicit Calde. in cap. quisquis. de electio. cum multis concor. quæ more suo congerit And. sicul. in ca. in nostra. in. v. col. nu. 19. de rescrip. iuxta illud Lucæ cap. j. Fiat mihi secundum verbum tuum. & inferius dicam, dum declarabo signaturã gratiæ factam per verbum fiat. Et secundum hoc illa decisio Egidij. dcxliiij. vera non erit, nec hodie in practica tenetur: sed seruatur quædã deci. dccclxxxij. in antiq. incip. Nota, quòd vbi gratia est facta, &c. quæ disponit beneficium per obitum illius vacare, qui mortuus fuit, cum sola supplicatione ante confectas literas. De quo late loquitur Io. And. post Archidia. in proœmio lib. vj. & Barb. in. d. c. in nostra Redeundo igitur ad propositum, dico, quod regula ista in hoc cum iure communi cõcordat: quia de iure cõmuni sola supplicatio indubitatã probationẽ iuris nõ inducit, propter interpretationẽ clausularũ, q̃ in expeditione literarũ per abbreuiatores & alios officiales fieri

Prouisus si ante literas moreretur, &c.

Papa q̃ dicit fiat, &c.

fieri ſolet. Et propterea hic Papa iudicibus mandat non debere iudicare iuxta formam ſupplicationum. Et ſecundũ hoc deci. Egidij, & aliorum rectè procedunt, & rationes militant ſuperius factæ per Modernos Vincentinos.

Literæ nõ dãt ius in re.

Tamen quo ad eſſentiam gratiæ, iſta regula ſecundum interpretationem communem à iure communi diſcordat, vt etiam dixit Gloſſator hic, & ſuperius in regula. viij. Et reaſſumit notabiliter Socin. in conſil. xlj. in. ij. &. iij. col. lib. iij. Et iuxta iſtam interpretationem ſaluatur prædicta deciſio. dccclxxxij. quę conſiderat ius tantum in ſupplicatione conſiſtere: quia literæ non dant ius in re, nec ad rem, ſed ſola gratia. Et licet talis gratia ſecũdum aliquos informis dicatur, cum per literas forma detur illi gratiæ, tamen illa forma formalis, ſeu eſſentialis non eſt, ſed probatoria, vt dicit Geminia. in conſil. cvj. ij. colum. verſ. in contrarium. Requiruntur igitur literæ quo ad probationẽ, & quo ad executionẽ gratiæ & prouiſionem, reſpectu executorũ, & fulminationũ proceſſuum, vt in expectatiuis, & ſimilibus apparet, quæ cum ſola ſupplicatione fieri non poſſent. Licet etiam, quòd his caſibus ſola ſupplicatio ſufficiat, teneat deciſio Rotæ quarta, titulo de cõceſ. præben. in antiquiori. quam dicit mirabilem Fely. in ca. eam te. col. penul. de reſcript. Et hoc modo procedit etiam, quod dicunt Moder. in tract. penſionum quæſt. xj. videlicet, quòd penſio impoſita de conſenſu per ſolam ſupplicationem debetur, & tranſit ad ſucceſſorem, etiam literis nõ expeditis. Imò poteſt agi ad cenſuras poſitas in ſupplicatione cum ea ſola, licet quando ageretur ad priuationem, ob non ſolutionem literæ ad probationem requiruntur, vt dicit iſta regula. Et ita iudicauit Rota, & ſignatura in caſu cõtingenti, vt refert Dominus Guliel. in collecta. deciſionum. Quamuis etiam circa illud dictũ de exactione penſionis, literis nõ expeditis, quòd ſalua conſcientia fieri non poſſit, aliqui ex antiquis doctoribus Cancellariæ dubitauerint, vt refert Hieronymus Paulus antiquus Cancellariæ apoſtolicæ corrector, eo. lib. qui vulgò practica Cãcellariæ appellatur, vt referam in alia quæſt. Sufficit igitur ex prædictis oſtendiſſe regulam iſtam, dependentiam & ſimilitudinem, ſiue quandam conſonantiam cum iure cõmuni habere. Pro qua plura ſcribunt Moderni Papien. repetẽtes tit. de conſtit. in charta ſi. Et vlterius, quid expeditio

Literæ, quando ageretur ad priuationẽ, ad probationem requiruntur.

tio literarum operetur, dicam in vna quæst. super regula de subrogandis.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, nũquid ista regula extra curiã locũ habeat? SOLVTIO. Videtur dicẽdum, quod non, quia text. iste de iudicibus in Roma. curia deputatis loquitur. Ergo cõtrarium in aliis dicendum est: quia positio vnius, alterius exclusio est. l. cum pretor. cum similibus. ff. de iudi. Et isto modo argumẽtandi vtitur Angelus in repet. l. si vacãtia. colum. vj. C. de bo. vacan. & Decius in. l. j. colũ. xiiij. de offic. eius. & alibi sæpe. Et pro ista opinione facit, quia regula. lij. quæ est isti similis, & dispensationes non valere disponit, nisi literis expeditis, extra curiam nõ procedit, vt aliàs tenuit Rota. Secundum quod refert dominus Gulielmus Casiodorus in quadam sua decisione, super regula, de infirmis resignan. &c. quæ incipit, sæpius fuit disputatum. Et Soci. in consil. xlj. volu. iij. Et idem tenuit Rota die prima Iulij M.D.xxxviij. & iterum die. viij. Ianuarij M.D.xxxix. in vna Illerden. canonicatus coram R.D. Ioanne Paulo, vbi bis tenuerunt, & cõcluserunt omnes Domini dictam regulam. lij. locum non habere in dispensatione facta à legato extra curiam. Contrariũ tamen tenet Glossator hic in secunda colum. & ad istũ text. respondet, videlicet, quòd ista verba, in Romana curia, exempli causa ponuntur, quod regulam non restringit. arg. ca. j. ne cle. vel mona. Et pro ista opiniõe Glossatoris facit procemiũ regulæ antiquæ per Nicolaũ. V. conditæ, vbi Nicolaus hoc modo exorditur: Quia plærique litium strepitus dispẽdium amplectẽtes, frequenter illas per signaturã, super quibus apostolicæ literæ conficiendæ forent, supplicationum exhibitiones protrahere non expauescunt, vt dispendiis obuietur, & litibus huiusmodi finis quanto citius imponatur. Statuit &c. Ista sunt verba formalia procemij illius regulæ primò conditæ, quæ generalia sunt, & militãt ita extra curiam, sicut in curia, & ita etiam in simili quæstione ponderatum fuit procemium reg. de ann. vt ibi dixi. Cũ igitur ratio procemij sit generalis, conueniens est, quòd regula generalis esse debeat.

Positio vnius exclusio est alterius.

Dispẽsationes nõ valere, nisi literis expeditis, quomodo procedat.

Verba ista, in Rom. curia quid importẽt.

Regula de quibus iudicibus loquatur.

Quid dicendum? Puto primam opinionem veriorem esse: quia ista regula non loquitur nisi de iudicibus deputatis in Romana curia, etiam si Cardinales vel auditores fuerint. Er-

go intentionis Papę fuit, nolle regulam ligare extra curiam, aliàs si voluisset, hoc dixisset. argu. cap. ad audiētiam. Et quia si contrarium diceremus, magna seruitus & longum dispendium gentibus Vltramontanis in longinquis regionibus habitantibus imponeretur, gratias sola supplicatione ab eorum ordinariis factas, ad curiam pro expeditione bullarum mittere deberent, cū tamē quotidie videmus in Rota dictas gratias sine confectione literarum, nisi cum solo instrumento notarij, & sigillo Episcopi approbari & canonizari. Et idem inconueniens resultat, si gratia facta per Papam non probaret corā ordinariis, facta recognitione per testes, nisi literis expeditis. Esset enim valde absurdum, quòd iudicia & tribunalia ordinariorum, secundum istam regulam regulentur, & quòd iudicia eorum suspendantur, vsquequo literæ in curia expediantur, cum tamen ordinarij secundum ius commune procedere debeant, quod literarum expeditionem non requirit, sed solam nudam & simplicem signaturam, vt notatur in cle. dudum. §. nos enim de sepult. & in cap. institutionis. xxv. q. ij. cum aliis concord. vt superius in prima quæstione dixi, & ita in practica seruari videmus. Et quod dictum est de ista regula, idem dicendum est de regula. liij. infrà eod. vt dictum fuit superius. Sic etiam & de alia regula dici potest, quæ in executorialibus literarum expeditionem requirit, vt videlicet in executorialibus legatorum & ordinariorum non procedat. Et nunc de mense Nouemb. M.D.xxxviij. coram eodem R.D. Ioan. Paulo in vna Lucana attentatorū parochialis filiorum Corui, hoc idem dubium propositum fuit. Nam Papa commiserat causam in partibus supplicatione introclusa. & iudex in partibus protulit sententiam literis non expeditis: fuit dubitatum, vtrū regula ista haberet locum. & Glossator in regula. xxix. tenet quòd non, quia regula ista loquitur de supplicatione. & breue non est simpliciter supplicatio, sed est quid mixtum, & ideo sub simplicibus mixtū non comprehenditur, vt in. c. statutū. de elect. lib. vj. nescio tamē quid Rota tunc concluserit, quia decisioni propter aduersam valetudinē nō interfui, sed ista opinio mihi placet, in qua tunc fuerunt egregij plures doctores, & secundum eam Rota paulò antea vnam causam similem deciderat corā D. Paulo Capisucco, de qua ī tract. breuiū. in. viij. & . ix. nu. mētionē facio.

Gratia ab ordinariis facta solo instrumento notarij &c.

Ordinarij cum procedere debeāt secūdum ius cōmune, non req. &c.

Mixtum sub simplicibus non cōprehenditur.

Quæstio

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, an regula ista procedat quãdo ordinarius ꝓuidit in curia de beneficiis vacan. in sua diœcesi, videlicet, vt prouisus tunc teneatur literas expedire? ¶SOLVTIO. Dicendum est quòd non, quia prouisio ordinarij sufficit beneficiato quo ad hoc, vt dicatur habere titulũ vigore cuius possit cum bona conscientia beneficium possidere vt superius in quæstione proxima dictum est.

Ordinarius quando prouidet in curia de benefic. &c.

¶Sed maius dubium est, nunquid Episcopus in curia posset prouidere. Videtur quòd non, quia præsente Papa, nullus potest iurisdictionem ordinariam exercere, vt dicit Archid. in cap. experientiæ. xj. q. j. & dicam inferius. q. vlt. pro quo facit text. in l. ij. ff. de offic. procon. Sed tenendo contrarium respondetur ad hoc, quòd dictum Archid. in iurisdictione contentiosa propter rationes positas in d. vlti. q. procedit, sed secus in voluntaria, prout est conferre beneficia, quia talis iurisdictio extra diœcesim exerceri potest, vt dicit Ioan. Andr. post Ioan. Mona. in. c. si beneficia. de præbend. lib. vj. & hoc tenet Innoc. in cap. quia diuersitatem. in fin. de concess. præbend. sequitur Præposi. in cap. qui aliquo. col. fin. lj. distinct. & eodem modo legatus in curia beneficia suæ prouinciæ reseruare, vel conferre poterit, vt tenent Moder. in tract. reseruatio. in x. q. iiij. q. princ. & propterea non requiritur, quòd ꝓuisus ab eo literas expediat.

Episcopi residentes in curia.

Papa præsente nemo potest iurisdictionem ordinariam exercere.

Legatus in curia põt beneficia sua puinciæ reseruare.

¶Sed hoc de stylo solet modificari, secundum quod dicit Hieronym. Paulus, antiquus Cancellariæ vicecorrector, in illo libro, qui Practica Cancellariæ appellatur. fol. lxxxij. vbi dicit, quòd communiter Episcopi vadunt extra vrbem ad conferẽdum, ad hoc, vt dicatur esse in aliena diœcesi. Sed Moder. in d. tract. referunt D. Auinionen. hoc obseruasse, quando Papa in curia præsens erat: vbi verò erat absens, tunc in curia cõferebat, & adiũctis istis verbis, videlicet, absente S. D. N. ab vrbe. Itaque siue vno modo, siue alio, quæstioni satisfactum est.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, an ista regula habeat locũ in accessu, vel regressu, ex causa onerosa, & per viam contractus? ¶SOLVTIO. Hodie, quæ numeratur xiiij. Martij M. D. xxxvij. in vna Hispalen. canonicatus, coram R. P. D. Marcello Episcopo Marsicano, per omnes Dominos, exceptis

Regula nunquid habeat locum in accessu, &c.

Regressus ex causa onerosa, an dicatur pprie gratia.

exceptis duobus, conclusum fuit, regulam istam, & aliam, de qua tunc principaliter agebatur, videlicet, quòd acceptationes super gratiis, nisi literis expeditis, non valeant habere locum etiam in regressu.

Tamen prædictis obstat, quia regressus ex causa onerosa propriè gratia non dicitur: ex quo potius quandam compensationem exhibiti beneficij concedi videtur, quàm spontè & liberè, iuxta ea quæ scribit Ias. de donatione remuneratoria in.l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iur.& quæ latius scribam in regula de publicandis resig. in illa quæst. an regula habeat locũ in permutatione. Ad idem facit, quia videmus regulam Cãcellariæ de non vtendo duabus gratiis, non habere locum, quando gratiæ concessæ fuerunt ex causa onerosa, vt refert D.Guliel. Algaren. Rotam ita iudicasse.

Regula de vtendo gratiis duabus, in quibus habeat locũ.

Et ideo, vt hæc omnia elucescant, pro resolutione istorum contrariorum cõsiderandum est, quòd aut in iudicio petitur canonizari gratia accessus vel regressus vel vigore dictæ gratiæ beneficium adiudicari petitur. Et isto casu sola supplicatio non sufficit, sed literæ expeditæ requiruntur, aliàs tam regula ista quàm regula.xxix.locum habebunt. Aut vero ad canonizatoriam, vel ad iudicatoriam sententiã non agitur, sed ad absolutoriam. Et isto casu sola supplicatio accessus, vel regressus sufficit. Ita in vna Redonen. parochialis sancti Hilarij, coram D.Triuultio, & in duabus aliis causis tenuit, & iudicauit Rota, prout refert D.Guliel. in collectaneis decisionum.tit.de re iud. Et sic etiam tempore meo, vidi in pluribus causis iudicari. Et hoc procedit etiam si actor haberet sentẽtias pro se, quia possent reuocari, constito de iure possessoris per solam supplicationem, etiam si illa supplicatio ius tertij concernat: quia tali casu sola supplicatio quo ad absolutoriam sufficeret, vt in dicta causa Redonen. cõtigit. Quia absolutoria pro quodam Iacobo possessore data fuit, qui de iure tertij per supplicationẽ solam dederat. Et sic sententia Triultij canonizatoria gratiæ, si neutri, ipsius actoris reuocata fuit. Et illam D.Anto. de Monte, qui postea Cardinalis fuit, reuocauit. Et ita etiam tempore meo Rota iudicauit in vna Burgen. beneficiorum, coram D. Camillo de Balionibus de mense Maio. M.D.xxxij. in fauorẽ Francisci Pesquera, qui de supplicatione iuris tertij, quo ad absolutoriam dedit. Et

ista

ista omnia in ratione iuris consistunt: quia si actore non probante, reus, etiam si nihil producat, absolui debet. l. fina. C. de rei vend. & c. fi. de iur. iur. & decis. j. iij. & iiij. de re iud. in nouis. Tanto fortius reus absolui debet, quando aliquid producit. Nec obstat, quòd iurisdictio auditori non datur, nisi literis expeditis, vt in d. regula. xxix. Quia procedit hoc in canonizatoria, secus in absolutoria in odiũ molestantis, quod fieri potest. Nam quo ad hoc iurisdictio datur: sicut pro cõdemnatione expensarum & damnorum iudici ex rescripto nullo iurisdictio tribuitur, vt tradit Abb. in. c. dilectus. el. ij. de prębend. & Moder. in cap. fina. de rescript. & in cap. dispendia. eod. titu. lib. vj.

Reus etiã si nihil producat, actore non probante debet absolui.

Iurisdictio ex rescripto nullo iudici datur pro cõdemnatione expensarũ.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula ista habeat locum quando agitur possessorio?

SOLVTIO. Generalitas verborum eius innuit quòd sic, tamen contrarium sæpe in Rota fuit tentum: quia agenti spoliato colorem tituli per solã supplicationem probare sufficit. Imò sola prouisio subexecutoris pro colore sufficit. vt dicit Egid. decis. dlxxiij. incipien. spoliatus. Vel etiã sola prouisio, siue collatio vicarij Episcopi, vt dicit idem Egid. decis. l. incipiẽ. si petens. A fortiori igitur gratia signata per Papam sufficiat, de cuius potestate nemo dubitat. Imò confessio tituli aduersarij expoliato pro colore sufficit, vt tenet Fely. in ca. olim. colum. vj. versicu. limita. secundo. de rescript. & Philip. Francisc. in cap. ad decimas. colum. ix. de restit. spol. & in. c. j. colum. iiij. de eo, qui mit. in pos. lib. vj. Præpos. in. c. j. & col. xiij. q. j. & in cap. porrò. col. iiij. de diuor. Et hãc opinionem tenet, & seruat Rota, vt patet in decis. xix. de rest. spol. in no. Ratio est; quia possessio canonice per solam supplicationem signatam & dotatam capi potest. Nec reperitur, nisi in cõsistorialibus requiri literas, per extrauag. iniũctæ. tit. de elect. cum aliàs de iure cõmuni. etiam sine illis sola supplicatio sufficiebat. Et ita intelligi debent, quæ scribit Fely. in cap. veniens. col. ij. de accusat. Nam vt superius in. j. q. dictum fuit, gratia principis per solam signaturam recipit esse. Et literæ solum in ista regula ad probationem, prout de iure communi, requiruntur vt tradit Abb. col. fi. & alij in. c. in nostra. de rescrip. Hinc videmus, ꝙ dispensatio ad duo incõpatibilia

Regula ista an habeat locũ &c.

Spoliato pro colore quid suffi ciat.

Possessio per solam supplicationẽ capi potest.

Principis gratia per solam signaturam suã recepit esse.

Dispensatio ad duo incõpatibilia.

tibilia per solam supplicationem sortitur effectum, non obstante regula.liij.quæ disponit dispensationem non suffragari, nisi literis expeditis, vt dicit Glossator in regul.xiij.colum. finali. Et tenuit Rota in vna Illerden. Archidiaconatus corã D.Staphileo, de mense Ianuario M.D.xxvj.in qua fuit conclusum in fauorem Ioann. Beltrandi, dispensationem ad duo incompatibilia sustineri posse per solam supplicationem, cuius vigore.d.Ioannes obtinuit,& dicta beneficia possedit. Et hoc quando nõ agitur super dictis beneficiis incompatibilibus iam obtentis, sed super alio beneficio postea acquirendo. Nam in casu prædicto dictus Ioannes postquam vigore dispensationis obtinuerat,& possederat plura incompatibilia, acquisiuit postea dictum Archidiaconatum Illerden.alius illum impetrauit sub prætextu, quòd dictus Ioannes possederat plura incompatibilia cum sola supplicatione, literis non expeditis. Et sic quòd erat effectus inhabilis, quo ab obtinendum, Rota conclusit, vt dixi, hoc casu regulam non obstare, quia sola supplicatio sufficiebat ad excusandam inhabilitatem beneficiorum acquirendorum: secus si ageretur super acquisitis & possessis, cum sola supplicatione. Et eo etiam casu sufficeret secundum Rotam, ante sententiam dispensationem expedire, non obstante, quòd tempore litis motæ literæ expeditæ non fuissent, quia sic illi regulæ.liij.satisfactum esset. Ita latè refert tenuisse Rotam Domin. Guliel.in collectaneis decisio. Vbi longo verborum ambitu hoc discutit, vt ibi videri potest. Si igitur quæ in proxima decisione dicta sunt, quando agitur petitorio procedunt, à fortiori hîc, vbi possessorio agitur. Et ista dubitatio quo ad istam regulam satis resoluta videtur.

Dispensationem expedire ante sententiam.

Sed magis huic difficultati obstat regula.xxix.quæ cõmissionẽ causæ nõ valere, nisi literis expeditis disponit. Vnde ex quo absolutè regula illa loquitur de cõmissione causæ intelligi potest, siue sit causa possessorij, siue petitorij. Quia verba indiffinitè ꝓlata omnẽ casum cõprehẽdũt, nisi excipiatur.c.ij.de coniug.lepro.&.c.j.de cõstit. Tamẽ quia in causa possessorij de canonizatoria, neq; de adiudicatoria non agitur, sed de tollẽda molestia illata. Per quod quidẽ remediũ, nihil expoliato de nouo tribuitur, sed tantum in eo statu, in quo prius erat, cõseruatur. Voluit Rota in odiũ spoliantiũ vtranque

Verba indiffinite prolata.

que regulam locũ non habere,quando ageretur ſpolio,& ſic poſſeſſorio. Et ita D.Guliel.ſuper illa regula.xxix. Rotam in pluribus cauſis ita tenuiſſe & iudicaſſe refert. Nam ſi rei ſæpiſsime in Rota cum ſola ſupplicatione pro conſeruanda eorum poſſeſsione abſoluuntur,à fortiori expoliati ad prius habita,cum ſola ſupplicatione reſtitui debent. Quia ſufficit illa ſupplicatio ſola pro colore tituli. Sicut etiam ſufficit ſupplicatio nouæ prouiſionis ad ſupplendum defectum publicationis per regulam requiſitæ, vt iudicauit Rota coram Domino Caſsiodoro in vna Caurien. canonicatus & præbendæ,vt ipſe idem refert in quadam deciſione. Et ſic ſemper Rota omnes regulas requirentes literarum expeditionem in petitorio,non autem in poſſeſſorio procedere intellexit,vbi gratia canonizari non petitur, ſeu ſupplicatio quæ tantum pro colore tituli producitur. Hinc eſt, quòd quando de titulo beneficij non agitur, ſed de poſſeſsione, leniores & ſummariæ ſufficiunt, vt dicit Egid.deciſ.&.l.xcix. Et defectus proprietatis non attenditur. Hinc voluit Rota, quòd agenti ſpolio non obſtaret notarius defectus iuris,cõtra dictum Innocen.in cap.conſtitutus.de fil.presbyte. Et ita de menſe Ianuario. M.D. xix. refert ſe in prædictis pronũtiaſſe in vna Lauſanen. D. Guliel. Caſsiodorus in quadam deciſione.quam ſententiam confirmauit. R.P.D. Paulus, vt ibi latius refert.

Supplicatio noua prouiſiõis ad ſuppli. & cat.an ſufficiat.

Regulæ requirentes literarum expeditionem.

Spolio agẽti, an obſtet defectus notarius iuris.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO,quæ differentia eſt inter iſtam regulam, & illam poſitam,num.53.quæ diſponit,diſpenſationes nõ ſuffragari,niſi literis expeditis.

SOLVTIO. Iſta regula iudicem reſpicit,adeò, quòd ſi tempore commiſsionis literæ expeditæ non ſunt,gratia non valet,nec ſententia,quia reſpicit initiũ iuriſditionis, quæ per iſtam regulam tollitur, niſi forma in eo contenta ſeruetur. Sed in regula. liij. reſpectus ad poſſeſsionem, & ad actum extraiudicialem habetur. Ideo ſufficit,quòd ante ſententiam literæ diſpenſationis expediantur, quia regula illa ad iudicem non dirigitur. Et ita iudicauit Rota in illa Ilerden. Archidiaconatus, de qua ſuprà in proxima quæſtione mentionem feci.

Pro quorum intelligentia eſt vlterius aduertendum,

Regula literarum expeditionem requirentes quæ sint. quòd plures sunt regulæ Cancellariæ requirentes literarum expeditionem. Prima est ista quæ iudicibus legem imponit, ne secundum tenorem supplicationum iudicare debeant, nisi literis expeditis. Et ista regula, vt dixi, concernit iudicē. Alia regula est inferius posita. nume. 29. quæ omnes commissiones factas super concessionibus beneficiorum, nisi super illis prius literæ sint cōfectæ, annullat. Et illa regula etiā ad iudicem dirigitur, adeò, quòd in vtraq; iurisdictio sub modo datur. Et ad euitandum pœnam istarum regularum, aliquæ cautelæ per practicos curiales inuentæ sunt, quas latissimè inferius in .xvj. quæst. referā, dum exceptionē istius regulæ examinabo, vbi sumpta occasiōe aliquid de signatura gratiæ & iustitiæ ponam. & istæ duæ regulæ iudiciales sunt, & ideo sunt de dandis. Tertia regula est, quæ est ordine. xxxvij, etiam literarum expeditionem requirens, videlicet, quando religiosi aliquod beneficium ad nutum irreuocabile petunt, & ista regula potius literarum expeditores iudicem concernit, ideo de dandis nō est, quia circa modū expediendi versatur. Quarta regula est, nume. 69. quæ in sequestris & remissoriis literarū expeditionem requirit, & ista regula propter cōtinuas derogationes non est alicuius momenti, quia nunquam vidi remissorias mitti per literas plūbatas, quanuis lōgo tempore fuerim in Rota. Sola igitur comissione illi regulæ per Vicecancellariū derogatur, & certè deleri deberet, ne membranas occuparet, quia etiam pro tam modica re, prout est sequestrum, & similia, non est honestum requiri literarum expeditionem, cum iam superq; satis litigātes in litibus prosequendis exponunt. *Remissoriæ quo pacto expeditè mittantur ad partes.* Quinta regula est, quòd nullæ pensiones soluantur, nisi literis expeditis: de qua mentionem facit vulgatus liber Prouinciale ecclesiarum. fol. xlv. & Glossator hic col. fi. Sed istam regulam hodie non habemus, quia partes vt plurimum supplicationi consentiunt, & se obligāt, etiā literis non expeditis, pensionem soluere. Sexta regula est quę fuit antiqua, & per Modernos Pontifices renouata, quòd acceptationes super gratiis expectatiuis non valeant, nisi literis confectis. Et isti regulæ aliquando derogatur, præsertim in reseruationibus & mandatis concessis qualificatis personis: sed in expectatiuis rarissimè conceditur, & tunc ad partē. Et ista regula ex quo concernit gratiā, licet principaliter

ad

ad iudicem non dirigatur, tamen in quandam consequentiā impeditur eius iurisdictio, ne posset canonizare talem gratiam, nisi expeditis literis. Quamuis posset dici, hoc iam videri prouisum per istā regulam, &.xxix. Ex quarū verbis iste casus comprehendi videtur. Itaq; regula illa frustratoria est.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an regula ista procedat in gratia reualidatoria, seu, perinde valere, vt videlicet in eis expeditio requiratur, sicut in principali gratia? *Gratia reualidatoria.*

SOLVTIO. Videtur quòd non, per ea quæ in illa quæstione de accessu & regressu dicta fuerunt. Et quia regula loquens de expeditione literarum, de literis primæ gratiæ non reualidatoriæ & secundariæ intelligi debet. arg. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sig. Et ita in simili Rota tenuit, regulam de publicandis resignationibus habere locum in prima tantum resignatione, non in secūda, vt ibi dixi. Præterea, quia ista gratia perinde valere, differt à prima gratia nomine & effectu. Nomine, quia ista dicitur perinde valere. Prima verò prouisio dicitur. Et sic ex diuersitate nominum diuersitas quoque effectuum arguitur. vulg. l. si idem. C. de codicil. Et hoc etiam apparet, quia ista gratia accessoria est, prima verò principalis. Et sic apparent in effectu diuersę. Dispositio igitur loquens in vno casu, non debet habere locum in diuerso. c. susceptum. de rescript. lib. vj. cum similibus. *Gratia ista, perinde valere, in quo differat à prima gratia.*

Tamen istis non obstan. breuiter concludendum est contrarium, videlicet, regulam habere locum in similibus gratiis reualidatoriis, seu perinde valere, vt tenet expresse Fely. hic in apostillis, nullam rationem assignans. Sed ratio esse potest: Quia quando quis vti vult gratia reualidatoria, seu perinde valere, signum est quòd sine illa principalis gratia sustineri non potest, nec virtute illius potest agi, nec beneficium acceptari. Tota igitur virtus infunditur in dictam gratiam reualidatoriam. Ergo debet iudicari ista gratia principalis, quia subintrat locum illius in virtute & effectu. Ideo subrogatus sortitur naturam illius, in cuius locum subrogatur cum omnibus qualitatibus suis, vt in cap. ecclesia. vt lit. penden. cum vulg. De quibus per Rom. in consil. lvj. qua ergo ratione dicimus in primis literis expeditionem requiri, ita & in istis secundis reualidatoriis. Et ita tenebant quidam doct. *Nominū diuersitas ex diuersitate effectuū arguitur.* *Subrogatus an sortiatur, &c.*

docto.tempore Sixti, vt inuenio adnotatum in memorialibus Octauiani de Cessa, aduocati curiosissimi. Et ita etiam pro ista parte cõsuluit Io. Aloisius Tuscanus doctor Mediolanensis aduocatus, & postea auditor cameræ in causa Naneten.parochialis S. Michaelis,tunependente, vt apparet in ij.vol.suorum consi.fo.cxlij. Vbi tenuit, quòd quãdo gratia expectatiua est nulla,nõ potest acceptari vigore gratiæ,perinde valere,nisi sit bulla dictæ gratiæ reualidatoriæ expedita.pro quo faciũt ea quæ in simili quęst.dicã in reg.de annali.q.xxviij. Prætera,quia istæ similes gratię reualidatoriæ,seu perinde valere videntur productæ ad similitudinẽ quarundã contignationum,siue pessulorũ,quæ in ædificiis infirmis iam ruinã minantib. apponũtur,sustentationis gratia. Quo casu idem iudicamus de tali additamento,quod de ipsa re cui additur.cap.fi.§.si autem.de concess.præb.lib.vj.&.c.quia circa.de priuilegiis.Nam per tales gratias ius amissum restauratur, & per eas aliquid de nouo inducitur. Et ob eam causam reualidatio vim nouæ prouisionis censetur habere,vt dicit Egid. deci. dcxxxv. Ergo omnes qualitates quæ requiruntur in prima gratia, debent necessario obseruari in ista, vt tradit Roma.in consil.ccclxxxiij.incip. in proposito, &c. colum.j.& ideo voluit Bart.in.l.iurisgentium.§. adeò.ff. de pact.quòd eadem solennitas requiritur in actu reformando, quæ in actu cõstituendo requiritur. Et breuiter pro ista opinione est decisio in terminis propriis Geminiani in consil. cxxviij.incipi.factum tale est. in.ij. colum. & decis. Egidij. dccxlvj.Secundum quas in secunda instantia iudicauit Rota in vna Corosopiten. coram Domi.Guliel.Cassiodoro Episcopo Algaren.de mense Ianuario M.D.xx.cõfirmando sententiam Domini Camilli latam de mense Iulio. M. D. xix. vt ipse idem in quadam decisione posita in reportatis regulæ de idiomate, latius refert. Et secundum illud consilium Gemi.ita etiam fuit iudicatum tempore meo in vna Lunen. Sarsanen. parochialium, coram D. Nicolao Piccolomineo de mense Aprili. M.D.xxxiij.Et ista omnia procedunt,quãdo prima gratia quę absque ista reualidatoria redderetur inefficax,vel nulla non petitur canonizari, sed gratia perinde valere.Secus verò quando prima gratia validata peteretur tantum canonizari. Itaque perinde valere productus fuit

Gratia expectatiua quãdo est nulla.

Reualidatoria gratia quid operetur.

Reualidatio.

Qualitates quæ requiruntur in gratia prima,& cæt.

Solẽnitas quæ requiritur ĩ actu reformando.

Perĩde valere,quã de sola supplicatio suffi ciat.

fuit in causa solũmodo ad adiuuãdum aliquam qualitatẽ primæ gratiæ, quæ qualitas non petitur canonizari: quia tali casu sufficit supplicatio, vt fuit tentum in vna Legionen. parochialis de Villapicinin. coram me in fauorem. D. Io. de Angiano contra Ferdinandum. Et nouissimè die. xxvij. Nouembr. M. D. xxxviij. idem conclusit Rota in vna Gienen. parochialis sancti Micha. coram. R. P. D. Petro Vortio Episcopo Aquen. Dum ibi petitum fuerat canonizari gratiã Papæ contra statutum quo cauebatur nulli prouideri debere de beneficio curato, nisi sacerdoti qui per annum celebrasset. Nam fuit pro parte prouisi allegatum statutum, prædictum Papam non ligare, & dum ex aduerso replicaretur, Papam illud confirmasse, & producta fuit supplicatio confirmationis, fuit datum de ista reg. & quia non petitum fuerat illam supplicationem canonizari, dixit Rota regulæ non esse locum. Et secundum istam distinctionem reducendi sunt illi tres casus, quos in hac materia gratiæ reualidatoriæ distinguit Fely. in cap. in nostra. in. xvij. corr. de rescript.

Secundo limitatur prædictam conclusionem procedere, quando gratia perinde valere facit corpus de per se: & post primam gratiã impetrata fuit. Secus si simul cum gratia principali nota fuit, quia tali casu regulæ expeditionẽ literarum requirentes, nõ haberent locũ in tali gratia, sed sufficeret expedire principalem gratiam, vt conclusit Rota in vna Gienen. canonicatus, & præben. coram. D. Io. Vanulio, vt latissimè idem Do. Guliel. refert in. d. decisione, vt ibi videri potest, postquàm illæ decisiones iam per manus omniũ versantur. Et hoc idem iudicatum fuisse refert idẽ D. Guliel. in vna alia decisione posita sub regula. liij. incipien. vtrum prouisio. vbi dicit Do. Hugonem de Spina ita pronuntiasse de anno. M. D. xiiij. Nam omnes Domini, vno excepto, tenuerunt regulam non procedere quando simul cum prouisione esset dispensatio: secus si separatè per rationes & motiua, de quibus ibi latè per eum. Et ita pro ista parte reperio tempore Sixti Ioan. Aloif. Tuscanum Mediolanen. aduocatum consuluisse, qui postea propter eius doctrinam factus est auditor cameræ, in consi. incip. Constat, quòd Dominicus, &c. reddito in causa Tullen. posito in primo volu. suorum consi. fol. xvij.

Gratiæ post inde valere effectus.

QVAE-

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula ista de iudicibus loquens in arbitris locum habeat?

SOLVTIO. Verba regulæ innuunt quòd non, quia de iudicibus in Roma.cur. à Papa deputatis loquitur. Sed arbitri vel arbitratores non sunt huiusmodi, quia à partibus deputantur. Igitur, &c.

Arbitri ad instar iudicum sunt.

Dispositio cap. statutum.

Pro parte contraria facit, quia arbitri ad instar iudicũ sunt vt in.l.j.ff.de arbi. Hinc videmus, quod dispositio.c. statutũ. de rescrip.lib.vj. quæ loquitur de iudicibus, in arbitris procedit, vt not. Domi.in.c.legitima.in.iij.col.versi.in fine glo.de appel.lib.vj. Præterea, quia huiusmodi arbitri in potestate eorum procuratorib. assimilari videntur, vel executoribus meri facti. Sed constat tales non posse actus, ad quos deputati sunt, exequi sine literis, dũmodo in veritate sint tales, vt probant plures decisiones cumulatæ per Fely.in cap.sciscitatus, in vers.oportet.de rescrip.igitur nec isti poterunt.

Iudices delegati qui dicãtur.

Priuati iurisdictionem tribuere nõ possunt.

Causa beneficialis.

An regula procedat, quando agitur &c.

Breuiter concludendo, distinguo sic, quòd aut arbitri dãtur à Papa, vel ab eo qui potestatem habet, cum facultate cognoscendi, decidendi & beneficium adiudicandi, & tali casu, quia isti de titulo beneficij cognoscere, & titulum canonizare & adiudicare possunt, ideo in eis dispositio istius regulæ procedet. Quia in effectu tales erũt sicut arbitri iuris, qui iudices delegati appellantur, in.l.iudices.C. de iudi. & in. c. ab arbitro.de offic.deleg. Aut verò à partibus dãtur, & quia priuati iurisditionem tribuere non possunt, vulg.l.priuatorũ. C.de iurisd.om. iud.tum etiam quia causa beneficialis in arbitros respectu adiudicationis tituli compromitti non potest, vt tradit Collecta.in.c.forus.in.iiij.col.versi. sed quod antiquo.de verb.signifi. Ideo in istis regula non procedet. Nec obstat, quòd arbitri sunt ad instar iudicum, quia ad illud dictum.d.l.j.respondet latissimè Lanfranc.in tract. arbitro.q. xxxv.& Soci.infinitas differentias cumulat in tracta.fallentia.regula.xxvij.&.d.l.j.potius videtur procedere in arbitris iuris, iuxta ea quæ dicit Soci.in regula.xvij.eo.tra.dixi.& in §.omnium.institu.de actio.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, an ista regula procedat quando agitur super Episcopatibus?

SOLV-

SOLVTIO. Rom. in consil. cccxl. incip. circa primum, &c. in secundo dubio, tenet, regulam istam, vel similes de expeditione literarum loquentes in episcopatibus locum non habere, quia sub verbis generalibus non cõprehenduntur ecclesiæ cathedrales, vt in. c. dilectus. de concess. præbend. quia propter excellentiam earum requiritur, ꝙ de illis in constitutione specialis mentio fiat, vt patet per gloss. in cap. ij. de prębend. lib. vj. cum similibus, vt ibi per eum. *Ecclesiæ cathedrales sub verbis generalibus nõ cõprehenduntur.*

Sed prædictis non obstantibus contrarium firmius esse videtur. Nam verba regulæ generalia sunt, & omnes quos non excipit, comprehendit capi. j. de constitution. & in capit. j. de censi. Præsertim quando constitutio in commodo animæ fundatur, prout ista quæ ad tollendas fraudes processit, & concursum iuris communis habet, vt superius in prima quæstione dixi, quam in præiudicium animæ seruare non intendit, adeò, quòd antiqui illi Cancellariæ doctores in illo vulgato libro, qui inscribitur practica Cancellariæ. fo. xlviij. voluerũt. ꝙ vtens effectu gratiæ, literis non expeditis, nõ tutus esset in foro conscientiæ. arg. eorum, que notat Innocen. in cap. quia plærique. de immu. eccle. Ratio est, quia ex quo gratia à mente Papæ dependet, & ille non vult, quòd gratiatus gratia vtatur, nisi in literis expeditis. Contrauenire voluntati superioris mortale peccatũ est. c. si quis de ma. & obed. Quia Papa sub illa tacita conditione gratiam concedere videtur, quatenus literę expediantur. Cũ igitur hoc animã concernat: concludẽdum est, Episcopos & Cardinales comprehendi, & sic per cõsequens ecclesias cathedrales: quia à constitutione cõcernẽte animam nulla persona excluditur, vt latissimè dixi in reg. de infir. resig. q. j. Et ista opinio manifestè probatur per extraua. iniunctæ positam in tit. de elect. quæ expresse de ecclesiis cathedralibus disponit, quarum promotiones non valere voluit, nisi literę expedirentur. De qua Abb. & cęteri Moder. latius in. c. in nostra. de rescrip. loquũtur, & idem Abb. in capit. qualiter. in princip. de elect. & Fely. c. eam te. col. iij. de rescr. vt latius dixi. in rub. eo. tit. lib. vj. Ex quibus omnibus apparet opin. Rom. in. d. consil. cccxl. nõ esse verã. Et ista magis ex cõsuetudine & stylo hodierno corroborãtur, quo videmus Episcopatus non concedi per supplicationem, nisi per literas expeditas, præcedente promotione consistoriali, & hoc propter annatam

Literis nõ expeditis effectu gratiæ vtens, nõ est tutus in foro cõsciẽtiæ.

Episcopatus nõ conceduntur per supplicationem, &c.

annatā quæ ex literis soluitur. Et ista opi. clarè ꝓbatur. in. d. extrauag. iniūctæ quæ prohibet Epis. vel superiores, aut alios quoscūq; Abbates, priores, &c. recipi ad possessionē ecclesiarū, vel monasteriorū, absq; literis expeditis, de qua extrauag. mētionē facit Abb. in. c. qualiter de elect. Et Clemēs. VII. etiā per regulā suā statuit, fidē supplicationibus in beneficiis cōsistorialibus non dari, nec per eas alicui prouisum censeri, nisi cedula cōsistorialis iuxta illius datā fieret, de qua regula ego mentionē facio in tract. breuiū. num. 9. Sic itaq; opin. Ro. nō videtur vera. Nec obstat, ꝙ in generali dispositione nō cōprehēduntur Epis. quia illud est verū nisi prius in cōstitutione antiqua de illis mentio fieret, prout in. d. extrauagan. iniunctæ. Nam regula ista simpliciter loquens, ab illa impetrationem capere debet, iuxta. l. nam & posteriores. ff. de legib.

QVAESTIO DECIMA.

Literæ expeditæ.

QVAERO, nunquid satisfactum sit isti regulæ, si literę expeditæ reperiantur, cum aliquibus defectibus subreptionis?

SOLVTIO. Videtur dicedum, ꝙ expeditio literarum valida requiritur, ex eo, quia regula de expeditione loquitur. Ergo in dubio de valida intelligi debet, per ea quæ tradit Abb. in. c. Cumana. per illum tex. de elect. & Moder. in. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudic. quia verba cum affectu sunt intelligenda. capit. relatum. de cle. non resid.

Expeditio nulla & inefficax periñde est, ac si nō sit in rerū natura.

Breuiter istis non obstantibus, Rota cōtrariū determinauit in vna Corospiten. parochialis, corā D. Guliel. Algarē. de mēse Iulio M.D.XIX. vt ipse refert in quadā decisione, quā posuit super regula de idiomate, vbi dicit, ꝙ etiā si literæ sint expeditæ cum mille defectibus, satisfactum erit regulæ: quia cū sit pœnalis & bursalis, quomodocunq; satisfactum fuerit, sufficit. Tamen ista ratio mihi non placet, quia ex quo regula, vt dixi, simpliciter expeditionem requirit, de valida intelligi debet: quia expeditio nulla & inefficax perinde est, ac si nō sit in rerū natura. c. inter. de transla. episcop. & tradunt Moder. in authē. sed nouo iure. C. de ser. fugi. Nā vt dicit Alex. in cōsil. CCXV. inci. visis probationib⁹ in. j. co. ij. li. bulla imperfecta & vitiosa nō dicitur propriè bulla, alleg. inter cætera. l. Polla. C. de iis quib. vt indig. cum aliis, vt ibi per eum. Et quia videmus, ꝙ iudex non recipit iurisdictionem, nisi literis expeditis,

Bulla imperfecta & vitiosa.

Iudex nō recipiēs iurisdictionē nisi literis expeditis.

tis, vt est decis. xvij. tit. de conces. præb. in no. Et est de hoc regula clara infrà nu. 29. Vnde sicut per rescrip. nullũ regulariter iurisdictio non datur, vt notatur in. c. ex tenore. & in. c. fi. de rescri. ita neq; per literas defectuosas & subreptitias regulæ satisfactũ videtur. Nõ obstat decisio facta in illa Corospitẽ. quia decisio illa loquitur quãdo post bullã defectuose expeditã produceretur, aliqua gratia, si neutri vel perĩde valere, sanãs eã: secus si nihil horum interuenisset. Et ita tẽtum fuit. *Iurisdictio per rescriptum.*

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, an ista regula procedat in gratiis motu proprio?

SOLVTIO. Verba regulæ ibi, supplicationũ signatarũ. & ibi, quibusuis impetrationibus, innuũt regulã nõ habere locum in gratiis motu proprio, quæ propriè dici supplicationes, nec impetrationes nõ possunt. Quia supplicatio proprie dicitur illa, quæ ad instantiã patris fit, vt notat Inno. in. c. ex literis. in verbo supplicauit. de rest. in integ. & est tex. in. l. j. C. de peti. bonorũ sub. lib. x tradunt doct. in. l. j. ff. quod quisque iuris. & in. §. Gregoriana suplicauit. in authent. de nõ elig. secun. nub. & in. c. fi. de rescrip. cum vulgaribus. *Supplicatio propriè quæ dicatur.*

Tamen concludendo breuiter veritatem, contrarium est de iure verius, quia in primis illud meminisse oporter regulã istam dependentiam, concursum & similitudinem cũ iure cõmuni habere, vt latius superius in prima quæst. dixi. & per cõsequens fauorabilis censenda est, & ideò latissimè extẽdi debet. Præterea commodum animæ concernit, vt superius in illa quæstione, nunquid comprehendat Episcopatus & ecclesias cathedrales, dixi. & sic isto etiam respectu regula ista fauorabilis & extẽdẽda est, iuxta tradita per Bar. & alios in authent. sacramenta puberum. C. si aduer. vend. & dixi in. j. q. regulæ de infirmis resignantibus.

Ex quibus infertur, ꝙ cum in gratiis motu proprio eadẽ ratio regulæ militet, dispositio ad illã extẽdi debet: quinimo si ponderẽtur verba regulæ, casum istum comprehendunt, vt ex illis verbis regulæ, concessionibus, &c. apparet, quod verbũ ad motum proprium de necessitate referri debet, vt singula singulis referantur. Nam superius loquitur regula de supplicationibus & impetrationibus, & deinde de concessionibus, vt ex hoc manifestè deprehendamus, regulam omnia cõprehendere *Cõcessionis verbum quid importet*

hendere velle. Sed esto, quòd illud verbum cõcessionibus in regula positum non esset, ex aliis ista opinio sustineri potest, quia certum est, quòd quando mens & ratio regulæ, & casus de quo quæritur, conueniunt, dicendum est, adaptantur con stitutionem illum casum comprehendere. l. si ancilla. ff. de legat. j. cum similibus. Et ratio quæ in regula consideratur, fina lis cēsetur. l. milites. ff. de re milit. l. iis solis. C. de reuoc. don. Sed vltra alias rationes superius in aliis quæstionibus dictas, quæ optimè quadrant in isto casu, alia ratio quæ in regula cõ sideratur omnino istum casum includit. Ratio igitur quæ hîc in regula considerari potest, est, ne per varias disceptiones, quæ super extensionibus & coarctationibus verborum gratiæ in sola supplicatione consistentibus, lites longius propagentur. Ista ratio quæ dictis Egidij. decis. dcix. incipien. impetrans, &c. colligitur, in gratiis motu proprio militat. Igitur dicendum est regulam illam comprehendere.

Gratiæ omnes tam ad instantiam partiũ impet. &c.

Non obstat, ꝙ supplicationes non dicuntur gratiæ motu proprio: quia respondetur, verum esse, propriè loquendò. Sed secundum communem vsum loquendi, omnes gratiæ tam ad instantiam partium impetratæ, quàm motu proprio concessæ, supplicationes appellantur. Et iste communis vsus loquendi attendi debet, qui præfertur proprio significatui. leg. Labeo. § idem Tubero. ff. de supell. leg. l. librorum. §. quod tamen Cassius. ff. de leg. iij. l. cũ de lanionis. §. asinã. ff. de fun. instru. cum concor. de quibus Alexand. & cæteri scribunt in rubrica. ff. de ope. no. nun. Præsertim quando cum communi vsu ratio & mens regulæ concurrunt, quæ regulam vltra vim verborum extendere videntur. l. licet orationis. C. de excusa. tuto. l. credendũ. §. j. ff. qui pet. tut. l. scire. §. oportet. ff. de excusa. tut. Maximè etiam, ꝙ antequam ista regula cõdita esset hæc opinio de iure communi approbata videtur, videlicet, ꝙ supplicationibus de registro sumptis fides non detur, nisi literæ expediantur, vt tenet Egi. deci. cclij. incip. sumptum de registro. Et est decis. in antiq. dcxxj. incip. nota sumptum. repetita decis. dclxxxj. quã sequitur Bar. de Belenzi. quondam celebris Rotę auditor, in tract. de chari. subsid. q. cxiij, quę quidem decisiones differentiam non faciunt inter gratias motu proprio, vel ad petitionem concessas. Nam ad probandũ gratiam principis requiruntur literę, & probatio cum bulla. l.

Ratio & mẽs regulæ quando cũ cõmuni vsu cõcurrũt, regulã, &c.

Gratia principis quomodo probetur.

sacri

sacri affatus. C. de diuer. rescrip. l. probatorias. C. de diuer. offic. lib. xij. tenet Archidia. & Ioan. And. in proœ. lib. vj. & idem Innoc. & Ioan. And. in c. j. de lit. contest. eod. lib. Ang. in l. bene à Zenone. C. de quad. præscrip. cum concor. vt dixi superius. q. j. Et ita in indiuiduo reperio consuluisse Paulum Pontanum quondam egregium aduocatum, in causa Salamantina parochialis de Amatas. incip. primum dubiũ. &c. per alias rationes, quas non curo referre.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, an regula ista locum habeat in nominato à patrono, qui nouam prouisionem obtinuit, & cõmittit causam literis non expeditis? *Nominatus à patrono & cæt.*

SOLVTIO. Iste casus propositus fuit per. R. P. D. Ioã. Clerici Episcopũ Maceraten. de mense Iunio M.D.xxxviij. in vna Aurien. parochialis de Archos, in qua nihil decisum fuit: sed mihi videtur dicendum regulam ita demum locum habere, si talis nominatus est actor, & nouam prouisionem canonizari petit, quæ expeditionem requirit, & in hoc dubium non est. Sed quando noua prouisio ad maiorem cautelam, & non ex necessitate impetrata fuit, & nominatus non petit eam canonizari, sed solam nominationem: & tunc putarem regulæ isti locũ non esse, tum quia ratio regulæ cessat, tum etiam quia verba eiusdẽ regulæ huic casui non conueniunt: quæ de impetrationibus & concessionibus in signatura Papæ factis loquuntur. Et hoc etiam clarius ostendit regula. xxix. infrà eod. Plura hic pro & contra dici possent, sed quia causa pendet, subsisto.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, nunquid in casu in quo gratia Papæ deperdita est, & eius tenor probatur iuxta ca. cum olim. de priuileg. sit locus isti regulæ. *Nunquid sit locus casu.*

SOLVTIO. Fely. & alij Mod. repet. titulũ. de cõstit. dicũt, hoc casu gratiam Papæ per testes probari posse, licet vbi posset probari per literas, cõmunis opi. sit, non testiũ probationẽ admitti. Itaq; videtur, ꝙ isto casu necessitas & difficultas probationis literarũ licitum faciat, quod aliàs nõ esset iuxta tex. in. c. quod non est licitũ, de regu. iur. Et ideo nõ immeritò dubitatur: nunquid ista probatio sufficeret iudici ad effectũ istius regulæ. Putarem quòd non, nisi incommissio- *Probatio testium nõ admittitur, vbi p literas fieri potest.*

ne Papæ hoc narretur: quia auditor hoc casu nõ posset certam gratiam canonizare, ex quo illam in registro productã non vidit. Et ideo narratio casus, seu amissionis gratiæ facta Papæ sufficeret, cum derogatione istius regulæ, cui per solam scientiam Papæ non derogatur sine speciali clausula derogationis, vt tenet Rota, & latissimè in proœ. regularũ. q. v. dixi. Et isto modo huic necessitati subuenietur.

QVAESTIO DECIMA QVARTA.

Nunquid regula. liij quæ dispẽsa. &c.

QVAERO, nunquid regula. liij. quæ de dispẽsationibus loquitur, locũ habeat, quãdo quis vult vti gratia absq; literis expeditis in foro conscientiæ tantum.

SOLVTIO. Abb. in clemen. dudum. in fi. de sepul. dicit quòd sic: quia communis opinio, quæ habet gratiam Papæ non suffragari, literis non expeditis, non habet locum in foro conscientiæ. & ita Abbatem sequuntur omnes Moderni in rubric. de constitu.

Sed aduertendum est, quòd contra hoc est decisio in terminis cuiusdam antiqui doctoris & practici, videlicet, Hierony. Pauli literarum apostolicarum vicecorrectoris in illo libro, qui Praxis Cancellariæ inscribitur. fol. xlviij. versicu. vbi Papa concedit, &c. Vbi expressè tenet, quòd vtentes gratia Papæ, literis non expeditis, tuti non sunt secundum theologos in foro conscientiæ. Et rationem satis concludentem assignat: quia Papa quando concedit gratiam illam, sub tacita conditione concedere videtur, quatenus literæ inde expediantur, & mens sua & intentio talis præsumitur, ne gratia, nisi fuerit expedita, suffragetur. Ex qua conclusione infert, quòd salua conscientia quis soluere non posset, aut pensionem recipere, literis non expeditis, etiam si partes hoc vellent, ex quo regula hoc disponit, quia consensus partium vltra mentem Papæ operari non potest. Qui quidem Papa in hoc casu vult, quòd ad effectum perfectionis gratiæ literæ expediantur. Nam per signaturam Papa gratiam facere censetur, iuxta stylum per Cancellariam limitandum seu declarandũ, vt dicit quædã deci. Egidij. dcxviij. qui stylus habet gratiam Papæ esse informem, & non claram, nisi literæ expediantur: quia aliàs gratia suum esse non habet. Et idẽ dicit prędictus doctor in omni casu in quo esset de voluntate Papæ tacita vel expressa, quod literæ expedirentur,

Pensionẽ soluerent aut recipere literis nõ expeditis, salua conscientia nemo potest.

pedirentur, quia ante expeditionem gratia sine peccato vti non posset, vt est in omnibus commissionibus gratiosis habentibus clausulam vocatis &c. & in dispensationibus super irregularitate, & aliis similibus. In quibus vtentes dictis gratiis, sine literis in conscientia tuti non sunt, & ad fructuum restitutionem cameræ tenentur. Et ibi plures theologos, & rationes pro & contra allegat, vt ibi latius per eum. Ex quibus omnibus colligitur conclusio, quòd ista regula etiã in foro conscientiæ locum habebit: quia factum contra mẽtem Papæ, imò contra expressam prohibitionem, de qua hic, ædificat ad gehennam, vt dicit text. cap. si quis. de maior. & obed. cum vulgar.

Breuiter prædictis non obstantibus, prima opinio mihi verior videtur. Pro qua aduertendum est, quòd forus consciẽtiæ non est alligatus apicibus iuris, nec strepitui iudiciorum, vt dicit Archi. in cap. scriptum. vj. q. iij. commendat Decius in cap. cum dilecta. ad fi. gl. in versic. procuratricẽ. de confir. vtil. ad idem facit text. in. l. ij. ibi, sed ex cõscientia, quem ad hoc ibi not. Bald. C. de fideicom. In quo foro nihil adiudicari à iudice, nihil canonizari petitur, tantum anima rectificatur: & ad hoc literæ non requiruntur, quæ forum fori cõcernunt, & ad probationem producuntur, quæ in foro conscientiæ non requiritur, sed dicto afferentis statur, vt in cap. significasti. de homi. & tradit Alexã. in. l. si sic legatum. in. ij. colum. ff. de legat. j. Hinc est, quòd in sacra pœnitentiaria, quando gratia in foro conscientiæ petitur, absolutio confessori committitur, literis laniatis, & nullis testibus adhibitis, vt antiquus & inueteratus stylus à tẽpore Benedicti duodecimi introductus habet. Et de talibus gratiis, quæ petuntur in foro conscientiæ tantũ, quæ aliàs in foro aperto conponerentur, datario compositio non soluitur, & ita hodie practicatur. Secus est, quando quis vellet vti gratia in foro fori: quia tunc gratia cum datario Papæ componenda est. Iste enim conscientiæ forus à contentioso, sicut cœlum à terra differt. Nam videmus, quòd in foro contentioso pœna damnificanti ex negligentia, vel leui culpa non imponitur. Secus tamen est in foro conscientiæ, vt tradit Felyn. in cap. sicut dignum. in. iiij. col. de homi. Nam conscientia nemini parcit: & ideo in eius foro locus misericordiæ non est, cum so-

Forus cõsciẽtiæ nõ est alligatus apicibus iuris.

Gratia in foro conscientiæ quãdo petitur in sacra pœnitentiaria.

Forus conscientiæ in quo differat à foro contentioso.

Conscientia idē est quod iustitia. Sit idem conscientia, quod iustitia, vt dicit Bald. & Præpo. in cap. j. col. j. quæ sint regal. facit illud Satyr. Iuuenalis: Prima est hæc vltio, quòd se iudice nemo nocēs absoluitur. vt tradunt latè Moderni Auinionen. in rubr. de iudi. col. xviij. & aliquid Ias. in. §. sed iste. col. xix. instit. de actio. Quibus adde alia exempla, quæ ponit Fely. in cap. audiuimus. de simo. Ex quibus omnibus infertur, quòd cum regula ista loquitur in foro contentioso, non habebit locum in foro conscientiæ, tanquam, quòd casus inter se diuersi sint.

Postremò istam opinionē probo vno alio modo satis efficaci, quia clarum est, hanc regulā in sui ratione mentali fundatam esse in quadam præsumptione: quia præsumit illū qui solam gratiam per supplicationē habet, nolle expedire bullas, ratione cupiditatis & lucri, videlicet, vt fraudet camerā in annatam, & officiales quibus acquiritur certum emolumentū ex literarum expeditione. *Lex quando fundatur in præsumptione non habet locū in foro conscientiæ.* Sed quando lex in præsumptione fundatur, in foro conscientiæ locū non habet: quia in tali foro nec fictiones, nec præsumptiones attenduntur, vt dicit Bald. in. l. cū quis. C. de iur. & fac. igno. qui refert ita fuisse Bononiæ disputando conclusum, & reassumit Ias. in rub. ff. de acquiren. hære. & in. l. & si inutiliter. col. ij. C. de fideicom. & hoc tenent plures alij doctores, quos accuratè Fely. cumulat in cap. sicut dignum. in fin. de homicid.

Non obest dictum illius practici vicecorrectoris, de quo superius mentionem fecimus, quia licet ille fuerit vir multæ doctrinæ & experientiæ, vt ex eius operibus æditis licet inspicere prout etiam eum laudat Ioan. Bapt. de sancto Seuerino in tracta. pensionum. quæst. xxx. col. penul. nihilominus dictum eius per prædicta verum non videtur. Quia licet dicat, quòd vtens gratia, literis non expeditis, non sit tutus in foro conscientiæ, intelligitur quando illa gratia quis in foro fori vtitur: quia ratio istius regulæ sic militat, quia hoc facere præsumitur vt officiales fraudet, & sic, vt ipse ex illa fraude cōmodum sentiat: secus quando non vult in foro fori, sed conscientiæ vti. Quia tunc ista ratio propter dictum *Solēnitas vbicūque tradita est per ius positiuum.* Innocen. in. c. quia plerique. de immunit. ecclef. non procedit. Vbi voluit, quòd vbicunque est tradita aliqua solennitas per ius positiuum, si tamen actus aliàs legitimè factus sit, faciens est tutus in foro conscientiæ.

Magis

Magis tamen obstaret mihi regula. liij. infrà eodem, quæ dispésationes non suffragari, nisi literis expeditis disponit: & tamen dispensationes concernunt etiam forum conscientiæ. Sed respondetur, illam regulam de dispensationibus in foro fori intelligi debere, quæ in iudicio debent produci, puta super incompatibilitate, vel similibus. Secus autem si dispensationibus in foro conscientiæ tantum vti vellet: quia tali casu posset hoc facere, ex quo à nullo inquinatur. Nam propterea Papa in. d. regula. liij. cum ministerio dixit, dispensationes, literis non confectis, non suffragari, & non dixit, non valere: Quia verbum suffragari ad forum contentiosum trahitur, & propriè aliquid repulsiuum & controuersale significat, solennitatem scripturæ requirens: vt est text. & ibi not. gloss. in. c. perpetuo. de elect. lib. vj. & in. l. illud. ff. quod cuiusque vniuersi. no. faciunt, quę notantur per speculato. de adulter. in fi. & per docto. in rubr. C. de suffrag. Cũ quibus concordat gl. iuncto text. in. l. de quibus. circa fina. ff. de legibus. & in. l. si quæ sunt. in verbo suffragio. ff. famil. herc. Et etiam ista regula non dicit, quòd non valeant gratiæ. Quæ verba in ista regula Socinus in consil. xlj. lib. ij. ponderat. Et ita istam Moderni De Ripa lib. ij. responsorũ, sub titu. de rescrip. cap. xj. interpretantur. Vbi indistinctè solam signaturam in gratiis dispensationum sufficere probant. Et pro ista opinione videtur esse consilium elegans Domi. de Sancto Geminia. in cõsil. cvj. incip. super dicto dubio. in. iij. col. versic. in contrariũ. & videtur sentire Glossator in fina. dictę regulæ. liij. qui dicit se intellexisse, ita fuisse iudicatum in Rota. Res tamen nõ est sine difficultate propter motiua dicti doctoris in. d. lib. practicæ, qui latius super hoc diuagatur.

Suffragari verbũ quid operetur.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, quia regula vigesimanona infrà eodem disponit, commissiones non valere, nisi literis expedtis, an literæ in dubio post commissionem productæ, de quarum expeditione dies non apparet, in tempore expeditæ præsumantur: & cui incumbat onus probandi?

Literæ productæ post commissionem, de quarum, &c.

SOLVTIO. Iste casus sæpe, tam temporibus antiquis quàm nostris contigit, vt in memorialibus tempore Sixti reperio adnotatum. Et istam eãdem difficultatem scribit dom. Guliel. in collectaneis decisionum. Et nouissimè in causa Lu

cana parochialis filiorum Corui, de hoc anno M.D. xxxix. coram R.D. Ioan. Paulo ventilatur. Et in summa ista conclusio videtur, & resolutio antiqua sæpius per Rotam innouata, quòd literæ in dubio in tempore expeditæ præsumantur: & quòd dicenti eas expeditas post commissioné causæ, onus probandi incumbat. Quia opponens in exceptione sua est actor: & sicut actor petitionem suam probare debet, ita & exceptionem. vulgata. l. j. ff. de exceptio. Et hoc præsertim dicendum est, vt actus in dubio potius valeat quàm pereat, per ea quæ longo discursu cumulat Fely. in cap. pastoralis. de rescriptis. & Moder. in. l. quotiens. ff. de verb. oblig. Et quia sic interpretando nullitas tollitur, iuxta ea quæ Bart. not. in. l. non solum. §. sed & reprobari. ff. de oper. no. nunt. cum simil. Et quia ista iam in curia omnibus practicis tritissima sunt, amplius non insisto.

Opponens in exceptione sua tam petitioné, quã exceptionem.

Actus in dubio, an pereat, an vero valeat.

COMPENDIVM PER QVAM BREVE VTRIVSQVE SIGNATVRAE.

POSTREMO, quia regula ista de signatura iustitiæ loquitur, operæpretiũ erit (cum fuerim, nõ præcedentibus meritis à sanctissimo Domino nostro Papa Paulo. III. statim post eius promotionem vtriusque signaturæ gratiæ & iustitiæ, creatus referendarius) quædam hic breuiter, quæ aliàs successiuo studio cumulaueram, ad dictam signaturam iustitiæ pertinentia, pro intellectu regulæ adnotare. Quæ licet pro certo habeã ea viris consummatissimis leuia videri posse, non tamen omnino inutilia erunt. Quia licitum videtur post multa serio dicta, labore fessis, media itineris statione ridere, ac leuia loqui, quod in pictoribus experimur, qui postquàm operi arduo mentem & (vt ita dicam) cogitationem totam, & phantasiam affixerunt: si quando tædio affecti, ab eo opere animi causa diuertant, non ad ardua ilico, sed ad depingendas potius aues, vel alias res leues decurrunt, quibus animus tãta laboris intentione defatigatus paululum leuetur. Erunt igitur hæc (si viris consummatis non placebunt) pro tyronibus, Referendarij officium gerentibus, quibus aliquando prodesse volui scripta. Nam vt dicit Hostien. in cap. j. versic. pro futura. per illum text. vt eccles. benefi. multa scribentes excusa-

Scribẽtes multa, excusabiles sunt.

Pictores q̃ magno et arduo opere, quo vexantur levamine.

excu∫abiles ∫unt. Qui licet proue∂is non in omnibus ∫atis∫faciant, nouitiis tamen prode∫∫e po∫∫unt. Melius enim e∫t te∫te Galeno, doctos onerare ∫citis, quàm iuniores fraudare docendis. Quanquam etiam ∫pero ∫ummis viris docta, ac fortè meliori lectione grauatis, hæc leuia aliquãdo iucundiora fore. Nam ∫tomachus lautioribus cibis fa∫tiditus ∫æpe olu∫cula & pi∫ciculos appetit. Fateor tamen ingenuè, vt ab i∫tis temerariis iudiciis me liberarem, ∫æpe calamum continui∫∫e, ne aliquid in hac materia ∫ignaturæ ∫criberem, cum propter materiæ difficultatem, tum etiam propter ∫tyli eiu∫dem ∫ignaturæ, frequẽtem mutationem & varietatem, quæ adeò magna e∫t, vt quotidie nouas formas depromere videatur. Adeò quòd propter noua iura quę in dies ∫ignatura depluit, dici pote∫t. Quòd licet procurator vel aduocatus ex debito con∫cientiæ iniu∫tas repudiare teneantur: hoc tamen fallit in materia beneficiali, in qua, licet prima facie cau∫a iniu∫ta appareat nihilominus propter varia iura, quæ quotidie ex ∫ignatura emanant, propter quæ cau∫a iniu∫ta iu∫tificatur & vincitur, & quæ à principio iu∫ta videbatur, iniu∫ta redditur, excu∫antur, vt quotidie experimur: ideo aduocati tales cau∫as acceptare non peccarent, quas certitudinaliter iniu∫tas e∫∫e, ni∫i ab euentu iudicare non po∫∫unt. Secus in profanis, in quibus ius ∫emper certum e∫t, nec per ∫ignaturam mutabile. Et ideo de ∫ignatura prouerbium illud dici pote∫t, Semper noui aliquid affert Aphrica. Et quãuis in hoc propo∫ito animus meus diu fixus extiterit: videlicet ne aliquid æderem, tamen mihi ∫cribendi fiduciam dederunt ∫cripta quædam nuda quæ in hac materia ∫ignaturæ (iam multis annis per manus plurium referendariorum, & curialium ver∫antur) in multis non ∫olum mutila, ∫ed etiam manca, & ∫ine aliqua iuris ratiõe vel authoritate roborata, quæ me iam per varias occupationes publicas fe∫∫um, nec talia cogitantem, veluti Entellum illum Virgilianum, (Si licet in paruis exemplis grandibus vti) ad animi robur impulerunt & reuocarunt. Quamobrem reprehendi non debeo, ∫i quæ ab aliis ∫ic inuenta ∫unt, cultu reddam blandiora, authoritate iuris firmiora, longa, ac noua accumulatione vberiora. Igitur ad rem ip∫am accedamus.

Doctos onerare ∫citis melius e∫t quã iuniores fraudare docẽdis.

Procuratorem ex debito cõ∫ciẽtia ad cau∫as iniu∫tas non acceptandas teneri quomodo procedat.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

Verba illa, videlicet, nisi sint cōmissiões &c. quid significent,

IGitur quæro, quid præ se ferunt ista verba regulæ, videlicet, nisi sint commissiones iustitiam continentes, per placet, vel per S.R.E. Vicecancellarium, &c.

SOLVTIO. Pro intellectu istorum verborum totus vtriusque signaturæ stylus reuoluendus est, videlicet, gratię, & iustitiæ, de qua Glossator aliqua hîc scribit. Sed quia nimis onerosum & prolixum fortassis videretur hîc omnia scribere, quæ dici aut excogitari possent, potiora tantum deligā, quæ ab aliis tradita non fuerunt: reliqua in illo opusculo, quòd aliàs super stylo sacræ pœnitentiariæ fabricaui, scribam. Nunc verò ea duntaxat tractabo, quæ ad declarationem istius regulæ, & aliarum de signatura loquentium expediri arbitrabor.

Signaturæ vtriusque progressus in tres particulas diuisus,

Quæ, vt magis distincta, & suo ordine clariora appareant, istū opusculū in tres particulas diuidam. Nā vt Bal. in prooe. digestorum dicit, Scire quid facias, & nescire quo ordine facias, perfectæ cognitionis non est. Prima pars aliqua de antiquo & moderno signaturæ gratiæ & iustitiæ stylo enarrabit, differentias istarū ponens, ac distinguēs personas, quibus hoc signaturæ negotiū commissum est. Secunda pars circa referendariorum originem & officium versabitur. Tertia pars casus & effectus plures ad huiusmodi signaturā iustitiæ, de qua ista regula loquitur, pertinentes, enarrabit, per quos etiam regula. xxix. quæ ad istam, veluti quoddam necessarium antecedens & præambulum se habet, latissimè declarabitur.

Circa primum, illud ante omnia meminisse oportet, olim varias vtriusque signaturæ obseruationes fuisse, quæ ex regularum antiquarum & iurium diuersitate, super hac materia loquentium, colliguntur, de quibus antiqui & Moderni doctores pauca admodum scripserunt. Et hæc signandi varietas fecit, quòd signatura gratiæ & iustitiæ eisdem plærūque verbis olim conficeretur. Nam antiquis temporibus, supplicationes gratiæ, prout hodie, tunc etiam per fiat, signabantur. Et eodem modo cōmissiones iustitiæ Papa per verbum fiat, signabat. Verū, quia hæc omnia sine aliquo certo ordine procedebant, non modicam confusionem generabant. Quamobrem modernis temporibus signaturæ gradus distincti fuerunt: & incipiendo à signatura gratiæ, quæ vberior, & fortasse antiquior signatura iustitiæ videtur, licet nō dignior ratione

Signaturæ obseruationes olim variæ fuere.

tione iustitiæ, quæ secundum Philosophum inter cæteras virtutes principatum obtinet.

Est in primis notandum. quòd signatura gratiæ olim, & hodie, vt dixi, per Papam, per verbum fiat, conficiebatur, & non sine optima ratione, quia Papa solo verbo fiat, facit gratiam, vt dicit Bald. in. l. humanum. in fina. C. de legib. Et certè nullum verbum est aptius, per quod hæc principis liberalitas statim repræsentetur, sicut per hoc verbum fiat, quod de sui natura gratiam de præsenti, ac in promptu inducit mentem Papæ sine aliquo alio literarum adminiculo, aut inuolucro incōtinenti ad esse perfectum deducit, vt expresse Bald. in. l. cum apud. C. de com. ser. ma. dicit, & ante ipsū Cald. in indice suo, in verbo, fiat. & idem Calde. in repe. c. quisquis. per illū text. de elect. vbi subdit se ita in magna causa obtinuisse. sequitur Fely. in rub. de consti, in. iij. colum. & latius in ca. Rodulphus. in. xviij. colum. ver. fiat de rescript. Et quòd verbū fiat, actum in instanti factum esse denotet, videtur facere text. in cap. qui bona agunt. §. sicut. xvij. quæstio. j. vbi dicitur, quòd per illa verba, fiam monachus, statim professio facta est. facit glo. penulti. in cap. porrectum. de regulari. & text. in. c. j. de filiis presbyt. & per hoc apparet glo. in. c. generali. xxv. q. j. quæ voluit, verbum fiat, actū de futuro respicere, in signaturis Papæ non esse veram, qui statim, vt dixi, simplici verbo fiat, gratiā facit, vt dicit idem Bal. in. l. fallus. in. viij. col. versi. item scias. C. de fur. nec hoc sine mysterio factū videtur. Nā cū Papa Dei optimi maximi vices gerat, conueniens fuit, vt quo ad fieri potest, eius vestigiā imitetur. Et ideo sicut ille rerum omnium opifex, cū dixit, Fiat lux, statim sine aliquo interuallo facta est lux, vt patet Genes. c. j. Sic Papa ad eius similitudinē, cuius vicarius est, hoc verbo in signatura vtitur, fiat gratia, & statim facta est: pro quo optimè facit text. in. l. j. §. deinde ait prætor. ibi, hæc verba fiat, statim facto suo nocent & c. ff. ne quid in loco pub. quib. accedūt ea quæ scribi Anto. de But. in consil. ij. quod errore repetitum est, consil. & Fely. eum referēs in. c. nonnulli. in princ. in. viij. col. de rescri. & in c. super literis. in. vj. col. e. ti. & Gemi. in cōsil. lxv. col. fi. cū aliis de quibus per Moder. Papien. in rub. de consti. col. xxvij. Et per Franc. de Ripa. lib. ij. responsorū. super tit. de rescript. c. xj. Et ad hoc notabilem decis. ponit Rota tit. de rescript. in antiq.

Signatura gratiæ quib. verbis conficiatur.

Fiat verbum, de sui natura quid importet.

Fiat gratia, hoc verbo vtitur in signatura.

antiq. l. incip. Cancellaria &c. quæ secundum numerũ est de-cis. dlxj. quam latè Fely. in. c. nõne. i. j. col. de præsũ. declarat.

Est tamen vnum circa hoc valde notandũ, quia licet, vt dictũ est, hoc verbum fiat, in signatura Papæ positũ, de sui propria natura gratiam in instanti inducat: hoc verum est, quãdo subiecta materia solum gratiam cõtinet: Secus verò quãdo in supplicatione plura petantur, quorum aliqua gratiam continent, aliqua verò iustitiam, quæ secundum ius regulatur. Nam tali casu si Papa talem supplicationem per fiat, vt petitur, signaret, solum Papa concedere videtur ea quæ iustitiam concernunt, & secundum ius commune sunt, & hoc casu propter rerũ mixturã, illud verbũ fiat, à sui natura exorbitaret, & per consequens gratiã inducere non videretur. ita notabiliter cõcludit Pet. Philip. Corneus in consi. cxix. circa primum. col. v. lib. ij. & consi. xlviij. quoniã. lib. iij. quem sequitur Frãc. de Ripa vir eruditus in rub. de resc. col. vj. quod propter plures effectus, qui ex hoc in practica quotidie resultãt, est menti tenendum, de quibus Moder. plures differentias faciunt in cap. postulasti. de rescrip. Igitur ea quæ dicta sunt, locum habebunt, quando expresse à Papa petuntur ea, quæ cõtra, vel prter ius sunt, in quibus gratiã cõcedere videtur. Faciũt ad hoc ea quæ in tit. de rescri. lib. vj. num. 16. dixi.

Papa signans supplicationẽ videtur conced.

Postremo circa istam signaturam aduertendum est, quòd quando Papa nouam gratiam facit, eam hoc modo signat, fiat vt petitur: sed quando est reformatio, signat per fiat A. & sic tantum primam literam sui proprij nominis ponit.

Papa quo pacto signat gratiam nouam.

Sed hic puchrum dubium occurrit: quare Papa in signatura supplicationum primam literam nominis sui pontificatus non ponit, sed tantum primam literam proprij nominis.

Fiat verbũ, quid importet.

Solutio. Dici posset hoc ad denotandam vtranque personam, siue vtrunque nomen factum fuisse. nam in supplicatione nomen proprium generationis ponit: in bullis verò nomen sui Pontificatus, id regenerationis: & sic duplicem personam, videlicet priuatam & publicam repræsentat. Vel dici potest, quòd in supplicatione ideo proprium nomen ponit, quia illud verum, naturale, & originale nomen est. Nomen vero Põtificis, inductitiũ & accidentale. Et quia in supplicatione verus scribẽdi actus attẽditur, quia, vt talis, vt verus, & nõ repræsẽtatiuus homo scribit, ideo vero noĩe vtitur.

Papa in signatura supplicationũ quare nõ ponit lit. &c.

In

In bullis verò, quia Papa non scribit, nec manum suam, vt ipse apponit, sed per officiales expediuntur ideo in illis officij sui nomē, id est, Papatus ponitur. Et pro ista distinctione facit notabile dictum Bonifacij de Vitalinis Rotæ auditoris in clem. j. iiij. co. nu. 48. de probatio. vbi dicit, quòd quando Papa organo vocis suę loquitur, tāquā priuata persona loqui videtur, quia per se scribere & loqui, sunt actus personalitatē denotātes: sed quando per literas seu bullas loquitur, ex quo nō loquitur Papa per organum proprię vocis, sed officialiū, tūc vt priuatus homo loqui nō dicitur, sed vt Christi vicari⁹. Sic igitur dicendum est, quòd quando ipse manu sua supplicationem signat, ideo nomen suum priuatum apponit quia manu sua scribendo actum priuati hominis, personalem industriam denotans, facit: propterea bene nomen impositū personæ suæ conuenit. Sed in bullis, quia ista de per se non facit, sed repræsentatiuè secundum præsumptam formā fiant, ideo in illis dignitatis nomen apponitur. Et hoc quantum ad supplicationes gratiosas.

Scribere & loqui actus per se sunt denotātes personalitatem. Papa quādo loquitur vt priuata persona: quādo vero vt Christi vicarius.

Commissiones verò iustitiæ, licet hodie per alia verba signentur, olim tamen, vt dixi, per verbum fiat, sicut supplicationes gratiosę signabantur hoc modo, videlicet fiat iustitia, ita quòd in hoc videbatur differentia inter signaturam gratiæ & iustitiæ: vt expresse colligitur ex his quæ latius tradit Ias. in. l. iustitia. ff. de iusti. & iur. Et de istis verbis Papæ, fiat iustitia, quæ in commissionibus apponi solebant notabilem quæstionem decidit Bald. in. c. studuisti. de off. deleg. de qua latius disputat Iaso. in. l. causas. in. ij. colum. C. de transac. Tamen considerandum est, quòd licet verbum fiat, de suo proprio significatu ad supplicationes gratiosas, & non iustitiæ pertineat, interdum tamen Papa ad supplicationem gratiosè petitam & signatam per fiat, reddit mixtam, prout in notabili casu consuluit Ioachinus de Narnia, aduocatus sui temporis doctissimus in quodam consil. incip. pro responsione. posito in nono volumine allegationū antiquarum. fol. cclxxvij. vbi loquitur de quadam supplicatione pro creando doctore gratiose, sine aliquo examine petita, & Papa signauit supplicationem per verbum fiat, vt petitur & addidit ista verba, & commitatur. Ita ꝙ illa gratia pro parte gratiosa erat, pro parte sapiebat iustitiam, vt ibi latius scribit.

Commissiones iustitiæ quibus verbis signentur. Commissiones iustitiæ quādo signātur p verbum fiat.

Ex

Ex quo infertur, quòd licet hodie commisiones iustitiæ per verbum placet signentur, vbi verò commissio gratiam aliquam contineret, vel Papa ad partes committendo rescribit, hodie etiam signatura per verbum fiat, vt petitur, vtitur. Sed ista vsque ad tempora Sixti quarti vario modo procedebant. Tempore verò Alexandri Sixti, qui quasdam ordinationes super hoc ædidit, istæ signaturæ gratiæ, & iustitiæ diuisæ fuerunt, & quælibet de per se certas differentias & stabilem ordinem receperunt. Itaque nunc supplicationes gratiosæ aliter signantur, quàm commisiones iustitiæ. Et etiam in signatura gratię facti sunt gradus differentes in qualitate, propter quos gradus vna regula Cancellariæ facta est, vt statim dicã. Et isti gradus ex eo apparẽt, quia quando supplicationes gratiosæ per Papam conceduntur, signantur, aut per verbum fiat, vt petitur, vel fiat A. aut fiat motu proprio, vt dixi in principio. Et iste est primus gradus signaturæ gratiæ. Secundus gradus est, quando Papa eas non signat, sed propter multiplices occupationes earum signaturam alicui Cardinali, vel prælato committit: tunc illi hodie in gratiosis verbo fiat, non vtuntur, sicut Papa facit, sed istis verbis, videlicet, Concessum vt petitur, vel concessum in forma in pręsentia D.N. Papæ. N. Cardinal. & iste est secundus gradus. Et ista signatura vtitur Cardinalis in principalib[9] gratiis, sed in reformationibus non concernentibus nouam gratiam, sed duntaxat aliquam qualitatem & circunstantiam, non signat concessum in præsentia D.N. Papæ, sed concessum L. Cardi. &c. Et isto etiam modo Vicecancellarius prouisiones gratiosas in casibus, qui sibi per regulas Cancellariæ conceduntur, signat, vt sunt gratiæ si neutri, vsque ad certam summã, & cum quadam limitatione, vt scribit Ludo. Roman. in consil. ccclxxix. columna finali. signat etiam subrogationes, reformationes, & alias de quibus ibi.

Supplicationes gratiosæ.

Signaturæ gradus.

Vicecãcellarius quo pacto signat prouisiones.

Est bene verum, ꝙ licet Vicecancellarius in dictis casibus in dictis regulis enarratis signare possit supplicationes gratiosas per concessum, tamen rarò facit, quia curiales supplicãtes magis volunt signaturam Papæ, vel Cardinalis signaturã habentes, quàm Vicecellarij, & hoc duplici ratione: tum propter digniorem signaturam, ad quem medio Referendariorum facilis accessus patet, tum etiam quia Papa supplicãtibus,

tibus, facilè clausulas derogatorias obstantiarum concedit, quas Vicecãcellarius, neq; aliquis alius inferior à Papa cõcedere potest, nisi sibi ex stylo daretur, vt dicit in terminis Ioã. de Imola, & Domini in capit. statutum. in gloss. literarum. de rescrip. libr. vj. tradunt latè Moder. in. l. nemo potest. de leg. j. Et ideo miratur Glossator in regula lxix. quare Vicecancellarius communiter illi regulæ deroget, videlicet quòd sequestra & remissoriæ literis non expeditis dentur. cum tamẽ de iure clausula non ostantibus, vti non possit. Ex quibus apparet, quòd potestas, quæ hodie per regulas Vicecancellario signandi materias gratiosas datur, penitus frustratoria & sine vsu sit. Bonum igitur esset in his, in quibus illi potestas signãdi supplicationes gratiosas vel contentiosas, per regulas conceditur, quòd etiam facultas derogandi contrariis constitutionibus daretur per quas impediri posset illa concessio, quia de iure quando aliquid à Papa alicui committitur, omnia illi concessa censentur, sine quibus iurisditio exerceri non potest, vt in capit. præterea. cum vulg. de offi. deleg. Sit ergo ista prima differentia inter istas signaturas gratiæ & iustitiæ, vt dixi: in gratiosis solus Papa vtitur verbo fiat. Sed Cardinalis vel prælatus, quibus signaturam committit, verbo concessum, vt petitur, vtuntur.

Vicecãcellarius an possit clausulas derogatorias obstãtiarũ cócedere.

Vicecãcellarius de iure an possit vti clausula non obstã.

Papa cõmittẽte aliquid alicui omnia &c.

Cardinalis habens signaturã.

Sed aduertendum est ꝙ licet Cardinalis altero de duobus modis dictis signare posit, non tamen vtroque modo simul eadem signatura signare posset. vt verbi gratia, concessum, vt petitur, & in forma: quia si petita aduersarentur, formæ in quinterno Cãcellariæ scriptæ, contraria concedere viderentur, quod ignorantiam saperet. Et propter has differentias signaturarum vna regula Cãcellariæ facta est, posita infrà nu. xxxj. quæ voluit signaturam Papæ per fiat, illi per concessum factæ in concursu præferri, quod procedit etiam si illa per cõcessum motu proprio, etiam qualificato concessa esset, & illa Papæ nõ esset motu proprio, nec pro qualificato, vt Rota in pluribus causis conclusit, vt latè refert D. Guliel. Cassiodorus in quadam decisione super illa regula.

Signatura Papæ per fiat.

Papam soliũ signare supplic. &c.

Maioris pœnitẽtiarij signatura per fiat in duobus vel tribus à signat.

Et ꝙ dictum est, neminẽ præter Papam supplicationes gratiosas per verbum fiat, signare posse, fallit in maiori Pœnitẽtiario, qui eas triplici diuerso modo signat per verbum fiat. Tamen illa signatura maioris Pœnitentiarij per fiat, in

duobus

duobus vel tribus à signatura Papæ etiam per fiat, differt.

Primo, quia maior Pœnitētiarius, nullo habito discrimine, supplicationes gratiosas & cōmissarias eodē modo signat per fiat, sed Papa in sua signatura supplicationes gratiæ à cōmissariis distinguit: quia gratiosas vniformiter hoc modo signat, fiat vt petitur, vel fiat motu proprio: Commissarias verò signat per placet. Differunt etiam in alio, quia maior Pœnitentiarius verbo fiat diuersimodè vtitur, videlicet fiat in forma, vel fiat de speciali, vel fiat de expresso. Quid autem illę signaturę importent, audeo hoc intrepidè dicere, paucos intelligere: sed ego eas latissimè in tract. de officio & stylo sacræ Pœnitentiariæ declaro, vbi est proprius locus.

Papa per fiat differt.

Differt & tertiò signatura Papę per fiat, ab illa maioris Pœnitentiarij, quia Papa aliquando sponte sua ad concedendam gratiam mouetur, & ideo supplicationem per fiat, motu proprio signat: sed maior Pœnitentiarius, licet sicut Papa signatura motu proprio vti posset, prout etiam vti potest ordinarius, tamen materia subiecta, quæ in dicto officio tractatur, signaturam istam non patitur: ratio est, quia ex quo concessiones quæ per maiorem Pœnitentiarium fiunt circa absolutiones peccatorum vertuntur, inconueniens & absurdum videretur, quòd peccatori non petenti absolutio motu proprio daretur, cum peccati venia non detur, nisi petenti & correcto vt dicit text. in cap. peccati venia. de reg. iur. libro sexto.

Maior pœnitētiarius.

Peccati venia non datur nisi et petenti & correcto.

Et licet quo ad signaturam gratiæ sit differentia in modo signandi inter Papam & Cardinalem, seu prælatum, quibus Papa signaturam committit. Tamen quo ad signaturam iustitiæ, nulla aut modica est differentia inter signaturam Papæ & Cardinalis, nisi in hoc, quia Papa signat supplicationes commissarias per verbū placet. A. Sed Cardinalis, signat sic, placet S.D.N. Papæ, N. Cardinalis.

Signatura iustitiæ papæ in quo differat à signatura Cardinalis.

Item quia Papa istas commissiones iustitiæ aliquando eas in consistorio publico signat, ea ratione, vt dicit hic Glossator, videlicet vt cuncti Papam iustitiam facientem videant. Secus est in Cardinali, qui non solum in consistorio, sed neq; etiam in congregationibus Cardinalium priuatis, præsente vel absente Papa, potest illas cōmissiōes nec cōsueuit signare.

Vicecancellarius verò bene potest signare supplicationes consistoriales de iustitia, sicut Papa in consistorio, auditus tamen

Vicecancellari9 an possit signare supplicatiōes cōsistoriales de iustitia.

men partibus facere solet, vt in consilio Constan. sessione sexta conclusum fuit.

Sed quare Papa in consistorio publico signat prædictas cõmissiones, rationem ponit Glossator hic, videlicet quòd ideo hoc facit Papa, vt cuncti videãt quòd facit iustitiam. Sed ista ratio iudicio meo fragilis est, quia Papa non indiget demuostratione benefacti, cum ex se ipso soleat, & palàm & occultè, semper, & vbique iustitiam ministrare, & cum sit notum omnibus, non oportuit illum illa demonstratione in consistorio publico vti: nam ex eo, quia ibi cõmissionib⁹ petitis dicit alta voce Placet, non per hoc facta est iustitia, cum adhuc requiratur, quòd illa commissio signetur, & postea iudici cui committitur præsentetur, qui cuncta rimando iustitiam ministrabit. Non igitur per verbum placet, quo vtitur Papa in consistorio, statim facta est iustitia, cum ibi sentẽtiam non proferat, quod est propriè iustitiam facere, sed ille actus prolationis sententiæ, postea ex interuallo per iudicem qui fieri debet, quidem actus non videtur ab omnibus, quia in consistorio sola commissio signari mandatur, que multa requirit, antequàm ad ffectum perducatur. *Cur Papa in consistorio publico signat cõmissiões iustitiæ.*

Alia est igitur ratio quare Papa signat ibi illas commissiones. Nam ex quo duo Cardinales diaconi vadunt ad recipiendum & introducendum nouum Cardinalem, vel legatum, ne pontifex cum reliquis Cardinalibus permanentibus in consistorio videantur medio illo tempore expectare, ac etiam ne ostendat Papa, quòd tantum ibi adest propter hoc negotium & nihil aliud agere tempus illud vacuum in istis actibus occupatur, ac in propositionibus dictarum commissionum teritur, quas ex arte & ingenio aduocati consistoriales sæpe confingũt casus atroces, & crudeles proponentes, & verbis duris & fictis exaggerantes, vt tempus illud vacuũ impleatur. Sunt tamen qui dicãt, quòd illas propositiones cõmissionũ mandat fieri Papa, vt ostẽdat principaliter propter administrationẽ iustitiæ cõsistoriũ, nõ aũt propter nouũ Cardinalẽ, vel oratorẽ recipiendũ indixisse, quasi ꝙ illo die Papa pro tribunali sedere videatur, volens ius publicè dicere, qua de causa omnia tribunalia vrbis cessant ipso tunc ius dicente. *Card. duo diaconi ad recipiẽdũ nouũ Cardinalẽ vadunt.*

Tamen hoc non quadrat, quia Papa semper ius dicit, siue publicè, siue priuatè actum faciat. l. fi. C. de legib⁹. & in. §. sed quod *Papa semper ius dicit, &c.*

quod principi.insti.de iur.naturali.Et quod cessent eo die omnia tribunalia,non ex eo causatur,quod Papa pro tribunali sedeat,quia hoc semper facit,sed quia per cessationem tribunalium maior hominum concursus ad consistorium Papæ accedat:quod non fieret,si iudices & alij curiales negotijs suis intenderent,& occuparentur,vt sic per illum concursum exteræ gentes,quæ illo die publici consistorij ad Papam accedunt,decus & maiestatem summi Pontificis,quæ per concursum plurium prælatorum & personarũ magis repræsentatur, admirentur,& ob eam causam Virgilius quando actum aliquem magnificum vel Didonis vel Aeneæ repræsentat, semper vtitur illis verbis,cõcursu accedere magno,vel magna comitante caterua,&c.Decus enim principis, vel cuiuscunque alterius personæ magis splẽdescit propter multitudinem subditorum aut familiariũ,vt latius dicam in regula de impetrã. benefi.fami.Cardinalium.& est tex.expressus,de consistorio loquens in clem.j.in versic.præfatis itaque nuntiis,&c.de iureiur. ibi in publico consistorio ; in quo erat prælatorum , & aliorum tam clericorum quàm laicorum non modica multitudo,&c.Et ideo de hac causa antiquitus,quãdo omnes prouinciæ Papæ obediebant,& ad eum veluti vnicum Christianæ religionis patrem pro expediendis negotiis necessariis accedebant,tantus fuerat ad sedem Apostolicam concursus,tãtus exterarum gentium conuentus, & exinde tam magno summo Pontifici reuerentia accessit,vt quidã eum admirabilem,alij mundi stuporem appellarent,vt dixi in.c.j.de cõst.li. vj.Et ista deuotio sedis Apostolicæ,& ad eam concursus vsq; ad tempora Nicolai V.frequentissimus fuit. Adeò quòd dicunt Io.de Ana.& Io.Gozadinus, olim celeberrimus consistorialis aduocatus in tract.de Iubileo.propter maximum cõcursum hominum,Nicolaum V.coactum.fuisse illos quindecim dies,peregrinis,pro Iubileo concessis ad quinque,postea ad tres,deinde ad duos restringere.Et dicit Platina tempore Nicolai,in Ponte S.Angeli tantã fuisse hominum multitudinem coadunatam,ꝙ facta obuiam mula Cardinalis S.Marci Veneti,cum neque venientes,neque redeuntes,ob insequentem multitudinem cedere possent:cadente vno,atque altero super mulam illam iam in à multitudine oppressam ad ducenta hominum corpora,& equos tres, obtrita & suffocata fuisse: multi

Consistorium publicum.

multi etiã à lateribus pontis in flumen cadentes in vndis periere, vt ibi latius per eum, ob quam causam variæ quæstiones propter successiones bonorum cuiusdam matris & filiæ ibi suppressi, excitatæ fuerunt, super quibus plures Doctores egregij consuluerunt, vt refert Felynus in capitulo, ad capitulum Sanctæ Crucis. columna penulti. versicul. de duobus. de rescriptio.

Redeundo igitur ad propositũ, Concludo ideo Papam in cõsistorio publico signaturã illarum commissionum illorum casuum introduxisse, vt tẽpus illud vacuũ, quo vel noui Cardinales, vel oratores introduci expectantur, agendo aliquid cõsumatur. Nam hoc faciẽdo non etiam desinit, quãdo casus veri accidunt, & proponuntur, iustitiam ministrare. Nam hic mos & stylus hodiernus signandi supplicationes in cõsistorio, & mandare fieri processus criminales aduersus malefactores & rebelles, ad instantiam procuratoris fisci antiquus fuit, vt dicit Bonifa. Vitel. in clem. j. in prin. de iudic. Et pro quo facit tex. in cle. j. versicu. præfatis itaque ibi eramus cum nostra curia residentes in publico cõsistorio, &c. de iureiur. Igitur dum ista in cõsistorio agũtur, interim cardinales creandi vel noui oratores, aut legati à legatione redeuntes introducuntur, pro quibus omnibus recipiẽdis solet cõsistoriũ publicum cum obseruatione quarũdam ceremoniarum indici, quæ latius in lib. Ceremoniali describuntur. Papa igitur non solum priuatè, sed etiam publicè, & in consistorio, vt dictum est, cõmissiones huiusmodi signat. Sed Cardinalis, aut prælatus habens signaturam, hoc non facit, nisi domini.

Legat⁹ de latere signat sicut Papa, & quare.

Legatus verò de latere non signat, sicut Cardinalis habẽs signaturam, sed sicut Papa, & hoc honestum videtur: quia ex quo eius personam repræsentat, honorari debet sicut Papa, vt dicit glo. in. c. quæ de causa. ij. quæst. v. & notat Abb. in. c. mandata. in princip. de præsum. & ibi Moder. Et sic vidi plures supplicationes per Reuerendissimum bon. memo. Cardinalem de Mõte legatum vrbis isto modo signatas, videlicet placet. A. nam vocabatur Antonius, & Papa modernus vocatur Alexander, & ideo etiam signat per placet. A.

n a tumra collegij reuerẽdissimorum Cardinalium Papa absente qualis esse solet.

Sacrum verò collegium Reueren. Cardinalium, Papa in lõginquis partibus absente post acceptatum Papatum, prout contigit in Hadriano, signat sic, placet sacro collegio suo, &

&.D.N. Papæ nomine.pro quo facit quod notat Specu.tit. de offic.ordi.§.quid de auditoribus.

Vicecancellarius verò etiam signare potest commißiones iustitiæ super causis tantum pendentibus in curia, sicut Cardinalis præfectus signaturæ hoc modo, placet.S.D.N.Papæ. Et antiquis temporibus ipse Vicecancellarius ordinariè signabat, neque erat alius Cardinalis qui haberet signaturam iustitiæ, nisi ipse. Sed eo absente, tunc cõmittebatur vni Cardinali, vt dicit Egid.decisi.dcxxxvj.& sequitur Fely.in rubr. de rescrip.circa fi. Et in illis quæ ad officium Vicecancellarij pertinebant, illius assertioni stabatur, aliàs non.vt Egid. dicit in decis.dcxxxviij.cum duab.seq.& alibi sæpe.

Sed hodie nescio quo pacto Vicecancellarius non signat, nec illa facultate vtitur, fortaßis ea ratiõe, vt dixi, de signatura gratiæ. Quia ex quo hodiernis tẽporibus omnes commißiones habent clausulas non obstan.cõstitutionibus, &c. Vicecancellarius non potest illas clausulas apponere, cũ sint contra ius, cui derogare non potest, nisi sibi specialiter concedatur, vt in clement.ne Romani. de electio. Ideo supplicantes malunt ire ad Papã, vel ad Cardinalem præfectum signaturæ iustitiæ, qui hanc facultatem habet, cuius facilis patet aditus, quàm ad Vicecancellarium.

Vicecancellari' an super omnibus causis poßit signare cõmißiones iustitiæ.

Et illa potestas Vicecancellarij, vt dixi, vertitur circa causas quæ committuntur simpliciter in curia: sed in causis quæ extra curiam committuntur, non potest commißiones signare, iuxta ea quæ dicit Egid. decisio.xlvj. incipien. exceptio. Cardinalis verò sic, vt dicit vna regula posita inter illas de potestate Vicecancellarij. Et siue commißiones signentur per Papam, siue per Vicecancellarium, aut Cardinalem habentem signaturam iustitiæ, ipse idem, vt Vicecancellarius, vel eius Regens extendit signaturam, seu potius distribuit tales commißiones auditoribus, vel alijs prælatis, quibus committũtur per ista verba quæ apponuntur post signaturam, videlicet de mandato.D.N.Papæ audiat magister L. & iustitiam faciat.

Vicecancellarij extẽsio in cõmißiõibus si discordat à signatura Papæ, & cæte.

Super quo est vlterius notandum, quòd si talis extensio Vicecancellarij, vel Regentis discordaret à signatura Papæ, attenditur potius signatura Papæ, quàm extensio illa Vicecãcellarij, vel Regentis, vt in notabili casu exemplum ponit D.

Guliel.

Guliel.in quadam sua decisione incip.contingit in vna causa,&c.& refert ita pluries iudicatũ,vt ibi latius per eum.

Et si quæratur,quare potius per huiusmodi verbum placet,signantur cõmisiones,quàm per verbũ fiat,vt olim posset responderi,quia verbum placet non est inductiuum gratiæ,sicut verbum fiat,sed est verbum concernens ius & iustitiam:nam verbum placet,denotat arbitrium boni viri, vt in l.fidei commissa.§.quanquam.ff.de leg.iij.tenet Bar.in.l.Lucius.ff.de fideicõmis.libert.& notat Abb.in.c.verum. de foro competen.& in.c.cum venissent. de iustit. Hinc est quòd placita,iurisdictiones causarum appellantur.vt in cap.ad audientiam.& ibi notat glo.de rescrip.& illud arbitrium intelligitur,prout de iure,vt Moder.latè scribunt in.c.j.de cõstit. Et commisiones nihil aliud continent,quàm ius,quia diriguntur,vt iustitia ministretur, vt in.l.falso. C. de diuer. rescrip.Et ideo commisiones iustitiæ solent communiter per Papam ad differentiam supplicationis gratiosæ signari per placet.A.vt hic dicit tex.regulæ,licet hoc sit speciale in Papa,quia potest signare supplicationem gratiosam per fiat,vel per placet.Secus autem in aliis commissariis.

Placet, verbum quid denotet.

Commisiones quare potius per huius modi verbum placet,quam per verbũ fiat,vt olim signãtur.

Placita, iurisdictiones causarum appellantur.

Et adeò ista signatura iustitiæ continet merum ius, quòd in ea nõ datur de stylo decretum irritans,neque in ea derogatur priuilegiis Romanorũ, neque nouis reformationibus vrbis,quia per hoc infertur præiudiciũ, quod est contra ius. Neque etiam ista signatura iustitiæ dat repræsalias,quia licet illæ sint de iure,tamen videntur continere in se quandã speciẽ gratiæ.Et hæc quantum ad signaturã iustitiæ sufficiant.

Commisiones nihil aliud continent, quam ius.

Decretũ irritans.

Quantum verò ad extensionem Vicecancellarij vel Regentis,quę fit post signatas cõmisiones per Papam vel Cardinalem,quid operetur? aliqua scribit Fely.in cap. super literis.in.vj.colum.de rescrip.propter quam factæ fuerunt olim plures decisiones Rotæ, quas latisimè discusit quidam Raymundus antiquus Rotæ auditor in quodam suo indice, in verbo, signatura , quæ tanquam prolixa & nimis vetusta non curo referre.Nã sufficiet ad hoc legere decisiones quæ sunt.xix.&.ccclxj.in nouis & in antiquis.decis. ccclxxxviij. cum sequenti,& decis.dxiij.&.dccxxxiij.

Extensio Vicecancellarij vel Regentis.

Superest modo, vt de secunda parte huius epilogi loquamur,quæ circa ministros signaturæ(qui referendarij appel-

lantur) versabitur. de quibus pauca quædam commemorabo. Nam in primis illud scire oportet, Referēdarios ob eam causam constitutos fuisse. Quia princeps cum præsidentibus & prælatis signaturæ non poterant, cum impedientibus innumeris sedis Apostolicæ negotiis, tum etiam propter supplicationum multitudinem legendis, & examinandis supplicationibus superesse. Deputati igitur fuerunt isti, qui hūc laborem subirent, examinarentq; prius & discuterent, num quæ in supplicationibus petuntur ab ipso principe, sine alicuius iniuria concedi possunt, in quorum signum visas supplicationes suprascriptione nominis sui propria manu signaret, vt sic princeps cautior reddatur. Quorū quidem Referendariorum duo sunt genera. Nam quidam sunt gratiæ, alij iustitiæ, sicut etiā ipsę signaturę duę sunt, vt diximus, duobus etiam Cardinalibus commissæ. Referendarij gratiæ fuerunt à principio numero octo creati, vt dicit text. in authenti. de Referendariis. & totidem Papa facit, licet interdum propter importunitatem potentum plures facti sint.

Referendarij ob quam causam constituti sūt.

Referendariorum duo genera.

Referendariorum gratiæ numerus.

Sed Referendarij iustitiæ solebant esse sex, & vnus alius pro Cancellaria. Quorum omnium Referendariorum receptio vsque ad tempora Alexandri. VI. fiebat solo verbo, & illud sufficiebat. Sed Alexāder. VI. postea super hochas ordinationes quæ sequuntur fecit. Ex quibus vnam magnam bullam, siue constitutionem fecię circa reformationem curiæ. In qua voluit Referendarios gratiæ debere esse num. X. & totidem iustitiæ qui debeant in sua receptione ordinationes sequentes iurare, quas Alexand. in. d. constitutione, voluit singulo trimestri in vtraque signatura legi. Ordinationes signaturæ hæ sunt.

Voluit enim in primis Referendarios gratiæ ad officium receptos ante omnia iuramentum de proponendis, & fideliter exponendis, iustis, & rationabilibus petitionibus præstare. Quodq́ue vota sua non ad complacentiam, sed iuxta suam conscientiam proferrent.

Rursus ne secreta signaturæ quantumcunque leuia, vel minima, quæ ibi geruntur, sub periurij, ac suspensionis ab officio per mensem, pœnis nulli panderent: ne (prout aliquando compertum est) ex huiusmodi consiliorum detectione inimicitiæ vel scandala nascantur.

Euitarent

Euitarent insuper sub eadem pœna, ne in propositionibus suis, vel aliàs alios Referendarios sibi propitios facerent, vt vota ei, & ad sui complacentiam suffragia præstent sub eadem pœna.

Præterea, vt scopulum cauendum, præcepit, ne aliquid à partibus, quarum supplicationes examinant, vel proponunt, recipere procurent, etiam si illud fuerit esculentum, vel poculentum, sed gratis officium suum pręstent, sub dicta pœna, & alia pro ipsius arbitrio imponenda.

Sed illud de esculento & poculento malè obseruatur in omnibus officialibus, qui licet prædicta capere non deberent vltra constitutos sibi à Papa prouentus, nihilominus omnes libenter sequuntur dispositionem. cap. statutum. §. insuper. de rescript. lib. vj. quod voluit iudices capere posse esculentum, & poculentum à partibus mera liberalitate oblatum. quod paucis consumi posit diebus. Quod quidem esculentum & poculentum, licet toto anno valorem centum Ducatorum excedere non deberet, iuxta glo. in cap. non licet. xj. q. iij. & nota. Marti. Laud. in trac. de offi. domino. notabili. lxxxix. nihilominus praua consuetudo modum transgreditur, conniuentibus superioribus, & fortè causam dantibus, qui deberent huiusmodi Referendarios, & alios curiæ ministros, de aliquo honesto salario prouidere: abhorret enim lex sine præmio homines laboriosis officiis præfici, vt dicit text. in. §. si quis autem. in authé. de iud. Quia alicui officium suum non debet esse damnosum, vt dicit text. in. c. cum non deceat. de elect. lib. vj. Nam cum labor est in damno, mortalis crescit egestas, vt dicit Cato.

Etiã voluit eos promittere, ne aliis Referendariis iniusta forte, vel minus honesta proponentibus assentiãt, sed potius ex debito conscientiæ suæ illis contradicant & aduersentur, nulla proponentis, vel alterius personæ ratione habita.

Postremo sub eadẽ pœna, & alia arbitrio ipsius Papæ imponenda. obligare eos voluit, ne alterius Referendarij corruptelas, si fortè sciuerit illorum aliquem commisisse, aut munera recepisse, tegere aut occultare deberent. Hæc sunt quæ Referendarij gratiæ promittere & iurare debent, quæ ferè similia sunt illis, quæ Rotæ auditoribus per ordinationes Ioannis. 22. imponũtur. Quibus factis quando ad signa-

turam ſunt omnes congregati, vna cum Datario, qui ſemper ſignaturis Papæ aſsiſtere debet & ſolet, antiquior Referēdariorum, vel prout fit, inter auditores Rotæ, ille Referēdarius qui ſecundum turnum proponere debet, ante omnia orationem ſequentem, quam Sanctum Yſidorum compoſuiſſe conſtat, alta & intelligibili voce legere debet, videlicet:

ADSVMVS Domine ſancte Spiritus, adſumus peccati quidem immanitate detenti, ſed in nomine tuo congregati, veni ad nos, & eſto nobiſcum, & dignare illabi cordibus noſtris, doce nos quid agamus, quò gradiamur, & oſtende quid efficere debeamus, vt te auxiliante, tibi in omnibus placere valeamus. Eſto ſalus, ſuggeſtor, & effector iudiciorū noſtrorum, qui ſolus cum Deo patre, & eius filio nomen poſſides glorioſum: non nos patiaris perturbatores eſſe iuſtitiæ, qui ſummā diligis æquitatem, non in ſiniſtrum nos ignorantia trahat, non fauor inflectat, non acceptio muneris vel perſonæ corrumpat. Sed iunge nos efficaciter ſolito tuæ gratiæ dono, vt ſimus in te vnum, & in nullo deuiemus à vero, vt ſicut in nomine tuo collecti, ſic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iuſtitiā, vt & hîc à te in nullo diſſentiat ſententia noſtra, & in futuro pro bene geſtis conſequamur præmia ſempiterna. Reſpondent omnes, Amen.

Oratio, quam antiquior Referēdarius in ſignatura dicere ſolet, deſcribitur.

Hæc oratio dicitur in principio ſignaturæ, & in Rota ſingulis diebus audientiæ, quæ originem habuit à Conciliis generalib. initio quorū hæc oratio dicenda erat, vt docet Spec. in tract. de modo generalis concilij celebrandi. in. ij. parte rub. xj. Et Petrus de Mōte, epiſcopus Brix. in ſua Monachia. q. iiij. & ibi hanc orationem, licet ſatis corruptè, ſcribunt, & ita etiam inter concilia Baſilien. & Conſtan. impreſſa reperitur. Sed hæc oratio hodie in ſignatura Papæ non legitur, neſcio qua de cauſa, fortè, quia præſentia Papæ omnem ſolennitatem ſupplet, vt dicitur in. l. omnium. C. de teſtamen.

Referēdarii gratiæ. Referēdariorum iuſtitiæ numerus.

Et quæ dicta ſunt de Referendariis gratiæ, eadem in Referendariis iuſtitiæ obſeruātur, qui ſolent eſſe ſex, vt vnus pro Cancellaria, licet aliquando ſint plures ſecundum volūtatem Papæ. Verum quia in hac ſignatura iuſtitię periculoſius peccatur, quàm in alia: ideo grauius puniuntur ſi huiuſmodi Referendarij reperti fuerint pro officio ſuo præſtando munera ſuſcepiſſe. Nam vltra pœnas prædictas, pro prima vice ſuſpenduntur

duntur per mensem ab ingressu signaturæ: pro secunda, per quatuor menses: pro tertia, suspēduntur perpetuò, & ad illud officium amplius exercendum inhabiles redduntur. Et ob eā causam summi Pontifices sapienter in hac signatura iustitiæ introduxerunt, quòd solus Cardinalis habens signaturam iustitiæ, salarium centum Ducatorum singulo mense haberet: Cardinalis verò signaturæ gratiæ nihil reciperet. Quia prima signatura propter iustitiam ministrandam est altera periculosior, & vt occasio omnino in illa tolleretur capiendi munera etiam esculenta, quæ solent sæpe sapientum oculos obcæcare, vt in ca. pauper. xj. q. iij. illud inductum fuit: nam vbi maius periculum vertitur, cautius fuit agendum, vt in ca. vbi periculum. de elect. lib. vj. Quod quidem periculum in signatura gratiæ militare non videtur. Et ideo videmus, quòd Alexander. VI. grauiorem pœnam Referendariis iustitiæ munera capiētibus, quàm Referendariis gratiæ imposuit, vt ex prædictis capitulis apparet.

Item tenentur Referendarij iustitiæ, cum proponitur aliqua materia antiqua, super qua iam plures cōmissiones propositæ & signatæ fuerunt, partes, vel earum procuratores, aut aduocatos audire, duos ex Referendariis, qui eas audiāt, & referant in sequenti signatura deputando, licet aliquando Referendarij omnes informentur. *Referēdariis iustitiæ pro officio suo præstando munera recipientibus, quæ pœna imponatur.*

Item est ordinatum, quòd quando in signatura alicuius Referendarij, aut fratris germani, aut alterius vsque ad tertium gradum affinitatis, vel consanguinitatis inclusiuè proponitur, Referendarius illi propositioni non intersit, sed ex loco signaturæ foris exeat, nec votum det, nec quod alij dederūt perscrutetur. Quod etiam in auditoribus Rotæ Ioan. XXII. statuisse constat. Et si idem Referendarius scienter proposuerit in signatura cōmissiones ad se, vel ad supradictos consanguineos, vel affines pertinentes, ipso facto est excommunicatus. Hæc Alexander. VI. constituit, qui postea in constitutione quadam reformatoria curiæ, alia ad istam signaturam pertinētia addidit. Voluit enim, quòd commissiones beneficiales extra Rotam non signentur, nisi de consensu partium, & tunc non detur potestas decernendi executoriales, nisi contra succumbentem. *Referēdariorū iustitiæ obseruationes & ordinationes.*

Item voluit, quòd commissio semel reiecta, non ponatur

iterum ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrēda.

Item quòd extra ſignaturam non porrigantur Papæ commiſsiones ſignandæ.

Item quòd commiſsiones aduerſus literas,ſeu gratias tollentes ius quæſitū, ſemper ſignari poſsint,nulla habita ratione,qualis ſit materia propoſita.Et plura alia in dicta Bulla reformationes ſtatuit Alexand.quæ longū eſſet recenſere:quæ ideo non refero,quia Bulla fortè non fuit publicata.Sed capitula ſuperiora publicata, & ſeruata fuerūt aliquo tempore, & ideo iſta exempli cauſa ſufficiant.

Hæc de Referendariis ſtatuit Alex.cum ante omnia confuſa viderentur, & hodie male etiam hæc ſtatuta ſeruantur, quia Referendarij ſimpliciter abſque iuramēto recipiuntur, quod eſt mirandum,quia cum iſti ſint miniſtri ſedis Apoſtolicæ,& omnium ſecretorum ſignaturæ participes, & iuſti[...] conſolatores:nō deberent ilico,& nudo verbo recipi,ſe[...] ior circa tales perſonas promouendas deberet dilige[...] hiberi.arg.l.j.§.ſed & ſi quis.ff. de carbo. edicto. [...] cum inter officiales curiæ Referēdarij digniores [...] Nam in regulis prærogatiuarum expectantium, [...] Referendarij ſcribuntur,deinde Protonotarij [...] tertio loco Correctores,poſtea Subdiaconi n[...] to loco auditores Rotæ,poſtea clerici Cam[...] tor Cameræ,& Abbreuiatores actu officia[...]

Referēdarū īter officiales curiæ digniores reputātur.

Itaque Referendarij ab ordine literæ re[...] cæteris aliis,quia primo nominantur,iu[...] bo ſcrib.Et ideo dato expectatiuaru[...] tos officiales Papa voluit Refer[...]

Expectatiuarū concurſu dato inter officiales curiæ quis eorū præferatur.

Rationem non inuenio[...] ſpicimus,Protonota[...] darios à Iuſtinian[...] no ab ortu Ch[...] de referen[...] ti ſunt [...]

Protonotariū cæteris ſunt antiquiores.

Referēd[...] rū à q[...] fuer[...] conſ[...]

tonotarius in cle. j. de regulari. numer. 51. conqueritur, & inuehit contra Cardinalē Zabarellā, qui procurauerat Protonotariorum numerum rumpere, creari faciēdo nepotem suū vltra numerum, cum emolumentorum participatione.

Ex quibus apparet, Protonotarios & Referendariis antiquiores fuisse. Et nihilominus summi Pontifices voluerūt Referendarios cæteris curiæ officialib. præferendos esse, vt patet in dicta regula. Quid igitur causæ fuit tanti fauoris? hactenus nō legi. Sed arbitror ob eam causam tributam illi tanti honoris prærogatiuam esse, quia Referendarij quotidie apud principem, & in eius præsentia, imò simul cum eo officia eorum exercent cum opere & consilio iuuando, quod alij curiæ officiales seorsum faciunt, nec ita immediatè Papam iuuant, & ideo illi cęteris præferuntur. ita dicit Angel. Areti. in terminis in. §. fina [illegible] .inst. de excep. sequitur Io. de terra rubea in tra[illegible] iituræ. fol. cviij. colum. j. Qua sola ratione Cardi[illegible] s cæteris præferuntur: Imò simplex Cardinal[illegible] lens præfertur in honoribus Cardinali legato, [illegible] olaus Boerius in tract. de pręeminentia magn[illegible] na ratione. Non enim æqualiter splēd[illegible] sens est: nam *licet omnis dignitat*[illegible] incipe recipiat, *magis tamen eo* ru[illegible] m qui distat, *vt dicit Bal. de Car* [illegible] offic. procōsul. *Cardinales enim* [illegible] Papa in eodem [illegible] petrātibus per obi[illegible] radunt Moder. *in tract. de* [illegible] nclusio. *Sicut in* [illegible] Deo *imm*[illegible] logi [illegible]

[illegible] in

Referēdarijs, quod tantus honor tribuatur, quid sit in causa.

Cardinales quare cæteris alijs præferuntur.

Cardinalis ī curia residens præfertur in honoribus Cardinali legato.

[illegible] es [illegible] to- [illegible] cu- [illegible] o ter [illegible] quomo proce- [illegible] it.

[illegible] urisd. ordinaria regulariter, vnde proueniat.

petrãtibus alteri gratificari in data, videlicet proponẽdo alium, vel postponendo. Et dicit Bald. in clem. j. de rescript. quicquid facit Referendarius, censetur Papa facere. Et dicit vna decisio Rotæ ordine. cccvj. in nouis. incip. si actor, quòd Referendarius poterat, sicut Vicecancellarius recipere resignationem beneficiorum, quod auditor Rotæ facere non potest. Et ista omnia intelligerẽ procedere in Referendariis vtriusque signaturæ, in quibus militant prædictæ rationes: sed in Referendariis iustitiæ tantum, qui Papæ immediatè non assistũt, nec illius præsentia illustratur, fortè prædicta nõ procederent. Et est etiam aduertendum, quòd licet isti Referendarij actu officia sua non exerceant, nihilominus prærogatiua Referendariorum gaudent, & sunt verè Referẽdarij. Ita dicit Glossator regularum Cancellariæ in regula prærogatiuarum expectantium, in secũda parte. vbi ponit exẽplum in quodam Guidone Antonio filio Ceculij de Mediolano viro nobili, qui Referendariarum non exercebat, & nihilominus prærogatiua vtebatur, vt ibi per eum. Ratio istius dicti est, quia regula solum requirit exercitium actuale in Abbreuiatoribus, vt ibi apparet.

Referẽdarij olim poterant sicut Papa ex duobus impetrantibus alteri gratificari.

Referẽdarij etiam si actu officia sua non exerceãt, &c.

Tamen ego multum dubitarẽ de dicto Glossatoris, per ea quæ And. Sicul. dicit in consil. lviij. in. j. & . ij. col. lib. j. & Fely. in. c. per tuas. in. iiij. col. de maio. & obe. qui præcise loquitur. Et illud, quid dicit Glossator de illo Guidone, nõ satis apparet, vel si cõstaret, illud fuit ex intelligentia speciali. Tamẽ dictum Glossatoris hodie practicatur. Et licet Referẽdariorum officium olim in magno pretio fuerit, hodie tamen nescio quo pacto eorũ authoritas vilescit, vt dicit Abb. Panor. in. c. j. circa fi. de priuil. de quibus etiã Rota mentionem facit in decis. dlxv. in. ij. col. in antiq. & Specul. in titu. de supplicatione. post princip. Innocen. & Hostien. in. cap. ex literis. de in integ. resti. & Io. de Platea in. l. fi. col. penul. C. de decurio. lib. x. & latius de istis loquitur Cassaneus in trac. Mundi gloriæ. in. vj. parte. in. xj. consideratione. & plura priuilegia concessit Leo. x. quæ nõ curo referre. Quæ omnia de Referẽdariis dicta notanda sunt, quia est materia peregrina nullibi coadunata. Postq̃ igitur per Referẽdarios corã Papa vel Cardinali præsidente, signaturæ propositæ, & examinatæ sunt cõmissiones iustitiæ, ac per Papam, vel Cardinalem signatæ, mittuntur

Cõmissiones iustitiæ postq̃ sunt propositæ p Referẽdarios quomodo distribuãtur.

mittuntur ad Vicecancellarium, vel Cancellariæ regētem, qui eas extendat seu verius distribuat per turnum inter Auditores, per illa verba apposita in calce commissionis post signaturam, videlicet de mandato D.N.Papæ audiat magister N. & iustitiam faciat. Et propter illam diuisionem, commissionē quas Regens facit, dictæ commissiones distributiones appellantur, vt dicit decisio Rotæ.ccclxij.in not. Et decis.cccxix. in antiqu. facta igitur distributione commissionum per Regentem mittit eas ad banchum Cursorum, qui eas etiam inter se per turnum distribuant, & præsentent Auditoribus vel aliis prælatis quibus dirigantur, quibus à die præsentationis earumdem datur iurisdictio, vt in ca.vt nostrum.& ibi notāt Moder.de appella. Et licet auditores iurisdictionem ordinariam in cognoscendo censeantur habere, iuxta nota.in clem. auditor.de rescript.itaque videretur illos posse procedere in causa. Tamen non possunt, vt opinor, ante præsentationem cognoscere duplici ratione.

Auditoribus à die præsentationis earūdem datur iurisdictio.

Aud. licet iuris. ord. habere cēseantur in cognoscendo.

Prima, quia propter præsentiam Papæ illa iurisdictio ordinaria est quasi impedita, propter quam causam omnes existentes in Curia censentur delegati: iuxta not.per Archi.in capitul.experientiæ vndecima, quæstione prima, vbi dicit, quòd nullus in curia habet iurisdictionem ordinariam, nisi Papa, sed iudicant, aut ex generali delegatione Papæ, aut ex speciali commissione, vt ibi dicit Arch.referendo Specul. Ratio est, quia iurisdictio ordinaria regulariter prouenit ratione territorij, vt notat in capitul.cum contingat, de foro competen.quod Auditores non habent. Et licet quædam decisio Egidij.dclix.incipien.dicta compulsio, &c.dicit quòd Auditores habent totam Romanam curiam pro territorio: illud est verum, ad effectum, vt statuere possint suas decisiones in curia, quæ habent vim styli & legis, quamuis Glossātor regularum in regula de subrogandis, neget, auditores & quoscunque alios in præsentia Papæ statuere posse, cum non habeat plenam iurisditionem ordinariam, sed dicat hoc fieri sciente & vidente Papa. Et ideo censentur quo ad hoc habere territorium per quandam fictionem, non verè. Patet quia si verè tota curia esset nobis data pro territorio, non haberemus strictiorem potestatem quem habent alij delegati in curia, vt dicit decisio Rotæ.cccvj.incipien.si actor. in

Iuris. ordinariā nullus habet ī curia, nisi solus Papa, & qua re.

Auditores habere totā Ro.curiā pro territ.quomodo procedat.

Iurisd.ordinaria regulariter, vnde proueniat.

in nouis.quę probat hoc exemplo,quia videmus alios delegatos absoluere posse ad cautelam.sed nos auditores non possumus sine speciali mandato, vt ibi dicitur. Et propterea non sine causa Bonifacius.VIII.interloquutus fuit, neminem in curia Romana ordinariam iurisdictionem habere,nisi Papa,vt refert Archidia.in.d.c.experientiæ.

Regula quæ dispo nit cōmissiones causarum non valere literis nō expeditis, quomodo procedat.

Secunda causa, quare auditores præsentata commissione hodie procedere non posint,est propter impedimentum regularum Cancellariæ,inter quas est vna posita infrà ordine. xxix.quæ disponit commissiones causarum non valere literis non expeditis.Itaque per illam regulam impeditur iurisdictio,quod est verũ quãdo producitur per partem aduersam in actis,aliàs procedere possent auditores illa non obstante, per ea quæ latius dixi superius in procœmio regularum, etiã Papa mortuo, vt latius probat Glossator istarum regularum in rubr.de potestate Vicecancellarij.in.ij.&.iij.col.Et etiam aliquando non obstante productione dictæ regulæ.xxix.Auditores ad vlteriora processerunt,quando illi regulæ fuit derogatum,prout aliquando fieri contigit pro qualificatis personis, vt reperi adnotatum in quodam libro adnotationum Reuerendis.bo.me.Cardinalis Sanct. Quatuor. folio.lxvj.& lxxxij.quod est mirandum,quia hodie non solet pro aliquo illi reg.derogari,nisi modo infrà scripto pro Cardina.tamen pasim derogari solet, cum in illis cessent rationes fraudis, propter quas literarum expeditio requiritur, videlicet solutio annate,& officialiũ satisfactio,à quib.Cardinales eximuntur.Et quia præter hoc Cardinales, pro luce dignitatis eorum ita,vt modesti esse debent,sic præsumũtur abesse à fraudibus,& esse cæteris iustiores.

Cardina. quãdo causa committitur.

Hinc est,quòd de hodierno stylo,quando causa committitur in Cardinali in signatura Papæ,non ponitur illa clausula(que in extensione commissionum Vicecancellarij,vel regẽtis cõmuniter apponi solet) videlicet, iustitiam faciat,&c. sicut apponitur in cõmissionibus aliis prælatis directis. Sed solum ponuntur hæc verba de mandato D.N. Papæ.audiat talis Cardinalis,& decidat,&c.ratio redditur per tex.in.l.vnica.ff.de offi.præf.præto. Quia princeps eos, quos ob singularem industriam explorata eorum fide & grauitate ad huius officij magnitudinem euexit, non præsumit aliter iudicaturos

ros

ros esse pro sapientia ac luce dignitatis eorum, quàm ipse fo ret iudicaturus. Non igitur illis mandat, ꝙ iustitiam faciant, cum quilibet Cardinalium hoc proprium & peculiare habere debet, vt absque aliquo signo, vel monitione iustitiam faciant, quæ eorum pectoribus ita inesse debet ac propria vita. Aliàs Papa iniuriam illis videretur inferre, si per suam signaturam illis imponeret, & quodammodo ad eorum memoriã reduceret, ꝙ iustitiam facerent: nam hoc perinde haberetur, ac si eius essent immemores, quod videtur paululum subausterum. Nam sicut commemoratio impensi beneficij (vt inquit Comicus) immemorem, ac penè ingratum animum recipientis arguit: sic commemoratio iustitiæ facta illis qui ex officio suo illam facere tenentur, nescio quid dormientis ac obliuiosi animi indicat. Videtur enim Papa illorum probitate & fide dubitare, si, vt iustitiam faciant, admoneat, & scripto mandet. Bonus enim equus (vt est in prouerbio) calcaribus non indiget, sed sola virgæ vmbra regitur. Quæ quidem rationes, licet in quibusuis aliis bonis prælatis militare possent, non tamen Papa ita de illis confidit sicut de Cardinalibus, qui quotidie secum pro reipublicæ Christianæ commodis innumerabiles labores præferunt, de quibus ideo facilius confidit, quia eorum mores diuturna, & penè quotidiana experiẽtia magis notos habet. arg. eorũ quæ dicit Fely. in capi. ad aures. in. xiiij. conclusione de rescrip. In Cardinalibus ergo cessant istæ solẽnitates iudiciorũ, quæ in aliis obseruãtur.

Beneficũ impensi cõmemoratio.

Ingratitudinẽ arguit beneficij commemoratio.

Et ideo non sine optima & efficaci ratione in ista materia plura priuilegia in fauorem Cardinalium contra iuris dispositionem specialiter inducta sunt, quæ aliis prælegatis concessa non fuerunt. De quibus non ab re erit, pro dignitate eorum pauca quædam commemorare, quæ in locis vulgaribus non traduntur, scribam.

Cõmißiones quæ fiunt Card. non solẽt signari nisi p Papam.

Primum priuilegium est istud de quo supra proximè dictum est.

Secundum est, quia commisiones quæ fiunt Cardinalibus non solent signari, nisi per solum Papam: sicut neque supplicationes quatuor votorum Papæ reseruatorum, quorum cõmutationes cum Datario componunt, & ideo eas non signat nisi solus Papa propter notabilem præeminentiam illorum votorum, in quibus antiquitus non solebat Papa, nisi ex magna

Supplicationes quatuor votorũ Papæ reseruatorum, à solo Papa signantur.

gna causa, & cum compositione dispensare. Sed Cardinalis qui habet signaturam in aliis votis inferioribus dispensat. Ita commissiones quæ fiunt Cardinalibus propter illorũ excellentiam solus Papa signat, sed aliæ commissiones inferioribus directæ per alios prælatos habentes signaturam iustitię aut per Cardinalem, vel per Vicecancellarium signari possunt, vt dicit Bonifacius Vitalinus in clemen. auditor. in. ij. columna. in. v. opposi. de rescrip. Et causę quæ Cardinalibus committuntur, non debent excedere. lx. ducatos, aliàs commissio est nulla, vt dicit Pauinus in quadam extrauagan. ad onus, allega. per Fely. in. rub. de rescrip. circa fin. & per Cardinalem Iacobatium in tract. Consilij. fol. xxvij. in. j. colũ. Et quando causa committitur contra Titium, & alios in citationis decreto nominandos, etiã si Cardinalatus honore præfulgeant, commissio non datur, nisi Cardinalis nominetur, &c. Et quod dictum est commissiones contra Cardinales non signari, nisi per manum Papę. Idem seruatur in regibus in quibus etiã stylus Cancellariæ tenet, quòd literæ contra reges & principes, & magnos duces non dantur sine signatura Papæ, iuxta not. per Specul. tit. de legato. §. nunc ostendendum. ver sic. item non obstat. Et hoc expresse notatur in illo vulgato libro practicæ Cancellariæ. fol. lxxvj. secus est in aliis.

Causæ car dinalibus commissæ non debẽt excedere. lx. ducatos.

Cõmissio nõ datur, quãdo causa cõmittitur contra Titium, &c.

Causæ vbi cõmittuntur Cardinales, creditur assertioni illorum.

Tertium priuilegium est, ꝙ in causis Cardinalibus commissis assertioni illorum creditur. ita dicit Egid. decis. clxxxiij.

Cardinali quando cõmittitur causa, potest sine, &c.

Quartum speciale priuilegium est, ꝙ licet quando committitur causa auditoribus, vel aliis prælatis, non illi possunt alteri committere obseruationes terminorum sine speciali licentia Papæ. Secus tamen est quando committitur causa Cardinali, quia sine speciali mandato Papę commitere posset auditoribus suis terminorum obseruationes. ita dicit Egi. esse de stylo in decis. xliij. incip. articulus.

Cardinali si cõmittatur causa quæ prius &c.

Quintum sigulare priuilegium est, quòd sic committatur causa Cardinali, quæ prius fuerat commissa alij auditori, & ille faciat intimare commissionem dicto auditori, licet illi non inhibeatur, auditor non potest amplius procedere in causa propter reuerentiam Cardinalis. Secus si vnus auditor alteri auditori commissionem sine inhibitione intimaret, quia talis auditor nihilominus poterit procedere, ita tenet Rota in decis. xxiiij. incipiente, & est sciendum. de dolo

&

& contuma.in antiq.

Sextum priuilegium speciale est, propter eandem reuerentiam inductum, ꝙ auditor quando intimare facit Cardinali commissionem, non debet illi inhibere, vt dicitur in dicta proxima decisione.

Septimum priuilegiũ est in fauorẽ Cardinaliũ introductũ, ꝙ causa semel cõmissa Cardinali, licet ille desinat quouis modo esse iudex, non tamẽ committitur vlterius inferiori à Cardinale sine speciali mandato Papæ, propter illorum honorẽ, vt dicit Egi. decisio. xxxvij. incipien. vbi appellatur. in fin. & tenet Nicolaus Milis in verbo, appellatio. *Cardinali semel causa cõmissa licet ille, &c.*

Octauum priuilegium propter eundem honorem Cardinalibus seruandum, inductum est, vt Cardinalis, cui causa cõmittitur, alteri Cardinali non inhibet: secus est in aliis, vt dicit decis. vltima. de dolo & contuma. in antiq.

Nonum priuilegiũ, ꝙ licet illa clausula appellatione remota in commissionibus prælatorum, & quorumcunque intelligatur de appellatione friuola, posita tamen in commissione facta Cardinali intelligitur de quacunque appellatione. Itaque neq; iustè neq; iniustè, à sententia illius poterit appellari: ita dicit Paulnus in tract. de offic. & pot. capitul. se. vac. in penultim. fol. in tertia columna. & ante ipsum hoc tenet Milis in verbo, appellari non potest à sententia lata per Cardinalem. Et tenet Bal. in. l. j. in secunda col. ff. de offi. præfect. & Rom. in singul. incip. appellatiõe remota. quæ omnia sunt noua in hac materia: pro quibus vide quę dico supra in prooemio regularum. q. iiij. num. 2. *Appellatio Cardinalis neque iuste, neque ĩ iuste prolata non admittitur.*

Decimum priuilegium speciale est, quia in pari causa quãdo Cardinalis habet pares rationes cum alio, Rota solet in dubiis gratificari pro Cardinali, prout vidi tempore meo seruari in causa Mediolanen. pro R. Cardinali Triuultio. Et in alia etiã Mediolanẽ. pro R. Cardinali Cęsarino, & ita semper fuisse antiquis temporibus obseruatum, dixit D. Simoneta.

Ad propositum redeundo, istis igitur regulis non solet cõmuniter in totum derogari, sed ex vsu signaturæ inductum fuit, ꝙ in fauorem Cardinalium possit fieri derogatio propter rationem quam dixi. Reperta est tamen pro commoditate curialium honesta & moderata derogatio ad dictã regulam. xxix. quæ voluit cõmissiones non valere, nisi prius literis *Derogatio nuper reperta ad regulam, &c.*

expeditis

turam ſunt omnes congregati,vna cum Datario, qui ſemper ſignaturis Papæ aſsiſtere debet & ſolet,antiquior Referēdariorum,vel prout fit,inter auditores Rotæ,ille Referēdarius qui ſecundum turnum proponere debet, ante omnia orationem ſequentem,quam Sanctum Yſidorum compoſuiſſe con ſtat,alta & intelligibili voce legere debet,videlicet:

ADSVMVS Domine ſancte Spiritus,adſumus peccati quidem immanitate detenti, ſed in nomine tuo congregati,veni ad nos,& eſto nobiſcum,& dignare illabi cordibus noſtris,doce nos quid agamus,quò gradiamur,& oſtende quid efficere debeamus, vt te auxiliante,tibi in omnibus placere valeamus.Eſto ſalus, ſuggeſtor, & effector iudiciorū noſtrorum,qui ſolus cum Deo patre,& eius filio nomen poſſides glorioſum:non nos patiaris perturbatores eſſe iuſtitiæ, qui ſummā diligis æquitatem,non in ſiniſtrum nos ignorantia trahat,non fauor inflectat,non acceptio muneris vel perſonæ corrumpat. Sed iunge nos efficaciter ſolito tuæ gratiæ dono,vt ſimus in te vnum,& in nullo deuiemus à vero, vt ſicut in nomine tuo collecti,ſic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iuſtitiā, vt & hîc à te in nullo diſſentiat ſententia noſtra,& in futuro pro bene geſtis conſequamur præmia ſempiterna.Reſpondent omnes,Amen.

Oratio, quam antiquior Referēdarius in ſignatura dicere ſolet, deſcribitur.

Hæc oratio dicitur in principio ſignaturæ,& in Rota ſingulis diebus audientiæ,quæ originem habuit à Conciliis generalib.initio quorū hæc oratio dicenda erat,vt docet Spec. in tract. de modo generalis concilij celebrandi. in. ij. parte rub.xj.Et Petrus de Mōte,epiſcopus Brix. in ſua Monachia. q.iiij.& ibi hanc orationem, licet ſatis corruptè,ſcribunt, & ita etiam inter concilia Baſilien.& Conſtan.impreſſa reperitur.Sed hæc oratio hodie in ſignatura Papæ non legitur,neſcio qua de cauſa,fortè, quia præſentia Papæ omnem ſolennitatem ſupplet,vt dicitur in.l.omnium.C.de teſtamen.

Referēdarii gratiæ. Referēdariorum iuſtitiæ numerus.

Et quæ dicta ſunt de Referendariis gratiæ,eadem in Referendariis iuſtitiæ obſeruātur,qui ſolent eſſe ſex,vt vnus pro Cancellaria, licet aliquando ſint plures ſecundum volūtatem Papæ.Verum quia in hac ſignatura iuſtitię periculoſius peccatur,quàm in alia:ideo grauius puniuntur ſi huiuſmodi Referendarij reperti fuerint pro officio ſuo præſtando munera ſuſcepiſſe.Nam vltra pœnas prædictas,pro prima vice ſuſpen

duntur

duntur per mensem ab ingressu signaturæ: pro secunda, per quatuor menses: pro tertia, suspēduntur perpetuò, & ad illud officium amplius exercendum inhabiles redduntur. Et ob eā causam summi Pontifices sapienter in hac signatura iustitiæ introduxerunt, quòd solus Cardinalis habens signaturam iustitiæ, salarium centum Ducatorum singulo mense haberet: Cardinalis verò signaturæ gratiæ nihil reciperet. Quia prima signatura propter iustitiam ministrandam est altera periculosior, & vt occasio omnino in illa tolleretur capiendi munera etiam esculenta, quæ solent sæpe sapientum oculos obcæcare, vt in ca. pauper. xj. q. iij. illud inductum fuit: nam vbi maius periculum vertitur, cautius fuit agendum, vt in ca. vbi periculum. de elect. lib. vj. Quod quidem periculum in signatura gratiæ militare non videtur. Et ideo videmus, quòd Alexander. VI. grauiorem pœnam Referendariis iustitiæ munera capiētibus, quàm Referendariis gratiæ imposuit, vt ex prædictis capitulis apparet.

Item tenentur Referendarij iustitiæ, cum proponitur aliqua materia antiqua, super qua iam plures cōmissiones propositæ & signatæ fuerunt, partes, vel earum procuratores, aut aduocatos audire, duos ex Referendariis, qui eas audiāt, & referant in sequenti signatura deputando, licet aliquando Referendarij omnes informentur.

Referēdariis iustitiæ pro officio suo præstando munera recipientibus, quæ pœna imponatur.

Item est ordinatum, quòd quando in signatura alicuius Referendarij, aut fratris germani, aut alterius vsque ad tertium gradum affinitatis, vel consanguinitatis inclusiuè proponitur, Referendarius illi propositioni non intersit, sed ex loco signaturæ foris exeat, nec votum det, nec quod alij dederūt perscrutetur. Quod etiam in auditoribus Rotæ Ioan. XXII. statuisse constat. Et si idem Referendarius scienter proposuerit in signatura cōmissiones ad se, vel ad supradictos consanguineos, vel affines pertinentes, ipso facto est excommunicatus. Hæc Alexander. VI. constituit, qui postea in constitutione quadam reformatoria curiæ, alia ad istam signaturam pertinētia addidit. Voluit enim, quòd commissiones beneficiales extra Rotam non signentur, nisi de consensu partium, & tunc non detur potestas decernendi executoriales, nisi contra succumbentem.

Referēdariorū iustitiæ obseruationes & ordinationes.

Item voluit, quòd commissio semel reiecta, non ponatur

iterum sub pœna excommunicationis ipso facto incurrēda.

Item quòd extra signaturam non porrigantur Papæ commissiones signandæ.

Item quòd commissiones aduersus literas, seu gratias tollentes ius quæsitū, semper signari possint, nulla habita ratione, qualis sit materia proposita. Et plura alia in dicta Bulla reformationes statuit Alexand. quæ longū esset recensere: quæ ideo non refero, quia Bulla fortè non fuit publicata. Sed capitula superiora publicata, & seruata fuerūt aliquo tempore, & ideo ista exempli causa sufficiant.

Hæc de Referendariis statuit Alex. cum ante omnia confusa viderentur, & hodie male etiam hæc statuta seruantur, quia Referendarij simpliciter absque iuramēto recipiuntur, quod est mirandum, quia cum isti sint ministri sedis Apostolicæ, & omnium secretorum signaturæ participes, & iustitiæ consolatores: nō deberent ilico, & nudo verbo recipi, sed maior circa tales personas promouendas deberet diligentia adhiberi. arg. l. j. §. sed & si quis. ff. de carbo. edicto. Præsertim cum inter officiales curiæ Referēdarij digniores reputentur. Nam in regulis prærogatiuarum expectantium, primi omniū Referendarij scribuntur, deinde Protonotarij participantes, tertio loco Correctores, postea Subdiaconi numerarij, quarto loco auditores Rotæ, postea clerici Cameræ, deinde auditor Cameræ, & Abbreuiatores actu officia sua exercētes, &c. Itaque Referendarij ab ordine literæ reputantur digniores cæteris aliis, quia primo nominantur, iuxta. l. j. & . ij. ff. de albo scrib. Et ideo dato expectatiuarum concursu inter præfatos officiales Papa voluit Referendarios præcedere.

Referēdarij iter officiales curiæ digniores reputātur.

Expectatiuarū concursu dato inter officiales curiæ quis eorū præferatur.

Rationem non inuenio, quia si ad antiquitatem officij respicimus, Protonotarij cæteris sunt antiquiores: nam Referēdarios à Iustiniano imperatore cōstitutos fuisse, qui fuit anno ab ortu Christi D.XXV. satis compertum est, vt in auth. de referendariis patet. Protonotarij verò multo antea creati sunt, (vt Pontificum historiæ testantur.) Nam vt Damasus author est, Protonotarij. VII. numerarij à Clemente primo cōstituti fuere, qui fuit. IIII. à Petro, anno salutis Christianæ XCII. vt latius dixi suprà in procem. regularum. q. j. qui vsque ad tempora Clementis. VI. in magno honore fuerunt. Adeò quòd Bonifacius de Vitalinis, quondā Rotæ auditor, & Protonotarius

Protonotarij cæteris sunt antiquiores.

Referēdarij à quo fuerunt constituti.

tonotarius in cle. j. de regulari. numer. 51. conqueritur, & inuehit contra Cardinalē Zabarellā, qui procurauerat Proto notariorum numerum rumpere, creari faciēdo nepotem suū vltra numerum, cum emolumentorum participatione.

Referēdariis, quòd tantus honor tribuatur, quid sit in causa.

Ex quibus apparet, Protonotarios & Referendariis antiquiores fuisse. Et nihilominus summi Pontifices voluerūt Referendarios cæteris curiæ officialib. præferendos esse, vt patet in dicta regula. Quid igitur causæ fuit tanti fauoris? hactenus nō legi. Sed arbitror ob eam causam tributam illi tanti honoris prærogatiuam esse, quia Referendarij quotidie apud principem, & in eius præsentia, imò simul cum eo officia eorum exercent cum opere & consilio iuuando, quod alij curiæ officiales seorsum faciunt, nec ita immediatè Papam iuuant, & ideo illi cęteris præferuntur. ita dicit Angel. Areti. in terminis in. §. fina. in princ. inst. de excep. sequitur Io. de terra rubea in tract. primogenituræ. fol. cviij. colum. j. Qua sola ratione Cardinales præsentes cæteris præferuntur: Imò simplex Cardinalis in curia residens præfertur in honoribus Cardinali legato, vt probat Nicolaus Boerius in tract. de pręeminentia magni consilij. in prima ratione. Non enim æqualiter splēdet, qui abest, ac qui præsens est: nam licet omnis dignitatum ordo splendorem à principe recipiat, magis tamen coruscat qui proximior est, quàm qui distat, vt dicit Bal. de Cardinalibus loquens in rub. de offic. procōsul. Cardinales enim præsentes quotidie vnà cum Papa in eodem dolio versantur, vt latè dicam in regula de impetrātibus per obitum familiarium Cardinalium. q. xvij. & tradunt Moder. in tract. de digni. & potesta. lega. in. vj. conclusio. Sicut in ecclesia triumphante, qui proximiores sunt Deo immortali, magis cæteris de gloria participāt, vt Theologi vbique asserunt. Nimirum igitur si ob eam causam Referendarij digniores censentur. Nam, vt dicit Imperator, illi magis digni haberi debēt, quos labor assiduus, & nostri lateris comitatus illustrat, vt dicitur in. l. j. C. de præposi. laborum. lib. xij.

Cardinales quare cæteris aliis præferuntur.

Cardinalis ī curia residens præfertur in honoribus Cardinali legato.

Gloria æterna qui magis participant.

Digniores qui reputentur apud principem.

Referendarij olim erant exēpti à muneribus extraordinariis.

Quamobrem magis olim fuerat Referendariorum æstimatio: nam immunes & exempti à muneribus extraordinariis erant, vt dicit Bart. in. l. eos. C. de excu. mune. li. x. & dicit Io. And. in cap. duobus. in. v. col. super gl. antepen. de rescrip. lib. vj. ꝙ Referēdarij sicut Papa, tunc poterāt ex duobus im-

petrantibus

petrãtibus alteri gratificari in data, videlicet proponẽdo alium, vel postponendo. Et dicit Bald. in clem. j. de rescript. ꝙ quicquid facit Referendarius, censetur Papa facere. Et dicit vna decisio Rotæ ordine. cccvj. in nouis. incip. si actor, quòd Referendarius poterat, sicut Vicecancellarius recipere resignationem beneficiorum, quod auditor Rotæ facere non potest. Et ista omnia intelligerẽ procedere in Referendariis vtriusque signaturæ, in quibus militant prædictæ rationes: sed in Referendariis iustitiæ tantum, qui Papæ immediatè non assistũt, nec illius præsentia illustratur, fortè prædicta nõ procederent. Et est etiam aduertendum, quòd licet isti Referendarij actu officia sua non exerceant, nihilominus prærogatiua Referendariorum gaudent, & sunt verè Referẽdarij. Ita dicit Glossator regularum Cancellariæ in regula prærogatiuarum expectantium, in secũda parte. vbi ponit exẽplum in quodam Guidone Antonio filio Ceculij de Mediolano viro nobili, qui Referendariarum non exercebat, & nihilominus prærogatiua vtebatur, vt ibi per eum. Ratio istius dicti est, quia regula solum requirit exercitium actuale in Abbreuiatoribus, vt ibi apparet.

Referẽdarij olim poterant sicut Papa ex duobus impetrantibus alteri gratificari.

Referẽdarij etiam si actu officia sua non exerceãt, &c.

Tamen ego multum dubitarẽ de dicto Glossatoris, per ea quæ And. Sicul. dicit in consil. lviij. in. j. & ij. col. lib. j. & Fely. in. c. per tuas. in. iiij. col. de maio. & obe. qui præcise loquitur. Et illud, quid dicit Glossator de illo Guidone, nõ satis apparet, vel si cõstaret, illud fuit ex intelligentia speciali. Tamẽ dictum Glossatoris hodie practicatur. Et licet Referẽdariorum officium olim in magno pretio fuerit, hodie tamen nescio quo pacto eorũ authoritas vilescit, vt dicit Abb. Panor. in. c. j. circa fi. de priuil. de quibus etiã Rota mentionem facit in decis. dlxv. in. ij. col. in antiq. & Specul. in titu. de supplicatione. post princip. Innocen. & Hostien. in. cap. ex literis. de in integ. resti. & Io. de Platea in. l. fi. col. penul. C. de decurio. lib. x. & latius de istis loquitur Cassaneus in trac. Mundi gloriæ. in. vj. parte. in. xj. consideratione. & plura priuilegia concessit Leo. x. quæ nõ curo referre. Quæ omnia de Referẽdariis dicta notanda sunt, quia est materia peregrina nullibi coadunata. Postꝙ igitur per Referẽdarios corã Papa vel Cardinali præsidente, signaturæ propositæ, & examinatæ sunt cõmissiones iustitiæ, ac per Papam, vel Cardinalem signatæ, mittuntur

Cõmissiones iustitiæ postꝙ sunt propositæ p Referẽdarios quomodo distribuãtur.

mittuntur ad Vicecancellarium, vel Cancellariæ regẽtem, qui eas extendat seu verius distribuat per turnum inter Auditores, per illa verba apposita in calce commissionis post signaturam, videlicet de mandato D.N. Papæ audiat magister N. & iustitiam faciat. Et propter illam diuisionem, commissionẽ quas Regens facit, dictæ commissiones distributiones appellantur, vt dicit decisio Rotæ. ccclxij. in not. Et decis. cccxix. in antiqu. facta igitur distributione commissionum per Regentem mittit eas ad banchum Cursorum, qui eas etiam inter se per turnum distribuant, & præsentent Auditoribus vel aliis prælatis quibus dirigantur, quibus à die præsentationis earumdem datur iurisdictio, vt in ca. vt nostrum. & ibi notãt Moder. de appella. Et licet auditores iurisdictionem ordinariam in cognoscendo censeantur habere, iuxta nota. in clem. auditor. de rescript. itaque videretur illos posse procedere in causa. Tamen non possunt, vt opinor, ante præsentationem cognoscere duplici ratione.

Auditoribus à die præsentationis earũdem datur iurisdictio.

Aud. licet iuris. ord. habere cẽseantur in cognoscendo.

Prima, quia propter præsentiam Papæ illa iurisdictio ordinaria est quasi impedita, propter quam causam omnes existentes in Curia censentur delegati: iuxta not. per Archi. in capitul. experientiæ vndecima, quæstione prima, vbi dicit, quòd nullus in curia habet iurisdictionem ordinariam, nisi Papa, sed iudicant, aut ex generali delegatione Papæ, aut ex speciali commissione, vt ibi dicit Arch. referendo Specul. Ratio est, quia iurisdictio ordinaria regulariter prouenit ratione territorij, vt notat in capitul. cum contingat, de foro competen. quod Auditores non habent. Et licet quædam decisio Egidij. dclix. incipien. dicta compulsio, &c. dicit quòd Auditores habent totam Romanam curiam pro territorio: illud est verum, ad effectum, vt statuere possint suas decisiones in curia, quæ habent vim styli & legis, quamuis Glossator regularum in regula de subrogandis, neget, auditores & quoscunque alios in præsentia Papæ statuere posse, cum non habeat plenam iurisditionem ordinariam, sed dicat hoc fieri sciente & vidente Papa. Et ideo censentur quo ad hoc habere territorium per quandam fictionem, non verè. Patet quia si verè tota curia esset nobis data pro territorio, non haberemus strictiorem potestatem quem habent alij delegati in curia, vt dicit decisio Rotæ. cccvj. incipien. si actor.

Iuris. ordinariã nullus habet ĩ curia, nisi solus Papa, & quare.

Auditores habere totã Ro. curiã pro territ. quomodo procedat.

Iurisd. ordinaria regulariter, vnde proueniat.

in

in nouis.quę probat hoc exemplo,quia videmus alios delegatos absoluere posse ad cautelam.sed nos auditores non possumus sine speciali mandato, vt ibi dicitur. Et propterea non sine causa Bonifacius.VIII.interloquutus fuit, neminem in curia Romana ordinariam iurisdictionem habere,nisi Papa,vt refert Archidia.in.d.c.experientiæ.

Regula quæ dispo nit cōmis- siones cau sarum non valere lite rīs nō ex- peditis, quomodo procedat.

Secunda causa, quare auditores præsentata commissione hodie procedere non possint,est propter impedimentum regularum Cancellariæ,inter quas est vna posita infrà ordine. xxix.quæ disponit commissiones causarum non valere literis non expeditis.Itaque per illam regulam impeditur iurisdictio,quod est verū quādo producitur per partem aduersam in actis,aliàs procedere possent auditores illa non obstante, per ea quæ latius dixi superius in proœmio regularum, etiā Papa mortuo, vt latius probat Glossator istarum regularum in rubr.de potestate Vicecancellarij.in.ij.&.iij.col.Et etiam aliquando non obstante productione dictæ regulæ.xxix.Auditores ad vlteriora processerunt,quando illi regulæ fuit derogatum,prout aliquando fieri contigit pro qualificatis personis, vt reperi adnotatum in quodam libro adnotationum Reuerendis.bo.me.Cardinalis Sanct. Quatuor.folio.lxvj.& lxxxij.quod est mirandum,quia hodie non solet pro aliquo illi reg.derogari,nisi modo infrà scripto pro Cardina.tamen passim derogari solet, cum in illis cessent rationes fraudis, propter quas literarum expeditio requiritur, videlicet solutio annate,& officialiū satisfactio,à quib.Cardinales eximuntur.Et quia præter hoc Cardinales, pro luce dignitatis eorum ita,vt modesti esse debent,sic præsumūtur abesse à fraudibus,& esse cæteris iustiores.

Cardina. quādo cau sa commit titur.

Hinc est,quòd de hodierno stylo,quando causa committitur in Cardinali in signatura Papæ,non ponitur illa clausula(que in extensione commissionum Vicecancellarij,vel regētis cōmuniter apponi solet)videlicet, iustitiam faciat,&c. sicut apponitur in cōmissionibus aliis prǫlatisdirectis.Sed solum ponuntur hæc verba de mandato D.N. Papæ.audiat talis Cardinalis,& decidat,&c.ratio redditur per tex.in.l.vnica.ff.de offi.præf.præto.Quia princeps eos, quos ob singularem industriam explorata eorum fide & grauitate ad huius officij magnitudinem euexit, non præsumit aliter iudicaturos

ros esse pro sapientia ac luce dignitatis eorum,quàm ipse fo ret iudicaturus.Non igitur illis mandat,ꝙ iustitiam faciant, cum quilibet Cardinalium hoc proprium & peculiare habere debet,vt absque aliquo signo , vel monitione iustitiam faciant,quæ eorum pectoribus ita inesse debet ac propria vita. Aliàs Papa iniuriam illis videretur inferre,si per suam signaturam illis imponeret,& quodammodo ad eorum memoriā reduceret,ꝙ iustitiam facerent:nam hoc perinde haberetur, ac si eius essent immemores,quod videtur paululum subausterum.Nam sicut commemoratio impensi beneficij(vt inquit Comicus)immemorem,ac penè ingratum animum recipientis arguit: sic commemoratio iustitiæ facta illis qui ex officio suo illam facere tenentur,nescio quid dormientis ac obliuiosi animi indicat.Videtur enim Papa illorum probitate & fide dubitare , si, vt iustitiam faciant,admoneat,& scripto mandet.Bonus enim equus(vt est in prouerbio)calcaribus non indiget,sed sola virgæ vmbra regitur.Quæ quidem rationes,licet in quibusuis aliis bonis prælatis militare possent,non tamen Papa ita de illis confidit sicut de Cardinalibus,qui quotidie secum pro reipublicæ Christianæ commodis innumerabiles labores præferunt,de quibus ideo facilius confidit,quia eorum mores diuturna,& penè quotidiana experiētia magis notos habet.arg.eorū quæ dicit Fely.in capi. ad aures.in.xiiij.conclusione de rescrip.In Cardinalibus ergo cessant istæ solēnitates iudiciorū,quæ in aliis obseruātur.

Beneficiū impensi cōmemoratio.

Ingratitudinē arguit beneficij commemoratio.

Et ideo non sine optima & efficaci ratione in ista materia plura priuilegia in fauorem Cardinalium contra iuris dispositionem specialiter inducta sunt,quæ aliis prælegatis concessa non fuerunt.De quibus non ab re erit , pro dignitate eorum pauca quædam commemorare,quæ in locis vulgaribus non traduntur,scribam.

Cōmißiones quæ fiunt Card. non solēt signari nisi ꝑ Papam.

Primum priuilegium est istud de quo supra proximè dictum est.

Secundum est,quia commissiones quæ fiunt Cardinalibus non solent signari,nisi per solum Papam:sicut neque supplicationes quatuor votorum Papæ reseruatorum,quorum cōmutationes cum Datario componunt,& ideo eas non signat nisi solus Papa propter notabilem præeminentiam illorum votorum,in quibus antiquitus non solebat Papa , nisi ex magna

Supplicationes quatuor votorū Papæ reseruatorum,à solo Papa signantur.

gna causa, & cum compositione dispensare. Sed Cardinalis qui habet signaturam in aliis votis inferioribus dispensat. Ita commissiones quæ fiunt Cardinalibus propter illorũ excellentiam solus Papa signat, sed aliæ commissiones inferioribus directæ per alios prælatos habentes signaturam iustitię aut per Cardinalem, vel per Vicecancellarium signari possunt, vt dicit Bonifacius Vitalinus in clemen. auditor. in. ij. columna. in. v. opposi. de rescrip. Et causę quæ Cardinalibus committuntur, non debent excedere. lx. ducatos, aliàs commissio est nulla, vt dicit Pauinus in quadam extrauagan. ad onus, allega. per Fely. in. rub. de rescrip. circa fin. & per Cardinalem Iacobatium in tract. Consilij. fol. xxvij. in. j. colũ. Et quando causa committitur contra Titium, & alios in citationis decreto nominandos, etiã si Cardinalatus honore præfulgeant, commissio non datur, nisi Cardinalis nominetur, &c. Et quod dictum est commissiones contra Cardinales non signari, nisi per manum Papę. Idem seruatur in regibus in quibus etiã stylus Cancellariæ tenet, quòd literæ contra reges & principes, & magnos duces non dantur sine signatura Papæ, iuxta not. per Specul. tit. de legato. §. nunc ostendendum. versic. item non obstat. Et hoc expresse notatur in illo vulgato libro practicæ Cancellariæ. fol. lxxvj. secus est in aliis.

Causæ cardinalibus commissæ non debẽt excedere. lx. ducatos.

Cõmissio nõ datur, quãdo causa cõmittitur contra Titium, &c.

Causæ vbi cõmittuntur Cardinales, creditur assertioni illorum.

Tertium priuilegium est, ꝙ in causis Cardinalibus commissis assertioni illorum creditur. ita dicit Egid. decis. clxxxiij.

Cardinali quando cõmittitur causa, potest sine, &c.

Quartum speciale priuilegium est, ꝙ licet quando committitur causa auditoribus, vel aliis prælatis, non illi possunt alteri committere obseruationes terminorum sine speciali licentia Papæ. Secus tamen est quando committitur causa Cardinali, quia sine speciali mandato Papę commitere posset auditoribus suis terminorum obseruationes. ita dicit Egi. esse de stylo in decis. xliij. incip. articulus.

Cardinali si cõmittatur causa quæ prius &c.

Quintum sigulare priuilegium est, quòd sic committatur causa Cardinali, quæ prius fuerat commissa alij auditori, & ille faciat intimare commissionem dicto auditori, licet illi non inhibeatur, auditor non potest amplius procedere in causa propter reuerentiam Cardinalis. Secus si vnus auditor alteri auditori commissionem sine inhibitione intimaret, quia talis auditor nihilominus poterit procedere, ita tenet Rota in decis. xxiiij. incipiente, & est sciendum. de dolo

&

& contuma.in antiq.

Sextum priuilegium speciale est, propter eandem reuerentiam inductum, ꝙ auditor quando intimare facit Cardinali commissionem, non debet illi inhibere, vt dicitur in dicta proxima decisione.

Septimum priuilegiũ est in fauorẽ Cardinaliũ introductũ, ꝙ causa semel cõmissa Cardinali, licet ille desinat quouis modo esse iudex, non tamẽ committitur vlterius inferiori à Cardinale sine speciali mandato Papæ, propter illorum honorẽ, vt dicit Egi. decisio. xxxvij. incipien. vbi appellatur. in fin. & tenet Nicolaus Milis in verbo, appellatio.

Cardinali semel causa cõmissa licet ille, &c.

Octauum priuilegium propter eundem honorem Cardinalibus seruandum, inductum est, vt Cardinalis, cui causa cõmittitur, alteri Cardinali non inhibet: secus est in aliis, vt dicit decis. vltima. de dolo & contuma. in antiq.

Nonum priuilegiũ, ꝙ licet illa clausula appellatione remota in commissionibus prælatorum, & quorumcunque intelligatur de appellatione friuola, posita tamen in commissione facta Cardinali intelligitur de quacunque appellatione. Itaque neq; iustè neq; iniustè, à sententia illius poterit appellari: ita dicit Paulinus in tract. de offic. & pot. capitul. se. vac. in penultim. fol. in tertia columna. & ante ipsum hoc tenet Milis in verbo, appellari non potest à sententia lata per Cardinalem. Et tenet Bal. in. l. j. in secunda col. ff. de offi. præfect. & Rom. in singul. incip. appellatiõe remota. quæ omnia sunt noua in hac materia: pro quibus vide quę dico supra in procemio regularum. q. iiij. num. 2.

Appellatio Cardinalis neque iuste, neque ĩiuste prolata non admittitur.

Decimum priuilegium speciale est, quia in pari causa quãdo Cardinalis habet pares rationes cum alio, Rota solet in dubiis gratificari pro Cardinali, prout vidi tempore meo seruari in causa Mediolanen. pro R. Cardinali Triuultio. Et in alia etiã Mediolanẽ. pro R. Cardinali Cęsarino, & ita semper fuisse antiquis temporibus obseruatum, dixit D. Simoneta.

Ad propositum redeundo, istis igitur regulis non solet cõmuniter in totum derogari, sed ex vsu signaturæ inductum fuit, ꝙ in fauorem Cardinalium possit fieri derogatio propter rationem quam dixi. Reperta est tamen pro commoditate curialium honesta & moderata derogatio ad dictã regulam. xxix. quæ voluit cõmissiones non valere, nisi prius literis expeditis

Derogatio nuper reperta ad regulam, &c.

expeditis super gratia facta. Nam ad effectum, vt ante terminum ad articulãdum iurisdictio iudici detur, vt actor causam instruat cũ sua cõmoditate, & pręparet necessaria ad iudiciũ, conceditur ei in commissione ista moderata derogatio, seu potius suspensio regulę, videlicet, Dummodo ante terminum ad articulandum literas expedierit, &c. Et hoc fit, vt dixi, vt interim auditor habeat iurisdictionem, qui aliàs nullam haberet obstante prædicta regula. Per quam quidem derogationem, per solam commissionem concessam, non infertur molestia possessori, iuxta tex. in. l. libertus. ij. ff. de in ius voc. cum concor. vt per Fely. in. c. ex tenore. in col. j. de rescrip. & dixi latius in. §. pœnales. instit. de actio. Et quãuis ante prædictum terminum ad articulandum præcedant tres termini, videlicet ad dicendum contra commissionem, ad libellandum, libellarique videndum, & ad iurandum de calumnia, ex quibus posset molestia prætendi ratione citationum, quæ in prædictis terminis requiruntur: nihilominus illa molestia non est considerabilis, nisi reus propter hoc aliquas ĩpensas fecisset, quia tali casu haberet locum dispositio. d. c. ex tenore. Nam quo ad molestiã, iura tantum hoc considerant, vtrum reus fuerit fatigatus laboribus & expensis, vt patet in cap. cæterum. & in. c. fin. de rescrip. & in cap. dispendia. vbi post alios dixi eodem tit. libro sexto. & in clementina prima. eodem titul. cessante tamen tali molestia, non potest aliàs dici reus vexari, cum nihil laboret nihil expendat.

Termini ante terminum ad articulandũ qui seruari debebant.

Verum, quia prædicta clausula apposita in commissione, videlicet, Dummodo ante terminum, &c. successu temporis, vt experientia docuit, cœpit esse damnosa, ex eo, quia eius occasione excogitabãtur fraudes propter quas de facili beneficia efficiebantur litigiosa. Inuenta fuit alia moderatio, & salutare remedium, per quod huiusmodi fraudes coercerentur, vt statim dicam. Fraudes verò quæ propter dictam clausulam, Dummodo ante terminum ad articulandum, &c. committebantur, istæ erant. Nam contingebat sæpe, quòd ego de facili impetrabam commissionem literis non expeditis cum prædicta clausula, dummodo eas ante terminum ad articulandum expedirem, vigore cuius citari faciebam aduersarium meũ, ad istum tantum effectum, vt ille moreretur, vel cederet, ego peterem subrogari. Nam ex quo beneficium, iam per commissionẽ

Reus quãdo dicatur vexari & molestari.

Fraus, quæ per clausulam Dũmodo, &c.

sionem & citationem effectum fuerat litigiosum, facile subrogatio concedebatur. Itaque ex hac iniusta vexatione resultabant hæc mala. Primum, quòd ordinarij sine eorum culpa priuabantur de huiusmodi beneficiis litigiosis prouidere, patroni prohibebantur præsentare, expectantes etiam penitus excludebantur, vt in capitulo secundo. vt lit. pendente. libro sexto. Et sequebatur aliud malũ quod deterius erat, quia multotiens istis sic litem mouentibus, nullum ius tẽpore cõmissionis ad beneficia sic impetrata competebat: sed per istã viam se in ius defuncti subrogando, ius de nouo acquirebãt. Sicque dabatur occasio certo modo piscandi beneficia viuentium, fortè in simili & decrepita ætate constitutorum in graue præiudicium prædictorum, ac ipsorum possessorum non valentium de beneficiis suis iam effectis litigiosis liberè disponere. Quam ob rem, vt huic fraudi & malitiæ occurreretur, Cardinalis Alexandrinus primus omnium, vt dicit Felynus hic in quibusdam Apostillis imperfectis, salutare remedium inuenit, & quandam moderationem ad prædictam clausulam. qua hodie signatura vtitur, videlicet quòd post prædictam clausulam, Dummodo ante terminum ad particulandum literæ expediantur, &c. adderentur hæc verba, & quòd interim beneficium non censeatur litigiosum etiam ad effectum regulæ de subrogandis: per quam quidem additionem subuentum fuit ordinariis, patronis expectantibus, & possessoribus conuentis. An verò dicta clausula inuenta per Alexandrinum præseruet exceptionem regulæ de triennali competentem possessori, vt videlicet beneficium non obstante huiusmodi lite maneat pacificum, dicam inferius, & in regula de triennali. quæst. fin. & etiam in regula de subrogandis.

Verba illa, Dummodo ante termi. quare cessari debeant.

Litigiosũ beneficiũ.

Beneficia reorũ possess. ne fiãt litigiosa salutare remediũ.

Et est aduertendum, quòd sicut signatura in fauorem reorum possessorum, ne beneficia eorum per istam viam fierent litigiosa, inuenit prædictam clausulam: ita & Rota tempore Leonis Papæ. x. introduxit aliam vtilitatem in fauorem actoris. Nam cum actor iuxta dictam clausulam teneatur expedire literas ante terminum ad articulandum, & literæ tunc dicũtur expeditæ quando sunt plumbatæ, vt tenet Glossator hic: quia Bulla dicitur plumbum pendens, siue sigillum de auro vel argento, iuxta glossam. in verb. aurea Bulla.

Literæ quãdo dicantur expedita.

Bulla quid dicatur. in clementina prima.de iureiurando.& tenet expresse Glossator in regula decimaquarta.in quarta columna . & in regula. lxix. in fin. & facit textus in cap.licet.de crimi. fal. Et ante appositum plumbum, bulla dici non potest, vt dicit Alexand. in consil. ccxv. visis probationibus.in.ij. volu. Tamen Rota in fauorem actoris voluit,quòd licet actor produxerit bullam suam post terminum ad articulandum , & non appareat de die expeditionis , quòd in dubio præsumatur expedita ante terminum , vt euitetur nullitas , vt latius de ista decisione superius memini. Imò in alia etiam causa voluit Rota,quòd sufficit in bullis mensem esse appositum per Rescribendarium,vt in vna Gebenen.beneficiorum de mēse Martio.M. D.xx.cōclusit Rota corā domino Guliel.vt ipse idem adnotauit. Nam in dicta causa terminus ad articulandum fuerat seruatus dę mense Decembr.& actor produxit bullas suas post terminum ad articulandum : sed in bullæ tergo erat apposita per Rescribendarium ista dictio,Dec. quæ significat mense Decēbri. non tamen apparebat de die voluerunt domini per hoc actorem excusari. Nam licet illa appositio mensis de necessitate non concludat expeditionem fuisse factam ante terminum ad articulandum , nihilominus ad effugiendum contumaciam debet præsumi actus in dubio expeditus legitimo tempore,iuxta notata per Barto.in.l.non solum.§.sed & reprobari.de ope. no. nun. Nam quando duo actus reperiuntur facti eodem tempore , in dubio ille actus præsumitur factus prius qui fieri debuit , vt actus valeat,& per quem excludatur delictum , vt notabiliter dicit Bald.in.l.cum in testamento.§.hæc verba.ad finem. ff. de hæred.insti. Quod dicit memoria dignum Alexand. in.l. diuortio,in.iiij.col.ff. solu.matri.& idem Alexā. pro singulari illud dictū citat in.l.iij.C.de codicil.& in consi.lxxxj.lecto & discusso.in.iiij.col.lib.iij.& Ias.in.l.hac consultissima. in.j.& seq.col.C.qui testa.face.poss.& in.l.fi.col.penul. C. de edic.di.Hadria.tol.Decius in consi.xj.in.xj.col.quæ addenda sunt ad Fely.in cap.pastoralis.col.iiij.de rescript. Cū igitur in dicta causa Gebenen. terminus ad articulandum fuerat seruatus mense Decembri.in eodem mense reperitur etiam bulla expedita , licet non appareat de prioritate expeditionis , in dubio præsumi debet bulla ante seruationem

Bulla producta post terminum si non appareat de die expeditionis, in dubio quando iudicari debeat.

Actus in dubio præsumi debet, &c.

Actus duo quando reperiuntur facti eodē tempore, & cæt.

termini

termini expedita, & non post, vt actus valeat & excludatur delictum. Ita Rota dicto tempore conclusit, & tempore meo hoc idem tenuit in pluribus aliis causis prædicta motiua quæ non posuit domi. Guliel. Et ista quę dicta sunt procedunt etiam, si officialis apposuerit in plica bullæ, expedita tali tempore, dummodo ex plumbo appareat de alio tempore. Vt concludit Rota hoc mense Octobri. M. D. xxxix. in vna Salamantina præstimonij del orbada, coram R.P.D. Marcello episcopo Marsicano. Nam in literis apostolicis Hieronymi de Arze actoris appositum fuerat plumbum Clementis, & tamen officialis in plica bullæ apposuit tempore Pauli. III. hæc verba, hodie expedita, &c. quo tempore considerato, expeditio videbatur facta post terminum ad articulandum. Tamen domini non consideratis verbis officialis, iudicarunt bullam fuisse expeditam, quando fuit plumbata, & sic tempore Clementis, & per consequens ante terminum ad articulandum.

Et quanuis signatura Papæ & Rota semper fuerint possessores beneficiorum per appositionem prædictarum clausularum, ac etiam ipsos impetrantes per interpretationem proximè dictam subleuarunt, nihilominus excogitata postea fuit noua malitia per ipsos actores impetrantes, per quā prædictæ clausulæ eludebantur. Nam extorquent commissiones cum derogationibus sub hac forma, videlicet, constitutionibus & ordinationibus apostolicis, regulisque Cancellariæ apostolicæ S. V. illa præsertim qua inter cætera voluit, quòd causarum commissiones, & inde sequuta literis apostolicis non confectis, nullius sint roboris vel momenti, cui specialiter & expressè placeat derogare, dummodo præfatus orator literas apostolicas super huiusmodi concessionis gratia expediri fecerit ante terminum ad articulandum in huiusmodi causa per ipsum oratorem obseruandum. Stante huiusmodi commissione, & ea signata prædicti solicitatores cauti hanc regulam confingunt. Nam citare faciunt reum ad dicendum contra commissionem, seruatóque illo termino nihil aliud curant facere, ad effectum, vt ipse actor non cogatur expedire literas in termino ad articulandum, sed expectant quòd reus citatus, qui fortè propter dilationes huiusmodi suspensiuas timet in longum pro- *Cautela, qua solicitatores vtū cōmißionibus vtūtur, quomodo eui tatur.*

x ij trahi,

trahi,prosequatur litem,& terminos obseruet, quod facere potest in vim commissionis obtentæ per actorem, cum sit iam effecta communis per productionem eius factam,& citationem ad dicendum contra,vt notat Innoc. in.c. ex conquestione.de restit.spol.& Rota in decis.xvij.de dolo & cõtumac. in nouis. Itaque isto modo non arctatur actor quin post terminum ad articulandum tantum,& seruatum per reum possit ipse literas expedire. Et processus interim factus valet, quia commissio prædicto modo impetrata non arctat illum ad expediendas literas, nisi ante terminum ad articulandum seruandum per ipsummet actorem, non autem asseruatum per reum,& sic contra intentionem prædictæ regulæ acta interim facta valebunt. Et quia verba commissionis ita sonant, à quibus non esset recedendum.l.non aliter. ff.de leg.iij.cum vulg. Ista tamen cautela malitiosa, iudicio meo,non videretur tuta in Rota,quæ considerat potius mẽtem,quàm verba regularum,iuxta text.in.l. scire oportet. §. aliud.ff.de excusa.tut.per quem text.voluit Rota in vna Satgum parochiali de prados redondos, pendente de anno. M. D. xxxv. coram me, quòd regula Cancellariæ dans prærogatiuam prælationis scriptoribus apostolicis, non intelligatur contra familiares Papæ, attenta eius mente, licet verba aliud præ se ferrent.Et hoc propterea: quia scriptores apostolici non sunt verè familiares,continui commensales, nec verè descripti,sed per priuilegium:& ideo non præferuntur veris familiaribus Papæ, continuis commensalibus qui sunt veri familiares,& descripti.Prout antea bis fuerat conclusum in vna Barchinonen.canonicatus & præbend.inter Io.Cordellas,& Michaelem Puig vertente coram R.D. Iacobo Simonetta de mense Nouembri. M.D.xxxiij. Sed in casu isto dici posset, quòd ista cautela est contra mentem prædictæ regulæ,quæ facta est ad obuiandum fraudibus impetrantiũ, qui habentes solam signaturam,molestant possessores, vt laboribus & sumptibus fatigati, sic componere compellantur vel cedere iuri suo, ita à senibus accessus & regressus expiscentur,vt in simili dicit text.in cap.fi.de rescript. Et ita manifestè fit per hoc fraus legi & præfatæ regulæ.Nam amplexantes illius verba cõtra illius mentẽ & voluntatẽ statuentis faciunt, vt dicit text.in cap. fi.de regu.iur.lib.vj. & in.l. non

Commissionis verba ita vt sonant capi debent.

Rota potius considerat mẽtem, quã verba regularum.

Scriptores apostolici an præferantur veris familiaribus.

non dubium.C.de legib. Malitiis igitur hominum indulgẽdum non est,vt dicit text.in.c.sedes.de rescript.quia aliàs regula verbis,& non rebus imposita videretur:contra text. in c.commissa.de elec.lib.vj.Et ideo sunt aduertentes Referẽdarij.& præfecti signaturæ,vt illa verba deleãt, videlicet per ipsum oratorem obseruandum &c. posita post verba prædicta,dummodo ante terminum ad articulandum,&c.

Et quòd dictum fuit,actorem literas expedire debere ante terminum ad articulandum, illud intelligitur de termino ad articulandum bene seruato,aliàs si ille terminus ad articulandũ fuisset male seruatus, & per consequens illa obseruatio termini esset ex nulla aliqua causa,aut ex defectu iurisdictionis,vel aliàs : Tunc talis obseruatio termini nulliter facta non obesset actori.Et ideo Rota isto casu inuenit remedium,videlicet quòd actor expediat bullas, & postea reiteret terminos etiam ad articulandum in vim bullæ Innocentianæ,vel virtute nouæ commissionis, & talis reiteratio termini ad articulandũ facta post bullas expeditas sufficiet ad effectum prædictæ clausulæ,& ita sustinebuntur,& valebunt acta sententia,& omnia alia ante literarum expeditionem facta,quæ nulla esse vigore dictæ regulæ videbantur : & licet de stricto iure verba commissionis simpliciter de obseruatione termini ad articulandum loquentis deberent intelligi de prima obseruatione,siue bona, siue mala.arg.l.boues. §.hoc sermone.de verb.sign.iuncto.§.semel.insti. quib.ma non lic.Et per cõsequens expeditio bullæ, & acta facta post terminum ad articulandum etiam malè seruatum non deberent valere. Tamen Rota tempore meo in vna Maclouien. prioratus de Tretemebo,coram R.P. D.Ioanne Clerici, D Petro Vorscio,& D.Paulo.Et in vna alia Nolana parochiali, coram me die Lunæ.vij.Octobr. M.D. xxxij. inter Bartholomæum de sancta Cruce, & quendam Falconen.episcopum Spicaten.Et etiam in alia Dolen.pro Marco Marmillon , contra Palemzuela coram me.xij. Iulij.M. D.xxxiiij. tenuit & conclusit contrarium,quia licet verba illa,dummodo ante terminum ad articulandum, &c. posita in dicta cõmissione,intelligi possent de prima obseruatione termini ad articulandum quomocunq; facta.Nihilominus, vt actus valeat,contrarium fuit conclusum . Multa enim contra strictã

Actor literas ãte terminũ expedire debet.

Commiss. verba simpliciter de obserua. & cat.

Intellectus ad illa verba, dũmodo ante terminũ ad articulãdum.

Actus vt valeat, multa cõtrastrictã interpretationẽ iuris recepta sunt.

interpretationem iuris recepta sunt, vt actus valeat, quæ aliàs non admitterentur, vt tradit Ias. in l. j. in. iiij. colum. ff. de verb. oblig. Fuit igitur conclusum, quòd illa verba de obseruatione termini ad articulandum, deberent intelligi de obseruatione valida, nō de inualida, iuxta text. in l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iud. & l. quotiens. ff. de verbo. obliga. & vtrobique latè Moder. Sic itaque hoc casu Rota tenuit sufficere actori, quòd ante istam secundam reiterationem termini ad articulandum, licet post primam nulliter seruatam, bullas expediuerit. Et ita iam hodie seruatur. Procedent igitur ea quæ dicta sunt quando prima obseruatio termini ad articulandum esset bona: nam tunc si literæ non fuissent antea expeditæ, omnia acta sunt nulla, nec sanantur per reiterationem dicti termini, nisi per specialem commissionem, & tunc refectis expensis, vt dicam inferius loco suo.

Et est vlterius notandum, quòd licet regula requirat actualem expeditionem literarum ante dictum terminum, tamen sufficiet producere apud acta ante reseruationem dicti termini sumptum de registro literarum apostolicarum bullarum, licet non producat dictam bullam: quia tale sumptum facit fidem in iudicio. Et ita tenet & seruat curia Romana, prout dicit Rota decis. dcxxj. incipiente, nota sumptum. in antiquis. Quam sequitur D. Bartholomæus Belenzi. Rotæ auditor in tracta. de chari. subsi. q. cxiij. Quo in loco ponit practicam hodiernam extrahendi dictum sumptum à registro in causa pendent. in curia, & extra.

Sūptum de registro supplicationū, an faciat fidem in iudicio.

Cōsiderandum est vlterius in dicta materia, quòd in dicta commissione solet apponi, vt dixi, alia clausula per Alexandrinum inuenta, videlicet quòd interim beneficium ipsum etiam quo ad effectum regulæ de subrogandis, minimè cēseatur litigiosum, & sine tali clausula hodie non datur commissio. posui rationem superius.

Intellect⁹ ad illám clausulā in cōmiss. apponi solitam.

Sed vltra illa, quæ dixi, est vnum aliud notandum, quòd cum mysterio apponitur in dicta clausula dictio implicatiua, etiam, ante verbum quo ad, &c. Nam hoc factum fuisse arbitror propter multiplices alios effectus rei litigiosæ. De quibus per glos. in cap. j. de alien. iudi. mut. cau. fact. & per docto. in cap. ij. vt lite penden. Nam appositio illius dictionis implicat beneficium non remanere litigiosum in aliis casibus

Etiam dictio implicatiua quid operetur.

casibus,etiam quo ad regulam de subrogandis, vt in rubr.C. etiam per procuratorem,& ibi Bart.in.l.j.eod. tit. cum concord.vt tradit Decius in.l.cognitio in.iij.notabil.ff.de offic. eius.Implicat igitur dicta oppositio clausulæ etiam plures alios casus,& operatur plures effectus notabiles in fauorē possessorum,quorum beneficia modo prædicto effecta fuere litigiosa. Primus effectus est quem implicat dicta clausula, etiam quo ad effectum ,&c. Quia possessor conuentus,nō obstante prædicta lite sibi mota vigore dictæ commissionis,interim possessionem beneficij liberè in alium transferre poterit,nec reuocabitur per viam attentati: quia cessat tunc vitiū litigiosi,ratione dictæ clausulæ, quòd aliàs si non apponeretur clausula prædicta, inductum esset vitium litigiosi, quod prohiberet resignationem,iuxta ea quæ dicit decis.iij.sub tit. vt lit. penden.in nouis.& in antiq.decis.iij.eod.tit.cum aliis, quæ Fely.tradit in.c.cum i,& a col.iij.de re iud. meminit etiam Alexandrinus in.c.j.num.74.cum seq.iij.quæst.j. Prædicta ergo clausula inducit istum primum effectum in fauorem possessoris,& ex alia parte coercet,& tollit fraudes impetrantium beneficia viuentium possessorum fortè infirmorū, vel aliàs verisimiliter propter senium de proximo morientiū. qui quidem impetrantes, videntes se nullum ius fouere, sæpæ inducunt litem super illorum beneficiis, nō ad effectum, vt illam prosequantur cum nullū ius habeant,sed quo ad hoc, vt ex tristi possessorum euentu, qui, vt dixi, vel propter longum senium,vel periculosam infirmitatem sperantur de proximo mori, beneficio regulæ de subrogandis gaudere, & vti posint: vt sic de non iure faciant sibi ius, & priuent ordinarios patronos,& expectantes facultatibus illis à iure concessis, aut saltem ipsi possessores sic citati ad curiam propter longitudinem itineris, & grauium impensarum timorem,tædio litis affecti cogantur vel cedere,aut pēsiones super dictis beneficiis dictis molestatoribus consentire,vel quod facilius factum vidimus regressus illis & accessus concedant,prout tēporibus Iulij & Leonis plures curiales hoc modo ditati sunt. Quibus fraudibus Martinus Papa v. per suam constitutionē extrauagantem,& nouissimè Hadrianus Papa. vi. & deinde Paulus.iii.per suas regulas obuiarunt,quas de non subrogandis talibus ædiderunt, Similem etiam malitiam Bonifacius

 VIII.

viii.sustulit in cap. fina. de renun.lib.vj.de qua Alexand. & Moder.meminerunt in.l.filiæ per illum text. ff. solu. mat. & reassumit Decius in consil.cxxx.col.fi. Et ideo ante prouisionem factam per præfatos summos Pontifices opportuna fuit ista clausula quæ sustulit hunc morbum,& prouidit ne per huiusmodi commissiones induceretur litis pendentia,nec beneficia efficerentur litigiosa, quæ aliàs de iure per commissiones prædictas,& citationem exequutam inducebatur,vt not. in clem.fi.vt lite pend. quã ad hoc pro notabili allegat Abb. Panor.in.c.gratum. de offic.deleg. & alibi sæpe. Et licet, vt dixi,propter dictam clausulam factum sit,quòd lis non dicatur introducta quo ad reum, qui vigore dictæ clausulæ præseruatur ab hoc incommodo ne beneficia sua effecta sint litigiosa: erit tamen inducta lis quo ad actorem impetrantem, respectu cuius dicentur beneficia prædicta in sui præiudiciũ litigiosa, quod quidem præiudicium potest considerari quo ad tres effectus. Primus, quia si ipse actor ante terminum ad articulandum, dummodo post decretam citationem moreretur,tali casu censerentur dicta beneficia litigiosa in fauorem possessoris rei conuenti,& in odium actoris,adeò, quòd ipse reus possessor posset peti se subrogari,& esset locus regulæ de subrogandis in fauorem possessoris. & diceretur vera lis.arg.eorum,quæ dicit Egid.conclusione.ccclxxx. quæ incipit,si faciens committi.facit quod dicit idem Egid. cõclusione.dxlv.quæ incipit,si pendente inquisitione &c.Et ita etiam in vna Toletana portionis tenuit Rota coram R.P.D. Petro Vorscio.x. Nouembris M.D.XXXIII. & hoc probat latè Fely in cap. super literis.col.ix.versi.limito.j.de rescrip.

Clausula illa,& q̃ interim beneficium nõ censeatur litigiosũ.

Secundus effectus, dicta litis pendentia erit, quòd de priuilegio impetrando pendente ista lite per ipsum actorem, ac quælibet aliæ gratiæ per eundem obtentæ in præiudicium possessoris aduersarij super eos,super quo lis pendet,non valebunt, non facta mentione de dicta lite: adeò, quòd eadem lite durante nullum dicto actori commodum, nec reo incõmodum inducent,per ea quæ Old.dicit in consil.ccxcix.col. ij.& idem reus nihilominus excipere poterit de regula de nõ tollendo iure quæsito, & vti aliis remediis iuris, vt probatur in.c.causam quæ.de testib. Et ibi bo.glo.& in.c.j. &. c. dilectus.vt lite penden.c.dudum.de priuil.cum sim.

Lis mota per cõmissionem respectu cõmittentis multos operatur effectus.

Tertius

Tertius effectus, quare dictus actor impetrans non potest cedere ius suum alteri etiam ante dictum terminum ad articulandum. Et cesio quo ad ipsum diceretur facta lite pēdente, consequenter posset talis cesio reuocari per reum possessorem tanquam attenta. cle.j.§.si verò. vt lite pēd. facit quod dicit decis.x.tit. vt lite pend. in nouis. & quod dicit Egid. decis.cij. & ita declaratur decis.iij. eod. tit. in nouis. quæ voluit reum possessorem attentare si lite pendente in alium cedat, quod intelligitur quando est lis quo ad eum, sed in casu isto non est lis introducta quo ad eum, nisi quatenus sit sibi proficuum, sed quo ad actorem est vera lis in eius odium, & hæc lis quo ad ipsum actorem impetrātem inducta fuit per solam commissionem ab eo obtentam, & citationem decretam cōtra aduersarium, licet illa in citati notitiam nō peruenerint, vt dicit formaliter Rom. cons. cccxxx. incip. circa primum. j. col. vbi dicit, quòd clem. ij. vt lite pendente. volens ad introducendum litis pendentiam requiri, citationem in citati notitiam peruenisse procedit, nisi quo ad litis pendentiam intro ducendam ex parte agentis, quia sufficit quo ad ipsum actorē solius citationis decretum absque eo, quòd facta fuerit citationis executio. Ratio istius dicti est, quia ex quo ipse actor certus est de commisione & citationis decreto, amplius certiorari non debet. vt in cap. eum qui certus. de reg. iur. lib. vj. & c. ab excommunicato. de rescrip. cū simil. Et ita in vna Valentina parochialis de Pego præteritis annis coram R. D. Raynaldo Petrutio, & in eadem postea coram R. D. Io. Mohedano, & in alia Conchen. coram tenuit Rota, vt dicam in reg. triēnali. q. lj. & in reg. de annali. q. xlvij. Vlterius sciendum est, quòd cōmisio literis non confectis non datur super duobus beneficiis, nisi contra vnum, & tunc ita demum si ambo beneficia sint eadem supplicatione impetrata ex persona eiusdem, quia tali casu vnica censetur gratia, ex quo signatura dicit, fiat vt petitur, iuxta regulā Cācellariæ. lx. facit. l. scire debemus. cum materia. ff. de verb. oblig. nec sufficit tantum, quòd commisio super pluribus beneficiis sit contra vnū, nisi apponatur ista clausula, vnica supplicatione impetratis, & ꝙ causa super vno iam est instructa coram auditore, qui est super materia bene informatus. Nam tali casu ne continentia causæ diuidatur, cōmittitur causa eidem, aliàs non datur commisio.

Possessor reus in aliū cedēs, lite pendē te, an attē tare dicatur.

Litis pendentia vt introducta dicatur, quid requiritur.

Cōmisio, literis non confectis, nō datur, &c.

misio. Ratio prædictorum est, quia ex quo notarij Rotæ hodie commissiones singulorum beneficiorum sibi per turnum diuidunt, & emolumenta suorum officiorum ex regestris cōficiendis super quolibet beneficio capiunt, si vna commissio plura beneficia contineret, & illa distribueretur vni notario, redūdaret disparitas distributionis in præiudicium aliorum, propter maius lucrum, quod ille perciperet ex commissione continente plura beneficia. Et posset hæc fraus procurari de facili, nisi notarius talem commissionem continentem plura beneficia loco plurium commissionum sibi distribuendarum computaret. Oportet igitur, quòd isto casu verificentur coram auditore narrata in commissione, videlicet, quòd illa beneficia sint vnica supplicatione impetrata, & quòd causa aliàs sit coram eodem auditore instructa super altero ex illis beneficiis, nam hoc modo commissio procedet. Et ista omnia procedunt quando commissio continens plura beneficia est impetrata contra vnum. Secus si peteretur talis commissio super duobus, vel pluribus beneficiis, non vnica supplicatione impetratis contra diuersos, quia talis commissio concedi non solet. Nam ex quo sunt plures diuersæ gratiæ in diuersis supplicationibus, debet pro vnaquaque obtineri specialis commissio, & de per se separata. argumento eorū, quæ dicuntur de pluribus capitulis connexis, vel separatis per doĉto. Moder. in cap. translato de consti. & per gloss. in. l. etiam §. j. ff. de Minor. per Bart. in. l. Aurelio. §. idem quæsiuit. ff. de lib. leg. per Bald. in. l. ij. C. de re iudi. & in. l. ampliorem. de appel. Nam clarum est, quod aliqua conceduntur ratione cōnexitatis, quæ alias non concederentur, vt not. Specul. in tit. de sent. excom. §. ij. versi. sed pone. Et facit text. in. l. eum aĉtum. & quod ibi not. Bart. ff. de nego. gest. & in cap. quanto. de iudic. dixi in singul. meis super. l. quædam. ff. de acquir. re. domi. subreptis Patauij.

Cōmissio super duobus vel pluribus, &c.

Connexitatis ratione aliqua conceduntur, quæ aliàs non concederētur.

Cōmissio super validatione processus quomodo dari soleat.

Postremo quo ad hanc signaturam super dicta materia addo vnum videlicet, quod quando processus est nullus, ex eo, quia literæ non sunt expeditæ ante terminū ad articulandū, vel ex alio defectu non datur commissio super validatione processus, nisi cum ista clausula, scilicet, parte legitimè citata. Nam licet sanentur defectus processus, tamen defectus citationis est insanabilis, etiā refectis expēsis, & quādo in totū

Citationis minus legitimæ defectus in quibus casibus sanatur.

fuit omissa citatio.Secus quando non fuit debito modo exequuta,quia non fuit seruata forma . Nam talis nullitas cum clausula,dummodo ad notitiam citati peruenerit,solet sanari.Et tunc sufficit,quòd probetur de tali citatione notitiam habuisse,vt probat text.in clem.causam.ad fi.de elect.Et tradit Rom.consil.cccc.x.& Rota deci.cclxxj.in nouis. Et inter modos probantes ꝙ sic citatus habuit notitiam,est vnus,videlicet,si postea misit procuratorem ad illā causam,vt ponit Egid.decisione.lix.& alia.D.xxxix.prout in mea Compostellana archidiaconatus contigit corā D.Paulo Capisucco per R.D.Ioan. Palum confirmata anno præterito M.D.xxxviij. pro quibus videnda sunt quæ latè scribit Fely.in.c.cū cōtingat.de rescrip.Istis ergo casibus sanatur defectus minus legitimæ citationis.Secus quando in totum fuit omissa,quia tūc talis defectus,vt dixi,insanabilis est,vt probat tex.in clem.pastoralis.versic.cæterum de re iudic.Etiā si Papa in commissione apponeret clausulam,supplentes defectus si qui forsan interuenerunt.nam intelligitur illa clausula quo ad defectus iuris positiui,puta contra solennitates requisitas à iure , secus quo ad defectus iuris naturalis,prout est citatio,vt dicit Car. in.d.cle.in iij.notabili.& Abb.in c.j.de transactio.referendo Specul.in tit.de legato.§.nunc ostendendum.vers.xviij. Et hoc quod dictum est,defectus iuris positiui tolli per dictam clausulam,procedit de iure communi:tamen secundum regulas Cancellariæ non sufficit simplex clausula,supplentes in genere, nisi defectus explicentur,vel supplicatio signata fuerit per fiat,vt petitur,vt expresse dicit vna regula Cācellariæ posita infrà nu.39.& hoc dicit Alex.post alios per eum adductos in cons.excv.incip.assumo.in iij.col.vers.dicit tamen.& in iiij.col.versi.comprobatur.in ij.volu.Ex cuius dictis arbitror conflatam fuisse illam regulā.Et talis expressio defectuū adeò est necessaria,ꝙ etiam si dispensatio cōcessa fuerit motu proprio,expresio defectuum requiritur , vt probat Andr. Sicul.in.c.ab excommunicato.in.ij.colū.de rescript. Tamen hoc dictum Andr.Sicul.iudicio meo videtur dubitabile,nisi illud intelligamus procedere in defectibus personarum,quia in defectu solennitatis actuum non videretur verum , ex eo quia talis defectus etiam in genere per clausulam motu proprio,& ex certa scientia purgatur,vt probat Alexan.in consi. lxxix.

Clausula, supplentes defectus, &c.

Defectuū expressio quàm sit necessaria.

lxxix.col.v.versi.circa sextum &c.lib.j. & in consil.cxj.in.ij. col.vol.vj. Et ista omnia de plano procedunt,quo ad defectus descendentes de iure positiuo, vt dixi,excepto vno casu relato per Card.in.d.versi.cæterum.qui voluit,quòd per huiusmodi clausulam supplẽtes,non inducatur absolutio ab excommunicatione.per clem. si summus.de sent.excom. quod dictum est notabile,ex eo,quia talis defectus videtur esse iuris positiui,iuxta notata in ca.veritatis. de do. & cõtu.& per Moder.in.c. post cessionem. de proba. Tamen hoc ideo est, quia per illam clausulam non inducitur aliquid extrinsecum, neque dispẽsatio, neque habilitatio personarum.arg.eorum, quæ dicit Alex.in.l.quidam consulebant.in.ij.col.ff.de re iudic. Nec minus,vt dixi,Papa per dictã clausulam supplet defectũ naturalem,qualis est citatio quæ dicitur esse de iure naturali & diuino,vt probat Abb.in.c.j.de cau.pos. & proprie. per bonas rationes, quas latius cõprobat ibi Io.Rugerius de la mota Moder.repetens in.iiij.notabili.hinc est,ꝙ per Papam nec alium principem citatio tolli vel suppleri potest, vt tradũt ibi præfati Mod.post Maria.in tract.cita.& Fely.post Inno.& omnes in.c. quæ in ecclesiarum.de const.Imò etiam in casu in quo dispensare posset,non intelligitur velle supplere defectum,nisi exprimatur,vt tradit Fely.in.c.postulasti.in xvij.col.versi. tertius casus.de reser. Et quod dictum est de citatione,idem est in consensu quem Papa non potest supple re:vt vult notabiliter Io.And.& Panor.in.c.per venerabilem. qui fil.sint leg.vbi dicunt,quòd Papa nõ potest inducere matrimonium supplendo cõsensum,cum ille sit de iure naturali.

Citatio ne que p Papam, neq; per alium principẽ tolli potest.

Et eodem modo neque signatura Papæ solet supplere defectum mandati. Nam vbi processus est nullus,vel sententia nulla, ex defectu mandati non potest talis infirmitas secundum stylum Rotæ sanari, etiam refectis expensis,iuxta text. in.c.in nostra.de procu.& in.l.licet.C.eodem tit.nec iste defectus iustificatur,ex eo,quia reus malitiosè tacuit,nõ opponendo in tempore exceptiones mandati,& sic dedit causam, vt actor laboribus & excep.fatigaretur, propter quod videretur eisdem teneri ad expensas, iuxta cap. exceptionem. de excep.Et quod notab.scribit Egid.cõclusione.ccxxvj. incip. in causa &c. quia debet imputari sibi pars, quæ ante omnia non perquisiuit mandatum,nec excusatur si processit sine mã

Mandati defectum signatura Papæ supplere non solet.

Mandati ex defectu vbi sẽtentia est nulla &c.

dato

dato propter culpam iudicis non inquirentis in principio litis de legitimatione personarum, prout facere tenebatur. iuxta tex. in cap. j. de accus. & l. si quæramus. ff. de testa. & l. quidam referunt. vers. esse enim debet. ff. de iure codicil. & in l. si in diem. in princ. ff. de condi. & demonstra. Nam, vt dicit glo. in. l. vt liberis. C. de colla. in primis quærendum est de personis, quæ ante omnia sunt legitimãdæ per iudicem qui potest & debet ex officio compellere procuratorem exhibere mandatum, ne ipse iudex laboret in vanum, vt dicit glo. no. in. c. j. versic. absentia. de elect. lib. vj. & ponit Rom. in consi. lx. in fin. Nam ista culpa iudicis non excusat partem, quæ hoc etiã inquirere debuit. nam quilibet tenetur esse diligens in præscrutando & bene videndo quæ sibi expediunt, prout faciunt Florentini, qui secundum Pet. de Ancha. in consi. cccv. præsumuntur diligentes. Nam, vt dicit Ioann. Boccacius, Non ha d'essere losco, chiha da fa con tosco. Et ideo talis negligentia sibi imputari debet. dicta ergo nullitas est insanabilis propter defectum consensus qui exigitur in mandato procuratoris. Hinc est, ꝙ mandatum per mille annos nõ præsumitur, vt dicit Bal. in. l. j. C. de reb. alie. nõ alie. & in. l. ij. C. si ex fal. inst. & hoc propter defectum consensus.

Iudex in prĩcipio litis de legitimatione personarũ inquirere debet.

Florentini sagaces & diligentes reputãtur

Mandatũ per mille annos non præsumitur.

Sed ista omnia limitantur non procedere quando in actu antiquo mandatum enunciatur: nam tali casu mandatum præsumitur interuenisse, vt tenuit idem Bald. sibi contrarius in quodam suo consil. quod refert, & sequitur Curtius in consil. lxvij. Et ita secundum ista consilia iudicauit Rota per tres instantias in causa Tridentina confinium coram R. P. D. Iacobo Simonetta de anno M. D. xvi. vt latissimè refert Dom. Gulielm. Cassiodorus in quadam decisione sua incip. lata erat sententia. quo in loco innumerabiles rationes ponit, propter quas motus fuit tunc Rota ad tenẽdum istam limitationem ad dictum Bald. in dicta lege. ij. quod etiam limitat Fely. in capit. sicut. in. xvij. column. de re. iud. Et isto casu defectus mandati est sanabilis.

Et quod dictum est de defectibus citationis & mandati, quæ regulariter in hac signatura iustitiæ non sanantur: Idem est in defectu iurisdictionis & competentiæ, quæ nec etiam sanantur: quia vbi non est iurisdictio processus, & inde sequuta sunt nulla, nun solum ex defectu consensus, sed etiam propter

Iurisdictionis & cõpetentiæ defectus non sanatur per signaturam iustitiæ.

pter

pter defectum solennitatis, quæ non potuit coram alieno iudice interuenire, vt dicit Abb. & alij in. c. significasti. in penultima col. de for. comp. Et iste defectus iurisdictionis est tam infectus & scabiosus, ꝙ resciptum sanans omnes, & qualcunque nullitates non comprehendit sub illa generalitate verborum defectus iurisdictionis, vt tradunt doct. post gloss. fin. in cle. j. de sequest. poss. & fruct. Nã iurisdictio est lapis angularis iudicij, de qua in primis & ante omnia constare debet, vt in. c. cũ in iure. de offi. deleg. Hinc euenit, ꝙ licet contra tres sententias conformes non possit opponi aliqua exceptio, donec sententiæ fuerint executæ. cle. j. de re iudic. non tamẽ excluditur exceptio nullitatis ex defectu iurisdictionis, secundũ doctores ibi, & hoc videtur sequi Cal. in consil. viij. tit. de re iudi. & tenet expresse Pet. de Ancha. in consi. lxviij. excellens domine in. iij. col. & illam gl. d. cle. vnicæ. sequitur Soci. cõsil. cclxxiiij. co. penul. cum pluribus concor. vt scribit Decius in consi. xxxviij. circa primũ. co. v. facit quod in simili dicit Bar. in. l. j. §. hoc interdictum. ff. quod vi au clãm.

Iurisdictionis defectus.

Exceptionem aliquam opponi non posse contra tres sentent. cõformes, &c.

Isti igitur tres defectus enumerati, videlicet, iurisdictionis, citationis vel mandati, sunt veluti tres illæ infirmitates insanabiles, veluti podagra, rabies, & lepra, iuxta illud Ouidij. ij. de Ponto, Soluere nodosam nescit medicina podrgram, Nec formidatis auxiliatur aquis.

Podagra, rabies, lepra, tres infirmitates insanabiles.

Aliæ tamen nullitates per signaturam facilè sanantur adiuncta illa clausula, refectis expensis, vt exemplum ponit dominus Gulielmus in collectaneis decisionum, decision. incipien. firma est propositio.

Nullitates quæ sanantur facile per signaturã, &c.

Et eodem modo reparantur per istam signaturam iura partium, quæ fuerunt à principio litis inualida, si lite pendẽte superueniat bonum ius. Nam tali casu facilè obtinetur commissio, ꝙ auditor attento bono iure oratoris procedat super hoc nouo iure, vt examplificat Gemi. in consi. lxxix. & Ro. consi. cexcix. & Egid. consi. xxxv. quia talis commissio erit iusta & honesta, ex eo, quia secundum iuris dispositionẽ possum lite pendente acquirere mihi ius bonum, etiam post conclusionẽ causæ, vt dicunt prædicti doct. & notabiliter firmat idẽ Egi. in decisio. dclxij. & decis. cij. declarando, vt ibi per eum, qui ponit practicam citandi ad dicẽdum contra ista iura nouiter producta, & idem dicit Abb. in. c. fi. vt lit. pendẽ. cum concor.

vt scri

vt scribit Deci.in.c.j.in.ij.col.de confir.vtili.

Sed aduertendum est, ꝙ ista quæ dicit Egid.& prædicti do cto.de plano procedunt in beneficialibus, secus tamen in profanis, quia in illis ius de nouo emergens post conclusionem in causa censetur obuenire post sententiam: & ideo requireret nouum iudicium, & nouam telam, vt dicit Bart.in.l.si mater.§.eandem.in fi.ff.de excep.rei iudic.cum concor. vt tradit Alex.in consi.xxxix.incip.vertitur lis.in.ij.col.& cōsi.cl. col. fi.libro.v.& ideo prima terminorum obseruatio hoc casu non sufficeret, vt dicebat Egid. quia in profanis requiritur, ꝙ ius illud obuenerit ante cōclusionem in causa, vt tradit id. Alex.in consi.clxxvij.viso themate.col.fin.libro.v.Declarando tamen, vt notabiliter scribit Paul.de Cast.in.l.si necessarias.§.fin.ff.de pig.actio.& aliquid per eundem in.l.cum vir ff.de vsucap.Et isto casu putarem in euentum in quem Papa per commissionem suam mandaret auditori, quòd ex eisdem actis procederet, attento bono iure post conclusionem acquisito, quòd læderet aduersarium, & vti posset exceptione regulæ de non tollēdo ius quæsitum, vt Roman.dicit in consil. clxxvj.colum.penul.sicut iudex qui admitteret articulos post terminum, diceretur me grauare, vt in decisio.xxvij.in no.de quo in dicta regula mentionem feci: saltem hoc negari non posset, qui nouum ius acquisiuit, deberetur alteri condemnari in expensis, quia frustratoriè vsque ad conclusionem fecit illum litigare super malo iure. nam si à principio bonum ius produceret, fortè pars non contenderet, sed liti cederet, nec laboribus & impensis frustrà grauaretur. Ex quo igitur temerè fecit illum litigare, iustam litigandi causam habuit, & ideo videtur eidem condemnandum in expensis. argum.l. eum quem temerè.ff.de iudic.

Ius de nouo emergens ī profanis post conclus.

Litigare qui facit aliquē temere, debet in expensis condemnari.

Hoc tamen limitat notabiliter secundum distinctionē Bar. in.l.nō potest.ff.de iudic.vt ibi per eum Secundo limita hoc procedere, quando ille idem qui incepit, & mouit litem sine aliquo iure, & acquisiuit nouum ius post conclusionem causæ, esset qui sententiam in fauorem canonizatoriam noui iuris reportaret: secus verò si alius in locum eius per eius obitū subrogatus illā obtineret, quia tali casu cessat ratio.d.l. eum quē temerè.quia hoc casu cōdēnatus nō potest de isto subrogato cōqueri, ꝙ eū temerè & frustratoriè fecerit litigare vsq;

ad

ad causæ conclusionē,& ideo pœnā quā merebatur primus litigans,non debet iste subrogatus incurrere, quia non videtur subrogatus quo ad pœnam quæ accidentaliter prouenit, ad ius, vt probatur in lege.item veniunt.§.cum prædiximus. ff.de peti.hær.facit.l.j.ff.de in lit.iu.præsertim,quia in beneficialibus creatur nouum ius per subrogationem Papæ,& nō transfunditur illud idem quod habebat defunctus, vt tradit Ioan.Andr.in cap.si tibi absenti.de præben.lib.vj.& in cap.j.&.ij.vt lit.pend.eodem libro.

Ius nouū per subrogationem Papæ in beneficialibus creatur,&c.

Subrogatus per cōmissionem ad prosequutionem executorialiū ad quid teneatur.

Executoriales iam decretæ ī personam defuncti, an debeāt de nouo decerni.

Et secundum hoc esset dicendum, ꝙ subrogatus per commissionem ad prosequutionem executorialium teneretur de nouo petere sibi decerni executoriales,licet iam fuissent decretæ pro defuncto,& etiam deberet eas de nouo intimare condemnato,licet defunctus eas iam intimasset: quia si illud est accidentale,in subrogatum non transfunditur, præsertim quia si in eo creatur ius de nouo,debet intelligi cum qualitatibus suis vt nihil habeat ex antiquo . Tamen in istis duobus casibus contrarium tenuit Rota in vna Aurien. monasterij de Offera coram R.domo.Ioan.Paulo Ptolomæo,pro Reuerendissimo Card.Farnesio Vicecancellario.Nam in dicta causa voluit Rota post plures informationes aduocatorū & propositiones causæ, ꝙ executoriales iam decretæ in personam defuncti non deberēt de nouo decerni propter subrogatum, etiam si illæ fuissent decretæ vigore sententiæ latæ per contradictas,à qua fuisset appellatum à die notitiæ,quæ appellatio fuerat deserta,adeò,quòd domini voluerunt, ꝙ iudex primus exequi posset executoriales prius decretas,pro qua decisione vltra alia,fuerunt aleg.ea quæ Bart.& Ias.tradunt in.l. tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pact.& Felv.in.c.ex parte.el.ij.in antepenulti.colum.de rescrip. & ita Rota conclusit,quo ad istud primum caput die.xvij.Martij.D. xxxviij.

Tamen circa hoc est aduertendum, quod ista procedunt, nisi post appellationem & restitutionem latæ fuissent vna vel duæ sententiæ confirmatoriæ primæ sententiæ,quæ transiuissent in rem iudicatam, quia isto casu decernendæ essent nouæ executoriales,nec signatura concederet commissionem, ꝙ sit locus primis executorialib' decretis vigore primæ sententiæ. ita dicit D. Guliel. Casiodorus couclusum fuisse in signatura iustitiæ ipso præsente. Ratio fuit.quia per restitutionem

tionem euacuatæ fuerunt primæ executoriales, & impedita executio.c.suscitata.cum glo.de rest.in integ. cum vulg.ergo requiritur, quòd de nouo decernantur vigore vltimarum sententiarum, quia actio non nascitur ex prima sententia, sed ex secundis, vt not.Bart.post glo.in.l.eos,in ver.iniustam.C. de appella.cum aliis concor.vt scribit domi.Guliel. in quadam decisione incip.habueram sententiam &c.

Executoriales primæ per restitutionẽ euacuantur.

Actio non nascitur ex prima sententia, sed ex secunda.

In secundo vero capite, videlicet, quando iam prius fuerat per defunctum facta intimatio executorialium condemnato, nunquid subrogatus ad prosequutionem executorialium debeat iterum de nouo eas principali condemnato intimare, fuerunt variæ inter dominos opin. Nam quidam dicebant requiri intimationem de nouo, ex eo, quia plura poterant per condemnatum contra subrogatum opponi, quæ fortè non militabant contra defunctum, iuxta ea quæ dicit Card.in cle.j.de sequestra.pos.& fruct. adducebatur ad hoc etiam decisio Rotæ.cccxx.licet in causis.in nouis. quæ voluit nouam gratiam intimandam reo, etiam contumaci propter prædictam rationem, quia fortè poterit eam de subreptione impugnare, præsertim, quia hic agitur de priuando à beneficio, & de incurrendis censuris, quo casu quando de priuatione agitur, gratia noua intimari debet de nouo, vt dicit decisio Rotę.dccl.in antiquis. Et ideo domini in vna Cremonen. pensionis Prioratus dixerunt necessariam fuisse intimationem, non obstante notitia rei vaga quando agebatur de incurrẽdis censuris, & priuatione beneficij vigore bullæ expeditæ, quo casu certa & indubitata notitia, & citatio personalis requiritur, iuxta no.per Fely.in.c.quoniam.§.porrò.col.antepe.vt lit.non contest.& in.c.cum contingat.col.pen. de rescr. & tenet Ro. in consi.cccclxxxj.incip.in casu præmisso.i.ij. dubio & ita iudicauit Rota in dicta causa Cremonen.coram domino Christophoro Panigarola die.x.Decembris.M.D.xxix.sic videbatur hic dicendum.

Gratia noua, an debeat de nouo intimari reo, quando agitur de priuatione.

Citatio personalis & indubitata notitia quando requiratur.

Tamen istis non obstan. Rota in dicto casu determinauit non requiri intentionem executorialium iterum fieri reo cõdemnato, ex quo iam fuerant prius intimatæ, sed sufficere eas intimari eius procuratori apprehenso in curia. Ita conclusit & iudicauit Rota in eadem causa Aurien. coram eodẽ domi.Io. Paulo.xxiij.Ianuarij eo.anno. M.D.xxxviij. Vo-

luerunt tamen domini quòd procurator, cui secundo loco in timari debebant executoriales, posset petere dilationes ad partes ad consulendum dominum.

Non obstant modo decisiones superius in contrarium alleg. videlicet, decis. dccl. in antiq. quia illa decisio procedit in principali gratia priuationis, secus in accessoria: vnde si reus fuisset citatus in negotio principali, & pendente lite obtenta esset gratia si neutri, continens priuationem, sufficeret illam intimare procuratori domino litis in curia apprehenso. Ita tenuit Rota in vna Conuersana Archipresbyteratus corã me mense Februario. M. D.xxxiiij. & ita limitarũt dictam decisionem. dccl. Nec obstat dictum Cardina. in. d. clemen. j. & decisi. cccxx. quia illa procedunt in gratiis obtẽtis lite pendente ante sententiam, secus in negotio executiuo, quia ne per friuolas exceptiones forte requirentes altiorem indaginem executio impediatur, facta prima intimatione, non requiritur alia: & ratio est, quia illa exceptio subreptionis vel inhabilitatis quæ opponi poterat in causa illius decisionis. cccxx. extinguitur per transitum in rem iudicatam, vt dicit Abb. post Innoc. in cap. constitutus. versic. extra glos. de rescrip. facit. l. fi. in fin. C. de ordin. cog. Nec minus obst. decis. nouissima facta in. d. causa Cremonen. quia ibi prius non fuerat facta aliqua intimatio, prout hic, quo casu intimatio principalis requiritur, sed hic sufficit, quòd secunda fiat procuratori.

Regula literarũ expeditionẽ requirentes quæ sint.

Est tamen vlterius aduertendum circa prædictam regulam. xxix. quæ requirit expeditionem bullarum præambulam iurisditioni, quia illa regula procedit in literis super quibus ius actoris principaliter fundatur: secus verò esset in iure opitulatiuo ad ius principale, vt sunt gratiæ, perinde valere, nouæ prouisiones, & alia huiusmodi. quia si tales gratiæ non petuntur canonizari, nec illarum vigore aliquid adiudicari, non requirunt literarum expeditionem, & in talibus regula non procederet. Imò si bullæ super illo iure, quod petitur canonizari, essent expeditæ cum mille defectibus, satisfactum videtur regulæ, prout superius in quæstionibus dixi. Nec obstat, quòd in commissione inest tacita conditio, quæ aliquando etiam in signatura moderna exprimitur, videlicet, quòd ita demum iurisditio detur, quatenus literæ prius

prius fuerint expeditæ, quæ conditio in forma specifica impleri deberet. iuxta. l. Mæuius. &. l. qui hæredi. ff. de condi. & demon. quia respondetur, leges illas procedere in conditionibus dandi, secus in conditionibus faciendi, vt hic, quia possunt tunc conditiones in forma æquipollenti impleri, vt patet in. l. in conditionibus. §. si patronus. eod. titu. & limitat latius illas. ll. Moder. Galiaula in. l. j. §. si stipulanti. ff. de verb. oblig. notabiliter Decius in rubrica de probat. in antepenultima colum. *Conditio debet impleri i forma specifica.*

Confirmatur ista opinio ex his quæ quotidie in signatura iustitiæ in simili casu practicantur, videlicet, quando causa pensionis committitur cum clausula absque retardatione solutionis pensionis. Nā illa clausula concedit etiā auditori iurisdictionem sub conditione, quia illa verba, sine retardatione, sunt ablatiui absoluti, quæ resoluuntur in conditionem. vulg. l. à testatore. ff. de conditio. & demonstr. Adeo quòd iudex non posset procedere, nisi prius soluta pensione. Et tamen illa conditio recipit limitationem, & declarationem ex interpretatione signaturæ, & Rotæ similē casui præcedenti, videlicet, nisi ex productione bullæ reseruationis ipsius pensionis resultaret exceptio, per quam iustè denegari posset solutio, quia tali casu nō diceretur retardari, & iudex siue auditor procedere poterit, etiam non facta solutione, per ea quæ dicit Bar. in. l. j. §. & parui. ff. quod vi aut clàm. Et est aduertendum, quòd isto casu signatura dat commisionē constito de bono iure, vt iudicauit Rota annis præteritis in vna Toletana præstimoniorum coram me pro domino Petro Pacheco coram Io. de la Raya. quæ sententia postea cōfirmata fuit per R. P. D. Marcellum. Et ille casus fuit magis difficilis, quàm iste de quo agitur, ex eo, quia ibi D. Petrus fuerat iam prius condēnatus per auditorē cameræ ad soluēdam pensionem, & nihilominus data fuit illi commissio, ꝙ constito ex eisdem actis de bono iure, & non iure aduersarij, ego procederem sine illa clausula absque retardatione. *Intellectus ad illa verba, videlicet, absque retardatiōe solutionis pensionis.*

Et per prædictam doctrinam Barto. in. d. §. & parui, fuit etiam in signatura decisus alius notabilis casus in proposito, vt refert Domi. Anto. de Burgos Hispanus in quibusdam notis signaturæ, videlicet, quidam Titius habebat facultatem transferendi pensionem, quam faciebat sibi Gaius be- *Casus notabilis in signatura decisus.*

neficiatus ex forma bullæ,cum hac tamen conditione,quòd quando Titius pensionem in alium transferre vellet, deberet prius infra tres menses intimare sibi translationem fiendam: aliàs translatio esset nulla. Accidit, quòd Titius non facta aliter intimatione Gaio transtulit pensionem in Martinum, Martinus adueniente termino solutionis petit pensionem sibi translatam à Gaio debitore; contra quem recusantem soluere commisit causam cum dicta clausula sine retardatione. Gaius negat se teneri ad pensionem, ex eo, quia sibi infra tres menses non fuerunt intimatæ bullæ translationis, vt cauebatur in bulla. Martinus replicabat Gaium non esse audiendum ante solutionem propter illam clausulam commissionis, siue retardatione solutionis pensionis. fuit cõclusum in signatura Gaium audiendum, & esse dandam illi commissionem directam eidem auditori, quòd constito de exceptione illa Gaij resultante ex inspectione literarum, non teneretur interim soluere. verum, quia super hoc multum contendebatur, fuit de consensu partium sic modificata cõmissio; cum hac clausula, videlicet, data tamen cautione in forma depositi de pensione soluenda in euentum succumbentiæ, & sine ista clausula commissio fuisset cõcessa, si pars vltro cautionem non obtulisset.

Et est aduertendum, quòd licet inferiores à Papa possint super beneficiis pensiones imponere in casibus notatis per Paulum Romanum in tractatu pensionis. q. j. num. 10. 11. & q. iiij. num. 10. & habetur in. c. pastoralis. de his quæ fi. à prælat. & in. c. nisi. vbi Abb. in fi. de præben. Tamen in illis pensionibus de stylo signaturæ non solet in cõmissionibus apponi dicta clausula, sine retardatione: secus est in pensionibus impositis per Papam. Ratio diuersitatis est, quia inferiores à Papa non possunt, nisi certis casibus, & causa expressa imponere pensiones, quæ non transeunt ad successores, vt not. Ioan. Baptista de S. Seuerino in trac. pen. q. iiij. & doct. in. c. extirpandæ. §. fi. de præben. Et quia dubitari potest, an pensio imposita fuerit ex iusta causa, & in casibus permissis, propterea in talibus pensionibus impositis per inferiores à Papa, non ponitur dicta clausula, quia non est honestum, quòd ilico sine aliqua discussione habeant executionem paratam. Sed in papa non attinet dubitare de potestate, cum omnia

Pensiones imponere super beneficiis.

Clausula illa, videlicet, sine retardatione.

omnia poſsit.ideò penſiones ab eo impoſitæ non poſſunt recipere dubiũ quin valeant,ideo debẽt ſtatim exequi, & propterea in eis apponitur dicta clauſula, & ita fit differẽtia inter ſuperiorem & inferiores.Et quia etiã eſt honeſtum, quòd penſio aſsignata ex mandato Papæ debeat magis efficaciter ſolui & impleri,quàm impoſita per inferiores.arg.c.ſi quando.de reſcrip. Præterea eſt aduertendum circa dictã clauſulam ſine retardatione,quòd quando prædeceſſor meus diu nõ ſoluit penſionem,datur cõmiſsio ſuper inualiditate penſionis ſine dicta clauſula ſine retardatione. Ratio eſt,quia eſt præſumptio, quòd penſio fuerit extincta, cum non ſit veriſimile, quòd tanto tempore neglexerit eam petere.arg.ca.ſuper hoc.de renun.Et ideo præſumitur eam habere pro derelicto,iuxt.not.per Abb.in cap. contigit. de dolo & contum. Et iſta præſumptio eſt fauorabilis eccleſiæ, quæ ſic liberatur à ſeruitute,& benignior reputatur in dubio illa interpretatio quæ pro libertate facit.cap.pen.de re iud. Hinc eſt,quòd licet impoſitio penſionis requirat authoritatem Papæ, & partium obligationem,quia grauatur beneficium ſeruitute,vt in cap.prohibemus.de cenſib.caſſatio tamen,ſiue liberatio penſionis fieri poteſt ſine authoritate Papæ.ſola ſimplici cedula, vt dicit Alexand.in cap. Agatoſa.lxiij.diſt. cuius dictum approbatur à Rota.

Interpretatio, quæ pro libertate facit, benignior reputatur.

Eſt & alius caſus in quo non apponitur dicta clauſula,videlicet,quando ſucceſſor committit cauſam nullitatis penſionis impoſitæ ſuo prædeceſſori per arbitros à collitigantibus electos.pro quo facit dictum Rom.conſil.ccclxix.in.iiij.dubio.in.ij.colum.

Eſt & alius caſus in quo dicta clauſula ſine retardatione poni non debet,videlicet,quando vnus impoſuit penſionem, puta centum ducatorum ſuper pluribus beneficiis ſuis. Nam ſi poſtea ille moriatur,& beneficia diuidãtur in plures, & pẽſionarius velit quẽlibet poſſeſſorẽ beneficij inſolidum ad ſoluendum penſionem conuenire,ſub prætextu,quia penſio habet executionem paratam,& obligatos omnes, ſicut obligatio in forma cameræ,nihilominus non dabitur ei commiſsio ſine retardatione. Ratio eſt,quia poſſeſſores beneficiorum non tenentur ad totam penſionem inſolidum,ſed pro rata. Vt concluſit Rota die.xvj.Martij M. D. xxxiiij. coram. Dom.

Io. Clerici in vna decis per dictum Abb. in. c. constitutus. per illũ tex. de relig. domi. Et quousq; iudex cognoscat, quæ sit rata pẽsionis, & discutiat valorẽ omniũ beneficiorũ, pẽsio nõ potest dici liquida, ideo nõ debet dari clausula sine retardatione. Et eodẽ modo quando Episcopus imponeret pẽsionem super beneficio iurispatr. laicorum sine patronorum cõsensu, quod videtur posse facere, dummodo non transeat ad successores, vt not. glos. in cap. ad hæc. de offic. vica. & licet Præpositus in cap. quando. versi. quid si rector, sentiat contrarium, tamen iudicio meo non debet concedi dicta clausula, quia potest dubitari de potestate imponentis pensionẽ, per dicta Rochi in tract. iurispat. in verbo honorificũ. in. iij. quęst. & interim pẽsio nõ debet habere executionẽ paratam.

Et eodem modo est dicendũ in casu in quo peteretur pẽsio à beneficiato, qui fecit plures impensas in recuperãdo beneficio, & eius possessionem, & vult quòd pensionarius contribuat. Nam licet contribuere non teneatur, nihilominus quia hoc recipit probabile dubium propter diuersitatem argumentorũ, quę possent fieri de. l. ij. §. si conseruatis. circa fi. & l. amissæ. in fi. & l. nauis. ff. ad. l. Rhod. de iac. Et quia semper debet solui pensio donec declaretur nulla. cap. querelam. de elect. propter istas probabiles dubitationes non debet dari clausula sine retardatione. Et idẽ esset, quando ille in quẽ translata est pensio, in alium eam de facto transtulisset de cõsensu beneficiati, quia hoc casu clausula sine retardatione non debet dari.

Est tamen vnum aliud notandum, quòd de stylo signaturæ in casibus, in quibus datur dicta clausula sine retardatione debitori ob non solutionem pensionis, non conceditur beneficium. cap. Odoardus.

Benefic. cap. Odoar. non datur eodem nato per tres sent.

Tamen ad hoc est aduertendum, quòd putarem ego stylum istum procedere, quando debitor pensionis concessisset eius impositioni personaliter. Nam tali casu ex quo in eius consensu inest iuramentum, & obligatur in forma cameræ, non esset honestum postquàm habet beneficium, ad cuius regressum se obligauit, ob non solutionem, quòd iuuetur exceptione dicti cap. Odoardus. vel alia simili, per ea quæ dicta sunt, quia potius debet dimittere & restituere beneficium quod accepit. Nam non est honestum, quòd retineat beneficium,

ficium, & quòd non soluat: aliàs facile illi daretur occasio & ansa peierandi. Nec isto casu si denegatur illi auxilium dict. cap. Odoardus, fit illi iniuria, quia scienti & volenti non fit fraus neque iniuria. vulg. ca. scienti. de reg. iur. lib. vj. Et quia *Scienti, vo-* iuramentum est personale, debet per ipsum iurantem imple- *lentiq; nō* ri in forma specifica. c. debitores. & cap. ad nostram. de iure- *fit fraus* iur. Sicut etiam videmus, quòd beneficium illius cap. non da *nec iniu-* tur, etiam condemnato per tres sententias, vt conclusit Rota *ria.* in vna Senen. coram D. Christophoro Panigarola. x. Decembris M.D.xxix. per not. per Bald. in. l. j. C. qui bon. ced. poss. Aretin. & Ias. in. §. fi. instit. de action. sed prædicta non militant quando cōsensus per alium est præstitus. Hinc est, quòd *Consensus* de stylo Rotæ & curiæ quando quis consensit personaliter *persona-* reseruationi pensionis sub solitis censuris & pœnis, illas cen- *lis.* suras & pœnas incurrit, si in tēpore nō soluit, etiā sine aliqua alia literarū intimatione. Secus est quādo consensit per aliū, quia tūc requiritur intimatio, prout in vna Ladisladien. canonicatus, & præbendæ iudicauit Domi. Guliel. Casiod. de mēse Aprili M.D. xxi. super quod latissimam decisionē ipse scripsit, quę incipit, dubitaui in vna &c. quā nō curro referre.

Est bene verum, ꝙ aduersus debitorem pensionis per prædecessorem impositæ, posset procedi per viam cōmissionis in vim monitorij per auditorem cameræ ad solutionem pensionis absq; alia intimatione literarum: tamen non posset cōtra illū procedi ad pœnas, vel cēsuras, nisi, vt præfertur, personaliter consentiret, de quo quidē stylo etiam meminit idem D. Guliel. in quadam alia decisione signaturæ posita inter decisiones Rotæ, quæ incipit, proposui etiam commissionē, &c. vbi quasdā super hoc ratiōes assignat, quæ possunt ibi videri.

REGVLA DE SVBROGANDIS COLLITIGANTIBVS.

ITEM, *idem dominus noster litium succindere cupiens anfractus, & ne noui collitigā tibus aduersarij dētur, prouidere: uoluit, statuit, & ordinauit, quòd quotiens deinceps aliquem super quouis ecclesiastico beneficio collitigantem in iure, uel ad ius (si quod forsitan eius aduer-*

sario in dicto beneficio cōpetierit) subrogari concesserit, dūmodo præfatus collitigans in dicto beneficio intrusus nō sit, nec super eo cōtra dictum aduersarium, postquàm illud per triennium pacificè possederit, lis tunc mota fuerit aliorum quorumlibet de præmisso iure, siue tunc uacet, uel tunc uacauerit, impetrationes (Hæc uerba addidit Leo. x. *uel cōcessionis etiam motu proprio) infra mensem ante concessionem huiusmodi factæ, nullius sint roboris uel momēti.* Hadr. VI. *&* S.D.N. *Paulus*. III. *hæc uerba quæ sequuntur, addiderunt, uidelicet:* Et *nihilominus ferè* Pauli. II. *&* Innocētii. VIII. *ac* Hadriani. VI. *Romanorum Ponticum, prædecessorum suorum uestigiis inhærendo, cupiens eorum fraudibus obuiare, qui uiuentium beneficia illorum præsertim, quibus aut propter senium, aut infirmitatem imminet uitæ periculum impetrant, ut illis decedentibus, tanquam collitigantes in illorum iuribus facilius subrogentur: uoluit ut deinceps nullus in iure, uel ad ius in beneficio defuncti, quod illo uiuente in casibus præmissis, uel similibus impetrauit, aliquo modo subrogetur, ac subrogatio, & gratia si neutri, si nulli, seu nouæ prouisionis, aut perinde ualere, taliter impetranti nullatenus suffragetur, quod etiam strictissimè obseruari mandauit in impetrationibus beneficiorum per priuationē & amotionem ex quibusuis criminibus, & excessibus forsan perpetratis, etiam si usque ad diffinitiuam sententiam, quæ tamen in rē non transiuerit iudicatā, processum foret.*

PRAEFATIO.

Regulæ origo. Origo istius regulę antiqua est, à Io. XXIII. initium habens, qui duas in ista materia regulas condidit salutares, non tamen omnino concordantes cum nostra Moderna. Nam prima eius regula disponit, quòd nullus collitigans valeat subrogari in beneficio, vel ad ius collitigantis vacans per eius obitum, contractū matrimonij, ingressum religionis, vel aliū casum, nisi prius auditori causæ de collatione sibi facta, vel alio colorato titulo docuerit, aut saltem iurauerit causam

ipsam

ipsam non malitiose, nec fraudulenter, sed purè, & bona conscientia inchoasse: ipsique etiã auditori hoc ipsum ex verisimilibus coniecturis ita visum fuerit, quo casu ad prædictam subrogationem procedat. Alioquin prædicta subrogatio, cõmissio, & quæcunque inde sequuta, nullius voluit esse momenti, quæ habere locum voluit etiam in causis per appellationem indecisis pendentibus. Hæc in summa prima regula continebat, ad quam adaptatur decisio Egidij.cxvj. incipiens, si petens.

Secunda eius regula habet aliquam similitudinem cũ nostra moderna: nam voluit idem Ioan. Papa.xxiii.quòd subrogatus in ius collitigantis præferatur alteri non collitiganti habenti prouisionem sub eadem data. Et idem voluit seruari in gratia si neutri.

Primam regulam Ioannis, Martinus Quintus innouauit. de secunda verò nullam mentionem fecit, sed aliam ipse diuersam regulam ab illis duabus regulis fabricauit, quæ fuit publicata nono Calendas Nouembris, anno eius tertio. In qua voluit, subrogationes, vel gratiam si neutri, ad beneficia, vel eius collitigantis non valere, si apparuerit ipsos impetrantes cum sola & nuda supplicatione possessorem ipsum in causam traxisse, quas tanquam fraudulenter & dolose obtentas, irritas & inanes decernit, ac nullius esse voluit roboris vel momenti. Ex qua quidem regula postea idem Martinus extrauagantem quandam perpetuã fecit, quam habeo inter antiquas non impressas, quæ incipit, cum nonnulli. quæ plenior est quàm illa, de qua miror doctores nullam fecisse mentionem, quod fortè accidit, quia extrauagãtes ex quo extra certum corpus singulariter vagantur, solent de facili permutationes Pontificum obliuioni tradi (vt experentia quotidiana experimur) etiam in multis extrauagantibus impressis accidit, quæ facilè ignorãtur. Itaque ista extrauagans ex quo nõ reperitur correcta, hodie in causarum decisionibus allegari posset. Et quia eius decisio rationabilis & vtilis videtur, & pauci eam habent, hîc ad verbum inserere libuit. Tenor talis est: Cum nonnulli super beneficiis ecclesiasticis, eis, vt vacantibus, conferendis, gratias obtinuerint, quarum vigore literis apostolicis desuper non confectis possessoribus illorum litem mouisse, & eos in causam traxisse dicuntur, & consequenter

Extrauagantes.

quenter

quenter possessoribus ipsis defunctis in ius eorum,& ad possessionem huiusmodi beneficiorum,lite pendente subrogari, aut aliàs in forma si neutri, prouideri obtinuisse,non discusso seu viso,an gratiæ validæ, seu inutiles fuerint,seu an super eis literæ apostolicæ potuerunt aut debuerunt expediri.Nos talibus fraudibus obuiare cupientes,& omnes,& singulas literas subrogationum,seu in forma si neutri,seu aliàs lite pendente, super talibus beneficiis per nos de cætero concedendas, in quibus non apparet impetrantē aliàs quàm nuda supplicatione possessorem in causam traxisse, tanquam dolosas & fraudulētas,volumus & decernimus irritas & inanes.Hęc sunt quæ super ista materia ædidit Martinus.

Eugenius Quartus nullam regulam super hoc fecit, nec prædictarū aliquam innouauit,sed sub silentio transiuit. Sed Nicolaus v. regulam istam eo verborum tenore,quo nunc in modernis regulis describitur,primus omniumintroduxit.

Moderni vero Pontifices,vt Leo,& cæteri ad illam regulam Nicolai,vnam clausulam addiderunt: nam post verbum impetrationes,posuerunt hæc verba: vel etiam concessiones motu proprio &c.& hoc fecerūt,vt tollerent dubitationem, de qua hic disputat Glossator propter verbū impetrationes, quod videbatur excludere gratias motu proprio cōcessas,iuxta.l.j.& quæ ibi not.C.de peti.bon.sub.lib.x.cum inter illas sit magna diuersitas,vt in cap.si pluribus.de præbend.lib.vj. Hadrianus Papa. vi. solus hanc regulam,sicut & plures alias mutauit,seu potius limitauit.Nam voluit hanc regulam locū non habere in impetrantibus beneficia viuentium seniorum aut infirmorum,vel per priuationem aliquorum,in quibus casibus noluit subrogationes, aut gratias nouæ prouisionis, vel si neutri,valere.Et quidā dicunt hoc ideo factum fuisse, quia ante istam prouisionem Hadriani expeditum erat, subrogationes factas de infirmo,vel sene valere,ex eo,quia per citationem factam contra tales infirmos,vera litis pendentia inducebatur,in qua erat de iure subrogationi locus,vt dicit hic Fely.Hadrianus tamen subrogationem valere noluit. Tamē hæc inuentio aut limitatio ad istam regulam, licet tempore Hadriani nouiter prodierit, non fuit Hadriani,sed Marti.V. qui quandam aliam super hoc extrauagantem fecerat.Cuius tenor talis est: Quorundam,&c.Sed nonnulli ambitionis ardore

dore feruentes,in diuersis regionibus,viros ecclesiastica beneficia obtinentes fortè senio, vel infirmitate confractos explorant, ipsosque super criminibus & delictis falsò deferunt, & obtinent rescripta iudicibus directa de priuando prætextu talium criminum beneficiis huiusmodi, & eisdem delatoribus prouidendo,& consequenter eos senes & infirmos,vigore cōmisionis huiusmodi, super delatis criminibus citari faciant,nihil, aut parum amplius prosequentes, & deinde post eorum obitum beneficia huiusmodi prætextu citationis factæ,litigiosa prætendentes,& nullum præter Romanum Pōtificem posse conferre vacātia tanquam litigiose impetrata, & procurrant se in ius defuncti subrogari,aut eadē eis beneficia conferri,volētes talibus insidiis & fraudibus obuiare,ex quibus etiam aperitur via machinationis in mortem.Perinde declaramus per citationem huiusmodi,aut alium inde sequutum processum citra priuationem citati beneficia minimè litigiosa,neque litem super his pendere censeri,si per annū steterint,quod litem per citationem continuè prosequuti. Quinimò de beneficio huiusmodi per obitum possessoris per illos,ad quos aliàs dispositio pertinet,liberè posse disponi,&c.

Ex ista quidem extrauaganti apparet limitationē Hadriani fuisse antiquam. quinimò ipse idem Martinus per duas aliàs extrauagantes cōstitutiones constituit,quòd si quis moueret litem, antequam prius sibi ius competeret siue haberet titulū ad beneficiū super quo litem mouit, esset inhabilis ad illud beneficium, ac possessori in ius vocato condēnaretur in expēsis,damnis,& interesse.Statuit etiam, ꝙ per quācunque litis pendentiam in Romana curia,in qua non fuerint seruati omnes termini,& doctum de iure actoris per suorum iurium productionem post annum à die præsentatæ cōmisionis, & omnis eius lis huiusmodi fuerit introducta,nō censeatur beneficium sic liti affectum, quin per illum,ad quem aliàs collatio & dispositio pertinet, posit liberè prouideri. Et licet hoc Hadriani additamentum prius Martini v.fuerit, vt superius dictū est,& aliàs salutare videatur,nihilominus Clemens VII.de hoc Hadriani additamento non curauit,sed sequutus est Leonem fratrem eius patruelem, nihil aliud ad regulam addens. Sed Paulus Papa.III.nunc fœliciter viuens, Hadrianū in omnib. est imitatus.Et licet isti Pontifices inter se varij

videantur,

videantur,omnes tamen in effectu ad eundem finem tendũt, & in regulis suis concordant, exceptis limitationibus Hadriani & Pauli.III. Et ideo ego eundem finem sequutus,regulam ipsam iuxta communem literam in libris Rotæ scriptam cõmẽtabo. In reliquis verò faciã, prout opportunũ videbitur.

Illud tamen ante omnia non est omittendum, quia deseruire poterit ad multa inferius dicenda, quòd regula ista (vt ex eius proœmio innuitur) est fauorabiliter ampliãda, ex quo emanauit ad tollendum & amputãdum litium anfractus, iuxta vulg. l. properandum. C. de iudi. de quo latius in reg. de annali dicam. Postremo pro intelligentia dicendorũ præmittendum est, quod duo sunt genera subrogationum. Primum est per obitum collitigantium. Et si sunt plures collitigantes, superstites omnes possunt se infra mensem hîc in regula designatum subrogari facere, & hoc genus subrogationis nõ deberet concedi, cũ derogatione istius regulæ, alteri, quàm collitigantibus, nisi pro Cardinalibus, vt dicam super hoc latiùs infrà in. xv. quæst. quod procedit quando beneficium vacat in curia, quia tunc cum difficultate hodie conceditur derogatio, nisi transactum fuerit interim notabile tempus, puta duorum vel trium mensiũ, intra quod verisimile est collitigantẽ fuisse in negligentia: sed si collitigans moreretur extra curiã, datur subrogatio, etiam pro non collitigante sine derogatione regulæ. & ita se habet vsus & stylus signaturæ. Secundum genus subrogationis est, quando collitigans lite pendente, cedit in alium tertium nõ collitigantem, & isto casu hodie subrogatio concedi solet, cum derogatione istius regulæ, & additur in supplicatione clausula, dummodo non cedat in potentiorem, & quatenus sit vera lis, vt de hac dicam infrà in prima quæst. & in. xj. xij. & xiiij. q. Si verò cessio facta est per collitigantem lite pendente, non in tertium, sed in collitigantem, & isto casu non requiritur derogatio istius regulæ, neque apponuntur in ista surbogatione prædictæ clausulæ, quia in effectu non dicitur propriè subrogatio, sed noua prouisio, quæ conceditur cũ auocatione causæ & extinctione litis simpliciter.

Regula fauorabiliter amplianda.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR primo de intellectu illorum verborum regulæ, videlicet, infra mensem ante concessionem huiusmodi, &c. quid importent?

Infra mensem.

Solutio. Fely. hic dicit, quod communis intellectus istorum verborũ dari solitus in curia, est iste, videlicet, quod collitigans debet se infra mensem subrogari facere, quo ad hoc, vt fruatur beneficio regulæ, & tunc impetrationes quorumcunque aliorum non collitigantiũ ante istam subrogatiõnẽ collitigantis factæ nõ valent. Et ideo inoleuit spiritus signaturæ secundũ Fely. ꝙ subrogatio collitigantis facta infra mẽsem, licet post impetrationem tertij semper illi deroget. *Subrogationum genera duo.*

Ista tamen procedunt de plano, nisi ille tertius non collitigãs derogationem istius regulæ obtinuit. Derogatur enim illi sæpe, præsertim pro personis qualificatis absolutè, prout olim fuit derogatum pro dilecto filio Ioanne Boerij Archidiacono Conchen. vt notauit R. Bo. me. Lau. Cardinalis Sanctorum Quatuor in quodã libro suo derogationũ. f. lxxxvij. & pro alio ibidem annotato fo. cxvij. cum aliis, vt ibi. Sed pro Cardinalibus passim derogatur, de quo dixi aliquid in regu. xxv. de non iudicando secundum formam supplicationum. q. fin. vbi materiam signaturæ iustitiæ attingo, & de ista subrogatione Cardinaliũ tractaui, & licet, vt dixi, pro Cardinalibus derogatio passim concedatur, non tamen videtur honestum, quòd derogetur in præiudicium collitigantis, quia de iure beneficia litigiosa conferri non debent nisi collitiganti, ne lites in longum procedant, aliàs prouisio non valet, vt patet in cap. j. & ij. vt lite penden. lib. vj. & clemen. j. eodem tit. tamen hoc aliquando fit cum mentione litis, & tunc valet prouisio, sed obstat ista regula nisi derogetur.

Hodie tamen quando vnus ex collitigantibus vult cedere in alium non collitigantem, lite pendente, datur derogatio regulæ, cum clausula, dummodo non fiat cessio in potentiorẽ, & ista clausula ponitur ad istum effectum, vt tollantur fraudes & simulatæ cessiones, quæ multotiens fiunt ad effectum, vt aduersarius collitigans cogatur vi, vel metu potentioris aduersarij cedere, vel dimittere litem. Quæ omnia per dictã clausulam purgantur. Et dicitur isto casu potentior cessionarius, quando ille habet potestatem, siue superioritatẽ iurisdictionalem in superstitem collitigãtem, vt dicit Inno. & Host. in. c. ij. de alienan. iudi. mu. cau. fac. Et refert decis. j. sub eodẽ tit. in no. aliàs est nu. clxxvij. incip. cessio facta. & Rom. in cõsil. dxviij. inci. in casu proposito. Et ista est communis opinio, declarando *Clausula, dummodo cessio, &c* *Cessionarius potentior quãdo quis dicatur.*

declarando tamen eam,vt per Iasonem in.l.j.C.ne lice.potē.

Dicitur etiam potentior aduersarius, quando cessio fit in clericum per laicum: nam clericus hoc casu reputatur potentior secundum stylum Cancellariæ, vt dicit Collecta.in.ca.j. in fin.de alie.iudi.mu.cau.fac.& ita seruari attestatur Hieronymus Paulus in illo vulg.libro practicę Cācellariæ.fo.xliiij. versic.clericus in Cācellaria,&c. Tamen Cancellaria, teneat quicquid velit,illud de iure verū non est, ꝙ clericus sit laico potentior:nam contrarium tenet hostien.in summa de alien. iudic.§.fin.qui voluit quemlibet laicum potentiorem clerico ex eo,quia laici sunt teribiliores.c.alicui.& cum multis.ij. quæstione septima.Et quia clerici laicis sunt infesti.capitul. clericis.de immunitat.eccle.libro sexto. Ideo concludendum est secundum veras & communes conclusiones,quòd si clericus in quem cessio fit,causa mutandi iudicium non habeat superioritatem iuridictionalem super laicum, non dicentur potentior, prout tenet idem Collecta.&alij in ca.ij.eodem titul.Et reassumit Rota in dicta decision.j.in no.vel nisi dicamus,ꝙ clericus dicatur potentior,quādo esset potens ex magna domo & bellicosa,prout Columniensium,vel Vrsinorū, vel Cācellariæ stylus potest defendi,ratione fori, vt clericus dicatur laico potentior.

Clericus an sit laico potentior.

Cessio non facienda ī potētiorē.

Et ista quæ dicta sunt de cessione non facienda in potentiorem,limitantur non procedere,quando vna sententia fuisset lata procedente collitigante,quia tali casu posset collitigans pro suo libito in quemcunque renunciare, & derogatur regulæ.Ita fertur dixisse Bo.me.Triuultium tenuisse Rotam.Et ita reperio fuisse decisum,quod est valde notandūm: tēporibus tamen meis nō accidit iste casus,sed nō videtur sine ratione illud dictum,quia quando collitigans sententiam pro se habet, omnis præsumptio malitiæ,cessat, ꝙ propterea in potētiorem cesserit,quia diffidebat de iure suo,quod melius facere sperabat,constituendo collitiganti duriorem aduersarium.arg.qui stipendia.C.de procur.Et sentit Abb.post Specul.in.c.ij.in.ij.col.vers.aduerte tamen ad vnum dictum notabile,&c.de alie.iudic.mu.cau.fac.Et ad hoc facit bene tex.in.l.si instituta.§.fi.ff.de inoff.test.vbi propter primā sententiam debet quis ali ab hærede,etiā pendēte appellatione, vbi aliàs non deberet ali,vt in.l.qui de inofficioso.eo.tit.

Sed

Sed est aduertendum, quòd ista senẽtia debet esse lata con tra omnes collitigantes: non autem sufficeret si contra vnum tantum proferretur, alio in lite remanente: vt in notabili casu proponebatur diebus preteritis in Rota, in vna Illerd. parochiali de Alcaras corã R.P.D. Marcello, quę fuit postea concordata, quem propter eius singularitatem referam casum. Quidam Antonius Carreres prætendens habere ius super dicta parochiali, commisit causam contra quendã Ludouicum Castellar, & Dionysium Molner, & contra ambos seruauit terminos. Tamen quia Dionysius non cõparuit, nec misit procuratorem, Antonius obtinuit sententiam per audientiã contradict. contra Dionysium, præstita cautione, Ludouico in lite remanente, de restituendo beneficio cum fructibus in euentum succumbentię, prout quotidie de stylo fieri solet. Accidit, ꝙ dictus Antonius obiit, & dictus Ludouicus obtinuit se subrogari tertia Nouẽbris anno primo Pauli. Quidã Carolus de Marchionibus etiam sub eadẽ data sibi prouideri per obitũ Antonij de dicta parochiali obtinuit, in cuius supplicatione erant hæc verba: Et cum derogatione regulæ de subrogandis, quo ad dictam parochialem tantum, attento ꝙ dictus Antonius defunctus super illam rem iudicatam reportauit. Fuit diutius disputatum, & dubitatum in Rota, vtrum dicta derogatio regulæ præiudicaret dicto Ludouico, cõtra quem Anto. nõ obtinueat rem iudicatam, super quo casu cõsulti fuere Abbreuiatores de parco maiori, qui dixerunt Papam cõsulendum. Tamẽ ꝙ ipsi non expedirent super tali derogatione bullã cum prædicta derogatione. Sed eam postea longo interuallo dictus Dionysius per camerã expediuit, cũ derogatione regulæ, & sine illis verbis, ꝙ Antonius rem iudicatam reportasset, &c. Et ideo Rota remisit bullã ad corrigendum & ita postea concordarunt. Ita se habuit facti series, super qua plura dicta fuere.

Casus notabilis.

Mihi tamen pro nunc videtur, ꝙ bulla legitimẽ expedita, cum omnibus clausulis cõtentis in supplicatione, non officit Ludouico, quia Papa non voluit concedere Carolo, nisi tantum ius Antonij, qui contra Dionysium sententiam obtinuerat: ius verò Ludouici Papa non tetigit, quia saluũ manet, vt pri⁹ nisi dicam⁹, ꝙ in hoc grauatur Ludo. quia sibi debetur subrogatio per obitũ collitigãtis ex priuilegio istius regulæ,

quæ

quæ prohibet nouos collitigantibus aduersarios dari, vt litiũ sit finis. Ita quòd Ludouico debebatur ius Antonij, non Carolo. Tamen hoc non sufficit quando Papa expressè derogat huic regulæ, qui potest hoc facere. Nam nulli iniuriam facit si suo iure vtitur, præsertim, quia non tollit ius ipsius Ludouici per dictam derogationem. Nec obstat, quòd ius Antonij debebatur Ludouico collitiganti, per prouisionẽ istius regulæ, quia respondetur esse verum non nata derogatione, quia constat Papam ius Antonij posse dare cui velit, dũmodo nõ præiudicetur iuri dicti Ludouici. Experietur igitur Ludouicus de iure suo, & si apparuerit esse melius, iure Antonij obtinebit: sin autem non erit melius, prout si Antonius viueret, & litem prosequeretur, vtique succumberet. Ita & cum Carolo periculum faciet.

Cautela ad euitandã regulã

Inuenta est tamen modernis temporibus vna cautela ad euitandam istam regulam casu quo non daretur illius derogatio. Nam procurabam clàm ꝙ vnus tertius non collitigãs in quem cedere intendebam, hoc beneficium litigiosum impetraret, & causam contra me possessorem committeret; nã tali casu cessio facta in illum nouum collitigantem valebat, & sic satisfactum erat regulæ. Et idem est, quando ille in quẽ cedere volebam, impetrat gratiam si neutri, & postea faciat sibi cedi per possessorem, nam cessio valet. Et tamen isto modo deluditur verus collitigans. Quibus fraudibus & cautelis regulę Hadriani, & S.D.N. Pauli.III. hodie subueniunt & occurrunt, quæ fortè propter huiusmodi technas emanarunt, quamuis in dicta regula Hadriani dicatur hoc prius Paulum II. & Inno. VIII. præuidisse. tamen ego in regulis illorum non inuenio, nisi fortè regulæ ad partem fecerint, quæ vt audio, solent imprimi in modernis decisionibus Rotæ. vtcunque sit, hodie illis fraudibus satisfactum est.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, vtrum ista regula habeat locum extra curiam coram ordinariis & legatis?

SOLVTIO. Glossator hic co. fi. tenet regulã in illis habere locum, cum sit vniformis ratio quo ad omnes, iuxta clem. j. de elect. cum vulg. Nec obstat, ꝙ verba regulæ innuunt eam in Papa tantum loqui: vt patet in illis verbis subrogari concesserit, &c. Quia respondet Glossator, ꝙ exẽpla non

non restringunt regulā. Nam si Papa per istam regulā impo- nit sibi legem, à fortiori imponere intendit aliis inferiorib. vt in cle.j. de reliq. & vener.sanct. cum similibus.de quibus hic per eum. *Exempla non restringunt regulam.*

Adde pro ista opinione, quia quando regula est fauorabilis, recipit latissimam interpretationem etiam ad casus non expressos.c.j.vbi glo.in verbo Italiæ. de temporibus ordinandorum.lib.vj.glo.in.c.statutum. de præben. lib.vj. cum vulg.vt scribit Ias.in.l.fi.ff.de in ius voc. Sed regula ista est huiusmodi, igitur erit latissimè extendenda: quòd sit huiusmodi, apparet ex eius procemio ibi, litium cupiens succindere anfractus, &c. Nam omnis constitutio abbreuians & auferens lites, iudicatur fauorabilis, & bonum publicum continens, vt dicam in regula de annali. quæst.ij. Et clarum est, quòd odia restringi debent, & fauor ampliari, vt dicitur in vulgata regula iuris, odia. Concludo igitur, quòd quicunque inferior à Papa, qui potest subrogationem collitigantis concedere, sub regula ista comprehenditur tāquam fauorabilis. *Imponens Papa legem &c. Regula fauorabilis, Constitutio omnis, fauorabilis indicatur.*

Est tamen aduertendum, quòd licet ista regula debeat seruari extra curiam, in Britannia tamen non habet locum propter constitutionem Callixti, vt dicit hic Fely. Quid autem illa constitutio contineat, videre non potui. Reliqua quæ in genere super hac quæstione dici possunt, dixi in procemio regularum.quæst.ij.& in regula de infirmis resig.& alibi sæpe, vbi hanc similem quæstionem repeto. *Regula an habeat locum in Britānia.*

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, nunquid regula ista procedat, quando ille qui commisit causam literis non expeditis petit se subrogari per obitum illius contra quem causam cōmisit, & in iudicium vocauit?

SOLVTIO. Iste casus decisus olim videbatur per regulam Martini.v. de qua in euidētialibus feci mentionem. Sed licet regula expirauerit per eius mortem, ratio tamen remanet: ex qua idem dicendum videtur, videlicet, quòd regulæ non sit locus, quia vbi nulla est lis, dici nō potest aliquis collitigans, sed committens causam literis non expeditis, cum non tribuit aliquam iurisdictionem per eius commissionem vt dicit regula.xxix.infrà eod.non potest dici ibi esse litem,

Priuatio præsupponit habitum. vbi nõ eſt iudicium. Nam priuatio præſupponit habitum,& vbi non eſt habitus,neque priuatio.cap.ad diſſoluendum.cũ vulg.de deſpon. impuber. & vulgo dicitur non entis nullas eſſe partes.l.eius,cũ ſimilibus.ff.ſi cert.petat. Regula igitur iſta de collitigãtibus loquẽs, iſtũ caſum non comprehendet.

Tamen contrariũ poteſt de facili ſuſtineri ex eo, quia negari non poteſt per commiſsionem & citationem decretam & executã litem induci, & beneficium effici litigioſum quo ad partes, licet quo ad perpetuandam iuriſdictionem iudicis ſufficeret ſolum decretum citationis, iux. gloſ. in clem. ij.vt lit.pen.tradit Abb.in cap.ſi.col.ſi.de offic.leg.cum concor.traditis per Gloſſatorem in regula de annali.vbi dicam, & latius dixi ſuprà in regula proxima.q. fin. Executio igitur & notitia citationis eſt illa quæ conſtituit duos collitigantes: vbicunque igitur iſta concurrunt, regula locum habebit. Nec obſtat,quòd iuriſdictio eſt nulla literis non expeditis, quia illud procedit ex poſt ex parte iudicis, quando de dicta regula.xxix.opponeretur ad effectum,vt in cauſa ad vlteriora non procederet, ſed á principio iuriſdictio valida eſt & citationis decretum,& executio, qua quidem executione facta réus comparans poteſt excipere de dicta regula. xxix. & iuriſdictionem annullare: ſed iam manet prius beneficiũ litigioſum, & hoc procedit quando eſt datum de dicta regula.xxix. Cæterum ſi de illa non exciperetur, res de plano procederet. Et ideo non abs re ſignatura apponit in commiſsionibus,quibus petitur cauſa committi literis non expeditis illam clauſulam,dummodo ante terminum ad articulandum literæ expediantur,& quòd interim beneficium non cenſeatur litigioſum quo ad effectum regulæ de ſubrogandis,vt dixi in præcedenti regula. Clarum igitur eſt, quòd ſi ſubrogatio tali caſu non valeret,fruſtra illa clauſula apponeretur,quod non eſt dicendum.

Beneficiũ quomodo efficiatur litigioſũ.

Citatiõis decretũ.

Iuriſdictio nulla literis non expeditis.

Præterea,quia videmus per commiſsionem,literis non expeditis,& per citationem vigore illius decretam & executã, adeò beneficium effici litigioſum, quòd citatus non poteſt poſtea regula de triennali iuuari,vt tenuit Rota in pluribus cauſis,quas in dicta regula enarrabo. Ergo ſi beneficium eſt litigioſum,debet habere locum ſubrogatio.

Citatus iuuari nõ poteſt.

Prædictis tamen nõ obſtantibus prima opi.eſt verior,quã tenuit

tenuit Rota, vt attestatur quidã Moder. Sabinen. in quibusdam Apostillis dictæ regulæ. xxix. asserentes se habuisse ab Alexandro de Cesena, tunc antiquo & practico procuratore.

Et ista opin. ratione efficaci comprobatur, quia quando opponitur de regula illa. xxix. clarum est omnia acta retro facta per iudicem cum tota sua iurisdictione esse nullius momenti, vt aliàs sæpe iudicauit Rota, & dicam in reg. de annali & de triennali. Et per consequens cum citatio decreta nulla fuerit, non potuit inducere litis pendentiam, vt in vna Syracusana Rota conclusit in dicta regula de annali. vbi ponã: non enim præstant impedimentum, quæ de iure non sortiuntur effectum, vt dicit regula iuris, & tradit latè Fely. in cap. ex tenore. de rescript. vbi igitur lis non est, subrogatio locum non habet, sed simplex prouisio. Et regula ista quæ in lite fundatur, hoc casu non procedet. faciunt ea quæ dicam inferius in octaua. q. Nec obstat, quòd frustratoria fuisset clausula illa, quæ quotidie in commissionibus ponitur, etiam quòd beneficium non censeatur litigiosum, quo ad effectum istius regulæ, quia respondetur non esse per hoc superfluam, quia apponitur ad maiorem declarationem, & ea quæ ad magis dilucidandam mentem impetrantium fiunt, licet tacitè insint, superflua non dicuntur, vt in. l. qui mutuã. ff. man. & in. l. quæ dubitationis. ff. de regu. iur. cum aliis de quibus per Moder. in. l. testamentũ. C. de testam. & quia magis timeri & obseruari solent, quæ specialiter repetuntur, quàm quæ generali probatione sunt dicta, vt dicit text. in ca. si aduersus. de hæretic.

Acta omnia retro facta per iudicem, nullius sũt momenti.

Impedimentũ nõ præstant, quæ de iure, &c.

Superflua quæ dicantur.

Obseruari magis solent, &c.

Et ista interpretatio vtilis est reipublicæ, quia sic per eam lites reperiuntur, & finem capiunt, quæ per nouos subrogatus suscitantur. Nec obstat, quòd lis mota per illum qui tempore commissionis literas expeditas non habuit, sufficit quo ad impediendum cursum regulæ de triennali: quia respondetur hoc non esse omnino sine dubio. Sed posito quòd ita sit, prout dominus Saganta antiquus procurator retulit, suo tampore iudicatum fuisse in Rota, vt dicam in dicta regula de triennali. Tamen illud procedit, non ex eo, quia per talem commissionem dicatur introducta lis, cum clarum sit litem non fuisse introductam obstante dicta regula. xxix. Sed ex eo, quia per talem molestiam desinit ille qui conue-

nitur esse pacificus, quæ quidem qualitas pacificæ possessionis requiritur in dicta regula de triennali. Quam quælibet molestia facti interrumpit, vt dicunt doct. in clem. gratiæ. de rescrip. Et secundum hoc, aliud est esse beneficium litigiosum, aliud non esse pacificum, quia stant ista simul, quòd non sit pacificum, nec litigiosum. Verum quia ista, quæ mihi satis solida non videtur in regula de annali, in illa. q. an citatio nulla interrumpat pacificam possessionem, latius attingam. Ideo ad ibi dicta me remitto.

Beneficiū esse litigiosum aliud est, aliud verò non esse pacificum.

Primò pro prædicta opin. facit quod in fortioribus terminis, præteritis annis deciderat Rota in vna Hipporigien. parochialis coram domi. Nicolao de Aretio de mense Iunio. M. D. xxj. in qua causa Rota voluit litem motam per non habentem mandatum, tamen ratificatam per dominum post mortem collitigantis non proficere, ad effectum istius regulæ, quæ requirit veram litem, imò fortius non proficere, etiam si ratificata esset post sententiam ante obitum collitigantis. per ea quæ dicit decis. j. titu. de procura. in antiq. Et per dictum Cald. in. c. cum olim. de offic. deleg. relatum per Fely. in cap. causam. el. j. in penult. & vlt. colum. de iudic. Et reassumit D. Guliel. in Collect. decis. fol. ccxiij. Si igitur hoc casu, vbi aliàs communis opin. tenuit valere ratificationem quo ad introducendam veram litem, Rota tenuit non sufficere ad concedendum subrogationem iuxta formam istius regulæ, quanto fortius subrogatio locum habere non debet in casu nostro, quando nulla fuit iurisdictio, citatio, nec processus inde secutus, obstante dispositione dictæ regulæ. xxix. Cum igitur non dicantur tales collitigantes, in eis regula locum non habebit.

Possessio pacifica.

Lis mota per nō habentē mādatum, & ca.

Et est aduertendum, quòd licet vbi nulla est lis, non sit dare verum collitigantem, possunt tamen sic nulliter in iudicio contendentes appellari aduersarij. Et statuta loquentia de aduersariis habebunt locum in istis: vt tradit Decius in cap. j. in. ij notabili. de iudic. & est text. & ibi not. Decius in secundo notabili. in cap. cæterum. de rescript.

Postremo quantum attinet ad illam clausulam, Dummodo literæ ante terminum ad articulandum expediantur, de qua superius aliquid dixi, videnda sunt quæ latius scripsi in regula proximè præcedenti.

QVAE-

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, vtrum illa verba hîc posita, videlicet, dummodo in dicto beneficio collitigans intrusus non sit, &c. comprehendant illum subrogatum collitigantem, qui obtinuit possessioné, vigore executorialium sine intimatione, vel citatione facta parti condemnatæ? *Dũmodo in dicto beneficio, &c. Intrusus.*

SOLVTIO. Plura possent hîc disputatiuè pro vtraque parte dici, ex quo materia est fœcunda: tamen vt studeam breuitati quantum possum, sine aliqua disputatione concludendum est, illum non comprehendi sub dictis verbis regulæ. Et ita Rota in vna Brixien. parochialis coram R. P. D. Iacobo Simonetta de mense Martio M.D.xxj. conclusit. Quia ille, qui executorialium possessionem capit, non dicitur verè intrusus. Ratio est, quia quando à sententia appellari non potest, quia transiuit in rem iudicatam, senteńtia potest executioni mandari sine aliqua citatione partis, vt not. Bart. in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. & in. l. meminerint. C. vnde vi. qui alleg. Innoc. in cap. cum super. de re iud. & ista opin. est communis, vt dicit Alexand. in dict. §. in venditione. & sequuntur Moder. post Abb. in cap. cum causa eod. tit. præsertim, quia hodie in executorialibus secundum stylũ Rotæ apponitur clausula, quòd propria authoritate capi possit possessio, qui stylus adiuuatur dicto Bart. in l. iuste. ff. de acqui. poss. ita quòd qui facit, lege concedente, nõ dicitur peccare, nec per consequens intrusus dici potest, quia qui habet titulum coloratum ad aliquid faciendum, intrusus non dicitur, vt tradit Fely. in cap. in nostra. de rescript. ergo non comprehenditur sub dispositione istius regulæ. Et pro ista parte plura argumenta & motiua scribit D. Guliel. in collect. decisionum fol. ccvj. decis. incip. gratia subrogationis, quæ non curo referre, cum ibi videri possint. Ex quo eius recollectæ iam in manibus omnium curialium versantur, & moris mei non est transplantare dicta aliorum de charta in papyrum. Et licet ista de iure ita procedant, tamen Rota nescio quo pacto introduxit illum ita possessionem, sine preambula intimatione executorialium capientem, quodammodo attentare. Nam possessio reuocatur in pristinum statutum, rationé ponit Felyn. in ca. ad probandum. colum. iiij. de re iudic. Tamẽ iudicio meo ille non attentat, vt est decis. cccxvij. incip. item *Sententia transiens in rẽ iudicatã, &c. Attẽtare.*

si pro spoliato.col.ij.in not.tenet Philip. Perusi.in cap. cum qui.§.j.de præbend.lib.vj.Fely.in.c.cũ causa.de offic.deleg. & in cap.de cætero.de re iud. & ita refert Angel.de cessis se obtinuisse in vna Tolletana spolij, vt eum refert Iacob. de Nigris in quibusdã Apostillis ad illã decisionẽ. Tamen pro stylo Rotæ optimè facit decisio Rotæ. cj.incip. nota ꝙ vbi aliquis.in antiq. & decis. xxiij. in no. Et si hodie delerentur illa verba propria authoritate posita in executorialibus, stylus Rotæ magis iustificaretur, sed etiam si non deleantur, potest sustineri per text.in cap.si beneficia. de præbend. lib.vj. Iunctis dictis prædictæ deci.cj.Sed etiã stante isto stylo Rotæ pro vero, licet capiens possessionem per executoriales dicatur quasi attentare, tamen intrusus non dicetur, ex quo habent titulum coloratum, & sufficit secundum Abb.in.c. cum nostris.de concess.præbend.

QVAESTIO QVINTA.

Subrogatus in iure.

QVAERO, quid si aliquis litigat cũ familiari alicuius Card.qui lite penden.moritur, vtrum subrogatus in iure, vel ad ius illius familiaris teneatur facere mentionem nominis, & tituli Cardinalis, vel ab eo consensum petere, iuxta formam regulæ. xxx. infrà eodem æditæ in fauorem Cardinalium?

SOLVTIO. Glossator in dicta regula.xxx.in.iiij.col. & hic col.pen.ponit quæst.in terminis, & post plura concludit, ꝙ talis subrogatus non astringitur seruare cõtenta in dicta regula de impetrantibus beneficia per obitũ familiarium Cardinaliũ. Ratio est, quia de beneficiis litigantibus nullus inferior se intromittere potest, nisi solus Papa, vt dicitur in cap.j.&.ij.vt lit.penden.lib.vj. Et tale priuilegium non reperitur concessum Cardinalibus in dicta regula, neque hic excipitur iste casus: ergo dicemus sub regula comprehendi. Et pro ista parte faciunt alia motiua, quæ scribit Glossator in dicta regula.xxx.quæ non curo referre: satis est, quòd ita hodie seruat Rota. & Glossator in dicta regula dicit etiam Rotam ita iudicasse, vt in dicta regula.xxx.latius dicam.

QVAESTIO SEXTA.

Verba regulæ, iuris vel ad ius.

QVAERO, nunquid verba istius regulæ, ibi, iuris, vel ad ius, possint verificari, seu habeant locum in iure ad rem quod competebat defuncto?

SOLV-

SOLVTIO. Istam.q.reperio disputatam per Collectarium in.c.accedens.de conces.præben. Et tandem concludit cum opi.Pet.& Bo. videlicet locũ non habere subrogationẽ, & per consequens non erit locus isti regulæ. Ratio prædictorum est, quia per obitum habentis ius ad rem, tale ius euanescit, ex quo nõ fuit solidatũ in persona sua. Et propterea tale ius deuoluitur ad alios expectãtes, qui est ius in spe tantũ cõsistens. Et secũdum hoc de illo beneficio, ad quod defunctus habebat ius ad rem, non erit prohibitus ordinarius disponere, nec patronus præsentare, quia per obitum illius nihil dicitur vacare, secus autem de iure. Et ideo ex istis infertur, quòd non habet locum subrogatio in tali iure ad rem. Et per consequens regula nõ procederet. Nam illa verba posita hîc in regula iuris, vel ad ius debent in dubio intelligi in potiori significatu, sicut intelligũtur in.l.j. in perpetuum.ff.si ager vectig. Ista est opin. Collectarij per me ita declarata.

Tamen contrariã opi.puto veriorem, ex eo, quia tex.in. c. j.vt lit.pen.lib.vj.prohibet aliquem disponere super iure collitigantis, & tamen illud ius, de quo ibi text.loquitur, verificatur in iure, quo præsentationẽ solam tribuit, vt dicit Cald. in.consil.j.vt lit.pen. cum concor.vt scribit Rochus Curtius in tract.iur.pat.in verbo, honorificum.q. xxiij. Et tamen negari nõ potest per præsentationem tribui tantum ius ad rem, & non in re, vt tradit Abb.in.c.ꝙ autem.de iur.pat. Et idem Abb.& ibi latius Moder.in.c.cum Bertoldus.de re iudi. Ergo eodem modo habebit locum in tali iure ista regula.

Breuiter pro declaratione istius.q.de iure ad rẽ distinguendum est, prout latè dixi in regula de non tollendo iure quæsito.q.j.vti plures species distinxi, & secundũ illos modos facile colligi poterit, vtrum habeat locum regula. Nam in iure quæsito per præsentationẽ collitiganti defuncto, puto procedere istam regulam. E . quo factum est beneficiũ litigiosum de quo patronus non potest præsentare, per superius dicta.vt in.d.cap.j.Et ideo Papa liberè de illo disponere poterit.& sic est dicendũ de aliis iuribus ad rem considerabilibus, de quibus in dicta regula dixi. Primam tamen opi.sequitur Bonifa. Rotæ auditor in cle.j.in.iiij.col.versi.iij.conclusio, vt lit.pẽden.vbi latius diuagatur, cuius rationes mihi satis applaudẽt. Sed quia casus pendent, non me extendam vlterius.

QVAESTIO SEPTIMA.

Priuãdus beneficio.

QVAERO, nunquid regula ista habeat locum quando agitur ad priuandum aliquem beneficio suo in forma iuris, vt videlicet, quia commisit homicidium, vel ob non solutionem pensionis, vel aliis similibus causis?

SOLVTIO. Iste casus accidit tempore Sixti in vna Lugdu. præceptoriæ, in qua plures egregij viri pro vtraque parte cõsuluerunt, inter quos fuit Ioachinus de Narnia, tũc primarius aduocatus. Et iterum etiam casus accidit in alia Hispalen. præbend. vt refert hic Glossator col. v. vbi dici Rotam tenere regulam isto casu locum non habere. Rationẽ adducit: quia talis causa non est beneficialis, secundũ gloss. in versicu. finita. in cap. ij. vt lit. penden. lib. vj. quia priuãdus potest quandocũque vult renũtiare antequàm priuetur, & hoc procedit secundum eum quando propter illud crimen beneficiatus, contra quem causa committitur, esset priuandus beneficio. Secus si esset priuatus ipso iure, quia tali casu putat Glossator locum esse subrogationi. Subdit tamen Glossator colũ. fina. intellexisse à quodam clientulo suo obtinuisse in primo casu subrogationem. Nam licet ille qui priuari petitur, antequam priuetur, renuntiare vel permutare possit, tamen à Papa subrogatio peti potest, antequàm beneficiũ vacet isto modo: vt si contigerit prædictum priuandum, lite huiusmodi pẽdente, mori vel cedere, quòd tali casu dignetur impetrantem ad illud subrogari. Hæc sunt quæ Glossator dicit.

Priuandus,

Tamen aduertendũ est, quòd distinctio Glossatoris de priuato ipso iure, vel per sententiam hodie in practica vera non est, quia licet magna sit differentia inter vnum casum & aliũ, vt ego latius prosequar in regula de annali quæst. xlij. Tamẽ quo ad effectum istius regulæ nulla est differentia, vt patet ex regulis Hadriani. vi. & Sãctissimi D. N. Pauli. iii. qui hoc in indiuiduo declararunt innitentes stylo curiæ. Et ratio est in promptu, quia regula ista loquitur quando causa est beneficialis, quia agit super titulo beneficij, vt patet tex. vnde nõ potest aptari ad casum priuationis, in qua de titulo beneficij non agitur, sed de punienda persona beneficiati propter delictum commissum, meritò gloss. in. d. cap. ij. vt lit. penden. & communiter Doct. ibi voluerunt talem causam non esse beneficialem, sed prophanã. Et ista ratio militat, siue aliquis debeat

beat

beat beneficio priuari, siue sit ipso iure priuatus, quia licet à lege priuatio ipso iure inducta sit, nō propterea beneficium vacat de facto, quia requiritur declaratoria sententia, & amotio à possessione, vt in cap.cum secundum.de hæred.li.vj. & in cap.licet episcopus.de præbend.eod.lib.& talis priuatus ipso iure posset ante sententiam declaratoriam possidere pacificè per trienniū, & defendi regula de triennali, vt ibi latius dicam: quod tamen mortuus collitigās, de cuius subrogatione loquitur ista regula, hoc facere non possit. Hinc est quòd in huiusmodi lite priuationis de stylo gratiæ non dantur, si neutri, vel si nulli. Regula igitur ista simpliciter loquēs de validatione, debet intelligi & interpretari secundum mentē iuris communis, videlicet de vera vacatione iuris & facti, vt in cap.cum nostris. & cap.literas. de concess.præben.& ibi notant omnes: non autem de vacatione iuris tantum, aliàs absurdum esset dare subrogationem ad beneficium viuentis, vt in.c.j.de concess. præbend.nō enim solet dari subrogatio ex stylo curiæ ad beneficium vacaturum, sed postquàm vacat de iure & de facto.c.ij.de cōcess.pręb. Cū igitur in casu nostro tēpore impetrationis in forma iuris non vacet omnino ius collitigantis, nec cōstet Papæ certitudinaliter de vacatione propter delicta, sed speratur vacatio ex euentu litis, præcedentibus legitimis probationibus, nec verificentur verba regulæ, quæ de collitigante defuncto loquuntur, meritò regula ista ad istū casum adaptari non potest, quæ loquitur quando subrogatio sub isto prætextu petitur, quia impetrans est collitigans super beneficio, & sic cessant mens & verba regulæ. Præsertim, quia ab vsu patrisfamiliàs, & vt apparet ex textu regulæ, subrogatio non datur, nisi in casu successionis vel obitus. Et tamen sub istis casibus casus priuationis non comprehenditur, vt tradit Fely. post alios, quos ibi alleg. in ca. in nostra. in. xxxvij. correl. de rescript. Et dicā latius in regula de impetr. benefi. per obitum famil. Cardinalium. Et ita pro ista parte, tempore meo, ego ex consilio dominorum iudicaui in vna Aninionen. canonicatus die vltima Ianuarij M.D.xxxII. In qua agebatur ad priuationē ob non solutionem pensionis: & conclusum fuit, illū qui ob prædictā causam non solutionis pensionis priuari petitur, priuilegio regulæ istius non iuuari, nec etiam quo ad sequæstrū, quia tali casu non procedit clem.j.

Beneficiū vt vacet per alicutius priuationem, quid requiritur.

Gratiæ nō dantur, si &c.

Subrogatio quādo datur.

cle.j.de sequestra.pos.& fruct.vt singulariter declarant domini in decisione.iiij.de sequestra.pos.in nouis. quę est repetita in antiquis. num. cccxciiij. Limitantur tamen ista quæ dicta sunt non procedere, quando iam esset lata vna sententia priuatioĩs,quia tali casu locus esset subrogationi. Ratio est,quia per sententiam prouidetur de beneficio, vt in cle.auditor. de rescript. Et ideo practici in supplicatione priuationis apponunt, vel apponi faciunt istam clausulam,& cum decreto, quod si priuandus metu priuationis post accusationẽ & inscriptionem beneficium huiusmodi, in alterius quàm oratoris fauorem resignauerit,iudices nihilominus ad executionẽ literarũ priuationis procedere possunt,perinde ac si resignatio huiusmodi minime facta fuisset.Et Referẽdarij solẽt addere postea hæc verba,post primã priuationis sententiã. Et istæ clausulæ habent iuris fundamẽtum,vt patet ex decisionibus,quas allegabo in dicta regula de annali.q.xlij. Quibus pro pleniori cognitione istius materiæ priuationis,addenda sunt aliqua quæ hodie practicantur in signatura iustitiæ,de quibus Hispanus noster in practica Cancellariæ, & antiqui Referendarij tractant in quibusdam notis signaturæ iustitiæ,quæ iá per manus plurium versantur.

Subrogationi locus per priuationem. *Clausula, Et cũ decreto,&c.*

In primis igitur sciendum est, priuationes prædictas non solere signaturam cõmittere in curia,nisi delictum fuerit ibi perpetratum, vel censuræ, ob quarum incursum petitur quis priuari,sint in curia fulminatæ, vel priuandus sit præsens, seu residens in curia,quia in istis casibus priuãdus sortitur ibi forum,vt in.l.j.C.vbi de crimine agi opor.not.in cap.postulasti.& in.c.fi.de foro competen.

Priuationes.

Item sciendum est, quòd quando impetrans narrat multa delicta per priuandum perpetrata,& postea in cõclusione petit committi probis viris,vt si eis de præmisis,vel altero pręmissorum constiterit, dictum N.priuent &c. semper consueuerũt illa verba cassari,vel altero præmissorum. Quia dictus impetrans,diffamans aliquem, de pluribus criminibus debet arctari ad probandum omnia,de quibus illũ diffamat.Et propter istam rationem euitatur text.qui videtur contrariũ probare in.c.inter cæteras.de rescrip.Et quod per illud dicit decis.Rotæ.lxviij.inci.licet.in nouis.& decis. D.XV. in antiq. declarando,vt per Fely.in.c.ij.in.xj. col. cum tribus sequen.

Impetrãs, diffamans aliquem.

de

de rescript. Et tangunt Moder. in c. significante. de appel. Si enim non probat omnia, tenetur ad pœnam talionis, vel saltẽ ad pœnam diffamationis, iuxta. c. super hi. de accusa. & in c. licet Heli. de simo. vt ibi latius dixi in lectura mihi subrepta Patauij. Hinc est quòd in priuationibus, & aliis causis criminalib. puta iniuriarum, quando agitur criminaliter, non datur, & quòd summariè & c. quia, vt dixi, interest partis propter pœnã talionis. Sed in causis ciuilibus datur summarius processus, sed solent cassari hęc verba, sola facti veritate inspecta, nisi ex fauore. Qui verò sint casus, in quibus quis sit priuãdus, vel sit ipso iure priuatus, latè tradũt Moder. ĩ. c. ij. de rescrip. & in c. querelã. de iur. iur. & latius nouissimus repetens Andreas Tiraquellus in rep. l. si vnquam. C. de reuoc. dona. Sed vltra ipsos exẽpli gratia enumerabo aliquos casus. Primus est, quãdo quis existens excõmunicatus celebrauit, quo casu propter irregularitatẽ incursam, est priuandus beneficiis. ca. latores. & c. postulasti. de cle. excom. minist. Sed hoc ita demũ est verũ, quando excõmunicatio esset imposita ab homine, & ille clericus celebrans saltem habuisset notitiã excõmunicationis per solam famã: nam tũc priuari debet beneficiis, vt declarat Abb. in c. illud. in tertio notabili. de cle. excom. minist. Sed quando esset excõmunicatus à iure, nõ requiritur aliqua notitia vel monitio, quia præsumitur scire ex quo iura sint notoria. Et ideo in tali impetratione priuationis excõmunicati ab homine solet apponi ista clausula, dũmodo excõmunicatus declaratus, & publicè denuntiatus celebrauerit & hoc propter extrauag. Martini factã in concilio Basil. quã declarat Fely. in c. ad probãdũ. de re iudi. & in c. ij. in iij. col. de sponsa. & tunc istis concurrentibus cõceditur supplicatio priuationis: sed in excommunicato à iure, illa clausula nõ requiritur. Et est aduertendum, quòd in prædictam pœnam priuationis non incurreret clericus excõmunicatus celebrãs post pœnitentiam inceptam, licet non finitam, vt tradit Fely. in c. at si clerici. §. de adulterijs. de iudic.

Processus summarius.

Casus, in quib. quis sit priuandus.

Clericus excommunicatus.

Priuatio ob non solutionem pensionis.

Secundus casus in quo conceditur supplicatio priuationis, est ob non solutionem pensionis, propter quod inciderat in censuras: sed ista priuatio non conceditur alteri, quàm ipsi pẽsionario, cuius interest. arg. c. cũ inter. de elect. & c. nõ solẽt. ij. q. vj. Rota tamen ex quadã æquitate excusat debitorẽ pensionis

sionis à priuatione, quando offert pensionario omnes solutiones temporis præteriti, & refecit expensas: Prout accidit in vna coram domino Camillo de Ballionibur, pro Ioann. Melendes Priori Burgen. contra quem dominus Martinus Romam agebat ad priuationem ob non solutionem pensionis. Quod est verum nisi magna fuerit debitoris proteruia, & dolosa contumatia: nam tunc Rota procedit ad priuationem, vt fecit Rota in vna Cremonen. prioratus coram domino Christophoro Panigarola.

Impetratio per priuationem. Postremo quo ad istam materiam datur vna regula generalis, quod nunquam signatur impetratio per priuationem, nisi forma iuris, id est, nisi de iure ille veniat priuandus. Nec debet apponi clausula conditionaliter, si priuandus est, propter honorem signaturæ, quæ propter assistentiam principis videtur habere iura in scrinio pectoris, & tamē si conditionaliter rescriberet, videretur argui de ignorantia iuris, vt in simili signatura dicit Glossator in regula. xxv. in. iiij. col. supra eod. Nam vt dicit text. in. l. ij. §. Seruius. ff. de orig. iur. turpe est patritio, & causas agenti, ignorare ius in quo versatur. & idem Cice. dicit in oratione pro Cluentio. Hinc illud ortum habuit, quod dicitur in Euangelio Io. iij. c. Tu es magister in Israel, & hæc ignoras? Vnde meritò Alexand. Papa. III. Oxomen episcopum reprehenderat, qui cùm esset præditus scientia sanctorum patrum constitutiones ignorare non debuerat, vt patet in. c. cum sis. de conuer. coniunga. Sic etiā à Cicerone Publius Consa reprehendi meruit, qui cum tanquam testis interrogaretur, & ille nihil se scire diceret, Cicero in eius imperitiā iocatus, Disce quæso, an forsan de iure te interrogatū credis? Dolo enim ascribitur iurisperito si iura ignoret, vt dicit Bal. in. c. j. §. iudices. de pace iura. fir. sequitur Moder. Aquen. in. l. j. col. iij. ff. de leg. Cū igitur Referendarij, & omnes assistentes Papæ in signatura sunt iurisperiti, verecundum videretur si interrogati de iure ipsi aliis respondendum committerent: ista enim procedūt, nisi casus priuationis propositus esset valde dubius, quia tali casu nō esset inconueniēs signare commissionem in formā, & prout de iure, quia tales casus exorbitantes possunt aliquando à peritis ignorari, vt dicit Ioannes Faber, & Ang. in. §. suspectus. el. ij. circa fi. instit. de suspec. tut. & Saly. in. l. leges sacratissimæ. C. de legi. refert

Oxom. episcopus ab Alexan. Papa reprehēsus. Pub. Consa reprehēsione dignus. Iurisperito dolo adscribitur, si &c. Casus exorbitantes à peritis ignorari possunt. Sententia contra ius ambiguum.

refert Iaſ.in.l.ꝙ te.col.fi.ff.ſi cert.pet cum concor.vt ſcribit Fely.in.c.de quarta.in.viij.col.de præſcript. vnde non ab re voluit Bal.in.c.fi.de conſt.quòd ſententia lata contra ius ambiguum valet & excuſat.plura refert Fely in proœ.decretal. in.ij.col.plures alios caſus,in quibus clerici ſint beneficiis priuandi cumulaui in tract.de offi.poteſtate,& ſtylo ſacræ Pœnitentiariæ,quæ hîc non curo repetere.Et an tales priuandi antequam priuentur faciant fructus ſuos,latè ſcribit Fely.in dicto cap.de quarta.nu.xxxij.& ſeq.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO,ponamus duobus litigantibus ſuper beneficio ſuo ſuperueniſſe ad litem,quendam alium tertiũ pro ſuo intereſſe producens fortè acceptationem virtute gratiæ expectatiuæ,& vnus ex primis litigãtibus moriatur. Alter verò ſe ſubrogari petit, cum clauſula quatenus alicui non tollatur ius quæſitũ.Dubitatur nũquid ſubrogatio valeat,attẽto ꝙ de iure tertij acceptãtis cõſtat in actis?

SOLVTIO.Quæſtio iſta non videtur habere dubitationem ſtante iure acceptantis in actis, de quo niſi expreſsè Papa mentionem faciat,ſubrogatio nõ valebit,quia illud ius per acceptationem acquiſitum; quo ad iſtum effectum præſeruatur per dictam clauſulam quatenus nõ tollatur ius quæſitũ,vt eſt deciſio in terminis Egidij de Bellamera in conſi.ſuo xxxv.col.fi.vbi bonas & legitimas rationes ponit,quæ ibi videri poſſunt,& mihi ſatisfaciũt.Cæterum ꝙ ius competat acceptanti,& quanti ſit ponderis, dixi latius in regula de non tollendo iure quæſito.q.j. *Acceptans de iure.*

QVAESTIO NONA.

QVAERO,an ſubrogatus quo ad litẽ, & ius defuncti, cenſeatur etiam ſubrogatus quo ad poſſeſsionem? *Subrogatus quo ad litem.*

SOLVTIO.Iſta quæſtio reperitur terminata per Egid.deci.ccclj.quæ quidẽ deciſio ita diſtinguit,ꝙ in aliqua parte ſubrogationis facta eſt mentio poſſeſsionis. Et tũc impetrans cenſetur ſubrogatus ad illã, quia videtur Papa de illa cogitaſſe.Aũt verò in nulla parte ſit poſſeſsionis mentio, & poſſeſsio non comprehenditur ſub illis verbis ſubrogationis.ita concludit ibi Egid.cum quo concordat deciſi. in antiquis.ccclxxxv.incip.nota,ꝙ ſubrogatio.Et Bonif.de Vital. in cle.j.vj.col.verſ.nona concluſio,vt lit.pend.

Sed

Sed aduertendum est, quod in prædictis inest quidam scrupulus, qui prędicta omnia turbare videtur. Nã decisiones prędictæ possessionem iam acquisitam esse iuris fatentur, dum allegant. l. peregrè. ff. de acqui. poss. & l. licet. C. eo. ti. & not. in. c. cum nostris. de concess. præben. Et tamen nolunt eã sub subrogatione litis & iuris comprehendere, cuius contrarium dici debet. Quia videmus regulam. xv. de iure quæsito non tollendo. possessionem acquisitam comprehendere, licet de ea mentionem non faciat, vt tenuit Rota in quadam causa, de qua ibi mentionem feci in. j. &. v. quæst. ergo eodẽ modo dicendum videbatur isto casu.

Regula de iure quæsito an comprehẽdat, &c.

Et ideo vt scrupul⁹ iste tollatur, possent iudicio meo in hac materia distingui plures casus. Primus, quando aliquis est simpliciter subrogatus in litem & ius defuncti, & tali casu si in nulla parte gratiæ est facta mẽtio possessionis, ad illam nõ censetur subrogatus, & ita procedunt dictæ decisiones. Secundus casus quando subrogatio facta fuit nõ simpliciter ad ius, sed ad omne ius, quod defuncto quomodolibet competebat & tunc venit possessio ratione illius dictionis vniuersalis omnis, quæ de sui natura aliàs non comprehensa comprehendit, vt probat Dy. in rubrica de regul. iur. lib. vj. & ad hoc est expressa decisio dominorum sub titulo, vt lit. pend. in no. decis. v. quæ hoc tenet, & sequitur eam Fely. in rub. de rescript. in. iij. col. vers. & ideo dicit Rota.

Tamen adhuc ista non omnino satisfaciunt, ex eo, quia Egidi. in decisione loquitur etiam per verba vniuersalia ad omne ius, & tamen vult possessionem comprehendi, nisi de illa sit facta mentio.

Quamobrem putarem, vt hæc omnia contraria cessent, faciendam differentiam inter subrogationem gratiosam & cõmissariam siue mandatum de subrogando, vt primo casu talis subrogatio, quia fauorabilis comprehendat possessionem. argumento. c. si pluribus. de præb. lib. vj. Et ita procedant, quæ dicta sunt de regula. xv. de nõ tollẽdo ius quęsitũ. quia ex quo regula est fauorabilis, concordans cũ iure communi, latè interpretando, possessionem capit, ne aliquis etiam in minimo indebitè damnum patiatur. Sed in secundo casu quando subrogatio in forma iuris est, ex quo commissiones sunt stricti iuris, & in eis tantum comprehenditur, quantum exprimitur, vt not.

vt not.in.c.j.& in.c.dispendia de rescr.lib.vj.Ideo in tali mã dato de subrogando, possessio non comprehenditur, nisi exprimatur.& ad ista cõferunt. quæ dicã in regula de annali.q. lxviij.vel dicas ꝙ decis.Egid.in interdicto vnde vi,procedit, concernens possessionem,quia illud nũquam transfertur per quæcunque verba generalia subrogationis nisi specialiter cõcedatur,vt dicitur in.d.decisione Egidij,quæ in hoc cõmuniter per Rotam approbatur,vt vidi in pluribus causis, & ita se habet stylus signaturæ. Decisio verò.v.vt lit.pend.in no.cum aliis procedant in possessione simplici,& non quando defuncto,vel cedenti interdictum cõpetebat,quod not. & faciunt ad ista,quæ dicam in regula de triẽnali.q.xj.Et per ista videtur posse decidi difficultas,que modo per aduocatos disputatur in causa Zamoren.beneficiorum corã R.D.Marsicano.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, à quo tempore incipit computari mensis de quo hîc fit mentio,an à tempore datæ cessionis per collitigantem in alium tertium factæ,an verò à tẽpore consensus apud notarium Cancellariæ præstiti? *Mẽsis à tẽpore datæ an verò à tẽpore cõsensus præstiti computari debeat.*

SOLVTIO. Mihi videtur illũ mensem computari debere à tempore præstiti consensus,prout dicitur in regula de infirmis resignantibus,de computatione illorum viginti dierum. Et hoc ratione fundatur,quia antequam consensus prçstetur,non possumus esse certi per solam supplicationem signatam,an collitigans verè cessit,cum posset alius eo inscio supplicationem cessionis finxisse. Itaque resignatio non potest dici perfecta nondũ consẽsu præstito,& hinc est,ꝙ quis ante præstitum consensum,etiam supplicatione signata pœnitere potest. Et tenuit Rota annis præteritis in vna Placẽti. Archidiaconatus de Trugillo,& in aliis pluribus causis,quia nihil dicitur actum,cum aliquid superest ad agendum.c.cum super.de offic.deleg.l.fin.C.ad Sillan. Et hoc manifestè probatur per regulam Cãcellariæ,num.43.inferius positam,quæ prohibet resignationes expediri,nisi prius quis per se,si præsens est,vel per procuratorem suum specialem in Cancellaria expressè consenserit & iurauerit vt moris est. Apparet igitur ante prçstitum consensum resignationes nihil proficere: à die igitur præstiti consensus,quo tẽpore resignatio dicitur perfecta & cõsequi effectũ,ille mẽsis numerari debet. Et ita videtur *Actũ nihil dicitur cũ aliquid superest ad agẽdũ.*

sentire

ſentire Fely. hic in quadam apoſtilla, licet propter vitium ſcri ptoris conſtructus verborum eius intelligi vix poſsit. Sed maior eſt difficultas ſcire quando incipit menſis ſubrogationis fiendæ à collitigãte per obitum collitigantis, an à tempore mortis collitigantis, an vero à tẽpore notitiæ ſubrogãtis? Solutio. Putarem tempus cõputandum à die obitus collitigantis, vt tollatur omnis occaſio fraudis, prout etiam computatur in c. ſtatutum. de præb. lib. vj. quia in dubio tempus debet eſſe continuum, vt per gloſſ. in rub. ff. de perpe. & tẽp. pręſcr. Eſt bene verum, ꝙ ſi collitigans eſt abſens, vel habeat aliquã iuſtam cauſam ignorantię, tali caſu menſis inciperet à die notitiæ, vt declarat Abb. in. c. quia diuerſitatem. in vltimo notabili. per illum text. de conceſſ. præb. & quia principium notitiæ poſſet eſſe incertum, incipiet mẽſis à data ſubrogationis, dato legitimo impedimento, de quo dixi in regula de infirmis reſignantibus.

Mẽſis ſubrog. &c. an à tempore, &c.

QVAESTIO VNDECIMA.

Cõmiſsio ſubreptitia.

QVAERO, an regula iſta habeat locũ ſi lis moueatur propter reſcriptum, ſiue commiſsionem ſubreptitiam? SOLVTIO. Dicendum eſt ꝙ non, quia regula iſta loquitur de lite & de collitigantibus: ergo debet intelligi in dubio de lite valida, quia lis inualida litis pedentiã non inducit, nec de illa opus eſt mentionem facere, nec text. in. c. j. &. ij. vt lit. penden. lib. vj. in tali lite locũ habent, vt dicit deciſio. lxxv. incip. nota, ꝙ attentata. in tit. de appella. in antiquis. ſequitur Fely. in cap. ex tenore. in. iij. colum. de reſcrip. Imò voluit Martinus in quadam ſua cõſtitutione, de qua mẽtionem feci ſupra in proœmio iſtius regulæ, & de qua meminit hic Fely. quòd beneficiũ non dicitur litigioſum quo ad validitatem ſubrogationis, niſi proceſſum fuerit ad omnes terminos ſubſtantiales. & dicit idem Felyn. illam conſtitutionem factam fuiſſe, propter vnũ qui citauerat quẽdã Odoardum Portugalem. dum moriebatur, pro quibus facit deciſio. cccx. in no. Sed omiſſa illa conſtitutione Martini quãtum ad propoſitum quæſtio. noſtræ quando lis eſt introducta per reſcriptum ſubreptitium, res non habet difficultatem: quia vbi nullũ eſt ſubiectum, litis correlatiuũ corruit, vt dicit Bal. in. c. j. de feu. guar. Et ſic nõ poſſunt dici collitigantes, ſine quibus

regula ista verificari non potest: faciunt pro ista parte quæ dixi superius. quæst. ij. quæ dicentur infrà quæst. proxima.

QVAESTIO DVODECIMA.

QVAERO, qui dicatur collitigantes ad effectum istius regulæ? *Collitigantes.*

SOLVTIO. Illi collitigantes dicuntur, qui principaliter agunt causam, & ventilant, vnde si ego commisi causam contra Titium, & ille comparet, vel contumaciter se subtrahit, ille dicitur mihi, & ego illi collitigans. l. simul litigantes. Sed si Titius, cui ego sum collitigans, committit causam contra Ioannem super molestationibus, & ille comparet, non dicitur ille Ioannes mihi collitigans, secundum Rotam: vt dicit hic Felyn. qui refert se proposuisse in signatura supplicationem subrogationis pro tali, & Papa noluit talem subrogare, quia non diceretur collitigans. Requiritur ergo quòd mutuò litigent super titu. eiusdem beneficij, ad effectum, dicantur collitigantes, vt priuilegio istius regulæ fruantur.

Et eodem modo si vnus ex duobus correis à me conuentis cedit iuri & liti, & alter correus, qui licet fuerit à me in commissione nominatus, nõ tamen fuit citatus, petat se subrogari illi cedenti, narrans se collitigantem, & litem motam quòd tali casu subrogatio non valebit: sed ego actor qui illum cedentem citaui, potero me subrogari petere illi cedẽti cui verè sum collitigans, & subrogatio alterius correorum erit nulla. Et ita hic refert Fely. fuisse mentem Papæ, dum irritat hic prouisiones ante mensem factas.

Sic etiam si Titius super vno beneficio citat me coram vno auditore, & Gaius super eodem beneficio trahit me coram alio auditore, & Titius cedat lite pendente, in tertium, Gaius se subrogari petere non poterit, quia non est collitigans Titij, licet litiget mecum super eodem beneficio, sed vtrique sunt bene mei collitigantes, & ego illis potero subrogari, & illi mihi, secundum istam regulam. Et quanuis videatur hoc casu cessare ratio posita hic in regula, videlicet: Ne noui collitigantibus aduersarij detur, & per consequens cessare debet hoc casu regulæ dispositio, cum Gaius non sit mihi nouus collitigans, cum iam ante cessionem Titij mecum super eodem beneficio litigasset. Tamen licet illa ratio non

A militet

militet, militat tamen alia, quia Gaius non dicitur collitigans Titij, & ista regula subrogationem non concedit nisi collitigantibus.pro qua opin.est optima decis.Rotæ in nouis.xij.titu.de rescript. quæ probat, quòd si ego committo causam contra.A. &.B. & succumbam, non poterit auditor cognoscere inter.A.&.B.quia illi collitigantes non sunt,nec habet inter eos iurisdictionem vigore meæ commissionis: quia debet inter eos noua instantia, siue iudicium incipere vigore alterius nouæ commissionis.Et idem decis.ij. eodem titu. in antiquis.cum quibus concordat Egid. decis. ccccxlviij.incip.commissa causa,&c. pro prima tamen opin. viget decis.eiusdem Egid.xcvj. incip. licet actor &c. quæ innuit,quòd vbicunque aliquis potest prætendere interesse in beneficio,de quo litigat,licet ille non sit collitigans cum superstite,nihilominus subrogatio locum habere potest.Et auditor,mortuo actore, reum superstitem ab instantia iudicij absoluere nõ debet,propter subrogãdos,& illos quorũ inter est,ita ibi Egid.Tamen tenendo primã opinionẽ, quæ mihi videtur verior, ad illam decisionem Egidij patet multiplex solutio.Prima, quia illo tẽpore ista regula prohibẽs aliis col litigãtibus subrogari,adhuc ædita nõ erat, vt patet in prooemio istius regulæ.Secunda,quia Egid.intelligi debet,quando remanent illi,quorum interest,qui etiam fuerunt collitigantes,aliàs male diceret Egidius: quia in alios auditor nullam haberet iurisdictionem per prædictas decisiones. Item quo ad effectum istius regulæ non dicitur collitigans qui appellat extraiudicialiter ad curiam. Nam licet illa appellatio deuoluat causam, non tamen inducit veram litem, quo ad istum effectum, vt colligitur ex decis.cccx. incipiẽ.si reus & possessor.in nouis.de qua plura dicam in regula de triennali,vbi accidit casus.

Postremo non dicuntur illi collitigantes qui vigore rescripti nulli instruunt litem, quia per rescriptum nullum non datur iurisdictio.c.j.de rescrip. lib.vj. & ideo illi non dicuntur collitigantes,quia non entis nullæ sunt partes. Nam collitigans à lite nomen capit: & vbi non est lis, non collitigantis nomen non competit: quia si re priueris, nec nomen habere mereris, vt dicit text.in.l.à nullo. C. de feriis.& in.c.dicat. xxxij.q.iiij.cum concor.vt per glos.fi.in.c.quæ ipsis.xxxviij. dist.

A.

dist.& in cap.cor episcopi.lxix.dist. Et licet isti collitigantes non dicantur,tamen aduersarij denominari possunt, vt tradunt Moder.in cap.j.de iudic. quia aduersarius non tam ex lite quàm ex voluntate & animo contendendi denominatio nem capit,faciunt ea quæ suprà.q.proxima dixi.

Aduersarij nomen vnde denotationē capiat.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, quid si vnus ex duobus præsentatis collitigantibus moriatur, an patroni possint præsentare alium ad dictum beneficium, & sic dare nouum collitigantem?

SOLVTIO.Lapus alleg.xxij.tenet quòd non,quia tex. in cap.j.vt lit.penden.lib.vj. habet locum in præsentatione, & ista est cōmunis opin.vt apparet ex his quæ Rochus Curtius congerit in tract.iurispatr.in verbo honorificum.quæst. xxiij. Et istam opinionem sequuti sunt Reuerendi P. & domini mei auditores in vna Barchionen.beneficij sancti Christophori,coram R. P.D. Marcello pendente. xxvj. Nouēb. M. D. xxxv. quicquid dixerit quidam Modernus in nouo tracta.iurispat. fol. ccviij. cuius dicta non refero, quia videntur satis verbosa. & impleret sex bonas papyri paginas.

Solum huic conclusioni obstat vnum,de quo solus aduertit Fely. hic in quibusdam mendosis & breuibus apostillis, vix tamen legibilibus, videlicet, quia si dicimus patronum non posse præsentare, sequeretur hoc inconueniens, quod altero ex præsentatis collitigantibus decedente, ille superstes,qui non haberet concurrentem compræsentatum,posset obtinere in illa lite iniustè, prout fuit dictū in quadam causa Pisana,quod tamen cauendum est.

An patronus possit præsentare aliū ad benefic.

Tamen tenendo primam opin. ad istam rationem facilis est responsio,quòd non debet præsumi illum iniustè obtinere posse, quia iste collitigans superstes propter subrogationem innititur iuri suo, & mortui collitigantis: & verum est dicere penes aliquem illorum remanere ius saltem resultans ex clausulis generalibus, aliàs supradicta ratione attenta, idem dicendum esset quando alter ex electis collitigantibus moreretur, vt videlicet, eligentes deberent alium eligere propter illam suspicionem, quod tamen fieri prohibet text. in dict. cap. j. Et ideo lex suspicari vetat tristem euentum, vulg.l. inter.§. sacram.ff.de verb. obliga. Præsertim in casu

Lex suspicari vetat tristem euentum.

nostro, in quo per prohibitionem alterius præsentationis lites sopiuntur. vt hic dicitur in principio istius regulæ. Quæ quidem ratio nedum priuatam vtilitatem concernit, propter quam posset Papa ius beneficij vni auferre, & adiudicare alteri. vulg. l. Lucius. ff. de euictio. Et isto casu ratio & timor Fely. euitatur, quia superstes obtineret virtute illius text. in d. c. j. & quod fit lege permittente, legitimè & iustè fieri dicitur, vt in vulg. l. Gracchus. C. de adulte. quanuis. prædictus Modernus, nomine Cæsar Lambertinus, in dicto nouo trac. iurispat. conatur nouum intellectum dare, ad dictum. c. j. per quem contendit probare illum text. non habere locum in præsentatione, quibusdam satis argutis rationibus, quæ magis disputationis congressus, quàm vbi agitur de bono, & æquo, prout in iudicando procedere possent. Tenenda est igitur ista opinio, quam Rota non solum, vt dixi meis temporibus, sed etiam antiquis, Sixti & Alexandri est imitata.

QVAESTIO DECIMA QVARTA.

Collitigans. QVAERO, quid si quidã tertius nõ collitigans obtinuit se subrogari in locum, & ad beneficiũ illius qui iam obtinuit executoriales contra aduersariũ, qui illis nõdum executis decesserat, nunquid sit locus regulæ?

SOLVTIO. Decisio istius casus pendet ab illa difficultate, vtrum per sententiam quæ transiuit in rem indicatã, nõdum tamen executam dicatur finita lis: quam. q. latè attingam, in regula de annali. q. xlij. & in regula, de triennali. Nã si lis est finita, prout innuitur in. c. j. de lit. contest. lib. vj. & in l. causas. C. de transactio. non erit locus isti regulæ, quia vbi nõ est lis, non est aliquis collitigans, qui subrogari possit. Sin verò adhuc post rem iudicatam reliquiæ litis manent, prout innuitur in. l. inter. ff. de arbit. regula locum habebit.

Quid igitur dicendum isto casu omissa ista controuersia, de qua latius scribam in dictis regulis? Crederem in. q. proposita, non esse locum huic regulæ, quia lata sententia quæ *Aduersarius quis dici potest.* transiuit in rem iudicatam, licet reus condemnatus possit adhuc dici & appellari aduersarius, per ea quæ Moder. scribunt in. c. j. de iudic. Tamen collitigans dici non potest, cum lis sit finita quo ad istum effectum, & hoc viua ratione probatur, quia si lite pendente vnus collitigantium cedit tertio, alter collitigans peti poterit se subrogari: ratio est, quia lite pendente

dente dicitur innouare in præiudiciũ collitigantis, qui fortè ex litis euentu posset victoriam & sententiam canonizatoriam sui iuris, & adiudicatoriam beneficij reportare: sed ista ratio cessat quando vnus ex collitigãtibus obtinuit sententiam, quæ iam trãsiuit in rem iudicatam, super qua executoriales decretæ fuerunt: quia si talis cedit, collitigans nihil prætendere poterit, nec ex illa cessione in aliquo sibi præiudicatur: ergo non potest vti priuilegio istius regulæ, quod datur vero collitiganti, vt se à iactura, & litium anfractibus propter nouos aduersarios liberet, quæ omnia hic cessant.

Nec obstant ea quæ in dicta regula, de annali & triennali dicam, litem non extingui post rem iudicatam non executam quia illud procedit quo ad quæstionem de qua ibi tractatur. Sed quantum ad istam. q. illa non conueniunt, & ideo diuersa ratio diuersum parit iuris effectum. *Litem nõ extingui, &c. quomodo procedat. Ratio diuersa.*

Limitarem tamen prædicta, nisi reus condemnatus per sententiã, quæ transiuit in rem iudicatam aduersus sententiam restitutus fuisset, quia tali casu efficeretur verus collitigans, vt prius erat, quia restitutio reponit rem in primum statum. l. j. C. de sen. pasis. &. l. quòd si minor. §. restitutio. ff. de mino. Et ideo credo in eo habere locum regula, quia virtute restitutionis dicitur adhuc lis pendere: consequenter sua subrogatio infra mensem post impetrationem alterius erit potior, & præualebit impetrationi alterius tertij, nisi regulæ derogatum esset in impetratione illius tertij, cui sæpe solet derogari, vt dicetur inferius. *Restitutio.*

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, quando isti regulæ soleat, & quomodo derogari?

SOLVTIO. Isti regulæ sæpe vidi derogari in beneficiis litigiosis vacantibus per cessum, vel decessum, & adnotauit Reuerẽd. bo. me. Laurẽtius Card. sanctorũ Quatuor in lib. derogationum regularum. Et certè est malè factum iudicio meo, quia text. in. c. ij. vt lit. pen. lib. vj. prohibet subrogationes, ne propter nouos aduersarios malitiose interdum litigia in ecclesiarum dispendium prorogari contingat: aliquando tamen propter istam rationem fuit talis derogatio denegata, nisi pro magnis viris, & Cardinalibus. sed ratio dicto. c. ij. magis militare videtur, quando subroga- *Subrogatio.*

tio datur Cardinali, vel aliis potétioribus, quibus facilius denegari deberet, quia atrocem, terribilem, & minacem vultum ostendere possunt aduersariis suis. argumen. l. j. C. si qua præd. pot. & in. l. j. C. si rect. prouin. Et ideo non immeritò ia ctura causæ afficiuntur, qui potentiorum patrocinium inuocant, vt disponitur in. l. j. &. ij. C ne lic. pot. Quamobrē laudari meruit tempore Innocē. Octaui, Cardina. Alarien. tunc signaturam obtinens, qui duobus Reuerendissimis Cardinalibus, videlicet Cardinali sancti Petri ad Vincula, qui fuit postea Papa Iulius II. & Reue. Card. de Fuxo, quærentibus tunc respectiuè sibi commendari omnia beneficia per obitū quorūdam suorum familiarium tūc vacantia, etiam litigiosa cum derogatione istius regulę: denegauit expresse derogationem regulæ, licet plurimum super hoc solicitatus & importunatus fuisset. Et ideo bona fuit illa prouisio, quæ in cessionibus col litigantium in personam tertij apponitur, videlicet dummodo orator non sit cedente potentior, de quo dixi superius in procemio istius regulæ, versicu. fina. & in. j. quæst. Et licet, vt dixi, tempore Innocentij, etiam Cardinalibus non concederetur derogatio istius regulæ: tamen hodie indifferēter Cardinalibus cōceditur, prout alia singularia in eorum fauorem introducta sunt cōtra regulas iuris, vt dixi latius suprà in regula proxima, tractando materiam signaturæ iustitiæ, propterea non sine causa prælati procurant per saxa, per ignes fieri Cardinales. Est tamen aduertendum, quòd quando Cardinalibus datur subrogatio, & derogatio regulæ per obitum suorum familiarium, tunc ponitur quòd dispositiuè familiaritas & continua commensalitas dicti Cardinalis exprimatur. In quorum fauorem etiā introductum est de stylo signaturæ, quòd in prouisionibus beneficiorum vacantium per obitum familiarium eorundem Cardinalium non detur derogatio istius regulæ, vt dicam in regula de beneficiis vacā. per obitum familiarium &c. Non datur etiam derogatiò istius regulæ in beneficiis consistorialibus, hoc est in monasteriis virorum valorem ducentorum Florenorum auri secundum com. æsti. exceden. quia talia beneficia sunt per quandam regulam reseruata, & solet de illis cōsistorialiter prouideri per viam cædulæ, de qua vnam regulam fecit ad partem Clemēs vii. Et hoc procedit, nisi per viam consistorij esset data prius subrogatio,

Potētiorū patrocinium inuocantes, &c.

Derogatio regulæ.

Consistorialia beneficia.

ſubrogatio, vel facta prouiſio. Et ita ſeruat ſtylus, qui habetur pro lege, vt in.c.quàm graui.de cri.fal. *Stylus habetur pro lege.*

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, quæ eſt ratio quare mouenti litem contra triennalem poſſeſſorem hîc non datur ſubrogatio? *Mouens litem.*

SOLVTIO. Eſt clara, quia ex quo lis quæ mouetur contra triennalem poſſeſſorem eſt improbata per regulam de triennali, & cenſetur quo ad iſtum effectum calũniosa. Nam non videtur bonum ius competere litiganti quod elidi exceptione regulæ poteſt, vt in.l.ſi vnus.ff.de pact.tradit Decius conſil. ciiij. & dixi in.§.j.inſtit.de actio. vnde qua ratione impetrantes contra ſenes & infirmos prohibentur hîc ſubrogari, quia præſumuntur improbi litigantes, & non fouere bonum ius eadem ratione, & illi qui mouent litẽ triennalibus poſſeſſoribus pacificis. noluit enim Papa approbare hic talem litem ad effectum ſubrogationis. Tamen, licet quo ad beneficium menſis, de quo loquitur iſta regula, huiuſmodi litigantes contra triennalem poſſeſſorẽ non iuuentur, iuuantur tamen beneficio iuris communis, de quo in cap. ij. vt lit. pend. lib. vj. Nam collitigans aduerſario triennale mortuo, poterit proſequi ius ſuum, & ſententiam obtinere, vt tenet etiam Fely. hic. *Ius bonũ non videtur cõpetere litiganti, &c.* *Litigãtes ĩprobi qui dicantur.* *Collitigãs aduerſario.*

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, de notabili.q. Duo litigãt: mortuo vno ex illis, quidã tertius non collitigans obtinuit primo ſubrogari ſine derogatione iſtius regulæ. Secundo loco quidam alius etiam non collitigans obtinet ſubrogationẽ cũ derogatione regulæ. Tertio loco collitigans ſuperſtes infra menſem hic deſignatum ſuam ſubrogationem impetrat. Quæritur modo quis iſtorum præferatur? *Collitigãs ſubrogationem obtinens.*

SOLVTIO. Videbatur dicendum ſecundo loco ſubrogatum debere præferri, ex quo habebat derogationem iſtius regulæ. Nam licet eſſet ſecundus in data, primus illi non præferebatͣ, quia nõ habuerat regulæ derogationẽ, neq; etiã collitigãs videbatur illi præferẽdus, ex quo erat poſterior ĩ data.

Breuiter prædictis non obſtan. contrariũ fuit deciſum, videlicet collitigantẽ, qui tertio loco ſubrogationẽ infra menſem impetrauerat, & erat vltimus in data, debere omnib. præferri, per iſtã rationem: quia clarum erat, ꝙ quando ſecundus

impetrans obtinuit subrogationem cum derogatione regulæ,iam beneficium erat plenum in personā primi, & illi iam fuerat per prouisionem sibi factam acquisitum sibi ius in re, absque eo quòd consecutus fuerit possessionem,vt not.Ioan. And.in.c.præsenti.de offi.ordi.lib.vj.de cuius prouisione secundus impetrans mentionem non fecit.igitur secunda subrogatio erat nulla prima non cassata,iuxta not. in cap.auditis.de elect.& tradita per Imol.in cap.cum nostris.de cōcess. præben.& Fely.in.c.in nostra de rescript.

Nec obstat, q̃ primus impetrans non habuerat derogationem regulæ,quia hoc nō reddidit gratiam conditionalem, licet redderet resolubilē, data postea oppositione regulæ. Interim tamē gratia primi erat pura,simplex & valida,cuius validitate extante,secunda subrogatio nō valuit, vt est dictum. Modo iste primus impetrans sine derogatione regulæ, licet vincat secundum impetrantem,vt est dictum,non tamen vincit collitigātem tertio loco subrogationem impetrantem,sed vincitur ab ipso collitigante,per dispositionem istius regulæ, quæ vult collitigantem infra mēsem subrogatum vincere omnes alias impetrationes non habentes derogationem regulæ.Et licet iste collitigás à secundo impetrante vincatur propter regulæ derogationem : tamen quia secundus impetrans vincitur à primo,& primus à collitigante,locus fuit, dispositioni.cap. authoritate Martini.de conceß. præben.vbi ponitur regula iuris, quòd si vinco vincentem te, à fortiori vinco te.Et ita per istam rationem determinauit istam quæst. Rota ante direptionem vrbis in vna Tirasonen. canonicatus, & præla.de Tutela coram D.Guliel.Casiodoro,vt D.Martin. Rom.egregrius & antiquus procurator,tūc adnotauerat, vt ipse mihi retulit.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA

Intrusus à principio litis.

QVAERO,quia hîc dicitur,quòd intruso prius in beneficio non datur subrogatio.Quid si à principio litis fuit intrusus, sed lite pendente desinit esse,vtrum poterit se subrogari in beneficio per obitum collitigantis?

Qualitas semel posita,&c.

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, quia sufficit,quòd semel fuerit intrusus.Nam qualitas semel posita implet dispositionem,licet postea cesset, vt est glo. notabilis in verbo,canonicis.in cap.statutum.de rescrip.lib. vj. & ibi. di-

xi.fa-

xi.facit ad hoc notabile dictum Bald.& Salyc. in. l. generaliter.C.de episcop.& cler. vbi volunt, quòd si detur dos mulieri sub prætextu paupertatis, sufficit quòd à principio fuerit pauper,vt dotem habeat, vnde si postea fiat ditissima, nihilominus habebit ipsam dotem.& hoc dictum sequitur Ioã. Rogerius de la Mota,in rubrica de cau.poss. & proprie. fol. vij.faciunt ea quæ in simili scribit Decius in consil.xxiiij.incip.& pro virili, &c. Accedit,quod dicit etiam Ioan. And.in cap.decet.de reg.iur.lib. vj. quòd si concessa fuerit immunitas propter numerum. xij. filiorum,non debet illa cessare, si contingat aliquos ex illis mori.quod dictum sequitur Imol. in consil.lxxviij.visis,&c.circa fina.faciunt ea quæ dicit Bal. in consil.cj.verba domini.in.iij.volu. & Alexand. post Bart. in.l.ij.§.non solum.ff. de excus.tuto.cum concord.vt scribũt Moder.in.l.etiam.ff.de quæst.

Dos si detur mulieri sub prætextu paupertatis, &c.

Immunitas cõcessa mulieri.

Tamen istis non obstan.contrariũ videtur verius,quia negari non potest,quòd qualitas adiecta verbo debet adesse tẽpore verbi.vulg.l.ex facto.ff.de vulg.& pupil.Sed ista regula disponit intruso non dandam subrogationem:ergo debet intelligi,quòd sit intrusus tempore subrogationis, & hoc verisimile videtur,quia Papa noluit intruso subrogationem dare, ne quis in ea perpetuò se confoueret,nam intrusus non meretur præmiari,sed castigari,vt in.c. eum qui.de præbẽd.lib. vj.Sed ista ratio nõ militat in eo,qui tempore subrogationis iam non est intrusus, ergo cessare debet dispositio. Nec obstat,quòd qualitas semel posita, &c. quia illud procedit quãdo agitur de inducendo fauore & commodo,vt prædicta iura loquũtur:secus verò vbi agitur de damno & odio,quia tali casu qualitas nocens requiritur tẽpore actus, vt in.l. in delictis.ff.de noxali.argum. eorum quæ dicitBar.in.l.item si in potestate.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.

Benef. vacans per obitum, &c.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, vtrum beneficium vacans per obitũ vnius ex collitigantibus possit ante mẽsem istius regulæ acceptari per expectantes?

SOLVTIO. Si attendamus literam antiquam regulæ vsq; ad tẽpus Alex. gratia expectatiua proculdubio excludebatur,quia illa solet cõcedi motu proprio,vt dixi in tract.expect.post Abb.in cap.j.de iudic. Et tamen ista regula loquitur de

tur de impetrationibus,quæ sunt diuersæ à gratia motu proprio,vt in vulg.c.si pluribus.&c.c. si motu proprio de prebẽd. lib.vj.Et tradunt omnes in.l.j.ff. quod quisque iuris. Si verò attendamus literam modernã regularum, in quibus expresse de gratiis motu proprio fit mẽtio,& tunc aliter dicẽdũ erit.

Sed aduertendum est,quòd ista procedunt,quando expectatiua conceditur lite iam pendente super aliquo beneficio: sed si cõcessa fuisset ante litem, Egid.tenet in consil.suo.xxv. acceptationem valere de beneficio litigioso vacante per obitum alterius collitigantis.Et idem repetit Egid.in.c.ij.in.vj. quæst.vt lit.penden.lib. vj. communis tamen opinio est ista, quòd expectans non posit tale beneficium acceptare in præiudicium superstitis, & ita vidit iudicare Bonifac. Vitalinius Rotæ auditor per Card. Nemansen.in clem.auditor.in fina. verbis de rescript.poterit tamen admitti talis expectãs,vt interesse putans ex suo iure, non ex iure mortui, vt est decis. dlxxxviij.incip.vtrum.cap.si hic contra quos.in antiquis. Et declarat idem Bonif.Vitalinius in clem.j.in.vj.colum.vt lite penden.Et Oldra.in consil.ccxcix.quidam Vgo.colum.fina. & illa decis.dlxxxviij.reperitur sub tit.vt lit.pendẽ.decis.xij. in no. & est repetita in antiquio.Bisegneti,eod.titu.decis.ij. Et ideo subrogatio valebit extra casum præiudicij lit. pend. de iure communi, per ea quæ Card. in pluribus consiliis dicit,quos refert Decius in ca.j.de confir.vtil. vel inutil.sed attenta dispositione istius regulæ,putarem subrogationem nullam quo ad omnes effectus,ne valeat collitigans molestari, aliàs frustratorium esset procemiũ istius regulæ:quod tamen limitatur tripliciter. Primo, nisi expectans habeat gratiã suã, etiam ad litigiosa.Secundo,nisi expectatiua sua esset ad certum beneficium,super quo postea moueatur lis, vt colligitur ex dictis Bonifacij in.d.clem.j.in.v.col.Tertio limitatur nisi lis mota fuerit in forma iuris, videlicet quando ageretur ad priuationem prætextu homicidij,vel alterius criminis. Nam si lite pendente moriatur, possessor beneficij poterit tale beneficium non obstãte illa lite acceptare.Ita dicit decis. ccccxcj.in nouis.incip.Titius erat.

Expectãs qui acceptauit benefic.litigiosum.

Beneficiũ litigiosum acceptari posse limitatur tripliciter.

Sed hîc suboritur notabilis difficultas, quæ pridie decisa fuit per dominos.Ponamus ꝙ expectãs acceptet beneficium per obitũ alicuius collitigantis, quando non potest acceptare,&

obtineat se subrogari,& ita continuat vigore gratiæ expectatiuæ litem contra alium collitigantem superstitem super dicto beneficio,& tandem obtinere canonizari subrogationẽ suam,postea vigore dictæ gratiæ expectatiuæ acceptat aliud beneficium, alter dat & excipit de consumptione gratiæ, ex quo prius accceptauerat beneficium prædictum,& obtinuerat vigore subrogationis,dubitabatur nunquid illa subrogatio,vigore cuius obtinuit beneficium,expectans dicatur gratiam consumpsisse.Hoc dubium fuit propositum per dominum Ioan.Paulum in vna Tullen.cano.& præben.de Remaricamonte.Et fuerunt varia motiua hincinde allegata,& deducta per aduocatos & procuratores vtriusque partis. Nam quidam dicebant gratiam consumptam,ex eo,quia subrogatio fuit concessa ratione litis motæ vigore gratiæ expectatiuę,& sic expectatiua fuit causa,ꝙ subrogatio canonizaretur. Alij totum oppositum dicebãt. Tandem Rota, re discussa,cõclusit decima Octobr.M.D.xxxix.gratiã nõ esse consumptã Ratio fuit,quia licet lis,quę dedit causam subrogationi postea canonizatæ,fuerit mota vigore gratiæ expectatiuæ,nõ tamen expectatiua fuit causa immediata, subrogationis, sed mediata & remota,quo casu causa remota ad nocendum nõ debet attendi sed causa proxima & immediata,vt not.omnes Moder.in.l.certi condictio.post gloss.ibi.ff.si cert.pet. & Felyn.in capit.solitæ.de ma.& obe.cum concor.vt scribit Decius in rubrica.C.qui admit.columna.iiij.numer.40.in vltima lectione,& tradit Imol.in.l.j.§.fi.ff.de dona. & Corneus consil.cliij.columna fi,lib.ij.& consil.cclxiij.col.ij. volu.iiij. Nam clarum est,ꝙ subrogatio est noua,& simplex gratia de per se nõ depẽdẽs ab expectatiua:ergo si vigore illius fuit acquisitum beneficium,non potest dici acquisitum vigore gratiæ expectatiuæ,cum subrogatio sine gratia expectatiua,imò non existente aliqua lite cõcedi potest,vt superius est in aliis qq.dictũ.Et per hoc apparet,ꝙ decis.cccccxxviij.in nouis nõ obstat,quia ibi vigore acceptationis & prouisionis nullę perceperat vtilitatem spectans, puta fructus, quod hoc cessat. Nec obstat, quòd noua prouisio quæ habet effectum, etiam ex gratia nulla consumit gratiam: quia hoc ideo est, quia noua prouisio præsupponit primam gratiam in necessarium antecedens,vt tenet Glossator infrà, regula.lxij.aliàs non

Subrogationis diffinitio.

Causa remota.

Noua prouisio.

non valet, vt decis. xiiij. de concess. præb. in antiq. & Bellamera decis. cxvj. & illa prima gratia est causa immediata nouæ prouisionis, quia noua prouisio fit ad istum effectum, quia orator dubitat gratiam suam expectatiuam, & acceptationem inde secutam viribus nō subsistere, &c. ideo noua prouisio cōceditur ratione primæ gratiæ, & ideo non est simplex prouisio: meritò si illa habet effectum, consumit. Sed subrogatio non præsupponit aliquem titulum præambulum, sed est simplex gratia de per se subsistens: ideo si vigore illius acquiro beneficium, non dicitur illud habere ratione gratiæ expectatiuæ, quòd est bene notandum.

REGVLA DE VERISIMILI NOTITIA OBITVS.

ITEM uoluit & ordinauit, quòd omnes gratiæ quas de quibusuis beneficiis ecclesiasticis cum cura, uel sine cura, sæcularibus & regularibus per obitum quarumcūque personarum uacantibus in antea fecerit, nullius roboris uel momenti sint, nisi post obitum, & ante datam gratiarum huiusmodi tātum tēpus effluxerit, quòd interim uacationes ipsæ de locis, in quibus personæ prædictæ decesserint, ad notitiam eiusdem domini nostri uerisimiliter potuerint peruenisse.

PRAEFATIO.

REGVLA ista sancta & salutaris videtur, quia per eam fraudes coercentur, & cupidæ ambitionis audacia refrenatur. Eius primus author fuit Ioan. xxiii. qui eam ędidit xiij. Caland. Maij, Pontificatus sui anno. iiij. vt in eius regulis apparet. Deinde Martinus. V. per eadem verba approbauit, nihil ad eam addens. Posteriores verò pontifices vsque ad Nicolaum. V. de ista nullam mentionem fecerunt: Nicolaus tamen sustulit procemium regulæ quo vsi fuerant Ioann. xxiii. & Martinus, quod breuitatis causa factum opinor cum aliàs indignum videretur tam salutare procemium, ex quo mens & intentio colligitur conditoris sustulisse. Nicolaum tamen in hoc omnes Rom. Pontif. eius successores hucusque sunt imitati, quia nullus eorum procemio illo vsus fuit. Imò, quod

Regula author.

est

est magis mirãdum, ꝙ cum regula ista varias habuerit in causis decidendis difficultates, vt ex discursu operis apparebit, nullus eorum verbum aliquod addidit, vel mutauit ad regulã Nicolai, sed integra mansit vsque in hodiernum diem, cum tamen aliæ regulæ aliquam receperint mutationem. Et illa regula Nicolai, dempto proœmio in omnibus aliis concordat cum illa Ioann. xxiii. Proœmium verò Ioann. xxiii. tale fuit: Item, vt in habendis beneficiis ecclesiasticis fraudes euitentur, seruetur conscientiæ puritas, & ambitionis via præcludatur ambitiosis, &c. hactenus habetur proœmium Ioan. Ex quo colligitur manifestè ratio finalis istius regulæ, quæ concordare videtur cum æquitate iuris communis, & ideo fauorabiliter erit & latissimè interpretanda, per ea quæ glossa. iij. dicit in capitulo tertio de præben. lib. vj. quod faciet ad multa inferius dicenda.

Proœmiũ Ioã. xxiij. describitur.

Regula fauorabiliter interpretanda.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR primo, vtrum ista regula habeat locũ extra curiam in impetrationibus ordinariorum & legatorum?

Impetrationes ordinariorum.

SOLVTIO. Prima facie dicendum videtur ꝙ nõ, quia regula loquitur in Papa, vt ex eius verbis apparet: ergo non procedit ex ordinario, quia ex diuersis non fit illatio. Et quia ordinarius potest conferre beneficium sub conditione si vacat etiam ignoranti vacationem, secundum gloss. & omnes in cap. ij. de elect. lib. vj. & Lap. alleg. vj. & Rota. decis. clxj. in antiq. sufficit enim ꝙ beneficium vacauerit, & veritas attendatur, per ea quæ not. Gemin. in. c. ne captandę. in. iiij. colum. de concess. præb. lib. vj. facit. c. veritate. viij. distin. Nec debet morari, nec frustrari prouisio propter talem conditionem si vacat, quæ est de præsenti, licet ignoretur existentia conditionis eiusdem. l. multum. ff. de cond. & demon. Nec enim nocet angustia tẽporis. l. si mihi & tibi. ff. de leg. j. not. in. c. in præsentia. de sponsa. vbi si mulier nõ certificata de morte viri cõtrahit matrimoniũ, tenet si in veritate maritus erat mortuus: vnde in collatione beneficij non est necessarium modum vacationis exprimere, licet bonum sit illum exprimere, vt not. gloss. quamuis. in clemen. j. de præbend. Domini in. c. suscептum. de rescrip. lib. vj. & gloss. vacationibus. in. c. cupientes. de elect. lib. vj. Item iura dicunt, ꝙ beneficia non conferantur antequam vacent: vt in. c. nulla. de concess. præbend. ergo si

Ordinarius an potest cõfes. benefi.

Temporis angustia.

Si mulier non certificata.

Vacationis modũ exprimere

go si vacent, licet vacatio ignoretur valet collatio, iuxta dicta Bald. in rubric. qui sint reb. vbi dicit valere collationem Episcopi de beneficio vacante, licet non vacaret, vt credebat Episcopus: quod dictum dicit esse mirabile Fely. in cap. sciscitatus. in penul. colum. de rescript. facit decis. xxxvj. de præbē. in antiq. præsertim quia collationes ordinariorum sunt fauorabiles & naturales, propterea ampliandæ. c. peruenit. xj. q. & no. in cle. si. de offi. ord. Et pro ista parte dicit Glossator hic, ꝙ iudicauit Rota, & idem dicit in regula de subrogādis collitigantibus. in fi. vt dicebat etiam tunc D. Coronatus aduocatus. nam satis erat, ꝙ principium & finis sint habilia, licet medium inutile sit, vt ibi per eum.

Collatio de beneficiis vacantibus. Ordinariorū collationes fauorabiles. Principiū & finis habilia, &c.

Istis tamen non obstantibus contraria opinio est verior & communis quem in primis tenet Glossator hic, dicens, quòd ista regula habet locum extra curiam, quia concernit vtilitatem animæ, ex quo emanauit ad tollendas fraudes & ambitiones: vnde dato quòd aliàs esset exorbitans & pœnalis, propter fauorem animæ recipit extensionem, vt dicit Ioan. And. in cap. ex tenore. qui filij sint legit. nam, vt ipse inquit, negari non potest, ꝙ ista regula cōcordet cum iure communi, vt nō detur occasio captandę mortis alterius, iuxta capitulum secūdum & tertium. de concess. præb. Hæc dicit Gloss.

Addo, ꝙ istam etiam opinionem tenet Decius in consil. cccxcviij. incip. in causa domini. col. fi. vbi expresse concludit ꝙ regula ista habet locum in ordinario, quia licet loquatur in summo Pontifice, tamen ex quo emanauit ad obuiandum fraudibus, latè debet interpretari & extendi à paritate rationis, quia etiam si materia odiosa sit, fit talis extensio, vt fraudes remoueantur: vt probatur in cap. si ciuitas. de sentent. excōmu. lib. vj. & gloss. fi. in. c. quanquam. de vsur. lib. vj. Præsertim, quia per istam regulam ambitio coercetur, propter quod vitium quis repellitur à beneficio, vt not. Abb. per illum tex. in cap. cum iamdudum. in princip. de præb. Nam sicut ius cōmune reprobat ambitionē, vt in cap. quia in tantum. de pręb. ita & ista regula idem facit. ex quo satis infertur, quòd dixerat Glossator hic, ꝙ habeat cōformitatem cum iure communi, & sic habebit locum in ordinario. & ita dicit Decius iudicatum fuisse in parlamēto Delphinatus.

Extēsio in materia odiosa quā do fiat. Ambitio repellit à beneficio.

Et secundum istam opinionem reperio nouissimè consuluisse

luisse Ioannem Franciscum de S. Nazario de Ripa in consil.xvj.posito in lib.j.de legi.& longa consue.in operibus suis impressis,vbi post multa concludit,ꝙ ista regula habeat locũ extra curiam coram ordinario ex eo,quia non exorbitat à iure communi,aliàs non esset regula,vt in.l.j.ff.de reg.iur. Nã secundum eum ista regula fuit condita secundum ius commune,& secundum rationem & naturalem sensum. Nam asseuerans mortem ante verisimilem notitiam,præsumitur conscius alicuius conspirationis factæ in mortem alterius, & accelerasse impetrationem ne præueniretur: & ista fuit ratio dictæ regulæ,quę locum habet in ordinario,& hoc latius confirmat idem Ripa in.cap.ij.colum.penult.de rescrip. vbi concludit,ꝙ ista regula habet locum in legato & ordinario, quia extracta fuit de corpore iuris communis,videlicet,ex ratione.c.detestanda.de concess.preb.lib.vj.vt tollatur occasio captandæ mortis,vt ibi latius per eum.

Et istam eandem opinionem post longam disputationem tenent Moderni in tract.beneficiorum.in.xlvj.q.iij.partis.Et ante ipsos doctus Glossator antiquus pragmaticę Franciæ,in tit.de collationibus in verbo, faciendas.à quo quicquid dicunt Moder.in dicto trac.beneficij acceperunt.Et tamen cõcludunt prędicti doctores quod ista regula procedit in ordinariis,quia fuit facta ad obuiandum fraudibus, quæ fiebant in curia ad præueniendum ordinarios, & non est dicendum ꝙ Papa qui aliorum iura vult seruare,sua negligat,vt in cap. licet.de.supp.neg.præla.cum aliis concor.vt ibi per eos.Nã nisi ista regula haberet locum in ordinariis,quotidie fraudaretur Papa,& ad obuiandum similibus fraudibus factum fuit cap.statutum.de præbend.lib.vj.ibi.in diœcesi existentes. Et quod ibi not.per doct.Et collationi videtur inesse tempus tacitum,quo collator potuerit verisimiliter scire vacationem, vt in simili nota.in.§.loca.instit.de verb.oblig. & not.in lege.ij.ff.de eo quod cer.lo.& in.l.interdum.ff.de verb.oblig. Et dicunt super hos vidisse quendam constitutionem Otthonis legati,de qua ibi per eos.

Papa qui aliorũ iura vult seruare, sua negligat.

Non obstant in contrarium adducta, quia vltra quod ex prædictis apparet ad ea solutio, ad ea etiam respondet Iaso.in consil.ciiij.columna penultima libro primo, qui hanc opinionem tenet,vt ibi per eum.

QVAES.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, nunquid in ista regula procedat in gratia facta motu proprio?

SOLVTIO. Distinguendum est de motu proprio. Nam si loquimur de motu proprio impetrato ab eo in fauorē cuius fit prouisio, qui dolosè impetrat, & sciens se nō verisimilem notitiam habere, quæstio non haberet difficultatem, quia præsumitur ille motus proprius procuratus, & non iuuat: licet hodie per abusionem talis dicatur etiam motus proprius, vt aliàs latè dixi in aliis regulis: sed vbi quidem tertius hoc ignorans porrigit supplicationem pro alio, & Papa eam signat motu proprio, tunc tres domini voluerunt in Rota locum non esse regulæ, quia iste est verus motus proprius, & tali casu verū est dicere Papam, qui ex seipso mouetur ad concedendum gratiam, non velle se huic regulæ subiicere. Tamen istis non obstant. alij domini vnà cum Fely. in vtroq; casu iudicarunt regulam obstare impetranti, vt refert hîc Fe. in quibusdam apostillis. Ratio decisionis fuit, quia Papa prouidendo motu proprio, credit nuntium venisse debito tempore: nam ex quo non fuit certificatus de tempore, præsumitur ignorare qualitatem eius, cum sit facti, & cōsistat in facto capit. primo de consti. lib. vj. Et per consequens non visus fuit cogitare de generalitate istius regulæ. Et pro hoc facit, quia talis præsumitur mens Papæ concedentis qualis est iuris, sed de iure, quòd quililibet non præsumitur ita esse ambitiosus, vt præproperè, & in tempore non verisimili impetret. argu. l. interdum. ff. de verbo oblig. & in. l. ij. ff. quod cer. loco. ergo talis præsumetur mens Papæ, quia quilibet præsumitur in dubio impetrare infra ordinarium tempus veniendi ad vrbem, & non tempore extraordinario. l. Seio. §. Medico. ff. de ann. leg. Et pro ista opin. videtur text. hîc vbi annullantur omnes gratiæ, sic & cōprehēdit gatiam motu proprio, quia qui totū dicit nihil excludit, vulg. l. Iulianus. de. leg. iij. c. si Romano. xix. distinct. & in capit. solitæ. de maioritate & obed. Et cum ista conclusione videtur concordare Ias. in. consil. ciiij. incip. circa quatuor. colum. penul. lib.

Papa cōcedens qualis esse dicatur.

Ambitiosus nō adeo præsumitur quis, &c.

Totū qui dicit, nihil excludit.

Species vacationis obitus.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO, an regula ista comprehendat illam speciem vacationis obit⁹, quæ ĩcludi posset sub clausula, seu alio quouis

quouis modo apposita in resignatione?

SOLVTIO. Exemplum potest poni in casu, qui cōtingit tempore Sixti in Rota super Abbatia Auicien. sancti Petri de Turio, in qua quidam Petrus de Rupe abbreuiator de anno. M.ccccclxvij. die decima Iulij dedit mandatum ad resignandum suam Abbatiam in fauorem Ioan. de Claramonte, misso mandato ad curiam dictus Petrus resignans ante factam resignationem per suum procuratorem, obiit extra curiam. xiiij. prædicti mensis Iulij, & sic per obitū eius mandatum fuit reuocatum. Sed procurator obitum ignorans resignauit Abbatiam in manibus Papæ, qui prouidit dicto Ioan. cum clausula, siue præmisso, siue alio quouis modo, &c. Deinde quidam Ioan. Perini habens notitiā de obitu dicti Petri, impetrauit per obitum à Papa, & cōmisit causam contra dictum Ioannem de Claramonte iam intrusum, qui comparens allegabat sibi ius competere in dicta Abbatia, licet non vigore resignationis sibi factæ, quæ non valebat propter defectum mandati: competebat tamen virtute clausulæ, siue alio quouis modo, quæ capit vacationem per obitum. Replicabat Io. Perini, quòd obitus Petri resignantis fuit in tam breui tēpore, quòd verisimiliter tempore prouisionis factæ dicto Ioan. non poterat haberi notitia in curia. & sic obstabat ista regula, dicens eam comprehendere quemcunque obitum, siue expressum in gratia, siue comprehensum sub dicta clausula, alter verò dicebat contrarium. Ex qua quidem disceptatione fuerat datum præfatum dubium per auditorem, & quæsitum, quid iuris?

SOLVTIO. Iste casus etiam temporibus Modernis sæpius contigit in Rota, vt inferius apparebit, super quo variè senserunt domini: tempore verò Sixti in quo contigit casus superius enarratus, nihil fuit decisum quod viderim. Sed circa illa tempora reperio hoc dubium in terminis fuisse motum per quendam egregium doctorem antiquum, in commento concilij Basilien. inserto in pragmatica Franciæ. titu. de collationibus beneficiorum. in verbo, faciendas. in fi. vbi concludit, quòd prouisio per obitum resultans vigore illius clausulæ siue aliàs quouis modo, valeat: & quòd non obstet regula, rationem adducit, quia procurator qui venit ad curiam, nō venit ad impetrandum per obitum, sed ad re- *Prouisio per obitū resultans.*

 signandum:

ſignandum: & ſic venit propter alium modum vacationis, & poſtea Papa cõceſsit clauſulas, propter quas reſultat alius verus modus vacandi, ille debet ſibi prodeſſe, cum non fuerit in dolo, quia origo prouiſionis inſpicienda eſt.l. tutor.ff. de fideiuſſ.&.l.iij.C.ad Macedo. ita concludit dictus doctor cui nomen Coſmas Guimier in dicto loco.

Et iſtam opinionem Coſmæ ſequuntur ad literam Moder. in tractat. beneficij. in tertia parte. q.xlvj. nihil penitus addẽtes. Et cum iſtis videtur concordare Gloſſator hic in tertia col. verſic. item quia iſta regula loquitur, &c. qui licet ponat quæſtionem per contrarium, & ſe inuoluat, tamen ratio, quã ponit, concludit ad iſtam quęſtionem. Dicit enim, quòd cum regula iſta ſit exorbitans, & ceſſat in caſu captandæ mortis, non debet extendi niſi ad caſum expreſſum, non ad alium.

Sed prædictis non obſtantibus contraria opinio eſt verior pro qua tempore Sixti conſuluit quidam aduocatus, hac ſola ratione, quia iſta regula ſolùm habet reſpectum ad vacationem per obitum, non autem reſpicit formam impetrationis: vnde ex quo de obitu indiffinitè loquitur, comprehendit omnem modum per quem deuenitur ad illam vacationem ſiue directè, ſiue per clauſulam alio quouis modo. Hæc ille. Et ſecundum iſtam opinionem reperio caſum propoſitũ in Rota tẽpore Iulij Papæ ſecundi, vt refert Fely. hic in quibuſdam apoſtillis, dicens, quòd Guliel. & maior pars Rotæ fuit in iſta opinione ipſo contradicente, videlicet, quòd talis *Reſignatarius.* reſignatarius virtute illius clauſulæ, ſiue alio quouis modo in ſupplicatione reſignationis poſita, non poterit habere per obitum, ſed illa clauſula tantum comprehendebat alium caſum ſimilem renuntiationi, puta vacationem, per capitulum de multa, vel contractum matrimonij, vel per non promotionem, iuxta cap. licet canon. vel ingreſſum religionis, & ſimiles. Felynus tamen dicebat contrariam, ex eo, quia verba debent in gratia aliquid operari. Et tenendo dictam opinionem, illa clauſula, quouis modo, nihil operaretur contra ea, quæ dicunt Docto. in cap. ſuſceptum. de reſcript. libr. vj. Et quia in tali interpretatione cõprehenſiua mortis ceſſat mẽs & ratio regulæ, quæ conſiderat ambitionem ex illa præpoſtera præuentione curſus, & votum captandæ mortis. Subdit tamen, quòd licet eſſent plura vota pro alia parte, nihil

tunc fuit decisum, quia regula loquitur in vacante per obitum. Hæc ibi Felynus. Adde, quòd ego reperio modernis temporibus, pro opinio. illa maioris partis dominorum contra opinionem Felyn. fuisse in Rota iudicatum.

Nam reperio quondam Reuerend. P. Dominicum de Iacobatiis, tunc temporis primarium auditorem, qui meritis exigentibus, creatus fuit postea Cardinalis in quibusdam istius regulæ apostillis, super ista quæstione scripsisse manu propria hæc verba formalia, videlicet, fuit obtentum in causa Libicen. vicariæ, in qua ego pronuntiaui, licet contra votum meum, quòd regula ista haberet locum in eo, qui de partibus constitutus procurator resignasset in fauorem certæ personæ, cui fuit prouisum cum clausula, siue alio quouis modo. Quod mihi fuit visum contra voluntatem ædentis regulam, & in meo voto fuit Accoltis, & primo Fely. in secunda instantia coram me variante, sed superueniente Antonio de Zocchis in Rota sensit idem quod ego. Et dominus Christophorus de Porcariis dubitauit, quia in prima instantia, in qua pronuntiauerat, Nicolaus de Vbaldis dicebat non interfuisse, & ideo fui coactus confirmare primam sententiam: mihi tamen ex pluribus videbatur contrarium, quia cessabat ratio regulæ, quæ est propter fraudes. Item, quia cessabat votum mortis. Item, quia regula loquitur quando impetratio fit principaliter per obitum, hic non principaliter impetratur per obitum. Itē, quia ex quo procurator bona fide venerat de partibus cum mandato, & illi fuerat prouisum si dixisset & narrasset Papæ, dubito, quòd interim resignans sit mortuus: omnino Papa dedisset: maximé, quia in prouisione etiam apparebat, quòd derogauit regulæ. Item, quia videtur casus omissus, quando per resignationem, & in consequentia capit ex clausula generali per obitum. Etiam vnus adduxit regulam. l. ij. ff. de verbo. oblig. quòd sub simplicibus, &c. licet modicum videretur facere, quia communiter habetur illa clausula in supplicationibus, & alio quouis modo, & regula. d. l. ij. procederet, vbi apposita non fuisset. Aliqui ponderabant verba regulæ ibi, gratiæ. Alij verò dicebant, quòd satis per obitum habet: & si dedisset, satis est, quod non apparet datum. Vnus ex dominis fuit qui dedit cursum stateræ ratione (vt tunc domino Iacobatio videbatur)

Resignare in fauorē certæ personæ.

debatur) puerili,& non vera,videlicet,quòd clausula,siue aliàs quouis modo non habet locum hoc casu,quia circunduxit Papam,cui dixit,quòd resignabat in manibus suis.Et pro opinione sua Iacobatius dicebat benefacere,quia videtur regula considerasse quando ad impetrationem partis gratia obtinetur,sed clausulam,siue alias quouis modo Papa ponit ex seipso ex quodam stylo.Istud tamen tollitur, quia regula dicit, omnes gratiæ. Item, quia stylus non apponit dictam clausulam,nisi sit in supplicatione. Ista sunt quæ de verbo ad verbũ. R.D.Dominicus de Iacobatiis reliquit scripta super ista regula.Ex cuius verbis manifestè colligitur Rotã iudicasse propter generalitatẽ verborũ regulæ illi esse locum.

Postremò secundum istam opinionẽ, quòd regula procedat isto casu, iudicauit Rota in vna Gebenen.parochiali coram D.Gulielmo de mense Maio,vt ipse idem refert in quadam decisione,rationem decisionis ponens, quia ex quo per illam clausulam generalem non datur alia vacatio,quàm per obitum,obstabit regula,nec attendi debet, quòd impetratio in modo expresso sit per resignationem, ex quo re vera vacat per obitum:& in tali vacatione tantum verificatur prouisio,in qua regula loquitur, siue per modum expressum, siue per generalia verba colligatur modus verus vacandi, & ita dicit se audiuisse maiores tenuisse olim.

Et prædicta omnia procedunt in casu suo,non autem in casu contrario, videlicet, quando quis impetrat per obitum, & verè vacat per resignationem,prout in casu tunc contingenti, quia tunc regula non procedit, quia solum loquitur quando per obitum, & extendi non debet in alium casum. l.iij.§.hæc verba.ff.de neg.gest. Ita concludit idem dominus Guliel.in.d.decis.pro qua faciunt,quæ adducit hic Glossator pro ista opin.in.iij.col.versic.item, quia ista regula loquitur de obitu &c.

Hactenus recitauimus opin.antiquorum & modernorum patrum super isto dubio.quid dicendum?

Leges nouæ à lege veteri interpretationẽ recipiunt.

Certè licet ista opin. videatur suffulta iuribus & rationibus.Tamen adhuc pro prima opiuione, videlicet, quòd ista regula non habeat locum, isto casu posset adduci vna concludens ratio, quia certũ est leges nouas interpretationem & declarationem recipere à lege veteri. l. non est nouum

cum

cum.l.sequenti.ff.de leg.sed in regula ista veteri ponitur, & assignatur in ipso procemio ista ratio, videlicet, vt fraudes euitentur, & ambitionis via præcludatur & cæt. clarum est, quòd ista ratio procemij inducit causam finalem.vt in.l. fin. ff.de hæred.instit.& tradit Bald.in.l. vt liberis. C. de colla. cessante igitur ratione procemiali & finali,cessat ipsa dispositio.l.generaliter.C.de episc.& cleri. cum similibus. Sed in casu nostro cessat dicta causa finalis, quia hic non est ambitio, non est aliqua fraus, igitur locus non erit regulæ, pro qua opinione faciunt alia motiua adducta per Ias. in consil. ciiij.col.penulti.lib.j. *Procemialis ratio.*

Tamen pro contraria parte,& sic pro decisione dominorũ facit,quia ex quo illa clausula siue alio quouis modo, in casu nostro non potest verificari,nisi morte,perinde est,ac si in specie fuisset facta impetratio per obitum:quia genus,quod non potest verificari,nisi in vno indiuiduo, habetur pro specie. cap.ex parte.de offic.deleg.l.j.&.ij.ff. de lib. & posthu. sed in specie fuisset facta impetratio per obitum, regula ista obstaret:ergo eodem modo obstabit vacationi cõprehensæ sub clausula generali,quia si verba regulæ adaptantur, militat dispositio.l.ille,aut ille.§.cum in verbis.de leg.j. *Genus qđ non potest verificari,&c.*

Præterea,quia talis præsumitur mẽs istius impetrãtis,qualis verba indicãt,cũ in ambiguis illius sententia & declaratio capiẽda est,quæ ex verbis cõprehenditur.l.in ambiguis.ff.de regu.iur.&.l.si quis intẽtione.ff.de iudic.Sed verba illa alio quouis modo ĩplicant casũ mortis, ergo impetrãs visus fuit de tali cogitasse,& sic attẽta mẽte sua ambitiosa obstabit regula. Sed pro concordia opin.posset sic distingui,quòd aut impetrans per resignationem cum dicta clausula alio quouis modo,ita esset impetraturus per obitum,si sciret vacationẽ, etiam non verisimilem, sicut impetrauit per resignationem, & res est expedita per superius dicta. Si verò esset impetraturus per obitum, & tunc per dictam clausulam nõn veniet casus mortis, sed alius casus vacationis similis expressæ, quia non præsumitur quis velle in genere impetrare,quod in specie non esset impetraturus, quia intentio impetrantis non extenditur ad illud.l.obligatione generali.ff.de pig. & quæ not.Io.And.in reg.in generali. *Sententia in ambiguis capiẽda.* *Impetrare in genere quis præsumitur.*

Sed qualiter hoc probabitur, putarem relinquendum eius

iuramento, iuxta cap. fina. qui mat. acc. poss. & cap. significasti. de homi. & hoc considerata qualitate personæ iurantis. Nam in casu proposito nulla videtur suspicio si iuramentum procuratori defertur, qui pro alio impetrauit, nec agit de proprio commodo, secus esset in impetrante nomine proprio: quia si beneficium esset pingue, subdubitarē de iuramē to præstando, propter rationem text. in cap. clericos. de cohab. cleric. & mul. quia, vt dicit Bald. in cap. quia verisimile. de præsump. propter dulcedinem beneficiorum studium adhibetur corrumpendi testes. Iudex igitur arbitrabitur hoc casu.

Beneficiorum dulcedo præstat studium corrumpēdi testes.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, nunquid ista regula procedat in cōmēda? SOLVTIO. Moderni Sabinen. hîc in quadam apostilla dicunt prima facie videri quòd non, tamen contrarium asserunt esse verum, & nihil aliud dicunt.

Dominus Guliel. hîc in decisione quadam dicit, quòd videtur prima facie dicēdum, quòd non habeat locum, ex quo commenda non dicitur vacare per obitum, sed cessante commenda vacat eo modo quo prius, vt dicit Fede. de Senis in tract. permutat. benef. quæst. xvj. & Lud. Rō. cōsil. cccl. Et Rota in antiquis prima. de concess. præbend. Et ista opi. est in curia vulgaris apud omnes præsertim Abbreuiatores.

Commenda nō dicitur vacare per obitum.

Accedit ad hoc, quia regula est aliquatenus exorbitans, & in exorbitātibus fit restrictio ad casum expressum, quia odia restringi, fauores conuenit ampliari, vulg. c. odia.

Restrictio.

Odia restringi, fauores ampliari conuenit.

Istis tamen non obstantibus maior pars dominorum in vna causa cuiusdam beneficij per obitum Regini cessante cōmenda, cum daretur de ista regula, contrarium conclusit, vt etiam R. D. Iacob. Simonetta auditor retulit. Ratio fuit, quia licet verba regulæ non videantur amplecti istum casum, tamen mens & ratio regulæ includit commendam, quæ fuit, vt fraudes euitentur, & tollatur ambitio. Sed clarum est, ꝙ ista ratio militat in commenda: igitur vbi est eadem ratio, debet eadem esse in vtroque dispositio. glo. in. c. si postquam. de elect. cum vulg. Nō obstat, quòd per obitum non detur vacatio, quia est verum, propriè tamen in commendis nostri temporis negari non potest, quin detur aliqualis vacatio.

Ratio eadem vbi est, &c.

Adde pro ista opi. videri text. hîc in verbo, omnes gratiæ &c.

& c.sub quo de natura verbi commenda videtur comprehendi, cum sit gratia. Et quia dictio, omnes, est vniuersalis omnia complectens. l. Iulianus. de leg. iij. Et quia videmus, ꝙ quasi omnes regulæ iudiciales, licet generaliter loquantur, tamen commendas comprehendunt, vt latè dixi in regula de infir. & de idio. & dicetur latius in reg. de impet. benefic. famil. Card. in. in reg. de annali & triennali. Et alibi sæpe, quæ ideo non repetam, ne fastidium generent. *Regulæ iudiciales.*

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an ista verisimilis notitia obitus, de qua loquitur ista regula, debeat attendi computando dietas per terram, an verò per mare? *Obitus verisimilis notitia.*

SOLVTIO. Ratio dubitationis est, quia iter terrestre est certum, & potest facilè per milliaria computari à communiter accidentibus, vt in. l. continuus. ff. de verb. obligat. sed iter maritimum est penitus incertum, quia aliquando ex Hispania per mare decurritur ad Vrbem in. x. diebus, aliquando in. vj. vt experientia docet.

Breuiter iste casus sæpe accidit. Nam tempore Calixti fuit propositum in Rota per D. Ioan. Pintor Auditorem in causa Detrusen. beneficij, in qua consuluerunt aliqui periti, & tandem fuit conclusum, quòd à cõmuniter accidentibus eligendum est iter per mare & per terram, secundũ quod magis cõmuniter accidit, non secundum quod rarò, quia iura nõ adaptantur ad ea quæ raro & cum difficultate fiunt, & hoc indicat tex. regulæ nostræ, quæ non vult præcise, quòd notitia obitus deueniat ad notitiam Papæ, sed quòd verisimiliter potuerit deuenire, vt in simili dicit etiam tex. in clem. causam. in versi. verum. de elect. Et in isto verisimili iudex arbitrabitur secundum communẽ cursum itinerantium, vt dicit hic Glossator accidisse tempore Sixti, in vna causa Valentina. Nã verbum potuit, positum hic, non denotat necessitatẽ, sed potentiam, cum sit prolatũ affirmatiuè. ad hoc clem. auditor. in ver. sic. potest de rescript. & in. c. consuluit. de offic. deleg. &. ca. gratia. eo. tit. in. vj. Potuit enim peruenire vacatio ad Papã, licet fortè nõ peruenerit, & sic attenditur. ꝙ possit peruenire, vnde ex Barchinona potest in. viij. vel. ix. dieb⁹ peruenire notitia ad Papã de obitu, licet nõ peruenerit actu: & illud quod potuit, considerat regula, non quòd existat, sed quòd existere *Iura non adaptantur ad ea quæ, &c.* *Potuit, verbum, quid denotet.*

posſit: propterea dicit text. veriſimiliter, non quòd ita ſit verum, ſed quòd ſit ſimile vero, vt dicit Bald. in. l. ea quidem. in iij. col. C. qui accuſ. nõ poſ. facit. l. miles. §. mulier. ff. de adul. Et hoc, vt dixi, arbitrarium eſt, vt dicit Card. & alij in. d. cle. cauſam. in verſic. verũ. ſic igitur ſufficit, quòd illud veriſimile ſit poſsibile, vt not. Bald. in. l. ſcripturæ. C. de fi. inſtr. Et iſta veriſimilitudo aliter debet arbitrari per mare, & aliter per terram, quia, vt dixi, licet mare ſit incertum, tamen à communiter accidentibus citius ſit iter per mare, quàm per terram, vt not. in. c. vbi periculum. de elect. lib. vj. habetur tamẽ in hoc ratio temporis, quia tempore hyemis aliter conſideratur iter maritimum, aliter æſtatis tempore, vt tradunt Doct. poſt Io. And. in. c. olim. de reſcript. Nam quinquaginta milliaria per mare ſunt minus, quàm vna dieta per terram, vt dicit Bart. in tract. de inſula. in. iij. col. Et de iſtis computationib. dietarũ, & quæ ſunt meliora itinera, an maris, vel terræ, latè tradunt Mod. Bonon. in. §. his igitur. inſt. de iuſt. & iur. & Fely. in ca. olim. in. ij. col. de excep.

Iter à communiter accidentibus.

Dieta vna per terram maior quàm &c.

Impetrãs beneficiũ.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, ponamus quòd aliquis impetrauit beneficium eodem die obitus cum derogatione iſtius regulæ, an ei impetranti incumbat onus probandi obitum præceſsiſſe, an verò aduerſario?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd impetranti incumbat onus probandi. quia ex quo agit ad canonizationem ſui tituli, tenetur probare vacationẽ tẽpore impetrationis. l. ij. de proba. Nam quilibet tenetur probare contenta in ſua gratia, vt no. Moder. in. c. ad aures. de reſcrip. nec ſufficere videtur, quòd probet diem obitus, niſi etiam ꝙ obitus veriſimiliter præceſſerit ſuam impetrationẽ, quia illa probatio non concluderet. vulg. l. matrem. C. de probat.

Probare contenta.

Iſtis tamen non obſtantibus domini concluſerunt contrarium in vna decanatus eccleſiæ Capuanæ, quam impetrauerat Card. Ferrarien. cum derogatione iſtius regulæ. Nam voluerũt iſto caſu præſumere obitum præceſsiſſe prouiſionem, vt refert dominus Guliel. in quadã deciſiõe, ſub titulo de præbend. in collectan. ſuis. Ratio fuit, quia quando ſumus in dubio quis actus præceſsit, capitur interpretatio, ꝙ ille actus in dubio præſumatur præcedere, qui eſt neceſſarius ad validitatem

Actus quis præcedere dicitur, quãdo ſumus in dubio.

tem

tem actus, vt actus valeat potius q̃ pereat,vt per plura exempla probat Fely.in.c.pastoralis.in.iij.col.versi.ad identitatẽ. de rescrip.Et in notabili casu tradit Ias.in.l.iiij.§.condemnatum.in.ij.col.ff.de re iudi.præsertim,quia aliter interpretando,esset præsumere delictum in dubio, quod esse non debet, vulgatis iuribus. Nam capienda est semper interpretatio per quam excludatur delictum.in.c.fi.de præsumptio.& not.per Bart.in.l.non solum.§ sed & reprobari.ff.de ope.no.nun. Et esset delictum aliàs impetrare beneficium viuẽtis, vt patet in regula.xx.vbi dixi. igitur &c.Et per hoc respondetur ad.l.hę res institutus.cum seq.ff.de acquir.hære. Et ista omnia de plano procedunt in casu nostro,data derogatione regulæ, aliàs verò si exciperetur de regula impetranti, incumbit onus probandi verisimilem notitiam obitus, & sic satisfecisse regulæ,vt fuit aliàs conclusum tempore Calixti in vna Dertusen. beneficij coram Io. Pintor. tunc Rotæ auditore, de quo tamen videndũ est,quod dixi in dicta regula.xx.de impet. benefic.viuent. *Interpretatio capienda, &c.*

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO,ponamus quòd Papa absit ab vrbe per plures menses,prout contigit tempore Clementis,& nũc S.D.N.Pauli.III.Niciam proficiscentis,& moriatur aliquis Romæ,& beneficium impetretur à Papa longissimè distante ab vrbe,vtrum sit locus isti regulæ?

SOLVTIO.Iste casus modo pendet,& videtur dicendum regulæ locũ non esse,ex eo,quia curia videtur esse Romæ,& reputatur eadem cum illa Pontificis,quando remanet ibi audientia causarum,vt not.omnes in clemen.ne Romani. per illum text.de electio. *Curia videtur esse Romæ, &c.*

Ex diuerso suadet ratio regulæ,vt dicamus isto casu habere locum,si tanta sit distantia temporis, quòd verisimiliter in tam breui tempore non possit adiri Papa: pro qua parte plura in informationibus deducũtur,sed quia causa pendet,subsisto donec Rota in alteram partem inclinet.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO,nunquid isti regulæ soleat derogari?

SOLVTIO.Stylus signaturæ habet,quòd derogatio istius regulæ non detur,nisi solum in Francia,sed extra Franciã semper cassari solet derogatio, sed pro *Derogationis regulæ, &c.*

qua

qualificatis personis aliquãdo solita est derogatio dari. Et ita reperio in libro derogationum bo. memo. Laurentij Cardinalis Sanctorũ Quatuor, pluries derogatũ fuisse, vt patet ibi folio.lviij.&.lxxij.&.lxxv.& fol.xcix.sed Alexand.vi.in bulla reformationis curiæ, quãdo tractat reformationem signaturæ, posuit vnam regulam, quam voluit appellari infallibilẽ, videlicet, Quòd regulis de verisimili notitia, neque de subrogandis collitigantibus nunquam derogetur, sed quòd stent immobiles, & certè honestũ videretur: tamen, vt dixi, signatura ex gratia pro benemeritis personis aliquando derogat, & non seruat illam constitutionem Alexand. Modus autem seu forma qualiter derogari debeat, & quibus verbis, ponit Hispanus noster antiquus in illo vulgato libro Prouinciali ecclesiarum, siue practicæ Cancellariæ (qui est liber approbatus à Sede Apostolica) vt dicit Card.in clem.ij.§.irritum.in tertia quæstione.de electio.

REGVLA DE IMPETRANTIBVS BENEFICIA VACANTIA PER OBITVM FAMILIARIS CARDINALIVM.

Item uoluit, quòd impetrans beneficium uacans per obitum familiaris alicuius Cardinalis, tenetur imprimere nomen & titulum ipsius Cardinalis. Et si ille in curia fuerit, eius ad id accedat assensus, aliàs desuper gratia sit nulla. Et idẽ seruari etiã uoluit, si dicti familiares ipsorũ Card. familiares esse desierint, seu ad aliorũ Cardinaliũ familiaritatẽ similẽ transierint, quo ad beneficia, quæ durãte familiaritate priori obtinuerũt: & in quib. ipsa familiaritate durãte, ius eis cõpetierit: Ita, quòd ad illa Card. quorũ familiares prius fuerunt, suũ habebunt adhibere cõsensum.

PRAEFATIO.

Regulæ quis primus fuit anthor. Ista regula variè reperitur ab antiquis & modernis summis Pontificibus ædita. Eius primus conditor fuit Grægo. xi. vt colligitur ex decisione Egidij.dcxxxij. Quod ex eo apparet, quia prædecessores summi Pontifices in suis regulis nullã de ista fecerant mentionem. Imò, quòd magis mirandum est, neque etiã inter regulas Gregorij.xi. reperitur. Quarũ apud me

me tria reperiuntur exemplaria, & ea quidem diuersis temporibus scripta, nec in aliquo discrepantia. In quibus, vt dixi, non reperitur hæc regula, de qua Egidius mentionem fecit: fortè fuit aliqua extrauagans, vel aliquod priuilegium, vt innuit idem Egid. in consi. xix. col. j. Et est considerandum quòd præter istam regulã, de qua Egid. meminit, quæ in corpore regularũ Gregorij non inuenitur, Gregorius nihil aliud dignũ in fauorem Card. in suis regulis ædidit. Sed ante Gregorium, primus omnium Benedictus. XII. fuit, qui dignitatem tantorũ patrum iusto fauore prosecutus fuit, plures alias diuersas reg. in eorũ fauorem constitues. Nam quòd gratiæ beneficiales D. Cardinaliũ, motu proprio cõcessæ censerentur etiam si in supplicationibus nihil de motu proprio diceretur, & quod in gratiis illorũ dispensatio opportuna etiam non petita apponeretur, ac quòd qualitates beneficiorũ certo modo vacantium, vel vacaturorũ, ac etiam beneficia quæ obtinerent in eisdem literis pro expressis haberentur, primus omnium statuerat, plures alias regulas iudiciarias condens. Quas deinde nemo põtificum est imitatus. Gregorius tamen, licet nihil aliud præstiterit, quod fauorem Cardinalium concerneret, nihilominus istam regulam magis fauorabilem fecit, quàm fecerint moderni Pontifices. Nã voluit in beneficiis vacantibus per cessum ipsorum familiariũ Cardinalium, vel alàs quouis modo, locũ habere suam ipsius statuti rationem, qua motus fuerat, in eiusdem regulæ procemio exprimens, videlicet, vt honori dominorum Cardinaliũ deferatur. vt refert Egidius in. d. decisione. quod quidem fauorabile Gregorij procemium nescio qua de causa Pontifices moderni sustulerunt, ad regulam istam ad beneficia per obitum tantum vacantia restrinxerunt. Quorum ordinem in hisce nostris commentariis imitabimur.

Benedicti xii. fauor in Cardinales.

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR primo, ibi, impetrans, &c. an ista regula habeat locum quando Papa concedit gratiam motu proprio?

SOLVTIO. Videtur dicendũ quòd sic. quia gratia motu proprio potest dici impetratio, vt tradit Bald. in cap. nisi specialis. in versicu. pone quòd in literis. de offic. leg. Facit quod dicit Card. consi. xc. incip. videtur vnio. sequitur Decius in cap. ij. in. ij. col. de rescrip.

Gratia potest dici impetratio.

Præterea

Prӕterea videmus dispositionem.§.fi.clemen.j.de concess. præbend.quæ loquitur de impetrante,verificari in gratia motu proprio,vt ibi dicunt Card.& Imo.Sic etiam extrauagans, sedes Apostolica.Ioan.xxii.posita in tit.de concess.præb.quӕ loquitur de impetrantibus habet locum in gratia motu proprio,prout ibi dicit Glossator in verbo, concessæ.Ergo pariformiter dicendnm est de ista regula.

Regula exorbitans. In contrarium facit, quia regula ista est odiosa & exorbitans,vt dicit Egid.decis.dcxxxij.Et loquitur de impetratione Ergo non habet locum in gratia motu proprio : quia ista videntur contraria impetrare,& motu proprio obtinere, vt in cap.si motu proprio.& cap.si pluribus de præbend.lib.vj.& hoc probat text.in.l.j.C.de pet.bon.sub.lib.x.vbi notant omnes.& in.l.iij.ff.quod quisque iur. Quӕ cum sint diuersa,ad positionem vnius sequitur exclusio alterius.ca.qualis.xxv. distinctione.In quam opinionem videtur inclinare Glossator hic in penulti.colum.Qui etiam tradit cautelam ad istam regulam excludendã,vt videlicet procuretur haberi gratia motu proprio.Et est de mente Lappi in dicta clemen.j.Nam sufficiet,secũdum aliquos,Papam dicere, talem esse familiarem Cardinalis licet alia requisita hic nõ exprimat.Quia Papa ex certa scientia,hoc exprimendo, videtur habere certam notitiam regulӕ,per quam videtur induci dispensatio,& derogatio regulæ,iuxta tradita in.l.idem Vlpianus.ff.de excus.tuto. Quæ ratio cessat in gratia impetrata.

Impetrare,& motu proprio obtinere contraria.

Cautela ad regulã excludendam.

Accedit quia isto casu cessat fraus & dolus illius,qui gratiã habuit motu proprio,vt dicit Ioan.And.in capitulo fin. super gloss.fin.de off.lega.lib.vj.in nouis.Ergo cessat dispositio,nõ enim poterit illi subreptio,aut defectus intentionis Papæ opponi,cum ista omnia per certam scientiam & motum proprium censeantur esse sublata.

Decisio cõmunis. Non obstat decisio communis Doctorum ad.d.clem.prima.§.final.de concess.præbend.videlicet,quòd ille text.procedat in gratia motu proprio,licet loquatur de impetrante, quia illud procedit ex eo,quia tota cle.loquitur indistinctè: & ratio eius æquè militat in vtroque casu.Secus verò in materia odiosa,in qua verba propriè debent capi,vt hîc. Quia talis interpretatio locum non habet,quia gratia motu proprio non est propriè impetratio,vt dicit Card.in. d.clem.j.& di-

cam

cam in regula de annali latius.

Quid dicendum? Teneo primam opinionem quæ est verior & æquior, pro qua ter iudicauit Rota modernis temporibus: primo tempore, bonæ memoriæ D. Petri Andr. Gammari, tūc Auditoris, vt ipse in terminis refert & adnotauit, in tract. de offi. leg. lib. iij. fol. lviij. Et iterum tempore meo hoc idem iudicauit Rota in causa Auinionem. canonicatus, corā D. Ioann. Maria, octaua Martij. M.D.xxxij. Et nouissimè in vna Maclouien. Prioratus coram. R. D. Raynaldo Petrutio de mense Iulio M.D.xxxix. hoc idem, quod prius firmauit Rota. Ratio decisionis fuit, quia hoc priuilegium regulæ datur Cardinalibus propter magnas impensas & onera, quæ in alienis familiaribus subeunt, vt dicit decisio Rotæ, licet corruptè, in tit. de præb. decisio. xvj. incip. Nota, quod vbi dominus. in antiquis, &c. Et ista ratio militat æquè in gratia motu proprio, sicut in gratia impetrata. Igitur, &c. Et considerata prædicta ratione, ista regula est latè intepretanda in eorum fauorem & præiudicium concedentis. iuxta cap. quia circa de priuileg. & notata per Domin. in. c. ij. de fil. presby. lib. vj. & quę late tradit Pet. de Anch. consil. ccxcv. & ccxcvij. Et si contrarium diceremus, facilè priuilegia Cardinalium deluderentur, cum vnicuique facillimum esset habere gratiam motu proprio. Et intentionis Papæ non est per talem gratiam motu proprio alicui præiudicare, vt dicit decisio Rotæ. cxij. in no. & decisio. cccclxv. in antiq. præsertim Cardinalibus, vt etiam tradit Felynus in. c. ad aures. in. v. colum. versic. tertius casus. de rescrip. Et ideo hac ratione Domini voluerunt, quod regula. xvj. de non tollendo ius quæsitum, haberet locum in gratia motu proprio, vt dixi in sexta quæstione. Et quia gratia motus proprij non includit ea quę exprimenda sunt, vt dicit Felynus in cap. cum apostolicæ de except. Ergo qua ratione dicimus in gratia impetrata requiri expressionem nominis & tituli Cardinalis, vt hîc dicitur, eodem modo in gratia motus proprij est dicendum. Et posito quòd motus proprius & certa scientia principis inducant dispensationem, de quo tamen dixi latius in dicta regula, quæstione. viij. Nō tamen inducūt derogationem istius regule, nisi de ea indiuiduo fiat mentio, vt latè dixi in. v. & vj. quæstione procemij. & cū hoc iam pluries fuerit per Rotam decisum, non curabo amplius insistere.

Gratia motus proprij.

Regula qualiter sit interpretanda.

QVAEST.

gi,vt in.c.susceptum de rescriptis.lib.vi.Et faciunt ea quæ di cam in alia.q.de gratia si neutri.& in.q.sequenti.

QVAESTIO QVARTA.

Beneficiũ vacans.

QVAERO,ibi(per obitum,&c.)quid si beneficium vacat per renuntiationem familiaris Cardinalis in manibus Papæ,an habeat locum regula?

SOLVTIO.Glossator hic tenet quod non,quia isti sunt diuersi modi vacãdi:& regula ista exprimit modũ vacãdi per obitum.Ergo per expressionem vnius modi excluditur alius diuersus,videlicet,per resignationẽ, vt dicitur in.c.susceptũ. de rescrip.lib.vj.Et hoc idem reperio tenuisse curiam tempore Sixti.Et ita pro expedito fuisse dictum in causa Sagien.Archidiaconatus,meminit Io.Alo.Tuscanus Mediolanẽsis, tũc aduocatus,& Auditor cameræ,in quodam suo consilio incipien.vtrum bulla perinde valere,&c.posito inter sua consilia. lib.primo.fo.vj.Et certè in ratione consistit ista opinio:quia negari non potest istum casum fuisse omissum in regula. Ergo relinquitur sub dispositione iuris.Et ad hoc sufficit.d.cap. susceptum.vbi est casus expressus pro ista opinione, pro qua faciunt ea quæ dicta fuerunt in præcedenti.q.

Expressio vnius modi excludit aliũ diuersum.

Casus omissus.

Sed aduerte,quòd regula Gregorij vndecimi,quæ fuit antiquior ista, comprehendebat istum casum: quia loquitur de beneficiis vacantibus per cessum vel decessum, vt refert Egidius decision.dcxxxij.Vnde ex quo regul. ista est posterior, debet in dubio interpretari secundum antiquam.argu.l.non est nouum.ff.de legibus.

Sed ad hoc replicari potest,ꝙ motiuum procedit quando regula ista dubitatiuè loqueretur:tunc enim in dubio reciperet interpretationem à regulis antiquis etiam correctis,vt tradit Bartol.in.l.fi.ff.de falsis.Sed hic non egemus declaratione,cum ista regula loquitur clarè de beneficio vacante per obitum,& de vacante per renuntiationem omittit,prout etiã omittebant antiquæ regulæ,quæ in hoc noluerunt Cardinales priuilegiare.Relinquendus igitur erit iste casus sub dispositione iuris.d.c.susceptum.Et ita in specie,in discursu cuiusdam.q.regulæ.de infir.resignantibus dicit fuisse iudicatum, de anno M.D.xiiij.in Rota D.Guliel.in Collectaneis decis. pro qua opinione faciunt optimè motiua Andreæ Siculi,de quo mentionem faciam inferius in.q.vij.

Et ex

Et ex istis potest etiam inferri, quòd facultas concessa per Papam familiari Cardinalis de permutandis beneficiis suis, prout fuit concessa tempore Pauli. II. cuidam Gulielmo familiari Cardinalis Rothomagen. non subiiciatur huic regulæ. Quamuis contrarium fuerit tunc per aliquos doct consultum. Et ista de plano procedunt de iure loquendo. Tamē hodie Cardinales, tam ex priuilegio, quàm ex capitulis factis in conclaui, obtinuerunt istos modos vacandi per cessum vel decessum, vt referunt Moderni in tract. reseruatio. xvij. effectu. Et ita ego reperio latissimè cōcessum fuisse Cardinalibus in capitulis Sixti, Alexand. VI. & Iulij. II. c. iij. quorum exemplaria sunt penes me. *Facultas concessa p Papam, & cat.*

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula ista habeat locum in vacatione mortis fictæ, prout est illa inducta per regulam ne infirmis resignantibus. Nam regula, ibi, in casu illo, fingit beneficium vacare per obitum, cum verè vacet per renuntiationem? *Vacatio mortis ficta.*

SOLVTIO. Casus iste bis fuit ventilatus in Rota, & tādem decisus pro parte negatiua. Nam tempore Sixti accidit in causa Sagien. Archidiaconatus: anno. M.cccclxxv. mense Nouembri. Et iterum, de anno. M.D.xiiij. Quo tempore fuit decisa difficultas, vt meminit dominus Gulielmus in Collectaneis decisionum. fol. lxxv. decisione incip. vnus familiaris, & licet decisio illa ponat mixturam casus, resolutio tamen eius hoc solo motiuo concluditur. Quia in quæstione proposita secundū terminos regulæ de infirmis, principalis actus, qui fuit ibi factus coram Papa, fuit resignatio. Et iste fuit verus & naturalis actus. Vacatio verò mortis quę infra viginti dies resultat, est vacatio accidentalis, & contingens de futuro: & ideo illa considerari non debet, iuxta. l. qui habet. ff. de tutel. vbi traditur regula, quòd actus naturalis, non accidentalis attendi debet. & idem dicit Bart. in. l. j. §. hoc interdictum. ff. de fonte. vbi per hoc infert, quòd statutum loquens de gemmis, debet intelligi de veris, non de fictis. Et ista in casu isto magis militant, quia regulæ sunt iuris stricti, & non egrediuntur terminos suos. l. iij. §. hæc verba. ff. de nego. gest. l. si seruum. §. non dixit. ff. de acquirē. hæred. præsertim, quia ista interpretatio est fauorabilis, quæ *Actus naturalis, nō accidentalis.*

G redu-

libet dispositio iuris communis & statutaria intelligitur, vt est glos. in cap. placuit. el. ij. xvj. quæstio. j. Nam ista est communis opinio Canonistarum, quòd appellatione mortis intelligimus de naturali, nisi in casibus à iure expressis. vt dicit gloss. in cap. susceptum. de rescript. lib. vj. sequuntur Moder. in. l. ex ea parte. §. insulam. ff. de verb. oblig. Et hoc idem est dicendum in quolibet actu, qui in dubio debet intelligi de vero & naturali non de ficto, vt superius est dictum. & tradit in notabili casu Alexand. in consi. lxv. visa quadam constitutione in. iij. colum. volumi. iiij. Et Franciscus Cremensis in singularibus suis, notabili. lxxxij. cum pluribus aliis concordantiis. quæ præter ista cumulat Felyn. in rubric. de sponsa. in. iiij. colum. Cum igitur regula ista nihil aliud sit, quàm statutum, quod loquitur de vacatione per mortem, debet ergo intelligi de vera, non autẽ de ficta, nisi aliud exprimatur: faciunt, quæ notat Bart. in. l. iij. §. hæc verba. ff. de neg. gest. & text. in cap. nuper. de bigam. Præsertim, quia dato, quòd extensio casus veri ad fictum non sit contra ius, sed tantũ præter ius, tamen nunquam fit extensio, nisi reperiatur de iure parificati casus verus & fictus, vt no. Domi. in. c. fi. in prin. de consuetu. in. vj. & glo. in dic. cap. placuit. Si igitur hoc disponitur in casib⁹, qui sunt præter ius, multo magis in casu istius regulæ militat, quæ est contra ius. Nam de iure nulla qualitatis taciturnitas vitiat gratiam, nisi illarum qualitatũ quæ sunt in iure expressæ, vt in cle. ij. de offic. ordi. & in cap. fin. de offic. leg. libr. vj. & in clemen. j. de præbend. cum multis concord. quibus per Moder. in tractat. benefi. in. xj. quæstio. tertiæ partis. versi. quarta qualitas, pro quibus omnibus faciunt ea quæ dicentur inferius. q. vij.

Mortis appellatione quæ mors intelligatur.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, nunquid regula ista procedat in beneficio commendato familiari Cardinalis, per cuius obitum impetratur?

SOLVTIO. Varias reperio super isto dubio scribentiũ opiniones. Nam Ioan. Bapt. Caccialupus, & Ricius de Senis, aduocati illorum temporum celeberrimi, tenuerunt expressè regulam non habere locum in commenda: & ita referunt se vidisse iudicari in facto, super quo longissima consilia contexuerunt, quæ habeo in. xij. volumi. allegationum.

fol.cxliiij.cum sequenti. vbi post plura verba superflua, tandem ad hoc tenendum mouentur isto motiuo magis efficaci, videlicet, quia regula ista loquitur de vacatione, quæ licet ex verbis vltimis regulæ maximè in verbo obtinuerint, videretur intelligi posse de vacatione resultante ex cessatione commendæ. Tamen ille terminus vacatione positus in text.in dubio intellegi debet de vacatione iuris & facti, vt in cap.cum nostris.de concess.præbend.cap.præsenti.de præbend.lib.vj.cū multis aliis concord.per eos alleg. Cum igitur commendatarius non dicatur possessor iuris, cum non habeat titulum, vt in cap.dudum.de electio. Sed si merus detentor, & depositarius.l. licet.§.rei.&.l.Lucius.ff. depositi. Est concludendum per obitum eius nihil vacasse, & per consequens regulam in tali cessatione commendæ non verificari. Nam per commendam non extinguitur prima vacatio, vt tradit Fede.in tract. de permut. benefic. quæstio. xv. hoc in summa dicunt prædicti docto. qui postea magno verborum ambitu, super isto puncto referunt omnia fundamenta. Ludouic.Rom.in consil.cccl.& Oldradus consil.clxxix.quæritur, & cæt.quæ non curo referre. Quibus etiā conferunt ea quæ dixi in regula.xviij.&.xxxij.& latissimè in regula de triēnali vbi copiosius tractaui istam quæstionem.

Vacatio in dubio, quæ sit intelligenda.

Sed vlterius post ista parte adde, quòd istam eandem opinionem tenuerunt tempore Sixti.A.de Capharellis, tunc aduocatus excellens, & quidam alij qui allegabant pro ista opinione stylum inueteratum Cancellariæ, quæ hoc tenuit, cuius stylus processit à iure, vt dicit Specul.titu. de legat.§. superest.versicu. vltim. consulo. Imò facit ius, vt dicit decisio. dccx.in antiquis.& tollit dubietatem facti, vt dicit Oldr. cōsil.ccxc.Nam ipsius obseruātia præsumitur suscepta cum plena examinatione iustitiæ.arg. cap. apostolicæ. xxxv. quæst. ix.Et quædam alia fundamenta generalia super hoc allegāt, quæ breuitatis causa, ac etiam, quia mihi non videntur stringere, non refero. Et ita etiam reperio illis temporibus pro ista parte fuisse iudicatum per quendam Ioan.Eug.tunc auditorem in fauorem Lactantij, contra quendam Ioan. Gruelli, vt ibi reperi adnotatum. Et nouissimè eandem opinionem tenuit Rota in casu occurrenti, vt refert bonæ me. D.Dominicus Iacobatius, tunc Rotæ auditor primarius, & postea

Cancellariæ stylus facit ius.

Cardi-

Cardinalis,in quibuſdam ſuis apoſtil. ad iſtam regulam, qui dicit tunc ſuper hoc dubitatum fuiſſe,& Rotam,reſpondiſſe regulam in commenda locum non habere, licet ipſe ſuper hoc dubitaret. Hæc ille.

Poſtremo pro iſta opinione faciunt verba iſtius regulæ, quæ loquuntur de beneficio vacanti, ſed per obitum familiaris beneficium non vacat, ſed ceſſat depoſitum, vt dicunt doct.in cap.nemo.de elect.& in cap.ſi conſtiterit. de accuſ. igitur in tali ceſsatione regula non habet locum. Hinc eſt, quod expectatiua quæ conceditur ad beneficium vacans,vel cum primum vacauerit,nõ capit beneficium vacans per ceſſationem commendæ, quia vltra, quòd tale beneficium eſt effectum per appoſitionem manus Papæ, per obitum familiaris non dicitur vacare.Ita concluſit Rota die.xxix. Octobr.M.D.xxxix.in vna Valentina parochialis de Pego coram R.D.Ioan.Paulo.Non obſtante conſil.Socini.xxxij.& aliis pluribus tunc deductis in informationibus iuris,pro qua deciſione faciunt ea quæ in caſu ſcribunt Moder. Sabinen. in tract.reſerua.fol.xiij.verſicul.beneficia commendata. *Benefic. per obitũ familiaris vocãs. Expectatiua, quæ conceditur,&c.*

Contrariã tamen opinionem inuenio obſeruatã tempore noſtro. Nã in primis D.Guliel.in diſcurſu illius quæſtionis, vtrum regula de infirmis reſignantibus procedat in commẽda, refert, Rotam tenuiſſe regulam iſtam habere locum in commenda,iſta ratione:quia priuilegium iſtius regulæ conceſſum fuit Cardinalibus propter innumeras expenſas,& onera quæ ſubeunt in gubernanda eorum familia,iuxta deciſionem.xvj.de præbed.in antiquis.quæ ratio militat æquè in cõmendatariis,ſicut in titularibus.Ergo idem debet eſſe ius, & nihil aliud dicit,& idem tenuit D.Guliel. hic.

Felynus tamen in quadam Apoſtilla ſuper regula. xix. & ſuper iſta refert Rotam variare.Nam dicit, quòd cum iſtud dubium in vna cauſa proponeretur, domini quaſi concorditer concluſerunt,iſtam regulam non habere locum in cõmenda. Et poſtea dixerunt, & iudicarunt contrarium:quia reperiebant ita aliàs fuiſſe concluſum per iſtam rationem, quia licet ſtante commenda, beneficium nõ dicatur vacare: mortuo tamen commendatario negari non poteſt,quòd vacat largo modo,quæcũque ſit illa vacatio,ſiue continuatiua, ſiue inductiua per vſum. Quæ vacatio venit largo modo ap- *Commendatarius mortuus.*

 pellatione

pellatione dicti verbi, vt tradit Pauinus in tract. de offi. & potest. capituli sede vacante. in vltimo prælud. Satis enim est, quod de præsenti quando impetratur, vere vacat per obitum, id est quòd ratione illius obitus cõmendatarij reuiuiscit, & quodammodo inducitur ista vacatio nunc. Ergo regula in ea debet habere locum, præsertim cum per omnia sit eadem ratio. Et pro ista opin. facit quod dicit Socin. in consi. xxxij. in vj. col. versi. & pro prædicta. vbi tenet, quòd expectatiua ad beneficia vacatura cõprehendit beneficium per obitum cõmendatarij vacans. sequitur Aeneas de Falco. in tract. reserua. in. iiij. q. principali. in. xxxviij. effectu. & licet contrarium deciderit Rota, vt superius dixi. Illud fuit, quia considerauit affectionẽ, quæ maximè ibi cõsiderari debebat propter personam Cardinalis, cui illa parochialis fuerat commendata. Sed præsupposita decisione indistinctè vera in casu nostro attendi debet ratio dicti, quia per obitum commendatarij perpetui beneficium quouis modo vacat. Nec ista regula in hoc est multum exorbitans, sed potius continet æquitatem, quia tenendo istam opi. sic fauemus Cardinalibus, & ex hoc etiam conseruatur spes seruientiũ eis. Faciunt ad hoc ea quæ tradit Rom. consi. ccccxcviij.

Interp. in quacũque constit. capi debet.

Cardinalib. quòd à pluribꝰ associẽtur conueniẽs est.

Maior tãto, &c.

Regis dignitas in multitudine populi.

Addo etiã pro ista opi. quę mihi videtur verior, quòd in dubio talis interpretatio in quacũq; constitutione capi debet, per quã magis inuitentur homines ad bene faciendũ. vt probatur in. §. fi. in proœ. insti. & in extrauag. execrabilis. §. nos itaque. Sed isto modo interpretando istã regulam inuitãtur magis, ac animantur Cardinales ad capiendos plures seruitores doctos & venerabiles, quod tendit ad decus ecclesiæ Rom. vt in. c. super specula. de magistris. Et etiã ad honorem eorundẽ Cardinaliũ pertinet, quod à pluribus associentur, vt dicit Iuuenalis Satyra. vij. quod no. And. Sicu. ĩ. c. ex parte. in. ij. col. de consti. Nã tanto maior quis reputatur, quãto pluribus famulis & dignioribus præest, vt probat D. Gundisaluus Hispanus, auditor Rotæ in tract. de dignitate Vicecancellarij. q. ij. allegat tex. in authẽ. de defen. ciuit. §. nos igitur. Facit illud Prouer. 14. c. In multitudine populi dignitas regis. Facit etiã tex. in. c. ecce. xcv. distin. Vnde meritò Virgilius in primo Aeneidos, laudãs Didonẽ in isto apparatu famulorũ, ait. Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine lõgo Centũ

aliæ,

aliæ, totidémque pares ætate ministri, &c. Nam huiusmodi impensæ, quę fiunt seruiorib. & ministris, censentur factæ intuitu ecclesiæ propter honorem inde resultantem, vt tradit Philippus Francus in cap. præsenti. §. porrò. in. ij. not. de offic. ordi. lib. vj. Et ideo iuuãdi sunt Cardinales fauorabili interpretatione priuilegiorum huiusmodi, vt procliuiores exinde reddantur ad subeundas maiores impẽsas: propter quas multi pauperes clerici, nobiles, & literati, in eorũ domibus consolantur, & viuunt. Et ita multorum necessitatibus subuenitur. Et hoc modo decentius decus Sedis Apostolicæ sustinetur. Et per huiusmodi viam familiaribus datur firmior spes seruiendi, quando patronorum maior est & vberior disponẽdi de beneficiis potestas. Et sic ista opinio tanquã æquior, & vltimo, & pluries per Rotã approbata, tenenda est: secundum quam refert Aeneas de Falconibus, doctor certè curiosus & eruditus, in quadam sua apostilla ad istam regulam, Rotam in quadam causa sua, secundũ istam opinionem per tres sententias iudicasse. Et respondet ad illa verba posita hic in regula, videlicet, beneficium vacans per obitum: quia illa nõ obstant, cum in regula. xxviij. suprà eodem, sint posita eadem verba. Et tamen Rota longæua obseruatione tenuit illã regulam habere locum in commenda, prout etiam ibi, & in regula de infirmis resignantib⁹, meminit dom. Guliel. Nec obstat, quòd verbum vacans, hic positum debet intelligi de vacatione iuris. Quia hoc est falsum, quia etiam verificatur in vacatione de facto, quam talis reseruatio comprehendit, secundum Rotam decis. cclxxiiij. in antiquis. Quam sequitur Præpos. in cap. Clementis. xvj. distinct. Ad alia motiua patet responsio ex his, quæ dicam in regula de publicandis, & latissimè in regula de triennali.

Cardinales iuuandi, &c.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO iuxta prædicta, an impetrans beneficiũ vacans ipso iure per priuationem familiaris Cardinalis teneatur seruare contenta in ista regula?

Impetrãs beneficiũ vacans, &c.

SOLVTIO. Glossator concludit quòd non, quia regula loquitur de vacatione per obitũ, & nihil aliud dicit. Et cũ ista opinione simpliciter transit Fely. hic nihil allegans. Reperio tamen, quòd istã quæstionẽ in terminis latissimè discutit Andr. Sicul. in consil. lxxxij. lib. iiij. per totum. Vbi relatis

argumentis partis affirmatiuæ, pro ratione dubitandi factis, quæ non curo referre, postea concludit contrarium, videlicet, regulam istam non habere locum in impetrante per priuationem. Et inter plura fundamenta quæ pro hac parte scribit, tria principaliter videntur cōsideratione digna, clarius tamen per me declarata, & rationibus corroborata, quàm ipse fecerit. Primum igitur fundamentum quod facit, est de text. in clementina, ne Romani. §. irritū. de electione. de quo multū gloriatur. vbi est text. q̄ constitutio loquens de morte Papæ, ita demum comprehendit priuationem, quando lex vlterius procedit, extendendo dispositionem ad casum priuationis, vt patet ibi ī illis verbis, per mortē, vel aliàs deficere quouis modo. Ista enim verba (vel aliàs) indifferenter prolata cōprehendunt omnem modum vacandi. Cum igitur in ista regula solū sit prouisum in casu mortis, debet intelligi de naturali, non ciuili. l. ex ea parte. §. in insulam. ff. de verb. oblig. cum concor. vbi in gloss. Et si voluisset Papa casum mortis ciuilis comprehendere, expressisset, vt fecit in dicta clementina, præsertim in materia odiosa exorbitanti, qualis est ista.

Constitutio de morte.

Comprobatur vlterius ista opinio, & hoc erit secundū motiuum. Nam in concilio Constantien. in quo Benedictus Vndecimus, & Ioannes. XXIII. priuati fuerant, fuit dubitatum, an electio Romani Pontificis per priuationem alterius expectaret ad Cardinales, an verò ad concilium generale. Et fuit cōclusum, quòd quando Pontificatus vacabat per obitum, tunc expectaret electio ad Cardinales. Quia iura tribuentia electionem Cardinalibus, loquebātur de vacatione per obitum, non quando vacabat per priuationem. Vnde ex quo iste erat casus omissus à iure communi, pertinebat electio ad concilium. Refert Abb. in cap. licet. in vltimo notabili. de elect. & sequitur Fely. in ca. ad petitionem. in princip. de accusa. Sic videtur hîc dicendum, quòd dispositio istius regulæ, quæ loquitur de vacatione per obitum, procedat in casu suo, nō autem in vacatione per priuationem.

Electio Rom. Pontificis.

Tertium motiuum fit à deficiente intētione condentis regulam: quia non putauit Papa, quòd in domibus Cardinaliū essent viri flagitiosi, ac priuatione digni: quia de iure, pro illustri eorum dignitate, præsumuntur habere familiares honestos, vt dicit Innocen. & alij in cap. in literis. de testi. & in ca. insinuante.

Card. præsumuntur honestos familiares habere.

insinuante.de offic.deleg. Ex qua præsumptione resultat illa limitatio communis ad.d.c. in literis.quod disponit,familiares nõ esse idoneos testes,vt istud dictum nõ procedat in familiaribus Cardinaliũ & Episcoporum:quia non præsumuntur habere personas suspectas domi,sed probatæ vitæ & exẽplo,vt dicit Bald.in.l.etiam.C. de testi.& sequuntur Moderni in tract.testiũ.fol.viij.in.ij.col.Et latius reassumit Firmanus in tracta.de Episcopo.in.v.parte.lib.iiij.fol.lj.in.iiij.col. & Aret.& alij in.d.ca.in literis.& in.l.ij.C.de testi.Cum igitur defecerit mens condentis, iste casus omissus relinquatur sub dispositione iuris:quia mens & intentio concedentis debet semper in rescriptis attendi,secundum Innoc.in cap.cum ecclesiasticæ.circa mediã.de excep.sequitur Bald.in.l.rescip. col.pen.C.de pre. imp.offe.Et reassumit Fely.in cap.causam quæ.in.viij.col.versi.prædicta declara.&c.de rescript.Et hac ratione dicunt Valerius,M.Tullius in lib.Offic.& alij plures bonarum literarum professores, Solonem non tulisse legẽ de parricidiis, quia non putauit filium ad illud facinus potuisse quacunque iniuria moueri,vt patrẽ occideret. Ang.in.l. propter insidias.C.qui accus.Vbi igitur deficit mens cõdentis,dispositio cessat.

Familiares idonei testes.

Concedẽtis mens & intentio.

Parricidij legẽ quare Solon non tulit.

Vel etiam quarto dici potest. Nam posito quòd Papa istũ casum cogitauerit, noluit tamen in hoc Cardinales priuilegiare,regulam extẽdendo, vt per hoc eos cautiores redderet in suscipiendis bonis ministris & famulis,& receptis castigãdis.Nam videntes regulã non habere locum,quando ob delictũ petitur priuari aliquis familiaris,fortè vigilabunt magis super familã suã, vt sic in bono erudiatur, quòd similia de ea sperari nõ debeant:vnde si contrarium eueniat,in pœnã priuantur Card.cõmodo,seu priuilegio istius regulæ:sicut videmus in episcopis obseruari. Nã in pœnã episcoporũ inductũ est,ꝙ licet criminosi non admittantur ad accusandum regulariter.cap.j.de accu.&.c. sunt qui.ij.q.vj. Tamen vbi familiaris episcopi reperitur criminosus,in pœnam tolerantis talem in domo,ipsum episcopũ accusare potest. Ita est tex.i.c. nulli.de accus.quia talis præsumitur quis esse,quales famulos habere dignoscitur. Sic ecõtrà apud Platonem loco prouerbij vsurpatur:Quales principes,tales solere esse ciues.Et ideo Lud. Rom.in.l.cum mulier.ff.sol.ma.in.xiij.col.dixi, ad epi

Criminosi.

Principes quales.

scopos

ſcopos pertinere, bonis & honeſtis vti famulis. Ne ſi contrarium appareat, præſumatur epiſcopum famulos diſcolos nutrire, ad effectum, vt dolos inſtruant, & ſuppleant defectum probationum, vt ibi latius per eum.

Vltimo, ne aliquid remaneat intactum, pro iſta opinione Andreæ Siculi & aliorum videtur in fortioribus terminis dictum Tho. Faſtoli in dubio Rotæ. xlvj. vbi dicit, quòd in materia ſtricta reſcriptum cum clauſula cedente vel decedente, non extenditur ad priuationem. Secus ſi materia non eſſet odioſa, vt in. d. clem. ne Romani. Quia tali caſu licet exprimatur vacatio per obitũ, includit omnis vacatio, vt tradit Abb. in diſput. epiſcopus. Ex cuius dictis poteſt etiam capi reſolutio ad. d. cle. alleg. in contrarium per Barba. & ſequitur Fely. in ca. licet. col. fi. de offic. deleg. Et ante ipſum Ioan. Franciſ. Paui. in tract. de offic. & pot. cap. ſede vac. in ſecundo euidentiali. & illud dictum Faſtoli ſequuntur Moder. in tract. beneficiorum. in. iij. parte. Et ante ipſos Fely. in cap. in noſtra. in xxxvij. corr. col. ij. de reſcrip. Faciunt etiam pro iſta opinione ea quæ dixi ſuperius in. iiij. &. v. q. & quæ dicētur inferius. q. xxiiij. & in regula de annali ſuper iſta eadem quæſtione.

Reſcriptũ cum clauſula cedente, &c.

Et prædicta omnia procedunt quando priuatio fieret in curia: quia ſi extra curiam, nulla eſſet difficultas: ex quo ibi cenſeretur vacare beneficiũ, vbi quis priuatur, vt dicit deciſ. lxxxvj. in antiquis. Sequitur Pauinus in tract. de offic. & pot. cap. ſede vac. in. ij. præludio. Quod eſt verum, quando eſt ibi, perſona, vbi priuatur: quia ſi eſſet alibi, cenſeretur vacare ibi vbi eſt perſona. Vnde dicimus, quòd priuatus ob non ſolutionem penſionis, in partibus, ſi eſt Romæ, eius beneficium cenſetur vacare in curia, & eſſe reſeruatum, vt dicit quædam deciſio allegata per Paui. in. d. loco: & ibi videri poſſunt plures modi vacandi, in quibus examplificari poteſt iſta regula.

Priuati beneficiũ vbi vacare cenſetur, &c.

QVAESTIO OCTAVA.

QVAERO, an regula iſta debet obſeruari in ſubrogatione facta per obitum collitigantis familiaris Cardinalis, vel in gratia ſi neutri, perinde valere, vel ſimilibus impetrationibus?

SOLVTIO. Gloſſator hic in. iij. fol. tenet quòd nõ. Rationem aſſignat, quia iſta regula non tollit beneficiũ regulæ de ſubrogandis collitigantib. Nam licet iſta regula ſi vltima

ſecundum

ſecundum ordinem,& vltima tollãt priora,iuxta.c.j.de cõſt. lib.vj.nihilominus quando conſtitutio prima non eſt contraria vltimæ.ſed poſſunt ſe compati,tunc vltima conſtitutio nõ tollit priorem,etiam ſi vltima habeat clauſulam derogatoriã cum clanſula non obſtan.vt not.Bar.in extrauag.ad reprimẽdam.in verſicu.non obſtantibus.Et ita dicit fuiſſe tentum in Rota,vt hîc latius per eum : & idem dicit Gloſſ.in regul.de ſubrogandis.folio quarto. *Vltima tollere priora.*

Adde pro iſta opinione Felyn.hîc qui aſſerit,ita concorditer hanc opinionem tenuiſſe Rotam.Et hoc idem adnotauit Bart.de Petra ſancta,auditor Rotæ in calce cuiuſdam informationis factæ tempore Iulij, ſuper vno beneficio Hiſpalen. Et idem adnotauit D.Petr.Andr.in quodam repertorio deciſionum.Et ita hodie tenetur,& quamuis omnes prædicti docto.aſſerant ita iudicatum fuiſſe,nullus tamen prædictorum aſsignat rationem deciſionis prædictæ, niſi Gloſſator quem ſuperius retuli.Et tamen illa ratio Gloſſatoris, iudicio meo non videtur multum efficax.Ideò fortè quidam antiqui aduocati,Paulus Pontanus,Andr.de ſancta Cruce,& Ioann.de Baranzellis,& nonnulli alij excell. doctores,illa ratione non obſtãte, in quadã cauſa Maguntin.præb.cõtrariũ conſuluerunt : iſta ratione,quia regula iſta priuilegiatiua Cardinaliũ non continet in ſe niſi vnicam rationem,videlicet, vt Cardinales per iſtum modum præſtandi conſenſum habeant priuilegium diſponendi,& ſic valeant alium familiarem loco deperditi vel defuncti pro ſuis ſeruitiis ſubrogare.Et in hoc prĩcipaliter fauorabilis regula,quæ præſtat hoc humanitatis ſolatium Cardinali,qui perdidit familiarem ſuũ,vt in ſimili dicit text.in lege.iure ſuccurſum.in princip.ff.de iur.dot.Vbi defuncta filia iuſtum eſſe putat Iuriſconſultus conſolari patrem,vt ſolatij loco reddatur ei dos. Et quodã modo in lege. ſi filius de bo. damna. conſolatur pater ex morte filij militis, ſi illi ſuccedat in Caſtrenſi peculio. ad idem text. in lege quarta.§.cum autem.ff.ad leg.Rho.de iact.Et idem dicendũ eſt in caſu contrario,vt dicitur in.l.iij. §.ſed vtrũ verſic. quid ergo.ff.de mino.quem ad hoc allegat Bal.in lege finali.C.de vſu.rei iudic.Nam honeſtum eſt,& iuxta dictum Apoſtoli,humanitate plenum,quòd Cardinalis qui ſocius fuit tribulationum & onerum gubernando familiarem ſuum, ſic etiam particeps *Regula vnicam rationem cõtinens.* *Filia defuncta patri dos redditur.*

participeps & socius consolationis. Quia de iure naturali est, vt qui habet onus, debeat etiam habere cõmodum, vt dicit text. in.l.secundum naturam.ff. de reg.iur. Et ista ratio pariter militat in subrogatione, sicut in impetratione. Ergo eadem esse debet dispositio.

Onus qui habet, &c.

Et pro ista opin. facit, quia licet beneficium, super quo impetratur subrogatio, sit litigiosum, illa qualitas nõ facit differre beneficium à beneficio, quia quæ differunt qualitate, nõ differunt specie. l. fi. ff. de fundo instru. notant Moder. in rub. de proba. Cum igitur ista regula indistinctè, & generaliter loquatur de impetrante beneficium, verificari debet in impetrãte beneficium per viam subrogationis. Quia generalis dispositio capit omnes suas species, etiam qualitate differentes, vt notat Bald. in. l. in fraudem. ff. de testamen. milit. per tex. not. in. l. j. §. quod autem. ff. de aleato. not. Decius in. c. ij. de præbend. & alibi sæpe. Nec obstat, quòd regula ista sit exorbitans: quia licet negari possit, cum videatur potius principaliter fauorabilis, licet secundario odiosa, vt dicitur de Velleiano, in. l. qui exceptionem. ff. de cond. indeb. Nihilominus, tenendo ꝙ sit exorbitans, in exorbitantibus fit extensio à paritate rationis, etiam ad casum non propriũ: sed qui sublata significatione vocabuli potest comprehendi, vt patet in glossa, eligatur. in clemen. j. de electio. cum similibus. Ad idẽ est gl. quæ iuncto text. loquitur de beneficio litigioso. in clem. auditor. in versic. beneficium. de rescript. Facit optimè tex. iuncta glos. in. l. j. C. de his qui antea per. tab. Et ista amplificatio & extensio ad istũ casum fieri debet, contẽplata ratione personarum, de quibus loquitur regula. Quia dispositio solet restringi, vel ampliari secundum qualitates personarum. l. plenum. §. Equitij. ff. de vsu & hab. cum cõcor. vt scribit Fely. in c. causam quæ. in. xij. col. de rescrip.

Qualitates specie differẽtes.

Dispositio generalis capiẽs species.

Extensio in exorbitantibus.

Dispositio solet restringi, &c.

Istis tamen non obstantibus, teneo primam opinionẽ Rotæ, quæ iustior, ac magis iuridica videtur, istis rationibus, in primis, quia certum est, quòd beneficia litigiosa in curia sunt adeò affecta soli Papæ, quòd si vnus ex collitigantibus moriatur in curia, nullus de illis prouidere potest, nisi Papa. Et si secus actum fuerit, est irritum & inane. c. ij. vt lit. penden. li. vj. & clem. j. eod. titu. Et talis dispositio pertinens Papæ intelligitur libera, vt dicitur in. d. clem. j. in fin. Et sic non requirens

consensum

consensum alicuius, ergo neque Cardinalis. Quia illud dicitur liberum, quod potest fieri sine alterius cõsensu, vt not. Ab. in cap. de multa. in. iiij. notabili. per illum text. de præb. & est text. in l. j. C. de sacrosanct. eccle. & ibi Mod. cum concor. vt scribit Alex. in consi. xcvj. in princ. in. v. volu. Sed subrogatio fit de beneficio litigioso. Igitur, &c. *Liberum quid dicatur.*

Accedat, quia ab vsu patrisfamiliâs, qui debet attendi iuxta leg. vel vniuersorum. ff. de pig. act. & l. si seruus plurium. de leg. j. Aliud est impetratio, & aliud subrogatio. Et licet subrogatio veniat appellatione impetrationis, sicut arrogatio appellatione adoptionis, nihilominus simpliciter sumptæ inter se differunt re, sicut differunt nomine, aliàs ad quid diuersis nominibus nuncuparentur, iuxta. l. si idem. C. de codicil. Impetratio igitur ab stylo curiæ est illa, quæ purè & principaliter fit de beneficio: sed subrogatio, gratia si neutri, perinde valere, & similes quæ fiunt in aliquos euentus, & propter aliquã causam præcedentem, appellantur gratiæ accessoriæ & secundariæ. Regula igitur ista quæ loquitur de impetratione, intelligetur de illa primæua, & principali, non autem de subrogatione, quæ secundario fit, quæ non solet appellari simpliciter impetratio: sed gratia adminiculatiua: & sic impetratio qualificata, & secundum quid. Verba igitur in dubio de impetratione loquentia debẽt intelligi simpliciter, non secundũ quid l. j. ff. de dona. l. hoc legatum. ff. de leg. iij. Et ista opinio vlterius suadetur, quia subrogationes à iure sunt inuentæ propter vtilitatem publicam ecclesiarũ, ne propter nouos aduersarios, qui interdum malitiosè petitoribus subrogantur, litigia in in ecclesiarum dispendium prorogari contingat: vt dicitur in. d. cap. ij. vt lit. pend. lib. vj. Et ideo subrogatio debetur collitiganti ex beneficio iuris, propter prædictam rationem, vt litigia iam incœpta citius terminentur. Sed si in ista subrogatione obtenta per obitum familiaris collitigantis fortè ab aliqua persona ignota ipsi Cardinali, vt sæpe contingit, requireretur consensus Cardinalis: clarum est ꝙ à communiter accidẽtibus Cardinalis non facile cõsensum præstabit, sed potius in longũ differet, vel certè negabit. Quia talis consensus Cardinalis quodammodo æquipopollet concessioni, vt in cap. pastoralis. de donatio. quæ facilè non fit ignotis: & sic ecclesiæ diutius vacabunt contra vtilitatem publicam, vt dicitur *Impetratio aliud, aliud subrogatio.* *Verba in dubio de impetrat. &c.*

tur in.d.c.ij. Esset igitur alienum à mẽte iuris & æquitatis, ꝙ in talibus subrogationibus requireretur consensus per quem posset vel retardari, vel impediri actus: & ꝙ regula de subrogandis: quę est iuri consona & æquitati, per hoc reddatur frustratoria, quod non est dicendum.

Postremo facit, quia, vt dixi, subrogatio fit de beneficio litigioso, de quo nullus habet dispositionem: nisi Papa: & ideo non requiritur consensus. d.c.ij. vt lit. pend. lib. vj. Nam sicut beneficium iurispatronatus laicorum potest per Papam liberè conferri sine derogatione, quando est litigiosum, vt est cõmunis stylus signaturæ, vt est text. in. d. cle. j. & tradit Fely. in tract. quando lit. apostolicæ, &c. eodem modo & beneficia familiarium Cardinaliũ quando sunt litigiosa, poterunt etiã per Papam sine aliquo consensu alicui subrogari. Hoc tamen putarẽ procedere, quando subrogatio fieret collitigãti, quia videtur illi quodammodo debita: secus si alteri non collitiganti, quo ad hoc vt Cardinalibus in iuribus suis minus præiudicetur, quàm sit possibile.

Beneficiũ iurispatronatus, &c

Ex quibus etiam infertur, ꝙ ista regula nõ habet locum in gratia si neutri, quæ fit de beneficio litigioso, vt tenuerunt domini in causa inferius alleganda. Imò fortius voluit Rota in vna Naneten. aliàs Meten. canonicatus, & præbendę pro Petro Caireti, contra Gerardum hominis coram domino Marcello, de mense Decembri M.D.xxxj, ꝙ hoc procederet, etiã si gratia si neutri esset impetrata pro futura lite, ex eadem ratione: quia ex quo dicta gratia non habet effectum, nisi quando constiterit per euentum litis, neutri litigantium ius competere, ille euentus debet considerari, & tũc quando de tali euentu tractatur, discuti debet de virtute regulæ quod fit in ipsa lite. Et licet gratia si neutri, eo tempore fuerit impetrata quo nõ erat lis, nihilominus gratia erat valida ipso iure, quia regula ista non annullat, nisi quando producitur, & produci non potest, nisi durante lite, quo tempore gratia si neutri recipit robur, & esse suum, nec attẽditur initium impetrationis eius. Quia quando principium habet relationem ad finem, attenditur finis, & non principium. l. si pater. & l. cum apud. C. de hæred. inst. & l. eam quam. C. de fidecommiss. & reassumit examplificando notabiliter Bald. in. l. j. ff. de. orig. iur. Sic dicimus ęcontra, ꝙ quando finis habet necessariam consequentiam

tiam ad principium, attenditur principium, & non finis, vt dicit text. in. l. damni infecti. la prima. §. Sabini. ff. de damn. infect. quod est notandum.

QVAESTIO NONA.

QVAERO, nuquid in declaratoria facta incontinenti ad primam gratiam, in qua fit mentio de familiaritate Cardinalis, debeat seruari ista regula? *Declaratoria facta incontinenti, &c.*

SOLVTIO. Ioan. Alois. Tuscanus aduocatus quondam celebris in quodam suo consilio reddito in causa Sagien. archidiaconatus, incip. vtrum bulla. posito in primo volumine consiliorum suorum. fo. vj. tenuit, quod non, etiã si in dicta declaratoria augmentaretur ius primum. Quia licet talis declaratoria possit dici donatio, quia qui confirmat, donatio. lege. obuenit. ff. de verb. sig. Et per cõsequens in ea requiretur eadem expressio, quæ in gratia principali, per not. in not. in. c. si apostolicæ. de præb. lib. vj. Tamen illud procedit, quando talis declaratoria fuisset facta ex interuallo, vt loquitur text. in. d. cap. si apostolicæ, & Archi. in cap. si motu proprio. eod. tit. & docto. in. d. c. de rescrip. lib. vj. & in clemen. fin. de offi. ord. Secus autem si declaratoria fuisset facta incontinenti, videlicet successiuè vnum post aliud, eodem die: quia tali casu pro eodem reputãtur, nec requiritur expressio istorum requisitorum in regula, ex eo, quia quæ incontinẽti fiunt, inesse dicuntur. vulg. l. lecta. versi. dicebam. ff. si cert. pet. cum vulg. Et propterea videmus, quòd protestatio declaratoria volũtatis intelligitur repetita in actu, qui geritur incontinenti, non antem in eo qui geritur ex interuallo, vt declarat D. Anto. in. c. cum M. de consti. Bar. & alij in. l. non solum. §. morte. ff. de ope. no. nun. per text. in. l. per retentionem. C. de vsuris. cum cõcord. vt ibi per eos: & Saly. in. l. pacta nouissima. C. de pact. Facit etiam pro ista opinione notabile dictum Bal. in. l. iurisiurando. C. de testib. & quæ dicit Aret. in capitulo. de testibus. cum concordan. vt scribit Fely. in. c. qualiter. el. j. &. xvj. colum. de excusa. & quod notabiliter dicit Alexan. in consil. xxx. columna penul. lib. iiii. Sicut videmus, quod perinde valere, quæ fit in ipsa gratia, non requirit expeditionem literarum, licet det robur gratiæ: secus si fiat ex interuallo: & sic limitatur regula de non iudicando, nisi per literas expeditas, vt ibi dixi. Præsertim, quia in his quę fiunt incontinenti, dicitur *Potestatio declaratoria voluntatis.*

abesse

abesse præsumptio fraudis,vt tradit Ias.in lege.iiij.§.condem natum.in.iij.columna.ff.de re iudic.post Abb.in cap.suscitata.de restit.in integr.

Sed aduertendum est diligenter,quia si prædicta essent vera,multum restringerentur & limitarentur dicta Archi.in. d. cap.si motu proprio.& notata in.d.cap.si apostolicæ.Ideo dubito certè, an sit vera illa restrictio,seu limitatio, ex eo,quia declaratoria augmentatiua iuris peimæui,dicitur noua concessio,& principalis de per se,vt dicunt præfati doctores.Vnde qua ratione in prima gratia debet seruari ista regula,eadē ratione & in tali declaratoria,vt tenet Ro.in cōsi.ccclxxxiij. in proposito casu.in principio.& sequitur Fel.in c.in nostra. in.xvj.corr.de rescrip.Et ista ratio pariter militat in declaratoria facta incontinenti sub eadem data sicut facta ex interuallo,vt dicit Domin.in consil.cxxviij.in secundo dubio.Vbi loquitur de gratia perinde valere,eiusdem datæ, cum prima. Et tamen ex quo erat augmentatiua noui iuris,tenet per plures rationes in ea requiri expresionem eorum omnium,quę requirebantur in prima gratia.Et hoc idem tenet etiam Fel. in cap.ad aures.in ij.col.de rescrip.

Concessio noua declaratoria

Nec obstat,ꝙ ea quæ incontenti fiunt,cēsentur inesse:quia illud est verum,quando illud quod fit incontinenti,non inducit aliquid de nouo quod alteret.& ita procedit decis in no. cclxxiiij.cum superius allegatis.Secus quando inducitur aliquid de nouo,quia reputatur corpus de per se, & non inest, quia est diuisa ratio , vt patet in exemplo tradito per Modern.de Monteferrato in tract.testium.num.ccxxxj.& Saly. post.Cy.in.l.iurisiurandi.in.ij.q.C.de test.& Ias.in.l.iurisgētium.§.quinimo in.ij.&.iij.notabilibus.ff.de pact.Cogita tamen.quia res nō est sine dubio,& potest de facili vtraq; pars sustineri,maximè cum regula ista sit exorbitans à iure cōmuni.Et circa istam declaratoriam videnda sunt,quæ dixi in regula non tollendo iure quæsito.in.xiij.quæst.

Incontinēti facta cēsentur inesse.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO,quid si tempore impetrationis beneficium nō erat litigiosum,quo tēpore Cardinalis debebat pręstare cōsensum:sed antequam illum præstaret, moueretur lis super beneficio,an post talem litem posit consensus præstari?

Consensus an posit præstari, &c.

SOLV-

SOLVTIO. Pro resolutione istius quæstionis distinguendi sunt quatuor casus. Primus, quãdo lis mouetur huic impetranti per secundum impetrantem, qui habet consensum Cardinalis. Et tali casu tenet Glossator, quòd secundus præferatur, per text. in cap. si pro te. de rescrip. lib. vj.

Intellect ad tex. in cap. si pro te.

Tamen aduertendum est, quòd iste casus est satis dubius, ex eo, quia tex. in. d. c. si pro te. procedit in gratia prima conditionali. Et in quæstione nostra nulla fuit gratia conditionalis, sed pura, quo casu. d. cap. si pro te. non procedit. Quinimò. d. c. si pro te. non procedit absolutè in omni conditione, sed tantum in suspensiua conditione, quæ nihil præter spem ponit inesse, vt in. l. cedere diem. ff. de verb. signifi. Et in tali conditione non impeditur ante eius euentũ actus fieri & consummari, vt in exemplo. d. c. si pro te. Sed vbi conditio esset resolutiua, quæ præsupponit ius purum præexistere, licet resolubile, prout in casu nostro. d. c. si pro te. non procedit, vt in terminis declarat Oldr. in consil. cclxxxv. in ij. colum. qui alleg. ad hoc text. in. l. proponebatur. ff. de castren. pecul. & in. l. seruum filij. in prin. ff. de leg. j. Et colligitur hæc distinctio ex. l. ij. ff. de in diem adiectio. &. l. ij. ff. pro empto. cum aliis concor. vt ibi per eum. Faciunt etiam pro hac parte ea, quæ de conditione resolutiua scribunt Moder. in cap. cæterum. de rescript. Accedunt etiam quæ dicuntur in l. fin. iuncta gloss. C. qui admitti. & in. l. j. §. quibus. ff. de success. edicto. &. l. si filio. §. contra. ff. de inoffic. testa. In quibus iuribus cauetur, quòd durante deliberatione primi gradus, non admittitur secundus vel vlterior gradus. Quæ omnia in casu nostro militant. Nam siue teneamus, quòd prima impetratio fuerit pura, siue sub conditione resolutiua; tacita vel expressa, secundus nunquam admittitur, donec primus potest habere consensum. Sed in casu nostro præsupponitur primum impetrantem ante litem sibi motam per secundum non petiisse consensum Cardinalis, sed post litem sibi motã, & sic lite pendẽte. Ergo secunda impetratio non faciens expressam mentionem de prima, non debet valere, vt in puncto tradit Domi. in consil. cvij. in vlti. col.

Gradus primi deliberatione durante, &c.

Impetratio secunda.

Nec obstat, quòd consensus Cardinalis fuit præstitus primo impetranti post litem motam, & impetrationem alterius, quia nihil refert. Nam ex quo impetratio prima fuit pura, sub

impetraret: nunquid satisfactum sit isti regulæ non facta aliter mentione in gratia de familiaritate, nomine, & titulo, vel consensu Cardinalis?

SOLVTIO. Ista.q.continet tres casus. Primus est, quãdo ipse Cardinalis pro alio impetrat. Secundus, quando ipse non impetrat, sed intercedit pro impetrãte. Tertius quãdo verbo contentus fuit, quòd alius impetraret beneficium sui familiaris.

Circa primum videtur dicendum hic esse duo consideranda. Primum circa expressionem familiaritatis, nominis, & tituli. Secundum circa expressionem consensus: de primo non videtur mihi satisfactum esse regulæ. Quia si talis expressio familiaritatis in impetratione requiritur propter reuerentiam & honorem Cardinalis, talis ratio cessat ipsomet Cardinale inpetrante, vt dicit summariũ decis. Egid. dcxxxij. & hoc tenent sub dubio Moder. in tracta. reseruatio. in. iiij. quæst. principali. in. xvij. effectu. versicu. tertium est. Et pro ista opin. facit ratio text. in cap. dilecti. de appella. vbi dicitur, quòd consensus requisitus ad aliquem actum, magis exprimitur actu, quàm verbis. Et per hoc dicebatur diebus præteritis in vna Hispalen. beneficiorum coram R.D. Siluestro Dario, quòd ex quo Cardinalis in impetratione cuiusdam Laurentij de Ortega reseruauerat pensionem quinquaginta ducatorum, & addiderat ad supplicationem duas lineas manu sua propria, quòd ex hoc videbatur satisfactum regulæ requirẽtis expressionem familiaritatis, & aliis de quibus ibi: pro quibus faciunt ea quæ Moder. Perusini tradunt in cap. commissa. in secundo notabili. de elect. lib. vj. & Archi. in ca. si seruus. post medium. liiij. distinct. *Consensus requisitus ad, &c.*

Circa secundum, nunquid per huiusmodi actus videatur Cardinalis præstitisse consensum, vt requirit regula: putarem quòd non, quia regula ista, quæ de consensu præstando loquitur, debet intelligi de expresso, non autem de tacito consensu elicito per interpretationẽ, iuxta ea quæ not. Card. in clemen. sæpe. §. si tamen. in secunda opp. de verbo. signifi. quod ratione fundatur. Nam ex quo consensus nihil aliud est, quàm duorum simul sensus, vt dicit Bald. in. l. fin. col. j. C. ad Macedo. ille sensus percipi non potest, nisi verbis vel scriptura exprimatur, vt in. l. sed & si quis. §. penult. col. iij. ver- *Consensus quãdo præstandus.*

 sicu.

sic.venio ad.q.ff.si quis caut. cum concor. vt scribit.Dec. in l.sicut certi.in.iij.col. C.de testamẽ.milit.facit.l.Labeo.ff.de suppel.leg.&.l.j.§.6.ff.de verb.oblig.& not.Bald. in.l.pacta nouissima.col.fi.versi.& vltimo facit.C.de pact.

Et ideo ex quo ista regula pro forma requirit Cardinalis assensum,debet intelligi de expresso : nec tacitus consensus sufficit,vt Rota tenet in decis. xv. de offic.deleg.in no. Nec ex eo,quia Cardinalis impetrãs videtur expresse consensum præstare : quia aliud est impetrare, aliud consentire:sicut aliud est contrahere , aliud contrahenti consentire , vt dicit Bald.in.l.j.in fin.C. de pact. & facit text.in.l. aliud est vendere.ff.de reg.iur.sicut etiam aliud est eligere,aliud electioni consensum præstare. vt not.Innocen.in cap. cum in iure. de elect.sequitur Bald.in margarita. in verbo,consensus.qui allegat tex.in.l.si pater.§.fi.de ma.vin.Et per ista tenuit præteritis annis Rota in vna Tullen. parochialis me præsente, quòd priuilegia militum S.Petri aliter suffragantur militi agenti pro seipso,quàm nominato ab ipso , quia in primo est verus actus,in secundo est solus consensus.Ista enim sunt diuersa,actum facere & consentire,vt tradit Bald.in.l.ij. colũ. antepenulti.C.de rescin.vend.

Contrahere,& contrahẽti cõsentire,differunt.

S.Petri militũ priuilegia,&c.

Concludo ergo quo ad istum primum caput,quòd sola impetratio Cardinalis non habetur pro consensu,sed requiritur quòd Cardinalis per suam cedulam consensus fide faciat in Cancellaria,& ita se habet stylus, vt refert Hieronym. Paulus antiquus Cancellariæ vicecorrector,in illo lib. practicæ Cancellariæ.fol.lxxxiij.versi. Item quando confertur beneficium vacans,&c.sequuntur Moder.Sabinen.in tract.reseruatio.in.iiij.q.principali.in.xvij.effectu.in fi.

Nec obstat text.in.l. cum quis.ff. de regu.iur. quòd paria sint,actum facere, vel facienti consentire , quia illud procedit in actibus,in quibus quis tenetur consentire de necessitate:nam in tali casu faciens actum consentit,vt dicit text.in.l. in ædibus.§. penulti.ff. de donat. tradit Ias. in.l. quæ dotis. num.66.ff.solu.matrimo.Et ita limitatur per Federic.de Senis text.in.l.aliud est vendere.ff.eod.titu.qui procedit in cõsensu voluntario.ita declarat Feder.consil.primo.in.vij.col. volu.paruo.vbi alias limitationes ponit. & ita declarantur dicta Bald.in.l.filiusfamil.ff.de procura.& Aretin.in.l.Gallus.

Actum facere.

lus.§.forsitan.in.iiij.col.ff. de libe.& posth.& circa hoc alias limitationes scribit Moder.Purpuratus in.l.fi. num.97.cum sequent.C.de pact.post Decium ibi. vj.col.& aliter Bald. in l.si vt proponis.C.de ser. pig. dato manu. & Decius in cap. super eo.in.iij.colum.de offic.deleg.& in cap.ij.in.vj.col.de iudic.post Ias.in.l.j.in.xix.colū.num.121.ff.de leg.j. & Corneum consil. cxliiij. in princ. lib.iij. & ante ipsos Bart. in.l. post dotem.in.iiij.col.nume.13.ff.solut.matr.quæ omnia vltra doct.in.d.l.aliud.sunt notanda ad declarationem, & cōcor.d.l.cum quis.&. d.l. aliud. quæ duæ leges in proposito istius materiæ multum faciunt.

Secundus casus.q. est, quando ipse Cardinalis non impetrat, sed intercesśit pro impetrante,an per hoc videatur consensum præstare?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum satisfactū fuisse isti regulæ,prout de hoc videtur esse in terminis decis. Egidij.dlx.incip.conclusio,quòd si p.&.c.vbi circa medium tenet,quòd quando Cardinalis gratiam pro alio procurauit, non est necessaria mentio familiaritatis ipsius Cardinalis, quia tunc non potest dici Cardinalis deceptus. arg. l. quisquis.C.de rescin.vend. *Cardinalis quādo gratiā pro alio procurauit, & cæt.*

Tamen circa hoc aduertendum est ad duo , quæ sunt hic cōsideranda. Primum ratione expresśionis familiaritatis,nominis,& tituli: & de hoc loquitur Egid. Secundum est ratione cōsensus.Circa primum dicetur in sequenti membro, vbi iste casus qui est illi similis,decidetur.Circa secundum de cōsensu dicendum,vt superius dixi in primo casu.Nam attento stylo cōcludendum est,non esse isti regulæ satisfactum, quia vt dictū fuit in proximo capite, consensus expressus hic pro forma requiritur , & quòd per cedulam Cardinalis præstetur:sed licet per intercesśionem Cardinalis consensus videatur induci, ille tamen consensus est tacitus , in quo de facili fraus committi potest. & ideo concludendum est illum nō sufficere , sed requiri consensum expressum, quia in formalibus tacitus non sufficit,vt in cap.statutum.§. in nullo quoque.de rescrip.lib.vj.& ad prædicta faciunt, quæ in notabili casu scribit Socin.in consi.cxvj.iij.volu. *Consensus tacitus.*

Tertius casus est,quando Cardinalis verbo cōsensit,quòd aliquis impetraret beneficium sui familiaris defuncti , non

facta aliqua mentione in supplicatione familiaritatis,vel cõsensus.Et licet iste casus sit dubius secundum Egid. decisio. dcxxxij.inci.supposita,&c.in fi. verbis.in qua decisione istũ casum latè disputat, & ponit rationes pro vtraque parte, in quo Domini fuerunt varij,& vt vtar verbis decis.xvj.de rest. spol.in not.quasi diuisi per medium. Nam quatuor fuerunt pro parte affirmatiua,& quatuor pro negatiua,quorum auditorum nomina Egid.ibi exprimit:nihilominus Egid.ibi tenet regulæ non esse satisfactum,quod probat quinque rationib.quas non curo referre,cum ibi videri possint.& ista opi. mihi placet,cum qua transeunt Moder.Sabinen.in.d.tracta. reseruat.in.xvij.effectu.versic.secundum est.pro qua opin. à fortiori militant omnes rationes superius positæ in primo casu,& text.in.d.l.aliud est vendere.cum remissio. ibi positis,quæ non repetam breuitatis causa. Et pro ista quæst. faciunt ea quæ dicam inferius quæst. xix.

QVAESTIO DVODECIMA.

Cardinalis impetrans beneficium, &c.

QVAERO, quid si vnus Cardinalis impetrat beneficiũ familiaris alterius Cardinalis,nunquid teneatur seruare contenta in ista regula?

SOLVTIO. Ista quæstio incidit in illud dubium,an in generali dispositione comprehendãtur Cardinales,quod sæpius in pluribus regulis huius commentarij tractaui. Ideo hic ero breuis, solum considerando aliqua motiua quæ in dictis locis non posui.

Dico igitur quòd in ista quæst.sunt consideranda duo capita.Primum est illud de quo diximus.Secundũ est, an Cardinalis priuilegiatus contra pariter priuilegiatum debeat vti priuilegio istius regulæ.

Circa primũ vltra ea quæ dicta fuerunt in aliis regulis,Adde quòd istam quæstionẽ disputat D.Gundisaluus de Villadiego,quõdã auditor Rotæ in suo trac.Cardinaliũ.q.xij.Et distinguit tres casus,ex quibus in summa nõ refero,nisi vnũ, faciens ad propositũ istius quæstionis,videlicet quando con-

Constitutio generalis & rationabilis.

stitutio est generalis & rationabilis, qualis est ista, licet sit pœnalis,& tunc Cardinales cõprehenduntur, vt patet in capitulo,si quis suadente.xvij.quæst.iiij.Vbi hoc notat Archid. cum concor.alleg.ibi per eum.Et eodem modo per eandem rationẽ dicimus,quòd capitulum,de multa.de præbẽ.cõprehendit.

hendit Cardinales, secundum Abb. in capitulo, ecclesia. el. secundo. de elect. & alibi sæpe, vt dixi latè in repetitione mea d. cap. de multa. Et idem est dicendum in pluribus aliis similibus dispositionibus generalibus, quæ curiosus facilè inuenire potest. Et istius dicti ratio in hoc concluditur, quia lex generalis omnes subditos comprehēdit, excepto solo principe. c. omnis anima. de censi. cap. j. de constit. vbi hoc notat Fely. in octaua col. & Moder. in. l. cunctos. C. de sum. Trin.

Nec obstat, quòd Cardinales sunt in illustri dignitate: quia videmus idem in Augusta, quæ licet vna caro sit cū Imperatore, & illustretur radiis dignitatis ipsius, nihilominus legib. imperialibus astringitur, vt dicit text. in. l. princeps. ff. de legib. Et senatores, & alij maiores plebis, qui concurrunt cum principe in condendis legibus. vt in capitulo, lex. ij. distinct. & in l. humanum. C. de legib. nihilominus legibus adstringuntur. Quinimò ipse idem princeps ligatur ratione ipsius legis, vt tradit sanctus Thomas. j. secundæ. quæst. xcvj. articulo. v. Plura alia ponit do. Gundisaluus, quæ breuitati studens non curo referre. Concludo ergo ex præmissis, quòd in generali dispositione, etiam pœnali Cardinales comprehenduntur. Et ita domini mei concluserunt die. viij. Nouēbris. MD. xxxi. in vna Valentina Archidiaconatus in Xatiua, pro Cōstantino de Castillo corā me, in qua voluerūt, ꝙ Cardinalis de Vich, tanquā diœcesanus, cōprehēderetur in indulto cōferēdi beneficia vacatura in sua diœcesi, cōcesso Card. Leodien. archiepiscopo Valentino, licet nulla esset facta mentio Cardinalis. *Augusta, vna caro cum Imperatore.*

Sed omnia ista limitantur non habere locum, quando dispositio illa generalis non haberet locum in gratia facta motu proprio: quia tali casu, ex quo Cardinales omnes hodie impetrant motu proprio, & in dubio eius gratiæ ita impetrantur per antiquas regulas, vt dixi in prin. huius reg. non procederēt ea quæ superius sunt dicta. Sed quod ad istam regulam bene militant, propterea quæ diximus superius in secunda quæstione procœmij istarum regularum. *Cardinalis patronus famil. mortui, &c.*

Secundum caput istius quæstionis est, nunquid Cardinalis patronus familiaris mortui, vel alius impetrans possit opponere cōtra Cardinalem impetrantē, qui est pariter priuilegiatus de ista regula. Certe prima facie videtur dicendum quòd non, quia priuilegiatus non vtitur priuilegio contra pariter priuilegia- *Cardinalis impetrans. Priuilegiatus.*

priuilegiatum,vt est text.quem ibi not.Abb.in cap.cum causam.de præben.Et ideo dicit Bald.in.l.ij.C.de priuilegis fisc, per illum text. ꝙ priuilegia quæ scholaribus tribuuntur per authen.habita.C. ne fil.pro pat. non habent locum, quando scholaris agit contra alium scholarem, Pari modo nec fiscus vtitur priuilegio suo contra alium fiscum,vt dicit idem Bald. in cap.j.colum.ij.de proba.alleg.text.in. l. sed si milites. ibi, paritas enim honoris,&c.ff.de excus.tuto.Per quem text.voluit idem Bald.in cap.causam.el.ij.de iudic. quòd dispositio, l.non eo minus.C.de procur.non procedit,quando minor agit contra minorem.Facit quod scribit Oldr.consil.cxix. Titius.in fina.& Ioan.And.in regula,in iudiciis.Et eodem modo si duo habent priuilegium immunitatis ab eorum creditoribus vt per aliquod tempus non possint conueniri, non habebit locũ inter seipsos,vt dicit Pet.de Ancha.in cõsil.xxxvj. in.ij.colum.Et plura exempla tradunt Moder.in.c.j.& in ca. in præsentia.de proba.quę omnia applicata ad casum nostrũ, videretur idem concludendum.

Tamen considerandum est diligenter, quia in casu nostro prædicta motiua applicari non possunt,non solum illo respectu,quia Cardinalis impetrans nullum habet priuilegiũ istius regulæ:quod solum cõpetit Cardinalibus dominis familiarium defunctorum,de cuius familiaris mortui beneficio agitur.Ille igitur Cardinalis vtetur priuigio istius regulę,nõ Cardinalis impetrans. Et sic illud motiuũ,quòd priuilegiatus nõ vtitur priuilegio contra pariter priuilegiatum non procedit, quando alter tantum sit priuilegiatus in casu de quo quæritur,vt est hîc. ita in specie.limitat illud dictum Abb.in capitulo,auditis in pen.notabili per illum text.de in integr. restitu. & in capitulo, ad aures.de præscript. Bart. & Moder. in authen.quas actiones. C. de sacrosanctis eccle. Et hoc militat, vt dixi in casu nostro,quia solum Cardinalis, cuius familiaris defunctus est priuilegiatus, reperitur per istam regulam,non autem Cardinalis impetrans, cui non competit hoc priuilegium regulæ, nisi propter obitũ suorum familiarium,& post impetrationem beneficiorum eorundem.

Concludendum est igitur, regulam istam habere locũ isto casu,vt videlicet Cardinalis impetrans teneatur facere mentionem nominis,& tituli illius Cardinalis,de cuius familiaris

mortui

mortui beneficio agitur. Alio tamen respectu Cardinalis impetrans tenetur seruare istam regulam, quia in ea tria requiruntur. Primum, quòd exprimat impetrans in impetratione sua familiaritatem. Secundum, nomen & titulum Cardinalis. Tertium, habere consensum. Et licet duo vltima concernant prærogatiuam Cardinalis propter defunctũ familiarem. Primum tamen requisitum respicit Pontificem, cui beneficia familiarium Cardinalium sunt reseruata per regulas, vt patet in regula tertia, suprà eodem. Et ideo requiritur mentio familiaritatis, aliàs gratia esset subreptitia, vt dicit Rota in decisione. xv. de prębend. in antiquis. Et in terminis hoc considerat Egidius in decis. dcxxxij. & reassumunt Moder: in tract. beneficiorũ in. iij. parte quæst. xj. in. iij. fol. & de hoc dicetur in alia quæstione.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO ibi, familiaris, &c. Quos intelligemus familiares, quo ad effectum istius regulæ? *Familiares qui dicantur.*

SOLVTIO. Illos familiares appellabimus, qui actu deseruiunt, & cõtinuam in domo commensalitatem habent, vt dicit text. in. c. fina. de verb. signi. lib. vj. & ibi notant omnes. Nam illa dicitur vera familiaritas, secundum Domin. ibi in pen. notab. quæ corpore & dentibus fit. Et tales appellat ibi text. domesticos. Et licet text. hic de domesticis nõ loquatur, illud tamen compreheñditur sub verbo familiaritatis: quia omnis familiaris est domesticus, vt late declarat Felyn. in capitulo, in literis. in princip. & per totũ. de testib. Et quãuis ista regula, vt dixi, non faciat mentionem de continua cõmensalitate, sicut facit text. in. d. cap. fina. nihilominus verba simpliciter prolata in materia stricta & exorbitãti, sicut ista, debẽt intelligi verè & propriè, iuxta text. in capitulo penult. de sentent. excommunic. & in. l. fin. C. de iis qui ven. æta. impet. & l. j. §. hoc interdictũ el. vltimo. ff. de fonte. Regula igitur ista de familiari continuo commensali intelligetur. Et ita Rota intellexit, & interpretata est verba cuiusdam facultatis concessæ per Leonem. x. Legato Auinionem. in qua excipiebantur familiares Papę & Cardinalium. Nam intellexit illam exceptionem de veris familiaribus commensalibus, non de illis qui per priuilegium habentur pro talibus. Et ita cõclusum fuit corã me in vna Senescen. Prioratus de mense Februario. M.D.xxxviij. *Familiaris omnis est domesticus.*

M.D.xxxviij. Nec,vt dictum est,sola commensalitas sufficit, nisi etiam actus seruitutis concurrat. Itaque copulatiuè videtur ista requiri à iure,vt habetur in dicto capitulo fina.& notat in specie Abb. de istis familiaribus Cardinalium loquens in capitulo cum dilectus.in fin. de cleri.non resid.cum concor.de quib. per Fely.in cap.in nostra.in.xxj.cor.de rescrip. qui inter cætera allegat,licet corruptè,Pet.de Ancha.in consilio.ccxxxiij.in primo inquirendum.Sed licet ibi Pet.de Anchara.loquatur in capellanis Papæ,de quibus etiam loquitur Card.idem tenens in consil.cxxvj.colum fina.versic. quarto confirmantur.& Fely.in cap.si quando in.ij.colum. de offic. deleg.& Andr.Sicul.in consil.lvij.in.ij.col.in primo volumine. Nihilominus hoc expresius, & in terminis familiaribus Cardinalium tenet Pet. de Anch.in consil.cccxcviij. De quo Fely.non meminit ibi,sed in capitulo, insinuante. colũ.ij. de offic.deleg.cum aliis concord.vt scribit idem Fely.in capitulo,per tuas.col.fi.de maior.& obed.

Commensalitas sola.

Prædicta tamen declarantur, nisi de stylo sola familiaritas sine obsequio sufficeret,sicut dicitur in collectore & subcollectore.in decis.xiiij.de præbend.in antiq.vel in Referẽdariis, qui sine exercitio priuilegiis gaudẽt,vt dicit Glossator per illum textum infrà in regula prærogatiuarum expectantiũ.Pro quibus faciunt ea quæ dicit Fely.in capitulo,clerici.in.ij.colum.de iudic.quia talis stylus attenderetur,vt tradit idem Fely.in cap.in nostra.& sequuntur Moderni in trac.beneficiorum.parte.iij.quæst.xj.Et in hoc attenditur etiam consuetudo.Domin.l.iij.§.si fundus.ff.de lege commiss. Specul.titul. de loca.§.postquàm versic.ponamus. Sed præsupposito stylo moderno in casu,de quo hîc agitur,qui de vtraque qualitate debet intelligi. Ista quæ dicta sunt, procedunt à principio, quando familiaritas contrahitur, in qua requiruntur illa quę dicta fuerunt, videlicet commensalitas & obsequium. Tamen postquàm familiaritas deducta fuit in esse, licet postea cesset morte vel absentia,vel alia iusta causa,nihilominus regula procedit,vt in ea dicitur expresse,vt in.d.cap.fi.& tenet deci.Bernar.de Bisigneto.xx. de præbend. in antiquioribus. Et hoc idem statutum legimus in regula tertia,suprà eodem. Quod factum est propter extrauag. Pauli secundi, positã inter cõmunes,in nouis impressionibus. in tit.de præben. quæ incipit,

incipit, ad Romani Pontificis. quæ hoc determinat ad perpetuam rei memoriã. Et videtur istam regulam, quę simpliciter de familiaribus loquitur, declarare & extendere ad continuos commensales. Et ita declarari debent quæ dicit Fely. in. c. de regularibus. in fi. de simo. & in rubrica, de magistr. in. ij. & in fin. colum. Et Calde. in consil. viij. in tit. de offi. leg. qui latius loquitur, & de quo Fely. non meminit.

Stat igitur cõclusio, ꝙ ista regula debeat intelligi de familiaribus actu seruientibus, & cõtinuis cõmensalibus, quam cõmensalitatem voluerunt Moder. Pontifices durare debuisse saltem per quatuor mẽses, ad euitandas fraudes procurantiũ se recipi ad effectum priuilegiorum, vt Leo. x. Hadrianus. vi. & Sanctiss. D. Paulus. iii. in suis regulis statuerunt. *Commensalitas.*

Est tamen aduertendum vlterius, ꝙ si Cardinalis pateretur, quòd aliquis familiaris continuus commensalis non actu seruiret, nihilominus regula ista haberet locum, & diceretur verus familiaris, & gauderet prærogatiuis, per quæ dicit Fel. in cap. clerici. in. ij. col. de iudic. Nõ tamen hoc econtrà procederet. Nam licet seruiret, si tamen non comederet expensis Cardinalis, non comprehenderetur sub ista regula per dictam extrauãg. Pauli, quæ requirit commensalitatem, & per ea quæ superius dicta fuerunt. Et ista procedunt in familiaribus perseuerantibus. Si verò recederent, & postea pœnitentia ducti redirent, non diceremus amplius familiares, nec numerantur inter permissos, nec inter prohibitos secundum Ioann. And. in cap. sicut de verb. sig. in nouella. sequitur Bald. in. l. j. column. ij. C. de episcop. & cleri. Hoc tamen ego intelligerẽ, quando Cardinalis eum iterum non recipit inter familiares: quia ex quo familiaritas est quædam societas, vt dit Petr. de Anch. in dicto consi. quæ sola voluntate dissoluta fuit: ideo vt illa denuo restauretur, requiritur noua volũtas, per ea quæ Bald. dicit in. l. mandatum. C. manda. & Barba. in consi. xxxj. col. penul. lib. j. Et ita intelliguntur ea que dicit Domin. in dicto capitulo final. pro quo videtur esse text. in. l. si pœnituit. ff. de diuor. Et hoc procedit in claris. In dubio tamen ille qui seruit & habitat in domo, præsumetur viuere expensis Cardinalis, nisi contrarium probaret, quia non præsumitur quòd de vento vixerit, vt in. l. final. C. de ali. pub. præst. & quòd ibi notat Bart. in. l. cum seruus. ff. de verbo. oblig. Neque minus ser- *Cardinalis si pateretur, &c.* *Familiaris recedẽs iterum rediẽs, an dicatur amplius famil.* *Familiaritas perdita.* *Familaris seruiẽs, & habitans in domo, &c.*

uiendo

uiendo Cardinali, & habitando in eius domo præsumeretur uiuere expensis propriis, quia præsumptio est, quòd viuat expẽsis Cardinalis cui seruit, iuxta dictum Apostoli: Iustum est, vt de fructu quem quis seminat, & metat. & contrarium præsumere non videretur verisimile, neque secundum iustitiam: quia honestum est, quòd quis alteri seruiẽdo, de suo se ipsum pascat, vt tradit Oldra. cõsil. ccxlix. quæritur. & Maria. Socin. in tracta. visita. colũ. xxxiiij. Et ideo dicimus, quòd qui altari seruit, debet de altari viuere, vt in cap. cum secundum de præbend. cum concord. de quibus per Rom. in consilio. cccxl. nõ est dubiũ. in principio. Talis ergo capietur præsumptio, qualis de iure communi ratio dictat: quod ius commune præsumit, ex eo loco quem capere expẽsas debere vbi laborat. pro quibus faciunt ea quæ scribit Oldra. consil. ccxj. ad propositum. post princ. & Alexand in consil. cxvj. viso. &c. colum. penult. lib. vj. Roma. consil. lxxxv. circa fin. Et ita in specie reperio consuluisse Ludouicum de Interamne quondam aduocatum insignem, in quadam causa Hispalen. beneficij de Mero. in quodam suo consilio incip. An reuerendus pater. in tertio dubio. qui licet prædicta non adducat, allegat tamen not. in dicto capitulo fin. & quasdam rationes, quas non scribo, ex quo satis vrgere non videntur.

Altari seruiens, de altari viuere debet.

Præsũptio qualis capi debeat.

Tamen est aduertendum, quia licet prædicta colorata non videantur. Nihilominus contrarium hodie seruat Rota, quæ nullum in dubio præsumit commẽsalem, nisi probet: quia ex quo ista consistunt in facto, facta non præsumuntur, nisi probentur. l. quicunque. ff. de publiciana. Est tamen verum, quòd commẽsalitate semel probata semper præsumitur durare, nisi probetur contrarium. Et ita declarantur dicta Domin. in. d. cap. fin. per Rotam, & talis probatio familiaritatis, & continuæ commensalitatis ad effectum excludendi alium, requiritur quòd plenè probetur: nec sufficit quòd probetur per assertionem Cardinalis, quia illi non creditur in præiudicium tertij. c. cum à nobis. de testib. Secus verò in Papa asserente aliquem esse familiarem suum continuum commensalem, quia illi creditur etiam in præiudicium tertij. clem. j. de proba. Et ita in specie conclusit Rota in vna Senescẽ. prioratus, coram me de mense Februario M.D.xxxviij. Dum ibi Leo. x. quendam Petrum protonotarium creauerat, & familiarem suum

Facta non præsumuntur, nisi probentur.

Familiaritatis probatio.

continuum

continuum commensalem fuisse asserit. Nam domini voluerunt, illud sufficere ad excludendum prouisionem Legati Auinionen. qui licet poterat de reseruatis, non tamen de beneficiis familiarium Papæ prouidere. Et ista de plano procedunt, quando agitur de familiaritate ad effectum præcedentiæ, & prærogatiuæ clausulæ alterius. Vbi verò solum de familiaritate ageretur, ad effectum expediendi gratis duntaxat, tunc non ita exacta probatio requiritur, sed fides Cardinalis sufficeret, vt in vna Hispalen. tenuit rota. Quod procedit, quando non opponitur.

Est tamen vlterius considerandum, ꝙ licet quo ad verã familiaritatem requiratur commensalitas, non tamen requiritur ꝙ illa capiatur in domo Cardin. Nam potest capi certum quid pro victu quotidiano, & illud præparati extra domum Cardinalis, vt se habet stylus hodiernus. Nam plures Cardinales hodierni dant portiones familiaribus suis in pecunia numerata, ex qua emi faciunt necessaria, quæ præparari faciunt extra domũ Cardinalis in domiciliis eorum. Alij autẽ seruitores Cardinaliũ sunt, qui recipiunt partẽ suã ex domibus Cardinalium non in pecunia, sed in pane, vino, & carnibus, & ea comedunt etiã extra domum Cardinalis, seruiunt tamen illi in necessariis, licet comedãt & dormiãt extra domum, & nihilominus reputãtur, habẽtur, & sunt veri familiares, cõtinui cõmensales. Nam quando familiaris habitat in aliquo loquo de volũtate domini, dicitur dominus ibidẽ familiariter habitare: quia vnus potest in duobus locis esse familiaris. c. cũ quis. §. cum ab eo. de sepul. lib. vj. facit quod notat Ioan. And. in. c. super eo. ti. facit. l. assumptio. &. l. Labeo. ff. ad municip. & bonus tex. & ibi not. Bar. in. l. prędia maritima. ff. de fũ. instruct. & clemen. ne Romani. §. sanè. de elect. obseruanda enim est in hoc cõsuetudo patrisfamilias, & domini, & attendenda est volũtas eius, vbi voluerit familiarem suum habitare. l. vrbana. ff. de verb. sig. Habitatio igitur, & commensalitas capta extra domũ, nõ faciunt familiares obsequiis insistentes desinere esse tales. Est bene verum, ꝙ si tales habitantes, & comedentes extra domũ, licet ex portione data in domo Cardinalis, non seruirẽt Cardinali nõ diceretur familiares, cõtinui cõmẽsales ad effectũ istius reseruationis, quę est odiosa, vt dicit Glossat. in regul. iij. sup. eo. dũ allegat Bal. in. c. sciẽdũ. de feudi cogn.

Commensalitas quo ad verã &c.

Familiaris duobus in locis vnus esse potest.

vt ibi

vt ibi per eum. Et pro isto facit quod dicit Abb. post Ioann. And. in. c. cum dilectus, in fin. de cleri. non residen. vbi volunt ꝙ familiares Cardinalium, licet habeant literas familiaritatis: habitantes etiam extra domum, si tamen non seruiunt, nō gaudēt priuilegiis familiarium, quia nō sunt verè familiares. Tamen totum hoc dependet, vt dixi, à voluntate Cardinalis, quia si Cardinalis habet talem pro familiari, & recipit vt talem, & dat ei portionem victus ex domo sua, licet non seruiat ei, nō desinit esse talis, quia sufficit ꝙ per familiaritatem non stet, quominus seruiat. Nam postquam Cardinalis ita patitur, illa patientia habetur loco seruitij sibi impensi, quia voluntas Cardinalis tali casu cōsideratur, vt dicit tex. in. l. ex facto. §. rerum. ff. de hæred. insti. quem ad hoc in terminis. q. alleg. excell. doctor. Modernus referendarius, & quondam discipulus meus D. Franciscus Niconitius in prima parte allegationum suarum, nunc impressa, alleg. xx. in fi. Talis enim voluntas domini pro facto reputatur. l. fi. ff. de vsu & habi. notant Aretin. & Ias. in. l. à Titio. colum. ij. de verbo. oblig. sicut dicit Anto. de Butr. de scholari in prooemio Decretal. Quod licet vagetur, gaudet tamen priuilegiis scholarium: quia scholaris est. Nam, vt inquit Domin. in procem. vj. in vltima colum. eo. ipso, ꝙ scholaris est matriculatus, & intrat, & defert habitum scholasticum, licet nihil studeat, gaudet tamē priuilegiis scholarium. Et ita dicit fuisse in facto obtentum. Sic erit hic dicēdum, ꝙ eo ipso, ꝙ Cardinalis recipit aliquem in familiarem, & describi facit in tinelli rotulo, & comedit, licet nō seruiat, ex quo tamen hoc patitur Cardinalis, nec propterea eum de domo expellit, erit familiaris, continuus commensalis: quia durat illa voluntas receptionis, per quam videtur contracta quædam societas quę non dissoluitur, nisi per contrarium dissensum, secundum Pet. de Ancha. consil. cccxcix. incip. præmitto. Secus verò si Cardinalis non recepit talem, vt familiarem, sed vt beneuolū & amicū, iubens illi dari portionē panis & vini ex domo sua, prout sunt aliqui honesti viri curiales domos habentes proprias, qui sub prætextu alicuius fauoris consequendi, associant, & comitantur Cardinalem, & dictam portionem in signū amoris & amicitiæ ex domo Cardinalis capiunt non animo seruiendi Cardinali, sicut faciunt familiares: & hanc portionem multi in curia diuites & miseri capiunt.

Scholaris matriculatus.

piunt.Nam tales non sunt veri familiares sed ficti:& ideò nõ debent comprehendi sub ista regula. Et ita procedunt dicta per Paulum de Castro in consil.cccxl.in fin.lib.j.& Nicolai Milis in verbo,familiaris.Ex habitu igitur & qualitate persõnæ,receptione,& intentione seruiendi dicitur quis familiaris,vel non.Nec obstat,ꝙ prædicti capiunt portionem ex domo Cardinalis,& illum associant,quia per hoc non dicuntur familiares,continui cõmensales,quia talis voluntas ex vtraque parte non adest,quę requiritur,vt dixi,ad contrahendam huiusmodi familiaritatem. Quinimo multi ex dictis officialibus diuitibus tales portiones in signũ auaritiæ, potius quàm amoris capientes dedignarentur,& ad honoris diminutionẽ referent nominari,& pro familiaribus Cardinalium teneri, seu reputari:sunt enim plærunque dicti officiales miseri ipsis Cardinalibus ditiores.Et prǒpterea tales portiones appellari possunt,portiones honoris. Sicut appellatur panis quem Cardinales quotidie à Papa ex palatio apostolico capiunt. Nam licet Cardinales illum capiant, ac etiam quotidie assistant,& obsequantur Papæ,nihilominus familiares Papæ nõ sunt,nec reputantur. Vt post plures informationes & propositiones conclusit Rota octaua M.D.xxxj.in causa Valentina Archidiaconatus de Xatiua,pendente corã me pro Constantino del Castillo contra nepotem Cardinalis de Vich, & ita ego pronuntiaui: quæ sententia fuit postea per duas alias confirmata.Nam tenuerunt in dicta causa Domini Cardinales non esse familiares, nec continui commensales Papæ,quia ab eo recepti non sunt,neque ipsi se,vt tales habent, neque ab aliis ex communi vsu loquendi reputantur,non habitant de per se,vt domini, & à Papa potius collaterales, & fratres,non autem seruitores appellantur. Et istam opinionẽ tenuit Glossator regularum,quem in multis locis sæpe approbat Rota in regula tertia,circa finẽ.Nec obstant consilia Oldra.in consilio.xl viij.incipien.ius commune.Nec Roma.in consil.ccccxcviij.incip.in casu quo quæritur. Quia illa procedunt in his quæ pertinent ad eorum fauorem, nõ ad eorum damnum,incommodum & odium,videlicet vt beneficia eorũ sint reseruata,iuxta ea quę in simili dicit Bar.in.l.itẽ qui in potestate.in fi.ff.de his qui sunt sui vel alie.iu.cũ concor.vt ibi latè Moder.scribũt.Et licet ille titulus honoris sufficere

Veri familiares.

Familiaris quis.

Cardinales capientes panẽ, &c.

ficere deberet ad effectum reseruationis inducendæ, iuxta eá quæ dicit Rota decis.xj.titulo de præbend.in no.aliàs num. 207.& ea quæ dicit Glossator supra in regula.vj. Nihilominus hoc non facit ad propositum, quia quamuis verum sit, ꝙ Cardinalium beneficia sint reseruata, quia attenta suprema summi Pon.dignitate Cardinales possint appellari seruitores honoris per prædicta, non tamen sunt familiares, continui cō mensales. Nec obstat, ꝙ Cardinales capiãt panem ex Palatio: quia ille panis qui eis datur, nō recipitur, nisi causa honoris, non familiaritatis: quia ad commēsalitatem aliud requiritur, quàm solus panis. Ideò lex voluit ꝙ appellatione panis & vini, non veniant fercula, quæ etiam requiruntur ad commensalitatem. cap. vbi periculum. §. in conclaui. de elect. lib. vj. quia non cum solo pane viuit homo. Et tales panes vocãtur hodie panes honoris, & possunt dici panes ciuiles, vt l. §. simili quippe. in authen. de non alien. sed quia illi panes aliter intelligũtur in. l. fin. §. præterea. C. de iur. dot. & in. l. bene à Zenone. §. qui omnia. C. de quadr. præscript. vt latè dixi in d. l. fin. in quibusdam notabilib. meis. ideò alia causa panis honoris dicitur, non vt illi panes Martij, qui etiam honoris appellantur, cum solum honoris causa in conuiuiis apponi soleant. Quos optimè depinxit Hermol. in quadam enarrat. cœnæ, de qua habetur in quadam epist. sua inter illas Ang. Politian. nu. 43. lib. xij. & in alia eiusdem lib. xxviij. Nam illi panes ab istis, vsu quotidiano, & substantia distinguuntur. Isti igitur panes, qui dãtur hodie Cardinalibus, ideo dicuntur honoris, quia cũ cãdore cæteris præstant, ac etiam substantia & qualitate farinę differant ab illis panibus, qui dantur familiaribus commensalibus: ideo honoris appellantur. Et ob eam causam panis iste, olim panis procerum appellabatur, vt dicit Plin. lib. xix. capi. iiij. panis enim siligineus, quia candore alios excedebat, primarius dicebatur, pręcipuè ex tritico Campano confectus, authore Varrone. Nam sicut inter vina falernum, ita inter panes siligineus habebatur, qui solis imperatoribus & illustribus viris porrigebatur. Quamuis inter Imperatores solus Augustus pane primario, siue siligineo abstinuit: & secũdario pane seu vulgari, qui hodie dicitur panis familiæ, vsus fuit, vt Trãquillus in Octauio meminit, qui quidem panis vulgaris, vt quidam Physici voluerunt, magis ad robur & sanitatē corporis

Appellatione panis & vini non veniunt fercula.

Panes honoris.

Panes Martij.

Panis siligineus.

Augustus solus pane primario abstinuit, &c.

poris confert, qui honores philegmaticos desiccare & consumere videtur. Ille igitur panis siligineus datur à Papa Cardinalibus causa honoris & amoris, referens siue representans panem illum cœlestem, quem in primitiua ecclesia Apostoli in domibus suis comedebant. Propter quē assequendum quotidie dicimus, panem nostrum quotidianum da nobis hodie. In signum igitur charitatis & amoris porrigitur & capitur, vt sic quotidie capientes, dantis memoriam habeant. iuxta text. in. c. liquido & in. c. hoc sacramentum. de consec. distinct. ij. quem panem sicut Apostoli à CHRISTO, ita Cardinales ab eius vicario capiunt: sed hoc interest, quia illi panem terrestrem, pariter & cœlestem capiebant, hi verò terrestrē tantùm. Non omnes igitur qui capiunt panem de palatio dicuntur familiares continui commensales. Vnde exceptio familiaritatis facta in priuilegiis vel regulis, de talibus non intelligeretur. Et licet prædicta de iure vera sint, nihilominus vidi in Rota aliquando hanc curialium cum Cardinalibus amicitiā propter susceptam portionem post obitum dictorum curialium optima beneficia possidentium ad familiaritatē detorqueri, ad effectum consequendi sub isto prætextu beneficia vacantia tanquàm per obitum familiarium: & ita vidi in vna causa Corduben. seruari, vbi fuerat probata per quēdam Cardinalem familiaritas, & continua commensalitas cuiusdam, qui verè nunquam fuerat familiaris, sed accedebat ad Cardinalem causa docendi eum in literis Græcis, Hebraicis, & Latinis: ob quam causam Cardinalis portionem panis & vini non tanquam familiari sed magistro ministrari iubebat, vt erat notum. Et ideo aduertendum: quia sub hac specie, sub bono & æquo plerumque erratur, iuxta legē, si seruum. §. sequitur. ff. de verb. oblig. & incidimus in dictum Bald. in cap. quia verisimile. de præsumpt. Circa alios verò officiales capientes panem ex palatio sæpe fuit dubitatum, nunquid per hoc censerentur familiares Papæ continui commensales ad effectum reseruationis beneficiorum: & illa difficultas non fuit vnquam decisa propter varias rationes pro vtraque parte militantes. quas, vt tolleret Sanctissimus Dominus noster Paulus Papa. III. per quandam regulam, siue extrauag. suā ad perpetuam rei memoriam nouissimè constituit & declarauit, Omnes officiales capientes panem in palatio, vel custodiam fa- cientes,

Cardinales vt curialiū beneficia consequātur, illis in familiares habere gaudent.

Officiales capientes panē, &c.

cientes, dici & censeri veros familiares, continuos commensales, & non per priuilegium, adeò quòd eorũ beneficia censeantur excepta ab omnibus regulis & indultis, & tantum Papæ reseruata. Et quãuis de dicta extrauag. Cardinales sępe cõquesti fuerint Papæ, supplicantes eam reuocare dignaretur, tanquam illis multum præiudicialem, ratione suorum seruitorum officialium, tamen Papa nunquam fecit, imò secundũ istam extrauag. iudicatum fuit in Rota per duas sententias in vna causa Ferrarię. primo, coram domino Paulo Capisucco, secundo coram me de anno. M.D.xxxvij. Est bene verum de mense Octobri. M.D.xxxix. dubitatum fuit in vna Sagonię. parochialis de Chane coram Reuerẽd. D. Ioan. Paulo Ptolomæo, vtrum dicta extrauagans traheretur ad præterita, attento quòd in ea sunt aliqua verba, quæ innuunt Papam velle declarare dubia antiqua: & Rota cõformiter tenuit quòd non, tum propter maximum præiudicium, & scandalum inde resultans, tum etiam, quia verba & mens constitutionis potius inclinare videntur ad futura, & in dubio talis interpretatio capi debet, quæ est conformis iuri communi, vt in cap. ij. & cap. fin. de costit. Apparet igitur ex prædictis, quòd ista omnia de constituendo aliquem familiarẽ, vel non, principaliter consistunt, vt dixi, in voluntate & consuetudine Card. recipientis & tolerantis, & Papæ constituentis, adeò quòd si Cardinalis reciperet vnum in familiarem, & ille sciente & tolerante Cardinali, licet non mandante, seruiret magistro domus, nihilominus esset familiaris continuus commensalis Cardinalis, vt est text. in. l. si verò diuiso. ff. de iis qui deiece. vel effu. & in. l. j. §. magistrum. de exerc.

Familiaris quis.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO, an dispositio istius regulæ, quæ loquitur de familiaribus Cardinalium, habeat locum in familiaribus familiarium eorundem?

Familiares familiarium.

SOLVTIO. Videtur dicendum quòd non, ex eo, quia famulus filij mei, non dicitur famulus meus, vt dicit glossa in verbo præteritæ. in. l. ij. C. qui æta. lib. x. Sic etiam homo hominis mei, non est homo meus, vt dicit Specul. titu. de feud. §. j. col. xv. versic. xiiij. quæritur. & glos. in clemen. j. in verbo existere. de iur. iu. Nec socius socij mei dicitur socius meus. l. nam socij. ff. pro socio. Et idem dicimus, quòd colonus coloni

Famulus filij mei, non dicitur, &c.

loni mei, nec vasallus vasalli mei, dicuntur mei coloni vel vasalli: vt tradit Bald. in.l.j. colum.ij.versic. quæro testator. C.com.de lega.& in cap.j.§.fina.si controuer.fue. de inuesti.& est glo.magna in.l.de accessionibus.ff.de diuer.& tēp. præscrip.facit text.cum glos.in cap.legitur.lxxxj.distin.Eodē modo libertus liberti mei nō est meus libertus.l. Modestinus. ff. de verbo.signifi.l.si quis à liberis.§. sicut liberti.ff. de libe.agno. & in.l. alimenta.§.j.ff. de alimen.& cib.leg. cum concor.vt scribit Alexand. in consil. x cix. habito super narratis.in.ij.colum.versicu. & si aliter.in.ij. volu. Similiter neque exemptus exempti, à me dicetur exemptus meus. c.j. de præbend.lib.vj.Neque donatarius donatarij mei, dicitur donatarius meus,vt in cap. abbate.§. allegabatur. de re iud. lib.vj.Neque adhærentes adhærentis mei,dicuntur mei adhærentes. Hinc est, quòd pax facta cum inimico, non extenditur ad eius adhærentes, nisi expressè dicatur, vt in cap. ad apostolicæ.& ibi docto.post Innocen.de re iud. lib.vj. & Bald.in.l.j.C.de episc.& cler.Pariter etiam nec fautor fautoris mei, dicitur meus fautor,vt colligitur ex.c.j.in versi.principalis.de offic.deleg.Sicut etiam subditus episcopi, non dicitur subditus archiepiscopi: quāuis episcopus sit archiepiscopi subditus.vt in cap. pastoralis.in princip.de offic. ordi. Ex quibus infertur etiam, quòd familiares familiarium Cardinalis,non dicuntur eius familiares.Et hanc opin. tenet Guido Papa consil.xxx. nume.5. *Pax facta cum inimico, & cæt.*

Pro parte contraria, videlicet quòd tales famuli familiarium, dicantur etiam familiares ipsius Cardinalis vel Papæ, est in terminis doctrina Saly.in.l.ij.in fi.C.de episco.& cler. Vbi expressè tenet tales esse familiares Papæ vel Cardinalis. Rationem ponit, quia seruiendo familiari Papæ vel Cardinalis,dicuntur illis seruire.arg.text.in d.l.ij.&.l. debet.§. si seruus.ff.nau.cau.stab.Et ita seruus vicarij, appellatur seruus ordinarij,& seruus domini.l.dominus.§.j.ff.de pecul.leg.Et pro hac parte dicit esse text.concludentem in.l.quæsitum.§. sed an instrumenti.ff.de fun.instruc. *Seruiens familiari Papæ.*

Istam etiam opinionem tenet Glossator hic, & Modern. Sabinen.in tracta.reseruatio.in.xxx.effectu.Et secundū eam consuluit Ludouicus de Interamne, quondam doctissimus aduocatus, & Rotæ auditor in consil. incip. An reuerendus

 pater

pater.in tertio dubio.vbi subdit,quòd sufficit Papæ vel Cardinali,quòd sciat familiarem suum habere famulũ. Maximè quando est persona, quæ honestè non potest, nec solet sine famulo seruire,vt sunt Secretarij,Magistri domus, & simililes personæ. Tali enim casu illa scientia Cardinalis,etiam tacita, sufficit, & per eam videtur contrahi quædam societas cum famulis talium familiarium, quæ familiaritati æquiparatur:alleg.tex.in.l.si verò diuiso.ff. de iis qui deie. & effu. & in.l.j.§.magistrum.ff.de exercit. Allegat etiam rationem: quia quãdo nobiles in domo Cardinalis habent famulũ, per hoc dicuntur magis seruire Cardinali,& releuantur in pluribus per seruitium famulorũ, & illud leuamen facit dominos magis expeditos & vacuos,quo ad seruitium Cardinalium. Igitur seruiendo eis,videntur tales famuli Cardinali seruire. Adde ad hoc bene facere consilium Oldr.consil.xj. Vbi per plures rationes,quæ conferunt prædictis,concludit legatum factum pauperibus cõprehendere seruitores eorũ per quod releuantur. Et ita Oldr.sequuntur Ias.& Moder. Taurinen. in.l.cui iurisdictio.in.j.colũ. ff.iurisd.om.iudic. Facit etiam quod dicit Abb.in cap. quanto. in.iij. notab.de censib. vbi etiam de Oldr. meminit. Et Decius in.l. lecta. in.v. colum. ff.si cert.pet.& in.l.scriniarios.in.j.col.C.de testamen.milit. Accedunt quæ Alexand.dicit in.l.si finita.§. si de vectigalibus.in.iiij.col.num.8.ff.de dam. infect. & Moderni repetũt in auth.habita.C.ne fil.ꝓ pat. Vnde eadẽ ratiõe qua dicimus ꝙ subdelegatus delegãtis, dicitur subdelegatus primi delegãtis.c.super quæstionũ.in fi.de offi.deleg.& vasallus vasalli,vt in.c.ad apostolicæ.§.præter hoc.de re iudic.lib.vj.Eodẽ modo & familiaris familiaris mei,dicitur meus familiaris. Habes igitur ex prędictis quęstionẽ pro vtraq; parte dubitabilẽ.

Legatum factũ pauperibus, & cæt.

Quid dicendum?Pro clara istius materiæ resolutione est considerandum, quòd familiaritas in iure diuersimodè capitur,vt notat Ioan.Añd.& Geminia. in cap.licet. de priuil. lib.vj.& in cap.fin.de verb.sig. & declarat Bald. in.l.j.C. de episcop. & cleric. Vbi dicit, quòd quædam familiaritas est potestatiua,quædam est socialis : potestatiua est multiplex, vt ibi per eum,& per eundem in.l.qui testamento.§.quicunque.ff.de testam. Quantum ad familiaritatem potestatiuam familiaris familiaris mei, potest dici meus familiaris. Et ita

Familiaritas in iure diuersimodè capitur.

procedunt

procedunt allegata in ſecunda parte, & militant ea, quæ dicunt Gloſſator, Iacob. de Belui. Nico. de Neapoli. & Andr. de Iſer. in cap. j. §. illud. de prohib. feud. alien. per Federic. Et ſic familiares familiarium Papæ, dicentur eius familiares, familiaritate poteſtatiua. Quia ex quo habitant in domo Cardinalium, habent poteſtatē ſuper eos, cum poſsint eos de domo expellere. Quod fieri poteſt etiam, ſi famulus familiaris mei nullas haberet impenſas à me, ſed ſolum habitet in domo mea. Et in iſta poteſtatiua nō requiritur, quòd famulus ſit receptus de voluntate mea, vel non. Sed hoc concernit dominum ſuum familiarem meum, qui ei miniſtrat impenſas. Sed quo ad aliam familiaritatem, quæ dicitur ſocialis, quæ in plus ſe habet, & continet in ſe poteſtatiuam, illa non contrahitur ſine voluntate & acceptatione domini. Et illa voluntas à communiter accidentibus non habet effectum, niſi quando talis familiaris admittitur in domo, & in Tinello. Itaque ſit commenſalis: & de tali loquitur text. in dict. c. fin. Et ita familiaritas dicitur vera familiaritas, in qua cōcurrunt mens & dēs: & ſic voluntas & impenſa. Et talis familiaritas gaudet omnibus prærogatiuis iuris communis & regularum. Et in ea militant omnia motiua ſuperius facta pro parte affirmatiua. Et iſta familiaritas ſocialis, quæ cum commenſalitate coniungitur, quo ad effectum priuilegiorū debet continuari per quatuor menſes, ſecundum diſpoſitionem iſtius regulæ, ita ab Alexandro, Leone, Hadriano, & Paulo ampliatæ. Alia verò familiaritas non habet tēpus. Si itaque famuli familiariū meorum recepti de voluntate mea, & deſcripti in rotulo aliorum familiarium Tinelli, comprehendentur ſub iſta regula.

Sed aduertendum vlterius, quia Gloſſator ſuper illa regula Iulij Secūdi, de prærogatiuis expectantium, in ſeptima parte illius regulæ. q. vlt. tenet in quæſtione præſenti familiares familiarium, quo ad hoc vt gaudeant prærogatiuis regularū debere habere tria. Primum, quòd Cardinalis miniſtret impenſas famulo, ſicut domino ſuo. Secundum, quòd dominus propter ſeruitium illius famuli reddatur diligentior, ac magis expeditus, & vacuus ad ſeruiendum Cardinali. Tertium, quòd ille famulus ſit certus, & non incertus. Quibus concurrentibus, talis famulus familiaris dicetur familiaris Cardinalis. alleg. text. quem Ioā. xxij. dicit pro caſu iſtius quæſtionis *Familiares familiarium.*

 allegaſſe,

allegasse,de quo Salic.loco superius alleg. meminit, & dicit concludentem in.d.l.quæsitum.§.sed an instrumenti.

Sed considerandum est,quia tex.in.d.l. quæsitum.nõ probat ista requisita. Nec me mouet,quòd Io.22.eum allegauerit:quia licet ille fuerit in iure nostro doctissimus & multũ curiosus,vt latius in proœ.regulæ dixi. Nihilominus nullibi constat,Io.ad hoc illũ tex.allegasse:nec si constaret, standũ est ei,quando male dicit.Non enim maiorẽ sibi in iure allegando potestatẽ vẽdicauit, quàm Innocentius quartus : qui cum posset ex eius dictis leges condere,voluit tamen à quocunque melius sentiente reprehendi,vt dicebat Hostiensis se multotiens ab eo audiuisse,quem refert Io.And.& Domi.in ca.solet.de senten.excom.lib.vj.Concludo igitur, quòd vltra quòd text.ille non probat assumptum Glossator dictum, etiã in se non est verum:quia iure cauetur, ꝙ Cardinalis famulos familiarium suorum cognoscere debeat. Quibus licet ipse Cardinalis impensas ministret, non tamen ab ipso eligũtur,sed à patrono suo.Mandant enim Cardinales suis magistris domus,vt cuilibet ex familiaribus suis præcipuis habere famulum in Tinello,ac eos in rotulo describi permittant. Clarum est enim,quòd tales famuli per familiares electi, Cardinali non præsentantur,neque ad voluntatem eius capiantur:sed quisque familiarium famulum pro suo arbitrio penitus ignotũ Cardinali sibi eligit,& sufficit Cardinali,quòd det vnicuique impensas.Nec etiã inspicitur,an propter famulum dominus reddatur promptior , aut diligentior ad seruiendũ Cardinali. Quia vltra,quòd hoc à Cardinalibus non indagãtur nec considerentur,qui mulctari iubent contumaciter seruientes,nihil ad propositum commensalitatis facit, an quis diligentior vel segnior reddatur, sed solum inspicimus, an Cardinalis in domo sua famulis descriptis in rotulo impensas ministret,inde pendent leges & prophetæ.

Innocentius quartus.

Putarem tamen vnum aliud requiri,quo ad effectum prædictæ familiaritatis socialis,videlicet, quòd famuli familiariũ seruiãt in domo Cardinalis domino suo,& quòd ad istum finẽ recipiãtur. Quia tali casu intelliguntur seruire Cardinali:Secus vero vbi famulus seruiret domino suo non in domo Cardinalis,sed extra domũ, puta in vinea eius, vel apotheca, vel alio loco remoto, Quia tali casu nõ cõprehẽderetur fami

Famuli familiarium.

liarium appellatione, vt declarat Guido Papa in decisionibus Parlamenti, decis. dlj. in. iiij. colum. dum respondet ad. l. Modestinus. Et ante ipsum hoc dixit Bar. in. l. de accessionibus. in princ. ff. de diuer. & temp. præscript. & in. l. Claudius. colũ. fi. ff. qui pot. in pig. ha. Et ita procedit text. in. d. l. nam socij. cum aliis argumentis partis negatiuæ. Quæ omnia in ratione cõsistunt, quia quando famuli seruiunt dominis suis in domo Cardinalis, ex hoc domus Cardinalis ex multitudine seruientium illustrior ac honorabilior redditur: quia tanto magis honor Cardinalis augetur, quanto pluribus præest. arg. c. ex parte. de constit. & dixi superius in alia quæstione. Non sic quando extra domum seruiunt in negotiis non concernentibus. domum, nec personam Cardinalis. & per hoc habemus vnam limitationem ad conclusionem superius factã.

Secundo limitatur ista conclusio, vt habeat locum in famulo familiaris certo, non autẽ in incerto. Exempli gratia, Cardinalis dat expensas pro me, & duobus familiarib meis, ego habeo quatuor in domo Cardinalis, & nescimus qui sint illi duo qui viuunt expensis Cardinalis. Tali casu ratione incertitudinis, nemo diceretur familiaris, arg. l. duo sunt Titij. ff. de testamẽt. tutela. Ita limitat Glossator in dicta regula Iulij secundi, & in regula. iij. suprà eod. Et opinio eius videtur, iudicio meo, rationabilis. Vt igitur huiusmodi incertitudo tollatur, faciat eos describi in rotulo. Tertio, limitatur prædicta conclusio non procedere in famulis familiarium ad tempus, & ad placitum: secus in perpetuis. Ita limitat Iason post plures alios, quos ibi allegat in. l. scriniarios. in princ. C. de testã. milit. Tamen aduertendum est, ꝙ ista limitatio procedit in casu illius. l. nec trahitur ad casum nostrũ. Nam hic non quęritur principaliter, an omnia priuilegia quæ dantur personis dominorũ, competant eorum famulis. Quia licet regulariter sit tenendum ꝙ sic, per ea quæ latè superius sunt deducta, tamen multi sunt casus, in quibus illa priuilegia nõ communicãtur famulis, vt ibi est casus de priuilegio militis, propter rationẽ quã ibi ponit Decius, & alij, qui nõ militat in famulo. Sic etiã procedit dictum Archid. in. c. clericum. el. j. xj. q. j. qui facit differentiã inter familiares habẽtes salarium, & seruientes sine salario. Quia illa etiam differentia non valet in proposito, quia salarij perceptio non facit quẽ famulũ ad effectũ *Intellectus ad dictum Archidiaconi.*

istius regulæ, vt in .l. Herennius. ff. de decur. sed commensalitas & seruitium. Et clarū est, quòd ita nobis seruiunt famuli temporales, sicut perpetui: & ita mercenarij, sicut nō mercenarij. Nam famulorum commensalium seruientium in domo Cardinalium duæ sunt species. Quidam sunt mercenarij, & isti sunt viliores cæteris, prout sunt stabularij, coci, & alij similes infima seruitia exercentes, inter quos possunt annumerari famuli famulorum. Et prædicti mercenarij, licet sint cæteris viliores, sunt tamē in domo Card. magis necessarij, & propter vtilitatem eorum, quia nō ita cum Cardinali versantur, minus fauoris sperant: & ideo capiunt illud quod certius est, videlicet salarium. Et quia etiā tales communiter sunt pauperes non habentes aliunde vnde sibi necessaria cōparēt, nisi ex salario, quæ quidem paupertas fortè plures ex istis ad hæc infima & sordida ministeria deduxit, cū aliàs fuerint in bona domo nati: sicut de Dionys. Syracusano legimus, qui ex rege factus est pædagogus. Alij sunt famuli non mercenarij, vt sunt scutiferi, camerarij, capellani, & his similes, de quibus intelligitur dictum Nicolai de Neap. in .l. habitatio. ff. de vēt. in poss. mit. qui voluit meliores impensas tribui debere familiarib. Cardi. quàm aliis: nam intelligitur de istis, qui, vt plurimum in mensa, aut saltem in Tinello secreto ex residuo mense Card. comedunt. Et ex istis omnibus nō potest fieri illa distinctio inter perpetuos & temporales, vt facit Iason in dicta .l. scriniarios. Esset enim ridiculū putare homines liberos, cuiusmodi sunt familiares prædicti, se perpetuæ seruituti dedisse, sicut serui. Sed omnes isti sunt temporales famuli qui in curia militant, & seruiunt in loco suo Cardinalib. vel aliis Prælatis sub spe melioris fortunæ: quæ cum primum obuenit, receptui canunt, vt sibiipsis viuant: interim tamen non desinūt esse familiares, & frui omnibus priuilegiis familiaritatis, etiā si non manerent, nisi per mensem in domo Cardinalis. Ista enim est curiæ Rom. consuetudo, quòd familiares secundum arbitrium eorum & dominorum suorum, ac temporum & personarum occasionē mutantur, & alij eorum loco recipiuntur, & nihilominus dicuntur, & sunt veri familiares, continui commensales. Et ita etiam reiecta illa distinctione Archi. & Ias. tenet Andr. Sicul. in. c. ij. de foro compet. Cum quo quotidiana experientia concurrit. Est tamen verum, quòd hodie

Famuli commensales.

Pontifices,

pōtifices, vt tollantur omnes difficultates, faciunt vnam regulam, quód quo ad hoc, vt quis familiaris & continuus com mensalis dicatur, & reputetur, requiritur ad minus, quód in Tinello per quatuor menses comedat, aliàs non gaudent priuilegiis familiarium, vt Hadr. hic, & Paulus voluerunt: quod qualiter procedat, alibi dicetur.

Familiaris, & continuus cōmensalis dicitur.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

QVAERO, an si cum familiaritate concurrat alia reseruatio, habeat locum ista regula? Exemplum ponamus, quód per obitum familiaris vacat prima dignitas in Cathedrali vel collegiata, quæ sunt reseruatæ superius per regulam tertiam, an attendatur ista regula?

Reseruatio cum familiaritate reseruans.

SOLVTIO. Concludendum est quód sic. Nam videmus, quód si familiaris moritur in curia, beneficia ex tali vacatione in curia sunt reseruata, alia reseruatione, quàm familiaritatis, vt patet in cap. ij. de præben. lib. vj. Et tamen habet locū ista regula; vt hic voluit Glossator. Ergo à fortiori quādo est minor reseruatio, prout est illa inducta per regulā. iij. sup. eod. Quia inter reseruationes apud sedem, nulla est maior illa. d. cap. ij. vt dicit Rota decis. iiij. de præbend. in antiq. Quia non solum est inducta de iure communi, sed etiam est confirmata per regulas. Et tamen voluerunt Domini, secundum opinionem Glossatoris hîc, quód ista regula haberet locum in tali reseruatione, propter illam rationē, quia ex quo Cardinales resident in curia, & vt plurimū familiares sui ibidem in eorum seruitio moriuntur, si non caperetur huiusmodi interpretatio, regula deseruiret eis de vento, & raró haberet locum. Fuit igitur capta interpretatio, vt impetrantes talia beneficia sic reseruata, tenerentur istam regulam seruare. Et ista ratio à fortiori habet locum, quādo beneficium seruatū minori reseruatione, vt est illa reseruatio dictæ regulæ. iij. Igitur à fortiori idem in ea est concludendum. Et ita secundum istam opinionem concluserunt domini in vna Palentina Abbatiæ de Trusillos, die. xviij. Februarij M.D.xxx. corā R. D. Petro Vortio pro Patriarcha de Hierusalem, cōtra Anto. de Astudilo. Et pro ista decisione facit, quia Papa faciendo postea istam regulam posteriorem in fauorē Cardinaliū, videtur illam regulam tertiam anteriorem modificare. argu. l. non est nouum. & l. nam & posteriores. ff. de leg. videlicet,

Reseruatio apud sedē quæ sit maior.

vt

vt diſpoſitio talium beneficiorum per obitum famil. Cardinalium vacantium pertineat ad Papam, tamen cum cõſenſu Cardinalis. Et ita per ſecundam conſtitutionem eiuſdem conditoris, receditur à prima, quo ad effectum iſtius priuilegij, vt notat Bar. in conſtitutionibus particularibus, loquens in extrauag. ad reprimendam. in verſic. non obſtante. circa finem. Quod pro notabili ſequitur Curt. in repet. cap. fi. in. xcj. col. de conſuet. & dixi latius in repet. mea. c. j. de cõſtit. lib. vj. qui tex. ita declaratur. Et talis interpretatio capienda eſt in præiudicium concedentis, vt dicitur in. c. quia circa. de priuileg. cum concor. vt ſcribit. Iaſ. in. l. beneficium. ff. de conſt. princ.

Conſtitutio ſecunda.

Sed aduertendum eſt, quòd contra iſtam opinionem quidã antiqui doctores conſuluerunt, dum iſte caſus accideret coram Graſſis in cauſa Redonẽ. Capellæ. Dicebant enim, quòd regula iſta ſolum loquitur in vna reſeruatione inducta ratione familiaritatis. Ergo non debet habere locum in duplici, quia ſub ſimplicibus non continetur mixtum in materia reſtringibili, & exorbitanti à iure cõmuni, ſicut iſta. l. ſi ita ſcriptum. ff. de liber. & poſthu. Quinimò licet in materia fauorabili ſub expreſsione duorum ſimplicium veniat mixtum, vt in. l. Titiæ textores. de leg. j. & . l. legatis. §. ſi vnus. de leg. iij. Tamen quando vnum tantum ſimplex exprimitur, tunc nunquam comprehenditur mixtum, neque de iure, neque de benigna interpretatione. l. hoc legatum. de leg. iij. & eſt text. etiam in ratione ſui in cap. cum illis. §. ſi verò. de prebend. lib. vj. Ita in caſu noſtro eſt dicẽdum, quòd regula iſta habeat locum in beneficio reſeruato ratione familiaritatis tantum. Nõ enim eſt veriſimile. quòd Papa voluerit in ſui præiudiciũ concedere tale priuilegium Cardinalibus, videlicet, quando beneficium ex alia cauſa reſeruatum fuiſſet, quod Hadrianus & Paulus. III. hîc conſtituerunt.

Materia fauorabilis.

Sed iſtis non obſtantibus teneo primam opinionem, quæ videtur verior & æquior. Pro qua ſunt præmittẽda duo ad euidentiam iſtius regulæ. Primum, ꝙ iſta conſtitutio reſpectu Cardinalium, cui cõceditur hoc priuilegium, eſt fauorabilis: ſed reſpectu impetrantium eſt exorbitans. Quatenus igitur Cardinales concernit, lata interpretatione eſt adiuuanda, cõtra ipſum cõcedentẽ, iuxta tradita per Moder. in. l. beneficiũ. ff. de cõſti. princip. & . c. quia circa. de priuileg. & talis extẽſio

eſt,

est, ideo benigna est interpretatione prosequenda. Quia con seruat spem bene seruientium. vt dicit hic Fely. in alio proposito de commenda loquens. Sed quantum ad ipsos impetrantes, hæc constitutio, vt dixi, exorbitans iudicatur, & ideo contra eos stricto & proprio modo interpretari debet, ne videlicet in pœnam in ea contentam incidant.

Secundo, circa intellectum præsentis quæst. & istius regulæ est præmittendū, quòd reseruatio inducta per regulas potest considerari dupliciter, aut ratione personæ, aut respectu rei. Declaro, reseruatio quæ ex familiaritate resultat, ista est personalis, quia procedit intuitu personæ, sicut est etiam illa Protonotariorum, collectorum, & reliquorum officialiū. Alia est reseruatio, quæ concernit principaliter ipsam rem, licet secundariò personam, vt est illa reseruatio primarum dignitatum in cathedralib⁹ & collegiatis, de qua in regula. iij. suprà eod. cum aliis similibus. Nam licet illæ dignitates adhęreant personis, in reseruatione tamen consideratur principaliter locus & ipsa res, licet secundariò persona. Et inter istas duas reseruationes, personalis reseruatio est dignior, licet aliquæ ex realibus reseruationibus sint fortiores, vt est illa. c. ij. de præbend. lib. vj. & quædam aliæ. Et ista stant simul, quòd vna res dicatur fortior, altera etiam maioris comprehensionis, & quòd non sit dignior: vt patet in actionibus personalibus & realib. & in iudice ordinario & delegato. De quo per Ias. & Moder. in rubri. ff. de iurisd. omnium iud. & in rubr. ff. de offi. eius. tradit latè Decius in rubr. de offic. deleg. In proposito igitur personalis reseruatio dicitur reali dignior, ratione dignitatis personæ quæ attrahit ad se aliam, iuxta. l. iustissimè. ff. de ædil. edict.

Reseruatio ad inducta per regulas dupliciter consideratur.

Modo ad propositum. q. dico sic, quando familiaris Cardinalis duráte familiaritate sua obtinet dignitatem primā post pontificalē in cathedrali, vel in collegiata, prout in illa Abbatia de Trusillos, de qua superius est dictum, tunc concurrunt duę reseruatiōes in persona vnius, videlicet, personalis & realis. Tunc enim personalis tanquam principalis debet esse in cōsideratione, vt illa attrahat aliam tanquā accessoriam. Itaque dispositio loquens de personali reseruatione, si vna cum illa cōcurrit, realis sub illa dispositione cōprehendetur. Maximè, quia hæc interpretatio tendit in fauorem Cardi. contra

Dispositio loquens de personali reseruatione.

conceden-

concedentem, quòd admittitur, vt in decis. xcvij. in no. Hinc dicit Egidius in decisio. ccccxxv. ꝙ si Papa concedit indultũ Cardinali, ꝙ possit conferre beneficia reseruata, poterit conferre ea quæ sunt duplici reseruatione reseruata secundum dominos, & sequitur Fely. in. c. in nostra. in. vj. correll. de rescrip. & Moder. in tract. reserua. in. iij. q. ex quibus dictis prędicti Doct. voluerunt regulam. vj. Cãcellariæ, quæ officia cursorum & cubiculariorum reseruat, habere locũ quando vnus & idem est cursor & cubicularius. Et ita procedunt ea quæ dixerunt Domini in illa causa. Sed quando concurrerẽt in vna persona, duæ reseruationes personales, vel duæ reales: tunc vtraque est principalis de per se, & non veniũt sub dispositione loquente de vna reseruatione, & procedit secunda opi. Et tali casu præponderat potentior, quæ debet attendi in fauorẽ Pontificis conferentis. Exemplum, si familiaris Cardinalis fieret familiaris Papæ, vel Protonotarius, collector, auditor, vel habet aliquod officium de cõtentis in regulis. iiij. &. vj. quod datur principaliter propter personam. Tali casu regula ista, quæ loquitur de vna reseruatione personali, non comprehenderet aliam, vt tenuerunt sæpe Domini, & tenet expressè Fely. hîc. facit decisio. xvj. de præbend. in antiquis. Et ita in vna Senescẽ. Prioratus, coram me, de mẽse Februa. M.D.xxxviij. dictum fuit per dominos. Et de hoc meminit hic Glossator, licet dicat quòd de anno M.cccclxxxv. fuit practicatum contrarium in vno protonotario & scriptore, qui fuerat familiaris vnius Cardinalis, & beneficia fuerunt reseruata Cardinali ratione consensus, iuxta dispositionem istius regulæ. Sed dicit hoc fuisse causatũ propter quandam constitutionem siue capitulum factum in conclaui, tempore electionis domini Innocentij, qua cessante tenendum esset contrarium. Sed hodie hanc dubitationem, quo ad beneficium reseruatum, collatum familiari ante familiaritatem, & quo ad reseruationem officiorum, regulæ Hadriani & Pauli: sustulerunt, quę voluerunt Papam de talibus disponere posse. Sed quo ad capitulum conclauis, nescio an illud istis temporibus, sicut tempore Alexan. renouatum fuerit. Sed satis constat illud Summos Pontifices non obseruare. Nam licet illa capitula facta in conclaui, per nouum Pontificem iurata fuerint. Nihilominus sunt plures Docto. qui tenuerunt, ea summum Pontificem non ligare, vt

Papa cõcedit indultũ Cardinali, &c.

Capitula in conclaui facta, &c.

Antonius de Butri. in cap. j. de const. qui exemplum ponit in Gregorio duodecimo, qui iurauerat quædam capitula in conclaui, & postea contrarium fecit. Et idem de Paulo secundo refert Andr. Sicul. in. c. in præsentia. in. xxiiij. co. de probatio. Et in. c. j. in. ij. col. nu. 7. de iura. calū. Vbi dicit se contulisse in fauorem eiusdem Papæ Pauli, ꝙ non teneretur talia capitula obseruare. Et illud consilium fuit tētū & obseruatū, & postea missum Regi Franciæ, vt idem ibi refert. Licet de illis capitulis non obseruatis per Palum cōqueratur, & doleat Card. Papien. epistola. clxxvij. incipiente, Quid hoc est Paule? & cōtra illum inuehit, & excandescit idem Card. epistola. ccccxix. incip. Egid. Et quamuis super hoc possint plura dici quę tradūt Moder. in tract. iuramenti. & Deci. in consil. cl. nihilominus, quia non faciunt ad propositum, omitto.

Circunscripta igitur tali constitutione conclauis, cōcludo regulam istam isto secundo casu non habere locum. Quia cōcurrentibus in persona vnius duabus reseruationibus personalibus vel realibus potentior attenditur. Et in casu isto certum est, ꝙ ex istis duabus reseruationibus potentior est illa reseruatio, ratione officiorum, vel familiaritatis Papæ, quàm familiaritatis Cardinal. Quod ex eo patet, quod omnes summi Pontifices incipiendo à Ioan. xxii. primo regularum conditore, semper de huiusmodi officialium reseruationibus in suis regulis mentionem fecerūt: de familiariū verò reseruatione, nō omnes. Et adeò summis Pontificibus officialium reseruatio chara & peculiaris fuit, ꝙ non contenti fuerunt solis regulis eorum beneficia & officia reseruare, nisi etiam super hoc plures extrauagantes publicarent, vt patet in extrauag. Pauli secundi, ad Romani, &c. & nouissimè hoc prouisum est per regulam Hadriani & Pauli. Super quibus multæ decisiones in contentione factæ reperiuntur. Et longe plures quæstiones illarum occasione subortæ, quarum aliquas scribit Bartholomæus Belenzinus, quondam Rotæ auditor, in tracta. de chari. subsid. in vltima parte. Et Gaspar de Perusio, & latius Moder. in tract. reseruationū. Itaque ex prædictis concluditur, ꝙ dicta officialium reseruatio tanquam principalis & importās debet attendi, quo ad hoc, vt Papa liberè absque cōsensu Cardinalis conferre possit. Regula igitur loquens de vna reseruatione isto casu, locū nō habebit in alia. Sicut dicimus in duabus

Reseruationibus duabus in persona vnius concurrentibus quæ attēdatur.

Reseruationes officialiū summi Pontifices charas & peculiares habent.

Seruitutes duæ. bus seruitutibus, quod vna remissa, alia in statu suo remanet, vt in cap. ex tuarum. de autho. & vsu pal. & l. si domus. ff. de ser. verba. prædi. Et ita in specie, licet non per prædicta motiua, tenuit Rota in familiaritate Papæ, & Cardinalis concurrentibus in personam vnius. Nam voluit illam Papæ debere attendi, adeò, quod non requiretur aliqua mentio familiaritatis Cardinalis, neque illius consensus, tanquam quod maius lumen obfuscet minus, iuxta. c. volentes. de offi. leg. & c. si omnia. vj. q. j. vt in terminis adnotauit dominus Gulielmus Cassiodorus in suis Collectaneis decisionum Rotæ, decisione incip. Stante familiaritate, &c. vbi pro ista opi. aliquas rationes scribit, respondendo ad quædam contraria, quæ ibi videri poterunt postquam sunt impressę. Est bene verum quod adhuc illud motiuum, videlicet, quod in materia exorbitanti sub simplicibus mixtum non comprehendatur, valide obstat. *Materia exorbitās.* Adeò, quod die. xx. Nouembris. M. D. xxxvj. in vna Romana pecuniaria, coram R. dom. Ioan. Paulo pendente, Domini mei concluserunt, illud dictū habere locum in regula, de non appellando ante diffinitiuā sententiam. Nam illa regula ex quo loquitur in commissionibus, per quas causa appellationis cōmittitur, voluerunt non habere locū in casu mixto, videlicet in commissionibus, per quas non solum causa appellationis, sed etiam negotij principalis cōmitteretur. Ratio fuit illa, quia ex quo regula est exorbitans à iure, & loquitur in vno casu simplici, non debet habere locum in mixto, iuxta cap. statutum. de electio. lib. vj. iūcto. c. licet canon. eo. tit. & aliis motiuis, quæ breuitatis causa non refero. Quæ quidē decis. potest in ratione sui adaptari, ad pręcedentia: tamē ex distinctionibus superius factis, facilè hoc obiectum tolli potest, sicut & aliæ plures quæstiones quas signat hic Glossator ex prædictis resolui poterunt, quas ne sim prolixior omittam.

Illud tamen non est omittendum, quod modernis temporibus ista difficultas pro maiori parte per modernos Pontifices, maximè per Iulium & Hadrianum, & sanctissimum do. nostrum Paulum tertium, in regulis suis sublata videtur, qui vltra alios plura ad regulas prædecessorum suorum addiderunt.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, dicitur hîc, quod in impetratione beneficij vacantis per obitum familiaris, nomen & titulus Cardinalis

nalis eiusdem exprimendus est, aliàs gratia, &c. Quid si Cardinalis fuit absens tempore impetrationis de licentia Papæ, vel aliàs, an tali casu requiritur expressio nominis & tituli? *Cardinalis absens tẽpore impetr. &c.*

SOLVTIO. Glossator hic tenet in duobus locis, ꝙ sic, ex eo, quia dantur duo priuilegia Cardinali, scilicet, ꝙ exprimatur eius nomen & titulus. Item quòd habeatur eius consensus. vnde licet absentis Cardinalis consensus requirendus non videatur, debet tamen in literis de nomine & titulo eius mentio fieri, quia regula est iuris, ꝙ ex duobus, vno sublato, non censetur aliud remoueri. argu. l. si domus. de seruit. vrb. præd. cap. ex tuarum. de auth. & vsu pal. Et ita dicit Glossator se in palatio meminisse sententiatum. Et ista opinio mihi placet, quia eam sequitur Fely. in quibusdam apostillis ad regulam. vij. suprà eo. qui dicit ita in Rota seruari. Et sic secundũ istam opinionẽ hodie, quæ numeratur. iiij. Iulij M.D.xxxix. iudicauit Rota in vna Maclouien. Prioratus coram R.D. Raynaldo Petrutio.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

QVAERO, quid si Cardinalis fuerit absens à curia per duas dietas, venatiõis causa, vel aliàs: an sicut nominis expressio, ita requiratur tali casu eius consensus? *Card. absens à curia, &c.*

SOLVTIO. Glossator hic in. ij. fo. tenet, ꝙ nõ: quod seruatur etiam in mediis annatis, de quibus nõ participãt absentes, nisi eisdem concedat Papa, quod non libenter facit. Et ratio istius opinionis est, quia iustũ est vt absentes non gaudeãt isto priuilegio, ne sic Papa solus & sine consiliariis maneat, & adeò ista opin. videtur vera, quòd etiam si Cardinalis absens à Papa breue restitutorium obtineret, ꝙ collationes per obitum suorũ familiariũ factæ absque eius consensu non valeant illud breue intelligeretur in casibus, in quibus requirebatur consensus Cardinalis, si præsens esset. Ita in vna Calagurit. coram domino Iacobatio Ioan. Baptista de Senis quondã egregius aduocatus se obtinuisse retulit.

Idem tamen Glossator hic in fin. sui commenti se inuoluit, & propter literã mendosam videtur eius opinio turbari. Sed, vt puto, videtur inclinare in contrariũ sententiam, videlicet, ꝙ habeat locum regula. Adde, ꝙ eandem opinionem tenet Fe. licet etiã corruptè in apostillis. vij. regulæ, suprà eo. & assignat rationẽ: quia talis existẽs infra duas dietas cẽsetur esse *Existens infra duas dietas, &c.*

in curia

in curia,& habetur pro præſente,iuxta text.in cap.præſenti. de præbend.lib.vj.quem etiam allegat Gloſſator hic.

Sed aduertendum eſt,quòd iſte caſus accidit tempore Pij. ij.in perſona Cardinalis Papienſis,cuius extant epiſtolæ illæ celebres,illorum temporum hiſtoriam contexentes. Et poſt longas diſputationes fuit tunc dictum, regulam non habere locum. Cuius concluſionis neque ratio,neque allegatio apud me extat,niſi quædam ſimplex memoria,facti,quam reliquit mihi vir ille ſummus Lauren. Card. Sanctorum Quatuor. Sed quia hæc ſimplex & nuda facti memoria fortaſsis non omnium animos mouebit,altius igitur hæc materia repetenda erit,& in primis pro parte negatiua,videlicet,quòd non requiratur abſentis Cardinalis conſenſus,facit, quia regula iſta loquitur in conſenſu præſtando,quando Cardinalis in curia præſens fuerit:ergo debet intelligi de vera præſentia,non autem de illa quæ per interpretationem in certo caſu ſpeciali extenſiuè fingitur,prout in.d.c.præſenti.qui quidem textus non procedit declaratiuè, ſed extenſiuè, cum id non eſſet de iure antiquo,ſecundum Domi.ibi, in prin. in.j. quæſt. Nam in dicto caſu ficto non poſſunt verificari verba regulæ,quæ de eo qui eſt in curia loquitur.l.quicquid aſtringendæ.ff.de verbo.oblig.l.j.§. hæc verba.de neg. geſt. quia verba in dubio debent intelligi de actu vero,non de ficto,vt notabiliter dicit Bart.in.l.i.§.hoc interdictum.per illum tex. ff.de fonte.Caſus igitur dictæ abſentiæ qui ab iſta regula excipitur,relinqui debet,tanquam omiſſus ſub diſpoſitione iuris communis,iuxta vulg.l.commodiſsimè.de lib.& poſthu. Secundum quam iuris diſpoſitionem beneficia vacãtia in curia per Papam liberè conferuntur.cap.ij.de præbend.lib.vj. Et hoc rationi & iuri cõſonat,vt ita reſtringatur regula iſta, cum ſit contra regulas iuris,& ſit odioſa,cum per eam poſſet induci diuturnior vacatio,dum conſenſus Cardinalis procuratur,quia non ita de facili per quemcunque poteſt haberi.

Intellect⁹ ad textum in.c. præſenti. Præterea videtur ex alio,quòd diſpoſitio .d.c.præſenti.nõ poſsit ad iſtam materiam adaptari. quia eſt multum illa ab iſta diuerſa.Nam ibi non fit reſeruatio beneficiorum vacantium per obitum perſonarum ibi expreſſarum propter meritum vel fauorem earum,quia ſint præſentes in curia,ſed ſolum fit reſeruatio propter fauorem principis reſeruantis. Ita

dicit Ioan. And. in cap. ij. eod. tit. Vnde quantum ad pontificem nihil interest, an personæ de quibus agitur in. d. c. præsenti. sunt verè præsentes, vel per fictionem, quia vtroque modo pontifex consequitur intentum suum. Sed bene interest pontificis, quo ad regulam istam, de qua præsentia debeat intelligi. Quia Papa dat Cardinalibus istud priuilegium regulæ, ex eo quia secundum eorum officium assistunt Papæ consulendo, & in arduis sedis Apostolicæ negotiis operose agendo. cap. fundamenta. §. decet. de elect. lib. vj. Hinc est, quod sine licentia recedere non possunt, cum habeant alas ligatas, secundum Hostien. in cap. ecclesia vestra. el. ij. de elect. Cum ex eorũ officio assumere debeant pondus diei & æstus, sicut illi qui sunt vocati in partẽ solicitudinis, iuxta text. in ca. decreto. ij. quæst. vj. Et ob eam causam meritò priuilegiis honorantur, secundũ Oldr. consil. xlviij. incip. ius cõmune. Apparet igitur esse cõtra naturam sui officij, si Cardinalis de latere principis se, vel paululum subtrahat. Cessat enim tunc causa priuilegij & fauoris, cum nec tunc illustrantur comitatu lateris principis, cuius meritò Cardinales assistentes eidẽ sunt cæteris chariores. l. j. C. de præpo. labo. lib. xij. secundum Bal. in rubri. ff. de off. consu. & in cap. olim. de rescrip. Nam non ita æqualiter splendet, qui abest, sicut qui præsens est. Secundũ Bald. in. l. cũ multa. C. de bonis quæ liber. quia inter absentes Cardinales, etiam de licentia Papæ, & præsentes longum est discrimen. Nam, vt dicit idem Bald. in cap. bonæ. el. j. de postul. præla. Cardinales residentes in curia æquiparantur stellis fixis, quæ non mouetur nisi motu orbis, sicut & Cardinales non mouentur nisi motu Papæ. Sed Cardinales legati, qui de licentia Papæ absentes sunt, æquiparantur constellationibus, siue planetis, qui mouentur motu proprio, nutu dei, sicut & legati nutu Papæ. Et ideo Cardinalis præsens reputatur dignior absente, vt dicit Andr. Sicul. in cõsi. lvij. in. v. col. num. 11. lib. j. Et latius hoc probat idẽ And. Sicu. in cõsil. j. in. xxj. col. lib. j. Hinc processit, quòd Cardinales residentes in Romana curia excusantur à residentia suorum beneficiorum propter assistentiam Papæ. Intelliguntur enim ex hoc singulis ecclesiis deseruire, vt dicitur in. d. c. bonæ. & in cap. cum dilectus. de clericis non resid. Et ideo in ca. ex gestis. de cleri. nõ resid. ille Cardinalis, de quo ibi text. loqui-

Cardinales quare à curia recedere nõ possunt sine licẽtia Papæ.

Card. præsens dicitur dignior absente.

Card. residẽs in Roma. &c.

loquitur,priuat' fuit,quia nõ residebat in curia in titulo suo nec assistebat Papæ,vt dicit Ioan.Andr. in addit. ad Specul. eod.titu.circa fin.& tenet Oldra.consil.xlviij.incip.ius commune. Itaque cum dictum ministerium non possunt impendere,vagantes amœnitatis gratia,cessat tunc fauoris prærogatiua: nec possunt dici esse in curia, vt regula exigit. Tenentur enim assistere,vt dicitur in dicto.§. decet. quod fieri nequit ab eo,qui à conspectu est remotus.Et licet per licentiam,quam fortassis Cardinalis tunc discedens consequi potest,quo ad ordinarios fructus capellæ pro præsente haberi deberet:nihilominus ex quo dicta absentia est fauore proprio concessa, non autem vniuersalis ecclesiæ, cui familiari tenetur: iuxta cap.bonæ.de postul.prælat.non potest reputari præsens, quo ad ea quæ speciali priuilegio dantur præsentibus, nisi specialiter concedatur, vt voluit Ioan. Andr. in cap.fin.de consuetu.lib.vj.ita limitans dictum Archid.ibi. & sequitur Abb.in.c.ex parte.de cler.non residentibus.in fi. Itaque fructum dictæ affectionis,siue beneuolentiæ, aut certè charitatis, absens nullo pacto prætendere poterit. Ista sunt quæ trutinanti calamo pro parte negatiua adduci possunt. Si quis tamen primam partem affirmatiuam tueri vellet,multa de facili dicere posset: quia materia est anceps, & patitur multas rimulas.In primis posset adducere illud,quod tradit Albe.in tract.statu.parte.iiij.q.viij. vbi dicit, quòd ille qui corpore est in vno loco,animo tamen & mente est in alio,censetur ibi esse,vbi mentaliter,non vbi corporaliter existit.allegat inter alia.l.nihil. ff. de capti. Sed Cardinalis absens,causa venationis,habuit animum redeundi.Ergo existimandus est semper Romæ fuisse.

Existens corpore in vno loco, &c.

Accedit, quod dicitur in.§. pauonum.instit.de rer.diuis. vbi dicitur, quòd animal quod nostrum est, etiam si natura ferum fuerit,nunquam tamen nostrum esse desinit, donec animum redeundi habuerit.Reuertendi autem animum nunquam quis amittere censetur,nisi postquam reuertendi consuetudinem deseruerit. Ita dicitur ibi. Sed Cardinalis, qui abfuit causa recreationis, non deseruit curiam, quia rediit. Igitur &c.Et pro ista parte faciunt ea quæ tradit Abb. in. c. in nostra.in penul.& fi.col.de sepult.

Reuertendi animus.

Et in summa vltra prædicta,pro ista parte faciunt duodecim

cim fundamenta, quæ quidē Moderni curiosi in simili quæstione cumularunt in quibusdam allegationibus nouiter impressis, allega. xx. quæ ibi videri possunt. Vbi dictus doctor consuluit pro quodam parafrenario Cardinalis qui absfuerat animo redeundi.

Postremo vltra prædicta, pro ista parte facit, quia priuilegia istius regulæ concessa fuerunt Cardinalibus propter tres rationes. Prima, vt honori eorum deferatur, vt refert Egidius decis. dcxxxij. in princip. Secunda, propter onera quæ subeunt in alendis familiaribus, iuxta decis. xvj. de prebend. in antiquis. Ac vt spes bene seruientium tali priuilegio sustineatur, vt Rom. dicit in consil. ccccxcviij. Tertia, vt assistant lateri Papæ, vt superius dictum est. Vnde licet ista ratio assistentiæ ad tempus cesset, aliæ tamen rationes militant, in quibus potest istius regulæ dispositio sustineri, iuxta vulg. §. affinitatis. institu. de nupt. & tradit Ias. in. l. cum filio. col. xxiij. de leg. j. in. l. dedi. la prima. in primo notabili. ff. de cōdict. cau. dat. *Priuilegia concessa Cardinalibus.*

Tenendo tamen aliam partem ad ista posset responderi. Primo ad adducta superius, quòd procedant secundum fictionem, quæ non habet locum in casu nostro, per ea quæ dicta fuerunt. Ad istud vltimum de. §. affinitatis. responderi potest ex traditis per Decium in cap. cum cessante. de appellat. quòd non procedant, quando causæ sunt connexæ: quia tali casu requiritur omnium concursus, vt tradunt Moder. in amplo tracta. præscrip. fol. xvij. in fin. & Iason. in. l. in testamento. col. xij. C. qui testamē. fac. pos. & sic limitatur. d. §. affinitatis. Vel procedunt quando omnes rationes sunt à iure expressæ, vt dicit Lanzello. Decius in. l. singularia. in ij. col. ff. si cert. per. Sed hic nullæ prędictarum rationum sunt expressæ in regula. Igitur requiritur concursus omnium, cum omnes sint finales tendentes ad idem. Vides ergo ex prædictis, quòd quælibet pars in disputationis congressu sustineri potest. Tamen illa opin. est communior, quòd quando Cardinalis est longo tempore absens, vel pro negotiis multum distat à curia, consensus eius requiri non debet. Ratio est, quia talis absens reputatur pro mortuo, vt not. doctō. in cap. præsentata. de testib. & Ioan. Andr. in cap. si contra. *Causæ cōnexæ.* *Absens reputatur pro mortuo.*

 de offic.

Modici tẽporis absentia. de offic. deleg.lib. vj. Imò etiam absentia modici temporis multum de priuilegiis demit, per ea quæ dicit Ioan. de Platea in.l.ij.C.vt dignit.ordo serue. vbi voluit, quòd maioris est honoris electio facta,præsente cancellario principis, quã si mittatur sibi ad domum. Ex qua lege vnum aliud inferunt ibi docto. quòd dignitas collata præsenti est honorabilior, & præfertur illa quæ confertur absenti. Et propterea voluit glossa in rubric.ff.de offic. consul. & glossa in rubri. de offic.proconsul.quòd consul,qui est illustris, quando abest,nõ dicitur illustris, sed spectabilis. Et ex istis posset etiam inferri ad curiales residentes in curia, qui ob eam causam plura cõsequuntur priuilegia,vt latè scribit Bartholomæus Cassaneus in catalogo Gloriæ mundi.in.vj.parte.in.xxij. consideratione.cum sequentibus. Secus quando parum distat à curia illico reuersurus, vt quando abest venationis causa, pro qua opi.faciunt ea quæ in præcedenti.q.dixi.

Dignitas collata præsenti, &c.

Consul illustris.

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

Familiaris mortuo Cardinali,&c.

QVAERO, si familiaris,mortuo suo Cardinali se trãsfert ad alium Cardinalem,& moritur,nunquid iste secundus Cardinalis debeat præstare consensum,ex quo primus Cardinalis est mortuus?

SOLVTIO. Glossator hic in penul.col.ponit quæstio nẽ sed inuolutè.Et ideo super hoc distinguẽdi sũt duo casus.

Primus est, circa beneficia acquisita durante secunda familiaritate,& in istis non est dubium, quòd secundus Card. debeat præstare consensum,per tex.hic.Et in hoc puto Glossatorem non dubitasse,licet obscurè loquatur.

Secundus casus est, circa beneficia acquisita per familiarem,durante prima familiaritate Cardinalis primi domini. Et in hoc est subdistinguendum,quòd aut Cardinalis primus dominus viuit, & illius est requirendus consensus,vt hic dicit text. Aut verò est mortuus,& ista regula super hoc nihil disponit. Sed prima facie videtur dicendum dispositionem talium beneficiorum liberam ad Papã pertinere, ex eo, quia per cessationem familiaritatis Cardinalis Papa in regula tertia,supra eod. beneficia dispositioni suæ reseruat: ergo nihil debet in hoc facere secundus Cardinalis, quia quod lex non dicit,nec nos dicere debemus. vulg.l. ait prætor. & ista interpretatio tenenda est, in dubio tanquam fauorabilis,

quia

quia per eam reuertimur ad ius commune, de quo in cap. ij. de præben. lib. vj. quod voluit beneficia vacantia in curia ad liberam Papę dispositionem pertinere. Et iste recursus ad ius commune reputatur fauorabilis, vt dicit gloss. magna in cap. iij. de præbend. lib. vj. cum vulg. de quibus per Moder. in. l. si vnus. §. pactus. ff. de pact. & in cap. cum accessisset de constit. *Recursus ad ius cōmune.*

Et licet Gemi. in consil. xciij. Et Egidius relatus per Tho. Fastoli in decis. Rotæ in causa. xxviij. dubio. ij. aliàs dubio. liij. Et Nicol. Milis in verbo, reseruatio. §. vlt. voluerint huiusmodi reseruationem cessante familiaritate extingui. itaq; dicta regula. iij. non videretur habere locum. Nihilominus cōtrarium est verum, videlicet ꝙ reseruatio semel causata propter familiaritatem, nō extinguitur cessante familiaritate, vt dicit decis. ij. in titu. de præbend. in antiquioribus. Et est clara extrauag. Pauli secundi. titu. de præbend. incip. ad Romani, &c. de qua superius feci mentionem, quàm miror præfatos doctores nō vidisse, cum iam ædita fuisset. Illa igitur extrauagans, de qua etiam in regulis Cancellariæ sæpe fit innouatio, imponit finem huic quęstioni, quòd talis reseruatio nō expiret, cessante familiaritate. Et ita in puncto conclusit tempore nostro Rota, vt refert Dominus Pet. Andr. Gammarus in tract. legati. lib. iij. fol. lxvj. per plures rationes & dicta doctorum, quas breuitatis causa, & quia huc non pertinent, non refero. Sed redeundo ad quæstionem, nunquid quando familiaritas primi Cardinalis cessat propter mortem primi Cardinalis, si familiaris trāsit ad seruitium alterius Cardinalis, est dubium, quòd mortuo familiari iste secundus Cardinalis debeat consensum præstare, vt dixi. Videtur quòd non, per regulam. iij. suprà eod. Sed si bene consideretur, illa regula nō aperit quando primus Cardinalis fuisset mortuus, sed loquitur indistinctè, & ideo debet declarari per istam regulam posteriorem, quæ clarè loquitur quando familiaritas primi Cardinalis non fuerat dissoluta per obitum Cardinalis. argu. l. sed & posteriores. ff. de legi. Et ideo nō abs re Glossator hic se inuoluit, & allegat pro parte affirmatiua text. in. c. j. §. fin. ne se. vac. lib. vj. & tex. regulæ hic in verbo, habebunt. Postea in cōtrarium allegat. d. §. fi. Et subdit se credere in curia primā opinionem practicari propter Card. viuentes, qui per fas vel nefas volunt habere prærogatiuas. Hæc Glossator. *Reseruatio semel causata.*

Sed aduertendum est diligenter, quòd Glossator hic graui ter decipitur circa decisionem istius quęstionis. Nam omisso text. allegato per eum in. d. c. j. ne se. vac. lib. vj. qui non facit ad propositũ, ex quo loquitur in requirendo consilio, de quo hic non loquimur, sed de requirẽdo consensu. Inter quæ est magna differentia, prout dicit glossa ordinaria in verbo, cõsensus. in cap. si pro te. de rescript. lib. vj. Est considerandum, quòd etiam si præsupponimus illum text. in consensu habere locum, nihilominus illud procedit in materia in qua est expeditum, consensum requiri. Sed in casu istius quæst. illud est de quo dubitamus, si debeat secundi Cardinalis consensus requiri. Et proculdubio si inspiciatur verba istius regulæ, debemus concludere quòd non: quia regula requirit consensum Cardinalis, quo ad beneficia, quæ durante familiaritate acquisiuit. Sed iste familiaris tempore familiaritatis secũdi Cardinalis nihil acquisiuit, sed tempore primi. Ergo regula non procedit hoc casu, quia cum limitatè loquatur circa beneficia acquisita tempore familiaritatis, limitata causa limitatum effectũ producere debet. vulg. l. in agris. de acquir. re. do. Et illa qualitas acquisitionis durante familiaritate, debet adesse tempore quo præstatur consensus. Cum igitur in casu isto non concurrant prædicta, concludendum est, collationem liberam prædictorum beneficiorum pertinere ad Papam sine aliquo consensu istius secundi Cardinalis. Imò quando verba regulæ non essent clara, ratio iuris hoc suadet: quia cum regula ista, vt sæpe dictum est, sit exorbitans à iure communi, impediens collationem liberam beneficiorũ Papæ sibi datam à iure, vt in cap. ij. de præbend. lib. vj. debet strictè interpretari. Cum etiã grauet impetrantes hoc onere, & seruitute exigẽdi consensum, qui sæpe cum magna difficultate, vel nunquam haberi potest: quod etiam tendit in graue præiudicium ecclesiarum, quarũ diuturna vacatio est periculosa, iuxta cap. ne pro defectu. de electione.

Vacatio ecclesiarũ diuturna periculosa est.

Cõfirmatur ista opinio, quia clarũ est huic regulæ locũ nõ esse, quando beneficia per familiarem post familiaritatẽ acquisita fuerunt, vt patet in text. & clarius probatur in. d. extrauag. Pauli, de qua in superioribus quæstionibus mentio facta fuit. Ergo eodẽ modo neque habebit locũ regula in beneficiis acquisitis ante familiaritatẽ istius secũdi Cardinalis,

cum

cum sit eadem ratio: & tenet expresse Gaspar de Perusio antiquus doctor, & Episcopus Frequentinus in tract. reservationum. fol. viij. nuper à me typis datum.

Sed qui vellet primam opinionem defendere, de facili posset, quia pro illa opi. videtur facere in indiuiduo consilium. Pet. de Anch. cccxcviij. Vbi apparet, quòd Benedictus. XIII. acceptauerat vnum absentem in familiarem qui ante familiaritatē beneficia acquisiuerat, accidit, quòd eo mortuo, fuit dubitatum nūquid eius beneficia fuerint reseruata, & Petrus de Anchara. videtur ibi sentire quòd sic, ex eo, quia Papa Benedictus ea tanquam reseruata liberè contulit: & tamen illa beneficia non fuerant acquisita durante familiaritate, sed ante familiaritatem. Et licet Pet. de Anch. ibi teneat prouisionē nō valuisse, illo respectu qa receptio familiaritatis non valuit. Tamen à cōtrario sensu videtur sentire, ꝙ si receptio tenuisset, prouisio valeret, pro qua opinione videtur esse text. in. d. regul. iij. suprà eod. si rectè inspiciatur. Vbi reseruantur beneficia, quæ familiares continui commensales obtinent, & in posterum obtinebunt, &c. Pondera verbum obtinent, quod denotat beneficia iam esse obtenta tempore quo reseruātur. Nam est verbum præsentis & præteriti. Itaque illa regula nō dicit, quæ obtinuerint durante familiaritate, sed quæ iā obtinent. Et ita reperio istam opinionem tenere per verba illius regulæ. iij. quendam doctum & practicum modernum Sabinen. in tract. reserua. in. xxij. effectu. in versi. ex eodem facto. cuius opusculum sub puluerib. & vmbris delitescens, præteritis diebus imprimendū tradidi. Tamen qui vellet aliam opinionem tueri, ad consilium Pet. de Anch. & ad dictam regulam posset respondere, videlicet negando Petrum de Anch. ex eo ibi tenuisse, collationem illam nō valere: quia receptio non tenuit, quia hoc nō aperit. Sed potuit ex alio capite moueri, ex eo, quia illa beneficia fuerūt ante familiaritatem obtenta: vnde cum clarè non appareat de eius mente, non potest in eo fieri fundamentum, arg. l. duo sunt Titij. ff. de testa. tut. Et ad regulam tertiam potest dici, quòd illa verba dubia obtinent, intelligenda sunt, vt minus præiudicent iuri communi, videlicet, de obtentis durāte familiaritate, pręsertim cū ista regula, vt dictū est, à iure cōmuni exorbitet. Et quia per huiusmodi reseruationes & regulas totū ferè ius canonicum

Beneficia familiarium.

 destrui

destrui videtur, vt dicit Decius ĩ.c.j.ĩ.ij.col.de elect. Et ideo in casu isto idem de beneficiis acquisitis ante familiaritatem, sicut de acquisitis pòst iudicare debemus, quia, vt dicit Bart. in.l.singularia.in.iiij.col.versi.tertio.accidit.ff.si cert.pet. de his quę fiunt ante vel post actum, idem est iudicium, vt in mirabili & notabili casu tradit Claudius Aquensis in rub.ff. sol. matrimo.in.iij.col.versi.addo, ꝙ etiam.cum concor.de quib. per Ias.in.l.non solum.§.morte.in.iiij.col.num.13.ff.de ope. no.nunt.& in.l.si mihi bona.§.iussu.in.iiij. col. versi. in. iiij. parte.ff.de acquir.hære. Sed clarum est, beneficia acquisita post familiaritatem finitam, sub ista regula non includi, pari modo nec ea quæ fuerunt acquisita ante familiaritatem includi debere, cum in vtrisque eadem sit ratio. Et ista omnia de plano procedũt, nisi in reseruatione de talib. beneficiis caueretur expresse, vel Cardinales, prout solent, hęc per sua indulta à Papa impetrarent. Quibus cessantibus, de iure videtur ista opinio æquior, quamuis vtraque se iustis rationibus tueatur, super quibus libenter viderẽ, quid Rota teneret.

Iudicium de his.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, ponamus beneficia familiaris vnius Cardinalis pertinere ad collationem alterius Cardinalis, ratione ordinariæ iurisdictionis, an requiri debeat consensus?

Cõsensus.

SOLVTIO. Fely. hîc in quibusdam breuissimis & mẽdosis apostillis tenet quòd non, quia iste casus est exceptus ab ista regula: nullam tamen rationem allegat. Potest tamen iste casus terminari per dispositionem Hadriani Sexti, qui ex mẽte nonnullorum prædecessorum suorum istam regulã sic declarauit, quòd quando Cardinalis ordinarius prouidet de beneficio vacante per obitũ familiaris alicuius Cardinalis, tunc non habet locum ista regula. Si tamen beneficium vacaret in curia, & Papa de illo prouidet, tunc bene in expeditione literarum requiritur cõsensus Cardinalis ordinarij, si præsens sit in Rom. cu. aliàs non. Ita voluit Hadrianus, & sequuti sunt alij Pontifices Moder. Et ita per istam regulam decisus fuit casus notab. ĩ Rota de mẽse Iulio. M.D.xxxix. corã. R.P.D. Marcello Episcopo Marsicano in vna Cremonen. parochialis Sancti Apollinaris, in qua Reuerẽdissimus Cardinalis Simonetta habuerat consensum à Reuerẽdissimo Cardina Rauennaten.

uennaten.ordinario,quòd poſſet idem Cardinalis Simonetta capere primum beneficium vacans in dicta diœceſi. Accidit, quòd vacauit dicta parochialis per obitum cuiuſdam familiaris dicti Cardinalis Rauennaten.collatoris ordinarij.Cardinalis Simonetta acceptauit,& obtinuit ſibi prouideri. Fuit illi oppoſitũ,quòd prouiſio non valebat,ex eo,quia in ea non erat conſenſus Card. Rauennaten. Replicabatur,quòd ſuffi ciebat ille primus conſenſus præſtitus de capiendo beneficia vacan.Triplicabatur illum conſenſum non extēdere,nec ſufficere quo ad iſtam regulam, ſed ille conſenſus ſolum reſpicit indultum ipſius Card.collatoris. Nam ex quo nulla expectatiua vel reſeruatio poterat concedi in.d.diœceſ. Cremonen.ſtante indulto Cardinalis ordinarij,ſi quantum ad indul tum præſtitit conſenſum,illi conſenſus non ſufficit ad ſatisfaciendum iſti regulæ.arg.c.ex tuarum.de auth.& vſu pal.quia ſunt diuerſa impedimenta.pro qua opin.faciunt quæ dixi ſuprà.q.xj.Breuiter fuit concluſum per illam reg.non impedire Cardinalem Simonettam beneficium acceptare poſſe,neque dari concurſus cum indulto,quia clarum eſt, quòd ſi ipſe idem Card. Rauennaten. ordinarius cōferret beneficium ſui familiaris, ſibi non obſtaret regula iſta:ergo nec pari modo, ſi ipſe alteri conſenſit,obſtabit, cum regula indulto deſeruiat & famuletur.Sed quando collatio pertinet ad alium,ne inferatur præiudiciũ, debet iſta regula ſtrictè intelligi:& tali caſu poſſent intelligi verba appoſita in gratia Card. Simonettæ,videlicet dummodo non vacet beneficium per obitum fa miliaris alicuius Cardinalis viuentis,cuius conſenſus requirendus foret:nã talia verba intelliguntur de alio Card.quàm Rauennaten.ordinarij collatoris, cuius conſenſum habebat. arg.eorum,quę dixi in regula de non tollend.iu. quæſi.in ſi. primæ quæſt. & hoc modo non infertur aliis præiudiciũ iuxta tex.in.l.fi.§.licentiam.& quæ ibi notant Moder.C.de iure delib. In propoſito igitur iſtius quæſtionis dicendum eſt; quòd ne alius ordinarius præiudicetur,tantum fiet interpretatio hîc de beneficiis pertinentibus ad diſpoſitionem Papæ, contra quem facienda eſt latior interpretatio,vt ſæpe eſt dictum per rationem quam ponit text.in.c.quia circa.de priuileg.Non ſic quando agitur de perſona tertij. *Collatio pertinens ad alium, &c.*

In contrarium tamen facit, quia rationes finales iſtius regulæ,

gulæ,quæ fuerũt,vt honori Cardinalium deferatur,& vt ſpes familiarium bene ſeruientium conſeruetur, & Cardinaliũ onera libentius ſuſtineantur:ac,vt in locũ amici familiaris con ſolationis vice alium ſubrogare poſsit,militant omnes iſto caſu.Ergo eadem debet eſſe iuris diſpoſitio.

Tamen tenenda eſt prima opinio,quam ita in curia ſeruari Moderni.Sabinen.dicunt in tracta.reſeruationum.in.xvij. effectu.verſic.ſextum eſt.Pro qua opinione mouentur iſta ratione,quia magis attendi debet facultas ordinaria illius Cardinalis debentis conferre, q̃ extraordinaria reſeruatio reſpectu familiaritatis.arg.l.eius militis.ff.de teſt.milit.Quia cauſa naturalis accidentali præfertur.l.iij.ff.de tutel.Faciunt pro iſta opi. quæ dicit Egid. deciſ. xiij.circa fina.Et iſta pro hac opi. ſufficiant.

Eſt tamen aduertendum, quòd Iulius, Hadrianus,& Moderni Pontifices, vt hoc dubium tollerent, in regulis ſuis iſtũ caſum expreſſerunt,vt hodie videmus. Tenendum igitur eſt, quòd quando collatio pertinet ad cardinalem collatorem,nõ debet requiri conſenſus.

QVAESTIO VIGESIMA.

Sede vacante.

QVAERO,quòd ſi ſede vacante,aliquis recipitur in familiarẽ alicuius Card.& antequam eligatur Papa,moritur familiaris,nunquid habeat locum regula?

SOLVTIO. Moder.Sabinẽ.in tract,reſerua.in,xvij,effectu.verſi.quartum eſt.iſtam quæſtionẽ in terminis ponunt, & dicunt, regulam iſtam non habere locum : ratio eſt, quia ſede vacante omnes reg.Cancellariæ etiam reſeruantes beneficia familiarium expirant,& reuocare cenſentur.Remanent igitur illa beneficia ſub diſpoſitione iuris communis,vt videlicet,nouus Pontifex liberè de illis diſponere poſsit, tãquam de vacantibus in curia ſine Cardinalis conſenſu. Nec extrauag.Pauli hoc caſu obſtat,quia illa beneficia familiarium nõ reſeruat, ſed illa iam reſeruata ante obitum fuiſſe præſupponit.Itaque ſolæ regulæ Cancellariæ reſeruationẽ induxerũt, quæ, vt dixi, per obitum condentis ipſo facto extinctæ fuerunt.Et iſtam opi.tenet etiam Gloſſator(licet in alio caſu)ſuprà in regula ſecunda.Pro qua parte plures aduocati vrbis,tẽpore Leonis, in cauſa monaſterij Seducẽ. quæ tractabatur in conſiſtorio,conſuluerunt,vt Melchior de Baldaſsinis aduocatus

Reg. Cancellariæ reſeruantes beneficia.

tus tunc celebris refert in quodam suo latissimo consilio. Et meminit Reuerēdissimus dom. Laur. Cardinalis Sanctorum Quatuor in libro quodam adnotationum suarum. fol. iiij.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

QVAERO, ponamus quòd vnus familiaris Cardinalis est canonicus in ecclesia nō numerata, & moritur, nunquid sit locus regulæ?

Familiaris cardinalis canonicus, &c.

SOLVTIO. Moderni Sabinē. in tract. reseruationum. in vltima charta mouent quæstionem, & non resoluunt. Tamen ex verbis istius regulæ potest capi resolutio. Quia regula ista loquitur de beneficio vacanti per obitum, & tamen talis canonicatus in ecclesia non numerata, nō dicitur vacare, sed desinere, secundū Pet. de Anch. in. c. si gratiosæ. in. ij. col. versicu. & per hoc. de rescript. lib. vj. Nam in ecclesia non numerata canonicatus & præbenda moritur cum canonico, vt dicit Egid. in decis. xiij. Et ideo dispositio loquens de vacanti, non habet locū in tali, vt tradit Lapus alleg. xiiij. in. vij. cōclus. & est gloss. magna in cap. fi. de concess. præbend. lib. vj. Quam sequitur Abb. in. c. ex parte. in penul. col. versi. sed est quæstio. de concess. præbend. & in. c. constitutus ij. col. versi. sed quæro. de rescrip. Bal. in. c. Cumana. col. penul. versi. clausula. de elect. & alij plures, quos breuitatis causa non refero. Hinc infertur, ꝙ ex quo talis canonicatus per obitum possessoris non vacat, ꝙ capitulum non erit in mora eligendi. Itaque non deuouetur propter hoc electio canonicorum ad Episcopum, vt dicit Imol. in. c. cū ecclesia Vulterana. in princ. de elect. Et ita reperio, quod est adnotatum in practica Cancel. fol. lxxxiiij. in. ij. col. & ibi alleg. Feder. in tract. permut. q. xxxiij. & hoc idem expresè tenet Pauin. in tract. de offic. & potest. capituli se. vac. in. ij. euidentiali. in antepenul. colū. versi. & ꝙ ecclesia. Tamen, licet ista ita de iure videantur, nihilominus in istis solet Cardinalis consensus requiri.

Canonicatus in ecclesia non numerata, &c.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, dictum est superius in alia quæstione, quòd absentis Cardinalis cōsensus non est requirendus: quid si habet indultum, ꝙ absens omnibus priuilegiis præsentium, etiam istius regulæ gaudeat. Nunquid tali casu poterit eius vicarius, quando Cardinalis abest, in locis remotis præstare consensum?

Cardinalis habens indultū.

SOLV-

Consensus regis, comitis, &c.

SOLVTIO. Ista quæstio potest resolui ex dictis per Arch.in.ca.reatina.lxiij.distinct.vbi dicit, ꝙ si de consuetudine sit, ꝙ debeat requiri cõsensus Regis, comitis vel Archiepiscopi ante electionẽ, & illi sint absentes, sufficit, ꝙ eorundem vicarius concensum præstet. Allegat Compostellanus in.c.cũ terra, de electi. vbi refert, sic obtinuisse in causa Cantuarien. Archiepiscopi, & canonicorũ Roffensium. Et licet Roma.in singulari.dcxciij.incipien.ex longæua, &c.teneat contrariũ, cum quo simpliciter videtur transire Fely.in.c.cũ omnes.in.iiij.col.de constit. Nihilominus opinio Archidiac.est communis, & eam sequitur Fely.sibi contrarius.in.c.ex parte.in.iiij.col.de constit. Vbi latè respondet ad argumenta Rom. & idẽ Fely.transit etiam cum Archid.reprobato Rom.c.auditis.in ix.col.de præscript.& Ias.in.l.in prouinciali.§.si ego.in.iiij.col.ff.de ope.no.nun. & Dec.in.d.c.cũ omnes.in.ij.lectura.co.iij.nu.11.cum aliis concor.vt nouissimi apostillatores scribunt ad Rom. Et secundum istam opinionem iterum iudicauit Rota in causa Valentina Archidiaco.de Xatiua, corã me.iiij.Iulij.M.D.xxxiij.quæ omnia reducta ad casum nostrum auferunt difficultatem, vt de se patet.

Impetrãs ius in re.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, quid si familiaris Cardinalis defunctus nõ habeat aliqua beneficia, sed ius in re vel ad beneficium quod de facto alius possidebat, nunquid impetrans huiusmodi ius, debeat obseruare contenta in ista regula?

SOLVTIO. Ista quæstio resoluitur ex verbis vltimis istius regulæ, ibi, & in quibus, ipsa familiaritate durante, ius eis competierit. Et hoc non solũ habet locũ in ista regula, sed in quibuscunque aliis reseruationibus, vt patet supra in regula.iij.quæ eundem modum loquendi seruat. Et ratio est, quia beneficium dicitur illius qui ius habet, licet alius de facto possideat, vt in.c.si tibi absenti.de prębend.lib.vj. Et ob eam causam voluit quædam vltima decisio in antiquis, de rescripi. ꝙ beneficium dicatur vacare per obitum illius, qui solam supplicationem habet, vt dixi in regula de non tollendo ius quæsitum. & faciunt ad prædicta, quæ notabiliter tradit Collecta.in.c.constitutus.vers.sed quid de quæst.de concess.præbẽ. & Nicol.Milis in verbo, obtinere.qui notabiliter loquitur.

Beneficiũ an dicatur illi⁹, &c.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO,

QVAERO, ponamus familiarem Cardinalis eligi in Episcopum, & antequam confirmetur mori in curia, dubitatur, an cōsensus pertineat ad Cardinalem iuxta formam istius regulæ? *Consensus an pertineat ad Cardinalem, &c.*

SOLVTIO. Videtur dicendum ꝙ sic, per ista verba posita in tex. ibi (ius eis competierit) & per ea quæ dicta sunt in proxima præcedenti. q.

Tamen prædictis non obstantibus contrariū videtur cōcludendū, ex eo, quia si electus moriatur, beneficium non dicitur vacare in curia, & per consequens Episcopatus non erit reseruatus, & Papa, vt de tali nō poterit conferre, vt tenet decis. penult. in nouis. quę est nu. 492. & hoc idē tenet Philip. Frā. in. c. quàm sit. §. j. in prin. de elect. lib. vj. Et ratio prædictorū est, quia per mortem electi vacatio de nouo non inducitur, sed illa vacatio durat, propter quā ille fuerat electus, vt tradit Collect. in. c. ecclesia. in. ij. co. vers. sed nūquid si celebrata. de sortileg. & in. c. cū in cunctis. vers. sed quid. de electio. Cū igitur reg. ista loquitur de vacāti, verba regulæ verificari nō possunt in tali vacatione, & per cōsequēs nec ei⁹ dispositio habebit locum. *Vacatio de nouo p mortem electi.* Tenendo tamen primam opinionē, potest ad hoc responderi illud idem, quod dictū fuit de cōmenda superius in. vj. q. pro ista opinione vlterius facit, quia regula tertia suprà eodem vtitur pinguioribus verbis, ex quibus iste casus posset comprehendi. Nam dicitur ibi, ꝙ reseruantur inter cætera quæcunque beneficia, quæ familiares Cardinaliū obtinent, & in posterum obtinebunt, & in quibus, seu ad quæ ius eis cō petit, & c. Ista verba in quibus, seu ad quæ, cōprehendunt istū casum: quia negari non potest, quòd electus habeat ius ad rē, vel in re: & data ista reseruatione, subintrat prouisio Papæ, & per consequens requiritur consensus Cardinal. Et pro ista expositione verborum regulæ faciunt ea, quæ scribit Barthol. Belenzinus quondam auditor Rotæ, in tract. de chari. sub. q. cxx. cum seq. Nisi defendendo secundam opinionem, dicamus, quòd regula ista quæ est posterior, noluit dare istā prærogatiuam Cardinalibus de præstando consensum, nisi in beneficiis, in quibus ius cōpetierit familiari, & sic in quibus habent ius in re, nō ad rē. Itaq; per istam regulam videtur restrictum istud priuilegium. Stant igitur ista simul, ꝙ Papa cōferat beneficiū vacās per obitū familiaris Cardinalis, & ꝙ Cardinalis

dinalis non præstet cõsensum, vt est in illis ĩ quibus familiaribus competit ius ad rem, quæ sunt reseruata per dictam regulam tertiam, tamen non per istam, quod nota.

Qui autem sint modi per quos acquiri possit ius ad rẽ, vel in re, dixi latius sup. in reg. de non tollendo ius quęsitum. q. j.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

Coadiutoria successio.

QVAERO, nunquid regula habeat locum in coadiutoria cũ futura successione, quã quis habet ad beneficium quod possidet familiaris. Nunquid in ea debet fieri mentio nominis & tituli Card. &c?

SOLVTIO. Reuerendissimus bonę memoriæ. d. Dominic. Card. Iacobatius, olim auditor Rotæ primarius, in quibusdam apostillis per eum scriptis super regul. ista dicit hoc dubiũ tẽpore suo fuisse propositum in Rota, & tũc dictũ fuisse per dominos, ꝙ reg. nõ haberet locũ, licet super hoc dubitasset, & nihil aliud super hoc dicit. Tamẽ si verba regulę, ibi, vel ad quæ ius competit, &c. considerentur, iste casus includetur sub regula, quia tali casu obtinens coadiutoriũ, vel regressum non tenetur mortuo familiari in suis literis seruare istam regulam ex eo, quia viuente familiari fuit facta prouisio de vtriusque voluntate, & Papę prouisione. Vnde in tali casu regula non habet locum. Et ita procedit decisio Rotæ.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

Consensus tacitus.

QVAERO, nũquid cõsensus, de quo hîc fit mẽtio, debeat in dubio de expresso ĩtelligi, an verò sufficiat tacit⁹?

SOLVTIO. Iste casus potest decidi in decis. Rotæ. xv. tit. de offi. deleg. in no. & ex his quæ dixi superius. q. xj. vbi videndũ est. Ex quibus concludendum est, ꝙ debeat de cõsensu expresso intelligi. Ratio est, quia de illo debet per scripturam Cardinalis fieri fides in Cancellaria quando literę expediuntur, vt dicam in. q. xxviij. infrà eod. de tacito verò illa fides fieri non potest, pro qua opinione faciunt, quæ scribit Abb. in cap. cura. de iure patr. & Card. in. c. nobis. in. v. notabili, post Ioan. Andr. de iur. patro.

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

Card. renũtiãs honori.

QVAERO, an Cardinalis possit huic honori, ꝙ nomẽ eius in literis non exprimatur, nec eius consensus requiratur, renuntiare?

SOLVTIO. Egidius dec. dcxxxij. col. fin. videtur tenere ꝙ

/

re ꝙ non,cum hæc ſit introducta in fauorem omnium Cardi nalium.arg.c.ſi diligēti.de foro compet.& hoc manifeſtè pro batur ex proœmio regulæ antiquæ Gregorij,quam ibi ī prin cipio deciſionis refert Egidius.Cuius intium erat, vt honori Cardinalium deferatur,&c.quę verba concernunt collegium omnium Cardinalium:ergo illi honori per particulares renū tiari non poteſt,vt in dicto.c.ſi diligenti.facit quod dicit notabiliter Innocen.in.c.accedentibus.de priuileg.quòd priuilegio honorabili eccleſiæ non poſſent omnes de eccleſia renuntiare,ſequitur Abb.in cap.pro illorum.de præb.& in cap. cum acceſsiſſent.de conſtit.& ibi Moder.ita neque Cardinales poſſent hoc inducere.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an conſenſus Card.poſsit interuenire pòſt? SOLVTIO.Colligitur ex his quæ Iaſ.ponit poſt alios in.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.de acquiréd. hæred.& latius Brunus in tract.formæ.in tit.de implemento & obſeruantia formæ.col.xxij.vbi diſtinguitur,an act⁹ ſit nullus,& tunc cōſenſus ex interuallo nō validat,an verò ſit in ſuſpenſo,& tunc validat.Ex quorum dictis ſuper iſto pūcto magna poſſet diſputatio componi.Nam plura etiam pro & contra in ſimili quæſtione ſcribit Rochus Curtius in tract.iur.pa patron.in ver.pro eo,ꝙ de diœceſani conſenſu,&c.in.iiij.q. *Conſenſus Cardi.*

Sed omnibus dimiſsis quo ad præſentem.q.concludo ſic, quòd conſenſus Cardinalis non requiritur de ſtylo curiæ tēpore datæ,& ſic à principio:ſed ſufficit,quòd tempore expeditionis literarum interueniat.Nam de conſenſu Cardinalis non debet in literis ſicut in nomine & titul. ex quorum expreſsione familiaritas colligitur, fieri mentio. Sed ſufficit, quòd de dicto conſenſu Cardinalis per eius ſcripturam fiat in Cancellaria fides,& ita hodie practicatur.Et iſta practica hodierna ponitur in illo approbato libro Prouinciali eccleſiarum(quem Moderni practicam Cancellariæ vocant)in rubrica de vacantibus reſeruatis.verſic.item quando confertur beneficium.fol.lxxxiij.

QVAESTIO VIGESIMANONA.

QVAERO,quid ſi antequam Cardinalis præſtet conſenſum, ſecundus impetrat cum conſenſu Cardinalis, deinde primus impetrans obtinet poſt ſecundam impetra- *Cardinal. præſtās cōſenſum, &c.*

impetrationem consensum, nunquid prima, an secunda impetratio valeat?

SOLVTIO. Glossator hic, co. fin. vers. sed vidi dubitari. ponit. q. in terminis, sed in effectu nescit quid dicat. Et ideo dico sic, quia ex quo consensus Cardinalis non requiritur tẽpore impetrationis, sed sufficit, ꝙ de eo tẽpore expeditionis literarũ fiat in Cãcellaria fides, vt dictum est in proxima superiori. q. primus impetrans nunquam est in mora, nisi quãdo bullas suas voluerit expedire, tunc enim sufficit, ꝙ fiat de cõsensu fides. Nec text in. c. si pro te. hic allegatus per Glossatorem facit ad propositum. quia ille tex. loquitur in gratia cõditionali, & casus noster loquitur in gratia pura. Nam licet impetrans debeat habere consensum Cardinalis, propter hoc à principio gratia non est nulla, neque est conditionalis, sed est pura, licet resolubilis in euentum, ꝙ impetrans nõ habeat cõsensum, & tunc non, in iudicio contendatur, & opponatur de ista regula. Magna igitur est differentia, an impetratio à principio sit cõditionalis vel pura, licet ex euẽtu resolubilis, vt notabiliter declarãdo tex. in. d. c. si ꝓ te. distinguit Oldr. in cõsi. cclxxxv. inci. allegationes. col. fi. de quo tex. latè disputat Ias. in rep. l. si iis qui pro emptore. num. 338. cũ seq. ff. de vsucap.

Impetratio an à principio sit conditionalis, &c.

QVAESTIO TRIGESIMA.

Card. consentiẽs pro uisioni, &c.

QVAERO. quid si Cardinalis prouisioni factæ per Papam nunquam voluit consentire, quid agendum impetranti?

SOLVTIO. Colligitur ex his quæ dicit Abb. in consil. lxv. incip. quidam Raynerius. volum. ij. in. iij. dubio. & in ca. nullus. de iur. patro. vbi concludit, ꝙ tali casu recurrẽdum sit ad superiorem qui consensum præstabit, vel actum sine consensu expedire mandet, pro quo plura ibi Moder. in apostillis, quæ tanquam notoria omittam

REGVLA DE ANNALI POSSESSORE.

ITEM *idem dominus noster, ut improbi lites exquirentium motus reprimantur, uoluit, statuit & ordinauit, quòd quicunque beneficium ecclesiasticum, tunc per annum immediate præcedentem, pacificè possessum,*

sessum, & quod certo modo uacare prætendit, deinceps impetrauerit: Nomen, gradum, & nobilitatem possessoris eiusdem, & quot annis illud ipse possedit, & specificam & determinatam, ex qua clarè constare poterit, quod nullum ipsi possessori in dicto beneficio ius competat, causam in huiusmodi impetratione exprimere, & infra sex menses ipsum possessorem ad iudicium euocari facere, causamque extunc desuper infra annum, usque ad sententiam diffinitiuam inclusiuè prosequi debeat & teneatur. Alioquin impetratio prædicta, & quæcunque inde secuta, nullius existat firmitatis. Et idem impetrans de damnis & interesse, possessorem prædictum, propterea contingentibus, ei satisfacere. Et si possessorem ipsum friuolè ac indebitè molestasse repertus extiterit, quinquaginta florenos auri persoluere Cameræ Apostolicæ sit astrictus. Nec alius quàm præmissæ uacationis modus, etiam per literas, si neutri, aut subrogationis, uel aliàs sibi quo ad hæc, ut huiusmodi beneficium ea uice consequi uel obtinere ualeat, quomodolibet suffragetur illúdque nullatenus in antea litigiosum propterea cẽseatur.

DIVISIO REGVLAE.

REGVLA ista de annali possessore, communi diuisione in duas partes principales diuidi solet. Nam prima pars regulæ reprimit motus non seruantis formam regulæ, quos tribus pœnis castigat: & sic ista prima pars requirit, quòd cuncta ritè procedant. Secunda verò pars, quæ incipit ibi, Et si possessorem ipsum, &c. obseruationem formæ non concernit, sed rectitudinem impetrationis, & sic iustitiam: quam si possessor repertus fuerit non habere, tribus aliis & diuersis pœnis castigatur, quæ qualiter procedant & intelligantur, dicam inferius in vltimis quæstionibus. Sed propter ordinem procedendi secundum verba regulæ, causa clarioris intellectus, ego regulam istam in quatuor partes principales distribuendam duxi. Prima pars, modum & formam impetrationis concernit. Secunda, tẽpus præfinit infra quod possessor ad iudicium trahi debet. Tertia, causam prosequi *Regula in quatuor partes diuisa.*

vſque ad ſententiam præcipit. Quarta, pœnas non ſeruantibus regulam apponit. Secunda ibi, & infra ſex menſes &c. Tertia ibi, cauſamque &c. Quarta ibi, alioquin.&c. Rurſus prima pars in quatuor alias particulas ſubdiuidi poſſet, prout quatuor diuerſa requirit. In prima enim ibi, vt improbi cauſa finalis iſtius conſtitutionis ponitur. In ſecunda ibi, voluit, ſtatuit, &c. qualitas poſſeſsionis, ac impetrationis genus ponitur. Tertia ibi, & quot annis, &c. circa expreſsionem annorum ipſius poſſeſſoris verſatur. Quarta formam impetrationibus docet ibi, Et ſpecificam, &c. Rurſus quarta principalis pars in tot particulas, quot pœnas varias continet, vt ſe patet, ſubdiuiditur. Continet enim tres pœnas ab aliis tribus ſuperius poſitis, diuerſas.

Sequar igitur modum diuiſionis ſecundum ordinem literæ in diſcutiendis dubiis, vt cuilibet facilè ſit, perſpecto textu, quæſtionem, quam maluerit, inuenire. Sed non abs re erit, antequàm rem ipſam aggrediamur, pauca quædam prius de origine annalis præſcriptionis iſtius regulæ præmittere.

PRAEFATIO ORIGINIS REGVLAE DE ANNALI.

Vnde habuit ortũ regula. ANNALIS igitur poſſeſsio, quæ virtute iſtius regulæ in beneficialibus maximũ iuris effectum inducit, ortum habuit à pluribus iuribus de annali poſſeſsione loquentibus, allegatis per gloſſam in cap. plerunque. de reſcript. & text. in. §. ſi quis. verſicu. fin. ſi de inueſtit. int. do. & vaſal. &c. quæ diſponunt vaſallum per annum poſsidentem, ſciente & non contradicente domino, inueſtitum præſumi debere, adeò quòd ex tali poſſeſsione, ſine titulo contra dominum ſe defendere poterit, quem text. ad hoc alleg. Gemi. in conſil. xiiij. in fin. colum. concor. text. in cap. j. Titius. ſi de feud. defuncti conten. ſit inter do. & agnat. in cap. j. quo tempore miles. cum aliis iuribus ibi in gloſſ. allegatis. Quæ iura omnia cum in feudo loquantur, quod beneficium quoddam dicitur, gaudium capienti tribuens, vt dicit text. in cap. j. §. in primis. in quib. cauſ. feu. amit. certè potuerunt dare cauſam, vt ad ſimilitudinem illorum iurium de annali poſſeſsione, in materia feudali loquentium, iſta regula conſtitueretur. Nam diſpoſitio loquens de feudis in beneficiis eccleſiaſticis trahitur,

Diſpoſitio de feudis.

hitur. & procedit, vt latè probat Decius in consilio. lxxvj. Et latius dicam in regula de triennali quæst.iiij.& ex diffinitione beneficij ecclesiastici manifeste apparet: quæ quidem diffinitio, eadem est cum illa feudali,vt scribit Abb.in.c.j.in penult.not.de commod.& in cap. ad audientiam. in vltimo notabili.de præscrip.& sequuntur omnes post eundem Abb. in rub.de rescrip.Et non solum in materia feudali, sed etiam in pluribus locis iuris,annale tempus, plurimum iuris fomētum habet, vt patet in cap.plęrunque. de rescript. & in.§. si quis autem non implens.in authenti.de hæred.& falc. & in cap.si seruus.el.ij.liiij.distinct.& in cap.rursus.cum seq.xj.q. iij.cum aliis concord.quæ pro annali præscriptione Dynus & Moder.in suis tract.præscriptionum tradiderunt.Hinc est quòd mancipia dicuntur vetera, quæ post annum seruiunt: noua verò,quæ infra annum.l.fin.§. quotiens. ff. de public. Imol.in cap.fin.col.penult.de feud.Sicut etiam nuptiæ nouæ appellantur, quæ infra annum celebrantur, vt dicit Archid.in cap.j.xxxv.quæst.viij. Et licet de iure communi passim,prout etiam in ista regula, annalis possessio fauorabilis possessoribus sit,imperator tamen in.l.j.C. de annal. except. vt odiosam, & difficultatibus plenam sustulit, eam tantum quo ad res Italicas intactam dimittens. Sed ille casus ad propositum nostræ possessionis non pertinet, cum ista non sit propriè præscriptio,sed potius quædam exceptio:magis igitur conueniunt hic iura illa,quæ in materia feudorum superius allegata sunt.Ex quorum ratione,vt creditur, Eugenius quartus, primus istius regulæ author, hanc regulam condidit. Illa tamen in multis discordat ab ista moderna, & est magis copiosa in verbis: & propterea maiorem lucem, & æquitatis argumentum præstat isti modernæ regulæ, vt in progressu operis apparebit. Cuius quidem Eugenianæ regulæ,verba hic describere volui,ne quid antiquitatis penitus ignoretur, quæ adnotabuntur, cum res ipsa postulabit. Vnum vero sciendum est, quod licet prædecessores Eugenij in specie regulam annalem non æddiderint, Benedictus tamen decimustertius visus fuit in quadam regula sua, aliquid ad istam regulam pertinens, tetigisse. Nam in vna regula voluit, quòd si quis beneficium specialiter reseruatum impetrat, & illud per annum detentum fuerit: impetratio

Tempus annale.

Mancipia vetera & noua quæ dicantur.

Annalis possessio fauorabilis.

Quis regulæ fuerit author.

huiusmodi, nisi in eadem detentione & tempore huiusmodi mentio fiat, viribus non subsisteret. Hoc autem cum verbis istius regulæ in principio concordat. Et licet Eugenius indistinctè regulam ædiderit ea forma, qua inferius describitur, quæ parum à nostra moderna, qua vtimur, differt. Tamen Nicolaus.v. primus omnium istam regulam, cum illis eisdem verbis, quibus nostra moderna scripta est, ædidit. A qua successores omnes de verbo ad verbum transcripserunt, excepto, quòd loco illorum verborum (causamque desuper infra annum prosequi debeat, &c. hic posita) ponuntur ibi hæc verba, causamque desuper infra conuenientia (prout illius iudex habeat arbitrari) tempora, prosequi debeat & teneatur. Illa tamen Eugenij longè plura continet verba. De quibus Benedictus nullam mentionem fecit. Sed vt res ipsa oculis contempletur, verba regulæ Eugenij submitto: Item voluit, statuit, & ordinauit, quòd quicunque impetrauerit beneficium ab aliquo, per vnum annum pacificè possessum, in sua impetratione, possessorem, & illius gradum, nobilitatem, & quot annis possederit, causamque specificam & determinatam, ex qua clarè constiterit, possessori nullum ius competere, exprimere, & qui prius beneficia per alios sic possessa à sede apostolica impetrauerunt, etsi super hoc literæ apostolicæ nondum emanarunt à die datæ præsentium, & qui deinceps similiter impetrabunt, à die impetrationis eiusdem computando, infra sex menses, cum possessore de iure experiri possessorem coram iudice competenti citari faciendo teneantur, causam extunc continuè prosequendo. Alioquin impetratio, & inde secuta, sint nulla. Ac impetrans de damnis & interesse satisfaciat possessori. Quanquam si per euentum litis compertum fuerit, impetrantem friuolè, iniustè, & indebitè possessorem molestasse, idem impetrans cameræ Apostolicæ in quinquaginta florenos auri, nullatenus remittendos, nihilominus condemnatus & obligatus, & ad beneficia huiusmodi obtinenda inhabilis existat. Nec beneficium aliquod censeatur litigiosum, vel ex lite affectum, si actor infra annum à die datæ commisisionis desuper signatæ computandum, omnia iura sua non produxerit. Nec omnes termini in causa seruati fuerint, ipsoque beneficio per cessum vel decessum extra Romanam curiam vacante, ille, ad

quem

quem aliàs dispositio spectabit, de illo liberè disponere, seu apostolicus expectans illud acceptare posit, lite pendente huiusmodi non obstãte. Hæc Eugenius. Reliquum est (quod ad regulam istam pertinere videbatur) prærogatiuam describere, & effectum primi numeri, quem veteres monadem alij vnitatem appellauere. Verum cum de illius dignitate & effectu diffuse satis differant Iodocus Clitoueus in eo libro, quem de mystica numerorum ratione scripsit, & Gregorius Venetus in Harmonia mundi.c.viij.quinti toni. & magister Bernardus de Bustis in secũda parte Rosarij, sermo. xxxiiij. in re friuola tempus conterere non curaui.

Monadem siue vnitatem quid veteres appellare soliti sunt.

QVAESTIO PRIMA.

QVAERO, circa primam partem istius regulæ, an verba ista regulæ, vt improbi, &c. inducãt causam finalem istius dispositionis?

SOLVTIO. Videtur dicendum, quòd sic, quia quæ dicuntur in proœmio, causam finalem inducunt, iuxta vulga. tex.l.fi.ff.de hæred.institu. vt tradit Rom. in consilio.clxxx. in antepenult.colum. & Alexand.consil.xlij. colum.v. libr.j. & consilio.lv. in princip. eod. libr. cum concord. vt scribit Ias.in.l.si pacto, quo pœnam. circa fin.C.de pact. Et ante ipsum Alexand.consil.vij.in.ij.colum.lib.ij. Et reassumit And. Sicul.in consil.x.colum.penult.in.j.volu. Nam adeò potens est ratio proœmij, quòd sicut corpus ab anima, ita dispositio ab ipsa ratione proœmiali regulatur, vt dicit Ias. in. l. qui quadringenta.colum.ij.ff.ad Trebel. Iustificatur ista opinio ex natura, & vi dictæ dictionis, vt, hic in principio proœmij positæ. Nam illa dictio, vt, propriè causam finalem inducit, vt dicit gloss. prima, per illum textum. in clemen. ij. de æta.& quali. Facit tex.in cap.vt animarum.& ibi dixi de cõstitu.libr.vj. Et ideo dixit Bald.in.l. cum aliis. C. de secund. nup. quòd ista dictio, vt, denotat veritatem. Et ita istam regulam, in istis verbis proœmij, videlicet, quòd causam finalem denotarent, quidam antiqui aduocati, tempore Calixti, in causa magni momẽti tunc pendente ponderarunt. Et idem etiam domini mei moderni Auditores in causa Teruisina feudi. pendente coram. R. D. Raynaldo Petrutio, de mense Nouembri. M.D.xxxv. considerarunt eandem dictionem

Causam finalẽ indicũtque ĩ proœmio inducuntur.

Proœmij ratio, quã sit potens.

 nem

nem positam in procemio priuilegij,de quo tunc disputabatur,& tenuerunt,quòd ex quo in principio dicti priuilegij Alexandri Papę sexti,in dicta causa producti,scripta erant ista verba, videlicet vt nuptui filias tradere possis, &c. voluerunt domini illa priuilegij verba causam finalem inducere, põderando dictionem,vt,quæ hoc importat,vt notat Card. Alex. in cap.cum cessante.in primo notab. per illum textum.de appel. Et propterea cessante causa illius priuilegij, priuilegium extingui iudicatum fuit. Quorũ opinio suaderi potest,ex eo, quia in regula ista alia ratio reddi nõ potest,quàm illa procemij,videlicet,vt improbi exquirentium lites motus repriman tur,&c.Ergo habetur pro finali,iuxta tradita per Moder.Papi.in.l.quamuis.C.de fideicom. post Bald.in.l. quod vero.ff. de leg.cum sexcẽtis concord.cumulatis per Moder. in tract. de statu.exclud.fœm.art.iij.Itaque per istam rationem dicemus, quòd licet in regula Eugenij, dicta verba procemij non essent, nihilominus illa ratio pro expressa habetur,ex quo alia reddi non potest.Et per hoc respondetur ad dicta Bald.in consil.ccccxlix.incip.ius naturale.in.ij.colum.lib.iij.& in.l.j. in princ.C.de Iustin.cod. cõfir. quia dicta sua non procedũt, vbi à principio in constitutione considerari non potuit, nisi vnica tantum ratio,vt hîc.

Ex quibus verbis procemij, vnum alium effectum singularem infero, deseruientem ad quæstiones inferius discutiendas. Quòd vbicunque aliqua constitutio,siue lex,istis,vel similibus verbis procemij vtitur, videlicet, vt improbi exquirentium lites motus reprimantur,&c. Et super hoc princeps terminum,infra quem ille lites finiri debeant,cõstituat, prout in ista regula præfigitur, ex hoc apertè colligetur, legem illam vtilitatem publicam concernere, quam eius verba priuatum commodum præ se ferant.Ita colligitur ex dictis Bal. in.l.j.in.v.notab.C. de nouo cod.cõpo.& in.l.j.de fur. & tenet Alexand.in consil.cxc.maturè digestis.in penult. colum. lib.ij.& consil.clxxj.visis.colum.iij.versicu.fortificantur prædicta.lib.vij.Nam clari iuris est,extinctionem litium ad conseruationem congregationis humanæ pertinere: sicut econtrario,litium introductio,criminum occasionem,& reipublicæ detrimenta præbere,notum est,vt exorditur notab.tex.in clemen.dudum.de sepul.& habetur in.l.si quis ingenuum.§. in

Lex vtilitatem publicam cõcernens.

Litiũ extinctio ad reipub.cõmodũ pertinet.

in ciuilib.ff.de capti.& sequitur Pet.de Ancha.in rep.regulę, possessor.colum.iij.de reg.iur. lib. vj. & pulchram super hoc constitutionem Martinus.v. in concil.Basilien.tit.de causis, ædidit. Nihil enim magis reipublicæ conuenit,quā lites dirimere, contentiones sopire ac diminuere,vt tradit Bart.in.l. hæc igitur.C.de nouo cod.fac.quod ex pœna,quæ in ista regula cameræ apost.applicanda imponitur, manifestū reddit.

Sed considerandum videtur super hoc,quia licet verum sit, litium extinctionem ad reip. commodum pertinere : ista tamen regula principaliter in omnibus publicam vtilitatem nō continet, sed aliquando priuatum interesse concernit. Nam præter pœnas L.florenorum,extinctionis litis,& priuationis gratiæ,quæ reipublicæ vtilitatem respiciunt,aliæ pœnæ,quæ hîc disponuntur, priuatum commodum concernunt, vt ex text. apparet. Itaque ex hoc notari potest,quòd vna, & eadem constitutio principaliter commodum publicum,& principaliter priuatum cōtinere potest,quod etiam in vlt. quæst. istius regu.declarabo.

Et ex eisdem verbis procemij,vnum aliud à contrario sensu notandum erit, quòd argumēti genus de iure validum est, vt in vulg.l.j.ff. de offic.eius. quòd vbi motus primus impetrantis in effectu improbus non est, sed bono iure suffultus, regula ista non ligetur,quæ vt apparet facta videtur,vt temerarij & iniusti litigantium motus castigentur, qua cessante ratione, dispositio locum habere non videtur. l. adigere. §. quamuis.ff.de iure pat.&.l.generaliter.C.de episcopis & cle. Quod si verum esset, dispositio istius regulæ multum restringeretur. Tamē dubito, an hoc subsistat,ex eo, quia licet impetrans beneficium possessoris annalis, non improbo motu, sed iusta intentione & probabili credulitate hoc faciat: regula tamen ista contrarium arguit, & malitiæ præsumptionem inducit,quæ ante dilui non potest,quàm per euentum litis cōstiterit impetrantem ipsum,bonam causam, & legitimum ius fouere. Interim tamen, quòd ius illius exceptione elidi potest,in dubio litigator improbus æstimabitur.Nam ius bonū dici non potest,cui exceptio obstat,vt probat Decius in con sil.cij.in.j.colum.& consil.ciiij.colum.ij. & ante ipsum And. Sicul.in cap.Ioan.in.xiij. colū. de testa.Et hoc in beneficialibus sine dubio procedit, propter signaturam Papæ, quæ, pendenshown

Dispositio, ratione cessante,locū habere nō videtur.

 penden-

pendente lite,semper aliquid noui adfert,propter quod dicimus,dubium esse euentum litis,vt in.l.quod debetur.ff.de pecul.Ex effectu igitur metietur impetrantem bonam, vel iniquam causam,vel ius bonum fouisse,iuxta.l.sed an vltro.§.fi. ff.de nego.gest. Interim verò, dum hæc discutiuntur, impetrans quantumcunque iustus, istius regulæ formam seruare debet,vt singulariter notat Bald.in cap.j.in vlt.not.vt lite pēdente.aliàs ex eius omisione male de illo præsumetur,quod inductum est propter odium, quod ex huiusmodi impetrationibus de beneficiis possessorū viuentium factis, resultat: cōtra quas impetrationes vna alia regula specialis facta fuit, suprà ordine.xx.contra impetrantes beneficia viuētium possessorum.

Impetrās bonā causam.

Odiū & sinistra suspicio contra impet. benefi.viuentium.

Et causa odij & sinistræ præsumptionis contra tales impetrantes in hoc consistit: quia impetrans beneficium annalis possessoris viuentis,ad hoc tendit,vt ipsum possessorē annalem iniustum reddat,& vt intrusum & improbum occupatorem arguat,& loco deiiciat,ac beneficio priuet: quod impetrans,vacare,& de facto sine titu. occupari, à possessore annali in sua imprecatione prætēdit. Hoc enim à iure odiosum reputatur, & tanquam in se continens quandam speciem illaudabilis & inhumanæ accusationis à sacris canonibus reprobatur. Et ideo non immeritò huiusmodi genus impetrationis,ac motæ litis inuidiæ causa fieri præsumitur, vt dicit tex.in ca.si omnia.vj.quæst.j.Vnde nō ab re tales impetrantes à lege damnātur, quia materiam ac fomentum criminib⁹ dare videntur, vt dicitur in.l.properandum in princip. C. de iudiciis.quod multum reprehenditur in ca.si quis episcopus. ij.quæst.vij. Nō mirum igitur,si talis impetrans in dubio iniustus præsumi debeat,licet contingere posit, illum sanā habere mentem,& bonum ius prosequi,ac iustam litigandi causam fouere. Et ob eam causam non sine matura cōsideratione inualuit stylus hodiernus in Rota,quòd quando huiusmodi impetrantes condemnantur,ponuntur communiter in sententia hæc verba,iniuste,temere,& de facto molestātes, &c. Et dicta verba ad istum etiam effectum ponuntur, ne taliter impetrantes ab expensis excusentur,cum aliàs prædictis verbis deficientibus possent iustam causam litigandi prætendere,& sic ab expensis excusari,iuxta ea,quæ dicuntur in.l.properandum.

perandum.§.finautem alterutra.C.de iudi. quam iustam causam prætendere non possunt,data illorum verborum expressione. quod quidem sanctissimum Rotæ institutum non solum ob prædictam rationem odij, sed etiam ne lites ex litibus oriantur introductum videtur:facile enim si verba illa in sententia expressa non essent, contingere posset, quòd iusta causa litigandi discuteretur in iudicio ad effectum excusationis expensarum, quæ posset, omisso negotio principali, disputando trahi per tres sententias, & sic lis fieri immortalis, in graue partium præiudicium & dispendium. Vt igitur occasio litis procreãdæ tollatur, Rota apponit prædicta verba, temerè,& de facto,&c.in suis sententiis,super quibus fundetur condemnatio expensarũ, ad quas semper solet Rota succumbentes condemnare,nisi condemnatus fortè primam sententiam pro se obtineret, quia tali casu non fit condemnatio in expensis,sed compensantur : quia per illam sententiam videtur quodammodo tolli suspicio calumniæ, quæ ex impetratione resultabat, vt dicit quædam decis.cclj. in no. & Perus. in cap.quoniam contra.in verb.expensis.colum.iij.de proba. quod est verum, nisi illa prima sententia ex eisdem actis reuocaretur: tunc enim compensatio non fit : secus si ex nouiter productis reuocetur:quia talis præsumptio calumniæ cessat, & tunc apponi non debent in sententia illa verba, temerè, & de facto,quia constat per primam sententiam non temerè litigasse quando ex eisdem actis non reuocatur.

Expensarũ cõdemnatio.

Et ista omnia magis de stylo, quàm de iure, ne occasione modicarum expensarum ingentes suscitentur lites, vt aliàs factum fuisse tempore suo, super contentione gallinacei pulli refert Signorell. de Homod.in cons.clxvij. incip. In curia Barani, &c. Quod etiam tempore meo in vna Calaguritana vsus feretri,nullius momenti, magnis tamen impensis sæpius disputata accidit.Et in alia Cęsarauguſt.processionis coram. D.Io.Clerici,seruari videmus.

Redeundo igitur vnde digressi sumus,dum quæritur,nunquid regula propter verba procemij comprehẽdat illum, qui in veritate fouet iustam causam litigandi, si non seruat regulam,dicendum est,quòd sic.Nã si non desistit,vel pręsumptio contra eum militans, non tollatur per sententiam in eius fauorem latam,præsumptio semper contra eum capietur,quòd

calumniose

calumniose egerit,& hoc propter stylum, qui ita interpretatur regulam: de iure tamen stricto,attentis verbis procemij, quæ,vt dixi,causam finalem inducunt,posse teneri contrariũ. Sed tenendo stylum Rotæ ad motiuũ superius factum de ratione procemiali responderi potest,videlicet, quòd illud dictum procedit, quãdo ratio procemij cuilibet casui posito in regula conueniret: tunc enim bene denotat causam finalem, secus si ratio procemialis non est generalis omni casui:ita dicit Bald.in.l.vnica.in princ.ff.de orig.iur.quod dicit esse notandum Andr.Sicul.in procem.clem.in princ.& sequitur Ias. qui etiam ita limitat.d.l.fi.in consil.j.col.antepen.lib. j. Vel tenendo vtranque opin.potest distingui,secundum quod distinguit Socin.in.l.demonstratio falsa.§.quod autem.iij.col. ff.de condi.& demon.vt ibi per eum.

Nõ obstat dictio,vt,posita in isto procemio,superius ponderata: quia illa vario modo exponitur,vt tradit Albericus in Dictionario suo:& quòd vario modo exponitur,eius veritas ignoratur,vt dicit Bart.in.l.in ambiguo.ff.de reb.dub.Sufficit enim,quòd aliquando dictio,vt,non denotat causam finalem,sed impulsiuam,vt colligitur ex allegatis per Fely.in ca. cum Ioan.in.ij.colũ.de fi.instru. Et expresse tenet hoc Egid. decis.dcxxxij.Vbi dicit,quòd verba procemij posita in regula Gregorij.xi.videlicet, vt honori Cardinaliũ deferatur, nõ inducunt causam finalẽ,sed inpulsiuam.Et ista omnia de plano procedunt,loquẽdo in terminis iuris communis.Sed si loquimur habito respectu ad istam regulam, res non transit sine dubio propter cõtrarietatem,quæ resultat ex verbis regulæ.Nam si re ipsa in impetrante cessat improbitas, dispositio regulæ per iam dicta cessare debet. Et tamẽ licet hoc innuatur ex regula,ex eadem tamen apparet contrarium, cum appellet impetrantem beneficium annalis possessoris, improbũ lites exquirentem. Vt igitur omnia ista ex integro resoluantur,subiicio sequentem quæstionem.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, nunquid eo ipso, quòd quis impetrat beneficium annalis possessoris, & eum ad iudiciũ trahit, dicatur improbus,vel iniustus litigator?

Impetrãs beneficiũ annalis possess.

SOLVTIO.Tex.hic videtur innuere,quòd sic,dũ lites exquirẽtem appellat improbum. Et tamen lis dicitur per impetrationem

petrationem & citationem inde factam.§.fi.insti.de pœn.teme.liti. Et in hoc ista regula videtur habere concursum iuris diuini,vt patet Prouerb.xvj.& xvij.cap.vbi huiusmodi homines lites exquirentes,peruersi etiam appellantur. Nam,vt inquit diuus Paulus ad Timoth.c.ij. seruos Dei nō oportet litigare.pro quo est text.in.c.sicut.ij.q.vij. Et lex ciuilis etiā hoc improbat,dum dicit: Interest nostra litibus nō vexari, vt in.l. minoribus.xxv. annis.ff.de minoribus.refert Corn. consil. cclxxxiij.incip.pars dicti.in penul.& fi.col.lib.iiij.& ante ipsum Specul.tit.de homic.§.illud autem. Et propter istam causam,prohibitū est,ab interlocutoria sententia appellari, vt videlicet,litibus finis imponatur,secundum Bald.in.l.apertissimi.in.v.notabili.per illum tex.C.de iudi.& de hoc est expressa regula cancellariæ ædita inferius nu.xxxv.quæ hoc disponit.quę propter prędictam causam,vt finis litibus imponatur, illud statuit vt apparet in eius procemio:quę ratio adeò est potens,ꝙ per eam Rota voluit in vna Roma.pecuniaria coram R.D.Ioan.Paulo die.xv.Nouemb.M.D.xxxvj.pro Fracisco Flores contra Andr.de Nouaria,ꝙ illi regulæ de non appellando à mera interlocutoria non posset per partes renunciari,ponderando dictam rationem procemij,quæ concernit vtilitatem publicam principaliter,iuxta dictum Bartol.in lege, properandum.in prin.C.de iudic. Faciunt ea quæ ex hoc infert Bald.in.l.qui se patris.col.fin.C.vnde libe.quem ibi cōmendant Alex.& Moder.& in notabili.q.consuluit Socin.cō sil.iiij.visis actis ad fin.lib.j. Et adeò litium execratio honestā causam continet, quod dicit Ang. in quodam suo sermone, nil ita simile esse actibus dæmonum,quàm litigare, in qua re multa cumulat Bernard.de Bustis in.j.parte Rosarij,sermone ix. Inde euenit,ꝙ litigantes mali appellantur,ex quo boni viri lites execrantur,vt dicit.Ias.in.l.filio pater.in.j. notabili.ff. de leg.j.& tradit Corn.in consil.cclxxxiij.col. penul.lib.iij. Vnde meritò in.l.item si res.in fina.ff.de alie.iud.mu.cau.fa. laudatur verecunda cogitatio eius qui lites execratur. Nec non ab re dictum fuit,Matthæi.v.c.Si quis voluerit tuam tunicā tollere,&iudicio tecum contendere,dimitte ei & palliū. Et transumptiuæ habetur in.c.j.xiiij.q.j.& in.c.suscepimus. de homicid.& tradit Floria.in.l.fin.in fi.ff.famil.hercis.satis enim quis lucratur,si discedat à lite vt dicit Ab.in.c.quātaualis.

Lites exquirentes, iprobi appellantur.

Appellari ab interlocutoria sētentia prohibitū est.

Regula renūtiare.

Interlocutoria mera.

Litiū execratio.

lis de iure iur. Nā melius est pati modicū, quàm intrare litiū certamina, vt dicit idem Abb.in.c.j.de apel. Nam huiusmodi litigiosos fugiendos esse tanquam pestem, admonet tex.in cap.negotiatorem.lxxxvij.distin. Et adeò sacri canones huius modi homines execrantur, quòd eorum ordinatio ad sacros prohibetur, vt in.§.ecce.xlvj.distinct. Nec litigiosi in testes, vel accusatores admittuntur, vt dicit And.Sic.in consi.xxxij. lib.iiij. Quinimò timore litis, & in eius execrationem, vt ita loquar, inductum est, quòd Imperator hæres esse in testamento prohibetur, vt dicit text.in.l.penult.ff.de hære.insti. Hinc est, quòd propter euitandas lites, sæpe non concedēda conceduntur, vt tradit Fely.in.c.in nostra.in.xxxvj.corel.in.iiij.co. de rescrip. Interest enim reipublicę, vt lites expediantur, & de medio auferātur, vt not.Bald.in.l. fratris. C.de.transact. Nā ob eam causam inductum est, quòd transactio, per quam à lite receditur, non rescindetur prætextu enormis læsionis, vt tradit Alexād.in consi.xlij.columna.iiij.libro.j. quia magnū commodum consequitur, qui à lite recedit, vt in.l. Lucius.§. final.ff.ad Trebel.cum concor.vt scribit Dec. in cōsil.ccxvj. in.ij.columna. Et ideo indebitum solutum per transactionem non repetitur.l.in summa.ff.de cōdict.indeb.&.l.ij.C.de trāsact. Et prætextu instrumētorum nouiter repertorum transactio non rescinditur, quantacunque fuerit læsio.l.sub prætextu.C.de transact. Et quamuis in beneficialibus pacta fieri nō debeant, & tanquam illicita reprobentur, vt in.c.fin.de pact. & traditur toto titulo de simon.vbi tamen facta sunt vt à lite recedatur, pacta illa tolerantur, & Rota mandat seruari. Prout hoc anno in vna Toletana de Iunquera coram me præcepit.d. Hieronymo de Biuero, qui contrauenerat concordiæ factæ inter ipsum & Ioann.de Tauera. Et sic videmus quòd si aliquid detur ratione impensarum, vt fiat concordia, & recedatur à lite, non dicitur simoniacum, vt innuit Collect.in. c.forus de verb.sig.sequitur Hieron.Paulus antiquus literarum apostolicarum vicecorrector, in lib.practicæ cācellariæ. fol.lxxj.in.ij.columna, & eodem modo videmus, quòd licet pensiones impositæ per inferiores, à Papa non sint perpetuæ nec transeant ad successores, vt dixi in regula de non iudicando secundum for.supplic. quæst. fina.in notabilibus signaturę. vbi tamen ordinarius pensionem imponeret causa concordię,

Litigiosi testes.

Imperator hæres phibetur esse in testamento.

Trāsactio

Indebitū solutū per transactionem nō repetitur.

Pacta in beneficialibus.

Cōcordia.

diæ,vt à lite recedatur,transiret pensio ad successores,vt tradit Hostien.in cap.nisi.de præben.Et ad istam materiam extinguendarum litium,faciunt ea quæ dicam in quadam. q.in regula de triennali.& quæ tradit Petr.de Anch.in regula,possessor.de reg.iur.lib.vj.col.iij.facit.l.singulis.ff.de except.rei iudi.quam ad hoc notat Andr.Sicul.in.c. cũ dilecta.nu.143. de rescrip.cum concor.vt per Alexan.in.l.Seius.col.iiij.ff.ad leg. Falc.Et pro ista parte etiam accedunt,quæ scribunt Abb. post Hostien.in.c.sicut.el.iij.de iure iur. Vbi per plura iura eadem ratione probant,bellum in dubio semper præsumi iniustum,prout idem de lite concludit Andr.Sicul. & Barba.in consi.vij.lib.ij.Nam vtrobique eadem ratio videtur. *Quando transit ad successores pensio.* *Bellum in dubio præsumitur iniustum.*

In contrarium tamen,& contra prædicta facit text.in.l.illud in prin.ff.de pet.hæred.vbi dicitur,quòd nemo debet ius suum indiscussum relinquere.Et sic text. videtur litigantibus fauere,imò eos sub pœna ad litem prosequendam impellere, eum ius suum,propter timorem litis deserentes,vt segnes,desidiosi,& negligentes homines accusentur: contra quos, vt videmus, vsucapio introducta est.vt in.l.j.ff.de vsu ca.& in.§.j. instit.eo.tit.Itaque leges castigant,& puniunt ius suum in iudicio non prosequentes.Et ideò dicitur in. l.iniuriarum.ff.de iniuriis suo iure vtentes , nemini inuriam facere.Nec immeritò in.c.prælatis.de homicid.libro.vj.clericis facultas conceditur repetendi res suas à latronibus.Nam legimus Sanctum Thom.Cantuariensem Archiepiscopum pro defensione causæ ecclesiæ suæ occubuisse,vt traditur in capitul.sicut dignũ. de homi.Non enim prohibitum est,bono & iusto viro,ex causa litigare,vt not.Bal.in cap.j.in fin.per illum text.vt lite pen den.Et non præsumitur improbus litigator,qui ex causa etiã post sententiam in lite perdurat,vt not. Old.in cõsil.clxxxiii. quia spes victoriæ iusta videtur,vt Bald.tradit in.l.fi.in tertia columna.C.de edic.di.Hadr.tol.Improbus ergo litigator in regul.ista intelligetur,vel is,qui per totam ętatem lites agit, vt dictum est,vel qui aliquam iniustitiæ suspicionem ex lite contrahit,vel qui ex euentu litis,vt iniustus & improbus fuerit declaratus,vt dicit hic text.regulæ circa fi . Et secundum hoc verba istius prooemij causam finalem inducerent , iuxta vulga l.fi.superius alegatã.cum concor.quæ tradit Rom.cõs. xviij.in antepenul.col.& Alex.consi.xlij.col.v.vol.j.Sed intelligendum *Ius suũ indiscussum relinquere.* *Vsucapio cõtra quos sit introducta.* *Clericis facultas repet.res suas à latronib.conceditur.* *Litigare ex causa.* *Litigator improbus.*

ligendum eſt,iuxta ea,quæ diximus in præcedentibus.

Vt tamen iſta tota materia , & eius contraria reſoluantur, diſtinguo duos caſus principales.Primus caſus eſt de iure cõmuni.Secundus eſt,quo ad effectum iſtius regulæ.Primo caſu litigans non ilico præſumitur calumnioſus,niſi fuerit continuus & inueteratus litigator.Ita diſtingui debent,quæ dicta ſunt ſuperius,& quę tradit Andr.Sicul.in conſi.vij.col.xj.lib. ij.& conſi.xxxj.incip.omnia quæcunque.in.ij.colum.lib.iiij. & in clem.j.de.re iud. Vbi tamen quis ſemel,aut bis,cauſa repetendi,aut deffendẽdi res ſuas ius ſuũ in iudicio proſequitur, iudicio meo non dicetur litigioſus.Sicut neque mercator dicitur,qui ſemel vel bis mercatur,niſi continuẽ hoc faciat, vt tradit Domin.in.c.j.de cle.non reſi.li.vj. Secundo principali caſu,videlicet loquendo in terminis iſtius regulę,non omnis, qui impetrat in terminis regulæ,poteſt dici improbus aut calumnioſus litigator:ſed ita demum,ſi per euentum litis per iudicem repertus fuerit iniuſtam impetrationem,vel cauſam feciſſe,vel fouiſſe,vt dicitur hic in text.regulæ,ibi,Et ſi poſſeſſorem ipſum,&c.Sed antequam hoc per ſententiam ſit repertum,impetrans non dicetur improbus,dicitur tamen iniuſtus ſi regulam non obſeruat.Quod patet,quia punitur: & tamen ſi iuſtus fuiſſet non puniretur.Quia iuſtus & bonus non incidit in legem,neque eius pœna debet teneri,vt dicitur in.c.licet.de reg.& gl.in.l.ex his.ff.de legibus. Qua autẽ pœna punietur vnus & alter,id eſt,tam primus,quàm ſecundus litigator,dicem[9] inferius in vltima parte regulæ.In dubio tamẽ impetrans beneficium poſſeſſum per annũ,præſumetur iniuſtus, licet illa præſumptio non ſufficiat,quo ad hoc , vt puniri poſſit pœna cõtenta in ſecunda parte regulæ,niſi,vt dixi,per euentum litis iudici conſtiterit eſſe talem.Et hoc eſt,quod dicunt illa verba poſita hic in ſecũda parte regulæ,videlicet, Et ſi poſſeſſorem ipſum,&c.Vbi ponuntur tres pœne improbi & calumnioſi litigatoris,diuerſæ ab illis aliis tribus poſitis in prima parte regulæ,quibus puniuntur non ſeruantes formam regulæ,antequam conſtiterit eos improbos litigantes eſſe. De quibus adhuc aliquid inferius in fine reg.ſcribam.

Mercator quando quis dicitur.

Iuſtus & bonus non incidit in legem.

QVAESTIO TERTIA.

Inhabilis quilibet.

QVAERO,ibi,quicunq;,&c.An quilibet inhabilis,etiã hæreticus,ſeruans contenta in iſta regula,poſsit impetrare

trare beneficium annalis possessoris?

SOLVTIO. Videtur prima facie, quod sic, quia text. regulæ dicit, quicunq;, quod verbũ est vniuersale, comprehendens omnes. Et sic non recipit restrictionem habilitatis personarũ, vt dicit gloss. in extrauag. execrabilis. & in cle. si summus. de præbend. & tenet Rota in decis. ij. tit. de fil. presby. Innocẽ. & Moder. in tract. benefi. q. iij. primæ partis. col. v. cum cõcor. vt scribunt Moder. Papien, in. l. quidam. §. nihil. ff. de edendo.

Præterea lex generaliter loquens non recipit restrictionẽ de habilitate, sed quemlibet admittit ad impetrandum, quia non refert per quem preces porrigantur, vt dicit tex. in. l. vniuersis. C. de prec. imp. offe.

Inhabilis.

In contrarium faciunt ista, quæ sequuntur. Primo. quia inhabiles ipso iure non sunt capaces beneficiorum. l. quicunque &. c. filij. cum multis. de hæretic. lib. vj. tradit gloss. & Docto. in. c. quo iure. viij. distinct. & alibi sæpe. Igitur impetrare non pssunt, vt patet in cap. j. & ibi dixi, de rescrip. lib. vj. Intelligetur ergo regula ista de habilibus.

Quicunque, an cõprehendat vniuersaliter omnes.

Non obstat dictio quicũque, quia licet illa de sui natura sit vniuersalis, & sic videatur posse cõprehẽdere omnes, tã habiles, quàm inhabiles, per ea quæ dicta sunt superius: tamen illa generalitas dictionis recipit restrictionẽ de habilitate, & regulatur secundum dispositionem iuris: vt in terminis probat Ias. per decem decisio. notabiles in. l. ij. §. prætor. ff. qui satisd. cog. Et reassumit Curtius iunior in consi. j. in. j. &. ij. column. & dicam latius in regula, de triennali. in prima, vel secunda quæst. Vbi enim lex prius inhabilitat personas, dispositio post ea simpliciter & generaliter loquens de personis recipit restrictionem de habilibus, etiam si loquatur per dictionẽ quicunque vel per alia verba vniuersalia, vt dicit Gemi. in consi. xxxj. colum. fin. Cum igitur in casu isto reperiantur hæretici, & simplices personæ, alibi à iure damnatæ & prohibitæ, vt notatur in. c. quo iure. viij. distinct. & tradunt Moderni in capit. ij. de rescrip. regula ista permittens impetrationem, debet intelligi, hoc permittere personis habilibus, ne sequatur absurdum. Nec obstat text. in. l. vniuesis. C. de precib. imper. offic. quia licet ad illum respondeat And. Sicul. in rubr. de rescript. in clemen. & Felyn. in cap. nonnulli. §. j. col. xiij. eod. titul. & ego dixi latius in capit. j. eod. tit. libr. vj. Tamen respondetur

Intellect᷑ ad text. in l. vniuersis

quòd

quòd ille text. procedit, data ſcientia Principis, quæ facit, vt inhabiles habilitētur. vt dicitur in.l.idem Vlpianus.§.j.ff.de excu.tut.vel intelligitur de illis inhabilibus, qui nō ſunt à lege effecti incapaces, & damnati ipſo iure ſicut hæretici, ſimoniaci, & rei maieſtatis, & ſimiles. Secus verò de aliis incapacibus à lege, non ipſo iure reprobatis, vt ſunt homicidæ, periuri, excommunicati, & ſimiles, de quibus loquitur Innoc.in.c. cum noſtris.de conceſſ.præbend. Nam tales impetrare poſſunt donec inhabilitentur, vt dicit ibi Innoc. Stat igitur concluſio, quòd omnes inhabiles admittuntur ad impetrandum, qui non reperiuntur expreſſè prohibiti. Et iſta omnia procedunt de iure loquendo, quia de facto poſſent etiam inhabiles ipſo iure impetrare: & niſi exciperetur, poſſent conniuētibus oculis ius impetratum proſequi. Et hoc, quo ad impetrantes agere volentes contra annalē poſſeſſorem. An verò reus poſſeſſor annalis hęreticus, vel illi ſimiles defendantur regula, dicemus inferius in aliis quæſtionibus.

QVAESTIO QVARTA.

Annullare gratiã impetrantis.

QVAERO, vtrum regula iſta per ſolam eius allegationem annullet ipſo iure gratiam impetrantis, ſicut lex communis abſque aliqua productione in actis facienda?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd ſola allegatio iſtius regulæ, facta per aduerſarium in iudicio, annullet impetrationē, & inde ſecuta quæcunque, quod ita perſuaderi poteſt. Primo, quia iſta regula habet decretū irritans, quod de ſui natura annullat ipſo iure gratiam, & inde ſecuta, etiam ſi non producatur: hoc patet, quia ligat ignorantes. vt in cap.ſi eo tempore.cum ibi notatis.de elect.lib.vj. Nā ſufficit legiſlatorem aliquid prohibuiſſe, ad hoc, vt actus in contrarium factus, ſit nullus, vt latè tradunt Moderni in.l.nō dubium.C.de legib. Imò quod fortius eſt, ipſe iudex, parte non opponente, poteſt repellere ſic nulliter agentē, vt tradit Bart. in.l.vbi pactum.C.de tranſact.& in.l.ſi vnus.§. pactus ne peteret.poſt gloſſ.ibi.ff.de pact.& Paulus de Caſt.in.l.etiam.§. item à debitore.ff.de pet.hære. Quia decretum iſtius regulæ prius ortum fuit, quàm impetratio partis: vnde quando poſtea impetrans agit, exceptio iſtius regulæ, quæ iam eſt in rerū natura producta, vnà cum ipſa actione concurrit, in quo caſu

Iudex repellere poteſt nulliter agētē.

poteſt,

potest iudex ipsam exceptionem supplere. vt dixit Alex. per prædicta iura in apostil. ad Bar. in. l. Iulianus. §. offerri. in addit. prima. ff. de act. emp. Quia ista exceptio dicetur euidentis calumniæ, quæ æquipollet exceptioni ineptitudinis, quæ à iudice suppleri potest, vt latè tradit Aret. in. l. ita stipulatus. in. xxxj. col. de verbor. obliga. Nam iudex non solum tenetur supplere circa ea quæ sunt iuris, quando ommittuntur à partibus, sed etiam circa consuetudinem, vt tradit Ias. post Bald. & Salyc. in authen. iubemus. per illum text. in. ij. notabili. C. de iudic. & Angel. Aret. in. §. j. in. ij. col. instit. de exce. Et hoc adeò verum est, quòd iudex posset ad iudicandũ moueri etiam ex aliqua confessione, viua voce coram eo facta, licet non esset scripta in actis, vt singulariter dicit Bald. in. l. j. circa fin. C. de ma. vin. quod dicit singulariter notandum Felyn. in cap. cum venerabilis. col. xv. de excep. & Alexand. in. l. si is ad quem. col. penult. ff. de acquiren. hæred. Si igitur iudex absque allegatione partis, vel productione regulæ, posset partem repellere, cui obstat exceptio: à fortiori poterit ipsa pars, cuius interest simpliciter regulam allegando, per viam exceptionis ipsum aduersarium impetrantem & actorem repellere. Et isto casu iudex poterit ex his quæ vidit, licet in actis sibi non constet, iudicare. Vt tradit Angel. in cõsil. cccxliij. in causa. col. fin. & sequen. incip. primus punctus. & tenet Firmia. in tracta. de episcop. lib. iiij. par. q. ij. vt referunt quidam Moderni in tract. nupt. fol. cxlij. Nam decretum irritans positum in aliqua lege, est tantæ potentiæ, quòd sufficit illud à parte, vel iudice allegari, vt actus sit ipso iure nullus, vt dicunt Anton. Imol. & Abb. in cap. cæterum. de rescript. Per quorum dicta Rota in vna Mediolanen. castrorum coram Sabinen. de anno. M.D.xvj. iudicauit pro Cardinali Senogalien. contra Hieronymum de Cusano, quòd decretum irritans cuiusdam bullæ Sixti allegatum in causa appellationis, adeò afficeret aduersarium, quòd gratiam suam redderet ipso iure nullam.

Iudex nõ solũ tenetur supple re, &c.

Iudex poterit ex his indicare, &c.

Prædictis tamen non obst. contraria opinio est de iure & stylo verior, pro qua opinio. primo facit, quia regula, & eius decretum fauorem possessorum concernunt: ergo non ligant contrauenientes, nisi possessore dicto decreto irritanti vtatur, vt late probat Decius in. l. pacta, quæ contra. in. iij.

Contrauenientes lig are.

H col.

col.C.de pact.& in ca.cum accessissent.in.iij.col.de constit. & ante ipsum Aretin. & Claud. Aquen. in.l.nemo potest.in iiij.col.ff.de leg.j.Et hoc prius dixit Philip.Franc. in cap.vt nostrum.in.iij.col.de appel.& in cap.dispendia. in princ. de rescrip.lib.vj.& solet ad hoc allegari glos.in verbo,referri.in cap.j.de conces.præbend.lib.vj. Et iste vsus certitudinaliter non habetur, nisi possessor regulam in actis producat, quia tunc manifeste apparet possessorem decreto regulæ vti velle contra actorem eius aduersarium. Nec isto casu authoritas iudicis volentis supplere exceptionem istius regulæ omissam, aliquid facit: quia vbicunque aliqua sunt inducta principaliter in fauorem alicuius, si pars omittit, iudex non debet supplere, neque potest ad priuatam vtilitatem officium suum impartiri. iuxta vulg.l. iiij.§. condemnatum. ff. de re iud. si ergo huiusmodi exceptiones regularum pro omissis habentur, licet iudex sciat ea parti cōpetere. Quinimmò etiam si ea, quæ competunt parti, producuntur ipsi iudici, particulariter adhuc non sufficit, nec iudex secundum ea iudicare debet, nisi in actis producta & registrata sint. Et tunc dicuntur esse in actis, quando pars est citata ad dicendum contra producta, oblata copia, vt dicit Bart. (cuius opinionem pro stylo seruat hodie Rota) in extrauag. ad reprimendum, in glos. in versicu. de plano. Et sequitur latè Roma. in consil. dxix. incip. In casu propositæ consultationis. Nam aliter non potest iudici de iure partis constare. Et cui nihil constat, nihil agit. Quia, vt dicit Bald. in cap. fin. de iureiurand. iudex est quoddam prædicamentum, quod prædicatur de probationibus & actis: & ideo debet iudicare secundum acta, & probata. vulg. l. illicitas. §. veritas. de offic. præs. & Ang. institu. quib. mod. tut. fin. in princip. & in. §. si minus. colum. v. instit. de act. vt latissimè & eleganter prosequitur Luc. de Penna in. l. quicunque. C. de tabu. & scrip. lib. x. & Fely. in cap. pastoralis. §. quoniam. col. fin. de offic. deleg.

Iudex nō debet supplere.

Iudici diffinitio secundū Baldum.

Iudex secundū acta & probata iudicare debet.

Ex quibus omnibus infertur, quòd si annalis possessor conuentus, non det & excipiat de regula in actis, licet iudex ex seipso, vel per allegationem partis sciat talem exceptionem sibi competere, non condemnabit actorem impetrantem, sed poterit canonizare gratiam suam contra regulam: nec propterea sententia erit nulla, vt in terminis concludit Fely. in cap.

in cap.j. in.vij. colum.de re iud.& in cap. pastoralis:de fide instru. Cuius opinionem hodie de stylo tenet,& sequitur Rota. Et ita, me præsente,in pluribus causis fuit conclusum & iudicatum, præsertim in vna Tuden. parochialis coram. R. P.D. Marcello Crescētio episcopo Marsicano de mēse Maio M. D. xxxviij. cui constabat absentem, contra quem procedebatur. per contradictas fuisse triennalem possessorem, & in partibus coram quibusdam iudicibus allegasse regulam & tamen,quia illa nō erat producta in actis,præfatus episcopus tulit sententiam contra illum.

Et ista in ratione consistunt. Quia, quo ad effectum,quòd regulæ Cancellariæ ligent, & in iudicio faciant ius, debent prius impetrari à Papa, vel Vicecancellario, & deinde produci in actis,seruata solennitate,de qua in regula.xxvj.incip. Item attendens.supra eod. Quam quidem impetrandi solēnitatem declarat Pauin. Rotæ auditor, in proœmio extrauag.Ioan.22. & dicam in alia quæstione.Non obseruata igitur illa solennitate,regulæ non faciunt fidem, etiam si habeant decretum irritans, & millies iudici allegentur : & ita se habet stylus Rotæ,vt dicit etiam in dicto cap.j.Fely.alias rationes ponens,de quibus ibi per eum. *Regula Cancellaria.*

Non obstant modo,quæ in contrarium adducta fuerunt, quia ad illa dupliciter potest responderi. Primo illa procedere, quando ea, quæ allegari poterant, sunt notoria actis, non repugnantia, vt dicit Bald. in.d.§.illicitas. & Firmian. in.d. tracta.de episcopo.in.iiij.parte.iiij.lib.quæst.ij. Vbi plures casus exceptos contra regulam ponit,in quibus iudex secundum conscientiam suam potest iudicare. &.vij. alios ponit Fely.in.d.cap.pastoralis.

Vel secundo responde,& ista est verior,& firma solutio,ꝙ in casibus prædictis iudex potest exceptionem omissam per patrem opponere,quando illa resultat ex actis. Quia tali casu actor dicitur calumniose agere.ita concludit Rom.in cōsi. xlij.visis quæ egregiæ.col.fi.Nam quæ resultant ex actis,dicūtur notoria,vt dicit Imol.& latissimè Moderni in.c.ex insinuatione.de appel.Et in notoriis iudex supplet, vt dictū est superius,quando constat de nullo iure partis,vt tradunt Moder.in.d.§.condemnatū.cū concord.vt per Rom.in cōsi. ccxxvij.Et etiā quādo cōstant de iure partis,sed inefficaci:quia *Notoria qua dicātur.*

H ij poteſt

potest iudex sine parte repellere, vt dicit Felyn. in cap. ad au res. in. j. col. de rescript. Et istud notorium ex actis resultans non solū per partē non debet probari, sed nec allegari, vt tradit Angelus in. l. fin. ff. de pet. hæred. cum concor. vt scribūt Alexand. in. l. j. C. quando desunt aduoc. & Felyn. in. c. cum ordinem. col. ix. de rescrip. & Deci. in. l. cum quid. ff. si cert. petat Et tali casu limitatur, & declaratur dictum commune glos. in clemē. appellanti. de appel. & Bar. in. l. si adulteriū cū incestu. §. idem Pollion. ff. de adult. videlicet, quòd licet notorium non debeat probari, debet tamē allegari. Nam non procedit, quando notorium resultat ex actis, vt prædicti doctores dicunt. Et ita etiam in puncto limitat Decius in. l. lecta. in nona colum. ff. si cert. pet. Licet in hoc contrarium teneat Rota in nouis. titu. de appella. decis. ij. in addition. Sed ex dictis ibidem potest solui eius decisio. Ad propositum ergo redeundo, si ex actis apparet, possessorem annalem conuētum allegasse pro defensione sua, priuilegiū istius regulæ, eā producendo, licet formaliter contra partem non opponat: iudex tamen repellere poterit agentem, obstāte regula in actis producta. Et ita tota ista materia intelligi debet.

QVAESTIO QVINTA.

Impetratio vtrum annullabitur, si & cæte.

QVAERO, quid si in prima instantia non fuit oppositum de ista regula, sed opponitur in secunda: vtrū annullabitur impetratio, & acta facta in prima instantia, in qua tunc non fuit appositum?

SOLVTIO. Iste casus pūctualiter contigit, & fuit decisus in Rota de anno. M. D. xvj. coram Domino Gulielmo Cassiodoro in vna causa Vilnen. canonicatus, & præbend. vt ipse idem in memorialibus suis decisionum meminit. Et tūc Rota conclusit posse in secunda & tertia instantia de ista regula opponi, quia per huiusmodi exceptionem regulæ, non solum impetratio facta, sed omnia acta primæ vel secundæ instantiæ, virtute decreti regulæ, nulla ipso iure esse decernuntur. Talis enim regulæ exceptio operatur effectum retro annullatiuum, & in futurum impeditiuum. Ratio istius decisionis fuit, quia exceptio istius regulæ est peremptoria, quæ potest quandocunque opponi. l. peremptoria. C. senten. rescin. non poss. Et ideo opposita in secunda instantia operatur eundem effectum, quo ad acta præcedentia, quæ operaretur,

retur, si in eadem instantia proponeretur. Et hoc ideo est, quia per appellationem, quæ rescindit iudicatũ, causa reponitur, & reducitur in eo statu sicut erat ante sententiã, vt videlicet, omnia in ea fieri possint, quæ poterant post litem cõtestatam in prima instantia, vt declarat Bar. in. l. ita demum. C. de procurat. & Abb. in. c. j. de excep. in. ij. col. & in. c. pastoralis. eo. titu. Poterunt igitur exceptio istius regulæ peremptoria, & omnia alia incumbentia ad causam deduci in causa appellationis, quæ non fuerunt deducta in principali. vt in l. per hãc. C. de tempo. appel. &. l. scio. ff. de appella. &. c. cum Ioannes. de fide instrum. &. c. fraternitatis. de testi. cum aliis concord. adductis per glo. in. c. constitutis. & in cap. cum causam. de appella. Nam exceptio, quæ actionem propositam respicit, si deducatur in secunda instantia, non dicitur noua, sed dependens ex veteribus causis. Tamen huic decisioni semper contradixit Dominus Mercurius de Vipera, tunc decanus Rotæ, motus dicto Alexan. in authen. iubemus. C. de iudi. quẽ sequitur Fely. in. c. j. in septima col. de re iudi. Vbi dicunt, quòd quamuis post terminum ad probandum possint allegari iura. vt per Bart. & Bald. in. d. authen. iubemus. Non tamen potest allegari extrauagans, sed est alleganda, producenda, & probanda in termino, quemadmodum consuetudo non notoria, quam non potest iudex supplere, nec allegare, cum eam probabiliter ignoret, vt in. c. pastoralis. de fi. instru. Ex quibus inferebat Dominus Mercurius, quòd non poterat in secunda instantia excipi de ista regula, vel si exciperetur de ea, quòd non reuocarentur acta primæ instantiæ, nisi ex nouiter deductis. Pro quo facit decis. Egidij. ccccxc. Maximè quia regulæ istæ Cancellariæ, quo ad istum effectũ, vt non ligent ante productionẽ, dicuntur constitutiones speciales, vt dicit Pet. de Anch. consil. ccxcij. Et ideo non ligant manum iudicis, nisi producantur: & per consequens acta, & sententia primæ instantiæ contra regulam non productam debuisset valere.

Causa rescindẽs iudicatum.

Iura quãuis post terminũ ad probandũ possint allegari.

Tamen istis non obstantibus, Rota tenuit, quod superius dictũ est. Quæ decisio non solũ procedit, quando opponitur de regula in secunda instantia causæ principalis, sed etiam si opponatur de regula in causa restitutionis in integrum, aduersus sententiam latam contra possessorem annalem. Vt iu-

dicauit Rota in vna Tuden. coram me de mense Februario. M.D.xxxiiii. Et hoc idem dixerunt domini in eadem causa de regula.xxix.de commissionibus causarum factis,literis nõ expeditis, vt videlicet possit opponi de illa regula excipi in causa restitutionis per prædictas rationes. Et idem dixerunt domini in vna Massiliensis canonicatus & præben.corã me de mense Decembri M. D.xxxv.in qua oppositũ fuit,de ista regula annali per condemnatum in termino sententiæ declaratoriæ ferendæ contra ipsum,cui fuerant intimatæ executoriales, & voluerunt sententiam retro esse nullam.

Et ad dictum Alex.allegatum per Mercurium in.d.authẽ. iubemus,responderunt Domini,ꝙ loquitur in termino probatorio vnius instantiæ,nõ autem loquitur in diuersa instantia,vt est causa appellationis, quia dictum illius nõ esset verũ propter doctrinas prædictas. Vel dictum Alex.procedit, vbi cõstaret de malitia possessoris, nolentis in prima instãtia opponere, ad effectum magis grauandi partẽ in expensis & annullatione actorũ. Quo casu doctrina Bar.in.d.l.ita demum. & Abb.in.d.c.j.de excep.cum aliis allegatis non procederẽt, vt notabiliter probat And. Sicul.in cõsi.xxxv. incip.in minimis.in.ij.col.li.iij.& Fely.in.c. ad audientiã.el.ij.de rescrip.

Et ista omnia procedunt,etsi annalis possessor,qui de regula excipit, fuisset condemnatus per primam sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, & decretum contra illum fuisset brachium sæculare,& violasset sequestrum. Nam non obstante tali violatione, posset exceptione istius regulæ iuuari, etsi per violationẽ prædicti sequestri perdiderit ius in beneficio. Ita concusit hodie Rota,quę est prima Iulij.M.D.xxxvij.in vna Nullius Abbatiæ coram Reuerend.D.Ioã.Paulo Ptolomæo.Ratio decisionis fuit,quia ista regula annullat impetrationẽ factam, & inde secuta quæcunque,& sic annullat ipsam sententiam,& secuta ex ipsa sentẽtia;id est,sequestrum, quod est sequela sententiæ.Ita quòd violatio sequestri non impedit exceptionem regulę.Est bene verum,quòd licet nullum esset sequestrum propter decretum istius regulæ,tamen violans illud punitur,quia iure suo est priuatus,vt dicit decis. ij. de sequest.pos. & fruct. in antiquiori. & ideo pars victrix contra quem datur de regula,poterit nouiter impetrare dictum beneficium vacans prætextu huius violationis. Et ita in eadem causa

Sequestrũ violans, suo iure priuatur.

causa tenuit Rota die.xvj.Nouembris M.D.xxxix.corã eodem D.Ioan.Paulo.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO,nũquid ista regula super dispositis in ea inducat,seu contineat formam? *Disposita.*

SOLVTIO. Ista quæstio deseruit ad multa, quæ in sequẽtibus quæstiionibus dicenda occurrunt.Et ideo sine disputatione dicas,ꝙ sic:quod multis modis probatur.

Primo,quia ista regula inducit nullitatem actus. Vbicunque igitur aliqua constitutio procedit,irritando actũ,illa cõstitutio dicitur continere formam, vt est bonus text.in cap.si capitulo.de concess.præben.li.vj.iuncto.c.dilectus.ij. de præben.& tradit.Bal.& Moderni omnes in.l.j.ff.de libe.& posthu.& est glo. in.l.fin.C.de ven.re.ciuil.lib.xj.Facit tex.in.c. quia propter de elect.& in ca.Pisanis.de restitu.spoliat. cum concord.vt scribit Alexand.in.d.l.j. & in.l.hac cõsultissima. C.qui testam.face.pos.& Ias.in.l.non dubium.in.v.col.C.de legib.& ante ipsos Rom.consil.lxvj. *Constitutio continet formam.*

Secundo,quia ista regula imponit pœnam pecuniariã. Et vbi talis pœna apponitur,dato, quòd de annullatiõe actus nihil dicatur,forma inducitur,vt dicit Bald. in auth.qui semel. in antepen.colum.C.quomo.& quando iud.& tradit Bar. & omnes Moderni in.l.prætor.§.j.ff.de ope.no.nunt. & est gl. in verbo tertiam.& ibi notat Bald.in cap.j.de mili.vasal.qui contu.est.& glo.in verb.tertio.in clemen.j.de vi.& hone.cleri.notat Io.And.in cap.ex tuæ. de cleri.non resi.& Anto. de But.in cap.præterea.de dilatio.

Tertio,quia ista regula tradit tres solennitates,quæ nõ sunt inductæ à iure communi.Ergo ex hoc datur intelligi,ꝙ contineat formam,iuxta tradita per Pet.de Anch.in consi.xxxv. Visa quadam. & idem in consilio.vj.incipien.Viso themate. in secunda colum.& cõcord.Signorel.in consil. clvj. in processu.in secunda columna.

Quarto,quia ista regula dat impetranti modum procedendi.Ergo inducit formam,vt in cap.qualiter.el. ij. & ibi Fely. de accusa.& Ias.in.l.ij.§.prius.ff.de vulg.& pupil.& solet allegari tex.in cap.quia propter.de electione.

Quinto,quia regula ista apponit tempus faciendi actũ,quo casu per hoc inducitur forma. vt dicunt Bal.& Saly.in auth.

quæ ſupplicatio.per illum textum.C.de preci.Impe.offer.Licet huic dicto videtur aduerſari Alexand.in.l. j. in princ. C. de iudic. tamen concordari poſſunt dicta eorum ex iis, quæ tradit Abb.in conſil.xcij.ſtatuto.in fi.lib.j.

Priuatum intereſſe concernẽs. Vltimo hîc videtur inducta forma, ex eo, quia diſpoſitio iſtius regulæ non ſolum concernit intereſſe priuatum,ſed cõmodum & bonum publicum,vt patet ex proœmio,& ex pœna applicãda fiſco,quo caſu forma dicitur induci, adeò quòd conſenſus partium nihil operatur,vt in.l. priuatorum. C. de pact.& probatur aſſumptum in.l.tertia. ff. de re militari. Ex quibus omnibus apparet reſolutio iſtius quæſtionis,quæ poteſt eſſe vtilis ad multa.

QVAESTIO SEPTIMA.

Poſſeſſores annales. QVAERO, præſuppoſito quòd iſta regula inducat formam, vtrum poſſeſſores annales, in quorum fauor inducta eſt regula,poſsint eius fauori renuntiare?

SOLVTIO.Quidam antiqui tenuerunt quòd ſic,vt refert Ioan.Aloiſius Tuſcanus Mediolanenſis, olim aduocatus eximius, in primo volumine conſiliorum.fol.xvij.

Tamen pro vera intelligentia iſtius quæſiti,ego conſidero duos caſus.Primus eſt,in tacita renũtiatione,quæ reſultat ex omiſsione exceptionis iſtius regulæ, poſſeſſori competentis contra impetrantem:& iſta renunciatio tacita poteſt fieri dupliciter,aut non producendo regulam, vel eam producendo, & probationes annalis poſſeſsio.omittendo.Nam non ſufficit, quòd poſſeſſor excipiat de regula in actis,niſi probet ſe fuiſſe poſſeſſorem annalem,vt ei competat exceptio.Neque etiam ſufficit per teſtes probare,ſe eſſe annalem poſſeſſorem, niſi etiam regula in actis producatur & allegetur. Itaque paria ſunt, vel non producere regulam, & non probare poſſeſſionem annalem.Iſtis igitur caſibus tacitè poteſt poſſeſſor fauori ſuo renuntiare, ſicut de iuramento calumniæ dicitur in cap.j.de iurà.calum.lib.vj.Et ideo ſententia lata contra poſſeſſorem annalem non opponentem de regula, vel non probantem ſe eſſe annalem poſſeſſorem,valeret,iuxta ea quæ dicit Fely.in.c.j.de re iud.& dixi ſuperius in alia quæſt.

Poſſeſſor annalis. *Sententia lata cõtra poſſeſſorẽ.*

Secũdus caſus eſt in expreſſa renuntiatione,& iſta expreſſa renuntiatio poteſt etiam fieri dupliciter,videlicet ante productionem iſtius regulæ,vel poſt; & vtroque caſu eſſe dubiũ, ſi vale-

si valeret renuntiatio expressa. Et posito ꝙ sic: nunquid possit postea iudex possessorem probare volentē repellere à probatione facienda super annali possesione, sub prætextu, quia renuntiauit, & quid si post factā renuntiationem de non vtēdo, regula producta, possessor renuntians probet se annalem, qua probatione vti nō potest stāte renuntiatione: an tali casu iudex ex officio posit repellere ipsum impetrantem? videamus igitur de omnibus istis.

Circa primum est aduertendum, quòd duæ sunt partes regulæ principales. Prima, quæ durat vsque ibi, Et si possessorē ipsum, &c. Et ista pars concernit interesse priuatum partis. Et ita in illa prima parte ponuntur tres pœnæ introductæ in fauorem ipsorum possessorum. Et puto, quòd quo ad illas pœnas, antequam impetrās inciderit in secundam partem, quòd possessores posint renuntiare, argument. cap. statutum. §. in nullo. de rescript. lib. vj. & l. filio. ff. de iniusto rup. & l. penul. C. de pact. Et hoc casu puto, ꝙ si de tali renuntiatione regulæ constaret in actis, ꝙ iudex posset repellere possessorem à probando annalē possesionem, obstante renuntiatione, quia iudex potest repellere actum frustratorium, vt. l. vbi pactum. C. de transact. & dixi superius in quarta quæst. *Iudex actum frustratoriū repellere potest.*

Sed quo ad secundā partem regulæ, videlicet quando impetrans per euentum litis inuentus fuit calumniosus molestator, qui ob eam causam in alias tres diuersas pœnas hîc impositas incidit. Tali casu, quia dictæ pœnæ concernunt commodum & interesse publicū, possessor non posset isti regulæ renuntiare. vt in d. §. in nullo. De quo tamen latè dixerunt Moderni in tract. de forma. ca. quis posit dare & tollere formā. fol. xviij. colū. iij. & in cap. de potentia formæ. fol. lxj. in. iij. col. Et isto secūdo casu, si iudici ex probationibus & actis cōstaret, nullum ipsi impetranti ius competere, sed iniustè & friuolè possessorem ipsum annalem molestasse, licet possessor renunciauerit vti exceptione regulæ iam in actis productæ, ex quo tamen publicè interest calumniosos & iniustos litigātes repellere, vt in clem. j. de re iudi. posset iudex impetrantē ipsum punire, iuxta notata per Innocen. in. c. j. de offic. vic. & Bald. in. l. j. C. quo. & quando iud. in fi. & in. l. ij. §. sed quia. C. de iur. calum. & not. Bar. in. l. athletas. §. calūniator. ff. de his qui not. infa. & dixi aliquid suprà. q. iiij. Et quòd posit iudex officio

regula faueat posseſsoribus quàm triēnalis, cum deberet eſſe contrarium, vt plus poſsidens, plus haberet fauoris. Præſertim cum annalis exceptio ſit odioſa reſpectu capientis poſſeſsoris, vt patet in.l.j.C.de anna.excep. *Exceptio annalis.*

Reſpondeo, data paritate poſſeſsionis ſine titulo, magis fauendum fuit annali, quàm triennali: quia ille minus delinquit percipiendo fructus ſine titulo. At triennalis ex hoc grauiorem cauſam ſibi conſtituit ex perſeuerantia longioris temporis. Quia tanto grauiora ſunt peccata, quanto diutius infœlicem animā detinent alligatam.cap.fi.de conſue.& ideo neceſſarius fuit titulus. Sed hoc non releuat, quia etiam annalis poſſeſſor ſine titulo non deberet per annum, nec per menſem in peccato tolerari. Et ideo qua ratione titulum in triennali exigimus, in annali ſaltem coloratum exigere deberemus. Et odium impetrantium non debet eſſe tanti, vt detentorem annalem cum peccato defenderet.

Quid igitur cauſæ fuit tam diuerſi inſtituti & contrariæ diſpoſitionis? Reſpondeo, quòd diuerſitas eſt in hoc, quia annali poſſeſſori non fauet regula propter ſe principaliter, ſed propter negligentiam impetrantis. Nam aliàs nō data negligentia impetrantis, annalis poſſeſsio nullum fauorem tribuit poſſeſsori, cum in poteſtate cuiuslibet ſit impetrare quando vult, & ſeruare cōtenta in iſta regula: & ſeruando ea, tunc annalis poſſeſsio non iuuat poſsidentem ſine titulo, quominus condemnetur impetranti in fructibus & expenſis, cum adiudicatione beneficij. Vbi verò impetrans negligit ea ſeruare quæ hîc continentur: ipſe ſibi nocet, & cauſam damni dat, vt dicitur in.l.Imperatores.ff.de iure fiſci.& tali caſu punitur, vt moleſtator. Non igitur ex hoc acquiratur annali poſſeſſori aliquod ius ſeu priuilegium, niſi quòd regula punit impetrantem negligentem. Per hoc tamen non excluditur alius, & alius impetrans, qui ſeruata regula poſsit annalem poſſeſſorem conuenire, & rationem ſuæ iniuſtæ poſſeſsionis quærere. Nam vnius non ſeruantis regulam ignauia, & negligentia non nocet alteri impetranti ſeruanti regulam. Itaque ad vltimum annalis poſſeſſor, ſi non habet titulum, luet pœnas, ſuccumbet, & excludetur. Sed in reg.de triēnali alia ratio cōcurrit: quia illa regula ſuſpendit gratiā factam, & etiā nouiter impetrantes poſt triennium includit, & triennalem *Poſſeſſor annalis.* *Ignauia non ſeruātis regulā.*

poſſeſsorem

possessorem tanto tempore vitæ suæ defendit, ac tuetur, adeò quod vno excluso, alius impetrans non admittitur, sed omnes pariter triennali possessore excluduntur. Itaque triennalis possessor, hoc medio securus viuit, & sine molestia fruitur. Sed in ista regula de annali, omnia ista cessant, quia tantum annullat gratiam non seruantis regulam, nõ alterius. Triennalis verò omnium etiam non negligentium gratias suspendit.

In hac regula titulus non requiritur, sed sola possessio.

Posset tamen & alia facilior ratio differentiæ inter vtrasque regulas assignari. Nam in ista regula de annali ideo non requiritur titulus, sed sola possessio, ex eo, quia regula annullat ipso iure gratiam impetrantis, non seruantis regulam, & reducit titulum ad non titulum, propter odium quod habet contra impetrãtem certo modo beneficium viuentis annalis possessoris. Itaque cum impetrans reperiatur medio exceptionis istius regulæ exclusus, & nudus, propter annullationem tituli, quæ inducitur propter decretum irritans regulæ, æquũ erat possessorem, etiam nullum titulum habentem & nihil adhuc probantem in pari causa absolui debere, iuxta cap. fin. de iure iurand. & l. fin. C. de rei vend. quia in pari causa deficientis tituli possessori debemus, magis quàm actori fauere, vt dicit textus in cap. in pari. de reg. iur. libro sexto. Sed in regul. de triennali Papa non annullat ipso iure, sed tantum impetrationem suspendit, licet possessori triennali exceptionem regulæ cõtra omnes impetrãtes perpetuo tribuat: non tamẽ, vt dixi, annullat titulum impetrantium. Et quia iniquum videbatur, quod triennalis possessor sine titulo saltem colorato acquireret exceptionẽ tantæ virtutis cõtra habentem bonum: ideo Papa voluit, quod in dicta regula de triennali requireretur titulus saltem coloratus, vel præsumptus. Qui quidem titulus coloratus, vna cum triennali possessione in pœnam negligẽtiæ ipsius impetrantis titulum, licet bonum, obumbraret ac suspenderet. In regula igitur de triennali post exceptionem titulus impetrantis bonus remanet, quamuis ope exceptionis ad vitam tantum triennalis possessoris suspendatur.

Possessori magis fauẽdũ, quã actori.

Papa quare magis, &c.

Sed vlterius quæritur, quare magis Papa in ista regula de annali impetrantis gratiam annullare voluit, quam in regula de triennali? Ratio est, quia in regula de annali est imposita forma impetranti: quam si non seruat, præsumitur improbus molestator, & ob eam causam gratia annullatur. Sed in regu-

la

la de triennali non datur aliqua forma, sed apponitur tēpus actioni. Vnde si aliquis est negligens in nō agēdo infra triēnium, sibi debet imputari, si eius gratia obfuscatur, & suspēditur in pœnam suæ negligentiæ. Damnum igitur quod quis sua culpa sentit, sibi debet imputari. iuxta cap. damnum. de re iudic. lib. vj. Nec lex imposuit sibi hanc pœnam, sed ipsemet sibi ex negligentia sua eam incurrit. Et quia illa negligentia non est dolosa, sicut illa quam hic incurrit, impetrans regulā istam de annali non seruando: ideo istius gratia tanquam de doloso ipso iure annullatur. Illa verò eliditur tantum, non quia lex voluit ibi punire actorem, sed quia actor ita voluit, cum esset in facultate sua nolle excludi. Et ista sint dicta disputationis gratia: si quis tamen meliorem rationem differentiæ inueniet, eam in medium proferat.

QVAESTIO NONA.

QVAERITVR, nunquid regula ista debeat seruari extra Curiam coram legato vel ordinario?

SOLVTIO. Considerando rationem istius regulæ prohibentis molestari possessores annales, certè videtur tenendum, regulā ligare omnes etiā extra Curiā, quia licet dictum sit speciale, vbi tamen ratio est generalis, attenditur ratio, & non dictum. vulg. l. regula. ff. de iur. & fac. ignor. Et hac ratione Rota sæpe tenuit, regulam de infirmis resignātibus, habere locum extra Curiam, vt ibi dictum fuit. Suadetur hoc etiam ex verbis procœmij huius regulæ, ibi, vt improbi motus perquirentium lites reprimantur, &c. Nam ista ratio procœmij, quæ finalis est, militat tam in curia, quàm extra: quia vtrobique improbi litigantium motus deprehenduntur. Et istud odium improbitatis, quod non aliunde prouenit, quàm ex huiusmodi impetrationibus factis contra viuentem possessorem annalem, militat tam in impetrationibus, quæ fiunt à Papa, quàm à legato, vel ordinario extra curiam. Ergo debet fieri pariformis & æqualis interpretatio. Nam vt fraudes euitentur, & lites iniustæ tollantur, regulæ vel leges, quæ aliàs essent restringendæ, latè interpretari debent, vt vbique locum habeat, vt dicit Decius de alia regula Cancellariæ loquens, in consilio. cccxcviij. in fin. Et ibi refert sic fuisse iudicatum in Parlamento Francię. Postremo facit, quia in prouisione ordinaria, & legatis etiam motu proprio factis requiritur

Ratio generalis.

tur

tur mentio coloratæ poſſeſsionis alterius,vt tenet Abb.& cõ muniter docto.in.c.cùm noſtris.de conceſ.præbend.Sequitur Felynus in ca.in noſtra.in.xxix.correl.de reſcript.Lapus allegat.x.Et nõ ſolum in talibus impetrationibus requiritur mentio coloratæ,ſed etiam poſſeſsionis de facto,vt tenet Io. And.& Anto.in.c.penul.per illum text.de præb.& in.c.literas.de conceſ.præb.Sed poſſeſsio annalis,aut eſt in dubio colorata,vt voluit Fely.in.d.c.in noſtra.in.xxxvj.correl. & habemus intentũ:aut eſt nuda poſſeſsio facti,& idem eſt dicendũ,videlicet,ꝙ debet de ea fieri mentio,& quia ex detentione poſſeſsio arguitur,vt in.c.ij.vt lit.pend. tradit Iaſ.in. §.ſic itaque.nu.30.inſtit.de action.Et quo ad iſtum caſum iſta regula habere videtur concurſum iuris communis.

Mentio coloratæ poſſeſsionis.

Prædictis tamen nõ obſtantibus,contraria opinio videtur verior & communior, pro qua adducitur argumentum efficax:quia ratio quare prætendi poteſt iſtam regulam magis curiales,quàm exteros ligare,videtur eſſe, quia impetranti à Papa eſt imputandũ,& ad malitiam,& dolum referendum, ſi non obſeruat regulas ibi vigentes. Nam ex quo ibi publicantur à curialibus,ſciri & perquiri debent.arg.ca.j. de poſtula. prælato.Sicut de extrauaganti ibi nota,cuius ignorantia neminem excuſat,tradunt Fely.& Abb.in.c.j.de re iud.& in.c. paſtoralis.de fi.inſtrumento.Sed iſta ratio ceſſat extra curiã. Nam cum in curiis ordinariorum & legatorum rarò huiuſmodi regulæ ventilentur,neque publicentur,poſſunt probabiliter ignorari iuxta text.in.c.j.de conſti.lib.vj.Et ideo impetrantes ab ordinario,non ſeruata iſta regula,debent excuſari.Aliàs videretur nimis durum,& iniuria plenum, ꝙ iuſtè ignorantes,& in partibus remotiſsimis habitantes,quia non didicerunt regulas Cancellariæ,punirentur tam grauibus & acerbis pœnis hîc deſignatis,contra tex. in.c.ij.de conſti.lib. vj. Quæ quàm ſint à ſenſu aliena,nemo non facilè intelligit.

Regula Cancellariæ.

Adiuuatur hoc etiam alia ratione ſecundum Modernos. Quia impetratio ab ordinario contra annalem poſseſſorem, non videtur ita damnanda,vt calumnioſa,ſicut illa quæ obtinetur à Papa,ideo minus punienda. Ratio eſt,quia ordinarius quando confert impetranti beneficium annalis poſſeſsoris,iam habet,vel habere præſumitur certam notitiam illius poſseſsoris,cum viſitare ſoleat ſingulis annis oues ſuas,& teneatur

Impetratio ab ordinario.

neatur

neatur titulos possessorum perscrutari,vt dicit text.in capit. ordinarij.de offic.ordin.libro sexto.Et tradit Felyn.in capit. ad aures.in.xiiij.conclusione.de rescrip.Et ideo conferendo simpliciter alteri beneficium,præsumitur annalem possessorem tanquàm titulum non habentem negligere,ex quo melius cognoscit personas suæ diœcesis quàm Papa, vt dicit gl. in clement.ij.de offic.ordin. Et propter hanc causam nulla præscriptio etiam triennalis currit contra ordinarium, quominus possit remouere possessorem carentem titulo,vt tradunt omnes,& ibi latius Fely.in cap.licet heli.de simo.& in. c.sicut.in.xvj.colum.de re iudi.Et est expressum in concilio Basiliensi,tit.de pacif.pos.Et ideo impetrans ab ordinario, propter istam rationem non præsumetur molestator, nec improbus litigator.Secus tamen erit dicendum in impetrante à Papa qui præsumetur iniustus impetrans & molestator si non seruat istam regulá,ex eo,quiaPapa in dubio non intendit cõcedere gratiam contra annalem possessorem,non facta mentione istius regulæ:quia non habet, nec præsumitur habere, sicut ordinarij notitiam possessorum orbis terrarum, ob varias occupationes rerum,propter quas multotiens non concedenda concedit,vt dicitur in cap. si aliquando de sent. excom.& in.l.j.C.de pet.bo.sublat.lib.x.& not.in cap.j.de cõstitu.libro sexto.Nõ enim visitat diœceses sicut episcopi,nec perscrutatur titulos possidentium , sicut ordinarius, vt dicit glos.in cap.statutum. de rescript.lib.vj. Et ideo in dubio intendit possessoribus fauere, etiam si in effectu essent detentores intrusi, quia Papa in dubio iudicat potiorem esse causam possessoris. Cum igitur iustior & certior sit iustitia impetrantis ab ordinario, quàm à Papa,& diuersa ratio inter eos militat: meritò in hac regula pœnali dicendũ est,diuersum debere censeri ius. Et fortè ista ratiõe voluit Glos. in regula.xix.de idiomate.illá regulá nõ habere locũ ĩ ordinario.

Prescriptio triennalis.

Sed aduertendum est,quia ratio ista morderi potest.Nam licet ordinarius titulos possessoris beneficiorũ in diœcesi sua existentium quando vacant,scire possit:non tamen scire præsumitur vacationes aliorum beneficiorum sui subditi possessoris annalis alibi contingentes, licet illæ resultent ex facto possessoris annalis viuentis,de quib. loquitur ista regula. Nã hîc agitur de impetrãte beneficiũ viuentis possessoris. Vnde si ali-

si aliquis impetrat beneficium, ex eo, quia possessor annalis est execrabilis, hoc gen⁹ vacationis potest ignorari ita ab ordinario, sicut à Papa. quia cum sint facti, censentur ignota etiā à prudentissimis. l. ij. ff. de iur. & fac. igno. cap. j. de consti. lib. vj. Nec visitatio ordinarij hoc detegere potest, cum possit possessor habere beneficia in variis diœcesibus, & ostendendo titulum beneficij diœcesis ipsius visitantis satisfacit ordinario. Alia verò beneficia alibi existentia potest dissimulare, & sic ea ordinarius ignorare potest, sicut Papa. Ex quorum possessione ignota ordinario potest resultare incomparabilitas, quę præstaret iustam impetrationis causam. Sic etiam impetratur beneficium annalis possessoris per contractum matrimonij fortè occulti & incogniti ordinario, vel per simoniam. Nam in istis modis vacandi verificantur verba istius regulæ ibi certo modo, & tamen in istis ita potest decipi ordinarius, sicut Papa. Nisi dicamus, ꝙ ordinarius visitator potest subditum suum compellere etiam ad ostendendum omnes titulos beneficiorum suorum, etiam alibi consistentiū. Ex quibus resultare posset impedimentum aliquod ad retinendum beneficium existētis in diœcesi visitantis. Et hoc facere posset sub pœna excōmunicationis, quam in dubio nō præsumitur quis incurrere velle. arg. l. fi. C. ad. l. Iuliam repet. Et ita per diligētem inuestigationem haberi potest notitia omniū beneficiorum ipsius subditi, quæ omnia cessant in Papa non visitante. Nec obstat quod dictum est de impetratione per contractum matrimonij occulti, vel per simoniam: quia forte in illis vacationibus, per quas agitur ad priuationem, ista regula non procedit, vt latius dicetur inferius in alia quæstione.

Facti quæ sunt, censentur etiam ignota à prudentissimis.

Ordinarius in quibus beneficiorū impetrationibus potest decipi sicut Papa.

Præterea ꝙ ista regula non habeat locum extra Curiam, tenuit in specie quidam celebris doctor antiquus Viuianus de Viuianis, aduocatus consistorialis, in quodam suo consilio reddito in causa Missinensis parochialis.

Postremo pro ista opiniōe adduci potest alia ratio satis cōcludens: quia regula antiqua Eugenij Quarti, primi conditoris huius regulæ, expresse loquitur de impetrante à sede Apostolica. Et omnia verba illius regulæ nullo pacto possunt adaptari ad impetrationem ab ordinario extra Curiam faciendā. Vnde ex quo ista reg. modern. nihil addit ad illā Eugenij, sed simpliciter loquitur, debet intelligi & declarari secūdum

illam

illam antiquam,vt videlicet restringatur ad terminos tantũ, in quibus antiqua regula loquitur:quia vulgatum est, leges posteriores secundum antiquas restringi & declarari debere,vt habetur in.l.non est nouum.cum.l.sequen.ff.de legib⁹. & tradit latè Rom.in consi.cccxlv.incip.circa primum consultationis articulum.in penul.col.vbi multa iura ad hoc adducit cum aliis concord.vt latissimè scripsi in.c.j. in glo.reuocare.de constit.lib.vj.Et licet aliquando lex antiqua recipiat declarationem à moderna,hoc procedit quãdo lex antiqua obscurè vel inuolutè loquitur,vt tradit Andr. Sicul. in cap. super quæstionum. in tertio notabili.de offic. deleg. Et ante ipsum Alexand.in consilio.cviij.col.fin.vel.iij.Sic econtrà,quando lex moderna generaliter loquitur, potest declarari secundum antiquam,ne illam in dubio videatur corrigere:quod fieri nõ debet,nisi expressè dicatur.iuxtà.l.iubem⁹. C.de testamen.& quæ latissimè dixi in cap.j.de constitu.lib. vj. Nec obstat, quòd Papa in ista moderna regula omiserit illa verba (à sede Apostolica impetrauerunt) posita in regula antiqua. Ex quo videtur innui voluisse, regulam istam modernam indistinctè & generaliter in quacunque impetratione procedere,siue illa fiat ab ordinario, siue à Papa. arg. eorum quæ dicit Rota in decisio.l.titu.de rescript. in antiq. & decis.v.eod.titu. in antiquioribus. & reassumit Felyn. in cap.super literas.in.viij.col.de rescrip.dum ibi volunt, quòd quando Papa in supplicatione porrecta debet aliqua,videtur in omnibus aliis gratiam velle concedere.Sed ad hoc respõdetur, quòd Papa in moderna regula deleuit illa verba,quia non erunt necessaria. Ex quo per sequentia verba regulæ satis colligebatur, eã loqui in impetrationibus apostolicis, quòd manifestè colligitur ex genere pœnæ hic appositæ. Nam Papa iubet mulctari improbum impetrantem in quinquaginta florenis auri Cameræ apostolicæ applicandis.Nam ista verba inferunt,loqui regulam de impetrante in curia Roma.ab ipso Papa,non autem ab ordinario extra Curiam. Et sic apparet, quòd illa verba (à sede apostolica) posita in regula antiqua non erant necessaria, sed potius superflua: cum hoc idem poterat ex aliis verbis regulæ comprehendi. Et breuitas in legibus commendatur, vt tradit Gemin. in cap.fin.in.v.notabili.de verbo.signifi.lib.vj. Et hoc etiam in

Lex antiqua recipit declarationem à moderna.

Papa in supplicatione porrecta, & cætera.

Impetrãs improbus.

I ratione

ratione consistit,quia si Papa voluisset regulam in ordinariis extra curiam habere locum,dixisset,iuxta vulg.c.ad audientiam.de deci.Et isto modo arguendi vtitur glo.in cap.vt circa.in verbo,adhærentes.& in cap.cupientes.§.si verò. in verbo, priuetur.& in.§. vel si personas. in verbo, priuetur. & in cap.si fortè.in verbo, restitueret.de elec.lib.v. Præterea quia videmus regulam non habere locum in gratia motu proprio vt dicam in seq.q.Et tamen gratię omnes ordinariorum censentur in dubio factæ motu proprio,vt tradit Fely.post alios quos ibi allegat in cap. in nostra. in.xxix. correlario. de rescrip.& in cap.ad aures.in.xiiij.concl.eod.titu.allegat Card. in clemen.ij.de offic.vic. qui hoc tenet. Ex quibus omnibus apparet istam opinionem satis esse æquam & probabilem.Secundum quam ita iudicauit Rota coram Reuerēd. D.Raynaldo Petrutio, in vna Romana sancti Pauli & Cæsarei, in qua bis proposita,ita conclusit die.xiiij.&.xviij.Ianuarij.M.D.xxxviij.

Gratiæ ordinariorum.

QVAESTIO DECIMA.

Impetrās gratiā motu prio.

QVAERO, an ista regula habeat locum in impetrante gratiam motu proprio?

SOLVTIO. Breuiter videtur prima facie dicendū quòd sic.Pro qua opinione inducitur tex.in clem.j.§. si.quam ibi notat Card.in fi.de conces.præbend. vbi tex.ille qui loquitur in impetrante,habet locū in gratiam motu proprio,ea ratione,vt litibus occurratur.Ad idem est text.in extrauag.sedes apostolica.Ioan.xxij. posita in titu. de præben. qui videtur loqui de impetrantibus,& tamen habet locum in gratiis motu proprio, cum in eisdem militet eadem ratio, vt latè dicit ibi glos.in verbo,concessæ.Postremo pro ista opin. videtur text.in cap.cum nostris.de conces. præben.secūdum quod ibi declarant Antọ.Imol.& Abb.& communiter Moder.vbi est tex.quòd impetratio non valet,non facta mētione de colorata possesione alterius,& tenet decis. lxxviij. de rescrip.in antiq.& tamen ille text.procedit etiam si impetratio fuerit obtenta motu proprio,vt ibi dicunt prædicti Doct. sic est dicendū in ista regula:nam dato quòd in illa nulla fiat mentio de gratia motu proprio,tamen debet suppleri & subintelligi per alia iura de materia loquentia.

Impetratio nō valet,&c.

Sed prædictis non obstantibus, contraria opinio videtur

verior

verior, pro qua in primis ponderanda sunt illa verba posita hic in regula (quicunque impetrauerit,) quod quidem verbum impetrauerit, verè loquendo, ad gratiam motu proprio adaptari non potest, cum sint inter se longè diuersa, impetrare, aut motu proprio obtinere: vt est tex. quem ibi notat Bar. & alij in. l. j. circa fin. C. de pet. bo. subl. lib. x. Hinc est, quòd prohibitus impetrare, non prohibetur consequi gratiam motu proprio, vt ibi dicitur. & tradunt Moder. in. c. si motu proprio. de præben. lib. vj. Quod alia ratione suaderi potest, quia ille qui impetrat in materia odiosa, præsumitur ambitiosus & importunus, vt dicit Ioan. And. in cap. duobus. de rescrip. lib. vj. in nouel. per text. in. c. quãuis. de præbend. lib. vj. Adeò quòd Papa videtur potius per suggestionem ad impetrantis importunas preces, quàm sponte sua gratiã concedere, quãobrem de tali impetrante malè præsumitur, vt colligitur hic in verbis proœmij. Sed hæ omnes præsumptiones malitiæ cessant in obtinente gratiam motu proprio, cui Papa præsumitur potius ob eius meritum, quàm ad eius importunam petitionem prouidere, vt dicit Bald. in. l. quod fauore. C. de legibus. & sequitur Ioan. de Platea, & Moderni in. d. l. j. Ideo talis impetratus non cõprehẽditur sub dispositione istius regulæ: quia talis non dicitur improbus, nec exquirit lites, vt dicit hæc regula. Habebit ergo locum in casu suo, & non in obtinente gratiam motu proprio. Suadetur vlterius ista opinio, quia ratio regulæ non videtur posse adaptari ad gratiam motu proprio, ex eo, quia non est præsumendum Papam sponte sua, seu motu proprio velle concedere illud, quod per istã regulam grauissimè, vt illicitũ castigauit. Regula enim ista improbat factum & animum illius, qui impetrat scienter, & ex proposito beneficium viuentis annalis possessoris, & tales pluribus pœnis hic contentis punit. Sed clarum est, quòd ista improbitas considerari non potest in eo, cui fortè præter eius mentem & scientiam Papa motu proprio beneficium contulit: ergo in eo regula locum non habebit. Pro qua opinione conferunt ea quæ Ioan. de Ana. dicit in cap. cum sit. de Iudę. in. iij. notabili. Vbi concludit text. illum de impetrante loquentem non habere locum in gratia motu proprio, quia non est similis, eademque ratio vtriusque casus: pariter etiam text. in. l. iij. cum ibi notatis. ff. quod quisq; iur. quæ loquitur

Impetrare prohibitus.

Impetrãs in materia odiosa, &c.

de impetrantibus, secundum communem opinionem non procedit in gratia motu proprio, vt ibi notant omnes. Et tenendo istam partem, non obstant quæ in contrarium adducta fuerunt. Primo tex. in d. clemen. j. §. fi. cum aliis. quia ad illa iura vnica patet responsio, videlicet quòd promiscuè & indefinitè loquuntur: neque aperiunt de qua impetratione Papa intelligere velit. Itaque ratio ibi posita potest ad vtrũque casũ adaptari, quod cessat in casu nostro, vbi verba istius regulæ sunt clara de impetrante loquentia.

Et quòd ista regula in gratia motu proprio locum sibi nõ vendicet, probatur euidẽti ratione: quia, vt in proxima quæstione conclusum fuit, ista regula non habet locum in ordinariis extra curiam: & tamen omnes ordinarij cõcedunt gratias motu proprio, vt ibi dixi ex dictis Card. in cle. fi. de offic. ordi. & Fely. in cap. in nostra. in. xxix. correl, de rescrip.

Gratia motu proprio. Et ista quæ dicta sunt, de plano procedunt in vera gratia motu proprio ex mera & spontanea liberalitate principis emanati. Secus tamen videretur dicendum in gratia motus proprij procurata, & per fautores obtenta, prout sæpe fit. Nã tali casu posset teneri, regulam talem motum proprium cõprehendere, cum in eo militet eadem ratio, quæ militat in gratia impetrata. pro qua distinctione est notabile dictum Card. in consil. cxlij. in fi. quem Moderni Mediolanenses sequuntur in cap. ij. in. ij. col. de rescrip. facit glos. in versic. liberalitates. in. l. fin. C. de fruct. & lit. expen. quæ vult iuncto illo text. quòd gratia motu proprio si fiat ad impetrationem, non dicatur propriè gratia motu proprio. ideo. l. iij. ff. quod quisque iur. quæ aliàs locum non habet in gratia motu proprio, procedet tamen in ista gratia motu proprio procurata. Nam talis procurans huiusmodi gratiam, debet reputari magis improbus & ambitiosus, quàm simpliciter, & ordinario iure impetrans, per ea quæ tradit Ias. in. §. sed & iste. instit. de actio. cum concord. vt latè ibi scribo in. viij. col. Quibus accedunt ea quæ Andr. Sicul. dixit in consil. lvij. incip. præclarè. in tertia col. in primo volu. & in consil. lvj. incip. & quidẽ. in. j. colum. eod. lib. Faciunt ad hoc dicta Ias. in. l. si quis id quod. in. vj. col. ff. de iuris. om. iud. & Petri Andr. Gamma. in tract. lega. q. xviij. lib. x. Et quod in notabili quæstione tradit Barto. in. l. si seruus communis. §. quod verò. ff. de fur. & Abb.

Abb.post Innoc.in alio casu in.c.sicut.el.iij. in. vj.col. de iureiur. Ex quibus omnibus resultat ista conclusio, quòd procurans habere titulum, seu gratiam motu proprio, vt excludat aliũ, prout in casu nostro, in grauiori causa se cõstituit, quàm impetrans debito & regulari modo.

Sed aduertendum est, quòd ista distinctio nõ videtur tuta, ex eo, quia Rota non tenet illud consiliũ Card. prout vidi iudicatum bis tempore meo: quia sufficit, quòd gratia sit motu proprio, licet fuerit procurata: quia non attenditur quomodo quis gratiam obtinuit, sed qualiter verba gratiæ sonant. Nam, vt inquit Satyr. Vnde veniat quærit nemo, sed oportet habere. Aliàs rarissimè gratiæ inuenirentur, quæ possent dici motu proprio concessæ, cum pontifices hodierni iam sponte sua non moueantur ad concedendas gratia motu proprio, nisi requisiti & rogati, vt experientia docet: pulsantibus enim, & petẽtibus, conceditur ille fauor, iuxta illud Euãgelij Marci.vij.cap. Petite, & accipietis, &c. Aliàs sequeretur absurdum, quòd omnia iura loquentia de motu proprio essent hodie frustratoria: quod non est dicendum, vt notat Felyn.in.c.si quando.col.fi.de rescript. Et pro isto Rotæ stylo est notabilis decis. Bald.in.c.nisi specialis.in.j.col.vers. Pone in literis, &c. de offic.leg. quem ibi multum commẽdat And. Sicul.in.ij.colum.num.38. & Fely.in.d.c.si quando. vbi Bal. in fortioribus terminis dicit, quòd etiam si in supplicatione concessa motu proprio dicatur: Supplicauit nobis talis, &c. Si tamen Papa motu proprio concessit, nihilominus gratia erit motu proprio concessa, & non ad impetrationem, & operabitur virtutem suam, ac si nihil de supplicatione dixisset. Ratio assignatur per Andr.Sicul.ibi, quia concessiones apostolicæ sub duplici genere conceduntur, videlicet vel ad instantiam, seu postulationem impetrantis, aut motu proprio. cap.si motu proprio.de præb.lib.vj. Quando igitur vnus supplicat. & instat quòd Papa ei cõcedat gratiam eo modo, quo petit, & Papa in signatura sua non respondet, fiat, vt petitur, sed fiat motu proprio, & sic vult concedere gratiã magis priuilegiatam & pinguiorem, quàm ab eo petitur, videlicet motu proprio, est signum quòd noluit concedere ad supplicationem impetrantis, sed ex suo motu proprio: quia concessio vnius est exclusio alterius, vt dicit Rota in antiquis. titu.

Gratia motu proprio concessa.

Concessiones apostolicæ.

Concessio vnius, exclusio alterius.

de rescrip.decis.I.& in antiquiorib.decis.v.Nam ex quo plures sunt motus in principe, dignosci non potest quis sit ille motus,nisi per eius verba in signatura expressa.Nam si intẽdit ad preces supplicantis gratiam concedere, & non sponte sua ille motus detegitur per illa verba signaturæ,fiat, vt petitur.Sin autem intendit facere gratiam,propter meritum impetrantis ex motu meræ liberalitatis,& non propter petitionem impetrantis,tali casu respondit,fiat motu proprio.Nam per huiusmodi signaturam datur nobis signum , quòd Papa propter preces motus non fuit, sed propter meritum petentis.Secundum quæ merita præsumũtur,vt dixi,Papá gratiam motu proprio concedere velle,& non ad petitionẽ suam, vt dicit Bal.in.d.l.quod fauore.quod est notandũ.Et ideo si impetrans in supplicatione petat à Papa sibi gratiam motu proprio concedi,& Papa in signatura non responderet, fiat motu proprio:sed,fiat,vt petitur, gratia nõ censeretur facta motu proprio:licet in supplicatione hoc petatur , sed erit gratia facta ad postulationem.Nunquam igitur gratia dicetur motu proprio concessa, nisi Papa hoc in sua signatura exprimat & cõcedat. Et ita debẽt intelligi omnia iura de motu proprio loquentia. Et sic hodie practicatur in curia. Iste tamen stylus,& dictum Bal.in.d.c. nisi. limitatur notabiliter procedere,quando princeps absque petitione partis esset gratiam motu proprio concessurus.Secus si aliàs non cõcessisset:quia tali casu gratia censeretur facta ad postulationem,licet Papa in signatura dicat motu proprio. Ita notabiliter declarat illud dictum Bald. Decius in.c.cum.M.in.xiij.col.vers.sed adde.& in.xiiij.col.vers.nõ obstat dictũ Salyc.&c.de consti.p quo facit glo.in.d.l.fin.C.de fruct.& lit.expen. Quod dictũ est nouum,& non tactum ab aliquo, quem legerim, secundũ quòd possunt plura dicta in ista materia concordari : sed vereor ne subsistat:quia illa mens Papæ an esset,vel non cõcessurus,videri nõ potest,quia de his quæ in mente hominis cõsistunt,solus Deus est perscrutator.c.j.vt eccle.bene. Et ideo illa mens principis deprehẽdi non potest,nisi ex verbis:quia talis pręsumitur mẽs illius,qualis verba indicant,vt dicit tex. in.l.Labeo.ff.de supellect.leg.quia non præsumitur Papa verbis exprimere,quod mẽte nõ cõceperit,vt dicitur in.d.l.Labeo.in fi.& tradit Ias.in.l.j.§.fi.in.ij.col.ff.de verb.olig.

Gratia motu proprio facta.

Deus solus perscrutator.

Principis mens quails præsumitur.

Non præsumitur verbis ꝙ Papa in mẽte non cõceperit.

Et ideo

Et ideo concludo, quòd quando Papa in signatura sua dicit, fiat motu proprio, dato quòd millies nunquam animum habuerit concedendi gratiam motu proprio: nihilominus erit vera gratia motu proprio, & in ea habebit locum text. in cap. si motu proprio. & in. c. si pluribus. de preben. lib. vj. cum omnibus aliis de motu proprio loquentibus.

Et prædicta omna procedunt, quãdo sumus in claro, quòd gratia motu proprio conceditur. In dubio tamen, quãdo nescimus, nec apparet, an gratia motu proprio, vel ad postulationem sit concessa, tenendũ est, gratiam motu proprio censeri concessam, & sic ex spontanea & libera principis voluntate, vt tradit Decius in cons. cccxlj. viso pũcto. in. ij. col. Tamẽ ego etiam multum dubitarẽ de isto dicto Decij, ex eo, quia in dubio rescriptum debet interpretari potius iustitiæ quàm gratiosum, & sic magis ad postulationẽ, quàm motu proprio concessum, vt dicit Gemi. post Io. And. & alios in. c. si cui nulla. col. j. de præbend. lib. vj. vt dixi in titulo de rescript. eo. lib. num. 16. & in tract. signaturæ. num. 8. vbi latius scripsi.

QVAESTIO VNDECIMA.

Obstare impetranti habenti mandatũ, &c.

QVAERO, an ista regula de annali obstet impetranti habenti fortè mandatum de prouidendo ad monasterium monialium, ad quod solent per electionẽ & confirmationem assumi?

SOLVTIO. Pro resolutione distinguendi sunt duo casus. Primus, in monasteriis consistorialibus, & in illis ex quo non fit prouisio per viam impetrationis, regula nõ procedit, vt dicetur in alia quæst. & dixi ĩ regula de infir. resignãt. Aut verò loquimur in monasteriis non consistorialibus: & puto idem dicẽdum, ex eo, quia regula loquitur de beneficiis, quæ sui natura certo modo impetrari solẽt, vt innuũt verba istius regulæ ibi (si qs impetrauerit.) Secus verò de beneficiis quæ sunt electiua, vt monasteria monialium, iuxta cap. indemnitatib. de elect. lib. vj. quæ communiter impetrantibus nõ conceduntur. Et licet aliquando impetrantur, illud accidentaliter euenit, regulariter tamen per electionem dantur: & iste naturalis modus prouidendi attendi debet, non accidentalis. arg. l. qui habet, ff. de tutel. c. requisisti. de testam. cum cõcor. vt scribit Ias. in. l. iij. in fina. ff. de offic. asses.

Beneficia electiua.

Prouidendi modus.

Dispositio qualibet.

Præterea, quia quælibet dispositio in dubio interpretari de-

bet iure ordinario,non extraordinario.vulga.l.Seio.§.medico.ff.de annu.leg.cum concor. vt tradunt Moderni Mediolanen.in.c.inter cætera.in.iij.col.de appel.Cum igitur regula ista loquitur de beneficiis certo modo impetrandis, debet intelligi de beneficiis quæ regulariter,& via ordinaria impetrantur, non autem de illis quæ extraordinariè concedũtur. Nam propterea, quòd beneficium electiuum semel impetretur,non desinit esse electiuum,nec perdit naturam suam. Sicut non mendicans,propterea quòd semel mendicet,non dicitur mendicans,quia non perdit naturam suam,vt dicit Feder.de Senis in consil.cxl.Nec doctor dicetur mercator,licet aliquando mercetur,vt probat Alexand.in.l.cætera.§.si quis ff.de leg.j.Bart.in.l.j.§.j.ff.de exerci.cum aliis,de quibus per Fely.in procemio Decretal.in versic.Gregorius. colũ.fi.Regula igitur ista loquens de beneficio impetrabili,intelligetur de illo, quod regulariter, & de natura sui est tale: sed monasteria non sunt huiusmodi, sed ad ea personæ per electionem assumuntur.Ergo regula loquens in vno,non habebit locũ in alio.iuxta cap.cum in illis.§.illis.de præbend.lib.vj.& in.ca. fin.eod.tit.in antiq. Et quamuis verbum, beneficii, aptum sit comprehendere maiora beneficia, hoc tamen non habet locum in materia odiosa, nisi exprimatur.vt tradit Abb.in cap. pen.de verb.sig. Et ideo Ioan.Mo.in cap.inquisitores.de hæret.li.vj. attestatur se vidisse Papam declarasse dispositionem loquentem de dignitatibus,non comprehedere monasteria. Et hoc idem dicit Archi.in cap. ij. de præben. lib. Præsertim,quia ista regula respectu impetrantiũ, (dato quòd indefinitè loquatur,) est pœnalis, vt apparet in ea. Quo casu in materia pœnali indefinita loquutio non æquipollet vniuersali.iuxta doctri. Dy. in rub.de reg.iur.lib.vj.l.si seruitus.ff.de serui.vrb.præd.Nam si Papa voluisset istum text.ad ista monasteria extendere,hoc dixisset, saltem per verba vniuersalia, prout fecit in regula de triennali,propter verbũ,quęcunque: & in regula,de verisimili notitia obitus.& in regula de subrogandis,& multis aliis. Sequẽda est igitur consuetudo principis.iuxta.l.cum vniuersorum.ff.de re.permut.Et quia ista beneficia electiua habẽt suam determinationem,vt in.d.§. illis. Et sunt speciali mentione digna, & si non exprimantur, non cõprehendũtur,vt habetur in cle.j. de prębẽd.tradit notabiliter,

Beneficiũ electiuum si,&c.

Beneficij verbum.

Monasteria non compr.dispo.loquẽtem de dignit.

Locutio indefinita nõ æquipollet vniuersali.

liter,& latiſsimè Fely.in cap.in noſtra.in.xxxj.&.xxxij.cor. de reſcrip.Maximè quando beneficium electiuum.eſt monaſterium,& ſic dignitas Abbatialis,quæ requirit maiorem expreſsionem. Adeò quòd non ſolum appellatione beneficiorum, ſed etiam inferiorum dignitatum non comprehendũtur,iuxta not.per Archi.in.c.ij.de præbẽ.lib.vj.& tenet Old. conſil.xiiij.maximè col.fi.Et facit quod dicit Dom. in conſ. cxxxj.& pro iſta opi.conferunt oẽs ratiões, quas ponit Lap. alleg.lxxxiiij.col.pen.Ex quib.omnibus concludo, regulã in talibus dignitatibus non habere locũ, & per conſequens non obſtare habenti prouiſionem, nec etiam impetrationem. Et ita reperio in terminis iſtam opinionem adnotaſſe Reuerendiſsimum Cardinalem Sãctorum Quatuor ſeniorem in ſuis memorialibus. Ego tamen de iſta opinione multum dubito,ex eo,quia iſta regula fuit ædita in fauorem poſſeſſorum, & in odium impetrantium.Propterea, quia vexant poſſeſſores viuentes. Et ideo regula in ſui proœmio tales impetrãtes improbos appellat, qui viuẽtes poſſeſſores inſequuntur. Vnde ob eam cauſam huiuſmodi ambitioni,& illaudatę cupiditati modus eſt hic poſitus,quem impetrantes, ſi voti compotes fieri cupiunt,ſeruare tenentur,aliàs malè de tali impetrãte ſuſpicatur. Quòd ſi pœna iſtius regulæ regulariter in quocunque beneficio locum habet, & talis impetrans improbus iudicatur:multo magis improbior & ambitioſior iudicabitur is,qui monaſterium monialium,natura ſui electiuum, impetrare conatur. Quia tunc peccat in duobus,videlicet,non ſeruando regulam, & quia impetrauit monaſterium, natura ſui non impetrabile,nec ſolitum per impetrationem concedi.

Et iſta omnia de plano procedunt, niſi monaſterium iã eſſet ſolitũ impetrari: quia per hoc videretur amitti natura ſua primæua.argumen.c.cum de beneficio.de præb.lib.vj. Sicut videmus quòd regula procedit in Archidiaconatib.quæ ſunt maiora & præſtantiora monaſteriis, vt dicit Abb.in cap.per tuas.in verſic.excellentiores. de ſimo. Et iſta opi.facit,vt dicamus regulam contra taliter impetrantes locum habere, ne religioſi & monachi in monaſterio reſidẽtes,& diuinis inſeruientes, per lites certo modo procuratas diſtrahantur, quod toto titulo ne cler.vel mon.prohibetur. *Archidiaconatus maiores & præſtãtiores ſunt monaſteriis.*

Finaliter,vt tota hæc materia cõcludatur,diſtinguendi ſunt duo

duo casus. Primus, quãdo aliquis de monasterio prouidetur, & tali casu regula non habebit locum, per ea, quæ dicta sunt. Secundus casus est, quando monasteriũ impetratur, tunc obstat regula rationibus supradictis. Et ita per prædictas rationes iste casus modernis temporibus in Rota decisus fuit, coram. d. Nicolao de Aretio in quadam Consentina monasterij, vt tunc. d. Ioan. Bap. de Senis, & Iacobus de Nigris sacri consistorij aduocati adnotarunt.

QVAESTIO DVODECIMA.

Impetrãs beneficiũ.

QVAERO, an impetranti beneficium contra capitulũ alicuius ecclesię possessorem annalẽ obstet ista regula? SOLVTIO. Fuit dubium hoc positum tempore Pauli secundi in Rota. E tunc quidam A. de Benzis ex primariis illorum temporum aduocatus, tenuit regulam isto casu non habere locum. Quod ex eo persuadebat, quia verba regulæ non poterant in cap. posidente verificari, quæ requirit expresionem nominis, gradus, & nobilitatis possessoris in impetratione facienda: hæc enim potius singulares possessores, quàm capitulum, vel collegium respiciunt. Ergo tali casu regula non habebit locum: nam quibus verba legis non conueniunt, neque ipsa dispositio conuenire videtur. l. si seruum. §. non dixit prætor. ff. de aqua quot. & æsti. Quòd verò nomen, gradus, & nobilitas capituli exprimi non posint, manifestè apparet, quia capitulum est persona repræsentata. l. mortuo. ff. de fideiuss. c. Romana. §. in vniuersitate. cũ ibi notatis. de sent. excom. lib. vj. In quo nec gradus, aut nobilitas subsistere potest, nisi fortè velimus singulos de capitulo considerare: quod fieri minimè potest, iuxta cap. liberti. xij. q. ij. &. §. qui manumittitur. & . l. sed si hac lege. §. qui manumittitur. cũ vulg. ff. de in ius voc. Esset enim absurdum, quòd in impetratione beneficij tot canonicorũ nomina, tot gradus, & singulorũ nobilitatẽ, impetrans exprimere teneretur. Quod etiã si cõmodè talis expresio fieri posset, alia tamẽ ratio repugnat, cum alia sit capituli, alia singulorum possessio. Et dato, quòd aliqua particularis persona nomine capituli posideret: illius tamen nomen, gradum, aut nobilitatem exprimere non licet: quia ille non dicitur posidere, qui alieno nomine posidet. c. cum venissent. de restit. spol. Procedit ergo regula in terminis suis, quãdo contra singularẽ possessorem fit interpretatio.

Legis verba quibus non conueniũt, &c.

Capitulũ est persona repræsentata.

Posidens alieno nomine, posidere non dicitur.

Nec

Nec etiam ſecunda pars regulæ hoc caſu poteſt habere locũ, cum dependeat à prima, quaſi eam in neceſſarium antecedens præſupponens.

Addo vnũ aliud, quia ſatis notum eſt, ꝙ diſpoſitio ſimpliciter loquens de perſonis nunquam comprehendit collegiũ vel capitulum, niſi expreſsè dicatur, vt latè per plura iura & rationes probat Rom. de collegio auditorũ Rotæ loquens, in conſil. ccccxxxvj. incip. ꝙ indultũ, &c. Sed in regula nulla fit mẽtio de cap. igitur in eo regula non habebit locum. *Diſpo. de perſonis loquens.*

Sed iſtis rationibus non obſtantibus, contraria opinio defendi poteſt iſtis fundamẽtis, Primo, quia regula iſta quæ indiſtinctè loquitur, non aſtringit impetrantem præciſe contra graduatum poſſeſſorem impetrare, ſed impetrandi licentiam generaliter contra graduatum & non graduatum concedit. Si igitur poſſeſſor graduatus eſt, exprimet ĩpetrans gradum, & ea quæ hîc dicuntur. Si verò graduatus non eſt, aut in eo poſſeſſore cadere gradus, nec nobilitas poteſt, tali caſu regula impetrantem ad ea exprimanda non aſtringit, ſed ſeruabit alia contenta in reg. quæ ſeruari poſſunt. in quibus regula procedet, & locum habere poterit. Cõcludo igitur, ꝙ ſi in re inanimata & incorporea, ſeu in corpore repreſentato, quale eſt capitulum, fieri prædictarum qualitatum expreſsio nõ poſsit, in eo regula non procedet, quo ad illam particulã: ſeruabit tamen impetrans regulam in aliis eius partibus ſubſtantialibus, propter quas principaliter fuit ædita. Nã & quot annis capitulum poſſedit, & cauſam, quare illi ius nõ competat, exprimere debebit, & omnia quæ in ſecunda & tertia parte regulæ cõtinentur, ꝙ ſi non fecerit, obſtabit ei regula, quę magis in iſtis aliis requiſitis ſeruari debet, q̃ in parte illa expreſsionis gradus & nobilitatis, quæ nihil importat, & quibus communiter derogari ſolet. Nam ratio regulę in ſui proœmio (vt lites reprimãtur) magis reſpicit res alias, quàm expreſsionem gradus & nobilitatis, vt de ſe patet. Et ideo iſtius ſecundæ partis, quæ iuſtificationem & proſecutionem cauſæ reſpicit, nunquam aut rarò fit derogatio.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, nunquid regula iſta procedat contra impetrantem, qui ad effectum, vt contra eum de iſta regula recipi nõ poſſet ante ſuam impetrationẽ, poſſeſſorem *Poſſeſſorẽ deiicere ante completũ annum.*

rem

rem ipſum ante completũ annũ à poſſeſsione deiici curauit?

SOLVTIO. Videtur dicendũ quòd non, quia exceptio iſtius regulæ datur poſſeſſori, duntaxat, & non omni poſſeſſori, ſed tantum poſſeſſori immediato. Iſta omnia probantur in text. ibi (per annum immediatè præcedentem pacificè poſſeſſum, &c.) & ibi infrà (ſex menſes poſſeſsorem ipſum, &c.) Itaque tota iſta regula eſt fundata in poſſeſsione illius, cõtra quam impetratur. Sed in caſu propoſito expoliatus ab alio, amittit poſſeſsionem. Ergo illi non competit exceptio iſtius regulæ: quia cui non adaptantur verba diſpoſitionis, neq; cõpetit ipſa diſpoſitio. l. ſi ſeruum. ff. de acq. hæred.

Fraus & dolus nemini patrocinari debent.

In contrarium facit, quia fraus & dolus nemini patrocinari debet, vt in. c. ſedes. &. c. ex tenore. de reſcrip. ſed ſi iſte poſſeſſor dolo & fraude impetrantis ſpoliatus de regula excipere non poſſet, impetrans ex dolo & malitia ſua commodum reportare, contra text. in. c. eum, qui de præbend. lib. vj. ergo, vt in eo puniatur, in quo deliquit, eſt dicendum hoc caſu, poſſeſſorem expoliatum in odium impetrantis, reputari pro poſſeſsione aunali, ad effectum excipiendi de iſta regula, cũ per eum non ſtetit, quominus integrũ annum cõpleret, ac per impetrãtes malitiam factum ſit, quominus poſsideat, iuxta text. in. l. j. §. ſed & Ariſto. cum concor. ibi poſitis in gloſ. ff. quod vi aut clàm. Et iſta omnia à fortiori procedent, quando idẽ impetrans poſt impetrationẽ factam contra poſſeſsorem eundem ſpoliaret ſua poſseſsione, prout cõtingit in cauſa Hiſpalen. Scholaſtriæ, in qua Sebaſtianus Ponze poſt impetrationẽ ſpoliauit. d. Franciſ. Solis, epiſcopum Balneoregien. ad effectum, quòd epiſcopus exciperet de regula, prout excepit. Sebaſtianus ſpoliator replicaret, epiſcopo exceptioni regulę nõ eſse locum, quia epiſcopus non erat poſeſsor tempore exceptionis regulæ: & ideo iſto caſu per Rotã concluſum fuit locum eſse regulæ: quia per epiſcopum factũ non fuerat, quominus poſsideret, & ideo pro poſseſsore habitus fuit ad effectum exceptionis regulæ. Et ita poſt plures informationes in dicta cauſa Hiſpalen. deciſum fuit hoc dubiũ die. XVII. Octobris M.D.xxxiij. coram. d. Nicolao Aragona. Et ille punctus deciſ. fuerat per Rotã, pręſuppoſito verò ſpolio dicti Sebaſtiani, de quo fuit poſtea latiſsimè diſputatũ, vt dicet inferius in ꝓxima, & aliis. q. Et ſic patet reſpõſio ad cõtraria. Nã ſicut ꝓ

poſseſsore

possessore habetur, qui dolo desiit possidere. l. qui dolo. ff. de reg. iur. Ita & ille qui dolo aduersarij desinit possidere, repu tabitur possessor, in damnum & praeiudiciũ dolosi: vt est text. & ibi glo. in ca. contingit. de dolo & cont. & in. l. quamuis. ff. de bon. auth. iud. pos. Itaque poterunt & verba & mens istius reg. in tali possessore verificari. *Qui dolo aduersarij desinit possidere possidere dicitur.*

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

Impetrãs impeditus per possessorem.

QVAERO, an impetrãs impeditus per possessorem annalem, quominus causam impediret infra annum excu setur à poenis regulae?

SOLVTIO. Istae etiam casus ventilatus fuit in Rota in praedicta causa Hispalen. Scholastriae.

Pro cuius intelligentia in facto praemitendum est, ꝙ. d. Frã ciscus de Solis episcopus Balneoregien. commisit causam super. d. Scholastria in possessorio, & petitorio contra Sebastianũ Ponze aduersarium, à quo se spoliatum praetendebat vigore cuiusdã breuis apostolici de dicta Scholastria. Sebastianus verò contrarium asserebat ex eo, quia in dicto breui erat clausula illa apposita, videlicet, ꝙ capere possessionem posset sine vitio spolij, &c. vigore dictae cõmissionis, episcopus Sebastianum infra sex menses ad iudicium euocauit, & sic impleuit vnam partem istius regulae. Deinde Sebastianus cum procederet contra episcopum, & seruaret aliquos terminos in praetorio, episcopus petitorium suspendit, & contra. d. Sebastianum cõmissionem reductoriam breuis ad ius commune impetrauit, vigore cuius obtinuit primam sententiam contra Sebastianum in spolio, cui purgato spolio Sebastianus paruit, & causam petitorij contra episcopum continuauit. Verum, quia propter suspensionem petitorij per episcopum obtentam factum fuit, quominus Sebastianus super petitorio causam vsq; ad sentẽtiam inclusiuè, iuxta formam istius regulae prosequeretur, episcopus contra illum de regula ista excepit. Sebastianus respondebat per ipsum factũ nõ fuisse, quominus impleret requisita istius regule, sed suspensio petitorij per episcopũ facta in causa fuit, ne ipse causam vsq; ad sentẽtiã ꝓsequereẽ.

Dubitatum fuit quid iuris? Solutio. Super isto puncto Rota conclusit Sebastianum excusari, & illi regulam non obstare. Non quo ad primam partem, quia ex quo episcopus traxit Sebastianũ infra sex mẽses in iudicium, & sic seruauit pri-

mam partem istius regulæ, diligẽtia episcopi Sebastiano prodesse debuit. arg. l. petendæ. C. de temp. in integ. rest. & in notabili casu tradit Bartol. in. l. in sacris. la. iij. in fin. C. de prox. sacr. scrip. lib. xij. Nam talis diligentia est communis, & prodest vtrique parti, prout de appellatione dicitur in. l. ampliorem. C. de appel. & de dilatione in. d. l. petendę. sicut etiam dicitur de commissione vel rescripto per vnam partem impetrato, quia efficitur commune inter ipsos litigantes, vt in decisio. ij. de dolo & contu. in antiquiorib. tradunt Fely. & Moder. in rub. de rescri. facit tex. in. l. fin. C. de fruct. & lite expẽ. & est decis. vij. & xlvij. & lxj. in no. que bene in proposito faciunt. Per quæ modo de hoc mense Decemb. M.D.xxxix. vẽtilatur in Rota pulchra difficultas coram R.D. Petro Vortio in causa Bonon. fidei commissi, nunquid appellatio cum illa clausula, quatenus sententia veniat contra se, iuuet aduersarium non appellantem. pro quo vidẽdum est per Decium, & alios in cap. si duobus. & in cap. oblatæ. de appel. per Philip. Fran. in. c. sæpe. col. vij. eod. tit. Et quia causa pendet, nihil amplius dicam. De quo tamen adhucaliquid dicam inferius in alia quæstione. Et ista procedunt quantum ad primam partem regulæ. Sed vt dicam in alia quæstione, quo ad secundam partem regulæ idem concluserunt domini, ista ratione, quia si Sebastianus vsque ad sententiam, causam super petitorio prosequutus non fuit, hoc impedimentum causatum fuerat per dominum Episcopum eius aduersarium, qui petitoriũ suspenderat: & stante suspensione nihil poterat Sebastianus agere. Et quamuis posset dici Sebastiani culpa impedimẽtum obuenisse, qui episcopum expoliare non debuerat: nihilominus spolium processit principis authoritate, qui voluit in suo breui Sebastianum possessionem capere posse, sine vitio spolij, &c. Nec obstat, ꝙ Sebastianus cogitare poterat breue apostolicum ad terminos iuris communis potuisse reduci, prout reductum fuerat, quo casu facta reductione cedere debebat: quia ad hoc responsum fuit, ꝙ Sebastianus etiam sperare poterat de liberalitate eiusdem principis, qui breue suum confirmare & manutenere posset. Nam litigans non debet diffidere de iure suo, nec de victoria vsque ad finẽ litis, vt dicit Bald. in. l. fin. in. iiij. col. C. de edict. di. Hadr. toll. Quia in re dubia non tenetur quis cedere, sed potest expectare sententiam, per

quam

Cõmißio vel rescriptum impetratum, &c.

Cedere quis nõ tenetur in re dubia, sed, &c.

quam res fiat clara,vt in notabili casu tradit Gemin. in.c.ij. in glo.fi.de rescrip.lib.vj.& ante ipsum Rom.in cōs.cccxxix. colum.iij.vers.cæterum. Quorum dicta approbauit Rota in causa Leonen.parochialis de Iared,coram domino Nicolao Piccolomineo die.xvij.Februarij.M.D.xxxiij.vnde sicut episcopus sperauit reductionem breuis,& obtinuit: ita Sebastianus poterat sperare reualidationem breuis, attento bono titulo suo. Nam in istis beneficialibus futuri euentus sunt considerandi,propter varia iura,quæ quotidie ex liberalitate Papæ in signatura nascuntur. Et ob eam causam dicitur in.l. ꝗ debetur.ff.de peculio.quòd dubij sunt euētus litis. Potuit igitur Sebastianus sperare ius suum reddi melius, prout postea apparuit ex detectione non iuris episcopi in petitorio,qui nō poterat possidere Scholastriam,quæ prius ipso iure per promotionem ad episcopatum,ob non expeditionem literarum retentionis,infra sex menses vacabat,vt cautum erat in breui promotionis episcopi. Itaque cum in istis beneficialibus non possimus nobis crastinum polliceri,cum quotidie,vt dixi,nascantur iura ex vbertate sedis apostolicæ,non tenebatur Sebastianus ilico cedere,sed euentum sententiæ expectare, prout fecit: nam quamprimum in possessorio condemnatus fuit Sebastianus,statim possessione cessit. suspēsio igitur petitori in causa fuit,quominus Sebastianus ius suum vsque ad sententiam prosequeretur: illud igitur impedimentum debuit eum excusare quo ad requisita istius regulæ. Nam satis est Sebastianum hoc casu fraude & dolo caruisse, à quibus quælibet causa etiā iniusta & supina excusat. vulg.l.si plagij.ff.de plag. Per quæ iura voluerunt doct.maximè Ioan.And.& Anto.in c.dudum.de elect.& in cap.nō potest.j.de præbēd.lib.vj.Vbi notat Domin.& in.c.fi.de elect.eo.lib.& Ioan.And.& Anto.in cap.constitutus.de appel.& in cap.de multa.de præbē. quòd dispensatio quamuis subreptitia excusat assequentem, secundum curatum à pœna extrauag.execrabilis. Quod dictum sæpe approbauit Rota,tempore meo,& de temporibus suis idē attestatur domin.Guliel.auditor in collectaneis decisionum.tit.de reg.iur. Præsertim,cum procliuiores simul ad absoluendum,quàm ad condemnandum,iuxta.l.Arrianus.cū vulg.de act.& oblig.

Dispensatio subreptitia.

Procliuiores ad absoluendū.

Præterea pro ista opi. Rotæ facit,quia dum in medio causę aliqua

aliqua incidentia discutiuntur, tempus istius regulæ currere non debet, vt voluit Glossator hic. & Bald. in simili in. l. contra maiores. C. de inoff. testa. qui notabiliter per illum textũ dicit, ꝙ duo sunt in iudicio quæ non possunt simul intentari, tunc diligentia circa vnum prodest alteri remedio, & facit ꝙ nõ currat tempus in eo. Et idem dicit Bal. in. l. j. C. de iur. ca lum. colum. ij. ver. vlterius nota. & quod notat Domin. in. c. cupientes. §. ꝙ si per viginti. in ver. videbitur. de elect. lib. vj. cum concor. vt notabiliter scribit Decius in cap. pastoralis. in. vj. colum. num. 10. de excep. Sed in casu nostro ista duo videlicet, petitorium & possessorium, simul intentari non poterant, propter suspensionem petitorij, sed diligentia tantum facta reperitur ab vtraque parte in possessorio. Ergo diligentia illa faciet, & operabitur ꝙ tempus istius regulæ interim ad decidendum petitorium non currat, & per consequens non debet hoc Sebastiano præiudicare, quia per eum non stetit, vt dicit Domin. in capitulo primo. §. solet. in. v. notabili. de restit. spol. lib. vj.

Duo quando sunt in iudicio.

Accedat prædictis, quia per istam regulam quædam præscriptio annalis induci videtur, quo casu vbi præscriptio ex lapsu temporis consideratur, quodlibet impedimẽtum etiam iniustũ excusat à lapsu termini, ex eo, quia in tali præscriptione solum attenditur agendi potẽtia, vel impotẽtia, & sic negligentia, non autem delictum. Ita notabiliter dicit Hostien. in. c. j. vers. itẽ si de præscrip. Vbi per hoc conclusit, ꝙ episcopo hæretico, ex quo est impeditus agere propter hæresim, nõ currat præscriptio, per iura quæ allegat in principio illius capituli: & tamen constat hæreticum fuisse impeditum culpa sui, in cuius facultate erat remouere impedimentũ. Ita hîc est dicẽdũ, & à fortiori in Sebastiano, qui de facili remouere im pedimẽtũ nõ poterat, ꝑpter fauorẽ & priuilegiũ possessorij.

Episcopo hæretico nõ currat præscript.

Postremo prædicta omnia iustificata fuerunt, ex eo, quia possessio episcopi fuerat infecta propter decretum irritãs in breui promotionis suæ positum. Nam eo ipso, quòd non expediuit bullas retentionis infra sex menses, inducta fuit vacatio Scholastriæ ipso iure, & intrabat regressus Cardinalis Sãctorũ quatuor. Ex cuius cessione habuit Sebastianus. talis igitur infecta possessio non erat consideratione digna, prout in similibus terminis quo ad istam regulam consuluit Ioachinus

nus de Narnia, olim aduocatus excellens in quodam suo cō silio incip.dominus Herneus,posito in lib.j.allegationū. fol. cccxcij.in causa Naneten.ecclesiæ sancti Nazarij.

Pro contraria verò parte, & sic pro episcopo fuerunt per dominos adducta motiua sequentia. Primo, quia ista regula inducta est in odium impetrantis:quo casu impetrantis negligentia non attenditur,ex quo propter non factū imponit pœnas.Vnde resultat illud,quòd vbi impeditus potuit tollere impedimentum,& non fecit,sibi imputatur, vt in capitulo vnico.de custod.eucharist.& tradit Rom.consi.ix.cum concor. vt scribit Fely.in cap.cum inter col.x.vers.vtrum excommunicatus.de excep.& in.c.ex transmissa.col.j.de præscrip. Sed Sebastianus potuit tollere,cedendo spolio.Igitur,&c. Nam paria sunt,quem non fuisse impeditum, vel potuisse impedimentum tollere.c.si.cum ibi notatis.de elec.qui enim potest facere,vt possit,iam videtur posse.l.qui potest.ff.de reg. iur. cum concord.de quibus ibi per Modernos.

Impedit' vbi potuit tollere impedimentum,&c.

Secundo,quia præsupposito quòd Sebastiano tempus non curreret, debuit tamen Sebastianus protestari auditor corā notario,per ipsum non stetisse,quominus causam super petitorio expediret, iuxta glos.in verbo,proposita. in cap.cupientes.§.quòd si per viginti.de elect.lib.vj.& sequitur Glossator hic in.iiij.col. & Ias.in.l.properandum.§.si autem vterque.C. de iudic, & alibi sæpe Felyn. Et ita in terminis istius regulæ fuit olim dictum in Rota in causa Salzeburgen. beneficij sancti Nicolai, vt patet in consilio Ioachini, tunc aduocati,incip.Vacante,&c.posito inter suas allegationes. volumine.xiiij.fo.cclxiiij.aliàs.lx.col.fin. Et pro ista opinione optimè facit quod dicit Rota in no.decis.cij.quæ vult, quòd si appellans qui habet annum ad prosequendum appellationem,infra annum committat causam super attentatis,sit appellans habet victoriam in attentatis,non currit sibi tempus, sed excusatur:secus autem si succubuit. Et illam decisionem sequitur Philippus Francus in cap.ex ratione. in.viij. col. de appel.pro qua est expressa authoritas Bal. in authen. ei qui. circa princip.C.de temp.appel.Cum igitur in casu isto Sebastianus in possessorio succubuit,meritò dicendum est,illi cucurrisse tempus regulæ.

Appellās habens annū ad prosequendū.

Ex istis igitur apparet articulum esse disputabilem, qui-

bus omnibus bene ac diligenter discussis Rota die.xvij. Octobris.M.D.xxxiij.coram eodem domino Nicolao tenuit, conclusit,& firmauit primam opinionem,videlicet Sebastianum excusandũ fore, & in pœnas regulæ non incidisse. pro qua opinione vltra prædicta faciunt ista quæ sequuntur. Primo, quia clarum est in iure,impedimentum superueniens nõ attendi,vt inquit Bald.in.l.sicut.C.de præscrip. xxx.anno.in prima col.Sed isto casu impedimentum Sebastiano superuenit,igitur non debet attendi.

Impedimentũ superueniẽs non attenditur.

Secundo, quia quando impedimentum non euenit facto impetrantis,sed extrinsecus contigit, non debet sibi imputari,vt tradunt Doct.in cap.quia diuersitatem.de concess.præbend.& ibi Abb.col.fi. Sed in casu isto Sebastianus à principio non præstitit impedimentum,quominus posset super petitorio procedere. Nec breue Sebastiani à principio dedit causam immediatam huic impedimento.Ergo non obstat Sebastino.Suadetur hoc ratione,quia causa immediata impedimenti,quominus Sebastianus posset petitorio agere, fuit commissio episcopi reductoria ad ius commune,& suspensio petitorij facta per eundem episcopum. Quibus licet breue Sebastiani de capiendo possessionẽ causam dederit,non tamen immediatam,sed mediatam, quia breue non fuit ordinatum ad hoc, vt prohiberetur prosecutio in petitorio. Quo casu quando culpa non est ordinata ad casum, casus non debet imputari,vt tradunt communiter Doct.in.l.ij.ff.si quis caut. & Rota.consil.ix.incip.quòd pars. Nam sola negligentia in istis punitur. Vbi igitur non fuit aliquis negligens, non impeditur agere,sublato impedimento,vt tradit Bald.in authẽ. nisi triennale.circa princip.C.de bon.mat.cum vulg.traditis per Felyn.in cap.ex transmissa.de præscript.

Impedimentũ nõ eueniẽs facto impetrantis.

Culpa quãdo nõ est ordinata ad casum, &c.

Negligẽs.

Tertio,quia licet de iure ciuili impedito culpa sua currat tempus,tamen hoc nõ ita procedit de iure canonico, vt dicit Alexand. in consilio. lviij. viso & perlecto. circa fi.lib. v. sequitur Ias.in.§.rursus.instit.de actioni.allegant text.in ca. quia diuersitatem.de conces. præbend. quem ad hoc dicunt singularem.Et hoc sequitur ibi Imol.& Præposit.in cap.j.in iiij.col.quo tempore mil.in vsib.feud.

Impedito licet culpa sua currat tẽpus, &c.

Non obstant, quæ in contrarium adducta fuere. Primo. quòd regula ista inducta fuit in odiũ impetrantis. Nam respõdetur.

De regula inducta i odium.

detur hoc esse verum, quando deprehenderetur: in negligentia notabili, nec aliquam haberet excusationis causam, vt hic. Nam tunc pœna regulæ procedit: secus verò vbi est causa excusationis, vt superius deductum est.

Nec obstat, Sebastianum potuisse tollere impedimentum, quia respondetur non esse verum: quia pendebat ex voluntate episcopi aduersarij, qui suspenderat petitorium. Et sic non pendebat ex voluntate vel potestate Sebastiani. Nec obstat, quòd Sebastianus dedit causam, quia responderetur, quòd illa causa impetrationis breuis non fuit ordinata ad hoc, quia per illud breue non fuit prosecutio causæ impedita. Nec obstat etiam, quòd Sebastianus debebat cedere: quia vt dictũ fuit, non reperitur hoc iure expressum. Nam nemo tenetur ius suum indiscussum relinquere, vt dicit tex. in. l. illud. in prin. ff. de pet. hær. Vltimo non obstat illud de protestatione, quia respondetur illud procedere quando impedimentum prouenit à iudice, secus si prouenit à parte. Quia tali casu licet protestatio ad cautelam sit vtilis, tamen quando impedimentum non obuenit culpa iudicis, protestatio nõ est necessaria, vt dicitur in. l. cum ipse. de excus. tut. & traditur in cap. ex insinuatione. de appel. & per Bart. in. l. Senatus. ff. de offic. præsid. Innocen. in cap. ex ratione. de appel. Et ibi hoc latè probat Philip. Francus in. iiij. col. Et ita debet intelligi quod dicit Anton. de Butrio in consil. xxviij. Abb. in cap. plerunque. de rescript. Et cum prædictis concurrit Petr. de Ancha. in. d. cap. cupientes. & Imol. & Moder. in cap. fin. de appel. Et ita in terminis istius regulæ & impedimenti declarat ille doctus Glossator Pragmat. sanctio. titulo de pacific. possess. in ver. protestari. col. fi. De qua tamẽ protestatione in specie dicetur inferius in sua propria quæstione. *Protestatio quando est necessaria.*

Non obstat etiã decisio Rotæ. cij. superius allegata, quia loquitur quando idẽ appellans causam cõmisit super attẽtis. Sed in casu nostro Sebastianus impetrans non commisit causam super spolio, sed episcopus. Igitur sumus extra casum. Nam primo casu ipse idem præstat sibi impedimentum, secus in secundo casu. Vel dicas quòd illa decisio non est ita simpliciter vera, sed debet intelligi secundum ea quæ notat Ias. in. l. contra maiores. in fin. C. de inoffic. testa. Et ad eam respondet etiam Decius in cap. ex ratione. de appel. Stat igi-

tur conclusio firmata per Rotam, quod prædictum impedimentum excusat à pœnis istius regulæ. Et ita in vna Conuersana Archipresbyteratus coram me concludit Rota. xxvij. Februarij. M.D.xxxiiij.

QVAESTIO DECIMA QVINTA.

QVAERO, an derogatio regulæ facta in commissione directa primo auditori iuuet ipsum impetrantem, quo ad gratiam subrogationis, vel si neutri impetratã coram secundo auditore in secunda instantia?

SOLVTIO. Aliàs tempore fœlicis recordationis Sixti Papæ quarti in Rota iste casus discussus fuit, videlicet Ioan. Carlin. & Adam impetrarunt beneficium possessum per Ioãnem Erphreum conuentum. Sed Adam qui erat posterior in data, commisit causam contra dictum Ioannem possessorem annalem cum derogatione istius regulæ in totum. Ioã. Erph. possessor dat de iure dicti Ioã. Carlini primi impetrantis. Et quia dictum ius Ioã. Carlini oppugnabatur ab Adam. Ex illo capite, quia non fecerat mentionem de ista regula, nec vnus, nec alter obtinuit tanquam seinuicem confundentes. Sed Ioan. Erph. obtinuit in ista prima instantia absolutoriam tantum, à qua appellatur Adam. Et lite pẽdente coram secundo auditore moritur Ioan. Carlin. Adam obtinet mandatum de subrogando directum isti secundo auditori, continens in se gratiam si neutri, absque derogatione istius regulæ, quod illi auditori secundæ instantiæ citato Ioan. Erph. ad dicendum contra præsentauit: Ioan. Erph. reus excipit de ista regula contra dictam gratiam si neutri. In qua huic regulæ, vt dixi, non fuerat derogatum. Adam replicat, sufficere ei in prima commissione primo auditori directa fuisse derogatũ. Quæ derogatio sufficere sibi videbatur: Ioan. Erph. replicabat nihil habere commune illud iudicium cum isto, quia derogatio illa non iuuat, quo ad gratiam subrogationis, & si neutri, impetratam in ista secunda instantia, coram secundo auditore. Dubitatur modo quis istorum melius, ac verius dicat. Licet iste casus contigerit, vt dixi, tempore Sixti quarti: tamen ignoro quid tunc concluserit Rota. Et ideo ego ex facti serie colligam aliqua motiua, quæ videbuntur magis iuridica, decisionem postea eius sapientioribus relinquens.

Quòd autem isti subrogationi & gratiæ si neutri, obstet

regula,

regula,ex eo probatur: quia tempore primæ commißionis impetratæ per Adam,non cogitauit Adam,neque Papa concedens de gratia si neutri, postea concedenda. Quod apparet, quia tempore primæ commißionis Adam impugnabat ius dicti Ioannis Carlini,ex eo capite,quia non fecerat mentionem istius regulæ.Ergo tunc non cogitabat, quòd deberet se subrogari in eo,maxime,quia tunc viuebat Io. Carlin. & non poterat de futuris diuinare,vt dixit textus in capitulo, vt nostrum.vt eccle.benefi.Nam solius,& proprij est scire futura Dei.l.quòd quidam.§.quòd dicitur.ff.de acquiren. hæred.l.cum ad præsens. ff.si cer.pet.gl.in.l.relegatorum.ff. de pœnis.Ergo ad incogitata animus concedentis non extenditur.l.tres fratres.ff.de pact.l. qui cum tutoribus.in fin. ff. de transac.Et consequenter,nec extẽditur concessio,quia actus agentis non operatur vltra intentionem eius.vulga.l.non omnis.ff.si cer.peta.& capitulo,si sacerdos.vbi notat Abb. de offic.ordi.Præsertim cum signatura cõcessionis poterat habere effectum in eo quod tũc erat,videlicet vt admitteretur ad prosecutionem causę,ac si annus duraret absque eo,quòd extenderetur ad istam nouam gratiam,iuxta notata per Guliel.de Cu.in.l.item.& ad litem.ff.de procurat.Pro quo optimè facit decis.xix.incip.fuit dubitatum.in nouis.

Dei est scire futura.

Conced. animus ad incognita non extenditur.

Infertur igitur ex hoc conclusio firma, quòd commißio illa prima non suffragatur,quo ad istam nouam gratiam: & multo minus, quo ad diuersam materiam, qualis erat ista. Nam diuersum est, quòd in fauorem Adæ sit derogatum isti regulæ in commißione primæ instantiæ, vt regula non obstante admittatur ad prosecutionem causæ, ac si annus durarет.Et quòd sit derogatum regulæ in fauorem iuris Io. Carlini,qui viuens regulæ nõ derogauerat. Cum igitur ista sunt diuersa,ex diuersis nõ fit illatio. vulg.l.fi.ff.d.calumnia.&.l. Papinianus exuli.ff.de minoribus.

Et hoc à fortiori locum habet, quia Adam in dicta commißione primæ instantiæ hoc non solum cogitauit, sed nec petiit,cum ius Ioan.Carlini potius impugnasset: ex isto capite,videlicet, quia regulæ non derogauerat. Ergo nec Papa videtur vltra,quàm petierat concessisse.argu.c.inter dilectos.§.cæterum.de fide instrumentorum.Maximè contra regulam, quæ est ius scriptum, vt notat Fede. in tracta. per-

Papa non videtur vltra concessisse quàm petierat.

mut.quæst.prima.iuncto cap.si Papa.de priuileg.

Præterea, quia impetratio Ioan. Carlini qui non seruauit requisita, non solum fuit nulla propter dicentem hic positum sed adeò Ioan. Carlin. inhabilitatus fuerat, quòd non poterat si viueret venire ad istud ius commissum. etiam per viam subrogationis, vel gratiæ si neutri, vt patet hic in text. Et ista inhabilitas non repetitur in gratia subrogationis, vel si neutri purgata. Cum igitur hæc de nouo emergunt, & nouo auxilio indigeant, concludendum est gratiam istam non suffragari: quia commisio non extenditur ad nouam gratiam postea superuenientem, & longo interuallo in alia instantia concessam, quia signatura nihil plus dat, quàm verba importent. argumen. capit. ex tenore. & cap. porrò. de priuilegiis. Et commisio solum continebat, quòd Adam tantum admitteretur ad prosecutionem causæ, non obstante regula, cui nō derogabat in sua prima impetratione: quæ quidem derogatio illi non sufficiebat ad vincendum propter obstaculum iuris dicti Ioannis Carlini. Quod quidem ius licet esset inefficax ad obtinendum contra dictum Ioannem Erph. possessorem annalem, propter exceptionem regulæ, quam dictus Ioan. Carlini non obseruauerat: erat tamen efficax ad repellendum. d. Adam posteriorem in data. Itaque dictus Ioā. Carlini erat sicut canis hortorū, qui brasicas comedere non potest, nec alios permittit eas comedere, ad instar. l. Fusiæ Caniniæ. Adam igitur in ista secunda instantia non poterat obtineret contra possessorem ex suo iure antiquo, nisi ex nouiter impetrato, cui obstat regula, cuius derogatio facta in dicta commisione primæ instantiæ non videtur extendenda, vt prosit isti nouæ gratiæ subiectæ exceptioni regulæ. capitulo, statutum. de elect. lib. vj. Cum vnius inclusio sit alterius exclusiò. vulg. capitulo. nónne. de præsumpt. Nam commisiones sunt stricti & limitati iuris, vt notatur in cap. j. & in capitulo, dispendia. & in capitulo, statutum. de rescrip. lib. vj. Ergo limitatum effectum debent producere. capitulo, si quem de procur. lib. vj. Nam quantum petitum, tantum concessum, vt notat Felyn, in cap. postulasti.

Signatura nihil plus dat, quàm verba important.

Ex qnibus omnibus concludo, derogationem factam in illa commisione primæ instantiæ non suffragari, quo ad istam gratiam si neutri.

Vnum

Vnum tantum prædictis obstat,quia qua ratione dicimus, ꝙ Adam vigore primæ commissionis semel admissus ad prosecutionem causæ,vigore iuris sui posset admitti etiam in secunda & tertia instantia,donec esset finita,eadem ratione & quãdo fuit subrogatus:quia illud ius acquisitum,est effectum vnum & idẽ cum suo.argumento.l.hæreditas.ff. de acquirenda hęreditate. Quia quando iura duorum perueniũt ad vnũ, iudicatur pro vno,vt habetur in.l.singularia.ff. si certum petatur. pro quo facit notabile dictum Bald.in.l.iij.§.sed verũ. in prima quæstione.ff.de minoribus.vbi dicit, quòd consensus patris præstitus filio agenti in causa principali,videtur durare etiam in causa executionis: quia sufficit,ꝙ authorizauit in prima causa,siue sit actor,siue reus.quod dictum refert,&. sequitur Fely. in cap.edoceri.in.iiij.col.versi.& adde. de rescript. Sed ego in meo libro non inuenio : magna tamen est authoritas Fely. Et licet sic diuersa instãtia,est tamen eadem causa. Et quicquid iuuare poterat eũdem Adam in prima instantia,potest iuuare in secũda & tertia,per ea.quæ dicta fuerunt superius in quinta quæst. quia sufficit, quòd semel quis sit admissus ad prosecutionem causæ,non obstante ista regula. Quia illa admisio debet intelligi vsque ad finem causæ, quæ per tres instãtias terminatur. Cogitandum tamen est super istis,quia materia est valde dubia.

Iura duorum quando perueniunt ad vnum.

QVAESTIO DECIMASEXTA.

QVAERO, nunquid impetrans impugnans possessionem annalem,posit postea eam approbare,opponendo de regula contra ius tertij?

SOLVTIO. Videtur dicendum,quòd non:quia ex eo, quòd quis impugnat,non debet commodum reportare,vulg. regula,ex eo.de reg.iur.lib. vj. Tamen, vt perfecta resolutio habeatur,distinguo duos casus. Primus est, quando impugno possessionem annalẽ aduersarij mei, excipiẽtis de regula ista. Et tali casu contra eundem non possum me ex possessione sic impugnata tueri ad effectum, vt sub prætextu dictæ possessionis annalis à me impugnatæ debeam vti exceptione istius regulæ,& ita procedit text.cum materia sua in dicto capitulo,ex eo. Aut verò impugnaui possessionẽ aduersarij mei annalẽ in vno casu,& ille postea possessionem suam ex alio iure tertij defendit,& tunc contra ius tertij ad illius exclusionem

Impetrãs impugnãs possessionẽ annalem. Commodum reportare.

potero me ex possessione aduersarij,quàm aliàs impugnaueram,iuuare,quia directè non iuuo me ex possessione aduersarij contra ipsum,sed contra ius tertij ab eo productum. Ita limitat illum text.in.d.c.ex eo.dominus Anton.in cap.cũ olim.in.viij.col.versic.quandoque reprobus.de censi.

Sed aduertendum est,quia ista limitatio non ad plenũ mihi satisfacit,quia ius tertij hoc casu reputatũr istius aduersarij possessoris opponentis de eo. Et exceptio contra illud ius effectualiter tendit contra possessorem, non contra tertium, quia non est in lite.Itaque illa iuris regula, de qua in. d. cap. ex eo.adhuc militare videtur.Et ideo consideranda est alia limitatio, quam tradit Abb.in cap.capitulum.in fin.de rescrip. quam ibi Fely.latius & clarius exponit,& sequitur,videlicet, quòd ex eo,quòd quis impugnat,potest se fundare,pendente impugnatione,pro qua adhuc pronuntiatum nõ fuerat: quia cum euentus litis sit dubius,si non posset se ex materia impugnata iuuare, contrà aliud ius posset sequi: quòd si in impugnatione succumberet,etiam in isto secundo iudicio, in quo quis se ex actu impugnato tuetur, grauaretur, quod esset inconueniens,vt latius hoc declarat Ro. in consil.cccxlvij. incip.quo ad articulũ,&c.in.ij.dubio.Et ad propositum.d.c.ex eo. plures alias limitationes prosequitur Fely. loco superius allegato,quæ ibi videri possunt.Sed quicquid sit,prima resolutio D.Anto,mihi magis placet:pro qua faciũt ea,quæ dixi in regula de nõ toll.iu.quæsi.q.xiiij. & optimè declarat Ro. in.d.conf.& illud consil.& dictum Abb. tentum fuit in Rota in vna Vrbeuetan. archipresbyteratus de mense Decembri. M.D.xxxix.coram R.D.Io.Paulo, dum cõtra fundantem se in alleg.Lapi.lxxxix.allegabatur illa regula iuris, ꝙ nõ poterat se in ea fundare ex qua prius impugnauerat titulũ prædecessoris:fuit pro respõsione allegatum dictum Abb.& Rom. in locis superius allegatis,cum quibus transiuit Rota.

QVAESTIO DECIMASEPTIMA.

Impetrare officiũ.

QVAERO, dicitur hîc (quicunque beneficium, &c.) quid si aliquis impetraret officiũ alicuius annalis possessoris,puta scriptoris apostolici, vel aliud simile, nunquid obstet regula?

SOLVTIO. Videtur quòd non:quia regula loquitur dé beneficio ecclesiastico,quod solet per collationẽ,vt aliã prouisionem

uiſionem dari. Sed officia huiuſmodi dantur per vēditionem. Ergo in illis nec mens, nec verba regulæ verificantur. Nā diſpoſitio ſimpliciter loquens de beneficiis, non comprehendit officia ſæcularia, cuiuſmodi ſunt iſta, vt tradit Decius in. l. fi. not. iij. C. de pact. Super hoc tamen videnda ſunt, quæ latius ſuperius dixi in regula de infir. reſignātib. & in regula de impetran. ben. per obitū famil. Card. & dicam in regula, de trienali. & alibi ſæpe. *Diſpoſ. ſimpliciter loquēs de benefi.*

QVAESTIO DECIMAOCTAVA.

QVAERO, an regula iſta procedat in omnibus beneficiis etiam curatis, an verò ſimplicibus? *Beneficia curata, ſiue ſimplicia.*

SOLVTIO. Si proprietatē verbi beneficij cōſideremus, intelligenda erit de ſimplicibus tantum. vt in capitulo fi. de præbend. Si vero capiamus beneficium largo modo, & tunc venient curata vt dicit glo. j. in. c. j. de reg. iur. lib. vj. Difficultas igitur eſt, quomodo hîc capietur. Dicet fortaſſis aliquis, ꝙ ex quo ſumus hic in pœnalib⁹, verba ſtricto modo capi debent & ſimpliciter, non autem largo modo. d. c. fi. *Beneficiū largo modo.*

Breuiter omiſsis diſputationibus, mihi videtur, regulam intelligi debere generaliter de quibuſcunque beneficiis, tā ſimplicibus, quàm curatis. Nam ex quo ratio regulæ vniformis eſt, vtroque caſu, nec poteſt aſsignari rationis diuerſitas, militabit diſpoſitio iſta pariformiter in omnibus. Et hoc procedit etiam in odioſis, in quibus fit extenſio, vt dicit glo. in. c. j. de temp. ord. lib. vj. in ver. Italiæ. & gl. in verb. eligatur. in clem. j. de elect. & tradit Iaſ. in. l. ſi. ff. de in ius vocā. Præſertim, quia iſta diſpoſitio, quæ lites execratur, concernit vtilitatem publicam, vt eſt probatum ſuperius in. j. &. ij. quæſt. & fauet poſſeſſoribus. Igitur capienda eſt interpretatio ampla in fauorem eorum, quorum commodum regula iſta reſpicit. cap. odia. de reg. iur. li. vj. & vulg. l. quod fauore. Eſt bene verū, quòd quidam antiqui fuerunt in iſta opinionę, quòd regula iſta tātum haberet locum in ſimplicibus beneficiis: moti præcipuè iſto fundamēto, quia quādo verbo beneficij additur aliqua qualitas, nūnquam comprehenditur ſub diſpoſitione de beneficiis ſimpliciter louqente. vt eſt text. in capitulo, licet canon. & cap. ſtatutum. de elect. libro ſexto. Sed beneficium curatū habet qualitatem. Ergo non cōprehenditur appellatione beneficij. facit cap. cum in illis. de præbend. libro ſexto. Sed tenendo

nendo primam opinionem ad istud argu. responsum fuit superius in prima,tertia,& quarta.q.procem.istarum regularũ, & etiam respondebo in quæstione sequenti.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO,an habeat locũ ista regula in episcopatib'? SOLVTIO.Ista difficultas videtur decidi ex his, quæ Ludo.Rom. scribit in consf.cccxl. circa primum.in secundo dubio.vbi tenet regulam disponentem literas quaslibet gratiarum de beneficiis concessas infra sex menses expediri debere,alias esse nullas,locũ non habere in gratiis factis de episcopatu propter excellẽtiam dignitatis, vt in c.dilectus.de conces.præb.& aliis rationibus,vt ibi per eum. Et hoc,quod de episcopatibus dictum est,Io.Aloisius Tuscanus Mediolanen.quondã aduocatus insignis, & postea à Sixto. IIII. eius exigentibus meritis cameræ apostolicæ factus Auditor,in quodam suo consil.incip.constat ex actis, reddito in causa Numburgen.præpositturæ.in.j.vol.extendit habere locum in aliis dignitatibus,in quibus expresse voluit istam regulam non habere locum. Rationem assignat,quia regula est odiosa,exorbitans,& pœnalis,& in tali materia restringibili,& non fauorabili,appellatione beneficiorum non veniũt dignitates,nisi expressè dicatur,vt patet in cle. j. de sequest. possess.& fruct. vbi Papa non fuit contentus loqui de beneficio:sed subiũgit,etiã si dignitas,&c. Ad idem cle.j.de caus. poss.& prop. Addo pro ista parte duas rationes.Prima est,quia ex verbis colligitur mens disponẽtis.vulg.l. Labeo. de supel. lega. Sed verba istius regulæ,iuncta regula de triennali, arguunt,Papam nolle regulam istam habere locum,nisi in simplicibus,ex eo,quia hic dicit(quicunque beneficium ecclesiasticum,&c. impetrauerit.) In regula verò de triennali, dicit (quicunque ecclesiastica beneficia qualiacũque sint, &c.)Et sic ex isto modo loquendi apparet, ꝙ in reg.de triennali voluit comprehendere dignitates.In regula verò ista, sola simplicia beneficia:nã aliàs Papa apposuisset hic sicut ibi vniuersalia verba,per quæ comprehẽdi possent.Apparet ergo,quòd istum casum tanquam omissum relinquere voluit sub dispositione iuris cõmunis.arg.l. commodissimè.ff.de lib.& posth.

Litera gratiarũ de beneficiis cõcessa.

Dignitates in materia restringibili.

Secunda ratio est,quia dignitates vt plurimum per regulas & extrauag. sunt reseruatæ,vt patet superius in regulis suis.

Et

Et tamen constat,regulam istam in reseruatis locum non habere,vt alia quæstione dicetur. Quia in reseruatis,non est dare passessionem nequæ detentionem,obstante decreto,iuxta text.in cap. si hi contra quos.vt lit.pend.libr.vj.Et tenet decis.v.vt lit.pen.in antiq.& decis.j.de rest.spol.& decis.j.vt lit.pẽd.in antiquio.vbi dicitur ita seruasse Rotam:& Collector ibi dicit,se ita pronuntiasse.& absque possessione vel detentione exceptio istius regulæ non procedit.arg. c.sine possessione.de reg.iur.lib.vj. Detẽtio.

Posset tamen prædictis non obstant.contraria opi.aliquibus rationibus suaderi.Primo,quia ista regula est ædita in fauorem possessorum:ergo debet intelligi,prout loquitur generaliter de possessoribus quorumcunque beneficiorum,nemine excepto:ita quòd verbum,beneficium,hîc appositũ,fauore possessorum,& odio molestantium, intelligetur largo modo,vt cõprehendant dignitates.Et ista opi.posset hoc medio suaderi:quia clarũ est,argumẽtũ valere de personis ad res,vt patet in.l.qui furere.vbi Alb.& Bal.notant.ff.de sta.ho.& in l.si quis inquilinos.§.si ita.ff.de leg.j.Sed ista reg. non capit restrictionem personarũ possidentiũ,vt in alia.q.est dictũ,& patet ex verbis regulæ ibi,quicunq;,&c.Ergo nec capere debet restrictionem respectu rerum,id est beneficiorum:cũ fauor, qui datur personis,est respectu beneficiorum.Præterea, quia licet aliàs in materia stricta & odiosa appellatione beneficij non veniant curata,nec dignitates:fallit tamen hoc, nisi verbum beneficij sit prolatum à lege.Quia tunc etiã in materia odiosa cõprehendũtur curata & dignitates.Ita dicit Fely. in.c.postulasti.in.xvj.col.ver.facit etiã decisio.&c.de rescri. vbi plura ad hoc allegat.Sed in casu nostro verbũ beneficij, profertur à lege.igitur,&c.Et per ista potest etiã responderi ad arg.quorundam antiquorũ,positum in præcedenti quæst. qui volebant istam regulam non procedere in curatis,ex eo, quia qualitas curæ adiecta verbo videbatur mutasse dispositionẽ simpliciter de beneficio loquentem.d.c.statutũ. Quia ad hoc respõdet Aret.& Moder.repet.in.l.ij.in prin.de verb. oblig.& Petr.de Anch.in.d.c.statutum.qui videatur.Et licet episcopatus propter excellentiã dignitatis sub dispositionibus simpliciter loquentibus nõ cõprehẽdatur, iuxta not. per glo.in.c.ij.de præbẽ.lib.vj.Et ibi Io.And.refert,ita Nicolaũ Quartum

Argumẽtũ de personis ad res.

Beneficij verbũ prolatũ à lege.

Quartum declarasse. Et tenet expreßè Domi.in cap. si propter.in.iij.col.de rescript.lib.vj.& Moder.in tract. benefi. in iij.q.primæ partis. Illud procedit quando dispositio est odiosa ecclesiis, quæ aufert electionem capitulo, quæ illi competit de iure communi:& est ecclesiis multum fauorabilis, propter iudicium plurimorũ de meritis, & sufficiẽtia electi perquirentium:quod cessat in Papa, de quo loquitur text.in.d.c. ij.& in.c.quia periculosum.de senten.excom.lib.vj. Secus est in constitutione fauorabili:nam quatenus episcoporum fauorem concernat, dispositio sub illa comprehenditur.arg. eorũ quæ dicit Bart.in.l.item si potestate.ff.de his, qui sunt sui. vt dicit Pet.de Anch.in cap.j.de re iud.lib.vj.

QVAESTIO VIGESIMA.

Administratio perpetua. *Beneficia ecclesiastica.*

QVAERO, an habeat locum ista regula in administratione perpetua data per testatorem, aut in altarib⁹, seu oratoriis?

SOLVTIO. Crederem ꝙ non, quia ista non sunt beneficia ecclesiastica, de quibus loquitur ista regula:quia illa dicuntur ecclesiastica beneficia, quæ habent signa beneficij ecclesiastici:ista nõ sunt huiusmodi, quia pro illis dant certa stipendia annua, vt officientur, & plura teneri possunt, nec incompatibilitatẽ inducunt, nec sub dispositionib.de beneficiis ecclesiasticis loquentibus, cõprehenduntur, vt probat Andr. Sicul.post alios in clem.gratiæ.col.penul. & fi.de rescrip.ergo nõ possunt beneficia propriè appellari. pro quibus faciũt ea, quæ tradit Fely.in.c.in nostra.in primo correll.& in.c.ex parte.el.secundo.de rescript. Si verò altaria de cõsensu episcopi erigerentur, vel darentur in titulum, tunc, quia in illis concurrit eadẽ ratio, quę in beneficiis, per ea quæ scribit Rochus Curtius in tract.iur.pat.in versic.construxit.in.lxxix.q.in talibus administrationibus, altaribus, vel capellis haberet locũ regula. Et ita concludit Decius in consil.ccx.col.j.

QVAESTIO VIGESIMAPRIMA.

Impositio pensionis.

QVAERO, an regula ista habeat locum in impositione pensionis impositæ super beneficio per annum possesso. Exempli gratia. duo litigãt super beneficio à tertio nullum ius habente per annum detẽto, & vnus ex istis duobus litigantibus ad ius dicti beneficij pertinebat, resignauit in alterum imposita pensione certi valoris, Papa pensionẽ

concessit:

coucesit: dubitabitur, nunquid dictæ concessioni pensionis obstet ista regula?

SOLVTIO. Videtur dicendum, ꝙ non: cum regula loquatur de beneficiis impetratis, & pensio propriè loquendo, non est beneficium ecclesiasticum, vt patet in.c. quamuis. de præb.li.vj.& latè Fely.post Abb.in.c.ad audientiā.de rescri. Et dixi in regul.de infirmis resign. Vbi igitur beneficium nō impetratur, cessat dispositio regulæ. Nam vt dicit Bald.in tit. de pact.Const.vbi non est subiectum corruit correlatiuū. Et hoc adeò verum est, ꝙ licet per contractum matrimonij, vel consecrationem in episcopum, vacet primum beneficium ipso iure, non tamen vacat pensio, quia non est beneficiū, vt dicit Card.in cle.j.in.vj.q.de suppl.neg.prelato. Hinc est, ꝙ habens pensionem nō obligatur ad residentiā, nec assumere aliquem ordinem sacrum, nec ad tria onera ad quæ beneficia obligantur, videlicet, ad hospitalitatem, onera episcopalia, & procurationē debitam visitātibus, vt in.c.extirpādæ.de preb. c.prohibemus.de cens. vnde iura prædicta, quę de beneficiis loquūtur, meritò in pensionibus locum non habēt. Sicut etiā titulus de permutatione beneficiorum nō habet locū in permutatione pensionis cum beneficio, inter quæ nō habet locū permutatio, sicut inter beneficia, vt not.Car.de Imol.ī.d.cle. j.& tradit latè Paul.Rom.in tract.pēsio.q.vij. Pariformiter igitur dicendū erit hic, ꝙ regula ista de impetratione beneficiorum loquens, non habebit locum in pensionibus. *Pensio nō vacat.* *Pēsionem habentes ad quæ teneantur.*

In contrariū tamen facit tex.in.c.ad audientiā. de rescrip. vbi pensio & beneficium æquiparantur. Et illi etiam cōpetit beneficij diffinitio: nam dicitur beneficiū quasi benè faciens; sed illa etymologia militat in pensione ergo dicitur beneficium. Suadetur hoc, quia pensio est pars quædā beneficij substantialis: ergo reputatur beneficium, quia idem iuris est de parte, quod de toto.c.maioribus.de præbend.

Sed vt omnia ista resoluantur, pensiones dupliciter considerari possunt, videlicet, quando dantur in titulum vel in stipendium. Primo casu posset habere locum regula, prout dicit Fely.in.c.de quarta.in.iij.col.de rescrip.fuisse iudicatū in Rota super Regula Cancellariæ.xxiiij.quæ simpliciter sicut ista de beneficis loquitur. Et tamen illa regula procedit in pēsione, quæ datur in titulū, quæ impetrari posset. Et ita etiam *Pensiones dupliciter cōsiderātur.*

nouissimis

Sententia priuatiua. nouissimis tēporib⁹tenuit Rota.xij.Maij.M.D.xxxvj.in vna Placētina pensionis,coram.R.P.Domin.Marcello episcopo Marsican. Quæ voluit sententiam priuatiuam quorumcunq; beneficiorum comprehendere tantum pensiones, quæ dantur in titulum, per superius dicta,& per ea quæ tradit Ioan. Baptist.Cassialup.in tract pensio.quæst.xxx.Si verò non dantur in titulum,sed simpliciter constituuntur super beneficiis ecclesiasticis,tali casu iudicantur vt res temporales, adeò, ꝙ illegitimi,& bastardi illas sine dispensatione obtinere poterunt.Vt.xx.die huius mensis Maij.M.D.xxxviij.tenuit Rota in vna alia Cæsaraugustan.portionis, aliàs pensionis corā R.P.D.Petro Vortio episcopo Aquen.pro qua decis.conferunt ea,quæ Curt.tradit in tract.iurispatron.in verbo competens.in.ij.q.principali.& quia non reperitur hoc à iure prohibitum.Et pro ista distinct.faciunt ea quæ scribit Oldr.consil. lxxxj.& Gemin.in.c.fi.de præb.libr.vj.&. Doct.omnes.d. cle.j.de suppl.negligen.prę lat.Cum aliis de quibus per Fely. in.c.postulasti.in.xj.col.de rescript.quæ addi possunt ad ea, quæ dixi in reg.de infirmis resignantibus.

QVAESTIO VIGESIMA SECVNDA.

QVAERO,an ista regula habeat locum in hospitali?

SOLVTIO. De ista quæstione dixi in regula de infirmis resignantibus, & in aliis regulis. Et dicetur etiam infrà in regula de triennali possessore. Et quia ex ibi dictis poterit haberi resolutio,quo ad præsentem regulam, non repetam.

QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

Beneficiū reseruatū. QVAERO,nūquid exceptione istius regulæ posit vti detinens beneficium reseruatum?

SOLVTIO. Hæc quæstio pendet modo in Rota,coram me in vna Lucen.cappellaniæ Sancti Michaelis,& nihil adhuc est decisum. Quamobrem quæstionem istā breuiter pro vtraque parte disputabo.

Pro parte negatiua,quòd locum non habeat regula, facit vnum. Quia verba istius regulæ loquuntur simpliciter de beneficiis.Ergo debet intelligi de beneficiis nō habentibus qualitatem reseruationis.arg.l.quæsitum.§.illud.de leg.iij.&.c. statutum.de elect.lib.vj. Quia verba simpliciter prolata, debent intelligi simpliciter,non secundum quid.l.j.ff.de dona.

l.fin.

l.§.C.de his,qui ve.ӕta.impet.l.hoc legatum.ff.legat.iij.Accedat prӕdictis,quia videmus,quòd pòsidens ex prouisione ordinarij beneficium reseruatum,non facit fructus suos,vt videtur tenere Specul.& Ioan.Andr.in tit.de dispen.§.videndum.restat.in vltimo fol.vers.sed pone quòd aliquis. & facit decisio Rotӕ.iiij.de rest.spoliat.Innocen.& Abb.in cap.cum dilectus.penulti . notabili.de iur.patron.in.c.dilecto.col.ij. de prӕbend.Adeò,quòd posset condemnari in fructibus,qui percipi potuerunt,vt sentit Rota in antiquis. decision.cxxx. nota,quòd vbi agitur.&c.Ergo nō debet iuuari regula, quia alàs iniiceret laqueum animӕ eius,quod esse non debet.c.de viduis.xxvij.q.j.Prӕsertim quia ista constitutio est iuris canonici,cuius principalis intentio est respicere animarum vtilitati,vt dixi latè.in cap.ij.de constit.lib.vj.Sed prӕsupposito,ꝙ talis detentor faceret fructus suos,vt plӕrique Moder. voluerunt,vt est Hyspanus noster Anto.Burgos in.c.ad nostram. in.x.col.de empt.& vend.& Fely.in cap.de quarta.de prӕscrip.Ex alio iste detentor iuuari regula non debet,quia detentio reseruati beneficij non est considerabilis,nec approbata à iure,sed est damnata & punibilis.Hoc probatur,quia vbi aliàs detinens de facto beneficium,si spolietur,venit restituēdus,vt tenet decisio.j.tit.de renūt.in nòuis.Iste tamen detentor beneficij reseruati,si spolietur,non agit spolio, prout tenet Rota in decis. xvj.in not.incip. si contra agentem.Et hodie hoc etiam seruat Rota,vt sӕpe vidi per decis.vij.in antiq. incip.nota , ꝙ vbi agitur.&.cccclxxv.& Egid.decis.dxxxvj. in possessorio.& tenet Anto.Corset.in tract.de potestate regia.in.xlj.limitat.Ergo neque debet adiuuari exceptione istius regulӕ.Ratio istarum decisionum esse potest,quia possessio beneficij reseruati non solum est nulla : sed etiam detentio caret omni adminiculo iuris,vt decis.xvij.in no .& decis. v.in antiquis.tit.vt lit.pendent.& eodē tit.in antiq.decisio.j. sequitur Roma.in cons.cccc xci.in prӕmissa consultatione. col.fin.Et ratio rationis est , quia reseruatio generalis habet vim constitutionis & legis,vt dicit Gemin.& Moder.in cap. si à sede.col.penult.de prӕbend.lib.vj.& idem Gemin.cons. xxx.& omnis constitutio continet decretum irritans , vt notāt Moder.in.l.non dubium.C.de legibus.Et decretū irritās (vt dicere solebat Guliel.de mōte Laud.in cle.si Romanus.

Possidens beneficiū ex prouisione ordinarij.

Reseruati beneficij detentio.

Detinēs de facto beneficium.

Reseruatio generalis.

ſuper verbo,cū cura.de præb.)eſt penetrabilius omni gladio ancipiti omnia interiora,& occultiſsima afficiēs,& aſtringēs Nam eſt tam malignantis naturę,quòd quicquid inuenit,deſtruit,& in oppoſitum ducit.

Poſtremo pro iſta parte faciūt omnes rationes generales, quæ communiter in materia iſta pœnali conſiderari ſolent, videlicet,quòd cum iſta regula ſit odioſa,eſt reſtringenda.l. qui exceptionem.ff.de cond.indeb.Secundo, quia exorbitās à iure communi,cum beneficia ab alio malè poſſeſſa, paſsim de iure poſsint impetrari & conferri.cap.in noſtris.de cōceſ. præbend.& cap.licet epiſcopus.de præbend.libr.vj. Tertio, quia eſt pœnalis multipliciter,& ideo omni reſpectu reſtringenda.iuxta regulas vulgares.cap.odia.& cap. in pœnis . de reg.iur.libr.vi.Cum igitur regula nullam mentionem faciat de beneficio reſeruato,non habebit locum in eo.Iſta ſunt in effectu,quę pro iſta opinione adduci poſſunt,quibus adde cōſilia duo Ioan.Aloiſij Tuſcani olim aduocati doctrinæ ſingularis,& poſtea Cameræ apoſtolicæ auditoris,reddita in cauſa Colonien.incip.vtrum conſtet.in.vij.dubio.in ſi.fo.xxvij. & in alio conſil.in cauſa Nauremburgen.Præpoſiturę.fol.lij. in prima parte conſiliorum.Qui per iſta vltima motiua tenet etiam regulam non habere locum in dignitatibus, ponderando verbum beneficium,poſitum hic in text.vt ibi latè per eum:& dixi ſuperius.q.xix.

Contrariam partem,videlicet,ꝙ regula iſta habeat locum in beneficiis reſeruatis,videntur tenere Moderni in tract. de beneficio.in tertia parte.q.xj.Quorum opinio ſuadetur, ex eo,quia licet poſsidens beneficium reſeruatum per annum,dicatur detinere,tamen de tali detētione annali in impetratiōe facienda eſt mentio:aliàs gratia eſt nulla, vt tenet expreſsè Rota in deciſi.dcclxxxiij. incip.dic,quòd ordinatio Papalis. Quid tenendum? Quia caſus pendet, non curabo modo hîc deciſionē ponere,donec videro quid Rota iudicauerit,quāuis ex his quæ dicit Felyn.in cap.in noſtra.in. xxx vj.correll. in.ij.colum.de reſcript.qui in ſpecie ponit iſtam quæſt.poſſet reſolutio ſumi.Nam tenet ibi huiuſmodi detentorem beneficij generaliter reſeruati,vti non poſſe exceptione iſtius regulæ,propter notorietatem decreti, quod ſcit, vel ſcire tenetur detentor.& iſtam opinionem tenet Dominus Guliel.Caſſiodorus

Poſsidens beneficiū reſeruatū per annū.

ſiodorus

ſiodorus in ſuis deciſionibus, titul. de regul. Cancel. deciſi o. xiiij. dum examinat illum articulum, an regula iſta hæreticum defendat. Nam ibidem in diſcurſu. d. quæſt. num. 9. tenet iſtam opin. ſequutus Felyn. in dicto cap. in noſtra.

QVAESTIO VIGESIMAQVARTA.

QVAERO, an procedat regula in beneficiis conſiſtorialibus? *Beneficia conſiſtorialia.*

SOLVTIO. Audiui Angelum de Ceſsis quondam famoſum aduocatum dicere ſic, & etiam in regula de triennali ſic obtinuiſſe. Tamen pro veritate huius puncti, videnda ſunt, quæ ſuperius latè dixi in regula de infirmis reſignant. Et vt breuiter me expediam, certè non video rationem, quare regula iſta in illis habeat locū, cum loquatur de impetratione: & beneficia conſiſtorialia non impetrantur, ſed per promotionem Papæ, & prouiſionem conceduntur. Et talis promotio fit per cedulam. Itaque forma illius prouiſionis eſt longè diuerſa ab impetrationibus, de quibus iſta regula loquitur. Reliqua dicas, vt in. d. regula.

QVAESTIO VIGESIMAQVINTA.

QVAERO, vtrum Titius poſsidens per annum pacificè vnum beneficium, vt vnitum, poſsit vti exceptione iſtius regulæ contra impetrantem dictum beneficium vnitum in titulum, & tanquam de per ſe? *Beneficiū pacificè poſſidens per annū.*

SOLVTIO. Dominus Gulielmus hic in quadam deciſione incip. vtrum obtinens, dicit, quòd ſic, quia Rota ita tenuit in vna cauſa Bonon. de ſola, coram D. Iacobo Simonetta. Nam fratres ſancti Saluatoris poſsidentes beneficium, vt vnitum, excluſerunt, per iſtam regulam impetrantes beneficium tanquam perpetuū. Et ratio iſtius deciſionis fuit, quia impetrans in ſua impetratione aſſerebat, beneficium eſſe de per ſe, non autem tanquam alteri annexum. Quo caſu, ex perſona agentis ius metimur. l. j. §. j. ff. ſi pars hæred. pet. l. ædita. cū ibi notatis. C. de ædend. Ergo obſtabat ei regula pro qua deciſ. facit, quod not. Card. in clemen. vnica. in. viij. q. de ſeq. poſſ. & fruct. Et ita tranſit domin. Guliel. *Ius metimur ex perſona agentis.*

Sed aduertendum eſt, quia videtur dominum Guliel. hanc quæſtionem non pertinenter adaptare ad iſtam regulam, ex eo, quia ſi præſupponitur, actorem impetraſſe beneficium tāquàm membrum de per ſe alteri non vnitum, tali caſu impe-

trans non tam videtur repelli vigore regulæ, quàm exceptione vnionis. Quia impetrans petit beneficium, quòd non est, & ita excluditur. Nec, iudicio meo, exceptio istius regulæ adaptari potest, quia regula loquitur de possessore. Et beneficium alteri vnitũ, quia iam per vnionem omnino est extinctum, non posſidetur: ſed illud principale beneficium, cui est facta vnio, posſidetur, & primum vnitũ confusum fuit & effectũ vnũ corpus cum illo cui vnitur, adeò, quòd nomen beneficij perdit, vt dicit Rota decis. x. de reb. eccl. non alien. in antiq. Et ideo videtur frustratoria ista quæstio. Nisi distinguẽdo species vnionis, vt facit Fely. in ca. in nostra. in. xxxiij. col. de rescrip. velimus pertinentiam. q. sustinere: aliter autem non video quid faciat ad propositum. vel ista decisio locũ habere potest, quando aliter non cõstaret de vnione: & hoc puto magis cõsentaneum, quia sufficit possessori annali, quo ad exceptionem producendam, & absolutoriam obtinendã probare, quòd possedit per annum pacificè illud beneficium, vt vnitum, licet aliter de vnione non doceat.

Exceptio producenda.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

Beneficiũ commendatum.

QVAERO, an regula procedat in beneficio cõmẽdato? SOLVTIO. Istam quæstionem examinaui in regula de infir. resignantibus. & in regula de idiomate, & in aliis regulis. & plenisſimè examinabo in regula de triennali. vbi accidit tempore meo de hac. q. in specie dubitari in Rota, quæ plenisſimè discussa fuit: ideo ad ibi dicta pro complemento dicendorum occurrendum erit, ne totiens idem repetatur. Interim tamen ne hic illotis, vt dicitur, manibus transeamus, videtur prima facie dicendum regulam in commenda non habere locum ex eo, quia, vt dicunt Docto. in cap. nemo deinceps. de elect. lib. vj. commenda non est titulus, sed quoddam depositum, donec Papa aliter disponat. inde est, quòd commendatarius interim tenetur procurare, ne bona beneficij commendati dissipentur, sed eo modo, vt procurator res domini distribuere solet, dispẽsentur. Quamobrem commendatarius procurator dicitur, vt in. c. qui plures. xxj. q. j. Et tradit Alexand. in cõsil. xcvj. in. ij. col. lib. iiij. cum concord. vt per Pauinum in tract. de offic. & pot. e. sed. vac. fol. xxj. Sed ista regula loquitur de beneficio, quod datur in titulum, & certo modo vacare prætenditur, in quo prædicta

Commendatarius procurator.

dicta non concurrunt. Igitur regula in commenda locum non habebit.

Breuiter istis non obstan. posset concludi contrariũ, ex eo, quia regulariter videmus, commendas nostri temporis ad vitam concedi: & sic iuxta. l. j. ff. pro socio, perpetuę reputãtur: & ob id titulis æquiparantur, vt sępe in Rota tẽtum est, prout dixi in dictis regulis. Præsertim quia negari non potest, per mortem commendatarij, dari aliquẽ vacationem, adeò, quòd gratia ad beneficium vacaturum capit beneficiũ vacans per mortem commendatarij, vt concludit Marianus Socinus in consi. xxxij. in. vj. col. lib. j. post Rom. in quodam suo consilio, quod ibi allegat. Et ita in terminis Rota in quadam causa iudicasse refert bon. memo. Card. Iacobatius, ex ordine nostro, tũc primarius auditor, in quibusdam suis apostillis ad istam regulam manu propria eius scriptis: vbi asserit omnes dominos ita tenuisse. Reliqua, quæ hic desiderantur, in dicta regula de triennali videas. *Gratia ad beneficiũ.*

QVAESTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an in beneficiis iurispatronatus laicorum vendicet sibi locum regula? *Beneficia iurispatronatus.*

SOLVTIO. Recordor hoc dubium motũ fuisse in Rota tempore meo in causa Agrigentina prioratus, seu decanatus, coram Reuerẽd. P. D. Marcello, & nihil tunc fuit decisum. Tamen in illa causa erat vnum plus quàm præsupponatur in. q. ista, videlicet, quia iuspatronatus illius prioratus erat imperatoris. Itaque fuit positum dubium, nunquid ista regula procederet in iurepatr. imperatoris. Sed, vt dixi, nihil fuit tunc decisum, vel quia causa ex alio capite exitum habuit, vel quia partes concordarunt.

Pro resolutione igitur istius dubij, considerandi sunt tres casus. Primus est in præsentatione, videlicet, quando ad beneficium post annum ab alio possessum quis præsentatur. Et in isto casu ex parte præsentati non requiritur obseruatio istius regulæ. Quia iste textus requirit expresionem hic requisitam in impetratione, quæ in præsentatione patroni non debent, nec solent seruari. Item quia ista regula loquitur de impetratione, quæ tribuit ius impetranti statim, & ideo in tali debet fieri diligentia, & seruari forma hic requisita, sed præsentatio ante institutionem non tribuit ius de *Præsentatio ante institutionẽ.*

præsenti efficax, vt tradunt omnes in cap. cum Bertoldus. de re iud. & dixi in reg. de non tollend. iu. quæsi. quæst. j ideo in præsentatione regula ista non procedet. Adiuuatur ista opinio ex vulg. dictis, videlicet, quòd ista regula est pœnalis & odiosa, ideo restringenda. c. odia. de reg. iur. lib. vj. Quibus accedunt ea omnia fundamenta, quæ latè quidam Moderniores congerunt, in tract. nouo iur. pat. in. xxij. articu. vj. q. princ. primæ partis, est. fol. ccxij. Vbi tenent regulas Cancellariæ loquentes generaliter de beneficiis, non habere locũ in beneficiis iurispatronatus, cõsiderato respectu istius quæstio.

Regulæ Cancellariæ.

Secundus est casus, in quo exemplificari potest ista regula, videlicet, in institutione beneficij iur. patr. Exempli gratia: Hodie vacat beneficium iur. patr. & Titius se intrudit, & posside per annum pacificè. Postea peruenit ad notitiam patroni, quòd beneficiũ vacat, & infra quadrimestre, quod currit patrono à die notitiæ, vt dicunt Io. And. & Abb. in cap. fi. de iur. patr. & Rochus in tract. iur. patro. in versi. honorificum. in. xxvij. q. patronus præsentat Ioannem, Io. petit institui ab ordinario. Nunquid institutioni obstet regula? Et certe isto casu etiam videtur, quòd non habeat locum regula in institutione, quia ista regula loquitur de impetratione & collatione, quæ est libera, respectu conferentis, vt Abb. dicit in cap. authoritate. col. j. de institu. Sed institutio non est huiusmodi: quia non potest instituens instituere, quem velit, sed cogitur præsentatum, si idoneus est, instituere, vt dicit Abb. in. d. c. authoritate. & in. c. ex frequentibus. de insti. Cum igitur ista sunt diuersa, dispositio loquens in vno non habebit locum in alio, iuxta tradita in. c. cum in illis. de præbend. lib. vj. Et ita per ista, & alia motiua tenet Decius in consil. ccxxiiij. regulam de infir. resign. non habere locum in beneficiis iur. patr. quæ opinio satis mihi placet, lòquẽdo in institutione facta per ordinarium, cum qua concordant omnia motiua adducta per Modernos, loco superius allegato.

De impetratione et collatione loquitur regula.

Instituens non potest instituere quẽ vult.

Tertius casus est in noua prouisione, vel in prouisione simpliciter impetrata à Papa. Et hic est maior difficultas propter diuersitatem rationum. Et iste casus modo decisus fuit in Rota in causa Hispalen. capellaniæ Sanctæ Catherinæ, corã R. D. Ioan. Mohedano, in quo duo aduocati pro vtraq; parte latius scripserunt. Et vt res ipsa facilius percipi & intelligi

ligi pôssit, facti series ita se habuit: Quidã impetrauerat simpliciter à Papa dictam capellaniam, dicens esse forsan de iurepat.laicorum: Papa gratiam concessit cũ clausula, dummodo accedat consensus patroni. Cuius quidem consensus postea accessit, cumq; impetrans intrusum ad iudicium euocari faceret, intrusus de ista regula opposuit. Fuit igitur dubitatũ nunquid isto casu esset locus regulæ. Pro parte negatiua dicebatur, regulæ non esse locum, quia noua prouisio præsupponit alium titulum præcessisse, nec facit ius purum & simplex de per se subsistens, vt tradit Glossator in regula Cancellariæ lxij.in.iij.col.infrà eod.tenet Rota decis.xxiiij.de cõcesſ.prębend.in antiq.& Egid.decis.cxvj. Regula igitur ista quæ loquitur de impetratione, debet intelligi in dubio de simplici, pura,& libera collatione.arg.l.j.ff.de dona. Nã verba in dubio, præsertim ĩ materia odiosa & pœnali, cuiusmodi est ista, debent intelligi simpliciter,& purè, non secundum quid cap. statutum.de elect.lib.vj.Bart.in.l.j.§.hoc interdictum. ff. de fonte.&.c.pen.de senten.excom.&.l.hoc legatum.ff.de leg. iij. Præsertim, quia regula ista simpliciter loquitur de beneficiis, & non facit mentionẽ de iurepatr.igitur non habebit locum in illis, quia dispositio quantumcunque fauorabilis, de beneficiis loquens, non comprehendit beneficia iur.patr.laicorum, nisi expresse dicatur, vt tradit Ioan.And.Gemin.& cõmuniter Doct.in.c.ij.per illum tex.de præben.lib.vj. Et hoc ideo statutum fuit, ne laici retrahãtur à fundationibus ecclesiarum. idem tenet Lap.alleg.lxxxiiij.&.xcvj.igitur iste text. simpliciter loquens de impetrationibus, debet intelligi de puris & simplicibus, non autem de qualificatis, prout sunt beneficia iurispatronatus. *Noua prouisio.*

Secundo principaliter pro ista opi.facit, quia noua prouisio, est quid accessorium,& dependens à præsentatione: siue igitur præsentatio, vel cõsensus patroni præcedat, vel sequatur, vt tradunt Moder.de Curte in tract.iur.pat.in verb. pro eo, quòd de diœcesani consensu.in.iiij.quæst. & accessorium sequitur naturam sui principalis. Vnde, qua ratione dicimus, præsentationem non comprehendi sub dispositione istius regulæ, per superius dicta: pariter nec noua prouisio ei accessoria, vt in similibus terminis intellexit Rota regulam disponentem commissiones causarum non valere literis non expe- *Nouæ prouisionis diffinitio.*

 ditis,

ditis,procedere tantũ in principali nõ accessoria, & opitulatiua,qualis est noua prouisio,quia illa expeditionẽ nõ requirit,vt ibi diximus.Pręterea,quia regula ista loquitur de prouisionib. & impetrationibus quæ innituntur gratiæ:sed impetratio & prouisio, quæ fit cum consensu patroni, prout est ista de qua agitur,innititur iustitiæ,iuxta not.in. cap.ex frequentibus.de institu.& regula non habet locum in illa:quia qua ratione si patronatus præsentasset,& Papa instituisset,regula locum non haberet,eadem ratione locum habere non debet, quando Papa confert cum dicta clausula, dummodo accedat consensus patroni:quia ex hoc apparet Papam nolle liberè conferre cum posset, sed voluit consensum patroni requiri.Itaque talis prouisio æquipollet institutioni, & sapit iustitiam,& non gratiam.Nec obstat, quòd prius Papa prouiderit,& postea consensus accesserit patroni:quia idem est, quòd antea,vel post cõsensus patroni accedat,vt dictum est: nam vtroque casu prouisio facta censetur institutio.

Istis tamen non obstan.hodie,quæ numeratur.x.Ianuarij. M. D. xxxix. Rota in dicta causa coram eod.Reuerend.D. Mohedano tenuit contrarium,videlicet,regulam habere locum in impetratione facta à Papa de beneficiis iurispatronatus.Et ratio istius decisionis fuit, quia in dictis beneficiis, ratio procemij, & verba istius regulæ militant. Nam regula ista punit desidem impetrantem,quæ verba in impetrante beneficium iur.patr.verificãtur:& imputet sibi, qui eligit viam impetrationis à Papa, & regulam non seruauit. Nam licet postea accedat consensus patroni ad confirmandam impetrationem,illud,quod principaliter pars egit, debet considerari,videlicet,ipsa impetratio,de qua regula loquitur. Nam ea ratione, qua hospitalia,& beneficia patrimonialia,si impetrantur, subiiciuntur regulæ, eodem modo & beneficia iur. patro. Nec obstat, quòd laici patroni per hoc distrahantur à fundationibus ecclesiarum:quod non est verum ,quia per hoc patroni non impediuntur præsentare, licet præsentatus in sua prouisione impetrata à Papa teneatur obseruare contenta in ista regula. Ita quòd patroni non excludantur perpetuo,cum prohibitio istius regulæ sit temporalis, & annalis possessor carens titulo poterit ab alio excludi,contra quem præsentatus obtinere poterit.Et licet interim præsentatus,propter suã negligentiam excludatur, illud non est in-

ductũ in odiũ patroni: nã licet præſentatio videatur per excluſionẽ præſentati nõ habere effectum, hoc nõ eſt principale præiudicium patroni: proterea nõ debet eſſe in cõſideratione, iuxta gl. in. c. ij. de pact. lib. vj. & quæ not. Fely. in. c. ſuper eo. de offic. deleg. Et per hoc reſpondetur ad doctrinam Doct. in. d. c. ij. de præb. lib. vj. cum aliis, ꝙ ideo ibi non comprehenduntur beneficia iur. patr. laicorum, quia principaliter prohiberentur præſentare: & ſic inferretur illis præiudicium principaliter, & nõ ſecundario, quo caſu illud fieri nõ debet, propter prædictã rationẽ, ne abſtrahãtur à fundationib. Sed in caſu noſtro patroni principaliter non prohibentur præſentare, & ſi in aliquo præiudicatur illis, præiudicium illud, vt dixi, eſt ſecundarium, quod attendi non debet, iuxta latè tradita ſuperius in regula de non tol. iur. quæſi. q. iij. per Moder. & in. l. ſi quis nec cauſam. ff. ſi cer. pet. Et hac ratiõe videmus, quòd extrauagans, Execrabilis, locum habet in beneficiis iuriſpatr. laicorum, vt ibi tenet Ioan. Fran. Pauinus quondã Rotæ Auditor. Et ratio eſt, quia per hoc patroni non prohibentur præſentare, quia pœna illius extrauag. ſicut iſtius regulæ habet locum, poſtquàm patronus præſentauit, & ſic functus eſt officio ſuo: vnde ſi ex poſt præſentatus, propter ſuã negligentiam vel dolum excludatur, illud non debet conſiderari quia non eſt inductum in odium patronorum. arg. l. j. ff. de in lit. iur. Nec obſtat, ꝙ regula non videtur habere locum in impetrationibus, quæ conceduntur per viam iuſtitiæ, quia illud eſt verũ, quãdo impetrationes ſunt merę iuſtitiæ, ſecus ſi ſunt mixtæ. Nã tali caſu regula illas cõprehendit, vt lites exquirẽtes per huiuſmodi impetratiões reprimãtur. hinc eſt, ꝙ ſi fiat renuntiatio in fauorẽ Titij, clarum eſt, ꝙ prouiſio, quę Titio à Papa fieri debet, eſt per viã iuſtitiæ, ex eo quia renuntiãs aliter nõ eſſet renuntiaturus, niſi in fauorem Titij: & eſt iuſtũ, ꝙ Papa Titio conferat beneficium. Et tamẽ in tali prouiſione habet locũ iſta regula, vt inferius dicetur in alia. q. Adeò, quòd ſi reſignatarius in ſua prouiſione nõ faceret mentionẽ regulæ, excluderetur eius exceptione. Et per hoc reſpondetur ad conſilium Decij. ccxxiiij. quòd non faciat ad propoſitum, ex eo, quia termini ſunt diuerſi. Nã ſi illa regula de infirm. reſignantibus haberet locum in beneficio iuriſpatroni. generaliter excluderentur à præſentatione, cum vacatio

Extrauagans execrabilis.

Intellectus ad cõſilium Decij.

per renuntiationem, propter quam patroni præsentare possent, vel consentire in illa regula annulletur, & inducitur noua, & ficta vacatio per obitum, propter quam patroni præsentare non possunt, sed prouisio pertinet ad Papam, vt ibi dixi. quæst. v. & in summa longa est differentia inter casum nostrum, & illam regulam, prout ex motiuis Decij in. d. cons. satis colligi potest. Et in hoc stylus Cancellariæ plurimũ valet, qui declarat mentem principis. Nam solet Cancellaria etiam in prouisionib. beneficiorum iurispatr. in literis narrare istam regulam: quod non faceret, si teneret regulam talia beneficia non comprehendere. Et ista opin. certe ex hoc iustior videtur, quia per eã lites calumniosæ, quæ per huiusmodi impetrationes beneficiorum viuentium fomentatur, tolluntur: & hoc respectu regula ista fauorabilis dici potest, per ea quæ dixi in princ. istius regulæ. Et finaliter ad hoc videtur notabile cons. Rom. in consil. ccccclxv. incip. in re præsenti, &c. vbi voluit, collationem factam de beneficiis iurispatr. esse subreptitiam, si nõ fecerit mentionem de colorata alterius possessione. Et pariter voluit præsentationem patronorum esse nullam, non facta mẽtione de detentione tertij, qui veniebat priuandus, vt ibi per Rom. quem sequitur Felyn. in. c. in nostra. in. xxxvj. correlia. de rescript.

Collatio de benefi. iurispatro. facta, subrepetitia. Præsentatio an sit nulla. Impetratio gratiæ.

QVAESTIO VIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an regula habeat locum in impetratione gratiæ si neutri?

SOLVTIO. Ista quæstio in Rota vẽtilata fuit tempore Nicolai Quinti, per episcopum Spoletanum locum tenentem, & tempore Sixti Papæ quarti, vt inuenio in memorialibus illorum temporum. Non tamen ibi dicitur quid fuerit decisum. Et ideo, vt veritas clarius elucescat, motiua ꝓ vtraque parte ponam, pro quorum comprobatione conferre poterũt omnia argumenta, quæ in similib. quæst. scripsi in regula de non iudicando literis non expeditis: & ea, quæ dixi in quæst. prox. præcedenti, in vltimo membro, & dicam in regula de valore exprimendo. Et quòd regula locũ habeat, adduci possunt rationes sequentes. Prima, quia regula generaliter loquitur de qualibet impetratione beneficij, nec distinguit, siue per viã si neutri, siue aliàs fiat impetratio. Ergo nec nos distinguere debemus. c. solitæ. de maio. & obedien. præsertim,

sertim,quia verba regulæ,ibi,(quod vacare prætendit) adaptantur gratiæ si neutri.vulg.l.iiij.§.quotiens.de dam.infec.

Præterea,quia gratia si neutri,cũ sit noua gratia,debet continere omnes illas expresſiones,quæ debent de iure fieri in aliis gratiis beneficialibus,ac si de nouo impetraretur, aliàs vitiatur,vt tenet Rota in decis.ccxxxix.idem ꝙ impetrãs gratiam si neutri.in nouis.Et Rom.in consi.ccclxij. Sequitur Fely.in cap.in nostra.in.xv.correl.de rescrip. Sed certum est,in aliis impetrationibus requiri obseruationem istius regulæ.Ergo idem dicendum erit in gratia si neutri. Præterea ratio in prooemio istius regulæ expressa,cum sit finalis,iuxta.l.finalẽ. ff.de hære.insti. vendicat sibi locum in gratia si neutri. Ista sunt,quæ sine fuco, sed succinctè, & breuiter adduci possunt pro ista parte. *Gratia si neutri, &c.*

In contrarium quòd regula non habeat locum in gratia si neutri,faciunt verba posita in fine istius regulę,dũ dicit:Nec vllus alius vacationis modus etiam per literas, si neutri, &c. suffragetur impetranti,&c.Nam ista verba innuunt,quòd regula in principio loquitur de primæuis impetrationibus simplicibus,non de istis accessoriis & conditionatis. Quia verba simpliciter prolata debent intelligi de actu puro & simplici, non conditionali, vt dicit text.in.l.j.ff.de dona.cum similib. Ergo vbi aliquis,qui non impetrasset primæuam gratiã,haberet gratiam si neutri,non cogeretur seruare regulam.

Præterea,quia gratia si neutri,non impetratur,nisi lite pendente,vt patet in decisione.cccxx. in nouis. & melius.cclxx. Ergo si est lis,beneficiũ non est pacificè possessum, & per consequens regula ista non suffragabitur. *Gratia si neutri non impetratur.*

Sed tenẽdo primã partẽ,ad istas rationes posset respõderi. Primo ad illa verba hic in regula posita (neq; vllus vacationis modus,&c.) ꝙ illa verba sint apposita in odiũ impetrantiũ,& ad maiorem eorum exclusionẽ.Ergo non debemus illa detorquere,& interpretari ad sensum contrariũ,videlicet, vt fauorẽ inducant,& restrictionẽ regulę.arg.l.quod fauore.C. de legib.&.l.legata inutiliter.de leg.j.Nã aliter interpretando regulam,implicaret contradictionem,& seruiret nobis de vento.Mens igitur illorum verborum finalium istius regulæ est,secundũ quod à multis intelligitur: vt præsupponat,principium regulæ loqui in quacunque impetratione, siue illa sit gratia *Intellectus ad hæc verba, neque vllus, &c.*

gratia simplex siue gratia si neutri: vel perinde valere, dummodo illa sit prima gratia. Itaque facta vna impetratione ex supradictis, impetrans certo modo tenetur in illa satisfacere regulæ: aliàs illa prima impetratione nulla existente ob non obseruationem regulæ non posset se ex alia iuuare. Et hoc sonat illa verba (nec alius quàm præmissæ vacationis modus:) illa enim dictio, præmissæ, non est demonstratiuæ impetrationis ad oculum, cum in regula nullus vacationis modus sit expressus, sed demonstratiuus ad sensum gratiarum, quas cõtingeret de huiusmodi beneficiis impetrari. Et ista videtur mens regulæ, quam sequi debemus. cap. intelligentia. de verborum signific. & vulg. l. scire. ff. de leg. Præsertim cum etiam seruiamus verbis. arg. l. ille aut ille. §. cum in verbis de leg. iij. vt fugiamus absurda, iuxta notata in cap. dudum. de præben. libro sexto.

Præmissæ, dictio, quid signi ficet.

Sed vlterius circa expositionem istorum verborum videnda sunt ea, quæ scribam inferius in. lxxix. quæst. cum duabus sequentibus. Et quòd ista regula in dicta gratia si neutri, locum habeat, suadet generalitas prooemij istius reg. (vt impro bi lites, &c.) Quæ ita habet locum in gratia si neutri, sicut in principalibus prouisionibus: & illa ratio prooemij est hic expressa, iuxta notata per Bal. in. §. quibus. in prima constitutio ne. C. & in secunda constitutione in principio. Et ideo quicquid sub ea comprehendetur, dicitur etiam sub regula cõprehensum, virtute comprehensiua, non extensiua, iuxta notata in cap. postquam. de electio. lib. vj. & in. l. pretoris. in princip. ff. de operis no. nun. & in. l. non possunt. de legibus. cum similibus. Et quia illa indefinita locutio illorum verborum (siquis impetrauerit, &c.) posita in principio istius regulæ, perinde stat, ac si omnem modum impetrandi inclusisset, iuxta notata in. c. vt circa. de elect. lib. vj. & in. l. si plures. de leg. iij. & in. l. vxori meæ. de vsufruct. lega. cum similibus. Nec obstat quòd gratia si neutri, impetratur eo tempore, quo annalis possessor nõ est pacificus, & sic lite pendẽte: quia respondetur hic præsupponi possessorem iam fuisse annalem, quando lis illi mouetur, vt patet hic in tex. ibi, tũc per annũ immediatè præcedẽtẽ, &c. aliàs regula non procederet. Et alia annalis possessio præcedens obstat etiam gratiæ si neutri impetratæ, lite pendente. Itaque contrarium in nihilum resoluitur.

Prooemij generalitas.

Si quis impetrauerit.

Teneri

Teneri igitur poteſt iſta concluſio pro firma,videlicet,regulam procedere in gratia ſi neutri. Quam opinionē tenuit, & approbauit Rota tempore Sixti in vna Brixien.præbendę, coram.d.Ioan.Cęſarino,tunc Auditore,pendente.Nam tunc fuerat dubitatum,nunquid gratiæ ſi neutri,de qua impetrans magnum faciebat fundamentum in iudicio, obſtaret regula. Et fuit dictum, quòd ſic, propter identitatem rationis, & ea, quæ dicta ſunt.Pro quo vide quæ dixi.quæſt.xv.& dicam.q. xlij.lij.&.lxxix.

Vt tamen iſta concluſio reſoluatur,eſt aduertendum,quòd nouiſsimè.q.iſta fuit ita in Rota propoſita,in qua ita diſtinguebatur: quòd aut prima gratia eſt nulla,propter non obſer uatam regulam. Et iſto caſu,ne delinquens ſit melioris conditionis,quàm prudens,in eius pœnam erit dicendum,gratiam ſi neutri,ſibi non ſuffragari,niſi in ea requiſita regulæ ſeruentur,& ita procedunt omnia quinque fundamenta,quæ ad regulam de non acceptando literis non expeditis,facit Gemin. in conſil.cxxviij.quæ hic applicari poterūt.Et ita in ſimili cōcluſit Rota in vna Sāct.Andriæ vicariæ,de mēſe Iunio M.D. xxxix.coram R.P.D.Marcello epiſcopo Marſicano. Dū voluit,quòd regula Clementis diſponens, quòd in ſupplicationibus,ſeu conceſsionibus gratiarum de beneficiis tunc vacātibus,de menſe,in quo vacarent,diſpoſitiuè mentio fiat,alioquin gratiæ ſint nullius momenti,&c.Nam voluit habere.d. regula locum in nouis prouiſionibus,quę ſunt conceſsiones: & hoc, quia verba regulæ adaptantur nouis prouiſionibus. ergo mens Papæ talis eſſe præſumitur, qualem verba denotāt.vulg.l.Labeo,de ſupellect.leg.plura tamen pro & contra, ſuper hoc aduocati ſcripſerunt,quæ non refero,vt videndum eſt in informationibus eorum.Aut verò gratia fuit nulla alio capite,quàm propter regulā non ſeruatam,fortè quia errauit in expreſsione vacationis: & tunc erit concludendum, gratiā ſi neutri,valere,regula nō obſeruata.Ratio fuit,quia hoc caſu regula iſta, quæ de impetratione loquitur,debet de prima & principali intelligi, non de ſecundaria & acceſſoria.argu. l.ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert. pet. Et quia verba ſimpliciter prolata, intelliguntur de primo actu, non de ſecundo,vulga. l. boues. §. hoc ſermone. ff. verb.ſign. prout Domini regulam de publicandis reſign. intellexerunt, vt ibi dixi. Et ita in termi-

terminis istius quæstionis conclusit, & iudicauit Rota die. xviij. Ianuarij. M. D. xxxviij. in vna Rom. parochialis S. Pauli & Cæsarei, coram. d. Raynaldo Petrutio, pro. d. Eurialo de Syluestris contra Felicem de Caualleriis.

QVAESTIO VIGESIMANONA.

Reformatio facta ad gratiã.

QVAERO, an ista regula obstet pariter reformationi factæ ad primam gratiam, quæ erat nulla, ex eo, quia non fecerat mentionem de ista regula?

SOLVTIO. Super isto puncto, qui ante direptionem vrbis vẽtilabatur in Rota, ego cõsului pro episcopo Iustinopolitano in causa beneficiorum Bergomen. & Brixien. Et tunc fiebant aliqua motiua pro inualiditate reformationis, ex eo capite: qui si principale non valuit, nec reformatio tanquam accessorium, quod sequitur naturam sui principalis, iuxta notata in lege, non dubium. C. de leg. cum vulg. de quibus per Rom. in consil. ccxlvj. & Iason. in lege, sub prætextu. la prima in fin. C. de. transact.

Principale si nõ valet. &c.

Quibus, & istis similibus motiuis non obstantibus, ego cõsului contrarium. In qua opinione nũc eo libentius persisto, quia tunc fuit illa opinio à Rota recepta & approbata. Et inter plura, quæ in dicto consilio scripsi, quæ breuitatis causa omittentur, fuit hoc principale motiuum: quia licet principalis gratia fuit nulla, reformatio tendit ad hoc, vt det illi spiritum vitæ: & quod in illa omissum fuerat, per istam suppleatur. iuxta decis. in antiquis. clxxx. Nam relatum est in referente cum suis qualitatibus, vt tradunt Moder. in. l. certum. ff. si certum petatur. maximè cum constet de mente concedẽtis. Nam ex noua causa potest quis redire ad ius amissum, vt dicit text. in. c. cum inter. de renuntiat. cum concord. vt per Rom. in consil. clxviij. & Ang. in consil. lij. dominus Gilius. col. ij. & Cornel. consil. cccv. lib. iiij. & Capra consilio. xij. Et in summa pro decisione est glos. per quam moti fuerunt Domini in. c. si Apostolicæ. in gloss. penult. de prębend. libro. vj. Quam post Roma. in consil. cclxxxiij. in princip. eam sequitur, & tenet Felyn. in cap. in nostra. in. xvj. correl. de rescript. Faciunt ea, quæ scribit Bald. in consil. ccclxix. in primis sciendum libro. j. Quæ omnia cum verificentur in dicta reformatione, non est dubium, eam valere, non obstante regula, cui in ea fuerat derogatum. Et ad illud, quod dicebatur, ꝙ accessorium

Relatũ an sit in referente cum qualitatibus.

Redire ad ius missum.

ſorium debet ſequi naturam ſui principalis,eſt verum, quando eſt eadem ratio:ſecus ſi diuerſa,vt hic, & tradit Peruſi.in dict.regula,acceſſorium.de reg.iur lib.vj.& reaſſumit Alex. in conſil.iiij.col.iij.primo volum.Plura alia fuerunt deducta quæ breuitati ſtudens omitto.

QVAESTIO TRIGESIMA.

QVAERO ibi,nomen,gradū,ac nobilitatē,&c. an expreſsio nominis poſſeſſoris in impetratione ſit de forma ſubſtantiali:an verò ſufficiat,nominis expreſſionem fieri per æquipollens? *Expreſsio nominis.*

SOLVTIO.Tenendo,ꝙ regula iſta inducat formam in caſibus hic expreſsis,videtur dicendum hic,vt cōcluſum fuit ſuperius in.vj.quæſtione, formalem nominis expreſsionem requiri,non æquipollens,vt eſt tex.in.l.hac cōſultiſsima. ibi, nomina hæredum,& dignitates ſingulorum,&c.C.qui teſta. fac.poſ.Tenet Alberic.in rubr.de teſtamen. Ex quo quidem textu dictę.l.hac conſultiſsima.putabat Reuerendiſsimus Pater dominus Iacobus Simoneta,olim auditor Rotæ,& poſtea Cardinalis ſummæ ſcientiæ & eruditionis, ſumpta fuiſſe verba regulæ noſtræ.Eſt igitur ibi text.quòd quando expreſſio nominis requiritur pro forma,non poteſt per æquipollēs impleri.Et hoc tenet Alex.in conſilio.xcvj.columna fin.libr. quarto.Pro qua opinione adducit Iaſon decem deciſiones, ſeu rationes notabiles in.l.j.in.iij.column.verſic. tene regulam affirmatiuam.ff.de libe.& poſthu.quas breuitatis cauſa non refero.Facit etiam,quia iſte text.adeò voluit eſſe certā & indubitatam perſonam poſſeſſoris,quòd non fuit contentus ſola nominis expreſsione,niſi gradum & nobilitatem eiuſdem exprimeret impetrans.Quod putat eſſe multum neceſſariū Bartol.in.l.demonſtratio falſa in.vij.q.ff.de condi.& demō.& in.l.libellorū.in princ.col.fin.ff.de accuſat.Præſertim, quia verba iſti⁹ regulæ ſunt præciſa,& geminata.Dicit enim ꝙ impetrans nomen ipſius poſſeſſoris exprimere debeat, & teneatur,&c.Sed vbi ponuntur verba geminata præcepti, nō dicitur ſatisfactum præcepto,quando fit expreſsio per æquipollens,vt ſtatim dicetur.Igitur,&c. *Nominis expreſsio quando requiratur pro forma*

Contrariam opinionem tenuit Gloſſator in regula,de impetrantibus beneficia per obitum familiarium Cardinalium. vbi voluit,quòd licet text.ibi,ſicut hic,requirat pro forma in

impetratione expreſsionem nominis & tituli Cardinalis: tamen ſi hoc fiat per æquipollens eo modo, vt certa reddatur perſona de qua loquitur, ſatisfactum ſerit formæ datæ in illa regula. Quia nihil intereſt, quid ex æquipollentibus fiat. Pro qua opinione faciunt plura motiua, quæ cumulant Alexand. & Iaſon. in. d. l. hac conſultiſsima. & in. l. j. ff. de libe. & poſthu. Vbi Aretinus more ſuo notabiliter loquitur. Quorũ rationes ibidem videantur, quia moris mei non eſt tranſcribere dicta aliorum de charta in papyrum. Sed ſufficiet eos tãtum allegare, qui plura ſcripſerunt, vt docet Felyn. in. c. Rodulphus, in. xiiij. colum. verſ. hortus autem. de reſcrip.

Allegare eos qui plura ſcripſerũt, ſufficit.

Quid dicendum? Certè inter tot diſputationes doctorum, mihi proculdubio prima opinio quo ad propoſitum tex. noſtri videtur verior. Nam licet verum ſit, quòd oppreſsio nominis requiſita à lege vel ſtatuto in reſcriptis, poſsit fieri per æquipollens eo modo, vt intelligatur, vt tradit domin. & cæteri in capit. ij. ſuper gloſſ. quorum de reſcript. lib. vj. cum pluribus aliis concord. vt ſcribit Alex. & poſteriores in. d. l. j. & in. l. hac conſultiſsima. Tamen iſtam concluſionem limitant ibi Doct. omnes, niſi in lege, vel ſtatutum ſit decretum irritans. Nam tali caſu expreſsio requiritur in forma ſpecifica, præſertim quando præceptum eſt geminatum. Sed in iſta regula ponitur decretum irritans, & præceptum geminatum: in qua non ſolum Papa annullat reſcriptum, ſiue gratiam, ſi talis expreſsio non fiat, ſed addit alias pœnas hic expreſſas. Igitur concludendum eſt, requiri ſpecificam & indiuiduam nominis expreſsionem. De quo tamen in ſequenti. q. aliquid vlterius dicemus. Et pro iſta opinione ſtringit vnũ, quod eſt bene conſiderandum. Quia ſi dicimus nominis expreſsionẽ per æquipollens exprimẽdi hic ſufficere, ſequeretur magnũ abſurdum, ꝙ reg. iſta ſaltem in ea parte, quæ talem nominis expreſsionem requirit, fruſtratoria & vacua pœnitus eſſet: quod ita probatur. Quia quando illud, quod de iure communi ſtatutũ fuit, quod forte per æquipollens adimpleri, poſtea per conſtitutionem particularẽ vel generalem ſpecialiter eſt repetitum: tunc nunquam talis ſolennitas vel expreſsio, vel æquipollens fieri, vel impleri poteſt, vt conſtitutio, quæ poſtea æditur, non ſit fruſtratoria, ſed aliquid vltra ius commune operetur. Iſta fuit notabilis doctrina Bart. qui in hoc communiter

Nominis expreſsio.

muniter approbatur in.l.iij.§.si rem.ff.de.leg.iij. Vbi voluit, ꝙ licet de iure cõmuni caueatur, ꝙ victus victori condemnetur in expensis, nisi habuerit iustam causam litigandi. Si tamen illud idẽ postea per aliquod statutum disponatur, videlicet, ꝙ victus victori cõdẽnetur in expẽsis, vt statutum aliquid vltra ius cõmune operetur, intelligetur includi casus, in quo quis habuerat iustam litigandi causam, vt videlicet non excusetur talis iustam litigandi causam habens, sed condemnetur in expensis vt illud statutum non sit pœnitus frustratorium, sed aliquid operetur. Ita tenet ibi Bar. quem plures vbique sequuntur, quos latissimè enarraui in Commentariis meis.c.j. de constit.libr.vj.super gl.in verbo, facti. Per quæ dicta aliàs Rota in vna Gebenen.be benigno pulcherrima ĩ decisionẽ fecit, quam refero in.d.c.j.num.145.circa fin. multa enim contra ius strictum (vt actus aliquid operetur) inducta sunt, quæ aliàs non concederentur, vt tradunt Moder.in.c.j.de rescrip. Cum igitur in casu nostro regula ista disponat nomen possessoris in rescripto exprimi debere, quod prius de iure communi statutum fuerat.in.c.fin.de rescript.& in iuribus superius allegatis, posito ꝙ de iure communi talis expressio per ęquipollens fieri possit. Nihilominus ne ista regula, quę hoc idẽ quod ius commune disponit, frustratoria censeatur, est dicendum, expressionem nominis in casu nostro: in forma specifica fieri debere, non per æquipollens.

Est bene verum, quòd circa regulam de impetrantibus beneficia per obitum familiaris Cardinaliũ, quæ requirit similem expressionẽ nominis, Domini mei auditores (vt audio) tenuerunt expressionem illam nominis & tituli per æquipollens fieri posse, vt dicit ibi Glossator: sed hoc non refert, cum ille casus ab isto sit longè diuersus. Rationem diuersitatis fortè ibi pœnam, licet pro nunc istæ contrariæ decisiones: cõcordari possent ex dictis Abb.in.c.quanto.in vltimo notabili.de his quæ fi.à prælat. posset etiam dici in dicta regula familiarium Cardinalis illud de expressione nominis statutum fuisse in consequentiam fauoris, & non principaliter, prout in.l.cũ ex oratione.ff.de excusat.tut. Quo casu in formalibus inductis in cõsequentiam, alterius finis expressio & complemẽtũ per ęquipollens fieri potest, vt est tex.notabilis in.l.j.§. fi.ff.de verb.oblig.quẽ ibi ad hoc notat doctissimus Moder. *Expressio, & complementũ per æquipollẽs*

Lanzel-

Lãzellotus Galiaula in secũdo notabili,& Modernio. sequũtur. Nam in istis sufficit seruare finẽ,ad quem ipsa dispositio tendit,licet forma non seruetur,vt est text.in cap.quoniam contra.vbi Abb.& Moder.notant,de prob.Sed in casu istius regulæ alia & diuersa ratio concurrit,vt dicere debeamus nominis expresſionem formaliter requiri,videlicet, odium ipsius impetrantis,in cuius detestationem,& posseſsoris fauorẽ inducta fuit hæc solennitas expresſionis nominis, cui impetrans renunciare non potest,cum sit(vt dixi)hæc forma in fauorem posseſſoris inducta,& ideo iuri alterius ex causa mea acquisito renuntiare non possum,vt in.l.cum à socero.& ibi not.Bald.C.de iure dot.Et hoc est, quod in proposito dixit Ioãn.Andr.à quo sumi potest decisio istius.q.in.c.ij.de rescr. in nouella.super gloss.in vers.cognomina, Vbi post alios per eum ibi allegatos dicit hanc formam, videlicet, quòd in rescripto reorum nomina exprimerentur,nec sufficere per circumlocutionem & ęquipollentiam expresſionem fieri,inductum fuisse in odium impetrantium:pro quo faciunt ea quæ tradit Iason in.l.j.in.xiiij.column.ff.de vulg.& pupil.post dominum Anto.& Imo.in clem.constitutionem. per illum tex. de elect.Et quòd dictum est, nomen posseſſoris in rescripto exprimi debere,intelligendum est,de nomine proprio. Et licet nominis appellatione non solum nomen proprium ,sed etiam appellatiuum & singulare comprehendatur , vt tradit Andreas Siculus in capit.quoniam Abbas.in.iiij.notabili. de offic.delegat.nihilominus in dubio in dispositionibus pœnalibus,qualis est ista nominis appellatio de proprio,non de appellatiuo nomine intelligi debet,vt est text.in.l.seruus hæreditarius.iuncta gloss.ff.de stipulatione seruorum.& gloss.in cle. j.in verbo nominatim.de vita & honest.cleric.Ratio prædictorum esse potest, quia nomen proprium significat vnum corpus,vel ens, seu aliquod indiuiduum,vt Petrus, & similes. sed nomen appellatiuum significat plura, vt species, vel genus:vt homo , vel animal. Quod declarat Andreas Sicul. in dicto cap.quoniam.Et quia in rescriptis, quod certius est, debet exprimi,vt in capit.ad hæc.& in capit.fin. de rescript. Meritò expresſio nominis in ista regula tantum de proprio fieri debeat,tanquam de certiori,non de appellatiuo : & ita hodie de stylo practicatur,vt dicit Ioã.Andr.vbi suprà.Quid autẽ

Finem seruare ĩ quibus sufficiat.

Iuri alterius ex causa mea acquisito renũtiare nõ possum.

Nomen in rescripto exprimi debet.

Nominis appellatione,proprium nomẽ, &c.

Certius quod est ĩ rescriptis, exprimi debet.

autē sit nomen singulare,& quādo eius expresśio sufficiat,la tē scribit And.Sicu.in.d.c.quoniā.in.iiij.&.v.notabilib⁹.Vbi sumpta occasione nominis singularis plura de nomine & ꝓprietate Phœnicis extra propositū congerit, vt ibi per eum. *Nomen singulare.*

Et ista omnia de plano procedunt in rescriptis, & gratiis beneficialibus,de quibus loquitur ista regula.Sed in aliis materiis & contractibus, an debeant exprimi nomina propria contrahentium,videndum est per Specul.in titu.de empt. & vend.§.sciendum.vers.j.autem eodem modo.& circa nomina actionū in libello exprimenda,not.in.l.ædita.C.de edēd. tradit Alber.in.l.qua quisque.ff.eod. titu. Et idem dicit in procœmio Digestorum.Et quòd sicut nomina dignitatum in literis vel instrumentis:sic etiam nomina iudicum in syndicatu exprimi debeant tradit idem Alberic.in.l.nulli.ff.quod cuiusque vniuers.nom.plurimum enim confert in negotiis agendis, proprij nominis expresśio. Hinc est quòd in sacra scriptura ad signum magnæ familiaritatis refertur, aliquem proprio nomine appellari, vt de Anan. refert. gloss. ordina. in Actib. Apostolorum.c. ix. Et propterea dicitur de Moyse Exod.23.cap. Inuenisti gratiam coram me, & teipsum noui ex nomine. Magna enim est beneuolentia magni principis, quando subditum agnoscit, & nominat proprio nomine,vt dicunt sacri Doctores eod.lib. cap. xxxiij. Adeò quòd apud veteres eius omisśio, seu immutatio ad derisum & cōtemptum referebatur, vt probat per exempla diuus Hieronymus in quæstione super Paralipomenon. Sic etiam Ozias ædificando non meruit, vt suo nomine porta vocaretur, sed vallis nomine. Et Ephron,eo quòd vendiderat sepulturam, diminutionem nominis meruit, vt idem Hieronym. paulò inferius loco superiori testatur. Eodem modo Iechoniæ nominis immutatio in Choniam,amara vocatur, vt idem Hieronym.tradit super Hieremiam cap.xxij.Et propter indignitatem, vel peccatum alicuius,priuatur quis nomine proprio, vt dicit Archi. & Præpos.in cap.qui nec. per illum text.ij.q. vij.Licet aliquando in sacra Scriptura crebræ nominum immutationes, vel repetiones ad magnum mysterium, & singulare personæ meritum,& gratiam specialem pertineat, vt sacri Docto. referunt super illud Lucæ, Et vocabis nomen eius Ioannem.Et alibi sæpe: Quanti igitur momenti sit no-

Aliquem nomine ꝓprio appellare.

Beneuolētia princi pis magna est,&c.

Nominis omisśio.

Nominē proprio prīuari.

Nominū crebræ immutationes.

Nomē exprimere. men exprimere, quid etiam nomina præſe ferant, deq́; eorũ origine, vt alios omittam, plura ſcribunt Cælius lib. xiij. Antiquarum lectionum. cap. v. & vj. & Patritius Senenſis, lib. vj. de inſtitut. reipub. titu. vij. & longè plura accumulãt Moder. in magna repet. cap. Raynutius. fol. viij. cum duobus ſequenti. de teſtamen.

QVAESTIO TRIGESIMAPRIMA.

Nomē exprimere. QVAERO, dicitur hic, quòd impetrãs exprimat nomē. Quid ſi poſſeſſor habet plura nomina prout ſunt Vaſcones, qui quadrinomi ſunt, vt inquit Ioan. Fab. in §. item ſi quis in fraudem. in v. colum. de actioni. & Romani veteres, qui communiter tribus nominibus nuncupabantur, vt dicit Cynus in. l. fi. quam vna cum. l. j. & ij. legit. C. ſi quid in fraud. pat. col. iij. & meminit latius Fran. Syluius in Grypho Auſonij. fol. xlvj. & Apinianus Alexandrinus in procemio libri, qui Libycus inſcribitur. & Crinitus lib. iij. de honeſta diſciplina. c. iiij. & idem fuiſſe apud veteres, ſacri Doctores teſtantur. in lib. Paralipom. cap. j. & Hieronym. contra Heluidium. Dubium igitur eſt, an omnia eiuſmodi nomina exprimere teneatur impetrans?

Nominũ pluralitas. SOLVTIO. Licet nominum pluralitas non præſumatur in dubio, & eam allegãs teneatur probare, vt tradit Alex. in conſi. clxxij. num. 7. in. vj. volumi. & Socin. in conſi. xxviij. in. iij. col. lib. iij. Tamen vbi apparet aliquem habere plura nomina, ſi per expreſsionem vnius nominis non habetur certitudo perſonę, exprimenda ſunt omnia, aliàs ſecus, & ita debet intelligi quod dicit Innocen. in cap. cum acceſsiſſent. de conſtit. & Bal. in ſua Margarita, dum voluerunt in reſcriptis nomen proprium & appellatiuum exprimi debere. Sufficit enim quòd habeatur certitudo poſſeſſoris, ne laboretur in ambiguo, vt tradit Oldradus cõſi. c. incip. in executione. & Alex. conſi. vij. & cx. lib. j. & conſi. lxviij. colum. iij. & cviij. col. v. lib. ij. & conſil. cxij. in. iij. colum. lib. iij. & conſi. cxiiij. in. iiij. col. lib. iiij. cum ſimilibus.

QVAESTIO TRIGESIMASECVNDA.

Poſſeſſoris nomē. QVAERO, quia dictũ eſt ſuperius, quòd expreſsio nominis non poteſt fieri per æquipollens. Quid ſi nomen poſſeſſoris, contra quem impetratur, ſcribatur abbreuiate, & non extenſe, an ſufficiat?

SOLV-

SOLVTIO. Archid.in.c.j.xxv.q.ij.tenet sufficere nomē possessoris, quòd abbreuiatè scribatur. Secus tamen dicit in nomine impetrantis, quod scribi debet extēse, vt ibi latius per eum, qui postea sumpta occasione, ponit formam eorum omnium, quæ in literis apostolicis abbreuiatè, vel extēsè scribi debent. Et hoc idē ante ipsum latius tradidit, & in terminis quæstionis nostræ Specula. in titu. de rescrip. præsent. §. primo igitur. vers. circa dictiones. & in titu. de citation. §. j. versic. quid si impetro literas contra P. & alibi sæpe. Ratio prædictorum est secundum ipsos, quia ad impetrantem pertinet rescriptum suum, & personam de qua sensit declarare. Itaque rescriptum valebit à principio, quod postea poterit declarare. l. si quis intentione. ff. de iud. Ita ibi Specul. Pro cuius opinione facit text. in. c. P. & G. de off. deleg. & c. cum M. de constit. Sed in contrarium facit ista regula, dum Papa vult nomen possessoris exprimi debere per impetrantem. Et illud dicitur expressum, quod legi potest, & nominatim scribitur. §. si verò. in authen. de hæred. & fal. & not. in l. nominatum. ff. de lib. & posth. facit text. in. l. ij. C. de vet. iur. enucl. ante. fin. Vbi præcipitur, quòd nomina prudentum, qui leges composuerunt, debeant scribi per consequentiam literarum, & non abbreuiate. *Expressū quid dicatur.* *Nomina prudentum quo pacto scribantur.*

Quid dicendum? Certè de iure & de consuetudine videtur verior secunda opinio. Nam nemini dubium est, quòd si nomen illius, contra quem impetratur, scribitur abbreuiatè, potest de facili breuiatio variè interpretari: vt si pro Bernardo, pono B. illud B. potest & pro Benedicto, vel Bartholomæo cap. Quo casu orietur incertitudo aduersarij, ex qua facilè error nasci potest, quod à iure reprobatur, vt est tex. in cap. ad hæc. & in. c. fi. de rescrip. Nam euitanda est periculosa abbreuiatio, vt dicit Fely. in. c. j. col. v. de fid. instru. & Alexan. consi. clij. lib. j. Et pro ista opinione videtur decisio Egid. clxxxv. incip. licet cum agitur, & c. Ista tamen non ita militant in abbreuiatione nominis ipsius impetrantis, quæ magis tolerabilis videtur, & minus periculosa, vt probare videtur text. in. c. fi. de præbend. lib. vj. Ratio est, quia licet in rescripto nomen actoris impetrantis abbreuiatè scribatur, nihilominus postea ex prosecutione causæ, & libelli oblatione, nomem eius de necessitate declarabitur, vt in. l. j. ff. si *Abbreuiatio periculosa euitāda.* *Nominis abbreuiatio.*

quòd ab homine ferri non poterat. Compilatores itaque decretalium ex pluribus dictionibus, & nominibus aliàs in Pandectis originalibus extense scriptis, plærunque primam opposuerunt literam, vt ad breuitatis compendium antiquarũ Decretalium volumen reducerent: quod ex illa dictione, & infrà sæpe in Decretalibus apposita, manifestum redditur, de quo loquitur Io. And. in procœmio Decretalium. & in. c. nobis. de iure pat. & Bar. in. l. Gallus. §. idem credẽdum. in. fi. ff. de libe. & posthu. Et ista de plano procedunt in abbreuiatione nominis rei propter prædictam rationẽ, secus tamen in abbreuiatura nominis ipsius impetrãtis: quia, vt dicit Spec. loco superius allegato, in eo non est licita abbreuiatio. Tamen hoc etiam dictum in persona impetrantis, & actoris videtur dubitabile, vt dixi. Præsertim quia est cõtra text. in. c. fi. de rescrip. Vbi æquiuocatio nominis impetrantis nõ vitiat rescriptum. Ratio redditur, quia ille qui reperitur rescriptum habere penes se, & eo vti, præsumitur illud impetrasse. arg. eorum quæ notat Alex. in. l. j. C. de procur. & Fely. in. c. coram. col. iij. de offi. deleg. & in. c. ij. col. viij. de testib. Licet circa istam rationem videantur variare Doctores. Et vidi secundum varietatẽ casuum, istam rationem variè obseruatam in Rota. Nã Oldr. consil. cxxxvj. in. ij. col. tenuit ꝙ supplicatio præsumatur impetrata ab eo, in cuius fauorẽ loquitur, etiam si ille sit absens. Et idem de commissione dicit Spec. titul. de appel. §. nũc breuiter. versi. ꝙ si apparet. Contrarium tamen tenuit Car. in cõsil. xxv. col. ij. & Ful. consil. xxiij. in. ij. col. & facit Egid. decis. dlxxxiiij. & Gemi. consil. xxxiij. Rota tamen sæpius istã contrarietatem cum distinctione resoluit, videlicet ꝙ quando in supplicatione, vel aliquo alio actu facta est aliqua cõsiderabilis impensa, tunc procedit opinio Old. & sequacium, vel quãdo postea absens ratam habuit, vt loquitur Specul. & Areti. cõsil. lxviij. Contraria verò opinio procedit, quando est modica impensa, per ea quæ Moderni tradũt in. c. j. de iudi. & in l. cum seruus. ff. de verb. oblig. Ratio igitur superius assignata, licet non impleat intellectum, dictum tamen in se est verũ, sicut videmus in procuratore sub nomine B. & in reo sub nomine A. vt tradit Egid. decis. clxxxiiij. Licet illa decisio mendose habeatur, hoc tamẽ de procuratore rectè procedit, quãdo nõ reperitur alius, qui sit eiusdem nominis, & cõstituens in

Aequiuocatio nominis.

iudicio ambiguitatem declarauit,& requirit Egi.in dicta decis.vbi tamen essent duo eiusdem nominis,licet esset processum contra vnũ:nihilominus ni per alias coniecturas de certo corpore constaret,mandatum esset nullum. Ita declarauit Rota in vna Toletana thesaurariæ, præterito anno corã me, quod quidem Rotæ decretum nouissimè fuit confirmatum hoc mense Nouembri M.D.xxxix.coram R.P.D. Marcello episcopo Marsicano.& quod dictum est de errore procuratoris,idem dicendũ videtur in errore diœcesis, in rescripto expressa.Nã nisi de corpore constet per testes,vel aliter illa impedit,ne prouisio canonizari posit. Vt Rota conclusit in vna Dolen.parochiali.de Pleguen.xxviij.Martij M.D.xxx. corã me.In nomine verò iudicis,Vincen.& Compostel.voluerunt in.d.c.si.ꝙ idem esset,ꝙ in nomine impetrantis,illa ratione, quia impetrans in prosecutione rescripti declarabit de quibus iudicibus loquatur.& sequitur And.Sicul.in.c.cum M.de cõstit.Pro quibus facit glo.in.c.quoniam de offic.deleg.

Mandatũ quãdo nullum.

Tamen contra illos facit text.in.c.ad hæc de rescrip.vbi dicitur,quòd nõ valet rescriptum,per quod incerti iudices dantur,vel futura negotia committuntur.Nec obstat,ꝙ de incertitudine impetrãtis dictum fuit: quia talis incertitudo ex abbreuiatione resultans præsumptione iuris certificatur,& eodem modo in incertitudine rei, quia consistit in facto impetrantis,meritò ad ipsum spectat declaratio.d. l. si quis intentione ambigua.Sed incertitudo delegatorum procedit ex facto Papæ,meritò ad ipsum spectat declaratio vt tenet Abb.in d.c.quoniam de offic.deleg.Card.in clem.ij.in.iiij. q. de rescript.itaque rescriptum tali modo incertum, nullum effectũ habebit.c.inter.de senten.excom.l.ex facto.ff.de vulg.& pupil.& quia sub tali inuocatione posset in iudicio fraus machinari,non ita per incertitudinem actoris vel rei.

Declaratio in incertitudine rei.

QVAESTIO TRIGESIMA TERTIA.

QVAERO,nunquid ista regula defendat minorẽ possessorem beneficij curati sine dispensatione?

Possessor minor.

SOLVTIO.Dicendum est ꝙ sic, quia si triẽnalis regula,in qua titulus coloratus & alia requiruntur,minorem defendit,vt ibi dicetur,à fortiori regula ista,quæ non requirit titulum, neque veram possessionem, sed sola detentione nuda facti est contenta.

Quæstio

QVAESTIO TRIGESIMAQVARTA.

QVAERO, nunquid ista regula habeat locum, si impetretur beneficium vacans ex persona alterius, quàm possessoris annalis?

Beneficiũ vacans.

SOLVTIO. Dictũ fuit olim quòd sic, & sic reperio adnotatum in quibusdam notis antiquis reuerendissimi Domini mei Laurentij Cardinalis Sanctorum Quatuor, nihil tamẽ ibi allegatur. Sed hoc plenius examinabo in illa quæst. de resignatorio. Tamen interim tenendum est regulã obstare, quia etiam quòd tertius possideat, & alter litigantium, qui nunquam possedit, potest dare de possessione tertij annali. Vt tẽtum fuit in vna Hispalen. Capellaniæ, coram R. D. Ioan. Paulo anno præterito. Et ista est conclusio generalis, quòd ista regula procedit in quibuscunque impetrationibus & cessionibus, vt tenet Rota. Nam sicut cedens si manet in possessione per annũ pacificè, potest de regula excipere. Ita & cessionarius in gratia successionis tenetur regulam obseruare, vt tenet Rota, & refert dom. Guliel. hic in decis. impressis, rationibus de quibus per eum.

QVAESTIO TRIGESIMAQVINTA.

QVAERO, an illa verba regulæ (quod certo modo vacare prætendit, &c.) intelligantur de illis modis vacationis inductis per Cancellariam, videlicet ingressum religionis, cõtractũ matrimonij, vel assecutionẽ, &c?

Modi inducti per Cancellariam.

SOLVTIO. Ista disceptatio accidit coram Do. Nicolao Aragona in causa Zamoren. thesaurariæ, de mense Octobri M. D. XXXIII. super regula de valore. In qua eadem sunt verba. Et tunc aduocati vnius partis dicebant, illa verba (certo modo) interpretari debere de modis superius expressis: quia illi sunt certi modi vacãdi à Cancellaria diffiniti, vt exẽplum ponit Gloss. in princip. commenti sui super regula. xv.

Breuiter Rota post plures procuratorum & aduocatorum disceptatiões tenuit dicta verba in dicta regula de valore posita, intelligi debere generaliter de quocunque modo vacandi. Pro qua interpretatione allegata fuit ista regula in eisdem verbis, & regula. lx. quæ omnes vtuntur eodem modo loquẽdi, & generaliter dictam interpretationem circa modos vacãdi receperunt, vt exemplum ponam in alia quæst. & facit decis. ccccvij. in nouis. & dicam in regula. lxj.

Bachalarius, teneatur impetrans de tali gradu mentionem facere sicut & de nomine. Et iste gradus ponitur ad differentiam nobilitatis hic expræssæ, quæ ad generis & domus splẽdorem refertur: & horum verborum interpretationi respondere videtur text. not. in. c. de multa. de præben. Vbi pari modo gradus scientiæ nobilitati coniungitur & æquiparatur. Et sicut ibi Papa rationem habet nobilitatis & doctrinæ, ita hic intendit illis fauere. Nam ob eam causam requirit expressionem gradus: quia fortè propter insignem & eminentem annalis possessoris scientiam, non cõcedet Papa gratiam huiusmodi impetranti, iam multis de causis odioso, vt in primis. q. huius apparatus diximus. Et licet hic intellectus (cõmuni vsu loquendi considerato) huic regulæ applaudat, & conuenire videatur. Nihilominus de stricto iure aliter dici posset. Nam de iure communi, excepto doctoratu, alius gradus non reperitur. Licet consuetudo aliquarum prouinciarum quosdam alios, præter istum, doctrinæ gradus, sicut virtutum inuenerit, videlicet Bacchalauriatum & licentiatum, inter quos gradus voluit prælationẽ dari, vt patet in dictis regulis. Et quãuis de iure doctoratus gradum non faciat, sicut neque Papa vel Imperator inter gradus dignitatum, vel magistratus non dicuntur facere gradum: quia non habent alios supra se, sed sunt fontes dignitatum, vt per plura probat Ias. & omnes Moder. in. l. j. colũ. j. de offic. eius. sic nec doctoratus, inter gradus doctrinæ, facit gradum, cum sit supra omnes gradus. arg. l. vbi autem. ff. de verbo. oblig. Nã gradus dicitur, vbi est ascẽsus de minori ad maius, vt. d. l. j. & fi. qui quidem ascensus doctoratui non potest adaptari, & ideo tex. in cle. ij. de magist. doctoratum non appellat gradum, sed honorem.

Gradus scientiæ nobilitati cõiũgitur.

Gradus alius except. doctoratu, de iure com. nõ reperitur.

Gradus quando esse dicitur.

Ius doctoratus.

Circa secundum caput, videlicet quando possessor haberet plures gradus, dicendũ est, quia ista reg. non requirit expressionem omnium graduum, ex quo loquitur in singulari, & ideo iudicio meo sufficit gradum digniorem exprimere. arg. l. j. §. qui in perpetuum. ff. si ager vectig. & ca. j. de excep. lib. vj. Nam Papa si voluisset omnes exprimi debere, dixisset gradus, & non gradũ: præsertim, quia quo ad hoc facere derogatur regulæ.

Gradus quomodo probari debeat.

Quo ad tertiũ caput, videlicet, quomodo iste gradus probetur, dico sufficere, per communem reputationem probari, &

& quando incidenter de gradu quæritur, nõ data oppositione aduersarij, fortè ad probandum gradum vnus testis cũ iuramento sufficeret, iuxta ea quæ dicit Ias. in. l. huiusmodi. §. legatum col. fi. ff. de leg. j. Vbi in probanda prima tonsura, idẽ tenet, & reassumunt Moderni in. l. j. §. idem Cornelio. in. fi. ff. de quæst. Fely. post Bald. in cap. licet vniuersis. & in. c. nuper. de test. Et hoc putarem verum, quo ad effectum istius regulæ, sed quo ad prærogatiuas regularũ, de expectatiuis loquẽtium, quibus cauetur graduatum alteri non graduato cæteris paribus præferri, fortè prædicta probatio non sufficeret. Ex quo agitur de magno præiudicio alterius. Tunc enim deberet quis probare doctoratum, seu alium doctrinæ gradũ per literas: vel si casu eas amisisset, per testes: quod est verum, nisi per decennium quis pro doctore se gereret: quia tali casu nõ teneretur ostẽdere priuilegium suum, sed sufficeret probare, ꝙ se gessit pro doctore per Decennium. Ita notabiliter dicit Paul. de Cast. Bald. & alij in. l. si solennibus. C. de fid. instr. & in. l. etiam. C. de appel.

Doctor priuilegiũ sui doctoratus ostẽdere non tenetur, &c.

Circa quartum caput, quando aliquis accepisset gradũ occultè, & non per publicum examen, putarem huic regulæ locum non esse, vt tenet glo. hic. ratio est, quia non erit imputandum impetranti si non expresit quod iuste ignorauit, ca. ij. de constit. lib. vj. Nam non tenebatur diuinare, vt in. c. j. vt eccl. bene. Nam de non entibus, & non apparentibus idẽ est iudiciũ. l. cum lege. ff. de peri. & cum rei ven. & ob eã causam dicit Bal. in. d. l. solẽnibus. ꝙ ad probãdum se doctorem non sufficit priuatum examen probare, nisi probet publicum examen: & idem tenent Moder. in tract. de doct. in prima parte.

Impetrãti imputãdum non est, &c.

Doctor ꝑ quod examen probetur.

QVAESTIO TRIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, quare voluit hic Papa exprimi debere in impetratione nobilitatẽ possessoris, & quomodo probetur ista nobilitas?

Nobilitatem possessoris exprimere ĩ possessione.

SOLVTIO. Quia in collationibus faciendis habetur cõsideratio magna nobilitatis, vt dicit gl. & Doct. in ca. cum adeò. de rescrip. & in. c. de multa. de præb. Ideo Papa voluit, ꝙ exprimatur nobilitas. Nã cognita nobilitate annalis possessoris, contra quẽ impetratur, fortaßis Papa derogationem regulæ vel gratiã impetranti non concederet. Nã per expressionẽ nominis, & nobilitatis possessoris Papa certior redditur

tur de qualitate nobilis. Nã fortè posset esse adeò grauis persona, & potens ad defendendum, ecclesiam, temporibus persecutionum, ꝙ Papa eum potius fauorib. & gratiis afficeret, quàm ꝙ permitteret per huiusmodi impetrationes ab aliquo molestari, iuxta tradita per Philip. Perusi. & alios in.c. constitutus. de appel. Vel fortè talis nobilis esset boni exempli, & laudabilis opinionis, & famæ, qui posset plures exẽplo sui ad frugem melioris vitæ traducere. Quo casu non temerè contra tales nobiles concedenda esset impetratio. Quorũ intuitu solet à regulis iuris recedi, vt per decem principales decisiones probat latè Ias. in.l. iubemus. in penult. & fin. col. C. de iudic. Videmus etenim à communiter accidentibus, per manus nobilium ecclesias sæpe sustentari & augeri, vt in.c. cõstitutus. de appel. Per manus verò clericorum pauperum expoliari, vt dicit Lud. Ro. in sing. xxxviij. incip. vtrũ nobilis. Et sequuntur Moder. in tract. beneficiorũ. in. xij. q. iij. partis. Requiritur igitur ob eã causam expresio talium qualitatum, vt sciat Papa, quę iure cõcedi, vel quę honestè denegari debeat: quorũ taciturnitas magnum detrimentum, & scandalũ eccle. producere posset. Bona igitur fuit hæc cõstitutio taliũ qualitatũ expresionẽ reqrẽs, vt sic personis ex merito deferatur.

Et ista quæ de expresione nobilitatis dicta sunt, procedũt quo ad dispositionem istius regulæ: secus de iure, de quo non requiritur expresio nobilitatis possessoris, sicut non requiritur mentio nobilitatis impetrantis, vt tradit Abb. & communiter Docto. in cap. ad aures. de rescrip. Licet ibi Hostien. & Barb. tenuerint cõtrariũ. Et sic patet, quòd in hoc ista regula est contra ius, aut saltem præter ius comune. Quomodo autem probetur ista nobilitas, quia non attinet ad præsentem quæstionem, ideo omitto. Sed videndum est latè per Moder. Brixien. in tract. nobilitatis. in. vj. parte. per totum. post Bart. in.l. j. C. de dignitatib. lib. xij. *Nobilitatis magna consideratio.* *Nobilitatis expresio.*

QVAESTIO TRIGESIMAOCTAVA.

QVAERO, quid est hoc, quod dicitur hic exprimi debere in impetratione, quot annis possedit beneficium possessor? *Possidere beneficiũ.*

SOLVTIO. Hæc expresio verborum si ad dispositionẽ iuris, & stylũ curiæ respicimus, videtur inutilis, & nõ necessaria, imò ipso impetrãti plurimũ dãnosa, vt colligitur ex dictis Bald.

quiritur igitur isto casu, quòd impetrans exprimat quot annis posſidetur, vt hic dicitur. Tamen neque etiam hic intellectus ſatisfacit, ex eo, quia verba regulæ indiſtinctè loquũtur, & ita ſolent hodie intelligi per Rotam, vt videlicet, regula defendat non ſolum coloratum, ſed merum & illicitum detentorem ſine aliquo titulo colorato, quod eſt contra ius cõmune, & aduerſatur prædictis: & in hoc regula aliquid inducit de nouo, & nõ eſt fruſtratoria, prout videretur, ſi totaliter in terminis iuris intelligeretur. Nam de iure communi de poſſeſsione non collorata mentio fieri non debet, vt tenet Cald. Compoſt. Imol. & Abb. in d.c. cum noſtris. verſ. ſed debemus diſtinguere. Et ideo procedit dictum Bal. in d. cõſ. Cum quibus concordat Fel. vbi ſupr. *Mentio de poſſeſsione non colorata.*

Et ideo ego aliter intelligerẽ iſta verba regulæ, vt dicamus quòd ſi impetrans petit in ſua interpretatione derogari huic reg. tali caſu procedit quòd hic dicitur, videlicet, vt impetrans narrare debeat, quot annis poſſeſſor tenuit beneficium. Si verò non petat derogari, tunc nulla requiritur mẽtio annorum poſſeſsionis, ſed tantum in impetratione diceret, quòd Titius illud beneficium detinet occupatũ, vt dicit Bal. d. cõſ. ccix. & ita practicatur propter abſurdum ſuperius dictũ. Et ſic videmus ꝙ hodie practicatur. Vel poſſet & vltimo dici, ꝙ indiſtinctè requiratur mentio annorum: tamen propter clauſulas quæ hodie in ſupplicationibus apponũtur, impetrantes excuſantur, vt dicit Io. And. in d. cap. cum noſtris ceſſantibus tamen clauſulis mentio temporis ſaltem in definiti neceſſaria eſt in imperationibus certo modo factis, & ita ſe habet forma communis dictæ impetrationis. Nam in ea dicitur, quòd tale beneficium per Titium poſſeſſum ad præſens vacat, vt tanto tempore vacauit, quòd eius collatio Lateranen. ſtatuta conſilij ad ſedem apoſtolicam deuoluta cenſetur: ecce qualiter de tempore poſſeſsionis intruſi fit mẽtio, ſaltem per verba indefinita temporis, quæ omne tempus comprehendunt. quod factum eſt, vt euitaremus abſurdũ, de quo ſuperius dixi, ſi impetrans certum numerum annorum exprimeret, ex cuius confeſsione poſſet reus aduerſarius annalem poſſeſsionem probare. *Temporis indefiniti mentio.*

QVAESTIO TRIGESIMANONA.

Quæro,

Causæ ex presßio.

QVAERO, quare requiritur expresßio causæ in impetratione?

SOLVTIO. potest dici, hoc fieri ad iustificandum concessionem. Nam dicitur hîc, quòd debet esse talis expresßio causæ, ex qua clarè constare posßit, possessori nullum ius competere. Hæc enim expresßio requiritur ad effectum, vt Papa ad concedendum, vel denegandum impetrationem moueatur, licet verba tex. aliud innuant ex quo requirit expresßionē causę ad effectū, vt iudici constet, an impetranti ius cōpetat, vel non. Quod non est verisimile, quia per solam causæ expresßionem in impetratione factam iudici constare non potest, an ius impetranti competat, cum potius hoc dependeat ex meritis & euentu litis, quæ discusßionem, & actorum apparatum requirit, iuxta.c. quoniam. de prob. nam ex allegatis & probatis iudex hoc perpēdere debet, modo simplici ratione, vt in .c.j. de re iud. lib. vj. Et tamen text. hic expresßionem talem causæ requirit, ex qua manifestè apparet nullum possessori in beneficio ius competere: vides ergo quantum ista inter se pugnent.

Lis discußionem et actorum apparatū requirit.

Et ideo vt iste casus clarior reddatur, est aduertendū, quòd causa hîc ponitur pro modo vacandi: itaque sit sensus, quòd impetrans in sua impetratione modum vacandi exprimat, ex quo clarè cōstare posßit possessorem nullum in beneficio ius habere. Et ita hodie in practica seruatur, quia fit impetratio isto modo: Supplicat S. V. deuotus illius orator Titius, vt sibi specialem gratiā faciatis de tali beneficio, quod vacat ad pręsens: & tanto tempore vacauit, ꝙ eius collatio, secundū Lateranensis concilij statuta est ad sedem apostolicam legitimè deuoluta. Licet quidā Gaius illud indebitè detinet occupatū, &c. Ex huiusmodi, vel simili narratiua colligitur expresßio causæ, ex qua Papa mouetur ad concedendū gratiā. ex ea prima facie cōstat si est vera, quòd nullū possessori ius cōpetit, quam causam in impetratione expressam postea in iudicio iustificabit impetrans, seruando alias partes regulæ, videlicet citari faciendo possessorem infra sex menses, & litem prosequendo vsq; ad sententiā, vt hîc dicitur. ꝙ si causam expressam vacationis impetrās in prosecutione litis nō probauerit, tunc tanquàm indebitè molestans cōdemnabitur ad pœnas hîc contentas. Hię est verus sensus istorum verborum.

Impetratio quomodo fieri debet.

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

QVAERO, dicitur hic quòd si impetrans nõ seruat hic contenta in prima parte regulæ, quòd tenetur possessori ad interesse. De quo interesse intelligemus? SOLVTIO. Videtur prima facie dicendũ, ꝙ ad nullũ interesse teneatur, quia ex quo agitur de beneficio ecclesiastico, nõ videtur considerandum interesse, quia in spiritualib. interesse peti nõ potest, sicut in profanis, vt dicit Inno. in c. querelã, de elect. Et latius Rota decis. ciiij. incip. nota quòd vbi aliquis. in antiquis, posita sub tit. de procur. num. 8. quæ notabiliter disponit, quòd licet iurans nõ reuocare procuratorem, non obstante iuramento illum reuocare possit, iuxta gl. ordinariam in ver. reuocans. quam ibi notat Dom. in cap. fin. de procur. lib. vj. Tamen vbi quis procuratorem constituisset ad renuntiandũ cum iuramento, tali casu nõ posset reuocare, ex eo, quia ille in cuius fauorem debuit fieri renuntiatio, nõ posset aliàs agere contra reuocantem ad interesse, sicut in materia profana: quia in beneficialibus non agitur ad interesse Ista est notabilis decisio, quam sequitur Felyn. in cap. si diligenti. in viij. col. versic. amplia etiam. de fo. comp. quod etiã latè prosequitur idem Felyn. in. c. ex parte decani. col. vj. de rescrip. Eò maximè, quia iam impetrans vltra interesse cõdemnatur in expensis possessori: annullatur eius impetratio, & inde secuta quæcunque, &c. Sic igitur satis, & vltra condignum fortasis puniretur absq; eo, quod tenetur ad interesse. Hoc enim videbatur absurdum repugnante subiecta materia, & etiã alia regula iuris, quæ habet neminem ex vno delicto debere multiplici pœna puniri. vulg. cap. at si clerici. de iud. Et hic nõ solum duplici, sed quadruplici puniretur.

Impetrãs qui nõ seruat cõtenta. &c.

Iurãs procuratorẽ non reuocare.

Interresse in spiritualib. sicut in profanis peti nõ potest.

Sed istis non obstan. text. hic determinat contrarium, videlicet quòd temerarius impetrans debeat ad interesse condemnari. Quid dicendũ? Pro vera resolutione aduertendum est, quòd interesse, de quo loquitur ista regula, nõ consideratur respectu beneficij: in quo casu procedunt ea quæ superius in cõtrarium allegata sunt, sed consideratur interesse respectu incõmoditatis & impensarum, quas reus & possessor cõuentus indebitè occasione istius litis motæ passus fuit, vt est tex. notabilis in clem. j. §. fi. de rescript. & quod ibi, & hic interesse appellat, tex. in cap. fin. de rescript. & in. l. sacim⁹. C. de iudicijs.

tis,quæ in dubio præsumitur,vt dixi supra in.j.&.ij.q. Præsertim vbi essent aliquæ coniecturæ doli,vt in casu vltimæ partis regulæ:tunc impetrans temerarius,& calumniator posset appellari,vt declarat Abb.in.d.cap.calumniam.in.j.notabili.Patet igitur ex prædictis,quis sit stylus Rotæ circa condẽnationem expensarum. Et hoc facit Rota ad euitandas lites super expensis,quæ possent super re parua fortè maiores fieri,quàm super sorte principali. Et ita negotij principalis cognitio in longum differretur,& sic lites ex ex litibus orirentur,contra.l.quidã.ff. si cert.pet. & cap.finem litibus. de do. & contu.Et licet de iure cõmuni quęlibet iusta causa excuset ab expensis,vt tradit Abb.in.d.c.calumniam.in fi.Tamen vt dixi,Rota.nunquam istam iustæ causæ allegationem admittit,ne aduersarius appellet, & dicat non esse iustam causam, & fiant lites immortales.Et licet quædam decisio in no.182. incip.probabilis causa.dicat quòd causa probabilis excuset ab expensis,quam exemplificat Egid.decis.cxc.Nihilominus illæ decisiones debent intelligi de iusta causa,ratione sentẽtiæ latæ.Nam habens sentẽtiam pro se,licet ex nouiter deductis reuocetur in secunda instantia,nihilominus tali casu excusatur ab expensis iure cõpensationis. Nam habuit iustã causam litigandi,vt tradit Egid.decis.cccxix.Hoc tamen,vt dixi,procedit quando reuocatur ex nouiter deductis:quia si ex eisdẽ annullatur sententia,non excusat ab expensis,propter rationem quam ponunt domini in decis.cclj.licet sententia.in nò. aliàs est decis.x.posita in titu.de dolo & contum.quam sequitur milis in verbo,impẽsarũ.& Abb.in cap.fi.col.xij. de dol. & con.& latius Guido Papa decis.ccccxxxvj.q. xlviij. & decis.cxxxvij. eiusdem . Et omnia ista dicta approbat parlamentum Tolosanum in decis. capellæ.ccxxij. Philip. Francus in cap.j.§.fi.in fi.de appel. lib.vj. Corneus consi. clxxxj. col.fi.in.iij.volum. Francus in cap. quoniam. in.iij. col. de prob.Et hoc quod dictum est,procedit in causis, quæ originaliter committuntur in Rota. Si verò committeretur auditori vna causa,non vt auditori,sed vt prælato , & quòd solus in domo de illa cognoscat, prout sæpe committi solent causæ Romanorum Capitolinæ, tali casu si auditor pro sua satisfactione faceret de illa causa verbum in Rota , prout est de more, & iuxta resolutionem datam pronuntiaret : tunc si

Stylus Rota circa cõdem.expẽsarum.

Causa probabilis.

condemnatus iustam haberet causam litigandi, non condemnaretur in expensis, prout fit in Rota, cuius stylus isto casu non seruatur. Ita fuit conclusum apud Dominos isto mense Octobri. M. D.xxxvj. coram domino Paulo Capisucco, in vna causa Romana dotis, seu domus. Attenditur enim tali casu persona iudicis repræsentati, non quòd sit auditor, quia illi causa commissa, vt auditori non fuit: sed vt prælato, & vt soli, qui debet sequi stylum aliorũ iudicum curiæ, qui habentem iustam causam litigandi in expensis condemnare non solent, nisi in casu quem tradit Bart. in. l. iij. §. si rem. ff. de leg. iij. De quo dicto latius scripsi in cap. j. in. gl. facti. de constit. lib. vj. Nam putant satis victorem lucrari si obtinet rem, & victum satis puniri si expensas & labores plures simul cum ipsa re amittat.

Impensæ in cõuẽtionalibus licet non includãtur.

Et est aduertendum, quòd non sine mysterio in ista regula non dicitur de expensis, quia fortè sub illo verbo, damnis comprehenduntur. Nam licet appellatione damni in conuentionalibus impensæ non includantur, vt in cap. in nostra. de iniur. secus tamen est in iudicialibus, vt notabiliter declarat. Archi. in cap. in primis. in. ij. col. in verbo, damnum. ij. q. j. Vel secundo potest dici hac de causa non de impensis, sed de damnis mensionem fieri: quia damna, siue interesse venit iure actionis, quæ nascitur ex prædictis legibus, & ex ista regula, sed impẽsæ veniunt accessoriæ, & officio iudicis, vt dicit Bart. in. l. j. ff. de alien. iud. mu. causa facta & ideo de illis non requiritur mentio.

Damna, & ĩteresse vnde veniãt.

QVAESTIO QVADRAGESIMA SECVNDA.

Impetrãs in forma iuris.

QVAERO, an impetrãti in forma iuris, qui petit aliquẽ priuari propter crimen, obstet regula?

SOLVTIO. Glossator hic tenet quòd non, duplici ratione. Prima, quia ista regula loquitur de impetratione beneficij vacantis de iure & de facto. Sed ille qui impetrat in forma iuris non petit sibi conferri beneficium iam vacans, sed illud intendit, vt beneficium, quod per priuationem vacabit sibi cõferatur. Secũda ratio est, quia talis causa priuationis nõ est beneficialis, sed profana, iuxta. gl. in. c. ij. in verbo, finita. vt lit. pẽd. li. vj. Et priuãdus ante priuationẽ poterit renũtiare, vel cũ altero permutare: & sic priuatio nõ habebit exitũ. Quæ omnia cũ sint diuersa à mẽte regulæ, est cõcludendũ

Causa priuatiõis nõ est beneficialis.

cludēdū, regulā isto casu locū non habere. Ita dicit Glossator.

Adde pro ista opin. Moder. quendam Sabinensem practicum & eruditum, qui in quadam apostilla super ista regula asserit Rotam tempore suo ita iudicasse, & se ita in facto obtinuisse, illi enim est nomen Aeneas de Falconibus, qui quādam ad Panor. paraphrasim ædidit, & notabilem illum tractatum reseruationum & commendarum nobis reliquit. Et ita secūdum quod ipse dicit Rotam sic iudicasse reperio adnotatum per bon. me. Dominicum de Iacobatijs tunc Rotæ auditorem primarium, & postea Cardinalem in quibusdam suis causarum notis, manu sua propria scriptis. Et reperio hoc idem tempore Sixti, in causa præceptoriæ Lugdunensis, pro Matthæo, contra Claudinm, Ioachinum de Narnia, tunc aduocatum celebrem in quodam suo consil. reddito in causa Naneten. S. Nazarij pro quodam Henrico adnotasse. Et ne longius exempla petamus, sic etiam tempore meo iudicauit Rota de mense Februa. M.D.xxxiiij. in causa Conuersana Archipresbyt. pendente coram me. In qua Domini ad hoc tenendum moti fuerunt, hac ratione: quia vbi non verificantur verba dispositionis, neque ipsa dipositio habet locum. Sed verba istius regulæ, ibi (quod vacare prætendit) non verificantur in casu præmisso: quia beneficium per priuationem non vacat, sed vacare speratur. Igitur regula tali casu locum non habebit. Nam aliud est, quòd beneficium certo modo vacet, vel quòd speretur vacare, vt not. omnes in c. cum nostris. de conceß. præben. & reassumunt Moder. in c. ij. de rescript. Cum igitur regula ista loquatur de beneficio certo modo vacanti, non habebit locum in beneficio, quod per priuationem vacare speratur. Hinc est quòd Imol. in. c. dilectus. el. ij. post gl. ibi de præben. & Rom. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquir. hæred. voluerunt, quòd mandatum de deneficio vacanti non comprehendit vacaturū: quia se habent vt diuersa, vt ibi per eos, & latius scribit Felyn. in. c. constitutus. in pen. col. de rescrip. Item quia ista regula loquitur, quando impetratur beneficium possessum per annum ex antiqua vacatione ante collationem factam possessori: secus si dicatur vacare ex persona, vel facto ipsius possessoris, vt in quæst. ista. & dicemus inferius in alia simili. Et quia videmus, quòd huiusmodi priuationes sæpe commit-

Dispositionis verba

Beneficiū certo modo vacās.

Mandatū de beneficio vacanti nō comprehendit vacaturū.

tuntur in partibus, vt est factum in causa Plebaniæ Verchiani, & quotidie vsu experimur.

Præterea pro ista decisione efficax est ratio Glossatoris: quia quando agitur ad priuationem, potest possessor antequam priuetur renuntiare, vt concludunt Moder. in.c.ij. de rescrip. & latius repetit idem Felyn.in. c.inquisitionis. in.iij. col. de accusa. Et hoc prius dixit Rota in titulo, de re iudic. decis.v. in antiquiori. Et reassumunt Moderni Ferratini, videlicet Thom. Perratius, in tract. cautel. caute. xliij. Hoc autem verificari non posset in beneficio iam vacanti. vt notat Fely.in.c.in nostra.in.xxxvij.correl.in.ij.colum.de rescript. Nam priuatio præsupponit habitum præcessisse: & sic renuntiatio præsupponit possessionẽ. & pro ista opi. faciunt ea quæ dixi in simili quæst.in regula de subrogandis.

Et tamen circa hoc aduertendum, vt casus distinguantur, quòd non omnis priuandus indifferenter & indistinctè potest beneficio renũtiare: sed ita demum, si ignorat impetrationem ab alio factam fuisse: secus si sciat, vt notabiliter concludit Anto. de But. in consi. xliiij. incip. casus, quidã presbyter. &c. cum quo cõcordat dicta decisio Rotæ.v. in antiquioribus. titulo de re iudic. Sed illa Rotæ decisio in alio est magis mirabilis, quia ibi fuit facta renũtiatio beneficij per priuandum post inquisitionem, ac post sententiam perpetui carceris, latam contra homicidam, ac etiam post acceptationem expectantis: & nihilominus concludit ibi, quòd valet renuntiatio, eo solo motiuo: quia licet fuerit lata sententia perpetui carceris, non tamen per hoc fuit lata sentẽtia priuationis beneficij. & istam opin. decisionis prædictæ sequitur Felyn. in.c.inquisitionis.in.iij.col. de accus. Differt ergo illa decisio à dicto Ant. de But. in duobus. Primo, quia ibi renuntiatio fuit facta post sententiam in consilio. d. Ant. ante sententiã priuationis. Item in dicta decisione nulli fuerat prouisum ante renũtiationem, licet quidam expectans acceptauit. Sed in consil. d. Ant. fuerat facta prouisio à Papa ante renuntiationem cũ decreto irritanti, & tamen. d. Ant. tenet quòd valet renuntiatio, si ignorauit prouisionem Papæ.

Renuntiatio benefici per priuandum.

Sed modo circa ista aduertendum est, quia contra istud cõsiliũ. d. Ant. est vnum consilium Gemin. cv. incip. ad supplicationem. Vbi loquitur in periurio, qui etiam est priuandus, cõtra

tra quem Papa cuidam commisit, quòd si cōstaret illum fuisse periurum, conferret beneficium supplicanti: concludit ibi Geminia. quòd valet interim renuntiatio, etiam si sciuerit prouisionem factam alteri. Tamen potest nihilominus iudex, cui fuit hoc commissum, procedere ad veritatem delicti post renuntiationem, & etiam post mortem. Et constito de delicto conferre beneficium supplicāti, & renuntiatio retro non valebit. Ita ibi concludit. Et ad istam contrarietatem non aduertunt Moderni in cap. in nostra. inferius allegandi. Sed cum ista cum Reuerendissimo D. Cardinali Simonetta, viro vndecunque doctissimo, ac multę obseruationis, & tunc Rotæ auditori, dixit, quòd consilium Geminia. non erat verum, & quòd viderat sæpe in Rota obseruari prędictam decisionem quintam, & consilium Anto. & sic ipse adnotauerat. Pro qua opin. adduco rationem, quæ ponit gladium ad radicem: quia negari non potest, per prouisionem Papæ in eventum priuationis, non esse illi impetranti ius quæsitum irresolubiliter, sed conditionaliter in incertum euentum, quē lis producet, iuxta. l. quod debetur. de peculio. Et ideo prouisio per resignationem interim facta, etiā clausula, dūmodo alteri non sit ius quæsitū, valet: quia illa clausula intelligitur de iure puro & irresolubili, non de conditionali & incerto, vt tradit notabiliter Rom. in consi. cclvj. quem refert, & sequitur Felyn. in. c. super literis. in. ix. col. de rescrip. & dixi in regula de non tollendo ius quæsitum. q. iij. Cū itaque ius quæsitum ex illa prouisione Papæ in euentū priuationis sit conditionale, meritò prouisio pura medio tēpore facta, valet, ad tradita. in. c. si. pro te. de rescrip. lib. vj. Quia beneficia nō debent esse in pendenti. vulg. capitulo, si tibi absenti. &. c. ij. de elect. lib. vj. Et pro ista opinione contra dictum consilium Gemin. est notabilis decis. Egidij. dccxxxix. incip. si quis obtinēs præbendam, &c. col. fi. qui notabiliter loquitur: & istis adde Socin. & quosdam alios consulentes, de quibus in regula de non tollendo ius quæsitum. q. iij. mentionem feci. Et quantū ad illud quod dicit Gemin. in. d. consil. iudicem vigore illius impetrationis posse post obitū priuare periurum, & de veritate delicti ad effectum adiudicandi illud impetranti cognoscere, hoc non est verum, & contra illum est decisio in terminis Rotæ, in nouis, titu. vt lit. pend. decis. vltima aliàs num. 491.

Impetrās ius quæsitum irresolubiliter.

Beneficia non debēt esse in pendenti.

incip. item ꝙ Titius.quam sequitur Dom.Gundisaluus Hispanus,quõdam Rotæ auditor insignis,in tract.lega.in. xiiij. quæst.j.partis.col.xv. Limitarem tamen ista quæ dicta sunt de renuntiatione priuandi,nisi Papa in literis narrasset vacare beneficium propter tale crimen, licet in veritate illud crimen non iudicat priuationem ipso iure.Nam talis assertio Papæ,adeò beneficium afficit,quòd renuntiari non posset,vt dicit Pet.de Anch.in consil.ccxciij.incip.vltra alia.sequitur Fely.in.c.ij.in.iij.colum.& in.c.nõnulli.in.xvij.col.de rescrip. & in.d.c.inquisitionis.in.iij.col.Et licet Pet.de Anch.& Fely.non dicant ꝙ renuntiari non posit,tamen reuera opi.Perri,est hoc à fortiori dicendum. Quia si vbi Papa solũ cõmittit priuationem faciendam renunciatio impeditur, à fortiori vbi disponit asserendo vacare fundans in hoc intentionẽ suã, quod est multũ notandũ. Tamẽ illud dictum Petri de Anch. ita simpliciter intellectum, non puto verum. Nam vltra hoc, ꝙ contra illum latissimè consuluit Ias.in cõsil.l.xxxvj.incip. Redemptoris Crucifixi,&c.in.v.colũ.lib.iij.illa opi.dura videtur,per quam alicui per assertionem Papæ contrariam veritati ius quæsitum tollitur.Et aliàs legẽdo cle.j.de prob.multis modis reprobaui.Nã clarum est,ꝙ vbi agitur de tertij præiudicio,Papæ non creditur,vt not.Fely.in.c.cum à nobis.de testi.post Paulum de Castro in consil.xlvj.lib.ij.quem sequitur Decius in consil.clj.iiij.col.& Gemin.consil.liij. maximè vbi assertio Papæ est contra ius, per.l.nec dãnosa.C.de prec. imp.offe.& ita Fely. fortassis de illa opin.dubitãs impugnat, & declarat dicta Petri de Anch.in.d.c.cum nobis. in.ij.colũ & latius in.c.causam quæ.in verbo,impetratio.in.j.&.ij.col. aliàs est secundũ seriem foliorum,col.vj.de rescrip.Vbi vidẽdum erit ne sim prolixior. Redeundo igitur ad propositum quæst. habes conclusionem hic, ꝙ ista regula nõ procedit in impetrante per priuationem.Circa quam conclusionẽ considerandum est adhud diligenter,ꝙ Rota in quadam causa Capellaniæ Pacẽ.coràm.D.Staphileo.xxix.Octob. M.D.xxix. tenuit contrarium. Nam voluit istã regulam procedere, siue quis possederit annum ante priuationem siue post.Et ita etiã adnotauit Do.Pet.And.Gamma. in quibusdã recollectis decisionũ, à quo ego etiã viua voce audiui.Et sic vides,ꝙ Rota moderna bis variàuit. Nã in causa Cõuersana prioratus, quæ

Papæ assertio.

Papæ non creditur vbi præiudicio tertij agitur.

corã

coram me diu fuit discussa, conclusit regulam non habere locum, & coram Staphileo tenuit contrarium.

Quid igitur tenendum? Dicas pro concordia opinionum distinguendos esse duos casus. Primus est, in priuato ipso iure, vt in execrabili, vel similibus, & procedat decisio corã Staphileo. Vel illa decisio procedit in priuato ob non solutionem pensionis, quia ex quo ab initio ipse se huic pœnæ subiecit per proprium eius consensum, non debet iuuari regula, vt dicetur in alia quæst. Aut verò est priuãdus, & procedat opinio tenta in causa Conuersana. Ratio est, quia prima innititur gratiæ, ista secunda iustitiæ. Et quod dictum fuit in homicida, idem dicendum est in rebelli, vt videlicet antequàm priuetur beneficio possit illi renuntiare, vt est text. in. c. cum inter. de re iud. quem ad hoc ponderauit Præposi. in cap. ius Quiritum. j. distin. pro qua opi. facit optimè cõsil. Ias. lxxxvj. lib. iij. Et ita in vna Perusina plebis conclusit Rota die secunda Iunij. M.D.xxix. corã. R.P.D. Pet. Vortio episco. Aquen.

QVAESTIO QVADRAGESIMATERTIA.

QVAERO, ex quo regula ista loquitur de pacifico possessore, quis dicatur possessor pacificus, quo ad effectũ istius regulæ? *Possessor pacificus.*

SOLVTIO. Resolutionem istius quæstionis scribã latissimè in regula de triennali. & aliquid dicam in. q. sequentibus. Vnum tamen interim omittendum non est, quòd licet impetrans agens super solo possessorio nõ satisfaciat regulæ, quæ de petitorio loquitur, vt inferius in alia quæst. dicetur. Nihilominus talis lis super possessorio tantum bene est sufficiens ad interrumpendam pacificam possessionem. Vt hodie Rota conclusit in vna Gienen. prioratus de Villanoua coram R.D. Io. Mohedano. xix. Dec. M.D.xxxix. per quæ do. Guliel. Cassiodorus scribit in decis. ix. de caus. pos. & prop.

QVAESTIO QVADRAGESIMAQVARTA.

QVAERO, an ille qui post sententiam contra ipsum latam, quæ transiuit in rem iudicatam, possederit per annũ, dicatur possessor pacificus, ad effectum, vt victorem aduersarium, vel alium, exceptionem istius regulę repellere possit? *Possessor pacificus ad effectum.*

ISTA QVAESTIO depẽdet ab hoc, vtrũ per sententiam, quæ trãsiuit in rem iudicatam sit totaliter finita, vel ex-

tincta lis. Nam si finita est lis, possidens postea per annum sine perturbatione erit pacificus, & exceptione regulæ vti poterit. Sin autem lis totaliter extincta per sententiam nō fuit, sequitur contrarius effectus.

Quid igitur dicendum? Solutio. Ista difficultas antiquis tẽporibus, pluries in Rota ventilata, rarò tamen decisa fuit, modo etiã in vna Conchen. præstimoniorum de yuesca, & Priego coram R.D.Io. Clerici iterum ventilatur, & postea in alia causa de qua statim dicam, similiter ista eadem quæst. proposita fuit. & multum disputata. Operæpretium igitur erit præscrutari, quænam istarum opinionum sit verior.

Vt dixi, iste articulus non solum antiquis temporibus, sed etiam tempore meo sæpe propositus fuit in Rota, non tamẽ fuit ita passim propter eius difficultatem decisus. Et idẽ temporibus suis accidisse referebant domini Seniores. Tandem post varios disputantium conflictus meis temporib. casus iste certam recepit decisionem. Nam cum dicta causa Conchen. propter insanam partium contentionem sine aliqua concordia spe, per annum continuũ, & amplius, aduocatorũ & procuratorum informationibus tunderetur, & adhuc partes iniquis odiis certarent, oportuit nos per huiusmodi quæst. decisionem, in qua victoria tota causa consistere videbatur, finem aliquem iratis partibus ponere. Et ita factum est, quòd post infinitas propemodum causæ positiones, Rota in hanc sententiam concessit, vt videlicet possidens per annum post rem iudicatam nondum executioni mandatam tueri se nō possit ista regula. Quam opinionem Rota pluribus rationibus cõprobauit. Prima fuit, quia certum erat post rem iudicatã, nõdum executioni mandatam, quasdam adhuc litis primæ reliquias durare. Quod ex eo apparet, quia iudex sententiã, quæ transiuerat in rem iudicatam, potest infra annum executioni mãdare. c. quærẽti. de offic. deleg. Sed nemo inficiari poterit in illa executione facienda, aliquam iudicij telam requiri, videlicet obseruationem quatuor terminorum, & sententiam declaratoriam, brachium sæculare, & similia. Ex quibus apparet in illa tela, aliquas adhuc inesse litis reliquias. Nam licet sit lata sententia, illa non dat ius, sed est medium ad illud acquirendum, vt traditur in. l. Iulianus. ff. de condi. indeb. & c. cum inter. de re iud. & ob eam causam oritur ex illa sentẽtia

duplex

duplex actio ad illius executionem prosequendam, videlicet iudicati actio,& in factum. Quę quidem actiones dum ad dictum effectum in iudicio prosequuntur, litē profectò faciūt: sola ergo sententia litem omnino non sustuli, ergo illa durāte certum est possessorem dici non posse pacificum. Nā donec superest sentētiæ executio, nihil potest dici actum, iuxta l.fi.C.ad Silla. sicut videmus in appellatione extraiudiciali, quæ licet deserta fuerit, dimittit tamen aliquas prioris litis reliquias, donec per executionem sententiæ omnino sopita sit, vigore cuius appellationis, etiā deserta, potest appellatus, seruatis terminis, appellantem condemnare, adeo ꝙ interim donec hęc agitantur possessor pacificus dici non potest, vt patet in decis. xxxvj. de re iudi. in antiquis. & dicam in regula de triennali possessore.q.xxv. quo in loco illam. q. latius disputo, quia ibi in facto cōtigit. Secundo, pro ista opi.facit: quia non videtur conueniens, nec iuridicum, quòd condemnatus, & cōuictus post sententiam per annū possidens pacificus dici debeat, ad effectū, vt exceptione istius regulæ victorem repellat, quia ex hoc sequeretur illud maximum absurdū, quòd sententia multis laborib⁹ & impēsis quæsita, & eius executio frustrarentur, & condemnatus possessor ex malitia sua commodum reportaret, & per consequens delinquens, & victus plus iuris haberet, & melioris conditionis esset, quàm victor bonum ius fouens, contra æquitatem & rationem. l. ꝙ Seruius.ff.quod vi aut clàm.&.c.eum qui.de præb.lib.vj. *Sententiæ executio.*

Tertio, ista opinio comprobatur.d.Ioan.Fabri, qui secundum Ias.in tit.de act.in princ.in.vij.col.in fi.est vir in hac nostra iuris disciplina magnæ authoritatis. Nam eum insignē, & fundamentalem doctorem appellat idem Ias.in.l.naturaliter.§.nihil cōmune.in.ij.col.de acquirend.possess. Nec mirum: fuerat enim per.xiij.annos aduocatus, vt idem Io. Fab. dicit in.§.fin.inst.quib.ma.licet. & ob eam fortè causam Alexand.de Imol. illum doctorem subtilem vocat in rubrica.ff.de ope.no.nunt.col.ij. Sic igitur Io.Faber hanc opin.Rotæ videtur tenere in. l. ij. C.de litigio. dum vult post sententiam, quæ trāsiuit in rem iudicatam, ante eius executionem durare effectus litis pendentiæ. Nam, vt dixi superius, ad executionem consequendam, ex eadem sentētia nascitur duplex actio, & sic eadē causa in vno instanti est finitiua & producti- *Effectus litis pendētiæ.*

ua

ua litis. Quinimo præter actiões prædictas iudicati, vel in factũ, in quibus ineſt noua iudicij tela, in qua ſolet produci nouus libellus, vt traditur in.l.ĩtra.&in.l.à diuo Pio.ff.de re iud. & in.l.j. maximè per Bal. C. de iur.& fac.ign.ad executionẽ ſententiæ iudicis, etiã officium mercenarium cõpetit, in quo licet libellus nõ producatur, neque lis quouis modo conteſtetur. Tamẽ in illo iudicis officio exercendo, ineſt adhuc quidã modus litigandi, vt expreſsè dicit Bal.in.l.ij.in.ij.col. verſic. modo quæro.C. de excep.rei iudi.qui quidẽ litigãdi modus certè aliunde fomentari nõ poteſt, quàm ex primæ litis remanẽtibus reliquiis. Nã ex quo, vt dictum eſt, in tali officio exequendo libellus nõ datur, nec lis cõteſtatur, iſte modus litigãdi de nouo ex facto partium oriri non poteſt, cũ non habeat materiam præexiſtentem. Et eſſet minus inconueniẽs dicere per ſententiã omnino litẽ non eſſe finitã quouſque iudex illã exequatur, vt illud iudicis officiũ ex lite priori fomentum recipiat, quàm ꝙ dicamus, per ſententiam litem eſſe finitam, & ex ea litem nouam oriri, vt dicit idem Bal.in.d.l. ij. in princ. verſi.quæro nunquid. Nam vna & eadem res non debet eſse productiua contrariorum.l.j.cum vulg.C.de furt.

Concludendum igitur eſt, per ſententiã litem totaliter non extinctam fuiſſe, ſed adhuc reliquias quaſdã eiuſdem litis manere. In quibus executionis iudicium fundari videatur, qua executione per acta dicemus litem finiri, cum antea nihil potuit dici actum, cũ aliquid ſupererat ad agendũ.vulg.l.Titia. ff.de verb.oblig. Cum qua opinione videtur cõcordare idem Bal.in.l.j.C.de iur.calum.& Bar.in.l.litibus.C.de agri.& cẽſi.lib.x.& iſtã etiã opi.tẽpore Sixti reperio Ioachinũ de Narnia, & L.de Interamne, tunc famoſiſsimos aduocatos in terminis regulæ de triennali. defendẽdo cauſam Monaſterien. decanatus tenuiſſe. Et ita etiam ſecundum iſtã opinionẽ tempore meo Rota pluries iudicauit, videlicet, in vna Oueten. corã R.D. Io. Clerici, de menſe Decembri M.D xxxiij. Et in alia Mediolanenſis prioratus, pro Reuerendiſsimo Cardinali Cæſarino. Et in alia Leodien. præpoſituræ, coram R.D.Io. Mohedano. De qua mentionem faciam in regula de triennali. Et poſtremo in dicta cauſa Conchen. præſtimoniorum die xvj. Ianuarij. M.D.xxxiiij. Pro qua deciſione vltra prædicta facit vna alia ratio iuridica. Quia certũ eſt poſt latã ſentẽtiã,

quæ

quæ transiuit in rem iudicatam, executionem vsque ad triginta annos fieri posse: quia, vt dictum est, ex sententia oritur actio in factum & officium iudicis. l. actori. C. de iureiur. & tradit Bal. in .l. tale pactũ. §. qui prouocauit. ff. de pact. cũ similib. Et istæ actiones quæ dant ius prosequendi, durãt per triginta annos, nec minori spatio præscribuntur. vulg. l. sicut &c. l. cum notissimi. C. de præscrip. xxx. ann. si igitur dictæ actiones per triginta annos durant, non poterit eas condemnatus sub prætextu annalis possessionis post sententiam inchoatam, & pacificè cõpletam beneficio istius reg. excludere. Patet igitur, durante illo iure prosequendi, possessorẽ dici non posse pacificum. Et per istam rationem in illa causa Monasterien. excludebatur regula de triennali. *Actiones quæ dant ius prosequẽdi, etc.*

Accedit ad hoc text. qui videtur facere ad propositum in. c. j. de excep. lib. vj. in prin. iuncto. §. fi. Nam dicitur in prin. illius tex. quòd exceptio excommunicationis potest proponi in quacunque parte litis. Quærit postea in. §. fin. nunquid posset dicta exceptio proponi in executione sententiæ. videbatur dicendum quòd non, cum lis videatur extincta per sententiam. Tamen hoc non obstante, textus dicit contrarium, videlicet, quòd potest cum exequitur sententia opponi, per quod manifestè datur intelligi adhuc durare litis reliquias, quod etiam ex stylo hodierno, quo vtitur Rota, clarius ostẽditur, dum capiens possessionem rei iudicatæ, etiam cũ executorialibus videtur attentare, nisi prius post dictarum executorialium intimationem, quatuor terminos contra intrusum non seruauerit, & deinde ad aggrauationem, & reaggrauationem vsque ad brachium sęculare procedatur, vt refert Fely. in. c. ad probandum. in. iiij. col. de re iud. facit decis. cj. in antiq. & meminit. d. Guliel. in decis. vj. tit. de cau. pos. & prop. Si igitur post sententiã aliquæ litis reliquiæ durant, dici non poterit possessor aliquo modo pacificus, vt requirit ista regula: quæ quidẽ opinio adhuc suaderi potest ex. l. inter. ff. de arbitris. vbi probatur post sententiã quendã adhuc calorem iudicij durare, donec executioni fuerit demandata. Nam illud notissimũ est, in rebus tractũ successiuũ habentibus, finitũ negotiũ non dici, donec totaliter perficiatur, vt dicit Aret. in. l. substitutione in. iiij. col. ff. de vulg. & pupil. *Intellect⁹ ad textũ in. c. j. de exceptiõe.* *Stylus Rotæ hodiernus in capiẽda possessione.* *Finitũ negotium.*

Et quamuis prædicto stylo Rotæ relato per Fely. & domin.

min. Guliel. obstare videatur decisio finalis, in tit. de caus. pos sess. in no. quam sequitur Milis Auditor, in verbo, attentatum dici non potest. Cùm quibus videtur concordare, licet in casu dissimili, Aegid. decis. cccclxvj. & Rotæ decis. cij. & cccxliiij. in no. incip. licet in causa. quæ disponunt tunc non dici attentatum quando possessio cum legitimo titulo, etiam propria authoritate capitur: vt etiam Angel. de Cessis, antiquus & excellens aduocatus sic in vna Toletana spolij tentũ fuisse dicebat: Nihilominus contrarium, vt dixi, practicatur: quę quidem practica & stylus, nec authoritate aut ratione caret. Nam fundari videtur in decisionib. xxiij. & cj. & ccccxj. in no. & in dictis Nicolai Milis, in verbo, possessorio recuperandæ. & in verbo, executio sententiæ. quas breuitatis causa nõ refero. Satis est, quòd ista diuersitas concordari potest, ex his quæ scribit Fely. in cap. de cętero. col. fi. de re iud. & Moder. Auinionẽ. in rep. cap. sæpe, col. xij. de rest. spol. & Philip. Frã. in. c. cum qui. §. j. de præben. lib. vj. Quæ omnia non examino, cùm hîc incidenter occurrant. Nam sufficit, quòd ex prędicto stylo Rotæ manifestè colligitur post sententiam, quæ transiuit in rem iudicatam, etiam executorialibus intimatis, non finiri litem, donec sententia executioni demandata fuerit. Et hoc idem dicendum videtur in causa Salamantina canonicatus, quæ modo de hoc mense Iunio coram R. P. D. Petro Vortio pendet, in qua dubitatum fuit, nunquid possidẽs per annum pacificè post sententiam latam contra interesse putantes possit tanquam pacificus exceptione istius regulæ tueri contra tertium in locum defuncti collitigantis possessoris subrogatum de ista regula mentionem non faciente: & certè hoc dubium potest ex prædictis facilè resolui, licet tũc super hoc in dicta causa Salamantina nihil fuit diffinitum.

Possessio cum legitimo titulo.

Et tenendo istam opinionem, ad motiua & argumenta ꝑ contraria parte adducta facilè respondetur. Nam primo non obstat dictum Bald. in dicta addi. ad Specul. in rub. de cessio. actio in princi. vbi dicit, quòd actio iudicati cedi potest, quia nõ dicitur litigiosa res, lata sententia. Quia ad istud dictum respondetur, quòd stant ista simul, quod res non sit litigiosa, & quod duret lis ad effectum impediendi pacificum possessorem, vt tradit Ant. de But. in ca. primo. de confir. vtil. vel inuti. Et sic videmus in alio simili casu beneficium non desine-

Actio iudicati cedi potest.

re

re litigiosum, licet quis absoluatur ab obseruatione iudicij, vt dicunt Innocen.in cap.causam quæ.de testi.& Bart.in.l.li tigator.C.de fruct.& lit.expen.Nam licet per illam sententiam circunducatur citatio,secundum Innoc.in.c.consuluit. de offic.deleg.effectus tamen litis causatus remanet,vt probat Bar.in.l.fi.C.de litig.ibi,hodie verò,&c. & sequitur Nicol.Milis in vers.litigiosum beneficium,& contra Bald.in.d. addi.si eius est illa apostilla,facit dictum Bar.in.l.j.C.de præscrip.long.tempor.Præterea potest dictum Bal. aliter resolui,videlicet,quòd res non dicatur litigiosa, lata sententia, vt intelligatur,quando sententia est executioni demandata, vt concordet cum practicis. Et ita etiam eodem modo posset responderi ad decis.x.in tit.vt lit.pend.in nouis.aliàs sub nu. ccccxj.quæ communiter solet ad hoc quotidie in curia allegari,quòd lis finitur per sententiam: nam intelligitur de sententia executioni mandata. Quanuis etiam ex eo reiici illa decisio posset,quia nihil pro assertione sua allegat,prout etiam illam impugnat Nicol.Milis in verbo,litis pendentia. & in verbo,lite pend.& Hispanus noster Glossator in reg. Cancellariæ.xxvij.Tamen tenendo eam potest dici procedere in suo casu,declarando vt per Nicol.Milis,loco suprà allegato. *Beneficiũ litigiosum*

Sed vt prædictorum omnium clarior habeatur resolutio, est vlterius aduertendum, quòd litem finiri per sententiam, potest considerari dupliciter. Vno modo circa ea quæ recipiunt instantiam,& tunc lis non finitur secundum Rotam,nisi per sententiam.Et ita procedit illa decisio.Aut verò consideramus causam & effectum litis,vt quòd quis efficiatur malæ fidei,& sic teneatur de fructibus:& quòd sit res litigiosa, & quòd interrumpatur præscriptio:tunc isti effectus causati ex prima lite,data sententia, non extinguuntur, sed durant per triginta annos,donec sententia sit executioni mandata. Et isti effectus militant in casu nostro,& interrumpunt annalem possessionem.Pro quo videtur notabilis doctrina Bart. in.l.secunda.vers.quæro igitur.C.de fruct.& lit.expens. & istam doctrinam Bar.sequuntur Moderni in.l.secunda.C.de eden.& reassumunt alij Moderni Taurinen.in tract.præscri. in quarta parte.vj.q. principalis.quæst.ij. Ex quorum dictis potest etiam declarari & limitari dictum Bald. in.d. addi.ad Specu.superius allegatum.

Est ista omnia procedunt de plano in regula de annali, de qua loquimur. Sed quo ad regulam de triennali, fortè non procederent, propter verba posita in dicta regula videlicet, antiquas lites penitus extinguentes, &c. De qua dicemus fortasse ibi in vltimis quæstionibus.

Postremo ista omnia quæ dicta fuerunt, procedunt quando sententia fuit lata contra possessorem beneficij, quia tunc durant adhuc litis reliquiæ, quousque sententia sit executioni mandata. Secus verò quando sententia fuisset lata pro possessore, quia tali casu lis omnino finitur per sententiam, & poterit victor post eam posidendo per annum dici pacificus, ad effectum istius regulæ, & illius de triennali, ac aliarũ de pacifica possessione loquentium: & sic potest intelligi prę dicta decis. x. vt lite penden. in no. quæ voluit litem finiri per sententiam. Et ita in terminis omnia prædicta declarauit Rota in vna Taruisina Decanatus coram R. P. D. Marcello episcopo. Marsicano de anno M.D.xxxvj. vt ipse idem adnotauit.

QVAESTIO QVADRAGESIMA QVINTA.

Possessio pacifica annalis.

QVAERO, nunquid possessio pacifica annalis, de qua loquitur ista regula, interrumpatur per citationem nulliter factam, quæ peruenit ad notitiam citati?

SOLVTIO. Ista quæstio fuit proposita per D. Camillum de Balionibus, anno M.D.xxxj. mense Octobr. in Rota, in causa Cæsaraugustan. Cantoriæ, inter Ioan. Munyos reũ, & Petrum Villauerde actorem aduersarium. Et etiam eadem quæstio accidit super regula de triennali, in vna Segouien. parochiali de Paladinas corã R. D. Raynaldo Petrutio. Et in alia Virdunen. canonicatus, & præbend. corã R. P. D. Petro Vortio, vt ibi dicam. Super qua multa hincinde dici possent. Tamen, omisis superfluis, quædam motiua pro vtraque parte scribam, quæ totam materiam istius quæstionis clarissimam reddent, & ad rem ipsam proximè accedent, deinde subnectam opinionem Rotæ.

Actus iudicialis nullus.

Quòd igitur talis citatio in proposito nõ interrumpat possessionem pacificam, adducitur. Primo quia actus iudicialis nullus concernens ius ipsius beneficij, non interrumpit pacificam possessionem, si facti molestia non interueniat, vt probatur in decis. iij. de caus. pos. & prop. in antiq. Sed in casu

isto illa citatio concernebat titulũ & ius beneficij, igitur nõ inducit interruptionem pacificæ possessionis annalis.

Sed ad hoc respõderi potest, quòd istud argumentum non concludit ad citationem nullam, cum etiã si valida fuisset, militaret argumentum. Nisi dicamus, quòd citatio nulla, non potest dici actus iudicialis. Quia ea, quæ seruato ordine iuris non expediuntur, de facto fieri dicuntur. cap. fin. de spon. duo. notat Bart. in. l. creditores. in v. q. C. de pigno. Et quæ de facto fiunt, molestiam extraiudicialem inducunt, vt in. l. verum. de minor. tradunt Doctores in. l. stipulatio ista. de verb. oblig. cum concordan. vt scribit Moder. in tract. clausularum compromissi. fol. xlix. *Molestia extraiudicialis.*

Punctus igitur est, nunquid ista possit dici molestia facti: & posito, quòd sic: vtrum sufficiat ad interrumpendam pacificam possessionem annalem. Quidam dicebant, quòd non, quia molestia facti est illa, quæ fit extraiudicialiter, & de facto: non autem in forma iudicij, vt colligitur ex notatis per Imol. & Card. in cle. gratiæ. de rescrip. Vbi ponunt, molestiam iudicialem differre ab ea, quæ de facto, & extraiudicialiter fit, vt sunt tex. in. l. Lucius. §. tres. ff. ad Trebel. & in l. prohibere. §. fin. ff. quod vi, aut clàm. & in. l. clàm possidere. ff. de acquir. possess. Bald. in. l. causas. C. de transact. Et pro istorũ dicto facit, quod dicit Marian. Socin. in repet. §. quod super. cap. quoniam. vt lit. non contest. col. penult. Vbi notabiliter voluit, quòd licet per expulsionem coloni propria authoritate dominus perdat ciuilem possessionem, vt traditur in. l. per egrè. §. quibus. & in. l. iustè. ff. de acquir. possess. Tamen hoc non procedit in iudice qui licet de facto & propria authoritate expellat: nihilominus quia illa expulsio fit in forma iudicij, & non egit, neque intendebat possessorem extraiudicialiter expellere, tali casu non perdit ciuilem. Quod dictum sequuti sunt Domini mei in quadam causa Bononien. Cruciferorum, pendente coram R. D. Raynaldo, mense Nouemb. M. D. xxxvj. Sed ista citatio, de qua hic licet nulla, tamen fuit in forma iudicij decreta. Igitur non inducit molestiam facti, de qua in proposito loquimur. Confirmabant hoc, quia talis citatio in casu nostro fuit nulla ex defectu iurisdictionis per regulam Cancellariæ annullantem cõmissionem, quæ emanauit, literis non expeditis. Clausula igitur *Molestia facti.* *Molestia* *Coloni ex pulsio.*

igitur annullatiua posita in dicta regula adeò annullauit citationem emanatam vigore dictę commissionis, vt nullus ex ea effectus iuris vel facti sequi potuit. iuxta. l. si quis Sempronium. ff. de hæred. instit. & in authen. sacramenta puberum. Vbi Bart. & Angel. C. si aduersus vend. iunctis notatis per gl. in clem. j. de immunit. eccle. per quam gl. ita in simili tenuerunt Domini in vna Salamantina beneficiorum dę anno M. D. xxxix. mense Martio, coram me, vbi voluerunt, quòd ex quo regula Clementis VII. reuocatoria facultatum cōclauistarum dicebat, quòd resignationes factæ vigore illarum facultatum essent nullius roboris vel momenti, illa verba importabant tantum, ac si nunquam fuisset de iure, nec de facto facta aliqua resignatio. Sed si dicamus, talem citationem interrumpere possessionem annalem, producere effectū iuris. Hoc autem esse non potest per prædicta. Igitur, &c.

Citatio emanata vigore commiss.

Adde, pro ista opinione, videlicet, quòd talis citatio nō interrumpat, Bar. in. l. accusaturus. ff. de adulter. Card. in clem. j. in. j. &. iij. not. & in clemen. fina. in. iiij. q. vt lite penden. qui dicit, quòd rescriptum nullum non inducit litis pendentiam. Propterea, quia actus agentium non operantur vltra intentionem agentis. l. non omnis. ff. si cert. peta. Sed qui obtinuit citationem, non intendebat molestiam iuris inferre. Hoc tamen ei non obuenit, quia fuit nulla. Igitur non debet inducere molestiam facti, cùm hoc non intellexit facere. Et actus agentium non debent operari vltra eius intentionem, vt dicit Abb. in notabili casu, in cap. si sacerdos. de off. ord. facit. l. obligationum substantia. ff. de act. & oblig. Et ita in similibus terminis tradit Rom. in consi. cclxviij. circa princip. in primo dubio. & facit cap. cum super. de offic. deleg.

Actus agentium.

Sed etiam ad ista motiua potest responderi. Quia sine ista citatione resultat molestia facti extraiudicialis, siue in forma iudicij, siue mixta molestia facti erit, quæ sola sufficit, per nōtata in. d. clem. gratiæ. Nam molestia iuris dici non potest, cū citatio sit nulla. Ergo sequitur, quòd sit molestia facti vel mixta: & extra hos casus molestię non potest alius considerari. Nec obstat, quòd clausula annullatiua, annullat citationem, & eius effectum. Quia illud est verum ad effectum iuris, ad quem ordinatur ipsa citatio, videlicet, vt iudicium super ea fundetur. Quia omnia acta, quæ ex tali citatione fient, erunt nulla:

Causa an citationem nō dicitur.

nulla:non tamen annullatur effectus extraneus & accidentalis facti,resultans ex ea, quia ille non comprehenditur sub decreto.arg.l.si quis nec causam. & ibi not.ff. si cert. pet. & optimus text.in.l.j.ff.de in litem iur.Et hoc probatur in.l.fi. de reb.eo.& in.l.eum qui duas.C.de adul.& in cap.j.de spōs. lib.vj.cum concord.vt latè scripsi in cap.j.de cōstit.lib.vj. & in fallentia mea.xvij.quæ hodie impressa est ad Socin. in tractа.fallē.vbi hoc multis modis limito.Nec est mirum, quòd actus iste facti producat effectum vltra intentionem agentis : quia hoc proueuit accidentaliter ex dispositione iuris, prout limitando illam theoricam.d.l.non omnis.ponit exēplū Ias.in.l.si vnus.§. pactus ne peteret.in.iij. col.ff. de pact. & aliud exemplum ponit Bald.in.l.quod fine.C.de testi.Iūctis his,quæ dicit in.l.cum allegas.col.iij.C.de vsur.cum cō cor.quæ scribo ad fallen.Socini.nume. 20. nouit. impressas. Et ideo ex alio capite mihi videtur, dictam citationem nihil obstare. Quia præsupposito,quòd induceret aliquam molestiam facti,non tamen illa est sufficiens ad interrumpendam annalem possesionem pacificam. Quia talis interruptio requiritur,quòd perceptionem fructuum, vel perturbationem possessionis concernat, iuxta ea quæ not. Bald.in.l. ordinarij.in.iij.colum.versi.deinde quæro, ego ago contra te. C. de rei vend. Faciunt ea,quæ Innocen. tradit in cap.ij. de in integ.restit.& Aret. in.l.prætor ait.colū.penul.ff. de acquir. hæred.& Pau.de Castr.in consil.ccxxj.ij.volu. Pro qua opinione,videlicet.quòd citatio nulla non interrumpat,plura allegat Felyn.in cap.illud.col.iij.de præscript.& in.c.ex tenore.de rescript.col.iiij.Ias.in.l.fi.col.ij.versi.vj. limit.ff. de eo per quem factum erit.Et Moder.Bononien.in repet.rub. C. de probat.num.211.

Effectus extraneus.

Citatio nulla an interrumpat.

Sed ad ista etiam respondetur. Primo, quòd dictum Baldi in.d.l.ordinarij.cum similibus,procedit in interdicto vti possidetis.In quo requiritur vis turbatiua respectu possessionis, quam quis prætendit se habere.l.j.&.l.si duo.§.hoc interdictum.ff.vti possid. Adeò,quòd si interueniat lis, vel molestia iudicialis,si tamen non inducit controuersiam,respectu possessionis, non sufficit,vt notat Bald.in.l.incerti.& Barto. in l.j.§.huius autē.ff. vti possid.Sed in casu nostro sufficit quælibet molestia , quamuis quis non contendat se possidere, vt

Lis interueniens.

O dicit

dicit Lapus alleg.lxvj.post Bart.in.l.si prius.in.v. opposit.ff. de operis no.nunt.Imol. Alexand.& Ias.ibi plus voluerunt, quod in cōfessoria, in qua sufficit molestia vel inquietatio, satis est quem pati controuersiam verbalem, nō autem illa sufficit in interdicto vti possidetis. Et quòd talis molestia sufficiat, in proposito, tenet Domi.in consil.cxl.aliàs.lxxviij.& quæ notant Bart. Rom.& Ias.in.l.iustè.in fi.de acquiren.pos. Et ita bonæ memoriæ Martinum Spinosa iudicasse in vna Beneuētana Archipresbyteratus, adnotauit Dominus Berengarius Saganta, antiquus procurator, vt ipse mihi retulit. Et pro ista opinione potest etiam adduci vnum, quod bis, me præsente, tenuit Rota, vt scribam in regula de publicandis, videlicet, quòd noua prouisio etiam nulla supplet diligentias regulæ, ista ratione: quia licet noua prouisio nulla non producat effectum iuris, videlicet prouisionem: inducit tamen publicationem propter illam propositionem supplicationis coram Principe factam, quæ in facto consistit. arg.l. omnium. C.de testam. Vnde illud factum, licet nullum publicationem inducit, quæ etiam consistit in facto, vt latius dicam in dicta regula. Ita videtur dicendum, in proposito de citatione nulla. Et pro ista parte faciunt, quæ scribit Fely.in cap.cum inter.in.ix.col.de exception. vbi tenet, quòd processus factus per excommunicatum, licet sit nullus, tamē interrumpit præscriptionem, per ea quæ ibi allegat.

Cōtrouersia verbalis.

Noua prouisio.

Processus factus per excōmunicatum.

Ista sunt motiua, quæ in hac materia fieri possūt pro vtraq; parte. Quæ etiam ampliari possent ex his quæ cogerūt Moderni in locis superius allegatis: & ex his, quæ dicentur inferius in sequenti quæstione.

Breuiter in hac materia, omissis ambagibus, tenenda est ista opin. quæ est verior & æquior, videlicet, per huiusmodi molestiam ex citatione nulla resultantem, non interrumpit pacificam possessionem, de qua loquitur ista regula. Sed requirit molestiam turbatiuam fructuum, aut possessionis. Et ita heri.xiij.Octobr.M.D.xxxj. iudicauit Rota in prædicta causa Cæsar augustana. Pro qua decisione ego adducebā doctrinam Bald.in authen.offeratur.in.iiij.colū. C.de lit. contestat. Vbi tenet in vno ex tribus, casibus ibi per eum positis, quòd quando citatio est nulla ex defectu iurisdictionis, nihil omnino operatur: sed in casu nostro citatio fuit nulla ex defectu

fectu iurisdictionis, igitur nullam molestiam inducet. Et pro ista parte faciunt plura alia similia, quæ tradit Ias. in rubr. ff. de in ius voc. & ea, quæ congerunt Moderni Bononien. in §. emancipati. instit. de exhære. liber. cum igitur regula de literis non expeditis annullauerit iurisdictionem cum inde secutis, illud decretum est tantæ potentiæ, quòd tollit omnem effectum iuris vel facti illius citationis, & iudicij. iuxta glo. in versic. pro infectis. de immun. eccle. vt dixi superius. Hinc videmus, citationem nullam non perpetuare iurisdictionem, vt cōcludit Archi. in cap. non ita. ij. q. vj. dicens, quòd citatio nulla nihil operatur. facit glos. in cap. placita. xv. q. iiij. quæ dixit citationem nullam non astringere citatum, & idem dicit glo. fin. in cap. veniens. de accus. Quia nō entis nullæ sunt partes, nec præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, vt dicit regula iuris, & tenet glo. in cap. cū plures. de offic. delegati. lib. vj. & reassumunt Moderni Turinē. post Ias. & alios Moder. in l. more. in xvij. col. nume. 114. ff. de iur. omn. iudi. Et hoc in ratione consistit. Nam si citatio nulla non interrumpit præscriptionem, quæ sola notitia malæ fidei interrumpitur, vt tradit Bald. in l. cum notissimi. §. imò. in secūda. col. C. de præscrip. xxx. anno. & in l. & postea edictum. §. j. ff. de iudi. Quanto fortius non interrumpet possesionē pacificam, cuius interruptio requirit plus facti. Concludo igitur cum opione Rotæ, quòd citatio nulla non interrumpat possesionem ex illa molestia, quæ considerari potest ex citatione nulla. Et ita etiam in terminis reperio tenuisse glo. in Concilio Basiliensi, titu. de pacif. pos. in pragma. in verbo, iudicio. Et istam opinionem tenuerūt antiqui aduocati, videlicet, Ioachinus de Narnia, in quodā suo consilio pro Angelo de Scapampis, in causa Alben. Præpositurae, coram A. Crassis Auditore, vt in volumine primo alleg. fol. xxxj. in fi. Et Ioan. Aloisius Tuscanus aduocatus, & postea Auditor Cameræ, in quodam suo consi. incip. posito fine præ iudicio, &c. reddito in causa Maioricen. parochialis ecclesię de Ginen. Nam ad hoc, vt interrumpatur pacifica possesio, requiritur perturbatio in ipsa possesione, vel fructibus, iuxta. d. Bald. in d. l. ordinarij. & est text. in l. cum nemo. C. de acquir. posses. cum concord. vt scribit Guido Papæ, qui hoc etiam tenet in consi. clxxj. col. fi. Et pro hoc est glo. magistra

Citatio nulla non perpetuat iurisdictionem.

Sola notitia malæ fidei interrumpitur.

Possessio pacifica.

in.l.extat.ff.quod met.cauſ.& not.in.c.quoniã vt lit.nõ con teſt.& in.l.ſi finita.§.ſi fortè.vbi Bart.ff. de dã.infec. & per Domin.in.c.cum qui.de præbend.lib.vj. Et quo ad hoc ſolus conatus non ſufficit:quia requiritur factum,à quo differt conatus.vt in.l.ſi quis non dicam rapere.C. de epiſc.& cleri. & ita loquuntur Doct.in.c. cõmiſſa.& in.c. licet epiſcopus. de elect.& de præbend.lib.vj.Et ſecundum iſtam opinionem iudicauit Rota etiam tempore Sixti,coram domino Ioanne de Cæſarinis,tunc auditore in cauſa Brixien.præben.de mẽſe Februario.M.cccclxxv.vt atteſtatur Ioan. Aloiſius Tuſcanus in quodam ſuo conſilio incip. an gratia ſi neutri, poſito in primo volumi.ſuorum conſiliorum.fol.xlvij.De qua deciſione facit mentionem latius ad aliud propoſitum ſuperius. q.xxviij.Et tũc Rota iudicauit in fortioribus terminis quòd citatio malè executa,vigore cuius proceſſus factus fuerat,nõ interrumperet pacificam poſſeſsionem. Et quamuis ibi citatio eſſet bona,reſpectu iuriſdictionis, tamẽ executio fuit male facta,ex eo,quia in aliis locis,quàm vbi habitabat canonicus.Et ideo facta fuit alia citatio,& executa in loco habitationis,& ab illo tempore incepit fieri non pacificus.

Factum à conatu differt.

Citatio male executa.

Non obſtant,quæ in contrarium adducuntur, quia ad illa reſponderi poteſt,ſecundum diſtinctionem Bal.in.d.authen. offeratur.Vel dicas,quòd vbi agitur de pœna incurrenda, actus nullus poteſt operari aliquem effectum,cum nemini interſit.& ita procedit.l.eum qui.C.de adulte.cũ ſimilibus.Sed in caſu noſtro agitur,duntaxat de interrũpenda pacifica poſſeſsione,quæ interruptio debet fieri ex actu valido. Nam cũ regula iſta loquitur ſimpliciter de citatione facienda, debet intelligi in dubio de valida & efficaci,iuxta text.in.c.Cumana. de elect.&.l.iij.§.condemnatum.ff.de re iudi.cum ſimilibus.Et ita ex prædictis firma manet deciſio Rotæ.

Actus nullus.

Limitatur tamen prædicta deciſio, niſi citatio nulla fuiſſet geminata, quia tunc bene interrumperet pacificam poſſeſsionem.Ita notabiliter dicit Alexand.in apoſt. ad Bald.in d.l.cum notiſsimi.allegat glo. quam ibi ad hoc pro notabili commendat Fulgoſius in.l.qui bis idem.ff.de verbo. obliga. ſuper quo cogitabis. Tamen ſi conſideretur hæc limitatio, confunditur ex ſuperius dictis, maximè quando citatio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis, quam geminatio non reſtaurat.

Citatio geminata.

rat. Nam etiam si fierent mille citationes nullæ, si citatus eas sperneret, & nollet comparere, certè in nihilum resolverentur. Non igitur per eas inquietatur in aliquo, neque in titulo beneficij, neque in possessione. Licet secus sit ex noui operis nuntiatione nulla, quæ in dubio afficit, & turbat nouum opus, vt in.l.j.ff. de operis noui nuntia. Rationem vide ibi per Bart. & alios. Vbi tamen citatus compareret per citationem nullam, tunc non tam vigore citationis, quàm comparitionis sibi noceret. vt tradit Rom. in consil. cccex. incip. vt clarior, &c. quem sequuntur Moder. repe. rub. C. de probatio. num. 371.

Nũtiatio noui operis in dubio afficit.

Et ista omnia procedunt, etiam si citatio esset valida, & executio nulla. Quia adhuc esset idem dicendum, videlicet, quòd non desinat citatus esse pacificus, nisi ita demum, si probata notitia citationis per testes produceretur cõtra eum secundum decisiones nouas.

Et hoc idem dicendum videtur in citatione bona, & bene executa, quando apparet litem fuisse calumniosam, quia illa non obstante, fortè possessor non desinet esse pacificus, vt exempla ponit D. Gulielmus Cassiodorus in collectaneis decisionũ, sub titulo, de dolo & contu. decis. vij. & titu. vt lit. penden. decis. v. vbi latius hoc disputat, quæ non curo referre postquam eius decisiones per omnium manus versantur, & ibi videri potest. Et dixi in regula, de subrogandis. in quo loco extrauag. quandam non antea impressam inserere volui, quæ in duobus vel tribus casibus ibi expressis litem calumniosam esse declarat, prout idem fecit Hadrianus & Sanctissimus D. noster in dicta regula de subrogandis.

Possessor pacificus.

QVAESTIO QVADRAGESIMA SEXTA.

QVAERO, an sequestrum appositum beneficio per iudices sęculares, impediat pacificam possessionem, quo ad effectum istius regulæ?

Sequester appositus beneficio.

SOLVTIO. Iste casus contigit tẽpore meo, & fuit decisus per Dominos in causa Agrigentina decanatus corã. R. P. D. Marcello de Crescentiis, pendente anno M.D. xxxiiij. In qua concluserunt domini, sequestrum Pro regis Siciliæ factum colonis Antonij Castellani per nuntium regium, non interrumpere pacificam possessionem, quominus dictus Ant. posset vti exceptione istius regulæ aduersus Io. Guerrerium,

 ad cuius

ad cuius instantiam fuerit sequestrum impositũ. Pro qua opi. aduocati quidam rationem istam adducebãt, quia prorex Siciliæ, ex quo est laicus, ad cognoscendum etiam de possessorio in causis habentibus connexitatem spiritualem, iudex incompetens videbatur, vt notat Abb. in cap. ij. de iur. calum. Et tenuit Rota in vna Tirasonen. coram R. D. Ioan. Clerici, de anno M.D.xxxvi. Et iterum coram R. D. Ioã. Paulo. xvij. Decemb. M.D.xxxvi. Per consequẽs non potuit sequestrum in beneficio ponere, vnde ex quo est actus nullus ex defectu iurisdictionis, non potuit ex tali actu pacifica annalis possessio interrumpi, per ea quæ latissimè dicta fuerunt superius, quæstione præcedenti, & tradit latè Abb. & Moder. in ca. illud. de præscript. Sed ista ratio non placuit Dominis propter consil. Gemin. lxxxviij. in. v. colum. qui in terminis concludit contrarium. Et quia negari non potest, quòd quando clericus priuatur possessione per sequestrum factum authoritate iudicis sæcularis dicitur spoliari, vt dicit Petrus de Ancha. in cõsil. ccxlix. ad prædicta dubia. in primo dubio. quem sequitur Decius in consil. cxxv. colum. j. Et ideo domini alia ratione opinionem prædictam tenuerunt, videlicet, quia per sequestrum huiusmodi coloni. d. Antonij in perceptione fructuum, & re possessa minimè perturbati fuerunt, quia sequestrum illud fuit verbale. Nam prorex mandauerat per nuntium colonis vt tenerent beneficium in sequestro & salua gardia. Quo casu non dicitur sublata pacifica possessio, vt concludit Bald. in. l. ordinarij. in. iiij. colũ. C. de rei vend. & Bart. in. l. j. §. huius autem interdicti. ff. vti posid. Et hoc dicit cõmuniter teneri Aret. in. l. prætor ait. colũ. penult. ff. de acquir. hære. Vbi volunt; quo ad interrumpendam pacificam possessionem requiri perturbationẽ in perceptione fructuũ. Prout etiam in causa Auinionen. Prioratus Sancti Crucifixi, pendẽte coram Reuerẽdis. D. Ioan. Mohedano die. xj. Maij M.D. xxxv. idem domini concluserunt in fauorem cuiusdam Petri, contra quendam Ioannem de Balanza.

Præterea quia eo tempore. d. Antonius erat absens à loco beneficiis vbi fuit factum illud mandatum de sequestrando colonis, pro parte Viceregis, & per consequens non præsumitur habuisse notitiam talis mandati, cum ignorantia præsumitur, nisi sciẽtia probetur, ad vulg. l. verius. de prob. Et sic ignorans

Laicus.

Clericus priuatus possessiõe.

Ignorãtia præsumitur, nisi scientia probetur.

rans

rans fuit, dato, quod sequestrum fuisset validum, non habuit pro se molestato. Et ita in dicta causa Domini iudicarunt.

Adde, pro ista opinione bene facere dictum Card. in clementi. prima. in. xviij. q. de sequest. possess. & fruct. Vbi vult, quod sequestrũ appositũ absque consensu partiũ, non priuat possessorẽ sua possessione, quin ea vtatur ad vsucapionẽ contra & præscriptionem, & contra aliũ, per. l. interesse. ff. de acqui. pos. & quod ibi tradũt Doct. hoc idem dicit Henricus Boich in cap. examinata, de iud. Vbi dicit, quòd manus regia apposita rei contentiosæ non priuat aliquẽ possessione. Et sequuntur Moderni in tract. benefi. in secunda parte quæst. x. & alij Moderni Taurinen. in copioso tract. præscript. in. vj. & vltima parte. versic. venio nunc ad secundam speciem. Et ante ipsos hoc idem tenet Fely. in cap. illud colum. xij. de præscrip. quorum dicta intelligenda sunt modo prædicto. Et in summa, ista est communis opinio, quòd sequestrum absque voluntate vtriusque partis positum, non priuat quem possessione: & maximè si per iudicem incompetentem appositum fuit, vt hic: & hoc idem expresse tenet, & probat quidã doctus Modernus Bart. Cassaneus in cons. xlviij. per totum. Ex quibus potest de facili teneri consilium illud Geminiani non esse verum, nisi aliquid ad illud suppleatur, prout plura alia illius cõsilia solent per Rotam non teneri.

Sequester appositus absque cõsensu partium.

Manus regia.

QVAESTIO QVADRAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an regula ista habeat locũ in possessore, qui nõ percipit fructus, fortè ex eo, quia non soluit iura ecclesiæ, vel quia iuxta cõsuetudinem, vel statutum ecclesiæ non residet prius per aliquod tempus, vel quia fortassis debentur pro primo anno capitulo, vel episcopo, iuxta capitulum si propter tua debita. de rescript. lib. vj. vel quia beneficium nullos habet fructus?

Possessor non percipiens fructus.

SOLVTIO. Videtur prima fronte, regulam non tueri huiusmodi possessorẽ, quod multipliciter probo. Primò, quia verba istius regulæ, quæ de possessore simpliciter loquũtur, debent intelligi de possessorib. effectualib⁹, qui fructus percipiunt, & alia faciunt, quæ veri possessores facere solẽt. arg. c. si tibi cõcesso. de præbend. lib. vj. Hoc enim est propriũ & verũm signum possessionis veræ, videlicet, fructus percipere, vt in. l. Titia. ff. de solu. in capitulo, inter dilectos. §. præterea.

Possessionis vera signum verum.

de fide instrum.&.l.qui vniuersas.§.quod per colonum. cum similibus.ff.de acqui.poss.Nam verba in dubio,in proprio & pleniori significatu intelligi debent.c.penult.de senten.excō muni.l.j.ff.si ager vecti.Et licet duplex sit possessio,vna,quæ animo,& alia,quæ corpore tenetur,iuxta notata in.in.l.clàm possidere.§.qui ad nundinas.ff.de acquiren.possess.&.l.naturaliter.eo.tit.Et sic qui semel possessionem accepit, posset eā animo retinere.d.l.qui vniuersas.§.quod per colonū.Illa tamen est verior,plenior,& potentior possessio,in qua vtrunq;, scilicet,corpus & animus cōcurrunt.vt in.l.iij.in princ. &.§. Neratius.& ibi notant.Doct.ff.de acquir.poss.& tenet Bald. in.l.mater.C.ad Tertulia.per.l.raptores.§.sin autem.C.de episcop.& cleric. Sequitur Ias.in.l.huiusmodi.§.ædes.ī.ij.col. num.7.ff.de leg.j.Hinc est,ꝙ quando duo possessores concurrunt,& quilibet dicit alterū spoliasse,& producunt instrumenta suæ possessionis facta eadem die,illa possessio in Rota iudicatur prior, quæ fuit effectualis cum perceptione fructuum,& ita semper Rota temporibus meis iudicauit.

Possessio duplex.

Possessio verior & potētior.

Cum igitur ista de iure vera sunt, regula in tali possessione intelligenda est.arg.l.quæritur.ff.de sta.ho.Eo maximè,quia ista regula considerat solum factum possidentis,magis,quàm titulum. Adeò,quòd etiam si cōsideremus communem vsum loquēdi peritorum,& imperitorum,& vulgarium, regula de possessione effectuali erit intelligenda,vt in.l. stipulatio ista. §.hæc quoque.ff.de verb.oblig.& dict.l.iij. in princip. &. §. in admittenda.Hinc est quòd dispositio cap.de multa.de præbend.& cap.licet canon.cum similibus quæ de possessione loquuntur,non habent locum,nisi illa possessio effectualis fuerit cum fructuum perceptione.vt patet in dict.cap. si tibi cōcesso.de præbend.lib.vj.

Intellectus ad.c. de multa.

Præterea,quia beneficium sine redditibus,non dicitur beneficium,vt not.Collecta.in.c.ij.in.ij.col.de concess.præbēd. & in.d.c.de multa.& ibi no.Abb.& tenet Rota in decis.xxv. aliàs sub num.ccccxliij.tit.de præb.col.fi. in not. Sed regula ista loquitur de possidente beneficium.Igitur,&c.

Beneficiū sine redditibus,&c.

Et pro ista opinione facit,quod in simili concluserunt Domini tempore meo in vna Tarraconen. parochialium coram domino Paulo Capisucco.xxviij.Ianuarij M.D.xxx. dū voluerūt,permutationē factam cum beneficio, quod ibi vulgariter

riter appellatur de Pertica, non valere, ex eo, quia illud beneficium de Pertica nullos habet fructus: & sic est ventosum & fictum. de quo aliquid dixi in reg. de infirmis resig. q. xix. Nã sicut corpus sine anima nõ dicitur homo, sed cadauer: ita beneficium sine redditibus beneficium dici non potest, vt in ca. siquis obiecerit. prima, quæst. secunda. Nam in tali beneficio etymologia nominis non quadrat: quia beneficium dicitur, quia bona facit, vt inquit antiquus ille doctor Paulus Rom. in tract. de pensione ecclesiast. fol. xxvij. col. ij. num. iij. *Beneficiũ dicitur, quia bona facit.*

Præterea, quia cum beneficium caret fructibus, inutile, & nullius esse momomẽti iudicatur: hinc est, quòd nullũ & inutile à iure æquiparantur, vt in. c. ij. de transla. præla. cũ concor. de quibus ibi in glo. & tradit Abb. in cap. de multa. in. v. colum. de præb. vbi post alios Doctores tenet dispositionem illius text. non comprehendere possidentem parochialem habitu tantum, & non actu. Et dicit glo. in cap. licet canon. de electio. lib. vj. quòd dispositio illius text. non comprehendit parochialẽ non habentem fructus, quia caret effectu. Et hoc idem dicit Card. in cle. in plerisque. in. j. quæst. de elect. & in cle. quia contingit. §. cæterum. q. ij. de relig. domib. & in cle. j. in. vj. notabili. de senten. excom. *Nullũ & inutile æquiparantur.*

Et ista omnia in ratione cõsistunt. Quia dispositio loquẽs de beneficio, debet intelligi de effectuali, quod in perceptione redditũum consistit. Quia verba cum effectu sunt capienda. c. relatum. de cle. non resi. Hinc voluit Bal. post Cy. & sequuntur ibi Moderni in authen. sed nouo iure. C. de ser. fugi. quòd stãte statuto, quòd pro tali delicto debeat amputari manus: illud debet intelligi de manu vtili. Cum aliàs amputando manum inutilem & aridam non satisfieret statuto, cũ membrum inefficax, dicatur mortuum: & dicitur deesse, quod inutile est, vt dicit glo. in. c. fraternitatis. de frigi. & male. Et ad ista faciunt plura, quæ de actu inutili dicit Fely. in. c. ex tenore. in. iij. col. de rescript. & Ias. in. l. vbi pactum colũ. penult. & fi. C. de transact. & in. l. j. de offic. eius. *Dispo. loquens de benefi. effectuali.* *Inutile quod est, deesse dicitur.*

Accedit etiam ad hoc, quod dicimus de episcopis nullatenen. & comitibus Palatinis, qui non dicuntur propriè tales, sed abusiue, vt latè tradit Ias. in. l. id quod. nu. 25. de leg. j. Adeò, ꝙ voluerũt And. Sicul. in tract. de præstã. cardi. in. iij. q. primæ partis. col. iij. post Bal. in auth. licentiã. C. de episcop. *Episcopi nullatenẽ.*

&

igitur annullatiua posita in dicta regula adeò annullauit citationem emanatam vigore dictę commissionis, vt nullus ex ea effectus iuris vel facti sequi potuit. iuxta. l. si quis Sempronium. ff. de hæred. instit. & in authen. sacramenta puberum. Vbi Bart. & Angel. C. si aduersus vend. iunctis notatis per gl. in clem. j. de immunit. eccle. per quam gl. ita in simili tenuerunt Domini in vna Salamantina beneficiorum de anno M. D. xxxix. mense Martio, coram me, vbi voluerunt, quòd ex quo regula Clementis VII. reuocatoria facultatum cõclauistarum dicebat, quòd resignationes factæ vigore illarum facultatum essent nullius roboris vel momenti, illa verba importabant tantum, ac si nunquam fuisset de iure, nec de facto facta aliqua resignatio. Sed si dicamus, talem citationem interrumpere possessionem annalem, producere effectũ iuris. Hoc autem esse non potest per prædicta. Igitur, &c.

Citatio emanata vigore commiss.

Adde, pro ista opinione, videlicet, quòd talis citatio nõ interrumpat, Bar. in. l. accusaturus. ff. de adulter. Card. in clem. j. in. j. & iij. not. & in clemen. fina. in. iiij. q. vt lite penden. qui dicit, quòd rescriptum nullum non inducit litis pendentiam. Propterea, quia actus agentium non operantur vltra intentionem agentis. l. non omnis. ff. si cert. peta. Sed qui obtinuit citationem, non intendebat molestiam iuris inferre. Hoc tamen ei non obuenit, quia fuit nulla. Igitur non debet inducere molestiam facti, cùm hoc non intellexit facere. Et actus agentium non debent operari vltra eius intentionem, vt dicit Abb. in notabili casu, in cap. si sacerdos. de off. ord. facit. l. obligationum substantia. ff. de act. & oblig. Et ita in similibus terminis tradit Rom. in cons. ccclxviij. circa princip. in primo dubio. & facit cap. cum super. de offic. deleg.

Actus agentium.

Sed etiam ad ista motiua potest responderi. Quia sine ista citatione resultat molestia facti extraiudicialis, siue in forma iudicij, siue mixta molestia facti erit, quæ sola sufficit, per nõtata in. d. clem. gratiæ. Nam molestia iuris dici non potest, cũ citatio sit nulla. Ergo sequitur, quòd sit molestia facti vel mixta: & extra hos casus molestię non potest alius considerari. Nec obstat, quòd clausula annullatiua, annullat citationem, & eius effectum. Quia illud est verum ad effectum iuris, ad quem ordinatur ipsa citatio, videlicet, vt iudicium super ea fundetur. Quia omnia acta, quæ ex tali citatione fient, erunt nulla:

Causa ante citationem nõ dicitur.

nulla: non tamen annullatur effectus extraneus & accidentalis facti, resultans ex ea, quia ille non comprehenditur sub decreto. arg. l. si quis nec causam. & ibi not. ff. si cert. pet. & optimus text. in. l. j. ff. de in litem iur. Et hoc probatur in. l. fi. de reb. eo. & in. l. eum qui duas. C. de adul. & in cap. j. de spõs. lib. vj. cum concord. vt latè scripsi in cap. j. de cõstit. lib. vj. & in fallentia mea. xvij. quæ hodie impressa est ad Socin. in tracta. fallẽ. vbi hoc multis modis limito. Nec est mirum, quòd actus iste facti producat effectum vltra intentionem agentis: quia hoc proueuit accidentaliter ex dispositione iuris, prout limitando illam theoricam. d. l. non omnis. ponit exẽplũ Ias. in. l. si vnus. §. pactus ne peteret. in. iij. col. ff. de pact. & aliud exemplum ponit Bald. in. l. quod sine. C. de testi. Iũctis his, quæ dicit in. l. cum allegas. col. iij. C. de vsur. cum cõcor. quæ scribo ad fallen. Socini. nume. 20. nouit. impressas. Et ideo ex alio capite mihi videtur, dictam citationem nihil obstare. Quia præsupposito, quòd induceret aliquam molestiam facti, non tamen illa est sufficiens ad interrumpendam annalem possessionem pacificam. Quia talis interruptio requiritur, quòd perceptionem fructuum, vel perturbationem possessionis concernat, iuxta ea quæ not. Bald. in. l. ordinarij. in. iiij. colum. versi. deinde quæro, ego ago contra te. C. de rei vend. Faciunt ea, quæ Innocen. tradit in cap. ij. de in integ. restit. & Aret. in. l. prætor ait. colũ. penul. ff. de acquir. hæred. & Pau. de Castr. in consil. ccxxj. ij. volu. Pro qua opinione, videlicet. quòd cicatio nulla non interrumpat, plura allegat Felyn. in cap. illud. col. iij. de præscript. & in. c. ex tenore. de rescript. col. iiij. Ias. in. l. fi. col. ij. versi. vj. limi. ff. de eo per quem factum erit. Et Moder. Bononien. in repet. rub. C. de probat. num. 211.

Effectus extraneus.

Citatio nulla an interrumpat.

Sed ad ista etiam respondetur. Primo, quòd dictum Baldi in. d. l. ordinarij. cum similibus, procedit in interdicto vti possidetis. In quo requiritur vis turbatiua respectu possessionis, quam quis prætendit se habere. l. j. & l. si duo. §. hoc interdictum. ff. vti posid. Adeò, quòd si interueniat lis, vel molestia iudicialis, si tamen non inducit controuersiam, respectu possessionis, non sufficit, vt notat Bald. in. l. incerti. & Barto. in l. j. §. huius autẽ. ff. vti posid. Sed in casu nostro sufficit quælibet molestia, quamuis quis non contendat se possidere, vt

Lis interueniens.

O dicit

fectu iurisdictionis, igitur nullam molestiam inducet. Et pro ista parte faciunt plura alia similia, quæ tradit Ias. in rubr. ff. de in ius voc. & ea, quæ congerunt Moderni Bononien. in §. emancipati. instit. de exhære. liber. cum igitur regula de literis non expeditis annullauerit iurisdictionem cum inde secutis, illud decretum est tantæ potentiæ, quòd tollit omnem effectum iuris vel facti illius citationis, & iudicij. iuxta glo. in versic. pro infectis. de immun. eccle. vt dixi superius. Hinc videmus, citationem nullam non perpetuare iurisdictionem, vt cōcludit Archi. in cap. non ita. ij. q. vj. dicens, quòd citatio nulla nihil operatur. facit glos. in cap. placita. xv. q. iiij. quæ dixit citationem nullam non astringere citatum, & idem dicit glo. fin. in cap. veniens. de accus. Quia nō entis nullæ sunt partes, nec præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, vt dicit regula iuris, & tenet glo. in cap. cū plures. de offic. delegati. lib. vj. & reassumunt Moderni Turinē. post Ias. & alios Moder. in. l. more. in. xvij. col. nume. 114. ff. de iur. omn. iudi. Et hoc in ratione consistit. Nam si citatio nulla non interrumpit præscriptionem, quæ sola notitia malæ fidei interrumpitur, vt tradit Bald. in. l. cum notissimi. §. imò. in secūda. col. C. de præscrip. xxx. anno. & in. l. & postea edictum. §. j. ff. de iudi. Quanto fortius non interrumpet possessionē pacificam, cuius interruptio requirit plus facti. Concludo igitur cum opione Rotæ, quòd citatio nulla non interrumpat possessionem ex illa molestia, quæ considerari potest ex citatione nulla. Et ita etiam in terminis reperio tenuisse glo. in Concilio Basiliensi, titu. de pacif. pos. in pragma. in verbo, iudicio. Et istam opinionem tenuerūt antiqui aduocati, videlicet, Ioachinus de Narnia, in quodā suo consilio pro Angelo de Scapampis, in causa Alben. Præpositurę, coram A. Crassis Auditore, vt in volumine primo alleg. fol. xxxj. in fi. Et Ioan. Aloisius Tuscanus aduocatus, & postea Auditor Cameræ, in quodam suo consi. incip. posito fine præ iudicio, &c. reddito in causa Maioricen. parochialis ecclesię de Ginen. Nam ad hoc, vt interrumpatur pacifica possessio, requiritur perturbatio in ipsa possessione, vel fructibus, iuxta d. Bald. in. d. l. ordinarij. & est text. in. l. cum nemo. C. de acquir. posses. cum concord. vt scribit Guido Papæ, qui hoc etiam tenet in consi. clxxj. col. fi. Et pro hoc est glo. magistra

Citatio nulla non perpetuat iurisdictionem.

Sola notitia malæ fidei interrumpitur.

Possessio pacifica.

in.l.extat.ff.quod met.cauſ.& not.in.c.quoniã.vt lit.nõ conteſt,& in.l.ſi finita.§.ſi fortè.vbi Bart.ff. de dã.infec. & per Domin.in.c.eum qui.de præbend.lib.vj. Et quo ad hoc ſolus conatus non ſufficit:quia requiritur factum,à quo differt conatus.vt in.l.ſi quis non dicam rapere.C. de epiſc.& cleri. & ita loquuntur Doct.in.c. cõmiſſa.& in.c. licet epiſcopus. de elect.& de præbend.lib.vj.Et ſecundum iſtam opinionem iudicauit Rota etiam tempore Sixti,coram domino Ioanne de Cæſarinis,tunc auditore in cauſa Brixien.præben.de mẽſe Februario.M.ccccl xxv.vt atteſtatur Ioan. Aloiſius Tuſcanus in quodam ſuo conſilio incip. an gratia ſi neutri, poſito in primo volumi.ſuorum conſiliorum.fol.xlvij.De qua deciſione facit mentionem latius ad aliud propoſitum ſuperius. q.xxviij.Et tũc Rota iudicauit in fortioribus terminis quòd citatio malè executa,vigore cuius proceſſus factus fuerat,nõ interrumperet pacificam poſſeſsionem. Et quamuis ibi citatio eſſet bona,reſpectu iuriſdictionis, tamẽ executio fuit male facta,ex eo,quia in aliis locis,quàm vbi habitabat cononicus.Et ideo facta fuit alia citatio,& executa in loco habitationis,& ab illo tempore incepit fieri non pacificus.

Factum à conatu differt.

Citatio malè executa.

Non obſtant,quæ in contrarium adducuntur, quia ad illa reſponderi poteſt,ſecundum diſtinctionem Bal.in.d.authen. offeratur.Vel dicas,quòd vbi agitur de pœna incurrenda, actus nullus poteſt operari aliquem effectum,cum nemini interſit.& ita procedit.l.eum qui.C.de adulte.cũ ſimilibus.Sed in caſu noſtro agitur,duntaxat de intetrũpenda pacifica poſſeſsione,quæ interruptio debet fieri ex actu valido. Nam cũ regula iſta loquitur ſimpliciter de citatione facienda , debet intelligi in dubio de valida & efficaci,iuxta text.in.c.Cumana. de elect.&.l.iij.§.condemnatum.ff.de re iudi.cum ſimilibus.Et ita ex prædictis firma manet deciſio Rotæ.

Actus nullus.

Limitatur tamen prædicta deciſio, niſi citatio nulla fuiſſet geminata, quia tunc bene interrumperet pacificam poſſeſsionem.Ita notabiliter dicit Alexand.in apoſt. ad Bald.in d.l.cum notiſsimi.allegat glo. quam ibi ad hoc pro notabili commendat Fulgoſius in.l.qui bis idem.ff.de verbo. obliga. ſuper quo cogitabis. Tamen ſi conſideretur hæc limitatio, confunditur ex ſuperius dictis , maximè quando citatio eſt nulla ex defectu iuriſdictionis, quam geminatio non reſtaurat.

Citatio geminata.

rat. Nam etiam si fierent mille citationes nullæ, si citatus eas sperneret, & nollet comparere, certè in nihilum resoluerentur. Non igitur per eas inquietatur in aliquo, neque in titulo beneficij, neque in possessione. Licet secus sit ex noui operis nuntiatione nulla, quæ in dubio afficit, & turbat nouum opus, vt in.l.j.ff. de operis noui nuntia. Rationem vide ibi per Bart. & alios. Vbi tamen citatus compareret per citationem nullam, tunc non tam vigore citationis, quàm comparitionis sibi noceret. vt tradit Rom. in consil. ccccx. incip. vt clarior, &c. quem sequuntur Moder. repe. rub. C. de probatio. num. 371. *Nũtiatio noui operis in dubio afficit.*

Et ista omnia procedunt, etiam si citatio esset valida, & executio nulla. Quia adhuc esset idem dicendum, videlicet, quòd non desinat citatus esse pacificus, nisi ita demum, si probata notitia citationis per testes produceretur cõtra eum secundum decisiones nouas.

Et hoc idem dicendum videtur in citatione bona, & bene executa, quando apparet litem fuisse calumniosam, quia illa non obstante, forte possessor non desinet esse pacificus, vt exempla ponit D. Gulielmus Casiodorus in collectaneis decisionũ, sub titulo, de dolo & contu. decis. vij. & titu. vt lit. penden. decis. v. vbi latius hoc disputat, quæ non curo referre postquam eius decisiones per omnium manus versantur, & ibi videri potest. Et dixi in regula, de subrogandis. in quo loco extrauag. quandam non antea impressam inserere volui, quæ in duobus vel tribus casibus ibi expresis litem calumniosam esse declarat, prout idem fecit Hadrianus & Sanctissimus D. noster in dicta regula de subrogandis. *Possessor pacificus.*

QVAESTIO QVADRAGESIMASEXTA.

QVAERO, an sequestrum appositum beneficio per iudices sęculares, impediat pacificam possessionem, quo ad effectum istius regulæ? *Sequester appositus beneficio.*

SOLVTIO. Iste casus contigit tẽpore meo, & fuit decisus per Dominos in causa Agrigentina decanatus corã. R. P. D. Marcello de Crescentiis, pendente anno M. D. xxxiiij. In qua concluserunt domini, sequestrum Pro regis Siciliæ factum colonis Antonij Castellani per nuntium regium, non interrumpere pacificam possessionem, quominus dictus Ant. posset vti exceptione istius regulæ aduersus Io. Guerrerium,

ad cuius instantiam fuerit sequestrum impositũ. Pro qua opi. aduocati quidam rationem istam adducebãt, quia prorex Siciliæ, ex quo est laicus, ad cognoscendum etiam de possessorio in causis habentibus connexitatem spiritualem, iudex incompetens videbatur, vt notat Abb. in cap. ij. de iur. calum. Et tenuit Rota in vna Tirasonen. coram R. D. Ioan. Clerici, de anno M.D.xxxvi. Et iterum coram R. D. Ioã. Paulo. xvij. Decemb. M.D.xxxvi. Per consequẽs non potuit sequestrum in beneficio ponere, vnde ex quo est actus nullus ex defectu iurisdictionis, non potuit ex tali actu pacifica annalis possessio interrumpi, per ea quæ latissimè dicta fuerunt superius, quæstione præcedenti, & tradit latè Abb. & Moder. in ca. illud. de præscript. Sed ista ratio non placuit Dominis propter consil. Gemin. lxxxviij. in. v. colum. qui in terminis concludit contrarium. Et quia negari non potest, quòd quando clericus priuatur possessione per sequestrum factum authoritate iudicis sæcularis dicitur spoliari, vt dicit Petrus de Ancha. in cõsil. ccxlix. ad prædicta dubia. in primo dubio. quem sequitur Decius in consil. cxxv. colum. j. Et ideo domini alia ratione opinionem prædictam tenuerunt, videlicet, quia per sequestrum huiusmodi coloni. d. Antonij in perceptione fructuum, & re possessa minimè perturbati fuerunt, quia sequestrum illud fuit verbale. Nam prorex mandauerat per nuntium colonis vt tenerent beneficium in sequestro & salua gardia. Quo casu non dicitur sublata pacifica possessio, vt concludit Bald. in. l. ordinarij. in. iiij. colũ. C. de rei vend. & Bart. in. l. j. §. huius autem interdicti. ff. vti possid. Et hoc dicit cõmuniter teneri Aret. in. l. prætor ait. colũ. penult. ff. de acquir. hære. Vbi volunt; quo ad interrumpendam pacificam possessionem requiri perturbationẽ in perceptione fructuũ. Prout etiam in causa Auinionen. Prioratus Sancti Crucifixi, pendẽte coram Reuerẽdiss. D. Ioan. Mohedano die. xj. Maij M.D.xxxv. idem domini concluserunt in fauorem cuiusdam Petri, contra quendam Ioannem de Balanza.

Laicus.

Clericus priuatus possessiõe.

Præterea quia eo tempore. d. Antonius erat absens à loco beneficiis vbi fuit factum illud mandatum de sequestrando colonis, pro parte Viceregis, & per consequens non præsumitur habuisse notitiam talis mandati, cum ignorantia præsumitur, nisi sciẽtia probetur, ad vulg. l. verius. de prob. Et sic ignorans

Ignorãtia præsumitur, nisi scientia probetur.

rans fuit,dato, quod sequestrum fuisset validum, non habuit pro se molestato.Et ita in dicta causa Domini iudicarunt.

Adde, pro ista opinione bene facere dictum Card. in clementi.prima.in.xviij.q. de sequest.posses. & fruct. Vbi vult, q̄ sequestrũ appositũ absque consensu partiũ,non priuat possessorẽ sua possessione, quin ea vtatur ad vsucapionẽ contra & præscriptionem, & contra aliũ,per.l.interesse.ff.de acqui. pos.& quod ibi tradũt Doct, hoc idem dicit Henricus Boich in cap.examinata,de iud.Vbi dicit,quòd manus regia apposita rei contentiosæ non priuat aliquẽ possessione.Et sequuntur Moderni in tract.benefi.in secunda parte quæst. x. & alij Moderni Taurinen.in copioso tract. præscript.in.vj. & vltima parte.versic.venio nunc ad secundam speciem. Et ante ipsos hoc idem tenet Fely.in cap.illud colum.xij.de præscrip. quorum dicta intelligenda sunt modo prædicto. Et in summa,ista est communis opinio,quòd sequestrum absque voluntate vtriusque partis positum, non priuat quem possessione: & maximè si per iudicem incompetentem appositum fuit, vt hic: & hoc idem expresse tenet,& probat quidã doctus Modernus Bart. Cassaneus in cons.xlviij.per totum. Ex quibus potest de facili teneri consilium illud Geminiani non esse verum,nisi aliquid ad illud suppleatur, prout plura alia illius cõsilia solent per Rotam non teneri.

Sequester appositus absque cõsensu partium.

Manus regia.

QVAESTIO QVADRAGESIMASEPTIMA.

QVAERO,an regula ista habeat locũ in possessore,qui nõ percipit fructus,fortè ex eo,quia non soluit iura ecclesiæ,vel quia iuxta cõsuetudinem, vel statutum ecclesiæ non residet prius per aliquod tempus, vel quia fortassis debentur pro primo anno capitulo, vel episcopo, iuxta capitulum si propter tua debita.de rescript.lib.vj.vel quia beneficium nullos habet fructus?

Possessor non percipiens fructus.

SOLVTIO.Videtur prima fronte, regulam non tueri huiusmodi possessorẽ,quod multipliciter probo. Primò,quia verba istius regulæ, quæ de possessore simpliciter loquũtur, debent intelligi de possessorib.effectualib⁹, qui fructus percipiunt,& alia faciunt, quæ veri possessores facere solẽt.arg.c. si tibi cõcesso.de præbend.lib.vj.Hoc enim est propriũ & verũ signum possessionis veræ,videlicet,fructus percipere,vt in.l.Titia.ff. de solu. in capitulo, inter dilectos. §. præterea.

Possessionis veræ signum verum.

de fide instrum.&.l.qui vniuersas.§.quod per colonum. cum similibus.ff.de acqui.poss. Nam verba in dubio,in proprio & pleniori significatu intelligi debent.c.penult.de senten.excõ muni.l.j.ff.si ager vecti. Et licet duplex sit possessio,vna,quæ animo,& alia,quæ corpore tenetur,iuxta notata in.in.l.clàm possidere.§.qui ad nundinas.ff.de acquiren.possess.&.l.naturaliter.eo.tit. Et sic qui semel possessionem accepit, posset eã animo retinere.d.l.qui vniuersas.§.quod per colonũ. Illa tamen est verior,plenior,& potentior possessio,in qua vtrunq;, scilicet,corpus & animus cõcurrunt.vt in.l.iij.in princ. &. §. Neratius. & ibi notant. Doct.ff.de acquir.poss.& tenet Bald. in.l.mater.C.ad Tertulia.per.l.raptores.§.sin autem.C.de episcop.& cleric. Sequitur Ias.in.l.huiusmodi.§.ædes.ĩ.ij.col. num.7.ff.de leg.j. Hinc est,ꝙ quando duo possessores concurrunt,& quilibet dicit alterũ spoliasse,& producunt instrumenta suæ possessionis facta eadem die,illa possessio in Rota iudicatur prior, quæ fuit effectualis cum perceptione fructuum,& ita semper Rota temporibus meis iudicauit.

Possessio duplex.

Possessio verior & potẽtior.

Cum igitur ista de iure vera sunt, regula in tali possessione intelligenda est,arg.l.quæritur.ff.de sta.ho. Eo maximè,quia ista regula considerat solum factum possidentis,magis,quàm titulum. Adeò,quòd etiam si cõsideremus communem vsum loquẽdi peritorum,& imperitorum,& vulgarium, regula de possessione effectuali erit intelligenda,vt in.l. stipulatio ista. §.hæc quoque.ff.de verb.oblig.& dict.l.iij. in princip. &. §. in admittenda. Hinc est quòd dispositio cap.de multa.de prę bend.& cap.licet canon.cum similibus quæ de possessione loquuntur,non habent locum,nisi illa possessio effectualis fuerit cum fructuum perceptione.vt patet in dict.cap. si tibi cõcesso.de præbend.lib.vj.

Intellectus ad.c. de multa.

Præterea,quia beneficium sine redditibus,non dicitur beneficium,vt not.Collecta.in.c.ij.in.ij.col.de conces.præbẽd. & in.d.c.de multa.& ibi no.Abb.& tenet Rota in decis.xxv. aliàs sub num.ccccxliij.tit.de præb.col.fi. in not. Sed regula ista loquitur de possidente beneficium.Igitur,&c.

Beneficiũ sine redditibus,&c.

Et pro ista opinione facit,quod in simili concluserunt Domini tempore meo in vna Tarraconen. parochialium coram domino Paulo Capisucco.xxviij.Ianuarij M.D.xxx. dũ voluerũt,permutationẽ factam cum beneficio, quod ibi vulgariter

riter appellatur de Pertica, non valere, ex eo, quia illud beneficium de Pertica nullos habet fructus: & sic est ventosum & fictum: de quo aliquid dixi in reg. de infirmis resig. q. xix. Nã sicut corpus sine anima nõ dicitur homo, sed cadauer: ita beneficium sine redditibus beneficium dici non potest, vt in ca. siquis obiecerit. prima, quæst. secunda. Nam in tali beneficio etymologia nominis non quadrat: quia beneficium dicitur, quia bona facit, vt inquit antiquus ille doctor Paulus Rom. in tract. de pensione ecclesiast. fol. xxvij. col. ij. num. iij. *Beneficiũ dicitur, quia bona facit.*

Præterea, quia cum beneficium caret fructibus, inutile, & nullius esse momomẽti iudicatur: hinc est, quòd nullũ & inutile à iure æquiparantur, vt in. c. ij. de transla. præla. cũ concor. de quibus ibi in glo. & tradit Abb. in cap. de multa. in. v. colum. de præb. vbi post alios Doctores tenet dispositionem illius text. non comprehendere possidentem parochialem habitu tantum, & non actu. Et dicit glo. in cap. licet canon. de electio. lib. vj. quòd dispositio illius text. non comprehendit parochialẽ non habentem fructus, quia caret effectu. Et hoc idem dicit Card. in cle. in plerisque. in. j. quæst. de elect. & in cle. quia contingit. §. cæterum. q. ij. de relig. domib. & in cle. j. in. vj. notabili. de senten. excom. *Nullũ & inutile æquiparantur.*

Et ista omnia in ratione cõsistunt. Quia dispositio loquẽs de beneficio, debet intelligi de effectuali, quod in perceptione redditũum consistit. Quia verba cum effectu sunt capienda. c. relatum. de cle. non resi. Hinc voluit Bal. post Cy. & sequuntur ibi Moderni in authen. sed nouo iure. C. de ser. fugi. quòd stãte statuto, quòd pro tali delicto debeat amputari manus: illud debet intelligi de manu vtili. Cum aliàs amputando manum inutilem & aridam non satisfieret statuto, cũ membrum inefficax, dicatur mortuum: & dicitur deesse, quod inutile est, vt dicit glo. in. c. fraternitatis. de frigi. & male. Et ad ista faciunt plura, quæ de actu inutili dicit Fely. in. c. ex tenore. in. iij. col. de rescript. & Ias. in. l. vbi pactum colũ. penult. & fi. C. de transact. & in. l. j. de offic. eius. *Dispo. loquens de benefi. effectuali.* *Inutile quod est, deesse dicitur.*

Accedit etiam ad hoc, quod dicimus de episcopis nullatenen. & comitibus Palatinis, qui non dicuntur propriè tales, sed abusiue, vt latè tradit Ias. in. l. id quod. nu. 25. de leg. j. Adeò, ꝙ voluerũt And. Sicul. in tract. de præstã. cardi. in. iij. q. primæ partis. col. iij. post Bal. in auth. licentiã. C. de episcop. *Episcopi nullatenẽ.*

&

& cler.dispositionem illius authen.non habere locum in epi-scopis,qui habent episcopatus apud Saracenos,quorum nullos capiunt fructus,quod reassumunt latè Moder. Mediolanen.in memorialibus iuris in vers. comes. Nam ex quo non habēt redditus,dicuntur habere nomina ventosa, vt dicit Ias. in.l.j.in.ij.col.ff.de offic.eius.Nam si re priueris,nec nomen habere mereris,vt dicit glo.in cap.cor.episcopi.lxviij.dist.Et tradit Præpos.Alexādcr.in cap.multis.xvij.dist.Et Paulus de Castr.in cons.cccvij.lib.ij. Patet etiam de cardinalibus Rauennaten.qui non merantur dici cardinales, cum effectu careant.vt dicit glo.in cap.pudor.xxxij.quæst.ij. & Abb.in ca. bonæ.el.j.in.ij.col.de postul.præl. Et idem de canonicis Mediolanen.dicendum,qui cardinales appellantur,vt dicit Rochus in tract.consue.fol.xxij.in.ij.col.Nam sicut rex Scacorum non dicitur propriè rex,sed abusiuus,vt dicitur in.d.cap. pudor.ita & isti beneficiati sine redditibus non dicuntur veri, sed abusiui:quia vt dictum est,verba cum effectu debent intelligi,vt latissimè tradunt Moder.Bononiē.in.l.j.in.vj.&. vij. col.C.de sicariis.Cum igitur dicta beneficia redditibus effectum non habeant,non debent sub istius regulæ dispositione de beneficio loquenti comprehēdi,quia verba regulæ debēt in potētiori significatu intelligi, iuxta ea quæ tradit Iacobus Butr.in tract.termin.in princip.& Abb.in.c.ex publico.de cō uer.cōiug.& Alexandrinus in.c.rursus.in primo notabili.qui cle.vel vouen. plura alia pro ista parte adduci possent,quæ in calce istius.q.remissiuè complectar.

Cardinales Rauennaten.

Pro parte affirmatiua, quod ista regula intelligatur de beneficiis possessis absque perceptione fructuum, facit primo, quia ea,quæ in potentia sunt, reputantur esse in actu.l.penul. de testamen.mili.tradit Ias.in.l.ij. C. de inoffic.testam. & in l.quædā puella.in.ij.col.ff.de iur.omni.iudi.& dixi in.§.pœnales in fi.inst. de actio.Sed beneficium quodlibet ecclesiasticum cum est in potentia habendi redditus,vt tradunt omnes in.c. de multa.de præb.vt ibi notat Petrus de Ancha. in secundo notabili.& Salyce.in.l.cum in te.in fina.C.de dona.ante nuptias.igitur tale beneficiū reputabitur effectuale,quo ad effectum,vt dispositio istius regulæ in eo verificetur.

Beneficiū ecclesiasti cum est in potentia habendi redditus.

Præterea pro ista opin.facit optimè consil.Decij. ccx.viso pūcto.vbi probat beneficiū,quod nullos habet reddit⁹, posse

cum

cũ altero permutari: quia dispositio loquens de permutatione beneficiorũ, locũ habet in dictis beneficijs, vt ibi per eũ.

Dispo. de permutatione beneficiorũ.

Breuiter, omissis multis, quæ hîc dici possent, pro resolutione istius.q. arbitror duos casus esse distinguendos. Primus est in beneficijs, quæ nunquã habuerũt aliquos redditus, nec sperãtur haberi. Secundus casus est in beneficijs, quæ tẽpore suæ fundationis habuerũt redditus, sed calamitate tẽporum perierunt, vel ad tẽpus auferũtur, ratione alicuius priuilegij.

Primo casu pro firmo teneo, in talibus beneficijs regulam nõ procedere, ne sit imposita verbis: nam nõ existimo aliquẽ ita insanum reperiri, qui super beneficio nullius valoris litem mouere, & se pro nullo commodo obseruationi istius regulę subijcere velit, vt nihil aliud inde, quàm improbi impetrantis cognomen consequatur: nam proculdubio hoc factum non prudentis, sed parum rebus suis prospicientis videretur. quid enim aliud est de beneficio nullius valoris litẽ & tragœdiam mouere, quàm de vmbra Asini, vt est in prouerbio, disputare? Sic igitur ex quo talia beneficia sunt ventosa & abusiua, teneo in talibus regulam non verificari, per ea, quæ in parte negatiua dicta fuerunt. Ex quo infertur, bene iudicasse Rotam in illo Tarraconẽ. quicquid dixerit Decius in dicto cõs. ccx.

Secundo casu puto regulam in tali beneficio præcedere, quia licet de præsenti beneficiũ redditus non habeat, tamen ab initio habuit: & sufficit, quòd à principio tẽpore erectionis beneficium omnia requisita beneficij ecclesiastici habuerit, arg. gl. notabilis in verbo. canonicis. in. c. statutum, de rescri. lib. vj. vbi dicitur, quòd sufficit tempore commissionis fuisse canonicum, licet postea desinat esse. Ita dicit ibi glos. quam cõmendat Deci. in. c. post cessionem. in. x. col. de probat. cum cõcor. vt scribit Soci. cons. lxxxj. in. iij. col. lib. iij. Et ista opi. ex hoc solo tenenda est, vt possessoribus faueamus, pro quibus ista regula principaliter ædita fuit in odium molestantium. Et quia ista beneficia, vt dixi, sunt in potentia recuperandi redditus, & isto casu inspicimus quod euenire potest. l. sed an vltro. ff. de neg. gest. Nam sæpe de facultatibus suis amplius, quàm in ijs sint, sperant homines, vt dicit text. in. §. in fraudem. inst. quib. ex cau. man. non licet.

Beneficiatum tempore commissionis fuisse canonicũ sufficit.

Homines sperantes de facultatib' amplius, quã in iis sint.

Hinc videmus, quòd habẽs ecclesiam parochialem, cuius alius maiorem partem fructuum possidet, tenetur promoueri

Parochialis ecclesia

ueri infra annum ad sarcerdotium, aliàs priuabitur, iuxta.c. licet canon.de elect.lib.vj. Et tenet Rota decis.[xj].in quadam addi.in no.licet secus,quo ad.c.de multa.quia illud respicit nudam assecutionem fructuum.sed.c.licet.administrationem curæ. Et sic exercitium sicut regula ista respicit etiam possessionem,non autem perceptionem fructuum,& hoc priuilegium annalibus possessoribus ratione possessionis, non ratione fruuctuum conceditur, quia hoc non videtur necessarium,etiam in re in qua fructus percipiuntur, per.l. Titia. cum ibi not.ff.de solu.l.litibus.C.de agri.& censi.lib.xj. sufficit ergo quod quis faciat actus pertinentes ad possessionem,licet fructus non percipiat,vt puta agrum colere, & similia,quæ notat Pau.de cast.in.l.iij.C.si.reg. & Bal.in.l.indicia.C.de rei vendi. Sic igitur concludo, quòd posidēs beneficium,licet fructus non percipiat, vtitur priuilegio istius regulæ:quia licet fructus corroborent, & magis possessionem firment,non tamen sequitur,quòd sine ipsis possessio capi,& retineri non posit, etiam latius probat Claudius Aquen.in rep.l.Celsus.ix. colum.versic. qualiter autem. ff. de vsucap.

Fructus licet corroborent.

Gabellæ de animalibus soluendæ. *Statutum imponens pœnā manus.*

Et ex istis ad plures alias consimiles, & affines quæstiones inferri posset,videlicet,an statuta, vel pacta de soluendis gabellis de animalibus,intelligatur de mortuis, an de viuis: & nunquid statutum imponens pœnam manus,comprehendat manum aridam & inutilem. de quibus quæstionibus videndum est per Felyn.in.c.inter cæteras.iiij.col. de rescrip. per Philippum Franc.in.c.si.in.ij.notabili.de homici. lib.vj. per Paulum de Castr.in.l.institor.§.de eo.in fin. ff.de instit. per Moder.post Bart.in.l.quòd te.in si.ff.si cert.pet.cum sexcentis concor.congestis per nouissimos Asten. in tract. formæ. fol.vij.in prima &.iij.col.quæ omnia addi possunt ad tex. in c.ij.de trāsla.episcopi.& ad.l.iij.§.quòd si quis.ff.arbor.fur. cæs.quę solent ad hoc propositum allegari, quòd nullum & inutile æquiparantur. Quibus conuenit illud quod dici solet,vanos,& insulsos homines.non nisi nomine tantum homines esse,vt inquit Cicero in Offic.& est tex.in.c.multi.xl. dist.Tales enim non veniunt appellatione hominum,sed iumentorum,quorum similitudem gerunt,iuxta ea, quæ dicit Abb.in.c.prudentiam.de offic.deleg.

Vani & insulsi homines.

Quæstio

QVAESTIO QVADRAGESIMAOCTAVA.

QVAERO, an possessori annali excipienti de regula ob stet confessio procuratoris sui resultans ex commissio ne causæ super molestationibus infra annũ dictæ possessionis facta, quàm commissionem ipse possessor post annum ratam habuit? *Possessor annalis.*

SOLVTIO, Hodie quæ numeratur. xx. Octo. M. D. xxxiij ista difficultas per R. P. D. Marcellum de Crescentijs in Rota proposita fuit in vna causa Agrigentina decanatu, in qua quidam Ioannes Guerrerius decanatũ possessum per Antonium impetrauerat: & cum in partibus coram iudicibus sęcularibus regijs contenderetur, procurator possessoris in curia super iactationibus & molestationibus commissionem contra dictum Ioan. impetrantem post xvj. dies impetrationis ipsius obtinuit. quo quidem tempore satis dubitari poterat, an procurator prædictus verisimiliter in curia Rom. & in tam breui tempore notitiam de molestatione suo principali facta Agrigenti, habere poterat. Euenit, quòd post aliquos dies idem possessor constituens alios procuratores, ratificauit gesta per primos: cumque in curia litem suam impetrans prosequeretur, possessor excipit de ista regula: impetrans replicat regulam pacificum possessorem requiri. ipse verò non erat pacificus, igitur, &c. quòd non esset pacificus, ostendebat ex commissione prædicta per dictum procuratorem impetrata, in qua fatebatur principalem suum molestari: quæ quidem commissio per ipsum possessorem ratificata fuerat. Dubitatum fuit, nunquid illa confessio ad probandum illum pacificum possessorem non fuisse sufficiat. Conclusum fuit per omnes Dominos, excepto vno, quòd non. Ratio istius decisionis fuit, quia ista regula principaliter in odium impetrantium, & in fauorem possessorum condita fuit. Ergo vt fauor possessoris conseruetur, probatio non pacificæ possessionis, ex qua est obiectus, dari debet, & per concludentes probationes probari, ad effectum, vt præsuppositio pro possessore, & contra impetrantem inducta, tollatur. l. scire. §. sci- *Possessor annalis.* re. ff. de excus. tut. cum concord. vt per Felyn. in cap. pastoralis. in. iiij. colum. versic. signa. de excep. Cum igitur illa probatio ex confessione procuratoris resultans, non erat clara, nec concludens, quia poterat intelligi de molestia post vel

ante

Possessio pacifica. ante impetrationem facta: quarum altera pacificam possessionem interrumpere poterat, altera vero nō: talis probatio ambigua & dubia non debet admitti per ea quæ dicuntur in.c. in præsentia. de probat. Eo maximè, quia illa commissio fuerat impetrata post impetrationem aduersarij. & sic eo tempore, quo verisimiliter procurator non poterat habere notitiā molestiæ: fuit igitur illa molestia potius imaginaria & præsumptiua, & ad cautelam inducta, quàm vera: potuit procurator confitendo molestiam, quam ignorabat ad excludendum beneficium istius regulæ domino præiudicare, iuxta not. in. l.j.C. de pact. Debuit ergo in istis dubiis probationibus contra impetrantem, & pro possessione impetratio fieri, quia clara est regula iuris, in dubiis reo, magis quàm actori fauendū esse. Hinc euenit, quòd ius tertij per solam supplicationē productum non releuat, quia non reputatur clarum quousque super supplicatione literæ expeditæ sint: & ob eam causam res efficitur dubia, quæ probantem non releuat. Et in illa etiam ratione fundatur illud, quòd Rota in vna Cremonen. pensionis coram Domino Christophoro Panigarola. x. Decembris. M.D.xxix. conclusit, videlicet, quòd ad effectum incurrendi priuationem ob non solutionem pensionis non sufficeret notitia vaga & incerta, vel etiam, quòd procurator sciuerit, & dominus ratum habuerit: sed requirebatur clara & indubitata notitia principalis, quo ad incurrendum in censuras & pœnam. per ea, quę scripsit Felyn. in capit. quoniam. §. porrò. col. antepenult. vt lit. non contest. & in cap. cum contingat. col. penult. de rescript.

Priuatio ob non solutionem.

QVAESTIO QVADRAGESIMANONA.

Possessor pacificus.

QVAERO, nunquid possessor pacificus dici poterit ad effectum istius regulæ si causa contra eum infra annū nomine meo committatur per assertum procuratorem meū, quā commissionem ego post annū ratam habui?

SOLVTIO. Hodie quæ est. iiij. Februarij. M. D. xxxiiij. ista dubitatio per dominos in causa Truden. decanatus corā R.D. Ioan. Clerici pro parte negatiua decisa fuit. Et inter alia pro ista decisione adductum fuit dictum Bal. quod communiter approbatur in. l. fin. C. ad Macedonianum. vbi ratificatio, quæ fit tempore quo actus nihil operatur, propter lapsum temporis nō valet, quia inuenit obstaculum in medio, quod

quod impedit,ne tempora, siue extrema coniungantur. Sed in quæstione pręsenti,licet commissio facta fuit infra annum possessionis,ex quo tamē illa non valebat ex defectu mādati, & ratificatio venit post annum: est dicendum possessori nullum detrimētū afferre, quia res deuenit ad causam,à quo incipere non poterat.arg.ca.si eo tempore.de rescrip. lib.vj.Et quia ratificatio per dominū de actu nullo potest fieri in præiudicium sui,nō autē in damnum alterius,vt dicit decis.j. de procur.in antiq.ratificatio enim debet fieri infra tempus,infra quod actus geri potest.vulg.l. bonorum.ff. rem rat. hab. & glo.iuncto text.& ibi not. Geminian. & Alex.in cap. non solent.ij.q.vj.& hoc videtur in terminis exponere gl.in cap. ratihabitionem. de regu. iur.lib.vj. cum concor. vt scribit Alex.in cons.cj.viso. processu.col.j.lib.ij. & in cons. cxxxv. ponderatis his. eodem lib.præsertim,quia hoc casu per possessionem annalem ante ratificationem fuit ius quæsitū possessori,& sic ratihabitio impeditur,vt dicit glo.in.d.cap. ratihabitionem.cum concord. de quibus per Decium in consil.cxlvij.in causa.col.pen. & consil.ccxxvj.in.ij. col. & alibi sæpe,vt dixi in. d. cap. ratihabitionem. Et in summa, ista est apud omnes vera & recepta conclusio,quòd vbi de præiudicio alicuius agitur,ratificatio locum non habet,vt habetur in dictis locis.Et tradit Alexan.in cōsil.lxxviij.viso.& diligenter.in.iiij.col.lib.v.sed in casu isto est idem.igitur,&c. *Ratificatio per dominū nostrū quomodo fieri debeat.*

Vltimo pro ista opin. videtur esse gl.in cap. nonnulli. de rescrip.quę vult,quòd commissio impetrata nomine meo nō potest per me ratificari,ex quo ad illam impetrandam requirebatur speciale mandatum.Et ista est vna de fallentiis, quæ dantur ad regulam, ratum.de reg.iuris.libr.vj.quam ad hoc ponderat Felyn.in cap.causam el.j.in penult.& fin.column. versicul.fallit tamen de iudic.quod est multum notandum in proposito quæstionis nostræ. *Commissio impetrata.*

Accedunt prædictis, quæ in vna Hiporigen. parochialis coram Domino Nicolao de Aretio de mense Iunio.M.D. xxj.Rota tenuit,videlicet,ꝙ lis mota per assertū procuratorem post obitum collitigantis ad effectum regulæ de subrogandis ratificari non possit,pro qua decisione faciunt ea,quę scribit domin.Anton.in capitul. cum venissent in fin.de restit.spoliato. vbi dicit, quòd si aliquis tanquam procurator *Lis mota per assertum procuratorem.*

meus

meus possessionem vnius beneficij pro me capit. Et deinde ille assertus procurator ab alio spolietur, non potero ego ad effectum, vt mihi actio spolij competat, possessionem illam ratam habere. ita dicit ibi dominus Antonius, & asserit Rotam ita tenere, cuius dictum latè sequitur, & cōprobat Alex. in. l. quòd meo. in. ij. col. ff. de acquirenda possessione. Reliqua circa præsentem quæstionem videnda erunt in regula de triennali, vbi eandem quæstionem, quæ ibi in facto contingit, scribam.

Spolij actio.

QVAESTIO QVINQVAGESIMA.

Possessio annalis.

QVAERO, an possessio annalis ad producendam exceptionem istius regulæ, sufficiat, quòd adsit tempore impetrationis, citationis, aut sententię, licet postea desinat esse?

SOLVTIO. Ista quæstio per dominos meos in Rota, in causa Hispalen. Scholastriæ coram. D. Nicolao Aragona de mense Octob. M.D.xxxiij. discussa fuit. Et quia causa ex alio cap. tunc fuerat resoluta, inter loquendum dictum fuit possessionem annalem pacificam saltem tempore impetrationis requiri debere, quo tempore aliarum qualitatū hîc requisitarum expresio fieri debet, prout regula hic in prima sui parte disponit. vnde sicut sufficit dictas qualitates impetrationis tempore adesse, licet postea cessent, per not. per gl. in vers. canonicis. in cap. statutū. de rescript. lib. vj. eodem modo & qualitas pessessionis annalis ad producendam istam exceptionem sufficere debet tempore impetrationis interuenire, licet postea possesio perdatur. Quia exceptio ex annali possessione præcedente impetrationem nascitur, non ex sequenti, vnde sufficit impetrationis tempore iam esse annalem, ad effectum, vt impetrans seruare hic contenta teneatur, & possessori exceptio regulæ competat. & hoc clarè innuunt verba istius regulæ ibi, per annum immediatè pręcedentem, &c. Nec obstat, si dicatur, quòd si possessor post impetrationem actoris desinat posidere, impetrans non poterit vsque ad sententiam causam prosequi, vt hic dicitur. Quia illud esset verum quando agetetur possessorio, sed regula ista secundum dominos, vt etiā inferius in alia. q. dicetur, petitorium concernit, super quo possessor ad iudicium trahitur, & super quo debet dari sententia, vt innuunt verba text. ibi, & causam

Exceptio ex annali possessione

Possessor.

quare

quare sibi ius non competat,&c.non igitur refert,nec requiritur reum conuentum tempore prosecutionis causa,vel sententiæ, sed tempore impetrationis annalem fuisse, quo ad hoc,vt impetrans implere debeat quod ei incumbit: quia forma illi per istam regulam imposita est,quæ cum ipsum impetrantem concernat, & in sui odium introducta fuit, debet ad vnguem obseruari,& ideo causam contra reum cõuentũ vsque ad sententiam prosequi tenetur, vt hic dicitur. facit clemen.j.vt lit.penden.& cap.j.&.ij.eod.titu. lib.vj.nec ista regula requirit sententiam contra possessorem ferri, quia nõ respicit factum possessoris,sed impetrantis:& ideo regula impersonaliter loquitur,quòd eam prosequi teneatur: & sic, licet reus conuentus desinat esse possessor, hoc facere tenetur, iuxta. l.properandum.§. sin autem reus.C.de iudic.quia defectus rei actorem non prosequentem excusare non debet, Quod ex eo etiam suadetur,quia licet regula faueat possessoribus, est tamen principaliter in fauorem publicum introducta,vt lites terminentur, vt dixi superius in quadam quæstione,, ponderando verba regulæ,vbi,vt improbi exquirentium lites motus reprimantur, &c. & genus pœnæ Cameræ apostolicæ applicando.Et ideo impetrans causam terminari facere intra annum astringitur,ad effectum, vt ex litis euentu videatur, an impetrans improbus litigator fuerit, & puniatur,vt sic molestatores iniusti ex grauitate pœnæ deterreantur,aliique impetrantes cautiores in posterum reddantur, cum se per regulam ita interpretatam ad causam vsque ad sententiam prosequendam astrictos esse cognouerint. Discantque pariter non, nisi ex claro & bono iure, impetrationes suas obtinere,& possessores ex eodem ad iudicium euocare: & hoc est, quod verba istius regulæ præ se ferunt, ibi,specificã, & determinatam causam, ex qua clarè constare poterit, quòd nullum ipsi possessori in dicto beneficio ius competit, &c. Non igitur curandum est, an reus dimiserit possessionem,vel ne. Quia sufficit eum per annum immediatè præcedentem impetrationem possidere,vt dicitur hic: vnde si post citationem desinit esse possessor, nihilominus exceptioni regulæ locus erit. *Impetrãs causam.*

Ex quibus omnibus apparet in prosecutione causæ priuati factum non tantum considerari,quàm publicum. arg. eo- *Priuati factum.*

rum,quæ not.Bar.in.l.agraria.ff.rerum amot.cum similibus. *Priuata persona.* Ex quo infertur,priuatam personam facto suo à lite se abdicando interesse publico præiudicare non posse, vt nota.in l.j.ff.ad Tertul. Imò si possessor post motam litem possessioni cessisset: nihilominus à dicto impetrante damna & interesse,quæ possessionẽ suá contigissent, repetere posset, per istum text.arg.glo.in cap. præsenti. de offic.ordina. lib. vj. & ca.cæterum.de dona.possessio igitur ad effectum prosecutionis causæ,de qua loquitur ista regula,nihil facit:nam sufficit qualitatem possessionis adesse tempore verbi, id est tempore impetrationis,iuxta vulg.in l.in delictis.§.si extraneus.de noxal.Et hoc dicendum suadet dictio exnunc, quæ extremitatem principij refert,secundum glo.in clemen.ij.de hære.& in clem.j.de iure patronat.cum similibus.

Nec obstat si dicatur regulam ita demum impetranti obstare quádo per possessorem annalẽ opponitur,& sic videtur requiri qualitas possessionis tempore exceptionis, cum hæc exceptio fauore possessoris inducta sit: & isto modo bene quadrat, quod dicitur in.d.l.in delictis.§.si extraneus, videlicet,quòd qualitas adiecta verbo, debet adesse tempore verbi, id est exceptionis proponendæ, cum exceptio non detur non possessori. Sed ad hoc respondetur, quòd possessio sequens impetrationem,non est illa, quæ impetrantem afficit, sed præcedens: vnde impetrans tempore suæ impetrationis ad faciendam mentionem possessionis præcedentis, non sequentis, astringitur, & tunc requisita regulæ circa expressionem nominis & gradus tunc possessoris astringitur. vnde ex quo impetratio semel affecta fuit, dato, quod possessor post impetrationem desinat possidere: impetratio,quæ à principio fuit nulla,non validatur.quominus reus conuentus tũc possessor excipere de regula possit, dato,quòd tempore exceptionis non possideat. Et ad illud dictum, quòd qualitas adiecta verbo,& cæt.respondetur, quòd illud dictum procedit, quando qualitas non habet tractum successiuum sicut possessio, quia tali casu potest qualitas verificari, secundum aliud tempus,Ita notabiliter illud dictum limitat & declarat Cardina.Zabarel.in repet.cap.perpendimus.in.viij. colum. de senten. excommuni. Vbi etiam aliam limitationem ponit,quam videas,pro quibus allegat bona iura.Et ita reperio

tempore

tempore Sixti, secundum istam opinionem excellentissimos Doctores in quadam causa Burgen. Abbatiæ de Villalbuca. consuluisse, vt patet in primo volumine consiliorum Ioan. Aloisij Tuscani Mediolanensis aduocati tunc consistorialis, fol. xliij. Quibus accedent ea, quæ in illa quæstione De possessore cedente dicam.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAPRIMA.

QVAERO, nunquid regula ista inhabiles ipso iure etiã per extrauag. Bonifacij, Pij. Alexãd. & Iulij, contra nõ soluentes annatas æditas, vel quemcunque alium inhabilem defendat? *Inhabiles iure.*

SOLVTIO. Respondetur, quòd sic, quia ista regula nõ recipit restrictionem de habilitate. Nam licet iura loquentia de personis intelligi debeant regulariter de habilibus. l. j. C. de sacrosan. eccle. & vulg. l. vt gradatim. ff. de mu. & ho. Hoc tamen fallit, nisi cõstitutio respiciat animæ vel reipublicæ cõmodum: quia tali casu lex generaliter loquens, intelligitur etiam de inhabili, vt est text. singularis in. l. si quis in grauí. §. vtrum. versi. is quoque. ff. ad Sillan. quem ad hoc pro singulari notat Ias. in. l. qui seruum. in tertia col. ff. de verb. oblig. Et prius Alex. in. l. cum mulier. in pen. col. ff. sol. mat. & And. Sicul. in. c. j. col. xxiiij. de constitu, & in cap. nouit. num. 231. de iud. & in rub. de rescrip. in cle. co. xj. & in rub. de reb. eccl. nõ alien. in. iiij. col. num. 19. & col. lxxiij. num. 225. & alibi sæpe, vt latius scripsi in. §. in personam. institu. de actio. Sed ista regula respicit fauorem reipublicæ, cuius interest lites reprimi, vt dicitur in. l. properandum. de iudic. vt dixi superius in primis quæstionibus istius regulæ. Ergo debet generaliter de quocunque possessore intelligi. Et ita semper ista regula interpretata fuit. Inhabiles igitur quomodocunque inhabilitati ista regula defenduntur, quæ sola detentatione satisfieri videtur secundum interpretationem longæuam Rotæ. *Lex generaliter loquens cõprehendit inhabiles.*

Limitatur tamen ista nõ procedere in duobus casibus. Primus casus est in inhabili, ea inhabilitate, vt nec etiam rem detinere posit, prout est hæreticus, cuius non solum possessio, sed etiam nuda detentatio rei prohibita & damnata est à lege, vt probat Card. Alexand. post glo. ibi in cap. quo iure. viij. distinct. de quo statim dicam in sequenti quæst. *Hæretici possessio.*

Secundo fallit in eo, de cuius non titulo notoriè constat,

quia talem non defendit regula,ne malitiis & fraudib. detur locus,contra capitulum,sedes.de rescriptis.facit,quod tradit Iason in.l.j.in prima colum. ff. de operis noui nuntiatione. vbi dicit,quòd licet in dubio nuntiatio noui operis, de qua in veritate nuntianti nullum ius competit, debet attendi, & ligat:vt ibi est text.vbi tamē notoriè cōnstat de non iure nūtiantis,talis nuntiatio debet sperni. Nam regula ista loquitur in eo possessore,de cuius titulo ignoramus,vel sumus in dubio,an habet titulum,vel non:quia licet in rei veritate titulum non habeat,dummodo illud notorium non sit, defenditur à regula:secus, vt dixi, in notorio.arg. eorum, quæ dicit Abb.post Innocen.in.c.ecclesia.de caus.pos.& proprie. & in c.ex parte.circa fi.de resti.spol.cum concor.& scribit. Alex. in.l.naturaliter.§.nihil cōmune.ff.de acquir.pos.qui volunt, quòd licet regulariter expoliatus restitui debeat,fallit tamē, nisi notoriè de non iure expoliati constaret. Regula igitur ista debet intelligi de detinente,quem credimus habere aliquem titulum.Nam posidens per annum beneficium scienter & patiente impetrante,qui prætendit ius habere,præsumitur ex possessione illa annali titulū habere,vt dicunt Doct.in c.ij. in fi.si de inuesti.feu.inter domi.& vasal.& in.c.Titius. in fin.si de feu. contro.fue.cum concord.vt per Mod.consulentes,videlicet,Stephanum Beltrandum in consil.j.in.x.col. num.56.in.j.vol.& ante ipsum hoc sequitur Domi.in consil. xiiij.circa fi.sed quicquid sit de iure in spoliato.

Possessor annalis titulum nō habens.

Expoliatus.

Possidere per annū beneficiū.

In hac regula tamen contrarium seruatur, quia siue notoriè de non titulo annalis possessoris constet, siue non cōstet, impetrans seruare tenetur hic contenta:& sic si possessor nullum ius habet in prosecutione litis,condemnabitur, & à sua intrusione cum fructuum restitutione amouebitur.

QVAESTIO QVINQVAGESIMA SECVNDA.

QVAERO, an regula ista defendat hæreticum? SOLVTIO. Dominus Guliel. Casiodorus auditor egregius & diligens in quibusdam suis collectaneis decisionum nouissimarum Rotæ,discutit istum articulum pro vtraque parte,& certe,iudicio meo, impertinenter.Nam ex quo super isto puncto,vt ipse refert in vna causa Illerden.præpositurae de annis M.D.xix.& M.D. xx.corā D.Paulo Capisiicco iudicauit Rota,quæ mota fuit vna tantum

Hæreticū defendere.

cum ratione iuridica: superuacuum videtur argumenta contraria cōtexere, & illa quidem minus efficacia, quæ occupatis viris legendis melioribus impediti, negotium dare possunt: visum igitur est mihi solum circa illam rationem decisionis, qua tunc Rota mota fuit, insistere; quæ si vera est, nō attinet amplius scholasticorum more rem per disputationes in dubium refricare: sin autem ratio non subsistit, alia fortior quærenda erit.

Ratio igitur decisionis in illa causa Illerden. fuit, quia in hæretico reprobatur à iure nō solum possessio, sed etiam detentatio ipso iure. vt tradunt glo. Dom. & Alexand. in. c. quo iure. viij. distin. vbi igitur non datur possessio, nec detētatio, regula non procedit. Ista est summa decisionis dominorum comprobata, multis rationibus. sed ista cæteris est efficacior, & magis proxima: aliæ vero ab extra tendunt.

Videndum est igitur, num ratio ista subsistat: & certè non video vbi probetur in iure, quòd hæreticus priuetur ipso iure detentatione, & quòd talis detentatio adeò in eo sit dānata, quòd illi defensio istius regulę prohibeatur: cum igitur nō reperiatur hoc iure cautum, erubescimus sine lege loqui. c. ego solis. ix. distin. facit tex. in. c. illa. ne sede vac. Nam vt inquit Bald. in. c. nihil. de elect. quod lege non cauetur, in practica nō habetur, quia paria sunt, aliqua sine lege facere, vel contra legem, vt ipse idem Bal. dicit in. c. in Genesi. in fi. col. de electio. sequitur Ias. in. l. singularia. in. vij. col. ff. si cer. pet. Hinc illud emanauit, quod Anto. de But. dixit, quòd possumus iudicare contra communem opi. non habentem casum legis pro se, vt refert Ias. in. l. illam. C. de colla. *Quod lege non cauetur, & cætera. Facere sine lege, vel contra legem, paria sunt.*

Pro qua opin., adduco duas rationes iudicio meo efficaces. Prima est, quia, vt dictum fuit suprà. q. proxima, regula ista restrictionem de habilitate personarum non recipit: sed quicunque inhabilis, & nudus detentor tueri se regula ista potest, quia non tam possessoribus ipsis fauet, quàm impetrantes insequitur: & sic principaliter regula inducta est in odium exquirentium lites, sed istud odium calumniose impetrantium non purgatur, nec cessat propter hoc, quod possidens sit hæreticus: ergo debet habere locum regula, quia propter hoc hæreticus non manet impunitus, cùm possit ab alio impetrante seruante requisita in regula priuari beneficio, & *Iudicare quādo possumus cōtra cōmunem opinionem.*

 amoueri

amoueri à possessione. Nec obstat, quòd hæreticus expoliatus non restituitur: quia hoc non facit quominus vti non debeat regula: quia videmus execrabilem expoliatum non restitui. Vt conclusit Rota in vna Ginen. prioratus coram R.P.D. Petro Vortio. de anno M.D.xxx. per rationes, & authoritates de quibus inferius in quæstio. de execrabili, & etiam in regula de triennali. in. x. quæst. dicam, & tamen ille vtitur beneficio istius regulæ, & etiam de triennali, vt meminit Cassiod. hic. Et dicam latius vtroque loco. igitur argumentum non est concludens.

Expoliatus execrabilis.

Secunda ratio est, quia videmus, quòd licet hæreticus sit priuatus ipso iure, beneficiis tamen nō potest amoueri, nisi prius citetur, & sententia declaratoria contra eum promulgetur, vt dicit text. in. c. cum secundū. de hære. lib. vj. Et hoc idem est in execrabili, vt patet in. c. licet episcopus. de præb. libr. vj. Sed antequam declarentur, certum est eos beneficia detinere, quia hæresis vel execrabilitas facultatem facti non auferunt, quia talis facultas non potest nisi à iudice tolli. Nā fieri nullo pacto potest, vt dicit lex, quominus quis aliquid detineat, vel de facto faciat, vel etiam in seipsum sæuiat, nisi prohibeatur à iudice, vt toto titu. ff. de his qui sibi mor. consci. Nam licet lex prohibere possit detentionem iuris, non tamen potest prouidere, quin aliquis si vult beneficium de facto non occupet, & illa detētio facti sufficit, quo ad istam regulam secundum interpretationem Dominorum.

Facti facultas.

Non obstant notata in. d. c. quo iure. quia licet illa negari possent, cum non sit lex aliqua hoc prohibens. Nihilominus dici potest, quòd illa detenta, quæ prohibetur hæretico, debet intelligi in dubio de detentione iuris, non autem de detentione nudi facti, qua sola cōtenta est regula ista: quia secundum communes regulas appellatione detentionis intelligitur de detentione iuris, non facti, vt latè tradit Alexand. in. l. j. in prin. in. xvj. col. versi. quærit Barto. ff. de acquir. pos. Et licet dicta decisio istis rationibus expugnari potest, tamen in iudicando magna est authoritas illius glos. Gemin. & Præpositi, licet nihil allegent. de hoc tamen in regula de triēnali adhuc aliquid dicam. Et ista omnia quæ dicta sunt, procedant in possessore hæretico: in impetrante verò hæretico, dixi superius in tertia quæstione.

Detentionis appellatione intelligi.

QVAE-

QVAESTIO QVINQVAGESIMATERTIA.

QVAERO, an ista regula defendat possessorem priuatum beneficio, ob non solutionem pensionis? *Possessorē defendere priuatum beneficio.*

SOLVTIO. Rota istū casum de anno. M.D. xxix. mense Octobri coram Staphileo deciderat, vt adnotauit D. Petrus. And. Gāmarus auditor insignis ī memorialib⁹ suis. Et concluserunt domini, ꝙ talis possessor regula nō defendatur. Ratio fuit, quia licet ista regula sit inducta in odiū impetrātis, tamen ex quo consentiens pensioni videtur à principio consensisse priuationi ob non solutionē, non debet adiuuari regula, nec potest in hoc conqueri, quia consentienti & volenti non fit iniuria. vulg. l. scienti. de reg. iur. lib. vj. Et sic isto casu initium attenditur. arg. eorum, quæ dicit Lap. alleg. xxiiij. Hinc est, quòd licet paupertate oppressis soleat cōcedi beneficium. cap. Odoardus. de solut. secus tamen est in debitore pensionis, vt dixi latè in tract. signaturæ.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAQVARTA.

QVAERO, an regula defendat execrabilem possessorem annalem? *Eexecrabilis possessor.*

SOLVTIO. Potest dici quòd sic, quia defendit quemlibet detentorem, dummodo detentio non sit improbata à iure, vt in hæretico, de quo proximè. q. lij. dixi, & in execrabili expeditum videtur: quia pluries fuit dictum in Rota, execrabilem saltem detinere: quia à detentione nō reperitur prohibitus, quinimo neq; possessionē amittit, sed vt ea priuetur, debet prius citari, vt patet in capitulo, licet episcopus. de præben. lib. vj. & faciūt ea quæ dicit Pet. de Anch. cōsil. cxvij. *Prohibitus, vt à possessione priuetur, debet prius citari.*

Sed pro vera resolutione istius quæst. distinguēdi sunt duo casus. Primus est, quando beneficia incompatibilia non detinentur vltra tempus contentum in. d. extrauag. excerabilis. Et tali casu, quia datur possessio, aut saltem detentatio, iuuatur ista regula, & ita procedit text. in. d. c. licet episcopus. Secundus casus est, quando execrabilis detinet beneficia vltra tempus præfixū in. d. extrauag. & tunc, quia extrauagās prædicta seruationem inducit, cum decreto posset teneri execrabilē non defendi ista regula. Ratio est, quia per decretū reseruationis annichilata & improbata fuit quælibet possessio, & facti detentatio, vt dicit notabilis decis. j. in tit. de resti. spol. decis. j. in antiquiori. Et vbi nō datur possessio vel detētatio,

 ista

ista reg. non habet locum. Hinc voluit Rota in vna Gienen. de qua in proxima. q. faciam mentionem, quòd talis expoliatus non restituitur. Quod etiam tenuerunt Mod. in tract. reseruatio. in. xlj. effectu. Sed quicquid sit, Rota tempore meo tenuit vtroque casu contrarium, quia ex quo ista regula nullum requirit titulum, neque bonam fidem, quælibet occupatio sufficit in odium impetrantium beneficia possessorum viuentium certo modo.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAQVINTA.

Obstare impetranti beneficium per alterius assecutionem.

QVAERO, an regula ista obstet impetrãti beneficium per alterius assecutionem, vel per non promotionem? SOLVTIO. Quidam antiqui Doct. vt Ioachi. de Narnia. Ioan. Aloisius Tuscanus Mediolanen. & alij plerique tenuerunt, regulam hoc casu non habere locum, vt apparet libro. j. &. xiiij. allegat. illorũ temporum. Moti hac tantũ ratione, quia regula loquitur de beneficio vacanti ex persona alterius quàm possessoris, & sic ex antiqua vacatiõe ante possessionem annalem, vel post, & tali casu impetranti post possessionem annalem obstat regula, sed hæc non verificantur in vacatione contingente ex persona possessoris, eo maximè, quia ista est quædam priuatio iuris.

Tamen quicquid ipsi dicant, Rota cõtrarium tenuit, vt refert hic Glossator in fin. & sequitur. d. Guliel. in collecta. decisionum Rotæ. Et ita etiam in vna causa capellaniæ Pacen. coram. d. Staphileo. xxix. Octob. M. D. xxix. conclusum fuit, vt attestatur. d. Pet. And. Gammar. in quibusdam suis memorialibus decisionum Rotæ. Ratio decisionis fuit, quia ista regula indistinctè loquitur: ergo non est facienda differentia, an aliquis ex persona possessoris, vel alterius impetrauerit: quia dummodo aliquis sit intrusus per annũ antea, & pacificè per dictum tẽpus possideat, erit locus regulæ, & hoc idem in execrabili, & nõ promoto locum habebit: quia illi antequã possessione priuentur, possunt per annum beneficia detinere: & talis possessio, siue detentatio ante sententiam consideratur à iure, vt patet in cap. licet episcopus. de præb. lib. vj. vbi tex. disponit execrabilem antequàm citetur à possessione amoueri non debere, ex quo apparet possessionem illam ante amotionis tempus coloratam dici posse. Hinc est ꝙ est locus restitutioni, si illa expolietur, vt dicit Compilator decisionum Rotæ

Execrabilis antequam citetur, &c.

tæ in ti. de rest. spolia. decis. iij. in vltima additione.

Sed vlterius cogitanti videtur adhuc primam opi. sustineri posse, in qua Glossator hic, & antiqui aduocati fuerũt. Ratio istius opi. est, quia illa impetratio, de qua hic quæritur, est quædam priuatio iuris: quòd, quemadmodum superius diximus in alia quæst. regula ista locum non habet in impetrante per priuationem rationibus & argumentis, de quibus ibi latius dixi. Tum etiam, quia si constat possessorem esse execrabilem, apparet de notorio non iure eius, & per consequẽs eius possessio & detentatio improbatur à iure, adeò ꝙ si spolietur restitui non debet, sicut de hæretico superius diximus. & licet Compil. in. d. decis. iij. tenuerit execrabilem expoliatum, esse restituendum, eius opi. vltra hoc ꝙest vnius tantum doct. nihil tamen pro sua opi. allegat. Imò contra eius opi. cõclusit tempore meo Rota in vna Gienen. beneficiorum corã R. P. D. Petro Vortio nunc episcopo Aquen. M. D. xxxiij. die viij. Octob. contra Rodericum Lopez pro quodam capellano, & familiari Reuer. Card. Gienen. aliàs Baren. vt ego tunc adnotaui, quæ voluit execrabilem expoliatum non esse restituendũ. pro qua decis. inter plura, quæ breuitatis causa omittuntur, allegatum fuit consil. Oldr. ccxxvij. vbi expresè tenet execrabilem non esse restituendum. & idem probat Rom. in cons. cccccxcix. & est decis. dominorũ in antiquis. nu. ccclxxj. cum qua transit Abb. in disput. Titius. in. iij. dubio. & in cap. in literis. col. penul. de rest. spol. Corset. in tracta. de rest. spol. fallen. xvij. & . xxxiij. Non enim videtur iuri nec rationi consonum, vnde quis pœnam meretur, præmium & fauorem reportare. l. cõgruit. de offi. præs. & quia reseruatio. d. extrauag. inficit etiam detentationem, vt probo superius in alia. q. Sublata igitur detentatione, regula ista locũ non habebit, nisi dicamus, prout in illa. q. de hæretico dixi, execrabili prohiberi detentionem iuris, prout in dubio præsumitur, nõ autem detentationẽ nudi facti, quæ quo ad istam regulam sufficit: & quia regula de triennali execrabilem defendit, vt tenuit Rota, & ibi latissimè dixi: ergo idem dicendum esset in ista regula, aut eodẽ modo tenendum esset in vtraque, nec titulus coloratus in regula de triennali deberet illũ iuuare: quia si execrabilis prohibitus est posidere & detinere, sine possessione præscriptio nõ procedet, vt dicit regula iuris: nec titulus quo

ad possessionem aliquid facit, quando illa prohibetur, præsertim, quia Gemi. in. d. cap. licet. negat execrabilẽ habere possessionem, neque titulum coloratum. Pro resolutione igitur istorum videnda sunt, quæ in dicta regula scribam.

Execrabilis.

QVAESTIO QVINQVAGESIMASEXTA.

An primus resignans annalis, &c.

QVAERO, an primus resignans possessor annalis defendi possit ista regula contra tertium resignatarium habentem causam à secundo resignante?

SOLVTIO. Ista quæst. fuit proposita per d. Iacobũ Simonettam mense Iulio M.D.xxxj. in causa Hispalen. beneficiorum, & tunc prima facie fuit dictum per Dominos animo melius deliberandi quòd non, quia talis resignans videtur habere improbam detentionem, adeò quòd spoliatus nõ restitueretur. sed nihil super hoc fuerat informatum: sed ea omnia per Dominos fuerunt ex tempore dicta. Nam certè cõtraria opi. videtur firmior, quia clarum est, quòd licet primus resignans ex resignatione, quã fecit, transferat titulum & possessionem, vt dicit decis. in not. xxiij. tamen potest manere in detentione quam non transfert, vt ibi dicitur, quæ sola sufficit ad se tuẽdum beneficio istius regulæ: quia, vt sæpe dictum est, omnes intrusi, excepto hæretico, in quo reperitur reprobata detentio, iuuantur ista regula, vt concluserunt sæpe domini, & maximè in casu isto, in quo detentio primi resignantis est tanti momenti, quòd si in ea perseuerasset per trienniũ, præsumeretur retrocessio, vt tenuerunt Domini propter æquitatem alleg. Lapi. lxxxix. in casu vero proposito si primus resignans non fuerat triennalis detentor, sufficit ergo sola afinina occupatio, vt iuuet eum quo ad exceptionem regulæ, sicut iuuat excommunicatum, homicidã, & alios criminosos & intrusos, imò expoliatorem non violentum, vt dicam in alià. q. nec reperio ꝙ in isto primo resignante detentio fuerit improbata à iure, prout tũc de improuiso dicebatur: quia hoc iure non cauetur, imò in hæretico qui est cæteris peccatoribus deterior, quem Domini noluerunt iuuari, regula nõ reperitur reprobata detentio, nisi per dictũ Geminia. & Alexãdrini tenentis hoc absque aliqua authoritate iuris. sed in hæretico potest decisio tolerari, ex quo habet saltem aliquos doctores egregios pro se, licet super hoc fuerit multũ disceptatũ. Sed in casu nostro nullus vnquam hic dixit ꝙ sit reprobata detentio.

Intrusi omnes.

Detẽtatio resignantis.

detentio.sed pro opi. Dominorum vide quæ dicam in.q. seq.
Et interim tenenda est prima opin.

QVAESTIO QVINQVAGESIMA SEPTIMA.

Quæro, nunquid annalis possessor renuntians alteri beneficium suum, qui post renuntiationem in eius possessione per annum pacificè remansit, de ista regula contra impetrantem dictum beneficium per obitum resignatarij excipere possit? *Annalis possessor renuntiãs alteri benefi.&c.*

Solutio. Iste casus in indiuiduo in Rota propositus fuit per R.D. Siluestrum Darium.xviij. Decemb. M.D.xxxvj. in causa Burgen. canonicatus de Veruiesca,& tunc inter loquendum in partem affirmatiuam inclinabant Domini: quia renũtians continuauit suam possessionem priorem quã habuerat ante resignationem post renuntiationem, ita quòd tempore impetrationis reperitur annalis. Præterea facit, quia, licet isti us renũtiantis possessio per renuntiationem amissa fuerit, superius in proxima quæstione dixi, est verum respectu possessionis ciuilis, quæ animo retinetur: secus verò respectu naturalis, quam per resignationem non dimisit, sed illam detinendo continuauit, vt dicit Cald. consilio.iiij. de renuntia.& decis. prima. de renuntia. in no.& propterea illa detẽtio ex quo est annalis, debet esse in consideratione. Suadetur hoc, quia qui detinet, vtiq; possidere videtur, saltem largo modo, vt dicit Alexander in l.j.in princ.in. v.col.num.18.&.§. adipiscimur.num.9.ff. de acquiren.poss.& videtur gl.in cap.causã. de præscrip. Et ideo detẽtori interdictum recuperandæ detẽtionis conceditur, vt dicit predicta decisio,& tradunt Innoc. & alij in cap.literis.de resti.spolia.& Alexand. in dicta.l.j.in prin.nu.66.& Innoc.in c. super hoc de renuntia. Et secundũ dictas decisiones, ita Rota de anno M.D.xvj.coram d.Ioan. Staphileo in vna Segobien. Archidiaconat⁹, pro N.de Roias. Et iterum coram R.P.D.Petro Vortio in alia Calagurritana abbatiæ de Logrogno pro Francisco de Sylua contra Aluarũ de Gabredo.iij.Nouẽb.M.D.xxxj. iudicauit. Si igitur Rota restituit ad talẽ detentationẽ, vtique erit talis detentatio cõsiderabilis, quo ad istam regulam, que nullum titulum requirit, Et quòd in tali detentione habeat locum ista regula tenuit nuper Rota xx.Maij.M.D.xxxviij.corã R.D.Ioan.Paulo Ptolomæo in vna Hispalen.capellaniæ sanctæ Catharinæ, *Detinens largo modo.* *Detentor.*

in

in qua Domini in hanc partem inclinabant, videlicet, regulæ esse locum: verum, quia postea constitit per testes, Antonium del Corro, de cuius possessione annali dabatur, nō percepisse fructus post renuntiationem quam fecerat, & per cōsequens nō detinuisse: & possesio eius ante renuntiationem non sufficiebat ad annum, nisi iungeretur cum detentione facta post renuntiationem, ideo ex isto capite non iuuit illum regula.

Et licet prædicta ita se habeant. Nihilominus contrarium de iure sustineri posset, videlicet, ꝙ prædictus detentor, qui renuntiauit beneficio suo, non posit ratione prædictæ anterioris possesionis annalis se tueri ex ista regula, sub prętextu quòd ante renuntiationem fuerat annalis possesor.

Detētatio triplex. Pro quo est diligenter considerandum, quòd triplex est detentatio: quædam est iuris, quā tenent posidentes & vsufructuarij: alia est facti, vt colonorū & seruorum, de quibus per Bar. & Alexand. in. l. j. ff. de acquir. posses. tertia est meri facti, & bestialis, quæ dicitur asinina, de qua loquuntur Docto. in. l. iij. de acquir. poses. & est illa, quæ tenetur ex nullo iure, sed de facto, & propria authoritate, qualis est ista de qua loquimur, retenta per illum qui renuntiauit iuri siue beneficio suo: quia, vt dictum fuit, per renuntiationem huiusmodi, renuntians perdidit ius, & posesionē ciuilem & naturalem, vt latè probant decis. Rotæ in antiqu. lxvij. tit. de renuntia. quæ incipit nota quòd resignans, &c. Et Io. And. Innoc. & Abb. in cap. solicite. de resti. spol. & est text. in. l. iij. §. in amittenda, & in. l. si quis vi. §. differentia. ff. de acquir. posses. & ibi not. expresse Alex. solo enim animo vtraque perditur, vt ibi dicitur. Ergo si adhuc ille qui renuntiauit insistit beneficio, dicitur de facto tenere: & ideò fructus non acquirit, sed probata renuntiatione condēnabitur in eis à tempore resignationis, vt tenet Rota decisiōe. clviij. incip. licet reus. titulo de renūtia. in no. Et ratio esse potest, quia iste talis, ex quo nō habet titulum, neque posesionem non habet colorem posidendi, & ideo fit talis cōdemnatio: secus verò vbi haberet posidendi colorem: quia tunc à tempore motæ litis fieret condēnatio, vt declarat Rota decisiōe vigesimaquarta. titul. de restit. spol. in nō. Cum igitur ista detētatio, quæ incœpit à die resignationis, tali detentori regulæ auxilium nō præstat. Nec dicatur

Ex quo tpr̄e fiat condemnatio.

catur

catur, quòd illa detentio fomentari videatur. ex possessione præambula, quia hoc esse non potest pluribus rationibus. Prima, quia iste renuntians ante renuntiationem non detinebat, sed verè & iustè possidebat: & illa possessio per renuntiationem fuit extincta & mortua, & sequens detẽtatio de facto de qua loquimur post renuntiationem incœpit: & ideo non potest dici possessio conglutinata, nec cum detentione continuata, sed magis de nouo acquisita, ex eo, quia animus continuandi operatur nouam acquisitionem, secundum Bart. Angel. Imol. & Alex. in. l. iij. in prin. ff. de acquir. posses. quæ cum non sit annalis, nec habeat aliquod alimentum ex possessione anteriori, sed sit multum diuersa ab ea, cum aliud sit possessio, aliud detentio, vt dicitur in. l. stipulatio ista. §. hæc quoq; ff. de verb. oblig. & l. quòd seruus. ff. de acquir. posses. cum simil. vt ibi tradunt Moder. ex diuersis non fiet coniunctio. l. Papinianus. ff. de minor. cap. præsentia. de probat.

Est igitur concludendum, isti detentatori regulam nõ iuuare. Nec obstat, quòd detentor habet remedium recuperandæ detentionis si ab ea eijciatur, vt decis. j. de renun. in no. quia illud est verum in detentore iuris & facti, qui habet colorem possidẽdi, vt declarat Alexan. & Moder. in. d. l. j. in xvj. col. num. 66. de acquir. posses. Secus verò est in detentore asinino, & de facto qui nullum colorem possidendi retinet, vt colligitur ex. l. j. §. deiicitur. ff. de vi & vi arm. Nã talis etiam de stylo hodierno Rotæ non restituitur, quia restitutio non datur sine colore, iuxta doctrinam Innoc. in cap. in literis. de restit. spol. Nam ex quo hic deficit primum extremum, non potest agere spolio, iuxta no. in. c. consultationibus. de offic. deleg. nec obstat dictum Innoc. in. d. c. super hoc, quia loquitur in prophanis, vt patet ex iuribus allegatis per eum: licet Abb. in. d. c. solicitè. aliter respõdeat, distinguendo, quòd aut ille qui renuntiat, stetit longo tempore post cessionem in beneficio, & tunc præsumitur iustè possedisse, quia potuit ius de nouo acquirere. & ita procedit. d. j. decis. quod verisimile est, ad cap. illud. cum materia de præsumptio. quia aliàs ordinarius eum sine titulo tanto tempore non tolerasset, vt dicit Lap. alleg. lxxxix. & Milis in ver. beneficium impetrans. & Ancha. consi. cxvij. Et tunc si talis detentor expoliaretur, esset restituẽdus, & eodem modo iuuaretur ista regula, ad quã sufficeret

Detentor habens remedium &c.

Restitutio non datur sine colore spolio agere.

sufficeret stetisse per annum, quo ad iustificandam detentionem, licet Lapus requirat longius tempus, saltem trienium secundum interpretationem Rotæ, cuius opin. etiam quo ad regulam de triennali est canonizata in curia. Sed vbi detentor non esset annalis, nec triennalis, sed quadrimestris, vt in casu nostro, & ex quo nullum habet colorem iustæ detentionis, non debet iuuari benefi cio istius regulæ, nec restitutionis, licet quo ad hoc de restitutione videatur magis dubium, propter alleg. Lapi lij. lætatus sum. in fin. & dictum Abb. in d. cap. in literis. & decis. j. de renunt. in no. quæ contrarium tenent. Tamen cōtraria opin. hodie practicatur, videlicet quod in beneficialibus requiratur colorata possessio quo ad restitutionem petendam. Et ita hodie seruat Rota, & olim per decisionem vij. in tit. de probat. in no. aliàs secundum numerum 257. & Egid. decis. xlix. cum seq. & xcix. & hoc fuit introductum ne daretur vitiosus ingressus. c. vnico. de eo qui mit. in posses. cau. rei serua. in. vj. & ne ex vitio suo quis commodum sentiat. iuxta l. quòd seruus. ff. quod vi aut clam. & ideo restitutio adminiculum iuris desiderat, vt tradit Bald. in. l. vnica. C. si de mo. poss. in, ij. col. & ideo dictum Innoc. & decis. Rotæ superius in contrarium allegata, isto casu non procedent cum loquantur in prophanis, vel in detentore cum aliquo alio titulo, præsertim, quia dicta decis. j, de renuntia. non se firmat, sed incidenter illud tenet. Nec minus obstat decis. nouissima facta de anno M. D. xvj. coram Staphileo, quia illa nō loquitur in casu nostro, sed cum spoliatur quis à tertio iniustè, & de facto: ideo ex colore longæ detentionis potest restitui. & sic facit illa decisio pro ista parte, & pro ista etiam resoluitur consilio. Calderini non esse verum, cum per renuntiationem vtraque possessio amittatur, vt superius dictum est: & posito quòd retineret naturalem, vt ipse dicit, illa sine colorato titulo non sufficit, per ea que dicta sunt, & tradit Soci. in. l. rem quæ nobis. ff. de acquir. possess. & sunt casus in d. cap. solicitè. & cap. accepta. de restit. spol. qui indistinctè loquuntur, quo ad effectum restitutionis. Nam possessio à iure damnata non iuuat possessorem, nisi fuit tanti temporis, de quo non est memoria, vt dicit Bal. in. l. ius eius. C. de probat. & in. l. ij. versic. quæro nunquid. C. de sentent.

Detentator annalis.

Ingressus vitiosus.

Restitutio adminiculum iuris desiderat.

Possessio à iure damnata.

Nec

Nec obstat, quòd detentator largo modo dicitur possessor: quia est verum in detentore iusto, vt in colono vsufructuario, & similibus. secus verò in iniusto, temerario, & de facto, vt in isto de quo loquimur, quia talis nō dicitur possessor largo modo, nec stricto. Et præsupposito, quòd huiusmodi detentio sub possessione comprehenderetur, non posset tamen isto casu iuuare detinentem, ex eo, quia licet ante renuntiationem possidens diceretur detinere, illa detētio iuncta cum possessione fuit iusta: ista verò quæ post renuntiationem tenetur, siue fuit possessio, siue detentio, est iniusta, diuersa à prima, & alterius speciei, quo casu non potest continuari, nec cōiungi cū possessione, vel detentione anteriori, quæ iusta fuit, iuxta gl. in. l. ij. §. si sub conditione. ff. pro empto. & ideo non data coniunctione præcedentis possessionis, ista sola detentio non est sufficiens ad istam regulam. Et pro ista parte faciunt quæ dicta fuerunt in præceden. q. & quæ dicentur infrà. q. lviij. incip. quid si quis possidet, &c. Tamē licet ista quæ dicta sunt de rigore iuris sustineri possunt, nihilominus quo ad istam regulam, non militant, in qua ex longæua interpretatione Rotæ sufficit sola detētio, etiā asinina & iniusta. Ratio est, quia lex impetrantes certo modo beneficia viuentium multum abhorret: vt in cap. ij. de concess. præb. & dixi latius in regula, de impetr. benef. viuentium. & regula ista non tam iniustam possessionem, quàm improbum impetrantis animū improbat: & ideo dictis impetrantibus imponit formam hîc contentam obseruandam, qua obseruata, si bonum ius prosequentur, iniustus detentor condemnabitur, aliàs in dubio Papa possessori fauere intendit: & ita sæpe rota tales ad exceptionem regulę admittit, vt refert D. Guliel. hîc, & quòd ista regula locum etiam habeat quando quis subrogatur in ius alterius tertij, quàm possessoris, tenuit tota Rota in vna Hispalen. cantoriæ coram R. D. Raynaldo, die vij. Februarij M. D. xxxix. & dicetur infrà alia. q. Nec obst. ꝙ nudus detentator expoliatus non restituitur, quia est verum, quando se sine aliquo titulo intrudit, secus verò vbi titulum habet ab eo qui dare potuit, etiam si fuerit reuocatus: quia tali casu detentio est restituibilis, & ita procedit decis. j. de renunciat. in no. & possunt prædicta omnia concordari.

Detentator largo modo.

Detentio asinina & iniusta.

Quæstio.

QVAESTIO QVINQVAGESIMAOCTAVA.

Illegitimus possessor.

QVAERO, nunquid ista regula deffendat illegitimum possessorem annalem de cuius clericatu ordinatione vel dispensatione non constat?

SOLVTIO. Ista.q. in Rota coram.R.P.D.Marcello de mense Martio M.D.xxxiiij.in vna Placentina decanatus discussa fuit inter Ioan.Vergaza actorem, & Lazarum Alphonsum reum possessorem, & opponētem de ista regula pro parte negatiua, videlicet quòd illegitimus non defendatur regula. Adducebatur primo, quia regula de possessore loquens debet intelligi de habili, vulg.l.vt gradatim.ff.de mu.& hono.sed illegitimus non est huiusmodi.igitur, &c. Secundo pro ista parte facit, quòd dispositio generaliter loquens de clericis, non habet locum in illegitimo.hoc probatur: quia canones volunt, quòd quilibet posit clericatum sum sola reputatione probare, vt decis.iiij.&.xiiij.in tit. de probat. in antiquis. Et tamen illæ decisiones non procedunt in illegitimo, vt tenet Rota: & est ratio, quia in illegitimo est presumptio contra eum, iuxta ea quæ not.Rota decis.xiij.de proba.in antiq. Et secūda eod.tit.in antiquiorib. Et sic apparet, quòd dispositio generalis de clericis nōn habet locum in illegitimis. ergo idem dicendum videtur in ista regula, ex quo est odiosa & pœnalis.pro quibus facit gloss. in clem.j.in verbo, liberi. de baptis.quæ vult illegitimo non includi in dispositione legali, quantum ad commodum.

Præsumptio cōtra illegitimū.

Illegitimus expoliatus non restituitur.

Præterea, quia illegimus expoliatus non restituitur, vt tradit Abb.in cap. constitutus.de fil.presbyt. hoc autem nō procedit, nisi quia in eo improbatur possessio & detentio, sicut de hæretico, dicit Card.Alex.in.c. quo iure in. iij. col. viij.dist.Igitur, &c. Ista sunt, quę pro ista opi.facere videtur.

Quibus non obstan.cōtrarium videtur verius. In primis non est verū istam regulam restringi se ad habiles, vt in proprijs terminis, & in eodem casu Rota iudicauit in regulā de triennali, vt ibi latius dicam, & hoc manifestius in discursu plurium.qq.istius regulæ apparebit. Nec obstat quem in dubio laicum reputari, vt tradit Decius consil.cxxv. col. j. & Ripa.in cap.ij.in ij.col.de iud. quia hoc est verū in dubio, sed hîc videmur esse in claro: quia iste Lazarus per plures annos celebrauit in ecclesia prǫsentibus & patientibus superioribus:

rioribus:qui si talis non esset,non eum permisissent, vt not. in cap.ordinarij.de offic.ord.lib.vj.& tradit Pet. de Ancha. consil.cxvij.& Lap.alleg.lxxxix. Moder. in.c. illud. de præsump.facit decis.Rotæ.lxxxiiij.incip.nota. quòd vbi contra aliquem,&c.in antiquis.& decis.ccccciij.& Bellam. decisio. dcxlv.igitur talis præsumitur clericus. & Doctores loquuntur,quando nullæ præsumptiones militent in contrarium:sicut hic tali casu recedimus à præsumptione iuris. Prout in simili casu voluerunt domini in præterita audientia huius mẽsis Iunij M.D.xxxviij.in vna causa Placẽtina legati corã me, videlicet quòd præsumptio.§.defuncto.l. miles.ff. de adult: quòd quis præsumatur filius mariti in dubio, quando vxor eodem tempore moratur cum marito,& amasio tollitur,quãdo in contrarium sunt plures præsumptiones,vt ibi,de quo tamen latius in meis notulis scripsi. *Præsũptiõ quando admitti soleat.*

Nec obstat bastardum spoliatum non restitui:quia hoc est falsum.Nam Abb.in.d.cap.constitutus.non dicit hoc, & casus positus ibi per Abb.secundum regulam procedit,qui non adaptatur casui nostro: quia ibi agebatur de beneficio possesso per illegitimum, quod pater eius immediatè possederat:& iste defectus tituli erat notorius,vt ibi dicitur,quo casu regulariter procedit, quòd spoliatus etiam si sit legitimus debeat repelli, exceptione notoria de non titulo, vt tradit latè Corset.in tracta.de restitu. spol.in.j. col. post Abb.in.c. cum ecclesia.de caus. posses. *Spoliatus legitim⁹.*

QVAESTIO QVINQVAGESIMANONA.

QVAERO,quid si quis tempore vnius Papæ per sex mẽses,& illo mortuo tẽpore successoris per alios sex menses pacificè beneficium possideat,an poterit iuuari regula ista contra impetrantem? *Pacificè beneficiũ possidere.*

SOLVTIO. Videtur concludendum quòd non, quia tempore primi Pontificis non possederat,nisi per sex menses, & sic non poterat vti regula:quia mortuo illo primo Pontifice, expirauit regula. Successit alius pontifex: & tempore istius Pontificis militabat regula pro suo tempore,sed illa nõ potest trahi retro: quia sicut lex in dubio respicit futura,nõ autem præterita, nisi de præteritis caueatur, vt in cap.ij. & fin.de constitu.Præsertim,quia regula tempore eius conditoris tantum viuit,& non trahitur retro.Et verum est dicere *Regula respiciens futura,nõ autẽ præterita.*

Q tempo-

tempore istius secundi Pontificis, nisi per sex menses possedisse: & regula non afficit, nec ligat impetrantem, nisi tempore quo viuit regula: & quo ad hoc, vt illa locum habeat, requiritur quòd possessio annalis impetrationem non procedat, quæ in.q.proposita non concurrunt. igitur hoc casu regula locum non habebit. Nam & ita in facti contingentia Ioan. Baptista. de sancto Seuerino, vulgò Cacialupus, quibusdam respondit.

Tamen saluo meliori iudicio, ego putarem contrariam opinionem esse veriorem, videlicet regulam obstare impetrãti non seruanti requisita: in ea ratio est, quia tempore secundi Pontificis iste possessor reperitur annalis, & regula istius Pontificis capit ipsum annalem: ergo illum defendere debet, quia regula non requirit aliud, nisi quod tempore impetrationis possessor per annum immediatè præcedentem possideat, vt hic: & illa consideratio Cacialupi est quædam fallacia æquiuocationis, vt de se patet: videnda sunt tamen quæ ad istam.q. latissimè scribam in regula de publican. resig. quæstio. vj.

QVAESTIO SEXAGESIMA.

Reseruare sibi fructus.

QVAERO, nunquid ista regula procedat in eo qui resignauit, & reseruauit sibi omnes fructus, in quorum percipiendi possessione existit?

SOLVTIO. Ista. q. modo de mense Martio M.D.xxxiiij. fuit proposita per. R.P.D. Marcellum in vna Placentina Decanatus, in qua conclusum fuit per Dominos, quòd si resignans fructus cum denominatione, ac stallũ in choro, & vocem in capitulo sibi reseruauerat, tali casu regula iuuaretur, quia talis æquiparatur titulari. Aut verò resignans non, nisi solum fructus reseruauerat, & quia habentur loco pensionis, & regula ista loquitur de titulo, quod impetratur: ideo non habet locum iste text. Et istam quæst. etiam latius attingam in regula de public. resig.

QVAESTIO SEXAGESIMAPRIMA.

Annalis possessio.

QVAERO, an liceat mihi impetranti allegare annalẽ possessionem mei aduersarij ad excludendum ius tertij de quo excipit contra me dictus aduersarius meus possessor annalis, attento quòd prius impugnaueram eius possessionem annalem sub prætextu simoniæ?

SOLV-

SOLVTIO. Quia q. ista varios habet sinus, ac propterea ancipitem materiam continet, propterea eam ad vtranq; partem disputabo, vt si postea casus contingat, habeat quisque argumenta quibus partem suam tueatur, quousque Rota vltimum calculum sua sententia ponat. In primis igitur dicendum videtur impetrantem hoc casu minime se regula ista tueri posse, ex eo, quia ista regula in fauorem possessoris, & non impetrantis ædita fuit: ergo possessori annali competit exceptio eius, non impetranti, non possessori: aliàs sequeretur, quòd odiū impetrantis hic cōsideratum in eius fauorem converteretur, contra. l. quòd fauore. C. de legi.

Sed ad hoc potest responderi, regulam esse realem, & sic quilibet etiam non possessor de ea excipere potest, nec satis constat regulam in odium cuiuslibet impetrantis æditā fuisse: sed calumniosi & improbi duntaxat, vt in tex. apparet.

Secundo, quòd impetrans regula se tueri non possit, facit: quia in casu proposito impetrans prius contra possessorem, tanquam intrusum & simoniacum, & propterea tanquam contra nulliter possidentem ratione simoniæ commissæ litem mouerat, & sic eius possessionem impugnauerat: & ideo ex illa possessione contra eundem possessorem, & contra ius tertij ab eodem possessore contra ipsum impetrantē productum iuuare se non poterit, vt in cap. ex eo. de regu. iur. lib. vj. & tradit in notabili casu Abb. in. c. diuersis. col. penul. num. 4. versi. sed tunc remanet. de cler. coniug. Nam in iudicio in præiudicium tertij variare non licet, vt dicit regula iuris in cap. mutare. de reg. iur. libr. vj. & in. l. nemo mutare. ff. eo. titu. & declarat Bart. in. l. Papinianus. §. sed nec impuberi. ff. de inoffic. testa. & præsertim hoc in personis ecclesiasticis detestatur, vt in clem. j. de renuntia. cum similibus. Et sic licet quilibet de possessione annali alterius contra impetrationem tertij excipere possit, cum regula sit realis, non tamen ille qui possessionem illam reprobauit & impugnauit. Nam viam quam eligit, & approbauit, illa sibi patere debet, arg. l. si mulier. ad Velleianum. Sed ad hoc etiam responderi potest neminē prohiberi variis exceptionib. vti. c. nemo. de reg. iur. libr. vj. & quod quis impugnat vna via, potest ex alia approbare, vt not. Abb. & Moderni in. c. cum venerabilis. de except. & in. c. cum inter. de renuntiat.

Variare in iudicio in præiudicium alterius non licet.

Exceptionib. variis quis vti non prohibetur.

Impugnatum vna via, potest, &c.

Impetrãs non potest de iure, et cat. Quarto pro dicta opi.facit, quia impetrans, nec quiuis alius non possessor, nõ potest de iure tertij excipere ad infringendum gratiam tertij, iuxta not.per Barto.in.l.ij.ff. de excep.rei iud.& hoc sequitur Rota. Sed ad hoc etiam respondetur, quòd impetrans excipiendo de regula non dat de iure tertij: quia regula est ius publicum vnicuique competens. Ex prædictis igitur apparet quæstionem istam esse dubitabilem, & ita eam sub dubio relinquo, quia eadem. q. pendet modo in Rota super regula de triennali, & ideo illius decisionem ibi scribam.

QVAESTIO SEXAGESIMASECVNDA.

Exceptio cõpetens. QVAERO, nunquid exceptio istius regulæ competens cedenti beneficium, competat cessionario?

SOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, quòd non, prout in quadam causa Isclana coram D. Iacob. Simonetta tantum fuit tempore Leonis, vt ipse idem adnotauit, & meminit D. Guliel. Algaren.in memorialibus decisionum Rotæ, sub titu.de regu.Canc.decis.xvj.vbi cõcludit, impetrantẽ non teneri causam prosequi infra annum hic designatum cum cessionario, quando possessor infra illum annum renuntiat. Quod ista ratione probat, quoniã sicut contra mortuum possessorem anualem non teneretur impetrãs causam infra annum terminare, etiam si alius in locum defuncti subrogaretur: Ita neque quando possessor annalis renuntiat, quia renuntiatio est mors ciuilis, vt in cap. susceptũ. de rescrip.lib.vj.& habet eundem effectum, quàm naturalis: & ideo vtrobique militare debet eadem ratio, iuxta tradita in.l.Gallus.§.& quid si tantum.ff.de liber.& posthu.& istam opin.pluribus aliis rationib.comprobat, quas ibi sub num.7. eiusdem decis.vsque ad fi.prosequitur, quę ibi videri possunt.

Mors naturalis. Hinc videmus quòd text.in clem.fi. de procur. qui loquitur in morte naturali locum habere, etiam in morte ciuili, videlicet renuntiatione, secundum Rotam decisio. ccclxxxviij. fuit dubitatum.in no.sequitur Rom.in consi.ccclxxiiij.præsens, &c. Et licet contrarium tenuerit Guido in decisionib. Parlamenti, quæst.dxlvij.cum quo concord. Stephanus Beltrandi in consil.ccl.in.ij.volumi. Tamen prædicta decis. Rotæ est verior, secundum quam nouissimè iudicauit Rota in vna Oxonen. Archidiaconatus corã me.xiij.Decemb.M.D. xxxvij.

xxxvii. pro Roderico Lopez contra Alphonſum Entiques, & in pluribus aliis cauſis, quas breuitatis cauſa non refero. Et ad prædicta facit quod dicit Felyn. in. c. licet col. ij. de offic. deleg. & tex. cũ glo. in clem. ij. in verſi. mori. vt lit. penden.

Suadetur hoc, quia quantum ad commodum, ſeu ius beneficij, nihil plus commodi remanet cedenti, quàm morienti. Ergo qua ratione impetrans non teneretur proſequi cauſam contra mortuum vel ſubrogatum, nec illi contra impetrantem de regula excipere poſſent, pariter, ac eadẽ ratione, neque ipſe ceſsionario de regula excipere poterit, neque impetrans ad illam ſeruandam teneri debet.

Præterea, quia regula videtur habere reſpectum ad poſſeſſorem annalem, non ad beneficium, vt videlicet impetrans contra eum teneatur cauſam proſequi infra annum, quod apparet ex genere pœnæ in fautorem poſſeſſoris inductæ. Ceſſante igitur poſſeſsione, morte, vel renũtiatione, ceſſat diſpoſitio & fauor regulæ. l. adigere. ff. de iurepatr. cum concord. vt in vulg. cap. cum ceſſante.

Poſtremo, quia ſecundum ſtylum Cancellariæ iſta regula eſt perſonalis, ergo extinguitur cum perſona: & ita olim Paulus de Caſtello, & N. de Herrera, & N. de Parma abbreuiatores illorum temporum excellentes in quibuſdam ſuis formulariis adnotarunt, fol. lxxviij. Et pro iſta opi. facit, quia quando exceptio oritur propter actionem intentatam, ſi actio excluditur anno, ita & exceptio: quia tali caſu non habet locũ illud, quod dicitur in. l. licet. C. de excep. videlicet quòd annalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum, vt declarat notabiliter Abb. & ibi omnes Moder. in cap. ſi autem. de reſcrip. & Socin. in. l. qui agnitis. col. fi. ff. de excep.

Prædictis tamen non obſtantibus contraria opin. de facili defendi poteſt, quam in primis ſequuti fuerunt plures excell. viri temporib. Sixti & Alexãd. vt Ioannes Aloiſius Tuſcanus tunc aduocatus conſiſtorialis, & poſtea auditor Cameræ in primo libro conſiliorum ſuorũ, fol. xliij. vbi plura dicit, quæ ibi videri poſſunt. Et iſta etiam opin. quibuſdam dominis ſeniorib. Rotæ placuit, iſta ratione moti: quia verba iſtius regulæ in rem prolata videntur, & ſic magis beneficium, quàm perſonam concernunt: ergo apparet ex hoc, quia exceptio regulæ erit realis, & quilibet de ea excipere poterit.

Præterea, quia vt sæpe dictum est, ista regula odium impetrantis respicit, & istud odium ita militat post cessionem, sicut post mortem possessoris, dummodo detur certus contradictor, quo deficiente secundum stylum citari debent interesse putantes, iuxta.c.fi.de electio. libr. vj. cum ibi not.& tradit Bal.in authen.si omnes.C.si mi.ab hæ.se ab. Nam hoc iure vtimur, quòd mortuo altero ex colligantibus, processus contra interesse putantes per cõtradictas decernitur, quibus citatis, tunc valide pronuntiatur, vt tradit Egid.decisio. clvj. Nam per cessionem, vel mortem lis non extinguitur in Rota, vt dicit decisio.x.vt lite pendente.in nouis. Et si actor impetrans potest sine aliquo impedimento eam prosequi, iuxta clementinam primam, vt lite pendente. tenetur igitur & cogitur prædictus impetrans in omnem euentum sententiam infra annum præfixum à regula obtinere: quia cum regula ista sit realis, quilibet etiam centesimus possessor excipere contra impetrantem, & illum sub prætextu non seruatæ regulæ excludere poterit, & absolutoriam ab impetratione ipsius petere, iuxta decisio.j. de re iud.in nouis. & tradita in.l.qui accusare.C.de edendo.&.c.fi.de iureiur. sic ergo prouisus per obitum vel cessionem poterit opponere, sicut poterat eorum antecessor, quamuis iste successor possessionem nõ habeat, sed tertius, quia satis illi erit prædecessorem suum per annum præcedentem pacificè possedisse, quo ad hoc, vt reus conuentus in eodem iure & lite fortè succedens ab impetrante conuentus, excipere de non iure agentis possit, vt actori saltem perpetuum silentium imponatur, iuxta prædictam decis.j.de re iud.in nouis.& tradita per Alex. in consil.c.in fi.& Philip.Franc.in.c.j. de eo qui mit. in pos. cau.rei.ser.libr.vj. Rursus accedit, quia verba illa, vt improbi exquirentium lites reprimantur, &c. posita in procemio istius regulæ, denotant causam finalem, vt superius in.j. quæstio. dictum fuit: quæ quidem causa finalis, & improbitatis præsumptio, quæ contra impetrantem militat, non tollitur per cessionem, vel mortem possessoris. Ergo non est per illam satisfactum regulæ, nisi impetrans effectualiter infra annum causam vsque ad sententiam prosequatur, per quam præsumptio regulæ contra ipsum militans discutiatur, quæ quidem sententia haberi non potest sine contradictore

Interesse putantes citari debent.

Lis per cessionẽ vel mortẽ nõ extinguitur.

ctore vero, vel ficto, vt dictum fuit: vbi autem verus contradictor datur, vt potest esse cesionarius, de quo loquimur, nō video quare ille de regula excipere non posit, quia tertius se opponens consequitur, idem quod prædecesor, cum per cesionem subrogatus ad litem & locum cedentis videatur, & subrogatus sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur. argu. eorum quę dicit Abb. in cap. ne pro defectu. in pen. notab. de elect. & quod dicit Ias. in. l. posideri. colū. j. num. II. de acquir. pos. cū concord. vt scripsi in. §. fuerat. in. iiij. col. insti. de actio. Hinc dicimus, ꝙ exceptio quæ repellit accusatorem, repellit etiam iudicem inquirētem, qui in eius locū subrogatur, vt tradunt Moder. Mediolanē. in. c. j. in. ij. lectur. de iudic. Accedit ad hoc, quia huiusmodi exceptio regulæ nō solum continet interesse cesionarij, sed etiā cedentis beneficium propter pensionem, vel regresum, quā sibi fortasse cedendo retinuit: vel quia cedentis interest, quòd cesionarius habeat beneficium fortè propter seruitia sibi impensa, iuxta c. relatum. de testa. vel quia anticipauit sibi solutiones pēsionum pro subuentione cōsanguineorum pauperum vel in expeditionibus bullarū, vel alia necesaria impensa præcedente exposuit, aut etiā, quia sperat illum propter hoc magis sibi ad antidora obligare, vel quia alteri tertio concedi fecit accesum, aut etiā fortè, quia cesio ex causa permutationis facta fuit, quę omnia nō sustinerētur, si per renūtiationē posesoris regulæ exceptio extingueretur, & non transiret ad cesionariū: & quia pensionis, vel regressus reseruatio nō subsisterēt, nisi valida fuisset cesio. interest igitur possesoris cedētis, ac etiā cesionarij, qui agit de damno euitando si fortè beneficiū ex causa permutationis habuit, vel si ex simplici cesione, qui tractat de lucro iam acquisito perdendo, quod in effectu dānum reputatur, iuxta. l. liberto octuaginta. ff. de bon. liber. vti beneficio, & exceptione regulæ, qua si vti nō posset, de facili beneficiū amittere seu perdere posset, quod sæpe magnis laboribus & impensis acquisiuit: quæ quidē considerationes, quando coram Papa renūtiatio fit, licitæ sunt, vt tradit Fely. in cap. ad audientiā. ver. iij. conclusio. de rescript. & tenet clarè Angelus in summa in ver. simonia. el. iij. in ver. fin.

Exceptio repellens accusatorem.

Considerationes.

Nihil plus commodi manere cedenti, quàm morienti.

Et per hoc respondetur ad motiuum contrariæ partis, dum dicebatur, quòd nihil plus commodi manet cedenti, quàm

morienti: quia est falsum per suprà dicta, imò ista ratio retorquetur, quia per mortem possessoris non expirat beneficiũ regulæ, quod est reale, & trãsit ad quoscunque, vt diximus in.q. proxima. Ergo eodem modo, neque per renũtiationem possessori cessabit, cum regula sit inducta in odium impetrantis.

Nec etiam obstat, quòd regula ista videtur habere respectũ ad possessorem, quo ad hoc, vt cõtra illum habere sentẽtiam teneatur: quia non est verum, cum ista regula nõ obliget impetrantem sententiam contra possessorem obtinere, sed iste textus tantum dicit, quòd impetrans causam vsque ad sententiam diffinitiuam prosequi teneatur, & sic respicit solum beneficium, quod fuit possessum per annum, vt patet ibi, Quicunque beneficium per annum possessum impetrauerit, &c. Et sic regula impersonaliter loquitur: vnde licet reus deficiat morte, vel renũtiatione, iuxta.l.properãdũ.§. sin autem reus. C.de iudic.certe defectus rei non debet actorem non prosequentem excusare. Præsertim cum regula vtilitatem publicã concernat, & secundario commodum priuatum.l.ipsius possessoris, videlicet ratione pœnæ sibi acquirendæ. Nam si possessor mortuus naturaliter non fuisset, beneficio renuntiaret: nihilominus impetrans ad pœnam contentã in regula illi teneretur, hoc est ad damna, interesse, & impensas, quæ possessionem suam contigissent. argum. glo. in cap. præsenti de offic.ord.lib.vj.& capitulo, cæterum.de donatio. Et ad effectũ persona possessoris bene hic consideratur. Concludo igitur, quòd mortuo possessore, impetrans aliàs partes regulæ, quæ rem ipsam possessam concernunt, id est, ipsum beneficium seruare tenetur, hoc est causam contra superstitem vsque ad sententiam prosequi: quæ si impetrans non seruauerit, punietur.

Defectus rei. Defectus igitur rei non prosequentis litem, actorem nõ excusat, vt in.l.properandum.§.sin autem. C. de iudic. vt patet de pœna.xl.florenorum cameræ apostolicæ applicandorum, & de aliis hic contentis, videlicet de nullitate gratiæ, &c. quę pœnæ cum sint publicæ, à quolibet peti poterunt, iuxta. l. j. &.ij.ff.de popul. actione. Nã dictæ pœnæ, quæ commodum publicum respiciunt, per mortem possessoris nõ cessant: quæ ne de cætero quis beneficia viuentium possessor certo modo impetret, inductæ videntur, quæ quidem impetrantis improbitas, vel iusta impetratio per sententiam discutietur, & ideo

necessaria

necessaria videtur: & hoc innuunt illa verba hic posita, videlicet, specificam & determinatam causam, ex qua clarè constare poterit, &c. Aliàs si non cogeretur prosequi causam, de facili posset dispositio istius regulæ deludi, & impetrans commodum ex improbitate sua consequi subrogando se per mortem possessoris collitigantis, vel eũ spoliari procurãdo, quod dicendum non est.

Vltimo pro ista parte facit, quia in ista regula inducitur geminata forma, quæ impetranti implenda proponitur, cui minimè satisfactum videtur, ex eo, quia possessor cedat, vel decedat. l. ij. & l. multum. & l. in cuius. & l. quibus. §. Termilius. ff. de cond. & dem. Præsertim, quia hæc obseruare cõmodum publicum respiciat: ideo factũ priuati cedentis causæ publicæ (quæ debet magis attẽdi) officere non debet, vt not. in l. j. ff. ad Tertul. iuxta tradita per Bar. in. l. Agraria. de termi. amot. & l. iij. de sepul. viol. & l. iubemus. §. his iudicibus. C. de sacrosanctis eccle. & l. mulctarum. C. de modo mulct. aliàs sequeretur, ꝙ possessor posset huic regulæ renuntiare, quod est falsum, propter formã introductã, iuxta gl. in. c. j. & in ca. dispendia. & in. c. statutũ. de rescrip. lib. vj. & est etiam glo. in ver. clausula. in. c. dilecto. de præbẽ. Nõ obstant ea, quæ ibi dicebantur ex dictis Abb. in. d. c. si autẽ. Concludendum est igitur per cessionẽ regulæ exceptionẽ, quæ cedenti competebat nõ extingui: & ista opinione multi antiqui doctores fuerunt in quadã causa Burgen. Abb. de Villalbura, & in alia Leodiẽ. parochialis, licet Moderni variauerint, vt superius dixi. *Factũ priuati cedẽtis non officit causæ publicæ.*

Et ista omnia procedere videntur, etiam in casu cõtrario, videlicet, quando impetrans ante lapsum sex mensium, infra quos possessorem ad iudicium euocare debebat, cedat: quia tali casu cessionarius tenetur seruare regulam, ex quo ius primi impetrantis transit cum lepra sua. Tamen, vt dixi, in vtroque casu contrariũ tenuit Rota, vt Refert. d. Guliel. in. d. decis. Sed vt istæ opi. concordentur, est considerandũ quòd aut possessor annalis infra annum datũ impetranti ad prosequẽdũ causam vsque ad sentẽtiam cedat: & isto casu, quia adhuc impetrans detectus nõ fuit, improbus tali casu liberatur à taliprosecutione facienda contra cessionariũ, & procedat decisio Rotæ. Et eodem modo dicendum erit in cessionario ipsius impetrã: quia si impetrãs infra sex menses sibi ad citãdũ

possessor

quia illa morte extincta fuit,& est alia ab ista,& possesio nō trāsit,nisi ad eam subrogetur,vt dicit Rota decis.lxvij. in no. Cum alia sit possesio vnius, alia alterius, & duo eadem possessione vti non possunt,vt tradunt omnes in.l.j.&.l.iij.§.genera.ff.de acquit. poss. patet igitur,quòd iste successor nullo iure regula de annali adiuuari poterit.

Possessio non transiens. *Possessione eadem duo vti non possunt.*

Tamen istis non obstan.Rotæ opin.præualuit,quæ semper tenuit successorem iuuari exceptione regulæ de annali orta ex possessione annali prædecessoris.Et hoc ideo,quia regula ista est realis,concernens beneficium ipsum.& non personam, vt patet in illis verbis ibi, quicunque beneficium ecclesiasticum, tūc per annum immediatè pacificum possessum impetrauerit,&c.Ad illum igitur,ad quem beneficium trāsit, cum qualitate & exceptione sua transfertur, iuxta ea quæ Pet.de Ancha.dicit in consil.ccccciij.colum.fin.quia tali casu successor & antecessor eadem persona reputantur,vt in.c. dilecti.de foro competen.cum concor. vt scribit Pauinus in tract.de offi.& pote.cap.sede vacan.in.v.&.vj.q.j.partis.Exceptio igitur,quæ competebat prædecessori,transit in successorem.l.exceptio.de excep.rei iud.cum concor. vt per Anto. de But.in.c.quia gu.in.iij.colum.versic.venio ad secundum. de iudi.& tenet Bart.in.l.si tertius.§.si prius.ff.de aqua. plu. arcen.quia successor reassumit causam prædecessoris in eodē statu in quo erat,vt dicit Rota decisio.j.vt lite penden.in antiq.& Fely.in.d.c.quia gu.in fine.

Successor & antecessor quādo eadem persona reputantur.

Præterea,quia prædicta impetratio facta contra prædecessorem annalem ab initio odio impetrantis infecta fuit,decreto istius regulæ,iuxta.l.non dubium.C.de legib. Et ista infectio,seu odium non tollitur,propterea quòd mortuus fuerit prædecessor: quia odium semel causatum adhuc durat iuxta ea que dicit Baldus in.l.in ipsius.C.fami.hercis.& Innoc. in cap.cum oporteat.de accusa.& quæ tradit Ancha. consilio.ccxlvij.in causa agitata.& Bartol.in.l.non solum.§.si mādato.versic.quid si mandaui.ff.de iniurijs.& Bald.in authen. si dicatur.C.de testi.Nam semel affectum, semper manet affectum: vt dicit alibi Rota. quia lex semper loquitur, vulg.l. Arriani.C.de hæret.

Odium semel causatum adhuc durat. *Affectum semel, semper manet affectum.*

Et tenendo istam opinionem,non obstant quæ in contrarium allegata fuerint: quia illa non procedunt quando exceptio

ceptio concernit rem,siue beneficium ipsum,quia tali casu nõ consideratur exceptio regulæ, ratione personæ prædecessoris. Sed ex re,ex qua exceptio orta fuit. Et ita sæpe Rota tenuit, vt in regula de triennali dicam. & faciunt ea quæ dicta sunt quæstione proxima. Tamen omnes istæ contrariæ opin. concordari possunt, secundum ea quæ in fina. præceden. quæst.dixi.

QVAESTIO SEXAGESIMA QVARTA.

Expoliatorem defendere.

QVAERO,an ista regula defendat expoliatoré,postea possessorem annalem effectum.

SOLVTIO. Distinguendum est de spoliatore. Nam aut fuit violentus,& de isto latius in regula de triennali dicetur,vbi proprius casus contingit. Aut verò spoliator violentus nõ est,& puto eum regula tueri: imò putaré etiam violentum regula ista defendi, cum posset ab alio, & alio impetrantibus regulam seruantibus molestari,& in iudiciũ trahi, adeò ꝙ non reportaret ex malitia sua commodum.

Possessor violentus, à lege improbus iudicatur.

In contrarium tamen facit, quia violentus possessor à lege improbus iudicatur,cuius possessio à iure damnatur.l.improba.C.de acquiren.posses.Et illa non debet huiusmodi possessorem tueri,vt dicit Andr.de Isernia in titulo,quæ sint regalia.ver.extraordinaria. cum concor.vt tradunt quidã Moder.Neapolitani in quibusdam votis,siue consiliis nouiter æditis consil.xij.colum. fina. Nec est verisimile Papam de tali possessore hic intellexisse, & quòd velit homines pœna dignos fauoribus prosequi,contra.l.congruit.ff.de offic.præsi. &.c.irrefragabili.§.excessus.de offic.ord.Intelligẽda est igitur regula de possessione non damnata, qualis est illa de qua in.d.c.eum qui.Et ita concludendum videtur.

Sed circa spoliatorem non violentum alia ratio concurrit, quia ex quo regula defendit merum detẽtorem, & intrusum defendet,& istum in quo videtur eadem feré ratio. Et ita secũdum istam opi.hodie quę numeratur.xj.Maij.M.D.xxxv. Rota in vna Pampilonen.Prioratus Sancti Crucifixi,corã reuerendiss.d.Io.Mohedano in fauorem cuiusdam Petri de Bexam,contra Io.de Balanza iudicauit. Ratio fuit,quia nõ violentus spoliator potest possidere,& eius possessio,aut detentio non improbatur à iure,sicut est in violento,contra quem omnia iura clamant.

Quæstio

QVAESTIO SEXAGESIMA QVINTA.

QVæro, nuquid isti regulæ quo ad primã partem p impetrantem satisfactum sit, propterea quòd impetrans citatus fuit à possessore infra sex menses? *Impetrãs citatus.*

Solutio. Ista. q. modo ventilatur in Rota coram d. Nicolao Aragona inter Sebastianum Ponze, & Fraciscum Solis episcopum Balneoregien. super Scholastria Hispalen. & adhuc nihil est decisum, & ideo pro vtraq; parte motiua scribã, & interim expectabimus decisionis euentum.

Pro parte igitur negatiua, quòd non sit satisfactum regulæ, facit: quia ista regula in odium impetrantium molestantium possessores ædita fuit. Ergo illis implementum regulæ incumbit. l. ij. cum vulg. ff. de condi. & demonst. Et quia, vt superius dictum est in alia. q. quando in constitutione tẽpus ad aliquid faciendum apponitur, tũc inducta videtur forma, & in formalibus non potest quis factum per alium adimplere, sed ipsemet cui posita est lex, & data forma hoc facere tenetur, vt tradunt Moderni in capitulo, quorundam. xxiij. distinc. & patet in. l. ij. C. de senten. ex peric. recitan. vbi sententia quæ debet legi per iudicem, non potest legi per notariũ. Simile videmꝰ in decreto super alienatiõe rei minoris, quod non potest per procuratorem impetrari: quia est data forma in. l. in minorum. vbi not. gloss. & Bald. C. de præd. min. cum concor. de quibus per Ias. in. l. j. §. item acquirimus. in. iij. col. ver. iij. ff. de acquiren. posses. Sic igitur in proposito est dicendum, quòd ex quo iste modus satisfaciendi regulæ est impositus impetranti, propter odium impetrationis, quòd ipse tenetur satisfacere regulæ, nec sufficit quòd possessor prius illum traxerit in iudicium. *Forma per alium impleri non potest.* *Decretum super aliẽ. rei minoris non potest. &c.*

Secundo pro ista parte facit ratio, quia per istam regulã plura imponuntur impetranti, quæ non possunt impleri per possessorem. Nam regula ista vult, quòd impetrans in sua impetratione exprimat nomen, gradum, & qualitatem possessoris, & quot annis ille possederit, &c. Ista enim concernunt impetrationem, & gratiam molestantis, quæ non implentur, nec seruantur, ex eo, quòd possessor impetrãtem ad iudicium vocaret: quia in tali vocatione ista nõ exprimũtur, tanquam ibi impertinentia. dato igitur quòd forma hîc inducta per aliũ impleri posset, respectu citationis infra semestrem faciendæ,

non ta-

de secuta, nullius existát firmitatis, &c. quæ verba videtur an nullare sententias ex defectu iurisdictionis, ex quo Frácifcus non commiserat causam infra sex menses, vt dicta regula.

Breuiter Rota conclusit sententias non esse nullas ex defectu iurisdictionis, quia licet Franciscus non fecit diligentiam committendi causam infra sex menses, tamen Io. Morillas aduersarius illud fecit, & sic diligentia aduersarij prodest colli-tiganti: itaque bona fuit iurisdictio, licet sententia sit iniqua ex defectu iuris, quod ius annullatur per regulam, argu. l. j. §. item cum cótra. ff. quando appellan. sit. Nam nota est doctrina Abb. & Doct. in cap. quoniam contra de probat. quòd sententia ex defectu iuris partium non dicitur nulla, sed iniqua, & ideo transire potest in rem iudicatam. bona igitur hîc fuit iurisdictio: quia vna pars potest supplere, quo ad iurisdictionalia, quòd alia facere tenebatur, vt not. in l. fin. ff. de offic. præfect. vrbis. & in l. si mandauero. §. si hi. ff. mandati. cum cócor. quo tradit gl. magna ante fi. in l. ij. ff. de admi. rer. ad ciui. pertinentium. faciunt quæ not. Bart. in l. Aristo. in fin. ff. quæ res pig. oblig. poss. Nec inconuenit quòd vna persona inhabilitata consequatur per alium, quod per se non potest, vt patet in cap. per tuas. de arbit. cum concor. vt scribit Felyn. in cap. j. in. iiij. col. de præscrip.

Sententia nulla ex defectu iurisdictionis.

Pars vna quo ad iurisdictionalia supplere pôt.

QVAESTIO SEXAGESIMA SEXTA.

QVAERO, nunquid sit satisfactum isti regulæ in secunda & tertia parte eius si impetrans infra sex méses causam commiserit super possessorio, & possessorem citari fecit, & infra annum sententiá obtinuit, an verò requiratur sententia super petitorio?

Sententiã obtinere infra annũ.

SOLVTIO, Ista quæstio fuit posita in Rota mése Octobris M.D.xxxiij. & decisa anno sequenti per dominum Nicolaum Aragona in eadem causa Hispalen. Scholastriæ, & fuit conclusum, quòd regula ista cócernat petitorium, & sic quòd nó sufficiat senteriá infra annũ habere super possessorio: pro qua parte vltra plura alia adducta per me, & alios dominos ponderabantur verba istius regulæ. Primo ibi, dum dicit. beneficium impetrauerit, &c. Nam clarum est quòd ista verba quæ impetrationem concernunt, petitorium & proprietatem denotant: quia possessio certo modo non impetratur. Secundo ibi, dum dicit, quòd impetrans in impetratione sua debet

Beneficiũ ĩpetrare.

exprimere specificam & determinatam causam, ex qua clarè constare poterit nullum ipsi possessori in dicto beneficio ius competere, &c. Ista etiam verba (quæ fundamentũ intẽtionis agentis concernunt, & super quibus lis exordiri debet) petitorium denotant. Nam quando tractatur de sola possessione, non quęritur an ius competat, vel non, vt not. in cap. in literis. cum sequent. de restitu. spol. Tertio ponderantur illa verba, ibi, causamq; extunc desuper. quæ verba connectuntur prioribus. ratione dictionis extunc, quæ extremum coniungit, & respicit tempus impetrationis, vt in cap. si eo tempore. de rescrip. lib. vj. & petitorium respicit, quod clarius indicat illa dictio, desuper quæ de sui natura petitorium, magis quàm possessorium concernit, vt patet in. l. codicillis. §. instituto. cũ vulg. ff. de leg. ij.

Extũc, dictio extremum coniungit.

De super, de sui natura petitorium magis quã possessorium concernit.

Cum igitur ista tria sint in text. connexa, & ab impetratione dependentia, quæ circa ipsum beneficium vertitur, est dicendum, regulam non habere locum quando possessorio agitur: & ideo diligentia impetrantis circa possessorium, videlicet in trahendo possessorem infra sex menses ad iudiciũ, & causam vsq; ad sententiam prosequendo, non eum ab exceptione regulæ liberat, quæ prædictas omnes diligentias & solennitates in petitorio obseruare requirit. Et ad istum effectũ fuit aliàs in Rota ponderata ista regula in illa dictione de super, in vna Cæsar augustan. Archipresbyteratus coram Domino Camillo contra N. Villauerde. Et ita secundum dictam decisionem in dicta causa Hispalen. facta nouissime in vna Giennẽ. Prioratus de Villanoua tenuit Rota de hoc mense Decembr. M.D.xxxix. coram R.D. Io. Mohedano.

Et ista omnia putarem esse vera in mero & simplici possessorio, in quo prædictæ decisiones loquuntur. Secus tamẽ in possessorio, quod petitorij causam habet annexam, vt est possessorio adipiscendæ: quia in tali casu putarem satisfactũ esse regulæ, si impetrans in tali iudicio requisita regulæ seruaret, non intentando aliter merum petitorium. Ratio est, quia de tali possessorio iudicamus ferè idem quod de petitorio, vt in exemplo, de quo per dominum Anto. in cap. fina. de iud. & in cap. literas. de iur. cal. Hinc est quòd libellus super tali possessorio trahit ad se proprietatem, vt tradidit Ias. in. l. vinũ. in. viij. col. ff. si cer. pet. & pro tali possessorio aliquãdo rei

Libellus super tali possessorio

vendica-

vendicatio competit.l.officiũ.ff.de rei ven.& not.glo. in ca. examinata.de iud.quia talis possessio reputatur res ipsa,iuxta glo.fi.in.l. fin.ff vsufruct.quemad.caue. Et in tali possessione possunt verificari ea quæ dicit Decius in.c. causam. in ij.&.iij.col.de iud. videlicet, quòd causa possessionis est ardua,& ea quę tradit Rota deci.ix.tit.de cau.possessio.in no.

QVAESTIO SEXAGESIMASEPTIMA.

QVAERO.an sex menses ad citandum,de quibus loquitur ista regula,computantur à die datæ impetrationis an verò à die expeditionis bullarum,vel commissionis causæ,vel citationis decretæ,vel executæ? *Mẽses sex ad citandum.*

SOLVTIO. Glossator hic dicit,quòd isti sex mẽses currunt à data impetrationis, non expeditionis bullarum, vel commissionis.Põderando dictionem tunc, quæ denotat extremitatem, iuxta glos.in clementina secunda. de hæret. cũ concord.vt hic per eum. *Tunc dictio,extremitatem significat.*

Aduerte, quia dictio extunc non apponitur termino sex mensium: sed termino anni,infra quem causa debet terminari,vt patet ex littera.Et dictio alia tunc apponitur possessioni immediatè præcedenti,& non termino sex mensium.

Sed prò opin.Glossatoris,videlicet quòd sex menses incipiant à tempore impetrationis,vltra gl.in clem.fi.de rescrip. quæ videtur facere ad propositum, ponderando istam regulam, quæ requirit plures qualitates copulatiuè concurrere tempore impetrationis,faciendæ.Primo,quòd nomen, gradum,&c. exprimat. Secundo, quot annos possedit. Tertio, specificã causam,ex qua constare possit nullum ius possessori competere. Quarto,quòd infra sex menses ad iudicium vocent. Istæ qualitates ponũtur copulatiuè, & immediatè post impetrationem. Ergo per hoc datur intelligi, quòd ab illo tempore incipiant. Nam qualitas adiuncta verbo,debet adesse tempore verbi.cap.licet canoni.de elec.lib.vj.cum vulg. si adesse debet tempore impetrationis. Ergo ab illo initium capient illi sex menses. *Qualitates copulatiuè cõcurrentes.*

Tamen istis non obstan.contrarium potest attentari,præsupponendo prius,quòd in quæst.præsenti cõsiderantur quatuor extrema: licet Glossator tantum duo considerauerit, à quibus sex menses præfati possent initium capere, videlicet extremum impetrationis, expeditionis bullarum, & ista duo

tempora,siue extrema tantum considerauit Glossator. Tertium est tempus commissionis. Quartum est tempus citationis decretæ vel executæ. Item aduertendum vnũ aliud,quòd ista regula est odiosa,& contra ius commune multis rationibus,vt dicam in.q.sequẽ. Et inter alias rationes est vna, quia per istam regulam quis compellitur inuitus agere contra rubricam & nigrum.C.vt nemo inuitus. Et quia gratia quæ de sui natura debet esse perpetua fit temporalis. Tunc sic quando aliqua constitutio est,contra ius commune interpretanda est,vt quo ad fieri posit, minus aduersetur iuri cõmuni.cap. causam quæ.de rescrip.cap.super eo.de offic.deleg. Sed certum est,quòd si isti menses numerantur a tempore commissionis vel citationis,minus aduersatur iuri communi. Ex eo, quia minus arctatur impetrans agere,cum interim habeat tẽpus lõgius ad deliberandũ,an velit experiri in iudicio,vel nõ: & sic illo tempore non cogetur, & distantia temporis induceret fortasis sanius ligandi consilium. Nam opiniones hominum ex tempore facilius mutantur,vulg.c. non debet. de consang.& affin. & multa impetrantur, quæ non prosequuntur,arg.l.Titia.de verb.oblig.quod nõ esset,si sex mẽses currerent à die impetrationis. Nam metu pœnæ cogeretur agere contra ius commune,& non agendo perderet gratiã, quæ secundum ius deberet esse mansura & perpetua,iuxta ca.decet cõcessum.de reg.iur.lib.vj.& cap.j.de capel.mon.eo.lib.

Regula odiosa.

Constitutio quãdo aliqua est contra ius commune interpretanda est.

Opiniones hominum ex tempore facilius mutãtur.

Prӕterea capienda est illa interpretatio per quam minus quis lędatur,quia in pœnis,quod minimũ est,sequimur,vt dicit regula iuris,maximè quando actus nemini nocet,& mihi prodest,iuxta.l.ij.cum ibi not.ff.solut.matri. Sed in casu isto ista impetratio nemini nocet:quia per eam non efficitur beneficium litigiosum. Item quando magis impetrans differt causam committere,est sibi magis damnosum,quia possessor interim gaudet fructibus,& de annali possessore posset fieri triennalis, quæ excludit totaliter impetrantem . itaque cum magis ex dilatione citandi possessorem recipiat damnum impetrans,quàm commodũ,non debet arctari,vt infra sex menses à data impetrationis citet possessorem:nam isto modo interpretando minus læditur ius commune,& magis adhæremus ei,vt fieri debet,iuxta.c cum dilectus,de consuetudi. & d.c.causam quæ.Sed incipiendo numerarare illos sex menses à

ses à die commissionis vel citationis, non sequuntur tot absurditates, ex eo, quia tunc constat deliberata mente impetrantis volentis experiri potius ex volũtate & arbitrio suo, cũ nõ cogebatur, quàm coactus: ergo viam, quam elegit ipsa pateat sibi, iuxta. l. si mulier. ad Velleia. Et quòd tali casu incipiant illi sex menses à die commissionis, est fauor possessoris ne diu habeat beneficium litigiosum, quod multa incommoda affert, vt toto titulo de litigiosis. Item quia per talem præscriptionem temporis lites incœptæ abbreuiantur, & habent exitum. Sic igitur, omnibus consideratis, dicendum est, illos sex menses numerandos esse à tempore commissionis.

Præterea pro ista opin. faciunt ea, quæ tradit Bar. & communiter Docto. in. l. si cui legeretur. de leg. j. vbi quæruet, ponamus, quòd vẽdo tibi rem cum termino vnius anni ad soluẽdum pretiũ, dubitant ibi Bart. & alij, à quo tẽpore curret ille annus, an à tempore contractus, an verò traditionis: & cõcludunt, quòd à tẽpore traditionis, per text. singularem. in. l. tali. ff. de iure dot. licet ibi Ias. in. ij. col. alleg. concordantẽ in. l. si ita quis permiserit. in prin. ff. de verb. oblig. Et inter plores rationes pro illa decis. adducitur ibi vna per Ias. quæ quadrat in proposito, videlicet, quòd quando terminus assignatus est respectiuus certæ causæ, requiritur quòd illa causa prius existat, à qua debeat currere. d. l. tali. Sed in casu nostro iste terminus sex mensium, infra quem tenetur impetrans possessorem ad iudicium euocari facere, est relatiuus ad commissionem iudicis tanquam ad causam agentem, sine qua citatio emanare non posset: igitur ab illa debet ille terminus initium capere. Non obstant allegata in contrarium, quia si rectè considerentur, nihil faciunt, quia, vt dixi, dictio tunc, nõ percurrit ad sex mẽses, vt voluit glo. nec glos. cle. fin. potest ad hoc adaptari: nec minus illud facit, quòd qualitas adiecta verbo, &c. quia qualitas sex mensium non est adiecta impetitioni, sed potius commissioni à qua dependet. Sed quicquid sit, prima opin. Glossatoris, seruatur hodie in Rota, & in curia: & ideo tenenda est per rationes superius factas.

Terminus vnius anni ad soluẽdum.

Terminus assignatus est respectiuus certa causa.

Omissis tamen ambagibus tota ista difficultas per regulam Eugenij decidi videtur, cuius tenorem superius in procœm. istius regulæ posui, per quam ista moderna regula intelligi & declarari debet, argu. l. non est nouum. ff. de legi.

QVAESTIO SEXAGESIMAOCTAVA.

Annus terminãs causam, &c.

QVAERO, an annus ad terminandam causam per impetrantem contra possessorem annalem, de quo loquitur iste tex. currat impetranti à die impetrationis, an commissionis, vel citationis executæ?

SOLVTIO, Glossator hic tangit quæstioné, & concludit, quòd currat à die citationis executæ. Mouetur ista ratione, quia vbicunque à lege datur duplex terminus simul actori & reo ad aliquid agendum, debet intelligi lapso primo termino, iuxta not. per Bal. in. l. contra maiores. C. de inoffic. testa. Sed in quæst. proposita datur duplex terminus per istã regulam. Primus sex mensium ad citandum possessorem. Secundus est annus ad prosequendum, ergo iste annus non curret, nisi à lapso primo, iuxta doctrinam præallegatam.

Terminus duplex.

Addo vltra Glossatoré pro isto dicto suo tex. in. l. j. §. sed sciẽdum. & §. largius. ff. de succes. edict. & in. l. fi. §. sin autem dubius. C. de iure delib. & c. cupientes. §. cæterũ. de elect. lib. vj. Et subdit Glossator se credere Rotã sic ĩtelligere istã regulã.

Quid dicendum? Mihi videtur, omissis ambagibus, quòd ista opin. Glossatoris sit sanior, & vera, quam vltra ipsum pluribus rationib. comprobo.

Præscriptio quando alicui currere dicatur.

Primo, quia clarum est, quòd non prius de iure currit alicui præscriptio super aliquo iure, quàm prius constet illud ius fuisse in esse productum. l. cum notissimi. C. de præscrip. xxx. vel. xl. anno. Sed istud ius impetrantis à quo excluditur per lapsum anni in esse produci non potest ante iudicium, quod incipit à citatione, vt in. §. fi. institu. de pœna tem. litig. & not. Hostien. & Ioan. And. in cap. quoniam. in versi. citationem. de proba. & glo. ij. in clemen. j. de iudic. Ergo quo ad hoc, vt excludatur per lapsum anni, requiritur citatio præambula, vt ab illo tempore currat annus.

Præterea instantia, seu facultas prosequendi ius meũ non est præfinita de iure canonico aliqua temporis meta, vt est text. in cap. fin. de iud. Regula verò ista præfinit facultatem agendi per annum. Ergo ille annus non prius cœpisse videtur, quàm sit cœptum iudicium, de cuius prosequendi facultate tollenda agitur. l. si seruus hæreditarius. ff. de stipu. ser. & l. tali stipu'atione facta. ff. de iure dot. & l. si in diem. in principio. ff. de condi. & dem.

Præterea,

Præterea, quia clarũ est, quòd iste annus ad finiendam causam hic præfixus, per istam dispositionem nouam videtur loco instantiæ subrogari. Et licet hic de tempore quando incipere debeat, nihil dicatur, tamen hoc facilè intelligere possumus ex theorica omnium doctorum, vbique tradita, qui volunt, quòd quãdo in lege noua de aliquo dubitatur, illud declarationem recipit à lege antiqua, vt not. Bart. in. l. sciẽdum. ff. qui sat. cog. & in. l. sed & posterioris. ff. de leg. Sed in lege antiqua communi non reperitur, quòd instantia incipiat ante citationem, sed incipit post citationem, vt in. l. properandum. in princ. C. de iudic. ca. cum sit Roma. de appel. & in. c. ei qui appellat. ij. quæst. vj. & in authen. ei qui. C. de tempo. appel. Ergo ista regula in dubio debet interpretationem à iure communi recipere, quia inquãtum fieri potest, statuta debent interpretari & declarari, etiam per impropriationem, vt conformẽtur secundum ius commune, vt in. c. cum dilectus. de consuet. & in. l. si serui. C. de noxal. *Statuta.*

Præterea, quia tempus sex mensium hic præfixum, non datur ad aliud, nisi ad euocandum aduersarium possessorem ad iudicium, si ergo vltima die sex mensium vocaretur, satisfactam esset regulæ. l. quicquid. §. fina. & . l. hoc iure. & . l. si stipulatus essem. ff. de verb. obliga. & . l. si necessarias. §. si annuas. ff. de pigno. act. & cap. commissa. de elect. lib. vj. Secundus verò terminus hic assignatus, qui est annus, datur impetrãti ad prosequendum & terminandum causam. Si igitur secundum tempus dilationis non incœperimus, à fine primæ dilationis sex mensium, oportebit alterum de duobus fateri, aut, ꝙ sex menses dentur promiscuè ad citandum & prosequendum, cuius contrarium apparet. Cum nõ potest quis videri adstrictũ dilationi, nisi in eo quod est in ipsa expresũ, vel quod est absurdius, sed menses ad finiendum tantum causam viderentur concedi, cum primæ dilationi aliorum sex mẽsium in vltimo ipsius momento satisfieri potuerit. Cuius contrarium cauetur hic in regula, igitur &c. *Tempus præfixũ.*

Præterea quando à iure communi disceditur, debet quantum fieri possit, ne longius fiat discessus. c. causam. de rescrip. Quod præsertim locũ habet in hac regula, quæ maximè deuiat à iure cõmuni, vt patet, quia de iure communi nemo cõpellitur inuitus agere: vt in rubrica, vt nemo inuitus. per to-

tũ. Item quia ex leui omiſsione gratiã, quæ de iure debet eſſe menſura, vt in cap. decet. de regulis iur. libro. vj. deducit ad non eſſe. Item quia inſtantia, quæ de iure communi eſt perpetua. c. fi. de iudic. reducit ad annum. Item quia imponit neceſsitatem exprimendi ea, quæ de iure communi exprimere nõ oportet, iuxta not. in clem. ſi dignitatem. per glo. de præbẽ. & in. c. ſi motu proprio. eodẽ titu. lib. vj. Item quia à iure canonico ſecundũ quod inſtãtia eſt perpetua, tanto magis diſcedimus, quanto inſtantiam breuiorem & anguſtiorẽ reddimus. Nã breuitas eſt oppoſita longitudini, & perpetuitas tẽporalitati: in hac igitur dubietate interpretabimur iſtam regulam de anno potius quàm de ſex menſib⁹, vbi anguſtior eſſet meta, & per cõſequens maior à iure receſſus. & ſic, vt hoc abſurdum euitemus, annus incipere debet à fine ſex menſiũ.

Præterea ius canonicum primæ inſtantiæ nullum præfigit terminũ, lex verò ciuilis præfixit trienniũ in prima inſtãtia, intra quẽ exiſtimat cõmodè cauſã diffiniri poſſe: in ſecunda verò inſtantia vtrunque ius concordat, quia dant annum, nec infra minus tempus commodè poſſe diffiniri. cap. ex oratione. de appel. Tunc arguo ſic, & à maiori vbi lex canonica de inſtantia certa meta præſcribenda cogitauit in cauſa, ſcilicet appellationis vbi cauſa venit iam inſtructa, cognita, & ventilata, & partium aſſertione planè diſcuſſa. Non exiſtimauit infra minus tempus, quàm anni cauſam poſſe cognoſci & terminari, vt traditur in. d. cap. fin. & in. d. l. properandum. Non eſt igitur credendum principem, qui cum tanta diſcuſsione & maturitate iſtam regulam ædidit, voluiſſe minorem metam apponere primæ inſtantiæ, vbi res nouiter rudi, & vt ita dixerim, indigeſta materia, & non cognita, nec diſcuſſa ad iudicium deducitur, aſtringendo impetrantem quodammodo ad impoſsibile, quod eſt legi contrarium. in. c. erit autem. iiij. diſtinct. l. j. §. his autem. vbi Bald. ff. de orig. iur. Lap. alleg. cj. Præſertim cum principem non latebat, ius ciuile exiſtimaſſe opus eſſe triennio. Comprobatur hoc, quia non dicitur intra dilationem heri poſſe, quod commodè fieri nequit. Et ideo præſumendum eſt, principem eius intentionis fuiſſe, nolle dilationem taliter dare, vt commodè cauſa explicari nequeat: quia talis præſumitur intẽtio & mens principis in dubio qualis legis, vt not. in. l. vniuerſa. C. de preci. imp. offer. & in. c. j. de con-

Impetrãtẽ ad impoſsibile aſtringere.

de constitu.lib.vj.& in cap. si quando.& cap. ad hæc. de rescript.facit pro hoc text. in dicto capitulo,cupientes.in principio.&.§.cæterum.in versi.postquàm commodè. & ibi not. Domi.nam dilatio commensurari debet secundum onus agẽdorum ad iudicium finiendum secundum commodum impetrãtis.l. si ita relictum.§.penult.ff.de leg.ij.l.in fideicommis. §.sed cum Polidius.ff.de vsur. *Dilatio quomodo commensurari debeat.*

Postremo, quia ista regula loquitur de causa finienda, sed causa non dicitur ante citationem.l.causas.C. de transact. & in clem.causam. de electio. & in cap.ex parte. de verborum signific.Ergo instantia anni post citationem incipiet.Suadetur hoc per tex.in.l.fin.§.si autem.C.de iure deliberand.Vbi cum lex præscripsisset terminum hæredi, à morte testatoris, suppleuit,& aditæ hæreditatis,& sic longius cum non posset antea præscribi hæredi.Et hoc expresse etiam notat Domin. in dicto capitulo,cupientes.in princip.in versicu.petituri.& in versicul.prosecuturi.Quæ omnia cum in casu nostro concurrant, concludendum est annum præfatum non à tempore impetrationis, sed citationis numerari debere,quod videtur tenere Bald.in.l.prima.in secunda col.ff.si quis cautio.Et vt tollatur omnis dubitatio, pro ista opin.videtur hic tex.clarus si ponderetur. nam dicitur hic, & infra sex menses ipsum possessorem ad iudiciũ euocari facere,causamq; ex tunc desuper infra annum,&c. põdera dictionem extunc, quæ ponit extremum à quo incipere debet annus,iuxta.l.iiij.ff.de condi.& demon.Putarem tamen quòd si possessor ante.vj.menses citetur,non debet impetrans expectare totum tempus sex mensium,sed statim facta citatione incipiet annus ad finiendam causam,iuxta not.per glo.in ver.commodè.in.c.cupientes.de elect.lib.vj.quam ibi not.Doct.

QVAESTIO SEXAGESIMANONA.

QVAERO,nunquid impetrans mortuo possessore iam prius citato teneatur finire causam vsque ad sentẽtiam infra eundem annum contra successorem in beneficio: an verò debeat habere alium annum ad prosequendum causam cum successore? *Impetrãs, mortuo possessore, &c.*

SOLVTIO. Dicendum videtur impetrantem ad prosecutionem causę cõtra successorem vsque ad sententiã teneri, aliàs cessionarius poterit de regula excipere,quia ista regula

 est

est realis, & ad quem transit beneficium, transit exceptio regulæ. Nam isto casu persona prædecessoris & successoris reputatur eadem: sicut ergo cum prædecessore teneretur impetrans terminari faceee causam infra annum: ita cum isto successore ad quem transit beneficium affectum & litigiosum.

Suadetur ista opinio, quia ista regula non dicit, quòd impetrans habeat sententiam contra illum qui possidet, sed dicit indistinctè & absolutè, quòd causam vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiuè prosequi teneatur, & sic regula loquitur impersonaliter: itaque mors rei, vel renuntiatio nihil impedit, quominus impetrans hoc facere possit, iuxta. l. properandum. §. fin autē reus. C. de iudic. Maximè, quia regula ista concernit publicam vtilitatē, vt patet ibi, vt improbi lites exquirentium motus reprimantur. Et ideo astringit impetrantem, vt causam terminari faciat infra annum, & hoc factū est ad effectum ne impetrantes faciles sint ad impetrandum, nisi causam iustam, & claram. & expedibilē viderint, quæ sine magna discussione terminari valeat, iuxta. l. continuus. §. cū ita. de verb. oblig. Et quia regula dat formam, vt dictum est in alia quæstione, debet adimpleri in forma specifica. capitulo cum dilecta. de rescript. & cap. cui de non sacerdotali. de prębend. lib. vj.

Regula dans formam, debet adimpleri ī forma specifica.

Breuiter istis non obstan. Rota conclusit contrarium in vna Isclana coram d. Iacobo Simonetta, vt refert d. Guliel. hic. Ratio decisionis fuit, quia regula ista nō loquitur, nisi de possessore conuento, & contra illum quem citauit, regula vult, quòd impetrans prosequi causam teneatur vsque ad sententiam. de subrogato verò, seu cessionario nihil regula dicit: ergo in eo regula non habebit locum. l. si seruum. §. non dixit prætor. ff. de acquiren. hæred. Sed licet ista opin. sit Rotæ, mihi tamen magis placet præcedens opin. non solum ex motiuis d. Guliel. sed ex vna alia ratione, quia ex quo beneficium cessum transit litigiosum, interest subrogati, quòd impetrans causam incœptam contra prędecessorē, cum eo prosequatur, ne ex sua malitia commodum consequatur, contra cap. eum qui. de præbend. lib. vj. Sed quando impetrans ante finem anni cessit in alium, quòd ille cessionarius non teneatur regulam seruare, tenuit Rota, vt hic refert. d. Guliel. qui videatur, quia isto casu cessat fraus.

Quæstio

QVAESTIO SEPTVAGESIMA.

QVAERO, an regula ista obstet subrogationi gratiosè impetratæ per tertium propter mortem vnius ex duobus litigantibus, post cuius obitum alter collitigans, qui subrogationē tertij ignorabat decreto ꝓcessu super audientiam contradictarum contra omne interesse putantes obtinuit sententiam, vigore cuius postea possedit per annum, & nunc dat de regula contra subrogatū venientem ad causam? *Subrogatio gratiose impetrata.*

SOLVTIO. Hodie, quæ est. xxvj. Nouemb. M.D.xxxv. coram di. Siluestro in vna Abulen. parochialis contigit iste casus & diuisa fuerunt vota. Nam vna pars dicebat, quòd licet collitigans superstes ignoraret subrogationem, tamen illa erat in causa, quòd lis durabat, quia subrogatus subintrabat in locum collitigantis mortui, & vigore dictæ subrogationis eadem lis videbatur continuari, & in ea sustineri: ergo quo ad hoc nihil intererat, quòd collitigans superstes subrogationem ignorauerit. Et ideo durante dicta lite non poterat alter collitigās pacificè possidere, quia lis viuebat adhuc in personam subrogati, iuxta decis. Egid. dxlv. & Guliel. in decis. j. vt lit. pend. nec sententia cōtra interesse putantes poterat pacificam possessionem producere: quia illa non præiudicabat subrogato, nec etiam illa citatio contra interesse putantes arctabat ipsum subrogatum, iuxta decis. xviij. de dolo & cont. in no. sic dicebant aliqui ex dominis. Præterea, quia ista regula requirit annum possessionis præcedere impetrationem, vt patet in text. ergo possessio posterior annalis non nocebit impetrationi anteriori.

Alia pars Dominorum tenebat contrarium, ista ratione, quia quo ad ipsum litigantem superstitem lis per sententiam latam contra interesse putan. executioni mandatā finita fuerat. nā mortuo collitigante alter collitigās superstes sequutus fuit viam iuris, videlicet, decerni faciendo processum contra interesse putan. docto prius de morte collitigantis, vt est communis stylus: & illa via iuris sibi non nocere, sed prodesse debet, & licet in locum præmortui fuerit alius subrogatus, illa subrogatio ignorata non nocet, donec ipsi litiganti præcedente citatione ad dicendum contrà, intimata fuerit. Si verò interim habet sententiam, quæ executioni mandata fuit, cuius vigore per annum postea pacificè possedit, non potest

dici non esse pacificus, propter illam subrogationem, cum lis (vt dictum est) finita fuerit per sententiam, iuxta decis nostrã vulgarem.x.in titulo, vt lit.pen.in no. Et ita sub dubio remásit Rota. Mihi tamen magis placet prima opin. qua stante nõ obstant secunda motiua. primum non est verum stante subrogato in iure, & lite: quia non potest dici lis finita. Et licet possessori annali non noceat subrogatio sibi non intimata, minus debet nocere ipsi subrogato, cui non est præfixum, à lege, vel ab homine aliquod tempus ad intimandũ, & ius suũ semper durat, & potest deduci hodie, quia lis non est finita, quo ad ipsum. Et certè casus iste est disputabilis. Et hodie, quæ est.v. Iunij.MD.xxxix.iterum in vna Salamantina canonicatus, & præben.fuit in Rota propositus per R. P. D. Pet. Vortium casus omnino similis illi, de causa Abulen. & tãdem Domini concluserunt dicta die.v.&. xx. eiusdem mensis Iunij, post plures informationes & propositiones, quòd subrogato in forma gratiosa nõ obstaret ista regula, ex eo, quia statim talis subrogatio subintrabat in locũ mortui litiganti, per quã videbatur lis in eo statu manu teneri: & sic possessio annalis non poterat esse pacifica stante subrogatione gratiosa: secus verò si subrogatio gratiosa non fuisset, sed mandatum de subrogando: nam tali casu si illud mandatum Auditori nõ præsentetur, & in effectu subroget, non dicetur impedire istã regulam: & idem est in eo, cui cõcessum fuit, quòd literas expedire posset in vim gratiosæ subrogationis. Nam si antequã expediat, cedat in alium ius suum post annum, ille resignatarius potest literas expedire sub eadem data, & sufficit & stabit illi resignatario ista regula. Quod est verum quando resignatarius expedierit literas ante sententiam executioni mãdatam. Secus si pòst, quia tunc obstabit regula, prout in dicto casu cõtigit, vbi Ludouicus de Torres, se in locum cuiusdam Ioan. Lopez se subrogauit cum clausula, & quòd literæ in forma gratiosa expediri possent: & antequam Garzias Roderici superstes collitigans sententiam contra interesse putã. obtineret, d. Ludouicus solam supplicationem subroganti in actis produxit per assertum procuratorẽ, deinde, Garzias obtinuit sententiam contra interesse putan. & possessionem cõtinuauit per annum pacificè. d. Ludouicus, postea ius suum literis non expeditis, in fauorem Francisci cessit, & ille etiã literis

Subrogato an obstet regula in forma gratiosa.

teris non confectis, etiam in fauorem Andreæ Lopez, & Andreas in fauorem Alphonsi Diaz, qui postea literas nomine dicti Ludouici primi cedentis sub eadē data expediuit in forma gratiosæ subrogationis, & venit ad causam cōtra dictum Garziam, qui habuerat sententiam contra interesse putan. & eius executionem. Tandem Rota in isto discursu quæst. voluit dicto tempore. Et iterum de hoc mense Decēbri M.D.xxxix. quòd dicto subrogato obstaret regula, non obstan. bulla subrogationis in forma gratiosa subrogationis sub data primæ supplicationis Ludoui. expedita, & nouiter producta. ex quo Ludouicus primus subrogatus, qui sciebat, vel scire præsumebatur litem inter dictum Garziam, & d. Ioā. Lopez defunctum, debuit mentem suam declarare, nunquid subrogatione gratiosa vti vellet, ex quo supplicatio illi facultatem dabat expediendi literas si vellet: vnde ex quo hoc non declarauit, sed literis non confectis renuntiauit, in fauorē dicti Francisci de Gumiel, & ille in alium, & alius in alium, ille vltimus tardè venerat post sententiam executioni mandatam, & ideo declarare per expeditionem bullæ mentem d. Ludouici non poterat, qui iam per cessationē reputabatur mortuus. Et eodem modo de hoc mense Decembri M.D.xxxix. tenuit Rota in vna Gerunden. beneficij de Pineda, vbi voluit, quòd Archangelus in quem antiquus Piquer cesserat, lite pendente, inter dictum Antiquum, & ipsum Archangelum, & quendam alium Baldiriū Auigno excipere de ista regula posset, si post cessionem per annum pacificè possedit, non obstante, quòd lis non fuerit extincta in cessione quam fecit. d. Antiquus arctor, quo ad Baldirium: quia sufficit, ꝙ inter Archangelum, & Baldiriū nō esset iurisdictio, neque lis, licet inter Antiquū actorem, Archangelum, & Baldiriū lis esset, ex quo antiquus ambos citari fecerat, iuxta vulg. decis. de rescript. in no. Et hoc procedit etiam si Archangelus fuisset gratiose subrogatus, dummodo literas non expediret, quia tunc secus propter decis. d. Guliel. primam, vt lite pendente. Nam per expeditionem literarum videtur mentē suam declarare, & vti velle subrogatione gratiosa, quæ statim habet effectum, sed ante expeditionem non potest constare de eius mente, cum posset non vti subrogatiōe, sed fortè gratia si neutri: quia omne istæ viæ in supplicatione conceduntur.

Quæstio

QVAESTIO SEPTVAGESIMAPRIMA.

Impetrãs impedit⁹.

QVAERO, an impetranti impedito currant tempora istius regulæ?

SOLVTIO. Si impedimentum iustum est, tẽpora nõ currere nemo dubitat. l. j. in fi. C. de anna. quia illud tẽpus impedimenti de medio subducitur, & reliquũ tempus cõputabitur, vt in. c. auditis. c. cũ nobis. &c. de quarta de præscri. & ista est cõmunis opin. vt attestatur Ias. in. §. rursus. col. xv. &. xvj. de instit. de act. Et hoc putarem verum, nisi hoc im dimẽtum actor perprorogationẽ temporis tollere poterat: quia (vt quotidie experimur) Papa nunquam solet prorogationem istius regulæ denegare: vbi vero impetrans prorogationem habere non potuit, prædicta procedent, super quo vidẽdũ est latè per Moder. in tract. præscrip. in prima parte. vj. patris princip. vers. vigesimussecundus casus. vbi longo verborum apparatu omnia impedimẽtorũ genera prosequũtur, quæ non attinet hic recensere breuitati studẽs. Sed nunquid saltem impetrans protestari debuit, quòd per ipsum non stetit causam suam prosequi infra annũ hic designatum, dicetur inferius in alia quæstione, & dicam etiam latius de hoc in regula de triennali. in. lvij. quæst. nam vtrobique casus accidit.

QVAESTIO SEPTVAGESIMASECVNDA.

Impetra⁰ti quand subducun tur tempo ra, Dies feriati.

QVAERO, an quando subducuntur tempora impetrãti computentur dies feriati, quibus impetrans agere non potuit?

SOLVTIO, Rota in causa Hispalen. Scholastriæ coram d. Aragona de mense Octob. M. D. xxxiij. conclusit, tempora feriarum non subduci, sed in tempore dato computari debere. Pro cuius decis. inter cætera est tex. in. l. sed & si per prætorem. §. si feriæ. ff. ex quibus caus. maior. vbi tex. assignat rationem huius decis. quia prospicere debuit actor ne in huiusmodi ferias incideret. Et hoc de plano procedit in ferijs solennibus & ordinarijs. Secus verò esset in ferijs repentinis, quia illas actor præuidere non potuit. Et propterea in illis cessat ratio. d. §. si feriæ. Hinc est quòd terminus datus per legem ad accusandum, vel agendũ, dicitur in dubio peremptorius, etiãsi non dicatur: ratio potest colligi ex prædictis, quia est quid imputandum actori, quare prius quàm ageret non prospexit omnia argu. l. qui cum alio. ff. de regu. iur. Sed si terminus ad

Terminus datus per legem.

prosequendã

prosequendam causam, vel audiendam sententiam, vel similia prefigeretur à iudice, quia hoc pars prospicere nō poterat, cum non dependeret ex facto proprio, sed præter spem accidit, vt dicitur in. l. si quando. de dilat. & tunc terminus nō pręsumitur pere̅ptorius. Ita dicit Salyc. in. l. si ea. col. pen. C. qui accus. sequitur Fely. in. c. causam quæ. in. ij. col. de rescript.

QVAESTIO SEPTVAGESIMATERTIA.

QVAERO, nunquid in anno istius regulæ ad prosequẽdum causam compute̅tur dies feriati, an verò tantum vtiles? *Dies feriati.*

SOLVTIO. In isto articulo pugnat æquitas non scripta cum iure scripto. Quia licet videatur æquum & rationabile, quòd tempus istius anni vtiliter computari deberet, id est, ex illis diebus, quibus qui vtiles sunt ad agendum & prosequendũ causam, ea ratione, quia dies feriati inutiles & prohibiti sunt ad iudicia pertractanda: nihilominus iura contrarium voluerunt. Nam lex voluit, quòd quando aliqua dispositio simpliciter de tempore mentionem facit, debet intelligi de continuo. Ista est gl. ordinaria. quæ ad hoc solet communiter allegari in rubrica. ff. de diuer. & temp. præscrip. quam sequitur Abb. in. c. fi. de elect. Et in. c. ad apostolicam. in penul. col. de reg. vbi per hoc dicit, quòd annus professionis, de quo ille text. loquitur, de continuo, & non interpollato intelligi debet, pro quo alleg. Bartolum in. l. interdum. §. quoties. de publican. cum multis concord. vt in proposito scribit Lapus alleg. xlvij. qui plura iura adducit, & idem quod Abb. in. d. cap. ad apostolicam, concludit etiam Ias. in. l. contra maiores. in. ij. col. C. de inoffic testam. *Dispu. de tẽpore mẽtionem faciens.*

Et hoc maximè procedit, vbi odium consideratur, prout hîc, quia tali casu, vt dicit Bald. in. l. non solum. in princip. ff. de excus. tut. in odiosi præiudicium tempus debet esse continuum, & hoc conueniens videtur in casu istius regulæ, vt impetrantes ab huiusmodi litibus citius se expediãt. pro qua opinione quam plura Doctorum dicta congerit And. Sicul. in consil. incip. clementissimi Dei. positum inter consilia Alex. in. iiij. volum. eius consil. vltimo. col. j.

Sed vt multa, quæ hincinde dici possent, sub breuitatis cõpendio concordentur, in ista materia possunt notabiliter casus omnes distingui, ex his, quæ dicit Bald. in consil. lxxj. incip.

cip. quādo tempus. in. iij. volum. videlicet, quòd tempus dicatur continuum, quo ad ea, quæ sine iudice pro tribunali sedēte fieri possunt. Sed quo ad ea, quæ sine iudice fieri non possunt, tempus dicitur vtile: quam quidem distinctionem Bald. ibidem per bona iura probat, pro quibus videnda sunt etiam quæ scribit idem Bald. in. l. Aemilius. col. j. ff. de minor. & in l. veteranis. C. quando prouoc. nō est necess. Sic itaque circa primā & secundam partem istius regulæ tempus erit continuum: quia ad iudicem pro tribunali sedentem tempora illa non pertinent, & ideo in dictis temporibus sex mensium ad citandum possessorem, & in anno hîc ad prosequendum causam præfixo dies feriati & non feriati computabuntur. Sed circa tertiam partē regulæ tempus dicitur vtile, quia per partem non stat: pro quibus faciūt ea, quæ dixi in. §. rursus num. 32. de action.

QVAESTIO SEPTVAGESIMA QVARTA.

Impetrās nūquid excusetur à pœna &c.

QVAERO, nunquid impetrans excusetur à pœna, de qua in vltima parte istius regulæ, si terminos omnes in petitorio non seruauit, vsque ad commissionem possessorij per partem aduersam factam, sed sufficiat post dictam commissionem, ante tamen suspensionem petitorij reliquos terminos seruare?

SOLVTIO. Hæc quæstio in Rota per plures dies pro curatorum & aduocatorū informationibus coram dom. Nicolao Aragona in causa Hispalen. Scholastriæ ventilata fuit, tandem hodie. xx. Octob. M. D. xxxiij. decisa fuit, in qua omnes Domini, duobus exceptis, in dicta causa concluserunt, sufficit tempore suspensionis petitorij impetrantem omnes terminos super petitorio (cuius prosecutionem requirit ista regula, vt dictum fuit superius in alia. q.) seruare, quia tunc clarè apparebit per eum non stetisse, quominus causam vsq; ad sententiam intra annum prosequutus fuerit. Ratio istius decis. fuit: quia licet ante commissionem causæ possessorij termini omnes seruati non fuerint, sed aliqui, ille defectus post dictam commissionem, dummodo ante petitorij suspensionē suppleri potest: quia illa possessorij commissio ante petitorij suspensionem auditori iurisdictionem super petitorio non auferebat, & ideo impedire non poterat impetrantem, quominus reliquos terminos postea seruare posset, cum auditores

res in prosequendo ordinarij dicantur, iuxta not. in clemen. auditor. de rescript. vt dixi latè in cap.j. eodem titu.libr.vj. Donec igitur aut per commissionem expressè, aut per partem petitorium suspendatur, acta facta super petitorio valent, quia tunc videtur pars vti commissione possessorij, quãdo petitorium suspendit. argu.not.in cap. vt debitus de appellatio.

QVAESTIO SEPTVAGESIMAQVINTA.

QVAERO, nunquid si per iudicem stat quominus impetrans causam terminare possit per sententiam infra annum, teneatur impetrans de necessitate protestari iudici per ipsum non stare quominus causam prosequatur, quo ad hoc vt excusetur? *Impetrãs si per iudicem stat &c.*

SOLVTIO. Ista quæstio sæpe per aduocatos disputata fuit in præallegata causa Hispalen. Scholastriæ. Et certè si ostentationem doctrinæ quærimus, hîc articulus varias habet pro vtraque parte considerationes, totidem fortassis, quot opin. reperiuntur: sed quia moris mei non est, vt Scholastici obseruant, argumentorum philaterijs tempus terere, maximè in tanta temporis penuria, qua per ista publica officia premor: ideo breuiter medullam & decisionis veritatem complectar, multa labore meo addens. Rota igitur coram domino Nicolao Aragona, post varios conflictus vnanimiter conclusit de mense Octobris M.D.xxxiij. protestationem hoc casu necessariam esse, ad effectum, vt impetrans à prosecutione causæ infra annum faciendæ excusetur. Quæ quidem Dominorum decisio principaliter in glo. cap. plerunque. de rescript. & in glo.cap. fin. de appellatio. fundatur, quæ glos.de impedimento proueniente ex parte iudicis loquuntur, & necessarium esse protestationem concludunt, & ista est communis opin. vt attestatur Philip. Francis.in.c. ex ratiõe, maximè in.viij. colum.& in cap.fin. de appellatio. & Ang.in.l.ij.§.dies.in fin.iij.col.ff. eod.tit. Et cũ ista opin. transeunt communiter Doctores in cap.cupientes.§.quòd si per viginti. post glos.ibi versic.proposita.de elect.lib.vj. quã Fely. in cap.ex transmissa.in.ij.colum. de præscript. & in sexcentis alijs locis sequitur, & cum ea transeunt Alexand. & Moder.in.l. properandum.§. sin autem vtraque.C.de iudic. *Protestatio necessaria.*

& idem

& idem tenet Alexan.in consil.cxiiij.lib.v.

Et licet aliqui Doct.tenuerunt contrarium,prout Abb.in d.cap.plerunque,& in cap.ex trãsmissa.de præscript. Et Aret. in consil.clxij.incip.verum est.& alij plures quos Ias.& Moder.in.d.l.properandum.cumulant:volentes,protestationem potius requiri de consilio quàm de necessitate: nihilominus illa opin.non est vera, sed communis est in contrarium, pro qua Moderni Auinionẽn. in tracta.pestis. fol.xxviij.q.vj. Et Moderni Bononieñ.in eodem legali tract.pestis.fol.xv.c.iij. & latius quidam Iacobus Florius de Vtino in repet.l.si quo. C.de offic.præfect.præt.orien.plura cumulant,quæ ibi videri possunt.Et,vt ibi vnico verbo omnibus contrarijs dictis respõdeatur,dico,quòd motiua opinionis contrariæ procedũt, quando per iudicem non stetit quominus impetrans causam prosequeretur:si secus per illum stetit,vt hic:vel secũdo argumenta cõtraria procedunt in protestationibus extraiudicialibus,vel quando cum protestatione aderat probatio impedimenti,vt declarat Decius in. d.cap.fin. de appel. Secus verò vbi de impedimento aliter non constabat:nam tunc protestatio requiritur,vt ẽst text.quem ibi ad hoc in.ij.col. ponderat Io.de Platea in.l.iudices.C.de ãnno.& tribu.lib.x. & ista opin.tenenda est.

QVAESTIO SEPTVAGESIMASEXTA.

Impetrãs impedit⁹.

QVAERO,nunquid si impetrans impeditus fuit causam prosequi infra annum loco protestationis, sufficiat illi impedimentum probare?

SOLVTIO. Quibusdam aduocatis in causa Hispalen. Scholastriæ,pro parte Francisci episcopi Balneoregien. videbatur quòd non,ex eo,quia iura requirentia protestationem, censentur formam tradere , vbi verò est forma , debet illa ad vnguẽ obseruari,nec illi per æquipollẽs satisfit,vt dicit Bald. in.l.si institor.ff.si cert.pet.cum vulg.& super hoc multũ aduocati exaltabant vocem suam.

Protestatio. Forma vbi est, debet ad vnguẽ obseruari.

In contrarium allegabant alij aduocati : quia vbi habetur finis ad quem inducta est protestatio fine seruato non curatur de ea,arg.clem.causam.de elect.vbi licet pro forma in casu illius tex.intimatio requiratur,vbi tamen pars habet notitiam:quia ad illum finem intimatio introducta fuit, sufficit, vt ibi dicitur.facit.l.si mater.de instit.& substit.vbi in formalibus

Finis vbi habetur.

libus non refert quid ex æquipollentibus fiat. Adde text. & quod ibi not. Felyn. & Deci. in cap. quoniam de probat. vbi per illum text. volunt, post S. Thom. quòd licet ieiunium sit de præcepto, vbi tamen finis ieiunij seruatur, non peccaret non ieiunans. Et in casu isto prædicta à fortiori procedunt: quia protestatio in casu præmisso non est inducta pro forma, vt aduersarij dicebant, quia hoc iure non cauetur.

Tandem discusso negotio, Rota, quæ (omissis argumentis, & apicibus iuris) solet semper veritatem & effectum rei attendere, de mense Octob. M. D. xxxiij. secuta est vltimam opinionem, tanquam æquitati magis proximam: nam Rota non vult habere nisi veritatem rei. Nam sufficit Rotæ de impedimento legitimo constare absque alia protestatione, quæ ab illum tantum effectum inducta fuit, vt constaret per iudicem extitisse, quominus impetrans causam prosequeretur: qui quidem effectus æque, ac per protestationem haberi potest: ideo protestatio non est necessaria, sed debet esse per probationes, pro qua opin. faciunt ea, quæ latè tradit Decius in l. in omnibus causis. la secunda. nume. 10. ff. de reg. iur. vbi hoc notabiliter probat.

QVAESTIO SEPTVAGESIMASEPTIMA.

QVAERO, nunquid annus possessionis, de quo loquitur ista regula, debeat esse continuus, an sufficiat esse interpollatū. Exempli gratia: possedi per sex menses pacificè, deinde spoliatus fui, vel alio modo possessionem per quatuor, vel quinque, vel plures menses perdidi, quam mox, vel per mensem postea recuperaui, & continuaui per alios sex menses: An ista possessio annalis isto modo per interpollationem temporis continuata, sufficiat ad producendam exceptionem regulæ? *Ann⁹ possessiōis nū quid debeat esse cōtinuus.*

SOLVTIO. Ioan. Aloisius Tuscanus Mediolanen. quōdam insignis Doctor consuluit huiusmodi possessionem interpollatam non sufficere, vt patet lib. j. consiliorum suorum, fol. xxvij. cuius opin. potest suaderi ex dictis glo. in rubri. ff. de perpet. & temp. præscript. quæ volunt tempus in dubio de continuo non interpollato intelligi debere, vt superius in alia quæstione dixi, & probat latè Andr. Sicul. in consi. vltimo posito in fi. consi. Alex. in. iiij. volu. & dixi in. §. rursus. nume. 32. institu. de act. Sed tempus istius possessionis non est con- *Possessio interpollata.*

tinuum. igitur,&c. Facit etiam pro hoc, quia ista possessio annalis videtur interrupta per possessioné mediam: ergo non debet prodesse.l.naturaliter.&.l.si quis ꝓ emptore.§. si quis &.l.eum qui.§.si autem.ff.de vsucap.

Pro contraria parte adduci potest, quòd ista regula est inducta in fauorem possessoris, quo casu quando constitutio est fauorabilis alicui, tempus non interpretatur continuum, sed sufficit interpollatum. ita dicit Bald. in.l. non solum. in princip. per illum text. ff. de excus. tut. facit glos.in.l.iij. §. minorem. ff. de minor. pro quo allego text. in.l. Paulus. §. Gaius.ff.de libe.caus. quem ad hoc pro singulari Angel. inducit in repet.l.si insulam.ff.de verb.obliga. & ad hoc est notabilis decis.Arch.in cap.si frater.xvj.q.j.col.iij.& istam decis.sequitur Ias.in.l.si ita stipulatus essem.col.fi.ff. de verbo. obliga. cum aliis concor. quæ scribit Decius in.l. si idem.in ij.&.iij.col.ff.de iur.om. iudic. Et ita limitatur glo. in dicta rubrica.ff.de temp.& perpet.præscrip.

Præterea quia tempus primum possessionis accedit alteri possessioni, & istæ possessiones interpollatæ coniungunt, vt faciant vnum corpus, vt dicit Bald.in consil.clix.incip.super eo quod quæritur.col.fi.lib.iij.

Annus integer, non interpellatus.

Breuiter pro prima opin. pro qua videtur militare æquitas, faciunt ea, quæ dicit Domin.post Archi.& Ioã. Andr.in cap.j.de vit.& honest.cler.in.j.col.vbi dicunt per illum text. quòd integer annus non interpollatus requiritur quo ad hoc vt aliquis in pœnam incidat. Sed in casu nostro si possessor excipiens de ista regula non est possessor continuus, sed interpollatus, impetrans non incideret in pœnas istius regulæ: ergo requiritur, quòd sit talis possessio per annum continuata. Et pro ista parte pondero istam regulam, quæ requirit annum immediatè præcedentem. Ergo interpollatus annus non sufficiet: quia annus interpollatus non est immediatus, sed mediatus. Et dicam in regula de triennali, & vide quæ dixi suprà quæst.lix.

QVAESTIO SEPTVAGESIMAOCTAVA.

QVAERO, quomodo intelligantur ista verba regulæ, videlicet, & quæcunque inde secuta, nullius existant firmitatis, &c.

SOLVTIO. Ista verba diuersis temporib⁹, ac etiam sub diuersis

diuersis regulis bis in Rota discussa fuerunt, videlicet, super regula de publicandis resignationibus, infra eod. & super regula Clementis reuocatoria facultatum cõclauistarũ. in quibus eadem verba, prout hic scripta reperiuntur. Et dum hoc dubium propositum fuerat, variæ dominorum sentẽtiæ exortæ fuerunt. Nam quidam dicebant sub illis verbis, & inde secuta, &c. nouas prouisiones, gratias si neutri, accessus, & regressus, possessionem etiam vigore dictæ impetrationis captam, comprehendi: quod hac ratione probabant, In primis, quia, vt ex text. apparet, impetratio principalis hic annullatur: ergo in necessariam consequentiam accessoria omnia ad impetrationem etiam debent esse nulla, quia vulgata est iuris regula, quòd principali annullato omnia, quæ sequuntur ex illo corruunt, vt in. l. cum principalis ff. de reg. iur. & l. fi. ff. de consti. pec. Et ideo non sine mysterio Papa hic vniuersalibus verbis vsus fuit, videlicet, quæcunque inde secuta, quæ de sui natura prædicta omnia includunt, quæ specialiter non reperiuntur excepta. cap. solitæ. de ma. & obe. l. Iulianus. ff. de leg. iij. cum similibus. *Impretatio principalis.*

Alij domini totum oppositũ tenebant, videlicet, sub prædictis verbis nouas prouisiones, nec regressus, aut huiusmodi similia cõprehendi, quod ita suadebant: Quia regula ista secundũ cõmunem curialium intellectũ diuiditur in duas principales partes, & quælibet pars secundum qualitatẽ delicti cõtinet etiam suas & diuersas pœnas. Prima enim pars regulæ imponit impetranti tria requisita per illum obseruanda. Primũ, quòd nomen, gradum, & nobilitatem possessoris, & causam quare possessori in beneficio sic possesso nullũ ius nõ cõpetat, in impetratione exprimat. Secũdum requisitum, quòd impetrans possessorem ipsum infra sex menses ad iudicium euocari faciat. Tertium requisitum, quòd causam desuper infra annum vsque ad sententiam diffinitiuam inclusiuè prosequi debeat & teneatur. Ista sunt tria requisita, quæ si in sua impetratione impetrans non seruauerit, sed negligenter omiserit, tres pœnæ illi infliguntur. Prima pœna, quòd impetratio erit nulla, & ista pœna imponitur etiam de iure communi non obseruanti formã, vt patet in. c. cum dilecta. de rescri. Secunda pœna, quòd quæcunque inde secuta, sunt etiã nulla. Tertia pœna, quòd ipse impetrãs in damnis, & interesse pos- *Hæc regula diuiditur in duas partes.*

 sessori

cessori tenebitur. Ista est prima pars regulæ, quæ nullam mentionem facit de noua prouisione, neque de gratia si neutri, nec de regressu, aut aliis superius enarratis, sed de istis tanquàm de rebus diuersis in secunda parte regulæ fit mentio, quæ quidem secunda pars regulę tres alias pœnas grauiores continet, quæ imponuntur impetranti non ex eo, quia non seruauit requisita regulæ, sed quia per litis euentum cōstitit illum nullum ius habuisse, sed perperàm, iniustè, & de facto possessorem molestasse, & si improbum litigatorem esse, & propterea tanquam hominem lites iniustas exquirentem dictis tribus pœnis punitur, quæ commodum reipublicæ concernunt. Nam illæ tres primæ pœnæ in prima parte regulæ positæ priuatum ipsius possessoris commodum respiciūt. Et ideo impetrans in secūdà parte regulæ grauius punitur, quia magis offendit possessorē, &, & rempub. quàm in prima parte

Possessorē molestare. regulæ. Nam magis possessorem molestasse dicitur, qui iudicium indebitè vsque ad finem prosequitur, malitiose seruādo regulam, ad effectum, vt illum maioribus molestiis & impensis afficiat, quàm ille, qui non seruata forma regulæ, statim desistit, prout in prima parte regulæ, quod suaderi videtur ex. l. si quis legatum. & l. qui falsum. ff. de fals. & l. damus. C. eod. titu. ex quibus Bar. in d. l. si quis. post Dy. notabiliter

Notarius falsās scripturam. dicit, quòd si notarius falsans scripturā deduxit eam in verā existentiam testamenti, cum debitis solennitatibus, tunc notarius tenetur pœna falsi: quod non esset si non ad vltimum prosequeretur, vt ibi per eos. In prima igitur parte regulæ impetrans peccans in forma regulæ in minori discrimine cōstituit possessorē, quàm quando eam seruat, & iudicium prosequitur vsque ad sententiam, per quam impetrans, vt iniustus & improbus litigator conuincitur. Meritò regula ista in secunda parte, quæ incipit ibi. Et si possessorem ipsum &c. disponit, quòd si impetrans per iudicem repertus fuerit annalem possessorem iniustè ac indebitè molestasse, tribus aliis pœnis castigetur. Prima pœna est, quòd quinquaginta florenos auri cameræ apostolicæ persoluere tenetur. Secunda pœna est, quòd impetranti nullus alius quàm præmissæ vacationis modus, etiam per literas si neutri, aut subrogationis, vel aliàs, sibi quo ad hoc, vt huiusmodi beneficium ea vice consequi, vel obtinere valeat, quomodolibet suffragetur. Ter-

tia

tia pœna est,quòd beneficium in antea nullatenus litigiosum censetur. Dicebant igitur Domini,ecce,quòd in hac secunda parte regulæ fit mentio de literis si neutri, & subrogationis, quæ nouæ prouisiones sunt, vt dicit quædam decis.xj. vt lit. penden.in no.& disponit,quòd nullatenus suffrãgentur.certe si istæ gratiæ accessoriæ,superius sub verbis illis,& quæcũque inde secuta, &c.comprehensa cum principali impetratione,annullatæ fuissent,frustrà in hac secunda partæ regulæ diuersa à prima annullarẽtur. Nam si essent iam nullæ, verba in secunda parte regulæ posita,quo ad hoc vana & penitus frustratoria essent : quia illud quod iam nullum est, non potest amplius annullari,neque mortuus iterum occidi,quia priuatio præsupponit habitum cap.ad dissoluendum. de despon. impub.&.l.decem.ff.de verb.oblig.vt igitur ista concordentur est necessariũ dicere,quòd sub prædictis verbis,quæcunque inde secuta,& cap.nouæ prouisiones,neque alia superius enarrata comprehendantur. Et ista opin. post varias iuris informationes, & dominorum propositiones, & disputationes præualuit. Nam in vna Salamantina parochiali de Teiada de anno M.D.xxxvij.coram R.D.Ioan.Mohedano cum discuterentur hæc eadem verba, & inde secu &c. posita in regula de publicandis resignationib. Rota conclusit sub verbis dictæ regulæ nouam prouisionem non comprehendi. Et idem Rota tenuit in vna Abulẽ.beneficiorum coram me.ix.Decemb. M.D.xxxviij. pro Antonio Palenzuela cõtra Alphonsum Gallo. Nam voluerunt domini regulam Clementis.vij. reuocatoriam facultatis conclauistarum,quæ continet etiam prædicta verba inde secuta,&c.nõ comprehendere nouam prouisionem. Moti inter alia per consil. Rom.cccc xxxiij.qui voluit, quòd noua prouisio suppleat diligentias ad regulam de publicandis: quæ quidem noua prouisio si per dicta verba,& inde secuta,&c. posita in dicta regula de publicandis, annullata fuisset,non induceret illum effectum. Hæc etiam opinio alia ratione adiuuabatur, quia noua prouisio nihil aliud est, quàm quædam antiqui iuris confirmatio: & clarum est,quòd in generali reuocatione non venit actus confirmatus, vt no. gl.in verbo,pacta.in clem.dudum.§.nos etenim.de sepult.cũ concord.de quibus per Fely.in.c.constitutus.in.iij.col.de rescrip. Et quia etiam noua prouisio est quædam mixta prouisio &

Nullum quod est, non potest amplius annullari.

Actus confirmatus.

ſio & tamen in odioſis ſub ſimplicibus,caſus mixtus non cōprehēditur,vt traditur cōmuniter per Do.in.l.ij.ff. de verb. oblig.Et ita etiam prædicta verba, & inde ſecuta, & cætera acceſſus,nec regreſſus comprehendere, tenuit Rota in vna Bergomen.canonicatus,& presb. corā Domi. Petra ſancta, vt annotauit D.Ioan.Baptiſta de Senis, quondam conſiſtorianus aduocatus in quibuſdam ſuis notis cauſarum,aſſerens ſe ita obtinuiſſe.De quibus meminit D.Iacob.de Nigris, vir certè illa ætate curioſiſsimus.Et etiam conſiſtorij aduocatus in quadam apoſtilla ſua ad iſtam regulam,& ita inuenio hæc Reuerend.bon.me.Laurentium Cardinalem Sanctorū quatuor in memorialibus ſuis adnotaſſe,de quibus etiam idē Iacob.meminit.Et ratio prædictæ deciſionis fuit,quia acceſſus & regreſſus nullo pacto ſub dictis verbis,& inde ſequuta,&c. poterant cōprehendi:quia non ſunt principaliter gratiæ acceſſoriæ,nec in conſequentiam neceſſariam ab alia dependētes,ſed faciunt caput de per ſe,vt principales:& ideo ſub inde ſecutis comprehendi non debent.

Nouæ prouiſiōes gratiæ ſi neutri.

Non obſtant modo ea,quæ ſuperius pro contraria parte dicebantur,videlicet,quod nouæ prouiſiones gratiæ ſi neutri, ſubrogationes,& ſimilia,ſint gratiæ dependentes ab impetratione principali,quam præſupponunt,vt neceſſarium antecedēs,vt dicit Gloſſator ſuper regula.lxij.col.iij.& ideo annullata impetratione principali acceſſoriæ gratiæ corruere debent:quia reſpondebatur,quòd licet verū ſit,quòd noua prouiſio,& prædictę gratiæ præſupponant aliquem titulum, tāquā principale antecedens præcedere:nō propterea ſequitur, ꝙ annullato principali corruat acceſſorium.& in primis hoc oſtenditur in noua prouiſione,quæ cōmuniter ſecundū ſtylū impetratur,quādo gratia principalis eſt nulla.Nam verba nouæ prouiſionis hæc ſunt:Beatiſsimæ Pater, quia Orator dubitat gratiā ſibi factā virib⁹ nō ſubſiſtere,ſupplicat igitur,&c. Ecce ergo,ꝙ non eſt verum iſto caſu, ꝙ annullata principali gratia,noua prouiſio tanquā acceſſoria corruat,imò illa ſubſiſtit, & in illa principalis gratia, quæ nulla erat ſuſtentatur, præſertim,quia illa iuris regula, ꝙ annullato principali corruit acceſſoriū,vltra plures limitationes,quæ à doctoribus in cap.acceſſoriū.de reg.iuris.lib.vj.& in locis vulg.traduntur, habet vnam limitationē,quam ponit Bart.in.l.ita ſtipulatus. in.xij.

Annullato principali corruit acceſſorium.

in.xij.oppo.de verb.oblig.quæ facit multum ad propositum, videlicet, quòd illud procedit quando est eadem ratio, secus verò vbi diuersa ratio concurrit: quia tunc annullato principali accessorium non rescinditur, quod dictum Bart.latè cōprobat,& sequitur Decius in dict.l.cum principalis.ff. de regu.iur.sed in casu nostro est longè diuersa ratio inter nouam prouisionem gratiã si neutri, subrogationis accessum, & regressus,respectu ipsius gratiæ,siue impetrationis principalis, vt superius ostensum fuit: igitur annullata impetratione, gratiæ accessoriæ prædictæ non rescindentur. maximè, quia illa iuris consideratio, videlicet, quòd actu principali annullato corruit accessorium,&c. procedit quando principale tollitur à iure communi,secus ab alia constitutione populi,vt est tex. in.l.fina.§.Lucius.ff.de cond.indeb.Et isto modo,licet causa expiret respectu impetrationis principalis poterit in accessorio sustineri,vt in.l.vtique.ff.de rei ven.& secundũ hoc verba hic posita,videlicet,& inde secuta,quæcunque,&c.intelligentur de aliis accessoriis,exceptis præmissis,vt de citatiõe,processu causæ,de possessione vigore dictæ impetrationis capta. item de sententia & sequestro inde emanato,vel de aliis similibus actis iudicialibus,quæ numerantur in.c.quoniam contra.de prob.Et specialiter,quòd sequestrum virtute sententiæ emanatum,etiam annullatum censeatur,tenuit Rota in quadam causa,de qua mentionem facio superius in quinta quæstione istius regulæ,circa fin.Etvlterius prædicta verba,& inde sequuta,quid comprehẽdant,vel significent,notabilem.q. ponit Card.in.c.quia diligentia.in.iij.quæst.& sequen.de elect.& aliam in.c.ad petitionem.de accusat. quæ omnia sunt notanda ad intellectum istius regulæ.

QVAESTIO SEPTVAGESIMANONA.

QVAERO,ex quo Papa in finalibus verbis istius regulæ disponit beneficium in antea litigiosum non fuisse, quid oportuit superius dicere gratiã si neutri, vel subrogationis impetranti non prodesse,cum eo ipso,℘ beneficium in antea litigiosum non fuit, & cessat lis dictæ gratiæ si neutri, vel subrogationis exitum non habeant,cum ad eorum essentiam litem requirant,sicut piscis aquam expostulat, iuxta decis.viij.de rescrip.&.xvij.de præben.in no. *Beneficiũ litigiosũ.*

SOLVTIO.Si rectè omnia verba considerentur,nõ sunt

 superflua.

ſuperflua. Nã ſtant iſta ſimul, quòd hodie beneficium in antea litigioſum non fuiſſe decernatur, & quòd gratiæ ſi neutri & ſimiles legitimo tempore, & durante lite, impetrãte etiam lite, poſtea ceſsante ſubſiſtant. Et ideo pro vera ſolutione eſt aduertendum, quia vt in proxima ſuperiori quæſt. diximus, regulam iſtam duas partes continere, quas impetrans in ſua impetratione ſeruare tenetur, & quælibet pars regulæ ſuas pœnas, & inter ſe diuerſas habet. Nam in prima parte regulæ impetrans illam non ſeruans non ita acerbè punitur, ſicut in ſecunda. Ratio eſt, non obſeruando primam partem regulæ, licet puniatur: non tamen adhuc detecta eſt in iudicio eius improbitas, quam quia lex multũ abhorret, iuxta ea quæ ſcribit And. Sicul. in conſil. xxxj. in. iij. colu. volum. iiij. propterea in ſecũda parte acerbius punitur. Et ideo ita in ſecunda parte impetrans punitur, quia iam iudici per litis euentum conſtat impetrantem improbum, ac moleſtatorem fuiſſe, & tali caſu gratia ſi neutri, vel ſubrogationis in pœnam eius impediuntur, & tunc cum beneficium decernitur litigioſum non fuiſſe, & tali caſu neceſsarium fuit decernere gratias ſi neutri, vel ſubrogationis impetranti non prodeſſe, quia illa verba, videlicet, beneficium litigioſum non cenſeri de neceſsitate, non inferebant nullitatem dictarum gratiarum, quia illæ impetrari potuerunt ante improbitatem impetrantis detectam, & ſic legitimo tempore. Ponamus enim impetrantem re ipſa, & in veritate optimum ius fouere, ſed quadam negligentia (vt ſæpe fit) non obſeruaſſe primam partem regulę, & facta citatione moritur poſſeſſor, quis dubitat hoc caſu ſubrogationi locum eſſe, quæ iſto caſu per regulam iſtam nõ impeditur, niſi ita demum quando impetrans in ſecundam partem regulæ incideret, videlicet, quando eius improbitas per euentum litis per probationes, vel aliter à iudice detecta eſt: tunc enim iuſtum, & neceſsarium eſt gratias ſi neutri, vel ſubrogationis calumnioſo, ac improbo impetranti non ſuffragãtur, quod procedit etiam ſi dictæ gratiæ, & tempore improbitatis detectæ, impetratæ nõ fuiſſent, ſed eo tempore quo adhuc eius malitia in propatulo non fuit. Dico igitur ꝙ verba prædicta regulæ, ita demum ſuperflua eſſent, ſi ſummus pontifex hic gratias tantum annullaret, quæ impetratæ fuiſſent tempore detectæ improbitatis. Nam ex quo illo tempore beneficium

Improbitas à lege magnopere deteſtatur.

Impetrantis improbi & calumnioſi malitia.

neficium decernitur litigiosum non fuisse,dictæ gratiæ eo ipso nullius momenti forent,non solum eo respectu,quia non videretur honestum improbos litigantes per indirectũ ad beneficium à quo ceciderunt admitti,nec ex eorum malitia per viam istarum gratiarum commodum consequantur,& quod in lite improba amiserunt,hoc modo recuperent:sed quia hic tẽpore improbitatis lis annullatur quo casu dictæ gratiæ impetrari non possunt,quæ,vt dixi, ita litem pro sui esse requirunt,sicut piscis aquam.Et ideo dictas gratias tali tẽporeimpetratas annullarę superfluũ videretur,quod non esset quando gratiæ ante improbitatem probatã impetratæ,effectu priuantur,vt hic,quia tali casu verba illa sunt necessaria,nec vltima verba ad comprehendendum istum casum sufficiebant, nisi hoc Papa per prædicta verba exprimeret. Intelligentur igitur prædicta verba de gratia si neutri, vel subrogatiõis ante tempus improbitatis ipsius impetrantis,nam de impetratis pòst, vt dixi,non fuit necessarium hoc statuere.

Et est vlterius aduertendum,quòd hoc dictum est,beneficium in casu prædicto non censeri litigiosum, inductum fuit in odium impetrantis. Nam si hoc illi proficuum foret, litigiosum non censeretur, nec ex eo, quod quis pœnam mereatur,præmium,seu commodum consequatur, contra not.in.l. quod fauore.C.de legi. & ea quæ latè scribit Andreas Sicul. in.c.fin.colum.j.de pecul.cle.Et talis interpretatio semper in odium & damnũ puniti fieri debet,vt idem And. Sicul.probat in.c.eam te.col.v.de rescrip.

QVAESTIO OCTVAGESIMA.

QVAERO,quia dictũ est suprà,quòd regula in sua prima parte annullat impetrationẽ, & omnia inde sequuta, quæcunque sub quibus citatio, processus, sententia, & reliqua omnia, quæ continentur in. c. quoniam.de probat.quibus annullatis, beneficium litigiosum dici non poterit, cũ lis cum sua causa hic annulletur & extinguatur.si ita est,quare regula hic in secunda sui parte decernit beneficium nõ esse litigiosum,si iste idã effectus resultat ex pœna,& verbis in prima parte positis. *Beneficiũ litigiosũ.*

SOLVTIO.Verum est,quòd impetrãs in prima parte regulæ peccans punitur in prædictis,videlicet,quia omnia acta iudicij extinguuntur,iuxta ea quæ scribit Oldra. consil.j. *Impetrãs in prima, &c.*

inter

Citatio initium iudicio præstans.

inter quæ adnumeratur citatio, quæ initium iudicio præstat, vt in cap. quoniam contra. de proba. & in. §. fin. instit. de pœna tem. lit. & sic deficiente citatione nulla erit lis, & per consequens beneficium litigiosum non erit. Sed in secunda parte hoc idem fuit necessarium declarare, videlicet, quòd beneficium non esset litigiosum, ex eo, quia ibi omnia acta iudicij valebant, ex eo, quia impetrãs seruauerat regulam, & illæ pœnæ in secunda parte regulæ impetrãti non imponuntur, propter regulã non seruatam, sed quia constitit iudici per euentum litis impetrantem, nullum ius habuisse, sed temerarium & improbum litigatorem fuisse: vnde licet obseruaret regulam, nihilominus illas pœnas propter suam improbitatem ex defectu sui iuris incurrit: vnde si Summus Pontifex hic in secundo casu regulæ non decerneret beneficium non fuisse litigiosum, vera lis maneret ex quo acta in secunda parte regulæ non annullantur, sed tantũ in prima, & in hac secunda parte præsupponuntur esse valida propter obseruatam regulam. Necessarium igitur fuit in pœnam temerarij, & calumniosi litigatoris hoc decernere, quod in prima parte regulę necessarium non fuit, ex quo per annullationem impetrationis, & inde secutorum hoc tacitè colligebatur: & sic habes rationes diuersitatis primæ & secundæ partis regulæ, quo ad istum articulum, quod est notandum.

QVAESTIO OCTVAGESIMAPRIMA.

Acta iudicij. Possessor annalis cõuentus post citationem.

QVAERO, ponamus impetrantem non seruasse primã partem regulæ, propter quam negligentiam, etiã si milies foueret bonum ius, eius impetratio, & omnia acta iudicij annullãtur, nunquid interim possessor annalis cõuentus post citationem à tali impetrante factam poterit dici pacificus, ad effectum vt fieri possit triennalis?

SOLVTIO. Si hoc tenetur pro constanti, prout superius dictum est, omnia iudicij acta cum impetratione ob non seruatam formam corruere, quod in notabili casu tradit Card. in. c. ad petitionem. de accus. & Bald. in. l. fi. C. de Lat. lib. tol. nemini dubiũ erit per citationẽ impetrantis emanatã, & modo prædicto annullatã, nec pacificam possessionem, nec tempora interrumpi, vt latissimè dixi superius. q. xlv. Nã quo ad hoc, vt litis pendẽtia inducatur, oportet citationem esse legitimam, vt not. per glo. & Card. in cle. ij. vt lit. pend. & per cõsequens

ſequens per citationem nullam, nulla poteſt introduci præſcriptionis interruptio, vt probatur in.l. ſi pater. C. ne de ſta. defunct. & per Archi. in.c. non ita. ij. quæſt. j. quibus ſtantib⁹, concludendum erit poſſeſsorem fieri poſſe interim triennalem: & hoc, quod dictum eſt, non ſolum ex verbis regulæ, ſed etiam ex mente præſumpta diſponentis, ex qua regula interpretationem capere debet, colligitur, vt in. c. venerabilis. de præbend. l. pater Seuerinam. §. conditionum. ff. de condit. & demon. Nam licet regula facta fuerit in odium litigantium, & ſecūdario in fauorem poſſeſsoris, arg. not. in. l. finali. C. de edic. di. Hadri. tol. fauet tamē intentioni cōdentis, quæ fuit, ne per dictas temerarias impetrationes, poſſeſsores detrimēto interruptionis poſſeſsionis plectantur, & dicti impetrantes ſua damnata temeritate ea iactura illos afficiant: ergo ꝙ nulla cenſeatur facta interruptio, prouenit ex præſumpta mēte condentis, quæ interpretatione adiuuanda eſt. d. capitulo, venerabilis. Nam ſi de hoc expreſsè interrogatus fuiſſet, vtique idem reſpondiſſet, & illud debet habere pro expreſſo, iuxta notata in. l. tale pactum. ff. de pactis. & in Clementina finali. de reſcriptis.

Præſcriptionis interruptio.

In odium litigantiū regula facta.

QVAESTIO OCTVAGESIMASECVNDA.

Beneficiū litigioſum

QVAERO, nunquid illæ pœnę L. florenorum, & quòd beneficium non cenſeatur litigioſum, &c. poſitæ in fine iſtius regulæ referantur ad omnes caſus præcedentes etiam contentos in prima parte regulæ, an verò referri debent ad ea quæ in ſecunda parte regulæ continentur?

SOLVTIO. Videtur, ꝙ dicta pœna in fine appoſita reſpiciat omnia præcedētia, iuxta doctrinam Baldi in. l. quiſquis. in primo notabili. C. ſi cert. pet. quia pœna appoſita in vna parte eiuſdem conſtitutionis, refertur ad aliam, vt not. Ludouic. Rom. in. l. fina. ff. de in ius voc. & eſt de hoc glo. in verſic. omnino. in capitulo, ſi poſtquam. de electión. lib. vj. & glo. in clem. fina. §. ſi. de pœnis. & not. Card. in clem. ſtatutū. in. iij. col. & iij. oppo. de elect. Gemin. in cap. vbi periculum. §. nulli. de elect. & in. c. j. in fin. de poſtul. prælat. lib. vj. & eſt gloſſ. notab. in verſic. eccleſia. quam ibi notat Abb. in cap. de multa de præben. cum ſimil. Itaque ex iſtis infertur, quòd impetrans, qui non citauit infra ſex menſes poſſeſsorem annalē, vel ſi citauit, & non proſecutus fuerit infra annum cauſam,

Pœna appoſita in vna parte, &c.

quòd

quòd puniatur pœnis contentis in ista vltima parte regulæ.

Suadetur hoc, quia impetrans non seruans primam partem regulæ punitur in nullitate impetrationis,& inde secutorum,& sic citatio facta vigore illius processus,sententia,& inde sequuta erunt nulla, si nulla est citatio : ergo beneficiū nō remanebit litigiosum,quia citatio nulla non inducit litem,vt latius probabo in regula de triennali,vbi accidit casus. Itaq; ex ista annullatione sequitur in consequentiam ista alia pœna,quòd beneficiū litigiosum non censetur,quia sublato disposito omnis sequela,vmbra,& effectus causatus tollitur. ad hoc glo.sing.in cle.j.de immun.eccles.

Clausula in fine apposita ad superiora non refertur.

Tamen istis non obstan.contraria opin.videtur verior, videlicet,quòd pœnæ positæ in ista vltima parte regulæ non referantur ad omnes partes superiores.Ratio est,quia quando clausulæ superiores habent suam propriam & specialem determinationē,clausulæ,seu qualitas in fine apposita ad superiora non referūtur,vt est text.in cap.cum dilectus, de dona. & tenet Abb.in.c.causam.col.iij. de rescrip. & sequuntur ibidem communiter Doctores.sed in casu nostro partes præcedentes istius regulæ habent suam specialem determinationē, quia si impetrans non citauerit infra sex menses, & prosecutus fuerit causam infra annum,& alia,quæ in principio regulæ enumerantur,non seruauerit,triplici pœna punitur, videlicet,quia imperatio. & inde secuta, quæcunque annullantur, ac parti læse in damnis & interesse condemnatur:& sic secundum qualitatem delicti impetrans habet suas pœnas.Nō igitur iustum videtur alijs tribus pœnis in fine regulæ positis puniri,ex quo illæ tres pœnæ respiciunt casum diuersum,& habent suam determinationem de per se.Præsertim,quia absurdum videretur , quòd quis vltra condignum puniatur : vt in capitulo,non afferamus.xxiiij.q.j.& not.Docto. in cap. at si clerici.de iud.& in.l.sancimus.C.de pœnis. quo casu vbi ex aliquo facto absurdum sequitur, vel considerari potest clausula in fine apposita,ad præcedētia nō refertur,vt dicit Abb. in.c.ecclesia.el vltimo.per illum tex.de elect.Presertim,quia

Pœna apposita in vltima parte&c.

quando in vna dispositione diuersi sunt §. siue partes, pœna apposita,in vltima parte non extenditur,nec refertur ad alias partes habentes diuersam rationem,vt not. Imol.& Card. in cle.fi.§.fi.in.fi.per glo.ibi.Et ita ex istis poterunt ea quæ superius

ſuperius pro parte contraria dicta fuerunt, limitari & reſolui, vltra quæ videnda ſunt ea quæ dixi latius in. §. pœnales. inſtitut. de action.

Non obſtat etiam ꝙ per annullationē actorum, & ſic citationis factam contra non obſeruantem primam partem in neceſſariam conſequentiam deſinat beneficium litigioſum, quia reſpondetur, acta hic annullantur, prout exnunc, id eſt tēpore quo datur de regula: & tunc verū eſt dicere ceſſare litis pendentiam. ſecus verò in præteritum, id eſt ab initio, quia à principio antequam exciperetur de regula; per citationem inducta fuit ſemel lis, & licet poſtea allimentum eius tollatur per annullationem actorum, effectus tamen per prius conſumatus vigore illius non tollitur: quia effectus conſumati ſemper durant, licet tollatur cauſa quæ illos cauſauit, vt in. l. fina. ff vnde lib. l. ſi cognatis. ff. de reb. dub. l. quicūq;. §. ſi. ff. de publicia. & l. antepenul. C. de inſtit. & ſubſtit. & l. j. §. j. C. de vſucap. transfor. tradit Decius in. c. j. de iud. & in. c. cū ceſſante. de appel. Nam mortuo pictore remanet pictura, & mortuo genitore remanet genitus, vt dicit Bal. in. l. generalite. C. de epiſc. & cler. Remanebit ergo beneficium litigioſum, dato quòd annulletur prouiſio & proceſſus: nec poterit talis poſſeſſor ſemel conuentus iuuari poſſeſſione triennali, tanquàm quòd eius poſſeſſio maneat pacifica, & non fuerit interrupta, ſecus tamen eſt in vltima parte regulæ, in qua iam per ſententiam iudicis, impetrantem iniuſtum & improbum fuiſſe conſtat: quia tali caſu vltra alias duas pœnas illa etiā imponitur, quòd beneficium in antea non cenſeatur litigioſum: & ſic pondera verbum antea, quòd concernit initium litis, ad differentiam, quòd in primo caſu regulæ non deſinit eſſe litigioſum: & ratio eſt, quia in primo caſu regulæ non conſtat adhuc impetrātem calumnioſum fuiſſe. Nam propterea quòd non ſeruauit formam hic traditam, improbus non iudicatur, quia improbitas & moleſtia concernit vexationem de facto: & poſſunt iſta eſſe ſimul ꝙ aliquis nō ſeruauit primam partem regulæ, & tamen quòd verè competat illi ius, quia donec non fuerit declaratum per iudicem dici non poteſt illi ius non competere, iuxta ea quæ dicit Egid. deciſ. ciij. incip. non dicitur conſtare. tenet Archid. & Ioan. And. in. cap. ſi beneficia. de præbend. lib. vj. Sed in vltima parte regulæ peccatur

Effect⁹ cōſumati ſemper durāt.

Antea verbū initiū litis cōcernit.

tur nõ solũ in transgressione formæ traditæ, sed etiã in defectu iuris, ex quo improbitas arguitur, vt dicit Abb. in. c. calũniam. in. ij col. de pœnis. Nam quando de meliori iure possessoris constat, tunc impetrans in mala fide cõstituitur, ex qua temeritas litigãdi causatur, vt dicit Bar. in. l. si quis inficiatus. ff. depositi. & in. l. eum quem temerè. ff. de iud. nimirũ igitur si tot pœnis punitur, postquam perperàm, de facto, & iniustè possessorem vexauit.

QVAESTIO OCTVAGESIMATERTIA.

Annullare titulũ impetrantis.

QVAERO, quare exceptio istius regulæ annullat titulũ impetrantis, & exceptio regulæ de triennali non?

SOLVTIO. Quia in regula istà ponũtur plura requisita, & qualitates, quas tenetur impetrans exprimere in sua impetratione, videlicet, nomẽ, gradus, nobilitatem possessoris, & quot annis ille possedit, & huiusmodi reliqua, quorum taciturnitas in aliquibus eorum reddit gratiam nullam, etiã de iure communi si opponatur. Nam de iure communi in impetratione requiritur, quòd mentio de possessione viuẽtis fiat, aliàs impetratio est nulla, vt tradunt Doct. in capit. cum nostris. de concess. præbend. & Felyn. latè in cap. in nostra. in. xxxvj. correll. de rescrip. Sed ista non militãt in regula de triennali, quia impetrans ad nullum requisitum obligatur, sed pœna illa suspensionis gratiæ ibi propter negligentiã impetrantis inducitur, quæ quidem negligentiæ pœna non erit perpetua, sed durabit viuente possessore, sed in regula ista pœna est perpetua: quia annullatur ipso iure impetratio, & titulus reducitur ad non titulum, non autem suspenditur, vt in regula de triennali.

Mentio de possessione viuentis fiat.

QVAESTIO OCTVAGESIMAQVARTA.

Annus an currat impetranti, &c.

QVAERO, an annus de quo ista regula loquitur, currat impetranti, qui ignorabat aliquem esse annalem possessorem?

SOLVTIO. Dicendum videtur quòd non, quia licet regulariter aliæ præscriptiones contra ignorantem currant, vt est tex. in. l. fin. C. de longi. temp. præscrip. Tamen præscriptio annalis non currit probabiliter ignoranti, vt patet in. l. cum sex. ff. de ædil. edict. quia vbi lex non notat culpã, annus non incurrit nisi à die sciẽtiæ. cap. cum seruorum. de ser. ord. tradit Bald. in. c. fin. de prohib. feud. alien.

Præscriptio ãnalis. Annus nõ currit, vbi &c.

Tamen

Tamen istis non obstantibus crederem cõtrarium esse verius, ut aliquid plus operetur regula ista quàm dispositio iuris communis. arg. eorum quæ dicit Barto. in. l. iij. §. si rem. ff. de leg. iij. Præsertim, quia si contrarium diceremus, possent infinitæ fraudes contra possessores committi: inuestigare igitur debet impetrans possessorem, vel procurare prorogationem regulæ, aut saltem eius prorogationem, quæ denegari non solet, quousque inueniat possessorem. Et ad contraria responderi potest, ex his quæ Bartol. scribit in lege prima. §. si quis autem propter. ff. de itin. actuque priuat. & ea quæ latius tradunt Moder. in tract. præscript. fol. xxxvij. in. iiij. column. alias non faciens diligentias prædictas excludetur exceptione regulæ, quia vt dicit Ludoui. Rom. in cõs. cccccxxxj. non terminans causam infra annum sibi datum, censetur gratiæ suæ renuntiare, vt ibi per eum. Sed pro prima opinione faciunt ea quæ dicit Glossator in fin. commenti regulæ de publicand. resig. & ibi dicetur.

Plus operatur hæc regul. quã disp. &c.

Prorogatio.

Renuntiare gratia.

REGVLA DE TRIENNALI POSSESSORE.

ITEM *statuit & ordinauit* Dominus *noster, quòd si quis quæcunque ecclesiastica beneficia qualiacunque sint absque simoniaco ingressu ex Apostolica uel ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiusmodi confirmatione seu præsentatione & institutione illorum, ad quos beneficiorum huiusmodi collatio, prouisio, electio & præsentatio, seu quæuis alia dispositio pertinet per triennium pacificè possederint.* Dummodo *in beneficiis, si dispositioni Apostolicæ ex aliqua reseruatione generali in corpore iuris clausa reseruata fuerint, se non intruserint, super eisdem beneficiis taliter possessis molestari nequeant.* Necnon *impetrationes de beneficiis ipsis sic possessis factas, irritas, & inanes censeri debere decreuit, antiquas lites super illis motas penitus extinguentes.*

PRAEFATIO.

NOTABILIS

Hac regula vnde originē habuit.

NOTABILIS & quotidiana est materia istius regulę & per plures altercationes in curia & foro sæpe discussa. Ideo eam pro tenui facultate mea plenius attingam.

Habuit originem ista regula à decreto quodam Basilien. concilij ordine.viij. vt dicunt Moder. quidam in tract.elect. fol.lxxxvij. & Glossator hic, & ante ipsos Fel. in cap. sicut. in xvj. col. de re iud. à quo quidem concilij Basilien. decreto fuit ferè ad verbum transcripta, paucis omissis, additis, vel immutatis. Et licet prædictum decretum consilij sit antiquum, æditio tamen istius regulæ moderna est, & fortè magis recens, quàm regula de annali: quia illa incipit ab Eugenio, ista verò à tempore Calixti, qui primus eam in vsum tradidit, addita vna clausula post illa verba, se non intruserint, &c. quę in Modernis regulis omissa fuit, quæ est ista, videlicet & causæ super istis beneficiis, ab anno proximè transacto prosecutæ nō fuerint, &c. Hadrianus verò. vi. plura ad istam regulā addidit. Primum ibi dum dicebatur, ex Apostolica vel ordinaria collatione, &c. addidit ista verba, ex quouis titulo apostolico, &c. & hoc fecit ad effectum, vt ista regula comprehenderet commendas: super quo antea in Rota dubitabatur. Secundo in fine regulæ, ibi. antiquas lites, &c. fuit additum, super illis contra quoscunque huiusmodi possessores in eisdem beneficiis prædecessoris penitus extinguendo. Et hoc fecit ad tollendum dubium, quod fiebat ex decis. x. vt lit. pendent. in no. videlicet quòd lis semel per prædecessores introducta afficiebat beneficium, donec per sententiam esset finita, ita q̄ interim possessor pacificus dici non poterat, quod est per. d. clausulam sublatum: quia licet predecessori fuerit mota lis, si successor postea per triennium possideat, defenditur ista regula, quæ hodie est in vsu, & non prædictum concilium Basilien. & licet decretum illud concilij prædicti, cùm sit perpetuum, videbatur magis efficax, & maioris authoritatis in decisionibus causarum, ad causandum effectum istius regulæ, propter rationem quam ponit Abb. in. c. prudētiam. in princ. ff. de offi. deleg. Tamen quia illud consilium receptum non fuit, nisi in certis casibus expressis ibi per Eugeniū: summi pōtifices authoritate illius vti noluerunt, nec sic tacitè illud approbare viderētur. quod ex eo apparet: quia in ista regula nullā de eo mentionē fecerunt. Et illud cōsilij decretū, & regula

Author huius regulæ quis fuerit.

Conciliū Basilie. in quibus casibus fuit receptum.

laiſta cum illo concordãs, fortè fundamentum acceperunt ab æquitate.l.properandũ.C. de iud. quæ lites triennio terminare voluit: vel à ratione.l.j.ff.de vſucap. quæ in vſucapione rerum mobiliũ triennium induxit, in pœna negligentium eas: vel fortaſſe regula iſta fomentum habuit à Chalcedonẽſi concilio, quod eccleſiarum parochias, vel poſſeſsiones per trienniũ quietè, & abſque vi poſſeſsas, inconcuſsas manere voluit, de quo quidem concilio Chalcedonenſi factum fuit poſtea decretum antiquum, quod ſcribitur in libro membrano vetuſtiſsimo decretorum, & conciliorum ſedis Apoſtolicę lib.v.cap.xxvj.vtcunque ſit, negligentia non petentis ius ſuũ in cauſa fuit, vt prædictæ conſtitutiones æderentur. Quam quidem negligentiam cum myſterio Papa hic conſiderauit, beneficia in hoc rebus mobilibus comparans, quæ etiã fragilia ſunt, & ſicut res mobiles ad tempus durant, vt inferius dicetur. Nec mirandũ ſi triennalis poſſeſsio tantum roboris tribuat iuri inualido, cum etiam homo ipſe, cuius gratia beneficia inuenta fuere, ſi ab initio malus ſit, triennio de malo bonus fieri præſumitur, vt dicit tex. notabilis in.§.ſancimus. in authen.de monac.& not.And.Sicul.in repet.cap.teſtimonium.de teſtib.& Felyn.in.c.cum deputari.in prin.de iud.& ante ipſos Rom.in conſilio. ccxxxvj. in.iij. col. multa enim ſingularia priuilegia præter cõmunes regulas, etiã apud Philoſophos hic numerus ternarius vſurpauit ſibi, quæ recenſere extra propoſitam quidem materiam videretur, cum de hoc ſatis ſupérque Clichthoueus in libello quodam, quem de myſtica numerorum ratione ædidit, ſcribat: & Syluius in grypho Auſonij omnia tenarij numeri loca commemoret, quæ forte curioſum inter legendum detinere aliquando poſſent. Et Ludouicus Viualdus in opere regali, de laudibus trium liliorum.lxxiiij.laudes iſtius numeri ternarij ſcribit quæ ibi videri poterunt. Sed iam rem ipſam aggrediamur. *Triẽnalis ſi ab initio malus ſit, &c.*

QVAESTIO PRIMA.

IGITVR quæro, quare magis in tuẽdis poſſeſsoribus triennium quàm decenniũ, vel aliud tempus præfixit Papa?

SOLVTIO. Poſſet capi ex dictis And.Sicu. in clemẽ.j. in.iij.col.nume.17.de elect. qui dicebat trienniũ præfixum à lege.vſucapioni fuiſſe arbitrariũ, cum ſit iuris poſitiui, prout aliàs in ſimili dicebat glo.in verbo, ratus.in.l.j.§.pueritiã.ff. *Triennius, decenniũ.*

de postul.ita quòd idē videtur dicendū in casu istius regulæ.

Tamen aduertendum est, quia licet ista ratio arbitraria aliquando ad aliquas leges temporis præfinitiuas dari posset: nō tamen in omni casu,& ad quamlibet legem quadrabit, præsertim quando in lege aliqua ratio saltem in genere reddi potest, vt dicit Archid.in. c. Nabuchodonosor. col.ij. xxiij.quæst.iiij.declarat Fely.in cap.si quando.in.viij.& seq. col.de rescript.& Bald.in.l. non dubium. in.ij.col. C. de leg. Nam conari prius debemus, quoad fieri possit,ne legem ratione mancam, velut euentualem, pro arbitrio, & fortuito conditam dimittamus: quin potius in ea oportet nos aliquā rationem,fortè etiam non omnino concludentem inuenire, vt dicit domi.Anto. in cap.non debet. de consang. & affini. Melius enim est legem aliqua ratione,etiam fatua defendere,quàm nudam,& sine aliqua ratione dimittere, vt Moder. dicunt in.l.cum filio.de leg.j.quod obseruauit glos.in.l. Eunuchis.C.qui testa.facere pos quę fatuam rationem ad illam legem, cum aliam non haberet scripsit. Quod iure factum fuisse Doct.existimarunt, ne legem sine ratione dimitteret: quia,vt vulgò dici solet,lex sine ratione, corpus est sine anima.Nam rationem animam legis esse omnes affirmant.in.c. secundo requiris.de appel.& in.c.fi.de reg.iur.lib.vj.Et ideo quando lex non continet rationem expressam, debemus in ea,quando aliā non inuenimus,rationē etiam remotam fingere: & illa sufficit, vt dicit Abb.in proœ. Greg.in.viij. col. vers.primo not.& Dom.in.c. quanuis.el.ij.§. fi.circa fin. de præbend.lib.vj.Et ob eā causam glo.iij.in.l. filium.C. famil. hercisc. reprehendit illos,qui non aliter inuestigata ratione legis, ad quamlibet oppositionem legis respondent ibi esse speciale,quod etiam deridet Ias.in auth.quas actiones.in. ij. col.C.de episc.& cler.& in.l.si ex toto.col.ij.de leg.j. debemus enim speculari rationem,etiā contra verba legis, ne lex sine ratione videatur,vt dicit Cynus in.l.non dubium.C. de legi. Quod imperatorem fecisse constat in.§.igitur.in proœ. Institutionum. nam ad partiendum Institutionum opus in quatuor libros,ratione magis colorata,quàm cōcludenti sit vsus:ne fortè librorum diuisionem pro arbitrio factam fuisse diceremus. Quod etiam Papa nos facere docuit in.c.non debet.de consang.& affinita. quo loco ad reducendos consanguinitatis

Legē aliqua ratione etiā fatua defendere melius est, quā, &c.

ſanguinitatis gradus ad quatuor,nō rationibus arbitrariis & fortuitis,ſed perſuaſiuis mouetur,vt ibi patet.

Apparet ergo quòd non ilico, quòd lex ſtatuit aliquid fieri ſub certo temporis ſpatio,ſeu terminū dierum pręfinit,dicere debemus hoc ſine ratione:ſed ex libito voluntatis, & pro arbitrio principis factū fuiſse. Inueſtiganda eſt igitur ratio, qua legē fuiſſe ratione conflatā facile dignoſcamus, ne aliàs ſine ratione reſpondentes meritò rideamur,iuxta tex. in.c.ſi ex bono.de pœni.diſtinc. iiij. & probant quidam Moder.in tract.extēſio.col.iiij.facit Oldr.conſil.xciij.col.iiij.quæ omnia in caſu præſentis.q.militant.Nam cum regula iſta rationem non aſsignet,quare Papa potius triennium,quàm aliud tempus in beneficiis præſcribēdis induxit:debemus nos eam ex mēte,vel cōiecturis potius elicere, quàm arbitrari Papam triennium huiuſmodi, arbitraria & caſuali quadam ratione introduxiſſe.Ratio igitur,quæ mouere potuit ipſum Papam ad triennium magis ſtatuendum, quàm aliud tempus, iudicio meo potuit eſſe multiplex. Prima fuit frequentia & celebritas iſtius numeri ternarij, quo tam ſæpe legislatores & philoſophi vſi fuerunt,quos Papa in lege iſta condenda imitari voluit. Nam modeſtiæ plenum iudicatur,ſi principes in legibus condendis conſuetudines, & mores maiorū ſequantur, propter rationes quas adducit Rom. in conſil. cccxxvij. colū.ij.Conſtat igitur veteres legumlatores in actibus iudicialibus & extraiudicialib.multum huic numero ternario tribuiſſe, quod ex multiplici legum numero de ternario numero loquentium,facilè deprehendi poteſt. Nam in primis Papa ad hoc triennium conſtituendum potuit moueri,ex forma iudicij tradita in.c.forus.de verb.ſig.quæ ex ternario numero,tanquā ex re perfectiſsima, iudiciū diffiniuit, ex principio,medio,& fine:id eſt,iudice,actore,& reo.Eſt enim hic numerus,vt inquit Dionyſ. Halicarnaſſæus lib.iij. hiſtoriarum,omni diſceptationi conuenientiſsimus. Regula igitur iſta,quæ iudicialis eſt,debuit tali numero cōformari. In quo genere aliud exemplum ad imitandum habuit ſummus Pontifex,poſitum in.l.properādum.C.de iud.vbi tota concertationis ſpecies,& iudicialis controuerſia,tribus inſtantiis terminatur.Et ita etiam in.l j.C.de fideicom. per triennij præſtationem Imperator fideicommiſſum induxit. & in.l. quæcunque

Ternarij numeri frequētia & celebritas.

Cōtrouerſis iudicialis tribus inſtantiis terminatur.

Fideicommiſſū per triēnij præſtationem īducitur.

cunque.C.de apoch.publi.lib.x.tantũ operari voluit triennij continui solutionẽ,quòd per eam voluit liberationem præcedentiũ annorũ arguere. Ex quorũ iurium expẽso & raitone. putabat Decius, vir alioquin omnium temporum & horarũ curiosissimus,in.l.si certis annis.col.ij. C. de pact.triennium istius regulæ inductũ fuisse: non autem pro arbitrario & libito voluntatis Papæ.Aliud etiam magis proximũ imitationis exemplum habuit Papa ad trienniũ statuendum ex.l.j.ff. de vsucap.quæ propter negligentiã, ac non petentis ius suũ desidiam,vsucapionem triennalem in rebus mobilibus induxit. Quarum similitudine Papa ductus, voluit etiam negligẽtem petere beneficiũ suum lapso triennio, eadem pœna mulctare,silentium illi imponens,in hoc beneficia(vt opinor)rebus mobilibus comparans.Nec immeritò:nam & annui redditus,qui cum persona extinguuntur, & cũ ecclesiasticis beneficiis symbolum habent, appellatione mobilium continẽtur,vt notabiliter dicit Abb.in cons.xiij.in.iiij.col.lib.ij.limitans per hoc iura contrariũ disponentia,vt procedãt quando conceduntur loco ad longissimum tempus.Et hoc etiam vltra Abb.videtur sentire Io.de Anania in.c. in ciuitate.in.xv. col.de vsur.Sicut ergo in vsucapionibus pro rebus mobilibus datur triennium,ita Papa pro possessione tuenda idem tempus iniunxit.Et sicut etiam in.c.j.de præscr.per trienniũ possidens rem ecclesiæ, etiã cum mala fide præscribit eam:ita & possidens beneficium triẽnio tutus esse debet.Plura enim ad trienniũ magis quàm ad aliud tempus statuẽdũ summũ Põtificẽ induxerunt,vt superius diximus,& etiam apparet in cap. sua nobis.cũ sequen.de appell. vbi Papa omnem grauaminis querelam sub tribus tantũ appellationũ gradibus conclusit: Et in.c.contingit.el.ij.de senten.excom.iudicialem monitionem tribus quoque terminis voluit esse contentã:quod etiam in denuntiatione Canonica,seu Euangelica seruatũ legimus. illa enim trina etiam monitione perficitur, qua seruata reus homo iudicatur.vt in.c.nouit.de iud.Sic etiã veteres hominem tribus denuntiationibus conuictũ, tribus literis indicabãt,authore Suida. Nam cum volebant hominẽ malũ significare,scribebant vnum Cappa:cnm verò peiorẽ duo:cũ pessimum,tria habere Cappa dixerunt.Ex quo prouerbio peruetusto,vt id obiter dicamus,compositum puto hoc nomẽ fur, cum

Possidens rem ecclesiæ p triẽnium.

Hominẽ malũ antiqui tribus literis significabant.

cum ministerio trium literarum. Vnde meritò ille titulus triũ etiam dictionum. ff. nautæ, caupo. stabularij, originem accepit: quando & hoc personarũ genus multis in locis taxatur, & furibus omnino æquiparatur, vt patet in. l. j. in princ. eo. ti. ibi, ne materia detur cum furibus coeundi, &c. & in. l. ita. §. sed si totam. eod. titu. ibi, prætor curã agere reprimendæ improbitatis horũ hominũ &c. & alibi sæpe. Inde euenit, quòd pro pessimo homine, tribus Cappis digno, antiqui intelligebant Cretensem, Cilica, Cappadoca, qui singularis fuisse improbitatis memorãtur. Quod quidẽ genus hominum prout de malo teste dicimus, tribus personis est obnoxium, deo iudici & patri, vt in. c. j. de crimine falsi. Sic etiã aduocato malo ad se corrigẽdum de errore suo, tres illi dies præfiniuntur, in. l. fi. C. de errore aduoca. sicut recusanti iudicem, tres etiam dies assignantur, in. l. fi. C. de iudi. Et in summa, totum ius ciuile, quod in tres distributum est partes, vt dicit text. in. §. fi. insti. de iure nat. totum etiam Pontificium ius, numeris ternariis est refertum. Iuxta quẽ numerum, non absque summa ratione, tẽpora in præteritum, præsens, & futurũ distinxit deus. Neque aliquis ex numeris, tam frequenter in diuinis & humanis actibus cõmendatus fuit, aut speciali prærogatiua munitus, sicut ternarius. Cum igitur regula ista iudicialis sit. Papa frequentiã secutus, voluit eam triennij possessionẽ magis quàm alterius temporis esse contentam. Plura alia exempla numeri ternarij, quibus Papa ad hũc potius ternariũ, quàm alium numerum deligendum potuit moueri, cõtexere possem quæ ne in re tam leui tempus conterã, recensere desinam: vt obiter omittam, quæ in sacris literis de isto numero Augustinus, Hieronymus, & Ambrosius variis in locis tradiderunt quos latè Paulus Forosẽpronië. episcopus, & Io. Faber in illis trac. quos de triduo Christi scripserunt, & Iodocus Clichthoueus in libello, qui de mystica numerorũ ratione inscribitur, referunt, cum sexcẽtis aliis locis, quos accuratè in hac materia Guliel. Benedictus in copiosa repet. c. Raynutius. de test. fol. xv. cõgessit, quæ omnia huc pertinẽt, vt dicamus Papam nõ tam arbitrio suo & casu fortuito, (vt quidam voluerunt) ad triennium constituendum: sed potius ratione certa & exẽplo clarissimo, sacrarumq; legum imitatione digna motũ fuisse, quæ in similibus casibus hoc numero, magis quàm

Nautæ, caupo. stabularij.

Numerus ternarius plus aliis in diuinis & humanis actib⁹ commendatus.

alio tãq̃ omniũ perfectißimo vsæ fuerunt. Et secundum istius rationes emanarunt ista iura in.c.si seruus.el.ij.hiij. distinct. & in.c.si quis.xvj.q.6. quæ hunc numerum ternarium in diuersis aliis casibus amplexa fuerunt. Et certè si triennium hic constitutum vsucapioni comparemus: proculdubio iudicabimus summum Pontificem, non fortuitò, sed rationabiliter ad hoc triennium statuẽdum motum fuisse. Nam in vsucapione rerum mobilium, quarũ vsum quotidianũ habemus, ideo triẽnium magis quàm decennium constitutũ fuit, vt homines ad repetendum tales res ad vsum vitæ necessarias, celerius arctarentur, quæ ex vsu quotidiano occupatoris dissipari, atque omnino possent deteriores fieri, vsuq; consumi. Nam mobilia pro maiore parte per trienniũ consumi præsumũtur, iuxta gl. notabilẽ.in.l.j.C.si aduer.vsuc.& glo.pen.in.l.fin.C.in quib. caus.in integ.resti.non est neces. quæ ad hoc Alex.adducit in l.interdum.ff.condi.indeb.in secunda addi.ad Bart. neque iuris cõditor breuius tempus triennio hoc casu statuere potuit, propter totidem gradus appellationum, quæ reis cõdemnatis ad se defendendum à lege cõceduntur, ob quam causam tres instantiæ iudicij in.d.l.properandum.C.de iudic. statutæ fuerunt. Et infra idẽ tempus summus Pontifex conueniens putauit, etiã beneficiatos beneficia eorũ occupata repetere debere: quorum etiam beneficiorum, sicut & rerum mobiliũ, vsum tãtũ habemus, qui quotidie consumitur. Apparet igitur ex omnibus prædictis, summum Pontificẽ optima ratione, & dignator legum imitatione motum fuisse. Nam, vt inquit Cicero, quod exemplo fit, ratione fieri putatur. Sed de iis satis.

Mobilia præsumuntur cõsumi per triennium pro maiore parte.

QVAESTIO SECVNDA.

QVAERO, iuxta illud verbum ibi, quòd si quicunque, &c. nunquid ista regula bastardum, siue illegitimũ possessorem cum colorato titulo defendat?

Bastardus siue illegitimus possessor.

SOLVTIO. Ista quæstio heri tertia mensis Iunij M.D.xxx.in Rota proposita fuit, in causa Legionẽ. coram R.P.D. Petro Vortio, in qua qudã ex Dominis dicebant, regulã illegitimum non tueri, ex eo, quia verba generalia istius regulæ, de habilibus intelligi debebant, iuxta vulg.l. vt gradatim. ff. de mune.& ho.& gl.in verbo, quibuscũque.§.sed hæc solennia.insti.de verb.oblig. Quod procedit etiam si constitutionis verba vniuersalia sint, prout hic: quia etiam dicta verba ad habilia

habilia restringuntur, vt tradit Domin.in.c. cum in illis.§.j. col.fi.de præb.lib.vj.cum concor.vt scribit Decius in consil. clxxj.col.fi. Et ita videmus, quòd verbum quodcunque vniuersalem in.l.in traditionib.ff.de pactis.& in. l. emancipari. ff.de adop.etiam ad habilia restringitur.Et regulariter in materia maximè exorbitanti, talis restrictio verborum generalium fieri debet,vt tradit Ant.de But.cõs.xix.in.iij.col. Nam dictio quæcũque, simpliciter de persona loquens,de legitima & habili intelligi debet,nisi termino communi vtrunque cõprehendenti addatur,vt dicit Alex.consil.lxxx.col.fi.lib.j.Et hoc idem in regulis Cancellariæ etiam generaliter loquentibus habere locum voluit quidam doctus Mod. repetens capitulum Raynutius.fol.vij.num.32.de testam. *Quodcunque verbũ vniuersale.*

Et ꝙ regula ista bastardos comprehendere non debeat rationi consonum videtur:quia illegitimi omnium iurium spirtualium sunt incapaces,vt in ca.si gens Anglorum.lvj. distin. Et huiusmodi personæ,quo ad commodum & honores,à iure indigni censentur.vt not.glo.in cle.j.de baptis. & Abb. in c.cum Vintoniensis.in.iiij.col.& in.c.innotuit.de elect. & in terminis reassumunt latius dicti Moder.in.d.repe.c.Raynutius.fol.vj.& Curtius Iunior in repe.l.admonendi.ff.de iureiur.qui æmulatione,vt creditur, Iasonis concurrentis materiã bastardorum ampliauit.Inde non abs re veteres Summi Pontifices diligenter curarunt,ne sacrum Card.collegiũ hac labe pollueretur. Nã,vt refert Nicolaus de Vbaldis , nostri ordinis olim insignis auditor ĩ trac.successio. ab intesta.col.xlix. à Paulo.II.proprio eius ore audiuisse,quendã spuriũ per Eugenium.IIII.ad Cardinalatũ assumptũ,ante receptionẽ pilei, quasi miraculose rebus humanis exẽptum. Quod idem sãctissimũ institutũ in nostro sacro auditorio Rotæ inuiolabiliter seruatum fuisse satis cõpertum est.Nã cum idem Nicolaus apud eundẽ Paulum Rotæ nomine supplicaret, liceret eis inquiri contra quendam,qui ab eodẽ Paulo mandatum ad auditoratũ habuerat,nunquid bastardus esset,Paulus libenter annuit,subiungens,honestum esse per huiusmodi labẽ locũ nostrum non contaminari, referens exemplum dicti Cardi. per Eugeniũ assumpti. Ita dicit Dom. Nicolaus vbi suprà. Et ob eam causam Philippum Decium,aliàs ad auditoratum mandatum habentem exclusum loco,legimus.Cũ igitur regula *Cardinales bastardi esse non possunt.* *Illegitimi incapaces omniũ iurium spirituatium sunt.* *Auditores bastardi esse non possunt.*

ista sit priuilegiatiua, & fauorabilis possessorib. non videtur verisimile velle bastardos tanto fauore munire, vt dicit Glossator hic.

Tamen istis non obstan. maior pars dominorum conclusit contrarium, videlicet illegitimos regula ista defendi, pro qua opi. in primis verbum quicunque, hic positum ponderabant, quod est generale, vt in. c. solitæ. circa fi. de maio. & obedien. & in. c. sciant cuncti. de electio. lib. vj. & in. l. quicunque. C. de ser. fug. quod verbũ de sui natura includit ea, quæ aliàs sub simplici dispositione non comprehenderentur, vt not. glo. in cle. ij. de vita & honest. cler. & glo. in verb. quicunque. in cle. j. de iudi. no. Abb. in. c. super quæst. in glo. de offic. deleg. & reassumit Curtius Iunior cõsil. j. & Fely. in. c. postulasti. in. xj. col. de rescript. & ante ipsos Rom. consil. xxxj. visis iis, &c. Et idẽ Fely. in. c. nonnulli. in princ. in. ix. col. de rescrip. & in materia dispensationis, quæ solet esse stricti iuris, vt in ca. per venerabilem. qui filij sint legitimi. verbũ quicunque omnia cõprehendit, vt est glo. in extrauag. execrabilis quæ allegat cle. si Romanus. de præben. facit textus & glossa in clementina j. in fin. de re iudic. quam ad hoc notat Oldrad. consilio. cccxxij attento, &c. cum similibus.

Dispensatus ad beneficia.

Hinc est, quòd licet dispensatus ad beneficia non possit habere dignitatem, vbi tamen fuisset dispensatus ad quæcunq; beneficia, talis dispensatio dignitates comprehenderet, ratione illius dictionis quæcunque, vt dicit Rota de fil. præsby. ij. in no. & iiij. de offic. ord. ĩ antiquis. sequũtur Moder. in tract. de benefic. in. iij. q. j. partis. col. v. Et ista decisio procedit, etiã si cum dictione quæcunque, coniungeretur dictio alia, quæ solet esse restrictiua similium. Prout in simili casu in vna Præceptoria Barchinonen. coram d. Paulo Capisucco fuit in Rota iudicatum per Dominos. ix. Ianuar. M. D. xxxj. Nam in dicta causa dubitabatur, nunquid in facultate concessa nuntio Vasionen. ad beneficia, & præstimonia. & alia quæcũque, &c. includerentur dignitates, & vna pars Dominorum dicebat ꝙ sic, ponderando dictionem quæcunque, esse vniuersalem per iura superius allegata, & ea quæ dicit Fely. in. c. de quarta. de prescrip. in. iiij. col. vbi dicit, quòd licet appellatione beneficij non veniant hospitalia. cle. per literas. de præbẽ. fallit tamen, nisi sit dictio quæcunque. & idem de præstimoniis dicitur in glo.

glo.quodcunque. in cle.ij. de vita & honest.cleric. Alia verò pars Dominorum tenebat contrarium,ex quo potestas nuntij erat odiosa in præiudicium ordinariæ potestatis, vt dicit Abb.in.c.si quis contra clericum.de foro competēti.Et ideo illa verba quæcunque,debebāt restringi ad habilia & expressa,non ad ea quę sunt speciali nota digna,vt dicit Domi.post Pet.de Anch.in.c.ij.de præb.lib.vj.& Philip. Perusinus.in.c. ad hoc.circa fi. de appel.cum concor.vt latè scribit Socin.in consil.cclx.in causa Nanetē.in.ix.col. Item,quia dictio alia, in dicta facultate nuntij posita,restringebat terminum generis ad expressa,iuxta ea quæ dicit Old.cōsil.viij.& cclxxxvij. & Rom.consil.xiij.&.xlij.circa fi.&.xcij.& Cald.cōsil.ij.circa fi.tit.de arbit.cum concord. vt per Ias.in.l. quæcunque. in primo notabili.C.qui admit. *Alia dictio restringens terminum generis ad expressa.*

Tandem istis non obstantibus Rota post longam disputationem,vno excepto,tenuit contrarium,videlicet,in dicta facultate nuntij comprehēdi dignitates propter generalitatem dictionis quæcunque, ponderata superius. Nec obstabat dictio alia,adiuncto termino vniuersali: quia illa non restringebat generalitatem verbi quæcunque, vt est de hoc glo.notabilis in verbo,quamuis.in cle.j. de re iud.quæ probat, iūcto tex.verba ista,vel alia quauis causa,includere maiora expressis: pro qua plura adducit And.Sicul.in.l.j.§.fina.in.iij.colū. ff.de verb.obliga.& in repet.l.cum acutissimi.in.xiij. colum. C.de fideicom. cum aliis adductis per Moder. Lucitanos in l.fundum.col.xx.ff.de reb.dub.qui respondent ad contraria, cum quibus concordat Alexand.in cons.xj.viso.in.iij.col. & in consil.clv.visis, & accuratè.in.ij.col.volu.ij.Et ita in dicta causa Barchinonen. conclusum fuit per omnes dominos, & iudicatum dicta die.ix. Ianuarij in fauorem Iacobi Partage, magistri domus Cardin.de Cæsarinis,cōtra Anton. Carreas. Quæ omnia conferendo ad casum nostrum reddunt decisionem claram & expeditam, videlicet, quòd generalitas istius verbi quicunque, positi in text. comprehendit illegitimum, præsertim cum regula ista tantum excipiat duo genera personarum inhabilium,videlicet simoniacū, & intrusum in beneficio reseruato,ergo in aliis manet regula firma. *Verba ista, vel alia quauis causa.*

Non obstat, quòd verba generalia debent intelligi de personis habilibus: quia vltra responsiones quæ possunt colligi

ex limitationibus traditis per Iaſ.in.l.fideiuſſor.§.prætor. ff. qui ſat.cog.de quibus latè ſcripſi in. §. in perſonam inſtit. de actio.limitatur illa regula non habere locum quando lex loquitur taxatiuè excipiẽs duo genera perſonarum,vt hic, quia tunc caſus non excepti comprehenduntur ſub regula.vt in.c. ij.vbi Abb.de coniug.lepro. Vel ſecundo negari poteſt illegitimum triennio poſſidẽtem inhabilẽ eſſe,vt exceptione iſtius regulæ priuari debeat, cum ſit quædam defenſio, ſicut videmus in excommunicato,qui licet ad iudicia inhabilis iudicetur, non tamen illi excipiẽdi facultas denegatur, vt in.c.cum inter.de exceptione.Cum igitur iſta regula non det niſi meram exceptionem poſſeſsori,poterit ea illegitimus vti qui nõ videtur tam odioſus,quantum excommunicatus,qui contrahere & poſsidere poteſt cap.veritatis. de dolo & cont. præſertim, quia hoc caſu, ex quo per trienniũ à ſuperiore eſt toleratus, præſumitur diſpenſatus, iuxta ea quæ tradit Pet. de Ancha.in conſil.cxvij.cũ materia.ordinarij.de offic.ordi.lib. vj. Vel tertio reſpondetur, quòd diſpoſitio iſtius regulæ,quia emanauit ad extinguendas lites,vt patet in fin.concernit bonum publicum.vt in.l.j.ff.de vſucapion.& in.l.properandum. C.de iudic. ſed vbi agitur de vtilitate publica,lex non recipit reſtrictionem de habilitate perſonarum, vt dicit Bart.in.l.ſiquis in graui.§.vtrũ.per illũ tex.ff.ad Sillan. Et ita in indiuiduo ſuper hoc puncto iudicauit Rota in vna Regien. parochialium coram me ponderando caſus exceptos in regula.Et hãc eandẽ opin.hodie quæ numeratur.xxiij.Ianuarij. M.D.xxxviij.in vna Romana parochialis.S. Pauli & Cæſarei corã d.Raynaldo Petrutio omnes Domini tenuerunt.

Excõmunicatus.

QVAESTIO TERTIA.

QVAERO,an regula iſta defendat fœminam poſsidentem dignitatem vel adminiſtrationem? SOLVTIO. Videtur quòd ſic, quia verbum quicunque,poſitum in tex.comprehendit fœminam.l.j.ff. de verb.ſign. Cõtrarium videtur tenere Gloſſ.hic.in.ij.col.dum vult,quòd iſta verba intelligãtur de habilibus : & ideo laicus & mulier poſsidẽtes non iuuantur iſta regula.faciunt ea quæ idem Gloſſator dicit in regula ſecunda.in fi.ſup.eod.

Fœmina poſsidens dignitatẽ. Quicunq; an comprehendat vniuerſaliter omnes.

Quid dicendum? Pro reſolutione iſtius articuli diſtingui poteſt

potest hoc modo,videlicet,quòd aut dignitas cõceditur per Papam fœminę in titulum,vel administrationem,vt in abbatissa,vel priorissa perpetua,quod potest facere Papa:& tunc putarem regulam habere locum,cum in istis eadem ratio defensionis militet,aliàs secus.& hoc in specie tenet Glossator consilij Basilien.tit.de pacific.possessorib.faciunt ea quæ in simili dixi in regula de infirmis relig.in.vj.q.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO ibi,beneficia qualiacũq; sint,&.c,an sub istis verbis regulæ comprehendatur feudum ecclesiasticũ?

SOLVTIO.Videtur dicendum ꝙ sic, quia feudũ dicitur beneficium.c.j.§.in primis.quibus caus.feud. admit.& not.Pet.de Anch.in regula,beneficium. in.j.quæst. de reg.iur.lib.vj.& Ias.in repet.l. reconiuncti.num. ccxxvij. ff.de legatis.iij.vbi etiam probat,quòd feudum est mera gratia.Et in materia fauorabili possessoribus,de qua ista regula loquitur,appellatione beneficij feudum comprehenditur, vt dicunt Moder.in præludiis feudorum.Hinc est, ꝙ in generali facultate dispensandi ad beneficia curata & nõ curata feudum includitur,vt per plures rationes probat Decius in consilio lxxvj.licet in casu proposito,&c. *Feudũ ecclesiasticũ an comp. &c.*

Breuiter prædictis non obstantibus contrarium est cõcludendum,ex eo,quia licet in materia proportionabili defendi posset,appellatione beneficij feudum comprehendi:vbi verò verba,vel subiecta materia repugnant,contrarium est dicendum,vt Præp.dixit in.c.per venerabilem.col.xc.qui filij sint legit.Sed clarum est,ꝙ verba istius regulæ quæ de collatione,institutione vel pręsentatione loquuntur, non adaptantur ad inuestituram feudi,quæ per istos modos non confertur. Igitur dispositio ista in eo non habet locum, præsertim quia casus hic excepti in regula,videlicet,de reseruatione in corpore iuris clausa,& de beneficio simoniaco possesso,nullatenus feudo conueniũt,sed solum beneficiis ecclesiasticis,quæ à feudo differunt adaptantur. *Feudũ an veniat appellatione beneficii.*

Concludendum est igitur regulam in feudis locum nõ habere,præsertĩ quia in veris beneficiis ecclesiasticis est aliquid specialitatis annexum,quod non est in feudo:& in beneficiis quatuor requiruntur quo ad hoc,vt beneficia ecclesiastica dicãtur,quæ à feudis sunt multũ aliena,vt tradit Petr.de Anch. in.c. *Beneficia ecclesiastica.*

in cap.j.quæst.j.de reg.iur.lib.vj.Sequitur Decius in rubrica de rescript. Quæ omnia à natura feudi extranea videntur, prout etiam Moderni declarant in tractat.beneficij.in prima parte. Dictio igitur qualiacunque hîc posita, recipiet distinctionem secundum subiectam materiam, prout in lege, quæsitum.§.j.ff.de leg.iij.cum vulg.

QVAESTIO QVINTA.

QVAERO, an regula ista de triennali habeat locum in beneficiis commendatis perpetuò secũdum stylum nostri temporis?

SOLVTIO. Licet in pluribus regulis istius tractatus disputatus sit iste articulus, adeò ꝙ videbãtur sufficere iã dicta: Nihilominus quia misera iuris conditio semper in infinitum decurrit, & nouas quotidie deproperat ædere formas, vt dicit Imperator in lege.ij.C.de vet.iur.enuc.oportet nouis & emergẽtibus casibus, nouas etiam accommodare decisiones, præsertim in hac.q.in qua maior in Rota suborta est difficultas, quàm fuerit super quauis alia.q.illius tractat9: & ideo eã latius attingam, non repertis hic motiuis super ista eadem.q. in aliis regulis iam dictis, ne fastidio sim studiosis, præsertim occupatis. Dico igitur circa istum articulum varias fuisse antiquorum & modernorum dominorum sententias. Nam quidam ex antiquis tenuerunt regulam istam habere locum in commendis perpetuis. Et hoc tenuit in specie Glossator concilij Basilien.quod habetur in pragmatica Franciæ, sub titulo de pacific.possef.in verbo, titulum.motus ex eo, quia in perpetuis commendis militat eadem ratio, quæ in aliis titulis. Et quia commenda secundum Doct.in.c.nemo.de elect. libr.vj.dicitur titulus canonicus qui sufficit ad istam regulã, vt tradit Henric.in.c.penul.col.penul.de verb.signifi. Hæc ille. Et cum ista opi.transeunt quidã Moder.Sabinien.in tract. commendarum.& in quibusdam apostillis hic, qui dicunt ita se vidisse obseruari in perpetuis commendis, cum ibi detur vera possessio, quam considerat regula. Et secundum istã opi. retulit ita fuisse iudicatum temporibus suis in Rota Reuerẽdissimus Card. Simonetta, tunc Rotæ auditor, & sic propria eius manu ad istam regulam, & in quodã suo repertorio adnotatum vidi, quo in loco reprehendit Dominum Melchiorem de Baldasinis quondam aduocatum in apostillis regula-

Commenda titulus canonicus

rum

rum Hadriani afferentem oppofitum.

Contrariam verò opinionem,videlicet,ꝙ ifta regula nõ habeat locum in commendis perpetuis,tenuerunt etiam plures excellentes viri,tam extra Rotam,quàm etiam in Rota.

In primis in iftam opinionem inclinat Gloffator hic, qui dicit audiuiffe ita Rotam iudicaffe.Et hoc idem Bartholomæus de Dofsis quondam aduocatus confiftorialis in quibufdã Apoftillis manu fua fcriptis refert fe audiuiffe à D.Vanullio auditore Rotæ,pro ifta parte pluries pronuntiaffe, & ita Vanullius fcriptum reliquit.Et Reuerendif.Card.bo.memo.Dominicus de Iacobatiis,olim auditor Rotæ in quibufdam fuis adnotationibus,propria eius manu fcriptis exprefsè affirmat fuo tempore omnes Dominos tenuiffe,& contrariũ in regula de annali.Rationẽ ponit,qua tunc mouebatur Rota:quia regula ifta habet verba demonftratiua tituli, vt patet ibi,ex Apoftolica,vel ordinaria collatione,feu præfentatione & inftitutione,&c.quæ verba non adaptantur commendæ. Regula verò de annali titulum non requirit.Et ideo in commendis habet locum.Hæc Cardin.Idem etiam atteftatur D. Melchior de Baldafinis illorum temporum celebris aduocatus in quibufdam fuis adnotationibus ad regulas Hadriani, etiam propria eius manu fcriptis dicens,Hadrianum Papam ideo in ifta regula illa verba ex quouis titulo Apoftolico,&c. addidiffe,vt commendas comprehenderet.Et per hoc dubitationẽ Rotæ tolleret,quam fciebat tenuiffe regulam iftã in commendis locum non habere.Et iftam etiam opin. fequuti funt in Cãcellaria quidã Abbreuiatores de Parco,inter quos fuit D.Paulus de Caftello,vt refert Moder.ille Sabinen.Aeneas de Falconibus in quadam apoftilla.Et hoc etiam adnotatum reliquit fummus ille vir Laurentius de Puciis Cardi. Sanctorum quatuor,affirmans fe audiuiffe viua voce ab Alexandrino iftam opin.tenuiffe Rotam.

Itaque ex fupradictis apparet varias fuiffe fuper hoc puncto patrum Rotæ opin.Nec mirandum,cum quælibet opin. adeò fe iufto iudice tueatur,vt perfpicuum fit Rotam diuerfis temporibus contraria fentientẽ rectè iudicaffe.Sed in hoc eft difcrimen,quia licet Rota olim partem negatiuam tenẽs iuftum iudicium protulerit,iuftius tamen modernis temporibus iudicium pronuntiauit,dum tenuit regulam iftam in cõmendis *Iudicium iuftum.*

mendis locum habere:non enim inconuenit vnum iudicium esse vno tempore iustum,& postea eius contrarium iustius,vt in.l.exigendi.C.de procur.cum concor. ibi in gl.positis.Et hoc malum datum videtur mortalibus in pœnam, vt eorum opiniones secundum varietatem temporum senescant & intermoriantur,aliæque diuersæ,vel prioribus contrariæ earũ loco renascantur,& deinde pubescant:talis enim est humani iuris disciplina,ꝙ nulla in ea opinio eodẽ statu diu stare potest,vt dicit Imperator in.l.ij.§.sed quia diuinæ.C.de vet.iur. enuc .vnde meritò Psal.dixit,Dies diei eructat verbũ,& nox nocti indicat scientiam.quod apparet in.l.diui.ff.de iurepatron.& in sexcentis aliis iuris locis,quę breuitatis causa omitto.Opiniones enim hominum eorum corpora sequũtur,quæ cum tempore veterascunt & pereunt,& sicut rerum omnium ita quoque & opinionum est quædam vicissitudo, cuius rationem ponit Bald.in pluribus locis, quos enumerabo infrà quæst.liij.quo in loco ostendam aliquando modernam Rotam ab antiqua deuiasse,que omnia iustificantur per ea quæ dicit text.in.c.non debet.de consang.& affin.

Opinio nulla eodẽ statu diu stare potest.

Nunc autem ad propositum reuertamur: vidimus igitur expressè Rotam aliquando iudicasse regulam istam non habere locum in commendis,vt attestati fuerunt prædicti patres superius in parte negatiua nominati. Et hoc quidem, vt diximus,iustè factum fuisse arbitror,cum non desint rationes & authoritates summorum virorum, qui illam opin.defendant.Nam inter cætera ad tenendum istam opin. illi domini mouebantur,quia regula ista requirit titulum, vt patet ibi ex Apostolica vel ordinaria collatione,&c.& tamen commenda non est titulus,aut si quouis modo aliquam haberet similitudinem tituli,non satis illa species prouidendi in antiqua ecclesia laudabatur, vt mereretur priuilegiis istius vel alterius regulæ,de vero titulo loquentium muniri. Nam videmus Innoc.vi.per extrauagan.suam incipien.pastoris. hoc prouidendi genus per viam commendæ reprobasse.Nam, vt verbis eius vtar,Experientia docuit,occasione commendarum plurimum diuinum cultum minui,animarum curam eis, quibus imminet negligi,hospitalitatem consuetam & debitã non seruari,ruinis ædificia supponi, ipsorumque iura in spiritualibus,& temporalibus labefactari, &c.Et eadem etiam,

Cõmẽdarũ prouidẽdi genus.

&

& deteriora commendarum incommoda refert Clemens.v. in extrauag.incip.ex superne.posita in tit.de preben.ex quorum verbis apparet commendarum vsum improbatum fuisse, vt meritò illi antiqui patres Rotæ voluerunt commendam sub hac regula comprehendi.Non igitur est putandũ Rom. Pontific.rem à tam pluribus damnatam sub regula ista inclu di velle,præsertim,quia vt dictum est,regula ista requirit titulum,& commenda,de iure non est propriè titulus,vt probatur in cap.qui plures.xxj.q.j.vbi est text.ꝙ nemo duas ecclesias in titulum tenere potest,tamen bene potest vnam habere in titulum,& alteram in commendam.Ergo apparet manifestè commendam non esse titulum: & ita not.ibi gl.Vgo & Laurentius,& idem tenuerunt Tancred.Goffred.& Bernar. in cap.si constiterit.de accusat.vt refert Ioan.de Fantuciis,& Archid.in.d.c.qui plures.vbi plus subdit Io.& Vicen.tenuisse in cap.dudum.el.ij.de elect.commendatarium non solum nullum habere titulum,sed neque eius ius in beneficio commendato,& dicit Domin.in.c.presbyteri.in.iij.col.xxiij.distin.ꝙ commendatarius non est prælatus,sed quidam custos iurium ecclesiæ:vnde licet capitulum non possit conferre, & per consequens titulum dare,tamen œconomum in ecclesia, & cõmandatarium ponere potest:quia hoc non est cõferre. Et idem tenet Oldr.in consil.clxxix.hinc est ꝙ episcopus potest illud beneficium commẽdatum conferre,inuito & nõ vocato commendatario,vt dicit Lapus in capit.nemo.de elect. lib.vj.refert Fely.in.c.cum olim.in.v.col.de maior.& obed. Et vltra prædictam aliam rationem assignat glo.ij.in.c.si cõstiterit.de accusat.quia commendatarius nõ dicitur possidere,nec habere ius in re,sicut depositarius per iura allegata in ea quæ latè reassumit Rom.consil.cccl.vbi latissimè probat commendatarium non habere titulum,nec ius in re sicut depositarius,& de vno ad aliud arguit idem Roman.declarans istos terminos in consil.500.incip.summarius.col.j.& seq. & ꝙ commendatarius non dicatur habere titulum,nec ius alí quod in re,tenet And.Sicul.post Inno.quem ibi allegat in rubrica de commodato.in final.verbis.Ratio enim assignatur per Gemin.in consil.viij.incip.quidam Card.in.iij.col. quia inter cõmendatarium,& ecclesiam commendatã non cõtrahitur aliquod matrimonium,sicut contrahitur inter illum, qui

Ecclesias duas in titulum nemo tenere potest.

Cõmẽdat. nõ dicitur possidere, nec,&c.

qui habet ex collatione,qua ratione dicitur habere titulum: & ideo commendatarius potest ad libitum per Papam remoueri,quia non est maritus ecclesiæ.Et istam eandem opinionem firmat Angel.in consil.xxxv.incip. quidam nobilis.vbi post Innoc.in.c.dudum.dicit, ꝙ commendatarius nullũ ius, nec titulum habet in ecclesia.Sed est nudus minister, custos, & nudus detentor,per ea quæ ibi adducit. & istam opin. etiã tenet Aret.in.c.si constiterit.col.fin.de accusat.vbi tenet, ꝙ commendatarius non solum nõ habet titulum canonicũ,sed neque facit fructus suos,nisi expresse illi à Papa cõcedantur, per rationes allegatas ibi per eum,& dicit Florianus in cap. quæsitum.de rer.permut.quòd commenda non potest cum titulo permutari,quia commendatarius non dicitur habere canonicum titulum.Et quod commenda non det titulum,tenet etiam expresse Bald.in.l.ex verbo per illum text.C.de fideicom.lib.sequitur Socin.in consil.xxxij.incip.ex iis.in.vj. col.cum aliis concor.vt ibi per eum.idem tenet Alex.consil. xcvj.visis narratis.in.j.col.libr.iiij.& Deci. consil.cxlix.col. iiij.Et pro ista parte facit quod dicit Abb. in cap.illa ne sede vac.videlicet ꝙ capitulum sede vacante,non potest conferre beneficia,potest tamen commendare:apparet igitur ꝙ non habet titulum,quod,etiam tenet Alex.post glos. in cap.sanctorũ.col.iij.lxx.dist.Et quòd commendatarius non dicatur habere titulum,neque possessionem,nec ius in re,prout aliàs dicebat glo.in.d.c.si constiterit. firmat doctus quidam Moder.nomine Bar.Cassaneus in consil.xx.in.iij.col.E hoc procedit non solum in commenda spirituali,sed etiam temporali,vt not.Imol.in.l.hæreditas.per illum text.ff. de hær.instit.& idem tenet Bald.in consil.ccxlvj.secundum antiq.impressio.Et ita not.Anto.de Gratianis,antiquus aduocatus cõsistorialis in quodam suo indice.

Cõmẽdat. nõ dicitur habere titulũ, &c.

Et ista opin.in ratione consistit,quia commendatarius nihil aliud est,quàm quidam administrator bonorum ecclesiæ, vt patet in cap.cum nobis.de elect.& notat Abb.in.c.querelam.eod.tit.in primo notabili: & tamen constat administratorem nõ habere titulũ,vt dicit D.Anto.in clem.ij.de rescr. in verbo,electio.sequitur Nicolaus Milis in ver.administrator,& Glossator in regula nona.in fin.ex quibus omnibus potuit olim Rota iustè moueri ad tenendum regulam istam nõ

habere

habere locum in commendis. Postremo pro ista opinione adducebatur vna ratio, quia si considerantur verba istius regulæ, tam illa quæ referuntur ad Papam, quàm ad alios inferiores, inuenimus, quòd nulla possunt cõmendæ pepetuæ adaptari. Nam verba indicatiua tituli quæ referuntur ad Papã, sunt illa ex Apostolica collatione, vel electionis cõfirmatione, &c. & nulla sunt hic alia verba indicatiua tituli, quæ Papam concernant, nisi prædicta, sub quibus non est dubium, quòd cõmenda non cõprehenditur siue propriè, siue impropriè interpretemur, quia commenda non est collatio, neque confirmatio. Nec minus potest commenda perpetua comprehẽdi sub verbis directis ordinariis duplici respectu, tum, quia nullus ordinarius inferior à Papa potest perpetuò commendare, vt in d. cap. nemo. tum etiam, quia si possent, verba hic posita non conueniunt commendæ perpetuæ. *Ordinarius nullus inferior à Papa.*

Sed prædictis non obstan. pars affirmatiua, videlicet quòd regula ista habeat locum in commẽdis perpetuis, præualuit: quam tenuit modernis temporibus Rota, vt attestatur Reuerendissimus Do. Iaco. Simonetta Card. olim auditor inter alios curiosissimus, in quadam additione ad istam regulam, & in quibusdam suis recollectis decisionum, quas vidi propria eius manu scriptas, quo in loco reprehendit dominum Melchiorem de Baldassinis aduocatum contrarium asserentem. Et ista opinio, videlicet quòd regula habeat locum in commendis perpetuis, videtur iustior & æquior, quam vltra Glossatorem concil. Basilien. sub titulo de pacific. pos. in verbo, titulum. qui expressè hoc tenet, & Moder. Sabin. in tract. commendarum. & hic in quadam Apostilla, qui dicunt se vidisse ita obseruari. Nouissimè hoc anno M. D. xxxvij. de mense Nouembri post plures informationes, & causæ pro positiones idem dubium pro ista parte determinauit Rota, licet de mense Octobri M. D. xxxij. in vna Romana, coram D. Paulo Capisucco super hoc Rota dubitauerit. Nam tunc causa proposita quibusdam, videbatur partem negatiuam posse defendi. Nihil tamen illo tempore resolutiuè conclusum fuerat. Nunc autem iterum de mense Nouembri M. D. xxxvij. idem Do. Paulus in vna alia Vrgellen. monasterij proposuit istud idem dubium in plena Rota, in qua post plures disputationes & relationes, tandẽ. xvj. & . xxvj. die eiusdẽ

V mensis

mensis Nouembris, duplicatis votis, omnes Domini voluerunt regulam istam in commendis perpetuis habere locum, quam opi. pluribus rationib. & authoritatib. cōprobarunt.

In primis adducebatur ratio, quia videmus quòd cōmendæ perpetuæ nostri temporis propter exhuberantiam verborum, quibus hodie conceduntur, ac licentiam & facultatem percipiendi & conuertendi fructus in vsus proprios, sicut veri prælati faciunt, magis participant de collatione & vero titulo, quàm de simplici deposito. Iura verò antiqua loquentia de commendis, ideo locum in istis perpetuis non habebant, quia tempore illorum iurium commendæ sub ista moderna forma, qua hodie conceduntur, adhuc inuentæ, nec cognitæ fuerant, vt latè probat quidam Moder. Bartholomæus Cassaneus in quodam suo consilio incip. antequam, &c. posito in commentariis suis consuetudinum Burgundiæ. fol. cccxxvij vbi latè formam perpetuæ commendæ hodiernæ discutit, quæ re vera non possunt dici propriè commendæ, sed tituli: quia commenda propria & vera est temporalis, quæ idem est, quod depositum, quòd etiam est temporale, vt dicit tex. in l. commendare. ff. de verb. signif. cum concord. ibi positis. Et probatur clarè in. c. nemo. de elect. libr. vj. Et hoc manifestè apparet, quia commendatarius temporalis non facit fructus suos, vt tradit Aret. & alij in. c. si cōstiterit. de accusat. Sic neque depositarius verus non facit fructus suos: vnde sicut depositarius si rei depositæ ex pacto suos proprios fructus faceret, proprium nec verum depositum dici posset, quia hoc naturæ depositi aduersaretur, & participaret magis de mutuo, vt probant latè moderni Mediolan. in. l. certi condictio. §. depositi. in. iiij. notab. per illum text. ff. si cert. pet. & est text. in. l. j. §. si pecunia. & ibi notat gl. ff. depos. Sic eodem modo si commendatarius habet licentiam conuertendi fructus in suos proprios vsus, prout faciunt hodie perpetui commendatarij, talis commenda non est proprie, nec vera commenda, sed adhæret magis ad naturam collationis & veri tituli, vt in. c. si tibi absenti. ibi, vt tuum dici valeas. de præben. lib. vj. Hinc est quòd hodie cōmendæ perpetuæ inducunt incompatibilitatē, vt notabiliter probant Moder. repetentes in clem. gratiæ. de rescript. allegātes conciliū Lateranen. modernum. Et hodie includūtur sub expectatiuis concessis ad beneficia vacatura,

Commē- dę propria et vera.

Cōmēdæ perpetuæ quare inducunt incompatibilitatē.

vacatura,& tenet Socin.in consil.xxxij.in.vj.col.vers. & per prædicta,&c. Ratio assignatur,quia licet per mortem commendatarij temporalis non dicatur beneficium vacare de nouo,sed vacet eo modo,quo prius. Hoc tamen non omnino procedit in perpetua commenda, quia hodie per eam Papa plene disponit de beneficio,sicut quando dat in titulum. Et ideo sicut per collationem expirat reseruatio, ita & per dationem in commendam perpetuam,quæ in omnibus effectū habet tituli,vt concludunt Moderni in tracta. reseruationis. in.iij.quæstio.principali. Et est decisio Rotæ.vij.de elect. in antiq.& decis.j.de præbend.in antiquioribus. Et licet domi. Gaspar de Perusio episcopus Frequentinus, & doctor antiquus in tract.reseruationū.fol.v. tenuerit,expectatiuas, seu reseruationes non capere beneficia commendata,per ea quæ not.Ioan.And.in.c.pen.de verb.sig.illud procedit in beneficiis commendatis ad tempus, iuxta dispositionem.c. nemo. de elec.lib.vj.quia in talibus beneficiis nō datur propria,neque impropria vacatio,& militant in eis omnes rationes superius scriptæ. Secus est in commendis perpetuis nostri temporis,quæ illis temporibus adhuc non fuerunt sub ista forma inuentæ,in quibus propter amplissimā dispositionem, quæ datur commendatario,& verborum hubertatem in eius forma positam in nihilo differunt à titulo, nisi respectu nominis. Nimirum igitur si in illis habent locum expectatiuæ, & regula ista,& iura omnia de titulis loquentia. *Expectatiua, seu reseruationes.*

Dicta igitur omnia Doct.dicentium commendam nō esse titulum,neque tribuere possessionem, neque ius etiam disponendi de fructibus,vt dicebat glossa,& alij sequentes eam in d.c.si constiterit.& aliis superius allegatis,procedunt in cōmenda temporali,in qua non datur plena dispositio,nec cōuersio fructuum in proprios vsus: secus in perpetua, vt dicebat ille Mod.de Cassaneis in.d.consi.quia,vt dixi,talis cōmēda exorbitata veris terminis depositi,& licet commenda perpetua retineat nomen commēdæ,vt dixi,effectus tamen perpetuitatis alterat naturam eius, & reponit in diuersam speciem,arg.c.statutum.de elect.lib.vj.&.l.quæsitum.§.illud.de leg.tertio. Vnde sicut in contractu emptionis si venderem tibi domum hoc pacto ne transferretur dominium, licet iste cōtractus habeat nomē emptionis, effectu tamē erit locatio,

vt patet in.l.cum manu sata.§.nemo.ff.de contrahẽ.emptio. Hoc enim non aliũde procedit,nisi,quia propter qualitatem illam dominij non transferendi venditioni adiunctam propria natura contractus emptionis alteratur,& in alteram speciem reponitur : verborum enim adiectio rei naturam immutat. vt in.l. pediculis.§. Labeo.ff. de auro & argen. leg. Et eodem modo si donarem tibi vestem causa mortis,clarum est,quòd talis donatio est de sui natura reuocabilis:quia verò ista donatio est causa mortis.vbi verò huic donationi hęc verba apponerentur,videlicet quòd mihi non liceret eam reuocare,tali casu, licet nomine videatur donatio causa mortis, effectu tamen erit donatio inter viuos,vt est text.in.l. si alienam.in fi.& in.l.vbi ita donatur.ff. de dona.cau. mortis. cum concor.vt cumulat Ferra. cautel. xxx. hoc enim regulare est in hac iuris disciplina, quòd qualitas contractus non ex similitudine nominis, sed ab ipso effectu metienda est, vt tradunt Docto.in.l. Lucius.la prima.per illum textum.ff.de pos. facit in.l.vnica.§.simili modo. C. de Latina lib. tollen. vbi dominus nominans seruum suum filium, non propterea facit eum filium : quia non attenditur denominatio, sed effectus:sic in commendis perpetuis nostri temporis est dicẽdum,quòd ratione perpetuitatis,& plenæ dispositionis fructuum participent magis de veris titulis, quàm commendæ temporales:& hoc Papa facere potest,qui potest naturam rei immutare,vt not.in cap.cum pridem.de pact.in glo. in vers. illicitè.circa fi.Et ideo potest probabiliter teneri,quòd commenda perpetua sit proprius & verus titulus. Si igitur verus titulus est,non erit dubium,quòd sub ista regula comprehendatur. Et pro ista opinio.videlicet quòd commenda sit verus & legitimus titulus, adduci potest ratio vrgens.Nam ille dicitur verus,legitimus,& canonicus titulus,qui à lege,vel ab homine potestatem habenti est inuentus,& habet speciale nomen perpetui tituli.cap.j.cum ibi not.de capel.mo. lib. vj.facit text.in.l.legitima.& in.l.iuris gentium.in prin.ff. de pact. Sed commendæ nostri temporis sunt inuentæ à canone,& à Papa potestatem habenti,vt patet in ca.dudum. el.ij. de elect.& in cap.qui plures.xxj.quæst.iij.cum vulg.Ergo dicitur verus titulus canonicus:& hoc tenet Abbas in.d.c.si cõstiterit.colum.fi.de accusationibus. & Moder.in clemẽ.j. in

Contractus qualitas.

Titulus verus & legitimus quis dicatur.

iiij.colum.de sequestr.possess.& fruct. Et tenet Milis in verbo,commenda.& Ioan.Baptista de Sancto Seuerino in trac. pensio.quæstio. xxvj. Et idem tenet Collectarius in cap.fi.de filiis presby.& probant Moder.in quadam paraphrasi ad eũdem Collectarium in.d.c.dudum.& Archid.post Hostien.& Guliel.in.d.c.nemo.& idem tenet Abb.in cap. cum olim. in penul.col.de rerum permuta. & latius Petrus de Vbaldis de Perusio,post Imol.in.v.col.in ca.fi.eodem titulo. & Archid. in cap.si propter.in fine.de rescript.lib.vj.Pro quibus videtur tex.in cap.cum nobis olim.in fi.de electio. vt declarat Abba. in cap.querelam.in primo notabili.eod.titu. & hoc in ratione consistit,quia inter signa veri & legitimi tituli est perpetuitas,& fructuum dispositio, vt habetur in cap. j. de capel. mona.lib.vj.Et not.Cald. in consil.xxx.titu. de præbend. & not.in cap.fi.de pec.cle. & in.c.præsenti.de offi.ordi.lib. vj. & tradit latius Petr.de Anch.in.c.j.eo.lib. Et tamen illa duo interueniunt in commenda perpetua. De perpetuitate clarũ est, de dispositione fructuum etiam non est difficultas, cum hoc verbis latissimè in forma hodierna commendæ perpetuæ continetur,vt tradit And.Sicul.in consi.ij.volu.ij.Et latius Troilus de Maluitiis in quodam suo notabili consi. posito post repet.l.quominus.de flumi.Ias.aliàs post tract.de sortibus eiusdẽ Troili,quem latè refert Moder.Lambertinus in tract.iur.patron.fol.ccxj.cum concord.traditis per Moder. Barthol.Cassaneum in prædicto consi.Et ista dispositio plena fructuum,adeò competit commẽdatario perpetuo, quòd dicit notabiliter Præpos.in.c.in.vj.col.xliiij.distinct.quòd sicut veri prælati habentes verum & proprium titulum faciũt fructus suos,adeò quòd si eos consumant in malos vsus, non teneantur ad restitutionem,per ea quæ notat Hostien.Card. & Imol.in cap.fi.de pecul.cleri.ita & commendatarij perpetui faciũt fructus suos,neque ad restitutionem tenẽtur, quia commendæ nostri temporis pro titulis habentur.

Cõmenda titulus verus & canonicus.

Commendatarij perpetui quid faciunt.

Hinc est,quòd sicut verus Prælatus potest fructus beneficij sui locare ad plures annos, ita etiam & cõmẽdatarij perpetui,vt dicit Calder.in consi.viij.titu.de locato.Et sicut impetrans tenetur facere mentionẽ de titulo suo, ita etiam de commenda.qui est verus titulus,vt tradit idem Calder. consil.vj.titulo.de præben.cum concord.quæ congerit quidam

Impetrãs tenetur facere mentionem de titulo.

Moder. Stephanus Beltrandus in.iij.volu.consil.nouiter impressorum consil.ccxxxv.incip. etiam si commenda.& est regula Cancellariæ.xlj.quæ hoc statuit.

Ex quibus omnibus infertur, quòd dispositio loquens de titulo habet locum in commenda perpetua, vt tenet Domi. in consil.xvij.colum.fin. Abbas in cap.cum olim colum.pen. de rerum permu.& videtur sentire Philippus Perusinus in.d.ca. nemo.colum.fin. Et hoc latius probat Andr. Sicul. in consil. ij.lib.ij.vbi latè consuluit, quòd dispositio cap. quoniam Abbas.de offic.deleg.quæ loquitur simpliciter de prelato titulari & vero, habeat locum in commendatario, & idē tenet Decius in dicto cap.quoniam.in.iiij.colum. versic. & ista tertia conclusio. Et sequuntur Moder. Taurinen.in rubrica.ff.de offic.eius.si igitur hoc in dispositione d.c. quoniam receptū est, à fortiori procedit talis interpretatio in ista regula quę habet aliqua verba prægnantia apta cōprehendere cōmēdam, etiam si non esset proprius titulus, vt patet in illis verbis regulæ, prouisio, &c. Et ibi, seu quæuis alia dispositio, quæ verba comprehendunt omnem speciem titulorum, vt tradunt in ca. cum in illis.de præbend.lib.vj.& per glo.in clem.fin.in versi. prouisioni.de elect.cum vulg. Nam si in.d.c.quoniam. quod loquitur in commissionibus quæ sunt stricti iuris, secundum glo.in.c.j.& in.c.dispendia.& in cap.statutum. cū aliis vulg. de rescript.lib.vj.comprehenditur commendatarius, à fortiori sub regula nostra, quæ est possessorib.fauorabilis, & per cōsequens extendenda comprehendi debet. Et tota ista disputatio, quæ facta est circa istud dubium, fuit, propter regulā Innoc.quæ loquitur indistinctè. Sed quo ad regulam Hadriani & Pauli.III.nunc fœliciter regnantis quæ simul concordant, nulla esset difficultas, quòd sub talibus regulis commenda cōprehendatur, ex eo, quia habent quæbam verba, quæ nō sunt in aliis regulis prædecessorum, quæ prius fuerunt posita per Hadrianum ad tollendum istud dubium, vt in parte negatiua dixi. Verba enim sunt ista, videlicet, ex quouis titulo Apostolico, &c.quę verba comprehendunt commendam, siue illa sit propriè titulus, siue improprie. Sed quia ī aliis regulis illa verba scripta non erant: ideo super hoc sæpius fuit laboratum, vt ex superius dictis apparet.

Dispositio quæuis.

Non tamen iudicio meo erat laborandū, si diligenter natura

tūra & vis commendæ perpetuæ cōſiderata fuiſſet,quæ multiplici ratione ſub illa regula comprehendi debuit, nō ſolum quia eſt propriè titulus canonicus,vt Moder. tradūt in repe. cap.j.fol.xj.colum.j.de rerum permu.li.vj.cum aliis ſuperius allegatis,ſed etiam quia,vt dixi,verba regulæ hoc includunt. Hinc eſt,quòd raræ admodum diſpoſitiones iuris inuenientur, quæ loquantur indifferenter de titulis beneficiorum, in quibus commenda perpetua non includatur, ſiue ex mente, ſiue ex verbis.Nam vltra prædicta videmus text.in clem. fin. de procur.qui ſimpliciter loquitur de prælato, per cuius obitum mandatum expirat,habere locum in cōmendatario perpetuo ſecundum Zenzeli.& Imolam,cum quibus Io. Franc. Pauſnus quondam Rotæ auditor tranſire videtur in tract.de offic.& pot.cap.ſede vacan.in.iij.quæſt.colum.iiij. & tamen verba dictæ clem.hoc non præ ſe ferunt, ex mente tamē hæc interpretatio ſumitur.

Pari modo text.in.c.j.de fil. presbyter.lib.vj.qui dicit epiſcopum non poſſe cum illegitimo in curato beneficio diſpenſare,procedit etiam in commenda,licet verba text.hoc nō dicant,vt firmat Collectarius in.c.fi.col.j.in fi.eod.tit.in antiq. Sic etiam text.in.c.quæſitum.cum ſimilibus.de rerū permut. diſponentes permutationem tituli fieri poſſe cum alio titulo, habet locum de commenda ad commendam, & de commenda perpetua ad titulum, licet text.nihil de commenda dicat, ſecundum Pet.de Peruſio ibi,& in.c.fi.eod.tit. poſt Imol ibi in.v.colum.& firmat latius.d.Pet. Andreas quondam Rotæ auditior in rep.c.j.fol.xj.j.col.de rerum permut.lib.vj. *De cōmenda ad cōmendā locum habere.*

Et eodem modo text.in cap.edoceri.de reſcrip.de prælato loquens,procedit etiam in commendatario,vt ibi Decius dicit in finalib.verbis.

Similiter eſt dicendum in diſpoſitione text.c.ſtatutum. de reſcrip.lib.vj.quæ diſponit cauſas à ſede Apoſtolica committendas exiſtentibus in dignitate,procedit etiā in commēdatariis perpetuis,vt modernus ſtylus habet, & ibi latius dixi poſt Pet. Vercellen.& alios antiquos, pro quibus conferunt motiua Barbatiæ in.d.cōſil.ij.Et hoc tenēt Moderni Purpurati.in.l.j.in.xxxiij.col.ff.de off.eius.vbi vnū aliud inferūt,ꝙ ſicut Abbates titulares terras,&iuriſdictionē habētes dicūtur clariſsimi,ſecundū Bal.in.l.j.§.his cunalibus.circa med.ff.de offic.

offic.præfect.præt.Ita & commendatarij perpetui,propter omnimodam dispositioné, quæ hodie illis in literis tribuitur, clarissimi dici possunt. Hinc est,quòd talis commendatarius potest locare bona monasterij sicut titularis, vt dicit Calder. in cōsil.viij.titulo de locato.Non obstan.ꝙ in illo vulgato libro styli,siue practicæ Cancellariæ dicatur contrarium: quia illud procedit in cōmendatario temporali, vt latius ibi dixi.

Commendatarij perpetui quibus gaudeant prærogatiuis.

Simili modo text.in cap.ij.de præbend.& alia iura,quæ volunt episcopum non debere aliquem ordinare,nisi habeat titulum vnde viuat,procedūt, & habent locum in commendis perpetuis,quæ appellatione tituli comprehenduntur:ita Dominic.post Lapum in cap.penult.in.ij. col. versi. quid de habente.de tempo.ord.lib.vj.

Et etiam apparet,quòd dispositio cap.cum illorum.de sentent.excommunic.loquentis de Abbate & Priore, licet sit odiosa, procedit etiam in commendatario & administratore, vt ibi sentit glossa in verbo,Abbaten.sequitur Decius in dict. cap.edoceri.in fine.

Facit etiam:quia videmus,quòd capitulum sede vacante nō potest conferre beneficia,& licet posit ad tempus commendare.quia tunc non dicitur conferre, vt tradunt omnes in.c. ij.ne sede vacan. Non poterit tamen perpetuò commendare:quia talis commenda se habet ad instar collationis, ita dicit Præpos.in.c.præsbyteri.in.ij.col.xxiiij.distinct.

Et idem dicimus de text.in cle.j.de supp.neg. prælat. quæ simpliciter loquitur de collatione faciēda per ordinarios infra sex menses,& tamen procedit etiam in commenda,quod est fortius;vt tradit Card.in cle.quia cōtingit.§.vt autem.de religio.domib.sequitur Card.Alexādrinus in cap.si quis,col. penult.lviij.distinct.

Plus etiam voluerunt aliqui,quòd si commendatarius perpetuus moreretur in curia,comprehenderetur sub dispositione.c.ij.de præben.lib.vj.super quo nihil allegabo,ex eo,quia modo dubium pendet coram eodem domino Paulo in dicta causa Vrgelen. Monasterij, super quo aduocati hincinde ardentissimè disputant.

Reseruatio per collationē Papæ expirat.

Et eodem modo videmus,quòd sicut per collationem Papæ expirat reseruatio, vt est decisio nona &.xj.de præben.in no.&.xxiij.eod.tit.in antiq.& tenet Lapus in allegat.cxxvj. incip.

incip. Anastasius.col.penult. Sic etiam reseruatio expirat per commendam perpetuam, per quam sicut per collationem videtur extingui vacatio: secus per commendam temporalem. ista est notabilis decis.in antiq.vij.ti.de elect.& prima in antiquio.tit.de præb.quæ sunt corruptæ vitio impressorum, vt apparet per rationem, quam reddunt, de qua ibi videas.

Sic eodem modo videmus, quòd dispositio.c.cum apostolus.cũ simil.de censibus. volens Prælatos posse à subditis eorum exigere charitatiuum subsidium, procedunt etiam & habent locum in commendatariis perpetuis, vt probat Barth. Belenzinus in tract.de chari.subs.quæst.vj.per Card.in clem. fina.in.xij.quæst.de procu. Tempus pariter, & papyrus deficerent, si singulos iuris casus de Prælatis, & dignitatibus loquentes, qui habent locum in commẽdis, enumerare vellem, de quibus aliàs quendam epilogum feci ad dictum ca.nemo. Ideo ista exempli loco sufficient.

Ex quibus facilè quis intelligere potest, quòd commendatarij perpetui secundum modum hodiernum, habent eãdem effigiem, quo ad iuris dispositionem comprehensiuam, quam habent veri prælati titulares, licet in quibusdam differãt, quæ non officiunt præsenti decisioni. Et ideo non immeritò videmus Rotam sæpissimè tenuisse eãdem interpretationem, quo ad alias regulas. Nã regula de infirmis resig.de idiomate.de annali.de præstan.consensu Cardinalium. de publicandis resignationibus.de verisimili notitia obitus.de non tollendo iure quæsito. & similes procedunt in commendis perpetuis, vt sæpius Rota iudicauit, vt ibi dixi: non video igitur rationẽ, quare ista etiam regula, quæ est fauorabilis, non pariter habeat locum in eis.

Regulæ cancellariæ quæ i commẽda procedãt.

Postremo ne aliquid remaneat intactum, ponamus etiam pro constanti, quòd titulus commendæ perpetuæ nõ esset ita proprius, sicut alius, cur ex similitudine rationis non debeat dispositio istius regulæ loquentis simpliciter de titulo, etiam extendi ad titulum improprium, cum sit fauorabilis, non video, præsertim quia in similibus casibus talis interpretatio secundum communes regulas recipitur, vt patet in.c.statutum. de rescrip.lib.vj.quæ loquitur simpliciter de dignitate, & tamen Doct. voluerunt, quòd extendatur ad dignitatem largo modo sumptã, vt dicit Aretin.in consil.xxiiij. in præsenti cõsultatione.

ſultatione.col.prima.& Andr.Sicul.in conſil.xl.lib.j.Et eodẽ modo text.in cap.ij.de elect.lib.vj.qui loquitur de electionibus conditionalibus,habet locum in præſentationibus clericorum,licet ſint inter ſe differentes, vt dicit Felynus in.c.inter.cætera.in.iij.colum.de appel.& in cap. cum Bertoldus etiam.in.iij.colum.de re iudic.Et text.in cap.auaritiæ.licet ſit pœnalis, extenditur ad præſentatum miniſtrantem, vt tenet Lapus in allega. viij. & latè Curtius in tract. iur. patron. in verſi.honorificum.in.xxxix.quæſtio.Et iudicauit Rota in vna Salamantin.capellaniæ coram R.P.D.Marcello. xiij. Ianuarij M.D.xxxiij.vt ibi latius dixi.Plura ſunt iura,quæ breuitatis gratia omitto, in quibus ſit extenſio de caſu proprio ad improprium,ſublata ſignificatione vocabuli.iuxta vulg. l. filium habeo.ff.ad Maced.quæ ſi conſiderẽtur in caſu noſtræ regulæ, non erit dubium quin idem dicendum erit in commenda de qua loquimur.

Præſentatus miniſtrans.

Sed nolo tantum inniti extenſioni,quæ etiam in pœnalibus & odioſis ſolet habere locum,vt exemplificat Iaſon.in.l. fina.§.colum.fina. ff. de in ius vocan.ne quærere mendicata ſuffragia videamur. Sed dico hoc ex ratiõe, & ex mẽte iſtius regulæ apertiſsimè colligi, duplici alia ratione vltra prædictas ſuperius adductas.

Prima eſt,quia negari non poteſt, quòd regula iſta ſecundum communem interpretationem Rotæ & curiæ,non ſolũ habet locum in titulo totaliter vero,ſed etiam in titulo colorato,quæ extenſio fuit in cauſa,quòd priuilegium iſtius regulæ ad innumerabiles pœnæ caſus ſit dilatatum & extenſum, vt ex diſcurſu quęſtionum iſtius commenti poteſt intelligi.Et tamen nemo negabit titulum commendę eſſe titulum ſaltem coloratum quando commenda eſt perpetua,& cõceditur ab eo,qui aliàs habet poteſtatem commendandi,iuxta communes regulas,de quibus in capitulo,cũ noſtris.de conceſ.pręb. Si ita eſt,nulla erit difficultas,quòd talis commenda comprehendatur ſub regula.Nam etiam illi Doct.qui tenuerunt cõmendatarium non eſſe verum prælatum, nec facere fructus ſuos,non negarunt eundem habere titulum canonicum:quia hoc negare non poterant, cum ſit vnus de modis prouidendi eccleſiis inuentus à canone. Ergo erit titulus coloratus & legitimus,vt aliàs eſt dictum. Et quòd iſta opinio ſit veriſsima, vlterius

Commenda titulus.

vlterius suadetur: quia secũdum interpretationem Rotæ ista regula procedit in titulo pręsumpto, qui est titulus non visibilis, nec palpabilis, nec proueniens ex prouisione alicuius ordinarij viuentis, sed ex solo cursu temporis. x. annorum, vt in. c. illud. cum vulg. de præsumpt. Et de quo titulo regula ista nullam facit mentionem directè, nec indirectè. Et tamen voluerunt Domini, ꝙ ille titulus sufficiat ad producẽdũ exceptionem istius regulæ, vt dicam latius in alia. q. Quanto igitur à fortiori habebit locum in isto titulo visibili & apparenti, de quo regula videtur mentaliter & verbaliter cogitasse, per ea quæ superius dicta fuerunt? Concludendum est igitur regulã habere locum isto casu. Et ita Domini istam opin. tenuerunt & firmarunt in prædicta causa Vrgelen. Monasterij post geminatas propositiones die. xvj. & . xxvj. Nouẽb. M. D. xxxvij. coram eodem domino Paulo.

Titulus præsumptus quis dicitur.

Et ex istis sequitur vnũ aliud valde notabile, de quo fuit etiam factũ dubiũ in Rota in dicta causa Vrgelen. per eundem. d. Paulum, videlicet, ꝙ attento, quòd commenda perpetua est titulus canonicus morte commendatarij, inducetur noua vacatio, adeò, quòd si commenda fuit facta in curia de beneficio alibi vacanti: si ibi moriatur commendatarius, dicetur ibi beneficium vacare quo ad effectum reseruationis. c. ij. de præbend. lib. vj. in quam opin. quatuor ex Dominis inclinabant, tres vero alij tenebant contrarium, & ponderabatur dictum Lapi hoc tenentis in. d. c. nemo. & in quibusdam additio. ad Federicum in tract. permut. q. xv. & etiam illud, quod dicit Rota in antiquis decis. vij. de elect. quæ præsupponit per commendam perpetuam desinere vacare beneficium, vt prius, quia videbatur iam plenum sicut per collationẽ, non sic per commẽdam temporalem, vt iidem Domini latius hoc notant in antiquio. decis. j. de præbend. Et quòd tali casu cõmenda perpetua operetur eundem effectum quem collatio, patet: quia sicut per collationem extinguitur reseruatio, vt dixi superius: ita etiam per commendã perpetuã, vt Moder. tradunt in tract. reser. in tertia parte. effectu. xxxj. post Soci. consil. xxxij. in. vj. colum, & quia, vt dixi, gratia ad beneficia vacatura comprehendit beneficium vacans per obitum commẽdatarij perpetui, vt Socinus tradit in dicto consil. xxxij. post Ro. consil. cl. & tenet Collect. in. c. penul. in. j. col. de ver. sig.

Beneficiũ per cõmendam perpetuã vacare desinit.

Et

Et tamen text.in.d.c.ij.loquitur de beneficiis vacantibus.

Et ista omnia de plano procedunt,quo ad superius dicta: quo ad alia verò quæ concernunt statum ecclesiæ,commendatarius non æquiparatur titulari,cum debeat subire onera, & conseruari ecclesiam in eodem statu, neque illum mutare potest,vt dicit Abb.in.c.querelam. in.j.notab.de elect. & in c.de monachis.de præb.vbi reprehendit Cardinales habentes ecclesias commendatas,qui hoc negligunt.

QAESTIO SEXTA.

QVAERO,quia dicitur hic,quæcunque beneficia,an regula procedat in officiis?

SOLVTIO. Si sunt officia ecclesiastica,de quibus loquitur text.in.c.cum accessissent.de constit.& in cap. contulere.de simo. non est dubium regulam habere locum, quia hoc verbum beneficium,in materia fauorabili possessoribus latissimè debet interpretari, prout in cap.j.de reg.iur. libro sexto. Et ita expressè cautum de officiis huiusmodi reperitur in decreto concilij Basilien.vnde originem traxit ista regula,vt sæpe dictum est. Si tamen officia essent temporalia,licet solita dari clericis,sub regula non comprehenderentur,vt dixi in regula de annali, & in regula de infirmis resignantibus,licet posset dici,ꝙ ratione illius dictionis quæcũque,hic posita, possent includi.arg.eorum,quæ dicit Fely.in tract.quando lit.apostol.col.iiij.versic. ampliatur quarto. & quæ dixi suprà in.iiij.q.

QVAESTIO SEPTIMA.

Hospitalia. QVAERO,an ista regula comprehendat hospitalia?

SOLVTIO.Ista quæst.sæpe tempore Sixti,Alexãdri,& etiam tempore Iulij coram Alexandrino vẽtilata fuit,in causa hospitalis S.Laurentij Castri noui: & fuit datum dubium nũquid ista regu.in hospitali locum haberet. Super quo dubio scripsit quondam bo.memo.Laurent. Puccius Pisis dum cathedram regeret,ac postea Romæ,ad quam causa dicti hospitalis venit,quem per obitum cuiusdam Simonis impetrauerat.Et hic agendo, ac postea per plures annos practicæ operam dando post plures labores perpessos, Card. Sanctorum quatuor creatus fuit.Sic itaque contra eum apponebatur de regu.ista,& inter plura motiua, quæ breuitatis causa non refero, tunc fuit dictum regu.nõ habere locum in

hospitali

hoſpitali,iſta ratione : quia omnis diſpoſitio in dubio debet interpretari vt potius concordet cum iure communi , quàm quòd ſit contra ius commune.c.cum dilectus de conſuet.c. cauſam.de reſcri.l.j.C.de noxal.Sed de iure communi appellatione beneficij non venit hoſpitale, vt in cle.per literas.de præb.ergo nec de iſta regula loquens ſimpliciter de beneficio,debet interpretari de hoſpitali.

Præterea iſtam opin.tenent domini Abbreuiatores de Parco,qui indifferenter literas ſuper impetrationibus hoſpitaliũ per triẽnium,& vltra pacifice poſſeſſorũ expediũt. Quod non facerent,ſi regula in illis locum non haberet. Nam Cancellaria expediendo literas decernit,nec ſolet literas litigioſas expedire.Ex quo mentem Papæ interpretari dicitur, & certum decernere,non ſub dubio.Et ideo dicimus, quòd ea, quæ in Cancellaria fiunt,in conſiſtorio Papæ fieri dicuntur, vt dicit deciſ.ccclxij.in nouis.Ex quo igitur ibi literæ de hoſpitalibus etiam triennio poſſeſsis conceduntur,apparet manifeſtè,regulam locum non habere,& huiuſmodi Cãcellariæ interpretatio facit ſtylum,pro iure habendum, iuxta vulg.c. quàm graui.de crimin.fal.Et ita reſidet præfatus reuerendiſ. D.Card.in dictis ſuis allegationibus.

Cãcella - ria appellatiua, quæ ĩ conſiſtorio Papæ fieri dicuntur.

Quid dicendum?Puto in hac materia diſtinguendos eſſe duos caſus.Primus quando hoſpitalia dantur in titulum beneficij,& tunc non erit dubium regulam iſtam comprehendere hoſpitalia,per ea quæ not. in clem.quia contingit.§.vt autem.de relig.domib.& tenet Federic.in tract.permut. quæſt. xiiij.ſequitur Dec.in rubric.de reſcrip.col.fin.Secundus caſus quando non dantur in titulum beneficij , ſed dantur ad hoc,vt eius redditus diſtribuantur in vſus pauperum, de quibus rector tenetur reddere rationem,tunc procedunt allegata ſuperius,etiam ſi regula loquatur per verba generalia quibuſcunque,vt dicit gloſſ.fin.in clem.per literas.de præbend. Et ita pro iſta declaratione iſtius regulæ in ſpecie diſtinguit Gloſſator concilij Baſilien.tit.de pacif.poſſ.in verbo.beneficium.& ante ipſum Nicolaus Milis in ſuo indice. in verbo, hoſpitalia.verſic.antepenul.& in verbo,beneficium.Sed Fel. in.c.de.quarta.in quinta col.de præſcript.circa hoc videtur ſentire contrarium,dum vult, quòd quando diſpoſitio iuris communis,ſiue regularum continet materiam fauorabilem

Beneficia hoſpitalia

&

& extendibilem: & loquitur per verba generalia, videlicet, de quibusuis beneficiis, comprehendit etiam hospitalia subiecta episcopo licet solita gubernari per laicos: quia largo modo sunt beneficia, vt dicit Card. in clem.j.in.vj.q.de sequestr. poss. Et ita dicit se pridie obtinuisse in Rota, ĩ causa propria. Nam Rota voluit regulam Cancellariæ, num.24.habere locum in hospitalibus simili modo concesis. Ita concludit ibi Fely. licet latius super hoc diuagetur, quæ omnia quadrare videntur ad istam regulam, cum sit fauorabilis possessoribus, & loquatur per verba vniuersalia.

Tamen ego de isto dicto multum dubito. in primis, quia ista regula licet loquatur vniuersaliter de quibuscunque beneficiis, tamen illa vniuersalitas restringi debet ad beneficia, quæ ex apostolica vel ordinaria collatione, electione, & confirmatione aut præsentatione, & institutione obtinentur, & sic ex titulo pręambulo. Sed quando hospitalia cõcedũtur laicis gubernanda, nõ dãtur in titulum beneficij, sed cuiusdam administrationis tẽporalis, ideo regula in illis non procedit. Et licet regula.xxiiij.in huiusmodi hospitalibus locum habeat, secundum quod refert Fely. pronũtiatũ fuisse, hoc ideo factum fuit, quia illa regula non restringit se ad certam speciem titulorum sicut ista, & ideo in ea diuersa ratio cõcurrit. per hoc tamen generaliter inferri nõ debet ad alias regulas. Et per ista declarantur ea, quæ dicunt Moder. in tract.benefic.in.iij.parte.q.lvij.& in.vj.q.primæ partis.& seq. Et redditur dubia consultatio Andr. Sicul. consil.lxiiij.lib.iij.qui voluit clem.literas.non habere locum in gratiis fauorabiliter cõcesis non distinguendo titulum à non titulo.

Hospitalia quãdo laicis cõcedũtur gubernanda, &c.

QVAESTIO OCTAVA.

Beneficiũ vnitum.

QVAERO, an reg. ista habeat locũ in beneficio vnito? SOLVTIO. Iste casus accidit tempore Sixti in vna Burgen. Scholastriæ, vt meminit Ioã. Aloisius Tuscanus aduocatus primarius illorum temporum, in primo volum.consil.suorum, consil.incipien an constito quòd dominus, &c. in secundo dubio.folio.xxix. Et breuiter concludit, quòd regula ista locum non habeat. Nam tunc fuerant vnita quædam beneficia Scholastriæ ad perpetuam rei memoriam pro pueris erudiendis post obitum cuiusdam Ioannis de Velasco, quæ illa posidebat. Itaque mortuo Ioanne

statim

ſtatim vnio ſortiebatur effectum.accidit,quòd poſt mortem Ioannis quidam Alphonſus dicta beneficia tanquam vacantia impetrauit,& ea per trienniũ poſſedit,qui conuentus per Scholaſticum excipit de iſta regula,fuit dubitatum,nunquid eſſet exceptioni locus.

Tota difficultas huius dubij conſiſtit in hoc,an per obitũ Ioannis dicantur beneficia vacare.Nam tenendo,prout verũ eſt,ꝙ non vacant,cum iam ipſo iure reperiantur vnita dignitati,impetratio non valebit,nec poſsideri poterunt beneficia, quæ non vacant,nec ſunt:quia per vnionem extinguitur & ſupprimitur nomen,& effectus beneficij,vt tradunt Doctor. in cap.cum acceſsiſſent.de conſt.& gloſſ.in clem.per literas. de præbend.cum concord.traditis per Ioan.Baptiſt. de ſancto Seuerino in tract.vnio.articul.viij.q.xj.& ſeq.& quia nõ agitur amplius,vt de beneficiis,ſed vt de prædio,ſeu proprietate,iuxta not.in clem.diſpendioſam.de iud. & in clem.j.de ſeq.poſſ.& fruct.vt declarat notabiliter Oldr.conſi.cclvij.in.v.&.vj.col.Et verba iſtius regulæ quæ loquuntur in beneficiis poſſeſsis non poſſent in talibus vnionibus verificari:quia nec ſunt beneficia,nec poſsideri poſſunt:cum ergo in illis nõ concurrat qualitas requiſita in regula, ceſſat eius diſpoſitio, arg.cap.j.de homicid.lib.vj.

Beneficii effectus p vnionẽ extinguitur.

Quòd autem talia beneficia non dicantur vacare, vltra prædicta,tenet etiam Ioan.Andr.in clem.j.de reſcript. & in clem.j.de ſup.neg.prælat.& in clem.frequens.de exceſ.prælat.Federicus in tract.permut.quæſt.xxxiij.& deciſio in nouis.ccxxxvij.Si igitur prædicta beneficia nõ vacant, nec ſunt in rerum natura,cum ſint extincta & totaliter ſuppreſſa,poſſideri non poſſunt: quia non entis nullæ ſunt partes, vulg. lege,eius.ff.ſi cert.pet.regula igitur iſta,quæ loquitur de beneficiis poſſeſsis non habebit locum in talibus, & ita ſeruat Cancellaria.Et iſtam opin.pro indubitata tenet hîc Domin. Melchior aduocatus ſuorum temporum non ſecundus in quibuſdam adnotationibus ad regulam Hadriani,licet ibi videatur,in vnione ad vitam dubitare,quæ non ita extinguit titulum, ſed ſupprimit ad tempus: ſed ego idem dicerem, quia reſpectu illius temporis inducitur idem effectus,& argumentum de toto ad partem,valet etiam reſpectu temporis, vt in. l.ſi cui.in prin.verſic.perinde.& ibi notat Bald.ff.de leg.j.& ſequi-

Non entis nullæ ſunt partes.

Vnio ad vitam an extinguat titulum.

sequitur Iaſ.in.l.diuortio.§.quod in anno.in ſecundo notabi li.ff.ſolut.matr.cum concor.vt ſcribit Decius in.l.cuius effe-ctus.ff.de reg iur.& dixi in ſimili in.§.pœnales.num.15.inſtitut.de act. Quicquid tamen ſit in vnione perpetua hoc receptũ eſt, ꝙ regula iſta locum non habet,& ita in ſpecie tenuit & iudicauit Rota,prout manu propria adnotauit hîc.d.Dominicus de Iacobatiis auditor Rotæ primarius, & poſtea Card.in quibuſdam ſuis apoſtillis,quæ adhuc hodie ſeruãtur apud reuerendiſsimum dominum Chriſtophorum Iacobatiũ Cardinalem eius nepotem.

QVAESTIO NONA.

Benef.iurispatron.

QVAERO,an habeat locũ iſta regula in beneficio iuriſpatronatus?

SOLVTIO,Patet ex verbis iſtius regulæ,ibi, præſentatione,aut pręſentationis inſtitutione.Tamen maius dubium eſt,ſi ille qui poſsidet triennio beneficium ex collatione ordinarij,quod prætenditur eſſe de iurepat.conueniatur à præſentato per patronũ,à die notitiæ,quod fieri poteſt, & poſſeſſor excipiat de iſta regula:tunc eſt dubium , nũquid defendat poſſeſſorem cum collatione ordinarij in beneficio, quod verè eſt de iurepatronatus.Et ad hoc reſolutio capi poteſt ex iis quæ dixi in regula de annali.q.xxvij.ibi videndum eſt,ne bis idem repetatur.

QVAESTIO DECIMA.

Beneficia curata per triẽnium.

QVAERO,an poſsidens duo beneficia curata per triẽnium,& ſic incompatibilis, ſeu execrabilis,aut nõ promotus infra annũ ad ſacros ordines,iuxta.c.licet, cõmiſſa.de elect.lib.vj.defendantur iſta regula?

SOLVTIO.Iſta duo dubia propoſita ſępe per me in Rota fuerunt,in cauſa Regien.Plebaniæ,vertente inter Ludouicum de Milaneſiis ex vna,& Andream de Canoſia ex alia. Et quia ſunt dubia magni momenti , ſuper quibus vtriuſque partis aduocati longo tempore informarunt,& illa de mandato Rotæ in punctis data fuerunt nouiter auditorandis,videlicet,dominis Hieronymo Nouato, & Petro Andreæ de Ripantis priori Eſino,qui ſuper prædictis dubiis, iuxta ſtylũ & morem antiquum Rotæ,omnes dominos informarunt,ad effectum,vt doctrinæ periculum faciendo habiles ſe oſtenderent.Et ob eam cauſam quilibet eorũ dubij dati partem contrariam

trariam accepit: quorum disputatio illis inutilis fuit, ex eo, quia propter nouam concessionem, & concursum aliorum plurium mandatorum, alij loco eorum, de mandato Papæ, ad auditoratus locum recepti fuerunt, videlicet, Do. Raynaldus Petrutius, & D. Hieronymus Aueroldus. Itaque super isto dubio facto calculo, vltra procuratores plures, sex aduocati pro vtraque parte ista dubia disputarunt, prædictis computatis: inter quos fuit Reuerend. D. Ioannes Paulus tunc aduocatus, & nunc dignissimus auditor, & Dom. Antonius Gabrielis.

Opponebat igitur in primis Ludouicus actor, Andream duo curata beneficia possedisse: item quòd promotus infra annum ad sacros ordines non fuerat: Andreas verò de ista regula excipiebat: Ludouicus replicabat, regulam non tueri execrabilem, & non promotum, ex eo, quia non habebat titulum coloratum.

Dubitatum fuit, quid iuris? Pro parte negatiua, videlicet, regulam istam execrabilem, & non promotum minime tueri, adducitur in primis decisio in puncto docti cuiusdã Glossatoris in commento concilij Basilien. inserto in pragmatica Franciæ, sub titu. de pacific. possess. concludentis, execrabilem regula ista non defendi, illa ratione, quia ex quo ipso iure priuatus est titulo per cap. de multa. & extrauag. execrabilis. titulum coloratum non habet, qui necessarius est, quo ad istam regulam, quæ expressè titulum coloratum requirit, vt apparet ex decreto dicti concilij Basilien. à quo ferè ad literam est sumpta ista regula.

Addo, quòd istam etiam opinionem defendebat Melchior de Baldassinis, aduocatus in vna Monasterien. præpositurae, coram D. Guliel. vt apparet in quodam suo consilio. Nec obstabat ei regulam istam excipere duos casus: quia respondebat regulam loqui de colorato titulo collationis, institutionis, seu cõfirmationis &c. Et exceptio etiam loquitur de eodem titulo colorato, secũdum modos enarratos hic; qui quidem titulus in illis duobus casibus exceptis in regula nõ suffragatur, vt hic dicitur. Sed vbi daremus aliquem carere omnino titulo, vt execrabilis, tunc non haberet locum ista regula, quæ præsupponit tam in dicto suo, quàm exceptione, titulum aliquem coloratum adesse.

X Præ-

Renuntiare primo quis videtur per acquisitionem secūdi incompatibilis.

Præterea pro ista opin.facit, quia per acquisitionē secūdi incompatibilis videtur quis renuntiare primo, vt dicit text. in clem.gratiæ.de rescript. Et per renuntiationē perditur ciuilis & naturalis possesio, vt in decis j.titul.de renunt.in nouis. Et dato, ꝙ insistat de facto in detentione rei, à qua non posit amoueri nisi citatus, vt in.c.licet.de præb.lib. vj. tamē istadetentio sine adminiculo non operatur aliquem effectū regulæ. Vnde sicut si expresse execrabilis renuntiaret primū beneficiū, & post renuntiationem detineret triēnio idem beneficiū renuntiatū sine alio titulo, non haberet locum regula ita & in tacita renuntiatione causata ex adeptione secūdi incompatibilis. Nam inter tacitā & expressam renuntiationem in beneficialibus nō est differentia, vt notat Abb. & alij in.c. ex ore.de iis quæ fi.à ma.par.cap. Hæc Melchior.

Priuatus à iure.

Accedit, quia omnis qui est priuatus à iure, vel ab homine, ipso facto dicitur habere discoloratum titulū, vt latè post alios probat Fely.in.c.in nostra.in.xxxvj.corr.ī princ.de rescrip. Sed habens duo curata est huiusmodi. Igitur nō debet ab ista regula defendi, quæ requirit titulum coloratum. Et ꝙ execrabilis nō habeat coloratū titulū, nec coloratā possesionē, tenet expresse Dom.post Io.de Ligna.& alios in.c.licet episcopus de præb.lib.vj.& in cōsil.lxxxvj.in vlti. colū.

Præterea pro ista opinione facit: quia licet regula ista excluderet contra istum possessorem omnē allegationem, nunquam tamen intelligitur exclusa allegatio inhabilitatis personæ.glos.& Bart.in.l.j.§.vnusquisque.C.de sacro.sanct.eccle.& in.l.j.§.nuntiatio.ff.de oper.noui nunt. Sed posidens duo incompatibilia effectus est inhabilis ad obtēta per extrauag. execrabilis. ergo talia beneficia censentur exclusa à priuilegio istius regulæ: quia ex quo non est legitima institutio, non potest dari possesio.c.j.de regu.iur.lib.vj.& ista regula neminem sine possesione tuetur.

Priuilegiatus.

Præterea, quia contendens se priuilegiatum ratione alicuius qualitatis, oportet illam qualitatem probare. l. tribunus. &.l.diuus.ff.de testamen. mil. cum igitur ad effectum istius regulæ requiratur possesio triennalis, ratione alicuius canonicæ institutionis, eo ipso, quòd apparet abesse titulum canonicū, & sic deficiente illa qualitate, deficit possesio: & per consequens cessat regula. Quòd autem qualitas illa deficiat, apparet

apparet manifestè: quia cum ius resistat tali possessioni, talis dicitur potius occupator & intrusus, quàm possessor. cap. ad decimas. & ibi not. Lap. de rest. spolia. lib. vj. & Bald. in. l. j. C. de appellat. & in. l. si de proprietate. C. si à non compet. iudic. Non enim iniustum, sed iustum possessorem defendūt leges, vt in cap. j. ibi, non de omni possessore, sed tantum iusto, per quos fiat inuestitura. Nam possessio nihil aliud est, quàm ius resistendi rei non prohibitæ possideri, vt diffinitur per Barto. & communiter Docto. in. l. j ff. de acquir. possess. Nec obstat istum execrabilem habuisse titulum ab illis, qui dare poterant: quo casu dicitur titulus coloratus, qui sufficit ad istam regulam, iuxta vulg. dictum Hostien. in. c. dudum. de elect. & omnium in. c. cum nostris. de concess. præb. quia ad hoc respondetur, quòd licet ille titulus esset bonus & coloratus antequam esset lapsus mēsis post adeptionem secundi, vbi tamen lapsus est mensis, infra quem non renuntiauit primū in manibus ordinarij, illi tituli reducti sunt per extrauag. execrabilis. ad non titulum, & sic cessat qualitas tituli colorati requisiti in regula: dicetur igitur iste intrusus, ex quo scit ius ad aliū pertinere, iuxta not. per Oldr. in cōsil. cxxxvj. incip. ex productis. col. fi. & tamen si rectè ponderetur ista regula, excludit intrusum. Nā in illis verbis de beneficiis sic possessis, regula innuit requiri vna cū possessione, canonicū titulum, de quo regula in principio posuit exempla: quia dictio sic, est declaratiua, & significatiua modorum expressorum, l. Gallus. in princip. & ibi glo. in verb. sic. ff. de liber. & posth. Et per consequens dicta possessio requiritur continuata cum titulo, vt etiam indicat dictio per, quæ perfectionem & continuationē significat, vulg. l. vrbana. §. pernoctare. ff. de verb. significa. Cum igitur per incompatibilitatem tituli reducti sunt ad non titulum, ex illo, nec color, nec præsumptio iustitiæ aut bonæfidei potuit resultare. argumen. authen. cui relictum. C. de indict. vidu. tol.

Possessor quādo, & quot modis dicitur intrusus.

Possessio quid sit.

Sic, dictio declaratiua.

Præterea, quia iura non defendunt expoliatum, sed expoliantē, quando de defectu ipsius spoliādi constat, vt decis. xv. de resti. spol. in antiq. multominus debent defendere volentem retinere beneficia, in exclusionem boni iuris alterius non expoliantis. Et istam opinio. quæ fuit etiam Glossatoris hic columna fi. sequutus fuit Antonius de Capharellis, anti-

quus doctor, & inter aduocatos sui temporis primarius, in quodam suo consilio reddito in causa Monasterien. decanatus, motus inter alia vulgari hoc motiuo: quia execrabilis est multum odiosus à iure. Et ideo vnde pœnam meretur, non debet priuilegiari indulto istius regulæ, cum sit indignus. Et lex indignis non dat priuilegia. l. auxilium. ff. de mino. & ca. quia frustrà. de vsur. Rom. consi. cclxxv. Nec releuat, quod execrabilis possederit per triennium, vel decennium: nã propter hoc magis est damnabilis: quia tanto grauiora sunt peccata, quanto diutius hominem detinent alligatum, vt dicit tex. in cap. fi. de præscrip. & cap. fin. de consuetu.

Lex indignis non dat priuilegia.

Addo pro ista opin. vnum aliud: quia execrabilis non restituitur si spolietur, vt dixi latè in regula de annali, & est decis. ccclxxj. in antiq. & tenet Roma. consi. dccccxcix. Et tamen si haberet coloratum titulum restitueretur, vt in decis. ij. de restit. spol. in no. cum vulg. Ad idem facit: quia beneficia vacantia per incompatibilitatem sunt reseruata per extrauag. execrabilis. & tamen ista regula excludit beneficia reseruata. Nec obstat regulam nolle illum triennalem molestari, & sic videtur omnem molestiam includere etiam illã, quæ prætextu incompatibilitatis infertur: quia ad hoc respondetur, quòd in generali exclusione molestiæ nunquam intelligitur exclusa illa de qua probatio affertur incontinenti, & in promptu, vt not. Bart. in l. iiij. §. condemnatũ. ff. de re iud. vbi ponit exemplum in executione trium sententiarum, contra quam licet iura in clemen. j. de re iud. cum aliis similib. excludant exceptiones impeditiuas executionis, vbi tamẽ probatio exceptionis offertur, incontinenti illa prohibitio non procedit, nec includit istum casum. Et propterea cum in casu isto incontinenti valere potest de iniusta occupatione, & improba possessione istius execrabilis, debet iudex talem exceptionem admittere, per quam appareat execrabilem dudũ antè perfectum triennalem possessionẽ caruisse titulo & possessione beneficiorum, quæ sine canonico titulo non obtinetur. quinimò illum potius fuisse furẽ, occupatorem, & latronem, qui fructus incompatibilium sine dispensatione percepit, vt dicit text. in c. dudum. el. ij. de elect. Præterea nõ debet plus operari dispositio istius regulæ, quàm volũtas Papæ. arg. c. proposuit. de concess. præbẽdæ. Sed Papa etiam scienter cõ

Molestia non censetur exclusa in generali exclusione.

Execrabilis.

ferendo

ferendo alicui incompatibile,non censetur cum illo dispensare in dubio,nisi expressè dicat vt tradunt omnes in cap.de multa.de præben.& in extrauag.execrabilis.eodem titu.per rationes de quibus ibi. Ergo nec ista regula censetur induce re dispensationē,cum hoc in ea non caueatur,& in dubio dispensatio non præsumitur.Interpretanda est igitur ista regula in dubio secundum mentem disponentis,arg.c.causam.de rescrip. cum vulg. Videtur enim hoc casu conditorem istius regulæ se conformari voluisse iuri communi quantum fieri potest.c.cū dilectus.de consuetu.& propterea exegisse hic titulum : quia aliàs iure communi in triennali præscriptione titulus requiritur.l.ij.ff.de vsucap.&.xvj. quæst.iiij.in sūma. Præterea,quia ista regula in impetrantibus beneficia per vacationem alterius personæ,quàm possidentis. Sed casus noster procedit quando impetratio fit propter delictum personæ possessoris,& agitur ad priuationem:quo casu videtur regula non habere locum , vt latius dixi in regula de annali. quæstione.xlij. Et ideo cum isti casus sint diuersi , regula loquens in vno non habet locum in alio.vulg.c. susceptum. de rescrip.lib.xj.pro quo bene facit consil.Petri de Ancha.ccxciij.in princ.dum loquitur de impetratione beneficij ob non promotionem etiam post pacificam possessionem. *Incompatibile alicui conferens Papa.* *Titulus in præscriptione triennali requiritur.*

Nec obstat,quòd regula ista excipiat duos casus:quia casus excepti non excludunt extensionem aliorum similium ca suum,vulg.l.ob æs.C.de præd.mino. *Casus excepti.*

Istis tamen non obstantibus contrariam opin. quæ est verior, per plura dicta Doct. & rationes tenuit Rota. Nām in primis istam opin.tenet Glossator hic.fol.iij.quæ dicit regulam habere locum in priuato ipso iure,vel per sententiā. argum.l.in rebus.§.fi.cum.l.sed si manente.ff.de pręca.Et hoc idem videtur sentire in col.fi.nihil aliud allegans.

Et principalis ratio istius decisionis consistit in hoc : quia text.istius regulæ tantum excipit duos casus, in quibus Papa discolorat titulum , & disponit regulam non habere locum: ergo in aliis casibus non exceptis regula manet firma : quia exceptio firmat regulam in nō exceptuatis,vulg.l.nam quòd liquidè.ff.de penu.leg. *Exceptio firmat regulam.*

Secundo principaliter pro ista opin.facit quod dicit Fely. in.c.sicut.in.xvj.col.versicu.quinto aduerte. de re iudi. dum

confiderat,quod ratio,quæ in vno beneficio militat ad dicẽdum per triennalẽ poſſeſsionẽ præſumi titulũ habilem, procedit etiam in duobus beneficiis.argum.l.ſingularia.ff.ſi cer. pet.Nã tali caſu ſufficit execrabili poſſeſſori tantũ allegare aliquam cauſam ad colorandum titulum,puta diſpenſationẽ, licet eam non probet,vt notabiliter dicit Card. in cap.cũ noſtris.de cõceſ.præbend.Præſertim quando diu quis poſſedit: quia tali caſu incompatibilis præſumitur diſpenſatus, per ea quæ Pet.de Anch. tradit in conſil. cxvij. Per quod ita tenuit Rota in iſta eadem cauſa tunc penden.coram,R.P.D.Marcello Creſcentio de anno M.D.xxxiij.attenta poſſeſsione di cti Andreæ diuturna, quæ hodie propter breuem hominum vitã poſſet ad trienniũ reduci virtute iſtius regulæ,ſicut de allegatione Lapi.lxxxix.ſæpe tenuit Rota,vt meminit D.Guliel.Caſsiodorus in collectaneis deciſionum. Et iſto caſu bene quadrat dictum Card.in.d.c.cũ noſtris.videlicet, ꝙ ſufficit allegare diſpenſationem ad colorandum titulum. Et vltra prædicta,quòd execrabilis defendatur exceptione iſtius regulæ,tenet idem D.Guliel.Caſsiodorus in diſcurſu cuiuſdam deciſionis iſtius regulæ,& in alia ſuper regula de annali. Pro qua opin.vlterius facit:quia regula iſta iudicatur fauorabilis,aut ex eo,quòd per eam lites dirimuntur, vt patet in fine regulæ,ibi,antiquas lites penitus extinguentes &c.quæ quidem ratio à iure cõmuni ampliatur,& fauetur,vt in.c.finem litibus. & in.l.properandũ.cũ aliis vulgatis:vel quia lites dirimere reſpicit rem publicam,quo caſu ſub huiuſmodi regula etiam generaliter loquente inhabiles cõprehenduntur,iuxta doctr.Bar.in.l.ſi quis in graui.§.vtrum.ver. hi quoque.ff. ad Silan.cum concor.vt ſcripſi in.§.in perſonã.in.xj.&. xij. col. inſtitu.de act.Aut quia regula iſta ſequitur mentẽ& intentionẽ legis primæ.ff.de vſucap. ne domini rerũ ſint in incerto.& ſic certi dentur rectores & beneficiati, qui cultũ vineæ domini magis propriè & accuratè reſpiciãt,vtcunque ſit,largè erit interpretãda,iuxta.l.cũ quidã.de libe.& poſthu.&.c. odia.de reg.iur.lib. vj. Cum igitur in iſta regula duo tantum caſus excipiantur,qui ſint grauiores cæteris,quibus nec execrabilis,nec qui nõ eſt promotus aſsimilãtur nec æquiparãtur.Ergo in aliis non exceptis latè eſt interpretanda.

Incompatibilis. *Mens et intentio legis primæ.* *Simoniæ caſus ſuperat omnes alios.*

Hoc enim ſic demonſtratur. Nam caſus ſimoniæ hic exceptus

ptus superat omnes alios,prout dicitur in cap.tanta.de simonia.Ergo execrabilis & non promotus,quæ sunt crimina inferiora,remanent sub regula.

Intrusus in beneficio reseruato si spolietur,non restituitur.

Secundus casus exceptus de intruso in beneficio reseruato est etiam in iure multum odiosus,adeo,ꝙ si talis intrusus spolietur,non restituitur,vt patet in decisione.xvj.in no.Et tamẽ execrabilis,licet sit criminosus,restitui debet si expolietur,nõ obstan.prædictis,vt statim probabitur.Ex istis igitur apparet exceptionem duorum casuum expressorum hic in regula implicare regulam habere locũ in omnibus aliis criminosis non exceptis,& à iure priuatis, inter quos facilius execrabilis, & non promotus comprehendi debent:qui licet à iure sint priuati titulo,quandoque tamen plenũ titulum habuerunt.arg. l.fi.ff.de decur.& qui nisi sint notorij,vel lata sit sententia priuationis contra eos, dicuntur habere titulum putatiuum, vel coloratum,vt dicũt Abbas,& alij in.c.nisi cum pridem.in secunda col.versic.conclude mentem glo.de renuntia.Nec obstat,ꝙ exceptio non excludit casus similes,vt dicebatur:quia isti non sunt casus similes exceptis,& in odiosis exceptio non recipit extensionem,vt in.c.ij.de coniug.lep. &. c. quemadmodum.de iureiur.Et not.Bart.in.l.j.col.j.ff. si quis ius dic. non ob.& in.l.si eum.§.iniuriarum.ff.si quis cau.Fely.in cap. cum inter.col.vj.de re iud.vel si sunt similes,alia tamẽ ratione sub exceptione comprehendi nõ possunt, vt dicam statim pòst, in versic.nec obstat quòd casus &c.

Præterea quia in decreto concilij Basilien.à quo ista regula ortum habuit,excipitur ius nouiter impetratum.Et hoc cõtra execrabilem,& nòn promotum deducitur,non est ius antiquum,sed nouum,igitur &c.

Præterea quia actor per viam exceptionis excludens à priuilegio istius regulæ execrabilem,dicitur quodammodo agere,& id intendere, vt tanquam indignus priuetur,hoc autem petitorium concernit,cum tamen regula ad possessorium respiciat: & ista sunt diuersa, vulg. §. nihil commune. de acquir.possessione.

Præterea quia ista regula inducit præsumptionem iuris,& de iure: quod ex eo patet,quia annullat prouisiones,& extinguit lites super hoc figendo pedes, iuxta tradita per Abbatẽ in.c.is qui fidem.de sponsal.

Præterea non ex eo regula defendit inhabiles ab impetrā tibus: quia ordinarij habent facultatem, non obstan. triennali possessione requirere titulum à possidentibus, vt tradit Fely. post alios in cap. illud. de præsump. in cap. sicut. in. xvj. col. de re iudic. & latius in cap. licet. de simo. & est text. in. d. concilio Basilien. donec igitur ab ordinariis nō inquirantur, debent esse tuti ab impetrantibus.

Ordinarij habentes facultatē.

Et tenendo istam opinionem, non obstant ea, quæ pro contraria parte adducta fuerūt. Primo, quòd priuati ipso iure nō habeant coloratum titulum: quia respondetur illud procedere quo ad casus, in quibus de iure communi requiritur color tituli: secus verò quo ad effectum istius regulæ, quæ disponit omnem titulum esse coloratum habitum ab eo, qui aliàs conferendi habet facultatem, secundum modos hic scriptos, exceptis duobus casibus hic exceptuatis, & hoc esse rationabile in terminis istius regulæ manifestè ostenditur: quia si iura cō munia non assistunt execrabili, vel alteri præsentato à iure, vel ab homine, nec eos coloratum titulum habere volūt, hoc ideo inductum fuit: quia illi inhabiles in casibus prædictis iuris communis repelluntur, vt actores, qui in iudicio super canonizatione tituli à iure reprobati contendunt, & ad hoc, vt beneficium illis adiudicetur, & sic de lucro captando agunt: nimirum igitur si sine titulo canonico saltem colorato tales inhabiles ipso iure priuati non audiuntur, vt in. c. j. de eo qui mit. in pos. causa rei seruan. lib. vj. cum sim. Et tradit Imol. in c. in literis. de restit. spol. Regula verò ista procedit in reo excipiente, & se in sola possessione defendente, cui regula ista exceptionem duntaxat, & non titulum concedit, secundū interpretationem Rotæ, de qua meminit Fely. in cap. sicut col. xv. de re iudic. & Glossator hic fo. iij. & sic inter ius cōmune & regulam istam, quo ad hoc est longa differētia, & propterea fauorabiliora sunt iura reis, quàm actoribus. vulg. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. & l. Arrianus. ff. de act. & oblig. & c. cum sint. de reg. iur. lib. vj. vnde quælibet etiam iniusta causa excusabit execrabilem reum & possessorem, vt not. Domi. in cap. non potest. de præben. lib. vj. quæ fortè actorē non excusaret. Inde euenit, quòd dispensatio inualida sufficit ad excusandum execrabilem possessorem, vt tradit Specul. tit. de dispensa. §. videndum. versi. porrò. Et iste fauor reis non solum à iu-

Præsentatus à iure.

Iura fauorabiliora reis, quàm actoribus.

à iure communi præstatur in prædictis casibus, sed etiam ab stylo Rotæ in aliis quàm pluribus. Nam secundum stylū, contra reum citatum & contumacem in causis vltra montes Rota non solet pronuntiare in prima instantia, nisi elapsis quinque, vel sex mensibus: in Citramontanis verò post sexaginta dies: sed vbi actor, qui commisit causam contumaciter abest, prædictus fauor non attenditur, sed infra prædictum tempus vix lapsis duobus mensibus in fauorem rei pronuntiat. Vt cōclusit Rota in vna Toletana canonicatus, & præbend. coram R.D. Ioan. Paulo. v. Iulij. M.D. xxxviij. quo die ipse idem in d. causa contra actorem contumacem in fauorem rei pronuntiauit, cū tamen causa prædicta fuisset commissa. vij. die Maij eiusdem anni, solet enim sæpe Rota in pluribus iuris articulis magis reis, quàm actoribus fauere.

Nec obstat, ꝙ casus hic excepti extendi debent ad casus similes, iuxta vulg. l. ob æs. alleg. quia illud est verum quādo statutum, vel regula continet materiam iuris: secus quando statutum, vel regula disponunt contra vel præter ius: quia tunc casus excepti non extendūtur ad similes. Ita notabiliter limitat Abb. in. c. ad audientiam. in primo notabili. de cle. non residen. Cum igitur regula ista sit contra ius, inquantum inducit præscriptionem triēnalem in beneficiis, vel saltem sit præter ius, vt de se patet, meritò est dicendum casus exceptos in ea non recipere extensionem ad alios casus similes. Itaq; casus noster execrabilitatis manebit sub regula. Et propterea nō ab re dicebat Card. in. d. c. cū nostris. sufficere execrabili dispensationē allegare: præsertim quando triennio possedit, ex qua quidē possessione triennij videtur hodie induci præsumptio dispēsationis, sicut olim ex decēnali inducebatur, iuxta dictū Pet. de Anch. in. d. cōsil. cxvij. Itaq; hodie possessio triēnalis potest dici diuturna, vt declarat Fely. in. c. licet heli. col. viij. de simo. in qua pręsumēdū erit omnia legitimè interuenisse: quia ex longo tēpore præsumitur quis institutus, secundum Domi. in. c. si iudex. de sen. excom. li. vj. & sic omnia requisita cōcurrere, iuxta cōsil. Decij. cxviij. per quod in ista causa Regien. vt dixi, fuit conclusum in prima instantia, coram. d. Marcello, Andream qui per decē annos possederat, habere præsumptionē dispensationis, quo ad effectum istius regulæ. Et hoc est quod dicebat Fely. in. d. c. sicut. ꝙ ratio quæ conside-

consideratur in possessione.x. annorũ militat in triẽnali possessione. Nam ideo in decennali præsumitur titulus: quia episcopus qui tenetur visitare singulis annis, nõ tolerasset istum possidere sine titulo, quæ ratio militat in possessione triennali propter istam regulam. Et ideo in causa prædicta Domini magis inclinarunt in istam partem, videlicet, regulam istam execrabilem tueri propter prædicta, & per rationem text. in cap. licet episcopus. de præben. lib. vj. qui videtur habere consideratione possessionis habitæ per execrabilem. Verũ quia res adhuc magna difficultate non carebat, nõ fuit tunc istud dubium omnino resolutum, concurrente magna contentione & disputatione Dominorum. Hodie tamen, quæ numeratur. xv. Februarij M.D.xxxv. proposita iterum causa, etiã Dominorum vota se in duas æquales partes diuiserunt, & vt vtar verbis decisionis. xvj. de restit. spol. in no. fuerunt adeò varij, quòd fuerunt diuisi quasi per medium, adeò quòd voluerunt scire opin. mei proponentis, vt inæqualitatem induceret. Et quanuis de more non sit, quòd proponens causam, votũ proferat: quia numerũ non facit, tamen vidi hoc à Rota aliquando concedi, propter difficultatem materiæ, & vt causa habeat exitum. Est verum quòd in minimis arbitrariis, prout in dandis dilationibus, vel concedendis remissoriis, auditores gratificationem habere solent, quanuis rarò ea vtantur. Aliter tamen temporibus antiquis fiebat. Nam quando varia erant vota dominorum, & æqualia, auditor proponens solebat consulere Cardinales sui temporis doctos, qui propter disparitatem dubium tollebant, prout fuit factum in decis. cccx. in fin. in no. aliàs sub titulo de rescript. decis. xxv. Imò solebant antiqui patres Rotæ, quãdo causa erat difficilis & dubia, nõ solum extra Rotã consulere cardinales doctos, sed etiam abbreuiatores, & alios Doct. curiæ. prout fuit factũ in casu decisionis. ccccxliij. in no. vbi circa fi. refert Compilator, quòd in. d. casu abbreuiatores, & Doct. extra Rotã tenuerunt opi. cum tribus auditoribus contra maiorem partem Dominorũ. Et Auditor cameræ consultus aliquando tenuit opin. contra Auditores Rotæ, prout ibi dicitur. Ad propositũ igitur quæstionis redeũdo, postquàm causa pluries per innumeras informationes fuit trutinata, & sæpius in Rota proposita, ac vt superius dictũ est votata, nõ videbatur adhuc esse digesta, vt pronuntiari

Auditor proponens causam.

Consulere cardinales.

nuntiari

nuntiari super ea deberem, ex eo, quia computato voto mei proponentis pro ista opin. non erant nisi quinque auditores, & pro cōtraria quatuor. Et videbatur nouum in tam magna difficultate, ex vno voto, quod aliàs cōputari non solet, dispa ritatem inducere. Ideo decreuimus super eadē re melius informari. Causa igitur iterum atque iterū proposita, tādē post plures disputationes, maior pars dominorum tenuit & firma uit, execrabilē iuuari regula, præsertim in casu nostro, in quo And. possiderat dictas parochiales plus quam per quindecim annos. Itaque visus fuit non solum triennio, cum titulo vero, sed etiam pręsumpto præambulo decem annorum possidere. Conclusum igitur fuit, Andream possessorem pacificum plus quàm triennalem, non obstante incompatibilitate duarum parochialium ista regula tueri. Ratio fuit illa: de qua superius memini: quia regula ista loquitur in reo, & se defendente: iura verò communia, quę detestantur execrabilem, loquūtur quando ipse execrabilis agit. Nimirum igitur cum sit diuersissima ratio, debeant isti casus diuerso iure censeri, vt fauorabiliores simus reis possessoribus triennalibus, quàm actoribus. Hinc videmus, ꝗ excommunicati, vt actores in iudicio esse non possunt: tamen si conueniantur vt rei in iudicio esse poterunt. In quo neque diabolo erit deneganda defensio, vt dicit Inno. in. c. cum inter. per illum text. de excep. *Excommunicatus.* Et ita respōdebatur ad omnia iura, quæ detestantur execrabilē: vt volunt eum coloratum titulum nō habere: vt procedāt ad effectum agendi: secus autem, ad effectum excipiendi cū facilius permutatur exceptio, quàm actio, vt in capitulo. j. de rescript. libro sexto. vel procedant in casibus dispositis per ius commune: quo ad istam regulam postea introductam. Et ita etiam nouissimè execrabilem tueri exceptione istius regulæ conclusit Rota, in vna Zamoren. beneficiorum, coram R. P. D. Marcello Crescentio geminatis votis, de mensibus Aprilis & Maij. M. D. xxxix. Et sic etiam in vna Lucē. de mēse Iunio idē tenuit Rota, corā R. D. Ioan. Paulo. Et per hoc etiā respondebatur ad dictum Geminiani in dicto capitulo licet. & in consil. lxxxvj. dum voluit execrabilem non habere titulum coloratum. Nam illud dictum procedit, nisi execrabilis per triennium possideat, quod inductum fuit per promisionem istius regulæ. Nam ex huiusmodi triennali posses- *Exceptio facilius permittitur quàm actio.*

sione

Exceptio ex trienna li possessione acquiritur. sione exceptio acquiritur, quæ licet nihil iuris possessori tribuat, ipsum tamen defendit contra negligentem actorē post triennium molestantem.

Vel secundo potest responderi, quòd licet execrabilis non habeat bonum omnino titulum, habet tamen primum coloratum per possessionem triennij, qui sufficit quo ad istam regulam, licet quo ad effectus iuris cōmunis non habeatur pro titulo, nec sufficit. Et hoc maximè procedit quādo per triennalem allegatur causa, puta dispensatio, iuxta dictum Card. in dicto. c. cum in nostris. & Glossator. in pragmatica loco superius allegato. Et ita per hoc posset responderi ad aliud argumētum superius factum, videlicet, quòd execrabilis spoliatus non restituitur: quia non habet coloratum titulum: quia est verum non habere titulum quo ad illum effectum introductum à iure cōmuni. Præsertim, quia illo casu execrabilis est actor, & actori execrabili non ita ius cōmune fauet sicut reo, vt dixi, & patet in cap. j. de rescript. lib. vj. & in. d. cap. cum inter. de excep. Sed hic agitur de defendendo reo in sua possessione, meritò dicta Doctorum isto casu non faciunt ad propositum, quinimo execrabilē agere posse spolio, multi Doct. tenuerunt, vt patet in decis. iij. in vltima addit. de restit. spol. in no. & tenet Oldr. cōsil. ccxxvij. Specul. tit. de petit. & pos. §. fin. Card. cons. cxxxij. T. archipresbyt. col. vlt. Et Bald. nouel. in. §. nil. commune. colum. xxv. in. xviij. fal. sentit Milis in verb. beneficium quo quis. Et Anto. in cap. solicitè. in pen. q. de restit. spolia. Præpos. in. c. quo iure. col. iij. viij. dist. & ī decis. Parlam. Tholosani decis. xlvj. Et Abb. in. c. in literis. colū. penul. de restit. spol. & in disputatione incip. Titius. colū. vlt. allegat optimū tex. in. c. ex insinuatione. de procur. & sic isti volentes restitutionem fieri, præsupponunt execrabilem habere titulum saltem coloratū. Et licet super hoc in regula de annali aliter dixerim, tamen posset procedere, nisi execrabilis spoliatus triennalis sit possessor: quia tali casu posset restitutionem petere, vt opiniones concordentur. & ita etiā possunt limitari dicta per Decium in consil. cxcj. col. penult. & fin. Et vt vnico verbo opin. contrariæ ad concordiā reducantur, distinguendi sunt duo casus.

Execrabilis.

Primus est, quando execrabilis nullum habet titulum, sed se intrusit de facto sine alicuius prouisiōe in beneficiis, vel est declaratus

declaratus per sententiam esse priuatum titulo: & tali casu procedit prima opin. Et ea, quæ dicebat Melchior, videlicet regulam nullo pacto execrabilem defendere, quæ requirit saltem coloratum titulum.

Secundus casus est, quādo execrabilis habet titulum, licet inualidum, vigore cuius possedit per tiennium: & tali casu procedit secunda opin. quia sufficit illi habuisse titulum, ab eo qui potestatem habuit conferendi. Vnde licet aliqua de causa inualidus fuerit, dat tamen in dubio colorem possidendi. iuxta tradita in cap. cum nostris. de concess. præbend. Et ille titulus sufficit quo ad istam regulam, & quo ad effectum ne spoliari possit, iuxta not. per Moder. in l. si pacto. in. v. notabili. C. de pact. Potest etiam dici, quod non valet argumentū, seu consequentia, Execrabilis non restituitur: ergo nō habet titulum coloratum, quia videmus, quòd periurij exceptio impedit restitutionem, ex quo elidit intentionem agentis, & sic impedit processum, vt in cap. dilecti. de for. comp. vbi hoc tenet dominus Ant. super gloss. etiam in. c. intelleximus. de iud. Et tamē periurus antequam priuetur, dicitur habere titulum coloratum, vt not. Innoc. in. c. cum nostris. de concess. præbē. & Moder. in cap. ij. de rescript. hoc tamen de periuro declarandum est singulariter, vt per Domin. in. c. j. in. iij. column. vers. Nota incidenter. de lit. contest. lib. vj. & dixi latissimè in regula de annali, in illa. q. an regula defendat homicidam, & priuandum sententia hominis. Concluserunt igitur Domini in præsenti. q. iam sine dubitatione locum esse regulæ, quod voluerunt de execrabili: idem dixerunt de possessore triennali non promoto infra annum ad sacros ordines, iuxta cap. licet. de elect. lib. vj. Quod longe antea tenuerat Rota in vna Lugdunen. siue Burgen. parochial. sancti Andreæ, coram reuerend. d. Domin. Ioan. clerici. xv. Maij. M.D.xxxvj. in fauorem Georgij Gineti, contra Nicolaum Polliaci: quod procedit quando nulla militat præsumptio iuris contra eum. Secus si aliqua præsumptio non promotionis vrgeret, vt quia constaret de ordinibus malè susceptis: quia tali casu plures ex dominis tenuerunt non iuuari regula, sed transferri onus probādi in ipsum possessorē, per not. per Imol. in. l. in illa. ff. de verbo. oblig. facit decisio Egidij. cliiij. Et ita heri. xxviij. Ianuarij. M.D.xxxviij. tenuerunt Domini in vna Romana sancti

Periurii exceptio impedit restitutionē.

Pauli

Pauli, coram. R.D. Raynaldo Petrutio.

Sed aduertendum, quòd prædicta consideratio procedit ante triennium completum, vt in dicta Romana contigit. Secus tamen putarem post completum triēnium pacificè: quia tali casu putarem omni casu onus probandi non promotionem, vel incompatibilitatem pertinere ad actorem: quia triennalis possessio inducit præsumptionem iuris pro possessore, vt transferat in alium onus probandi, & hoc, quia præsumitur ordinarios visitasse subditos, & non permittere aliquem tandiu manere, sine promotione in peccato, iuxta tradita per Doct. in capit. illud. de præsumpt. & Petr. de Anchar. consil. cxvij. Nullus igitur, excepto ordinario superiore, post talem possessorem compellere post triennalem possessionem, ad ostendum titulum beneficij, vel promotionis suæ, vt not. omnes Moder. in capit. licet hely. de simo. Sed tamen prima opin. est verior, quam tenuit Rota etiam in prædicta causa Regien. Nam ibi ex quo per possessorem productū fuerat instrumentum ordinis subdiaconatus suscepti post lapsum anni, fuimus in claro, quòd ante annum ordinem non susceperat: quia nemo bis ordinatur, & in claris cessauit præsumptio habilis tituli, quæ per istam regulam præsumitur. Secus tamē est in allegat. Lapi. lxxxix. quæ præsumit titulum, etiam si inutilis titulus producatur: quia præsumitur dispensatus. Et nō potest titulus aliquis produci, quin semper alius & alius, & sic in infinitum habilitas in fauorem possessoris mortui præsumitur. Prout de mense Decembri M.D.xxxix. bis conclusit Rota in vna Vrbeuetan. archipresbyteratus, coram. R.D. Ioan. Paulo. Postremo considerandum est vnum aliud, quòd prædicta omnia de execrabili dicta procedunt, quando post execrabilitatem sequitur possessio triennalis. Secus si antè possedit vnum beneficium, & post acquisitionem alterius, non sequitur triennium: quia regula non iuuat. Vt tenuit Rota in vna Lucana archipresbyteratus coram me, de mense Decemb. M.D.xxxviij.

Possessio triennalis inducit præsumptionē iuris.

QVAESTIO VNDECIMA.

Expoliator possessor.

QVAERO, an ista regula defendat expoliatorem possessorem, vel successorem eius habentes titulum coloratum contra spoliatum, vel successorē spoliati agentem spolio, & an regula ista procedat quando cōtra possesso-

rem

rem committitur causa possessorij tantum?

SOLVTIO. Istud dubium continet in se plures articulos. Primus est quando spoliatus agit contra spoliatorem possessorem triennalem. Secundus quando agit successor spoliati contra spoliatorem. Tertius quando spoliatus agit contra successorem spoliantis triennalem. Quartus quãdo successor spoliati agit contra successorem spoliantis.

Circa primum articulum, videlicet, quando spoliatus agit contra spoliatorẽ, & ille excipit de regula, audiui ab aliquib⁹ procuratoribus peritis Dominos auditores antiquos tenuisse regulam non defendere spoliatorem, etiam si per mille annos possederit. Et ita in vna Isclana beneficiorum iudicasse Rotam, coram D. Mercurio de Vipera retulerunt R. D. Paulus Capisuccus, & D. Besengarius Saganta antiquus & peritus procurator, & plures alij.

Tamen, vt ista difficultas clarior reddatur, faciã in ea duo capita. Primum caput erit de violento spoliatore. Secũdũ de non violento spoliatore.

Circa primum mihi placet opin. illa veterum, vt hoc modo intelligatur, videlicet, expoliatorem violentũ regula ista non defendi. Ratio est: quia licet violentus expoliator aliàs nõ habens titulum, ex hoc solo, quòd est violẽtus, nõ possit dici intrusus, vt dicit Domin. & Moder. in cap. cum qui. in secundo notabili. de præbend. lib. vj. Tamen talis violentus nunquam præscibit. sequitur §. quòd autem. ff. de vsucap. & §. furtiuę. institut. eod. titul. donec fuerit purgatum vitium. vt. §. aliquã do eodem tit. Et ista potestas præscribẽdi, quæ exceptionem parit. requiritur ad effectum regulæ nostræ. Et hoc ideo est: quia illa possessio à iure reprobatur, & improba possessio perdit omne beneficium iuris. l. improba. C. de acquir. poss. Nec mirum: quia in ista possessione violenta alia plura specialia in odium violenti possessoris iure inducta sunt. Nam videmus, quòd licet regulariter malæ fidei possessor per prę-scriptionem. xxx. annorum non acquirat sibi, nisi ius excipiẽdi duntaxat, non autem ius agendi ad rem vendicandã si de possessione caderet, hoc tamen locum non habet quãdo malę fidei possessor agit contra violentum. Nam si de facto, & per vim possessione spolietur, cõpetit proculdubio præfato malę fidei possessori aduersus violentũ remedium possessorium, videlicet,

Expoliator violentus.

Malæ fidei possessor.

Possessor violentus.

videlicet interdictum vnde vi, ad effectum vt statim restituatur, nec potest ab expoliatore violento illi obiici defectus dominij. l. si quis ad fundű. C. ad. l. Iul. de vi. Imò etiã dicto malę fidei poss. in odium violenti conceditur rei vendicatio. Nec potest violentus, vt dixi, referre quæstionem dominij, etiam si agatur petitorio, vt est text. notabilis in. l. si quis emptionis. §. sed hæc super. C. de præscrip. xxx. annorum. quem tex. Bar. ibi dicit ad hoc singularem, & hoc specialiter introductum fuisse in odium violenti, dicunt Saly. in. d. §. sed hæc. & Ias. in lege. iiij. §. Cato. in. x. col. versic. quarta conclusio. ff. de. verb. oblig. & Bald. nouel. in repet. §. nihil commune. col. xij. ff. de acquir. poss. & Moder. Perusini in authen. nisi. in ij. col. C. de bonis mater. Iura enim omnia contra violentű exclamant, & auferunt illi omne iuris auxilium, vt ibi dicitur, præsertim in beneficialibus, in quibus odiosior est violentia, quàm in profanis, vt probant Moder. Auinionen. in repet. cap. sępe. col. penult. de restit. spoliat: & iura generaliter loquentia non comprehendunt casum violenti spolij: quia non pręsumitur in dubio princeps iniuriantibus velle fauere, nec authoritatẽ præstare, vt dicit text. in. l. authoritatem. & ibi not. gl. C. vnde vi. cum sexcentis concor. cumulatis per Felyn. in cap. postulasti. in. xix. column. vers. circa quartum. de rescript. Et ante ipsum per And. Sicul. in repet. rubricæ, de testam. in. xxj. col. num. 7. Cum igitur regula ista diffinitè, & generaliter loquatur, & faueat possessoribus, non debet intelligi de violentis per pręadicta, sed de legitimis possessoribus, vt est tex. notab. in. c. placuit. xvj. q. Sicut videmus etiam, quòd iura loquentia de consuetudine, non intelliguntur de consuetudine exorbitanti & iniqua, sed de præscripta, vt in cap. Cumana. cum vulg. de electi. sicut etiam iura loquentia de remissione facienda homicidis, non habet locum in homicidis proditoribus: quia illud homicidium est exorbitans, vt in capitulo primo de homicid. libro. vj. tradunt Moder. Mediolanen. in capit. quæ in ecclesiarum. de constit. Et istud in casu nostro optima ratione statutum videtur, ne inde nascantur iniuriæ, vnde iura nascuntur, contra cap. qualiter. de accusat. & lege, meminerint. C. vnde vi. Et ideo in hoc dubio talem præsumere debemus fuisse mentem Papæ istius regulæ conditoris, qualem iuris. arg. cap. causam. de rescript.

Violentia odiosior est in benefic. quàm in profanis.

Iura loquẽtia de remissione facienda homicidis.

Postremo

Postremo pro ista opinione est text. expressus, & in terminis in concilio Basilien. decreto octauo, in titulo de pacific. possess. à quo, vt est sæpe dictum, ista regula originem habuit. In quo quidem decreto expressè dicitur, quòd quicunque non violentus, qui cum colorato titulo beneficium per triennium possederit, non potest molestari ab aliquo, &c. Et sic ex quo ibi habemus text. hoc decidentem, non sunt aliūde quærenda suffragia ad opin. istam confirmandam. Et licet regula ista de violento mentionem non faciat, recipit tamē interpretationem ab illo decreto antiquiori. Nam posteriores leges per priores declarantur, vulg. l. nam posteriores. de legib. etiam si priores fuerint reuocatæ, vt not. Bart. in. l. j. ff. de coniug. cum emancip. lib. & hoc casu licitum est recurrere ad matricem. arg. eorum, quæ dicit Bart. in. l. si librarius. ff. de reg. iur. & in. l. fin. ff. de fals. *Termini in cōcilio Basilien.*

Circa secundum caput istius quæst. videlicet, an regula ista defendat expoliatorem non violentum, videtur maius dubium: quia talis expoliator non est tam odiosus, sicuti violētus. Tamen, vt superius dixi, quidam asserunt, Rotam tenuisse hoc casu regulam spoliatorem huiusmodi non iuuare. Sed non accidit iste casus temporibus meis in Rota, nec dominus Guliel. Casiodorus, qui in colligendis decisionibus præteritorū tēporū fuit diligens & curiosus, de isto casu meminit. Et ideo ego satis dubitarem. Nam si expoliator cum titulo colorato possedit pacificè per triennium, defendi debet regula: quia est quid imputandum expoliato, cur tandiu tacuit. arg. l. pupillus. ff. quæ in fraud. cred. Et ideo videmus, quòd clemen. j. de sequestr. possess. & fruct. quæ indistinctè loquitur de possessore triennali, non molestando etiam vigore sequestri; procedit etiam in expoliatore possessore triennali, vt ibi notat Bonifacius Vitallin. quondam Rotæ auditor. in. iiij. col. nume. 42. *Possessor. triennalis.*

Tamen istis non obstant. opinio antiquorum auditorū videtur verior: quam mihi confirmauit D. Paulus Capisuccus antiquus auditor. Et ratio istius decisiōis videtur clara: quia si rectè inspiciantur verba istius regulæ, dicendum est eā hoc casu non procedere, quia ista regula loquitur, quando cōtra possessorem triennalem agitur petitorio, vt patet ibi, super beneficiis taliter possessis nequeat molestari &c. Et iterum ibi,

Impetrationes quaslibet de beneficiis. ibi, impetrationes quaslibet de beneficiis sic possessis & cæ. Nam clarum est, quòd ista verba, super beneficiis, inducũt petitoriũ, & non possessoriũ. l. codicibus. §. instituto. & ibi Bar. de leg. ij. Rom. in consil. ccclxxxviij. Et sic regula requirit quòd agatur super titulo beneficij, vt probatur in ca. ij. vt lite pend. libr. vj. & in clemen. dispendiosam. & ibi glo. in verbo, beneficiis. & Card. q. x. de iud. & est etiam glo. in. c. literas. de iur. calum. Regula igitur ista, quæ odiosa etiam exorbitans est, locum habebit in possessorio, quod est diuersum, vulg. §. nihil commune. ff. de acquir. pos. Et cui verba non cõueniunt: debet igitur ad casum, in quo loquitur, restringi. l. iiij. §. totiens. ff. de dam. infect. l. j. §. hoc interdictum. ff. de fonte. c. indemnitatib. §. sed cum eas de elect. lib. vj. & l. j. §. nõ autem omne. ff. ne quid in flu. pub. Regula igitur defendet tantum possessorem super titulo beneficij conuentum, nõ illum qui spolio conuenitur: quia tunc non agitur super titulo beneficij, cum inter ista sit longa differentia, vt in cap. cum dilecti. de caus. possessio. & proprie. Et ista opinio videtur ex eo magis æquior & iustior: quia sic excluditur contraria interpretatio extensiua, fauens expoliatoribus contra bonum ius prætendentes, inducendo præscriptionem peremptoriam verum beneficiatum à iure suo excludentem: debet igitur regula in casu suo tantum intelligi. l. iij. §. hæc verba. de neg. gest. Nam regula simpliciter disponens possessores triennales excludere agentes etiam habentes bonum titulum, non debet ampliari & interpretari, vt illa exclusio veri tituli fiat per occupationem & vsurpationem. arg. l. famosi. ff. ad leg. Iul. maiest. tali enim casu regula, & quælibet alia dispositio potius est per interpretationem angustanda & restringenda, quàm amplianda, vt singulariter not. Compost. in capitulo, causam. de rescrip.

Lex angustanda et restringẽda.

Quod vlterius suadetur, quia dispositio istius regulæ, inquantũ fieri potest, debet cõformari iuri cõmuni. arg. c. causam. de rescrip. & c. cũ dilectus. de consue. Sed de iure cõmuni nõ acquiritur præscribẽdi aliquod ius excipiendi, quando in ipso ingressu est vitium reale vel personale, quod impedit inchoari, & finire præscriptionẽ, vt in. d. l. sequitur. & in. d. §. furtiuè. institu. de vsucap. Ergo nec eodẽ modo debet acquiri per istã regulã triennali possessori, qui à principio expoliãdo

do alium incipit cum illo vitio posſidere, quia videtur hoc eſſe cõtra mentẽ cõditoris. Nulla enim lex, aut ſtatutũ eũ ſeu ſum recipere poteſt, vt per illud credatur cõditor ſpoliatores in ſua occupatione tueri, & eiectos, & ſpoliatos à reſtitutione excludere, vt dicit tex. & gl. notabilis in. l. ſi qua loca. C. de fundis & ſalti. rei dom. lib. xj. & in. l. authoritatẽ. C. vnde vi. ſequitur Alex. in conſi. lix. in. iiij. col. lib. j. Nulla enim Papæ fit iniuria ſi ita interpretatur eius diſpoſitio, vt per hoc eum bonum & iuſtum principem æſtimemus & opinemur, vt dicit Alex. in conſi. cxxiij. col. pen. lib. iiij. Vbi per hoc infert, ꝙ diſpoſitio generalis facta per principem non intelligitur in dubio fauere vſurpatorib. per iura ſuperius allegata, quia hoc eſſet arguere tyrannidẽ in principe, imò idem Papa in odiũ ſpoliantiũ excipit eos à generali diſpoſitione priuilegiatiuè, vt patet in clemen. j. de cau. poſ. & proprie. ſic & pari modo in caſu noſtro eſt dicendum, ꝙ regula iſta indefinitè loquens debeat reſtringi & intelligi, vt tantũ de poſſeſſorib. loquatur, qui ſine alterius iniuria vel vſurpatione poſſeſsionem ſunt cõ ſecuti, non autem ſpoliando, vt ſic talem præſumamus mentem Papæ fuiſſe, qualis legis & boni principis debet eſſe: aliàs ſi contrarium dicemus, lex talia diſponẽs eſſet iniuſta, iniqua, & nutritiua peccati contra naturã legis, de qua in capitulo, erit autẽ lex. iiij. diſtin. & in. l. conuenire, ff. de pact. dot. & in. l. pacta, quæ contra. C. de pact. Talis enim lex non valeret, vt tradit Bald. in capitulo, quæ in eccleſiarum. & Hoſtiẽ. in cap. cognoſcẽtes. de conſti. facit tex. in cap. forus. de verb. ſignifi. ſequitur latè And. Sicul. in. c. filius. in. iij. col. de teſta. Nam ſi omnia iſta in lege ſęcularium principum concurrere debent, vt videlicet ſit iuſta, & nemini iniuriam inferens, vt tradunt omnes in. l. humanum. per illum text. C. de leg. quid in lege eccleſiaſtica ſpectandũ eſt? Omnium enim legũ inanis eſt cenſura, niſi diuinæ legis imaginem gerat, vt inquit Auguſt. lib. viij. de Ciuita. Dei & text. in. c. ſana. ix. diſtin. Nam lex tantum habet rationis & virtutis, quantum magis aſsimilatur legi naturali, & participat de lege æterna, ſecundum S. Thom. prima ſecundæ. quæſt. xc. art. j. & ij. cum concord. vt ſcribunt Moder. Hiſpani in. l. legitima. col. xxviij. ff. de pact. & in repet. j. c. col. x. eod. tit. debet enim eſſe conforme iudicium Papæ, iudicio diuino, vt in capitulo, Deus omnipotens.

Lex nulla ſenſum capere ponteſt.

Lex qualis eſſe debeat.

Inanis legum cenſura.

ij.q.j.exclamat Esaias.10.ca. contra principes leges iniquas ferentes. Nam lex inuitans homines ad delinquendum, imò vsurpatores præmians & defendens, cuiuſmodi videretur regula iſta, ſi ſic intelligeretur, non diceretur lex, ſed legis corruptio, quæ contrauenientes non ligat, vt tradit Innocen.ca. quia plęrique.de immu.eccl.& reaſſumunt Moder. Neapolitani in tertia parte conſti. Regni.conſtitutione incip.honorem, in notabilib. Imò licitum erit legem ita latam fraudibus & dolis circumuenire, vt not. Bald. Paul. de Caſtr. & Mod. in.l.j, in principio per illum text.C.de cadu.tol. facit text.in capitulo, duæ ſunt leges.xix.q.ij. Quæ omnia cum in caſu noſtro militant, concludendum eſt regulam iſtam ſpoliatores non tueri, ſed legitimè intrantes. Et ideo non immeritò lex poſſeſsionem hoc modo per iniuriam ſeu ſpolium acquiſitã improbam appellauit.in.l.improba poſſeſsio.C.de acquiren. poſſeſ. Nam adeò lex exoſos ſpoliatores habuit, quòd noluerit eos tueri in poſſeſsione ſua, etiam per exceptionem veri & proprij dominij.vt in cap.j.de reſtitu.ſpolia.& eſt communis opin.vt ſcribit Decius in conſi.lvij.col.pen.ſi igitur iſta fiunt in ſicco, id eſt, in rebus prophanis, quid in beneficiis eccleſiaſticis agendum erit, in quibus requiritur maior puritas & iuſtior ingreſſus, vt dicunt Doct.in.c.j.de reg.iur.lib.vj.

Lex inuitans homine ad delinquendum.

Legis corruptio.

Lex exoſos ſpoliatores habens.

Tenenda igitur erit hæc opin.excluſiua ſimilium poſſeſsorum à priuilegio iſtius regulæ. Nec enim hominum congregatio diu ſtare, aut regi poſſet, ſi quod alius per iniuriam abſtulit, vt reſtituat compelli non poſſet. Et licet Rota quo ad regulam de annali iudicauerit cõtrarium, vt ibi dixi in.lxiiij. q.illud tamen non tollit motiua hic facta propter diuerſitatem maximam inter illam & iſtam regulam. Nam, vt iam eſt notum tonſoribus, illa regula de annali fauet merè intruſis, & interdum etiam delinquentibus in ſua detentione, in odiũ impetrantium certo modo beneficia viuentium. Et quanuis hoc iuſtũ videatur, nihilominus illa regula non excludit perpetuò omnes impetrantes, ſed ſolum ignauos, negligentes, & improbos regulam non ſeruantes. Qui verò ſeruant regulam ſi bonum ius tuentur, ab iniuſto poſſeſſore pœnas ſuæ detentionis exigunt, eum in fructibus & expenſis condemnari faciendo. Meritò igitur regula illa non eſt ita præiudiciabilis impetrantibus, ſicut iſta de triẽnali, quæ excludit omnes impetrantes

Regula triennalis in quo differat ab annali.

petrantes viuente possessore, & sic perpetuum silentium imponit,& peremptoriam exceptionem porrigit:propterea in ea titulus saltem coloratus,& alia plura requiruntur, quæ in discursu istius materiæ videbimus : quæ omnia in regula de annali non requiruntur. Ideo magna est inter vtrasque regulas differentia, & diuersa iuris decisio. Non obstat dictum D. Bonifacij in.d.clemen.j.de sequestr. possess.& fruct. quia ille loquitur quo ad effectum sequestri tantum, cuius denegatio non aufert actori ius, nec tollit etiam reo possessionem: vt in.l.interesse.ff.de acquiren.possess.& sic non facit illud ad propositum.Nec etiam obest, quòd decretum concilij Basilien.violentum expoliatorem tãtum excipit, quia per hoc nõ excluditur casus,in quo est minor ratio:vt est textus notabilis in.l.j.§.quòd autem.ff.de vsu aleæ & aleat. *Intellect° ad dictũ Bonifa.*

Circa verò secundum articulum resultans ex ista eadem quæst.videlicet, quando subrogatus in ius spoliati agit contra spoliatorem, an excludatur exceptione regulæ, sunt distinguendi plures casus. Primus, quando est quis simpliciter subrogatus post mortem spoliati, ad ius tantum spoliati. Et hoc casu regula defendit spoliatorem, vt tenuit Rota in vna Pamphilonien.prioratus sancti Crucifixi,coram R.D.Ioan. Mohedano.xj.Maij M.D.xxxv.Ratio fuit,quia actio competens spoliato est personalis, & non transit in subrogatum, qui nec læsus,nec spoliatus fuit per fundamenta & rationes, quas scribo inferius.q.xiij. Et licet sit subrogatus in beneficium, seu ius spoliati:per hoc tamen non censetur subrogatus in ius spolij,quod concernit possessionem,nisi specialiter dicatur:etiam si subrogatio facta fuerit verbis vniuersalibus, videlicet,ad omne ius,quod cedẽti,vel decedenti quomodolibet competebat:vt est decis.Egidij.ccclj.incip. eadem die. quæ hodie ita in signatura Papæ & in Rota seruatur.Et licet illa decis.Egidij, quo ad subrogationem simplicis possessionis,male dicat,vt patet in decis.v.vt lite pẽd.in nouis. & decis.ccclxxxv.in antiq.incip.nota quòd subrogatus &c.vt dixi in regula de subrogandis.q.viij. Tamen quo ad interdictum vnde vi,illa decis.Egi. tenetur, ex qua stilus hodiernus inductus fuit, per quem nunquam datur subrogatio quo ad spolium,nisi expresse concedatur, & subrogatus specialiter petat subrogari,etiam quo ad ius spolij. Et ita in prædicta cau- *Subrogatus in ius spoliati.* *Actio cõpetens spoliato est personalis.*

ſa omnes domini concluſerunt, excepto vno. Et deciſio iſta de plano procedit, quando quis eſt ſubrogatus, quo ad ius tantum quod erat deductum in litem. Vbi vero in lite non fuiſſet deductũ,niſi ſolũ poſſeſſoriũ, & aliquis ſubrogaretur in litem,& ius defunctis,puto tali caſu ſubrogatũ agere poſſe ſpolio, & non repelli exceptione iſtius regulæ,vt verba aliquid operẽtur. Vbi igitur propter ſubrogationem actio ſpolij redditur efficax,ſpoliator nõ poteſt ſe tueri aliqua exceptione tẽporis cõperentis,tam vigore iſtius regulæ quàm cuiuſcunq; alterius præſcriptionis,etiam mille annorum,vt tradũt omnes in.c.ſæpe.de reſtit.ſpolia.& Moder.in.c. reintegranda.iij.q.j.Et iſto modo declarantur deciſiones tenentes ſubrogatũ quo ad ius,cenſeri ſubrogatũ quo ad poſſeſsionem.

Spoliator.

Secundus caſus eſt,quando quis eſſet ſubrogatus alicui viuenti per viam ceſsionis quo ad proſecutionẽ ſpolij,& hoc caſu licet in beneficialibus ſucceſſor in beneficio nõ cenſeatur ſuccedere in iure cõpetenti defuncto, ſed illud extinguitur, & creatur nouum ius, quod incipit in perſona ſucceſſoris,vt not.Io.And.in.c.ij.vt lit.pend. lib.vj. in nouel. & in.c.ſi tibi abſenti.ſuper verbo, nõ acquiras. de præb.lib.vj.in no. & in c.ex parte.in ver.interim.de arb.& Spec.in tit.de ſent.§.nũc de effectu.in fi.& tenet deciſ.xiij.de procu.in fi.& deciſ.j.circa fi.de loca.in not.Tamen hoc procedere,quando ſimpliciter fuiſſet facta ceſsio abſque ſubrogatione in ius ſpolij: vbi verò de ſpolio ſpecialiter cautum fuiſſet,tale beneficium trãſiret in ceſsionariũ:quia cedi poteſt,vt tradũt Moder. Senẽ. in.l.rem quæ nobis.ff.de acquir. poſ. facit text.in.l. quòd ſi in diẽ.§.Iulianus.ff.de pet.hære.Et hoc videtur tenere Bal. in conſil.cccix.ſuper quo puncto.in tertio volu.quem ſequũtur Moder.repetentes in cap.ſæpe.in.ij.fol.verſiculo, tertio dubitatur.de reſtitu.ſpol.Præſertim quando Papa hoc cõcedit,qui etiam reſpectu iuris in beneficialibus ſucceſſorem dare poſſet, cum habeat in eis pleniſsimam poteſtatem, iuxta cap.ij.cum vulg de præb.lib.vj.

Succeſſor in beneficialib. an dari poſſit.

Circa tertium principalem articulũ,videlicet,quando ſpoliatus agit contra ſucceſſorẽ ſpoliantis,eſt videndum nũquid talis ſucceſſor,qui poſſedit beneficium per trienniũ pacificè poſsit iuuari regula iſta contra ſpoliatum.Et prima facie vitur dicẽdum, quòd ſic, quia ſubrogatus in locum ſpoliantis

non spoliauit. Et ex quo istud est vitium personale, nõ transgreditur personam: Ergo tanquàm possessori triennalis non culposus debet tueri priuilegio possessionis suæ, & per consequens poterit vti exceptione istius regulæ triennali possessori competenti. Præterea, quia in beneficialibus ius non transfunditur in subrogatum, vel successorẽ per cessionẽ, vel subrogationem, sed per prouisionem Papę creatur nouum ius in personam subrogati, vt dictum & probatũ est superius in secundo articulo, & tenet Rom. in consil. ccclxxiiij. colum. ij. Et nascitur etiam in personam subrogati noua possessio, quia eadem non transfunditur. l. cum hæredes. ff. de acquir. poss. cùm itaque in subrogato omnia de nouo creentur, tam ius, quàm possessio, vitium sui prædecessoris ei nocere nõ debet, quominus possit vti exceptione regulæ, sicut alij possessores triennales vtuntur. Nam cùm in subrogato omnia sint noua, conueniens est, vt quæ de nouo inducuntur, nouo etiam auxilio fulciantur, vt dicitur in. l. de ætate. §. ex causa. ff. de inter. act. & cap. cæterum. de iura. calum. cum concord. de quibus per Decium in consil. cccxxxv. in. ij. colum. Et quia videmus interdictum vnde vi, non competere contra singularem successorem. l. cum à te. ff. de vi & vi arm.

Sed istis non obstantibus contrarium videtur verius. Et in primis est sciendum, quòd quando aliquis subrogatur in ius alterius, etiam quo ad possessionem, tenetur ipse purgare spolium, sicut ille in cuius locum subrogatur, vt tradunt communiter Doct. in. l. rem quæ nobis. ff. de acquir. pos. & in. d. c. sæpe. Et Soci. in cons. cclxvj. in. vj. col. quia res transit cum vitio suo, & licet in subrogato creetur nouum ius, & noua possessio: est vero quando simpliciter fit subrogatio, secus si fiat etiam quo ad possessionẽ, quia tali casu actio spolij apprehendit eum, vt dicunt præfati Doct. & tale vitium nunquã præscribitur, donec purgetur, sicut dicitur de remedio. c. reintegrãda. iij. q. j. ꝙ perpetuò competit, etiã per mille annos, vt dicunt ibi Doct. & in. d. c. sæpe. quia improba possessio nõ mereretur priuilegiari aliqua exceptione vel præscriptione, vt dictum est superius, vulg. l. improba. C. de acquir. possessione. *Subrogari in ius alterius.*

Præterea quia regula ista non procedit quãdo agitur possessorio, sed petitorio, vt dictum est in principio istius quæst. ex mente Rotæ: & ideo talis successor spoliantis cõuenti pos-

ſeſſorio ſe iuuare non poterit exceptione regulæ. Et tenendo iſtam opi. patet reſponſio ad deducta in cõtrarium, quia procedunt in ſimplici ſubrogatione. Nec obſtat dicta. l. cum à te. quia ad eam apparet ſolutio ex his, quæ ibi adducit Bar. Are. & Moder. in. l. iiij. §. Cato. in. ij. opp. ff. de verb. oblig. Et ex iſtis faciliter poteſt etiam reſolui quartus articulus, videlicet, quando ſubrogatus in ius ſpolij agit contra ſucceſſorem ſpoliantis: quia diſtinguendo modum ſubrogationis ſecũdum ſuperiora, patet clara ſolutio, ideo non inſiſto.

QVAESTIO DVODECIMA.

Simoniacus ĩgreſſus.

QVAERO, quia regula iſta excipit ſimoniacum ingreſſum, quæritur de qua ſimonia intelligitur, an de actuali & conuentionali, aut de mentali, vel conuentionali tantùm?

SOLVTIO. Videtur, ꝙ inſpecta generalitate verborũ iſtius regulæ, de omni ſimonia debet intelligi, quia verba ſimpliciter prolata comprehendunt omnes ſpecies, licet maior ratio ſit in vna, quàm in alia. l. fi. ff. de fun. inſtruct. Et bonus text. in. l. j. §. ꝙ autem. ff. de aleato. quia generale verbum generaliter debet intelligi, vulg. l. j. de leg. præſt. Et quia talis ꝓhibitio fit, ex eo, quia ſimoniacus habet vitioſum ingreſſum c. ordinatiões. prima. q. j. & not. omnes in. c. cũ pridẽ de pact.

Simoniacus dicitur tã qui promittit, quàm qui dat.

Promiſſio & datio non ſolum ĩ materia ſpirituali, ſed & in profana parificantur.

Sed hoc ita militat in ſimonia cõuentionali ſicut reali. Igitur in vtroque regula habebit locum. Nã ita eſt ſimoniacus, qui promittit, ſicut ille qui dat, vt dicit Bald. iudicatum fuiſſet Florẽtiæ, in. c. j. de teſtib. li. vj. & ibi hoc tenẽt Pet. de Ancha. & Philip. Francus. in. j. col. per text. in. l. j. & in. l. generaliter. §. j. ff. de calum. Et ſequitur Deci. in. c. veniens. in glo. j. de teſt. Et Roma. in ſingulari ſuo. cccxxvij. Nã promiſſio & datio parificantur, non ſolũ in materia ſpirituali prohibitiua, ſed ètiam in alia profana; vt eſt tex. in. l. fi. C. ad leg. Aquil. ſequitur Soci. conſ. xciij. in. ix. colum. ver. circa quartum. & in propoſito noſtro eſt notabilis text. in. c. nonnulli. j. q. j. qui dicit ita ſimoniacum eſſe reum qui dat, & recipit, ſicut ille qui nihil dat, vel recipit, ſed gratiam vel humanam laudem promereri cupit. quæ omnia cũ militent iſto caſu, dicendum eſt regulam vtrumque caſum comprehendere.

Sed quòd regula iſta tantum de ſimonia reali, ſiue actuali debeat intelligi, facit: quia verba in dubio capi debent cũ ef-

fectu.

fectu.cap.relatum.de cler.non resid. Et in potiori significatu, sicut dicimus in excommunicatione, quæ in dubio intelligitur de maiori.c.penult.de sent.excom. sic Rota extrauagantem Pauli.II.incipiē.cum detestabile, positam in tit.de simo. quæ generaliter loquitur, tantum in simoniaco reali locū habere voluit, qui in dando, vel recipiendo consistit: vt me præsente, in multis causis sæpe decisum fuit: & de suis temporib⁹ ita etiam iudicatum fuisse attestatur.d.Guliel.in collectaneis decisionum. Sic etiam Rota in vna Lunen. Sarzanen. coram d.Martino Spinosa iudicauit.cle.j.de sequest.pos. nō habere locū in reali simoniaco, qui triēnio defendi nō potest. Ita etiā in alia Tauriñē. Abbatissatus, coram. d. Guliel. Cassiodoro, de anno M.D.xiiij, Rota tenuit, simoniacum realem nō posse agere spolio: vt de vtroque meminit idem.d.Guliel.

Extrauagans Pauli.II.

Sed quòd ista regula de conuentionali tantū loquatur, facit: quia lex debet intelligi de iis quæ frequenter accidunt, vulg.l.iura.cum duabus sequent.ff.de legi.cū concord.vt scribit Fely.in.c.coram.in princ.de offi.deleg. Sed promissiones & pacta frequentius fiunt, quàm dationes, vt experientia docet. quia plura dicuntur, quàm perficiātur, vt apparet in.l.Titia.de verb.oblig.& in.l.sciendum.ff.de ædil.edict. Ideo regula in conuentionali tantum debet habere locum. Neq; obstat si dicatur, quòd sequeretur vnum inconueniens, quod grauius hoc casu punirentur promittētes, quàm dantes, cū tamē dantes magis peccent: quia deducunt cōuentionē ad actum, & per consequens magis deberent puniri, iuxta.l. is qui cum telo.C.de sicar. Quia respondetur, hoc factum esse, propter frequentiam delicti: quia cum homines procliuiores, ac faciliores sint ad promittendum, quàm ad dandum, oportuit frequentiam peccati acerbitate pœnæ coerceri. Nam licet isti minus peccent, quàm dantes, & recipientes, frequentia tamē delicti minoris, sæpe maiori delicto præponderat, vt in cap. tres autem.circa fin.vers.quid autem.de pœniten. distinct.j. Et quòd delicta frequentata magis debeant puniri, probatur in cap.admonere.xxxiij.quæst.ij. vbi plus punitur interficiēs vxorem, quàm matrem: licet magis peccet, qui matrē interficit. Hoc autem factum est propter frequētiam: quia cum homines procliuiores, & frequentiores redduntur ad occidendas vxores suas, q̄ matres, meritò oportuit illi frequētiæ grauioribus

Promissiones frequētius fiunt, quàm dationes.

Homines procliuiores.

uiorib.pœnis succurrere,vt ibi declarat gl.in verb. existẽtes. & facit tex in.l.iij.C.de episc.aud.Ita hic videtur dicendum, ꝙ licet dantes,vel recipientes sub regula nõ includantur, includuntur tamen promittẽtes: quia frequẽtiores sunt. Et pro ista opin.videlicet,ꝙ regula debeat intelligi de simonia conuentionali,& sic de minori,& non de maiori,videlicet reali, seu effectuali,facit in simili:quia appellatione voti,nõ intelligimus de solenni,sed de simplici, vt in. c. rursus. qui cler.vel vo. A fortiori igitur in pœnalib. iustior pars eligẽda erit,iuxta.ca. in pœnis. de reg.iur.lib.vj. Nã in obscuris quod minimum est sequimur.l.semper in obscuris.ff.de reg.iur.

Voti appellatio.

Quid dicendum? Certè considerata mente legis,dicerẽ regulam intelligi debere de vtraque simonia,videlicet, tam de reali,quàm conuentionali:quia,vt dictũ fuit in principio,vera simonia nunquam committitur,nisi concurrat exactio,vel promissio,vt dicunt communiter Doct. quos sequitur Fely. in cap.tua nos.in glo.fin. de simo. vbi subdit Abb. & Felyn. quòd sicut ille,qui per simoniam realem acquisiuit beneficiũ, tenetur illud timere: ita ille, qui per solam promissionem de dando,illud consequutus fuit. & hoc idem tenet Abb.in cap. cum ad nostram.de electio. in.iij. notabili & sequuntur alij vbiq;.Et ita hodie.xj.Martij.M.D.xxxviij. in simili casu tenuerũt Domini in vna Conchen.fructuum,inter hæredes Petri de Porta,& Ludouicum de Mata,corã R.D.Ioã Paulo:ꝙ permutatio simpliciter per solam promissionem coram ordinario facta,fuerit simoniaca. Nam in illo casu,partes per paucos dies ante resignationem, promiserũt inter se ad inuicem permutare, sub quibusdam conditionibus,de quibus in capitulis.Et licet illa capitula remanerent in nudis terminis promissionis,ex eo,quia non fuerant adhuc mandata ad effectũ, & etiam continerent illam clausulam,saluo beneplacito sedis Apostolicę, & continerent aliqua honesta mixta cum illicitis: nihilominus quia ante permutationem non impetrarunt beneplacitũ,sequens permutatio coram ordinario,licet fuisset simplex & pura,& posset referri ad pacta licita,præsumebatur facta ad executionem promissionis pactorum præcedentium,per ea quæ not.Pet.de Anch. & Imol.in.c.quæsitũ. & in.c.cum vniuersorum.de rer.perm.

Simonia.

Cũ igitur regula ista loquatur simpliciter de simonia, debet

Simonia.

bet intelligi de vera, videlicet conuentionali, vel reali, nō autem de mentali, quæ sola pœnitentia deletur, vt dicunt omnes in.c.fi.de simo. Et licet appellatione simoniæ, largo sumpto vocabulo, omnis simonia comprehēdatur, videlicet realis, conuentionalis, & mentalis. d.cap. sunt nonnulli. tamen in materia pœnali & odiosa, cuiusmodi est ista, sola realis & conuentionalis comprehenduntur, quæ sunt propriæ simoniæ, iuxta.c.cum super.de cōfes.&.c. Matthæus.de simo.not. Cald.& Abb.in.c.cum clerici.de pact. Fely.in.c.insinuatum. de simo. Illa verò, quæ precibus vel gratia fit, non est propriè simonia, nisi preces fiant illa mente & intentione, vt notoriè indignus admittatur, & excludatur dignus, vt tradunt communiter omnes in.c.cum M.de cōst. Solæ enim preces in dubio emissæ non inducunt simoniam punibilem. vt est tex.in. c.tua, & ibi not. Fel.in.c.cū essent.de simo. Et ita bis me præsente conclusit Rota in vna Rossen. Subdiaconatus, corā R. D. Ioanne Mohedano, de mense Decemb. M. D.xxxvij. *Simonia punibilis.*

Et ista quæ dicta fuerunt, procedunt in scienti simoniaco: secus in ignoranti: vt quia pater, vel frater aliquid dedit, pro dando beneficio filio, vel fratri, eo penitus inscio: quia talis ignorans bene defenderetur regula. Nam licet ille, qui obtinet beneficium per simoniam per alium cōmissam ipso ignorante, sit priuatus ipso iure titulo, & teneatur illud cedere, cū licentia superioris, vt dicit Abb.in.c.pen.in.j.&.ij.notab. per illum tex.de elect.& in.c.nobis.in.j.notab.de iurepatr.cum sim. vt per Moder.in tract.de iurepatr.in versic.& vtile.q.iij. Quorū dicta in hoc approbauit, & sequuta est Rota in vna Messanē. capellaniæ de mēse Maio. M. D.xxxvj. corā. R.P.D. Petro Vortio. Nihilominus hoc nō procedit, quo ad effectū istius regulæ, quæ requirit titulū coloratum. Et constat tales possessores ignorantes simoniam per alios cōmissam in suo beneficio, interim habere titulum coloratū, vt expresse dicit Ant.de But.& Card.post Innoc.& alios in.c.nisi cum pridē. in prin.col.pen.versic.infertur tertio de renuntiat. Hinc est, quod talis ignorās simoniā cōmissam in beneficio suo, potest agere spolio. vt conclusit Rota in vna Firmana parochialiū, die.xx.mensis Nouēb. M. D.xxxviij.coram. R.P. D.Petro episc. Aquen. Ratio est: quia habet titulum coloratū, & non est suspensus ipso iure, sed suspendendus, vt tenet Abb.in.c.tāta. in.ij. *Simoniā cōmissam in beneficio ignorare.*

in.ij.colum.verſ.tertio membro.de ſimo. Hoc tamen de ſpolio intellexit Rota, quando talis ſimoniacus ignorans ſpoliatus haberet dictum titulum per obitum alicuius: pro quo obtinendo pater, vel frater, vel aliquis alius conſanguineus pecunias dedit, ignorante iſto prouiſo. Secus verò ſi haberet titulum ex reſignatione illius, qui pecuniam recepit ad hoc vt reſignaret. Nam tali caſu, licet iſte prouiſus ignoret ſimoniã, ſi ſpoliaretur, non eſſet reſtituendus. Ita Do. concluſerunt in d. cauſa Firmana. Ratio fuit: quia hoc caſu reſignans nihil tranſtulit propter deciſionem. vii. de renuntiat. in antiq. poſt Inno. in. c. cum vniuerſorum. de rerum permu. qui tenent talẽ renuntiationẽ nõ valere, neque abdicare titulũ à reſignante: & ſequitur Io. Fran. Pauinus in tract. de offi. & pot. ca. ſed vac. fol. xvj. in. iij. col. Apparet igitur, ꝙ reg. iſta intelligitur de ſimonia ſcienter & manifeſtè cõmiſſa: quia cum talis ſciẽs non habeat titulum coloratum, vt prædicti Doct. dicũt in. d. c. niſi. & æquiparetur hæretico, vt tradunt, Moder. in rub. de ſimon. per tex. in. c. eos. j. q. j. tradit Abb. in. c. accuſatum. in fi. de ſimon. non poterit iſta regula iuuari: ſecus in ſimoniaco ignorante. Et cum myſterio dixi, ſciẽter & manifeſtè: quia ſi eſſet occultus ſimoniacus, licet ipſe ſimoniam ſcienter commiſerit, poſſet fortaſsis defendi regula: quia licet quo ad ſe ipſo facto ſuſpẽſus ſit: nihilominus quo ad alios tenet titulum coloratum, qui, vt prędicti Doct. dicunt in. d. c. niſi. & Abb. in d. c. accuſatum. &. c. per tuas. de ſimon. ſufficit quo ad iſtã regulam. Nam paria ſunt non eſſe, & non apparere. l. in lege. ff. de contrahen. empt. Et eccleſia non iudicat de occultis, vt in cap. à nobis. de ſenten. excom. licet in foro conſcientiæ teneatur illi, quem exceptione iſtius regulæ repulit à proſecutione ſui boni iuris, ad reſtitutionem, iuxta ea quæ dicit Innoc. & domin. Anto. in dict. cap. niſi. & faciunt ea, quæ ſcribit Angelus in ſumma, in verbo, ſimonia. la. vj. & . vij. in cap. tanta. &. c. per tuas. de ſimon.

Eccleſia non iudicat de occultis.

Secundo principaliter limitãtur prædicta procedere, quãdo aliquid fuiſſet promiſſum, vel datum ante collationem: ſecus verò ſi poſt collationem, vel prouiſionem beneficij: quia tali caſu non committitur ſimonia, & poſſeſſor hoc caſu bene tueretur exceptiõe iſtius regulæ, vt tenet Gloſſ. hic, in. ij. colum. quia ſufficit, quòd à principio habuit titulum, licet ex

poſt

post committatur simonia : & vltra Glossatorem hoc tenet Ioan.Andr.& Abb.in.c.veniens.el.j.de testib.& sequitur Decius in cõsi.cxviij.viso instrumento.col.ij.& alibi sæpe.Et ita tenuit Rota in vna Legionen.Archidiaconatus de Saldagna, coram D.Nicolao Aragona,de mense Nouẽb.M.D.xxxviij. licet postea ex productione cuiusdam cedulæ,progressu causæ præsentatæ relatiuè ad renuntiationem priorem,que dicebatur facta sub confidentia,apparuerit renuntiationem simoniacam fuisse,vt tenuerunt omnes Domini.xviij. Martij.M.D.xxxviij.coram eodem D.Aragona.Sola igitur conuentio facta post renuntiationem liberam,simoniam nõ induceret, nisi fuisset facta promisio ĩcontinenti post prouisionem: secus ex interuallo,vt dicit Egid.decis.xij vbi de hoc rationem ponit:licet Decius in.l.ij.column.penult.C.de instit. & substi.indistinctè loquitur,nisi,vt dixi,appareret promisionẽ reciprocam, & relatiuam fuisse. Quia tali casu argueretur simonia. Nam in beneficialibus actus reciproci,videlicet,facio vt facias,vel do vt facias,inducunt simoniam iuxtra tradita per Moder.in.c.pastoralis.de rescript.& per Corne.consil.fi.lib.j.Ias.in.l.Titia.col.xj.num.26.ff.de verb.oblig.cum concor. quæ more suo congerit Decius in.l.certi cõdictio.§.si nummos.in.v.col.num.14.ff.si cert.pet.Per quæ dicta ita iudicauit Rota meo tempore in multis causis,præcipuè in vna Gerunden. in fauorem Baldirij Auinio . coram.D.Camillo de Ballionibus.Et ita in vna Illerden.prioratus coram.R.D.Io. Clerici.Et in alia Cæsaraugustan. canonicatus , & præbend. coram.R.P.D.Marcello.Et quod dictum est prouisionẽ, vel dationem factas ante prouisionem beneficij,inducere veram simoniam,quę repellit possessorem à priuilegio istius regulę: hoc procedit nisi per simoniam commissam superueniat aliquis coloratus titulus , cum quo triennio,postea simoniacus pacificè possideat:quia dato , ꝙ ille titulus poterat redduci ad non titulum,ex eo,quia non fuerat facta mentio inhabilitatis contractę ex simonia,& sic sit inhabilis:nihilominus excusat à perceptione fructuum.Vt concluserũt Domini hodie xviij.Martij.M.D.xxxiij.in prędicta causa.Conchen.fructũ, coram eodem D.Ioan.Paulo.Etiam si postea talis ex præambula simonia declaretur inhabilis,vt latius in inform. dictum fuit,quas breuitatis causa non refero.

Simoniã inducere.

Actus reciproci.

Et

Et ista quæ dicta fuerunt,procedunt:etiam si illud quod datur vel promittitur,pro consequendo beneficio,promittatur,vel detur ad effectum,vt conuertatur in aliquem pium vsum,puta in fabricam ecclesiæ,vel,vt de illo dato fiant in ecclesia organa. Quia nihilominus ille erit verus simoniacus: & illa simonia considerabilis est,non solum quo ad istam regulam,sed etiam secundum Rotam,quo ad priuationem beneficij & tituli. Prout Domini concluserunt per tres sententias,in vna Messanen.vicariæ primo,corã.R.P.D.Petro Vortio:secundo,coram.R.D.Ioanne Clerici:tertio , coram.R.D Siluestro,de anno.M.D.xxxvij.& inter cætera per text. notabilem in ca. ex multis.in verbo,constituimus eodẽ modo,& in.c.j.q.iij. Quod tamen limitatur,nisi illud quod pro fabrica porrigitur,daretur propter aliquod statutum vel consuetudinem præambulam , iuxta doctrin. Abb.in.cap.Iacobus.de simon.in oppos.declarat tex.in.d.ca.ex multis.& ante ipsum hoc tenuit.d Anto.in cap.cum.M.versic.venio. ad vj.notabile.de constit.refert.d.Nicolaus Milis Rotæ auditor,in versi.simoniam non committit. super quo tamen latè differit Decius in cons.cxviij.col.fin.& ita Rota tenuit in dicta causa Rossen.exceptis duobus auditoribus. Nec obstat, quòd indistinctè dicit.Petr.de Anchar.in cons.ccxcij.in fin. simoniacum non esse priuatum ipso iure,& per consequens videri habere titulum coloratum:quia qui sunt ipso iure priuati,illi tantum dicuntur discoloratum titulum habere,vt tradunt omnes in cap.cum nostris.de concess.præbend.& Fely. in cap.in nostra.in.xxxvj.correl.de rescript. quia intelligitur dictum Petri,de simoniaco occulto,vt ex verbis eius apparet: aliàs illud dictum non esset verum. Cum simoniacus manifestus sit non solum ipso iure priuatus , sed est detestabilior omni peccatore,vt patet in cap.tanta.&.c.per tuas.de simon. Nam,vt dixi, æquiparatur hæretico,vt dixit Hostien.in summa. de hæret.§.j.facit text.in cap . si quis pecuniam.lxxxix. dist,& sic est infamis de iure & de facto. Adeò , quòd etiam Pagani & Gentiles huiusmodi homines detestabantur,vt curiosè refert Alexander Neapolitanus lib.iij.dierum genialiũ. cap.xvij. Sic enim apud veteres Q.Coponius,quòd vini amphoram ei,cuius suffragio magistratum petebat,dono dederat,ambitu condemnatus fuit. Sed illa tam salutaris ambientium

Simoniacus.

Simoniacus quàm sit detestabilis.

Q.Coponius ambitu cõdẽnatus, quòd &c.

tium pœna, teste Modestino in.l.j.ff.ad.l.Iul.de amb. post aduentum principium in vrbe cessauit: quia ad curam principũ, nõ populi fauorem, tũc magistratum creatio pertinuit: & ita quoque hodie titulus de simonia silet. Et propterea in sexto Decretalium libro, nec in Clementinis titulus ille repetitus fuit. Inde factum est, vt plærique nostrorum temporum principes Heliogabalum (vt Lampridius refert) secuti, indignorum precibus, aut nummo magistratus & sacerdotia, indoctissimo cuique, & virtute carenti, conferunt: Theodosij præceptum postergantes, qui viros non ambitione vel pretio, sed probatæ vitæ, & disciplinarum testimonio, ad honoris insignia promoueri debere voluit, Alexandri Imperatoris exemplum secutus, qui ideo se nolle dignitates & magistratus vendere prædicabat: quia qui emunt, vt vendant, necesse est, vt pecunias in emptione honoris expositas recuperent, &c. Ex quibus omnibus resultat conclusio, quòd regula ista, non solum in reali, sed etiam in conuentionali simoniaco procedit. *Alex. Imperatoris exemplũ.*

Sed aduertendum est: quia huic conclusioni vnum obstat: quia clari iuris est, quòd illi, qui sola conuentione simoniam committunt, de iure communi non sunt ipso iure priuati: sed priuandi sunt per sententiam, nisi simonia realiter dando, vel accipiendo committatur, vt latè probat D. Guliel. in suis decis. tit. de constit. decis. v. Si igitur ita est, interim habebit titulum coloratum, sicut periurus, homicidæ, & alij, de quibus per Inno. in cap. cum nostris. de concess. præben. & ideo hac regula iuuari debebunt.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

QVAERO, an successor in beneficio titulo permutationis, vel aliàs, possit contra tertium impetrantem vti exceptione istius regulæ competenti prædecessori, ex sua triennali possessione? *Successorĩ*

SOLVTIO. Videtur dicendum successorem vti non posse exceptione istius regulæ, pluribus rationibus. Primo, quia hoc satis notum est omnibus curialibus, regulam istam ex lõgæua interpretatione Rotæ, exceptionem, siue priuilegium personale possessoribus ipsis tantum tribuere, vt refert etiam D. Gulfel. Cassiodorus hîc, & ante ipsum. R. P. D. Iacobus Simonetta antiqu', & curiosissim' auditor in suis memorialib'

Rotæ. Et ita in vna causa Caurien. portionis coram. D. Gulielm. Pendente, inter Gundisaluum de Salazar, & quendam alium, de anno M.D.xix. tenuit & cõclusit Rota. Si igitur regulam personalem tantum exceptionem tribuit ipsi possessori triennali, successor illa vti non poterit: quia ille non est triennalis possessor. Suadetur hoc, quia verba istius regulæ possessorem, & non rem possessam respiciunt, & ad illum dirigũtur: vt patet in illis verbis, impetrationes de beneficiis sic possessis, & rursus super beneficiis possessis nequeant molestari, &c. Cum igitur verba prædicta possessorem respiciant, in cuius fauorem regula ista edita fuit, meritò iudicata fuit personalis. quam opinionem etiam tenuit Glossator concilij Basilien. in pragmatica Franciæ, sub tit. de pacific. possess. & Glossator hic, & in reg. de annali aliquid dixi. Ex quo infertur, ꝙ exceptio eius personam possessoris non egredietur, & per cõsequens nõ transit in successorem, iuxta. l. quia personale. ff. so. mat. & l. j. §. permittitur. ff. de aqua quotid. & æstiual. cap. ij. de authoritate & vsu pal.

Titulus beneficii impræscriptibilis. Pręterea, quòd successor aliquo casu possit iuuari exceptione temporis sui prædecessoris: hoc aliunde non venit, nisi virtute præsciptionis. Sed in casu nostro hoc procedere non potest ex eo, quia titulus beneficij est impræscriptibilis, vt tenẽt Hostien. & Henric. in capitul. dilecto. de præbend. & in cap. relatum. de iure patron. facit text. in cap. postulasti. eod. tit. & quæ not. Bald. in. l. iij. C. de eman. lib. & not. in capit. cura. de iure patr. & in ca. j. de reg. iur. lib. vj. & in. c. ex frequentibus. de instit. cum aliis similibus. Igitur possessio prædecessoris prodesse nõ poterit successori: præsertim ista triennalis pręscriptio, quæ sine possessione non procedit, nec per cõsequẽs in alium transfertur, iuxta. l. si quis emptionis. §. ita tamen. C. de præscript. xxx. ann.

Successio in beneficialibus. Præterea, quia in beneficialibus nulla datur successio respectu tituli, vt in. c. j. de præscrip. & in ca. Moyses. viij. q. j. Nam titulus prædecessorum extinguitur totaliter per eius mortẽ, aut renuntiationem, nec aliquid de iure mortui ad successorem transmittitur, cum nihil ex iure primi habeat, sed ex noua electione, vel collatione sibi tribuitur, vt not. Ioan. Mon. in cap. ij. vt lit. penden. lib. vj. & in cap. si tibi absenti. de pręb. eod. lib. Ioann. And. in cap. ex parte. de arbitr. & resumit latius

tius Guliel. de monte Lauduno in commento extrauag. suscepti regiminis.in verbo,vacantium.posita in titulo ne sede vacan.inter communes impressas.Nam adeò ius beneficiale personale est,quod personam non transgreditur,sed in successore per omnia nouum ius creatur: & nil in eum transit, nisi sola lis incœpta,quod fit potius ex quadam æquitate, quàm de rigore iuris,vt ibi latius per eum. Et per consequens cum tituli beneficiorum sint singulares,& personis tantum possidentium adhæreant,ius vel possessio vnius non iuuabit successorem,cum in hac materia beneficiali non cadat successio iuris,vel facti,vt idem Guliel.de monte Lauduno probat in extrauag.execrabilis.in verbo,quæ aliàs,in.iij.col.inter cõmunes impressas,titulo de præbend. *Ius beneficiale.*

Istis tamen non obstantibus reperiò contrariam opinionem plures excellen.viros tenuisse.In primis illam tenet quidam Ioan.Franciscus de sancto Nazario de Ripa nuncupatus,vir doctus in lib.j.responsorum. cons. xvij. & ante ipsum hanc opin. tenuit etiam ab antiquo Cancellaria Curiæ Romanæ,vt adnotarunt Nicolaus de Castello,Ferrera, & Parma illorum temporum Abbreuiatores primarij,& rerũ omnium ad Cancellariam pertinentium curiosi, in quibusdam eorum formulariis,siue adnotationibus.Et postremo eam etiam sequitur Ioan.Staphileus olim Rotæ auditor in quodã suo tract.hincinde compacto de literis gratiæ & iustitiæ. nouissimè per alios impresso.fol.xcj. Mouentur prædicti Moder.de Sancto Nazario istis motiuis. Primo,quia prædecessor possidens beneficium cum colorato titulo per triennium vel per decem annos secundum dispositionem iuris præscribit ius cuicunque competens,vt not. Abb.in cap. contingit. in.iij.col.de dolo & contu.Ergo tali iure poterit vti successor,quia sufficit in beneficialibus excludere petitorem per exceptionem iuris,non sui,& in tali materia licitum est vti iure prædecessoris,secundum Compostell.Ioan.And. & Card. in cap.mandatum.de rescrip.sequitur Felyn. post Imol.in.c. capitulum Sanctæ Crucis.in.ix.col.eod.titu. *Petitorem excludere per exceptionẽ iuris.*

Item quia regula ista loquitur indistinctè, quòd possessor triennalis non molestetur. Ergo debet intelligi, vt molestia excludatur omni viá, videlicet directè, vel indirectè, iuxta tex.in.c.cum quid.de reg.iur.lib.vj.Nam sic successor posset

 molestari

molestari per indirectũ,etiam prædecessor molestari videreretur,quia euicto successore cogetur prædecessor reddere beneficium,quòd habuit ex permutatione.pro quo facit.l.si cõtrouersia.cũ ibi no.&.l.si permutatiõe.C.de euictio.Hoc autẽ est incõueniẽs:igitur intelligẽda est regula generaliter de molestia,tam illata authori possessori triennali,quàm inferẽda successori in ius illius:præsertim,quia iure cauetur, quòd successor potest vti defensionibus actoris sui , contra quem habet regressum de euictione.l.emptori.C.de euict.

Adde pro ista opinione bene facere, quæ habentur in.l. id tempus.ff.de vsucap.& in.l.dolia.ff.de contrahen.emptio.& in.l.Pomponius.§.cum quis.ff. de acquir.pos.vbi traditur regula,quòd in vsucapionibus,& præscrip.successor tam vtilis, quàm singularis potest vti accessione prædecessoris.Nam defensiones competẽtes actori prosunt successori singulari.l.j. C.de vsucap. transfor. &.l.j.in princip. ff.de act. vel hæred. vend.& dicit regula iuris in cap.is qui in ius.de reg.iur. lib. vj.quòd qui in ius succedit alterius, eo iure , quo ille vti debebit.Nam successor etiam singularis repræsentat personam prædecessoris,vt not.Bar.in.l.si is qui.ff.de vsucap.l. pater.§. quindecim,de leg.iij. Et hoc in beneficialibus procedit. Nã successor in beneficio est successor sui prædecessoris, vt not. in cap.aduersus.de immun.eccles.Innocẽ.in.c. eam te.de rescrip. & in.c.ij.de ord.cog.in.c. in primis.§.si verò ille.ij.q. j.& in cap.si sacerdotes.xvj.q.iij. Nam fingitur successor eadem persona,cum prædecessore,vt not.Innocen. in.c. quòd sicut.de elect.cum pluribus concordantibus, quæ alleg.Spe. in titu.de sent.§.nunc de effectu.in.ij.col.

Successor tam vtilis quàm singularis. Defensiones competentes actori. Successor fingitur eadẽ persona cum præcessore.

Præterea pro ista opin. Io.Staphileus, loco superius allegato,adducebat: Quia successor qui nunc dat de regula , nõ venit ex iure prædecessoris simpliciter. nec ex illius persona dicit se ius habere,dicendo,prædecessor meus non potuit molestari ergo neque ego qui eidem successi, quia sic allegaret ius tertij,quod est prohibitum,vt latè tradit in.l. qui cum hærede.ff.de excep.rei iud.cum aliis,de quibus ibi per eum,sed iste successor nititur ex decreto Papæ hic posito,quod annullat gratiam,prout in simili factum videmus in cap. cum dilectus.de iure patr.ita concludit Staphileus in dicto loco , respondens ad quædam contraria,vt ibi per eum . Et tenẽdo

istam

istam opinionem ad allegata in contrarium Moder. de Ripa in.d.consi.respondent generaliter,& vnico verbo,videlicet illa procedere quando successor ex titulo & possesione sui prædecessoris vellet fundare ius suum sine nouo titulo,& nouo iure,quod facere non potest per prædicta,vt etiam dicebat Staphileus,& est vltra ipsos dictū Socini in cons.xxiiij. col.xij.versi.v.vbi dicit,quòd nemo de iure alterius excipere potest ad excludendum alterum.facit.l.loci corpus.§. competit.ff.si seruit.vend. & habetur per Bart.in. l. si tertius.ff. de aqua plu.arcen.secus quando successor se fundat proprio titulo,ad elidendum titulum tertij impetrantis excipit de iure sui prædecessoris,quia tali casu potest hoc facere:quæ quidem responsio concordat cum motiuis Staphilei proximè dictis.Ista sunt quæ pro vtraque parte dici possunt.

Quid tenendum?Certe prima opin. videtur verior & firmior,videlicet quòd successor in beneficio non posit vti exceptione istius regulæ,quæ cōpetebat suo prædecessori possessori triennali.Et vis tota istius opin. consistit in hoc, quia regula ista tribuit tantum possessoribus priuilegium suum, quod quidem est personale, vt sæpe tenuit Rota,vt superius dictum fuit, & tenet domin. Guliel. super regula de annali. Et tamen clarum est priuilegium personale ad possessorem non transire,vt dicitur in.c.priuilegium.de regu.iur.libr.vj. Nam possessori triennali datur istud priuilegium propter suam possesionem triennalem, sed successor non est possessor triennalis. Ergo cessat regula, & isti motiuo non potest realiter responderi, quia apponit gladium ad radicem. Ex quo infertur,quòd si possessor moriatur, vel renuntiet, & beneficium alteri conferatur, non potest ille allegare pro sua defensione triennalem possesionem prædecessoris. Et ita dicunt quidam Moder.Sabinen.tempore suo seruasse Rotam. Et hoc idem tenuit olim Ioan.Aloisius Tuscanus auditor Cameræ, vir insignis doctrinæ,qui antea aduocati consistorialis officio fungebatur, in quodam consil. reddito in causa Burgen. Scholastriæ. in vltimo dubio. volumi. primo suorum consiliorum.fol.xxix.pro qua opin.faciunt ea quæ tradit Cardi. in consil.cxlv. qui voluit ꝙ priuilegium clemen. j.de sequest.poss.concessum habenti diffinitiuam sententiā, pro se non habet locum in eius successore, ex quo est priui-

Priuilegium personale an trāseat ad successorē.

legium personale competens illi, qui sententiam pro se obtinuit: quæ quidẽ, qualitas in subrogato non concurrit, vt not. glos in regula, is qui in ius. in fi. de reg. iur. lib. vj. Hinc videmus, quòd ius personale, vel actio personalis nõ sequitur successorem, vt in. l. j. §. si hæres. ff. ad Trebel. & ibi not. Bart. ad idẽ facit. l. fi. §. fi. ff. de cõtrahẽ. emp. & in. l. fi. C. de hæred. actio. & in. l. æris alieni. C. de donat.

Postremo pro ista opin. facit, quia priuilegium competẽs ratione personæ, cessante persona, cessat priuilegium. l. Paulus. aliàs incipit, per procuratorẽ & ibi Moder. ff. de acqui. hæred. cum concord. vt scribit Socin. consi. cliij. lib. ij. Nam cessante causa priuilegij, cessat priuilegium. l. Titia. §. vsuras. ff. de leg. ij. Cum igitur causa priuilegij sit triennalis possessio illa cessante, cessat priuilegium regulę.

Non obstant ea, quæ pro cõtraria parte superius sunt adducta, quia illa procedunt respectu iuris, in quo quis subrogatur. Secus autem respectu possessionis, vel illa omnia motiua procedũt in materia prophana, in qua datur successio & translatio iuris: secus in beneficiali, per ea quę superius dicta fuerunt. Et ista omnia procedunt loquendo de exceptione regulæ, quæ non competit successori, tamen poterit adiuuari, allegatione Lap. lxxxix. de qua alia quæstione diceamus, licet quidam antiqui aduocati, vt Ioachinus de Narnia vir doctus super hoc distinxerit inter successorem dignitatis, vel alterius beneficij: quia primo casu posset iuuari exceptione prædecessori competenti, ex quo dignitas dicitur habere successorem, iuxta notata per glo. in capitulo, quòd sicut. de elect. & in cap. relatum. el. ij. de testam. quod non est in aliis beneficiis. Sed potest responderi, quòd in illa successio consideratur ad alium effectum, de quo in cap. quoniam Abbas. de offic. de leg. Secus verò est ad effectum de quo agitur in quo nõ datur in beneficiis successio. c. ad abolẽdam. de fil. presbyt. & cap. ad decorem. de instit. Et quia exceptio istius regulæ est personalis competens possessori triennali, & non aliis, prout dixi in quæstione vigesimaprima, vel vigesimasecunda. Et ita secundum istam opinionem iudicauit Rota, vt refert Staphileus loco superius allegato, per rationes quas ibi refert, licet postea ipse contrarium tenuerit, & male: quia rationes suæ concludunt, quando decretum appositum

Dignitas successorẽ habere dicitur.

tum fuiſſet in lege communi,prout in dicto ca.cum dilectus. allegato per eum:quod iuris cõmunis decretum quilibet deducere & allegare poteſt.Secus eſt in decreto regulæ,quæ nõ annullat,niſi in actis producatur : & produci non poteſt, niſi ab ipſo triennali poſſeſſore, cuius fauorem concernit,nec alius non poſſeſſor eam deducere poteſt. Patet triennalis poſſeſſor conuentus ſi non exciperet de regula,poſſet condẽnari & canonizari impetratio aduerſarij, quæ nulla non eſſet, niſi opponente triennali. Nam illa qualitas triennij tempore exceptiõis requirit,iuxta.l.in delictis.§.ſi extraneus.ff.de noxa. & ea quæ dixi in. c.ſtatutũ.col.pẽ.& præced.de reſcrip.li. vj.

QVAESTIO DECIMAQVARTA.

QVAERO,vtrum exceptio iſtius regulæ iam propoſitæ in actis,per defunctum triennalem poſſeſſorẽ, contra actorem moleſtantem transfetatur in ſubrogatum,in iure,& ad omne ius,quod illi quomodolibet competebat,etiam quo ad poſſeſsionem, proſecutionẽ & defenſionem litis & cauſæ in eo ſtatu,in quo defunctus exiſtebat,etiã ſi non reſignaſſet,admitti potuiſset & debuiſset? *Exceptio regulæ.*

SOLVTIO.Iſta quæſtio eſt exẽplaris & noua,nec memoria patrum noſtrorum, vſque ad hæc tẽpora , in Rota deciſa.Ideo latius eam attingam, exemplo Iuriſconſulti in.l.legaui.ibi, plenius rogo,quæ ad hæc ſpectant,attingas: quotidiana enim ſunt,&c.ff.de liber.leg. Et quia hoc dubium hodie.xxj.menſis Octobris M.D. xxxviij. propoſitum in Rota fuit,per Reuerendiſs.dominum Marcellum Creſcentium, epiſcopum Marſicanum,in vna Zamoren.beneficiorum, vertẽte inter Alphonſum & Azero ceſsionarium,& ſubrogatum in ius Antonij Lopez,& Aluarum de Herrera actorẽ, aduerſariũ Antonij Lopez defuncti cedendi,& dicti Alphonſi ſubrogati. Referam motiua, quæ pro vtraque parte per Dominos facta fuere,plura addendo, quæ ad rem facere videbuntur.In primis igitur,cum cauſa iſta ſæpius per eundem dominum ponentem propoſita fuiſſet, informationes variæ hincinde darentur,poſt diſputationes plurimas, Dominorum auditorum vota pro vtraque parte contraria, & paria fuerunt. Nam quatuor ex dominis partẽ negatiuam defendebant, videlicet ſubrogatũ exceptione iſtius regulæ,iã per defunctum propoſitæ,vti nõ poſſe,moti his fundamẽtis.Primo,quia ne-

gare non poterat, istius regulæ exceptionē personalē esse, & cū persona extingui. Nam non conceditur nisi tantum triennalibus possessoribus, & sic habentibus prædictam qualitatē vt dixi in præced. quæst. Sed ista qualitas triennalis possessionis extinguitur cū possessore. Ergo non transit in subrogatum. Et licet in eum transeant iura defuncti, non tamen trāseunt cū qualitate sua, quæ adheret corpori, seu personæ: quia tali casu subrogatus non sapit naturam illius, in cuius locum subrogatus, vt est textus notabilis in. l. prima. §. si quis autem. ibi, persona est, quæ meruit hoc beneficium, &c. ff. de success. edicto. quem ad hoc ponderat Bald. in. l. certum in fine quartæ quæstionis. in versic. item dubitatur. C. vnde legit. Ad idē est bonus textus. in. l. cum in fundo. §. si fundus. ff. de iure dotium. quem ad hoc pro notabili allegat Roma. in singu. suo ccxxv. incip. tu habes. Et ita per illa iura Alexand. prædictam theoricam, videlicet quòd subrogatus sapit naturam subrogati, declarat in consilio. cvij. viso themate. in. iij. col. lib. iij. Pro quibus faciunt ea, quæ dicam inferius in. q. xx. & seq. Cum igitur in Alphonso subrogato deficiat illa qualitas possessionis triennalis, cessabit etiam exceptio istius regulæ. Ita dicebant illi quatuor domini.

Iura defuncti.

Alij quatuor auditores tenebant contrariū, videlicet subrogatum ad omne ius admitti debere ad exceptionem istius regulæ, iam propositam in actis, & deductam per defunctū. Quam opinionem ita probabāt. In primis, quia iste Alphonsus subrogatus fuerat non solum ad omne ius sed etiam ad statum litis, in quo defunctus erat, ac si non cessisset. Et ista subrogatio ad statum litis & causæ, non solum subrogato de iure communi cōpetit, vt patet in decisione prima. vt lit. pēd. in antiquis. Sed etiam ex stylo solet collitiganti ab homine specialiter concedi, vt hic concessa fuit. Et ista geminatio plus operari debet, vt videlicet, ius exceptionis in subrogatum transferatur. argumen. eorum quæ dicit notabiliter Bar. in. l. iij. §. si rem, in fine secundæ oppositionis. ff. de legatis. Præsertim, quia cum sit subrogatus ad omne ius, illa vniuersalitas videtur comprehēdere etiā exceptionem propositam, quæ ius bonum appellatur, secundum Bar. in. l. j. per illū textum. C. quomodo & quando pars. lib. x. Nam licet sub indefinita oratione comprehendi non videantur, nisi ea quæ

ex

ex propria significatione vocabuli colliguntur, vt in.l.quæsitum.§.illud fortasse.de leg. iij. Vbi verò indefinitæ orationi additur ista dictio vniuersalis, omnis, non solum ea quæ simplex & propria vocabuli significatio affert, sed omnia alia veniunt, quæ accidentaliter illi rei adhærebant, vt est text.in.l. hæres meus.§.j.ff.eod.tit.cum aliis concord. vt scribit Dyn. in rubrica de reg.iur.lib.vj.& Specul.tit.de feud.q.xv. Hinc illud vulgare ortum habit, Qui totum dicit, nihil excludit: de quo in.l.Iulianus.ff.de leg.iij. Et hac ratione videmus, quod licet simpliciter subrogatus ad ius defuncti, nō censeatur subrogatus ad possessionem, nisi dicatur: vbi tamen subrogatio fieret per verba vniuersalia, videlicet ad omne ius, vel similia, possessio comprehenditur, licet de ea non fit mentio, vt dicit decisio quinta.vt lit.penden.in nouis.quam sequitur Fely.in rub.de rescrip.col.iij.& hoc expresse tenet etiam Bald.in cōsilio.ccccxxxvj.incip.quidam creditor. in.iij.col.versi.vij. in iij.vol.vt dixi in regula de subrogandis.Et hoc adeò verū est, quòd etiam si lis fuisset mota per defunctum, proprio eius nomine expresso, adhuc subrogatus cēsetur de iure admissus in eodem statu causæ & litis in quo defunctus erat, vt est decisio.ccclxxvij.incip.ex hoc insurrexit.in nouis.

Omnis, dictio, vniuersalis est.

Possessio in subrogatione quando cōprehenditur.

Confirmatur ista opinio, quia licet ius agendi non trāseat in singularem successorem, ius tamen excipiendi transit, vt late probat Iaso.in.l.secunda.in.liij.colum.num.151.C. de iure emphyt. Cum igitur ius excipiendi de ista regula erat in casu nostro iam radicatum in personam cedētis, debet transire in singularem successorem specialiter subrogatum. pro quo videtur esse tex.in.l.si tibi.§.pactum.ff.de pactis. quem ad hoc Alexand. ibi in primo notabili. Ias. & Modern.not. Hinc videmus, quòd licet appellatione successoris, non veniat nisi vniuersalis successor, vt Bart.notat.in.l.stipulatio.§.sicut.ff. de verb.oblig.cū simil.vbi tamen agitur de iure excipiendi, singularis successor appellatione successoris continetur, vt dixit Alexand.in.l.quædam.§. nihil interest. per illum textum. ff. de eden.& tradit Bart.in.l.si tertius.§.si prius.ff.de aqua pluuiali arcenda.

Successoris appellatio.

Præterea pro ista opinione adducebātur, quæ tradunt Cuman.& Soci.in.l.ij.§.sanè.num.7.ff.de excep.vbi voluerunt, quod vbi exceptio nō transit in successorē, quia personalissima:

Exceptio non trãsit in successo rem. si tamen proposita,& deducta fuit per defunctum in iudicio, transit in succesforẽ,sicut videmus in illa exceptione,ne quis conueniatur,nisi inquantum facere posit,& in actione iniuriarum,& iure dicendi nullum,& similib.

Præterea adducebatur etiam,quia per exceptionem propositam per defunctum actis,iam fuerat exclusus iste Aluarus de Herrera, & perempta fuit intẽtio eius,quæ fundabatur in gratia de beneficio per triennium possesso, iuxta not.in cap. j.de ord.cog.& tradita per Decium in. l. nõ videtur cœpisse. num.3.ff.de reg.iur.Nam idem est,non habere actionem,vel exceptione esse repulsum.l.vel intereft.ff.de reg.iur.Quia ergo ratione Alphonsus deberet absolui ab Aluaro, si actio illi non cõpeteret,eadem ratione,& si expulsus fuit exceptione. Nam semel exclusus,semper manet exclusus,iuxta ea quæ notat Bart.in.l.Casius. circa finem.ff.de senat.Et semel nullum semper durat nullum, & quo ad omnes etiam si cesset causa nullitatis,Dynus in regula,quod ab initio.de regulis iuris,libro sexto.Oldr.consilio.cccvj. faciunt quæ notat Bart.in.l.si post mort.ff.de bon.posses.cõtra tab. & in.l.si iudex circumuento.ff.de mino.Et ideo finita materia, super qua iudicium fundabatur,illud solui necesse est,vt dicit Bal.in consil. cxxj. colum.fin.libro tertio.per legem,si finitã.ff.de susp.tuto. Sic etiam dicimus,quòd sicut semel exclusus,perpetuò manet exclusus,vt latè tradit Soci.in consil.lxiij.colum.fina. & Bar.in l.fin.ff.ad Tertul. Ita & eadem ratione dicimus, quòd semel malus,semper præsumitur malus,vulg.capitulo,semel malus. de regulis iuris.lib.sexto. Ita etiam res semel alienata semper durat alienabilis.l.pater filius.§.quindecim.de legatis tertio. Sic etiam annalia ad agendum,fiunt perpetua quo ad excipiẽdum.l.purè.§.finali. ff. de dol.mal.excep. Et hoc regulariter procedit in omni exceptione,quæ ab actione non descendit, vt videlicet perpetua sit,vt dicit Abb.in cap. si autem. de rescrip.cuiusmodi est ista descendens ab ista regula. Cum igitur in casu nostro semel defunctus exceptionem regulæ proposuit,talis exceptio perpetua esse debet.Nec potest talis exceptio dici noua personа subrogati, cum ipse magis videtur inniti,& adhærere exceptioni propositæ per defunctũ,quàm nouam proponere. Nam si potest inniti iuri tertij exclusiuo iuris agentis,& pro suo interesse obiicere in personam,& iu-

ra

ra aduersarij, iuxta.l.fin.ff.de rei vendic.& decis.lx.in no.fortius licebit inniti iuri iam proposito per suum authorem. Nã aliud est de nouo ædere, & aliud antiquo iure inniti.l. inter stipulantem.§.sacram.ff.de verborũ obligationibus.& in capitulo, consuluit.de Iudæis.facit propriè text..in capitulo, pastoralis.de excep. Præsertim, quia subrogatur hic Alphonsus, non solum ad prosecutionem, sed ad defensionem litis & causæ: & nulla maior est defensio, quàm peremptoria exceptio, vt in.l. exceptiones. ff. de excep. Et illa verba defensionis in subrogatione posita, exceptionẽ includunt, quæ defensio dicitur, vt patet in.l.cum nondum.& in.l.siquidẽ.& in.l. si quis C.de except. Et non solum iste subrogatus simpliciter est admissus per Papam, ad prosecutionem & defensionem litis & causæ: sed etiam ad eam, ad quam ipse defunctus, si non cessisset, admitteretur. Sed clarum est, quòd si dictus Anton. defunctus possessor viueret, posset prosequi exceptionem suam iam propositam, cum sit effecta de actis.iuxta.c.quoniam. de probat Ergo eodẽ modo, & eius subrogatus, vt dicit expresse decisio decima.vt lite pend.in nouis.col.fi.quæ hoc modo argumẽtandi vtitur. Et licet in isto subrogato cesset qualitas triennalis possessionis: nihilominus ex quo semel in propositione istius exceptionis, per defunctum, illa qualitas interuenit, licet postea cesset: nihilominus actus factus à principio, cum illa qualitate debet durare, vt est glo.notabilis in ca. statutũ.in verbo, canonicis.& ibi dixi, de rescriptis.lib.vj.facit text.in.l.Mela.ff.de alim.leg.& in.l.ex facto.§.si quis autem.ff.ad Trebellianum.facit etiã quod dicit Fely.in.c.cũ dilecta.in.xiiij.col.versicu.amplia septimo.de rescrip. Vbi dicit, quòd subrogatus, quo ad rem, censetur etiam subrogatus, quo ad qualitatẽ adhærentẽ illi rei, iuxta dictum Bal.in.l. si puella.C.si mancip.ita alie.fuerit. faciunt etiã pro ista parte, quæ dixi in.§.fuerat.in primo notabili.instit. de actionib.

Aedere de nouo.

Defensio nulla maior est, quã peremptoria excep.

Præterea, quia licet priuilegium personale extinguatur cũ persona, vulga.l.in omnibus.ff.de reg.iur.vbi verò tale priuilegium non conceditur absolutè, intuitu solius personæ, sed mediãte aliqua causa, tunc tale priuilegium transit ad successores.de hoc est tex.in.l.non solũ.ff.de in integ.restit.inducẽdo vt per Dynum in.c.priuilegium.de reg.iur.lib.vj.Ibi ponit exemplũ in minore in quo restitutio illi faciẽda est perso-

nalis.

nalis.exceptiones quæ.ff. de exceptio. Tamen quia talis restitutio minori competit, non immediatè propter personā suā, sed propter læsionem.l.quòd si minor.§.nō semper.ff. de minori. Sicut exceptio triennalis non competit immediatè propter personam, sed propter possessionem triennalem: ob eam causam illud priuilegium restitutionis, licet personale, transit ad successores: vt in.d.l.nō solum, & ita istud priuilegium triennalis possessionis, transire debet in subrogatum, præsertim in subrogatum etiam quo ad possessionem. Nā postquā effectus ille exceptionis propositæ iam fuit in esse deductus, & semel causatus, remanere debet, etiā cessāte causa, iuxta.l. fi.ff.de decur.cum pluribus concor.quæ ad illam legē cumulat Fely.in.c.quæ in ecclesiarum.in.xxxij.colum.versic. fallit quinto.de constit.cum aliis, quæ scribit Dynus in.c.decet.in ij.col.de regul.iur.lib.vj.& Moder.in.c.cum cessante.de appel. Sed effectus istius possessionis triennalis est iā deductus, & causatus per exceptionem propositam per Antonium defunctum: Ergo debet trāsire in successorem, quasi ꝙ iam defunctus perpetuauerit istam exceptionē: & sic per cōsequens, eam ad successorem transitoriam fecerit.arg.l.si marito. §. si voluntate. ff.solut.matr. Nam actiones personales, quæ aliàs non sunt transitoriæ, si fuerit super illis lis inducta, transeunt ad successores.l.pro hæreditariis. C.de hæred.act.

Causatus remanere debet etiā cessante causa.

Actiones personales.

Accedit pro ista opin.quia videmus, quòd ius petendi supplementum legitimè, est personale, competens filio: & tamen si filius illud deduxerit, trāsfert ad hæredes, vt latè probat Ias. in.l.emancipata.col.ij.C.qui admit. Et pari modo ius declarandi caducitatem semel deductum, trāsit ad hæredes, vt tradit Imol.& communiter Doct.in.c.potuit.de loca.& Iaso.in ij.col.lxvij.ver.secundo quæro.C.de iur.emphyt.

Postremo facit: quia in subrogatione est clausula de statu litis & causæ, quæ habeantur, pro expressis, seu exprimi possunt. Sed clarum est, ꝙ ista clausula perinde operatur, ac si omnis status causæ, in indiuiduo, & nominatim esset in subrogatione expressus, vt in terminis concludit Dominic.in cōsi. cxx.in.ij.col. Sed si in subrogatione dictū fuisset, ꝙ Alphonsus admitteretur ad exceptionē propositam per defunctum, ipse illa vti posset: Ergo eodem modo illa vtetur, quando per illa verba, pro expressis habētes, est facta subrogatio. Ista sunt

Clausula, quæ habeantur, pro expressis.

in effectu,quæ pro vtraq; parte adduci possunt,quæ quæstionem valde dubiam reddiderunt. Quamobrē mandatum fuit per Rotā iterum informari. Et causa iterū, atque sæpius, per eundē Reueren.Dom.proposita,& disputationib.aduocatorū diligenter discussa,tandem Rota die.xxv. Octob. M.D.xxxviij.& die.xj.Decemb.eiusdē anni,tenuit primam opin.

Et fundamentum istius opin. principale fuit hoc,quia exceptio proposita per defunctum recipiebat fomentum à triēnali possesione, tanquam à causa sufficiente: vnde cessante illa qualitate triennalis possesionis, per obitum possesoris, cessauit per consequēs exceptio. Et nisi ad tale ius,quod prouenit respectu certæ qualitatis,quis specialiter & nominatim subrogetur,in generali subrogatione non transit. Quia quādo est diuersa qualitas in subrogato, tunc subrogatus nunquam sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur, vt dicit notab. Alexand.in consil.cvij.viso themate. in.iij.colum. lib. iij. vt dictum est superius in princ. Quia mutata qualitate priuilegiati, propter quam priuilegium concessum fuit, mutatur etiam & cessat priuilegiū.l.Titia.§.vsuras.ff. de leg. ij.l.cura.§.deficientium.ff.de mu. & hon. tradit Ro.in cōsil. ccccxiij.in casu propositæ.& Soci.consil.cl.colum.ix.versicu. vj.confirmatur.lib.j. Vnde qua ratione,si ipsemet defunctus, qui proposuit exceptionē regulæ, post propositam exceptionem desineret posidere, non posset amplius vti exceptione triennalis possesionis,iam proposita eadē, & fortiori ratione,nec subrogatus,qui nunquā possedit,poterit illa exceptione vti,quæ est proposita per defunctum.

Diuersa qualitas in subrogato.

Subrogatus.

Priuilegiati qualitas.

Nec obstat,ꝙ sit subrogatus,quo od possesionem:quia illud est verum, quantum ad facultatem eam capiendi. Sed nō est subrogatus ad triennalem,neque ad exceptionem resultātem ex ea:quia illa non transit in subrogatum. Nā quādo lex requirit actum cum qualitate,non sufficit deducere actū, nisi & qualitas deducatur.l.Fulcinius.§. cū autē.vbi Bar.ff.quib. ex caus.in pos.eat.& in not.casu tradit Barthol.Cassaneus,in consuetud.Biturigum.fol.cxlj.col.ij. faciunt quæ dixi sup.q. xxj.Sicut videmus in nuntiatione noui operis,quæ datur prætextu pōssesionis,vt dicit Bart.in.l.j.ff.de oper.no.nunt. Et tamen si possessor proposuerit nuntiationē in iudicio,eo mortuo,illa non transit ad successorem, neque ad hæredes, quia

Lex requirens actū cū qualitate.

est personalis,& extinguitur cum persona,vt tradunt omnes in.l.non solum.§.morte.ff.de oper.no.nun. Sicut etiam ius declarandi libellum obscurum,datum per dominum non trāsit in procuratorem generalem,vt tenet Bart.& communiter alij.in.l.inter stipulantem.§.si Stichum.ff.de verb.oblig. Ratio redditur ibi per Bar.quia declaratio est personalissima, quæ non transit etiam in successorem,licet successor & procurator reputentur eædem personæ cum domino.Ita hic exceptio istius regul.nascitur ex fonte possessionis triennalis. Mortuo igitur possessore extinguitur cum persona,quia talis exceptio est personalissima.Adeò enim ista excep.adhæret illi qualitati possessionis triennalis,quod sicut corpus nō potest vno momēto,sine anima subsistere:ita neque exceptio istius regulæ sine triennali possessione.Hinc videmus,quód priuilegium concessum alicui,ratione alicuius professionis,vel officij,eatenus durat,quatenus durat officium.l. maximarum. & ibi notat.Bart.C.de excus.mu.libr.x. & in.l.sub prætextu, C.de sacrosanct.eccl.& in.l.semper.& vtrobique Bart.ff. de iur.immun.tenet Felyn.in.c.clerici.in.ij.col. de iudic.Ita cessante triēnali possessione, cessat priuilegium arg.c.abbate.de verb.sign.& in.cap.ex parte.& in.c.licet de decim.

Priuilegiū concessum alicui ratione professionis.

Non obstant modo,quæ in prima propositione causæ per aliquos Dominos in contarium allegabantur,videlicet,vniuersalitas istius subrogationis per verbum omne ius,& geminatio verborū ei⁹,&c.Quia illa omnia operātur effectū suū in subiecto bene disposito,aliàs verò verba vniuersalia ad habilia restringuntur,vt ex text. & ibi not.gl.in cap.j.de const. & in.l.prima.C.de sacrosanct.eccl.Et de geminatione est gl. in.l.lecta ibi,rata & firma.ff.si cert.pet.& tradit latè Fely.in cap.sedes.in.iij.col.de prescript. Cum igitur subrogatus nō sit subiectum habile in quo repræsentari possit exceptio istius regulæ,ex quo deficit in eo qualitas triennalis possessoris, cui adhæret exceptio regulæ , & in ea quiescit sicut piscis in aqua:meritò illa verba ad omne ius, etiam milies geminata, nō poterunt in eo inducere prædictum effectum . Intelligetur Alphonsus subrogatus ad omne ius ipsius beneficij, quod vigore alicuius tituli defacto competebat,quod in subrogato cadere potest.d.l.cum in fundo.§.si fundus.& dicta lege j.§.si quis autem.

Vniuersalia ad habilia restringūtur

Nec

Nec obstat, quòd sit subrogatus etiam quo ad possesionẽ: quia, vt dixi, intelligitur possessione iuris, nõ facti quæ requirit apprehẽsionẽ. l. cum hæredes. ff. de acquir. poss. Vel respõde, quòd est subrogatus, quo ad possesionem respectu facultatis apprehendi, vt superius dixi. Et hoc in rationẽ consistit, quia possesio quæ in facto consistit, non potest ipso iure de vno in alium transire sine apprehensione. vulg. d. l. cum hæredes. ff. de acquir. poss. Et facta apprehensione illa. nõ est eadẽ possesio, quã habebat defunctus, sed noua vt dicit Bart. in. l. rem alienam. col. penult. ff. de pign. act. & tenet Socin. in. l. j. §. hæc hæc quæ. de seruis. in. fin. ff. de acquir. poss. Imo si esset etiam ad possesionem facti subrogatus, nunquam intelligeretur in dubio de possesione triennali, quæ requirit expressam & indiuiduam mẽtionem, adeò quòd non includitur sub quibuscunque verbis generalibus, & prægnantibus, vt dixi in procem. reg. q. v. Et per hoc euitatur decisio. v. vt lite penden. in no. cum similibus. Possesio.

Nec obstat, quòd ius excipiendi transit in successorem: quia verum est, quando illud ius excipiendi nascitur ex re quæ transit in successorem: Sed hîc exceptio non nascitur respectu beneficij, sed triennalis possesionis quæ extinguitur cum defuncto, & ideo non transit in successorem, arg. d. l. cũ hæredes. ff. de acquir. pos. præsertim cum in beneficialibus nõ datur succesio, sed in subrogato creatur nouum ius, ex concesione Papæ, vt not. Ioannes Andreas in capitulo. ij. vt lit. penden. libro sexto, & latius in quæstione præcedenti. & ideo text. in. d. l. si tibi. §. pactum. cum similibus loquentibus in materia profana, quæ est multum differens à beneficiali, non faciunt ad propositum.

Non obstat etiam, quòd Aluarus de Herrera actor, iam semel per defunctum fuerat exclusus per exceptionem istius regulę: ergo semper exclusus, semper manet exclusus, &c. Quia respondetur illam doctrinam esse veram, quando durat causa exclusionis: secus autẽ, si exclusio fiat respectu alicuius causæ, quæ cessat. Nam tali casu, cessante causa, exclusionis, cessat exclusio. Vnde sicut semel approbatus, cessante causa approbationis, potest reprobari, vt dicit Abb. & Moder. in cap. cũ venerabilis. de exception. Ita & reprobatus semel & exclusus potest cessante causa admitti & approbari, vt tradit Felyn. in. Exclusus semel, semper manet exclusus.

cap.

cap . præſentium.de teſtib.Et facit text.in capit.penult. xxj. quæſtione vltima.

Res ſemel conceſſa. Nec obſtat,quòd res ſemel conceſſa ſemper manet conceſſibilis.d. §. quindecim . quia ad illam theoricam reſpondet Alexan.in.l.j.col.penult.ff.de officio eius.Et Paulus de Caſtro in.l.voluntas.circa final. C. de fideicom.Decius conſil. lxxxiij.in fin.& idem Decius in cap . ſi pro debilitate.in.iij. col.de offic.deleg.& ibi vide, quia faciunt ad propoſitum.& Franc.Curtius in tract.feud.in ſecunda parte.q.iiij. col. fin. Per cuius dicta Rota de hoc mēſe Febr.M.D.xl.in vna Bon. nullitatis emphiteuſi,coram.R.D.Ioan.Mohedano cōcluſit, rem emphiteuticam eccleſiæ ſemel cum ſolennitate alienatā, poſſe denuo alienare ſine aliqua alia ſolennitate,ex quo iam ſemel effecta fuit alienabilis.Et ꝙ Papa hîc noluerit admittere ſubrogatum ad ius excipiendum,patet ex verbis ſubrogationis,quæ tantum cōcedunt proſecutionē & defenſionē cauſæ & litis ſubrogato.Sub quibus verbis exceptio nō comprehenditur,præſertim in materia odioſa & ſtricta,qualis eſt ſubrogatio,vt patet in cap.j.&.ij.vt lite pendente lib.vj.& in regula de ſubrogandis.Nam Papa dedit.d. Alphōſo ſubrogato proſecutionem,quę pro actione intepretari debet,vt patet inſtit.de act.in princ.Et defenſionem , quæ etiam diuerſa eſt ab exceptione,vt eſt gl.& text. in cap.j.de lit.conteſt.libr.vj. quam ibi cōmuniter ſequūtur Doct.& Abb.& Moder.in rubric.de except.Et licet appellatione defenſionis,latè ſumpto vocabulo,aliquando veniat exceptio:in materia tamen odioſa,vel propria,& ſtricta,exceptio non comprehenditur,vt dicit Domin.in.d.c.j.& eſt communis opin.Et per hoc eſt reſponſum ad text.in.d.l.cum nondum.&.l.ſiquidē. allegatis in contrarium,in parte affirmatiua.

Appellatio defenſionis.

Non obſtat text.in.d.l.non ſolum. ff. de integ. reſtit. cum aliis exemplis ſuperius allegatis:quia ad illa reſpondetur , & primo,quantum ad beneficium reſtitutionis in integrū:ideò illud tranſit in ſucceſſorem:quia eſt in rem ſcriptum,vt tradit Dynus in regula,priuilegium.de reg.iur.lib. vj. Et eodē modo, ius petendi ſupplementum legitimè,non eſt ius fundatum in perſona,ſed in potentia ſuitatis, quæ operatur tranſlationem , vt ibi declarat Iaſo. Nec in prædictis caſibus fit translatio in ſucceſſorem ſingularem,ſed in hæredem vniuerſalem

ſalem,qui reputatur eadem perſona cum defuncto:nõ autem particularis ſucceſſor,qui nõ reputatur eadem perſona,vt dicit Bal.in cap.j.in.iij.notabili.qui ſucceſ.feud.dar.tenen. Et ideo in illis non habet locum dictum Iaſonis in.d.l. emancipata.Nec minus obſtat,quod dicebatur de iure caducitatis: quia illud eſt ius reale,merito ad hæredẽ transfertur. Et finaliter,vt dixi,ex materia profana male arguitur ad beneficialem,in qua termini ſunt omnino diuerſi.

Nõ obſtat etiam,ꝙ qualitas,quæ ſemel in actu interuenit, licet poſtea ceſſet,nihilominus actus ſuſtinetur,vt in dicta gl. canonicis.cap.ſtatutum.de reſcrip.lib.vj.cum aliis ſuperius al legatis:quia ad illud motiuum reſpondetur per tripliciter. primo,quòd illud dictum non procedit , quando qualitas in actu requiritur per viam cauſæ finalis:quia tunc, licet actus ſit in eſſe deductus,ſi tamen poſtea ceſſet illa qualitas, ceſſat effectus , vt hîc.Secus,quando qualitas interuenit per modũ demonſtrationis vel conditiònis,vt in dicta glo.canonicis.& in.d.§.ſi quis autem.& ita declarat Bald.in.l.humanitatis.in vltima oppoſition.C.de impu.& aliis ſubſtitut. Vel ſecundo reſponde,contrarium procedere,niſi qualitas requiſita in actu,ſit talis,quæ in ſe habeat tractum ſucceſsiuum , vt eſt hîc triennalis poſſeſsio:quia tali caſu non ſufficit, quòd qualitas interuenerit à principio in actu , niſi illa qualitas perſeueret vſque ad finem,iuxta text.l.ſemper.§.negotiatores. ff.de iure immun.gll.igitur in dicto verſic.canonicis.cum aliis allegatis,procedunt,quando qualitas requiſita non habet tractũ ſucceſsiuum.Et ideo Imol.in clem.ij.de reſcript.dicit, quòd ſi qualitas habet ſe per modum cauſæ permanentis,ea ceſſante,ceſſat diſpoſitio.Secus ſi per modum cauſæ principiantis, aut iuuantis,vel habilitantis.Hinc eſt quòd ſi cõditio habeat tractum ſucceſsiuum,non ſufficit eam momẽto temporis impleri.l.mœnia.§.j.ff.de ann.leg.l.ſi quis ita legauerit. ff.de cond.& demon.tenet Alex.conſil.xliij.lib.iij.Vel tertio illud dictum procedit,niſi ceſſante qualitate ſuccederet contraria qualitas,quæ deducat actum ad eum ſtatũ,à quo incipere nõ poſsit,vt hic,& in.l.pluribus.ff.de verb.oblig.Nam in ſubrogato ſuccedit contraria qualitas:nam defunctus erat triennalis poſſeſſor,iſte ſubrogatus non.Cũ igitur ſint iſti duo ſtatus diuerſi meritò dicendum eſt , in ſubrogatum exceptionem

Qualitas in actu interueniẽs.

Qualitas in actu requiritur.

Tractus ſucceſsiuus.

non

non transire. Et ita limitant Moder. Auinionen. in. l. ex facto. in. vij. col. ff. de vulg. & pup. Itaque ex omnibus istis, ista firma & vera conclusio resultat, quòd exceptio istius regulæ, siue sit per defunctum proposita, siue non sit, non transit in subrogatum, nisi specialiter illi concedatur à Papa. Præsertim cū exceptio istius regulæ ex quo est, perpetuò est odiosa, impediens ius bonū per actorem deduci, quod de iure communi etiam si per mille annos eo vsus non esset, sua negligentia nō amitteretur, vt dicit Bart. in. l. solent. §. fi. ff. de offic. proconsf. sequitur Iason in. l. j. in penult. col. C. de seruis fugit. Et illud dictum Bart. sequutus est Rota, in vna Gebennen. pro Cardinali Anconitano. iij. Iulij. M. D. xxxj. coram D. Camillo, ad limitationem dictorum Abbatis in cap. cōtingit de dolo & cōtum. vt dixi in regula de non tol. ius quæs. q. j.

Nec obstat etiam, quòd per clausulam, cuius litis status habeatur pro expressis, vel per simoniales clausulas generales, censeatur facta indiuidua mentio: quia illud procedit, respectu gratiarum & priuilegiorum. Secus autem respectu decreti istius regulæ: quia non censetur sublatum per clausulam, quorum tenores, vt adnotauit reuerēdis. D. Iacobus Simonetta, in vna Caurien. portionis. vt meminit dominus Guliel. in collectaneis nouarum decisionū super ista regula, vel melius, illa verba concernunt statum & merita causæ, circa ordinatoria iudicij: secus autem est respectu exceptionis triennalis, quæ possessionem requirit.

QVAESTIO DECIMAQVINTA.

Trienniū regulæ.

QVAERO, nunquid trienniū istius regulæ currat contra minorem. xiiij. annorū, & vtrū minor etiā exceptione istius regulæ defendatur?

SOLVTIO. Videtur dicēdum ꝙ sic, ex eo, quia videmus quòd in actionibus prætoriis, quæ olim & hodie finiuntur anno, præscripto currit contra minores absque spe restitutionis, vt declarat notabiliter Paul. de Castr. in. l. fin. col. ij. C. in quibus causis in integrum restit. non est necess. Et est communis opinio, vt ibi tenent omnes.

Pari etiam modo videmus, quòd tempus triennij, quo durat instantia causæ principalis, de quo in. l. properandum. C. de iud. currit etiam minori, nec datur restitutio, nisi in certo casu, videlicet, in subsidium quando tutor vel curator effecti essent